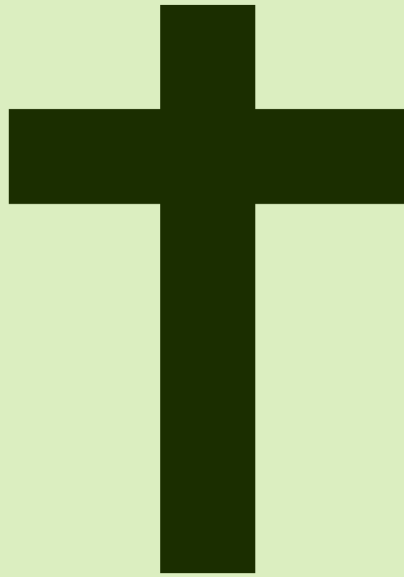

Mbede sáka kuni
fie

New Testament in Kuo

Mbede sáka kuni fie
New Testament in Kuo

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kuo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
1bae8b8b-6141-55e9-b352-adf7a01da5f4

Contents

Matiye	1
Marki	58
Luku	91
Zaa	149
Peđ nzob ndáy nza- apedri	190
Romri	242
1 Koręteri	268
2 Koręteri	292
Galasiri	308
Efezri	317
Filibri	325
Kolosiri	331
1 Tesalonikri	337
2 Tesalonikri	343
1 Timote	346
2 Timote	354
Tite	359
Filemon	363
Eborori	365
Zak	384
1 Piyer	391
2 Piyer	398
1 Zaa	402
2 Zaa	408
3 Zaa	410
Zud	412
Fe ká tina nun ha Zaa	414

Matiye

Bay kere Ngerewuru ka Matiye daa mbede

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Mbede key na Matiye daa bay haɲa nzobri ko mii, Zezu ba Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri. Be mini ze, ka san bayri ka do bil *Mbede saka kuni ka piɛdke* ngji bamba a daa do bil mbede ni key bay kieke mii, feri riw bele ka Ngerewuru waa bay daa na, o bay zadɛ bay faa vika Zezu ka ba Krisi, Vu Ngerewuru, Nzob Kaw Bay Kumnun.

Saw fe ka'a daake mbede key na, bay kiinake soro bay kaw bay kumnun Zezu riw bele ya, roo le, kakalke ba ba nasi bay fe ka'a daa, bay fe ka'a fere nzobri. Ka kie Zezu ba bawda nzob luye ka fere nzobri fe bay hɛrusuo ka uru saa luo Ngerewuru. Be Zezu na, ka maa bay tina maɛra saw bay bol kusol Ngerewuru ndaw, a maa kie nzobri bay ka se tul reke mbay Ngerewuru na ndaw pi.

Maa bayri ka do bil-e

Saw bulu Zezuri bay mbona be: 1-

2

Da a tul nduo mbii Zezu, bay lie

law-ɛ: 3-4

Fe fere Zezu ka tul mborɔ: 5-7

Fe sanri ka Zezu daa, bay nzob tun ni ngerenri: 8-12

Law bayri ka se tul reke mbay Ngerewuru: 13

Fe daa san Zezu, bay bay ka'a ba zinj Fariziri: 14-18

Uru saa kuɗu zad ka Galele kpuru mgba Zuruzalem: 19-23

Vika reke mbay Ngerewuru: 24-25

Koko seke fe Zezu, hud be, bay tji be saa luo hud: 26-28

*Saw bulu Zezu Krisi
(Luk 3.23-38)*

¹ Saw bulu Zezu *Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na ze do key: ka ba vu bulu *Abaraham ndaw, a ba vu bulu Mbay *David ndaw pi. ² Abaraham na mbon Izak; Izak mbon Zakoɔ; *Zakoɔ mbon Zuda bay yu-eri. ³ Zuda mbon Fares bay Zara ka ma bari ba Tamar; Fares mbon Esrom; Esrom mbon Aram; ⁴ Aram mbon Aminadaɔ; Aminadaɔ mbon Naason; Naason mbon Salmɔn; ⁵ Salmɔn mbon Boaz zinj Rahab; Boaz mbon Obed zinj Rud; Obed mbon Zese; ⁶ Zese mbon David ka ba mbay. Mbay David mbon Salomɔn zinj may Uri. ⁷ Salomɔn mbon Roboam; Roboam mbon Abiya; Abiya mbon Asa; ⁸ Asa mbon Zozafa; Zozafa mbon Zoram; Zoram mbon Oziyas; ⁹ Oziyas mbon Zotam; Zotam mbon Akaz; Akaz mbon Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas mbon Manase; Manase mbon Amɔn; Amɔn mbon Zoziyas; ¹¹ Zoziyas mbon Zekoniyas bay yu-eri. Sewke ku na, i faa led Izarayelri ba koy ruy i seke ri tusiri *Babilon*.

¹² Fale ka i faa ri na bayji le, Zekoniyas mbon Salasiyel; Salasiyel mbon Zorobabel; ¹³ Zorobabel mbon Abiyu; Abiyu mbon Eliyakim; Eliyakim mbon Azor. ¹⁴ Azor mbon Sadok; Sadok mbon Akim; Akim mbon Eliyud; ¹⁵ Eliyud mbon Eleyazar; Eleyazar mbon Matan; Matan mbon Zakoɔ; ¹⁶ Zakoɔ mbon Zezeb ka ba waa Mari ka mbon Zezu ka i di ni ba Krisi na.

¹⁷ Be mini ze, saw bulu Zezu Krisi, ka uru saa tul Abaraham kpuru tji tul Mbay David na ton fal kji ba duo fale ni. A uru saa tul Mbay David kpuru tji sew ka i faake led

* **1:11** 1.11 Zakoɔ ka Ngerewuru tuu rin ha ni ba Izarayel na, ka ba vu bulu Abaraham, a do bay ledri ba duo fale siɗi. A ledkeri ku na, i ba nzobri ka Ngerewuru ko ri ba nzob taa beri.

Izarayelri í séke ri Babilon na, saw bul-eri ton fal ki ba duo fale nin na ndaw. A uru saa sewke ka i faake ri se Babilon kpuru tii sew mbona Krisi na, saw bul-eri ton fal ki ba duo fale nin na ndaw pi†.

Saw bay mbona Zezu
(Luk 2.1-7)

¹⁸ Saw mbona Zezu *Krisi na ze do key: Mari ka ba mi-ε na, ka ba may mbana Zezeb. Bari na i naa zin ki ya robay, le, bay faa hurusuo Tem Law Pie na, Mari yake bil. ¹⁹ Zezeb ka ba mbana be na, ka ba nzob ka daa fe bay zadε ka nun Ngerewuru, ze a hii daa sahoi bo nun may mbana be na ya. Sawke mini ze, a hii bay pon ni ba muni hoy tan ba bay bilke na ka nun ruo nzobri. ²⁰ Zadka'a do ker bayke ka bil law-ε munu hoy le, Ngerembay pie led nzaaped ka nulue ha ni tii tul-e bay lom a baa ha ni mii: «Zezeb, bo *vu bulu David, mu daa hie ka bay yana Mari ba may bo na ya, bay ii le, bay faa hurusuo Tem Law Pie ze, ka doke bil na ku. ²¹ Ka'a mbon ba led wara nzob, le, mu tuu rin-ε ba Zezu, bay ii le, be ze a yana nzob beri ka tul feyaa bari.»

²² Fe niri riw bele na, tii mini key bay hana bay ka Ngerembay baa ka piedke lew bay faa nzob yana bay saa nzi-ε na, ka do munu bay zadε. Bayke na ze do key: ²³ «I ko, may tikdi a yana bil bay mbon ba led wara nzob, le, i tuu rin-ε ba "Emanuyel‡."» Bay nzaa bay naari le, baa mii, «Ngerewuru sad zin naari.»

²⁴ Zadka Zezeb tuma saa tul nam na bayii le, ka daa munu ka led nzaaped Ngerembay ka nulue baa ha ni na, a yaa Mari na ba may be. ²⁵ Roo le, i naa zin ki ya kpuru maa

bay nam ka Mari mbonke led wara nzob. Leε, Zezeb tuu rin led na ba Zezu.

2

Nzob fe koki vi Betelehem bay koki Zezu

¹ Zezu na, Mari mbon ni ka Betelehem, puo ka kudu zad ka Zude. Sewke ku na *Erod ze ba mbay ka di. Fal mbona Zezu na ku bayii le, nzob fe koki uru saa fi tii sie i se kpuru i tii Zuruzalem, ² a i vbi nzob puori bay mii: «Led ka i mbon ni ba mbay Zibri na waa, ka naa zad ha le, bay ii le, buru ko mbaymaw ka tii ka fi tii sie bay tul-e, ze buru vi bay gol rin mbay be.»

³ Zadka Mbay Erod laa bayke na munu bayii le, law-ε nzaa ni ngii bamba tasiri. Nzobri riw bele ka bil puo ka Zuruzalem na hoy kara, law-ri nzaa ri munu ka be na ndaw pi. ⁴ Bayii le, Mbay Erod mbu *ngerenzob fe poyri bay nzob fe nzobri *bol kusol Zibri riw bele a vbi ri bay mii: «Zad ha ze i mbon nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni na ka di le?» ⁵ Leε, i yinra bay bay ha ni mii: «I mbon ni ka Betelehem ka kudu zad ka Zude, bay ii le, nzob yana bay saa nzaa Ngerewuru baa bayke do bil mbede Ngerewuru pied lew hoy mii:

⁶ "Bo Betelehem, puo ka tusiri Zuda: puo hawri ka Zuda na i ti kal mu ya, bay ii le, mbay ka'a koro nzob biri ka ba led Izarayelri na, a tii saa saw bo*."»

⁷ Fal bay ka Mbay Erod laa munu na bayii le, ka pie nzaa ped ha ri di nzob fe koki ba muni, a vbi ri bay, bay hana ri tuu ni nam ka mbaymaw tiike na lik lik ha beri ko.

⁸ Fale ku le, ka pie ri ba Betelehem a

† 1:17 1.17 Pola lew na, Ngerewuru waa zin Abaraham bay sam fe zuo tul saw nzobri riw bele ka tusiri key bay faa be, a waa zin Mbay David kara ndaw mii, nzob mbjw ka saw kani be na, a kaw tul karingaw mbay banquo. Munu ka Zezu ba vu bulu Abaraham, a ba vu bulu Mbay David ndaw na, nzob daa mbede key na, hii bay hana nzobri ko ba tusie mii, Zezu na ba nzob ka Zibri giyan ni kekeke bay hana ni ka yaa ri. I kji Tiika saw fe 12.3 bay 2 Samiyel 7.12-16. ‡ 1:23 1.23 Ezay 7.14. * 2:6 2.6 Mise 5.1.

baa ha ri mii: «I se bo í vǎa vbi bay ká se tul led na báy kere í kó. Zadka ì kó ni le, ì yǐi bo í ví baa bayke ha mǐ, bay ǐi le, bi hoy kara mǐ hii bay séke bay vǎa gól riŋ mbay be ndaw.»

⁹ Zadka i laa bay ká Mbay Erođ baa ha ri na báyǐi le, i mbi faa i se ba bađi. A le, mbaymaw ká i kó ni ká fi tǐi síe na nda faa pol-ri kpuru a tǐi tul hul nam led na a ɽa a do di. ¹⁰ Zadka i kó ni ɽa a do na báyǐi le, i daa suoriya ngǐi bamba tasiri, ¹¹ a í nduo í se hul nam led na, í kó ni báy mi-ε Mari, le, i huku pol-e a í gól riŋ mbay be. Robay, i hina soba í faa feziŋa bari, a í mgbáke ini zin ni. I ha ni lari ndaw, fe ká bǎre fu bǔy bǔy ndaw, báy num *mir* ndaw pi. ¹² Fale ku le, Ngerewuru baka ri báy faa lom bay haŋa ri yǐi báy faa ká tǐi tul Mbay Erođ na mbǎa. Yǐi bari na báyǐi le, i mbi faa kǐ ro ze í daa tǐi puo.

I mbi Zezu í dǔuke se tusiri Ezibte

¹³ Zadka nzob fe kókori na i zol báyǐi le, led nzaaped Ngerembay ká nulue tǐi tul Zezeb ba lom a baa ha ni mii: «Úru siya mú mbi led na báy mi-ε, mú dǔuke se tusiri Ezibte, mú vǎa káw di kpuru ha mǐ bi kǐ mi mbi nzaa-i ha mu ndaw roo, mu yǐi mú víke ri báy, bay ǐi le, Mbay *Erođ nzaa faa bay ika led na.» ¹⁴ Ká bil sunke ku hoy na, Zezeb uru siya a mbi led na báy mi-ε, a zólke se tusiri Ezibte, ¹⁵ a í kaw di kpuru maa báy hud ká i Mbay Erođ. Fe niri key na kal mini ha bay ká Ngerembay baa pola lew báy faa nzob yaŋa bay saa nzi-ε na, do munu báy zadε. Bayke baa mii: «Mì di vu-i ha ni tǐi ká tusiri Ezibte†.»

Mbay Erođ ha ri i ledri ká Betelehem

¹⁶ Zadka Mbay *Erođ kó ká nzob fe kókori luo ba mbúo hoy ká tul-e na báyǐi le, law-ε faa ni puu-u ha ni

mbi nzi-ε ha nzob beri se Betelehem báy vu puoruori ká do lakun-ε, í i led wǎrari riw bele ká mbiimbam bari ba sidí ya báy, bay ǐi le, ka tuu mbiimbam ledri ká ì ika ri na, ha ni maa báy bay ká nzob fe kókori baa ha ni se tul síe tǐi mbaymaw na. ¹⁷ Fe niri key na kal mini ha bay ká Zeremi nzob yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru baa na, do munu báy zadε:

¹⁸ «Rεw nzobri mgba godi godi ká bil puo ká Rama;

saa nzaa báy fe gúu mgba gǔrum gǔrum ba bađi.

Ba Rasel ze re-rεw bay tul vi-eri.

Ka hii bay haŋa nzobri mgba ni í bo ni ya,

bay ǐi le, vi-eri na ti mbǎa‡.»

¹⁹ Zadka Mbay Erođ hu na báyǐi le, led nzaaped Ngerembay ká nulue tǐi tul Zezeb ba lom ká tusiri Ezibte a baa ha ni mii: ²⁰ «Úru siya mú mbi led na báy mi-ε, bo mú yǐike ri se tusiri *Izarayel, bay ǐi le, nzobri ká i nzaara faa bay ika led na, i hu ro.» ²¹ Báyǐi le, Zezeb uru siya a mbi led na báy mi-ε, a yǐike ri kóđ kóđ vi tusiri Izarayel na. ²² Roo le, ka laa mii, Arakelaus ze suo bol bi-ε Mbay Erođ, a ba mbay ká kuđu zad ká Zude. Leε, ka daa hǐε bay káw tusirike na ku. Fal bay ká Ngerewuru tǐike tul-e ba lom na báyǐi le, ka zol a se kuđu zad ká Galele, ²³ a vǎa kaw puo mbǐw munu ká riŋ-ε ba Nazared. Fekeri key na kal mini ha bay ká *nzob yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru baa ká piεdke lew na, do munu báy zadε. I baa mii: «I dika ni ba nzob ká Nazared.»

3

Káa bay Zaa Batis

(Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18; Zaa 1.19-28)

† 2:15 2.15 Oze 11.1. ‡ 2:18 2.18 Zeremi 31.15. Rasel na ba máy taa mbǐwke ká sakra máy Zakobri. Ze ka hu ba dǐε ká lew hoy kara, ka do munu ba máa led Izarayelri. Ká bil mbede Zeremi laa le, rii fe ká'a re-rεw bay tul kókó seke fe ká'a tǐi tul vu zi-eri na.

¹ Zadfka mbiimbamri kal maa fe báyji ɛ, nzoɓ mɓiw ká riŋ-ε ɓa Zaa Batis se ɓil law kɔr ká kuɗu zad ká Zude a ka-káa mii: ² «I suo kér ɓay ɓaari, ɓay ji ɛ, nam tònɗi dī mbăa hoy ro ɓay haŋa Ngerewuru ví re mbay ká tusiri key*.»

³ Zaa na ɓa nzoɓ ká Ezay nzoɓ yaana ɓay saa nzaa Ngerewuru ɓaa ɓay ɓe pola lew hoy mii:

«I láa kusol nzoɓ mɓa ɓelen ká ɓil law kɔr mii:
“I léke faa Ngerembay ɓáy kere!
I léke ha ni ka ɗo sikɗa kparak kparak†!”»

⁴ Zaa na nduo gari ká i kan ɓáy suy zambal, a siŋ si-ε ɓáy sal huɔ ɓil. Tazala ɓáy num zoro ká ɓisuy ze ɓa fe sum ɓe. ⁵ Nzoɓri ká ngerɛpuo ká Zuruzalem, ɓáy nzoɓri riw bele ká kuɗu zad ká Zude, roɔ ɓáy nzoɓri ká i naa puori riw bele ká kiri mbii Zurɗɛ na i se luɔ-ε. ⁶ Zadfka i se í vaa naa nzaa-ri ká tul feyaa ɓari na báyji ɛ, ka ɗaa tul-ri nduo mbii Zurɗɛ.

⁷ *Fariziri ɓáy *Sadusiri nɗii ɓamba i vi zad ká Zaa ɗaa tul nzoɓri nduo mbii ká dī ɓay kóko kóm. Zadfka Zaa ko ri vi na báyji ɛ, ka ɓaa ha ri mii: «Baari mɗiri kuɗolri! A ve ze fere ri ɗúu here Ngerewuru ká'a tii ɓáy nam kún sal ɓay na ɛ? ⁸ I ɗaa ped ká ɗo ɓáy zadɛ ká kie suo kér ɓay ɓaari na ndaw ro! ⁹ Kóko ká i kér ká ɓil law-ri mii: “Buru ɓa vu bulu *Abaraham,” na munu ya, ɓay ji ɛ, mǐ ɓaa ha ri: tisawri ká ɗo key kara, Ngerewuru maa ɓay fére ri ha ri vi ɓa vu bulu Abarahamri. ¹⁰ Timbede key na, tikal ɗo saw puuri. Puu haa haa ká lie ndaya ɛ, Ngerewuru a kún ni ɓáy sawke nzed a vbu ni ɓo huu. ¹¹ Bi na, mǐ ɗaa tul-ri nduo mbii ɓay kieke mii, i suo kér ɓay ɓaari ro. Roo ɛ, nzoɓ ká'a ví fal-i vuku na, hurusuo-ε kal tul-i pavbaɗ, a dikon ɓe hoy kara, mǐ maa ɓay nán ká ɓal-ε ya. Be na, a

ɗaa ri nduo ɓil Tem Law Pie, ɓáy huu. ¹² Fe veke nan ɓe na ɗo nduo-ε kek, ka'a vekeke nan ɓe na tan pedede, a faa paxe zuɔ ɓil pul. Roo ɛ, mɓuyke na, ka'a nzún ɓáy huu ká ɛ a ru-ruma ya ɓanɗuɔ.»

I ɗaa tul Zezu nduo mbii (Mrk 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Báyji ɛ, Zezu uru saa kuɗu zad ká Galele, a se luɔ Zaa ká ɗo nzaa mbii Zurɗɛ ɓay haŋa ni ka ɗaa tul-e nduo mbii. ¹⁴ A ɛ, Zaa hii ɓayke ya, a ɓaa ha ni mii: «Bi ze, mǐ se síe haŋa mù ɗaa tul-i nduo mbii; waa, ɗaa mina ndaw roɔ, mù vi luɔ-i key hoy ɛ?» ¹⁵ Báyji ɛ, Zezu yinjra ɓáy ɓay ha ni mii: «Timbede key na, mu ɗaa munu ká mǐ vbi mù, ɓay ji ɛ, ɓáy faa ká mini key na ze náa ɗáake fe ká ɗo ɓáy zadɛ ká Ngerewuru hii ɓayke.» ɛɛ, Zaa hii ɓay na ziŋ ni a ɗaa tul-e nduo mbii.

¹⁶ Zadfka Zezu tii saa mbii na báyji ɛ, ká zadɛ ku hoy nulue mɓudɗa ɓolon ha ni ko Tem Ngerewuru ká dī saa dī munu ká bede pie a ví kaw tul-e kóko. ¹⁷ Báyji ɛ, kusol nzoɓ mɓa ɓelen ká nulue mii: «Be key na ɓa vu-i; mǐ ko ni ɓa nzoɓ nun-i. Ba ɓe na ze sùo-i rií mǐ ɓamba ká tul-e.»

4

Ngeretemndaya lie law Zezu (Mrk 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹ Fale ku ɛ, Tem Law Pie nda faa pol Zezu ha ni se ɓil law kɔr ɓay haŋa ngeretemndaya ka lie law-ε ká dī. ² Munu ká'a san fe sum ɓisie siŋ niŋ, suŋ siŋ niŋ na, kon piri law-ε. ³ Báyji ɛ, ngeretemndaya, nzoɓ lie law nzoɓ na soro ɓa lakun-ε a ɓaa ha ni mii: «Zadfka mù ɓa Vu Ngerewuru ɛ, mu mbi nzaa-a ha tisawri key na i fére ɓa maapa ha mu su náa ko.» ⁴ ɛɛ, Zezu yinjra ɓáy ɓay ha ni mii: «I ɗaa ɗo ɓil mbede Ngerewuru mii:

* **3:2** 3.2 ɓáy nzaa gerek na, Matiye ɓaa ɓay ká se tul «puoruo ká nulue», ɓay ji ɛ, Zibri na i hii ɓay dika Ngerewuru ɓáy riŋ-ε ya. Roo ɛ, fe ká Matiye hii ɓay haŋa nzoɓri ko ta-tan na, ɓe ze ɗo key: ɓáy vika Zezu na, Ngerewuru tii saw réke mbay ká tusiri key. † **3:3** 3.3 Ezay 40.3.

“Fe sùm hoy ze nzoɓ a káwke báy kumnun ya,
 roo ɛ, bayri riw bele ká tji saa
 nzaa Ngerewuru ze,
 nzoɓ a káwke báy kumnun taa
 tusueke*.”»

⁵ Falɛ ku ɛ, ngeretemndaya na sùu ni kpuru se Zuruzalem, ba puo ká do bodɓ ba taa Ngerewuru, a ha ni do tul *hul kani Ngerewuru ká siya zenlen ⁶ ndaw roo, a baa ha ni mii: «Zadka mù ba Vu Ngerewuru ɛ, mu zo bo siri náa ko, bay ji ɛ, mbede Ngerewuru baa mii:

“Ngerewuru a mbika nzi-ɛ ha led nzaaped beri ká nulue,
 ɛ, i yaana mù báy nduo-ri zan bay haɗa tisaw mbjw kara ka nda bal-a ya†.”»

⁷ Lɛɛ, Zezu yjira báy bay ha ni mii: «I daa do bil mbede Ngerewuru ndaw mii: “Ngerembay Ngerewuru bo na, mù ti líe law-ɛ ya‡.”»

⁸ Robay, ngeretemndaya na sùu ni a séke tul kuo ká gan zenlen, roo a kie ni puoruori riw bele ká tusiri key báy rin dikakeri ndaw, ⁹ a baa ha ni mii: «Zadka mù huku pol-i, mú ruo mɛ ɛ, fe niri riw bele key na mɛ haɗa mù.» ¹⁰ Báyyi ɛ, Zezu baa ha ni mii: «Satan, mu zól ká nzaa-i ba lew, bay ji ɛ, i daa do bil mbede Ngerewuru mii: “Ngerembay Ngerewuru bo na, be huo-ɛ ki hoy ze mù húku pol-e mú ruo ni, a mú mbi sùo-o ha ni§.”» ¹¹ Be nu ku báyyi ɛ, ngeretemndaya na pon fal-ɛ. Ro, led nzaaped Ngerewururi na tji yir í vi lakun Zezu í tina fe sùm ha ni su.

Zezu tii saw ped be ká kuɗu zad ká Galele
(Mrk 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Mbay *Erod mgba Zaa bo hul sal. Falɛ ká Zezu laa soro bayke na, ka naa sùo-ɛ ká kuɗu zad ká Zude, a zól a se kuɗu zad ká Galele. ¹³ Ka

pon Nazared, ká ba puo ká'a ngon ká di na, a vaa kaw Kapernayum, ba puo ká do nzaa maambii ká Galele na. Ba tusiri nzoɓ Zabulonri báy nzoɓ Neftaliri. ¹⁴ Be ze ha bay ká Ezay nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru baa na, do munu báy zadɛ. Bayke baa mii:

¹⁵ «Bo tusiri Zabulon, bo tusiri Neftali,

faa ká se ba maambii, tusiri ká mbii Zurdɛ fi kelu,

ká kuɗu zad ká Galele ká saw nzobri bodɓ bodɓ naa di:

¹⁶ Nzobkeri ká i kaw bil sun tilo na, i kóko zad taɗa ká'a tán kad kad!

A bari ká tem huɗ guba tul-ri gbukru na,

zad taɗa a hie gbay gbay ká tul-ri*.”»

¹⁷ Uru saa sieke ku báyyi ɛ, Zezu tii saw ka-káa ha nzobri mii: «I suo kér bay baari, bay ji ɛ, nam ká Ngerewuru a ví réke mbay ká tul nzobri na, tòn di mbáa!»

Zezu di led nduobal-eri ba nin
(Mrk 1.16-20; Luk 3.1-11)

¹⁸ Zezu se nzaa kporo maambii ká Galele. Zadka'a tji di na báyyi ɛ, ka ko warari ba sidɛ ká i ba yu ki, ká í ba nzoɓ súo mbii. Ba Simon ká i di ni ba Piyer, báy yu-ɛ Andere ká i do vbuka basan bari bo mbii.

¹⁹ Báyyi ɛ, Zezu baa ha ri mii: «I se fal-i, ɛ, mɛ haɗa ri vi ba nzoɓ nzáa nzobri laa ro.» ²⁰ Zadɛ ku hoy ɛ, i pon basan bari na a í se fal Zezu.

²¹ Zadka'a se ndji ba pola robay na, ka ko nzoɓ kiri sidɛ i ba yu ki. Ba Zak, báy yu-ɛ Zaa ká i kaw bil tuo bari zin baa bari Zebede, í do léke nun basan bari. Lɛɛ, ka di ri. ²² Ká zadɛ ku hoy ɛ, i pon baa bari báy tuo na a í se fal Zezu.

²³ Zezu se báy puori ká kuɗu zad ká Galele riw bele, a fere nzobri

* **4:4** 4.4 Kjiɗa bol kusol ba sidike 8.3. † **4:6** 4.6 Simri 91.11-12. ‡ **4:7** 4.7 Kjiɗa bol kusol ba sidike 6.16. § **4:10** 4.10 Kjiɗa bol kusol ba sidike 6.13. * **4:16** 4.16 Ezay 8.23-9.1. Ká tusirike ku na, nzobri ká i ba Zibri, báy nzobri ká i tuu Ngerewuru ya na, i zukri ki, a daa ha Zib hawri jm ri. Ká tusirike na ku ze Zezu tii saw ped be ká di.

fe ká bil *hul mbú kị bari Zibri, a ka-káa Bay Kere ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tusiri key, a vaa nzobri báy kịri sem bari riw bele, báy nzob kpederi riw bele ndaw. ²⁴ Báyji le, soro bay Zezu na yaa zad kpol kpol ká tusiri Siri riw bele. Nzobri ká kịri semri bod bod daa nun-ri tuo síe ndaw, nzobri ká temndaya do tul-ri ndaw, nzob kukuri ndaw, rɔɔ báy nzobri ká sù-ri hu wúɔ ndaw na, i víke ri luo-ε, ze ka vaa ri riw bele. ²⁵ Lεε, ruo nzobri ngji bamba ká i uru saa zadri bod bod na i se fal-ε: nzobri ká i uru saa kuđu zad ká Galele ndaw, tusiri Dekapol ndaw, Zuruzalem báy kuđu zad ká Zude ndaw, rɔɔ nzaa kporombii Zurdε ká fi kelu ndaw pi.

5

Zezu fere nzobri fe ká tul mbɔɔ (Luk 6.20-23)

¹ Ruo nzobri ngji bamba vi luo Zezu. Zadka'a ko ri vi na báyji le, ka uru a vaa hil tul mbɔɔ a kaw dí. Lεε, led nduobal-eri soro i vi kaw lakun-ε. ² Báyji le, ka tii saw fére ri fe mii:

³ «Suoriya ba taa nzobri ká i ko mii, bari se síe Ngerewuru i daa kon be ká bil law-ri; bari na, puoruo Ngerewuru ba taa bari*.

⁴ Suoriya ba taa nzobri ká i kaw báy rew; bari na, Ngerewuru a húo law-ri báy.

⁵ Suoriya ba taa nzobri ká i se yufufu; bari na, Ngerewuru a haɲa ri tusiri key na ba taa bari.

⁶ Suoriya ba taa nzobri ká kon daa fe ká rii law Ngerewuru daa ri lok lok; bari na, Ngerewuru a haɲa konke maa ri siɓ siɓ.

⁷ Suoriya ba taa nzobri ká i ba nzob kóko nun síe nzobri;

bari na, Ngerewuru a kóko nun síe bari.

⁸ Suoriya ba taa nzobri ká law-ri taɲ kad kad;

bari na, i kóko Ngerewuru báy nun-ri gbak gbak.

⁹ Suoriya ba taa nzobri ká i daa ha nzobri zuo zin kị,

a i daa ha dekεεε do sakra nzobri;

bari na, Ngerewuru a dika ri ba vi-eri.

¹⁰ Suoriya ba taa nzobri ká i ko seke fe

bay tul Ngerewuru ká i hie ni;

bari na, puoruo Ngerewuru ba taa bari.

¹¹ «Zadka nzobri rad ri, mase i daa nun-ri tuo síe, mase i tiri ri kire bod bod bay tul-i na, suoriya ba taa baari. ¹² I záy sù-ri i daa suoriya, bay ji le, fe tundo baari ngji bamba do nulue giyaɲ ri. Munu ndaw ze, nzobri daake fe seke zin *nzob yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru ká i do pol ha ri na.»

Tom báy zad taɲa ká tusiri key (Mrk 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ «Baari na, i do munu ba tom bay tul nzobri ká tusiri key. Roo le, zadka raake ti na waa, fe ji ndaw rɔɔ bay daake ha ni yi a raa ba kị rɔbay le? Fe ká bay daake ha ni ndadke na tiya. Ba fe ká do nun kuna zuo bisuy ha nzobri tod báy bal-ri hoy ro.

¹⁴ «Baari na, i ba zad taɲa nzobri ká tusiri key. Ngerewuru ká do tul kuo na, faa ká bay haɲa ni muu sù-ε muu na, tiya. ¹⁵ Do faa mbiw munu ndaw, nzob ti daa huu taa huu ndele rɔɔ, a mbi tunguo guba di ya, roo le, ka'a daa si siya ha ni taɲ zad kad kad ká tul nzobri riw bele ká i kaw hula na ha ri kóke zad.

¹⁶ Be ze, i ha zad taɲa baari na ka

* **5:3** 5.3 Zadka i baa mii: «Puoruo Ngerewuru ba taa nzob» na, bayke baa mii, nzobke ku na do báy fe samiri ngi-ngji ká vi báy faa ká Ngerembay réke mbay ká tul-e. Ba fe ká nzobke doke do ro bo, ka gi-giyaɲ bay zin ká luo Ngerewuru lew ya.

tán kadf kadf ká pol nzobri. Be ndaw roo, i kóko fe d'áa kere baari na le, i d'áake rin d'ika bo tul B'aa baari ká kaw nulue na báy.»

Fe fére ká se tul bol kusol

¹⁷ «Kóko ká ì k'ér ká bil law-rì mii, m'ì vi bay bumra *bol kusol *Moyze, báy fe fére *nzob y'aa bayri saa nzaa Ngerewuru na. Bi na, m'ì vi bay bumra ya, roo le, m'ì vi bay kíe saw fekeri ku na ta-tan ba kele. ¹⁸ M'ì baa ha rì ta-tan ba tusue k'ì: zadka tumbam báy tusiri do k'ob báy na, vu fe ká nd'ji ká i vbie do bil bol kusolke na ti bumra mb'iw ya, kpuru maa báy ferì riw bele ká'a t'ji na, ka t'ji báy zadε. ¹⁹ Sawke mini ze, nzob ká wad' tul bol kusol mb'iw, a ko ba bol kusol ká nd'ji hoy ká sakra bol kusol hawri, roo a fere k'uri bay haña ri d'aa munu na ndaw le, nzobke ku na, Ngerewuru a kóko ni ba nzob ká nd'ji hoy ká bil puoruo be. Roo le, nzob ká do tul bol kusol key na báy zadε nzedem, a fere k'uri bay haña ri d'aa munu na ndaw le, nzobke ku na, Ngerewuru a kóko ni ba nzob luye ká bil puoruo be. ²⁰ M'ì baa ha rì ta-tan: zadka ì d'aa vu mbom bo tul fe ká Ngerewuru hii na kal tul vu mbom ká *Fariziri báy *nzob fére nzobri bol kusolri d'aa na ya le, *puoruo Ngerewuru na ba taa baari ya.»

Fe fére ká se tul law fáa

²¹ «Baari na, bay ká i baa ha bulu naari ká piédke lew na, ì laa ndaw. Bayke baa mii: “Mù ti ika nzob ya; a zadka nzob i hud' le, i haña ni se pol nzob kún sal bayri ha ri d'aa bay bo tul-e ha ni ko seke fe†.” ²² Roo le, bi na, m'ì baa ha rì ta-tan: nzob haa haa ká law-ε fáa ni ká tul yu-ε le, maa bay séke ni pol nzob kún sal bayri. A nzob ká d'í yu-ε “mbuo” le, maa bay séke ni pol *nzob kún sal bay luyeri. A nzob ká ko yu-ε ba kòko nzob le, maa bay

vbuka ni bo bil huu ká ru-ruma ya. ²³ Munu zu le, zadka mù se *hul kani Ngerewuru bay haña ni *fe poy, roo mú ker se tul yu-ε ká mù d'aa bay zinj ni le, ²⁴ mu ála fe poy na ku ká bo zadε, a mú y'ì mú v'aa zúo zinj ni ndaw roo, mú ví mbi fe poyke na ha Ngerewuru báy.

²⁵ «Zadka nzob d'aa bay zinj mù, roo bo báy k'ì i se mb'iw hoy ba zad fón bay le, mu léke bayke zinj ni ba vaa hoy báy sed' baari ká faa na ku, bo ha ni ka pón mù. Munu ya le, ka'a d'aa kpuru ha mù se nzaa nzob kún sal bay. Lεε, nzob kún sal bay na a d'aa mù nduo nduo domay mgbaka nzobri ha ni suru mù yod' bo hul sal. ²⁶ M'ì baa ha mù ta-tan ba tusue k'ì: mù ti t'ji ká zadε ku ya, kpuru maa báy mbol bori ká mù púo ε ngid' bele ndaw ro!»

Fe fére ká se tul d'aa nun pie

²⁷ «Bay ká i baa ha rì na, ì laa ndaw. Bayke baa mii: “Mù ti d'aa nun pie ya‡.” ²⁸ A roo le, bi na, m'ì baa ha rì ba tusue k'ì: nzob haa haa ká ko-kóm deke ba luó máy nzob báy nun pie le, ka naa zinj ni ká bil law-ε do' ro zu. ²⁹ Munu zu le, zadka nun-a fi ho' do ze ha mù d'aa feyaa le, mu ngók' do mú naa ni, mú vbu ni bin bo bisuy. Bay haña nun-a mb'iw tiya na, ndad' mba séke báy sùo-ori riw bele se zad' kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya. ³⁰ A zadka nduo ho' do bo ze ha mù d'aa feyaa le, mu kun ni mú vbu ni bin bo bisuy. Bay haña nduo-ε mb'iw tiya na, ndad' mba séke báy sùo-ori riw bele se zad' kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya.»

Fe fére ká se tul n'ii máy nzob

(Mat 19.9; Mrk 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ «I baa pola lew ndaw mii: “Nzob ká nii máy be na, ndad' bay haña ni ka d'aa mbede n'ii máy be na, a ha ni ndaw roo a nii ni zól

† 5:21 5.21 T'ji kele 20.13; K'ijna bol kusol ba sid'ike 17.8. ‡ 5:27 5.27 T'ji kele 20.14; K'ijna bol kusol ba sid'ike 5.18. § 5:31 5.31 K'ijna bol kusol ba sid'ike 24.1-4.

ɓáyŝ.” ³² A roo le, bi na, mi baa ha ri: wɔra nzoɓ haɗa haɗa ka do bay may ka nzaa wɔra ki ya, roo wɔra nii ni na, zadka mayke na yaɗa wɔra ki le, wɔra ka nii ni na ze daa ha ni vi ba may daa nun pie. Wɔra nzoɓ ka yaɗa ni na kara daa nun pie ndaw.»

Fe fere ka se tul haa hud

³³ «Robay, bay ka i baa ha bulu naari ka piɗke lew na, i laa ndaw. Bayke baa mii: “Fe ka mu haa hud bay daa na, mu pon fal-ε ya, a mu daa feke ka mu haa hudke ka nun Ngerembay na, ha ni ka o bay zadε*.” ³⁴ A roo le, bi na, mi baa ha ri bay haɗa ri haa hud ya mgbaj. Mu haa hud bay rin nulle ya, bay ji le, nulle na ba zad kaw Ngerewuru. ³⁵ Mu haa hud bay rin tusiri ya ndaw, bay ji le, tusiri na ba zad toko bal-ε. Mu haa hud bay rin Zuruzalem ya, bay ji le, Zuruzalem na ba ngerepuo Mbay Luye. ³⁶ Mu mgbay tul-a mu haake hud ya ndaw, bay ji le, mu maa bay haɗa suy tul-a mbijw mini kara ka fuu ya ndaw, mu maa bay fere ni ha ni vi ba pire ya ndaw pi. ³⁷ Ndad bay haɗa ri baa bay kpad hoy. “Ba tusue” le, ba tusue ki, a “ba tusue ya” laa le, ba tusue ya ki laa zu. Bay hawri ka i daa zuo di ku na, uru saa luogere temndaya ro zu.»

Fe fere ka se tul vbida gbaa ndaa (Luk 6.29-30)

³⁸ «Bay ka i baa pola lew na, i laa ndaw. Bayke baa mii: “Nzoɓ ka fumra nun ku-ε le, i fumra nun-ε na ndaw, a nzoɓ ka haw sere ku-ε laa le, i haw ser-e na ndaw laa†.” ³⁹ A roo le, bi na, mi baa ha ri: fe ndaya ka nzoɓ daa zin mu na, mu vbida gbaa ndaake ya. Zadka nzoɓ nda hala nun-a fi hodo le, mu fere fi gel ha ni ka nda ndaw. ⁴⁰ Zadka nzoɓ hii bay mbika tul-a bay seke mu zad fon bay bay yaɗa gari fi siya bo le,

mu mbi maagari bo mu daa nde tulle ha ni ndaw. ⁴¹ Zadka nzoɓ soɗ mu bay haɗa mu se zin ni sal faa mbijw le, mu se zin ni sal faa sidɗi. ⁴² Nzoɓ ka gon mu fe na, mu ha ni; a nzoɓ ka hii bay kpaka mu fe laa le, mu bed ni ya.»

Fe fere ka se tul hii nzoɓ tul ngani (Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ «Bay ka i baa ka piɗke lew na, i laa ndaw. Bayke baa mii: “Mu hii ku-o, a mu tun nzoɓ tul ngani bo na kay.” ⁴⁴ A roo le, bi na, mi baa ha ri: i ko nzoɓ tul ngani baari ba nzoɓ nun-ri, a i daa nzaa bay kere bay tul nzoɓri ka i daa nun-ri tuo sie. ⁴⁵ Be ndaw roo, i vi ba vu Baa baari Ngerewuru ka kaw nulle na bay. Be na, ka ha sie be tji tul nzoɓ law mgborori ndaw, nzoɓ law kereri ndaw pi. Robay, ka ha mbam to tul nzoɓ fe daa bay zadɗeri ka nun-ε ndaw, tul nzoɓ fe daa kaayari kara ndaw pi. ⁴⁶ Zadka i hii nzoɓri ka i ko ri ba nzoɓ nun-ri ki hoy na waa, bay ji ndaw roo Ngerewuru a haɗa ri fe tundo le? Waa, *nzoɓ yaɗa larimbuori ka i ko ri ba nzoɓ ndayari na, i daa faa mbijw munu ndaw ya le woo! ⁴⁷ Zadka i hii soko ha yu baari ki hoy na waa, fe ji ze ba fe kere ka do boɗ ka i daa na le? Nzoɓri ka i tuu Ngerewuru ya hoy kara, i daa munu na ndaw ya le?»

⁴⁸ «Munu zu le, i do bay zadε nzedem faa mbijw munu ka Baa baari Ngerewuru ka kaw nulle do bay zadε nzedem na.»

6

Fe fere ka se tul haɗa fe ha nzoɓ kukuri

¹ Zezu baa na robay mii: «Baari na, i nze bay suo-ri ka bay kod Ngerewuru ka nun nzoɓri bay dabke suo-ri hoy ha ri koke ri ya. Zadka i daa munu le, i ti zin fe

* **5:33** 5.33 Soro ped daa Leviri 19.12; Tji kele 20.7; Kijna bol kusol ba sidike 5.11; 23.22; Ruog bari 30.2. † **5:38** 5.38 Tji kele 21.24; Soro ped daa Leviri 24.20; Kijna bol kusol ba sidike 19.21.

tunduo ká luo Bǎa ɓaari ká nulue na ya.

² «Be ze, zadka mù mbi fe ɓay mgbáke ini zinj nzoɓ síe ɛ, mu ha vbem ka mgbá ká dī káy káy ya. Mu ɗaa munu ká nzoɓ nzaa rúɔ ɓayri ɗaa ká bil *hul mbú k̄j ɓari ɓáy faa buori ɓay haɗa nzoɓri písi ri ká dī ku na ya. Mí ɓaa ha r̄i ta-taɗ ɓa tusue k̄j: bele fe tunduo ɓari k̄j ze i zinj ɗɔɗ ro ku. ³ Roo ɛ, ɓo na, zadka mù mbi fe ɓo ɓáy nduo-ɔ fi hoɗo ɓay mgbáke ini zinj nzoɓ síe ɛ, kóko ká nduo-ɔ fi gel ka kó feke na. ⁴ Be ndaw roɔ, fe haɗa ini ɓo na, a ɗoko zad muni, ɛ, Bǎa-ka ká nulue ká kó fe ká nzoɓ ɗaa ká zad muni na, a haɗa mù fe tunduo ke na ɓáy.»

Fe fére ká se tul ɗáa nzaa ɓay kere (Luk 11.2-4)

⁵ «Zadka ì ɗaa nzaa ɓay kere na, ì ɗaa munu ká nzoɓ nzaa rúɔ ɓayri ɗaa ku ya. Bari na, i hii ɗoko siya ndaw roɔ ɓay ɗáa nzaa ɓay kere ká bil *hul mbú k̄j ɓari, ɓáy faa buori ndaw ɓay ɗáɓke sùo-ri ká nun nzoɓri riw bele ha ri kó ri. Mí ɓaa ha r̄i ta-taɗ ɓa tusue k̄j: bele fe tunduo ɓari k̄j ze i zinj ɗɔɗ ro ku. ⁶ Roo ɛ, ɓo na, zadka mù ɗaa nzaa ɓay kere na, mu nduo hul nam ɓo, mú mgbá faa hul gbukru ɗo tul-a, a mú ɗaa nzaa ɓáy kere ká pol Bǎa-ka ká ɗo zad munike zinj mù na. Lɛɛ, Bǎa-ka ká kaw nulue ká'a kó fe ká nzoɓ ɗaa ká zad muni na, a haɗa mù fe tunduo ke na ɓáy. ⁷ A zadka ì ɗaa nzaa ɓay kere na, ì káy fal ɓay taa mbjwke hoy ɓanguɔ munu ká nzoɓri ká i tuu Ngerewuru ya na ya. Bari na, i ker ká bil law-ri mii, ɓari ɓaa ɓay ngi-ngi munu na ndaw roɔ, Ngerewuru a láa ɓay ɓari na ɓáy. ⁸ I mbóro fe ɗáa ɓari na ku ya, ɓay j̄i ɛ, Bǎa ɓaari ká kaw nulue na, kó fe ká ì se síeke na pola ɗɔɗ ndaw roɔ, ì vbi ni ku ɓáy.

⁹ «Munu zu ɛ, faa ɗáa nzaa ɓay kere na ze ɗo key: “Bǎa ɓuru ká mù kaw nulue, Ndad ɓay haɗa nzoɓ haɗa haɗa ɛ,

ka tuu mù ɓo huo-ɔ k̄j hoy mù ɓa Ngerewuru.

¹⁰ Ndad ɓay haɗa mu ví re mbay ká tusiri key.

Ndad ɓay haɗa nzoɓ haɗa haɗa ká tusiri key na, ka ɗaa fe ká law-a hii, munu ká i ɗaa ká nulue na.

¹¹ Mu haɗa ɓuru ngaw, ɓo ɓuru re maa ɓuru ká vuri key.

¹² Mu nda buma ka zinj ɓuru ká tul fe ɗáa kaɗaya ɓuru, faa mbjw munu ká ɓuru kara ɓuru nda buma zinj nzoɓri ká ɗaa kaɗaya zinj ɓuru ndaw na.

¹³ Mu haɗa ɓuru se bil nzaa úla ya, roo ɛ, mu yaɗa ɓuru yaɗa máa ká bil nduo ngeretemndaya.

[Tusueke ɛ, réke mbay ndaw, hurusuo ndaw, roɔ rinj ɗika ndaw na ɓa taa ɓo ɓanguɔ kpaɗara.

Amem. Ndad ɓay haɗa ni ka ɗo munu na k̄j.]”

¹⁴ «Ì kó, zadka ì nda buma zinj nzoɓri ká i ɗaa kaɗaya zinj r̄i na ɛ, Bǎa ɓaari ká kaw nulue na, a ndáka buma zinj r̄i ndaw. ¹⁵ Roo ɛ, zadka ì nda buma zinj nzoɓri ká i ɗaa kaɗaya zinj r̄i na ya ɛ, Bǎa ɓaari kara ti ndáka buma ká tul fe kaɗaya ɓaari na zinj r̄i ya ndaw pi.»

Fe fére ká se tul sánj sùo

¹⁶ «Zadka ì sanj sùo-r̄i í s̄u fe ya ká pol Ngerewuru na, ì ɗaa sùo-r̄i ɓa síe munu ká nzoɓ nzaa rúɔ ɓayri ya. Bari na, i sinj tul nun-ri mbid mbid ɓay haɗa nzoɓri riw bele i kó mii, i sanj sùo-ri í s̄u fe ya. Mí ɓaa ha r̄i ta-taɗ ɓa tusue k̄j: bele fe tunduo ɓari k̄j ze i zinj ɗɔɗ ro ku. ¹⁷ Roo ɛ, ɓo na, zadka mù sanj sùo-ɔ mú s̄u fe ya na, mu wáa nun-a, mú ɗaa num ka nda tul-a, ¹⁸ ɓay haɗa nzoɓ mbjw mini kara ka kó mii, mù sanj sùo-ɔ sanj na ya, ɓa Bǎa-ka ká ɗo zad muni zinj mù na huo-ɛ hoy ze kó. Lɛɛ, ɓe ká'a kaw nulue ká kó fe ká nzoɓ ɗaa ká zad muni na, a haɗa mù fe tunduo ke na ɓáy.»

Fe fére ká se tul feziṅa
(Luk 12.33-34)

¹⁹ «Ì mbụ feziṅari ká tusiri key kibli kibli ya. Tusiri key na ba zad ká ndereri nde fe ká dī ndaw, fe kɔ vay ká dī a biε ndaw, nzoḅ riibari kara vuo hul a í rii fe ká dī ndaw pi. ²⁰ Roo le, ì mbụ feziṅari ha Ngerewuru kóro ká nulue. Ba zad ká ndereri nde fe ká dī ya, fe kɔ vay ká dī a biε ya ndaw, riibari kara vuo hul a í rii fe ká dī ya ndaw pi. ²¹ Tusueke le, zad ká feziṅa bo do dī na, ba zad ká law-a hoy kara te dī nzokdo banḡuo ndaw.»

Nun nzoḅ do munu ba huu ndele
be

(Luk 11.34-36)

²² «Nun nzoḅ na do munu ba huu ndele ká sùo nzoḅ. Zadka nun-ari do báy kere le, sùo-ori riw bele a tan kad kad. ²³ Roo le, zadka nun-ari ba sem le, sùo-ori riw bele na a doko bil suṅ tilo. Be mini ze, zadka zad taja bo vi ba suṅ tilo nduṅ le, suṅ tiloke ku na a doko mina ro le?»

Ngerewuru, mase feziṅa
(Luk 16.13)

²⁴ «Nzoḅ mbijw maa bay daa ped ha baa gan beri sidī ya, bay ji le, a jm nzoḅ mbijwke, a hii nzoḅ sidike, mase a zúo zinj nzoḅ ni, a tun bay nzoḅ nu. I maa bay séke fal Ngerewuru ndaw, roo fal feziṅari ká tusiri key ndaw buruk sidī bele ya.»

Dáa law bo tul Ngerewuru
nzokdo
(Luk 12.22-31)

²⁵ «Sawke mini ze, m̄ baa ha r̄i: ì ha law-r̄i ka nzáa-r̄i bay tul fe sum, mase mbii nzoko ká ì se sieke bay káwke báy kumnun na ya, mase bay tul gari ká ì ndúo na kara ya ndaw. Waa, káw báy kumnun baar̄i na kal tul fe sumri, a sùo-r̄i kara kal tul gari ká ì nduo ndaw na ya le woo? ²⁶ I mbi nun-r̄i í kɔ nduyri ká i haari tumbam siya ku. Bari na, i ru fe ya ndaw, í vbie fe pay í daa zuo bil pul ya ndaw, roo le, Baa baar̄i ká kaw nulue na hol ri. A waa baar̄i na, ì

kal tul-ri kal ya le woo? ²⁷ Ká sakra baar̄i key na waa, nzoḅ ve ze báy faa law-ε ká nzaa ni na, a máa bay daa nam k̄i nde tul nam káw báy kumnun be na le woo?

²⁸ «A munu ku waa, bay ji ndaw roo, ì ha law-r̄i nzáa r̄i bay tul gari ndúo do sùo-r̄i le? I békle fukri fer̄i ká do mbuu ká bil wáari ku í kɔ. I daa ped ya, í kan gari ya ndaw. ²⁹ Roo le, m̄ baa ha r̄i ta-tan: Mbay Salomon k̄i ká ba nzoḅ rin dika ká'a kaw bil feziṅa badak na hoy kara, ka nduo gari nduy mba fukri fe niri na key ya. ³⁰ Fer̄i ká fuu do mbuu ká bil wáari ká do vuri key, ká ruo le, i faa ri zuo huu hoy le, Ngerewuru kɔ-kóm ba tul-ri a ha ri fuu mbuu ba gama ku ya roo, maa bay baar̄i ze, ka ti haṅa r̄i gari ká ì se sieke na ya le woo? Aa, baar̄i ká mbika law baar̄i ndji na! ³¹ Munu zu le, ì ha law-r̄i ka nzáa r̄i í baa mii: “Fe ji ze buru suṅa,” mase “Fe ji ze buru nzoko,” mase “Gari ji ze buru ndúo le” na munu ya. ³² Nzoḅri ká i tuu Ngerewuru ya ze i nzaa fer̄i ká mini key banḡuo. Roo le, Baa baar̄i ká kaw nulue na kɔ fer̄i ká ì se sieke na kɔ. ³³ I nzaa faa ha Ngerewuru ze ka re mbay ká tul-r̄i, a í daa fe ká do báy zadε pola dekre ro le, a haṅa r̄i fe niri ká ì se sieke na riw bele nde dī báy. ³⁴ Munu zu le, ì ha law-r̄i ka nzáa r̄i bay tul nam taa ruo ya, bay ji le, nam taa ruo na, do báy fe k̄er bay be k̄i. Bil namri mbijw mbijw riw bele na do báy fe k̄er bay bari.»

7

I daa bay ka bo tul nzoḅ ya
(Luk 6.37-38,41-42)

¹ Zezu baa na robay mii: «Ì daa bay ka bo tul nzoḅ ya, bay haṅa bo Ngerewuru kara ka daa bay bo tul-r̄i ya, ² bay ji le, Ngerewuru a daa bay bo tul-r̄i faa mbijw munu ká ì daa zinj k̄u-i baar̄i na ku. Faa mbijw munu ká ì lie fe ha nzofri na, be ndaw ze Ngerewuru a lieke fe ha r̄i.

³ «Waa, bay ji ndaw roo mù gefe kóm ba bum suy ká bo nun yu-ɔ, a mú kɔ kparaŋ ká bo nun-a ku ya wým hoy lé? ⁴ A ku waa, mù d́aa mina mú baa ha yu-ɔ mii: “Ha mi mbi bum suy ká bo nun-a ku ha mù,” a laa ká kparaŋ bo nun-a ku lé? ⁵ Bo nzoɔ nzaa rúo bay! Kparaŋ ká bo nun-a na, mu mbi pola a mú kɔ zad ka ta-taŋ ndaw roo, mú kɔ faa mbika bum suy ká bo nun yu-ɔ na ku báy.

⁶ «Fe ká do bod ba taa Ngerewuru na, i mbi i ha nzoɔ law mgbórɔri ká i do munu ba váyri na ya, ká i mgbaka i fere i daa so tul-rí i loro rí yak yak. Robay, i vbuku fe kere Ngerewuru ká i kɔ ba fe ká ndad bamba tasiri na ka zúo pol nzoɔri ká i do munu ba mbel puɔri na ya, ká i mgbaka i tɔɔɔ dunja dunja.»

Vbi Ngerewuru fe ká i se sieke
(Luk 11.9-13)

⁷ «I vbi Ngerewuru fe, lé, a haŋa rí. I nzaa fe, lé, ka'a mbika bo pol-rí ha rí báy. I nda faa hul, lé, ka'a mgbúda ha rí, ⁸ bay ji lé, nzoɔ ha ha ká vbi ni fe lé, a haŋa ni; a nzoɔ ká nzaa fe lé, a mbika bo pol-e ha ni. Ze, nzoɔ ká nda faa hul lé, a mgbúda ha ni. ⁹ Waa, nzoɔ ve ká sakra baarí key ká vi-e vbi ni ngaw lé, ka'a mbika tisaw ze bo nduo-ε ha ni lé? ¹⁰ Mase vi-e vbi ni sji lé, a mbika kuɔtɔl ze ha ni lé? ¹¹ Baarí ká i ba nzoɔ law ndayari lé, i kɔ faa haŋa fe kereri ha vu baarí ku ya roo, maa bay Baa baarí ká kaw nulue ze, ti haŋa fe kereri ha nzoɔri ká i goŋ ni na ya lé woo!

¹² «Feri riw bele ká i hii bay haŋa ku-i baarí daa ha rí na, baarí hoy kara i daa faa mbijw munu ha nzoɔri. Be ze ba mára saw bay *mbede bol kusol *Moyze báy mbede taa *nzoɔ yaaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru ká i daa.»

I mbi faa kumnun taa tusueke
(Luk 13.24)

¹³ «Zadka i hii kumnun taa tusueke na, i nduo báy faa hul ká

aa ya hiyaw, bay ji lé, faa hul ká se ba zad bíe na aa banŋaŋ. Faa séke ba badí hoy kara se ya ndaw, a ha nzoɔri ngji bamba i se dí bud bud. ¹⁴ Roo lé, faa hul ká se ba zad kumnun taa tusueke na aa ya, a séke ba badí kara ngon bamba tasiri ndaw, a nzoɔri ká i zif faake na, i ngji ya nzekre hoy.»

Kóko puu báy lereke
(Luk 6.43-44)

¹⁵ I nze báy sùo-rí bay tul nzoɔri ká i dí sùo-rí ba *nzoɔ yaaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru na. Zadka i vi luo-rí lé, i daa sùo-rí munu ba baduri, roo lé, bil law-rí ká nziiya na i ba váy koyri ká mgbor bamba. ¹⁶ I kóko ri báy ped daa bari. Waa, nzoɔ a hóro tavoko saa kurikuŋ lé woo? Mase, nzoɔ a hóro nzum saa ngatukru ndaw lé woo? ¹⁷ Puu ha ha ká do báy kere na, a líe lereke báy kere. A roo lé, puu ká ndaya na, a líe lereke ndaya. ¹⁸ Puu kere na ti máa líe lereke ndaya ya, a puu ká ndaya na kara ti máa líe lereke báy kere ya ndaw. ¹⁹ Puu ha ha ká lie lereke ndaya na, i téke ni nzed bay vbuka ni bo huu. ²⁰ Munu zu lé, báy ped daa bari nzoɔkeri ku na ndaw roo, i kókoke ri báy.

Ndad bay daa law hiiya Ngerewuru
(Luk 13.25-27)

²¹ «Nzoɔri ká i dí mí “Mbay, Mbay” na, i ti doko sakra nzoɔri ká Ngerewuru re mbay ká tul-rí na riw bele ya. Roo lé, ba nzoɔri ká i daa law hiiya Baa ká kaw nulue na huori hoy ze i doko dí. ²² Sieke ku na, nzoɔri ngji bamba i baa ha mí mii: “Mbay Mbay, waa buru yaa bay saa nzaa-a búru baa ha nzoɔri báy riŋ-a ya lé” mase, “Buru dí riŋ-a búru níike temndayari ká tul nzoɔri ya lé” mase, “Buru daa fe sanri bod bod ngji bamba báy riŋ-a ya lé?” ²³ Báyii lé, mí baa ta-taŋ ha ri mii: “Mí tuu rí ba mbijw ya mban! I zól ká nzaa-i ba lew, baarí nzoɔ fe daa kaayari!”»

Dáa hul dɔ tul tisaw
(Luk 6.47-49)

²⁴ «Be mini ze, nzob haa haa ka laa bayri ka mi baa key, a yaa a daake ped le, ka dɔ munu ba nzob nun nzem ka daa tigbaa hul be bay tisaw. ²⁵ Ze mbam to ha mbii yaa zad remlen remlen ka saw hulke, mase zuu kuu bay ngonke bivbid bivbid ka tul hulke na ku hoy kara, hulke haw ya, bay ji le, tigbaa hulke na i daa bay tisaw. ²⁶ Roo le, nzob haa haa ka laa bayri ka mi baa key, a daake ped ya le, ka dɔ faa mbijw munu ba mbuo nzob ka daa hul be dɔ tul dikudi. ²⁷ Zadka mbam to na, mbii yaa zad remlen remlen ka saw hulke. Zuu kuu bay ngonke bivbid bivbid ka tul hulke na ha ni haw wuruk zuo siri ha hulke ku na bie ba hje bamba tasiri.»

²⁸ Zadka Zezu fere nzobri fe key na o bayji le, tuku ruo nzobri ha ri kaw silili bay tul gosi fe fere be, ²⁹ bay ji le, ka fere ri fe bay hurusuo ka uru saa luo Ngerewuru bo, ka fere ri fe munu ka nzob fere nzobri *bol kusol bari fere ri na ku ya.

8

Zezu vaa nzob ka kpiri dɔ sɔ-ε
(Mrk 1.40-45; Luk 5.12-16)

¹ Zadka Zezu di saa tul mboro na, ruo nzobri ngji bamba se fal-ε wuu wuu. ² Bayji le, nzob mbijw munu ka kpiri dɔ sɔ-ε na soro a vi huku pole gburuk a baa ha ni mii: «Mbay, zadka mu hii le, mu maa bay haɲa sɔ-i key na duo mgberen*.»

³ Leε, Zezu ndada nduo-ε a zaa ni a baa ha ni mii: «Mi hi-hii! Sɔ-o na ka duo mgberen ha mu.» Zade ku hoy le, kpiri be na o ha sɔ-ε duo mgberen. ⁴ Fale ku le, Zezu baa ha ni mii: «Mu laa bay key bay kere! Koko ka mu baa bayke ha nzob! Roo le, mu se mu vaa kie sɔ-o ha *nzob fe poy Ngerewuru ka ko. Fale ku ro

le, *fe poy ka *bol kusol *Moyze mbi nzi-ε ka di ha nzobri ka kpiri dɔ sɔ-ri ka i vaa le i puo na, mu puo†. Be ndaw roo, a kie nzobri riw bele ha ri ko mii, sɔ-o na vaa bay kere bay.»

Zezu vaa led ped ngerenzob yum
(Luk 7.1-10; Zaa 4.43-54)

⁵ Zadka Zezu dɔ nduo ba bil puo ka Kapernayum na bayji le, ngerenzob yum mbijw munu ka Rom soro ba lakun-ε, a kod ni bay haɲa ni ka so ni. ⁶ Ka baa ha ni mii: «Mbay, led ped bi naa hula bay sem ha sɔ-eri hu wuo riw bele, a ko seke fe ngji bamba tasiri.» ⁷ Leε, Zezu baa ha ni mii: «Mi seke vaw bay vaa vaa ni.» ⁸ Bayji le, ngerenzob yum na yijra bay bay ha ni mii: «Mbay, bi hoy mi maa bay haɲa mu daa tul-a nduo bil hul bi ya. Roo le, mu baa bay mbijw kji hoy le, sɔ led ped bi na a vaa bay kere, ⁹ bay ji le, bi hoy kara mi dɔ bay gan tul-iri ka mi daa bol nzaari, a mi dɔ bay nzob yum biri ka i daa bol nzaa-i ndaw pi. Zadka mi baa ha nzob mbijw mii: “Mu se,” le, ka se na kji. A mi baa ha nzob kji mii: “Mu vi,” le, ka vi. A mi yji mi baa ha led ped bi mii: “Daa fe key,” le, ka daa feke na kji.»

¹⁰ Zadka Zezu laa baykeri na munu bayji le, tuku ni ha ni baa ha nzobri ka i se fal-ε na mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusue kji: ka sakra led Izarayelri riw bele na, mi zinj kji nzob ka daa law-ε bo tul-i mini key na ya. ¹¹ Robay, mi baa ha ri: nzobri ngjina bamba i uru saa fi tji sie bay fi rin sie i mba zad kaw ka nzaa fe sum zinj *Abaraham, Izak, bay *Zakob ka *puoruo Ngerewuru. ¹² Roo le, nzobri ka i ker mii, bari ba led bil puoruo Ngerewuru na, ka'a vbuku ri zuo fal kpan ka ba bil sun tilo. Zade ku na, nzobri reke rew bay mbii nun-ri mgobo mgobo, a i su sere-ri ngɛr ngɛr ka di.»

* **8:2** 8.2 Bol kusol Ngerewuru baa mii, nzob ka kpiri dɔ sɔ-ε na, ka maa bay seke hul kani Ngerewuru mbaa, bay ji le, ka ba nzob ka tan kad kad ka nun Ngerewuru ya. † **8:4** 8.4 I kji Soro ped daa Leviri 14.10.

13 Falɛ ku ɛ, Zezu ɓaa ha ngerenzob yum na mii: «Mu se puɔ. Ndadɔ bay haɲa feke ka daa munu ka mù dǎake law-a bo tul-e na.» Lɛɛ, ká zadɛ ku hoy sùo ledɔ pedɔ ɓe na vaa ni.

Zezu vaa nzob suosereɓri ngji bamba

(Mrk 1.29-34; Luk 4.38-41)

14 Rɔɓay, Zezu se ɓil hul Piyer, ɛ, ka ziŋ máa fay Piyer ká sùo-ɛ mbi huu bidɔ bidɔ naa hii ká dǎ. 15 Báyyi ɛ, ka zaa nduo-ɛ, ɛ, ká zadɛ ku hoy sùo zaɲa ɓe na pɔŋ ni ha ni uru siya a daa fe sum ha ni su.

16 Zadka síe daa nduo-ɛ bo tul vay puu der na báyyi ɛ, nzobri ngji bamba ká temndayari do tul-ri na, i faa ri í séke ha Zezu. Lɛɛ, báyyi bay ká tji saa nzi-ɛ na ka niike temndayari a vaa nzob semri riw bele. 17 Fe ká'a daa na, ha bay ká Ezay nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru baa na, do munu báyyi zadɛ. Bayke baa mii: «Be na, ka faa kpedɛ naari do tul-e, a yaa suosereɓri naari a sobɓ.»

Séke fal Zezu ba fe vbem ya
(Luk 9.57-62)

18 Nam mbijw munu ká ruo nzobri kiri Zezu gbuk na báyyi ɛ, ka mbi nzi-ɛ ha ledɔ nduoɓal-eri bay túo maambii ba fi kelu. 19 Lɛɛ, nzob fére nzobri *bol kusol mbijw munu soro ba lakun-ɛ a baa ha ni mii: «Mbay, zadri riw bele ká mù séke dǎ na, mǐ séke fal-a nɓim nɓim.» 20 Báyyi ɛ, Zezu yijra báyyi bay ha ni mii: «Mínri na, luɔ nam ɓari do dǎ, a nduyri hoy kara kpaŋ nam ɓari do dǎ ndaw. Roo ɛ, ɓi *Vu Nzob na, zadɔ ká bay haɲa mǐ daa tul-i nduo dǎ, bay mgbaka taram sùo-i ká dǎ na tiya.»

21 Lɛɛ, nzob kǐ mbijw munu ká ba ledɔ nduoɓal-ɛ baa ha ni mii: «Mbay, mu pɔŋ faa ha mǐ se mí vǎa vóro baa ndaw rɔɔ, mí yji mí se fal-a báyyi.»

22 Báyyi ɛ, Zezu yijra báyyi bay ha ni mii: «Mu se fal-i, a bo mú pɔŋ ha ɓari ká i do munu ba nzob hudɛri na i vóro hudɔ kǐ.»

Zezu ha nzaa zuu kuŋ nzedɔ
(Mrk 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Falɛ ku ɛ, Zezu hil a kaw ɓil tuo, ɛ, ledɔ nduoɓal-eri su ni a í se dǎ maa fe. 24 A ɛ, ká zadɛ ku hoy, bawda zuu bura uru a kuu bivbidɔ bivbidɔ ká tul maambii na ha mbii nda nzaa tuo paw pǎw a pudfa tul-ri. Roo ɛ, Zezu na-nam. 25 Báyyi ɛ, ledɔ nduoɓal-eri soro ba lakun-ɛ í tuma ni í guúke fe ha ni mii: «Mbay, mu yaa buru! Naa húkari!»

26 Lɛɛ, Zezu baa ha ri mii: «Daa mina rɔɔ, ì ba toko mini ɛ? Mina rɔɔ, mbika law ɓaari ndji mini key hoy ɛ?» Ro, a uru siya a baa bay ngɔ-ngɔŋ ziŋ zuu báyyi mbii na, ɛ, nzaa-ri kuŋ nzedɔ a ha zadɔ do ndiŋ. 27 Báyyi ɛ, nzobri ká i do zadɛ ku na i kaw yer í baa mii: «Ledɓan key na waa, ba kǐri nzob jǐ ndaw rɔɔ, mbii báyyi zuu kara daa vu mbom bo tul-e mini key ɛ?»

Zezu vaa warari sidǐ ká temndayari do tul-ri

(Mrk 5.1-20; Luk 8.26-39)

28 Zadka Zezu tuo mbii a tji fi kelu ká tusiri nzob Gadarari na báyyi ɛ, warari tul-ri sidǐ ká temndayari do tul-ri na, i tji saa puɔ kuo ká Zibri voro hudɔ ká dǎ a í suɔ nun-ɛ. Ká ɓil korke ku na, nzob maa bay mbika faa tji dǎ ya, bay jǐ ɛ, nzobkeri ká temndayari do tul-ri ká í mgbɔr bamba na i do dǎ. 29 Báyyi ɛ, i tii saw daa fe ɓɔkoko ɓɔkoko mii: «Bo Vu Ngerewuru, fe jǐ rɔɔ, mù nzaake fal buru ɛ woo? Mù vi bay daa nun buru tuo síe pola ndaw rɔɔ, nam kún sal bay na ka vi báyyi ɛ?»

30 Di ya báyyi zadɛ ku na kuɗu mbel puɔri ngji bamba i do suɲa fe.

31 Báyyi ɛ, temndayari na i kodɔ Zezu í baa mii: «Zadka mù nii buru ɛ, mu ha buru riɓi tul mbelri na ku.»

32 Lɛɛ, ka baa ha ri mii: «Ì tji í se!» Báyyi ɛ, temndayari na tji ká tul nzobri ká sidǐ na, í duu í vǎa riɓi tul mbel puɔri na. Zadɛ ku hoy ɛ, kuɗu mbelri ká riw bele ku na, i zuo dɔl

vbubu bu bá y takra, í tji nzaa ngen í zof kirim kirim zuo maambii ha mbii yaa ri gbáy bá y zad fari riw bele. ³³ Bá yji le, nzo b kó rɔ mbel puori na, i haw dɔ l í se bil ngerɛpuo, í vaa kji bay feri riw bele ká kal, bá y bay ká se tul temndayari ká i tji saa tul nzo b ri ká sidí na ha nzo b ri laa. ³⁴ Lɛɛ, nzo b ri ká bil ngerɛpuo ku riw bele na, i tji bu d bu d í suo nun Zezu. Zadka i mbi nun-ri í kɔ ni na bá yji le, i kod ni bay ha na ni ka zól ká tusiri bari.

9

Zezu vaa nzo b ká sùo-ɛ hu wũo
(Mrk 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Zezu hil a kaw bil tuo a tuo maambii a yji a se puo be. ² Lɛɛ, i mbi nzo b mbjw munu ká sùo-ɛ hu wũo ká naa hii í víke ha ni. Zadka Zezu kɔ law-ri ká i daa bo tul-e na bá yji le, ka baa ha nzo b ká sùo-ɛ hu wũo na mii: «Vu-i, mu siŋ law-a; feyaa bori na, mĩ nda bumake ziŋ mù ro.» ³ Bá yji le, nzo b fére nzo b ri *bol kusol haneri ká i laa bayke na, i ker bay ká bil law-ri í baa mii: «Ledban key na, baa bay a tjirike riŋ Ngerɛwuru*.» ⁴ Lɛɛ, munu ká Zezu kɔ kér bay bari kɔ na, ka fére a vbi ri mii: «Bay ji ndaw roo, ì do bá y kér bayri ká ndaya mini ká bil law-rĩ le? ⁵ Bay ha ze báake se ya le? “Mĩ nda buma feyaa bori na ziŋ mù,” mase, “Úru siya mú se sed” le? ⁶ Roo le, mĩ hii bay ha na rĩ kɔ, bi *Vu Nzo b na, mĩ do bá y hɔrusuo ká tusiri key bay ndáka buma ká tul feyaa nzo b ri!» Bá yji le, ká zadɛ ku hoy, Zezu baa ha nzo b ká sùo-ɛ hu wũo na mii: «Úru siya mú mbi hii bo mú se puo!» ⁷ Lɛɛ, ledban na uru siya a zól faa puo. ⁸ Zadka ruo nzo b ri kɔ feke na munu bá yji le, hje daa ri zikiki ha ri písike Ngerɛwuru

bay tul kji hɔrusuo fe daa san ká mini ká a daa ha nzo b ri na.

Zezu di Matiye

(Mrk 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Zezu zól ká zadɛ ku a do kali bá yji le, ka kɔ nzo b mbjw ká riŋ-ɛ ba Matiye kaw hul ya na larimbuo. Bá yji le, ka baa ha ni mii: «Mu se fal-i.» Lɛɛ, Matiye na uru siya a se fal-ɛ.

¹⁰ Nam mbjw ká Zezu kaw nzaa fe sum ká puo Matiye na, *nzo b ya na larimbuori bá y nzo b ri ká soro bay bari mba ndaya ká *Fariziri di ri ba nzo b feyaa ri na, i vi ngji bamba í kaw nzaa fe sum ziŋ Zezu bá y led nduobal-eri. ¹¹ Zadka Fariziri ko fekeri na bá yji le, i vbi led nduobal-eri mii: «Bay ji ndaw roo, gan tul-rĩ na su fe ziŋ nzo b ya na larimbuori bá y nzo b ri ká soro bay bari mba ndaya mini key le?»

¹² Bá yji le, Zezu laa bay bari na a baa mii: «Nzo b ri ká sùo-ri do bá y kere bá y na, i se sie nzo b ha na sawpuu vaa nzo b ya. Roo le, nzo b suosere mri ze se sie nzo b ha na sawpuu. ¹³ Munu zu le, ì se í fére saw bay ká Ngerɛwuru baa do bil mbede be na í kɔ. Ka baa mii: “Kóko nun sie nzo b ze ri law-i bo, ba *fe poy ká ì puo ha mĩ ze ri law-i ya†.” Mĩ vi bay dika nzo b ri ká i ker mii, bari ba nzo b daa fe bá y zadɛ ri na ya, roo le, mĩ vi bay tul nzo b ri ká i kɔ sùo-ri ba nzo b feyaa ri.»

Bay ká se tul taw fe bá y fe fie

(Mrk 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ Bá yji le, led nduobal Zaa Batisri soro í se luo Zezu í vbi ni bay mii: «Waa bay ji ndaw roo, búru *Fariziri na, buru san sùo buru ban guo, a poŋ led nduobal-ari maa, i daa munu ya le?» ¹⁵ Lɛɛ, Zezu yinra bá y bay ha ri mii: «Nzo b ri ká i di ri vi zadɛ suoriya ya na kji na, zadka nzo b má y fie do ziŋ ri kɔ b ro bay na,

* 9:3 9.3 Bari Zibri na, i ko mii, ba Ngerɛwuru kji hu-ɛ hoy ze maa ndáka buma feyaa nzo b ri ziŋ ri. Zadka Zezu nda buma feyaa ledban na, nzo b fére nzo b ri bol kusolri do ziŋ ni gal gal, bay ji le, Zezu ká nda buma ziŋ nzo b a vaa ni na, kie mii ka ba Ngerɛwuru. † 9:13 9.13 Oze 6.6. I kji 1 Samiyel 15.22 bá y Mise 6.8 ndaw.

i máa d́aa s̀o-ri ́a s̀ie lɛ? Munu ya mgbaj! Roo lɛ, namri ká'a ví vuku na, i náa nzob máy fie ká sakra ́ari; be ndaw rɔɔ i sán s̀o-ri ́áy. ¹⁶ Rɔɔbay, nzob mbijw ti mbika nzaa gari fie bay búoke nun táw gari ya, bay j̄i lɛ, nzaa gari fieke ku na, a haɲa táw gari na gɔɔɔ tir tir ha gɔɔɔ garike ku na mba taa pola ku rɔɔbay. ¹⁷ Do faa mbijw munu ndaw, nzob ti áɲ him fie zuɔ táw ́ol huɔri ya. Zadka nzob ́aa munu lɛ, ́ol huɔri na a fúo kpom, lɛ, him na a zúɔ bisuy, ́ol huɔri kara a ́ie ndaw. Roo lɛ, him fie na i áɲ zuɔ ́ol huɔ fieri. Be ndaw rɔɔ, him ́áy ́ol huɔri na, i mgbaka k̄i zeb zeb ́áy kere ́áy‡.»

Zezu vaa máy tikd̄i, ́áy máy ká suosereṃ s̄im ́aa ni
(Mrk 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Zadka Zezu ́o ́aa bay z̄iɲ ri kɔɔ ́áy na ́áyj̄i lɛ, mbay Zib mbijw munu ví huku siri gburuk ká pol-e a ́aa ha ni mii: «Vu-i ká ́a led máy tikd̄i na hu ká timbede key. Munu hoy kara mu ví ́aa nduo-ɔ ́o tul-e, lɛ, ka'a ȳi a kaw ́áy kumnun.» ¹⁹ Lɛɛ, Zezu uru siya ́áy led nduobal-eri a í se fal-ɛ.

²⁰ Zadka i se nun-ri ́a pola na ́áyj̄i lɛ, máy mbijw munu ká suosereṃ s̄im ́aa ni mbiimbam duɔ fale sid̄i ro na, soro a ví ́áy fal Zezu a zaa nzaa gari be ká fi siri, ²¹ bay j̄i lɛ, ka ́aa ká ́il law-ɛ mii: «Zadka m̄i z̄iɲ faa mí zaa nzaa gari be k̄i hoy lɛ, s̀o-i na a v́aa.» ²² ́áyj̄i lɛ, Zezu fere kóm a kɔ ni a ́aa ha ni mii: «Vu-i máyke, mu s̄iɲ law-a, bay j̄i lɛ, law-a ká mù ́aa ́o tul-i na, ha s̀o-ɔ na vaa mù.» Ká zadɛ ku hoy lɛ, s̀o led máy tikd̄i na vaa ni.

²³ Zadka Zezu t̄i puo mbay na ́áyj̄i lɛ, ka kɔ nzobri ká i mgbá t̄iw ́ari gbiri gbiri ́o nduo-ri ká í ́o d̄i ya bay s̄uka nzob v́oro hudri, rɔɔ

ruo nzobri ká i guu fe ḡurum ḡurum ndaw. ²⁴ Lɛɛ, Zezu ́aa ha ri mii: «Í t̄i ́a kele, bay j̄i lɛ, led máy tikd̄i key na hu ya, roo lɛ, ka na-nam.» ́áyj̄i lɛ, ́ari na i s̄ie ni s̄ie hoy. ²⁵ Zadka Zezu ha ruo nzobri t̄i kele na ́áyj̄i lɛ, ka nduo a se hula, a v́aa mgbá nduo led máy tikd̄i na ha ni uru siya. ²⁶ Lɛɛ, soro bayke na ýaa zad̄ kpol kpol ká tusirike ku riw bele.

Zezu vaa rawri sid̄i, ́áy nzob ká kusol-e mbii gb̄aj̄

²⁷ Zadka Zezu zɔl ká zadɛ ku ́áyj̄i lɛ, rawri tul-ri sid̄i i dii fal-ɛ í guu fe ́áy bawda kusol-ri belɛɲ mii: «Kóɔ ɲguo hoy *vu bulu David, mu kɔ nun s̄ie ́uru!» ²⁸ Zadka Zezu t̄i puo na ́áyj̄i lɛ, rawri ká tul-ri sid̄i na i soro í ví lakun-ɛ, lɛ, ka vbi ri bay mii: «Lɛɛ, í kɔ mii, m̄i maa bay ́aa fe ká í vbi m̄i na lɛ?» Lɛɛ, i ȳiɲra ́áy bay ha ni mii: «Ŭu, Mbay, mù maa.» ²⁹ ́áyj̄i lɛ, Zezu zaa nun-ri a ́aa mii: «Feke ka ́o munu ha r̄i maa ́áy zad̄ law-r̄i ká í ́aa ́o tul-i.» ³⁰ Lɛɛ, nun-ri na mgbud̄a gberere ha ri kɔ-kóm. Fale ku lɛ, Zezu baka ri ɲgɔ-ɲgɔɲ mii: «Í laa ́áy kere ndaw rɔ! Í ha nzob mbijw mini kara, ka laa bay fe ká kal key na ya.» ³¹ Roo lɛ, t̄i ́ari ku hoy lɛ, i lo soro Zezu ká tusirike na ku riw bele.

³² Zadka rawri na i ́o zól munu hoy lɛ, nzobri ví ́áy nzob mbijw ká temndaya ́o tul-e ha kusol-e mbii gb̄aj̄ na ha Zezu. ³³ Fale ká Zezu nii temndaya ká tul-e na ́áyj̄i lɛ, ledban na tii saw ́aa bay. Lɛɛ, tuku ruo nzobri ha ri ́aa mii: «Í! K̄iri fe ká mini key na, ́uru kɔ ká tusiri *Izarayel key ba mbijw ya mgbaj!» ³⁴ Roo lɛ, *Fariziri na i gedɛ mii: «Ba mbay tul temndayari ze ha ni h̄urusuo ní temndayakeri na ku.»

³⁵ ́áyj̄i lɛ, Zezu haari ́áy ɲgerepuori ́áy vu puori riw bele, a

‡ 9:17 9.17 Ká ́il sewke ku na, huɔ vuy ká i s̄aa ́a ́ol ze Zibri kɔɔ him ́o d̄i. Zadka him na ví loɲ ́áyj̄i lɛ, hew ́ol huɔ na. Munu zu lɛ, ́o nun áɲ him fie ́o táw ́ol ya, ́o munu ya lɛ, ́ol na a fúo. Ká ́il bay key na, Zezu hii bay ́aa mii, táw fe ́aa Zibri na, ti máa ́áy fe fie ká Zezu víke ha nzobri ya.

fere nzobri fe ká bil *hul mbú k̄i bari Zibri, a ka-káa Bay Kere ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tusiri key, rɔɔ a vaa nzob semri riw bele, báy nzob kpɛɛri riw bele. ³⁶ Zadka'a mbi nun-ε a kɔ ruɔ nzobri báyji ɛ, ka kɔ nun síe bari, bayji ɛ, nzobkeri ku na i t̄aa bamba, a law-ri hoy kara saa ndaw, munu ba baduri ká nzob kóro ri tiya. ³⁷ Báyji ɛ, ka baa ha led nduobal-eri mii: «Fe payri na nḡji bamba a nḡon maa vbíe, roo ɛ, nzob pedkeri nḡji ya. ³⁸ Munu zu ɛ, ì kóf Ngerembay ká ba ngerenzob wáa na, ha ni ka pie báy nzob pedkeri ka nḡji maa fe ha ri zúo tul nzob hawri rɔbay.»

10

Nzob ndáy nzaapedri ká duo fale sidí

(Mrk 3.13-19; Luk 6.12-16)

¹ Zezu dí led nduobal-eri ká duo fale sidí ha ri vi luo-ε. Báyji ɛ, ka ha ri hurusuo ká bay haɲa ri níike temndayari, a í váake nzob semri báy nzob kpɛɛri riw bele. ² Rin̄ *nzob ndáy nzaapedri ká duo fale sidí na ze dɔ key: pola d̄ekre ɛ, ba Simɔn ká i dí ni ba Piyer báy yu-ε Andere, Zak báy yu-ε Zaa, bari sidí bele ká i ba vu Zebede ndaw, ³ Filiβ báy Batelemi ndaw, Toma báy Matiye, be ká'a ba nzob yaɲa larimbuo ndaw, Zak vu Alfe báy Tade ndaw, ⁴ Simɔn ká hii nzob beri a ru-ruy bay tul-ri ndaw, rɔɔ Zudas Iskariyod ká mbi tul Zezu ndaw pi.

Zezu pie led nduobal-eri bay haɲa ri ka-káa bay be

(Mrk 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵ Bari ká duo fale sidí key na, Zezu pie ri a baa ha ri mii: «Ì se tusiriri ká saw nzobkeri ba Zib ya na ya, a í nduo bil puo mb̄iw ká kuɔu zad ká Samari na ya ndaw, ⁶ roo ɛ, led Izarayelri ká i dɔ munu ba vu baduri ká i ze-zee na ze ì se luo-ri.

⁷ I se í vaa ka-káa bay mii: “Nam ká Ngerewuru tii saw réke mbay ká tul nzobri ká tusiri key na t̄on dí mbáa deb hoy ro.” ⁸ I vaa nzob semri ndaw, nzobri ká i hu na kara, ì túma ri ha ri kaw báy kumnun ndaw, nzobri ká kp̄iri dɔ s̄uo-ri kara, ì ha s̄uo-ri duo mgberen̄ ndaw, a í nii temndayari ká tul nzobri ndaw pi. Hurusuo ká m̄i ha r̄i key na, m̄i ha r̄i hoy hoy. Ze baar̄i hoy kara, ì haɲa feke hoy hoy ha nzobri munu na ndaw. ⁹ Zadka ì mbi faa varu ɛ, ì yaa lari mb̄iw mini í daa bo bil bol baar̄i ya. ¹⁰ I se báy bol varu ya ndaw, ì faa gari ba sidí ya ndaw, ì faa dik̄onri ya ndaw, a í mgba kaw ya ndaw, bayji ɛ, nzob ped na dɔ báy faa ká bay s̄uɲa lere pedke.

¹¹ «Zadka ì t̄ji ngerepuo, mase vu puo ɛ, ì nzaa nzob ká maa bay mgbaka r̄i báy kere ndaw rɔɔ í se luo-ε, ɛ, ì naa puo be na kp̄uru maa báy zól baar̄i. ¹² Zadka ì dɔ ndúo bil puo nzobke ɛ, ì hii soko ha nzobri ká i kaw dí na í baa mii: “D̄ekeke ka sád zin̄ r̄i.” ¹³ Zadka nzob puokeri mgba r̄i báy kere ɛ, fe s̄ami baar̄i a d̄oko tul-ri. A zadka i mgba r̄i báy kere ya laa ɛ, fe s̄ami baar̄i na, a sád ba tul-r̄i k̄i s̄uo-r̄i. ¹⁴ Zadka nzobri mgba r̄i báy kere ya, mase i hii bay láa bay baar̄i ya ɛ, ì t̄ji ká bil hulke, mase bil puoke ku na, í nda kusal ká bal-r̄i kuβ kuβ. ¹⁵ M̄i baa ha r̄i ta-taɲ ba tusue k̄i: nam kún sal bay na, bay ká i kún bo tul nzob puokeri ku na, a nḡon kal tul-e taa haɲ ká i daa bo tul nzob ndayari ká *Sodom báy Gomor na pavbad rɔbay*.»

Dáa nun tuɔ síe ká bay tul Zezu
(Mrk 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ «Ì kɔ, bi na m̄i píe r̄i munu ba baduri ká i dɔ sakra váy koyri. Munu zu ɛ, ì nze báy s̄uo-r̄i faa mb̄iw munu ká s̄oyri, a í daa fe ndaya mb̄iw ya munu ká bed̄e pieri. ¹⁷ I nze báy s̄uo-r̄i bay tul nzobri! I

* **10:15** 10.15 I k̄ji Tiika saw fe 19.23-28. Puori ká Sodom báy Gomor na Ngerewuru bie kpukɔu kpukɔu bay tul fe daa yaa nzobkeri.

mgbaka rì í d́áa rì zuo nduo nzoḅ kún sal bayri; i ndáka rì báý ndoy dḅḅ ká bil *hul mbú kḷ bari Zibri kara ndaw. ¹⁸ I f́áa rì bay d́áa rì kaw pol nzoḅ réke tul puori ndaw, pol mbay luyeri ndaw bay tul-i, a le, ká zadε ku na ì b́áa nasi bay ká se tul-i ká pol-ri báý pol nzoḅ kḷiri ká i ba Zib ya na ha ri laa. ¹⁹ A zadka i mgbá rì bay d́áa rì kaw pol nzoḅ kún sal bayri le, ì h́a law-rì ka nzaa rì bay tul bayri ká ì v́aa b́aa na ku ya, mase faa báakeri ká ì b́aa ká zadε ku ya ndaw. Bayri ká ì b́aa na, Ngerewuru a haḅa ni tḷi ká nzáa-rì ká bil saw síeke ku báý. ²⁰ Bayri ká ì b́aa na, ba baarì ze ì b́aa ya, roo le, ba Tem taa B́aa baarì Ngerewuru ze a d́aa zuo nzáa-rì ha rì baa báý.

²¹ «Namke ku na yu kḷiri mbika tul kḷi ha ri i ri ndaw, b́aa ledri d́aa munu zḷiḅ vu bari ndaw, a ledri kara i úru zḷiḅ nzoḅ mbón ri rì ha ri d́aa bay hudḅ bo tul-ri ndaw. ²² Nzoḅri riw bele, i f́uy rì bay tul-i. Roo le, nzoḅ ká mgbá ngo-ngḅḅ kpuru tḷi gbuke le, Ngerewuru a yaḅa ni. ²³ Zadka i d́aa nun-rì tuḅ síe ká bil ngerepuo h́ane le, ì d́úu í se puo kḷi. Mí baa ha rì ta-taḅ ba tusue kḷi: bil ngerepuori ká *Izarayel na, ì ti séke d́i ḅ riw bele ya hoy, bi *Vu Nzoḅ na, mḷí ví báý riḅ d́ika.

²⁴ «Nzoḅ ká fere fe na, ka ti kál tul gaḅ be ká fere ni fe ya; a led káw hoy kara ti kál tul b́aa káw be ya ndaw. ²⁵ Munu zu le, nzoḅ ká fere fe na, ka d́aa suoriya bay d́oko munu ba gaḅ tul-e; a led káw hoy kara, ka d́aa suoriya bay d́oko munu ba b́aa káw be ndaw. A zadka i d́i mḷi bi b́aa puo ba *B́elzebul, ngeretemndaya na ẃaa, riḅ ḷi ro ze i tuu ha rì baarì ká ì ba ledḅ bil hul b́iri na le woo!»

Nzoḅ ká d́o nun h́ie ni
(Luk 12.2-7)

²⁶ «Munu zu le, ì d́aa h́ie nzoḅ mbḷiw ya. Feri riw bele ká d́o lanzḅḅ na a tḷi d́o zadḅ hie gbay gbay, a ferri riw bele ká d́o zadḅ muni kara, nzoḅri kóko riw bele. ²⁷ Feri ká mḷi

baa ha rì ká zadḅ muni na, ì ḱay í baa bayke ká bisie biribiḅ. A bay ká mḷi baa ba d́adi ha rì na kara, ì ka-káake ba siya ká sikḅa puo roḅ h́a nzoḅri laa báý. ²⁸ Nzoḅri ká i i naysuo nzoḅ, a í maa bay ika paḅa nun sùo nzoḅ ya na, ì h́ie ri ya. Roo le, ì h́ie Ngerewuru ká maa bay b́ie naysuo báý paḅa nun sùo sidḅi bele wuruk zuo zadḅ kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya baḅguḅ na. ²⁹ Tḷitiri na ẃaa, i f́aa ri ba sidḅi ndaw roḅ, i hie báý síi síi mbḷiw hoy ya le? Be nu ku hoy kara, zadka B́aa baarì na h́a faa ya le, tḷiti mbḷiw mini kara ti tóḅḅ bo siri ya. ³⁰ Baarì na, suy tul-rì hoy kara, Ngerewuru kḷi báý nzi-ε lem lem riw bele. ³¹ Munu zu le, ì d́aa h́ie ya, bay ḷi le, ká nun Ngerewuru na, ì kal tul tḷitiri wuruk wuruk kál roḅay!»

Ḱie sùo ba nzoḅ taa Krisi ká nun nzoḅri
(Luk 12.8-9)

³² «Nzoḅ h́aa h́aa ká baa ta-taḅ ká nun nzoḅri mii, b́eri ba taa bi le, bi hoy kara, mḷi b́aa ta-taḅ ká pol B́aa ká nulue ndaw mii, ka ba taa bi. ³³ Roo le, nzoḅ h́aa h́aa ká baa ta-taḅ ká nun nzoḅri mii, b́eri ko mḷi ya le, bi hoy kara, mḷi b́aa ta-taḅ ká pol B́aa ká kaw nulue ndaw mii, mḷi ko ni ya.»

Nzoḅri te bil kḷi bay tul Zezu
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Kóko ká ì kér ká bil law-rì mii, mḷi vi bay haḅa d́ekeke ka d́o tusiri key. Mḷi vi bay haḅa d́ekeke ka d́o ya, roo le, mḷi vi báý maamii téke bil kḷi. ³⁵ Mḷi vi bay téke sakra led ẃara nzoḅ báý bi-ε, sakra led máy tikḅi báý mi-ε, roḅ sakra máa fay báý máy vi-e, ³⁶ a nzoḅ ini taa simri ká bil hul mbḷiw kara, i ví ba nzoḅ tul ngḅani kḷi.

³⁷ «Nzoḅ ká h́ii bi-ε mase mi-ε kal mḷi le, ka maa bay b́a nzoḅ bi ya. Nzoḅ ká h́ii vi-e ẃarake mase máyke kal mḷi le, ka maa bay b́a nzoḅ bi ya ndaw. ³⁸ A nzoḅ ká mbi puu say hudḅ

be a soɓ, a séke fal-i ya ɛ, ka maa bay bá leɗ nduobal-i ya†.

³⁹ «Nzob ká hii kóro kumnun be na, a ɗoko báy kumnun taa tusueke ya. Roo ɛ, nzob ká'a pónj sùo-ε yɔɗ bay tul-i na, a zín kumnun taa tusueke.»

Fe tunduo ká nzobri zín
(Mrk 9.41)

⁴⁰ «Nzob ká mgba rì ba sùo-ε báy kere ɛ, ka mgba mǐ ndaw zu. A nzob ká mgba mǐ ba sùo-ε báy kere laa ɛ, mgba nzob ká píe mǐ na ba sùo-ε ndaw. ⁴¹ Nzob ká mgba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru báy kere bay baa ká'a ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru na ɛ, a zín fe tunduo munu ká nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru na ndaw; a nzob ká mgba nzob ká ɗaa fe báy zaɗe ká nun Ngerewuru bay baa ká'a ba nzob ká'a ɗaa fe báy zaɗe ká nun Ngerewuru na ɛ, a zín fe tunduo munu ká nzob ká ɗaa fe báy zaɗe ká nun Ngerewuru na ndaw pi. ⁴² Nzob ká ha mbii huoke tunguo toy mbijw kǐ hoy ha leɗ mbijw ká ndji ká sakra leɗ nduobal-iri key bay baa ká'a ba leɗ nduobal-i na ɛ, mǐ baa ha rì ta-tañ ba tusue kǐ: nzobke ku na a zín fe tunduo be.»

11

Zaa Batis pie leɗ nduobal-eri se luo Zezu
(Luk 7.18-35)

¹ Zadka Zezu fere ri bay beri key na ha leɗ nduobal-eri ká duo fale sidi na o munu bayji ɛ, ka zol ká zaɗe ku a se nun-ε ba pola ba ngerewuru hawri a fere nzobri fe, a ka-káa Bay Kere ha nzobri ká bil tusirike.

² Zaa Batis ká i mgba ni naa hul sal na, zadka'a laa soro bay ped ɗaa *Krisi na bayji ɛ, ka pie leɗ nduobal-ε haneri ha ri vaa vbi ni ³ bay mii: «Waa ba bo ze mu ba

Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzob na mase, buru Zibri buru giyan nzob kǐ báy ɛ?»

⁴ ɛɛ, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Ì yji í se bo, í vaa kǐ fal feri ká ì laa báy suku-rì, í ko báy nun-rì ndaw key na ha ni laa. ⁵ Rawri ko-kóm *tañ kad kad ndaw, nzob kpederi se siya kiyaw kiyaw ndaw, nzobri ká kpiri ɗo sùo-ri kara, kpiri bari na o a pónj sùo-ri duo mgberen ndaw, mbikiri laa bay ndaw, nzobri ká i hu hoy kara, i tuma í kaw báy kumnun ndaw, roo i ka-káa Bay Kere ha nzob kukuri ndaw pi. ⁶ Nzob ká ɗaa law-ε bo tul-i a pónj ya ɛ, suoriya ba taa be.»

Nasi bay ká se tul Zaa Batis

⁷ Zadka leɗ nduobal Zari na, i zol vaw bayji ɛ, Zezu tii saw baa bay se tul Zaa ha ruo nzobri mii: «Zadka ì se bil law kor bay laa káa bay Zaa ká kaa na waa, fe ji ze ì vaa ko ɛ? Waa, ì se í vaa ko nzob ká ɗo tul bay be ya munu ká ngasikri ká zuu kila ri mgbaya mgbaya ɛ? Munu ya! ⁸ A waa ba fe ji kǐ roo ì se í vaa ko ɛ? I se í vaa ko nzob ká nduo gari nduy ziriri ziriri ɛ? Kúy! Nzobri ká i nduo gari ká nduy munu ku na, bil puo mbay luyeri ze ba zaɗ káw bari. ⁹ A ku waa, fe ji kǐ roo ì se í vaa ko ɛ? I se í vaa ko nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru ɛ? Nda ndad! Roo ɛ, mǐ baa ha rì: be Zaa na, ka ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru taa hoyke ya, ¹⁰ bay ji ɛ, be Zaa na, Ngerewuru baa bay se tul-e ká bil mbede be mii: “Bi na, mǐ píe leɗ nzaaped bi ha ni ví ɗo pol-a, bay hana ni ka léke faa bo pola ha mù*.”»

¹¹ Zezu baa ha ri mii: «Mǐ baa ha rì ta-tañ ba tusue kǐ: sakra nzobri ká máyri mbon ri ká tusiri key na, nzob mbijw mini ká kal tul Zaa Batis kal na, tiya. Ze munu hoy kara, nzob ká ndji ká bil sew ká Ngerewuru

† 10:38 10.38 Nzob ká mbi puu say hud bay séke fal Zezu na, ba nzob ká ɗo ɗi ya bay kóko seke fe ndaw, bay huka bay tul-e hoy kara ndaw pi. * 11:10 11.10 Malasi 3.1. I kǐ Tji keke 23.20 ndaw.

tii saw réke mbay ká tul nzobri na, nzobke do báy fe sami mba tul-e taa Zaa Batis na pavbad. ¹² Tii sawke saa sew ká Zaa Batis ka-káa kpuru tii vuri key na, nzobri ha réke mbay Ngerewuru na ko seke fe ngji bamba tasiri, a nzob hurusuori dar ri gbaw. ¹³ I ko, kpuru tii sewke taa Zaa na, *mbede bol kusol *Moyze báy mbede *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele na, i baa bay se tul sew ká Ngerewuru a tiika saw réke mbay ká tul nzobri. ¹⁴ A zadka i hii bay yaana bay bi le, Zaa na ki ze do munu ba *Eli ká nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru baa bay yi be na†. ¹⁵ Nzob ká do bay suku le, ka laa.

¹⁶ «Nzob ve ndaw roo, mi mgbaka bay lieke nzobri ká timbede key le? I rii ledri ká i kaw káa i guu fe ká sakra ki mii: ¹⁷ “Buru ul tiw ha ri, le, i nda-nday ya! Buru di sim rew hudri ha ri kara, i re suo-ri ya ndaw!” ¹⁸ I ko, Zaa Batis na vi, a san suo-e a su fe ya ndaw, a nzo him ya ndaw. Leε, nzobri baa mii: “Temndaya ze do tul-e.” ¹⁹ A bi *Vu Nzob ká mi vi na laa le, mi su fe ndaw, a mi nzo him ndaw, le, nzobri baa mii, mi ba nzob fe sum luye ndaw, mi ba nzob buo him ndaw, a mi mgba buo zinj *nzob yaana larimbuori báy nzobri ká soro bay bari mgba ndaya ndaw, le ji maale. Roo le, nun nzem taa Ngerewuru na, kie suo-e ba fe ká do báy zadε báy faa lere ped be ká do báy kere.»

Kóko seke fe, a doko tul puori ká i tunj Zezu ngereṅ
(Luk 10.13-15)

²⁰ Báyii le, Zezu tii saw baa bay ngɔ-ṅɔṅ zinj nzobri ká bil puori

ká'a daa fe sanri ngji bamba ká di na, bay ji le, i hii pon fe daa ya bari ya. Ka baa mii: ²¹ «Baari nzobri ká Korazin, kóko seke fe ba taa baari! Baari nzobri ká Besayda, kóko seke fe ba taa baari ndaw, bay ji le, fe sanri ká mi daa báy hurusuo Ngerewuru ká sakra baari na, ba fe ká mi daa ká bil ngerepuo ká Tir báy Sidon ze munu le, ba dje lew hoy nzob puokeri ku na, i daa sie a i nuu sje i puu kpaa kpaa i suoke ker bay bari ká tul fe daa ya bari na‡. ²² Sawke mini ze, mi baa ha ri ta-tan: nam ká Ngerewuru a kún sal bay na, bay ká'a kún bo tul-ri na a kál taa hay ká'a kún bo tul nzobri ká Tir báy Sidon na pavbad robay. ²³ A baari nzobri ká Kapernayum, waa i ker i baa mii, i faa ri kpuru se nulue lew le woo? Munu ya mban! Ngerewuru a yinjra ri kpuru ha ri se puo nzob hudri ká zad baw, bay ji le, fe sanri ká mi daa ká sakra baari ku na, ba fe ká mi daa ká bil ngerepuo ká Sodom ze munu le, kpuru tii vuri key kara, Sodom na a doko ku robay§. ²⁴ Be mini ze, mi baa ha ri: nam ká Ngerewuru a kún sal bay na, bay ká'a kún bo tul-ri na a kál taa hay ká'a kún bo tul nzobri ká Sodom na pavbad robay.»

I vi luo Zezu i mgba tarām
(Luk 10.21-22)

²⁵ Sieke ku na, Zezu mbi bay a baa mii: «Baa, bo ká mù ba Ngerembay nulue ndaw, Ngerembay tusiri key ndaw na, mi pisi mù bay tul fe niri key ká mù muo nzob nun nzemri báy nzob fe kókorì, a mú mgbudá nun nzobri ká i ko fe ngji ya na ha ri ko. ²⁶ Ba tusue, taambol Baa, bay

† 11:14 11.14 Do faa mbjw munu ká Eli vi pola ha Elize na, Zibri ker i baa mii, pola roo bay hanja Kriši, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi na vi le, nzob mbjw a vika báy hurusuo munu ká Eli bay léke faa be. Ká zad ni key, Zezu baa mii, ba Zaa Batis ze leke faa beri. I kji Malasi 3.23.

‡ 11:21 11.21 Tir báy Sidon na ba puori ká nzobkeri ko Ngerewuru ya; ba puori ká nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru baa bay i tunjke nzobkeri na tunj. I kji Ezay 23; Ezekiyel 26-28; Amos 1.9-10; Zuyel 4.4-8; Zakari 9.2-4. § 11:23 11.23 Puo ká Sodom na, Ngerewuru bie kpukdu kpukdu bay tul fe daa ya nzobri. Ba fe ká bari Zibri riw bele ko-ko. I kji Tiika saw fe 19.23-29.

ji le, bo na mù hii bay haɲa ni ka do munu.»

²⁷ Zezu mbi bay a baa ha nzoɓri mii: «Feri riw bele na Baa pɔŋ zuo nduo-i. Nzoɓ mbijw mini ka tuu mi ba Vi-e na, tiya, ba Baa huɔ-ε hoy ze tuu mi. Roɓay, nzoɓ mbijw mini ka tuu Baa na tiya ndaw, ba bi ka mi ba Vi-e huɔ-i hoy bay nzoɓri ka mi hii bay mgbúda nun-ri ha ri tuu ni na ze, i tuu ni.

²⁸ «Baari riw bele ka soba hii ri ha ri tɔake kpuy na, i vi luo-i, le, mi haɲa ri mgba taram. ²⁹ I diŋ tul-ri ka pol-i i ya fe boko sol-i, a i ba led fe fére bi, bay ji le, bi na, mi ba nzoɓ diŋ tul ndaw, a mi se yudufu ndaw pi. I vi luo-i le, i mgbaka taram suori, ³⁰ bay ji le, fe boko sol taa bi ka mi haɲa ri na, a huɔ solri lom ndaw, a soba bi ka mi haɲa ri hoy kara, hii ya habri ndaw pi*.»

12

Zezu ba mbay tul nam mgbaka taram Zibri

(Mrk 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ Fale ku ka ba *nam mgbaka taram Zibri na, Zezu bay led nduobal-eri i saka bay bil waa fe payri. Leε, kon i led nduobal-eri ha ri tii saw haw tul fe pay na bay suɲa. ² Zadka *Fariziri ko munu na bayji le, i baa ha Zezu mii: «Mu ko led nduobal-ari ka i daa fe ka *bol kusol naari haa faa daake ka sie nam mgbaka taram na!» ³⁻⁴ Leε, Zezu yiɲra bay bay ha ri mii: «Fe daa *David ka i daa bayke do bil mbede Ngerewuru na waa, i kji ya hoy le? Ka bil sewke ku na, zadka kon i ni bay nzoɓ beri na, ka se bil *hul kani Ngerewuru ka i daa bay huɔ, a faa maapari ka i ha ba fe tunduo ha Ngerewuru na, bay nzoɓ beri i su na waa, i ko ya le? Bay faa bol kusol naari le, maapakeri ku na,

David bay nzoɓ beri do bay faa ka bay suɲa ya, ba nzoɓ fe poyri huori hoy ze i do bay faa ka bay suɲa*. ⁵ Mase, i kji bay ka do bil *mbede bol kusol *Moyze ka se tul nam mgbaka taram Zibri na ya le? Bayke baa mii, nzoɓ fe poyri ka i daa ped ka bil *hul kani Ngerewuru bay nam mgbaka taram na, ze i wad tul bol kusol nam mgbaka taram bay tul ped daa bari hoy kara, bayke mgba tul-ri ya†. ⁶ Mi baa ha ri: ka zad ni key na, nzoɓ ka kal tul hul kani Ngerewuru pavbad na, do di. ⁷ Mbede Ngerewuru baa mii: «Koko nun sie nzoɓ ze ri law-i bo, ba *fe poy ka i puo ha mi ze ri law-i ya*.» Ba fe ka i ko saw bayke ta-taɲ zu le, i ti daa bay bo tul nzoɓri ka bay mgba tul-ri ya na ya, ⁸ bay ji le, bi *Vu Nzoɓ na mi ba mbay tul nam mgbaka taram.»

Zezu vaa nzoɓ ka nduo-ε mbijw hu wuɔ

(Mrk 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Zezu uru ka zadε ku, a se bil *hul mbu kji bari Zibri mbijw munu. ¹⁰ Leε, waa nzoɓ mbijw munu ka nduo-ε mbijw hu wuɔ na kaw di. Bayji le, Farizi haneri ka i do zadε na, i vbi Zezu bay mii: «Waa, *bol kusol naari na ha faa ka bay vaa nzoɓ ka sie nam mgbaka taram le?» I baa munu, bay ji le, i nzaa faa bay daa bay bo tul-e.

¹¹ Leε, Zezu yiɲra bay bay ha ri mii: «Ka sakra baari key na waa, nzoɓ ve ze badu be ka mbijw hoy lie bo luo ka sie nam mgbaka taram, le, ka'a seke bay vaa kuo ni tji kele ya le? ¹² A ku waa, nzoɓ na kal tul badu pavbad ya le woo! Be mini ze, faa do hoy bay daa fe kere ka sie nam mgbaka taram na.» ¹³ Bayji le, ka fere a baa ha ledban na mii: «Ndada nduo-ɔ.» Leε, ka ndada nduo-ε na, le, nduo-ε na vaa bay

* **11:30** 11.30 Fe boko sol na, ba faa ka bay haɲa daa ped ka se ya. Zibri na, fe boko sol na ba bol kusol bari, roo le, Fariziri daa bol kusol Moyze bay zad sanmakeri ha ni vi ba bawda soba ka hii bamba. Be ze Zezu dike ri bay haɲa ri vi luo-ε ha ni ka sob zih ri. * **12:3-4** 12.3-4 I kji 1 Samiyel 21.1-6. † **12:5** 12.5 Ruɔ bari 28.9-10. ‡ **12:7** 12.7 Oze 6.6.

kere a do munu ka taa mbini. ¹⁴ Be nu ku bayji le, *Fariziri na tii i vaa mbu ki i nzaa faa bay ika Zezu.

Zezu ba led ped Ngerewuru

¹⁵ Zadka Zezu ko ka *Fariziri hii bay ika ni na bayji le, ka naa suo-ε ka zadε ku, le, ruo nzobri ngji bamba se fal-ε. Ka vaa nzob semri riw bele, ¹⁶ roo le, ka baka ri ngon-ηon bay haɲa ri baa bay be ha nzobri tuu ni ya. ¹⁷ Be ze ha bay ka Ngerewuru baa bay faa Ezay nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru na, do munu bay zadε. ¹⁸ Bayke baa mii:

«Be key na, ka ba led ped bi ka mi naa ni.

Mi ko ni ba nzob nun-i, a suo-i rii mi bamba ka tul-e.

Mi haɲa Tem bi do tul-e

ha ni kaake kaa faa ka mi yaanaake nzobri na

ha saw nzobri riw bele.

¹⁹ Be na, ka ti daa rodi ya;

kusol-e ti mgbaka belen ya ndaw,

nzob mbjw kara ti laa kusol-e ka faa buori ya ndaw pi.

²⁰ Nzob ka ta ndoli ndoli munu ka ngasikri ka fu-fumra na,

ka ti haw ni ya.

A nzob ka hurusuo-ε ngji ya munu ka huu ndele

ka do mbuu na kara,

ka ti ruma ni ya ndaw.

Ka'a daa munu kpuru bay haɲa fe ka mi daa

bay yaanaake nzobri na

ka o riw bele, a haw yum ka tusiri key.

²¹ Lee, saw nzobri riw bele i daa law-ri te tul-e nzokdoS.»

Zezu bay Belzebul

(Mrk 3.22-30; Luk 11.14-23)

²² Bayji le, i suo ledban mbjw munu ka temndaya do tul-e, a raanun-ε ghibli, a mbii kusol-e gban ndaw na i vike ni ha Zezu. Lee, ka vaa ni ha ni baa bay a ko-kom.

²³ Bayji le, tuku ruo nzobri riw bele ka i do zadε na ha ri baa mii:

«Waa, be key na ka ba *vu bulu David, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi na ya le?» ²⁴ Roo le, *Fariziri ka i laa bayke na i baa mii: «Ledban key na, nii temndayari, bay ji le, ba *Belzebul ka ba mbay tul temndayari ze ha ni hurusuo ni temndayakeri na ku.»

²⁵ Munu ka Zezu ko ker bay bari ko ro na, ka baa ha ri mii: «Puoruo taa ha ha ka nzobkeri te bil ki na, a bie. A puo ha ha mase nzob ini taa ha haari roo, i te bil ki kara, a bie kad kad. ²⁶ Do faa mbjw munu ndaw, zadka *Satan nii temndayari ka i ba nzob be, a ruu zinj suo-ε suo-ε na waa, puoruo be na a doko bay kere banjuo mina le? A ndaka siri ruk ruk! ²⁷ A zadka i baa mii, mi nii temndayari bay faa hurusuo Belzebul na waa, hurusuo ve ze nzob baari na, i niike temndayari na ku le? Fe daa nzob baari ki kie mii, bay baa baari Fariziri na do bay zadε ya. ²⁸ A ze bo, ba hurusuo Tem Ngerewuru roo mi niike temndayari le, kie mii: sie ka Ngerewuru tii saw reke mbay ka tul nzobri na, tii sakra baari do ro zu.

²⁹ «A ku waa, nzob a daa mina a maa rii hul nzob hurusuo bay faa fe beri le? Ndad bay sin ni pola ndaw roo, a faa feri ka bil hul be na bay.

³⁰ Nzob ka zuo zinj mi ya le, ba nzob ka tunj mi ngereɲ zu. A nzob ka so mi bay faa nzobri ha ri se fal-i ya le, ka ba nzob ka daa ha nzobri zekre kad kad. ³¹ Sawke mini ze, mi baa ha ri: feyaa ji ji ka nzobri daa, mase kiri tiri taa ji ji ka nzobri tiri Ngerewuru kara, ka'a ma ndaka bumake zinj ri. Roo le, nzob ka tiri Tem Law Pie na, ka ti ndaka bumake zinj ni ya. ³² Nzob ka baa bay a tunke bi *Vu Nzob na, Ngerewuru a ndaka bumake zinj ni. Roo le, nzob ka baa bay a tunke Tem Law Pie na, ka ti ndaka bumake zinj ni ka sew ni ya ndaw, sew ka'a vi vuku ya ndaw pi.»

*Kóko puu báy lereke
(Luk 6.43-45)*

³³ «Zadka puu do báy kere le, lereke kara do báy kere, a zadka puu ndaya le, lereke hoy kara ndaya ndaw, bay ji le, i ko puu báy lereke. ³⁴ Baari m̄iri kuotlri! Baari ka law-r̄i ndaya key w̄a, i máa baa bay báy kere mina le woo! Fe ka mbaa bil law nzob gbay gbay na ndaw roo, t̄ji ka nzi-ε báy. ³⁵ Nzob kere na, fe ka uru saa bil law-ε na do báy kere. A nzob ndaya laa le, fe ka uru saa bil law-ε na, do ndaya laa. ³⁶ Mi baa ha ri ta-tan: nam kún sal bay na, nzob haa haa le, a k̄iɲa fal bay baa beri ka gor gor hoy na riw bele, ³⁷ bay ji le, báy faa bay bori ka t̄ji ka nzaa-a na, Ngerewuru a náake bay ka tul-a, a báy faa bay bori ka t̄ji ka nzaa-a na ndaw ze, ka'a dáake bay bo tul-a.»

*Fariziri hii bay kóko fe san
(Mrk 8.11-12; Luk 11.29-32)*

³⁸ Báyii le, nzob fére nzobri *bol kusol haneri báy Farizi haneri, i baa ha Zezu mii: «Mbay, buru hii bay hana mu daa fe san mb̄iw ha buru ko.» ³⁹ Lee, Zezu ȳiɲra báy bay ha ri mii: «Nzobri ka timbede ka i ba nzob law ndayari ka i do tul Bay Ngerewuru ya na, i vbi fe san ze bay kóko. Roo le, fe san k̄i bod ka bay daa nde tul-e taa hay ka Ngerewuru daa ka tul *Zonas, nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru na, tiya. ⁴⁰ Munu ka Zonas naa bil bawda s̄ji bisie say, sun say na, bi *Vu Nzob na, mi naana bil luo huf bisie say, sun say faa mb̄iw munu na ndaw*. ⁴¹ Nam ka Ngerewuru a vi kún sal bay zuo tul nzobri na, nzobri ka bil ngerepuo ka *Ninive na, i uru zin nzobri ka timbede key i daa bay zuo tul-ri, bay ji le, nzobri ka Ninive na, zadka i laa kaa bay Zonas na báyii le, i suo ker bay bari ka tul fe daa yaa bari. Mi baa ha ri: nzob ka do pol-r̄i key na, ka kal

tul Zonas pavbad robay.» ⁴² Robay, sew ka Salomon re mbay ka tul led Izarayelri na, may mb̄iw munu ka ba mbay ka tul nzobri ka fi hodo na, uru faa di di ka gb̄u zad a vi bay laa bay nun nzem Mbay Salomon na. Sawke mini ze, nam ka Ngerewuru a vi kún sal bay zuo tul nzobri na, may na a uru zin nzobri ka timbede key a daa bay zuo tul-ri, bay ji le, nzob ka do pol-r̄i ka i ko ni báy nun-r̄i key na, ka kal tul Salomon pavbad robay†.

*Ȳi temndaya faa bal ba sidike
(Luk 11.24-26)*

⁴³ «Zadka temndaya mb̄iw t̄ji saa tul nzob na báyii le, ka zol a v̄a haari bil law kor ba lie ba lew a nzaara zad bay daa puo ka di. Munu ka'a nzaara kpuy a zin ya na báyii le, ⁴⁴ ka baa ka bil law-ε mii: «Mi ȳi bay seke bol nduobal-i ka hul nam bi ka mi t̄ji saa di pola na.» Zadka'a ȳi saa lew a vi di na báyii le, ka ko bil hul na do hoy ka i faa kere kere, a i leke feri zuo di ngay ngay. ⁴⁵ Ro, a ȳi nzek a v̄a faa temndaya k̄iri tul-ri tono say ka law-ri ndaya kal tul-e taa be ku robay, a v̄ike ri zuo bil hulke na, a i daa puo ka di. Be nu ku laa le, ledbanke na kaw báy kere ya nḡi bamba tasiri kal taa pola ku robay. Bari nzob ndayari ka timbede key na, feke a doko faa mb̄iw munu zin ri ndaw.»

*Nzob ini Zezu taa tusukeri
(Mrk 3.31-35; Luk 8.19-20)*

⁴⁶ Zadka Zezu do baa bay ha ruo nzobri kob robay na, mi-ε báy yu-eri i vi do kele i nzaa faa bay baa bay zin ni. ⁴⁷ [Lee, ledban mb̄iw munu baa ha ni mii: «Mu laa key, máa-ɲa báy yu-ori i do kelu i hii bay baa bay zin mu.»] ⁴⁸ Báyii le, Zezu ȳiɲra báy bay ha ledban na mii: «Nzob ve ze ba máa, mase nzob veri ze i ba yu-iri le?» ⁴⁹ Fale ku le, ka tuu nduo-ε ba luo led nduobal-eri a baa mii: «I

* 12:40 12.40 I k̄i Zonas 1.17. † 12:42 12.42 1 Mbayri 10.1-13; 2 Soro fe saw bulu bari 9.1-12.

kɔ, máa báy yu-i taa tusuekeri na ze i kaw key, ⁵⁰ báy ji ɛ, nzob ká ɗaa law hiiya Baa ká nulue na ze ba yu-i, mase tinãa, mase máa.»

13

Law bay ká se tul nzob mii para fe pay

(Mrk 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Ká bil namke ku na, Zezu tji saa hula a vaa kaw nzaa maambii bay fere nzobri fe ká di. ² Lɛɛ, ruo nzobri ngji bamba mbu kji mer mer í kiri ni, a ɗaa ha ni hil bil tuo a kaw di, ɛ, nzobri riw bele do siya tor ká nzaa maambii na. ³ Ka baa bayri ngji bamba ha ri báy faa law bayri mii: «Nzob pay mbjw munu tji a se waa be bay mii para fe pay. ⁴ Zadka'a do mii para fe pay na báyji ɛ, pare haneri tod kporon kporon zuo lafaa. Lɛɛ, nduyri vi í re. ⁵ A pare haneri laa ɛ, gay zuo tul tisaw ká siri laa tul-e ndji munu hoy. Lɛɛ, fe paykeri na uru vbububu, bay ji ɛ, siri laa tul tisawke na laa hoy. ⁶ A zadka sie zan báyji ɛ, ví nzun vay fe paykeri na ha ni huɔ wuɔ, bay ji ɛ, saw-ε bar siri ngji ya. ⁷ A pare haneri gay zuo bil ngatukruri ha ngatukruri na uru a kpan tul fe paykeri na. ⁸ Roo ɛ, pare haneri gay zuo tusiri kere a ɗaa para báy kere. Haneri ɗaa para ba isod, hawri ɗaa para ba sin yie, a bil-eri laa ɛ, ɗaa para ba sin say.» ⁹ Lɛɛ, Zezu baa na robay mii: «Nzob ká do báy suku ɛ, ka laa.»

Bay ji ze Zezu mbi law bay a baaake bay ɛ?

(Mrk 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ Báyji ɛ, led nduoɓal-eri soro ba lakun-ε í vbi ni bay mii: «Bay ji ndaw roɔ, mù baa bay ha nzobri báy faa law bayri ɛ?» ¹¹ Lɛɛ, ka yijra báy bay ha ri mii: «Baari na, Ngerewuru mgbuda nun-ri ha ri kóke ferri ká do zad muni ká se tul faa ká'a réke mbay ká tul nzobri. Roo ɛ, bari na, ka ha nun-ri mgbuda

ká di ya. ¹² Tusueke ɛ, nzob ká do báy fe na, Ngerewuru a hanja ni kji nde tul-e ha ni kaw bil-e badak. Roo ɛ, nzob ká ɗoke ya na, hay ká ndji ká'a ɗoke na kara, ka'a náa ɗod a pon ni.

¹³ «Sawke mini ze, mi mbi law bayri mi baaake bay, bay ji ɛ, i ko fe báy nun-ri kji, roo ɛ, i ko deke hoy. I laa bay báy suku-ri kji, roo ɛ, i ko sawke ya. ¹⁴ Be ze, ha bay ká Ezay yaa saa nzaa Ngerewuru se tul-ri na do munu báy zadε. Bayke baa mii: «Nzob niri key na, i láa bay báy suku-ri kji, roo ɛ, i ti kóko sawke ya. I kóko ferri báy nun-ri kji, roo ɛ, i kóko ba badí munu hoy!»

¹⁵ Ngerewuru baa bay se tul-ri mii: «Law nzob niri key na ví do tidí.

I mbii suku-ri diɓ diɓ báy vay, í um nun-ri sji sji do di, bay hanja bo nun-ri ka ko fe ya, suku-ri ka laa bay ya ndaw, a law-ri kara ka vuo ya ndaw, bo í suo kér bay bari í vi luo-i ha mi vaa ri ya*.»

¹⁶ «A baari laa ɛ, suoriya ba taa baari, bay ji ɛ, nun-ri ko fe, suku-ri kara laa bay ndaw. ¹⁷ Mi baa ha ri ta-ta ba tusue kji: *nzob yaa ha bayri saa nzaa Ngerewuru, báy nzobri ká i ɗaa fe báy zadε ká nun Ngerewuru ká pola lew ngji bamba, i ɗaa kon bay kóko fe ká i ko key, roo ɛ, i ko feke na báy nun-ri ya. I ɗaa kon láa bayri ká i laa key, roo ɛ, i laa bayke na ya.»

Mara law bay ká se tul para fe pay miike

(Mrk 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ Zezu mbi bay a baa mii: «I te suku-ri í láake saw mara law bay ká se tul nzob mii para fe pay na. ¹⁹ Zadka nzob laa bay ká se tul faa ká Ngerewuru réke mbay ká tul nzobri, roɔ a ko sawke ya ɛ, ngeretemndaya ví naa bayke ká i ru do bil law-ε na

* 13:15 13.15 Ezay 6.9-10.

hón ba fal. Nzobke ku na do munu ba para fe pay ka gay zuo lafaa. ²⁰ A nzob hane laa le, do munu ba para fe pay ka gay zuo tul tisaw ka siri laa tul-e ndii munu hoy. Ka laa Bay Ngerewuru, a yaa bayke kod hoy bay suoriya, ²¹ roo le, ka ha bayke na bar saw ka bil law-ε ya. Ba nzob ka do tul Bayke na bole di ndii hoy. A ze bo, zadka fe seke, mase fe daa nun tuo sie tii tul-e bay tul Bay Ngerewuru na le, ka pon mbika law-ε na yak. ²² Nzob hane robay, do munu ba para fe pay ka gay zuo bil ngatukruri. Ka laa Bay Ngerewuru ki, roo le, ker bay feri ka tusiri key bay kon feziari ka ula ni na kpan bayke na ha pare mbijw tiya. ²³ A nzob hane laa le, do munu ba para fe pay ka gay zuo tusiri kere. Ka laa Bay Ngerewuru, a ko sawke ndaw. Nzobke ku na, lere be do di, tul-e mbijw le, daa para ba isod, hane daa para ba sin yie, a bil-eri laa le, daa para ba sin say.»

Law bay ka se tul nan daw

²⁴ Robay, Zezu mbi law bay ki bod a baake bay ha ri mii: «Reke mbay Ngerewuru ka tusiri key na, do munu ba nzob waa ka ru mii ri nan kere do bil waa be. ²⁵ Zadka nzobri ri nam yim riw bele bayji le, nzob tul ngani be vaa ru para nan daw do bil waa nan na a uru a zol. ²⁶ Zadka fe pay na uru a daa tul bayji le, nan daw kara uru zin ni mbijw hoy ndaw.

²⁷ «Bayji le, led kawri na i vaa zin nzob waa na i vbi ni mii: “Mbay, fe ka mu ru do waa bo na waa, ba nan kere ze mu ru ya le woo? Waa, nan dawri na uru saa ha roo, i do saw nanri na ku le?” ²⁸ Lee, ka yinra bay bay ha ri mii: “Ba nzob tul ngani ze daa fe ku.”

«Bayji le, i vbi ni mii: “Waa, mu hii bay hana buru se buru vaa mun nan daw na ka zuo bisuy le?” ²⁹ Lee,

nzob waa na yinra bay bay ha ri mii: “U-uu munu ya bay. Zadka i mun le, i mgbaka i mun bay nan kere na mbijw hoy. ³⁰ Pon ha ri ngon mbijw zin nan na, kpuru maa bay nam vbie nan na, le, mi baa ha nzob ped vbie nanri mii: ‘I ted nan dawri na pola i sin bay tul-e tul-e, i daa zuo tul ki bay nzun bay huu, a fale ro le, i mbu para nan kere na ka zuo bil pul bi bay.’ ”»

Law bay ka se tul para tun

(Mrk 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Zezu mbi law bay ki mbijw robay a baake bay ha ri mii: «Reke mbay Ngerewuru ka tul nzobri ka tusiri key na, do munu ba para tun† mbijw ka nzob mii do waa be. ³² Ka sakra mii riw bele na, para tun na ngob ya kakalke, roo le, zadka a tii na, ka ngob mba fe pay hawri riw bele, a vi ba puu ha nduyri vi daa kpan bari do nzaa toykeri.»

Law bay ka se tul fe hew fe

(Luk 13.20-21)

³³ Zezu mbi law bay ki na robay a baa mii: «Reke mbay Ngerewuru ka tul nzobri ka tusiri key na, do munu ba fe hew fe ka may nzob wal ndii, a zukri bay sum ba kantoy say, roo ha ni hew kpuru a mbaa fe fedede.»

Zezu tina saw fe ka do zad muni bay faa law bay

(Mrk 4.33-34)

³⁴ Bay niri riw bele key na, Zezu baa ha ruo nzobri bay faa law bayri. Bay ka a baa ha ri tan mbika law bay ya na, tiya. ³⁵ Be ze, bay ka Ngerewuru baa pola lew bay faa nzob yana bay saa nzi-ε na, do munu bay zadε. Ka baa mii: «Mi mgbuda nzaa-i bay baa bay bay faa law bay. Feri ka do zad muni ba piedke lew hoy bay daa tusiri na, Mi tina saw bayke kad kad ba kele.»

Zezu tina saw mra law bay ka se tul nan daw

† 13:31 13.31 Bay nzaa gerek le, ba para tun ya, roo le, Zezu baa bay se tul para mutarde ka ngob maa para tun. ‡ 13:35 13.35 Simri 78.2.

³⁶ Báyyi ɛ, Zezu pɔŋ ruo nzobri a zol a se puo. ɛɛ, led nduobal-eri soro ba lakun-ε í baa ha ni mii: «Mu tina saw mɔra law bay ká se tul nan daw ká do saw nan kere ká bil wáa na ha buru laa.» ³⁷ Ro, Zezu yinra bay bay mii: «Nzob ruka mjiiri nan kere na, ba bi *Vu Nzob. ³⁸ A wáa laa ɛ, ba tusiri key. Mjiiri nan kere na, ba bari ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri. Nan daw laa ɛ, ba bari ká ngeretemndayari re mbay ká tul-ri. ³⁹ Nzob tul ngani ká ru nan daw do saw nan kere na, ba ngeretemndaya; nam vbie nan na ba sie orɔ bie nam ká tusiri key. A nzob vbie nanri laa ɛ, ba led nzaaped Ngerewururi ká nulue.

⁴⁰ «Do faa mbijw munu ká i ted nan daw bay nzun bay huu na, orɔ bie nam ká tusiri key na kara a doko munu ndaw. ⁴¹ Bi Vu Nzob na, mi pie led nzaaped biri ká nulue, bay nan nzobri riw bele ká i daa ha nzobri daa feyaa, bay bari ká i daa kaaya na ká bil puoruo be ngid bele ba fal. ⁴² I vbuku ri zuo bil huu ká se kalu kalu. Ba zad ká i reke rew bay mbii nun-ri mgobo mgobo ká di, a í su sere-ri nger nger ká di ndaw. ⁴³ Roo ɛ, sieke ku na, nzob fe daa bay zaderi na, i nduy ká bil puoruo Baa bari Ngerewuru faa mbijw munu ká sie nduy. Nzob ká do bay suku bay laake ɛ, ka laa.»

Law bay ká se tul feziŋa ká do wáa

⁴⁴ Zezu baa na robay mii: «Réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri na, do munu ba bawda feziŋa ká do zad muni ká bil wáa, ká nzob tji di a mbi a daa muu ba zad ki ká bil wáake na ku. ɛɛ, suo-ε rii ni ngji bamba tasiri, a ha ni vaa hie fe beri kpakla kpakla a pɔŋ larike a yi a ví hieke wáake na.»

Law bay ká se tul zaw ká ndad bamba tasiri

⁴⁵ «Robay, réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri na, do munu ba nzob dab fe hie ká nzaa zaw kere ká ndad bamba tasiri bay hie. ⁴⁶ Zadka'a zin zawke mbijw ká larike ngɔŋ bamba tasiri na báyyi ɛ, ka se a vaa faa fe beri riw bele, a hie ba fal kpakla kpakla, a pɔŋ larike a hieke zawke na ba taa be.»

Law bay ká se tul basan

⁴⁷ «Réke mbay Ngerewuru ká tusiri key na, do faa mbijw munu ba nzob suo mbii ká vbu basan bo maambii, ɛ, mba kiri sjiri ngji bamba bod bod riw bele bay rin-ε rin-ε. ⁴⁸ Zadka sjiri tab di tusuru báyyi ɛ, nzob suo mbiiri na, i kuo basan na zuo nzaa kporo ká kele mgbarak. Fale ɛ, i kaw siri í kele sjiri kere kere í daa zuo zede, a hayri ká ndaya ndaya laa ɛ, i vbuku zuo maambii. ⁴⁹ Orɔ bie nam ká tusiri key kara a doko munu ndaw. Led nzaapedri ká nulue na i ví wál sakra nzob law mgborori bay nzobri ká i daa fe bay zadε ká nun Ngerewuru na do bod bod. ⁵⁰ I faa nzob law mgborori bay vbuku ri zuo bil huu ká se kalu kalu. Ba zad ká i reke rew bay mbii nun-ri mgobo mgobo ká di, a í su sere-ri nger nger ká di ndaw.»

Bay ká Zezu baa a sinke tul fe fére be

⁵¹ Zezu vbi led nduobal-eri mii: «ɛɛ, i laa bay niri key laa riw bele ki zu ɛ woo?» ɛɛ, i hii do di ha ni mii: «Buru la-laa.» ⁵² Báyyi ɛ, ka yinra bay bay ha ri mii: «Nzob fére nzobri *bol kusol ha ha ká vi ba nzob ká Ngerewuru re mbay ká tul-ε na, ka do munu ba baa puo ká tina feziŋa fie ndaw, taa tawke ndaw saa bil guma koro fe beS.»

Nzob saw puo Zezuri hii bay be ya

(Mrk 6.1-6; Luk 4.16-30)

§ 13:52 13.52 Feziŋa tawke na ba feri ká nzobri fere se tul Ngerewuru bay faa bol kusol Moyze. A feziŋa fie laa ɛ, ba feri ká nzobri fere se tul Ngerewuru bay faa fe fére ká Zezu fere ri.

⁵³ Zadfka Zezu kji law bayri key na o bayji le, ka uru ka zafε ku, ⁵⁴ a se puo ka'a ngon ka di, a tii saw fere nzobri fe ka bil *hul mbu kji bari Zibri. Fe ka'a fere na tuku nzobri ka i do zafε na ha ri kaw yer a i vbi bay ka sakra kji mii: «Nun nzem key na waa, ka uruke saa ha le? Hurusuo ve kji roo, ka daake fe sanri key na mini le? ⁵⁵ Waa, ka ba vu zob saka puu ya le woo? Mase, mi-ε ba Mari ya le? Zak bay Zezeb, roo Simon bay Zud ndaw na waa, i ba yu-eri ya le? ⁵⁶ Mase, tini-eri riw bele na i do sakra naari ka zad ni key ya le? A ku waa, ka zin hurusuo niri key na riw bele saa zad ha le?» ⁵⁷ Be ze, fe niri key na, do ba ngud puu teke bal-ri ha ri daa law-ri bo tul-e ya. Bayji le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Nzob yana bay saa nzaa Ngerewuru na, i hie ni bay zadri riw bele, roo le, ba zob puo mbon niri bay zob ini beri huo-ri hoy ze, i hie ni ya.» ⁵⁸ Be ze, Zezu daake fe sanri ngji bamba ka puo bari ya, bay ji le, i hii daa law-ri bo tul-e ya.

14

Bay hud Zaa Batis

(Mrk 6.14-29; Luk 9.7-9)

¹ Ka bil sewke ku na, Mbay *Erod ka ba zob reke tul puori ka kud u zad ka Galele na laa soro bay Zezu, ² a baa ha zob ped beri mii: «Ledban key na ba Zaa Batis ka tji saa lu hud! Sawke mini ze, ka do bay hurusuo ka bay daa fe sanri.»

³⁻⁴ Tusuke le, zadka Zaa Batis kaw bay kumnun bay na, Mbay Erod mbi nzi-ε ha ri mba ni i sin ni bay sal lari i daa ni bo hul sal, bay ji le, Mbay Erod ka yaa Erodiade ka ba may yu-ε Filib na, Zaa baa ha ni ban guo mii, ka do bay faa ka bay kor Erodiade na ba may be ya. ⁵ Mbay Erod na hii bay ika Zaa, roo le, ka hie nun ruo zobri, bay ji le, zobri riw bele ko Zaa ba zob yana bay saa nzaa Ngerewuru.

⁶ Bayji le, nam ka i do daa suoriya bay tul nam mbona Mbay Erod na, vu Erodiade ka ba led may tikdi na nda-nday ka nun ruo zobri ka i di ri ha ri vi kaw zad suoriyake ku na. Leε, nday be na rii law Erod bamba tasiri ⁷ ha ni waa fe a haake hud mii: «Fe ji ji hoy mu vbi mi kara, mi hana mu.» ⁸ Bayji le, led may tikdi na, bay faa nzaa boko mi-ε ka'a yaa na, ka baake ha Erod mii: «Mu daa tul Zaa Batis ka bo bil patinza, a mu ha mi ka zad ni key!»

⁹ Zadfka Mbay Erod laa bayke na munu bayji le, su-ε rii ni ya. Roo le, bay tul hud ka'a haa ka nun ruo zobri ka'a di ri na, ka mbi nzi-ε ha ri vike bay tul Zaa Batis ha led may tikdi na. ¹⁰ Ka pie zob mjiw se a vaa ku tul Zaa ka bil hul sal na a daa ¹¹ bo bil patinza, a vike ha led may tikdi na yaa a seke ha mi-ε na. ¹² Zadfka led nduobal Zari laa soro bay hud be na bayji le, i vi mbi hud be na i vaa voro. Falε ku roo, i se i vaa lo soro feri ka kal na ha Zezu laa.

Zezu hol zobri isod sod duo zad ndebe

(Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17; Zaa 6.1-14)

¹³ Zadfka Zezu laa soro bay hud Zaa na bayji le, ka hil a kaw bil tuo a zol huo-ε ka zafε ku bay seke ba zad ka do kolok. Leε, ruo zobri ka ngji bamba ka i ko ni tji na, i uru ka bil puori bay bal-ri i dii fal-ε wuu wuu ka nzaa kporombii. ¹⁴ Zadfka Zezu tji saa bil tuo a ko ruo zobri na bayji le, ka ko nun sie bari a vaa zob sem bari.

¹⁵ Zadfka zad ba law pira pira na bayji le, led nduobal Zesuri soro ba lakun-ε i baa ha ni mii: «Sie ti mbaa, zad ni key kara ba bil law kor ze do key. Munu zu le, mu ala ruo zobri key na ha ri zol, i se bil puori i vaa hie fe sumri i su.» ¹⁶ Leε, Zezu yjira bay bay ha ri mii: «I se sie seke di ya. Baari kji ze, i ha ri fe sum ha ri su.» ¹⁷ Leε, i yjira bay

bay ha ni mii: «Buru do bay maapa ba ndebe bay siiri ba sidfi hoy ze do key.» ¹⁸ Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «I vike ba key ha mi.» ¹⁹ Zadka Zezu mbi nzi-ε ha ruo nzobri riw bele kaw tul suy barak barak bayji le, ka yaa maapa ka ndebe bay siiri ka sidfi na, a ura nun-ε ba siya a daa taambol ha Ngerewuru, roo a haw maapa na a ha led nduobal-eri ha ri leke ruo nzobri na ha ri su. ²⁰ Bari riw bele na, i su mbaa bil-ri maa bay zad kon bari, a bieri ka ton ka i faa na mbaa budu dororo dororo ba duo fale sidfi! ²¹ Bari ka i su na, warari maa isod sod duo zad ndebe (5.000) tan kijnja mayri bay ledri.

*Zezu se-sef ka tul mbii
(Mrk 6.45-52; Zaa 6.15-21)*

²² Fale ku ndii hoy le, Zezu ha led nduobal-eri hil i kaw bil tuo i zol pola ha ni bay seke ba nzaa kporombii ka fi kelu. Zadka i zol na, Zezu ton fal kob bay baa ha ruo nzobri zol faa puo. ²³ Fale ka'a ha ri zol na bayji le, ka vaa hil tul kuo bay daa nzaa bay kere ka di. Zadka zad guba ki na, ka kaw zadε ku hu-ε hoy. ²⁴ A tuo ka led nduobal-eri kaw di i zol na do law mbii ro. Zuu ku a suo nun-ri ha mbii nda tuo paw paw ha ni lan bejna bejna.

²⁵ Nzaa faa nzaaru na bayji le, Zezu uru a se tul mbii takam takam ba lu led nduobal-eri na ro vaw. ²⁶ Zadka i ko ni, ka'a se tul mbii na munu bayji le, hie daa ri zikiki ha ri baa mii: «Ba wuru ze se vuku!» Ro, i guu fe bay hie gurum gurum. ²⁷ Roo le, ka zadε ku hoy, Zezu baa ha ri mii: «Ba bi ki zu, i sin law-ri, i ha hie ka daa ri ya!»

²⁸ Ro, Piyer mbi bay a baa ha ni mii: «Mbay, zadka ba bo ki zu le, mu mbi nzaa-a ha mi se tul mbii na mi se lu-ε.» ²⁹ Leε, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Mu vi na maa!» Bayji le, Piyer tji saa bil tuo na, a se tul mbii ba lu Zezu. ³⁰ Roo le, zadka'a ko zuu ka kuu ba hie bamba

na bayji le, hie vi daa ni ha ni tii saw rin mbii, le, ka guu fe belen mii: «Mbay, mu yaa mi!» ³¹ Zadε ku hoy le, Zezu zuda nduo-ε a mgba ni a baa ha ni mii: «Bo ka mbika law-a ndii hoy na; bay ji ndaw roo mu may bay ka tul-i ri fe ka mi maa bay koru mu ka tul mbii na ya le?»

³² Zadka i hil tul-ri sidfi bele i kaw bil tuo na bayji le, nzaa zuu na vi ku nzed. ³³ Leε, nzobri ka i kaw bil tuo na, i vi huku pol Zezu i baa ha ni mii: «Ba tusue ki, bo na, mu ba Vu Ngerewuru.»

*Zezu vaa nzobri ka Zenezared
(Mrk 6.53-56)*

³⁴ Zadka i tuo maambii na bayji le, i tji fi kelu ka zadri ka kiri Zenezared kor. ³⁵ Nzobri ka tusirike ka i ko ba Zezu na, i daa bayke nda zad kpol kpol riw bele ha ri vi bay nzo semri riw bele ha ni. ³⁶ I kod ni bay han na ka pon faa ha ri zaa nzaa gari be fi siri hoy bo i vaa. Bari riw bele ka i zaa na, i vaa bay kere.

15

*Bay fe saw puo ka Fariziri gedε
tul-e
(Mrk 7.1-13)*

¹ Bayji le, Farizi haneri bay nzo fe fe nzobri *bol kusol haneri ka i uru saa Zuruzalem na, i vi lu Zezu i vbi ni bay mii: ² «Bay ji ndaw roo, led nduobal-ari daa vu mbom bo tul fe saw puo ka bulu naari kie na ya le? Bari na, i sje nduo-ri bay zadε munu ka ba fe saw puo na ya hoy, i su fe.»

³ Leε, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «A baari na waa, bay ji ndaw roo, i wad bol kusol Ngerewuru bay daa fe saw puo baari ka i fere na le woo? ⁴ I ko, Ngerewuru baa mii: «Mu daa vu mbom ka bo tul ba-ka bay ma-ηa*.» Robay, ka baa mii: «Nzo ka fad mi-ε bay bi-ε le, do nun ika ni†.» ⁵⁻⁶ Roo le, baari na i kie fe saw puo baari mii, zadka nzo

* 15:4 15.4 Tji kele 20.12. † 15:4 15.4 Tji kele 21.17.

do báy fe bay sókoke bi-ε báy mi-ε, roo a baa mii, beri ti haŋa ri ya, bay ji ɛ, ba fe ká beri koro do bod bay haŋa Ngerewuru ɛ, nzobke ku na se síe d́aa vu mbom bo tul nzob mbón niri ya. Báy faa d́aa fe saw puo baarì ká mini key na, ì pónke Bay Ngerewuru do fi mbjw. ⁷ Baarì nzob nzaa rúo bayri! Bay ká Ezay yaa saa nzaa Ngerewuru se tul-rì na do báy zadε kị. Bayke baa mii:

- ⁸ “Nzobri key na, i d́aa mbay bo tul-i báy nzaa-ri hoy, roo ɛ, bil law-ri do d́i d́i zinj m̃.
⁹ Rúo ká nzobri key ruo m̃ na do ba fe ká gor hoy, bay ji ɛ, ferì ká i fere nzobri na ba fe saw puo nzobri kị hoy bo, ba Bay bi ya‡.”»

Fe ká d́aa ha nzob síike ndin ndin (Mrk 7.14-23)

¹⁰ Fale ku báyji ɛ, Zezu d́i ruo nzobri a baa ha ri mii: «Ì te suku-rì í láake bay key na báy kere í tuu sawke ta-taŋ: ¹¹ Fe ká nzob sù báy nzi-ε se bil-e na ti d́aa ha ni síike ndin ndin ká nun Ngerewuru ya. Roo ɛ, fe ká tji saa nzaa nzob, ze d́aa ha ni síike ká nun Ngerewuru.»

¹² Báyji ɛ, led nduobal Zezuri soro ba lakun-ε í vbi ni bay mii: «Bay bo ká mù baa key na bie law *Fariziri kpukdu kpukdu. Waa mù ko munu ya ɛ?» ¹³ Lεε, ka yjira báy bay ha ri mii: «Puuri riw bele ká Baa Ngerewuru ká nulue maa ya na, i mún ri nzar nzar zuo bisuy. Farizikeri ku na, i do munu ba puukeri na. ¹⁴ Ì pón ri, ba bari rawri ze i d́aa puu nduo nduo ku-i bari. A zadka raw d́aa puu nduo nduo raw ku-ε ɛ, i líe sídì bele wuruk zuo lúo.»

¹⁵ Báyji ɛ, Piyer mbi bay a baa ha Zezu mii: «Mu tína saw mára law bay ká mù baa ha Fariziri na ha buru laa!» ¹⁶ Lεε, ka baa mii: «Baarì robay! Baarì ká ì ba led nduobal-iri kị hoy kara, ì taa láa bay key na kpuy ɛ woo? ¹⁷ Fe ká

se bil nzaa nzob na, kal a se bil-e a tji ba mjiri zuo bisuy. ¹⁸ Roo ɛ, fe ká tji saa nzaa nzob na uru saa bil wára law-ε, be ze ha nzob síike ndin ndin ká nun Ngerewuru. Waa, ì ko munu ya ɛ? ¹⁹ Kér bay kaayari ndaw, ika nzob ndaw, d́aa nun pie ndaw, taka mgbáy bapibi ndaw, riiba ndaw, kúd bay gbad gbad zuo nzaa nzob ndaw, roo raŋa kị ndaw na, ba ferì ká uru saa bil wára law nzob. ²⁰ Be ze, ba ferì ká d́aa ha nzob síike ndin ndin ká nun Ngerewuru, bo suŋa fe taŋ síe nduo báy zadε munu ká ba fe saw puo bari na, be ze d́aa ha nzob síike ndin ndin ká nun-ε ya.»

Máy tul puo ká d́aa law-ε bo tul Zezu (Mrk 7.24-30)

²¹ Fale ku ɛ, Zezu uru saa zadε na ku, a se tusiri ká do d́i ya báy ngerepuo Tir báy Sidon. ²² Báyji ɛ, máy mbjw munu ká saw be do tusiri *Kanaa se luu Zezu a d́aa fe belej mii: «Mbay! Vu bulu *David, kócf nguó hoy, mu ko nun síe bi! Vu-i ká ba led máy tikdi na, temndaya do tul-e a d́aa nun-ε tuo síe bamba tasiri.» ²³ Roo ɛ, Zezu fere nzaa máy na mgbud ya. Ro, led nduobal-eri soro ba lakun-ε í vbi ni mii: «Zezu, mu nii ni ha ni zól ba lew, bay ji ɛ, ka guu fe a séke fal naari banɔo.»

²⁴ Lεε, Zezu yjira báy bay mii: «Ngerewuru pie m̃ ba luu baduri ká i ze-zee ká í ba led Izarayelri na huori kị hoy, a máy key na saw be bod.» ²⁵ Be nu ku hoy kara, máy na ví huku pol Zezu gburuk a baa mii: «Mbay, mu so m̃!» ²⁶ Zezu yjira báy bay ha ni mii: «Do ndad bamba bay mbika fe sum ká do bay tul ledri a vbu ha vu váyri ya.» ²⁷ Lεε, máy na yjira báy bay ha ni mii: «Zadε kị na zu, Mbay. Be nu ku hoy kara vu váyri na, bum fe sum baa káw bari ká gay saa tutakra zuo siri na i dam í sù.» ²⁸ Báyji ɛ, Zezu yjira

‡ 15:9 15.9 Ezay 29.13.

bay bay ha ni mii: «Aa, may, mbika law bo na ngji bamba. Ndad bay haña feke ka daa munu ka mu hii.» LEE, ka zadε ku na hoy, suo vi-e na nduo kiyaw kiyaw.

Zezu vaa nzob suosereMRI

²⁹ Zezu zol ka zadε ku a se nzaa maambii ka Galele. Fale ku le, ka vaa hil tul mboro mbiw munu a kaw di. ³⁰ Bayji le, ruo nzobri ngji bamba vi luo-ε. I faa nzob kpederi ndaw, nzob rawri ndaw, nzobri ka suori hu wuo ndaw, nzobri ka kusol-ri mbii gbaj ndaw, roo bay sem hawri ngji bamba ndaw na, i vike ri zuo pol Zezu, le, ka vaa ri. ³¹ Zadka ruo nzobri ko nzobri ka kusol-ri mbii gbaj ka i baa bay ndaw, nzobri ka suori hu wuo ka i vaa ndaw, nzob kpederi ka i se-sef bay kere ndaw, roo rawri ka i ko-kom ndaw na bayji le, tuku ri ha ri pisi Ngerewuru led Izarayelri.

Zezu hol warari isof sof duo zad niñ

(Mrk 8.1-10)

³² Zezu di led nduobal-eri a baa ha ri mii: «Mi ko nun sie nzobri key, bay ji le, ba nam say ro i do zin mi a i ti bay fe sum ya. Mi hii bay haña ri zol tan suna fe ya, ka yi bari le, i lie kon ka faa.» ³³ LEE, led nduobal-eri vbi ni mii: «Zad ni key na ba bil law kor dar hoy. Waa, zad ha ndaw roo buru seke di bay nzaa fe sum ha ruo nzobri ka mini key na, i su mbaa bil-ri le?» ³⁴ LEE, Zezu vbi ri mii: «Maapa ba mina ze i doke le?» I yinra bay bay ha ni mii: «Ba ton say bay vu sji haneri.» ³⁵ Bayji le, Zezu mbi nzi-ε ha ruo nzobri kaw siri. ³⁶ Fale ku ndaw roo, a yaa maapa ka ton say bay sji na a daa taambol ha Ngerewuru, roo a haw a ha led nduobal-eri leke ruo nzobri na. ³⁷ Nzobri riw bele su mbaa bil-ri sib sib maa bay zad kon bari. A bie maakeri bay sji ka sad na, led

nduobal-eri faa mbaa bufu dororo dororo ton say. ³⁸ Warari ka i su maapa na, tul-ri ba isof sof duo zad niñ (4.000), tan kija mayri bay ledri. ³⁹ Zadka Zezu ha ruo nzobri zol na, ka hil a kaw bil tuo a se ba tusiri Magadan.

16

Fariziri bay Sodusiri vbi Zezu bay koko fe san

(Mrk 8.11-13; Luk 12.54-56)

¹ Bayji le, *Fariziri bay *Sodusiri vi luo Zezu bay nzaa nzi-ε, ze i vbi ni bay haña ni ka daa fe san mbiw ha bari ko mii, hurusuo-ε na uru saa luo Ngerewuru. ² [LEE, Zezu yinra bay bay ha ri mii: «Baari na, law le i baa mii, “Ruo na zad a doko ndad bamba, bay ji le, tumbam ba sje.” ³ A tibie pied laa le, i baa mii, “Vuri key na mbam a toko, bay ji le, tumbam sji do wuo a do guu.” Baari na, i ko faa nday saw bay ka se tul feri ka do tumbam, roo le, saw bay ka se tul feri ka do bil sewri key na, i maa bay nday sawke ya.] ⁴ Nzobri ka timbede ka i ba nzob law ndayari ka i do tul Bay Ngerewuru ya na, i vbi fe san ze bay koko! Roo le, fe san ki bod ka bay daa nde tul-e taa hay ka Ngerewuru daa ka tul *Zonas na, tiya*.» Fale ku le, ka pon ri a zol.

Zezu baka led nduobal-eri bay tul fe fere Fariziri

(Mrk 8.14-21)

⁵ Led nduobal Zezuri tuo mbii i se fi kelu. Zadka i do seke ba nzaa kporo ka fi kelu na bayji le, i ko i baa mii, bari yinra faa maapa na sel. ⁶ Bayji le, Zezu baka ri mii: «I nze bay suori! I koro suori ka tul fe hew fe *Fariziri bay *Sodusiri.» ⁷ LEE, led nduobal-eri tii saw baa bay ka sakra ki mii: «Ka baa bay munu bay tul maapa ka naa yinrari faake.» ⁸ Ro, Zezu ko ker bay bari na

* **16:4** 16.4 Fe san ka Zezu do daake banquo na, kie mii ka ba Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi. Zadka Fariziri bay Sodusiri i vbi fe san na, kie ker bay bari ka ndaya bay law-ri ka i daa bo tul Zezu ya.

a vbi ri mii: «Baarì nzobri ká mbika law baarì ndjii hoy! Bay jii ndaw roo ì may bay ká sakra kị se tul maapa ká ì yjiiŋra fáake na le? ⁹ Waa, ì ko ya báy le woo? I ker se tul maapa ká ndebe ká mǐ haw mí ha wari ba isod sod duo zad ndebe na ya le woo? Mase bie ká tòn na waa, i faa mbaa budu ba mina le? ¹⁰ Robay, maapa ká tóno say ká mǐ haw, mí ha wari ba isod sod duo zad niŋ ká bie tòn ká i faa mbaa budu wuruk wuruk na waa, ì ker se di ya hoy le? ¹¹ Waa daa mina ndaw roo, ì ker í baa mii, bay tul maapa ze mǐ báake bay ziiŋ rǐ le? Mǐ baa mii: “I nze báy sùo-rǐ bay tul fe hew fe Fariziri báy Sadusiri.”» ¹² Be nu ku roo, led nduobal-eri laa bay be na taŋ báy. Ka baa ha ri bay haŋa ri nze báy sùo-ri bay tul fe fére Fariziri báy Sadusiri ká do munu ba fe hew fe.

Zezu ba Krisi Vu Ngerewuru
(Mrk 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Zezu tii tusiri ká do lakun ngerepuo ká riŋ-ε ba Sezare-Filib. Báyii le, ka vbi led nduobal-eri mii: «Waa, nzobri baa bay mina ze se tul-i bi *Vu Nzob le?» ¹⁴ Leε, i yjiiŋra báy bay mii: «Nzob haneri baa mii, mù ba Zaa Batis; nzob kiri bod baa mii, mù ba *Eli, a nzob kiri robay baa mii, mù ba Zeremi, mase ba nzob kị ká ya bay saa nzaa Ngerewuru.»

¹⁵ Báyii le, ka yji a vbi ri mii: «A baarì kị na waa, ì baa mii, mǐ ba nzob ve le?» ¹⁶ Leε, Simon Piyer yjiiŋra báy bay ha ni mii: «Mù ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi; mù ba Vu Ngerewuru, Nzob Káw Báy Kumnun.» ¹⁷ Báyii le, Zezu mbi bay a baa ha ni mii: «Simon, vu *Zonast, suoriya ba taa bo. Ba nzob ze ha nun-a taŋ ká tul tusue bay na key ya, roo le, ba Baa ká kaw nulue ze mgbudu nun-a ká di. ¹⁸ Mǐ baa ha mù ta-taŋ: bo na mù ba Piyer, mǎra riŋke ba

tisaw. Báy faa hurusuo-i na, mù daa ha nzobri ngji bamba í daake law-ri bo tul-i. Nzob mbika lawkeri ká i mbu tul kị riw bele na, do ba hul bi ká mǐ mbuo do tul tisawke na. Ze ba na hud hoy kara, ti doko báy hurusuo háw yum ká tul-e ya. ¹⁹ Nzobri ká mǐ re mbay ká tul-ri na, mǐ ha mù hurusuo ndaka faa pol-ri munu ba nzob ká korɔ lakerere mbay do nduo-ε. Fe ká mù haa faake ká tusiri key na, a ba fe ká Ngerewuru haa faake ká nulue ro, a fe ká mù pɔŋ faake ká tusiri key laa le, a ba fe ká Ngerewuru pɔŋ faake ká nulue ndaw pi.» ²⁰ Báyii le, Zezu baka led nduobal-eri ngɔ-ngɔŋ bay haŋa ri baa ha nzob mbijw mii, beri ba Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi na ya.

Zezu baa bay hud be báy tii be saa luɔ hud
(Mrk 8.31-9.1; Luk 9.22-27)

²¹ Uru saa sieke ku na, Zezu tii saw baa bay ta-taŋ ha led nduobal-eri mii: «Do nun haŋa mǐ se Zuzalem, a mí ko seke fe ngji bamba ká nduo ngere Zibri ndaw, *ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri ndaw pi. I ika mǐ, a ndeke di nam sayke le, mǐ tii saa luɔ hud mí kaw báy kumnun.»

²² Báyii le, Piyer mgba ni a tiike ngeren ba nzaa zad, a tii saw baa bay ziiŋ ni mii: «Mbay, fe key na ka tii tul-a ya! Ngerewuru ka koro mù!» ²³ Roo le, Zezu fere kóm ba lu-ε a baa ha ni mii: «Satan, mu zól ká lakun-i di di ba lew! Bo na, mù daa puu bo faa ha mǐ, bay jii le, keri bay bo na do ba keri bay nzobri hoy bo, do ba keri bay taa Ngerewuru ya.»

²⁴ Báyii le, Zezu baa ha led nduobal-eri mii: «Nzob ká hii bay seke fal-i le, ka pɔŋ sùo-ε yaklak ha mǐ a mbi puu say hud be a sob a seke fal-i. ²⁵ Tusueke le, nzob ká hii koro kumnun be kị sùo-ε na, kumnun taa tusueke na, ka ti ziiŋ ya. A roo le, nzob ká pɔŋ sùo-ε

† 16:17 16.17 Nzob ndáy bay haneri baa mii: Simon, vu Zaa.

yɔɔf bay tul-i ɛ, a zɪŋ kumnun taa tusueke na. ²⁶ A zadka nzoɔb zɪŋ feri ká tusiri key riw bele, rɔɔ a zɪŋ kumnun taa tusueke ya na wɔa, ba feziŋa ʒi kɪ zu ɛ woo! Mase fe ʒi do di ku ká nzoɔb a máa bay haŋa Ngerewuru a súoke kumnun taa tusueke ná ɛ? ²⁷ Tusueke ɛ, bi *Vu Nzoɔb na, mɪ vika báy riŋ dika Baa báy led nzaaped beri ká nulue mbɪw hoy. Nzoɔb haŋa haŋa ɛ, mɪ púo ni maa báy ped d́aa beri. ²⁸ Mɪ baa ha ri ta-taŋ ba tusue kɪ: nzoɔb haŋeri ká sakra bari ká i do zad ni key na, i ti huka ya kpuru bay kóko mɪ bi Vu Nzoɔb ká mɪ ví réke mbay na báy nun-ri ndaw rɔɔ í hu báy.»

17

Sùo Zezu fere do bod ká tul kuo (Mrk 9.2-13; Luk 9.28-36)

¹ Fale ká d́aa nam yie na, Zezu ha Piyer, Zak báy Zaa ká i ba yu kɪ ná se zɪŋ ni tul kuo ká gaŋ zenlen ká do nzaa zad, a í kaw di huo-ri. ² Báyyi ɛ, ká zadɛ ku na, sùo Zezu fere gbáy ká nun-ri: nun-ɛ nduy munu ká síe, a gari beri laa ɛ, puu karara munu ba zad taŋa. ³ Ká zadɛ ku hoy, led nduobal-eri ká say na, i ko *Moyze báy *Eli ká i ʒi í do loko soro zɪŋ Zezu.

⁴ Báyyi ɛ, Piyer mbi bay a baa ha Zezu mii: «Mbay, do ndad bamba bay haŋa náa káwri zad ni key. Zadka mù hii ɛ, mɪ d́aa hul pudɪ ba say do zad ni key. Mbɪw ba taa bo, mbɪw ba taa Moyze, a mbɪwke laa ɛ, ba taa Eli.»

⁵ Zadka'a do b́aa bay munu kɔɔb rɔɔbay báyyi ɛ, síi mbam ká taŋ a do gberen vi puma a guba tul-ri gbukru, ɛ, ká bil síi mbamke ku na kusol mgbá beɛn ká di mii: «Be key na, ka ba Vu-i; mɪ ko ni ba nzoɔb nun-i. Ba be na ze sùo-i rii mɪ bamba ká tul-e. I laa bay be.» ⁶ Zadka led nduobal-eri laa kusol ká mgbá munu na báyyi ɛ, hɛ d́aa ri zikiki ha ri lie rad zuo siri í d́aa nzaa pol-ri tuŋ siri. ⁷ Roo ɛ, Zezu soro ba lakun-ri a zaa ri a

baa mii: «I úru siya, i d́aa hɛ ya.» ⁸ Zadka i ura nun-ri báyyi ɛ, i ko nzoɔb mbɪw ya, ba Zezu huo-ɛ hoy ze do.

⁹ Zadka i do d́ira saa tul kuo na, Zezu mbi nzi-ɛ ha led nduobal-eri ká say na mii: «Fe ká ʒi nun-ri ká i ko key na, i ha bayke ka ʒi ká nzáa-ri ha nzoɔb mbɪw ka laa ya kpuru maa báy nam ká bi *Vu Nzoɔb mɪ ʒike saa luɔ hud na.»

¹⁰ Fale ku ɛ, led nduobal-eri vbi ni bay mii: «Bay ʒi ndaw rɔɔ, *nzoɔb fére nzoɔbri bol kusolri baa mii: “Do nun haŋa Eli ka vi pola ndaw rɔɔ, *Krisi, nzoɔb ká Ngerewuru waa bay pie ni vi na ka vi báy” ɛ?» ¹¹ Lɛɛ, ka yɪŋra báy bay ha ri mii: «Ba tusue kɪ, do nun haŋa Eli na ka vi a leke feri riw bele ha ni do báy zadɛ zeb zeb. ¹² A roo ɛ, mɪ baa ha ri ta-taŋ: nzoɔb yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru mbɪw munu ká Eli na vi doɔf ro, ɛ, nzoɔbri tuu ni ba be ya, í d́ara ni munu ká law-ri hii. Be ze do faa mbɪw munu ndaw, bi Vu Nzoɔb na i d́ara mɪ ko seke fe.» ¹³ Be nu ku báyyi ɛ, led nduobal-eri ko í baa mii, bayke key na ka baa se tul Zaa Batis.

Zezu vaa nzoɔb kuku (Mrk 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Zadka Zezu báy led nduobal ká say na i di saa tul kuo í do di ya deb báy ruɔ nzoɔbri na báyyi ɛ, wɔa nzoɔb mbɪw soro ba luɔ Zezu a huku pol-e a baa mii: ¹⁵ «Mbay, kóɔf hoy, mu ko nun síe vu-i ká ba led wɔa nzoɔb ká ko seke fe ɲɲi bamba key. Suoserem kuku d́ara ni banɲuɔ, a mbi ni bo huu ndaw, bo mbii ndaw pi. ¹⁶ Ze mɪ mgbá ni mí séke luɔ led nduobal-ari, roo ɛ, faa vaa ni mba ri.»

¹⁷ Báyyi ɛ, Zezu yɪŋra báy bay ha nzoɔbri mii: «Baari nzoɔb law ɲɲo-ɲɲori ká law-ri ndaya! Waa, nam tɔŋ ba mina báy rɔɔ, bay haŋa mɪ kaw zɪŋ ri rɔɔbay ɛ? Nam tɔŋ ba mina báy rɔɔ, mɪ iki law-i ká tul-ri ɛ? I mgbá led na í víke ba key ha mɪ.» ¹⁸ Báyyi ɛ, Zezu yɪw temndaya

na, ɛ, ká zadɛ ku hɔy temndaya na tji ká tul led kuku na a pɔŋ ni vaa kiyaw kiyaw.

¹⁹ Lɛɛ, led nduoɔal-ɛri kɪ laa ro i soro í vi lakun-ɛ í mɔba ni do fi mbɔw í vbi ni bay mii: «Bay ji ndaw roo buru maa bay níi temndaya ni key na ya ɛ?» ²⁰ Lɛɛ, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Do munu bay tul mbika law baari ká ndji hɔy. Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue kɪ: zadka mbika law baari ngoɔ ya maa para tɔŋ ká ndji hɔy ɛ*, ì báa ha kuo key na mii: “Mu sóro ká zad ni key, a mú se mú vaa do lew,” ɛ, a sóro na kɪ. Fe mbɔw ká’a mbaka ri mba na, tiya. ²¹ [Roo ɛ, kɪri temndaya ká mini key na, báy faa d́aa nzaa bay kere báy sán sùo hɔy ze, nzoɔ a máa bay níike ni ha ni tji saa tul nzoɔ.»]

Zezu baa bay hud be báy tji be saa luɔ hud

(Mrk 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Nam mbɔw munu ká Zezu báy led nduoɔal-ɛri i zinj kɪ riw bele ká kuɔu zad ká Galele na báyji ɛ, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Bi *Vu Nzoɔ na, nzoɔ tul ngani biri i pɔŋ mɪ bo nduo nzoɔri ha ri í mɪ, ²³ a ndeke d́i nam sayke ɛ, mɪ tji saa luɔ hud mí kaw báy kumnun.» Bayke ku na d́aa ha led nduoɔal-ɛri d́aake síe ngji bamba tasiri.

Bay ká se tul púo larimbuo

²⁴ Zezu báy led nduoɔal-ɛri i tji ká Kapernayum. Báyji ɛ, *nzoɔ yaana larimbuori ká bay tul *hul kani Ngerewuru soro í vaa zinj Piyer í vbi ni bay mii: «Waa, larimbuo ká bay tul hul kani Ngerewuru na, ngerɛ tul-rì puo ya ɛ?» ²⁵ Lɛɛ, ka yjinra báy bay mii: «Ka pu-puo puo.»

Zadka Piyer do ndúo ba hula báyji ɛ, Zezu mbi bay a baa pola se tul larimbuo na a baa ha ni mii: «Simon, waa, mù ker mina ro ká bil law-a ɛ? Waa, mbayri ká tusiri key

na, i yaa larimbuo saa nduo nzoɔ veri, mase i puo tul fe bari ha nzoɔ veri ɛ? I yaa saa nduo vu bari mase, nzoɔ tul puori ɛ?» Lɛɛ, Piyer yjinra báy bay mii: «I yaa saa nduo nzoɔ tul puori.» ²⁶ Báyji ɛ, Zezu yji a baa ha ni mii: «Munu zu báyji ɛ, vu mbayri ze puo larimbuo ya. ²⁷ Ze munu hɔy kara, bay haŋa náa do ba ngud puu bay tul nzoɔ mbú larimbuori key ya ɛ, mu se maambii mú vaa bo-boy, ɛ, titire sji ká mù mgbaka d́ekre ku na, mu mgbúda nzi-ɛ, ɛ, mù zinj lari ká d́i ká maa naa. Lɛɛ, mù púoke tul-a ndaw, tul-i ndaw sídi bele.»

18

Nzoɔ ve ze ba ngerenzob ɛ?

(Mrk 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Ká bil saw síeke ku na led nduoɔal Zezuri soro ba lakun-ɛ í vbi ni bay mii: «Ká sakra nzoɔri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na waa, nzoɔ ve ze ba ngerenzob ɛ?» ² Báyji ɛ, Zezu d́i led mbɔw ká ndji munu ha ni ví do sikda bari ³ a baa mii: «Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue kɪ: zadka ì suo kér bay baari a í d́iŋ tul-rì bay d́oko munu ká ledri ká ndji key na ya ɛ, ì ti d́oko sakra nzoɔri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na ya. ⁴ Nzoɔ ká d́iŋ tul-e munu ká led ká ndji key na ɛ, nzoɔke na ku ze, i kóko ni ba nzoɔ ká mba tul kɔ-ɛri ká *puoruo Ngerewuru. ⁵ A nzoɔ ká mɔba led mbɔw, munu ká led key na ba sùo-ɛ bay tul-i ɛ, ka mɔba mɪ bi kɪ sùo-i zu.»

Haŋa nzoɔ d́aa feyaa ba fe ká ndaya

(Mrk 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ Roo ɛ, nzoɔ ká ula led mbɔw ká ndji mini ká sakra ledri ká do key ká i d́aa law-ri bo tul-i na ha ni d́aa feyaa ɛ, sin bawda tisaw do sol nzoɔke a vbu ni ha ni rin a bo tigbaa maambii na, ndad mba haŋa ni kaw

* **17:20** 17.20 Báy nzaa gerek ɛ, ba para tɔŋ ya, roo ɛ, Zezu baa bay se tul para mutarde ká ngoɔ maa para tɔŋ.

báy kumnun a ula leɗ na. ⁷ Kóko seke fe minake ze ɗo bay tusiri key, bay tul feri ká ɗo ɗi a ɗaa ha nzobri ɗaa feyaa na le! Ba tusue, fekeri na a ɗoko baŋguo. Roo le, kóko seke fe ba taa nzob ká ɗo ba ngud puu ká ɗaa ha nzobri ɗáake feyaa.

⁸ Zadka ba nduo-o mase bal-a ze ɗaa ha mù ɗaa feyaa le, mu kuɗ ni gbaɗ mú vbu biɗ bo bisuy. Séke báy nduo-o mbjw, mase báy bal-a mbjw se zaɗ kumnun taa tusueke na, ndaɗ mba séke báy nduo sidí bele, mase bal-a sidí bele ha ri vbu mù bo bil huu ká ru-ruma ya baŋguo. ⁹ A ze bo, ba nun-a ze ɗaa ha mù ɗaa feyaa laa le, mu ngókɗo ni mú naa ni a mú vbu ni biɗ bo bisuy. Séke báy nun-a mbjw ɗaru se zaɗ kumnun taa tusueke na, ndaɗ mba séke báy nun-ari sidí bele ha ri vbu mù bo zaɗ kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya.

*Law bay ká se tul baɗu ká zee
(Luk 15.3-7)*

¹⁰ I nze báy sùo-rì ndaw ro! I ñm leɗ mbjw mini ká sakra ku-eri key na ya, bay ji le, mi baa ha rì ta-taɗ: leɗ nzaapedri ká nulue ká i ko-kóm ba tul-ri na, i ɗo pol Baa ká nulue báy namri riw bele bay tul-ri.

¹¹ [Bi *Vu Nzob na, mi vi tusiri key bay yaɗa nzobri ká i ze-zee.] ¹² Waa, i ker mina ká bil law-rì le? Zadka nzob mbjw ɗo báy baɗu ba isod mbjw, roo mbjw ví zee ká sakra ku-eri le, ka ti pón hayri ká sɗɗ tɔno mbjw pɗe tɔno mbjw ku ɗo tul kuo, bay vaa nzáa taa hay ká zee na ku ya le woo? ¹³ Mi baa ha rì ba tusue: zadka'a zɗɗ baɗu be ká zee mbjw na le, ba fe suoriya be ngii bamba tasiri mba tul nzob hawri ká sɗɗ tɔno mbjw pɗe tɔno mbjw ká i zee ya na. ¹⁴ ɗo faa mbjw munu ndaw, Baa baari ká kaw nulue na, ka hii bay haɗa leɗ mbjw ká ndii ká sakra ku-eri key na ka zee ya.

Faa léke bay ká sakra nzob mbika lawri

¹⁵ «Zadka yu-o ɗaa kaaya zɗɗ mù le, mu se mú vaa zɗɗ ni, bo báy ki sidí ki hoy, le, mu kɗe ni kaaya ká'a ɗaa zɗɗ mù na. A ze bo, zadka yu-o na laa bay bo le, mu yaa ni ba yu-o ro zu. ¹⁶ Ze bo, zadka'a hii bay láa bay bo na ya le, mu yi mú vaa nzaa nzob ki mbjw mase sidí munu ha ri se zɗɗ mù, bay haɗa bo, bayri riw bele ká i léke na, i léke ká nun nzob bay nasikeri sidí mase sayri munu*. ¹⁷ Zadka'a hii bay láa bay bari ya le, mu vaa baa bayke ká zaɗ mbú ki nzob mbika lawri. A ze bo, zadka'a hii bay láa bay bari na ya robay laa le, mù ko ni ba nzob ká tuu Ngerewuru ya, mase ba nzob ndaya munu ká nzob yaɗa larimbuo.

¹⁸ «Mi baa ha rì ta-taɗ ba tusue ki: feri riw bele ká i haa faake ká tusiri key na, a ba fe ká Ngerewuru a haa faake ká nulue ndaw, a feri riw bele ká i pɔɗ faake ká tusiri key laa le, a ba fe ká Ngerewuru pɔɗ faake ká nulue ndaw pi. ¹⁹ Mi baa ha rì ta-taɗ na robay mii: zadka nzobri sidí ká sakra baari zuo zɗɗ ki bay tul fe ji ji ká tusiri key bay ɗáake nzaa bay kere le, Baa ká kaw nulue na, a haɗa rì feke. ²⁰ Tusueke le, zaɗ ká nzobri sidí, mase say i zuo zɗɗ ki ká ɗi báy riɗ-i le, bi na mi ɗo zɗɗ ri mbjw hoy.»

Faa ndaka buma ká sakra ki

²¹ Báyii le, Piyer soro ba lakun Zezu a vbi ni bay mii: «Mbay, waa, zadka yu-i ɗaa kaaya zɗɗ mi le, mi ndaka buma zɗɗ ni faa bal ba mina le? Waa, a séke kpuru faa bal ba tɔno say le?» ²² Leɗ, Zezu yɗɗra báy bay ha ni mii: «U-uu munu ya. Mi baa ha mu: Kpuru faa bal ba tɔno say hoy ya, roo le, kpuru faa bal ba sɗɗ tɔno say ba tɔno say.

²³ «Sé ká Ngerewuru re mbay ká tul nzobri na, ka'a ɗaa fe munu ba mbay ká hii kɗɗa bol feri ká nzob peɗ beri kpaa. ²⁴ Zadka'a tii saw

* 18:16 18.16 Kɗɗa bol kusol ba sidíke 19.15.

kijina bol feri na báyyi ɛ, i mgba nzoɓ peɗ be mbijw munu ká mbɔl be ɗo tul-e ba sak isodf sodf duo zadf duo ká mba kijina†. ²⁵ Munu ká'a maa púo mbɔl be na ya báyyi ɛ, mbay tul-e na mbi nzi-ɛ bay haɗa ri mgba ni í hie ni, máy be ndaw, vi-eri ndaw, feziɗa beri riw bele ndaw, roo bay pónj larike í púoke mbɔl na báy. ²⁶ Báyyi ɛ, nzoɓ peɗ na ví huku pol-e gburuk a kodf ni mii: "Mu ha law-a ká huɔ mù lom ká tul-i, ɛ, mbɔl bori ká ɗo tul-i na, mǐ púo mù ngidf ngidf bele báy." ²⁷ Lɛɛ, mbay tul-e na ko nun síe be a naa mbɔl ká tul-e a pónj ni se zadf seɗ be.

²⁸ «Fale ká nzoɓ peɗ na tji ká zadfe na ku báyyi ɛ, ka vaa dar baw peɗ be mbijw munu gbukru ká mbɔl be ɗo tul-e ba nun lari ká ndji hoy‡. Lɛɛ, ka ví mgba sol-e a fuy vede a baa ha ni mii: "Mu púo mǐ mbɔl bi ká ɗo tul-a na!" ²⁹ Báyyi ɛ, baw peɗ be na huku siri gburuk ká pol-e a kodf ni mii: "Mu ha law-a ka huɔ mù lom ká tul-i, ɛ, mǐ púo mù mbɔl bo na báy." ³⁰ Lɛɛ, ka hii puu bayke ya, a mgba ni bo hul sal kpuru maa báy haɗa ni puo mbɔl ká ɗo tul-e na.

³¹ «Zadka baw peɗ be hawri ko fe ká kal na báyyi ɛ, i ɗaa síe ngiji bamba tasiri ha ri se í vaa kji fal feri riw bele ká kal na ha mbay tul-ri. ³² Báyyi ɛ, mbay tul-ri na ɗi nzoɓ peɗ be na ha ni vi a baa ha ni mii: "Bo nzoɓ peɗ ká mù mgbor bamba! Bi na, mǐ naa bay mbɔl bi na ká tul-a riw bele ba fal, bay ji ɛ, mù kodf mǐ bay haɗa mǐ ɗaa munu zinj mù. ³³ A bo na waa, mù maa bay kóko nun síe baw peɗ bo na munu ká mǐ ɗaa zinj mù na ku ya ɛ woo?" ³⁴ Lɛɛ, law mbay tul-e na faa ni gbururu gbururu ha ri mgba ni í vbu ni bo hul sal ká nduo nzoɓ píri nzoɓri kpuru maa báy haɗa ni puo mbɔl ká tul-e na ngidf bele ndaw ro!

³⁵ «Be ze, baarǐ hoy kara, nzoɓ haɗa haɗa ká sakra baarǐ ká nda buma báy bil wara law-ɛ riw bele zinj yu-ɛ ya ɛ, Baa ká kaw nulue na, a ɗaa faa mbijw munu ká mbay ɗaa zinj nzoɓ peɗ be na ndaw pi.»

19

Bay ká se tul nǐ máy nzoɓ (Mrk 10.1-12)

¹ Zadka Zezu fere nzoɓri bay beri key na o munu báyyi ɛ, ka zol ká kuɗu zadf ká Galele a se zadf ká ɗo nzaa mbii Zurdɛ ká fi kelu ká bil kuɗu zadf ká Zude. ² Lɛɛ, ruo nzoɓri ngiji bamba i se fal-ɛ, ɛ, ka vaa sem bari.

³ Báyyi ɛ, Farizi haneri soro ba lakun-ɛ bay nzaa nzi-ɛ ze í vbi ni bay mii: «Ká bil *bol kusol naari na waa, wara nzoɓ ɗo báy faa ká bay nǐ máy be bay tul bay ji ji hoy kara mgbum ɛ?» ⁴ Lɛɛ, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Waa, bay ká i ɗaa ɗo bil mbede Ngerewuru na í kji í ko ya hoy ɛ woo? Báy tiikake lew hoy na, Nzoɓ ɗaa Feri Riw Bele na ɗaa wara nzoɓ báy máy nzoɓ zeb*. ⁵ Sawke mini ze, "wara nzoɓ a pónj bi-ɛ báy mi-ɛ, bay káw zinj máy be; ɛ, bari sidi bele reb na, i ví ba nzoɓ ká mbijw†." ⁶ Be mini ze, i ba nzoɓ ká sidi mbaa, roo ɛ, i ba nzoɓ ká mbijw. Munu zu ɛ, nzoɓri ká Ngerewuru sinj ri zuo kji na, ndadf bay haɗa nzoɓ ka wál sakra bari ya.»

⁷ Lɛɛ, *Fariziri vbi ni bay mii: «A munu ku waa bay ji ndaw roo, *Moyze mbi nzi-ɛ ha wara nzoɓ ɗaa mbede nǐ máy be na ha ni ndaw roo, a nii ni zol ɛ?» ⁸ Lɛɛ, Zezu yinjra báy bay mii: «Bay tul law ngonjo baarǐ ze, Moyze ha faa ha ri níike máy baarǐ. Roo ɛ, báy tiikake na ɗo munu ya. ⁹ Mǐ baa ha ri: zadka nzoɓ ɗo báy máy ká máyke nzaa wara kji ya, roo wara na nii ni a yaa máy kji ɛ, warake ku na ɗaa

† **18:24** 18.24 Lari ká nzoɓ peɗ a púo mbay tul-e na, ba lari peɗ mbiimbam duo fale ndebe.

‡ **18:28** 18.28 Lari ká nzoɓ peɗ a púo ku-ɛ na, ba lari peɗ nam mbijw. * **19:4** 19.4 Tiika saw fe 1.27. † **19:5** 19.5 Tiika saw fe 2.24. ‡ **19:7** 19.7 Kijina bol kusol ba sidike 24.1-3.

nun pie.» ¹⁰ Báyyi ɛ, leɗ nduoɓal-eri baa ha ni mii: «Zadka simsed wara nzoɓ do munu bay tul máy be ɛ, yaaŋa máy ya na ndaɗ mba di.» ¹¹ Ƙɛɛ, ka yiinra báy bay ha ri mii: «Wārari riw bele na i maa bay yaaŋa kɛr bay ni key ya, roo ɛ, ba bari ká Ngerewuru ha ri hurusuoke hoy ze, i máa yaaŋa bayke. ¹² Nzoɓ haneri yaa máy ya, bay ji ɛ, ndiw ri hu-hu báy máa bari ká mbonke ri hoy; a nzoɓ hawri ɛ, i yaa máy ya, bay ji ɛ, i ba nzoɓri ká i lo gum-ri lo; a nzoɓ kiri laa ɛ, i yaa máy ya, bay ji ɛ, i korɔ sùo-ri i daa ped ha réke mbay Ngerewuru ká tul nzoɓri na se ba pola. Nzoɓ ká maa bay yaaŋa bay key ɛ, ka yaa.»

Zezu sam fe zuo tul ledri
(Mrk 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Báyyi ɛ, nzoɓri vi báy ledri ha Zezu bay haŋa ni ka daa nduo-ɛ ɓo tul-ri a daake nzaa bay kere. Roo ɛ, leɗ nduoɓal-eri haa ri. ¹⁴ Ƙɛɛ, Zezu baa ha ri mii: «I ála ledri ha ri vi luo-i ɓo, i haa ri ya, bay ji ɛ, Ngerewuru re mbay ká tul bari ká i do munu ká ledri key.» ¹⁵ Fale ká'a daa nduo-ɛ ɓo tul-ri na, ka pɔŋ ri a zol ká zadɛ ku.

Baka bay ká se tul feziŋa
(Mrk 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Báyyi ɛ, leɗ kuban mbijw munu soro ba lakun Zezu a vbi ni bay mii: «Mbay, fe kere ji kɛ ndaw roo, mi daa bay zinke kumnun ká do baŋguo na ɛ?» ¹⁷ Ƙɛɛ, ka yiinra báy bay ha ni mii: «Bay ji roo, mù vbi mi bay ká se tul fe kere ɛ?» Nzoɓ mbijw kekɛk hoy ze ba nzoɓ kere. Zadka mù hii bay zinj kumnun ká do baŋguo na ɛ, mu daa vu mbom ka ɓo tul *bol kusol ká *Moyze ha ri na ndaw roo! Ƙɛɛ, leɗ kuban na yi a vbi ni mii: «Waa, bol kusol taa haakeri ɛ?» ¹⁸ Ƙɛɛ, Zezu yiinra báy bay mii:

«Mù ti ika nzoɓ ya, mù ti daa nun pie ya, mù ti ri-riiba ya, mù ti kúd bay zuo nzaa nzoɓ ya, ¹⁹ mù daa vu mbom ɓo tul baa-ka báy máa-ŋaŋ, roo mú hii ku-ɔ munu ká sùo-ɔ ɓo ki*.»

²⁰ Báyyi ɛ, leɗ kuban na baa ha ni mii: «Bol kusolkeri ku riw bele na, mi do tul-e báy zadɛ. Waa, haa ji roɓay ze puo mi báy ɛ?» ²¹ Ƙɛɛ, Zezu baa ha ni mii: «Zadka mù hii bay ví ba nzoɓ kere munu ká Ngerewuru ba nzoɓ kere na ɛ, mu se mú vaa hie fe ɓori riw bele ká mù doke na, a mú pɔŋ larike ha nzoɓ kukuri, ɛ, mù doko báy feziŋa taa tusuekeri ká nulue. Fale ro ɛ, mu yi mú se fal-i báy.» ²² Zadka leɗ kuban na laa bayri na munu báyyi ɛ, ka zol mgbirin, bay ji ɛ, ka do báy feziŋari ngji bamba.

²³ Ƙɛɛ, Zezu baa ha leɗ nduoɓal-eri mii: «Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: bay haŋa nzoɓ feziŋa diŋ tul-e ha Ngerewuru re mbay ká tul-e na, zadɛ ngɔŋ bamba. ²⁴ Mi baa ha ri na roɓay: bay haŋa zambal ka nduo luo zoy a tji ká nun-ɛ na, do ngɔŋ bamba tasiri. Roo ɛ, haŋa nzoɓ feziŋa diŋ tul-e ha Ngerewuru re mbay ká tul-e na, do ngɔŋ bamba tasiri kal di roɓay†.» ²⁵ Zadka leɗ nduoɓal-eri laa bayke na munu báyyi ɛ, tuku ri ha ri baa mii: «A munu ku waa, nzoɓ ve ze a máa bay zinj pam na báy ɛ?» ²⁶ Báyyi ɛ, Zezu gedɛ kóm ba luo-ri a baa ha ri mii: «Fe key na, nzoɓri ze faake mba ri, roo ɛ, Ngerewuru na fe ká mba ni mba na mbijw tiya.»

²⁷ Ƙɛɛ, Piyer mbi bay a baa ha ni mii: «Mu ko, buru na buru pɔŋ feri riw bele, a búru se fal-a. A key waa, fe ji ze a doko bay tul buru na ɛ?»

²⁸ Báyyi ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: zadka

§ 19:19 19.19 Tji keɛ 20.12-16; Kijina bol kusol ba sidike 5.16-20. * 19:19 19.19 Soro ped daa Leviri 19.18. † 19:24 19.24 Fe ká Zezu baa bayke ká zad ni key na, tuku leɗ nduoɓal-eri, bay ji ɛ, Zibri ker mii, nzoɓ ká do báy feziŋa ngi-ngji na, feziŋa be na kie mii, ka ba nzoɓ ká'a ri law Ngerewuru, roo puoruo Ngerewuru kara ba taa be ndaw pi. Roo ɛ, Zezu kie ri mii, kɛr bay bari do báy faake ya.

bi *Vu Nzoɓ mĩ káw tul karingaw rin dika báy sew ká feri riw bele a ví ba fie na, baarì ká tul-rì duo fal-ε sidì ká ì tɔŋ fal-i na, ì káw tul karingaw mbayri ndaw bay réke tul saw kani led Izarayelri ká duo fale sidì na. ²⁹ Nzoɓ ha ha ká pɔŋ hul beri, mase yu-eri báy tini-eri, mase bi-ε báy mi-ε, mase vi-eri mase wáa beri bay tul-i le, Ngerewuru a haŋa ni kiri faa bal ba isɔf sɔf, a do báy kumnun ká do banɔo. ³⁰ Roo le, nzoɓri ngji bamba ká i do pola timbede key na, i doko fal. A nzoɓri ngji bamba ká i do fal timbede key na, i doko pola.»

20

Law bay ká se tul nzoɓ wáa

¹ Síe ká Ngerewuru re mbay ká tul nzoɓri ká tusiri key na, do munu ba nzoɓ wáa mbijw munu ká tji tibie pied a faa nzoɓri ha ri vaa daa pedf ká wáa be. ² Báyyi le, ka siŋ tul bay ziŋ nzoɓ pedri na, bay haŋa pedf nam mbijw le, ka púo ri larike maa di. Fale ku roo, a pɔŋ ri ha ri se wáa na báy.

³ Zadka síe so ndji báyyi le, ka tji a vaa ziŋ nzoɓ kiri ká i kaw káa taŋ daa pedf. ⁴ Ka baa ha ri mii: «Ì se wáa bi na, bo í vaa daa pedf ká di, le, mĩ púo ri lari pedf baarì na báy zadε.» ⁵ Lεε, nzoɓkeri na i zol í se wáa na. Zadka síe ví do law tul báyyi le, nzoɓ wáa na tji a daa munu na roɓay, roo síe ká fεre sùo-ε na kara, ka daa munu ndaw. ⁶ A zadka síe daa nduo-ε bo tul vay puu der báyyi le, ka tji na roɓay a vaa ziŋ nzoɓ kiri ká i do káa gɔr a baa ha ri mii: «Daa mina roo ì do zadf ni key banɔo ha saw síe kal ri gɔr hoy taŋ daa pedf le?» ⁷ I yinjra báy bay ha ni mii: «Buru kaw taŋ daa pedf, bay ji le, nzoɓ mbijw ha buru pedf ya.» Ka yi a baa ha ri mii: «Munu zu le, ì se wáa bi í vaa daa pedf ká di.»

⁸ Zadka, zadf ba lów na báyyi le, nzoɓ wáa na baa ha nzoɓ kóro fe

beri mii: «Mu di nzoɓ pedri na mú puo ri lari bari. Mu tii sawke saa tul bari ká i daa pedf ká fal key, roo, mú tjiike tul nzoɓ hayri ká i daa pedf ká pola na báy.» ⁹ Lεε, bari ká i tii pedf báy síe ká daa nduo-ε bo tul vay puu der na i vi. Báyyi le, nzoɓ ha ha le, ziŋ lari pedf nam mbijw. ¹⁰ Fale ku le, nzoɓri ká i daa pedf báy titire dekere na laa ro i vi. Lεε, i ker ká bil law-ri í baa mii, bari ziŋ lari ngi-ngji wuruk wuruk kal tul-e taa ku-i bari na ku. Roo le, nzoɓ ha ha le, ka ha ni lari pedf nam mbijw na ndaw.

¹¹ Zadka i ziŋ lari na báyyi le, i nguri sùo-ri í baa bay ziŋ nzoɓ wáa na ¹² í baa mii: «Bari ká i daa pedf ká fal buru key saw síe mbijw hoy maa, mù puo ri maa kji báy buru ká buru daa pedf báy tibie pied hoy, búru ta a ká di pɔfo pɔfo ká bisie biribiŋ le?»

¹³ Báyyi le, nzoɓ wáa na yinjra báy bay ha nzoɓ mbijw ká sakra bari ku mii: «Nzoɓ buo-i, mĩ daa ba bukru ze ziŋ mù ya. Waa, náa siŋ tul bay ká bay haŋa mĩ puo mù lari pedf nam mbijw ya le woo? ¹⁴ Munu zu le, mu yaa lari pedf bo, mú se zadf sedf bo. Be ká'a daa pedf ká fal key mgbada na, mĩ hii bay púo ni maa kji báy taa bo ku. ¹⁵ Waa, mĩ do báy faa ká bay daa fe ká law-i hii báy lari bi na ya le woo? Mase, mù daa kpere bay ba ká mĩ ba nzoɓ law kere na le?»

¹⁶ Fale le, Zezu siŋ tul law bay na a baa mii: «Nzoɓri ká i ko ri ba nzoɓ ká i do fal na, síeke le, i doko pola, a nzoɓri ká i ko ri ba nzoɓri ká i do pola laa le, i yi í do fal.»

Zezu baa bay se tul hudf be (Mrk 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Zezu báy led nduobal-eri ká duo fale sidì na i se faa í tji zadf ká hil ba Zuruzalem. Báyyi le, sedf bari ká faa ku na, ka faa ri do fi mbijw a baa bay ziŋ ri mii: ¹⁸ «Ì laa key, náa séri ba Zuruzalem na ro vay. Ba zadf ká i pɔŋ mĩ bi *Vu Nzoɓ bo nduo *ngerenzob fe poyri báy *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ká di. Bari na, i daa bay hudf bo tul-i, ¹⁹ a í pɔŋ mĩ

bo nduo nzobri ká i tuu Ngerewuru ya ha ri sie mĩ, í ndaka mĩ báy ndoy don, a í ber mĩ do tul puu say hud. Ndeke di nam sayke le, mĩ tji saa lu hud.»

Vbiw máy Zebede bay tul vi-eri
(Mrk 10.35-45)

²⁰ Báyji le, máa vu Zebederi na soro báy vi-eri ba lakun Zezu, a diñ tul-e ká saw bal-ε bay vbika ni fe. ²¹ Lee, Zezu vbi ni bay mii: «Fe ji ze mù hii le?» Lee, máy na yijra báy bay ha ni mii: «Vu-iri ká tul-ri sidí ká mù kó ri key na, sieke ká mù réke mbay na, mu ha nzob mbjw ka káw tunduo hodo bo, a nzob mbini ka káw tunduo gel bo laa.» ²² Lee, Zezu yijra báy bay ha vi-eri na mii: «Fe ká i vbi key na, i ko ya hoy. Seke fe ká do bil kobo ká Ngerewuru a haña mĩ nzo na waa, i maa ká bay nzoko ndaw le?» Lee, i yijra báy bay ha ni mii: «Uu! Buru ma-maa.» ²³ Zezu yijra báy bay ha ri mii: «Ba tusue, seke fe bi ká do bil kobo na i kóko na ki. Roo le, káw tunduo hodo bi, báy káw tunduo gel bi na, ba bay bi ya. Zadkeri ku na do bay tul nzobri ká Baa Ngerewuru leke bay tul-ri.»

²⁴ Zadka bie led nduobal-eri ká tòn duo na, i laa bayke na munu báyji le, law-ri se ri bay tul yu kiri ká tul-ri sidí na. ²⁵ Báyji le, Zezu di ri riw bele a baa ha ri mii: «I ko ndaw mii, mbayri ká i re mbay ká tul nzobri ká tusiri key na, i re tul puori ngo-ngon ha nzobri hie bol nzaa-ri. A bari ká i ba nzob rewpuori na kara, i ha nzobri daa fe báy hirusuo. ²⁶ Roo le, fe ká mini key na do nun haña ni ka do sakra baari ya. Zadka nzob hii bay vika ba bawda nzob ká sakra baari le, ka daa suo-ε ba nzob daa ped ha ri. ²⁷ Mase zadka nzob mbjw hii bay doko pola dekra ká sakra baari le, ndad bay haña ni ka vi ba koy baari. ²⁸ Be ze, bi *Vu Nzob na mĩ víke tusiri key bay haña nzobri daa ped ha mĩ ya. Roo le, mĩ vi bay daa

ped ha nzobri a mí mbi suo-i ha hud bay puoke tul nzobri ngji bamba.»

Zezu mgbuda nun rawri ba sidí
(Mrk 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Zadka Zezu báy led nduobal-eri i zol saa Zeriko na báyji le, ruo nzobri se fal-ε ngji bamba tasiri. ³⁰ Lee, rawri tul-ri sidí kaw lafaa. Zadka i laa mii, Zezu ze kal vay na báyji le, i tii saw guu fe belen belen mii: «Mbay, *vu bulu David, kódo nguó hoy mu kó nun sie buru!» ³¹ Báyji le, ruo nzobri baa bay ngo-ngon zin ri bay gbú nzaa-ri. Roo le, i guu fe mgba mgba ba pola pola robay mii: «Mbay, vu bulu David, kódo nguó hoy mu kó nun sie buru!» ³² Lee, Zezu sii bal-ε zik a do a di ri ha ri vi luo-ε a vbi ri bay mii: «Fe ji ze i hii bay haña mĩ daa ha ri le?» ³³ Lee, i yijra báy bay ha ni mii: «Mbay, mu daa ha nun buru kó-kóm.» ³⁴ Báyji le, Zezu kó nun sie bari, a zaa nun-ri, le, ká zadε ku hoy nun-ri na mgbuda gberere ha ri kó-kóm a i se fal-ε.

21

Zezu ri ngerepuo ká Zuruzalem
(Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40; Zaa 12.12-19)

¹ Zadka Zezu báy led nduobal-eri i tòn di ya deb báy ngerepuo ká Zuruzalem, a i tji di ya báy Befaze, ba puo ká do lakun kuo Oliviye báyji le, ka pie led nduobal-eri sidí ha ri se pola ² a baa ha ri mii: «I se puo ká do pol-ri ku. Zadka i tji di le, zadε ku hoy i kóko maasoba mbjw ba máake ká i taa ni do, ká vi-e do lakun-ε, le, i hina ni i víke ri ha mĩ. ³ Zadka nzob vbi ri bay le, i baa ha ni mii: “Ngerembay ze se sieke,” le, ká zadε ku hoy, nzobke na a pón ha ri zólke i víke ri ha mĩ.»

⁴ Feke ku na tji mini ha bay ká Ngerewuru baa ká piedke lew báy faa nzob yaña bay saa nzi-ε na, do munu báy zadε. Bayke na ze do

* 21:5 21.5 Sion na ba ngerepuo ká Zuruzalem.

key: ⁵ «Ì baa ha nzoḅri ká *Siḡn* na mii:

“I kɔ, mbay baari na vi ba luor-ri vuku.

Ka ba nzoḅ siika sùo ya, a kaw tul maasoba,

ba vu maasoba ze ka kaw tulle†.”»

⁶ Báyji le, led nduoḅal-eri zol í vaa daa munu ká'a baa ha ri na. ⁷ I faa máa maasoba báy vi-e na í víke ri. I laba maagari bari zuo tul-ri, le, Zezu hil a kaw dí. ⁸ Ruo nzoḅri laba maagari bari zuo faa ká pol-e bay haṅa ni ka se tul-e a kál, a nzoḅ haṅa laa le, i kud' nzaa tɔy vay puuri í laba zuo faa riḅ riḅ bay dáake mbay bo tul-e.

⁹ Báyji le, ruo nzoḅri ká i se pol Zezu, báy bari ká i se fal-ε na, i guu fe gürum gürum báy nzaa-ri ba siya mii:

«Hozana! Naa písiri vu bulu David! Ndad bay haṅa Ngerewuru ka sám fe zuo tul nzoḅ

ká vi báy rinj Ngerembay!

Hozana! Naa písiri Ngerewuru ká kaw nulue!»

¹⁰ Zadka Zezu tji Zuruzalem na báyji le, nzoḅri riw bele ká bil puo na, i se tul kji hali hali í baa mii: «Ledban key na waa, ka ba nzoḅ ve le?» ¹¹ Lee, ruo nzoḅri yinjra báy bay mii: «Ba Zezu, nzoḅ yaana bay saa nzaa Ngerewuru ká uru saa Nazared, puo ká kud' zad' ká Galele.»

Zezu nii nzoḅ fe hieri ká bil hul kani Ngerewuru

(Mrk 11.15-19; Luk 19.45-48; Zaa 2.13-22)

¹² Báyji le, Zezu se bil mgban ká *hul kani Ngerewuru do di a nii nzoḅ dáḅ fe hieri báy bari ká i se di bay hie fe na riw bele. Ka kira tutakra bari nzoḅ kju kji lariri, báy karingaw nzoḅ hie kay bederi zuo nzari nzari‡. ¹³ Fale le, ka baa ha ri mii: «Ngerewuru baa ta-tan ká bil

mbede be mii: “Hul bi na i dika ba hul daa nzaa bay kere§.” Roo le, baari na, i do fere ni ba puy nzoḅ riifari!»

¹⁴ Lee, rawri báy nzoḅ kpederi, i soro ba lakun-ε ká bil mgban hul kani Ngerewuru na, le, ka vaa ri. ¹⁵ Roo le, zadka *ngerenzob

fe poyri báy nzoḅ fere nzoḅri *bol kusol Zibri kɔ fe kere ká'a daa, roo báy ledri ká i daa fe báy nzaa-ri gürum gürum ká bil mgban hul kani Ngerewuru mii: «Hozana! Naa písiri vu bulu David» na le, law-ri faa ri bamba, ¹⁶ ha ri vbi Zezu mii: «Bayri ká ledri baa ku na waa, mù la-laa kji zu le?» Lee, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Mì la-laa na kji. Bay ká do bil mbede Ngerewuru na waa, i kji ya robay le woo? Bayke baa mii: “Feri ká mù daa na ha ledri báy led' nzaa wanri hoy kara, i mgbudá nzaa-ri í pisi mù*.”»

¹⁷ Fale ku báyji le, Zezu pon ri a tji ká bil ngerepuo na, a se Betani a vaa naa di.

Zezu fad' puu nzum

(Mrk 11.12-14,20-24)

¹⁸ Zezu tji tibie a yji a se ba ngerepuo ká Zuruzalem. Zadka'a se faa kob robay na, kon se ni. ¹⁹ Lee, ka mbi nun-ε a kɔ puu nzum mbijw munu ká do lakun faa a to a se saw-ε. Roo le, ka kɔ ba vayke hoy. Báyji le, ka baa ha puu nzum na mii: «Bo na mù ti lie mbaa wum.» Ká zad' ku hoy le, puu nzum na huɔ wuɔ riw bele.

²⁰ Zadka led' nduoḅal-eri kɔ munu na báyji le, tuku ri ha ri kaw yer í vbi ni mii: «Daa mina ndaw roo, puu nzum key na huɔ wuɔ saa zad' hoy key le?» ²¹ Lee, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Mì baa ha ri ta-tan ba tusuε kji: zadka i do báy mbika law, roo í may bay ká di ya le, i máa daa fe munu ká m' daa zin puu nzum

† 21:5 21.5 Zakari 9.9. ‡ 21:12 21.12 Lari ká i dáake ped' ká bil hul kani Ngerewuru na, ba lari ka do bod'. Be ze, nzoḅ kju kji lariri na, ped' bari ba kju lari ká nzoḅri dáake ped' nam báy nam, báy taa hay ká i dáake ped' ká bil hul kani Ngerewuru. § 21:13 21.13 Ezay 56.7. * 21:16 21.16 Simri 8.3.

key hoy ya, roo le, ì máa bay báa h̄a kuo ká d̄o key na mii: “Mu muu báy saw-a ká zad̄ ni key a mú zo bo maambii,” le, feke na a d̄oko munu na k̄i. ²² Zad̄ka ì d̄aa law-r̄i bo tul Ngerewuru le, feri riw bele ká ì vbi ká bil nzaa bay kere na, ka’a d̄aa ha r̄i.»

Nzob ve ze mbi nzaa h̄a Zezu d̄aa fe le?

(Mrk 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Zezu se bil mgb̄aṅ ká *hul k̄ani Ngerewuru d̄o d̄i, a fere nzobri fe ká d̄i. Zad̄ka’a d̄o fére nzobri fe na báyii le, *ngerenzob fe poyri báy nger̄e Zibri i soro í vi lakun-ε í vbi ni bay mii: «A ve ze mbi nzaa h̄a mù nd̄aw r̄oò mù d̄áake fe niri key le? Mase, nzob ve ze h̄a mù faake le?» ²⁴ Lεε, Zezu ȳiṅra báy bay ha ri mii: «Bi kara, m̄i vbika r̄i bay mb̄iw hoy bay kóko nd̄aw. Zad̄ka ì ȳiṅra báy bayke h̄a m̄i le, bi kara m̄i k̄ie r̄i nzob ká mbi nzaa h̄a m̄i d̄áake fe niri key na. ²⁵ D̄aa tul nzobri nduo mbii ká Z̄aa d̄aa na w̄aa, uru saa luo Ngerewuru mase, uru saa luo nzobri hoy le?»

Lεε, i tii saw máy bay ká sakra k̄i mii: «Náa báari mina ro le? Zad̄ka náa ȳiṅrari báy bay h̄a ni mii, uru saa luo Ngerewuru le, a ȳi a vbi naari mii, bay ji nd̄aw r̄oò, náa d̄aari law naari bo tul bay ká Z̄aa baa na ya le? ²⁶ A zad̄ka náa baar̄i mii, uru saa luo nzobri le, ruo nzobri úru í d̄aa so tul naari, bay ji le, nzobri riw bele ko Z̄aa na ba nzob ȳaṅa bay saa nzaa Ngerewuru.»

²⁷ Báyii le, i ȳiṅra báy bay h̄a Zezu mii: «Buru ko ya.» Lεε, ka ȳiṅra báy bay ha ri mii: «Munu zu le, ndandad! Bi hoy kara, m̄i ti k̄ie r̄i nzob ká mbi nzaa h̄a m̄i d̄áake fe niri key na ya nd̄aw.»

Law bay ká se tul ledri ká sid̄i

²⁸ Zezu mbi bay r̄oḅay a baa mii: «Ì ker mina ze ká bil law-r̄i le? Nzob mb̄iw d̄o báy led̄ w̄arari ba sid̄i. Báyii le, ka baa h̄a nger̄e led̄ na mii: “Vu-i, vuri key na mu se wáa bi, bo mú v̄aa d̄aa ped̄ ká d̄i.” ²⁹ Lεε, led̄ na ȳiṅra báy bay h̄a ni mii: “M̄i h̄i ya.” Fal̄e le, law-ε nzaa ni h̄a ni suo k̄er bay be, a se wáa na a v̄aa d̄aa ped̄ ká d̄i.

³⁰ «Báyii le, b̄aa ledri na v̄a vbi nzob vbiele na faa mb̄iw munu nd̄aw. Lεε, led̄ na baa h̄a bi-ε mii: “Mbay bi, m̄i hi-hii, m̄i séke,” roo le, ka se ya w̄im. ³¹ W̄aa, sakra ledri ká sid̄i key na, nzob h̄aa ze d̄aa law h̄iia bi-ε na le?» Lεε, *ngerenzob fe poyri báy nger̄e Zibri na, i ȳiṅra báy bay h̄a ni mii: «Ba nger̄e led̄.» Báyii le, Zezu baa ha ri mii: «M̄i baa ha r̄i ta-taṅ ba tusue k̄i: Ngerewuru tii saw réke mbay ká tul *nzob ȳaṅa larimbuori báy máy d̄aa nun pieri na pola ha r̄i. ³² Z̄aa Batis na vi luo-r̄i, a fere r̄i d̄aa fe ká d̄o báy zad̄e ká nun Ngerewuru. Roo le, ì d̄aa law-r̄i bo tul bay be na ya. Ba nzob ȳaṅa larimbuori báy máy d̄aa nun pieri na ze i d̄aa law-r̄i bo tul bay be. A fal̄e ká ì ko fe d̄aa nzobkeri na ku hoy kara, ì fére bil law-r̄i bay d̄aa law-r̄i bo tul bay be na ya.»

Law bay ká se tul nzob pedri ká law-ri ndaya

(Mrk 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ «Ì te suku-r̄i í láake law bay k̄i ro. Ngerenzob wáa mb̄iw munu mgb̄a wáa a maa para puuri d̄o d̄i, a te kpan̄ gbi gbi kiri d̄i gbuk, a tie luo mb̄iw d̄o d̄i bay d̄úoke lere puu na, r̄oò a mbuo fe ga-gaṅ d̄o bil wáa h̄a nzob kórokeri kaw d̄i†. Fal̄e le, ka p̄oṅ ped̄ke zuo nduo nzob pedkeri ká’a f̄aa ri na, bay haṅa bo few hóro lere puu na vi le, i wál taa feri a í

† 21:33 21.33 Ká zad̄ ni key na, fe ká nzob wáa maa na, Kuori ko feke ya. Led̄ Izarayelri ze d̄i ba v̄iye. Ba vay fe ká uo a lie goriyo goriyo a d̄o zuba ká i d̄i ba rez̄in. Ba fe pay bari ká i s̄u lereke, a í d̄áake him nd̄aw. Ká bil Mbede Ngerewuru na, zad̄ka i baa bay se tul v̄iye le, haṅe ba fe ká i maa d̄o bil wáa, a haṅe laa le, ba led̄ Izarayelri k̄i s̄uò-ri ká Ngerewuru ko-kóm ba tul-ri a h̄i bay haṅa lere bari d̄o d̄i.

pón̄ taa b̄ari. Fale ku rɔɔ, a zol a se varu.

³⁴ «Zadka few hóro lereke na vi báyii ɛ, nzob wáa na pie led káw beri ba luo nzob pedkeri na bay yaana lereke ká dɔ bay tul-e na.

³⁵ Roo ɛ, nzob pedkeri na i mgbam led káw beri í ndaka nzob mb̄iw wɔb wɔb, í mgba nzob mb̄ie í i ni, a í vbuku nzob ndeke d̄i sayke báy tisawri í i ni.

³⁶ «Báyii ɛ, nzob wáa na pie led káw be taa k̄iri kal nzob polari ku rɔbay. Lɛɛ, nzob pedkeri na daa zin ri ndaya faa mb̄iw munu ká i daa zin nzob polari na ku. ³⁷ Laa ɛ, nzob wáa na pie vi-e k̄i ro ba luo-ri; a ker ká bil law-ɛ mii, i h̄ie vu beri na.

³⁸ Roo ɛ, zadka nzob pedkeri na mbi nun-ri í kɔ vu nzob wáa ká se vuku na báyii ɛ, i baa bay ká sakra k̄i mii: “Í kɔ, nzob ká’a mgbaka fe pile na zu! Náa séri náa v̄a iri ni, a bo náa pón̄ri fe pile na ba taa naari.” ³⁹ Ro, í v̄a mgba ni í vbu ni bo fal wáa na a í i ni.

⁴⁰ «A munu ku w̄a, zadka nzob wáa na vi ɛ, fe j̄i ndaw rɔɔ a d̄aa zin nzob pedkeri na ɛ?» ⁴¹ Lɛɛ, i ȳinra báy bay ha ni mii: «Ka’a ika nzob ndayakeri na taŋ kókɔ nun síe b̄ari. Rɔbay a yaana wáa na a daa nduo ndúo nzob k̄iri, bay haŋa few hóro lereke na vi ɛ, i séke báy taa be na ha ni.»

⁴² Báyii ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Bay ká dɔ bil mbede Ngerewuru na w̄a, ì k̄i ya hoy ɛ?»

“Tisaw ká nzob mbúo hulri vbu bo bisuy na,

ȳi a vi ba tisaw kere ká kal tul tisaw h̄awri pavbaɗ,

a ba tisaw tigbaa hul taa tusueke.

Feke ku na ba ped d̄aa Ngerembay, a ba fe ká ndaɗ bamba bay kókɔ‡.”

⁴³ «Sawke mini ze, m̄i baa ha r̄i taŋ: fe kereri riw bele ká ì d̄oke í ba nzob taa Ngerewuru na, Ngerewuru a yaana saa nduo-r̄i a ha saw nzob

k̄iri ká i d̄aa fe ká dɔ báy zadɛ a rii law-ɛ. ⁴⁴ [Nzob ká lie bo tul tisaw key na ɛ, a gur s̄uo-ɛ ruk ruk. A zadka tisaw na ze tɔɔ bo tul nzob laa ɛ, a r̄eŋ ni r̄eŋeŋe.»]

⁴⁵ Zadka *ngerenzob fe poyri báy *Fariziri laa law bayri key ká Zezu baa na ku báyii ɛ, i kɔ í baa mii, ka baa bay se tul b̄ari zu. ⁴⁶ Ro ze, i nzaa faa bay mgbaka ni, roo ɛ, i h̄ie ruɔ nzobri, bay j̄i ɛ, ruɔ nzobri na í kɔ Zezu ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru.

22

Law bay ká se tul nam suoriya yaana k̄i

(Luk 14.15-24)

¹ Zezu mbi law bay k̄i na rɔbay, a b̄aake bay ha nzobri ká i dɔ láa bay be na mii: ² «S̄ie ká Ngerewuru re mbay ká tul nzobri ká tusiri key na dɔ munu ba mbay ká daa bawda fe s̄um suoriya yaana m̄ay ha vi-e, ³ a d̄i nzobri ká bay haŋa ri vi zadɛ. Zadka namke na vi báyii ɛ, ka pie led káw beri v̄a d̄i nzobri ká’a d̄i ri pola na bay haŋa ri ví s̄u fe s̄um suoriya na. Roo ɛ, nzobkeri na i hii vika ya. ⁴ Lɛɛ, mbay na pie led káw be k̄iri rɔbay a baa mii: “Í v̄a baa ha nzobri ká m̄i d̄i ri pola na mii: “Timbedɛ key na, m̄i leke fe s̄um suoriya bi na zuɔ zeb zeb ro. Nday b̄iri báy vuy b̄iri ká ngoɔ ndaɓ ndaɓ na, m̄i i ri ro. A ferri riw bele na, m̄i leke zuɔ zeb zeb ro. Í vi bo, í s̄u fe s̄um suoriya yaana k̄i na.”

⁵ Báyii ɛ, nzobri ká’a d̄i ri na, i ker se tul d̄iw be na mb̄iw ya. Nzob ha ha ɛ, mbi faa a se zad sed be. Nzob ni zol a se wáa be, a nzob nu zol a se zad fére nun lari be laa. ⁶ A nzob h̄awri laa ɛ, i mgba led káw beri na, í dara ri mbolon mbolon a í i ri. ⁷ Zadka mbay na laa bayke munu báyii ɛ, law-ɛ faa ni puu-u ha ni mbi nzi-ɛ, a pie nzob yum beri ha ri v̄a i ri, a í nzud puo b̄ari báy huu kpoy kpoy. ⁸ Fale ku báyii ɛ, mbay

na ɓaa ha leɗ káw ɓe k̄iri mii: “Fe s̄um suoriya yaana k̄i na, m̄i leke zuo zeb zeb ro. Roo ɛ, ɓari ká m̄i d̄i ri na, fe d̄aa ɓari maa bay haɗa ri vi ya. ⁹ Munu zu ɛ, ì se ɓáy wad faari a í d̄i nzobri riw bele ká ì zinj ri na ha ri ví s̄u fe s̄um bawda suoriya na.” ¹⁰ ɓáyji ɛ, leɗ káwri na i se ɓáy wad faari, í mb̄u nzobri riw bele ká i zinj ri na: nzob law ndayari ndaw, nzob law kereri ndaw pi. Be ze, ha bil hul fe s̄um suoriya na mbaa ɓa nzobri mer mer.

¹¹ «ɓáyji ɛ, mbay na nduo a se hula, a ko nzobri ká i kaw nzaa tutakra fe s̄um na. ɛɛ, ka ko w̄ara nzob mb̄iw ká nduo gari séke zad suoriya yaana k̄i na ya hoy, kal a kaw d̄i ndaw. ¹² ɛɛ, mbay na v̄aa vbi ni mii: “Nzob buo-i, d̄aa mina ndaw roo, mù nduo mú vi zad suoriya yaana k̄i na key, taɗ nduo gari yaana k̄i na ɛ?” ɛɛ, zad bay zee ledban na sel. ¹³ Be nu ku ro, mbay na ɓaa ha leɗ káw ɓeri mii: “I m̄gba ni í sinj ɓal-eri ɓáy nduo-eri, í vbu ni ɓo zad ká sii nduɗ ká kele. Ba zad ká nzobri réke rew ɓáy mbii nun-ri m̄gobo m̄gobo, a í s̄u sere-ri nḡer nḡer ká d̄i.”» ¹⁴ ɓáyji ɛ, Zeku sinj tul law bay na a ɓaa mii: «Ngerewuru d̄i nzobri nḡji bamba, roo ɛ, nzobri ká'a nan ri na, i nḡji ya nzekre hoy.»

*Vbiw Fariziri ká se tul larimbuo
(Mrk 12.13-17; Luk 20.20-26)*

¹⁵ ɓáyji ɛ, *Fariziri v̄aa mb̄u k̄i í nzaara faa bay nzaa nzaa Zeku ɓáy faa vbiwri. ¹⁶ Falɛ ku ɓáyji ɛ, i pie nzob haneri ká i ɓa leɗ nduobal-ri, ɓáy Ziɓ haneri ká i zuo fal Mbay *Eroɗ na ha ri v̄aa ɓaa ha Zeku mii: «Mbay, ɓuru ko ndaw, ɓo na mù ɓaa s̄uo bay, a mú fere nzobri tusue bay ká se tul fe d̄aa ká rii law Ngerewuru. Mù yaa k̄er bay nzob mú d̄aake fe ya, bay ji ɛ, ɓo na mù ɓaa bay zinj nzob taɗ náa nun nzob. ¹⁷ Munu zu ɛ, mu tina k̄er bay ɓo ha ɓuru laa. W̄aa, *bol kusol naari ha

faa bay haɗa nzob puo larimbuo ha Mbay Sezar mase, ha faa ya ɛ?»

¹⁸ ɓáyji ɛ, Zeku ko k̄er bay ɓari ká ndaya na a ɓaa ha ri mii: «Baari nzob nzaa rúo bayri! W̄aa, bay ji ndaw roo, ì nzaa nzaa-i bay m̄gbaka m̄i ɓáy bay ɛ? ¹⁹ Lari ká i puoke larimbuo na, ì k̄ie m̄i ha mi ko.» ɛɛ, i tina lari na mb̄iw í k̄ie ni. ²⁰ ɓáyji ɛ, Zeku ȳji a vbi ri mii: «Tul nzob, ɓáy rinj nzob ká i vbie do lari key na w̄aa, ɓa nzob ve zu ɛ?» ²¹ ɛɛ, i ȳjinra ɓáy bay ha ni mii: «Ba Mbay Sezar.» ɓáyji ɛ, Zeku mbi bay a ɓaa ha ri mii: «Munu zu ɛ, feri ká do bay tul Mbay Sezar ɛ, ì ha Sezar, a feri ká do bay tul Ngerewuru laa ɛ, ì ha Ngerewuru.»

²² Zadka Fariziri laa bay ká Zeku ɓaa ha ri munu na ɓáyji ɛ, tuku ri ha ri kaw yer a í poɗ ni í zol yorɗ.

*Vbiw Sadusiri ká se tul t̄ji saa luɗ
hud*

(Mrk 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ ɓáyji ɛ, ɓáy bil namke ku na *Sadusiri soro í vi luɗ Zeku. Ba ɓari Sadusiri na ze i ker í ɓaa mii, nzob hu ɛ, ti t̄ji saa luɗ hud ya. ²⁴ Ro, í vi vbi Zeku mii: «Mbay, *Moyze ɓaa mii, zadka nzob hu taɗ m̄boɗ nzob ɛ, ndad bay haɗa yu-ɛ ka yaa m̄ay pile ɓe na a m̄boɗke nzob, a k̄oro ke m̄jiri yu-ɛ ká hu na*.” ²⁵ ɓáyji ɛ, nzob ɓáy yu-eri tul-ri tonɗ say i do sakra ɓuru. Ngerɛ leɗ ká yaa m̄ay na hu taɗ m̄boɗke nzob, a poɗ m̄ay pile na ha tonɗo fal-ɛ. ²⁶ Nzob ndeke d̄i sidike na ví hu a poɗ m̄ay pile na ha nzob ndeke d̄i sayke. Nzob ndeke d̄i sayke na kara feke do zinj ni munu na ndaw, ha ɓari ká tul-ri tonɗ say na, i yaa m̄ayke na a í hu taɗ m̄boɗke nzob ɓáy zad ɓari riw bele. ²⁷ Ká fal hud ɓari ku riw bele na, m̄ay na kara ví hu ndaw. ²⁸ A munu ku w̄aa, sieke ká nzobri t̄ji saa luɗ hud na, nzob ve ká sakra ɓari ká tul-ri tonɗ say ku na, m̄ay na a

* 22:24 22.24 K̄in̄ja bol kusol ba sidike 25.5-6.

ɓá taa ɓe ɓe, ɓay ji ɓe, ɓari ká tul-ri tɔnɔ say riw bele na, i yaa ni yaa ɓáy zad ɓari.» ²⁹ Lɛɛ, Zezu yjiɓra ɓáy ɓay ha ri mii: «Baari na i wuru faa, ɓay ji ɓe, ɓay ká ɗo ɓil mbede Ngerewuru na, i laa ya ndaw, a i ko hurusuo Ngerewuru ya ndaw pi. ³⁰ Tusueke ɓe, sie ká nzobri tji saa luɔ huf na, warari ɓáy máyri i ti yaaɓa kji ya, roo ɓe, i ɗoko munu ɓa led nzaaped Ngerewururi ká nulue. ³¹ A ɓay ká se tul tji nzobri saa luɔ huf na waa, i kji ɓayke ká Ngerewuru ɓaa ɗo ɓil mbede ɓe ha ri na ya hoy ɓe woo? Fal huf *Abaraham ndaw, Izak ndaw, roo ɓáy *Zakoɓ ndaw na, bole di di ndaw roo Ngerewuru ɓaa mii: ³² “Mi ɓa Ngerewuru Abaraham, Ngerewuru Izak, a mi ɓa Ngerewuru Zakoɓ ndaw†.” Munu zu ɓe, Ngerewuru na ɓa Ngerewuru nzob káw ɓáy kumnunri ɓo, ka ɓa Ngerewuru nzob huferi ya.» ³³ Ruɔ nzobri ká i laa ɓay fe fére Zezu na tuku ri ha ri kaw yer riw bele.

Bol kusol ká kal taa hawri riw bele

(Mrk 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Zadka *Fariziri laa mii, Zezu mgba nzaa *Sadusiri na ɓáyji ɓe, i mbu tul kji, ³⁵ ɓe, nzob mbijw ká sakra ɓari ká ɓa nzob fére nzobri *bol kusol Zibri na soro ɓa lakun Zezu ɓay nzáa nzi-ɛ ɓáy ɓay, ze a vbi ni mii: ³⁶ «Mbay, ká ɓil *mbede bol kusol naari na waa, bol kusol taa haa ze kal taa hawri riw bele ɓe?» ³⁷ Lɛɛ, Zezu yjiɓra ɓáy ɓay ha ni mii: «“Ngerembay Ngerewuru ɓo na, mù hii ni ɓáy ɓil law-ari riw bele ndaw, ɓáy para nun sùo-ori riw bele ndaw, roo ɓáy kér ɓay ɓori riw bele ndaw pi‡.” ³⁸ Be key ze ɓa titire bol kusol ká kal taa hawri riw bele. ³⁹ A bol kusol ndeke di sidike ká ndad ɓamba tasiri a rii bol kusol taa titireke ndaw na ze ɗo key: “Mù hii ku-ɔ munu ká sùo-ɔ ɓo kji§.” ⁴⁰ Bol kusol niri ká sidí key na,

mbu fe fére mbede bol kusol *Moyze ɓáy taa *nzob yaaɓa ɓayri saa nzaa Ngerewuru riw bele.»

Bay ká se tul Krisi, vu bulu Mbay David

(Mrk 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Nam mbijw munu *Fariziri mbu kji. Zadka Zezu ko ri na ɓáyji ɓe, ka vbi ri ɓay mii: ⁴² «I ker ɓay mina ze ká ɓil law-ri ɓe? *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa ɓay pie ni ví yaa nzobri na waa, ka ɓa vu bulu ve ɓe?» Lɛɛ, i yjiɓra ɓáy ɓay ha ni mii: «Ka ɓa vu bulu Mbay *David.»

⁴³ ɓáyji ɓe, Zezu yji a vbi ri ɓay mii: «A munu ku waa, ɗaa mina ndaw roo, Mbay David ká ɓaa ɓay ɓáy faa Tem Ngerewuru na di ni ɓa Ngerembay ɓe? Mbay David na ɓaa mii:

⁴⁴ “Ngerewuru Ngerembay ɓaa ha Ngerembay bi mii:

‘Mu ví káw tunduo hodo bi, kpuru maa ɓáy haɓa mi haw yum ká tul nzob tul ngani ɓori ha ri ɗo ɓa fe ɗaa ɓal-a zuo di*.’”

⁴⁵ «A zadka Mbay David di Krisike na ɓa Ngerembay na waa, ɗaa mina roo a yji a ɓa vu bulu Mbay David ndaw ɓe woo?» ⁴⁶ Lɛɛ, nzob mbijw ká a yjiɓra ɓáy ɓay ha ni na tiya. Uru saa namke ku na nzob mbijw ká a zin faa ɓay vbika ni ɓay na ti mbaa.

23

Bay ká se tul nzob fére nzobri bol kusolri ɓáy Fariziri

(Mrk 12.38-39; Luk 11.43,46; 20.45-46)

¹ Fale ká Zezu ɓaa ɓay zin *Fariziri na, ka ɓaa ɓay ha ruo nzobri ɓáy led nduobal-eri mii: ² «Nzob fére nzobri bol kusolri ɓáy Fariziri na, ɓa ped ɓari ká ɓay tina saw ɓay *bol kusol Ngerewuru munu ká *Moyze ɗaa ká pola lew na. ³ Munu zu ɓe, feri riw

† 22:32 22.32 Tji keɓe 3.6. ‡ 22:37 22.37 Kjiɓa bol kusol ba sidike 6.5. § 22:39 22.39 Soro ped ɗaa Leviri 19.18. * 22:44 22.44 Simri 110.1.

bele ká i baa bayke ha ri na, ì d'aa vu mbom ka bo d'í. Roo le, fe d'áa bari na ì mbóro ya, bay jì le, feri ká i fere na, i d'aa feke ya. ⁴ Bari na i sin soba ká hii bamba tasiri í d'aa bo tul kpaa nduo nzobri, roo le, vu nduo-rì nged'ey mini hoy kara, i hii záake ya*. ⁵ Feri riw bele ká i d'aa na, i d'aa bay k'ieke sùo-ri ká nun nzobri hoy. Be ze, vu b'ol huó ká i sin d'oo nzaa pol-ri báy puu nduo-ri na, taa bari ng'ob kal taa nzob hawri, í nduo gari ká i tun nzi-ε báy sal ha ni pie yul na, kal taa nzob hawri ndaw†. ⁶ I hii káw zad káw rin d'ika ká zad fe sum suoriya luyeri, í hii zad káw rin d'ika ká d'oo pola ká bil *hul mbú k'ì bari ndaw. ⁷ I hii haña nzobri hii soko korma korma ha ri ká zad ruó ká nun nzobri, a í hii haña nzobri d'í ri ba “mbay, mbay” ndaw pi.

⁸ «Roo le, baarì na ì ha nzobri d'í ri ba “mbay” ya, bay jì le, mbay baarì mb'iw hoy keklek, a baarì riw bele na ì ba yu k'ì. ⁹ I d'í nzob mb'iw mini ká tusiri key ba “b'aa” ya, bay jì le, B'aa baarì mb'iw hoy kaw nulue. ¹⁰ I ha nzobri d'í ri ba “gan bi” ya ndaw, bay jì le, gan tul-rì mb'iw hoy ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni vi na. ¹¹ Nzob ká ba ngerenzob ká tul-rì ká sakra baarì na, a d'áa sùo-ε ba nzob ped' baarì, bay jì le, ¹² nzob haa haa ká ura tul-e ba siya le, Ngerewuru a mgbaka d'ing siri, a nzob haa haa ká d'ing tul-e ba siri laa le, Ngerewuru a úra ba siya.»

Zezu d'aa bay bo tul nzob nzaa rúo bayri

(Mrk 12.40; Luk 11.39-52; 20.45-47)

¹³ «Kóko seke fe ba taa baarì *nzob fére nzobri bol kusolri báy *Fariziri ká ì ba nzob nzaa rúo bayri! Nzobri ká i hii bay haña Ngerewuru re

mbay ká tul-ri na, ì gbakra faake ha ri. Baarì k'ì sùo-rì hoy kara, ì hii bay haña Ngerewuru re mbay ká tul-rì ya, a nzobri ká i hii bayke hoy kara ì haa ri faake.»

¹⁴ [«Baarì nzob fére nzobri bol kusolri báy Fariziri: kóko seke fe ba taa baarì! Baarì nzob nzaa rúo bayri! I kó nun síe máy pileri ya, í duku m'jiri feziña bari rududu bele, be nu ku hoy kara ì d'aa nzaa bay kere p'ì-pie ká nun nzobri bay k'ieke sùo-rì ba nzob kereri. Sawke mini ze, bay ká Ngerewuru a kún bo tul-rì na, a ngón bamba tasiri kal taa nzob hawri róbay.»]

¹⁵ «Baarì nzob fére nzobri bol kusolri báy Fariziri: kóko seke fe ba taa baarì! Baarì nzob nzaa rúo bayri! I haari báy zadri riw bele, báy faa bil mbiiri, báy tusiri buo d'í d'í í nzaa nzobri ká i ba Zib ya ha ri vi ba nzob kó'f Ngerewuru. A zadka ì zin nzob mb'iw le, ì d'aa ha ni vi ba nzob ká ndaya ká maa bay kóko seke fe, mba r'ì faa bal ba sid'í róbay ká bil huu ka ru-ruma ya na!»

¹⁶ «Baarì rawri ká ì nda faa pol nzobri na: kóko seke fe ba taa baarì! I baa mii: “Zadka nzob haa hud' báy rin *hul k'ani Ngerewuru le, ba fe ya báy. A zadka'a haa hud' báy rin lari ká nduy z'iriri z'iriri ká d'oo bil hul k'ani Ngerewuru na ro le, be ndaw r'oo, ì baa mii ndad' bay d'áa báy, bay jì le, nzobke mbi sùo-ε a háake hud' ba tusue.” ¹⁷ Baarì ká ì ba kòko, í ba raw! Ba lari ká nduy z'iriri z'iriri na mase, hul k'ani Ngerewuru ká d'aa ha lari na vi ba fe ká d'oo bod' ba taa Ngerewuru na ze ndad' mba mbini na ya le woo? ¹⁸ I baa na róbay mii: “Zadka nzob haa hud' báy rin *tutakra fe poy Ngerewuru le, ba fe ya róbay. A zadka'a haa hud' báy rin fe haña hoy ká bo tul tutakra

* **23:4** 23.4 Bol kusol Ngerewuru kie nzobri faa d'áa fe ká rii law Ngerewuru. Roo le, Fariziri d'aa zad sanmakeri bod' bod' nde tul-e, a d'aa ha d'áa vu mbom bo tul fekeri riw bele na, vi ba bawda soba ká tul Zibri. † **23:5** 23.5 Ká bil vu b'ol huóri ká Zibri sin d'oo nzaa pol-ri báy puu nduo-ri na, i d'aa vay mbede ká Bay Ngerewuru haneri d'oo d'í í d'aa nduo d'í. Sal ká Zibri túnke gari bari píe yul na, i d'aa í k'ieke mii, bari nduo kiyaw kiyaw a bari rii law Ngerewuru.

fe poy na ku ro le, be ndaw rɔɔ, ɪ ba mii ndad bay dʒaa báy, bay ɟi le, nzobke mbi sùo-ε a háake hud ba tusue.”¹⁹ Baarì rɔwri! Fe haɟa hoy mase, tutakra fe poy Ngerewuru ká dʒaa ha fe haɟa hoy na vi ba fe ká do bod ba taa Ngerewuru na ze ndad mba mbini na ya le woo?²⁰ Be ze, nzob ká haa hud báy riɟ tutakra fe poy na, ka haa hud báy riɟ tutakra fe poy báy fe haɟa hoyri riw bele ká zuo dʒi zu. ²¹ Nzob ká haa hud báy riɟ hul kaɟi Ngerewuru na, ka haa hud báy riɟ hul kaɟi Ngerewuru báy riɟ Ngerewuru ká kaw bil-e zu. ²² A nzob ká haa hud báy riɟ nulue laa le, ka haa hud báy riɟ karingaw káw Ngerewuru, rɔɔ báy riɟ Ngerewuru nzob káw dʒi na.»

²³ «Baarì nzob fére nzobri bol kusolri báy Fariziri: kóko seke fe ba taa baarì! Baarì nzob nzaa rúo bayri! Vay feri ká bʒe fʒ bʒ bʒ ká riɟ-ε ba *mante*, mase *anete*, mase *kumɛ* na, duo le, ɪ naa mbjw ha Ngerewuru báy zadɛ zadɛ. Roo le, fe ká do bil bol kusol ká do nun dʒaa, munu ká ba dʒaa fe ká do báy zadɛ ká nun Ngerewuru ndaw, kóko nun síe nzobri ndaw, rɔɔ dʒoko tul Bay Ngerewuru ndaw na, ɪ yjɟra dʒaake. Be ze, ba feri ká ndad bay dʒaa nun-rɪ bo dʒi taɟ yjɟra bie fe hawri. ²⁴ Baarì rɔwri ká ɪ nda faa pol nzobri! Mbii baarì ká fe hoy ká ndjii do dʒi na ɪ dʒu-dʒu rɔɔ ɪ nzo, roo le, ɪ tʒu zambal báy kukre malak ba bil-rɪ taɟ kókoke!»

²⁵ «Baarì nzob fére nzobri bol kusolri báy Fariziri: kóko seke fe ba taa baarì! Baarì nzob nzaa rúo bayri! Fal tunɟuo tɔy báy tunɟuo ngaw ze ɪ waa ha ni *taɟ kad kad, roo le, fe ká mbaa bil-e ká ɪ su ɪ nzo na, ɪ zɟ báy faa riiba báy kóko nun fe. ²⁶ Bo Farizi, nzob nun rɔw! Mu waa bil tunɟuo tɔy báy tunɟuo ngaw pola ha ni ka taɟ kad kad ro le, fal-ε kara a taɟ kad kad báy.»

²⁷ «Baarì nzob fére nzobri bol kusolri báy Fariziri: kóko seke fe

ba taa baarì! Baarì nzob nzaa rúo bayri! I riɟi tupalri ká i rɔɟ báy pɔr ha ni puu kpaa kpaa a ndad ká fal-ε kele key hoy, roo le, bil-e ká nziiya na ba hʒu hud nzobri báy fe púnkeri ká kʒi bod bod. ²⁸ Baarì hoy kara ɪ do faa mbjw munu ndaw. Ká nun nzobri ká kele na, i ko ri ba nzobri ká i dʒaa fe báy zadɛ ká nun Ngerewuru, roo le, ká bil law-rɪ nziiya na, nzaa rúo bayri báy fe dʒaa kaayari ze mbaa dʒi nzjii nzjii.»

Bay ká'a mgbaka tul nzob fére nzobri bol kusolri báy Fariziri (Luk 11.47-51)

²⁹ «Baarì *nzob fére nzobri bol kusolri báy *Fariziri, baarì nzob nzaa rúo bayri, kóko seke fe ba taa baarì. Baarì na ɪ mbuo tupal *nzob yaɟa bayri saa nzaa Ngerewuru báy kere, a ɪ dʒaa tupal nzobri ká i dʒaa fe báy zadɛ ká nun Ngerewuru na vur vur ³⁰ a ɪ baa mii: “Ba fe ká buru do zɟ bulu buru ká piedke lew na le, buru ti zúo zɟ ri bay dʒaa sím nzob yaɟa bayri saa nzaa Ngerewuru na zuo siri ya.” ³¹ Be ze, báy bay baa baarì kʒi ɪ kóke sùo-rɪ mii, ɪ ba vu bulu nzobri ká i i nzob yaɟa bayri saa nzaa Ngerewuru. ³² Munu zu le, ɪ se nun-rɪ ba pola ɪ óro bie ped ká bulu baarì tii saw dʒaake na! ³³ Baarì soyrì! Mjiri kuotlri! I dʒaa mina ɪ tʒi dul ká bil kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya ká'a tʒi tul-rɪ na le woo? ³⁴ I laa key: mɪ píe báy nzob yaɟa bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw, nzob nun nzemri ndaw, rɔɔ báy nzobri ká i fére ri *bol kusol Ngerewuru ndaw pi. I ika nzob haneri, a ɪ ber nzob haneri ha ri hu ká tul puu say hud. I ndaka nzob haneri báy ndoy dɔɟ ká bil *hul mbʒ kʒi baarì, rɔɔ ɪ nii ri puo báy puo munu ká bulu baarì dʒaa na, ³⁵ bay haɟa bay sím nzobri riw bele ká baarì Zibri ɪ i ri gɔr hoy taɟ kaaya ká i dʒaa zɟ nzob na, ka mgbá tul-rɪ, tii sawke saa tul sím *Abel ká ba nzob fe dʒaa báy zadɛ, kpuru tʒike tul-e taa Zakari, vu Baraki ká ɪ i ni ká

sikda *hul kani Ngerewuru bay zad ka *tutakra fe poy bo di na. ³⁶ Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: bay sim nzoɓ niri key riw bele na, a mgbaka tul saw nzoɓri ka timbede key.»

Zezu re suo-ε bay tul nzoɓri ka Zuruzalem
(Luk 13.34-35)

³⁷ «Zuruzalem, Zuruzalem! Baari nzoɓri ka Zuruzalem ka i i *nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru, a i vbuku nzoɓri ka Ngerewuru pie ri ha ri na bay tisawri i i ri. Waa, faa bal ba mina ze, mi hii bay mbu nzoɓ baari na do saw bal-i, munu ka ma ka kay mbuke vi-eri do saw bal-ε a guba tul-ri bay tay bar-ε na le! Roo le, baari na i hii puu bayke ya. ³⁸ I ko, Ngerewuru a pon hul kani baari na baybaw ha ri. ³⁹ Mi baa ha ri ta-tan: uru saa vuri key na, i ti koko mi mbaa kpuru maa bay sieke ka i baa mii: “Ndad bay haana Ngerewuru ka sam fe zuo tul nzoɓ ka vi bay rin Ngerembay‡!”»

24

Zezu baa bay hul kani Ngerewuru ka'a bie
(Mrk 13.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Zezu tii saa *hul kani Ngerewuru. Zadka'a do zol bayji le, led nduobal-eri soro ba lakun-ε i kie ni hulri ka i mbuo ba gama ka do bil mgbay hul kani Ngerewuru na bay haana ni ka ko. ² Bayji le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Fe niri riw bele key na waa, i ko-ko ki zu le? Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: tisaw ka i mbuoke hulri key na, ti ton mbijw kay tul ki ka zad ni key ya. Nzoɓri gay ri riw bele zuo siri.»

Fe sekeri ka'a tii
(Mrk 13.3-13; Luk 21.7-19)

³ Zezu se a kaw tul kuo ka rin-ε ba Oliviye. Zadka'a kaw di na bayji le, led nduobal-eri ki ro i soro ba lakun-ε i do fi mbijw i vbi ni mii: «Mu baa ha buru laa, sie haana ndaw roo, fe niri

key na a vika le? Robay, fe ji ndaw roo a kal a kie buru nam ka mu yji, mase sie oro bie nam ka tusiri key na le?» ⁴ Leε, Zezu yinra bay bay ha ri mii: «I nze bay suo-ri bay haana nzoɓ mbijw mini kara ka ula ri ya, ⁵ bay ji le, nzoɓri vi ngji bamba bay rin- i i baa mii: “Ba bi ze mi ba *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na.” I ula nzoɓri ngji bamba. ⁶ I laa bay soro ruyri ka nzoɓri ruu ki ka lakun-ri, a i laa soro ruyri ka nzoɓri ruu ki di di ndaw. Roo le, i ha suo-ri ka to ya, bay ji le, ndad bay haana fe niri key na ka tii pola ndaw roo! Roo le, ba sie oro bie nam ka tusiri key na ya robay. ⁷ Nzoɓri ka saw puo bari mbijw, i uru bay ruu zin nzoɓri ka saw puo kiri bod. Nzoɓri ka bil puoruo mbijw, i uru bay ruu zin nzoɓ puoruo kiri. Kon luye a lie bay zad zad ndaw, tusiri a lan yik yik bay zadri ndaw pi. ⁸ Fe nuri riw bele ku na, a doko munu ba tiika nduo ka se may nzoɓ bay haana ni ka mbon. ⁹ I mgbaka ri i daa nun-ri tuo sie a i i ri. Saw nzoɓri riw bele ka tusiri key na i fuy ri bay tul-i. ¹⁰ Sieke ku na, nzoɓri ngji bamba i pon mbika law bari; i mbika tul ki a i fuy ki. ¹¹ Nzoɓri ka i di suo-ri ba *nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru na i ngji bamba, i tii i ula nzoɓri ngji bamba. ¹² Kaaya nzoɓri ka i daa ka yaa zad ba pola pola na, a daa ha fal ini nzoɓri ngji bamba a huoke den den. ¹³ Roo le, nzoɓ ka mgba ngo-ngo kpuru tii sie oro bie nam na, Ngerewuru a yaana ni. ¹⁴ Bay Kere ni ka se tul Ngerewuru ka re mbay ka tul nzoɓri na, i ka-kaake bay zadri riw bele ka tusiri key bay haana saw nzoɓri riw bele i laa bayke. Fal ku ndaw roo, oro bie nam na a vi bay.»

Bawda bie ka'a tii tul nzoɓri
(Mrk 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ «Baari na i koko nzoɓ ka i di ba “Fe Im ka maa baa ya” ka

‡ 23:39 23.39 Simri 118.26.

Daniyel, nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru baa bayke piɛdke lew na. Fe imke ku na a doko siya ka *zad ka taŋ kaɗaŋ ka bil *hul kaŋi Ngerewuru. (Nzoɓ ka kji mbede key na le, ka laa sawke ta-taŋ!) ¹⁶ Zadka i ko munu na bayji le, bari ka i kaw kuɗu zad ka Zude na, ndad bay haŋa ri duu ba tul kuori. ¹⁷ Nzoɓ ka'a mgbaka taram ka tul hul siya na*, ka ti di bay vaa faa fe beri ka hula ya ndaw, ¹⁸ a nzoɓ ka'a doko waa na ti yi se puo bay mbika maagari be ya ndaw pi. ¹⁹ Namkeri ku na, mayri ka i doko bil, bay mayri ka ledri aw wan bari na, i koko seke fe ngji bamba. ²⁰ I kod Ngerewuru bay haŋa dul baari na, ka do bay few lew ted ya ndaw, mase bay nam mgbaka taram naari Zibri ya ndaw pi! ²¹ Ka bil namke ku na, koko seke fe ka'a tji tul nzoɓri na, a kal tul zad pavbad: uru saa nam ka Ngerewuru daake tusiri kpuru tji vuri key na, kiri koko seke fe ka mini na nzoɓ ko ya robay, roo bil namri ka'a vi vuku hoy kara, nzoɓ ti koko kiri seke fe ka mini mbaa mban. ²² Zadka Ngerewuru mbi nzi-e bay yinra namkeri ku na ba fal ya le, nzoɓ mbjw mini kara, ti kaw bay kumnun ya. Roo le, namkeri ku na ka yinra ba fal bay tul nzoɓ beri ka'a nan ri zuo bod. ²³ Zadka nzoɓ baa ha ri mii: "I ko-kom i ko *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na, ka do zad ni key," mase, "ka do lew," le, i daa law-ri ka bo di ya. ²⁴ I ko, nzoɓri ka i di suori ba Krisi, bay nzoɓri ka i di suori ba *nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru na, i tji i daa bawda fe sanri bay ferri ka mba koko bay ulake nzoɓri. Ze faa do di le, nzoɓri ka Ngerewuru nan ri zuo bod ba taa be na hoy kara, i ula ri ndaw. ²⁵ I laa key, mi baa bayke ha ri ro.»

Vu Nzoɓ a yi a vi

* **24:17** 24.17 Zibri na, zadka i daa hul le, i daa tul-e aa rad rad do di ba zad mgbaka taram bari.

²⁶ «Munu zu le, zadka nzoɓri baa ha ri mii: "I ko, *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi na, do bil law kor," le, i se di ya. Mase, i baa ha ri mii: "Krisi muu suo-e do key," le, i daa law-ri ka bo tul bay bari na ku ya, ²⁷ bay ji le, munu ka mbam sie yela ha nzoɓri ko haran saa fi tji sie kpuru tji fi rin sie na, sieke ka bi *Vu Nzoɓ mi vi na, a doko faa mbjw munu ndaw. ²⁸ Nzoɓri riw bele i koko ni, bay ji le, zad ka hud fe bo di na, zafe na ku ze tamiri mbu ki ka di.»

Sie yi Vu Nzoɓ

(Mrk 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ «Ba vaa hoy ka fal koko seke fe ka bil namkeri ku na, sie a doko guu ndaw, few ti hie mbaa ndaw, mbaymawri gay saa tumbam ndaw, roo hurusuori ka tumbam kara i lan yik yik ndaw pi. ³⁰ Be nu ku bayji le, fe ka'a kie vika bi *Vu Nzoɓ na a tji ka tumbam. Ka sieke ku na, saw nzoɓri riw bele ka tusiri key na i reke suo-ri, le, i koko mi bi Vu Nzoɓ ka mi vi saa nulue ka bil sii mbam bay bawda hurusuo, bay rin dika. ³¹ Bayji le, bawda tjiw a mgbaka bay zad gurum gurum, le, mi pie led nzaaped biri ka nulue ha ri se bay tjiw zadri ka nin ka tusiri key, bay haŋa ri mbu nzoɓ biri ka mi nan ri zuo bod ba taa bi na, saa fi mbje mba gbu zad ka fi mbini.»

Fe fere ka se tul puu nzum

(Mrk 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² «I laa mara bay ka se tul puu nzum na, a i fere fe ka di! Zadka i ko roo nzaa toykeri luo vay a do rek rek le, i ko ta-taŋ mii, nzaa bura mbam do di ya ro zu. ³³ Do faa mbjw munu ndaw, zadka i ko fe niri key na riw bele tji le, i ko ndaw mii, bi *Vu Nzoɓ na mi do di ya deb bay vi; mi do faa hul ro. ³⁴ Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: nzoɓri ka timbede key na, i ti huka riw bele ya hoy ze fe niri riw bele key na a tji. ³⁵ Tumbam bay

tusiri na a kál hɔ̀n bele. A roo ɛ, ɓay biri na ti kál ya mgbaj.»

Ngerewuru huo-ε hoy ko sieke
(Mrk 13.32-37; Luk 17.26-30,34-36)

³⁶ «Bay ká se tul namke mase saw sieke ká bi *Vu Nzob m̀i ỳi bay ví na, nzob mbijw mini kara ko ya. Led nzaaped Ngerewururi ká nulue ya ndaw, bi Vu Nzob kara ya ndaw; ɓa Baa huo-ε hoy ze ko. ³⁷ Fe ká kal ɓáy sewke taa *Noe na, sieke ká bi Vu Nzob m̀i vika na, a ɗoko faa mbijw munu ndaw. ³⁸ I ko, ɓáy bil sewke taa Noe ká pola lew ká mbii yaa zad ya roɓay na, nzobri su fe í nzo fe, máyri ɓáy warari i yaa k̀i, mase i ha vu ɓariri kara yaa k̀i kpuru maa ɓáy nam ká Noe nduoke bil hul tumbii na. ³⁹ Nzobri may bay ká tul suo-ri kpuru maa ɓáy mbii ká ví yaa zad mgb̄ari, a faa ri riw bele. Nam ká bi Vu Nzob m̀i ỳi mí vi na kara, a ɗoko faa mbijw munu ndaw. ⁴⁰ Be mini ze, warari sidí ká i ɗoko waa na, i mbika nzob mbini, a í pɔ̀ɔ nzob mbije mgb̄ami. ⁴¹ A máyri sidí ká i ɗo nan fe na, i mbika nzob mbini, a í pɔ̀ɔ nzob mbije mgb̄ami. ⁴² Munu zu ɛ, i káw ɓáy nzaa ɓal-r̀i kekeke, bay ji ɛ, nam ká Ngerembay baar̄i a víke na i ko ya. ⁴³ I ko ɓáy kere ndaw ro! Zadka nzob puo ko saw sie ká nzob riiba a víke bil hul ɓe ɓa suɔ na ɛ, a káw ɓáy nzaa ɓal-ε kekeke ɓo, ka ti pɔ̀ɔ faa ha nzob riiba haw faa hul ɓe a faa fe ɓeri ya. ⁴⁴ Sawke mini ze, baar̄i hoy kara i káw ɓáy nzaa ɓal-r̀i kekeke, bay ji ɛ, saw sie ká i ker ya na ndaw ro, bi Vu Nzob na m̀i víke ɓáy.»

Led káw ká do tul ped ɓe, ɓáy ɓe ká do tul ped ɓe ya
(Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Munu ku waa, led káw ha ze ɗo ɓáy nun nze, a ɗo tul ped ɓe ɓáy zadε ɛ? Be key na, baa káw ɓe pɔ̀ɔ ped zuo nduo-ε a ha ni ko-kóm ɓa tul led káw hawri, bay haɔa ni ka leke ri fe sum ɓari ɓáy zadε zadε

ɓáy nam nam. ⁴⁶ Suoriya a ɓá taa ledke ká baa káw ɓe ỳi a ví zɔ̀ɔ ni ká zad ɗaa ped ká mini key. ⁴⁷ M̀i ɓaa ha r̀i ta-taj ɓa tusue k̀i: ɓe na, baa káw ɓe a pɔ̀ɔ ped kóro fe ɓeri riw bele zuo nduo-ε. ⁴⁸ Roo ɛ, zadka'a ɓa led káw ká ndaya ɛ, a kér bay ká bil law-ε mii: “Baa káw bi mgb̄a roy ká bay vika.” ⁴⁹ Ro, a tii saw ɓóɗ ɓaw ped ɓeri na a su a nzo zɔ̀ɔ koy himri ndaw. ⁵⁰ Báyji ɛ, ɓáy nam ká'a ker ya na, baa káw ɓe na a ví t̀i tul-e mbuɗa ɓáy saw sie ká'a ko ya. ⁵¹ Lεε, ka'a mgbaka ni a ɗara ni ko seke fe nḡi ɓamba, a ɗaa ni kaw zad kóko seke fe zɔ̀ɔ nzob hawri ká i ɓa nzob nzaa ruo bayri. Ba zad ká nzobri réke rew ɓáy mbii nun-ri mgbobo mgbobo, a í su sere-ri nḡer nḡer ká ɗi.»

25

Law bay ká se tul may tikɗiri ká tul-ri duo

¹ Zezu ɓaa mii: «Sieke ká Ngerewuru a réke mbay ká tul nzobri ká tusiri key na, a ɗoko munu ɓa may tikɗiri ká tul-ri duo, ká i faa huu ndele ɓari a í t̀iike bay vaa suo nun nzob may fie. ² Nzob ndeberi ká sakra ɓari ku na i ɓa kòkòri, a nzob ndebekeri laa ɛ, i ɓa nzob nun nze. ³ Bari ká i ɓa kòkòri na, i faa huu ndele ɓari munu hoy taj mgbaka num k̀i ɗo nduo-ri. ⁴ A ɓari nzob nun nze na laa ɛ, i faa huu ndele ɓari ɗo nduo-ri ɓáy num k̀i kek. ⁵ Munu ká nzob may fie na ví vaa ya na báyji ɛ, ɓari riw bele ká tul-ri duo na, i duku nam gbaru gbaru, a í zuo nam ráɗ bele.

⁶ «Maa ɓáy nzaa zad buo báyji ɛ, i ɓaa bay belen mii: “Nzob may fie na se vuku ro, i t̀i í suo nun-ε!” ⁷ Báyji ɛ, ɓari may tikɗiri riw bele na i tuma saa tul nam a í tii saw léke huu ndele ɓari. ⁸ Lεε, ɓari kòkòri na i goɔ may nun nze na mii: “I ha buru num baar̄i na ndii ha buru ɗaa zuo bil huo huu ndele buru ká ɗo ruma key woo!” ⁹ Báyji ɛ, may

nun nzemri na yijira báy bay ha ri mii: “Úwaa, num buru na ngji maa haña náa donri kị ya. I se luo nzob dábkeri na í vaa hie.” ¹⁰ Zadfka kòkò máy tikdiri na i zol bay vaa hie num na báyii ɛ, nzob máy fie na ví tji ká fal-ri. ɛɛ, bari máy nun nzemri ká i giyan ni kekeke na, i nduo zinj ni mbjw hoy í se hul suoriya yaña kị na, ɛ, i dar faa gbak bo tul-ri.

¹¹ «Fale ku ndji ndaw roo, bari kòkòri ká ndebe na i vi í di nzob máy fie na mii: “Mbay, Mbay, mgbúda faa ha buru!” ¹² ɛɛ, ka’a yijira báy bay ha ri mii: “Mí baa ha ri ta-tan ba tusue kị: mǐ kò rǐ ya.”

¹³ «Munu zu ɛ, ì káw báy nzaa bal-rǐ kekeke, bay ji ɛ, namke báy saw sieke na ì kò ya.»

Law bay ká se tul led káwri ká tul-ri say

(Luk 19.11-27)

¹⁴ Zezu baa na roobay mii: «Síe yji bi *Vu Nzob na, a doko munu ba nzob mbjw ká do séke ba varu, ɛ, ka di led káw beri a pon feziña beri zuo nduo-ri. ¹⁵ Led káw be ká mbjw na, ka faa lari ká nduy ziriri ziriri ngji ngji zuo bawda bol ba ndebe ha ni. Nzob ndeke di sidike ɛ, ka faa zuo bol ba sidí ha ni, a nzob ndeke di sayke laa ɛ, ka faa zuo bol ba mbjw ha ni*. Nzob ha ha ɛ, ka ha ni lari maa báy tul hurusuo-ɛ. Fale ku ndaw roo, a uru a zol faa varu be na. ¹⁶ Úru saa namke ku hoy ɛ, led káw be hay ká yaa bol lari ba ndebe na, se a vaa fere nun lari na, a zinj kị bol ndebe zuo tul-e. ¹⁷ Nzob hay ká yaa bol lari ba sidí na kara daa faa mbjw munu na ndaw, a zinj mbiike ba bol sidí a daa zuo tul-e ndaw. ¹⁸ Roo ɛ, nzob taa hay ká yaa bol lari ba mbjw na, se a vaa tie luo a mbede lari baa gan be na dib dib do di.

¹⁹ «Zadfka bole di maa fe na báyii ɛ, baa gan bari na yji a vi a tii saw kija fal fe beri na zinj ri. ²⁰ Nzob hay ká yaa lari bol ndebe na soro

ba lakun baa gan be báy bol lari kị ba ndebe zuo tul-e a baa ha ni mii: “Mbay, mu kò, mù ha mǐ bol lari ba ndebe, ɛ, mǐ zinj kị ba ndebe zuo tul-e.” ²¹ ɛɛ, baa gan be na baa ha ni mii: “Ndad bamba, mù ba led káw kere, mù do tul fe ká mǐ daa zuo nduo-o na báy zadɛ. Munu ká fe ká ndji ká mǐ daa zuo nduo-o ká mù daa ha ni tii suku na, timbede key mǐ pón feri ngji-ngji ro zuo nduo-o. Mu ví káw bil suoriya zinj mǐ.” ²² Báyii ɛ, be ká’a yaa bol lari ba sidí na soro a vi lakun baa gan be na ndaw a baa ha ni mii: “Mbay, mu kò, mù ha mǐ bol lari ba sidí, ɛ, mǐ zinj mbiike bol sidí zuo tul-e.” ²³ ɛɛ, baa gan be na baa ha ni mii: “Ndad bamba, mù ba led káw kere, mù do tul fe ká mǐ daa zuo nduo-o na báy zadɛ. Fe ká ndji ká mǐ daa zuo nduo-o ká mù daa ha ni tji suku na, timbede key na mǐ pón feri ngji-ngji ro zuo nduo-o. Mu ví káw bil suoriya zinj mǐ.” ²⁴ Báyii ɛ, be ká’a yaa bol lari ba mbjw na soro a vi lakun baa gan be a baa ha ni mii: “Mbay, mǐ kò ndaw, bo na mù ba nzob ká mù yinj bamba tasiri. Bo na mù hii bay zinj fe ká bil ped kyo-ri: fe ká mù ru ya na, mù vbie; a fe ká mù mii pare ya kara, mù mbu zuo tul kị. ²⁵ Mí daa hie ngji bamba, ze mí vaa tie luo mí mbede lari bo na do di. Mu kò, be ze do key. Mu yaa fe bo na.” ²⁶ Báyii ɛ, gan tul-e na baa ha ni mii: “Bo led káw ká mù ndaya, a mú ba lay! Munu ká mù kò mǐ ba nzob ká mǐ ru fe ya, a ɛ, mǐ vbie feke, a mí mii para fe ya, a ɛ, mǐ mbu feke zuo tul kị, waa, ²⁷ daa mina mù ha lari bi na ha nzob kị kpaa a daake ped, ze síe yji bi ɛ, mǐ zinj mbiike zuo tul-e ya ɛ?” ²⁸ Báyii ɛ, baa gan be na baa ha nzob ped beri na mii: “I naa bol lari na ká nduo-ɛ í ha nzob taa hay ká dõke báy bol duo na ka nde tul-e taa be, ²⁹ bay ji ɛ, nzob ha ha ká do báy fe na, i haña ni kị nde tul-e,

* **25:15** 25.15 Bil bol mbjw na, lari ká di maa lari ped mbiimbam duo fale ndebe.

le, ka kaw bil ndadi. Roo le, nzob ka ti bay fe ya na, hay ka ndji hoy ka' a d'oke na kara, i naa d'od bay pon ni."

³⁰ A be led kaw ka ba nzob ka gor na, i mbi ni i vbu ni bo zad ka sii ndun ka kele. Ba zad ka nzobri reke rew bay mbii nun-ri mgbofo mgbofo, a i su sere-ri nger nger ka di.»

Vu Nzob a vi kuf sal bay

³¹ «Zadka bi *Vu Nzob mi yi bay rin dika mbay bay led nzaapedri riw bele ka nulue na bayji le, mi kaw tul karigaw rin dika bi. ³² Saw nzobri riw bele i mbu ki ka pol-i, le, mi kele ri ha ri do bod bod, munu ka nzob koru fe hol keleke sakra baduri bay vuyri do bod bod. ³³ Mi daa baduri do tundo hodo bi, a vuyri laa le, do tundo gel bi. ³⁴ Bayji le, bi ka mi ba mbay na mi baa ha nzobri ka i do tundo hodo bi na mii: "Baari ka Baa sam fe zuo tul-ri na, i vi yaa fe kere puoro ka' a leke bay tul-ri bay titire daa tusiri ka pied lew hoy na ba taa baari, ³⁵ bay ji le, zadka kon se mi na, i ha mi fe sum mi su, kon mbii hoy se mi kara, i ha mi mbii mi nzo ndaw. Mi ba varu nzob na, i mba mi ba suori, ³⁶ mi se tigbaa-i hoy kara, i ha mi gari mi nduo ndaw, suori ka se mi na, i ko-kom ba tul-i ndaw, roo, hul sal ka mi naa di kara, i vaa ko mi ndaw pi." ³⁷ Bayji le, bari nzob fe daa bay zadri na, i yinra bay bay mii: "Mbay, sie ha ndaw roo buru ko mu ka kon se mu, roo buru ha mu fe sum mu su; mase sie ha ndaw roo kon mbii se mu, roo buru ha mu mbii mu nzo le? ³⁸ Mase sie ha ndaw roo, buru ko mu ba varu nzob, roo buru mba mu ba suori; mase sie ha ndaw roo, mu se tigbaa-a hoy, roo buru ha mu gari mu nduo le? ³⁹ Sie ha ndaw roo, buru ko mu bay sem, mase mu naa hul sal ndaw roo, buru vaa ko mu le?" ⁴⁰ Bayji le, bi ka mi ba mbay na mi yinra bay bay ha ri mii: "Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: sie ha ha ka i daa fe niri key na zin nzob

mbiw ka ba led ka ndji hoy ka sakra yu-iri le, ba bi ze i daa feke key na zin mi ndaw ku."

⁴¹ «Fale le, bi ka mi ba mbay na mi baa ha nzobri ka i kaw tundo gel bi na mii: "I zol ka nzaa-i di di ba lew, baari ka fadi Ngerewuru mba ri! I zol i se bil huu ka ruma ya banguo ka i leke do bay tul ngeretemndaya bay led nzaapedri beri, ⁴² bay ji le, zadka kon se mi na, i ha mi fe sum mi su ya; kon mbii se mi kara, i ha mi mbii mi nzo ya ndaw. ⁴³ Mi ba varu nzob, le, i mba mi ba suori ya; mi se tigbaa-i hoy kara, i ha mi gari mi nduo ya ndaw; suori se mi, mase mi naa hul sal kara, i vaa ko mi ya ndaw pi."

⁴⁴ Lele, i yinra bay bay mii: "Mbay, sie ha ndaw roo, buru ko kon ka se mu, mase kon mbii ka se mu, mase mu ba varu nzob, mase tigbaa-a ka do hoy, mase suori ka se mu, mase hul sal ka mu naa di na roo, buru vaa so mu ya le?" ⁴⁵ Bayji le, bi ka mi ba mbay na, mi yinra bay bay ha ri mii: "Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: zadka i daa fe niri key na zin nzob mbiw ka ba led ka ndji hoy ka sakra yu-iri ya le, ba bi ze i daa feke key na zin mi ya ndaw ku." ⁴⁶ Bari nzobkeri key na, Ngerewuru a hanari ko seke fe ka do banguo kpadara na. Roo le, nzob fe daa bay zadri na, i kaw bay kumnun banguo.»

26

Zudas bay mbay Zibri leke bay bay mgbaka Zezu

(Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2; Zaa 11.45-53)

¹ Zadka Zezu fere nzobri bay beri key na o riw bele bayji le, ka baa ha led nduobal-eri mii: ² «I ko ndaw, ton nam sidi hoy ro bay daa *nam suoriya ti saa bil koy na, le, bi *Vu Nzob na i pon mi bo nduo nzobri ha ri ber mi do tul puu say hud.»

³ Bayji le, *ngerenzob fe poyri bay nger Zibri mbu ki ka bil boro mbay

ngerenzob fe poy luye ká ba Kayif,
⁴ ro, í nzaa faa ba law bay mgbaka
 Zezu bay ika ni. ⁵ Roo le, i baa mii:
 «Ndad bay mgbaka ni ká síe nam fe
 sum suoriya ya, ká ruo nzobri úru í
 daa so tul naari.»

*Máy mbijw daa num zuo tul Zezu
 (Mrk 14.3-9; Zaa 12.1-8)*

⁶ Zezu na do Betani luo nzoɔ ká i
 di ni ba Simɔn nzoɔ kpiri. ⁷ Báyyi le,
 máy mbijw munu soro a vi lakun-e.
 Ka mgba guma ká i daa báy tisaw
 ká riŋ-e ba *alabastre* ká num mbaa
 di. Numke ku na bare fu bŷy bŷy
 ká larike kara ngɔŋ bamba. Zadka
 Zezu kaw nzaa fe sum na, máy na
 vaa kuna num na tololo zuo tul-e.
⁸ Zadka leɔ nduobal-eri ko feke na
 munu báyyi le, law-ri se ri ha ri baa
 mii: «Bay ji ndaw roo, ka bie num
 na mini key zuo bisuy gor hoy le?
⁹ Ba fe ká nzoɔ hie ba pola zu le, a
 zinj larike ngji bamba a ponj larike
 ha nzoɔ kukuri!» ¹⁰ Zadka Zezu ko
 ker bay bari na munu báyyi le, ka
 baa ha ri mii: «Mina ze i yoklo máy
 key na mini le? Fe ká'a daa zinj mi
 key na, ba fe kere ká ndad bamba
 tasiri. ¹¹ I ko, nzoɔ kukuri na i doko
 zinj ri banɔɔ kpadara, roo le, bi na,
 mi ti doko zinj ri banɔɔ ya. ¹² Máy
 na kuna num ká bare fu bŷy bŷy na
 zuo tul-i, roo bay haŋa ri vɔroke mi
 báy. ¹³ Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue
 ki: zadri riw bele ká tusiri key ká i
 ka-káa Bay Kere key ká di na, i loko
 soro fe ká máy key daa na, bay haŋa
 nzobri kerke bay se tul-e.»

*Zudas hii ponj Zezu bo nduo
 ngerenzob fe poyri*

(Mrk 14.10-11; Luk 22.3-6)

¹⁴ Báyyi le, nzoɔ mbijw ká sakra leɔ
 nduobal Zezuri ká duo fale sidi, ká
 riŋ-e ba Zudas Iskariyod na, se luo
 *ngerenzob fe poyri ¹⁵ a baa ha ri
 mii: «Zadka mi ponj Zezu bo nduo-
 ri le, fe ji ze i haŋa mi le?» Leɔ, i faa
 lari rom ba sin say í ha ni. ¹⁶ Úru saa
 sieke ku na báyyi le, Zudas tii saw

nzaa faa bay kóko saw sie ká'a máa
 bay ponj Zezu bo nduo-ri.

*Zezu su fe sum suoriya tji saa bil
 koy zinj leɔ nduobal-eri*

*(Mrk 14.12-21; Luk 22.7-14,21-23;
 Zaa 13.21-30)*

¹⁷ Titire nam ká i daake suoriya
 maapa ká taŋ fe hew fe na báyyi le,
 leɔ nduobal Zezuri soro ba lakun-e
 i vbi ni bay mii: «Zad haŋa ze mu hii
 bay haŋa buru se di búru vaa leke fe
 sum suoriya tji saa bil koy na ká di
 le?» ¹⁸ Leɔ, ka yinjra báy bay ha ri
 mii: «I se ngerepuo ká Zuruzalem ká
 luo nzoɔ mbijw munu í baa ha ni mii:
 "Mbay baa mii: 'Bi na, saw sie bi tonj
 di ya deɔ hoy ro, le, ká bil hul bo
 key ze mi daa fe sum suoriya nam
 tji saa bil koy na báy leɔ nduobal-
 iri ká di.' "» ¹⁹ Báyyi le, leɔ nduobal
 Zezuri daa munu ká'a mbi nzi-e ha
 ri, ro í leke fe sum suoriya tji saa bil
 koy na.

²⁰ Zadka sie riŋ bele na, Zezu kaw
 nzaa fe sum báy leɔ nduobal-eri ká
 duo fale sidi na. ²¹ Zadka i do suna
 fe báyyi le, ka mbi bay a baa mii: «Mi
 baa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: nzoɔ
 mbijw ká sakra baari na, a mbika tul-
 i.» ²² Leɔ, bayke ku na daa ha leɔ
 nduobal-eri daake sie ngji bamba
 tasiri, í tii saw vbika ni bay mbijw
 mbijw báy zad bari riw bele mii:
 «Mbay, ba bi ya na maa?» ²³ Báyyi
 le, Zezu yinjra báy bay mii: «Nzoɔ
 ká mby nduo fe sum zinj mi na, ba
 be ze a mbika tul-i. ²⁴ Bi *Vu Nzoɔ
 na, mi huka munu ká i baa bayke
 do bil mbede Ngerewuru se tul-i.
 Roo le, kóko seke fe taa minake ze a
 doko bay tul nzoɔ ká mbi tul bi Vu
 Nzoɔ na le! Nzoɔke ku na, mbonj ni
 ya ndad mba mbonj ni.» ²⁵ Báyyi le,
 Zudas be ká'a ponj ni bo nduo nzobri
 na vbi ni mii: «Mbay, ba bi ya na
 maa!» Leɔ, Zezu yinjra báy bay ha
 ni mii: «Ba bo ya mina le?»

Zezu báý led nduobal-eri kaw nzaa fe sum law mbíw

(Mrk 14.22-26; Luk 22.14-20; 1Kó 11.23-25)

²⁶ Zadka i do suɲa fe na báýji le, Zezu mbi maapa a ɗaa taamból ha Ngerewuru ndaw roo, a haw a ha led nduobal-eri a baa ha ri mii: «Ì yaa í su; be ni key na ba naysuo-i zu.» ²⁷ Fale ku le, ka yji a mbi kobo a ɗaa taamból ha Ngerewuru, roo a ha ri a baa mii: «Ì yaa í nzo báý zad baari riw bele. ²⁸ Be ni key na ba sim sùo-i zu. Ba sim bi ká'a úo zuo siri bay sinke *sáka kuni ká Ngerewuru saa zinj nzobri ngji bamba bay haɲa ni ndáke buma feyaa nzobri. ²⁹ Mi baa ha ri ta-taɲ: tii sawke saa vuri key na, mi ti nzoko mbii lere puu key na zinj ri mbáa kpuru maa báý nam ká mi nzokoke taa fie zinj ri báý nam ká Baa a réke mbay ká tul nzobri na.» ³⁰ Fale ká i di sim nam suoriya í písike Ngerewuru na báýji le, i zol í vaa kaw tul kuo ká riɲ-ε ba Oliviyé.

Zezu baa bay ká tul máy bay Piyer
(Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34; Zaa 13.36-38)

³¹ Báýji le, Zezu baa ha led nduobal-eri mii: «Bil suɲ key na, ferri ká'a tji tul-i na, a haɲa ri duu riw bele í pɔɲ mi, bay ji le, Ngerewuru baa do bil mbede be mii: "Mi ika nzob kóroo baɗu, le, kuɗu baɗuri na, i zékre kji kperke kperke báý zad zad riw bele*." ³² Roo le, zadka mi tji saa luo huɗ na, mi vaa giyaɲ ri ká kuɗu zad ká Galele.» ³³ Lεε, Piyer mbi bay a baa ha ni mii: «Ze nzob hawri riw bele pɔɲ mù hoy kara, bi na, mi ti pɔɲ mù ya mgbaɲ.» ³⁴ Báýji le, Zezu yijira báý bay ha ni mii: «Mi baa ha mù ta-taɲ ba tusue kji: ká bil suɲ ká do key na, pola roo bay haɲa tuo ká ká le, mù máy bay ká tul-i faa bal ba say mii, mù ko mi ya.» ³⁵ Lεε, Piyer yijira báý bay ha ni mii: «Ze

bay haɲa mi hu na zinj mù hoy kara, mi ti máy bay ká tul-a ya.» Lεε, led nduobal-ε hawri riw bele na i baa faa mbíw munu ndaw.

Zezu ɗaa nzaa bay kere ká Gesemane

(Mrk 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Fale ku báýji le, Zezu faa led nduobal-eri a tji ke zad mbíw munu ká i di ba Gesemane. Ká zadε ku na, ka baa ha ri mii: «Ì káw zad ni key, ká mi náa sùo-i ndji bay vaa ɗaa nzaa bay kere.» ³⁷ Báýji le, ka naa Piyer báý vu Zebederi ká tul-ri sidí na ha ri se zinj ni. A le, ka tii saw kóko síe, a law-ε se ni ri fe ká se bay mi-miira mini, ³⁸ roo a baa ha ri mii: «Mi ko seke fe ká bil law-i maa huɗ. I káw zad ni key zinj mi báý nzaa bal-iri kekeke.»

³⁹ Fale ká'a ala ri a se di ndji munu ba pola na báýji le, ka guba siri mbuka a kod Ngerewuru mii: «Baa, zadka faa do di le, fe seke ká'a ɗaa mi key na, mu ha ni ka do di di zinj mi, roo le, mu ɗaa fe munu ká law-a ze hii bo, munu ká law-i ze hii ya.» ⁴⁰ Fale ku le, ka yji a se luo led nduobal-eri ká say na, le, ka zinj ri ká tul nam. Ro, a tuma ri a baa ha Piyer mii: «Ì maa káw siya zinj mi saw síe mbíw ya hoy le woo? ⁴¹ I káw báý nzaa bal-iri kekeke í ɗaa nzaa bay kere, ká bay lie bo bil nzaa úla. Ká bil law nzob na, law hiiya ɗaa kere ze mbaa di gbay gbay, roo le, hurusuo-ε maa ya.» ⁴² Ka naa sùo-ε na robay faa bal ba sidíke, a vaa kod Ngerewuru mii: «Baa, zadka fe seke ká'a ɗaa mi key na, faa náake ká bay haɲa mi ko na tiya le, mu ɗaa fe ká law-a ze hii.» ⁴³ Báýji le, ka yji a ví zinj led nduobal-eri na robay ká tul nam, bay ji le, nam hii nun-ri dik dik báý. ⁴⁴ Ka naa sùo-ε ba kji na robay, a vaa kod Ngerewuru ndeke di faa bal ba sayke, a ɗaa nzaa bay kere faa mbíw munu ká'a ɗaa ká polari na. ⁴⁵ Fale ku le, ka yji a ví zinj led

* 26:31 26.31 Zakari 13.7.

nduobal-eri a baa ha ri mii: «Ì nam rɔbay í mgbá taram sùo-rì kɛɛ? Sɔw síe ká i pónke bi *Vu Nzob bo nduo nzob feyɔari na vi ro. ⁴⁶ I úru siya náa séri! I kɔ-kóm í kɔ nzob ká'a mbika tul-i na dɔ key.»

Ngere Zibri mgbá Zezu

(Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53; Zaa 18.3-12)

⁴⁷ Zadka Zezu dɔ baa bay kɔb báy na báyii ɛ, Zudas ká ba nzob mbjw ká sakra led nduobal-eri ká duo fale sidí tji báy ruo nzobri bud bud. I vi báy maamiiri báy puuri gbiri gbiri dɔ nduo-ri. Nzobkeri ku na, ba *ngerenzob fe poyri báy ngere Zibri ze pie ri. ⁴⁸ Zudas, nzob mbika tul Zezu na, ka leke bay zinj ruo nzobri a baa mii, fe ká beri d́aa bay haɲa ri kóke ni na ze dɔ key: «Nzob ká m̀ mgbá ni girik mí ɔw nzi-ɛ ɛ, ba be ká i hii na zu. I mgbá ni.» ⁴⁹ Ví Zudas ká munu na báyii ɛ, ka soro kod hɔy ba lakun-ɛ a baa hɔ ni mii: «Soko woo Mbay,» ɛ, ka mgbá ni girik a ɔw nzi-ɛ. ⁵⁰ Báyii ɛ, Zezu yinjra báy bay mii: «Nzob buo-i, fe ká mù vi bay d́ake na, mu d́aa.» Ro, nzob hɔwri d́aa so tul Zezu kuruk í mgbá ni.

⁵¹ Lɛɛ, nzob mbjw ká sakra bari ká i dɔ zinj Zezu na, naa maamii be hiyaw saa ngole, a téke suku led káw ngerenzob fe poy luye na mbeked bo bisuy. ⁵² Báyii ɛ, Zezu baa hɔ ni mii: «Mu yinjra maamii bo na ka nduo ngole, bay jì ɛ, nzobri riw bele ká i ru-ruy báy maamii na, i huka hud maamii ndaw. ⁵³ M̀ ker mii, zadka m̀ kod Baa bay haɲa ni ka pie báy led nzaapedri ká nulue ha ri ví so m̀ ɛ, ká zadɛ ku hɔy na, ka ti píe báy kudú bari ngjì hɔɲɔ hɔɲɔ zad duo fal-ɛ sidí hɔ m̀ ya k̀ ɛ woo†? ⁵⁴ A zadka'a d́aa munu ku na wɔa, a d́aa mina hɔ bay ká se tul fe ká'a tji ká dɔ bil mbede be na, a d́oko munu báy zadɛ ɛ?» ⁵⁵ Fale ku ɛ, Zezu

baa hɔ ruo nzobri na mii: «Ì tji báy maamiiri báy puuri gbiri gbiri bay mgbaka m̀ rii fe ká m̀ ba dombirim nzob ɛ woo! Namri riw bele na, m̀ kaw bil *hul kani Ngerewuru bay fére rì fe, ɛ, ì mgbá m̀ ya. ⁵⁶ Roo ɛ, fe niri riw bele key na tji mini hɔ bay ká *nzob yɔaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru d́aa dɔ bil mbede pola na, dɔ munu báy zadɛ.» Be nu ku báyii ɛ, led nduobal-eri riw bele pɔɲ ni, a í zuo dɔul had bele.

Zezu dɔ pol nzob kún sal bay luyeri

(Mrk 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; Zaa 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Nzobri ká i mgbá Zezu na, i séke ni luo Kayif ká ba *ngerenzob fe poy luye. Ká zadɛ ku na, *nzob fére nzobri bol kusolri, báy ngere Zibri mbu k̀ ká d́i. ⁵⁸ Lɛɛ, Piyer na dii fal Zezu d́i báy salke a se d́aka d́aka kpuru a tji nzaa mgbá ngerenzob fe poy luye na. Ka rii a kaw bil mgbá zinj nzob kóro zadri bay kóko, wɔa, fekeri ku na a kál mina ɛ? ⁵⁹ Báyii ɛ, ngerenzob fe poyri báy kudú nzob kún sal bay luye ká luo Zibri na, i nzaa faa bay kúd bay zuo nzaa Zezu, bo bay d́ake bay hud bo tul-e, a í i ni. ⁶⁰ Báyii ɛ, nzob kúd bayri vi ngjì bamba í kud bay zuo nzi-ɛ, roo ɛ, i zinj bay mbjw mini ká mgbá tul-e ya. Laa ɛ, wɔrari sidí tji ⁶¹ í baa mii: «Ledban key na baa mii: beri maa bíe *hul kani Ngerewuru key na wukluk wukluk, a nam say ɛ, beri mbúo dɔ zadɛ.» ⁶² Báyii ɛ, ngerenzob fe poy luye na, uru siya a baa hɔ Zezu mii: «Bay niri ká nzob niri mbi bo tul-a key na wɔa, mù ti yinjra báy bay mbjw ya hɔy ɛ?» ⁶³ Roo ɛ, Zezu mgbá nzi-ɛ dɔ d́i. Báyii ɛ, ngerenzob fe poy luye na mbi bay a baa hɔ ni mii: «Báy riɲ Ngerewuru Nzob Káw Báy Kumnun na, mu haa hud mú

† 26:53 26.53 Ká Rɔm na, kudú nzob yumri mbjw ɛ, tul nzobri ká d́i ba isɔd sɔd duo zad yie.

yijnrake báy vbiw ká mǐ vbi mù key na ha buru laa. Waa, mù ba *Krisi, Vu Ngerewuru, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na le?»
⁶⁴ Zezu yijnra báy bay ha ni mii: «Be kǐ ze mù baa ku. Roo le, mǐ baa ha ri ta-taŋ: úru saa vuri key na, bi *Vu Nzob na ì kókò mǐ kaw tundo hofo Ngerewuru Nzob Hurusuo. Rɔbay, ì kókò mǐ ká mǐ ví saa nulue ká bil síi mbam.»
⁶⁵ Báyii le, ngerenzob fe poy luye na go gari be kǐ sùo-ε tir a baa ha *nzob kún sal bay luyeri na mii: «Ì kò í kò mbáa, ka tjiiri Ngerewuru! Náa vbikari nzob nasi bay kǐri bay dáake mina báy le? Ngerewuru ká'a tjiiri ni na, ì laa sùo-ri kǐ riw bele ro!»
⁶⁶ Waa, ì ker mina le?»
 Lεε, i yijnra báy bay mii: «Bay mgba tul-e, a daa fe ká maa hud.»
⁶⁷ Fale ku báyii le, i sa-sami zuo nun-ε, a í boɔf ni; nzob haneri nda hala nun-ε í vbike nzi-ε mii: ⁶⁸ «Bo ká mù dǐ sùo-ɔ ba Krisi na, nzob ve ze nda mù key le? Baa ha buru laa!»

Piyer may bay ká tul Zezu
 (Mrk 14.66-72; Luk 22.56-62; Zaa 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Piyer kaw mgbaj ká kele, le, led máy mbijw munu ká ba led káw soro ba lakun-ε a baa ha ni mii: «Bo kara mù se zinj Zezu, ledban ká kuɔf zad ká Galele na ndaw.»
⁷⁰ Lεε, Piyer may bayke ká nun nzobri riw bele a baa mii: «Bay bo ká mù baa key na, mǐ taa láa kpuy.»
⁷¹ Fale ku le, ka se nun-ε ba nzaa kòkò munu, le, led máy kǐ ká ba led káw kò ni a baa ha nzobri ká i do zadε na mii: «Ledban key na, ka se-seɔf zinj Zezu ká Nazareɔf na mbijw hoy!»
⁷² Lεε, Piyer yǐi a may bay ba kǐ na rɔbay, a haa hud mii: «Ledban key na, mǐ kò ni ba mbijw ya mgbaj!»
⁷³ Fale ku ndji hoy le, nzobri ká i do zadε ku na, i soro ba lakun-ε í baa ha ni mii: «Ba tusue, mù ba nzob mbijw ká sakra bari ku, bay ji le, kusol bay bo na ri taa bari ndaw.»
⁷⁴ Báyii le, Piyer tii saw háa hud zuo tul-e mii: «Mi hu mak mak! Ledban key na, ká

nun Ngerewuru le, mǐ kò ni ya!»
 Lεε ká zadε ku hoy, tuo ka-káa kɔŋrɔŋ.
⁷⁵ Zadka'a laa káa tuo na báyii le, ka ker se tul bay ká Zezu baa ha ni pola mii: «Pola rɔɔ bay hanja tuo ka-káa le, mù máy bay ká tul-i faa bal ba say mii, mù kò mǐ ya na.»
 Báyii le, ka tjii báy mbii mǐiri mgbobo mgbobo.

27

I mgba Zezu se pol Pilad
 (Mrk 15.1; Luk 23.1-2; Zaa 18.28-32)

¹ Báy tibie piɔf na, *ngerenzob fe poyri báy ngerε Zibri riw bele na i mbi nzaa-ri í daa bay hud bo tul Zezu.
² Báyii le, i ha ri mgba ni í sinj ni í séke ni ha Pilad nzob réke tul puo ká kuɔf zad ká Zude.

Zudas i sùo-ε
 (Pef 1.18-19)

³ Lεε, Zudas ká mbi tul Zezu na laa soro bay hud ká i daa bo tul Zezu na báyii le, kér bay i ni ba hud ha ni faa lari rom ká sinj say ká i ha ni pola bay mbike tul Zezu na, a yǐike a vaa zinke *ngerenzob fe poyri báy ngerε Zibri
⁴ a baa ha ri mii: «Bi na, mǐ daa feyaa, bay ji le, mǐ mbi tul nzob ká bay mbijw mgba tul-e ya ha ri daa bay hud bo tul-e.»

Lεε, i yijnra báy bay ha ni mii: «Bay buru ti dǐ ya! Ba pef bo zu.»

⁵ Báyii le, Zudas mii lari na zǎy zuo bil *hul kani Ngerewuru na, a zol a vaa daa sal taa sol-e a hu taa puu tenj.

⁶ Lεε, ngerenzob fe poyri faa lari na njim do nduo-ri í baa mii: «Lari key na, *bol kusol naari haa faa ká bay daa zuo bil guma lari ká bo bil hul kani Ngerewuru key, bay ji le, ba lari sim.»
⁷ Fale ku le, i sinj tul bay i faa larike na, í vaa híeke waa nzob mbúo pay, í fere wáake na ba zad vóro hud nzob tul puori.
⁸ Sawke mini ze, kpuru tji vuri key hoy kara, i dǐ wáake na ba waa sim.
⁹ Be ze ha bay ká Zeremi nzob yajana bay saa nzaa Ngerewuru baa ká piɔfke lew na do munu báy zadε. Ka baa

mii: «I yaa lari rom ka sin say ka led Izarayelri ker mii, a maa hie nzobke na, ¹⁰ i faa i ha bay hieke waa nzob mbuo pay na, munu ka Ngerembay mbi nzi-ε ha mi na*.»

Zezu do pol Pilad

(Mrk 15.2-5; Luk 23.3-5; Zaa 18.33-38)

¹¹ Bayji le, Zezu do pol Pilad nzob reke tul puo ka kudu zad ka Zude. Leε, ka vbi ni mii: «Bo ki ze, mu ba mbay Zibri kele?» Leε, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «Be ki ze mu baa ku.» ¹² Zadka *ngerenzob fe poyri bay ngerε Zibri i daa bay bo tul-e na, ka fere nzaa-ri mgbud ya. ¹³ Bayji le, Pilad baa ha ni mii: «Bayri riw bele ka i daa bo tul-a key na waa, mu lalaa ki zu le?» ¹⁴ Roo le, Zezu fere bay mbijw mini kara ha ni ya, a ha bayke ku na tuku nzob reke tul puo na ha ni kaw yer.

I kun bay hud bo tul Zezu

(Mrk 15.6-15; Luk 23.13-25; Zaa 18.39-19.16)

¹⁵ Ka bil mbiimbamri mbijw mbijw riw bele na, zadka *nam suoriya tji saa bil koy vi bayji le, nzob reke tul puo tina nzob mbijw ka naa hul sal ka nzobri hii bay be na banu munu munu ha ri. ¹⁶ Leε, bil namke ku na nzob mbijw munu, ka bay fe daa ndaya be yaa zad kpol kpol na, naa hul sal; rin-ε ba Zezu-Barabas. ¹⁷ Bayji le, Pilad vbi ruo nzobri ka i mbu tul ki ka di na mii: «Nzob ha ze i hii bay ha ni mi tina ni ha ri le? Zezu-Barabas mase, Zezu ka i di ni ba *Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na le?» ¹⁸ Ka vbi ri munu, bay ji le, ka ko ndaw, ba fe daa sere ze i ponke Zezu nduo nduo-ε. ¹⁹ Bay namri ka Pilad kaw tul karingaw kun sal bay na, may be pie nzaa ped ha ni mii: «Koko ka mu daa su-o-o nduo bil bay ledban ni key ka bay mbijw kara mgba tul-e ya na, bay ji le, sunε na, mi ko seke fe ngji

bamba bay lom bay tul-e.» ²⁰ Ro, *ngerenzob fe poyri bay ngerε Zibri i daa bay nduo law ruo nzobri ba pola pola bay ha ni ri vbi nzob reke tul puo na ha ni ka tina Barabas ze ha ri, a i i Zezu. ²¹ Bayji le, nzob reke tul puo na mbi bay a vbi ri ro bay mii: «Sakra nzobri ka sidri key na waa, nzob ve ze i hii bay ha ni mi tina ni ha ri le?» Leε, i yinra bay bay gbaw mii: «Barabas!» ²² Bayji le, Pilad vbi ri mii: «A ku waa, Zezu ka i di ni ba Krisi na, ha ni ze mi daa zin ni le?» Leε, i yinra bay bay ha ni bay zad bari riw bele mii: «Ber ni do tul puu say hud!» ²³ Leε, Pilad yi a vbi ri mii: «Kaya ni roo ka daa le?» Leε, i guu fe bay nzaa-ri gurum mgba mgba ba siya mii: «Ber ni do tul puu say hud!» ²⁴ Zadka Pilad ko ka ker bay bari kal tul-e pavbad, a fe guu bari kara se ba pola pola bayji le, ka yaa mbii a seke nduo-ε ka nun ruo nzobri na a baa ha ri mii: «Bay hud ledban key na ka mgba tul-i ya, mi naa nduo-i ka di. Ba bay baari ki ro zu.» ²⁵ Leε, ruo nzobri riw bele baa mii: «Ndad bay ha ni bay sim be na, ka bo tul buru bay vu bururi.» ²⁶ Bayji le, Pilad tina Barabas na ha ri; ka ha ri nda Zezu bay ndoy don rad rad ndaw roo, a pon ni ha ri vaa ber ni do tul puu say hud bay.

Nzob yumri sie Zezu

(Mrk 15.16-20; Zaa 19.2-3)

²⁷ Bayji le, nzob yum Piladri suu Zezu i seke ni bil boro mbay nzob reke tul puo, le, kudu nzob yumri riw bele na mbu ki i kiri ni. ²⁸ I mgba ni i nan gari beri a i nduo ni maagari mbay ka si ngaw ngaw. ²⁹ Fale ku le, i kan ngatukru ba taguba mbay ndaw roo, i mbi guba tul-e. I daa ngasikri nduo nduo hodo be, a i huku siri ka pol-e i sie ni mii: «Soko woo, mbay Zibri!» ³⁰ I sa-sami tob tob zuo nun-ε, a i yaa ngasikri na saa nduo-ε, i zodke tul-e rad rad. ³¹ Zadka i sie ni kpuru maa ri na

* 27:10 27.10 I ki Zeremi 32.6-15; 18.2; 19.1; Zakari 11.12-13.

báyji lé, i naa maagari mbay ká i nduo ni na, í yji í nduo ni gari beri ndaw rɔɔ, í séke ni bay bér ni dɔ tul puu say hudf.

I ber Zezu dɔ tul puu say hudf
(Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43; Zaa 19.17-27)

³² Zadka i tji ká bil ngerɛpuo na báyji lé, i dar nzob mbjw munu gbukru ká riŋ-ε ba Simɔn, nzob ká Sirɛn. Lεε, nzob yumri i mgba ni í haa ni yaa puu say hudf Zezu na a sob. ³³ Lεε, i tji zadf ká riŋ-ε ba Gɔlgota, mǎrake lé baa mii, zadf tunɔuo tul. ³⁴ Ká zadε ku ze, i ha Zezu him ká i zukri báy zódi bay haŋa ni ka nzo. Roo lé, zadka Zezu puu horob a lie a kɔ lé, ka hii bay nzokɔ ya a pɔŋ. ³⁵ Falε ká i ber ni dɔ tul puu say hudf na báyji lé, i faa gari beri í daa dji dji rɔɔ í leke kji. ³⁶ Lεε, i kaw siri ká zadε ku a í kɔrɔ ni kek. ³⁷ Robay, ká bay kieke bay hudf ká i daa bo tul-e na, i daa mbede í ber dɔ tul puu say hudf ká siya mii: «Be key na, ka ba Zezu, mbay Zibri.» ³⁸ Báyji lé, i ber dombirimri sidí dɔ lakun-ε. Nzob mbini dɔ tul puu say hudf kji ká tundo hofo be, a nzob mbje laa lé, dɔ tul puu say hudf kji ká tundo gel be. ³⁹ Nzobri ká i kal ká zadε ku na, i radf ni í téke tul-ri boko boko ⁴⁰ í baa mii: «Bo ká mù hii gbúr *hul kani Ngerewuru, a nam say hoy lé, mù mbúo kji dɔ zadε na, zadka mù ba Vu Ngerewuru kji lé, mu yaa sùo-ɔ bo kji, a mú dí saa tul puu say hudf na ku ha buru kɔ!» ⁴¹ Ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, báy ngerε Zibri kara, i sie ni faa mbjw munu ndaw mii: ⁴² «Ka yaa nzob hawri, roo lé, ka maa bay yaŋa sùo-ε be kji ya! Zadka'a ba mbay led Izarayelri kji lé, ka dí saa tul puu say hudf na timbedε

key ha buru kɔ! Be ro lé, buru daa law buru bo tul-e báy! ⁴³ Be na ka daa law-ε bo tul Ngerewuru. Munu zu lé, nda-ndad! Ngerewuru hii ni lé, ka yaa ni ká tul puu say hudf na ha buru kɔ! Waa, ka baa mii, beri ba Vu Ngerewuru na ya le woo?» ⁴⁴ Báyji lé, dombirimri ká i ber ri dɔ lakun-ε na kara, i radf ni faa mbjw munu ndaw pi.

Hudf Zezu
(Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49; Zaa 19.28-30)

⁴⁵ Báy sie ká dɔ law tul na, fe guɔa nun sie ha zadf dɔ gbukru kpuru maa báy sie ká fere sùo-ε. ⁴⁶ Maa báy sie ká fere sùo-ε na báyji lé, Zezu baa bay báy bawda kusol-e belej mii: «Eli, Eli, Lema Sabatani,» báy nzaa bay naari lé, baa mii: «Ngerewuru bi! Ngerewuru bi! Bay ji ndaw rɔɔ mù pɔŋ mǐ lé?» ⁴⁷ Nzob haneri ká i dɔ zadε ká i laa kusol-e ká mgba belej na i baa mii: «Í kɔ ni ká'a dí *Eli ku!» ⁴⁸ Ká zadε ku hoy lé, nzob mbjw ká sakra bari ku na duu a vaa mbi vay gari ká nzo mbii nzo, a don mbii fe sɔuke zuo dí, a siŋ dɔ nzaa ngasikri, rɔɔ a zuda ha Zezu bay haŋa ni ka nzo. ⁴⁹ Roo lé, nzob hawri baa mii: «Giyaŋ náa kóri! Eli na a ví yaŋa ni lé, náa kókori báy†!» ⁵⁰ Báyji lé, Zezu daa fe belej ba kji, lé, law-ε ví tuo. ⁵¹ Be nu ku báyji lé, gari ká kuŋ bil *hul kani Ngerewuru na saka tár saa siya kpuru mgba siri gbaa‡. Tusiri laŋ yik yik ndaw, tisawri kara saka henlen henlen ndaw, ⁵² tupalri kara mgbudɔ dɔ hoy ndúo nduo ha ruo nzobri ká i ba taa Ngerewuru, rɔɔ í hu na, i tji saa luɔ hudf. ⁵³ I zol saa tupal bari na, a fal tji Zezu saa luɔ hudf na, i se Zuruzalem, ngerɛpuo ká dɔ

† 27:49 27.49 I kji 2 Mbayri 2.1-12. Eli, nzob yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru ká piedke lew na, ka ba nzob ká hu ya, roo lé, Ngerewuru mbi ni. Zibri na i ker i kɔ mii, zadka nzob taa Ngerewuru dɔ bil bawda kókɔ seke fe rɔɔ a dí Eli lé, Eli na a ví sóko ni. ‡ 27:51 27.51 Gari ká kuŋ zadf ká taŋ kaŋaŋ báy zadf ká taŋ kaŋaŋ bamba tasiri ká bil hul kani Ngerewuru na, zadka Zezu hu ká tul puu say hudf, a naa bay feyaa ká tul nzobri na báyji lé, garike na saka tár saa siya kpuru mgba siri gbaa, kie mii faa dɔ hoy ká timbedε bay haŋa nzobri soro ba lakun Ngerewuru taŋ hje.

boɗ ba taa Ngerewuru na ha nzobri ngi-ngi ko ri. ⁵⁴ Zadka ngerenzob yum bay nzob yum hawri ka i korɔ Zezu na, i ko tusiri ka laɗ bay feri riw bele ka tji munu na bayji le, hje daa ri ngi bamba tasiri i baa mii: «Ledban key na, ka ba Vu Ngerewuru ba tusue!» ⁵⁵ Mɔy haneri ka i dii fal Zezu saa kuɗu zad ka Galele lew ka i daa ped ha ni na, i do di di i ko feri ka kal na deke. ⁵⁶ Ka sakra bari ku na, Mari ka puo be do Madala do di ndaw, Mari ma'a Zak bay Zezeb ndaw, roo bay ma'a vu Zebederi ndaw pi.

I daa Zezu bo luɔ hud
(Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56; Zaa 19.38-42)

⁵⁷ Zadka zad ba law na bayji le, nzob feziɗa mbjw munu riɗ-ε ba Zezeb ka puo be do Arimate vi. Be kara ka ba led nduobal Zezu ndaw. ⁵⁸ Be na, ka uru a se luɔ Pilad a vbi ni hud Zezu na. Leε, Pilad mbi nzi-ε ha ri mbi hud Zezu na i ha ni. ⁵⁹ Bayji le, Zezeb mbi hud na a kaa bay gari fie ka ndad bamba a *taɗ kad kad, ⁶⁰ a vaa daa ni bo huo tisaw fie ka'a kperε ba taa be Zezeb kɔ sɔ-ε do ba taw na. Falε ku roo, a ha ri giri bawda maa tisaw, a mbiike diɗ do di a zol. ⁶¹ Bayji le, Mari ka puo be do Madala bay Mari taa mbjwke na, i kaw siri ka nzaa tupal na i ko-kom ba badi.

Nzob korɔ tupalri

⁶² Tji nzaaruɔ *nam mgbaka tarɗam Zibri na bayji le, *ngerenzob fe poyri, bay *Fariziri i se mbjw hoy luɔ Pilad ⁶³ i baa mii: «Mbay, buru ker se tul bay ka nzob ula nzobri key baa bay kaw bay kumnun be koɓ robay mii: beri hu, ze bo daa nam say le, beri tji saa luɔ hud bay kaw bay kumnun. ⁶⁴ Munu zu bayji le, mu mbi nzaa-a ha nzob yumri korɔ tupal na kekeke kpuru mgbam nam ndeke di sayke bay hana led nduobal-eri, i vi i rii hud be na i vaa baa ha nzobri mii: «Ka tji saa luɔ hud» na ya. Kud bay ka mini

key na, a kal taa pola ka mii, beri ba nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi na pavbad robay.» ⁶⁵ Bayji le, Pilad yinjra bay bay ha ri mii: «I ko, nzob korɔ zadri na ze i kaw ku. I ha ri se i vaa korɔ tupal na munu ka law-ri hii.» ⁶⁶ Bayji le, i se i vaa rii nzaa huo tisaw na gbɛrekeɗ do di, i daa nzob korɔ zadri na kaw nzi-ε kekeke.

28

Zezu tji saa luɔ hud
(Mrk 16.1-10; Luk 24.1-12; Zaa 20.1-10)

¹ Bay tiika nam dimasi ka fal *nam mgbaka tarɗam Zibri na bayji le, Mari ka puo be do Madala bay Mari taa kɔ na, i se i vaa piyeɗ tupal na. ² Bayji le, ka zadε ku na tusiri laɗ yik yik, le, led nzaaped Ngerembay vi saa nulue a giri bawda maa tisaw ka i riike nzaa huo na bo fi mbjw a kaw tul-e. ³ Ka nduy ndaw ndaw munu ba mbam ka sie, a gari beri puu zedede munu ka sari ha ⁴ nzob yumri ka i korɔ tupal ka i ko ni na, hje daa ri i to kpak kpak, i zuo siri rad munu ba nzob hudferi. ⁵ Bayji le, led nzaaped Ngerewuru ka nulue na mbi bay a baa ha mɔyri na mii: «I daa hje ya, bay ji le, mi ko ndaw, Zezu ka i ber ni do tul puu say hud na, be ze i nzaa ni key. ⁶ Ka ti zad ni ya; ka tji saa luɔ hud a kaw bay kumnun munu ka'a baa bayke ha ri pola na. I vi i ko zad ka i daa ni bo di na. ⁷ I se ba vaa i vaa baa ha led nduobal-eri mii: «Zezu na tji saa luɔ hud. Ka se bay vaa giyaɗ ri ka kuɗu zad ka Galele. Be ze ba zad ka i korɔ ni ka di.» Be ze ba bay ka mi hii bay baa ha ri zu.»

⁸ Bayji le, mɔyri na i zol saa tupal ku na kod hoy bay nun hje ndaw, bay bawda suoriya ndaw pi. I duu i vaa baa bayke ha led nduobal Zezuri na. ⁹ Leε, zadε ku hoy Zezu suo nun-ri a baa mii: «Soko baari wool!» Leε, i soro ba lakun-ε i huku siri i mgbam bal-ε i ruo ni. ¹⁰ Bayji le,

Zezu ɓaa ha ri mii: «Ì ɗaa h̄je ya! I se í v̄aa ɓaa h̄a yu-iri ha ri se kuɗu zaɗ ká Galele. Zaɗe ku ze í kóko m̄i ká ɗi.»

Nzob yumri lo soro ferri ká kal

¹¹ Zaɗka máyri na i se faa koɓ roɓay na, nzob yum haneri ká sakra nzob kóro tupalri na i se ɓil ngerɛpuo í v̄aa k̄ji fal ferri ká kal na riw bele h̄a *ngerenzob fe poyri.

¹² Zaɗka ngerenzob fe poyri laa munu na báyii ɛ, i mbu k̄i báyi ngerɛ Zibri, a i leke ɓay zuo ɓil k̄i riw bele, ro i f̄aa lari wuruk wuruk h̄a nzob yumri na í ɓaa ha ri mii: ¹³ «Ì ɓaa h̄a nzobri mii: “Sunɛ ká ɓuru nanam báyi ze, leɗ nduobal Zezuri ví rii huɗ be na serere í zólke!” ¹⁴ A zaɗka nzob réke tul puo laa ɓayke ɛ, ɓuru k̄i ɓuru léke law-ɛ, ɓay náake ɓay ká tul-r̄i báyi.» ¹⁵ Zaɗka nzob yumri na yaa lari na báyii ɛ, i ɗaa faa mb̄iw munu ká i k̄ieke ri. Be ze h̄a ɓayke na ȳake zaɗ kpol kpol ká sakra Zibri kpuru t̄ji vuri.

Zezu tina s̄uo-ɛ h̄a leɗ nduobal-eri (Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49; Zaa 20.19-23; Ped 1.6-8)

¹⁶ Báyii ɛ, leɗ nduobal-eri ká duo fale mb̄iw na, i zol í se kuɗu zaɗ ká Galele ká tul mb̄oro ká Zezu ɓaa ɓayke pola ha ri. ¹⁷ Zaɗka i ko ni na báyii ɛ, i huku pol-e í ruo ni. Roo ɛ, nzob haneri may ɓay ká tul-e roɓay.

¹⁸ Báyii ɛ, Zezu soro ɓa lakun-ri a ɓaa ha ri mii: «B̄aa Ngerewuru h̄a m̄i h̄urusuo ká tul ferri riw bele, ká nulue ndaw, ká tusiri key ndaw pi.

¹⁹ Munu zu ɛ, ì se báyi saw puo nzobri ɓoɗ ɓoɗ riw bele, a í ɗaa ha ri vi ɓa leɗ nduobal-iri, ɓo í ɗaa tul-ri nduo mbii báyi rin B̄aa ndaw, rin Leɗ ndaw, roo rin Tem Law Pie ndaw, ²⁰ a í fére ri ɗaa vu mbom ɓo tul ferri riw bele ká m̄i fere r̄i na. A ɛ, ɓi na, m̄i sáɗ z̄in r̄i báyi namri riw bele kpuru maa báyi ɔro bie nam ká tusiri key.»

Marki Bay kere Ngerewuru ka Marki daa mbedeke

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Tiika kew bay ka bil mbede key na hii baa mii, bayri ka do bil mbede ni na, ba Bay Kere ka se tul Zezu Krisi Vu Ngerewuru. Nzoɔ daa mbede key na baa bay se tul fe sanri ka Zezu daa na mba bay baa feri, bay haɲa nzoɔri ko mii, Zezu na do bay hɔrusuo ka uru saa luɔ Ngerewuru. Ka vbie soro bayri boɔ boɔ a kjiike fal feri ka kal bay toɲnoke toɲnoke ya, roo le, ka kele ped haneri ka Zezu daa ka kuɔu zaɔ ka Galele, varu be ka'a se ngerɛpuo Zuruzalem ndaw, roo koko seke fe be, huɔ be, bay tji be saa luɔ huɔ ka Zuruzalem ndaw pi.

Ndji bay ndji le, nzoɔri ka i kjiɲa mbede key na, i koko Zezu ba Vu Nzoɔ ka ko seke fe a poɲ suɔ-ε ha huɔ bay yaɲake nzoɔri ngji bamba. Zaɔka i ber Zezu do tul puu say huɔ, ka ngerenzoo yum ka Rom ka koro ni baa mii: «Ledban key na ba Vu Ngerewuru ba tusue ki» na, be ze ba zaɔ ker bay ka bamba na zu. Be ze, tji Zezu saa luɔ huɔ na, daa ha nzoɔri ko ta-taɲ mii, bay ka ngerenzoo yum baa na do bay zaɔe.

Maa bayri ka do bil-e

Tiika Bay Kere ka se tul Zezu Krisi: 1.1-13

Pedri ka Zezu daa ka kuɔu zaɔ ka Galele: 1.14-9.50

Varu ka i se kuɔu zaɔ ka Galele kpuru tji Zuruzalem: 10

Jro bie namri ka Zezu daa ka Zuruzalem: 11-15

Tji Zezu saa luɔ huɔ: 16.1-8

Tji Zezu ka nun nzoɔri bay zoli be ba nulue: 16.9-20

Kaa bay Zaa Batis

(Mat 3.1-12; Luk 3.1-18; Zaa 1.19-28)

¹ Tiika Bay Kere ka se tul Zezu *Krisi, Vu Ngerewuru na ze do key: ² Ka piedke lew ka bil mbede Ezay nzoɔ yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru na, Ngerewuru baa ha Zezu Krisi mii:

«Mu ko key! Bi na, mi pie led nzaaped bi

ha ni se pol-a bay leke faa bo.

³ I laa kusol nzoɔ mgba belen ka bil law kor mii:

I leke faa Ngerembay bay kere!

I leke ha ni ka do sikda kparak kparak*!»

⁴ Bayji le, Zaa se bil law kor a daa tul nzoɔri nduo mbii, a ka-kaa ha nzoɔri mii: «I suo ker bay baari, bo i daa tul-ri nduo mbii, le, Ngerewuru a ndaka buma ka tul feyaa baari ziji ri.» ⁵ Nzoɔri ka ngerɛpuo ka Zuruzalem bay nzoɔ vu puo hawri ka kuɔu zaɔ ka Zude riw bele na, i se luɔ-ε. Zaɔka i se i vaa naa nzaa-ri ka tul feyaa bari na bayji le, ka daa tul-ri nduo mbii Zurde.

⁶ Zaa na nduo gari ka i kan bay suy zambal, a siɲ bil-e bay sal bil huɔ. Tazala bay num zoro ka bisuy ze ba fe sum be. ⁷ Ka ka-kaa ha ruo nzoɔri a baa mii: «Nzoɔ ka'a vi fal-i vuku na hɔrusuo-ε kal tul-i pavbaɔ. Mi maa huɔku siri bay hina sal dikon be ya. ⁸ Bi na, mbii ze mi daa tul-ri nduo di, roo le, be na a daa ri nduo bil Tem Law Pie.»

Zaa daa tul Zezu nduo mbii

(Mat 3.13-4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Bil sewke ku na, Zezu uru saa puo ka Nazared, kuɔu zaɔ ka Galele. Leε, Zaa daa tul-e nduo mbii Zurde.

¹⁰ Zaɔka Zezu tji saa mbii na bayji le, ka zaɔe ku hoy ka ko nulue mgbuda gberere do hoy, le, Tem Law Pie di zaɔ munu ka beɔe pie di a vi kaw tul-e kokro. ¹¹ Leε, ka laa kusol nzoɔ mgba belen ka nulue mii: «Mu ba

* 1:3 1.3 Malasi 3.1; Ezay 40.3.

vu-i; mĩ kɔ̀ mù ɓa nzoɓ nun-i. Ba ɓo na ze sùo-i rii mĩ ɓamba ká tul-a.»

¹² Báyyi ɛ, ká zadɛ ku hoy Tem Law Pie ha Zezu se ɓil law kɔ̀r
¹³ a kaw dī nam sīj niŋ, ɛ, *Sa-tan vaa lie law-ɛ ká dī. Ka kaw sakra nay ɓisuyri, ɛ, leɗ nzaapeɗ Ngerewuru vi tina fe sūm ha ni sū.

Zezu dī leɗ nduoɓal-eri niŋ

(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Ká ɓil sewke ku na i mɓa Zaa ɓo hul sal. Fale na ku báyyi ɛ, Zezu se kuɗu zad ká Galele a ka-káa Bay Kere Ngerewuru ká dī ¹⁵ a ɓaa mii: «Nam ká Ngerewuru tuu na vi ro. Saw síe ká'a ví réke mbay ká tul nzobri na tòn dī mbáa ro! Í suo kér ɓay ɓaari í ɗaa law-rĩ ɓo tul Bay Kere Ngerewuru.»

¹⁶ Báyyi ɛ, ka se nzaa kporo maambii ká Galele. ɛɛ, ka kɔ̀ Simɔn báyyi yu-ɛ Andere ká i ɓa nzoɓ súo mbii, i ɗo vbuka basan ɓari ɓo mbii ɓay súo. ¹⁷ ɛɛ, Zezu ɓaa ha ri mii: «Í se fal-i, ɛ, mĩ haŋa rĩ vi ɓa nzoɓ nzáa nzobri laa ro.» ¹⁸ Zadɛ ku hoy ɛ, i pɔŋ basan ɓari na, a í se fal Zezu.

¹⁹ Zadka Zezu se ndji ɓa pola na báyyi ɛ, ka kɔ̀ Zak vu Zebede, báyyi yu-ɛ Zaa ká i kaw ɓil tuo ɓari í ɗo léke nun basan ɓari. ²⁰ Ká zadɛ ku hoy ɛ, ka dī ri. ɛɛ, i pɔŋ báa ɓari Zebede báyyi nzoɓ peɗ ɓariri kaw ɓil tuo na a í se fal Zezu.

Zezu nii temndaya

(Luk 4.31-37)

²¹ Báyyi ɛ, Zezu báyyi leɗ nduoɓal-eri i uru í se ngerɛpuo ká Kapernayum. Ká ɓil *nam mɓbaka taram Zibri na, Zezu se a nduo ɓil *hul mbú kī Zibri, a tii saw fére nzobri fé. ²² ɛɛ, nzobri ká i laa ɓay ɓe na, tuku ri ha ri kaw silili ɓay tul gosi fe fére ɓe, ɓay ji ɛ, ka fere ri fe báyyi hurusuo ká uru saa luo Ngerewuru ɓo, ka fere ri fe munu ká *nzob fére nzobri bol kusolri na ku ya.

²³ Ká zadɛ ku ká Zezu ɗo fére fe na báyyi ɛ, nzob mbjw munu ká

temndaya ɗo tul-e tji tul-ri ká ɓil hul mbú kī ɓari na a ɓaa ɓay belɛn mii: ²⁴ «Bo Zezu ká Nazareɗ, ɓay ji kī gbaɗ rɔɔ, mù nzáake fal ɓuru mini key ɛ? Waa, mù vi ɓay ɓíe ɓuru ɛ woo? Mù ɓa ve ɛ na, mĩ kɔ̀ ta-taŋ: mù ɓa nzoɓ ká mù taŋ kadaŋ ká Ngerewuru pie mù vi!» ²⁵ ɛɛ, Zezu yiw temndaya na a ɓaa ha ni mii: «Mu mɓa nzaa-a ɗo dī; mú tji ká tul leɗban na key!» ²⁶ Ká zadɛ ku hoy ɛ, temndaya mɓa nzoɓ na, a laŋ ni yik yik, a guu fe belɛn, rɔɔ a tji ká tul-e. ²⁷ Báyyi ɛ, nzobri riw bele ká i ɗo zadɛ ku na, zad ɓay zee ri sel ha ri vbi ɓay ká sakra kī mii: «Haa ji zu ɛ? Ba fe fére fie báyyi hurusuo kéle? Leɗban key na, ka mbi nzi-ɛ ha temndayari hoy kara, i hje ni mɓbum ya!» ²⁸ Feke ku na ɗaa ha riŋ Zezu mɓa yaa zad kpol kpol ká kuɗu zad ká Galele riw bele.

Zezu vaa nzoɓ suosereɓri

(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Zadka Zezu báyyi leɗ nduoɓal-eri tji saa *hul mbú kī Zibri na báyyi ɛ, i se ɓil hul Simɔn báyyi Andere. ɛɛ, Zak báyyi Zaa su ri. ³⁰ Zadka i rii hula na, nzobri ɓaa ɓay máa fay Simɔn ha ni, ɓay ji ɛ, sùo-ɛ zaŋ biɗ biɗ ha ni naa sirí. ³¹ Báyyi ɛ, Zezu soro ɓa lakun máy na, a mɓa nduo-ɛ a ura ni ha ni kaw siya. Ká zadɛ ku hoy ɛ, sùo zaŋa ɓe na pɔŋ ni, ɛ, máy na ha fe sūm ha Zezu báyyi leɗ nduoɓal-eri. ³² Zadka síe riŋ ha zad ɗo pira pira báyyi ɛ, nzobri faa nzoɓ suosereɓri riw bele báyyi ɓari ká temndayari ɗo tul-ri na, a í séke ri ha Zezu. ³³ Nzobri ká ngerɛpuoke riw bele mbú kī ɓa faa hul ɓari na. ³⁴ ɛɛ, Zezu vaa nzobri ngji ɓamba ká kīri sem ɓari ɓoɗ ɓoɗ na. Ka nii temndayari ngji ɓamba ndaw, a haa ri faa báa ɓay, ɓay ji ɛ, temndayari na kɔ̀ ni kɔ̀.

Zezu ka-káa ká kuɗu zad ká Galele

(Luk 4.42-44)

³⁵ Tibie piɗ, ká nzaaruo sil ɔ̀ ya báyyi hoy ɛ, Zezu uru a tji saa hula a

se ba zadf ká do bisuy kolok a daa nzaa bay kere ká di. ³⁶ Lεε, Simōn báý nzoɓ buo-eri i vǎa nzaara ni kpuru kpuru. ³⁷ Zadka i zinj ni báýji lε, i baa hǎ ni mii: «Nzobri riw bele i nzaara mù.» ³⁸ Báýji lε, Zezu yinjra báý bay ha ri mii: «Náa séri zadf kǐ ba vu puori ká do lakun naari. Do nun haña mǐ vǎa ka-káa Bay Kere ká di; sawke mini ze mǐ víke.» ³⁹ Be ze, ka se puo báý puo ká kudfu zadf ká Galele riw bele, a ka-káa bay ká bil *hul mbú kǐ Zibri ká di, a nii temndayari ndaw.

*Zezu vaa nzob kpiri
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)*

⁴⁰ Nzob mbǐw munu ká kpiri do sùo-ε vi luo Zezu a huku siri a kodf ni mii: «Zadka mù hii lε, mù maa bay haña sùo-i key na ka duo mgberen.» ⁴¹ Báýji lε, Zezu ko nun síe be a ndada nduo-ε a zaa ni a baa hǎ ni mii: «Mì hi-hii! Sùo-o na, ka duo mgberen hǎ mù.» ⁴² Ká zadε ku hoy lε, kpiri na o hǎ sùo-ε do báý kere. ⁴³ Lεε, pola roo bay haña ni zol na, Zezu baa bay ngo-ngon zinj ni mii: ⁴⁴ «Koko ká mu baa bayke hǎ nzob! Roo lε, mu se mú vǎa kǐe sùo-o hǎ *nzob fe poy Ngerewuru ka ko. Fale ku ro lε, *fe poy ká *bol kusol *Moyze mbi nzi-ε ká di hǎ nzobri ká kpiri do sùo-ri ká i vaa lε i puo na, mu puo. Be ndaw roo, a kǐe nzobri riw bele ha ri ko mii, sùo-o na vaa báý kere kadf kadf báý.»

⁴⁵ Roo lε, ledban na zol a vǎa kǐi bay feri ká kal na hǎ nzobri riw bele hǎ bayke yaa zadf kpol kpol. Sawke mini ze, Zezu zinj faa ká bay séke ngerepuori na mbǎa; ro a kaw nzaa zadf ngeren. Be nu ku hoy kara, nzobri tǐi báý zadri bodf bodf í vi luo-ε.

2

*Zezu nda buma tul feyaa nzob ká sùo-ε hu wúo
(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)*

¹ Namri kal ká fale ku ndji roo, Zezu yǐi a se Kapernayum na báý.

Lεε, zadka nzobri laa mii ka do puo na báýji lε, ² ruo nzobri mbú kǐ ngǐi bamba tasiri ká luo-ε hǎ zadf toko bal ká faa hul ká kele kara tiya. Lεε, Zezu ka-káa Bay Kere ha ri. ³ Báýji lε, nzob haneri i víke báý nzoɓ mbǐw ká sùo-ε hu wúo luo Zezu; warari ba nin ze i sob ni. ⁴ Zadka i tǐi luo-ε na báýji lε, i zinj faa ká bay séke báý nzoɓ suosereɓ na hǎ ni ya bay tul ruo nzobri. Ze í hil tul hul ká siya í vuo maa báý zadf káw Zezu. Báý faa ká i vuo na, i dírake nzob ká sùo-ε hu wúo na báý hii be zaa bo pol Zezu. ⁵ Zadka Zezu ko law-ri ká i daa bo tul-e na munu báýji lε, ka baa hǎ nzob ká sùo-ε hu wúo na mii: «Vu-i, feyaa bori na mǐ nda bumake zinj mù ro.» ⁶ Nzob fére nzobri *bol kusol haneri ká i kaw zadε ndaw na, zadka i laa bay ká Zezu baa na báýji lε, i ker bay ká bil law-ri mii: ⁷ «Bay ji ndaw roo, ledban key na baa bay munu a tǐirike rin Ngerewuru lε woo? Nzob ve ze maa bay ndáka buma tul feyaa nzobri lε? Ba Ngerewuru huo-ε hoy ya lε woo!» ⁸ Zadka i do kér bayke munu hoy lε, ká zadε ku na Zezu ko kér bay bari a baa ha ri mii: «Bay ji ndaw roo kér bay ká mini key na do bil law-ri lε? ⁹ Bay hǎa ze báake se ya bay báa hǎ nzob ká sùo-ε hu wúo na lε? “Mì nda buma feyaa bori na zinj mù,” mase, “Úru siya mú mbi hii bo mú se-sed” lε? ¹⁰ Roo lε, mǐ hii bay haña rǐ ko, bi *Vu Nzob na, mǐ do báý hurusuo ká tusiri key bay ndáka buma ká tul feyaa nzobri!» ¹¹ Báýji lε, ka baa hǎ nzob ká sùo-ε hu wúo na mii: «Mì baa hǎ mù, úru siya mú mbi hii bo a mú se puo!»

¹² Ká zadε ku hoy lε, ledban na uru siya, a mbi hii be, a zol ká nun ruo nzobri. Zóli be na tuku nzobri riw bele ha ri pisi Ngerewuru í baa mii: «Fe ká do mini key na, buru ko ba mbǐw ya mgban!»

*Zezu di Levi
(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)*

13 Falɛ ku ɛ, Zezu ȳji ba k̄i a se nzaa kporombii ká Galele. Lɛɛ, ruo nzobri vi luo-ɛ, a ɛ, ka fere ri fe. 14 Kali be na báyyi ɛ, ka kɔ Levi ká ba vu Alfe kaw hul yāāa larimbuo*. Lɛɛ, ka baa hā ni mii: «Mu se fal-i!» Báyyi ɛ, Levi na uru siya a se fal-ɛ.

15 Falɛ ku ɛ, Zezu se hul Levi a kaw nzaa fe s̄um z̄in ni. Lɛɛ, *nzob yāāa larimbuori báyyi nzobri ká soro bay bari mgba ndaya ká *Fariziri d̄i ri ba nzob feyaari na, i nḡji bamba kaw nzaa fe s̄um z̄in Zezu báyyi led̄ nduobal-eri, bay ji ɛ, nzobri ká i se fal Zezu nḡji bamba na, ruokeri ba k̄iri nzobri ká mini key. 16 Zadka *nzob fére nzobri bol kusolri ká i ba Fariziri na, i kɔ Zezu kaw nzaa fe s̄um z̄in nzob yāāa larimbuori báyyi nzobri ká Fariziri d̄i ri ba nzob feyaari na báyyi ɛ, i vbi led̄ nduobal-eri mii: «Bay ji ndaw roo, ka s̄u fe z̄in nzob yāāa larimbuori báyyi nzobri ká soro bay bari mgba ndaya mini key ɛ?» 17 Báyyi ɛ, Zezu laa bay bari na a baa ha ri mii: «Nzobri ká s̄u-ri d̄o báyyi kere báyyi na, i se síe nzob hāa sāwpuu váa nzob ya. Roo ɛ, nzob suoserēmri ze se síe nzob hāa sāwpuu. M̄i vi bay d̄ika nzobri ká i ker mii, bari ba nzob d̄áa fe báyyi zad̄eri na ya, roo ɛ, m̄i vi bay tul nzobri ká i kɔ s̄u-ri ba nzob feyaari.»

Vbiw ká se tul s̄ān s̄uò
(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 Ká sewke ku na, led̄ nduobal Zaa Batisri báyyi led̄ nduobal *Fariziri i sān s̄uò-ri í s̄u fe ya. Báyyi ɛ, nzobri ví vbi Zezu bay mii: «Waa, bay ji ndaw roo, led̄ nduobal Zaa báyyi led̄ nduobal Fariziri sān s̄uò-ri, a p̄ōn led̄ nduobal-ari máa i d̄aa munu ya ɛ?» 19 Lɛɛ, Zezu ȳinra báyyi bay ha ri mii: «Nam ká nzob yāāa máyyi fie na, zadka nzob máyyi fie na d̄o z̄in ri kɔb báyyi ɛ, nzobri ká'a d̄i ri vi zad̄ suoriya yāāa k̄i na, i s̄ān s̄uò-ri í s̄u fe ya mina ɛ? Munu ya mgbanj!

Zadka nzob máyyi fie d̄o z̄in ri kɔb roobay na, i ti s̄ān s̄uò-ri ya. 20 Roo ɛ, namri ká'a ví vuku na, i náa nzob máyyi fie ká sakra bari; namke na ku ndaw roo, i s̄ān s̄uò-ri báyyi.

21 «Nzob mb̄iw ti kún̄ gari fie a sāa d̄o tul táw gari ya. Zadka nzob d̄aa munu ɛ, nzaa gari fieke na, a hāa táw gari na gōd̄o tir tir hā gōd̄o garike ku na mba taa pola ku roobay. 22 Roobay nzob mb̄iw ti ān him fie zuo táw b̄ol huori ya. Zadka nzob d̄aa munu ɛ, him na a lón a fuo b̄ol huori na, hā him ndaw, b̄ol ndaw na ba fe ká b̄ie síd̄i bele. Munu zu ɛ, ndad̄ bay ān him fie zuo b̄ol hu fieri.»

Zezu baa bay ká se tul nam mgbaka t̄aram Zibri
(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Nam mb̄iw munu ká ba *nam mgbaka t̄aram Zibri na, Zezu báyyi led̄ nduobal-eri i saka báyyi b̄il wáa fe payri. Lɛɛ, báyyi sed̄ bari ku na, led̄ nduobal-eri t̄i sāw háw tul fe pay na bay s̄ūa. 24 Báyyi ɛ, *Fariziri kɔ munu ro í vbi Zezu mii: «Mu kɔ, bay ji ndaw roo led̄ nduobal-ari d̄aa fe ká *bol kusol naari haa faa d̄áake ká síe nam mgbaka t̄aram na ɛ?» 25-26 Lɛɛ, Zezu ȳinra báyyi bay ha ri mii: «Í k̄i mbede ká baa bay se tul fe d̄áa *David báyyi nam ká zad̄ nḡōn z̄in ni na ya w̄um k̄i ɛ woo? Zadka k̄on i David báyyi nzob beri na, ka se b̄il *hul k̄ani Ngerewuru ká i d̄aa báyyi huò, a faa maapari ká i hā ba fe tunduo hā Ngerewuru ká nzob fe poyri huò-ri h̄oy ze maa bay s̄ūa na a s̄u a hā nzob beri na s̄u z̄in ni ndaw. Sewke ku na Abiyatar ze ba *ngerenzob fe poy luye.»† 27 Zezu baa ha ri na roobay mii: «Ngerewuru d̄aa nam mgbaka t̄aram bo bay tul nzobri, bo nzob d̄o bay tul nam mgbaka t̄aram ya. 28 Munu zu ɛ, bi *Vu Nzob na, nam mgbaka t̄aram kara m̄i ba mbyake.»

* 2:14 2.14 Matiyé Levi ba nzob ká mb̄iw h̄oy.

† 2:25-26 2.25-26 I k̄i 1 Samiyel 21.1-6.

3

Zezu vaa nzob ká nduo-ε hu wũo
(*Mat 12.9-14; Luk 6.6-11*)

¹ Fale ku ɛ, Zezu ȳji a se bil *hul mbú k̄i Zibri ba k̄i rɔbay. Lεε, nzob mb̄jw ká d̄i ku na nduo-ε hu wũo. ² Báyji ɛ, *Fariziri ká i d̄o zadε ku na i ηgaa Zezu zii bay kókɔ waa, ká'a vaa ledban na ká síe nam mgbaka t̄aram na ɛ? I kɔ ni munu, bay ji ɛ, i nzaa faa bay d̄aa bay bo tul-e. ³ Báyji ɛ, Zezu baa h̄a nzob ká nduo-ε hu wũo na mii: «Úru siya mú vi ká nun ruo nzobri ku riw bele.» ⁴ Fale ku ɛ, ka vbi bari ká i kɔ ni na mii: «Bol kusol naari na baa mina ɛ? Ndad bay d̄aa fe kere mase ndad bay d̄aa ndaya ze ká síe nam mgbaka t̄aram na ɛ? Ndad bay yaaηa nzob mase ndad bay pón nzob h̄a ni hu ɛ?» Lεε, i hii bay fére nzi-ε ya. ⁵ Báyji ɛ, Zezu kɔ-kóm rie fale gbuk báy law faa. Law-ε kara ε ni mgbuk mgbuk bay tul law-ri ká ηgɔη na. Ze a baa h̄a ledban na mii: «Ndáda nduo-ɔ!» Lεε, ledban na ndada nduo-ε na, ɛ, nduo-ε na vaa báy kere. ⁶ Zadka Fariziri kɔ Zezu ká vaa ledban na ku báyji ɛ, i t̄ji saa bil hul mbú k̄i í vaa z̄iη Zib h̄aneri ká i zuo fal Mbay *Erod, a í nzaa faa bay ika Zezu.

Ruo nzobri vi pol Zezu

⁷ Báyji ɛ, Zezu báy led nduobal-eri i naa s̄o-ri ká zadε ku í se ba nzaa kporombii ká Galele. Lεε, ruo nzobri ηḡji bamba i se fal-ε. I uru saa kuđu zad ká Galele ndaw, kuđu zad ká Zude ndaw, ⁸ ηgerepuo ká Zuruzalem ndaw, tusiri Idume ndaw, tusiri ká nzaa mbii Zurdε fi kelu ndaw, rɔo zad ká d̄o maa báy ηgerepuo Tir báy Sidon ndaw na; i vi luo-ε, bay ji ɛ, i laa bay soro feri riw bele ká Zezu daa na. ⁹ Munu ká nzobri ruo ηḡji bamba na, Zezu baa h̄a led nduobal-eri bay haηa ri mgbatuo í siη d̄o fi mb̄jw h̄a ni, bay haηa nzobri i tód ni ya. ¹⁰ Tusueke ɛ, munu ká'a vaa nzob suosereṃri ηḡji bamba na, nzobri riw bele ká sem

daa nun-ri tuo síe na, i takra í tód fal bal k̄i mb̄ɔr mb̄ɔr ba luo-ε bay zaa s̄o-ε. ¹¹ A zadka temndayari kɔ ni na báyji ɛ, i ví naa pol-e gb̄ȳ í daa fe belen belen mii: «Mù ba Vu Ngerewuru!» ¹² Roo ɛ, Zezu baka ri ηgɔ-ηgɔη bay haηa ri baa bay be h̄a nzobri tuu ni ya.

Zezu nan nzob ndáy nzaapedri duo fale sidi

(*Mat 10.1-4; Luk 6.12-16*)

¹³ Fale ku ɛ, Zezu se a hil tul kuo a kaw d̄i, rɔo a d̄i nzobri ká law-ε hii, ɛ, i vi luo-ε. ¹⁴ Ka nan ri ba duo fale sidi ká sakra bari ku a d̄i ri ba *nzob ndáy nzaapedri bay haηa ri d̄o z̄iη ni ndaw, bay pie ri ha ri ka-káa Bay Kere, ¹⁵ a ha ri h̄urusuo ká bay níike temndayari ndaw pi. ¹⁶ Nzobri ká duo fale sidi ká'a nan ri na ze d̄o key: Simon (be ká Zezu d̄i ni ba Piyer), ¹⁷ Zak báy yu-ε Zaa ká i ba vu Zebede (ká Zezu tuu riη ha ri ba *Buanze*, sawke baa mii, i d̄o munu ba mbam ká ȳjw), ¹⁸ Andere ndaw, Filiβ ndaw, Batelemi ndaw, Matiye ndaw, Toma ndaw, Zak vu Alfe ndaw, Tade ndaw, Simon ká hii nzob beri a ru-ruy bay tul-ri ndaw, ¹⁹ rɔo Zudas Iskariyod, be ká'a mbika tul Zezu ndaw pi.

Hurusuo Zezu báy h̄urusuo Satan maa k̄i ya

(*Mat 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10*)

²⁰ Fale ku ɛ, Zezu báy led nduobal-eri i d̄i saa tul kuo í se hula. Báyji ɛ, ruo nzobri mb̄j k̄i ηḡji bamba mer mer ha ri z̄iη faa suηa fe ya. ²¹ Zadka nzob ini Zezuri laa bayke na báyji ɛ, i mbi faa í se bay vaa su Zezu bay zólke, bay ji ɛ, i ker í baa mii: «Tul-e fe-fere.»

²² Lεε, *nzob fére nzobri bol kusolri ká i uru saa Zuruzalem í vi zadε na i baa mii: «Belzebul ká ba ηgeretemndaya d̄o tul-e! Ba mbay tul temndayari na ze h̄a ni h̄urusuo bay haηa ni níike temndayakeri na ku.» ²³ Báyji ɛ, Zezu d̄i ri a baa bay báy faa law bay ha ri mii: «Waa,

*Satan a daa mina a nii Satan le? ²⁴ Zadka puoruo mbijw, roo nzobkeri te bil ki le, puoruoke ku na ti seke sedf ya. ²⁵ A zadka nzob iniri te bil ki suo-ri le, i bie ki. ²⁶ Do faa mbijw munu ndaw, zadka Satan ruu zin suo-e suo-e, roo teke bil ki do puoruo be na le, hurusuo-e ti tiika ya ha puoruo be na gbụ.

²⁷ «I ko, nzob mbijw maa bay rii hul nzob hurusuo bay faa fe beri ya, roo le, ndad bay sin ni pola ndaw roo, a faa ferri ka bil hul be na bay. ²⁸ Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: feyaa nzobri riw bele bay tiri Ngerewuru riw bele ka nzobri daa na, Ngerewuru a maa ndaka bumake zin ri. ²⁹ Roo le, nzob ka tiri Tem Law Pie na, ka ti ndaka bumake zin ni ya mban. Bay feyaa be na do tul-e banu.» ³⁰ Zezu baa bay key mini ha ri, bay ji le, nzob fere nzobri bol kusolri baa mii: «Temndaya do tul-e.»

*Maa Zezu bay yu-eri
(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)*

³¹ Bayji le, maa Zezu bay yu-eri i vi do faa hul ka kele, i pie nzob bay hana ni vaa di Zezu ka hula ha ri. ³² Lee, ruo nzobri kaw saw bal Zezu i kiri ni gbuk a i baa ha ni mii: «Mu laa key! Maa-ya bay yu-eri i do kelu i vbi bay bo bay koko mu.» ³³ Bayji le, Zezu yinra bay bay ha ri mii: «Nzob ve ze ba maa, mase nzob veri ze i ba yu-iri le?» ³⁴ Fale ku le, ka ko-kom ba tul ruo nzobri ka i kiri ni gbuk na a baa mii: «I ko! Maa bay yu-iri na ze do key. ³⁵ Nzob ka daa law hiiya Ngerewuru ze ba yu-i, mase tinã, mase maa.»

4

Law bay ka se tul nzob mii para fe pay

(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Zezu tii saw fere nzobri fe ba ki roobay ka nzaa maambii ka Galele. Ruo nzobri ngji bamba mbu ki mer

mer i kiri ni ha ni hil a kaw bil tuo ka tul maambii, a pon ruo nzobkeri riw bele kaw siri ka nzaa maambii na. ² Ka fere ri ferri ngji bamba bay faa law bayri mii: ³ «Te suku-ri i laa key! Nzob pay mbijw munu tii a se waa be bay mii para fe pay. ⁴ Zadka'a do mii para fe pay na bayji le, pare haneri tod kporon kporon zuo lafaa. Lee, nduyri vi i re. ⁵ A pare haneri laa le, gay zuo tul tisaw ka siri laa tul-e ndii munu hoy. Lee, fe paykeri na uru vbuubu, bay ji le, siri laa tul tisawke na laa hoy. ⁶ A zadka sie zan bayji le, vi nzuñ vay fe paykeri na ha ni huw wu, bay ji le, saw-e bar siri ngji ya. ⁷ A pare haneri gay zuo bil ngatukruri ndaw, le, ngatukruri na uru a kpan tul fe paykeri na ha ri lie mbijw ya. ⁸ Roo le, pare haneri gay zuo tusiri kere, le, fe paykeri na tii bay kere a gan a lie bay kere. Haneri daa para ba sin say, hawri daa para ba sin yie, a bil-eri laa le, daa para ba ike mbijw.» ⁹ Fale ku le, Zezu baa ha ri mii: «Nzob ka do bay suku bay laake le, ka laa.»

Bay ji roo Zezu mbi law bayri a baake bay le?

(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ Zadka Zezu naa suo-e bay ruo nzobri na bayji le, nzobri ka i do lakun-e bay led nduobal-eri ka duo fale sidii na, i vbi ni bay hana ni ka tina saw law bayri na ha ri laa. ¹¹ Lee, ka yinra bay bay ha ri mii: «Baari na, fe ka do zad muni ka se tul faa ka Ngerewuru reke mbay ka tul nzobri na ka ha ri ko. Roo le, nzob hawri na, i laa bayke bay faa law bayri ki hoy, ¹² bay hana bo, «I ko bay nun-ri ki, roo le, i ko ba badi munu hoy; I laa bayke bay suku-ri ki, roo le, i ko sawke ya*.

Zadka i laa bayke bay kere le, i suo ker bay bari

i vi luu Ngerewuru ha ni nda buma ka tul feyaa bari na!†»

* 4:12 4.12 Ezay 6.9-12. † 4:12 4.12 Ezay 6.9-10.

Zezu tina saw law bay ka tul para fe pay miike

(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Fale le, Zezu baa ha ri mii: «I laa saw law bay na key ya wum le woo? A waa, i daa mina ndaw roo bay laa saw law bay hawri riw bele le? ¹⁴ Nzob mii para fe pay na do munu ba nzob kaa Bay Ngerewuru. ¹⁵ A nzob haneri laa le, i do munu ba lafaa ka para fe pay gay zuo di. Zadka i laa bayke na bayji le, *Satan vi kod hoy a naa bay na ka i ru do bil law-ri na hon ba fal. ¹⁶ Do faa mbijw munu ndaw, nzob haneri do munu ba tul tisaw ka para fe pay gay zuo di, le, saw-e bar siri ya. Bari na, zadka i laa Bay Ngerewuru na, i yaa kod hoy bay suoriya. ¹⁷ Lee, i ha Bayke na bar saw ka bil law-ri ya; i do tul Bayke na bole di ndji hoy. Zadka fe seke, mase fe daa nun tuo sie tji tul-ri bay tul Bay Ngerewuru na le, i pon mbika law-ri na yak. ¹⁸ Nzob haneri robay, i do munu ba para fe pay ka gay zuo bil ngatukruri. Nzobkeri ku na, i laa Bay Ngerewuru na ki, ¹⁹ roo le, ker bay feri ka tusiri key, mase kon fezinari ka ula ri, mase kon feri bod bod ka do bil law-ri na, kpan Bayke na ha pare mbijw tiya. ²⁰ A nzob bil-eri laa le, i do munu ba para fe pay ka gay zuo tusiri kere. Ba nzobri ka i laa Bay Ngerewuru i yaa bo law-ri, a i lie lereke do di. Lereke haneri ba sin say, hawri ba sin yie, a bil-eri laa le, ba ike mbijw.»

Law bay ka se tul huu ndele
(Luk 8.16-18)

²¹ Fale le, Zezu baa ha ri mii: «Waa, nzob a mbika huu ndele a daa sii roo, a daa tunguo guba di, mase a daa sii saw ngon dokro le? Uwaa, munu ya! Waa, ndad bay daa sii tutakra ya le woo? ²² Tusueke le, feri riw bele ka do lanzon na, namke vi le, a tji do zad hie gbay gbay ka nun nzobri. A feri riw bele ka do zad

muni kara, feke na a tji do kele gbay gbay ha nzobri ko. ²³ Nzob ka do bay suku laa bay le, ka laa.» ²⁴ Ka baa ha ri na robay mii: «Bay ka i laa na, i ko bay kere ndaw ro! Faa mbijw munu ka i lie fe ha nzobri na, be ndaw ze Ngerewuru a lieke fe ha ri; ze fe ki kara a daa nde di ha ri robay. ²⁵ Tusueke le, nzob ka do bay fe na, Ngerewuru a ha ja ni ki nde tul-e. Roo le, nzob ka doke ya na, hay ka ndji ka'a doke na kara, ka'a naa dod a pon ni.»

Reke mbay Ngerewuru do munu ba miji ka tji suo-e

²⁶ Zezu baa ha ri na robay mii: «Reke mbay Ngerewuru ka tul nzobri na do munu ba nzob ka ru miji ka bil waa. ²⁷ Zadka rukake o bayji le, nzobke zol a se puo. Sun bay bisie, ze ka na-nam mase ka kaw siya nzokdo hoy kara, fe pay na tji a ngon ha nzob waa na ko ngonke ya wum. ²⁸ Tusiri na uru fe pay suo-e. Titire le, fe pay na daa vay; fale le, ka daa tul; roo a huu bay kere. ²⁹ Zadka fe pay na ngon bayji le, nzobke na vi bay mii a vbieke, bay ji le, few vbie fe pay na vi ro.»

Reke mbay Ngerewuru do munu ba para tunj

(Mat 13.31-32,34; Luk 13.18-19)

³⁰ Zezu baa na robay mii: «Fe ji roo naa mgbakari bay lieke reke mbay Ngerewuru ka tul nzobri ka tusiri key na le? Mase bay faa law bay ji ndaw roo, naa daari ha ri laake bay ka se tul-e na le? ³¹ Reke mbay Ngerewuru na do munu ba para tunj.‡ Ka sakra mijiri riw bele ka tusiri key na, parake na ngon ya kakalke, ³² roo le, zadka i mii ni na, ka tji a vi ngon mbaa fe pay hawri riw bele. Nzaa toykeri na ngon bamba ha nduyri maa kaw temke i daa kpan bari do di.»

³³ Be mini ze, Zezu fere ri Bay Ngerewuru bay faa kiri law bayri ka

‡ 4:31 4.31 Bay nzaa gerek le, ba para tunj ya, roo le, Zezu baa bay se tul para mutarde ka ngon maa para tunj.

mini key ng̃ji ɓamba hã nzoɓri, maa ɓáy zad̃ h̃urusuo-ri ká ɓay hãja ri láake ɓaykeri na. ³⁴ Bay ká'a ɓaa ha ri tãj mbika law ɓay ya na, tiya, roo ɛ, zad̃ka ɓáy led̃ nduoɓal-eri huɔ-ri h̃oy i kaw na, ka tina sãw ɓaykeri riw bele ha ri laa.

*Zezu hã nzaa zuu kũj nzed̃
(Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)*

³⁵ Namke ku ká ɓa lán na, Zezu ɓaa hã led̃ nduoɓal-eri mii: «Náa séri ɓa nzaa kporombii ká fi kelu.» ³⁶ Lɛɛ, i pɔ̃j ruɔ nzoɓri kaw zad̃ɛ ku, í kaw ɓil tuo ká Zezu kaw d̃i a í se zĩj ni. Bawda tuo hãneri d̃o lakun-ɛ taa ɓe nd̃aw. ³⁷ Báyyi ɛ, zuu bura uru bivbid̃ a tii sãw kúuka hã mbii nda tuo paw p̃aw a kal a mbaa ɓil tuo na. ³⁸ Roo ɛ, Zezu d̃aa fe ged̃e tul-e a na-nam ká tigbaa tuo na. Lɛɛ, led̃ nduoɓal-eri tuma ni í gúuke fe hã ni mii: «Mbay, hud̃ ká'a ika naari key na w̃aa, mù kɔ ɓa fe ya ɛ woo?» ³⁹ Báyyi ɛ, Zezu uru saa tul nam a ɓaa ɓay ngɔ-ngɔ̃j zĩj zuu ɓáy mbii na mii: «Pɔ̃j! Mgba nzaa-a!» Lɛɛ, nzaa zuu na kũj nzed̃ hã zad̃ d̃o ndĩj. ⁴⁰ Fale ku ɛ, ka ɓaa hã led̃ nduoɓal-eri mii: «Daa mina roɔ, ì ɓa toko mini key ɛ? W̃aa, ì d̃aa law-r̃i ɓo tul-i ya ɓáy ɛ?» ⁴¹ H̃iɛ d̃aa ri ng̃ji ɓamba ha ri ɓaa ɓay ká sakra k̃i mii: «Nzoɓ ni key na w̃aa, ɓa nzoɓ ve nd̃aw roɔ, zuu ɓáy mbiiri kara d̃aa vu mbom ɓo tul-e mini key ɛ?»

5

*Zezu vaa nzoɓ ká temndaya d̃o tul-e
(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)*

¹ Báyyi ɛ, Zezu ɓáy led̃ nduoɓal-eri i t̃ji nzaa kporombii ká fi kelu ká tusiri nzoɓ Gerazari. ² Zezu d̃i saa ɓil tuo, ɛ, ká zad̃ɛ ku h̃oy, nzoɓ mb̃iw munu t̃ji saa zad̃ ká tupalri d̃o d̃i a suo nun-ɛ. Led̃banke ku na, temndaya d̃o tul-e ³ hã ni d̃aa puo ká tupalri. Nzoɓ mb̃iw maa ɓay mgbaka ni ɓay síñ ni ya. Sal lari kara maa ɓay síñke ni ya. ⁴ Tusueke

ɛ, faa ɓal ng̃ji-ng̃ji ze i siñ nduo-ɛ ɓáy ɓal-ɛ ɓáy sal lari, ɛ, ka m̃jira sal larikeri na mgbad̃ mgbad̃ riw bele. Nzoɓ mb̃iw mini ká maa ɓay mgbaka ni na tiya. ⁵ Bãnguɔ kpad̃ara, sũj ɓáy ɓisie na, ka hãari sakra tupalri ɓáy kuori a guu fe belɛj belɛj, a ỹiw s̃uɔ-ɛ ɓáy tisawri hã ni t̃ji nuɔ.

⁶ Zad̃ka led̃ban na kɔ Zezu ká se lew vuku na báyyi ɛ, ka d̃uu a se luo-ɛ a ṽaa huku pol-e ⁷ a guu fe belɛj a ɓaa mii: «Zezu, Vu Ngerewuru ká nulue siya, fe ji ze d̃o sakra náa ɛ woo? M̃i kod̃ mù ɓáy rĩj Ngerewuru, mu fére tul-i ya!» ⁸ Led̃ban na ɓaa munu, ɓay ji ɛ, Zezu mbi nzi-ɛ ɓay hãja temndaya na ka t̃ji ká tul-e. ⁹ Báyyi ɛ, Zezu vbi led̃ban na a ɓaa mii: «Rĩj-a ɓa ji ɛ?» Lɛɛ, ka ỹĩjra ɓáy ɓay hã ni mii: «Rĩj-i ɓa Ng̃ji-ng̃ji, ɓay ji ɛ, ɓuru temndayari na ɓuru ng̃ji ɓamba.» ¹⁰ Roɓay, led̃ban na kod̃ ni a naa pol-e mgbáa, ɓay hãja ni ka nii temndayari na ha ri zol d̃i d̃i ká zad̃ɛ na ku ya.

¹¹ Ká zad̃ɛ ku na kuɗu mbel puɔri ng̃ji ɓamba i d̃o sũja fe d̃i ya ɓáy hãn kuo. ¹² Báyyi ɛ, temndayari ká i d̃o tul led̃ban na, i kod̃ Zezu í ɓaa mii: «Nii ɓuru se tul mbelri na ku ɓay hãja ɓuru rĩi tul-ri!» ¹³ Lɛɛ, ka pɔ̃j faa ha ri, ze temndayari na t̃ji ká tul led̃ban na í d̃uu í ṽaa rĩi tul mbelri na. Kuɗu mbelri ká tul-ri maa isod̃ sod̃ duɔ zad̃ sid̃i na, i zuo d̃ul vbuɓubu ɓáy takra í t̃ji nzaa ngeñ í zod̃ kirim kirim zuo maambii hã mbii yãa ri riw bele.

¹⁴ Nzoɓ kóro mbel puɔri na, zad̃ka i kɔ munu báyyi ɛ, i haw d̃ul í ṽaa d̃aa bayke nda zad̃ ká ngerɛpuo ɓáy vu puori ká d̃o ɓisuy. Lɛɛ, nzoɓri se riw bele í kɔ fekeri ká kal na. ¹⁵ Zad̃ka i t̃ji luo Zezu na báyyi ɛ, i kɔ led̃ban ká temndayari ng̃ji-ng̃ji d̃o tul-e pola na kaw d̃i, gari d̃o s̃uɔ-ɛ, a d̃o ɓáy kere. Lɛɛ, h̃iɛ d̃aa ri. ¹⁶ Báyyi ɛ, nzoɓri ká i kɔ temndayari ká t̃ji ká tul led̃ban a í rĩi tul mbel

puori na, i kji bayke ha nzobri laa. ¹⁷ Zadka i laa bayke munu na bayji le, i tii saw kod Zezu bay hana ni ka zol ka tusiri bari.

¹⁸ Fale le, Zezu hil a kaw bil tuo na, le, nzob ka temndayari do tul-e pola ka'a vaa ni na vbi ni bay hana ni ka pon faa ha beri do zin ni. ¹⁹ Roo le, Zezu ha ni faa ya a baa ha ni mii: «Yi mu se puo ka luo nzob ini bori, a mu kji fal feru riw bele ka Ngerembay daa zin mu bay faa law kere be na ha ri laa.» ²⁰ Bayji le, ledban na uru a zol ki na laa, a tii saw ka-kaa bay feru riw bele ka Zezu daa zin ni na ha nzobri ka tusiri Dekapol*. Nzobri riw bele ka i laa bayke na i kaw yer.

Vu Zayrus bay may ka sim tji ni (Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Zezu yi bay tuo na robay a se nzaa kporombii ka fi kelu. Leε, ruo nzobri ngji bamba mbu ki i kiri ni gbuk ka nzaa kporombii na ku. ²² Bayji le, mbay tul *hul mbu ki Zibri mbiw munu ka rin-e ba Zayrus tji zadε na ku. Zadka'a ko Zezu na bayji le, ka kii a naa pol-e ²³ a kod ni mii: «Mbay! Vu-i ka ba led may nzob naa siri ba hud. Kod nguoy hoy, mu vi daa nduo-o bo tul-e bo ha suo-e ka vaa a kaw bay kumnun ha mi.»

²⁴ Zadka Zezu laa bay be na munu bayji le, ka uru a se zin ni. Ruo nzobri ngji bamba se fal-e i mbuo ni luo luo. ²⁵ Leε, ka zadε ku na, may mbiw do di ku ka sim tji ni daa mbiimbam duo fale sidi ro. ²⁶ Bay faa hari be ka luo nzob hana sawpuu vaa nzobri bod bod ngji bamba na, ka koke seke fe ka nduori bamba, a bie lari be riw bele. Roo le, sawpuukeri ku na so ni mbiw ya, ha sim na tji ni ba pola pola. ²⁷ Zadka led may na laa soro bay ka se tul Zezu na bayji le, ka rii sakra ruo nzobri, a uo kpuru a tji ka fal-e a zaa gari be, ²⁸ bay ji le, ka baa ka bil law-e mii: «Zadka mi zaa gari

beri ki hoy le, suo-i na a vaa.» ²⁹ Ka zadε ku hoy, sim ka tji ni na nzi-e kun ned ha ni ko mii, suo beri vaa bay kere.

³⁰ Leε, ba vaa hoy Zezu ko mii, hurusuo tji saa suo beri, a fere nun-e ka sakra ruo nzobri a vbi ri mii: «A ve ze zaa gari bi le?» ³¹ Bayji le, led nduobal-eri yinra bay bay ha ni mii: «Ruo nzobri ka i mbuo mu luo luo key na, mu ko ya roo, mu baa mii, a ve ze zaa suo-o le, na le woo?» ³² Roo le, Zezu ko-kom rie ni bay koko nzob ka daa fe na ku. ³³ Leε, led may na hie daa ni ha ni to dek dek, bay ji le, fe ka daa ha suo-e vaa na ka ko ko. Ka vi huku siri ka pol Zezu, a baa suo bay ka bil law-e riw bele ha ni. ³⁴ Bayji le, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «Vu-i mayke, law-a ka mu daa bo tul-i na, ha suo-o na vaa mu. Mu se bay kere dekeke; suosere bo na ti daa mu mbaa.»

³⁵ Zadka Zezu do baa bay kob robay na bayji le, nzob nzaaped haneri vi saa puo mbay Zayrus i baa ha Zayrus na mii: «Vu-o na hu-hu. Waa, bay ji ndaw roo mu yoklo mbay Zezu na bay le?» ³⁶ Zezu laa bay bari ka i baa na, roo le, ka daa law-e bo di ya; ka baa ha mbay tul hul mbu ki Zibri na mii: «Ha hie ka daa mu ya; mu daa law-a ka bo tul-i!» ³⁷ Zezu pon faa ha nzob mbiw su ni ya. Roo le, ba Piyer bay Zak bay yu-e Zaa huori hoy ze i su ni. ³⁸ Zadka i tji puo mbay tul hul mbu ki Zibri na bayji le, Zezu ko nzobri ka i kaw zad hud ka i do bod suori i reke rew i nda saa nzaa belen belen. ³⁹ Leε, ka rii a se hula a baa ha ri mii: «Bay ji ndaw roo i dara suori, i re-rew mini key le? Led may tikdi na hu ya, roo le, ka na-nam.» ⁴⁰ Bayji le, bari na i sie ni sie hoy. Leε, Zezu ha ri tji kele riw bele, a ha baa led bay maa led, roo bay led nduobal-eri ka say na rii zin ni i se zad ka led may tikdi na naa di. ⁴¹ Bayji le,

* 5:20 5.20 Tusiri Dekapol na, ngerepuori ba duo do di.

Ze zu m gba nduo-ε a baa ha ni mii: «*Talita Kum.*» Bay nzaa bay naari le, baa mii: «Má y tikdi, mi baa ha mu, uru siya.» ⁴² Ká zadε ku hoy le, led má y tikdi ká do bá y mbiimbam duo fale sidí na uru siya a tii saw se-sed. Zadka i ko feke na, zad bay zee ri sel ha ri kaw yer. ⁴³ Leε, Ze zu baa bay ηgo-ηgoη mii: «I ha bay key na ka tji ká nzaa-rí ha nzo b mbjw ka laa ya.» Fale ku roo a baa ha ri mii: «I ha ni fe sum ha ni su!»

6

Nzo b Nazaredri daa law-ri bo tul Ze zu ya

(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Ze zu uru ká zadε na ku a se puo ká'a ηgoη ká di, le, led nduo bal-eri su ni. ² Zadka *nam mgbaka taram Zibri vi bá yji le, Ze zu se *hul mbjw kji bari Zibri a tii saw fére nzo bri fe. Leε, nzo bri ηgji bamba ká i laa fe fére be na tuku ri ha ri baa mii: «Hay! Fe fére beri key na, uru saa ha le? Nun nzem key na, a ve ze ha ni le? Mase a ve roo ha ni hurusuo daa kji fe sanri ká mini key le? ³ Waa, ka ba nzo b saka puu, vu Mari na ya le? Ka ba yu Zak bá y Zoze bá y Zud bá y Simoη ya le? Tini-eri ti sakra naari key ya le woo?» Feke ku na daa ha ri daake law-ri bo tul Ze zu ya. ⁴ Leε, Ze zu baa bay ha ri mii: «Nzo b yaηa bay saa nzaa Ngerewuru na, i hje ni bá y zadri riw bele, roo le, ba nzo b puo mboη niri bá y nzo b saw kani beri bá y nzo b ini beri huo-ri hoy ze i hje ni ya.» ⁵ Sawke mini ze, Ze zu maa daa fe san ká puo mboη ni ya, roo le, ka daa nduo-ε bo tul nzo b suosere m haneri a vaa ri. ⁶ Law-ri ká i hii daa bo tul-e ya na tuku ni ha ni kaw yer.

Ze zu pie led nduo bal-eri sidí sidí bay haηa ri ka-káa bay be

(Mat 10.5-15; Luk 9.1-6)

Fale ku le, Ze zu se puori ká kiri Nazared kor a fere fe ká di. ⁷ Ka di

led nduo bal-eri ká duo fale sidí, a tii saw pie ri sidí sidí, a ha ri hurusuo ká tul temndayari. ⁸ Pola roo bay pie ri na, ka baa ha ri mii: «I m gba fe mbjw do nduo-rí bá y sed varu baari ya, kaw hoy ze i m gba. I se bá y fe sum ya ndaw, bol ya ndaw, i daa lari ka nduo tul gari baari ya ndaw. ⁹ I nduo gari ka ká y tul kji ya. I ndaa dikon ze ka do bal-rí.» ¹⁰ Ka baa ha ri na ro bay mii: «Zadka i se puo mbjw, roo nzo b di ri bay haηa ri kaw zij ni ká puo be na le, i ká w di kpuru maa bá y zol baari. ¹¹ Zadka i se puo mbjw munu, roo nzo b puokeri hii bay mgbaka ri bá y kere ya, mase i hii bay láa bay baari ya le, i tji ká puoke ku, a i nda kusal puoke ká bal-rí ku b ku b bay bakake ri se tul fe kaaya ká i daa na.» ¹² Bá yji le, led nduo bal-eri zol i se ka-káa bay haηa nzo bri suo ker bay bari. ¹³ I nii temndayari ηgji bamba ndaw, a i daa num zuo tul nzo b suosere mri ηgji bamba ha ri vaa ndaw pi.

Bay hud Zaa Batis

(Mat 14.1-12; Luk 9.7-9)

¹⁴ Soro bay Ze zu m gba a yaa bá y zadri riw bele ha bayke todo a bo suku Mbay *Erod. Nzo b haneri baa bay ká tul Ze zu mii: «Ba Zaa Batis ká tji saa luo hud! Sawke mini ze, ka do bá y hurusuo ká bay daa fe sanri.» ¹⁵ Nzo b hawri baa mii: «Ba *Eli*.» Nzo b kji bod ro bay baa mii: «Ba nzo b yaηa bay saa nzaa Ngerewuru mbjw ká do munu ká nzo b mbjw ká ba nzo b yaηa bay saa nzaa Ngerewuru naari ká piedke lew.» ¹⁶ Zadka Mbay Erod laa bayke munu na bá yji le, ka baa mii: «Ba Zaa Batis ká mi ha ri kuj tul-e na; ba be na ze ka tji saa luo hud ku le!» ¹⁷ Tusuke le, zadka Zaa kaw bá y kumnun ko b bá y na, Mbay Erod mbi nzi-ε ha ri m gba Zaa i sij ni bá y sal lari i daa ni bo hul sal, bay

* **6:15** 6.15 Eli na ba nzo b yaηa bay saa nzaa Ngerewuru ká bay be do bil *Mbede Ngerewuru ká piedke.*

ji le, Mbay Erođ ká yaa Erođiade ká ba máy yu-ε Filiβ na, ¹⁸ Zaa baa ha ni banɔɔ mii, ka do báy faa ká bay koro máy yu-ε na ba taa be ya. ¹⁹ Ba fe ká daa ha law Erođiade faa ni ká tul Zaa a hii bay ika ni, roo le, ka maa daa munu ya bay tul Erođ ²⁰ ká hie ni, a ko ni ba nzob fe daa báy zadε ká do bod ba taa Ngerewuru, ze a koro ni. Zadka Mbay Erođ laa bay Zaa na, law-ε nzaa ni. Be nu ku hoy kara, ka hii láa bay be na mgbum.

²¹ Báyji le, nam mbijw munu na Erođiade zinj faa. Namke ku na ba nam mbona Mbay Erođ ká'a daake fe sum ha nzobri. Ka di ngerε beri báy ngerenzob yumri báy ngerenzob reke tul puori ká kudu zad ká Galele. ²² Báyji le, vu Erođiade ká ba led máy tikdi na rii a se bil hul fe sum bari na a nda-nday. Lεε, nday ká'a nda na rii law Mbay Erođ báy nzobri ká'a di ri kaw zinj ni na. Báyji le, Mbay Erođ baa ha ni mii: «Vbi mi fe ká law-a hii, le, mi haɔa mu.» ²³ Ka haa hud ká di mii: «Fe ká mu vbika mi na, mi haɔa mu na ki. Ze ba na tafεle puoruo bi hoy kara, mi haɔa mu!» ²⁴ Báyji le, led máy tikdi na zol ká nzaa Mbay Erođ na, a se luo mi-ε a vbi ni mii: «Haa ji ze mi vbika le woo?» Lεε, mi-ε na yinjra báy bay ha ni mii: «Mu se mu vbi ni tul Zaa Batis ze ha mi.» ²⁵ Lεε, led máy tikdi na takra a yji báy tul bal-ε nzek, a se luo mbay na a baa ha ni mii: «Mi hii bay haɔa mu ha mi tul Zaa Batis ká zad ni key kod hoy ka bo bil patinza ha mi.» ²⁶ Zadka Mbay Erođ laa bayke munu báyji le, su-ε rii ni ya. Roo le, ka hii bay bed led máy tikdi na ya, bay tul hud ká'a haa ká nun ruo nzobri ká'a di ri kaw zinj ni na. ²⁷ Zadε ku hoy, ka mbi nzi-ε a pie nzob yum mbijw ká koro zad na bay haɔa ni se a vaa kun tul Zaa Batis a vike. Lεε, nzob yum na se bil hul sal na a kun tul Zaa Batis ²⁸ a daa bo bil patinza a vike ha led máy tikdi na, le, led máy tikdi na

yaa a seke ha mi-ε na. ²⁹ Zadka led nduobal Zaari laa bayke munu báyji le, i vi mbi hud be na i voro.

Zezu hol nzobri ba isod sod duo zad ndebe
(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Zaa 6.1-14)

³⁰ Nzob nday nzaaped Zezuri yji saa zad ka-kaa Bay Kere, i se luo-ε i kji fal feri riw bele ká i daa báy fe ká i fere nzobri na ha ni. ³¹ Nzobri ká i vi luo-ε a i zol na i ngji bamba tasiri ha Zezu báy led nduobal-eri i zinj faa ká bay suna fe kara ya. Sawke mini ze, Zezu baa ha led nduobal-eri na mii: «I vi zinj mi, bo naa vaa kawri zad ká do kolok i mgba taram su-ri ká di ndji.»

³² Báyji le, i tji i zol hu-ri hoy i vaa hil bil tuo i se ba zad ká do kolok na. ³³ Roo le, nzobri ngji bamba ko Zezu báy led nduobal-eri ká i kaw bil tuo i zol vaw na. Lεε, i tji báy puo puo riw bele, i duu fal ki báy bal-ri i tji zadε na ku pola ha Zezu báy led nduobal-eri na.

³⁴ Zadka Zezu tji saa bil tuo, a ko ruo nzobri ká i mbu ki mer mer na ku báyji le, ka ko nun sie bari, bay ji le, nzobkeri rii baduri ká nzob koro ri tiya. Lεε, Zezu tii saw fere ri fe ngji bamba.

³⁵ Zadka sie ton ndji bay rin na báyji le, led nduobal-eri soro ba lakun-ε i baa ha ni mii: «Sie kal ro, a zad ni key na ba bil law kor ze do key. ³⁶ Ha nzobri key na i se puori báy vu puori ká kiri naari key i vaa hie fe sum i su.» ³⁷ Lεε, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Baari ki ze i ha ri fe sum ha ri su.» Báyji le, led nduobal-eri vbi ni mii: «Uwaa, mu hii bay haɔa buru vaa hie maapa ha nzobri su le? Fe sumke ku na a maá lari ped nam isod sod sidi!»

³⁸ Lεε, Zezu baa ha ri mii: «I do báy maapa ba mina le? I se i vaa ko!» Zadka i se i vbi bay i laa na báyji le, i yji i baa ha ni mii: «Buru do báy maapa ba ndebe báy sjiri ba sidi.» ³⁹ Fale ku le, Zezu mbi nzi-ε

hã led nduoɓal-eri bay haɗa ri hã nzobri kaw siri báy kudfuke kudfuke ká tul suy pame. ⁴⁰ Lɛɛ, nzobri kaw báy kewke kewke. Kewke taa sɨn ndebe ndebe ndaw, isod sod ndaw pi. ⁴¹ Báyyi ɛ, Zezu yaa maapa ká ndebe báy sɨi ká sidí na, a ura nun-ɛ ba siya a daa taambol hã Ngerewuru, roo a haw maapa na a hã led nduoɓal-eri bay haɗa ri leke nzobri na. Ka leke ri sɨi ká sidí na ndaw ká sakra bari riw bele. ⁴² Bari riw bele na i su mbaa bil-ri maa báy zad kɔn bari. ⁴³ Lɛɛ, led nduoɓal-eri na i faa bie maapa báy sɨi na mbaa budu ba duo fale sidí. ⁴⁴ Bari ká i su maapa na, warari maa isod sod duo zad ndebe (5.000).

Zezu se tul maambii
(Mat 14.22-33; Zaa 6.15-21)

⁴⁵ Fale ku ndji hoy ɛ, Zezu hã led nduoɓal-eri hil í kaw bil tuo í zol pola hã ni bay séke ba nzaa kporombii ká fi kelu ba ngerepuo Besayda. Zadka i zol na, Zezu ton fal kob bay baa hã ruo nzobri zol faa puo. ⁴⁶ Fale ká'a hã nzobri zol na báyyi ɛ, ka se tul kuo bay daa nzaa bay kere. ⁴⁷ Zad sii báyyi ɛ, tuo na do bil law mbii, ɛ, Zezu huo-ɛ hoy ze do siri. ⁴⁸ Nzaa faa nzaaruo na led nduoɓal Zezuri zin faa ká bay hila tuo na mbaa, bay yi ɛ, zuu kuu ngji bamba a suo nun-ri. Zadka Zezu ko munu na báyyi ɛ, ka se tul mbii takam takam ba luori, ton ndji munu hoy bay haɗa ni kál ri. ⁴⁹ Zadka i ko ni ká'a se tul mbii na munu báyyi ɛ, i ko í baa mii ba wuru, ro í guu fe gurum gurum. ⁵⁰ Tusueke ɛ, i ko ni báy zad bari riw bele, a í to kpak kpak. Roo ɛ, ká zadɛ ku na Zezu baa ha ri mii: «Ba bi ki zu, i sin law-ri, i hã hie ka daa ri ya!» ⁵¹ Fale ku roo a hil a kaw zin ri ká bil tuo na, ɛ, nzaa zuu na ví kuɗ nzed. Feke ku na tuku ri ngji bamba tasiri ha ri kaw yer. ⁵² Tusueke ɛ, fe saɗ ká Zezu daa báy maapa na, fe kóko bari maa bay kóko sawke ya.

Zezu vaa nzobri ká Zenezared
(Mat 14.34-36)

⁵³ Zezu báy led nduoɓal-eri tuo maambii i tji fi kelu ká zadri ká kiri Zenezared kor, a í sin tuo na do nzaa kporombii. ⁵⁴ Zadka i tji saa bil tuo na munu hoy ɛ, nzobri ko ba Zezu. ⁵⁵ Zad ká'a do di ká nzobri laa bay be na, i duu báy tul puori riw bele, a í tii saw faa zob semri báy hiike í séke hã ni. ⁵⁶ Zadri riw bele ká Zezu se di, ká ba vu puori ká do bisuy, mase puori, mase ngerepuori kara, nzobri vi báy zob sem bari í daa zuo zad áake ká nun ruo, a í kod Zezu bay haɗa ni ka pon faa ha ri zaa nzaa gari be fi siri hoy. Lɛɛ, bari riw bele ká i zaa nzaa gari be na, i vaa báy kere.

7

Zezu baa bay ká se tul fe saw puo
(Mat 15.1-9)

¹ *Fariziri báy zob fére nzobri *bol kusol haneri ká i uru saa Zuzalem na, í ví mbu ki í kiri Zezu. ² Báyyi ɛ, i ngaa led nduoɓal Zezu haneri ká i su fe tan sje nduo-ri *tan kad kad munu ká Zibri daa ba fe saw puo bari na ya. ³ Tusueke ɛ, Fariziri báy Zib hawri riw bele na, i daa vu mbom bo tul fe fére bulu bari ká i yaa; i sje nduo-ri tan kad kad roo í su fe báy. ⁴ Zadka i uru saa zad fe hie hoy kara, i sje nduo-ri tan kad kad munu ká bol kusol bari kie na roo, í su fe báy. I daa vu mbom bo tul fe saw puo hawri bod bod ngji bamba, munu ká faa waa kobo báy tasa báy suna.

⁵ Báyyi ɛ, Fariziri báy *zob fére nzobri bol kusolri na i vbi Zezu bay mii: «Bay yi ndaw roo led nduoɓal-ari daa vu mbom bo tul fe saw puo ká bulu naari daa na ya ɛ? I sje nduo-ri báy faake munu ká bulu naari fere naari na ya hoy í su fe!» ⁶ Lɛɛ, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Bay ká Ezay yaa saa nzaa Ngerewuru se tul-ri na do báy zadɛ.

I ɓa nzob nzaa ruo bayri munu ka'a daa do mbede mii:

“Nzobri key na i daa mbay bo tul-i bay nzaa-ri hoy, roo le, bil law-ri do di di zinj mi.

⁷ Ruo ka nzobri key ruo mi na do ba fe ka gor hoy, bay ji le, feru ka i fere nzobri na ba fe saw puo nzobri ki hoy bo, ba Bay bi ya*.”

⁸ «Baari na, i pon bol kusol Ngerewuru bo fi mbijw i daa vu mbom bo tul fe saw puo nzobri hoy.» ⁹ Fale le, ka baa ha ri mii: «Baari na i ko faa tun bol kusol Ngerewuru na ngeren, bay mgbaka fe saw puo baari ka i fere nzobri na ngo-ngo! ¹⁰ Tusueke le, bol kusol ka Ngerewuru ha *Moyze na baa mii: “Mu daa vu mbom ka bo tul baa-ka bay maa-ja†.” Robay, “Nzob ka fad mi-e bay bi-e le, do nun ika ni‡.” ¹¹ Roo le, baari na i fere fe saw puo baari mii, zadka nzob do bay fe bay sokoke bi-e bay mi-e, roo a baa mii, beri ti haɗa ri ya, bay ji le, ba korban, bayke baa mii, ba fe ka beri kor do bod bay haɗa Ngerewuru, le, ¹² i pon faa ha nzobke ku na bay haɗa ni ka so nzob mbon niri na mbaa. ¹³ Bay faa fe fere saw puo baari ka i suo i fere ki mini key na, i ponke Bay Ngerewuru do fi mbijw. Robay, i daa feru ngii bamba ka ri kire be niri key ndaw.»

Fe ka daa ha nzob siike ndin ndin (Mat 15.10-20)

¹⁴ Bayji le, Zezu di ruo nzobri na robay a baa ha ri mii: «Baari riw bele na, i te suku-ri i laake bay bi key na bay kere i tuu sawke ta-tan! ¹⁵ Fe mbijw ka nzob su se bil-e ka daa ha ni siike ndin ndin ka nun Ngerewuru na, tiya. Roo le, fe ka tji saa bil law nzob ze daa ha ni siike ka nun Ngerewuru. ¹⁶ [Nzob ka do bay suku bay laake le, ka laa.]]

¹⁷ Zadka Zezu pon ruo nzobri a ri hula bayji le, led nduobal-eri vbi

ni saw law bayke ka'a baa ha ri na. ¹⁸ Lele, ka baa ha ri mii: «Baari kara, i ta laa bay key na kpuy le woo? Fe sum mbijw mini ka nzob su se bil-e na ti daa ha nzob siike ndin ndin ka nun Ngerewuru ya, ¹⁹ bay ji le, fe key na kal a se bil-e bo, bo bil wara law-e ya; fale le, ka niike miiri riw bele ba kele.» Be ze bay faa bayri key na, Zezu baa mii, fe sumri riw bele na ba fe kere ka maa bay suna. ²⁰ Lele, ka baa na robay mii: «Ba fe ka tji saa bil wara law nzob, ze daa ha nzob siike ka nun Ngerewuru, ²¹ bay ji le, ka bil wara law nzob ka nziiya ze ker bay kaayari ka ha nzob daake fe kaayari na tji saa di: ker bay riiba ndaw, ika nzob ndaw, daa nun pie ndaw, ²² koko nun fe ndaw, daa law mboroko ndaw, ula nzob ndaw, taka mgbay bapibi ndaw, daa sere ndaw, ranja ki ndaw, siika suo ndaw, roo fe daa koko ndaw pi. ²³ Feyakeri riw bele key na uru saa bil law nzob, roo a daa ha ni siike ndin ndin ka nun Ngerewuru.»

May ka ba Zib ya daa law-e bo tul Zezu (Mat 15.21-28)

²⁴ Fale ku le, Zezu uru ka zadu na ku, a se tusiri ka do di ya bay ngerewuru Tir. Ka tji puoke ku a ri a se hul mbijw munu a hii bay haɗa nzob mbijw kara ka ko zad kaw be ya, roo le, faa muo suo-e tiya. ²⁵ Zadu ku hoy, may mbijw munu ka temndaya do tul vi-e ka ba led may tikdi na laa soro bay Zezu, le, ka vi a naa pol-e. ²⁶ Mayke ku na ka ba Zib ya, i mbon ni ka Fenisi ka tusiri Siri. Lele, ka kod Zezu bay haɗa ni ka nii temndayari ka do tul vi-e na. ²⁷ Roo le, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Ala ledri ha ri su fe ha bil-ri mbaa pola ndaw ro, bay ji le, do ndad bamba bay mbika fe sum ka do bay tul ledri a vbu ha vu vayri ya.» ²⁸ Bayji le, may na yinjra bay

* 7:7 7.7 Ezay 29.13. † 7:10 7.10 Tji kele 20.12. ‡ 7:10 7.10 Tji kele 20.12.

bay ha ni mii: «Zadε k̄i na zu, Mbay. Roo λε, vu váyri ká i naa saw tutakra na, i dam bum fe sum ká gay saa nzaa ledri siya na í s̄u.»²⁹ Λεε, Zezu baa ha ni mii: «Mu se puo. Báy faa bay ká mù ȳiñra báy kere na, temndaya na t̄ji ká tul vu-ο na ro.»³⁰ A zadka máy na ȳi a se puo báyji λε, ka k̄o vi-e na ká temndaya t̄ji ká tul-e a p̄oñ ni naa hii.

Zezu ha mbiki laa bay

³¹ Zezu uru ká tusiri Tir a ȳi báy faa ká t̄ji Sidon, a kal báy tusiri Dekapol, r̄o a se ba nzaa maambii ká Galele.³² Λεε, nzobri vi báy mbiki ká t̄a baa bay kp̄uy na ha ni, a í kod̄ ni bay haña ni ka daa nduo-ε bo tul mbiki na a vaa ni.³³ Báyji λε, Zezu mgba ni a t̄jike ká sakra ruo nzobri, a daa vu nduo-eri nduo suku mbiki na, r̄o a sa-sami a daa nda r̄im-ε.³⁴ Fale ku r̄o, a ura nun-ε ba siya, a ȳa ōmi f̄on a baa ha ledban na mii: «Efata.» Báy nzaa bay naari λε, baa mii: «Suk-ari ka laa bay.»³⁵ Ká zadε ku hoy suk-eri na vuo ndaw, a r̄im-ε kara tan báy kere ha ni baa bay yororo yororo.³⁶ Báyji λε, Zezu baka nzobri ká i do zadε na bay haña ri baa bayke ha nzob mb̄iw ya. Roo λε, ban̄guo ká'a baa munu ha ri na hoy kara, i daa ha bayke se ba pola pola.³⁷ Law nzobri naa w̄ol a tuku ri ha ri kaw yer í baa mii: «Feri riw bele ká'a daa na ndad̄ bamba! Ka ha mbikiri laa bay ndaw, a nzobri ká i baa bay ya hoy kara, i baa bay *tan kad̄ kad̄ ndaw pi.»

8

Zezu hol nzobri isod̄ sod̄ duo zad̄ niñ

(Mat 15.32-39)

¹ Bil sewke ku na, ruo nzobri nḡji bamba mb̄u k̄i ba k̄i r̄obay ká luo Zezu, roo λε, fe sum tiya. Báyji λε, Zezu d̄i led̄ nduo-bal-eri a baa ha ri mii: ² «M̄i k̄o nun síe nzobri key, bay ji λε, ba nam say ro i do z̄iñ m̄i a í ti báy fe sum ya. ³ Zadka m̄i ha ri z̄ol tan s̄uñ fe λε, i líe k̄on ká faa, bay ji

λε, ruokeri ká sakra bari ku na i uru faa d̄i d̄i.»⁴ Λεε, led̄ nduo-bal-eri baa ha ni mii: «Úwaa! Zad̄ haña ndaw r̄o buru séke d̄i bay z̄iñ fe sum hañε ha nzobri s̄u mbaa bil-ri ká bil law k̄or key λε?»⁵ Báyji λε, Zezu vbi ri mii: «Maapa ba mina ze ì d̄oke λε?» Λεε, i ȳiñra báy bay ha ni mii: «Ba ton̄o say.»

⁶ Ro, Zezu mbi nzi-ε ha ruo nzobri kaw siri. Fale λε, ka ȳa maapa ká ton̄o say na a daa taambol ha Ngerewuru, r̄o a haw a ha led̄ nduo-bal-eri bay haña ri leke ruo nzobri na. Λεε, i ȳa í leke ri na.⁷ I do báy vu s̄ji hañeri ndaw. Báyji λε, Zezu daa taambol ha Ngerewuru bay tul s̄jikeri na, a baa ha led̄ nduo-bal-eri bay haña ri leke nzobri na r̄obay.⁸ Λεε, nzobri riw bele s̄u mbaa bil-ri sib sib maa báy zad̄ k̄on bari. A bie maapakeri báy s̄jiri ká sad̄ na, led̄ nduo-bal-eri faa mbaa budu ba ton̄o say.⁹ Nzobri ká i do zadε na, i maa isod̄ sod̄ duo zad̄ niñ (4.000). Fale ku r̄o Zezu p̄oñ faa ha ri z̄ol, λε,¹⁰ ká zadε ku hoy, báy led̄ nduo-bal-eri na, i hil í kaw bil tuo í se ba tusiri Dalamana.

Fariziri vbi Zezu bay haña ni daa fe san̄

(Mat 16.1-4)

¹¹ Farizi hañeri vi luo Zezu í tii saw máy bay z̄iñ ni bay nzaake nzi-ε. Ze í vbi ni bay haña ni ka daa fe san̄ mb̄iw ha bari k̄o mii, hurusuo-ε na uru saa luo Ngerewuru.¹² Báyji λε, Zezu ȳa bawda ōmi f̄on a baa mii: «Bay ji k̄i r̄o, nzobri ká timbedε key vbi bay k̄oko fe san̄ λε? M̄i baa ha ri ta-tan̄ ba tusue k̄i, fe san̄ mb̄iw mini kara m̄i ti haña ri k̄o ya!»¹³ Fale ku λε, ka p̄oñ ri a hil a kaw bil tuo z̄iñ led̄ nduo-bal-eri í ȳi a í se ba nzaa maambii ká fi kelu.

Fe fére kaaya Fariziri báy nzob Erodri

(Mat 16.5-12)

¹⁴ Báyji λε, led̄ nduo-bal-eri ȳiñra faa maapa na sel. I do báy maapa mb̄iw munu hoy ká bil tuo.¹⁵ Λεε,

ZeZu baka ri a ɓaa mii: «I nze ɓáy sùo-rì! I kóro sùo-ri ká tul fe fére kàaya *Fariziri ɓáy nzoɓ Erodri ká ɗo munu ɓa fe hew fe na.» ¹⁶ ɓáyji le, leɗ nduoɓal-eri tii saw máy bay ká sakra kɪ, bay ji le, i ɗo ɓáy maapa ya. ¹⁷ Munu ká ZeZu ko fe ká i ɓaa ɓayke na, ka ɓaa ha ri mii: «Bay ji ndaw roo ì máy bay ká sakra kɪ mii, ì ɗo ɓáy maapa ya le? Waa, ì ko ya ɓáy le woo? I ko tánke ya ɓáy le? Nun-rì mgbuda ká ɗi ya ɓáy ɗoro zu le? ¹⁸⁻¹⁹ I ɗo ɓáy nun bay kókoke fe, le, ì ko ya! I ɗo ɓáy suku bay láa bay, le, ì láake ya! Waa, mina le woo? Maapa ká ndebe ká m̀ haw ha nzobri ká isof sof duo zad ndebe (5.000) ha ri su na waa, ì yi-yiɗra le? Waa, ì faa bie mbaa buɗu mina le?» Leɗ, i yiɗra ɓáy bay ha ni mii: «Mbaa buɗu duo fale siɗi.» ²⁰ ZeZu vbi ri roɓay mii: «Zadka m̀ haw maapa ɓa tɔno say bay tul nzobri ká isof sof duo zad niɗ (4.000) na waa, ì faa bie mbaa buɗu ɗoroɗo ɗoroɗo ɓa mina le?» Leɗ, i yiɗra ɓáy bay ha ni mii: «Ba tɔno say.» ²¹ ɓáyji le, ZeZu vbi ri roɓay mii: «Waa, ì ko ya ɓáy le woo?»

ZeZu mgbuda nun raw

²² Fale ku le, ZeZu ɓáy leɗ nduoɓal-eri i t̄ji Besayda. Leɗ, nzobri sùu nzoɓ raw mbɷw munu ká ɗi, i vike ha ZeZu í kod ni bay haɗa ni ka zaa ni ɓo a vaa. ²³ ɓáyji le, ka mɓa nduo raw na a t̄jike ni saa bil puo a séke nzaa zad. Fale le, ka ɗaa mbii samí ɗo nun raw na, a ɗaa nduo-eri ɓo tul-e a vbi ni mii: «Mù ko fe le?» ²⁴ Leɗ, raw na ura nun-ε ɓa siya a ɓaa mii: «M̀ ko nzobri, roo le, i riɗi puuri ká se-seɗ.» ²⁵ Fale ku roɓay le, ZeZu ɗaa nduo-eri ɓa kɪ ɓo tul nun nzoɓ raw na. ɓáyji le, raw na ko-kóm ɓa sikɗa, le, nun-ε na taɗ ha ni ko zad ɓáy kere kad kad. ²⁶ Fale ku ká bay haɗa raw na ka zól na ɓáyji le, ZeZu ɓaa ha ni mii: «Mu se bil puo ya.»

Piyer ko ZeZu ɓa Krisi

(*Mat 16.13-20; Luk 9.18-21*)

²⁷ Fale ku le, ZeZu ɓáy leɗ nduoɓal-eri, i zol ɓa vu puori ká ɗo ɗi ya ɓáy ngerɛpuo Sezare-Filib. Zadka i se faa ɓáy na ɓáyji le, ZeZu vbi ri bay mii: «Waa, nzobri ɓaa bay mina ze se tul-i le?» ²⁸ Leɗ, i yiɗra ɓáy bay ha ni mii: «Nzoɓ haneri ɓaa mii, mù ɓa Zaa Batis. Nzoɓ kɪri ɓod ɓaa mii, mù ɓa *Eli. Nzoɓ hawri roɓay ɓaa mii, mù ɓa nzoɓ yaɗa bay saa nzaa Ngerɛwuru mbɷw munu.» ²⁹ ɓáyji le, ZeZu vbi ri mii: «A ɓaarɗi kɪ na waa, ì ɓaa mii, m̀ ɓa nzoɓ ve le?» Piyer yiɗra ɓáy bay ha ni mii: «Mù ɓa *Krisi, nzoɓ ká Ngerɛwuru waa bay pié ni vi.» ³⁰ Be nu ku ro, ZeZu baka ri ngo-ngoɗ bay haɗa ri ɓaa bayke na ha nzoɓ mbɷw ya.

ZeZu ɓaa bay huɗ be ɓáy t̄ji be saa luɗ huɗ

(*Mat 16.21-28; Luk 9.22-27*)

³¹ Fale ku le, ZeZu tii saw fére leɗ nduoɓal-eri fe mii: «Bi *Vu Nzoɓ na, ɗo nun haɗa m̀ ko seke fe ngɷi bamba. Ngerɛ Zibri ɓáy *ngerenzob fe poyri ɓáy *nzoɓ fére nzobri bol kusolri na i túɗ m̀ ngerɛɗ a í i m̀, a ndeke ɗi nam sayke le, m̀ t̄ji saa luɗ huɗ.» ³² ZeZu ɓaa bayke ta-taɗ ha ri. Leɗ, Piyer mɓa ni a t̄jike ngerɛɗ ɓa nzaa zad a tii saw ɓaa bay ziɗ ni bay tul bayri ká'a ɓaa na. ³³ ɓáyji le, ZeZu fere nun-ε a ko leɗ nduoɓal-eri a yiɗ Piyer mii: «Satan, mu zól ká lakun-i ɗi ɗi ɓa lew, bay ji le, kɛr bay ɓo na ɗo ɓa kɛr bay nzobri hoy ɓo, ɗo ɓa kɛr bay taa Ngerɛwuru ya.»

³⁴ Fale ku le, ZeZu ɗi ruo nzobri ɓáy leɗ nduoɓal-eri a ɓaa ha ri mii: «Nzoɓ ká hii bay séke fal-i le, ka pón sùo-ε yaklak ha m̀, a mbi puu say huɗ be, a soɓ a séke fal-i. ³⁵ Tusueke le, nzoɓ ká hii bay kóro kumnun be na, kumnun taa tusueke na, ka ti ziɗ ya. Roo le, nzoɓ ká'a pón sùo-ε yod bay tul-i, mase bay tul Bay Kere na, a ziɗ kumnun taa tusueke. ³⁶ A zadka nzoɓ ziɗ feri ká tusiri key riw

bele, rɔɔ a zɪŋ kumnun taa tusueke ya na waa, ba feziŋa ʒi kɪ zu le woo!
³⁷ Fe ʒi ndaw rɔɔ, nzob a maa bay haŋa Ngerewuru a sɔoke kumnun taa tusueke na le? ³⁸ Tusueke le, nzob ka daa sahoɣ bay tul-i, bay tul bay biri ka nun nzobri ka timbede key ka i pɔŋ Ngerewuru i daa fe kaaya na, bi Vu Nzob na, sieke ka mi vika bay riŋ dika ka Baa ha mi bay led nzaaped Ngerewururi ka nulue na, mi daa sahoɣ bay tul nzobke ndaw.»

9

¹ Robay ka baa ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: nzob haneri ka sakra bari ka i do zad ni key na, i ti huka ya kpuru bay kɔko nam ka Ngerewuru a vi reke mbay bay hurusuo-ε na bay nun-ri ndaw rɔɔ i hu bay.»

Suo Zezu fere do bod ka tul kuo (Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Fale ka daa nam yie na, Zezu ha Piyer, Zak bay Zaa se zɪŋ ni tul kuo ka gaŋ zenleŋ ka do nzaa zad a i kaw di huo-ri. Bayji le, ka zadε ku na, suo Zezu fere gbay ka nun-ri. ³ Gari beri nduy zɪri ri a puu kpa a kpa. Nzob mbijw ka tusiri key ka maa bay waa gari ha ni puu do munu na, tiya. ⁴ Bayji le, *Eli bay *Moyze ti ri mbuda i do loko soro zɪŋ Zezu. ⁵ Leε, Piyer mbi bay a baa ha Zezu mii: «Mbay, do ndad bamba bay haŋa naa kawri zad ni key. Ha buru daa hul pudɪ ba say. Mbijw ba taa bo, mbijw ba taa Moyze, a mbijwke laa le, ba taa Eli.» ⁶ Tusueke le, ka ko bay baa ya, bay ʒi le, hje daa ri zikiki. ⁷ Bayji le, sii mbam vi guba tul-ri gbukru, le, ka bil sii mbamke ku na kusol mgbaba beŋ ka di mii: «Be key na ka ba Vu-i; mi ko ni ba nzob nun-i. I laa bay be!» ⁸ Zadε ku hoy le, led nduobal Zezuri ko-kom rie ri gbuk, roo le, i ko nzob mbijw mbaa, ba Zezu huo-ε hoy ze do zɪŋ ri.

⁹ Zadka i do dira saa tul kuo na, Zezu mbi nzi-ε ha ri mii: «Feri ka i ko key na, i baa bayke ha nzob mbijw ya kpuru maa bay nam ka bi *Vu Nzob mi tiike saa luo hud.» ¹⁰ Leε, led nduobal-eri daa vu mbom bo tul bay ka a baa ha ri na, roo le, i may bay zɪŋ ki mii: «Ti saa luo hud ka fal hud be na waa, bayke baa mina zu le?»

¹¹ Fale ku le, led nduobal-eri vbi ni bay mii: «Bay ʒi ndaw rɔɔ, *nzob fere nzobri bol kusolri baa mii, “Do nun haŋa Eli ka vi pola ndaw rɔɔ, *Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni na, ka vi bay” le?» ¹² Leε, Zezu yinra bay bay ha ri mii: «Ba tusue ki, do nun haŋa Eli na ka vi pola ndaw rɔɔ, bay leke feri riw bele ha ni do bay zadε zeb zeb. Roo le, mi vbika ri bay: “Waa, bay ʒi ndaw rɔɔ mbede Ngerewuru baa mii, do nun haŋa Vu Nzob na a koko seke fe ngji bamba, a i tun ni ngereŋ le?” ¹³ Mi baa ha ri ta-taŋ: nzob yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru mbijw munu ka Eli na vi ro, le, nzobri dara ni munu ka law-ri hii, munu ka mbede Ngerewuru baa bayke pola se tul-e na.»

Zezu nii temndaya ka do tul led mbijw

(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Zadka Zezu bay led nduobal-eri ka say i vi di ya bay led nduobal-ε hawri bayji le, i ko ruo nzobri ngji bamba ka i kiri led nduobal-ε hawri na, bay nzob fere nzobri *bol kusol haneri ka i do may bay zɪŋ ki. ¹⁵ Zadka ruo nzobri ko Zezu na bayji le, tuku ri a i duu ba luo-ε bay hii soko ha ni.

¹⁶ Bayji le, Zezu vbi led nduobal-ε hawri na mii: «Fe ʒi ndaw rɔɔ i mayke bay zɪŋ ki munu le?» ¹⁷ Leε, nzob mbijw ka sakra ruo nzobri ku na yinra bay bay ha ni mii: «Mbay, mi vi bay vu-i ha mu, bay ʒi le, temndaya do tul-e a yoklo ni ngji bamba ha ni ta baa bay kpuy. ¹⁸ Zadri riw bele ka temndaya mbi ni ka di na, ka daa ni nda siri gbay

hà mbii nzi-ε tji fũka fũka ndaw, a sũ sere ng̃er ng̃er a ɓo kpamgbaŋ ndaw pi. Ze mĩ kod leɗ nduobal-ari bay haŋa ri nii temndayake na, ɛ, faake mba ri.»¹⁹ Báyyi ɛ, Zezu ɓaa hà ruo nzobri mii: «Baari nzob law ng̃o- ng̃ori! Waa, nam tòn ɓa mina báy roo bay haŋa mĩ kaw zĩŋ rĩ robay ɛ? Nam tòn ɓa mina báy roo mĩ íki law-i ká tul-rĩ ɛ? Mgba leɗ na ɓa líe hà mĩ.»²⁰ Lɛɛ, i mgba leɗ na í séke hà ni. Zafka temndaya mbi nun-ε a kɔ Zezu báyyi ɛ, ka mgba leɗ na a laŋ ni yik yik, a ɗaa ni ɓo siri gbirik. Leɗ na giri siri mgbeleŋ mgbeleŋ, a mbii nzi-ε kara tji fũka fũka ndaw pi.²¹ Báyyi ɛ, Zezu vbi ɓaa leɗ na a ɓaa mii: «Fe ni key na, ɗaa ni nam mina ro ɛ?» Lɛɛ, ɓaa leɗ na ɓaa hà ni mii: «Daa ni báy tóy ɓe k̄i h̄oy kpuru tji timbeɗe key.»²² Baŋguo na, temndaya na mbi ni ɓo huu ndaw, ɓo mbii ndaw bay ika ni. Roo ɛ, zadka hurusuo-ɔ maa ɗaa fe ɛ, mu kɔ nun sie ɓuru a mú sɔ ɓuru.»²³ Báyyi ɛ, Zezu ɓaa hà ni mii: «Mina roo mù ɓaa mii: “Zadka hurusuo-ɔ maa ɗaa fe ɛ,” na ɛ? Nzob ká ɗaa law-ε ɓo tul-i ɛ, fe mb̄iw ti mbaka ni ya.»²⁴ Lɛɛ, ká zadɛ ku h̄oy, ɓaa leɗ na ɛ beleŋ a ɓaa mii: «Mĩ ɗaa law-i ɓo tul-a; mu sɔ mĩ ká tul mbika law-i ká nḡji ya!»

²⁵ Zadka Zezu kɔ nzobri ká i ɗuu í nde tul ruo nzobri ká i kiri ni na báyyi ɛ, ka yiw temndaya na a ɓaa hà ni mii: «Bo temndaya ká mù haa leɗ key hà ni t̄aa ɓaa bay kpuy, a laa bay ya ndaw key na, mĩ ɓaa hà mù, tji ká tul leɗ na mú ȳji mú vi mb̄aa w̄m.»²⁶ Lɛɛ, temndaya na laŋ ni yik yik a guu fe beleŋ, a tji saa tul leɗ na, a pɔŋ ni naa siri kparak rii nzob ká hu-hu hà nzobri ká i nḡji ɓamba ɗo zadɛ na i ɓaa mii: «Ka hu-hu!»²⁷ Ro, Zezu mgba nduo-ε a ura ni hà ni ɗo siya zékre.

²⁸ Zadka Zezu báy leɗ nduobal-eri i rii í se hula í ɗo hu-ri h̄oy na báyyi ɛ, i vbi ni bay mii: «Daa mina ndaw roo, ɓuru maa bay nii temndaya ni

key na ya ɛ?»²⁹ Lɛɛ, Zezu yjĩra báy bay ha ri mii: «Kiri temndaya ká mini key na, báy faa nzaa bay kere k̄i h̄oy ze nzob a niike ni.»

Zezu ɓaa bay huf ɓe báy t̄i ɓe saa luɔ huf ɓa k̄i robay

(Mat 17.22-23; Luk 9.43b-45)

³⁰ Fale ku ɛ, Zezu báy leɗ nduobal-eri tji saa hula na ku í zol, í kal báy kuɗu zad ká Galele. Zezu hii bay haŋa nzobri kɔ zad kaw ɓe ya,³¹ bay ji ɛ, ka ɗo fére leɗ nduobal-eri fe. Ka ɓaa ha ri mii: «Bi *Vu Nzob na, i mgbaka mĩ í pón mĩ ɓo nduo nzobri, ɛ, i ika mĩ. Fale ɗaa nam say ɛ, mĩ t̄ji saa luɔ huf.»³² Báyyi ɛ, leɗ nduobal-eri laa saw bayke na taŋ ya, a í ɗaa h̄e ká bay vbika ni.

Nzob ve ze ɓa ngerenzob ɛ?

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Zezu báy leɗ nduobal-eri i tji Kapernayum í rii í se hula. Zadka i rii hula na báyyi ɛ, Zezu vbi ri bay mii: «Fe ji ndaw roo ì may bayke zĩŋ k̄i ká faa ku ɛ?»³⁴ Lɛɛ, i ɗo silili, bay ji ɛ, ká faa na i may bay ká sakra k̄i bay kóko waa, nzob ve ze ká sakra ɓari roo, ɓa ngerenzob ɛ?³⁵ Báyyi ɛ, Zezu kaw siri a ɗi leɗ nduobal-eri ká ɗuo fale sidi na a ɓaa ha ri mii: «Nzob ká hii bay ɗoko pola ɛ, ndaɗ bay haŋa ni ka ɗo ɓa ɔro fal, a ɓa nzob ɗaa ped hà nzobri riw bele.»³⁶ Fale ku ɛ, ka mgba leɗ mb̄iw ká nd̄ji munu, a ɗaa ni ɗo sakra ɓari, roo a mbi ni a mɓuo ni a ɓaa ha ri mii:³⁷ «Nzob ká mgba leɗ mb̄iw munu ká leɗ key na ɓa s̄uo-ε bay tul-i ɛ, ɓa ɓi k̄i s̄uo-i ze ka mgba mĩ ɓa s̄uo-ε ku. A nzob ká mgba mĩ ɓa s̄uo-ε ɛ, ɓa ɓi h̄oy ze ka mgba mĩ ya, roo ɛ, ka mgba nzob ká pie mĩ vi na ndaw.»

Nzob ká ruu zĩŋ naari ya ɛ, ka ɓa nzob fal ngan naari

(Luk 9.49-50)

³⁸ Zaa mbi bay a ɓaa hà Zezu mii: «Mbay, ɓuru kɔ nzob mb̄iw ká nii temndayari báy riŋ-a, ɛ, ɓuru nzaa

faa bay háa ni, bay ji le, ka se-seɗ zinj naari ya.» ³⁹ Roo le, Zezu baa mii: «Ì haa ni ya. Nzob ká ɗaa fe san bay riŋ-i na, ti báa bay kaaya zinj m̀ ba vaa ya, ⁴⁰ bay ji le, nzob ká ruu zinj naari ya na, ka ba nzob fal ngan naari. ⁴¹ A nzob ká'a káa mbii tunguo toy mbijw ha ri nzo, bay báa ká ì ba nzob *Krisi le, m̀ baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzobke ku na a zinj fe tundo be.»

Haja nzob ɗaa feyaa ba fe ká ndaya

(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² «Nzob ká ula leɗ mbijw ká ndii mini ká sakra leɗri ká ɗo key ká i ɗaa law-ri bo tul-i na ha ni ɗaa feyaa le, sijn bawda tisaw ɗo sol nzobke a vbu ni bo maambii na ndaɗ mba haɗa ni kaw bay kumnun a ula leɗ na. ⁴³ Zadka ba nduo-ɔ ze ɗaa ha mu ɗaa feyaa le, mu kuɗ ni bo bisuy. Séke bay nduo mbijw se zad kumnun taa tusueke na, ndaɗ mba séke bay nduo-ɔ sidɪ bele se zad kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya banɗuɔ. ⁴⁴ [Ba zad ká kayri hu ká ɗi ya ndaw, huu kara ruma ká ɗi ya ndaw banɗuɔ.] ⁴⁵ A zadka ba bal-a ze ha mu ɗaa feyaa le, mu kuɗ ni bo bisuy. Séke kpede bay bal mbijw se zad káw kumnun taa tusueke na, ndaɗ mba séke bay bal-a sidɪ bele ha ri vbu mu ɗo zad kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya. ⁴⁶ [Ba zad ká kayri hu ká ɗi ya ndaw, huu kara ruma ká ɗi ya banɗuɔ ndaw.] ⁴⁷ Robay, zadka ba nun-a ze ɗaa ha mu ɗaa feyaa le, mu ngókɗo ni mú naa ni. Séke bay nun-a mbijw ɗaru ha Ngerewuru re mbay ká tul-a na, ndaɗ mba séke bay nun-ari sidɪ bele ha ri vbu mu ɗo zad kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya. ⁴⁸ Ba zad ká kayri hu ká ɗi ya ndaw, huu kara ruma ká ɗi ya banɗuɔ ndaw. ⁴⁹ Kóko seke fe ká nzobri riw bele ko na ha ri ví ndaɗke munu ká tom ɗaa ha fe sum ndaɗ. ⁵⁰ Tom na ba fe kere, roo

le, zadka ráake tji na waa, fe ji ze ì ɗáake ha ni yji a raa ba ki bay le? Ndaɗ bay haɗa baari ki ze ì ba tom ráake, a í kaw ɗekɗe ká sakra ki.»

10

Nzob ti kún sakra nzob yaana kiri ya
(Mat 19.1-12; Luk 16.18)

¹ Zezu uru ká zadɗe ku a se ba kuɗu zad ká Zude ká nzaa baa Zurɗɗe fi kelu. Ruɔ nzobri mbu ki ba ki robay ká luɔ-ɛ. Leɛ, ka tii saw fére ri fe munu ká'a ɗaa banɗuɔ na. ² Bayji le, Farizi haneri soro ba lakun-ɛ bay nzáa nzi-ɛ ze í vbi ni bay mii: «Ká bil *bol kusol naari na waa, waa nzob ɗo bay faa ká bay nii máy be le?» ³ Leɛ, Zezu yji a vbi ri mii: «Bol kusol ji ze *Moyze ha ri le?» ⁴ I yinjra bay bay ha ni mii: «Moyze pɔɗ faa ha nzob bay haɗa ni ka ɗaa mbede nii máy be na ndaw roɔ a nii ni zól bay*.» ⁵ Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «Bay tul law ngonɔ baari ze Moyze mbike bol kusol na ku a ɗáake mbede ha ri. ⁶ Roo le, zadka Ngerewuru ɗaa feri riw bele bay tiikake lew hoy na, ka ɗaa waa nzob bay máy nzob zeb. ⁷ «Sawke mini ze, waa nzob a pɔɗ bi-ɛ bay mi-ɛ bay káw zinj máy be, ⁸ le, bari sidɪ bele reb na, i ví ba nzob ká mbijw†.» Be mini ze, i ba nzob ká sidɪ mbáa, roo le, i ba nzob ká mbijw. ⁹ Munu zu le, nzobri ká Ngerewuru sijn ri zuɔ ki na, ndaɗ bay haɗa nzob ka wál sakra bari ya.» ¹⁰ Fale ká Zezu bay leɗ nduobal-eri i yji í se hula na, leɗ nduobal-eri vbi ni bayri ba ki se tul bay ká'a baa ha nzobri na ku. ¹¹ Leɛ, Zezu baa ha ri mii: «Zadka nzob nii máy be zól, roɔ a yaa máy ki le, ka ɗaa kaaya zinj máy be na a ɗaa nun pie. ¹² Do faa mbijw munu ndaw, máy nzob ká zól saa hul waa, roɔ a yaa waa ki le, ka ɗaa nun pie ndaw.»

* **10:4** 10.4 Kijna bol kusol ba sidike 24.1-3. † **10:8** 10.8 Tiika saw fe 2.24.

Zezu sam fe zuo tul ledri
(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Nzobri vi báy ledri ha Zezu bay haña ni ka daa nduo-ε bo tul-ri, roo le, led nduobal-eri haa ri. ¹⁴ Zadka Zezu ko munu na báyji le, law-ε se ni a baa ha led nduobal-eri na mii: «I ala ledri ha ri vi luo-i bo, i haa ri ya, bay ji le, Ngerewuru re mbay ka tul bari ka i do munu ka ledri key. ¹⁵ Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzob ka yaa Ngerewuru ba law-ε ha ni re mbay ka tul-e munu ka led na ya le, ka ti doko sakra nzobri ka Ngerewuru re mbay ka tul-ri na ya wum.» ¹⁶ Fale ku le, ka faa ledri na a mbuo ri do nduo-ε, roo a daa nduo-ε bo tul-ri.

Bay ka se tul nzob feziña
(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Zadka Zezu se faa báy na báyji le, nzob mbijw munu duu a vaa huku pol-e a vbi ni mii: «Mbay kere, haa ji ze mi daa roo bay zinke kumnun ka do banquo na le?» ¹⁸ Lee, Zezu baa ha ni mii: «Bay ji roo mu di mi ba nzob kere le? Ngerewuru ki huoe hoy ze ba nzob kere bo, nzob ki mbijw mini ka nde ni nde na, tiya. ¹⁹ Mu ko bol kusolri ka Ngerewuru ha nzobri ka baa mii: “Mu ti ika nzob ya, mu ti daa nun pie ya, mu ti ri-riiba ya, mu ti kudf bay zuo nzaa nzob ya, mu ti ula nzob mu yaa fe be ya, roo mu daa vu mbom bo tul baa-ka bay maa-ña‡.”» ²⁰ Báyji le, nzob na baa ha ni mii: «Mbay, bol kusolkeri ku na, bay kuban bi ki hoy mi do tul-e riw bele tji vuri.» ²¹ Lee, Zezu jri ni a hii ni a baa ha ni mii: «Fe mbijw puo mu. Mu se mu vaa hie fe bori riw bele ka mu doke na, bo mu pon larike ha nzob kukuri. Munu ndaw roo, mu doko bay feziña taa tusuekeri ka nulue. Fale ro le, mu yi mu se fal-i bay.» ²² Zadka nzob na laa bay ka Zezu

baa munu na báyji le, ka siñ tunun-ε mbid mbid a zol mgbirin, bay ji le, ka do bay feziñari ngji bamba.

²³ Báyji le, Zezu ko-kóm rie fal-ε gbuk a baa ha led nduobal-eri mii: «Do ngon bamba bay haña nzob feziñari din tul-ri ha Ngerewuru re mbay ka tul-ri!» ²⁴ Bayri ka a baa na yoklo ker bay led nduobal-eri. Roo le, Zezu baa na robay mii: «Vu-iri, do ngon bamba bay haña nzob ka ha Ngerewuru re mbay ka tul-e! ²⁵ Haña zambal nduo luo zoy a tji ka nun-ε na do ngon bamba tasiri. Roo le, haña nzob feziña din tul-e ha Ngerewuru re mbay ka tul-e na, do ngon bamba tasiri kal di robay.» ²⁶ Bayri ka Zezu baa na, tuku led nduobal-eri ha ri kaw yer i vbi ki bay mii: «A munu ku waa, nzob ve ze a maa bay zin pam na bay leS?» ²⁷ Zezu jri ri a baa ha ri mii: «Ba fe ka mba nzobri, roo le, mba Ngerewuru ya, bay ji le, Ngerewuru na fe ka mba ni mba na, mbijw tiya.»

²⁸ Báyji le, Piyer mbi bay a baa ha ni mii: «Mu ko, buru na buru pon feri riw bele bay seke fal-a.» ²⁹ Lee, Zezu baa ha ni mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki. Nzob ka pon hul be, mase yu-eri bay tini-eri, mase bi-ε bay mi-ε, mase vi-eri, mase waa be bay tul-i, mase bay tul Bay Kere na le, ³⁰ Ngerewuru a haña ni kiri isod sod kal tul-e taa hay ka vuri key. A haña ni hulri ndaw, yu-eri ndaw, tini-eri ndaw, mi-eri ndaw, vi-eri ndaw, wari ndaw, roo bay daa nun tuo sieri kara ndaw ka bil sew ka naa kawri di timbede key. Fale le, ka bil sew ka a vi vuku na, ka a haña ni kumnun ka do banquo. ³¹ Roo le, nzobri ngji bamba ka i do pola timbede key na, i doko fal. A nzobri ka i do fal timbede key na, i doko pola.»

‡ 10:19 10.19 Tji kele 20.12-16; Kijna bol kusol ba sidike 5.16-20. § 10:26 10.26 Fe ka Zezu baa bayke ka zad ni key na, tuku led nduobal-eri, bay ji le, Zibri ker mii, nzob ka do bay feziña ngi-ngji na, feziña be na kie mii, ka ba nzob ka a rii law Ngerewuru, roo puoruo Ngerewuru kara ba taa be ndaw pi. Roo le, Zezu kie ri mii, ker bay bari do bay faake ya.

Zezu baa bay hud' be bay tji be saa luɔ hud' na rɔbay

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Zadka Zezu bay leɗ nduobal-eri i se faa í tji zad' ká hil ba Zuruzalem na, ka se pol-ri, le, law leɗ nduobal-eri tɔ, a nzobri ká i tɔŋ fal-ri na kara hje daa ri ndaw. Bayji le, ka faa leɗ nduobal-eri ká duɔ fale sidí na a dɔke fi mbjw a baa bay ferí ká'a tji tul-e na ha ri ³³ mii: «Í laa key, náa séri ba Zuruzalem na ro vǎy. Ba zad' ká i pɔŋ mǐ bi *Vu Nzob na bo nduo *ngerenzob fe poyri bay *nzob fére nzobri bol kusolri ká dí. Bari na i daa bay hud' bo tul-i í pɔŋ mǐ bo nduo nzobri ká i tuu Ngerewuru ya. ³⁴ Bari key na i síe mǐ, í sa-sami zuɔ nun-i, í ndaka mǐ bay ndoy don a í i mǐ. Fale ká ndeke dí nam sayke le, mǐ tji saa luɔ hud'.»

Vbiw Zak bay Zaa

(Mat 20.20-28)

³⁵ Fale le, vu Zebederi ká ba Zak bay Zaa, i soro ba lakun Zezu í baa ha ni mii: «Mbay, fe ká buru vbika mù key na, buru hii bay haŋa mù daa feke ha buru.» ³⁶ Leɛ, Zezu vbi ri mii: «Waa, fe ji ze ì hii bay haŋa mǐ daa ha rǐ le?» ³⁷ I baa ha ni mii: «Síeke ká mù káw ba mbay bay riŋ díka na, mu ha buru káw lakuna, nzob mbjw ka káw tunduo hoɔ bo, a nzob mbini ka káw tunduo gel bo laa.» ³⁸ Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «Fe ká ì vbi key na, ì ko ya hoy. Seke fe ká do bil kobo ká Ngerewuru a haŋa mǐ nzo na waa, ì maa ká bay nzoko ndaw, mase ì maa ká bay nduo bil-e ká i daa mǐ nduo dí na ndaw le?» ³⁹ Leɛ, i baa ha ni mii: «Uu! Buru ma-maa.» Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «Ba tusue kǐ, baarǐ na, fe seke ká do bil kobo ká mǐ nzoko na ì nzoko ndaw, a í nduo bil kóko seke fe ká i daa mǐ nduo dí na ndaw. ⁴⁰ Roo le, káw tunduo hoɔ bi, mase káw tunduo gel bi na, ba bay bi ya. Zadkeri ku na do bay tul nzobri ká Ngerewuru leke bay tul-ri.»

⁴¹ Zadka bie leɗ nduobal-eri ká tɔŋ duɔ na, i laa bayke na munu bayji le, law-ri se ri ká tul Zak bay Zaa. ⁴² Bayji le, Zezu dí ri riw bele a baa ha ri mii: «Í ko ndaw, nzobri ká i ko ri ba mbay nzobri ká tusiri key na, i re tul puori ngo-ngon ha nzobri hje bol nzaa-ri. A bari ká i ba nzob rewpuori na kara i ha nzobri daa fe bay hurusuo. ⁴³ Roo le, fe ká mini key na ì ha ni do sakra baarǐ ya. Zadka nzob hii bay vika ba bawda nzob ká sakra baarǐ le, ka daa sùo-ε ba nzob daa ped ha rǐ. ⁴⁴ Mase zadka nzob mbjw hii bay doko pola dekre ká sakra baarǐ le, ndad bay haŋa ni ka vi ba koy baarǐ riw bele. ⁴⁵ Tusueke le, bi *Vu Nzob na mǐ vi tusiri key bay haŋa nzobri daa ped ha mǐ ya. Roo le, mǐ vi bay daa ped ha nzobri a mí mbi sùo-i ha hud' bay puoke tul nzobri ngji bamba.»

Raw ko-kóm

(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Zezu bay leɗ nduobal-eri tji ngerepuo Zeriko. Zadka i do kál Zeriko bay ruo nzobri na bayji le, raw mbjw ká ba vu Time ká riŋ-ε ba Batime kaw lafaa a gon fe. ⁴⁷ Zadka'a laa mii, ba Zezu ká Nazared' ze do kali ku na bayji le, ka tii saw guu fe belej mii: «Zezu *vu bulu David, kóɔ nguɔ hoy mu ko nun síe bi!» ⁴⁸ Leɛ, nzobri ngji bamba i gbu ni bay haŋa ni ka pɔŋ nzi-ε. Roo le, ka guu fe mgba mgba ba pola pola rɔbay mii: «Vu bulu *David, mu ko nun síe bi!» ⁴⁹ Bayji le, Zezu sii bal-ε zik a do a baa mii: «Dí ni ha mǐ.» Leɛ, i dí Batime nzob raw na í baa ha ni mii: «Siŋ law-a mú úru siya, Zezu dí mù!» ⁵⁰ Bayji le, raw na vbu maagari be gbukra bo siri, a zo zakra zakra a se ba luɔ Zezu. ⁵¹ Leɛ, Zezu vbi ni mii: «Fe ji ze mù hii bay haŋa mǐ daa ha mù le?» Bayji le, raw na yinjra bay bay ha ni mii: «Mbay, mu daa ha mǐ ko-kóm ba kǐ rɔbay.» ⁵² Leɛ, Zezu baa ha ni mii: «Mu se bay kere, law-a ká mù daa bo tul-i na vaa mù ro.» Ká

zadε ku hoy ε, ka kɔ-kóm a mbi faa fal Zezu na.

11

Zezu se Zuruzalem
(*Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Zaa 12.12-19*)

¹ Zezu báy leɗ nduoɓal-eri i tòn dī ya báy ngerɛpuo ká Zuruzalem, a í do dī ya báy vu puori ká rin-ri ba Befaze báy Betani ká do lakun kuo Oliviye. Báyyi ε, ká zadε ku na Zezu pie leɗ nduoɓal-eri sidī ha ri se pola ² a baa ha ri mii: «Ì se puo ká do pol-rì ku. Zadka ì tji dī ε, zadε ku hoy ì zinj vu maasoba mbjw ká i taa ni do dī ká nzoɓ kaw tul-e ba mbjw ya roɓay, ε, ì hina ni í víke ha mī. ³ Zadka nzoɓ vbi rī mii: “Bay jī roɔ ì daa munu ε,” ε, ì baa ha ni mii: “Ngerembay ze se síeke; ndjī hoy ε a píeke ha mù báy.”»

⁴ Báyyi ε, leɗ nduoɓal-eri ká sidī na, i zol í vaa zinj vu maasoba ká i sín ni do faa hul ká keε ká lakun faa na í hina ni. ⁵ Nzoɓ haneri ká i do dī na, i vbi ri bay mii: «Fe jī ze ì daa munu ε? Bay jī ndaw roɔ ì hina vu maasoba na key ε?» ⁶ Lεε, i yjira báy bay ha ri munu ká Zezu baa ha ri pola na. Ro, nzoɓkeri ku na ala ri ha ri zólke, ⁷ ε, i se báy vu maasoba na ha Zezu, í laɓa maagari bari zuo tul-e, ε, Zezu hil a kaw dī. ⁸ Báyyi ε, nzoɓri ngjī bamba i laɓa maagari bari zuo faa ká pol-e bay haɓa ni ka se tul-e a kál, a nzoɓ hawri laa ε, i laɓa nzaa toy vay puuri ká i kud ká bil wáa. ⁹ Bari ká i se pol Zezu báy bari ká i se fal-ε na, i guu fe gūrum gūrum báy nzaa-ri ba siya mii:

«Hozana*! Náa písiri Ngerewuru!
Ndad bay haɓa Ngerewuru ka sám
fe zuo tul nzoɓ
ká vi báy rin Ngerembay!

¹⁰ Ndad bay haɓa Ngerewuru ka sám fe zuo tul nzoɓ

ká'a pie ni vi re mbay ká puoruo bulu naari David na!
Hozana! Naa písiri Ngerewuru ká kaw nulue!»

¹¹ Zezu tji Zuruzalem a kal a rīi bil *hul kani Ngerewuru. Ka kɔ-kóm rie fal-ε gbuk a ngaa feri riw bele ká kal na. Falε ku ε, ka tji a se ba Betani báy leɗ nduoɓal-eri ká duo fal-ε sidī na, bay jī ε, síe ti mbaa ro.

Zezu faɗ nzum
(*Mat 21.18-19*)

¹² Nzaaruo kī ká ba tibie na, Zezu báy leɗ nduoɓal-eri i tji saa Betani í se faa, ε, kɔn se ni. ¹³ Lεε, ka mbi nun-ε a kɔ puu nzum mbjw munu báy vayke ka do lew. Ka se saw-ε bay zinj lereke hanε bay suna. Zadka'a se saw-ε na báyyi ε, lereke mbjw tiya; ba vayke hoy, bay jī ε, ba few lieke ya báy. ¹⁴ Báyyi ε, Zezu baa ha puu nzum na mii: «Nzoɓ mbjw ti suna lere bo mbaa mgban.» Lεε, leɗ nduoɓal-eri laa bay ká'a baa na.

Zezu nii nzoɓ fe hīeri ká bil hul kani Ngerewuru
(*Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Zaa 2.13-22*)

¹⁵ Falε ku ε, Zezu báy leɗ nduoɓal-eri i tji Zuruzalem, ε, ka rīi a se bil mgban ká *hul kani Ngerewuru do dī a tii saw níi nzoɓ dáɓ fe hīeri báy bari ká i se dī bay hie fe na. Ka kira tutakra bari nzoɓ kyu kī lariri báy karingaw nzoɓ hie kay beɗeri zuo nzari nzari. ¹⁶ Ka ala faa ha nzoɓ mbjw kal báy soba be ká bil hul kani Ngerewuru na ya. ¹⁷ Falε ku roɔ, ka fere nzoɓri fe a baa mii: «Ngerewuru baa ta-tan ká bil mbede be mii: “Hul bi na i dika ba hul daa nzaa bay kere nzoɓri ká saw puo bari bod bod riw bele†,” roo ε, baarī na ì fere ni ba puy nzoɓ riibari.»

¹⁸ Zadka *ngerenzob fe poyri báy *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri laa bayke na munu báyyi ε, i nzaa faa bay ika Zezu. Tusuke ε, hje daa

* **11:9** 11.9 Báy tiikake na, *Hozana* na baa mii, «Ngerewuru, mu vi so buru!» Báy sewke taa Zezu laa ε, bayke baa mii, «Naa písiri Ngerewuru!» † **11:17** 11.17 Ezay 56.7; Zeremi 7.11.

ri, bay ʒi le, fe ká'a fere ruo nzobri na tuku ri riw bele ha ri kaw yer. ¹⁹ Zadka zad ba lów na báyi le, Zezu báy lef nduobal-eri i ʒi saa ngerewu na ku í zol.

Nzum ká Zezu fad ni na huɔ wũɔ (Mat 21.20-22)

²⁰ Nzaaru kɔ ká Zezu báy lef nduobal-eri i do kal faa ba tibie piɛf na, i kɔ puu nzum na huɔ wũɔ ʒi saw-ε. ²¹ Báyi le, law Piyer ker se tul bay ká Zezu baa ha puu nzum pola na a baa ha Zezu mii: «Mbay, mu kɔ-kóm mú kɔ! Puu nzum ká mù fad ni na huɔ wũɔ do ku!» ²² Lεε, Zezu mbi bay a baa ha lef nduobal-eri mii: «Mì baa ha ri ta-taɲ ba tusue kɔ. I daa law-ri ka bo tul Ngerewuru!» ²³ Zadka nzob baa ha kuo key na mii: «Mu myu ká zad ni key a mú zo bo maambii,» roo nzobke may bay ká bil law-ε ya, a daa law-ε bo tul fe ká'a baa bayke na le, Ngerewuru a haɲa ni feke na. ²⁴ Sawke mini ze, m̀ baa ha ri: feri riw bele ká ʒi vbi báy nzaa bay kere na, ndad bay daa law-ri bo di í baa mii, ʒi zɪn feke na ro, le, Ngerewuru a haɲa ri feke na. ²⁵ Robay, zadka ʒi do siya í daa nzaa bay kere, roo ʒi kɔ ká ʒi do báy bay zɪn nzob le, ndad bay haɲa ri nda buma ka zɪn ni. Be ndaw roo, Baa baari ká kaw nulue na, a ndaka buma ká tul fe kaɲaya baari na zɪn ri ndaw báy. ²⁶ [Roo le, zadka ʒi nda buma zɪn nzobri ká i daa kaɲaya zɪn ri na ya le, Baa baari ká nulue na ti ndaka buma zɪn ri ká tul fe kaɲaya baari na ya ndaw pi.»]

Báy faa ve ze Zezu daake fe le? (Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Zezu báy lef nduobal-eri i yi í se Zuruzalem ba kɔ robay. Zadka Zezu haari bil mgbaɲ ká *hul kaɲi Ngerewuru do di na báyi le,

*ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, roo báy nger Zibri ndaw na, i vi luo-ε ²⁸ ʒi vbi ni bay mii: «A ve ze mbi nzaa ha mù ndaw roo mù daake fe niri key le? Mase, nzob ve ze ha mù faa daake le?» ²⁹ Lεε, Zezu yiɲra báy bay ha ri mii: «Mì vbika ri bay mbɪw hoy bay kóko. Zadka ʒi yiɲra báy bayke ha m̀ le, m̀ kɪε ri nzob ká mbi nzaa ha m̀ daake fe niri key na. ³⁰ Daa tul nzobri nduo mbii ká Zaa daa na waa, uru saa luo Ngerewuru mase, uru saa luo nzobri hoy le? I yiɲra báy bayke ha m̀ laa.» ³¹ Báyi le, i tii saw may bay ká sakra kɔ mii: «Naa baari mina ro le? Zadka naa yiɲrari báy bay ha ni mii, uru saa luo Ngerewuru le, a yi a vbi naari mii, bay ʒi ndaw roo naa daari law naari bo tul bay ká Zaa baa na ya le? ³² A zadka naa yiɲrari mii, uru saa luo nzobri le, a doko mina le?» Tusueke le, i daa hɪε ruo nzobri, bay ʒi le, nzobri riw bele kɔ Zaa ba nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru tusueke. ³³ Báyi le, i yiɲra báy bay ha Zezu mii: «Buru kɔ ya.» Lεε, ka yiɲra báy bay ha ri mii: «Munu zu le, nda-ndad! Bi hoy kara, m̀ ti kɪε ri nzob ká mbi nzaa ha m̀ daake fe niri key na ya ndaw.»

12

Law bay ká se tul nzob pedri ká law-ri ndaya

(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Falε ku le, Zezu tii saw baa bay ha ri báy faa law bay a baa mii: «Nzob mbɪw munu mgba waa a maa para puuri do di, a te kpaɲ gbi gbi kiri di gbuk, a tie luo mbɪw do di bay duoke lere puu na, roo a mbuo fe ga-gaɲ do bil waa ha nzob kórɔkeri kaw di*». Falε le, ka poɲ pedke zuo nduo nzob pedkeri ká'a faa ri na,

* **12:1** 12.1 Ka zad ni key na, fe ká nzob waa maa na, Kuori kɔ feke ya. Lef Izarayelri ze di ba viye. Ba vay fe ká uo a lie goriyo goriyo a do zuba ká i di ba rezɪn. Ba fe pay bari ká i su lereke, a í daake him ndaw. Ká bil Mbede Ngerewuru na, zadka i baa bay se tul viye le, haɲε ba fe ká i maa do bil waa, a haɲε laa le, ba lef Izarayelri kɔ sùo-ri ká Ngerewuru kɔ-kóm ba tul-ri, a hii bay haɲε lere bari do di.

bay haŋa bo few hóro lere puu na vi le, i wál taa beri a í pón taa bari. Fale ku rɔɔ a zol a se varu. ² Zadka few hóro lereke na vi báyii le, nzoɔ wáa na pie led káw be mbjw se luo nzoɔ pedkeri na bay yaŋa lereke ká do bay tul beri na. ³ Roo le, nzoɔ pedkeri na i mgba led káw be na, í ndaka ni wɔɔ wɔɔ, í nii ni zol nduo-ε hoy soli taŋ haŋa ni fe. ⁴ Lεε, nzoɔ wáa na pie led káw be kɪ rɔɔbay se luo-ri. Báyii le, be na, i ndaka tul-e wɔɔ wɔɔ ndaw, a í rad ni. ⁵ Nzoɔ wáa na pie led káw be kɪ rɔɔbay. Báyii le, be na, i i ni. Ka yji a pie led káw be kɪri ngji bamba, le, i d̄ara ri faa mbjw munu ndaw: i ndaka nzoɔ haŋeri, a í i nzoɔ haŋwri. ⁶ Lεε, nzoɔ wáa na ti báy led káwri mbáa, ba vi-e ká'a ko ni ba nzoɔ nun-ε ro ze tòn. Ka pie ni ba óro fal ba luo-ri, a ker ká bil law-ε mii, i h̄ie vu beri na. ⁷ Roo le, zadka nzoɔ pedkeri na mbi nun-ri í ko vu nzoɔ wáa na báyii le, i baa bay ká sakra kɪ mii: "I ko, nzoɔ ká'a mgbaka fe pile na zu! Náa séri náa vaa íri ni bo, náa pónri fe pile na ba taa naari." ⁸ Ro, í vaa mgba led na í i ni, a í vbu ni bo fal wáa na.» ⁹ Báyii le, Zezu vbi ri bay mii: «A munu ku waa, nzoɔ wáa na a d̄aa mina le? Ka'a vaa ika nzoɔ pedkeri na, a ha wáa na ha nzoɔ kɪri. ¹⁰ Bay ká do bil mbede Ngerewuru key na waa, ì kji ya báy le? Bayke baa mii: "Tisaw ká nzoɔ mbúo hulri vbu bo bisuy na,

yji a vi ba tisaw kere ká kal tul tisaw haŋwri pavbad, a ba tisaw tigbaa hul taa tusueke.

¹¹ Feke ku na ba ped d̄aa Ngerembay, a ba fe ká ndad bamba bay kóko†.»

¹² Báyii le, *ngerenzob fe poyri báy nzoɔ fére nzoɔri *bol kusol Zibri, rɔɔ báy ngerε Zibri ndaw na, i nzaa faa bay mgbaka Zezu, bay ji le, i ko ndaw, law bay ká'a baa na, ka

túnke ri tuŋ. Ro, í pón ni í zol, bay ji le, i h̄ie ruo nzoɔri.

Fe Ngerewuru báy fe Mbay Sezar (Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Fale ku le, i pie Farizi haŋeri báy Zib haŋeri ká i zuo fal Mbay *Erod ha ri kaw lakun Zezu bay nzaa nzi-ε báy faa vbiw. ¹⁴ Ze í vbi ni mii: «Mbay, buru ko ndaw, bo na mù baa suo bay. Mù yaa kér bay nzoɔ mú d̄aake fe ya, bay ji le, bo na mù baa bay ziŋ nzoɔ taŋ náa nun nzoɔ, a mú fere nzoɔri tusue bay ká se tul fe d̄aa ká rii law Ngerewuru. Mu baa ha buru laa. Waa, *bol kusol naari ha faa bay haŋa nzoɔ puo larimbuo ha Mbay Sezar mase, ha faa ya le? Ndad bay puo larimbuo ha ni mase, ndad bay puo ha ni ya le?»

¹⁵ Lεε, Zezu ko bay huo bari na ndaw a vbi ri mii: «Waa, bay ji ndaw rɔɔ, ì nzaa nzaa-i bay mgbaka m̄i báy bay le? I mbi lari na mbjw i víke ha m̄i ko.» ¹⁶ Báyii le, i mbi lari na í víke ha ni, le, ka vbi ri mii: «Tul nzoɔ, báy riŋ nzoɔ ká i vbie do lari key na waa, ba nzoɔ ve zu le?» Lεε, i yjiŋra báy bay ha ni mii: «Ba Mbay Sezar.» ¹⁷ Báyii le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Munu zu le, ferí ká do bay tul Mbay Sezar le, ì ha Sezar, a ferí ká do bay tul Ngerewuru laa le, ì ha Ngerewuru.» Lεε, bay ká'a yjiŋra ha ri na tuku ri ha ri kaw yer.

Vbiw ká bay tul t̄ji nzoɔri saa luo hud

(Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Fale ku le, Sadusi haŋeri i vi luo Zezu bay vbika ni bay. Ba bari *Sadusiri na ze i ker í baa mii, nzoɔ hu le, ti t̄ji saa luo hud ya. Báyii le, i vbi ni bay mii: ¹⁹ «Mbay, *Moyze d̄aa *bol kusol do bil mbede ha naari mii, zadka nzoɔ do báy yu-ε, rɔɔ a hu a pón máy be taŋ mbonke nzoɔ le, ndad bay haŋa yu-ε na ka yaa máy pile na, a mbonke nzoɔ a kórake m̄jiri yu-ε ká hu na. ²⁰ Be

† 12:11 12.11 Simri 118.22-23.

ze, nzob báy yu-eri tul-ri tɔnɔ say, le, ngerɛ leɗ na yaa máy a hu taŋ mbonke nzob. ²¹ Tɔnɔ fal-ε nzob ndeke ɗi sidike yaa máy pile be na, a hu taŋ mbonke nzob na rɔbay. Leɗ ndeke ɗi sayke na kara ɗo munu na ndaw. ²² Nzobri ká tul-ri tɔnɔ say na, i yaa máyke na yaa riw bele, í hu taŋ mbonke nzob. Ká fal huɗ bari ku riw bele na, máy na kara ví hu ndaw. ²³ A munu ku waa, sieke ká nzobri tji saa luɔ huɗ na, nzob ve ká sakra bari ku na, máy na a bá taa be le, bay ji le, bari ká tul-ri tɔnɔ say riw bele na, i yaa ni yaa báy zad bari riw bele.» ²⁴ Ro, Zezu baa ha ri mii: «Baari na ì wuru faa; a waa ì ko feke ko le woo? Bay ji le, bay ká ɗo bil mbede Ngerewuru na, ì laa ya ndaw, a í ko hirusuo Ngerewuru ya ndaw pi. ²⁵ Tusueke le, sie ká nzobri tji saa luɔ huɗ na, warari báy máyri i ti yaana ki ya, roo le, i ɗoko munu ba leɗ nzaaped Ngerewururi ká nulue. ²⁶ A bay ká se tul nzobri ká i tji saa luɔ huɗ na waa, ì kji bay ká ɗo bil mbede ká Moyze ɗaa na ya le? Zadka Moyze baa bay se tul puu ká gbúɗa ká huu se ɗi ká bil law kor na, Ngerewuru baa ha ni mii: “Mi ba Ngerewuru *Abaraham, Ngerewuru Izak, a mí ba Ngerewuru *Zakob ndaw#.” ²⁷ Munu zu le, Ngerewuru na ba Ngerewuru nzob káw báy kumnunri bo, ka ba Ngerewuru nzob huɗeri yaŋ. Baari na, ì wuru faa mak mak ba tusue.»

Ngerɛ bol kusol
(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Nzob mbjw munu ká ba *nzob fére nzobri bol kusolri ká laa máy bay bari a ko Zezu ká yinjra báy bay báy zadɛ ha *Sadusiri na báyji le, ka soro ba lakun-ε a vbi ni mii: «Bol kusol haa ze ba ngerɛke kal hawri riw bele le?» ²⁹ Leɛ, Zezu baa ha

ni mii: «Mu ko, *bol kusol ká ba ngerɛke kal hawri riw bele na ze ɗo key:

“Izarayelri, ì te suku-rì í laa!

Ngerembay Ngerewuru naari na, be huɔ-ε keklek hoy ze ka ba Ngerembay.

³⁰ Ngerembay Ngerewuru bo na, mù hii ni báy bil law-ari riw bele ndaw, para nun sùo-ɔri riw bele ndaw, kɛr bay bori riw bele ndaw, rɔɔ báy hirusuo-ɔri riw bele ndaw pi*.”

³¹ Bol kusol ndeke ɗi sidike ze ɗo key “Mù hii ku-ɔ munu ká sùo-ɔ bo kji†.” Bol kusol kji ká kal be niri ká sidi key na tiya.»

³² Báyji le, nzob fére nzobri bol kusol na baa ha Zezu mii: «Mbay, zadɛ zu. Bay ká mù baa na ba sùo bay kji! Ngerewuru huɔ-ε keklek hoy ze ba Ngerewuru bo, wuru kji ká nde ni nde na tiya. ³³ Munu zu le, nzob haa haa le, ka hii Ngerewuru báy bil law-eri riw bele, kɛr bay beri riw bele ndaw, rɔɔ báy hirusuo-eri riw bele ndaw pi. Ka hii ku-ε munu ká sùo-ε be kji. ɗaa fekeri ku na kal haŋa *fe poy ká i tay báy huu ha Ngerewuru, báy fe poy hawri riw bele na.» ³⁴ Zadka Zezu laa bay ká’a yinjra báy faake na báyji le, ka baa ha ni mii: «Mù ɗo ɗi ya bay haŋa Ngerewuru ka re mbay ká tul-a.» Fale ku le, nzob mbjw zinj faa bay vbika ni bay na mbáa.

Krisi báy David
(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Zezu ɗo fére nzobri fe ká bil *hul kani Ngerewuru. Báyji le, ka vbi ri mii: «Daa mina rɔɔ *nzob fére nzobri bol kusolri baa mii, *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzobri na, ka ba vu bulu Mbay *David le woo? ³⁶ Í ko, Mbay

‡ 12:26 12.26 Tji kele 3.2-6. § 12:27 12.27 Nzobri ká i ba taa Ngerewuru, munu ká Abaraham ndaw, Izak ndaw, rɔɔ Zakob ndaw na, ze i hu na hu hoy kara, para nun sùo-ri na kaw báy kumnun banɗo. Be ze, Ngerewuru na ba Ngerewuru bari banɗo. * 12:30 12.30 Kijja bol kusol ba sidike 6.4-6. † 12:31 12.31 Soro ped ɗaa Leviri 19.18.

David ká Tem Law Pie nda faa pol-e na baa sùo-ε kị mii:

“Ngerewuru Ngerembay baa ha Ngerembay bi mii:

‘Mu ví káw tunduo hodo bi kpuru maa báy haṅa m̄i haw yum ká tul nzoḅ tul ngani bori ha ri do ba fe d́aa bal-a zuo d́i.’”

³⁷ Mbay David kị sùo-ε na d́i Krisike na ba Ngerembay. A munu ku waa, d́aa mina rɔɔ Krisi na a ȳi a ba vu bulu Mbay David ndaw le woo?» Leε, ruo nzoḅri nḡi bamba laa bay Zezu na báy suoriya.

Fe d́aa kaaya nzoḅ fere nzoḅri bol kusolri

(Mat 23.1-36; Luk 20.45-47)

³⁸ Zezu fere nzoḅri fe a baa mii: «Ì nze báy sùo-r̄i bay tul *nzoḅ fere nzoḅri bol kusolri ká i hii bay ndúo maagari ká p̄i-pie yul bay háarike ha nzoḅri hii soko korma korma ha ri ká zad ruo ká nun nzoḅri, ³⁹ í nzaa zad káw riṅ d́ika ká do pola ká bil hul mbú k̄iri báy zad kaw ngereri ká nam fe s̄um suoriya bay kaw d́i. ⁴⁰ I yaa fe máy s̄ieri kpakla kpakla riw bele, rɔɔ í ȳi í d́aa nzaa bay kere p̄i-pie bay haṅa nzoḅri kɔ le, i písike ri. Nzoḅkeri ku na, Ngerewuru a d́aa ri kɔ seke fe nḡi bamba.»

Máy síe mb̄iw ha fe tunduo ha Ngerewuru

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Fale ku le, Zezu kaw siri maa báy zad búo lari ká bil *hul k̄ani Ngerewuru, a kɔ nzoḅri ká i vi bay d́aa lari zuo bil huo fe ha Ngerewuru. Nzoḅ feziṅari nḡi bamba vi d́aa lari nḡi-nḡi zuo d́i. ⁴² Leε, máy síe mb̄iw munu ká ba kuku ví d́aa soli síd̄i hoy ká ba vu lari nzik nzik na zuo d́i. ⁴³ Báyi le, Zezu d́i led̄ nduoḅal-eri a baa ha ri mii: «Ì kɔ key! M̄i baa ha r̄i ta-taṅ ba tusue k̄i, máy síe key ká kuku bamba na, ka ha lari kal nzoḅ hawri riw bele ká i vi d́aa lari bari zuo bil huo fe key, ⁴⁴ bay ̄i le, nzoḅ hawri riw

bele na, i wal feziṅa bari ká maa ri mgbak mgbak na í ha. Roo le, máy key ká fer̄i riw bele puo ni na, ka ha fe ká'a d́oke bay hólke sùo-ε na lod̄ bele ha Ngerewuru.»

13

Zezu baa bay ká se tul b̄ie hul k̄ani Ngerewuru

(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Zadka Zezu t̄i saa bil *hul k̄ani Ngerewuru na, led̄ nduoḅal-ε mb̄iw munu baa ha ni mii: «Mbay, mu kɔ-kóm mú kɔ bawda tisaw kereri ká ndad̄ ku! Mu kɔ hulri ká i ura ndad̄ key ku!» ² Leε, Zezu baa ha ni mii: «Mù kɔ bawda tisaw kereri ká i urake hulri na k̄i zu le? Nam haṅe le, tisawkeri key na ti tón̄ mb̄iw k̄ay tul k̄i ya. Nzoḅri ḡay ri riw bele zuo siri.»

Feri ká'a kál pola rɔɔ óro bie nam ká tusiri a vika

(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Zezu se a kaw tul kuo ká riṅ-ε ba Oliviye, ká do maa báy *hul k̄ani Ngerewuru. Báyi le, Piyer, Zak báy Zaa, rɔɔ Andere ndaw na, bari huori ze i kaw ziṅ ni fi mb̄iw í vbi ni bay mii: ⁴ «Mu baa ha buru laa, síe haṅa ndaw rɔɔ fe niri key na a vika le? Rɔḅay, fe ̄i ndaw rɔɔ a kál a kie buru nam ká fe niri riw bele a vike na le?» ⁵ Báyi le, Zezu t̄i saw b́aa bay ha ri mii: «Ì nze báy sùo-r̄i bay haṅa nzoḅ mb̄iw mini kara ka úla r̄i ya. ⁶ Nzoḅri ví nḡi bamba báy riṅ-i í baa mii: “Ba bi ze m̄i ba *Krisi, nzoḅ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzoḅri na.” I úla nzoḅri nḡi bamba. ⁷ Zadka ì láa soro bay ruyri ká nzoḅri ruu k̄i ká lakun-r̄i, a í laa soro ruyri ká nzoḅri ruu k̄i d́i d́i ndaw na le, ì ha sùo-r̄i ka tɔ ya, bay ̄i le, ndad̄ bay haṅa fe niri key na ka t̄i ndaw rɔ! Roo le, ba síe óro bie nam ká tusiri key ya rɔḅay. ⁸ Nzoḅri ká saw puo bari mb̄iw, i úru bay rúu ziṅ nzoḅri ká saw puo k̄iri bod̄. Nzoḅri ká bil puoruo mb̄iw, ì úru

‡ 12:36 12.36 Simri 110.1.

bay rúu zinj nzoɓ puoruo k̄iri. Tusiri a laɗ yik yik báy zad zad ndaw, kon luye a lie báy zadri ndaw pi. Fekeri ku na a ɗoko munu ba tiika nduo ka se máy nzoɓ bay haɗa ni ka mboɗ. ⁹ Roo le, baari na, i ko sùo-rì báy kere ndaw ro! Nzoɓri mgbaka rì bay pɔɗ rì bo nduo nzoɓ kún sal bayri, i ndaka rì báy ndoy ɗɔɗ ka bil *hul mbú k̄i Zibri ndaw. I fáa rì bay ɗáa rì kaw pol nzoɓ réke tul puori ndaw, pol mbay luyeri ndaw bay tul-i, a le, ka zadɛ ku na i báa nasi bay ka se tul-i na ha ri. ¹⁰ Do nun ka-káa Bay Kere ha nzoɓri ka saw puo bari boɗ boɗ na riw bele ha ri laa pola ndaw ro, ɔro bie nam ka tusiri na ka vi báy. ¹¹ A zadka i mgba rì bay ɗáa rì kaw pol nzoɓ kún sal bayri le, i ha law-rì ka nzaa rì bay tul bayri ka i vaa báa na ku ya. Ka zadɛ ku hoy, i báa bay ka Ngerewuru ha rì. Bayke ku na, ti uru saa luo-rì ya, roo le, ba Tem Law Pie ze a ɗáa baykeri na zuo nzáa-rì ha rì baa báy. ¹² Namke ku na, yu k̄iri mbika tul k̄i ha ri i ri ndaw, baa ledri ɗáa munu zinj vu bari ndaw, a ledri kara i úru zinj nzoɓ mbón ri rì ha ri ɗaa bay hud bo tul-ri ndaw. ¹³ Nzoɓri riw bele i fúy rì bay tul-i. Roo le, nzoɓ ka mgba ngo-ngoɗ kpuru t̄i gbuke le, Ngerewuru a yaɗa ni.»

*Fe seke a ɗáa nzoɓri ka Zude
(Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)*

¹⁴ «Namke ku na i kóko nzoɓ ka i ɗi ni ba “Fe Im ka maa báa ya” kaw zad ka’a maa kaw ɗi ya. (Nzoɓ ka k̄i mbede key na le, ka laa sawke ta-taɗ!) Zadka i ko munu na bayji le, bari ka i kaw kuɗu zad ka Zude na, ndad bay haɗa ri ɗúu ba tul kuori. ¹⁵ Nzoɓ ka’a mgbaka taram ka tul hul siya na*, ka ti ɗi bay vaa mbika fe ka hula ya ndaw, ¹⁶ a nzoɓ ka’a ɗoko waa na ti ȳi se puo bay mbika maagari be ya ndaw pi. ¹⁷ Namkeri ku na, máyri ka i ɗoko bil, báy máyri ka ledri áw wan

bari na, i kóko seke fe nḡi bamba. ¹⁸ I kóɗ Ngerewuru bay haɗa ferri key na, ka t̄i báy few lew ted ya! ¹⁹ Ka bil namkeri ku na, kóko seke fe ka’a t̄i tul nzoɓri na, a kál tul zad pavbad. Uru saa nam ka Ngerewuru ɗáake ferri riw bele kpuru t̄i vuri key na, k̄iri kóko seke fe ka mini na nzoɓ ko ya roɓay, roo bil namri ka’a vi vuku hoy kara, nzoɓ ti kóko k̄iri seke fe ka mini mbáa mgbay. ²⁰ A zadka Ngerembay mbi nzi-ε bay ȳiɗra namkeri ku na ba fal ya le, nzoɓ mb̄iw mini kara ti kaw báy kumnun ya. Roo le, namkeri ku na ka ȳiɗra ba fal bay tul nzoɓ berri ka’a nan ri zuo boɗ ba taa be. ²¹ Zadka nzoɓ baa ha rì mii: “I ko kóm i ko *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzoɓri na, ka ɗo zad ni key” mase “ka ɗo lew,” le, i ɗaa law-rì ka bo ɗi ya, ²² bay ji le, nzoɓri ka i ɗi sùo-ri ba Krisi, báy nzoɓri ka i ɗi sùo-ri ba *nzoɓ yaɗa bayri saa nzaa Ngerewuru na, i t̄i i ɗaa fe saɗri báy ferri ka mba kóko bay úlake nzoɓri. Ze faa ɗo ɗi le, nzoɓri ka Ngerewuru nan ri zuo boɗ ba taa be na hoy kara, i úla ri ndaw. ²³ Munu zu le, baari na, i nze báy sùo-rì! M̄i baa bayke riw bele ha rì ro.»

Sie ȳi Vu Nzoɓ

(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ «Ka bil namkeri ku, ka fal kóko seke feke ku na, sie a ɗoko guu ndaw, few ti hie mbáa ndaw, ²⁵ mbaymawri tiika saw gáy saa tumbam ndaw, roo h̄urusuori ka i ɗo tumbam kara i laɗ yik yik ndaw pi. ²⁶ Bayji le, nzoɓri kóko m̄i bi *Vu Nzoɓ ka m̄i ví saa nulue ka bil s̄i mbam báy bawda h̄urusuo, báy rin ɗika. ²⁷ Bi na, m̄i píe led nzaaped biri ha ri se báy t̄iw zadri ka nin ka tusiri key bay mbú nzoɓri ka m̄i nan ri zuo boɗ ba taa bi na, saa fi mb̄e mgba gb̄u zad ka fi mbini.»

* **13:15** 13.15 Zibri na, zadka i ɗaa hul le, i ɗaa tul-e aa rad rad ɗo ɗi ba zad mgbaka taram bari.

*Fe fére ká se tul puu nzum
(Mat 24.32-35; Luk 21.29-33)*

²⁸ «Ì laa máa bay ká se tul puu nzum na, a í fére fe ká dí! Zadka ì kò rɔɔ nzaa tɔykeri luo vay a dɔ rék rek le, ì kò ta-tañ mii, nzaa bura mbam dɔ dí ya ro zu. ²⁹ Do faa mbɔw munu ndaw, zadka ì kò fe niri key na tji le, ì kò ndaw mii, bi *Vu Nzob na, mĩ dɔ dí ya deb bay ví; mĩ dɔ faa hul ro. ³⁰ Mĩ baa ha rĩ ta-tañ ba tusue kɪ: nzobri ká timbede key na, i ti huka riw bele ya hoy ze fe niri riw bele key na a tji. ³¹ Tumbam báy tusiri na a kál hɔn bele. A roo le, bay biri na ti kál ya mban.»

*Ngerewuru huo-ε hoy kò sieke
(Mat 24.36-44)*

³² «Bay ká se tul namke mase saw sieke ká bi *Vu Nzob mĩ yji bay ví na, nzob mbɔw mini kara kò ya. Led nzaaped Ngerewururi ká nulue ya ndaw, bi Vu Nzob kara ya ndaw; ba Baa huo-ε hoy ze kò. ³³ Munu zu le, ì kò sùo-rĩ báy kere ndaw rɔ! I káw báy nzaa bal-rĩ kekeke, bay ji le, namke ká'a vika na ì kò ya. ³⁴ Do munu ba nzob ká dɔ séke ba varu ká'a pɔɔ fe beri zuo nduo led káw beri. Nzob haa haa le, ka ha ni ped ká maa bay haɔa ni ka daa. Ka baka nzob kóro faa hul bay haɔa ni ka káw báy nzaa bal-ε. ³⁵ Munu zu le, ì káw báy nzaa bal-rĩ kekeke, bay ji le, nam ká ngerenzoɔ puo a yji a vi na, ì kò ya. Kò ya le, ka'a vika báy nzaa lów, mase báy nzaa zad buo, mase báy tuo ká ka-káa, mase báy tibie kara, ì kò ya ndaw. ³⁶ Zadka'a tji tul-rĩ mbuda le, kòkò ká'a zinj rĩ ká tul nam! ³⁷ Bay ká mĩ baa ha rĩ key na, mĩ baa ha nzobri riw bele: ì káw báy nzaa bal-rĩ kekeke!»

14

*Mbayri nzaa faa bay mgbaka Zezu
(Mat 25.1-5; Luk 22.1-2; Zaa 11.45-53)*

¹ Nam tòn sidi hoy ro bay haɔa ri daa *nam suoriya tji saa bil koy báy *nam suoriya maapa ká i daa taɔ fe hew fe na báyji le, *ngerenzoɔ fe poyri báy nzob fére nzobri *bol kusol Zibri i nzaa faa ba law bay mgbaka Zezu bay ika ni. ² Leε, i baa ha kɪ mii: «Ndad bay mgbaka ni ká sie nam fe sɔm suoriya ya, ká ruo nzobri mgbaka í uru zinj naari.»

*Máy ká daa num zuo tul Zezu
(Mat 26.6-13; Zaa 12.1-8)*

³ Zezu na dɔ Betani luo nzob ká i dí ni ba Simɔn nzob kpɪri. Zadka'a kaw nzaa fe sɔm na báyji le, máy mbɔw rii tul-ri ká hula báy guma ká i daa báy tisaw ká riɔ-ε ba alabastre ká num mbaa dí. Numke ku na riɔ-ε ba nar ká bare fu bɔy bɔy, a taɔ karara ká larike ngɔɔ bamba. Ro, a haw nzaa guma numke na a kuna tɔlɔlɔ zuo tul Zezu. ⁴ Leε, nzob haneri ká i kaw dí na, law-ri se ri ha ri baa bay ká sakra kɪ mii: «Úwaa! Bay ji ndaw rɔɔ máy key na bie num na munu le? ⁵ Ba fe ká nzob hie ba pola zu le, a zinj larike maa lari ped mbiimbam mbɔw bay haɔa nzob kɔkuri.» Ze, í baa bay zinj máy na ngɔ-ngɔɔ. ⁶ Báyji le, Zezu baa ha ri mii: «Ì pɔɔ ni dekeke! Bay ji ndaw rɔɔ ì yɔklo ni mini key le? Fe ká'a daa zinj mĩ key na, ba fe kere ká ndad bamba tasiri. ⁷ I kò, nzob kɔkuri na, i doko zinj rĩ banɔɔ kpada. Ze bo ì hii daa kere zinj ri le, faa dɔ hoy ì daa. A roo le, bi na, mĩ ti doko zinj rĩ banɔɔ ya. ⁸ Máy na, fe ká maa daa ni ze ka daa. Ka kuna num ká bare fu bɔy bɔy na zuo tul-i pola ndaw rɔɔ bay haɔa ri vɔroke mĩ báy. ⁹ Mĩ baa ha rĩ ta-tañ ba tusue kɪ: zadri riw bele ká tusiri key ká i ka-káa Bay Kere ká dí na, i loko soro fe ká máy key daa na, bay haɔa nzobri kərke bay se tul-e.»

*Zudas hii bay mbika tul Zezu
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)*

¹⁰ Báyji le, Zudas Iskariyod, be ká'a ba nzob mbɔw ká sakra led

nduobal-eri ká duo fale sídì na se luo *ngereñzob fe poyri bay léke faa bay pónj Zezu bo nduo-ri. ¹¹ Zadka i laa bayke na munu báyyi le, i daa suoriya í waa zinj ni bay haña ni lari. Ro, Zudas tii saw nzáa faa bay kóko saw síe ká'a máa bay pónjke Zezu bo nduo-ri na.

Zezu su fe sum nam suoriya tji saa bil koy zinj lef nduobal-eri

(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14,21-23; Zaa 13.21-30)

¹² Titire nam ká i dáake suoriya maapa ká tanj fe hew fe na, ba nam ká i ike baduri í púoke fe ha Ngerembay í dáake fe sum suoriya tji saa bil koy. Leε, lef nduobal Zezuri vbi ni bay mii: «Zad haña ze mù hii haña buru se di búru vaa leke fe sum suoriya tji saa bil koy na ha mù le?» ¹³ Báyyi le, Zezu pie lef nduobal-eri sídì a baa ha ri mii: «Ì se ngerepuo ká Zuruzalem. Ká zadε ku na ì zinj wara nzoob mbijw sob tinay mbii, le, ì se fal-ε. ¹⁴ Hul ká'a rii di na, ì baa ha nzoob hulke na mii, “Mbay baa mii, waa, bil hul ká beri káw di báyy lef nduobal beriri bay suna fe sum suoriya tji saa bil koy na do haña le?” ¹⁵ Leε, ká'a kije ri hul káyy tul kji mbijw ká bil-e aa rad rad ká i leke ferri riw bele zeb zeb zuo di báyy zadε ro na. Zadε ku na ze, ì léke fe sumri na ká di bay haña náa súri.» ¹⁶ Báyyi le, lef nduobal-eri na i zol í tji ngerepuo í vaa zinj ferri riw bele báyy zadε munu ká Zezu baa ha ri na. Ze í leke fe sum suoriya na ká di.

¹⁷ Zadka síe riñ bele na, Zezu báyy lef nduobal-eri ká duo fale sídì na i se í tji bil hulke na. ¹⁸ A zadka i kaw nzaa tutakra fe sum, í do suna fe na báyyi le, Zezu baa ha ri mii: «Mì baa ha ri ta-tanj ba tusue kji: nzoob mbijw ká sakra baari ká su fe zinj mii key na, a mbika tul-i.» ¹⁹ Báyyi le, lef nduobal-eri daa síe riw bele í tji saw vbika ni bay mbijw mbijw báyy zad bari riw bele mii: «Ba bi ya na

maa?» ²⁰ Leε, Zezu yinjra báyy bay ha ri mii: «Ba nzoob mbijw ká sakra baari ká duo fale sídì key ká mbu nduo fe sum zinj mii. ²¹ Ba tusue, bi *Vu Nzoob na, mi huka munu ká i baa bayke do bil mbede Ngerewuru se tul-i. Roo le, kóko seke fe taa minake ze a doko bay tul nzoob ká mbi tul bi Vu Nzoob na le! Nzoobke ku na, mbónj ni ya ndad mba mbónj ni.»

Zezu báyy lef nduobal-eri kaw nzaa fe sum law mbijw

(Mat 26.26-30; Luk 22.14-20; 1Ko 11.23-25)

²² Zadka i do suna fe na báyyi le, Zezu mbi maapa a daa taambol ha Ngerewuru ndaw roo, a haw a ha lef nduobal-eri a baa ha ri mii: «Ì yaa; be ni key na, ba naysuo-i zu.» ²³ Fale ku le, ka yji a mbi kobo, a daa taambol ha Ngerewuru, roo a ha ri nzo báyy zad bari riw bele. ²⁴ Ka baa ha ri mii: «Be ni key na ba sim suo-i zu. Ba sim bi ká'a úo zuo siri bay sinke *saka kuni ká Ngerewuru saa zinj nzoobri ngji bamba. ²⁵ Mì baa ha ri ta-tanj ba tusue kji: mii ti nzoko mbii lere puu na mbaa, kpuru maa báyy nam ká mii nzokoke taa fie zinj ri báyy nam ká Ngerewuru a réke mbay ká tul nzoobri na.» ²⁶ Fale ká i di sim nam suoriya í písike Ngerewuru na báyyi le, i zol í vaa kaw tul kuo ká riñ-ε ba Olivie.

Zezu baa bay ká tul máyy bay Piyer
(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Zaa 13.36-38)

²⁷ Báyyi le, Zezu baa ha lef nduobal-eri mii: «Baari na ì pónj mii riw bele munu ká i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mii: “Mì ika nzoob koro badu, le, baduri na i zekre kji kperke kperke báyy zad rad riw bele*.” ²⁸ Roo le, zadka mii tji saa luo hud na, mii vaa giyan ri ká kudu zad ká Galele.» ²⁹ Báyyi le, Piyer baa ha ni mii: «Ze nzoob hawri riw bele pónj mù hoy kara, bi na mii ti pónj mù ya.» ³⁰ Leε, Zezu yinjra báyy bay

* 14:27 14.27 Zakari 13.7.

hą ni mii: «Mì ɓaa hą mù ta-taŋ ɓa tusue kị: vuri, ká ɓil suŋ key na, pola roo ɓay haŋa tuo ka-káa ba sidí ɓe, ɓo na mù máy ɓay ká tul-i faa ɓal ba say mii, mù kó mǐ ya.» ³¹ Roo ɓe, Piyer gede ɓayke ɓáy hurusuo mii: «Ze ɓay haŋa mǐ hu na zinj mù hoy kara, mǐ ti máy ɓay ká tul-a ya!» A ɓe, leɗ nduoɓal-ε hawri riw bele na i ɓaa faa mbijw munu ndaw.

Zezu ɗaa nzaa ɓay kere ká Gesemane

(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Fale ku ɓe, Zezu ɓáy leɗ nduoɓal-eri i tji zad mbijw munu ká riŋ-ε ɓa Gesemane. ɓáyji ɓe, Zezu ɓaa ha ri mii: «Ì káw zad ni key, a ɓi ɓe, mǐ séke ɓay vǎa ɗaa nzaa ɓay kere.» ³³ Zezu hą Piyer ɓáy Zak ɓáy Zaa i se zinj ni. Leɓe, law-ε tii saw seke ni ri i fe ká se ɓay mǐ-miira mini key, a hje ɗaa ni zikiki. ³⁴ Ka ɓaa ha ri mii: «Mì kó seke fe ká ɓil law-i maa hud. I káw zad ni key ɓáy nzaa ɓal-rǐ kekeke.» ³⁵ Ka se ndji munu ɓa pola a kii rad a naa siri a koɗ Ngerewuru ɓay haŋa ɓo, zadka faa ɗo ɗi ɓe, seke fe ká'a ɗoko ɓay tulle na ka ɗaa ni ya. ³⁶ Ka ɓaa mii: «Bǎa, fe ká mba mù mba na tiya. Fe seke ká'a ɗaa mǐ key na, mu hą ni ka ɗo ɗi ɗi zinj mǐ, roo ɓe, mu ɗaa fe ká law-a ze hii ɓo, fe ká law-i ze hii ya.»

³⁷ Fale ku ɓe, ka yji a se luo leɗ nduoɓal-eri ká say na, ɓe, ka zinj ri ká tul nam. Ro, a tuma ri a ɓaa hą Simon Piyer mii: «Simon, mù nana nam ɓe woo? Mù maa káw siya saw sie mbijw ya hoy ɓe woo?» ³⁸ I káw ɓáy nzaa ɓal-rǐ kekeke i ɗaa nzaa ɓay kere, ká ɓay lie ɓo ɓil nzaa úla. Ká ɓil law nzoɓ na law hiiya ɗaa kere ze mbaa ɗi gbay gbay, roo ɓe, hurusuo-ε maa ya.»

³⁹ Ka naa sùo-ε na roɓay a vǎa koɗ Ngerewuru munu ká'a ɗaa pola na ɓáy. ⁴⁰ ɓáyji ɓe, ka yji a ví zinj leɗ nduoɓal-eri na roɓay ká tul nam, ɓay ji ɓe, nam hii nun-ri dik dik ɓáy. Leɓe, i kó ɓay ká ɓay yinjra hą ni ya.

⁴¹ Zadka'a yji saa zad ɗaa nzaa ɓay kere faa ɓal ba sayke na ɓáyji ɓe, ka ɓaa ha ri mii: «Ì na-nam roɓay i mgba taram sùo-rǐ keke? Maa ro; saw sie ká i pónke ɓi *Vu Nzoɓ ɓo nduo nzoɓ feyari na vi ro. ⁴² I úru siya náa séri! I kó-kóm i kó nzoɓ ká'a mbika tul-i na ɗo key.»

I mgba Zezu

(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Zaa 18.3-12)

⁴³ Zadka Zezu ɗo ɓaa ɓay koɓ ɓáy na ɓáyji ɓe, Zudas ká ɓa nzoɓ mbijw ká sakra leɗ nduoɓal-eri ká ɗuo fal-ε sidí na, tji ɓáy ruo nzoɓri ká i vi ɓáy maamiiri ɓáy puuri gbiri gbiri ɗo nduo-ri. Ba *ngerenzob fe poyri ɓáy *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ɓáy ngerε Zibri ze pie ri se. ⁴⁴ Zudas, nzoɓ mbika tul Zezu na, ka leke ɓay zinj ruo nzoɓri a ɓaa mii, fe ká beri ɗaa ɓay haŋa ri kóke ni na ze ɗo key: «Nzoɓ ká mǐ mgba ni girik mí aw nzi-ε ɓe, ɓa ɓe ká ì hii na zu. I mgba ni i koro ni hą ni se zinj ri.» ⁴⁵ Ví Zudas ká munu hoy ɓe, ka soro ɓa lakun-ε a ɓaa hą ni mii: «Mbay!» Leɓe, ka mgba ni girik a aw nzi-ε. ⁴⁶ Ro, nzoɓ hawri ɗaa so tul Zezu kuruk i mgba ni. ⁴⁷ Leɓe, nzoɓ mbijw ká sakra ɓari ká ɗo zadε na, naa maamii hǎr a téke suku leɗ káw ngerenzob fe poy luye na mbeked ɓo bisuy. ⁴⁸ ɓáyji ɓe, Zezu mbi ɓay a ɓaa ha ri mii: «Ì tji ɓáy maamiiri ɓáy puuri gbiri gbiri ɓay mgbaka mǐ ri i fe ká mǐ ɓa ɗombirim nzoɓ le woo!» ⁴⁹ Namri riw bele na mǐ ɗo zinj ri mí fere ri fe ká ɓil *hul kani Ngerewuru, ɓe, ì mgba mǐ ya. Roo ɓe, fekeri tji munu ɓay haŋa ɓay ká ɗo ɓil mbede Ngerewuru na, ka ɗo munu ɓáy zadε.» ⁵⁰ Be nu ku ɓáyji ɓe, leɗ nduoɓal-eri riw bele poŋ ni, a i zuo ɗul had bele. ⁵¹ Leɓe, leɗ kuban mbijw munu rie gari nam hoy ɗo sùo-ε a séke fal Zezu. ɓáyji ɓe, i lie mgbaka ni. ⁵² Roo ɓe, ka poŋ gari nam ɓe na ɓa nduo-ri a ɗuu sùo-ε hoy nduodi.

Ngere Zibri kuɲ bay bo tul Zezu
(*Mat 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Zaa 18.13-14,19-24*)

⁵³ I se báy Zezu ká luo *ngerenzob fe poy luye, le, i mbu ngerenzob fe poyri riw bele, ngere Zibri báy *nzob fére nzobri bol kusolri ndaw ká dí. ⁵⁴ Lεε, Piyer na dii fal Zezu dí báy salke daka daka kpuru a tii bil mgbaj ngerenzob fe poy luye na. Ká zadε ku na, ka kaw a nuu huu zin nzob kóro zadri.

⁵⁵ Báyii le, ngerenzob fe poyri báy kuɲu nzob kún sal bay luye ká luo Zibri na riw bele, i nzaa faa bay dǎa bay bo tul Zezu bay ika ni. Roo le, i zin bay mbijw ká bay dǎa bo tul-e ya. ⁵⁶ Tusueke le, nzobri ngji bamba i kud bay zuo nzaa Zezu, le, bay bari na zuo kji ya. ⁵⁷ Báyii le, nzob haneri uru í kud bay zuo nzi-ε mii: ⁵⁸ «Buru laa bay ká nzi-ε mii, beri bie *hul kani Ngerewuru ká nzob mbuo báy nduo-ε. A nam say hoy le, beri dǎa kji ká nduo nzob dǎa ya.» ⁵⁹ Roo le, ká tul bay na ku hoy kara, bay bari zuo kji ya wum. ⁶⁰ Báyii le, ngerenzob fe poy luye na uru siya ká sakra nzobri a vbi Zezu mii: «Bay niri ká nzob niri mbi bo tul-a key na waa, mù ti yinjra báy bay mbijw ya hoy le?» ⁶¹ Lεε, Zezu mgba nzi-ε do dí a baa bay mbijw ya. Báyii le, ngerenzob fe poy luye na vbi ni bay ba kji robay mii: «Waa, mù ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzobri na le? Ngerewuru ká nzobri pisi ni na waa, mù ba vi-e le woo?» ⁶² Lεε, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Zadε zu; mi ba be na kji, le, bi *Vu Nzob na baari riw bele na, i kóko mi kaw tunduo hodo Ngerewuru Nzob Hurusuo. Robay, i kóko mi ká mi ví saa nulue ká bil sii mbam.» ⁶³ Báyii le, ngerenzob fe poy luye na go gari be kji sùo-ε tir a baa mii: «Káy! Náa vbikari nzob nasi bay kiri bay dáake mina báy le?» ⁶⁴ Bay niri ká a baa a tjirike Ngerewuru na, i la-laa. Waa, i ker mina le?» Lεε, nzobri riw bele na

dǎa bay bo tul-e í baa mii: «Bay mgba tul-e, a dǎa fe ká maa hud.» ⁶⁵ Be nu ku ro, nzob haneri tii saw sa-sami zuo nun-ε, í sin nun-ε báy vay gari, í nda ni gúk guk í baa ha ni mii: «Baa ha buru laa; kie buru nzob ká nda mù key!» Ro, nzob kóro zadri na, i nda hala nun-ε kpáy kpáy.

Máy bay Piyer ká tul Zezu
(*Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Zaa 18.15-18,25-27*)

⁶⁶ Piyer kaw bil mgbaj kob hoy le, led máy mbijw munu ká sakra led káw *ngerenzob fe poy luye na tii bil mgbaj na. ⁶⁷ Zadka'a ko Piyer do nuu huu báyii le, ka ngaa ni zii a baa ha ni mii: «Bo kara mù se zin Zezu, ledban ká Nazared na ndaw.» ⁶⁸ Lεε, Piyer may a baa mii: «Mi ko ya. Bay ká mù baa key na, mi taa láa kpuy.» Fale ku le, ka uru a tii saa nzaa mgbaj na ndii munu, [le, tuo ka-káa.] ⁶⁹ Roo le, led máy na ko ni a tii saw baa bay na robay ha nzobri ká i do zadε na mii: «Ledban key na, ka ba nzob mbijw ká sakra bari ku.» ⁷⁰ Lεε, Piyer yji a may bay ba kji robay. Fale ku ndii hoy le, nzobri ká i do zadε na, i baa ha ni mii: «Ba tusue, mù ba nzob mbijw ká sakra bari ku, bay ji le, mù ba nzob ká kuɲu zad ká Galele.» ⁷¹ Báyii le, Piyer tii saw háa hud mii: «Mi hu mak mak! Ledban ká i baa bay be ha mi key na, ká nun Ngerewuru le, mi ko ni ya!» ⁷² Lεε, ká zadε ku hoy, tuo ka-káa faa bal ba sidfike. Lεε, Piyer ker se tul bay ká Zezu baa ha ni pola mii: «Pola roo bay hana tuo ka-káa ba sidfi le, mù máy bay ká tul-i faa bal ba say mii, mù ko mi ya na.» Báyii le, ka tii bay rew bɔɔɔk bɔɔɔk.

15

Zezu kaw pol Pilad
(*Mat 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Zaa 18.28-38*)

¹ Báy tibie pied hoy, *ngerenzob fe poyri báy ngere Zibri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, roo báy

kuɗu nzob kún sal bay luye ká luo Zibri bele na, i mbu kị bay mbika nzaa-ri bay ɗáa fe zinj Zezu. Báyyi ɛ, i ha ri mgba ni í sinj ni í séke ni ha Pilad. ² Ro, Pilad vbi Zezu mii: «Bo kị ze, mù ba mbay Zibri kéle?» Ƙɛɛ, Zezu yinjra báyy bay ha ni mii: «Be kị ze mù baa ku.» ³ Fale ɛ, ngerenzob fe poyri ɗaa bayri ngji bamba zuo tul-e. ⁴ Báyyi ɛ, Pilad yji a vbi ni bay robay mii: «Mù ti yinjra báyy bay ya ɛ? Bayri riw bele ká i ɗaa bo tul-a key na waa, mù la-laa kị zu ɛ?» ⁵ Ƙɛɛ, ka yinjra báyy bay mbijw ha ni ya, ha bayke ku na tuku Pilad ha ni kaw yer.

I kunj bay hudf bo tul Zezu

(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Zaa 18.39-19.16)

⁶ Ká bil mbiimbamri mbijw mbijw riw bele na, zadka *nam suoriya tji saa bil koy vi báyyi ɛ, ruo nzobri vaa vbi Pilad ha ni tina nzob mbijw ká hul sal ha ri. ⁷ A ɛ, sewke ku na, nzob mbijw riɲ-ɛ ba Barabas naa hul sal báyy nzobri ká i tji ká tul nzob rewpuori, a í i nzob mbijw. ⁸ Báyyi ɛ, ruo nzobri se luo Pilad, a í tii saw vbika ni ferri ká'a ɗaa banɗo ha ri na. ⁹ Ƙɛɛ, Pilad yinjra báyy bay ha ri mii: «Waa, i hii bay haɲa m̃ tina Zezu, mbay baari Zibri na ha ri ɛ?» ¹⁰ Ka vbi ri munu, bay ji ɛ, ka ko ndaw, ba fe ɗáa sere ze *ngerenzob fe poyri pɔnke Zezu nduo nduo-ɛ. ¹¹ Báyyi ɛ, ngerenzob fe poyri na, i suru tigbaa ruo nzobri bay haɲa ri kod Pilad ha ni ka tina Barabas ze ka ha bari. ¹² Ƙɛɛ, Pilad mbi bay a vbi ruo nzobri ba kị mii: «Waa, haɲa ji ze i hii bay haɲa m̃ ɗaa zinj nzob ká i ɗi ni ba mbay Zibri na ɛ?» ¹³ Báyyi ɛ, i ɗaa fe báyy nzaa-ri ba kị góm í baa mii: «Ber ni ɗo tul puu say hudf!» ¹⁴ Ƙɛɛ, Pilad vbi ri mii: «A ku waa, kaaya ji roo ka ɗaa ɛ?» Báyyi ɛ, i guu fe báyy nzaa-ri gürum mgba mgba ba siya mii: «Ber ni ɗo tul puu say hudf!» ¹⁵ Munu ká Pilad hii bay ɗáa fe ha sùo ruo nzobri rii ri na, ka

tina Barabas ha ri, a ha nzob yum beri nda Zezu báyy ndoy ɗon rad rad. Fale ku ndaw roo, a pon ni ha ri vaa ber ni ɗo tul puu say hudf báyy.

Nzob yumri sie Zezu

(Mat 27.27-31; Zaa 19.2-3)

¹⁶ Nzob yumri na i séke báyy Zezu ká bil boro mbay nzob réke tul puo na, a í ɗi kuɗu nzob yumri riw bele na mbu kị zinj ri ká ɗi. ¹⁷ I nduo ni maagari mbay ká sji hola hola. I kan ngatukru ba taguba mbay roo í mbi guba tul-e. ¹⁸ Fale ku roo i tii saw hii soko ha ni mii: «Soko woo, mbay Zibri!» ¹⁹ Ro í zof tul-e báyy ngasikri rad rad, í sa-sami tof tof zuo nun-ɛ; í huku siri ká pol-e, í ɗinj tul-ri munu ká i kawke pol mbay. ²⁰ Zadka i sie ni kpuru maa ri na báyyi ɛ, i naa maagari mbay ká sji hola hola na, í yji í nduo ni gari beri ndaw roo, í tji ke ni ba nzaa zadf bay ber ni ɗo tul puu say hudf.

I ber Zezu ɗo tul puu say hudf

(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Zaa 19.17-27)

²¹ Nzob mbijw, puo be ɗo Sirɛn, riɲ-ɛ ba Simon, ka ba baa Alezandere báyy Rufusi, uru saa puo bisuy a ɗo kali báyy faa na ku. Báyyi ɛ, nzob yumri mgba ni í haa ni yaa puu say hudf Zezu na a sob. ²² Ƙɛɛ, i séke ni ba zadf ká riɲ-ɛ ba Golgota, marake ɛ baa mii, zadf tunɗo tul. ²³ Ká zadf ku na, i hii bay haɲa ni him ká i zukri báyy fe zonke ká i ɗi ba mir na ha ni nzo. Roo ɛ, ka nzo ya. ²⁴ Fale ku ɛ, i ber ni ɗo tul puu say hudf, a í leke kị gari beri í ɗaa ɗji ɗji bay kóko fe ká nzob haɲa haɲa a zinj.

²⁵ Saw sie ká i berke ni ɗo tul puu say hudf na, maa báyy sie ká uru ndji ba siya. ²⁶ Mbede hudf ká i ber ɗo tul-e na, kie nzobri bay hudf ká i ɗaa bo tul-e. Mbedeke ku na baa mii: «Mbay Zibri.» ²⁷ I ber ɗombirimri sidi ɗo tul puu say hudfri ndaw ká lakun Zezu. Nzob mbini ɗo tul puu say hudf kị ká tunduo hodo be, a nzob mbije laa ɛ, ɗo tul puu say

hudf k̄i ká tunduo gel be. ²⁸ [Be munu rɔɔ, bay ká do bil mbede Ngerewuru na, ka do munu báy zadε. Bayke baa mii: «Nzobri k̄i ni do sakra dombirimri.»] ²⁹ Nzobri ká i kal ká zadε ku na, i rad ni í téke tul-ri boko boko í baa mii: «Hεε! Bo ká mù hii gbúr *hul k̄ani Ngerewuru, a nam say hoy le, mù mbúo k̄i do zadε na, ³⁰ mu yaa sùo-ɔ bo k̄i, a mú d̄i saa tul puu say hudf na ku h̄a buru kɔ!» ³¹ Ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, i sie ni faa mb̄iw munu na ndaw ká sakra k̄i mii: «Ka yaa nzob h̄awri, roo le, ka maa bay yaaɲa sùo-ε be k̄i ya! ³² Ndadf bay haɲa be *Krisi, mbay *Izarayel na, ka d̄i saa tul puu say hudf na timbedε key h̄a buru kɔ! Zadka buru kɔ ro le, be rɔɔ buru d̄aa law buru bo tul-e báy!» A nzobri ká i ber ri do tul puu say hudf ká lakun Zezu na, i rad ni ndaw.

Hudf Zezu
(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Zaa 19.28-30)

³³ Báy síe ká do law tul na, fe guba nun síe h̄a zadf do gbukru kpuru maa báy síe ká fére sùo-ε. ³⁴ Síe ká fére sùo-ε na báyji le, Zezu baa bay báy bawda kusol-e belen̄ mii: «Eloy, Eloy, lama sabatani!» Báy nzaa bay naari le, baa mii: «Ngerewuru bi! Ngerewuru bi! Bay ji ndaw rɔɔ mù pɔɲ m̄i le?» ³⁵ Nzob h̄aneri ká i do zadε ká i laa kusol-e ká mgba belen̄ na i baa mii: «Ì laa! Ka d̄i *Eli!» ³⁶ Báyji le, nzob mb̄iw ká sakra bari ku d̄uu a v̄aa doɲ mbii fe s̄úuke zuɔ vay gari ká nzo mbii nzo, a siɲ do nzaa ngasikri, rɔɔ a zuda h̄a Zezu bay haɲa ni ka nzo a baa mii: «Ì giyaɲ náa kóri! W̄aa, Eli na a ví d̄ira ni saa tul puu say hudf na le?» ³⁷ Báyji le, Zezu d̄aa fe belen̄ le, law-ε ví tuo.

³⁸ Be nu ku le, gari ká kún̄ bil *hul k̄ani Ngerewuru na saka t̄ar saa siya kpuru mgba siri gbaa. ³⁹ Zadka ngerenzob yum ká do pol Zezu ká'a koro ni na kɔ k̄iri hudf ká Zezu hu na

báyji le, ka baa mii: «Ledban key na ba Vu Ngerewuru ba tusue k̄i!»

⁴⁰ M̄áy h̄aneri i do zadε ku ndaw, i do d̄i d̄i í kɔ feri ká kal na d̄eke. Ká sakra bari ku na, Mari ká puo be do Madala ndaw, Mari máa Zoze báy Zak ká ba ledf kuban ndaw, rɔɔ Salome ndaw pi. ⁴¹ Bari na ze i se fal Zezu í d̄aa pedf h̄a ni báy namri ká'a d̄oke kud̄u zadf ká Galele na. M̄áy k̄iri nḡi-nḡi ká i uru saa Galele í se zin̄ Zezu kpuru se ngerepuo Zuruzalem na, i do zadε ku ndaw.

I d̄aa Zezu bo luo hudf
(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Zaa 19.38-42)

⁴² Nam ká Zezu hu na ba nam ká do pol *nam mgbaka t̄aram Zibri, ká i l̄ekeke fe sum bay tul namke na. Munu ká zadf ba l̄aw ro na báyji le, ⁴³ Zezeb ká puo be do Arimate na vi. Be na ka ba ngerε Zibri ká bil kud̄u nzob kún̄ sal bay luye, ká i h̄e ni bamba. Be kara ka giyaɲ nam ká Ngerewuru a ví réke mbay ká tusiri key na nzokdo. Báyji le, ka mgba sùo-ε ngɔ-ngɔɲ ba w̄ara nzob, a se luo Piladf a vbi ni hudf Zezu bay vóro. ⁴⁴ Zadka Piladf laa mii, Zezu hu-hu na báyji le, tuku ni, ze a d̄i ngerenzob yum a vbi ni mii: «Zezu na hu bole d̄i d̄i ro le?» ⁴⁵ Zadka'a laa bay ká nzaa ngerenzob yum ká baa h̄a ni mii, Zezu hu ro na báyji le, ka pɔɲ faa h̄a Zezeb mbi hudf na. ⁴⁶ Báyji le, Zezeb se a v̄aa hie gari pie ká ndadf bamba a víke a d̄ira hudf Zezu saa tul puu say hudf a k̄arrike ni. Falε ku le, ka mbi a v̄aa d̄aa bo huo tisaw ká i kperε ba luo hudf ba t̄aw, rɔɔ a ha ri giri bawda maa tisaw, a mb̄iike diɓ do d̄i. ⁴⁷ Lεε, Mari ká puo be do Madala báy Mari máa Zoze na, i kɔ zadf ká i d̄aa hudf Zezu na bo d̄i.

16

Zezu t̄ji saa luo hudf
(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Zaa 20.1-10)

¹ Zadka *nam mgbaka t̄aram Zibri kal na báyji le, Mari ká puo be do

Madala, báy Mari máa Zak, rɔɔ báy Salome ndaw na, i se í vaa hie numri ká b̄are f̄u b̄y b̄y bay séke bay d̄aa zuo tul huf Zezu. ² Tibie ká síe dimasi ká síe t̄ji mbuu na báyii le, máyri na i se ba tupal, ³ le, i baa bay ká sakra k̄i mii: «A w̄aa, a ve ze a giri maa tisaw ká mbii nzaa huo na ba zad k̄i a p̄oŋ faa h̄a naari le?» ⁴ Zadka i mbi nun-ri í k̄o-kóm ba bad̄i na báyii le, i k̄o bawda maa tisaw na giri bo fi mb̄iw ro. ⁵ Báyii le, i se í r̄ii luɔ huf na, le, i k̄o led kuban mb̄iw ká nduo maagari ba pie kaw fi hofo. Leɛ, h̄je d̄aa ri nḡji bamba. ⁶ Báyii le, led kuban na baa ha ri mii: «Ì h̄je ya! I nzaa Zezu ká Nazaref, be ká í ber ni do tul puu say huf. Ka t̄ji saa luɔ huf a kaw báy kumnun; ka ti zad ni ya. I k̄o-kóm í k̄o zad ká i d̄aa ni bo d̄i na ze do key. ⁷ I se bo í vaa baa h̄a Piyer báy led nduobal Zezu h̄awri mii, ka se bay vaa giyan r̄i ká kud̄u zad ká Galele. Be ze ba zad ká í k̄óko ni ká d̄i munu ká 'a baa ha r̄i pola na!»

⁸ Báyii le, máyri na i t̄ji saa luɔ huf na, í d̄uu d̄i d̄i báy tupal na, bay j̄i le, h̄je d̄aa ri nḡji bamba a í to dek dek. H̄je ká d̄aa ri na ha ri baa bayke h̄a nzob mb̄iw ya.

Zezu z̄iŋ Mari ká Madala
(Mat 28.9-10; Z̄aa 20.11-18)

⁹ [Fale ká Zezu t̄ji saa luɔ huf ba tibie pied̄ ká síe dimasi na báyii le, ka t̄ji tul Mari ká Madala pola, be ká 'a nii temndayari t̄oŋo say ká tulle. ¹⁰ Mari na se a k̄ji bayke na h̄a bari ká i do z̄iŋ ni ká í d̄aa síe í kaw báy rew. ¹¹ Leɛ, zadka i laa bayke ká 'a baa mii, Zezu kaw báy kumnun ká beri k̄o ni báy nun beri na báyii le, i d̄aa law-ri bo tul bay be na ya.

Zezu z̄iŋ led nduobal-eri ká tul-ri sid̄i
(Luk 24.13-35)

¹² Fale ku le, Zezu kie s̄uo-ε báy faa k̄i bod̄, a t̄ji tul led nduobal-eri ká tul-ri sid̄i ká i do séke ba vu puo ká bisuy. ¹³ Bari na, i ȳji í k̄ji bayke h̄a

led nduobal-ε h̄awri. Leɛ, i d̄aa law-ri bo tul bay bari na ya ndaw.

Zezu z̄iŋ led nduobal-eri ká tul-ri duo fale mb̄iw

(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Z̄aa 20.19-23; Ped̄ 1.6-8)

¹⁴ Fale ku báyii le, Zezu t̄ji tul led nduobal-eri ká duo fale mb̄iw ká i kaw nzaa tutakra bay sun̄a fe. Ka uru z̄iŋ ri bay law-ri ká i d̄aa bo tulle ya ndaw, bay law-ri ká nḡoŋ ká í do tul bay baa bari ká mii, bari k̄o ni báy kumnun ro na ya ndaw pi. ¹⁵ Báyii le, ka baa ha ri mii: «Ì se báy zadri riw bele ká tusiri key, í ka-káa Bay Kere h̄a nzobri riw bele. ¹⁶ Nzob ká d̄aa law-ε bo tul-i, a d̄aa tulle nduo mbii le, Ngerewuru a yaŋa ni. A nzob ká d̄aa law-ε bo tul-i ya laa le, Ngerewuru a d̄aa bay bo tulle. ¹⁷ Leɛ, bari ká i d̄aa law-ri bo tul-i na, fe san̄ri ká i d̄aa h̄a nzobri k̄o na ze do key: i nii temndayari báy riŋ-i ndaw; i baa nzaa fieri ndaw. ¹⁸ Zadka i m̄gba soy báy nduo-ri, mase i nzo sawpuu huf kara, feke ti d̄aa ri seke mb̄iw ya; i d̄aa nduo-ri bo tul nzob suosereŋri, le, i vaa báy kere kiyaw kiyaw ndaw.»

Zezu se ba nulue
(Luk 24.50-53; Ped̄ 1.9-11)

¹⁹ Fale ká Ngerembay Zezu baa bay munu ha ri na báyii le, Ngerewuru naa ni se nulue a h̄a ni kaw tundo hofo be. ²⁰ Leɛ, led nduobal-eri se í ka-káa Bay Kere báy zadri riw bele. Ngerembay sad̄ z̄iŋ ri báy pedri ká i d̄aa. Báy faa fe d̄aa san̄ri na, nzobri k̄o mii, bay bari na ba tusue k̄i.]

Luku Bay kere Ngerewuru ka Luku daa mbede

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Mbede key na baa ha nzobri mii, Zezu ba Nzob Yaana Nzobri ka Ngerewuru waa bay pie ni ha ni ya led Izarayelri. Ba led Izarayelri huo-ri hoy ya, roo le, ka ba nzob yaana saw nzobri riw bele. Soro bay feri ka Luku daa do bil mbede key na, ruokeri do maa ki bay bay ka do bil mbede Matiye bay mbede Marki. Roo le, bay faa nzaara sawke le, nzob daa mbede key na, daa bay kiri ngi-ngii zuo di, munu ka soro bay mbona Zezu ka'a tina bay nzi-e lem lem, kuban ka hu ka Zezu ha ni yi a kaw bay kumnun ndaw, soro bay ka se tul Zase ndaw, roo soro bay nzobri ka Zezu zin ri ka faa Emayus ndaw pi. Robay, ka daa law bay kiri zuo di ndaw, munu ka law bay ka se tul nzob law kere ka Samari, bay law bay ka se tul led ka ti, roo a yi a vi zuo zin bi-e.

Zezu na ko nun sie nzobri. Ka daa law kere zin nzob semri, zin nzobri ka i do bil koko seke fe ndaw, nzobri ka i daa nun-ri tuo sie ndaw, roo nzob kukuri ndaw pi. Ka bil mbede key riw bele na, nzob maa bay zin suoriya ka tul vi Zezu Nzob Yaana Nzobri ndaw, ka tul yum ka'a haw ka tul hurusuo ngeretemndaya ndaw pi.

Maa bayri ka do bil-e

Mbona Zaa Batis bay taa Zezu: 1-2

Peɔ daa Zaa Batis: 3

Peɔ daa Zezu, bay kaa bay be ka kuɔu zaɔ ka Galele: 4.1-9.50

Uru saa kuɔu zaɔ ka Galele kpuru mgba Zuruzalem: 9.51-19.27

Bay Zezu ka baa zin nzob tun ni ngerenri ka Zuruzalem: 19.28-20.47

Bie ka'a boko tul Zuruzalem, bay sie yi Vu Nzob: 21

Koko seke fe Zezu, ti be saa lu huc, bay zol be ba nulue: 22-24

Luku hii soko ha Tiyofil

¹ Soko bo Tiyofil ka mu ba nzob luye. Nzobri ngii bamba i nzaa faa i daa mbede i kiike feri ka kal ka sakra buru na bay zaɔe. ² Nzobri ka i ko fekeri bay nun-ri titire dekre ka i vi ba nzob ka-kaa Bay Kere na, i kii fal fekeri bay nzi-e riw bele ha buru laa. ³ Be mini ze, bi kara mi ko ba fe ka ndaɔ bamba bay daa mbede ki bay kiike feri ka kal bay nzi-e lem lem na ha mu bo Tiyofil nzob luye, bay yi le, mi vbi saw fekeri ka kal bay titire dekre na riw bele, mi ko bay zaɔe ta-tan ngid bele. ⁴ Mi daa mini key bay haɔa mu ya bay ka i fere mu pola na ka ba suo bay.

Led nzaaped ka nulue baa bay mbona Zaa Batis

⁵ Sew ka *Eroɔ re mbay ka tusiri Zibri ka kuɔu zaɔ ka Zude na bayyi le, nzob mbjw munu ba *nzob fe poy, rin-e ba Zakari. Ka sakra nzob fe poyri na, ka kaw zin kuɔu nzob taa Abiyari. Rin may be ba Elizabeth, vu bulu *Aron, ngerenzoɔ *fe poy ka piɔɔke lew. ⁶ Bari sidi bele na, i ba nzobri ka i daa fe bay zaɔe ka nun Ngerewuru, i daa vu mbom bo tul *bol kusol Ngerembay i hie bol nzi-e bay zaɔe riw bele. ⁷ Leɔ, i mbon led ya, bay yi le, Elizabeth na se suo. Bari sidi bele na i di taw bamba ro.

⁸ Nam mbjw munu kuɔu nzob Zakariri i do daa ped bari ka pol Ngerewuru, le, Zakari kara do daa ped be ka pol-e ndaw. ⁹ Munu ka ba fe saw bari nzob fe poyri na, i daa dii dii i naake ni do boɔ bay haɔa saw sie daa nzaa bay kere na vi le, ka nduo a se bil hul kani Ngerembay, a uu fe ha bare fu buy buy ha Ngerewuru. ¹⁰ Zaɔka saw sie ka'a do uke fe ka bil hula na vi bayyi le, ruo nzobri riw bele mbu

tul kị i kaw keɛ í ɗaa nzaa ɓay kere. ¹¹ Báyji ɛ, leɗ nzaaped Ngerembay mbjw ká nulue tji tul Zakari a ɗo pol-e ká fi hodɔ *tutakra úu fe na. ¹² Zadka Zakari kɔ ni na báyji ɛ, ha hje ɗaa ni a tɔ gbala gbala. ¹³ Báyji ɛ, leɗ nzaaped ká nulue na ɓaa ha ni mii: «Zakari, mu hje ya, ɓay ji ɛ, fe ká mù kod Ngerewuru ɓayke na tɔɗɔ ɓo suk-e. Elizabeth ká ɓa máy ɓo na, a mbón leɗ wara nzob, ɛ, mù túu riŋ-ε ɓa Zaa. ¹⁴ Ka'a ɓá fe bawda suoriya ɓo, a nzobri ngji ɓamba i ɗáa suoriya ɓay tul mboŋa ɓe ndaw, ¹⁵ ɓay ji ɛ, a ɓá bawda nzob ká nun Ngerewuru. Ka ti nzokɔ him yjŋke ya ndaw, him hay ká yjŋ ya kara ka ti nzokɔ ya ndaw. Tem Law Pie ze a mbáa bil law-ε gbay gbay ɓáy ɗol ɓe ká'a ɗòke bil mi-ε kɔɓ hoy na. ¹⁶ Be na, a haŋa leɗ Izarayelri ngji ɓamba tasiri yji í se fal Ngerembay Ngerewuru bari na. ¹⁷ Ka'a séke pol Ngerembay ɓay léke faa ɓe. Fe ɗáa ɓeri ɓáy kér ɓay ɓeri, a ɗoko ɓáy hurusuo munu ká taa *Eli, nzob yaŋa ɓay saa nzaa Ngerewuru. Ka'a léke law ɓaa leɗri ɓáy vu bari ɓay haŋa ri zuɔ zjŋ kị mbjw hoy ndaw, a leke law nzob mbaka nzaari, a ha ri yaŋa nun nzem nzob fe ɗáa ɓáy zadɛri ká nun Ngerewuru ndaw pi. Ka'a ɗáa munu a lèkeke law nzobri ha ri ɗòke ɗi ya ɓáy vika Ngerembay.»

¹⁸ Báyji ɛ, Zakari yji a vbi leɗ nzaaped ká nulue na mii: «Waa, mi ɗáa mina roɔ mí kɔ ɓay ká mù ɓaa ha mi key na ɓa sùo ɓay ɛ? Bay ji ɛ, bi na, mi ɗi táw ro, a máy bi kara ɓa ngeremay ndaw pi.» ¹⁹ Lεε, leɗ nzaaped ká nulue yjŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Bi na, mi ɓa Gabiriyel, nzob ɗoko pol Ngerewuru ɓay ɗáa ped ha ni. Ze ka píe mi ɓay haŋa mi ví ɓaa Bay Kere key na ha mù. ²⁰ Ze mu laa: timbedε key na kusol-a a mbii gbaŋ, mù ti máa ɓaa ɓay ya kpuru maa ɓáy nam ká fekeri a ví na ndaw roɔ, mù ɓaa ɓay na ɓáy, ɓay ji ɛ, mù ɗaa law-a ɓo tul ɓay ká mi ɓaa

ha mù na ya. Roo ɛ, feri ká mi ɓaa ɓayke ha mù na, sewke vi ɛ, a ɗoko munu.»

²¹ Báyji ɛ, síeke ku na, ruɔ nzobri ká i kaw keɛ na, i giyaŋ Zakari na kurum a ha law-ri nzaa-ri ɓay tul káw ká'a kaw bil *hul kani Ngerewuru ha bole ɗi ɓamba na. ²² Zadka'a tji saa ɗi na báyji ɛ, ka zjŋ faa ká ɓay ɓaa ɓay zjŋ ri ya, a ɗaa ɓa nduo-ε hoy ze ha ri a kaw ɓa mbiki. Lεε, nzobri kɔ í ɓaa mii: «Fe tina nun ha Zakari ká bil hul kani Ngerewuru.»

²³ Zadka nam ped Zakari ɔ na báyji ɛ, ka yji a se puɔ. ²⁴ Fal namkeri ku na báyji ɛ, máy ɓe Elizabeth na ya ɓil, a mu ɓilke ku na ɓa few ndebe a ɓaa mii: ²⁵ «Í kɔ fe ká Ngerembay ɗaa zjŋ mi na ze ɗo key: timbedε key na ka ɗaa nun-ε ɓo tul-i, a naa fe ká ɗaa sahoɔ ɓo nun-i ká sakra nzobri.»

Leɗ nzaaped ká nulue ɓaa ɓay mboŋa Zezu

²⁶ Bil ká'a ɗo ndeke ɗi few yieke na báyji ɛ, Ngerewuru pie leɗ nzaaped ká nulue ká riŋ-ε ɓa Gabiriyel se puɔ ká Nazared kuɗu zad ká Galele, ²⁷ luo máy tikɗi mbjw ká riŋ-ε ɓa Mari. Ka ɓa máy mbana nzob mbjw munu ká riŋ-ε ɓa Zezeb ká ɓa vu bulu Mbay *David. ²⁸ Leɗ nzaaped ká nulue na nduo a se zad ká Mari kaw ɗi a ɓaa ha ni mii: «Soko woo, ɓo ká Ngerewuru ɗaa law kere zjŋ mù! Bo na, Ngerembay sad zjŋ mù.» ²⁹ Zadka Mari laa ɓayke na ku báyji ɛ, bil law-ε nzaa ni ha ni ɓaa ká bil law-ε mii: «Kiri soko ji ze mini key ɛ?» ³⁰ Báyji ɛ, leɗ nzaaped ká nulue na ɓaa ha ni mii: «Mari, mu hje ya, ɓay ji ɛ, Ngerewuru ɗaa law kere zjŋ mù. ³¹ Mu kɔ, mù yaŋa bil ɓay mbón leɗ wara nzob, ɛ, mù túu riŋ-ε ɓa Zezu. ³² Ka'a ɓá bawda nzob, i ɗika ni ɓa Vu Ngerewuru ká nulue siya. Ngerembay Ngerewuru na, a ɗáa ni kaw tul karingaw mbay ká saw kani bul-e David. ³³ Ka'a réke mbay ká

tul leɗ Izarayelri ðanɗuɔ kpadara wŭm. Puoruo ðe na, gbŭke ti tiika ya.»

³⁴ Báyyi ɛ, Mari vbi leɗ nzaaped ká nulue na mii: «Fe key na waa, a ðoko mina zu ɛ? Bay ji ɛ, mi naa zinj wara nzoɓ ya báy.» ³⁵ Lɛɛ, leɗ nzaaped ká nulue na yinjra báy bay ha ni mii: «Tem Law Pie a vi káw tul-a, a hɗurusuo Ngerewuru ká nulue siya na a guba tul-a báy tem ðe rididi. Sawke mini ze, leɗ ká ðo ðoɗ ða taa Ngerewuru ká mù mbón ni na, i ðika ni ða Vu Ngerewuru. ³⁶ Roɓay, mu ko, Elizabeth ká ða nzoɓ ini ðo ká'a ði táw, ká i ði ni ða máa suo na, ka ðo ðil ða few yie ro. Bilke ku na a mbón ða leɗ wara nzoɓ, ³⁷ bay ji ɛ, Ngerewuru na, fe mbjw mini kara mba ni ya.» ³⁸ Báyyi ɛ, Mari ðaa ha ni mii: «Mi ða leɗ káw Ngerembay. Ndad ðay haɗa ni ka ðaa zinj mi munu ká mù ðaa ká nzaa-a ku.» Fale ku báyyi ɛ, leɗ nzaaped ká nulue na pɔɗ ni a zol.

Mari se luo Elizabeth

³⁹ Bil namke ku hoy na, Mari uru vad a se ða puo ká ðo lakun kuori ká tusiri Zuda, ⁴⁰ a nduo a se ðil hul Zakari a vaa hii soko ha Elizabeth. ⁴¹ Zadka Elizabeth laa kusol Mari ká hii soko ha ni na báyyi ɛ, leɗ ká naa ðil-e na uru ndururu ndururu, ɛ, Elizabeth na kara Tem Law Pie mbaa ðil law-ɛ gbay gbay, ⁴² a ha ni ðaa bay báy bawda kusol-e ðelen mii: «Bo na, fe sami Ngerewuru ðo tul-a ká sakra máy ku-ori. Leɗ ká ðo ðil-a hoy kara, fe sami ðo tulle ndaw! ⁴³ Maa Ngerembay ði ká vi bay kóko mi key na waa, law kereke uru saa haɗa roɔ, a vi tul-i mini key ɛ, ⁴⁴ bay ji ɛ, zadka kusol soko ðo tɔɗo ðo suk-i na, leɗ ká ðo ðil-i na uru ndururu ndururu báy bawda suoriya. ⁴⁵ Suoriya ða taa ðo ká mù ðaa law-a ðo tul bay ká Ngerembay ðaa ha mù na, bay ji ɛ, fekeri na a ðoko báy zadɛ.»

Sim ká Mari ði

⁴⁶ Báyyi ɛ, Mari ðaa mii:

«Mi sii gay Ngerembay!

⁴⁷ Bil law-i ðaa suoriya ngji ðamba bay tul Ngerewuru, Nzoɓ Yaana mi.

⁴⁸ Bi ká mi ða leɗ káw ðe taa máyke hoy

ká mi ðinj tul-i na, ka ðaa nun-ɛ ðo tul-i.

Sawke mini ze, tii sawke vuri key kpyuru vaw na,

nzoɓri riw bele i báa mii, bawda suoriya ða taa ði,

⁴⁹ bay ji ɛ, Ngerewuru Nzoɓ Hurusuo na

ðaa feri ká ndad ðamba tasiri zinj mi.

Rinj-ɛ tan kaɗaɗ,

⁵⁰ a ko nun sie nzoɓri ká i hje ni na

mbiimbam báy mbiimbam ðanɗuɔ.

⁵¹ Hurusuo nduo-ɛ na ðaa feri ká ngɔɗ ðamba tasiri.

Ka nii nzoɓ siika sùori na ha ri ðuu kperke kperke.

⁵² Ka nii mbayri ká tul karingaw mbay ðari,

a yi a ura tul nzoɓri ká i ðinj tul-ri.

⁵³ Ka ha nzoɓ kɔnri fe kereri ngji ðamba

ha ðil-ri vbiɗa kpad kpad,

a ha nzoɓ fezinari zol nduo-ri hoy soli.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ka vi so nzoɓ ped ðeri ká i ða leɗ Izarayelri na.

Ka ker se tul Abaraham báy vu bul-eri,

a mgba ini zinj ri ðanɗuɔ kpadara munu ká'a waa na, ðo ka yinjra ri ya.»

⁵⁶ Lɛɛ, Mari na kaw zinj Elizabeth maa few say ndaw roɔ, a yi a se puo báy.

Mboɗa Zaa Batis

⁵⁷ Zadka nam maa bay haɗa Elizabeth mboɗ na báyyi ɛ, ka mboɗ ða leɗ wara nzoɓ. ⁵⁸ Zadka nzoɓ tul kpaɗ ðeri báy nzoɓ ini ðeri ko bawda law kere ká Ngerembay ðaa

ziŋ ni na báyii ɛ, i ɗaa suoriya ziŋ ni mbjw hoy.

⁵⁹ Zadka leɗ na ɗaa nam ndeke ɗi tɔnɔ sidike na báyii ɛ, i vi bay *kúnŋ ŋgori be, í hii bay túu riŋ bi-ε Zakari ze bo tul-e. ⁶⁰ Roo ɛ, mi-ε mbi bay a ɗaa ha ri mii: «U-uu, munu ya. I túu riŋ-ε ɓa Zaa.» ⁶¹ Bari riw bele ká i ɗo zadɛ na, i yjira báy bay ha ni mii: «Úwaa, bo na, nzoɓ ini bo ha rɔɔ, i tuu riŋ-ε mini key ɛ?» ⁶² I yji í fere kóm bɔm ɓa luo bi-ε bay kóko waa, riŋ ji ze ka hii bay túu ha ni ɛ? ⁶³ Báyii ɛ, Zakari yji a vbi ri tutakra ɗaa mbede. ɛɛ, ka vbie fe ɗo ɗi mii: «Zaa ze ɓa riŋ-ε.» Zadka i ko munu na báyii ɛ, ɓari riw bele na, zad bay zee ri sel. ⁶⁴ Zadɛ ku hoy, kusol Zakari na vuo bolon ha ni ɗaa bay ɓa kɪ, a tii saw pisi Ngerewuru.

⁶⁵ Báyii ɛ, nzoɓ tul kpaŋ ɓari riw bele ká i ɗo zadɛ na, hje ɗaa ri zikiki. A nzoɓri riw bele ká i ɗaa puo ká lakun kuori ká kudu zadke ká Zude na, i lo soro feri ká kal na. ⁶⁶ Bari riw bele ká i laa bayke na, i korɔ ɗo bil law-ri í ɓaa mii: «Led key na waa, a ɗoko mina ɛ?» Tusueke ɛ, nduo Ngerembay ɗo tul led na.

Sim ká Zakari ɗi

⁶⁷ Zakari, ɓaa leɗ tupɛŋ na, Tem Law Pie mbaa bil law-ε gbay gbay ha ni tinake bay ká'a yaa saa nzaa Ngerewuru na mii:

⁶⁸ «Mì pisi Ngerembay Ngerewuru naari leɗ Izarayelri, bay ji ɛ, ka ko-kóm ɓa tul nzoɓ taa beri, a ví yaa naari.

⁶⁹ Ka ha naari Nzoɓ Yaaŋa Nzoɓ ká ɓa Nzoɓ Hurusuo

ká tji saa saw bulu naari, Mbay David ká ɓa nzoɓ ped be,

⁷⁰ munu ká'a ɓaa bayke pief lew hoy

báy faa nzoɓ yaaŋa bay saa nzi-eri ká'a nan ri ɗo bod na.

⁷¹ Nzoɓ Yaaŋa Nzoɓ ká'a pie ni ha naari na,

a yaaŋa naari saa nduo nzoɓ tul ŋɗani naari,

báy ɓari riw bele ká i hii ɗaa seke ziŋ naari.

⁷² Sawke mini ze, ka kjeke bawda law ini be ha bulu naari, a kjerke ɗaŋguɔ se tul sáka kuni ká taŋ kaɗaŋ ká'a sáake ziŋ ri pola na.

⁷³ Ba bay ká'a waa ziŋ bulu naari *Abaraham,

⁷⁴ bay ji ɛ, ka hii bay yaaŋa naari saa nduo nzoɓ tul ŋɗani naari

bay pón faa ɗo hoy bo, náa ɗaari ped ha ni taŋ hje,

⁷⁵ báy law ká *taŋ kad kad bo, náa ɗori báy zadɛ nzedem ká nun-ε

báy namri riw bele ká náa káwri báy kumnun na.

⁷⁶ Bo ká mù ɓa leɗ tupɛŋ na, i ɗika mù ɓa nzoɓ yaaŋa bay saa nzaa Ngerewuru ká nulue siya,

bay ji ɛ, mù séke pol Ngerembay bay léke faa be,

⁷⁷ bay haŋa nzoɓ taa beri ko í ɓaa mii,

a ndáka buma ká tul feyaa ɓari a yake ɓari.

⁷⁸ Be ze ɓa fe bawda law kere be ká'a haŋake síe tji, a so bil law naari nzar.

⁷⁹ Zad taŋake na, a tán ká bil law nzoɓri ká i ɗo bil suŋ ká tem hud ɗo tul-ri, a kie naari faa ká bay haŋa náa séri báy law ɗekekɛ.»

⁸⁰ Báyii ɛ, leɗ na ŋon ɓa pola pola, a nze kpay kpay báy kér bay. Ka kaw bil law kor kpuru maa báy nam ká'a tinake sùo-ε ká zad hie ká nun leɗ Izarayelri.

2

Bay mboŋa Zezu (Mat 1.18-25)

¹ Ká bil sewke ku na, Mbay Sezar Ogus ká Rɔm mbi nzi-ε ha nzoɓri riw bele ká bil puo beri bod bod bay haŋa ri ɗaa riŋ-ri ɗo bil mbede kjiŋa nzoɓri. ² ɗaa riŋ nzoɓri ɗo bil mbede ke ku na ɓa titireke rɔɓay

ká Kirinis báke nzoɓ réke tul nzoɓri ká tusiri Siri. ³ Be ze nzoɓri riw bele i séke puu puo bari bari bay d'áa riŋ-ri d'ó bil mbede kjiŋa nzoɓri na. ⁴ Zezeb hoy kara uru saa puo ká Nazareɗ ká kuɗu zad ká Galele bay séke ba kuɗu zad ká Zude. Ka se puo ká riŋ-ε ba Betelehem, ba puo ká i mboŋ Mbay *David ká d'i, bay ji le, ka ba *vu bulu David. ⁵ Ka se báy Mari ká ba máy mbana be ká d'ó bil na bay v'áa d'áa riŋ-ri ndaw. ⁶ Zadka i kaw Betelehem koɓ roɓay na, nam mboŋa be na maa ⁷ ha ni mboŋ leɗ pol be ba leɗ w'ara nzoɓ. Ka kaa ni báy gari a d'aa ni bo bil gbokro fe sum ndayri ká zadε na ku, bay ji le, hul nam varuri na, zad nam ti d'i ya.

Leɗ nzaaped ká nulue tji tul nzoɓ kóro baduri

⁸ Di ya báy Betelehem na, nzoɓ kóro baduri naa w'áa í kóro badu bari ba sun ká d'i. ⁹ Leε, leɗ nzaaped Ngerembay ká nulue tji tul-ri mbuda ha zad hie ri gberere, a kiri ri gbuk d'ó sikda. Báyji le, hje d'aa ri ngji bamba tasiri ha ri to kpak kpak. ¹⁰ Leε, leɗ nzaaped ká nulue na baa ha ri mii: «I hje ya, bay ji le, mi vi báy bawda bay suoriya ká ba Bay Kere fie ha ri. Bayke ku na, a d'oko bay tul nzoɓri riw bele. ¹¹ Bil sun ká vuri key na, i mboŋ Nzoɓ Yaana Nzoɓri ká bil puo *David ha ri. Be na ka ba Ngerembay a ba *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na. ¹² Fe ká bay haŋa ri kóke ba s'ò bay na ze d'ó key: leɗ tupenke ku na, i kaa ni báy gari, í d'aa ni bo bil gbokro fe sum ndayri. Be ze ba zad ká i zinj ni ká d'i.» ¹³ Zadε ku hoy ruo leɗ nzaapedri ká nulue tji gikiki, í zuo tul leɗ nzaaped taa mbjwke na, i pisi Ngerewuru í baa mii:

¹⁴ «Riŋ d'ika ba taa Ngerewuru ká kaw nulue siya!

Dekeke taa be d'ó tusiri key bay tul nzoɓri ká'a hii ri.»

Nzoɓ kóro baduri se bay kóko Zezu

¹⁵ Zadka leɗ nzaapedri ká nulue p'oj nzoɓ kóro baduri kaw zadε, í yji báy tul bal-ri nzek ba nulue na báyji le, nzoɓ kóro baduri na, i baa bay ká sakra ki mii: «Munu zu le, náa séri kpuru ba Betelehem, bo náa v'áa kóri fe ká kal ká d'i, fe ká Ngerembay ha náa láari bayke na.» ¹⁶ Báyji le, i takra í zol fal ki ba v'áake, le, i v'áa zinj Mari ndaw, Zezeb ndaw, a í zinj leɗ tupen ká naa bil gbokro fe sum ndayri na ndaw pi. ¹⁷ Zadka i ko leɗ tupen na báyji le, i baa bay feri ká leɗ nzaaped ká nulue baa se tul leɗ key na ha nzoɓri laa. ¹⁸ Bari riw bele ká i laa bay ká nzoɓ kóro baduri baa na, tuku ri ha ri kaw yer bay tul bayri na ku. ¹⁹ Be Mari laa le, koro bay feri na ku d'ó bil law-ε koɓ, a ker bay ká d'i ngji bamba. ²⁰ Zadka nzoɓ kóro baduri d'ó yji ba zad káw bari na báyji le, i d'aa riŋ d'ika bo tul Ngerewuru, í pisi ni bay tul feri riw bele ká i laa bayke a í ko báy nuri na d'ó maa báy zadε munu ká leɗ nzaaped ká nulue baa bayke pola ha ri laa na.

²¹ Zadka nam tonɔ sid'i maa báyji le, i kuŋ ngori leɗ tupen na ndaw roo, í tuu riŋ-ε ba Zezu. Ba riŋ ká leɗ nzaaped ká nulue tuu pola d'od ndaw roo, mi-ε d'ó bil be báy.

I kie leɗ tupen ká bil hul kani Ngerewuru

²² Zadka nam maa bay haŋa máa leɗ na ka tji kele na báyji le, Zezeb báy Mari i mbi faa bay séke ngerepuo Zuruzalem bay d'áa *fe poy se tul-e bay tul mboŋa be munu ká *bol kusol *Moyze baa. I mbi leɗ tupen na í séke bay kie ni ha Ngerembay ²³ faa mbjwke munu ká i d'aa bayke d'ó bil *mbede bol kusol Ngerembay mii: «Leɗ polri riw bele ká i ba leɗ w'arari na, i d'aa ri zuo bod ba taa Ngerembay*,» ²⁴ bay puo fe ha Ngerembay munu ká i

* 2:23 2.23 Tji kele 13.2, 12, 15.

baa bayke do bil mbede bol kusol Ngerembay mii: «I mgbaka bede pieri ba sidi, mase i faa vu kay bederi ba sidi ndaw roo, bay haɲa Ngerewuru bay.»

²⁵ Bayji le, nzoɓ mbijw munu kaw Zuruzalem, riɲ-ε ba Simeon. Nzoɓke ku na ba nzoɓ fe daa bay zadε, a hje Ngerewuru. Ka giyaɲ nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi huo law led Izarayelri. Be na, Tem Law Pie sad ziɲ ni ²⁶ a baa haɲ ni pola hoy mii: «Mu ti huka ya kpuru bay koko *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na bay nun-a ndaw ro.» ²⁷ Leε, Tem Law Pie suru ni haɲ ni se bil *hul kaɲi Ngerewuru. Zadka Zezeb bay Mari i mbi Zezu i seke ni bil hul kaɲi Ngerewuru bay daa fe ka bol kusol baa na bayji le, ²⁸ Simeon na yaa ni a mbuo ni do nduo-ε a pisike Ngerewuru mii:

²⁹ «Mbay, fe ka mu waa na mu daa ro.

Timbede key na, bi ka mi ba nzoɓ ped bo na,

mu ala mi ha mi se bay law huoke dekeke,

³⁰ bay ji le, mi ko Nzoɓ Yaaɲa Nzoɓri

ka mu pie ni na bay nun-i.

³¹ Nzoɓ Yaaɲa Nzoɓri key na, mu leke faake ka pol saw nzoɓri riw bele.

³² Be na, a ba zad taɲa bay haɲa saw nzoɓri bod bod ka tusiri key tuu mu, a daa riɲ dika bo tul nzoɓ bori ka i ba led Izarayelri.»

³³ Bay ka Simeon baa se tul led na ha zad bay zee ba led bay ma led na sel. ³⁴ Bayji le, Simeon sam fe zuo tul-ri, roo a baa ha mi-ε Mari na mii: «Igerewuru na led ni key na ha ni do ba fe ledi nzoɓri ka i tuɲ bay be ngeren, a ba fe uru siya nzoɓri ngji bamba ka *Izarayel ka i yaa bay be. Be na a yi a ba fe kie law hiiya Ngerewuru, roo le, nzoɓri tuɲ ni ngeren. ³⁵ Be munu ndaw roo, a vbidake ker bay nzoɓri ngji

bamba ka do zad muni na ba zad tanke. A bo ka mu ba mi-ε na, koko seke fe bo a doko munu ba mii ka i mbi i vbieke wara law-a.»

³⁶ Leε, nzoɓ yaaɲa bay saa nzaa Ngerewuru mbijw munu ba may nzoɓ do di, riɲ-ε ba Anna. Ka ba vu Fanuyel, a ba saw kaɲi Azer. Ka ba may ka mbiimbam be ngji bamba ro. Bay may tikdi be hoy na, ka yaa wara, a daa mbiimbam tonɔ say ziɲ ni. ³⁷ Fale ku roo wara na hu, a pon ni kaw ba may sie. Ka kaw ba may sie ki kpuru a ngonke, a daa mbiimbam sin tonɔ sidi pare niɲ. Ka se-seɗ di ya bay hul kaɲi Ngerewuru banɔ, a mbi bal-ε to zad ki ya. Ka daa ped ha Ngerewuru sun bay bisie, a san suo-ε a daake nzaa bay kereri. ³⁸ Leε, be na kara, ka vi ziɲ ri ka saw sieke na ku ndaw, a tii saw pisi Ngerewuru. Ka baa bay ka se tul led piyen na ha nzoɓri riw bele ka i giyaɲ mii, Ngerewuru a yaaɲa nzoɓri ka Zuruzalem na.

³⁹ Zadka Mari bay Zezeb daa fekeri na bay zadε riw bele faa mbijw munu ka bol kusol Ngerembay baa na bayji le, i yi i se kudu zad ka Galele, puo bari ka Nazared. ⁴⁰ Led na ngon ba pola pola a nze kpay kpay bay ker bay. Nun nzem mbaa law-ε, le, Ngerewuru daa law kere ziɲ ni.

Varu ka Zezu se bay led be ka mbiimbam be ba duo fale sidi

⁴¹ Nzoɓ mbon Zezuri na, i se Zuruzalem bay mbiimbam mbijw mbijw riw bele bay daa suoriya ti saa bil koy. ⁴² Zadka Zezu na daa mbiimbam duo fale sidi na bayji le, i suu ni se Zuruzalem zad suoriya munu ka ba fe saw puo bari ka i daa banɔ na. ⁴³ Zadka nam suoriya na o bayji le, i yi faa puo, le, vu bari Zezu na kaw Zuruzalem koɓ. Leε, nzoɓ mbon niri na i ko ya. ⁴⁴ Bari na i ker i baa mii, ka se ziɲ nzoɓri ka i ba baw seɗ varu bari. Leε, i se-seɗ nam mbijw, a fale le, i tii saw nzaara

ni ká sakra nzoɓ ini ɓariri ndaw, nzoɓ buo ɓari ndaw pi. ⁴⁵ Zadka i nzaara ni kpuy, í zinj ni ya na báyyi le, i yji í se Zuruzalem na roɓay ɓay nzaara ni ká dī. ⁴⁶ Ndeke dī nam sayke na báyyi le, i zinj ni ká bil *hul kani Ngerewuru. Ka kaw sakra nzoɓ fére nzoɓri fe, a te suk-e kie a láake ɓay ɓari. LEE, ka yji a vbi ri ɓay ká tul ɓay ɓari na. ⁴⁷ Bari riw bele ká i laa ɓay be na, tuku ri ha ri kaw yer ɓay tul ɓay nun nzem be ká tji saa nzi-ε ndaw, ɓáy ɓay ká'a yjinra ɓáy kere do dī ha ri ndaw pi. ⁴⁸ Zadka mi-ε ɓáy bi-ε i mbi nun-ri í ko ni na báyyi le, zad ɓay zee ri sel. LEE, mi-ε ɓaa ha ni mii: «Vu-i, ɓay ji ndaw roo, mù daa fe mini key zinj ɓuru le? Mu ko, ɓuru ɓaa-ka ɓuru nzaara mù ɓáy rew yen yen.» ⁴⁹ LEE, Zezu yjinra ɓáy ɓay ha ri mii: «Bay ji roo, ì nzaara mĩ le? Ped ká Baa pɔŋ zuo nduo-i na ndad ɓay haŋa mĩ mɓa sawke. Waa, ì ko ya hoy le woo!» ⁵⁰ LEE, ɓay be ká'a ɓaa ha ri na, vuo law-ri ya.

⁵¹ Báyyi le, ka yji zinj ri a se Nazared a daa vu mbom ɓo tul-ri. LEE, mi-ε na korɔ fekeri na ku riw bele do bil law-ε. ⁵² Zezu na ngon ɓa pola pola, num nzem be kara se ɓa pola pola ndaw, a vi ɓa nzoɓ law kere ká nun Ngerewuru ndaw, nun nzoɓri ndaw pi.

3

Káa ɓay Zaa Batis

(*Mat 3.1-12; Mrk 1.1-8; Zaa 1.19-28*)

¹ Fekeri ku na do ɓáy mbiimbam duo fale ndebeke ká Mbay Tiber Sezar réke mbay ká tusiri Rom koɓ roɓay. Sewke ku na, Pɔs Pilad ɓáke nzoɓ réke tul puori ká kudu zad ká Zude. *Eroɓ re tul puori ká kudu zad ká Galele. Yu-ε Filiɓ re tul puori ká tusiri Iture ɓáy Tarakonik. A Lizanias laa le, re mbay ká tusiri Abilen. ² Ká sakra Zibri laa le, Anasi ɓáy Kayif i ɓa *ngerenzob fe poyri. Sewke ku na Ngerewuru ha ɓay

toɗo ɓo suku Zaa ká ɓa vu Zakari ká do bil law kor. ³ LEE, Zaa tii saw séke ɓáy puori riw bele ká kiri mbii Zurde a ka-káa ha nzoɓri mii: «Ì suo kér ɓay ɓaari ɓo, í daa tul-rĩ nduo mbii, le, Ngerewuru a ndáka buma ká tul feyaa ɓaari zinj ri.»

⁴ Be mini ze, ha ɓay ká Ezay nzoɓ yaana ɓay saa nzaa Ngerewuru ɓaa pola do bil mbede be na, do munu ɓáy zadε. Bayke ɓaa mii:

«Ì láa kusol nzoɓ mɓa belen ká bil law kor mii:

I léke faa Ngerembay ɓáy kere;

I léke ha ni ka do sikda kparak kparak!

⁵ Kporori riw bele na i léke maa kji gbay gbay;

Kuori ɓáy mɓorori riw bele i gáy ri gbururu zuo siri,

Faa ráakeri na i ndada ri do sikda kparak kparak,

Faari ká ɓa kporo kara i léke ha ni maa kji ruy ruy ndaw.

⁶ LEE, nzoɓri riw bele i kóko faa ká Ngerewuru leke

a yjake nzoɓri na.»

⁷ Báyyi le, ruo nzoɓri vi luo Zaa ɓay haŋa ni ka daa tul-ri nduo mbii, le, ka ɓaa ha ri mii: «Baari mjiiri kuɗolri! A ye ze fere ri dúu here Ngerewuru ká'a tji ɓáy nam kún sal ɓay na le? ⁸ I daa ped ká do ɓáy zadε ká kie súo kér ɓay ɓaari na ndaw ro! I ɓaa sùo-rĩ hoy mii: “Buru ɓa vu bulu Abaraham” na munu ya, ɓay ji le, mĩ ɓaa ha ri: tisawri ká do key hoy kara, Ngerewuru maa ɓay fére ri ha ri vi ɓa vu bulu Abarahamri! ⁹ Timbede key hoy kara, tikal do saw puuri ro. Puu ha ha ká lie ndaya le, Ngerewuru a kún ni ɓáy sawke nzed a vbu ni ɓo huu.»

¹⁰ Báyyi le, ruo nzoɓri vbi ni ɓay mii: «A munu ku waa, ɓuru daa mina ɓáy sùo ɓuru le woo?» ¹¹ LEE, ka yjinra ɓáy ɓay ha ri mii: «Nzoɓ ká do ɓáy gari ndúo do sùo-ε ɓa sidĩ le, ka wál mbjw a ha yu-ε hay ká tike ya. A nzoɓ ká do ɓáy fe sum na,

ndad bay haɲa ni ka dɔa faa mbjw munu na ndaw.»

¹² Báyji ɛ, nzoɓ yaaɲa larimbuo haɲeri laa ro, i vi luo Zaa bay haɲa ni ka dɔa tul-ri nduo mbii, ze í vbi ni mii: «Mbay, a buru na waa, buru dɔa mina báy sùo buru ɛ woo?»

¹³ ɛɛ, ka yjɲra báy bay ha ri mii: «Ì yaa fe kɪ ka kal tul fe ká *bol kusol fere ri na ya.»

¹⁴ Báyji ɛ, nzoɓ yumri laa ro i vi vbi ni bay mii: «A buru na waa, buru dɔa mina báy sùo buru ɛ woo?» ɛɛ, ka yjɲra báy bay ha ri mii: «Baari na, ì yaa fe nzoɓ báy hurusuo ya ndaw, í dɔa bay goɓ ka bo tul nzoɓ ya ndaw. Fe ká i púoke ri ká ba fe tunduo baari na, ì dɔa law-ri ka bo di bo, ì nzaa kɪ ka nde tul-e ya.»

¹⁵ ɛɛ, nzoɓri riw bele ká i dɔo zadɛ ku na, i dɔa law-ri nzokɔo te tul Zaa í ker í baa mii, ko ya ɛ, Zaa ze ba *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzoɓri na. ¹⁶ Báyji ɛ, Zaa mbi bay a baa ha ri riw bele mii: «Bi na, mbii ze mǐ dɔa tul-ri nduo di, roo ɛ, nzoɓ ká'a ví fal-i vuku na, hurusuo-ɛ kal tul-i pavbad. Mǐ maa bay hina sal dikɔn ká bal-ɛ ya. Be na, a dɔa ri nduo bil Tem Law Pie báy huu. ¹⁷ Fe vekɛ nan dɔo nduo-ɛ kek, ka'a vekɛke nan be na tan pedede, a faa paɛ a dɔa zuo bil pul be. Roo ɛ, mbuyke na, ka'a nzún báy huu ká se a ru-ruma ya banɔo.»

¹⁸ Be mini ze, Zaa baa bay báy nzaa boko kɪri boɔ boɔ ngji bamba, a káake káa Bay Kere ha nzoɓri. ¹⁹ Báyji ɛ, Zaa yjw Eroɔ nzoɓ réke tul puori ká kuɔu zad ká Galele, bay ji ɛ, ka yaa Erodiade ká ba máy yu-ɛ, a dɔa fe kaayari ngji bamba boɔ boɔ ndaw. ²⁰ ɛɛ, Eroɔ dɔa fe kaaya kɪ mbjw roɓay nde tul-e taa hawri, a ha ri mɓba Zaa bo hul sal.

*I dɔa tul Zezu nduo mbii
(Mat 3.13-17; Mrk 1.9-11)*

²¹ Falɛ ká Zaa dɔa tul nzoɓri nduo mbii riw bele na, Zezu kara ha ni

dɔa tul-e nduo mbii ndaw. Zadka Zezu dɔo bil mbii koɓ a dɔo dɔa nzaa bay kere na báyji ɛ, nulue mɓbuda bolon ²² ha Tem Law Pie di zaa munu ká beɔɛ pie a ví mɓba tul-e koɔro a kaw di. Báyji ɛ, kusol nzoɓ mɓba belon ká nulue mii: «Mù ba vu-i; mǐ ko mù ba nzoɓ nun-i. Ba bo na ze sùo-i rii mǐ bamba ká tul-a.»

*Saw bulu Zezu Krisi
(Mat 1.1-17)*

²³ Zadka Zezu tii saw dɔa ped na, ka dɔa mbiimbam maa sɲ sayri munu. Ká bil kɛr bay nzoɓri ɛ, i baa mii, ka ba vu Zezeb. Zezeb ba vu Heli, ²⁴ Heli ba vu Mataɔ, Mataɔ ba vu Levi, Levi ba vu Melsi, Melsi ba vu Zanay, Zanay ba vu Zezeb, ²⁵ Zezeb ba vu Matatias, Matatias ba vu Amos, Amos ba vu Nayum, Nayum ba vu Esli, Esli ba vu Nagay, Nagay ba vu ²⁶ Mat, Mat ba vu Matatias, Matatias ba vu Semey, Semey ba vu Zosek, Zosek ba vu Zoda, ²⁷ Zoda ba vu Yohana, Yohana ba vu Reza, Reza ba vu Zorobabel, Zorobabel ba vu Salasiyel, Salasiyel ba vu Neri, Neri ba vu ²⁸ Melsi, Melsi ba vu Adi, Adi ba vu Kosam, Kosam ba vu Elmadam, Elmadam ba vu Er, Er ba vu ²⁹ Zezu, Zezu ba vu Eliyezer, Eliyezer ba vu Zorim, Zorim ba vu Mataɔ, Mataɔ ba vu Levi, Levi ba vu ³⁰ Simeon, Simeon ba vu Zuda, Zuda ba vu Zezeb, Zezeb ba vu Zonam, Zonam ba vu Eliyakim, Eliyakim ba vu ³¹ Meleya, Meleya ba vu Mena, Mena ba vu Matata, Matata ba vu Natan, Natan ba vu *David, David ba vu ³² Zese, Zese ba vu Obɛɔ, Obɛɔ ba vu Boaz, Boaz ba vu Salmon, Salmon ba vu Naason, Naason ba vu ³³ Aminadaɓ, Aminadaɓ ba vu Admɲn, Admɲn ba vu Arni, Arni ba vu Esrom, Esrom ba vu Fares, Fares ba vu Zuda, Zuda ba vu ³⁴ *Zakoɓ, Zakoɓ ba vu Izak, Izak ba vu *Abaraham, Abaraham ba vu Tara, Tara ba vu Nakɔr, Nakɔr ba vu ³⁵ Seruk, Seruk ba vu Rago, Rago ba vu Falek, Falek ba vu Eber, Eber ba vu Sala, Sala ba vu ³⁶ Kaynam, Kaynam ba vu Arfazad, Arfazad ba

vu Sem, Sem ba vu *Noe, Noe ba vu Lamek, Lamek ba vu ³⁷ Matusala, Matusala ba vu Enok, Enok ba vu Zaref, Zaref ba vu Maleleyel, Maleleyel ba vu Kaynan, Kaynan ba vu ³⁸ Enos, Enos ba vu Sedf, Sedf ba vu *Adam, Adam ba vu Ngerewuru.

4

Ngeretemndaya lie law Zezu (Mat 4.1-11; Mrk 1.12-13)

¹ Yji Zezu saa mbii Zurdε na báyji le, Tem Law Pie mbaa bil law-ε gbay gbay, a nda faa pol-e ha ni se bil law kor. ² Lεε, ka bil namri ka sin nin na, ngeretemndaya lie law-ε ka di. Bil namkeri ku na, munu ka mbii fe sum tɔɔ bo bil-e ya wum, kpuru maa bay ɔro bie nam na báyji le, kon piri law-ε. ³ Báyji le, ngeretemndaya na baa ha ni mii: «Zadka mu ba Vu Ngerewuru le, mu mbi nzaa-a ha tisaw key na, ka fere vi ba maapa ha mu su naa ko.» ⁴ Lεε, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «I daa do bil mbede Ngerewuru mii: “Fe sum ki mbijw hoy ze, nzob a kawke bay kumnun ya, roo le, bayri riw bele ka tji saa nzaa Ngerewuru na ze, nzob a kawke bay kumnun taa tusueke*.”»

⁵ Fale ku báyji le, ngeretemndaya na suu ni a seke tul kuo ka siya. Ka zadε ku hoy, ka kie ni puoruori riw bele ka tusiri key ha ni ko ⁶⁻⁷ a baa ha ni mii: «Hurusuo bay fezinakeri riw bele ku na, i daa zuo nduo-i. Ze, nzob haa haa ka mi hii le, mi haɲa ni munu ka law-i hii. Ze bo, zadka mu huku pol-i le, fe niri riw bele ka mu ko key na, mi haɲa mu ba taa bo.» ⁸ Báyji le, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «I daa do bil mbede Ngerewuru mii: “Ngerembay Ngerewuru bo na, be hu-ε ki hoy ze mu huku pol-e mu ruo ni, a mu mbi su-o ha ni†.”» ⁹ Robay, ngeretemndaya na suu ni se Zuruzalem a ha ni do tul

*hul kani Ngerewuru ka siya zenlen ndaw roo, a baa ha ni mii: «Zadka mu ba Vu Ngerewuru le, mu zo bo siri naa ko, ¹⁰ bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii: “Ngerewuru a mbika nzi-ε ha led nzaaped beri ka nulue ha ri kor mu.” ¹¹ Robay, i daa do bil mbede Ngerewuru mii: “I yaɲa mu bay nduo-ri zan bay haɲa tisaw mbijw kara ka nda bal-a ya‡.”» ¹² Lεε, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «I daa do bil mbede Ngerewuru mii, “Ngerembay Ngerewuru bo na, mu ti lie law-ε ya§.”» ¹³ Fale ka ngeretemndaya nzaara faari kire bod bod riw bele ka bay lie law Zezu na báyji le, ka pon ni a zol a baa mii: «Nam ki do ku, naa koko zin ki bay.»

Zezu tii saw daa ped be (Mat 4.12-17; Mrk 1.14-15)

¹⁴ Báyji le, Zezu yji a se kudu zad ka Galele, le, hurusuo Tem Law Pie mbaa bil law-ε gbay gbay. Lεε, nzobri lo soro bay be ka kudu zadke na ku riw bele. ¹⁵ Ka fere nzobri fe ka bil *hul mbu ki Zibri bod bod ka'a se di, le, nzobri riw bele pisi ni.

I tun Zezu ngeren ka Nazared (Mat 13.53-58; Mrk 6.1-6)

¹⁶ Zezu yji a se Nazared, ba puo ka i hol ni ka di. Ka bil *nam mgbaka taran Zibri na, ka nduo a se bil *hul mbu ki bari munu ka'a daa banɲo kpadara na. Ka uru siya bay kija Bay Ngerewuru, ¹⁷ le, i mbi mbede Ezay nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru ha ni. Ka hina bil mbedeke na ku yerere, a nzaara zad kijnake a zin. Báyji le, bay ka'a kji na ze do key:

¹⁸ «Tem Ngerembay do tul-i; Ka naa mi do bod bay haɲa mi ka-kaa Bay Kere ha nzob kukuri. Ka pie mi bay haɲa mi ka-kaa tji saa bil seke fe ha nzobri ka i naa hul salri, Ha rawri ko-kom ndaw,

* 4:4 4.4 Kija bol kusol ba sidike 8.3. † 4:8 4.8 Kija bol kusol ba sidike 6.13. ‡ 4:11 4.11 Simri 91.11-12. § 4:12 4.12 Kija bol kusol ba sidike 6.16.

Roo, nzobri ká i mgba nzaa-ri na, mĩ tina ri ká dī hã law-ri huo.

19 Ka pié mĩ ðay haña mĩ ka-káa mbiimbam ká Ngerembay dáake law kere zinj nzobri*.»

20 Zadka Zezu kii ðay na o báyii le, ka kaa mbede na ñim do dī, a zuda hã nzob koro hul mbú kị na, a yĩ a kaw siri ðay fere nzobri fe. Lεε, nzobri riw bele ká i kaw bil hul mbú kị ku na, i mbu kóm yim ða luo-ε. 21 Falε ku báyii le, ka tii saw baa ðay ha ri mii: «Vuri key na, ðay ká i daa do bil mbede Ngerewuru key na, feke tii a do bay zadε ro. Feke do munu maa bay ðay ká i laa bay kijnake ku.» 22 Bari riw bele ká i do dī a i laa ðay be na, i baa ðay be bay kere. Bay kere ká tii saa nzi-ε na tuku ri riw bele ha ri baa mii: «Waa be key na, ka ða vu Zezeb ya le woo?» 23 Lεε, Zezu mbi ðay a baa ha ri mii: «Máye tiya, baari na, i seke kpuru i baa sim ðay baa nzobri na hã mĩ mii: “Bo nzob haña sawpuu vaa nzob na, mu vaa sũ-o-o sũ-o-o hã buru ko!” I baa hã mĩ robay mii: “Fe sanri riw bele ká mũ daa ká Kapernayum ká i baa ðayke hã buru laa na, be ze mũ daa ká saw puo bo ndaw key!”» 24 Báyii le, Zezu yĩ a baa na robay mii: «Mĩ baa ha ri ta-tañ ða tusue kị: nzob yaña ðay saa nzaa Ngerewuru ká i yaa ðay be bay kere ká saw puo be na, mbiw tiya. 25 Mĩ baa ha ri: sew ká *Eli báke nzob yaña ðay saa nzaa Ngerewuru robay, ká mbam to ya ða mbiimbam say bay few yie hã kon luye lie gbið bo puoruori riw bele na, máy síeri ngii bamba do tusiri *Izarayel. 26 Ze munu hoy kara Ngerewuru pie Eli se luo máykeri na ya, roo le, ka pie ni se luo máy síe mbiw munu ká kaw vu puo ká riñ-ε ða Sereβta ká tusiri Sidon. 27 Robay, sewke ká Elize ða nzob yaña ðay saa nzaa Ngerewuru na, nzob kp̄iriri ngii bamba do tusiri

Izarayel. Lεε, kp̄iri na duo ká sũo nzob mbiw mini ká sakra ðari nzob kp̄iriri na ku ya. Roo le, ða Naaman ká ða nzob ká tusiri Siri huo-ε hoy ze, kp̄iri na duo ká sũo-ε.»

28 Lεε, ðari riw bele ká i kaw hul mbú kị na, zadka i laa ðayke na munu báyii le, law-ri faa ri puu-u, 29 i uru gbaw i daa so tul-e, a i nii ni tii saa bil puo ðari na, a i se zinj ni kpuru se tul kuo ká puo ðari do dī na ðay sũru ni saa suku ða siri hã ni lie. 30 Roo le, Zezu kal ká sakra ðari ku hiyaw a zol.

Zezu nii temndaya saa tul nzob ká Kapernayum
(Mrk 1.21-28)

31 Falε ku báyii le, Zezu se Kapernayum, puo ká kuđu zad ká Galele. Ká bil *nam mgbaka taram Zibri na, ka fere nzobri fe ká dī. 32 Fe ká a fere ri na tuku ri ha ri kaw silili, ðay ii le, ðay be na do bay hursuo ká uru saa luo Ngerewuru. 33 Ká bil *hul mbú kị na, nzob mbiw munu temndaya do tul-e. Ka tii saw daa fe ða siya ðokoko ðokoko mii: 34 «Óy! Bo Zezu ká Nazareð, bay ii kị gbað roo mũ nzaake fal buru le? Waa, mũ vi bay bíe buru le woo? Mũ ða ve le na, mĩ ko ta-tañ: mũ ða nzob ká mũ tañ kaðañ ká Ngerewuru pie mũ vi!» 35 Báyii le, Zezu yiw temndaya na a baa hã ni mii: «Mu mgba nzaa a do dī; mũ tii ká tul ledban na key!» Báyii le, temndaya na mbi ni nda siri gbirik ká nun ruo nzobri riw bele, roo a tii ká tul-e tañ daa seke mbiw zinj ni, 36 a hã nzobri riw bele ká i kaw zadε na, feke tuku ri, ha ri baa ðay ká sakra kị ða lie ða lew mii: «Kiri ðay ni key na waa, do mina zu le? Zezu na mbi nzi-ε bay wara, bay hursuo hã temndayari, le, i tii i duu!» 37 Báyii le, soro ðay be yaa zadri riw bele ká kuđu zadke ku.

Zezu vaa nzob suosereMRI ngii bamba
(Mat 8.14-17; Mrk 1.29-34)

* 4:19 4.19 Ezay 61.1-2.

³⁸ T̄ji Zezu saa *hul mbú k̄j Zibri na ku báyii ɛ, ka se bil hul Simɔn. Lɛɛ, máa fay Simɔn na, suosɛrɛm sùo zaɲa sɛ ni, a ha sùo-ɛ mbi huu bid bid naa d̄i. Lɛɛ, i vbi Zezu bay haɲa ni vaa ni. ³⁹ Ro, ka soro sùo-ɛ ba lakun máy na a d̄in ba tul-e, a mbi nzi-ɛ a ȳiw suosɛrɛm sùo zaɲa na. Báyii ɛ, suosɛrɛmke huo ni, a pɔɲ ni kaw báy kere. Zafɛ ku hɔy ɛ, máa fay Simɔn na uru siya a d̄aa fe s̄um ha ri su.

⁴⁰ Zadka síe riɲ s̄jw na báyii ɛ, nzobri riw bele ká i d̄o báy nzob suosɛrɛmri ká k̄jɛ boɔ boɔ na, i faa ri í séke luo Zezu. Lɛɛ, ka d̄aa nduo-ɛ bo tul-ri mbjw mbjw a vaa ri. ⁴¹ Temndayari kara t̄ji saa tul nzob semri nḡji bamba ndaw í guu fe belɛɲ belɛɲ í baa mii: «Bo na mù ba Vu Ngerɛwuru!» Roo ɛ, Zezu ȳiw ri a haa ri faa b́aa bay, bay ji ɛ, bari temndayari na ì kɔ ndaw, be na, ka ba *Krisi, nzob ká Ngerɛwuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na.

Zezu ka-káa ká kuɔu zad ká Zude (Mrk 1.35-39)

⁴² Zadka nzaaruo sil na báyii ɛ, Zezu t̄ji saa bil puo, a se ba zad ká d̄o bisuy kolok. Lɛɛ, ruo nzobri tii saw nzáara ni. Zadka i zin ni na báyii ɛ, i hii bay kún ni kaw zin ri ká'a mgbaka a zol ká lakun-ri. ⁴³ Roo ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Do nun haɲa m̄ se tul puo k̄iri ndaw, bay ka-káa Bay Kere ká se tul Ngerɛwuru ká re mbay ká tul nzobri na. Sawke mini ze, Ngerɛwuru píe m̄ bayke.» ⁴⁴ Falɛ ku báyii ɛ, ka se a ka-káa bay ká bil *hul mbú k̄j Zibri boɔ boɔ ká kuɔu zad ká Zude.

5

Simɔn Piyer báy b́aw ped beri, i se fal Zezu

(Mat 4.18-22; Mrk 1.16-20)

¹ Nam mbjw munu, zadka Zezu d̄o nzaa bawda maambii ká riɲ-ɛ ba Zenezarɛɔ na, ruo nzobri nzuu k̄j nzid nzid, í kiri ni gbuk d̄o sikd̄a

bay láa Bay Ngerɛwuru. ² Zadka'a mbi nun-ɛ a kɔ-kóm na báyii ɛ, ka kɔ tuori ba sid̄i d̄o nzaakon, ɛ, nzob sùo mbiiri d̄i saa bil tuori na, í d̄o wáa basan bari. ³ Ze, Zezu hil a kaw bil tuo taa mbjwke ká ba taa Simɔn, a vbi ni bay haɲa ni ka sùru nzaa m̄uu tuo na nd̄ji ká nzaakon ba zad k̄j ha beri. Báyii ɛ, ka mgbay zad káw a kaw d̄i ká bil tuo na, ruo a fere ruo nzobri fe.

⁴ Zadka'a baa bayri na o báyii ɛ, ka ȳji a baa ha Simɔn mii: «Mu sùru nzaa m̄uu tuo na mak ba zad d̄ike, a bo báy nzob buo-ɔri í vbuku basan baari zúo mbii í súoke mbii, a í kuo báy s̄jiri vi keɛ.» ⁵ Lɛɛ, Simɔn ȳinra báy bay ha ni mii: «Úwaa! Mbay, buru na buru suo mbii ba sunɛ k̄j hɔy kpuru ha nzaaruo sil tul buru koy koy, ɛ, buru mbi fe mbjw vben ya mgbay! Roo ɛ, munu ká mù mbi nzaa-a bay haɲa m̄ d̄aa na, m̄ vbuku basanri na zúo mbii ba k̄j mí kɔ.»

⁶ Falɛ ká i se í vbuku basan bari na ku báyii ɛ, s̄jiri tab d̄i tusuru, a í tii saw góɔo basankeri na. ⁷ Lɛɛ, i kaa nduo-ri í d̄ike b́aw k̄ini bari ká i kaw bil tuo k̄j na bay haɲa ri vi bo, í so bari. Báyii ɛ, bari ku na, i vi í mgbay s̄jiri na zin ri mbaa bil tuo bari na gbay gbay sid̄i bele, a ha mbii mgbay gar tuori na fɛɛɛɛ r̄ii fe ká se bay r̄i-riɲ mini key. ⁸ Zadka Simɔn Piyer na kɔ munu báyii ɛ, ka huku pol Zezu gburuk a baa mii: «Mbay, mu soro sùo-o ká lakun-i ba fal, bay ji ɛ, m̄ ba nzob feyaa.»

⁹ Simɔn na, h̄je d̄aa ni zikiki, b́aw k̄ini be h̄awri ká i d̄o zin ni na hɔy kara, h̄je d̄aa ri munu ndaw bay tul s̄jiri ká i mgbay nḡji bamba tasiri na. ¹⁰ Zak báy Zaa ká i ba vu Zebederi, ká i ba b́aw k̄ini Simɔnri na hɔy kara, h̄je d̄aa ri ndaw pi. Lɛɛ, Zezu baa ha Simɔn mii: «Mu d̄aa h̄je ya. Tii sawke vuri key na, mù bá nzob séke k̄ini nzobri laa ro!» ¹¹ Lɛɛ, i ȳji saa bil maambii na báy tuo bari í ví

dāa daa nzaakon ɪ tji kele, ɪ pɔŋ fe ɓariri riw bele ɓa fal a ɪ se fal Zezu.

Zezu vaa nzob mbijw ká kp̄iri ɔ̀ sùo-ε

(Mat 8.1-4; Mrk 1.40-45)

¹² Nam mbijw munu ká Zezu kaw ɲɣerepuo mbijw munu na, nzob mbijw ká kp̄iri zuo sùo-ε kpurukud ɔ̀ puoke na ku. Zadzka'a mbi nun-ε a kɔ Zezu na báyyi le, ka ví huku pol-e mgbuɔ a ɔ̀ɲ tul-e ká saw ɓal-ε a kod ni mii: «Mbay, zadka mù hii le, mù maa ɓay haɲa sùo-i key na ka duo mgbereɲ.» ¹³ Báyyi le, Zezu ndada nduo-ε a zaa ni a ɓaa haɲ ni mii: «Mì hi-hii! Sùo-ɔ̀ na ka duo ha mù!» Lεε, ká zadε ku hoy kp̄iri na ɔ̀ ká sùo-ε. ¹⁴ Falε ku le, Zezu mbi nzi-ε a ɓaa haɲ ni mii: «Kɔkɔ ká mu ɓaa ɓayke haɲ nzob! Roo le, mu se mú vāa kīe sùo-ɔ̀ ha *nzob fe poy ɲɣerewuru. Falε ku ro le, *fe poy ká *bol kusol *Moyze mbi nzi-ε ká ɔ̀ ha nzobri ká kp̄iri ɔ̀ sùo-ri ká i vaa le i puo na, mù puo. Be ndaw roɔ, a kīe nzobri riw bele ha ri kɔ mii, sùo-ɔ̀ na vaa báyy kere kad kad báyy.»

¹⁵ Falε be nu ku na báyyi le, soro ɓay fe ɔ̀áa Zezu na yaa zad mbiki mbiki, a ha ruo nzobri mbuo ni luo luo ɓay láa ɓay ɓe ndaw, ɓay haɲa ni ka vaa ri ká tul sem ɓari ndaw pi. ¹⁶ Lεε, Zezu na, naa sùo-ε ɓa zadri ká ɔ̀ kolok a ɔ̀aa nzaa ɓay kere.

Zezu vaa nzob ká sùo-ε hu wũɔ
(Mat 9.1-8; Mrk 2.1-12)

¹⁷ Nam mbijw munu, Zezu ɔ̀ fére nzobri fe. Lεε, *Fariziri báyy *nzob fére nzobri bol kusolri ká i vi báyy puo puo saa kudu zad ká Galele ndaw, kudu zad ká Zude ndaw, roɔ ɲɣerepuo ká Zuruzalem kára ndaw na, i kaw zadε ku. Hurusuo ɲɣerembay ɔ̀ tul Zezu ɓay haɲa ni vāake nzob semri. ¹⁸ Báyyi le, nzob haneri sob nzob mbijw munu ká sùo-ε hu wũɔ báyy hii ɓe i víke, a ɪ nzaa faa ɓay mbika ni ɪ rīke se hula, ɓo ɪ vāa ɔ̀aa ni ka naa pol Zezu. ¹⁹ Roo le, i zinj faa ká ɓay kálke ya ɓay tul ruo

nzobri. Báyyi le, i mbi ni ɪ hīlke tul hul ká siya, ɪ nzuo faa ká tul-e siya, a ɪ ɔ̀ira ni báyy hii be zaa ká sakra ruo nzobri na, ɪ ɔ̀aa ni ɓo pol Zezu. ²⁰ Zadzka Zezu kɔ law-ri ká i ɔ̀aa ɓo tul-e na báyyi le, ka ɓaa haɲ nzob ká sùo-ε hu wũɔ na mii: «Nzob buo-i, feyaa ɓori na, mì nda bumake zinj mù ro.»

²¹ Zadzka nzob fére nzobri bol kusolri báyy Fariziri, i laa ɓayke na báyyi le, i tii saw kér ɓay ká ɓil law-ri ɪ ɓaa mii: «Ledban key na ka ɓa nzob ve k̄i ndaw roɔ, a ɓaa ɓay a t̄jirike riɲ ɲɣerewuru mini key le? Nzob ve ze maa ɓay ndáka buma tul feyaa nzobri le? Ba ɲɣerewuru huo-ε hoy ya le woo!» ²² Lεε, munu ká Zezu kɔ kér ɓay ɓari kɔ na, ka ȳiɲra báyy ɓay ha ri mii: «Bay j̄i ndaw roɔ kér ɓay ká mini key na ɔ̀ ɓil law-r̄i le? ²³ Bay haɲa ze ɓáake se ya le? “Mì nda buma feyaa ɓori na zinj mù,” mase, “úru siya mú se-sed” le? ²⁴ Munu zu le, nda-ndad! Mì hii ɓay haɲa r̄i kɔ mii, ɓi *Vu Nzob na, mì ɔ̀ báyy hurusuo ká tusiri key ɓay ndáka buma ká tul feyaa nzobri!» Báyyi le, ka ɓaa haɲ nzob ká sùo-ε hu wũɔ na mii: «Mì ɓaa haɲ mù, úru siya mú mbi hii ɓo a mú se puo!» ²⁵ Zadε ku hoy le, ledban na uru siya vad ká nun ruo nzobri riw bele, a mbi fe nam ɓe a séke puo. Zól ɓe ku na, ka pisi ɲɣerewuru. ²⁶ Nzobri ká i ɔ̀ zadε na, feke tuku ri riw bele ha ri pisi ɲɣerewuru na ndaw. H̄je ɔ̀aa ri ha ri ɓáake ɓay mii: «Vuri key na, fe ká ɓa h̄je zikiki ká ndad kóko laa ro, ɓuru kó!»

Zezu ɔ̀i Levi

(Mat 9.9-13; Mrk 2.13-17)

²⁷ Falε ku báyyi le, Zezu tji kele, le, ka kɔ nzob yaaɲa larimbuo mbijw ká riɲ-ε ɓa Levi kaw hul yaaɲa larimbuo. Lεε, Zezu ɓaa haɲ ni mii: «Mu se fal-i.» ²⁸ Báyyi le, Levi na uru siya, a pɔŋ fe ɓeri riw bele yaa a se fal-ε.

²⁹ Falε ku le, Levi ɔ̀aa fe sum ɲɲi ɓamba tasiri ká ɓil puo ɓe ɓay tul

Zezu. Lεε, *nzob yaana larimbuori bay nzob hawri ruo ngji bamba i vi kaw nzaa fe sum zinj ri ndaw. ³⁰ Lεε, *Fariziri bay nzob fere nzobri *bol kusol bariri na, law-ri se ri ha ri baa bay zinj led nduobal Zezuri i vbi ri mii: «Mina roo, i su i nzo zinj nzob yaana larimbuori bay nzobri ka soro bay bari mgba ndaya mini key le?» ³¹ Bayji le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Nzobri ka suo-ri do bay kere bay na, i se sie nzob haɲa sawpuu vaa nzob ya. Roo le, nzob suosereɲri ze se sie nzob haɲa sawpuu. ³² Mi vi bay dika nzobri ka i ker mii, bari ba nzob daa fe bay zadɛri na ya, roo le, mi vi bay tul nzobri ka i ko suo-ri ba nzob feyaari, ze bay haɲa ri suo ker bay bari.»

*Vbiw ka se tul san suo
(Mat 9.14-17; Mrk 2.18-22)*

³³ Bayji le, nzob haneri vbi Zezu mii: «Banɲo na led nduobal Zaa Batisri i san suo-ri i su fe ya i daake nzaa bay kere. Led nduobal *Fariziri kara i daa munu na ndaw. Waa, daa mina ndaw roo led nduobal-ari na i su i nzo mgbum le?» ³⁴ Lεε, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «Waa, nam ka nzob may fie ya may be na, i ma bay haɲa nzobri ka'a di ri vi zad suoriya yaana ki na, ha ri san suo-ri i su fe ya ka nzob may fie na do zinj ri kob robay na le woo? Munu ya mban! ³⁵ Roo le, namri ka'a vi vuku na, i naa nzob may fie ka sakra bari. Be ro le, i san suo-ri bay.»

³⁶ Lεε, Zezu mbi law bay mbijw a baake bay ha ri mii: «Nzob mbijw ti goko nzaa gari fie, a boke nun kan gari ya. Zadka nzob daa munu le, gari fie ka i go na, a foko bay kere mbaa ndaw, a nzaa gari fie ka i buoke nun kan gari na kara ti mgbaka ki bay taw gari na bay kere ya ndaw pi. ³⁷ Robay, nzob mbijw ti an him fie zuo taw bol huori ya. Zadka nzob daa munu le, him fie

na a lon a fuo bol huori na, ha him na kii zuo bisuy, a bol huori kara, a bie ndaw. ³⁸ Roo le, ndad bay an him fie zuo bol huori fieri. ³⁹ Ndaw robay, nzob ka nzo taw him nzo ro na, ti hii bay noko him fie ya, bay ji le, nzobri baa mii, «Taw him na ze ndad.»»

6

Zezu ba mbay tul nam mgbaka taram

(Mat 12.1-8; Mrk 2.23-28)

¹ Nam mbijw munu ka ba *nam mgbaka taram Zibri na, Zezu bay led nduobal-eri i saka bay bil vaa fe payri. Lεε, led nduobal-eri haw tul fe pay haneri, i yuri bay nduo-ri a i su. ² Bayji le, Farizi haneri ka i do i ko ri na i vbi bay mii: «Bay ji ndaw roo i daa fe ka *bol kusol naari haa faa daake ka sie nam mgbaka taram na le?»

³⁻⁴ Bayji le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Waa, i kii mbede ka baa bay se tul fe daa *David na ya le? David na, zadka kon i ni bay nzob beri na, ka se bil *hul kani Ngerewuru ka i daa bay hu, a faa maapari ka i ha ba fe tunduo ha Ngerewuru na a su, roo a ha nzob beri su ndaw. Bay faa bol kusol naari le, maapakeri ku na, ba nzob fe poyri huori hoy ze i do bay faa ka bay suna.» ⁵ Robay, Zezu baa ha ri mii: «Bi *Vu Nzob na mi ba mbay tul nam mgbaka taram.»

Zezu vaa nzob ka nduo-ε hu wu
(Mat 12.9-14; Mrk 3.1-6)

⁶ Nam mgbaka taram ki mbijw munu na, Zezu ri a se bil *hul mbijw ki Zibri mbijw, a tii saw fere nzobri fe ka di. Lεε, waa nzob mbijw ka nduo hodo be hu wu do di. ⁷ Lεε, *nzob fere nzobri bol kusolri bay *Fariziri ka i do zadε ku na, i ngaa Zezu zii bay koko waa, ka'a vaa nzob ka sie nam mgbaka taram na le? I daa munu, bay ji le, i nzaa faa bay zinj bay hanε ka bay daake bay bo tul-e. ⁸ Roo le, Zezu ko ker bay ka do bil

* 6:3-4 6.3-4 I kii 1 Samiyel 21.1-6.

law-ri, a baa ha nzoɓ ká nduo-ε hu wũo na mii: «Ūru siya mú do báy zad gaŋa bo ká nun ruo nzoɓri riw bele.» Leε, ledban na uru siya a do báy zad gaŋa be na. ⁹ Fale ku báyji le, Zezu fere nun-ε ba luo-ri a baa ha ri mii: «Mì vbi rì: waa, *bol kusol naari na baa mina le? Ndad bay dāa fe kere mase ndad bay dāa ndaya ze ká síe nam mgbaka taram na le? Ndad bay yaŋa nzoɓ mase ndad bay bíe ni le?» ¹⁰ Fale ku le, Zezu kó-kóm ba nun-ri mbiw mbiw riw bele, roo a mbi bay a baa ha ledban na mii: «Ndáda nduo-ɔ!» Leε, ka ndada nduo-ε, le, nduo-ε na vaa báy kere. ¹¹ Roo le, nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri báy Fariziri na, law-ri faa ri gbururu gbururu, a í tii saw máy bay ká sakra kɪ bay kóko fe ká i máa bay dāa zin Zezu.

Zezu nan nzoɓ ndáy nzaapedri duɔ fal-ε sidí

(Mat 10.1-4; Mrk 3.13-19)

¹² Báyji le, ká bil namkeri ku na, Zezu se a hil tul kuo bay dāa nzaa bay kere ká pol Ngerewuru. Ka dāa nzaa bay kere kpuru ha nzaaruo sil ni koy koy. ¹³ Zadka nzaaruo sil na báyji le, ka dī nzoɓri riw bele ká i se fal-ε na, a nan ri ba duɔ fale sidí ká sakra bari ku a dī ri ba nzoɓ ndáy nzaapedri: ¹⁴ Simon ká Zezu dī ni ba Piyer báy yu-ε Andere, Zak báy Zaa ndaw, Filiɓ báy Batelemi ndaw, ¹⁵ Matiye báy Toma ndaw, Zak vu Alfe báy Simon be ká hii nzoɓ beri a ru-ruy bay tul-ri ndaw, ¹⁶ Zud vu Zak ndaw, roo Zudas Iskariyod, be ká'a fere sùo-ε a vi ba nzoɓ mbika tul Zezu ndaw pi na.

Zezu fere ruo nzoɓri fe, a vaa nzoɓ suosereɓri

(Mat 4.23-25)

¹⁷ Zezu báy led nduobal-eri i dī saa tul kuo, a í taa í do zad ká do rāy munu. Zade ku na, i zin

led nduobal-eri ngji bamba ká dī, a ruo nzoɓri kara ngji bamba tasiri uru saa kudu zad ká Zude riw bele ndaw, ngerewuo Zuruzalem ndaw, báy puori ká do nzaa maambii ká Tir báy Sidon ndaw pi. ¹⁸ Bari na, i vi bay láa bay ká nzi-ε ndaw, bay haŋa sùo-ri ká se ri na kara ka vaa ha ri ndaw. Bari ká temndayari dāa nun-ri tuo síe na kara, i vaa kiyaw kiyaw ndaw pi. ¹⁹ Ruo nzoɓri riw bele ká i do zafe ku na, i nzaa faa zaa ni, bay ji le, hurusuo tji saa luo-ε a vaa nzoɓri riw bele.

Suoriya báy kóko seke fe

(Mat 5.1-12)

²⁰ Fale na ku báyji le, Zezu fere nun-ε ba luo led nduobal-eri a baa mii:

«Suoriya ba taa baari nzoɓ kukuri ká i ko mii, i se síe Ngerewuru; baari na, puoruo Ngerewuru ba taa baari†.

²¹ Suoriya ba taa baari ká kon Ngerewuru dāa rì timbede key;

baari na, Ngerewuru a haŋa konke maa rì sib sib báy.

Suoriya ba taa baari ká i kaw báy rew timbede key;

baari na, Ngerewuru a haŋa rì zay sùo-rì báy.

²² Zadka nzoɓri fuy rì, mase i tuj rì ngereŋ, mase i rad rì, mase i baa bay baari ndaya bay tul-i ká m̃ ba *Vu Nzoɓ na le, suoriya ba taa baari. ²³ Zadka fekeri ku tji tul-rì na, i záy sùo-rì í zo zakra zakra, bay ji le, fe tundo baari ngji bamba do nulue giyan rì. Be munu ndaw ze, bulu bari dáake seke zin *nzoɓ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru pola. ²⁴ Roo le,

Kóko seke fe ba taa baari nzoɓ fezinari

ká i se síe Ngerewuru ya;

baari na, i zin fe taa baari na doɔ ro.

† 6:20 6.20 Zadka i baa mii: «Puoruo Ngerewuru ba taa nzoɓ» na, bayke baa mii, nzoɓke ku na do báy fe samiri ngi-ngji ká vi báy faa ká Ngerembay réke mbay ká tul-e. Ba fe ká nzoɓke doke do ro bo, ba fe ká'a gi-giyan bay zin ká luo Ngerewuru lew ya.

²⁵ Kókò seke fe ba taa baarì ká ì kaw bil ndadì badak ká kòn Ngerewuru ti bil law-rì ya; baarì na, kòn a ika rì báy.

Kókò seke fe ba taa baarì ká ì kaw báy nzaa sere sem nzoke timbede key; baarì na, ì doko bil síe, a í rerew báy.

²⁶ Kókò seke fe ba taa baarì ká nzobri riw bele baa bay baarì báy kere. Be munu ndaw ze, bulu bari dfaake zinj nzobri ká i dī sùo-ri ba nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru pola na.»

I hii nzob tul ngani baarì (Mat 5.38-48; 7.12a)

²⁷ «Roo le, baarì ká ì láa mĩ key na, mĩ baa ha rì: I hii nzob tul ngani baarì, í daa kere zinj nzobri ká i fuy rì. ²⁸ I sám fe ka zúo tul nzobri ká i fad rì, í daa nzaa bay kere bay tul nzobri ká i daa fe seke zinj rì. ²⁹ Zadka nzob nda hala nun-a fi mbijw le, mu fére fi mbini ha ni ka nda ndaw. Zadka nzob mbi maagari bo le, mu haa ni faa bay haña ni ka mbi vu gari fi siya bo ya ndaw. ³⁰ Nzob haña haña ká vbi mù fe le, mu ha ni. A zadka nzob mbi fe ká ba fe bo le, mu yji mú vbi ni bayke ya. ³¹ Fe ká ì hii bay haña nzobri daa ha rì na, ì daa faa mbijw munu ka zinj ri.

³² «Zadka ì hii nzobri ká i hii rì hoy na waa, bay ji ndaw roo ì giyan bay haña nzobri pisi rì ká dī le? Yjii! Nzob feyaari hoy kara, i hii nzobri ká i hii rì! ³³ Zadka ì daa kere zinj nzobri ká i daa kere zinj rì hoy na waa, bay ji ndaw roo ì giyan bay haña nzobri pisi rì ká dī le? Nzob feyaari na hoy kara, i daa faa mbijw munu na ndaw. ³⁴ A zadka ì ha nzob kpaa fe baarì ká ì daa law-rì bo dī, í ker í baa mii, hirusuo-ε maa bay yjinra feke ha rì na waa, bay ji ndaw roo ì giyan bay haña nzobri pisi rì ká dī le? Nzob feyaari hoy kara, i

kpaa fe munu ká sakra kị, roo í ker bay yjinra ha kị faa mbijw munu ká ì kpaa feke na ká sakra kị. ³⁵ I daa munu ya, roo le, ì hii nzob tul ngani baarì, í daa kere zinj ri, a í kpaa ri fe í giyan ha ri yjinra báy feke ha rì ya. Zadka ì daa munu le, fe tunduo baarì a ngijna bamba tasiri, a í ba vu Ngerewuru ká nulue siya, bay ji le, ka daa kere zinj nzob máy nunri ndaw báy nzob mgbórori. ³⁶ I ha law kere ka mbaa bil law-rì faa mbijw munu ká law kere mbaa bil law Baa baarì Ngerewuru na.»

I kuñ bay ka zúo tul ku-i baarì ya (Mat 7.1-5)

³⁷ «Ì kuñ bay ká zúo tul ku-i baarì ya, le, Ngerewuru a kún bay zúo tul-rì ya. I daa bay bo tul ku-i baarì ya, le, Ngerewuru a dfaa bay bo tul-rì ya. I nda buma ka zinj ku-i baarì, le, Ngerewuru a ndaka buma zinj rì. ³⁸ I ha fe ha ku-i baarì, le, Ngerewuru a haña rì fe. Ka'a kúna fe mbaa bil bol baarì tan lieke a iki do dī a lan yik yik ha ni mbaa dī gbay gbay. Faa mbijw munu ká ì lie fe ha nzobri na, be kị ndaw ze Ngerewuru a lieke fe kere beri ha rì.»

³⁹ Robay, Zezu mbi law bay mbijw munu a baa ha ri mii: «Raw a dfaa puu nduo nduo raw ku-ε, a í séke sed le? A ku waa, i ti líe sidí bele wuruk zúo luo ya le? ⁴⁰ Nzob ká fere fe na, ka ti kál tul gan be ká fere ni fe na ya, roo le, nzob fére fe haña haña ká daa ped beri báy kere ha ni o riw bele na, a doko munu ba gan be.

⁴¹ «Waa, bay ji ndaw roo, mù gedé kóm ba bum suy ká bo nun yu-o, a mú ko kparañ ká bo nun-a ku ya wum hoy le? ⁴² A ku waa, mù dfaa mina roo, mú baa ha yu-o mii: “Yu-i, giyan ha mi mbi bum suy ká bo nun-a ku ha mù,” a mú ko kparañ ká bo nun-a ku na ya hoy le? Bo nzob nzaa rúo bay! Kparañ ká bo nun-a na, mu mbi pola a mú ko zad ka ta-tan ndaw roo, mú ko faa mbika bum suy ká bo nun yu-o na ku báy.»

Kókó puu báy lereke
(Mat 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ «Puu kere na ti líe lereke ndaya ya. A puu ká ndaya na ti líe báy kere ya ndaw. ⁴⁴ Puu h̄a h̄a kara, i kó ni báy lere be, lere be. Nzob ti hóro lere nzum saa puu ngatukru ya. Mase, nzob ti hóro tavókó saa kurikuŋ ya. ⁴⁵ Nzob kere na, fe kere ká uru saa bil law-ε na, t̄ji keε. A nzob ndaya na laa ε, fe ndaya ká d̄o bil law-ε na, t̄ji keε ndaw. Nzob h̄a h̄a ε, fe ká mbaa bil law-ε gb̄ay gb̄ay na ndaw r̄o, t̄ji ká nzi-ε báy.»

Bay ká se tul hulri ká sid̄i
(Mat 7.24-27)

⁴⁶ Zezu baa h̄a nzobri na r̄obay mii: «Bay j̄i ndaw r̄o, ì d̄i m̄i mii “Mbay, Mbay,” a í d̄aa fe ká m̄i baa ha r̄i na ya ε woo? ⁴⁷ M̄i kíe r̄i, nzob ká r̄i nzob ká vi luo-i a laa bay bi a d̄aaake ped. ⁴⁸ Nzobke ku na d̄o munu ba nzob ká tii saw mbúo hul be. Ka tie luo d̄i d̄i kp̄okr̄o a z̄iŋ tisaw, r̄o a leke tigb̄aa hul na d̄o d̄i bay mbúo. Zadka mbam t̄o a h̄a mbii ȳa zad remlen remlen a nda hul na paw p̄aw h̄oy kara, hul na lan s̄o-ε nd̄ji ya, bay j̄i ε, nzob d̄aa hul key na leke tigb̄aa hulke báy kere. ⁴⁹ Roo ε, nzob ká laa bay bi a d̄aaake ped ya na, ka r̄i nzob ká d̄aa hul be d̄o tusiri bina tan léke tigb̄aa hulke. Zadka mbam t̄o ká mbii ȳa zad remlen remlen a nda han hul na paw p̄aw na báyji ε, zadε ku h̄oy hulke ku na haw wuruk zuo siri a biε ruk ruk bele.»

7

Zezu vaa led káw ngerenzob yum ká Rom
(Mat 8.5-13)

¹ Falε ká Zezu baa bay be o riw bele h̄a ruo nzobri ká zadε ku na báyji ε, ka zol ká d̄i, a se Kapernayum. ² Lεε, ngerenzob yum mb̄iw munu ká Rom d̄o báy led káw ká'a hii ni bamba naa sem ká d̄i. Semke na d̄aa ni h̄a hud be t̄on nd̄ji mini. ³ Zadka ngerenzob yum na

laa soro bay Zezu na báyji ε, ka d̄i ngerε Zib haneri, a pie ri se luo Zezu bay han̄a ni ka vi bo, a vaa led káw beri na h̄a beri. ⁴ Lεε, bari na i se luo Zezu í kod̄ ni kp̄uru kp̄uru í baa mii: «Ŋgerenzob yum key na, ndad bay han̄a mù so ni, ⁵ bay j̄i ε, ka hii saw naari Zibri bamba. Ba be ze ka d̄aa *hul mb̄u k̄i naari key.»

⁶ Báyji ε, Zezu uru siya a se z̄iŋ ri. Zadka i se í t̄on d̄i ya deb báy puo be na báyji ε, ngerenzob yum na pie nzob buo-eri ha ri baa h̄a Zezu mii: «Mbay, mu yóklo s̄o-o gor h̄oy ya, bay j̄i ε, bi h̄oy m̄i maa bay han̄a mù d̄aa tul-a nduo bil hul bi ya. ⁷ Sawke mini ze, m̄i kó s̄o-i maa bay séke luo-o s̄o-i ya. Roo ε, mu baa bay mb̄iw bo, h̄a s̄o led káw bi na ka vaa. ⁸ M̄i baa munu, bay j̄i ε, bi h̄oy kara m̄i d̄o báy gan tul-iri ká m̄i d̄aa bol nzaa-ri, a mí d̄o báy nzob yum b̄iri ká i d̄aa bol nzaa-i ndaw. Zadka m̄i baa h̄a nzob mb̄iw mii: “Mu se,” ε, ka se na k̄i. A mí baa h̄a nzob k̄i mii: “Mu vi,” ε, ka vi. A mí ȳi mí baa h̄a led káw bi mii: “Daa fe key,” ε, ka d̄aa feke.» ⁹ Zadka Zezu laa baykeri na munu báyji ε, tuku ni h̄a ni ferε kóm ba luo ruo nzobri ká i se fal-ε na a baa ha ri mii: «M̄i baa ha r̄i ta-tan: ká tusiri *Izarayel riw bele na, k̄iri d̄aa law bo tul-i mini key na, m̄i z̄iŋ ká d̄i ya mgban!»

¹⁰ Zadka nzobri ká ngerenzob yum pie ri na, i ȳi í t̄ji puo na báyji ε, i kó led káw ká s̄o-ε se ni na vaa báy kere.

Zezu tuma vu máy síe ká hu na h̄a ni kaw báy kumnun

¹¹ Falε ku báyji ε, Zezu zol a se ba puo mb̄iw munu ká riŋ-ε ba Nayi. Lεε, led nduobal-eri báy ruo nzobri nḡji bamba, i se faa z̄iŋ ni mb̄iw h̄oy. ¹² Zadka i se d̄i ya deb báy nzaa puo na báyji ε, nzobri mbi hud báy hiike dukuku, í t̄jike saa bil puo ba zad vóro hud. Ka ba led w̄ara nzob keklek a ba vu máy síe. Lεε, nzobri ká puoke ku na nḡji bamba tasiri, i

mgba ni í se zìj ni ba zad' vóro hud' na. ¹³ Zadka Ngerembay mbi nun-ε a kó máy síe na munu báyii lé, ka kó nun síe be a baa há ni mii: «Mu rε-rεw ya!» ¹⁴ Báyii lé, ka soro ba lakun hud' na a zaa dan'ni hud' na, lé, nzoɓ sóɓ hud'ri na i sù bal-ri zik í ɔ. Lεε, Zezu mbi bay a baa há hud' na mii: «Kuban, m̀ mbi nzaa-i há mù. Úru siya!» ¹⁵ Lεε, hud' na kaw siri a tii saw b́aa bay. Fale ku lé, Zezu mgba ni a ɔaa nduo ndúo mi-ε. ¹⁶ Feke ku na mbi h̄e há nzoɓri riw bele ká i ɔo zadε ku, há ri písi Ngerewuru í baa mii: «Bawda nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru mb̄iw k̄i laa ro t̄ji sakra naari ká vuri key!» Rɔɔbay, «Ngerewuru vi bay sókɔ nzoɓ beri.» ¹⁷ Bayke ku na yaa zad' kpol kpol ká kuɔ ká Zude riw bele ndaw, báy puori riw bele ká i kiri Zude ndaw pi.

*Zezu baa bay se tul Zaa Batis
(Mat 11.2-19)*

¹⁸ Led' nduobal Zaaari v́aa lo soro feri ká kal na riw bele há ni laa. Báyii lé, ka d̄i nzoɓri sid̄i ká sakra bari ku, ¹⁹ a pie ri ba luɔ Ngerembay bay haɔa ri vbi ni mii: «Waa, ba ɔo ze mù ba *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzoɓri na mase, buru Zibri na buru giyan nzoɓ k̄i báy lé?» ²⁰ Zadka nzoɓkeri t̄ji luɔ Zezu na báyii lé, i baa há ni mii: «Zaa Batis píe buru ba luɔ-ɔ bay vbika mù bay kóko, waa, ba ɔo ze mù ba Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzoɓri na mase, buru Zibri buru giyan nzoɓ k̄i báy lé?»

²¹ Báyii lé, ká bil saw síeke ku na, Zezu vaa nzoɓri nḡji bamba ká suosereɓ bari boɔ' boɔ'. Ka vaa nzoɓri ká tul feri ká se ri ndaw, a nii temndayari ká tul nzoɓri ndaw, rɔɔ a mgbuda nun rawri nḡji bamba ha ri kó zad' ndaw pi. ²² Lεε, Zezu ȳinra báy bay há led' nduobal Zaaari na mii: «Ì ȳi í se ɔo, í v́aa k̄i fal feri ká ì kó báy nun-r̄i, í laa

báy suku-r̄i ndaw key na há Zaa laa. Rawri kó-kóm *taɔ kad' kad' ndaw, nzoɓ kpεɔeri se siya kiyaw kiyaw ndaw, nzoɓri ká kp̄iri ɔo sù-ri kara, kp̄iri bari na ɔ a pɔɔ sù-ri duo mgbereɔ ndaw, mbikiri laa bay ndaw, nzoɓri ká i hu h̄oy kara, i tuma í kaw báy kumnun ndaw, rɔɔ i ka-káa Bay Kere há nzoɓ k̄ukuri ndaw pi. ²³ Nzoɓ ká ɔaa law-ε ɔo tul-i a pɔɔ mbika law-ε ya lé, suoriya ba taa be.»

²⁴ Zadka led' nzaaped' Zaaari zol báyii lé, Zezu tii saw b́aa bay se tul Zaa há ruɔ nzoɓri mii: «Zadka ì se bil law kɔr bay láa káa bay Zaa ká kaa na waa, fe j̄i ze ì v́aa kó lé? Waa, ì se í v́aa kó nzoɓ ká ɔo tul bay be ya munu ká ngasikri ká zuu kila ri mgbaya mgbaya lé? Munu ya! ²⁵ A waa ba fe j̄i k̄i rɔɔ ì se í v́aa kó lé? I se í v́aa kó nzoɓ ká nduo gari nduy z̄iriri z̄iriri lé? Kúy! Nzoɓri ká i nduo gari ká nduy mgbilik mgbilik a í kaw bil ndad̄i na, bil puo mbay luyeri ze ba zad' káw bari. ²⁶ A ku waa, fe j̄i k̄i rɔɔ ì se í v́aa kó lé? I se í v́aa kó nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru lé? Nda ndad'! Roo lé, m̀ baa ha r̄i: be Zaa na, ka ba nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru taa h̄oyke ya, ²⁷ bay j̄i lé, be Zaa na, Ngerewuru baa bay se tul-e ká bil mbede be mii:

“Bi na, m̀ píe led' nzaaped' bi há ni ví ɔo pol-a bay haɔa ni ka léke faa ɔo pola há mù*.”

²⁸ «M̀ baa ha r̄i ta-taɔ: sakra nzoɓri ká máyri mboɔ ri ká tusiri key na, nzoɓ mb̄iw mini ká kal tul Zaa kal na tiya. Ze munu h̄oy kara, nzoɓ ká nd̄ji ká bil sew ká Ngerewuru tii saw réke mbay ká tul nzoɓri na, nzoɓke ɔo báy fe sam̄i mba tul-e taa Zaa Batis na pavbaɔ.»

²⁹ Tusueke lé, nzoɓri riw bele báy *nzoɓ yaana larimbuori ká i laa bay Zaa na i kó mii, Ngerewuru ba nzoɓ ká ɔaa fe báy zadε. Ro, í há Zaa ɔaa

* 7:27 7.27 Malasi 3.1.

tul-ri nduo mbii. ³⁰ Roo ɛ, *Fariziri báy *nzob fére nzobri bol kusolri na, i tun fe ká Ngerewuru hii bay haɲa ri ɗaa na ngeren í ha Zaa ɗaa tul-ri nduo mbii ya. ³¹ Zezu baa roɓay mii: «Nzob ve ndaw roɓ, mǐ mgbaka bay líeke nzobri ká timbede key ɛ? Waa i ri nzob veri ɛ? ³² I ri ledri ká i kaw káa í guu fe ká sakra kǐ mii: “Buru ul tǐw ha ri, ɛ, ì nda-nday ya! Buru dǐ sim rew hudri ha ri kara, ì re-rew ya ndaw!”

³³ I ko, Zaa Batis na vi, a san sù-ε a sǔ maapa ya ndaw, a nzo him ya ndaw. ɛε, baarǐ na ì baa mii: “Temndaya ze ɗo tul-e.” ³⁴ A bi *Vu Nzob ká mǐ vi na laa ɛ, mǐ sǔ fe ndaw, a mí nzo him ndaw, ɛ, baarǐ na ì baa mii, mǐ ba nzob fe sǔm luye ndaw, mí ba nzob buo him ndaw, a mí mgbaka buo zin nzob yaɲa larimbuori báy nzobri ká soro bay bari mgbaka ndaya ndaw, ɛ ji maalɛ. ³⁵ Roo ɛ, nun nzem taa Ngerewuru na, nzobri ko ba fe ká ɗo báy zadɛ báy faa vi-eri riw bele ká i yaa bayke.»

Zezu nda buma zin máy feyaa

³⁶ Nam mbǐw munu Farizi mbǐw munu dǐ Zezu bay haɲa ni sǔ fe zin ni. ɛε, ka se bil puo be na a kaw nzaa fe sǔm zin ni mbǐw hoy. ³⁷ ɛε, máy mbǐw munu ká soro bay be mgbaka ndaya na ɗo bil puoke na ku. Zadka’a laa mii, Zezu kaw nzaa fe sǔm ká bil puo Farizike na báyji ɛ, ka mbi guma num ká i ɗaa báy tisaw ká riɲ-ε ba *alabastre* ká num ká bare fu búy búy mbaa dǐ, ³⁸ a ví ɗoke fal Zezu ká saw bal-ε. Ka re-rew ha mbii nun-ε zuu zuo bal Zezu, a nzun báy sǔy tul-e, roɓ a aw bal-eri a ɗaa num ká bare fu búy búy na zuo dǐ. ³⁹ ɛε, Farizi ká dǐ Zezu na ko munu báyji ɛ, ka ker bay ká bil law-ε a baa mii: «Zadka ledban key na ba nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru taa tusueke ɛ, a kóko kǐri máy ká zaa ni na key, a kóko ni ba máy nzob fe ɗaa yaa.»

⁴⁰ Báyji ɛ, Zezu mbi bay a baa ha Farizi na mii: «Simon, mǐ baa bay mbǐw ha mù laa.» ɛε, Simon yǐnra báy bay ha ni mii: «Mbay, baa ha mǐ laa.» ⁴¹ ɛε, Zezu baa mii: «Nzobri sidi kpaa lari, ɛ, i yǐnra ha nzobke ya báy. Nzob mbǐwke na, mbol ká ɗo tul-e ká bay haɲa ni puo na maa lari ped mbiimbam sidi. A nzob sidike na laa ɛ, maa lari ped few sidi. ⁴² Munu ká i ɗo báy fe mbǐw ká bay puoke mbol bari ya na, ka ha mbol bari na sidi bele ɗo tul-e. A ku waa, nzob taa ha roɓ, a kóko ni ba nzob nun-ε mba nzob haɲ ɛ?»

⁴³ ɛε, Simon yǐnra báy bay ha ni mii: «Mǐ ko ɛ, nzob ká yaa mbol ɗo tul-e ba bawdake ngǐ-ngǐ ká’a puo riw bele.» Zezu baa ha ni mii: «Mù yǐnra báy zadɛ.» ⁴⁴ Falɛ ku báyji ɛ, ka fere nun-ε ba luo máy na a baa ha Simon mii: «Mù ko máy key na ko ɛ? Bi na, mǐ vi bil puo bo, ɛ, mù ha mǐ mbii waa bal-i ya. Roo ɛ, be na, ka waa bal-i báy mbii nun-ε, roɓ a nzun báy sǔy tul-e. ⁴⁵ Bo na, mù mgbaka mǐ girik ya. Roo ɛ, máy key na, báy ví bi ká bil hule key na, ka aw bal-iri banɲo a poɲ nzi-ε ya roɓay. ⁴⁶ Bo na, mù kuna num zuo tul-i ya. Roo ɛ, be na, ka ɗaa num ká bare fu búy búy zuo bal-iri. ⁴⁷ Sawke mini ze, mǐ baa ha mù: feyaa beri ká ngǐ bamba na, Ngerewuru nda bumake zin ni ro. Bay tul buma ká’a nda zin ni na ku ze, máy na kie híi ká’a hii ni ngǐ bamba. Roo ɛ, nzob ká feyaa be ndǐi ká Ngerewuru nda bumake zin ni na, nzobke a híi ni ndǐi na laa.» ⁴⁸ ɛε, Zezu yǐi a baa ha máy na roɓay a baa mii: «Feyaa bori na o ká tul-a ro.»

⁴⁹ Báyji ɛ, bari ká i kaw nzaa fe sǔm zin Zezu na, i tii saw kér bay ká bil law-ri, í baa mii: «Nzob ni key waa, ka ba nzob ve roɓ, nzob feyari hoy kara ka nda buma zin ri mgbum key ɛ?» ⁵⁰ Falɛ ku ɛ, Zezu baa ha máy na mii: «Law-a ká mù ɗaa bo tul-i na yaa mù ro. Mu se báy kere ɗekeke.»

8

Máyri ká i su Zezu

¹ Falɛ ku báyii ɛ, Zezu se báɣ ɲɛɛpuori báɣ vu puori, a ka-káa Bay Kere ká se tul réke mbay ɲɛɛwuru ká tusiri key na ha ri. ² Led nduobal-eri ká duo fale sidi na, i se ziɲ ni báɣ máɣ haɲeri ká Zezu nii temndayari saa tul-ri, a vaa sem bari na. Máɣkeri na ze riɲ-ri do key: Mari ká i di ni ba Mari ká puo be do Madala, ká Zezu nii temndayari ba tɔnɔ say saa tul-e ndaw, ³ Zani ká ba máɣ Suza, be ká'a ba nzob koro feri ká bil puo mbay *Erod ndaw, roo Suzan báɣ máɣ haɲri ndaw pi. Máɣkeri key na, i se ziɲ Zezu báɣ led nduobal-eri, a i so ri báɣ fe kere bari.

*Law bay ká se tul para fe pay muike**(Mat 13.1-9; Mrk 4.1-9)*

⁴ Nzobri ká ɲɛɛpuori mbɔw mbɔw na i ví mbu ki mer mer ká luo Zezu. Báyii ɛ, ka mbi law bay key na a baa ha ri mii: ⁵ «Nzob pay mbɔw munu tji a se waa bay mii para fe pay be. Zafka'a do mii para fe pay na báyii ɛ, pare haɲeri tof kporon kporon zuo lafaa. Lɛɛ, nzobri se tul-e ndaw, a nduyri kara ví re ndaw. ⁶ A pare haɲeri laa ɛ, gay zuo tul nzekre. Zafka fe paykeri na tji báyii ɛ, huɔ wuɔ, bay ji ɛ, saw-ɛ huɔ ya. ⁷ A pare haɲeri gay zuo sakra ngatukruri ha ri uru maa ki vbuɔubu, ha ngatukruri kpan tul fe paykeri na. ⁸ Roo ɛ, pare haɲeri gay zuo tusiri kere, ɛ, fe paykeri na uru báɣ kere a daa para báɣ kere. Sawke mbɔw ɛ, daa para ba isofri munu kal tul-e taa haɲri ká'a mii na.» Lɛɛ, Zezu baa na robay mii: «Nzob ká do báɣ suku bay láake ɛ, ka laa.»

Bay ji Zezu mbi law bay, a baa ɛ?
(Mat 13.10-17; Mrk 4.10-12)

⁹ Falɛ ku báyii ɛ, led nduobal Zezuri vbi ni bay haɲa ni tina saw mára law bay ká'a baa na ku. ¹⁰ Lɛɛ,

ka yiɲra báɣ bay ha ri mii: «Baari na, ɲɛɛwuru mgbuda nun-ri ha ri kóke feri ká do zad muni ká se tul faa ká'a réke mbay ká tul nzobri. Roo ɛ, nzob haɲri na, mi baa bay ha ri báɣ faa law bayri bay haɲa bo “i ko báɣ nun-ri, roo ɛ, i ko sawke ya; i laa báɣ suku-ri, roo ɛ, i laa ba láake ki hoy*.”»

*Zezu tina saw maa law bay ká se tul mii para fe pay**(Mat 13.18-23; Mrk 4.13-20)*

¹¹ Zezu baa mii: «I ko saw mára law bay key na ze do key: Para fe pay na do munu ba Bay ɲɛɛwuru. ¹² Nzob haɲeri do munu ba lafaa ká para fe payri gay zuo di. Bari na, i laa Bay ɲɛɛwuru na, roo ɛ, ɲɛɛtemndaya ví naa bayke ká i laa bo law-ri na hon ba fal bay haɲa bo, i daa law-ri bo tul bayke na ku ha ɲɛɛwuru yaake ri ya. ¹³ Nzob haɲeri do munu ba para fe pay ká gay zuo tul nzekre. I laa Bay ɲɛɛwuru, a i yaa báɣ suoriya, roo ɛ, i ha bayke na bar saw ká bil law-ri ya. I daa law-ri bo tul Bayke na ku bole di ndji hoy. Zafka fe lie law tji tul-ri ɛ, i pon mbika law bari na yak. ¹⁴ A para fe pay haɲeri ká gay zuo sakra ngatukruri na, do munu ba bari ká i laa Bay ɲɛɛwuru, roo ɛ, i pon faa ha kér bay feri bod bod, mase feziɲa, mase kon feri ká tusiri key na kpan faake ha lereke ngon ya. ¹⁵ Para fe pay haɲeri ká gay zuo tusiri kere na do munu ba nzobri ká law-ri puu kpa kpa a do hoy bay yaɲa bay. Bari na i laa Bay ɲɛɛwuru i koro do bil law-ri i do tul-e banɔ; ze i lie lerekeri do di.»

*Law bay ká se tul huu ndele**(Mrk 4.21-25)*

¹⁶ «I ko, nzob mbɔw ti daa huu taa huu ndele, roo a mbi suna a gubake, mase a daa sii saw ngon dokro ya. Roo ɛ, i daa huu ndele na sii siya bay haɲa bo, nzobri ká ri hula na, i

* 8:10 8.10 Ezay 6.9-10.

kóke zad. ¹⁷ Tusueke ɛ, feri riw bele ká do lanzon na, namke vi ɛ, a tji do zad hie gbay gbay ká nun nzobri. A feri riw bele ká do zad muni kara feke na a tji do kele gbay gbay ha nzobri ko. ¹⁸ I nze bay sùo-rì bay faa láa bay baarì ká ì laa na! Tusueke ɛ, nzob ká do bay fe na, Ngerewuru a haɲa ni kji nde tul-e. Roo ɛ, nzob ká dõke ya na, hay ká ndji ká'a ker se tul-e bay zin na kara, ka'a náa dõd a pɔɲ ni.»

*Nzob ini Zezu taa tusuekeri
(Mat 12.46-50; Mrk 3.31-35)*

¹⁹ Maa Zezu bay yu-eri i vi bay kóko ni. Roo ɛ, i zin faa ká bay séke kpuru se luo-ɛ ya, bay ji ɛ, ruo nzobri ngji bamba, i mbuo ni luo. ²⁰ Lɛɛ, i baa ha Zezu na mii: «Maa-ɲa bay yu-ori i do kelu í hii bay kóko mù.» ²¹ Lɛɛ, Zezu yinjra bay bay ha nzobri riw bele mii: «Maa bay yu-iri na, ba bari ká i laa Bay Ngerewuru a í dáake ped.»

*Zezu ha nzaa zuu bura kuj nzed
(Mat 8.23-27; Mrk 4.35-41)*

²² Nam mbjw munu, Zezu bay led nduoɓal-eri, i hil í kaw bil tuo. Lɛɛ, Zezu baa ha ri mii: «Naa séri ba nzaa kporombii ká fi kelu.» Lɛɛ, i zol na kji. ²³ Zadka tuo se tul mbii koɓ roɓay na, Zezu na-nam. Bayji ɛ, ká zadɛ ku hoy zuu bura uru bivbid a tii saw kúuka ká tul maambii na ha mbii daa bay mbaa bil tuo na. Lɛɛ, tuo na tòn ndji bay fére ri te mbii ha ri zin biɛ. ²⁴ Bayji ɛ, led nduoɓal-eri soro ba lakun-ɛ í tuma ni í gúuke fe mii: «Mbay! Mbay! Náa húkari!» Lɛɛ, Zezu na tuma a uru siya, a baa bay ngɔ-ngɔɲ zin zuu bay mbiiri ká nda tuo paw paw na ha ri mgbá nzaa-ri. Lɛɛ, zad do ndiɲ; zuu na kuu ya ndaw, mbii na kara nda tuo mbáa ndaw pi. ²⁵ Fale ku ɛ, Zezu baa ha led nduoɓal-eri mii: «Mbika law baarì na do ha ɛ?» Bayji ɛ, hje daa ri zikiki, a tuku ri ha ri kaw yer í vbi bay ká sakra kji mii: «Ledban key na waa, ka ba nzob ve roo, a mgbá nzaa zuu bay mbiiri kara kek

kek ha ri daa vu mbom ɓo tul-e mini key ɛ?»

*Zezu vaa ledban ká temndaya do
tul-e*

(Mat 8.28-34; Mrk 5.1-20)

²⁶ Zezu bay led nduoɓal-eri na i tji fi kelu ká tusiri nzob Gerazari ká do maa bay kuɗu zad ká Galele. ²⁷ Zadka Zezu di a do siri na bayji ɛ, ledban mbjw munu ká ngerepuoke ku, ká temndayari ngji-ngji do tul-e na suɔ nun-ɛ. Ba diɛ lew hoy na, ka nduo gari ya ndaw, a naa hula ya ndaw, roo ɛ, zad nam be ba tupalri. ²⁸ Zadka'a mbi nun-ɛ a ko Zezu na bayji ɛ, ka huku pol-e gburuk a gúuke fe belɛɲ belɛɲ bay bawda kusol-e mii: «Zezu, Vu Ngerewuru ká nulue siya, fe ji ze do sakra náa ɛ woo? Mi kod mù, mu fére tul-i ya!» ²⁹ Ka baa munu, bay ji ɛ, Zezu mbi nzi-ɛ bay haɲa temndaya ka tji ká tul-e. Tusueke ɛ, ledban key na temndayakeri na i mgbá ni faa bal ngji-ngji. Ze i sin nduo-eri bay bal-eri bay sal lari bay kóroke ni kek hoy kara, ka mjira salri na mgbad mgbad ha temndaya na kuɔ ni a séke bil law korri. ³⁰ Bayji ɛ, Zezu yi a vbi ni mii: «Riɲ-a ba ji ɛ?» Ka yinjra bay bay ha ni mii: «I di mi ba Ngji-ngji.» Ka baa munu, bay ji ɛ, temndayari ngji-ngji do tul-e. ³¹ Lɛɛ, bari temndayakeri na, i kod Zezu bay haɲa ni ka mbi nzi-ɛ a nii bari zúo *luo zad baw ká gbyuke tiya na ya. ³² Zadɛ ku na kuɗu mbel puori ngji bamba do suɲa fe ká han kuo. Bayji ɛ, temndayari na, i kod Zezu bay haɲa ni ka pón faa ha bari se bari riɲi tul mbel puori na ku. Lɛɛ, Zezu na pɔɲ faa ha ri. ³³ Bayji ɛ, temndayari na tji ká tul ledban na, í duu í vaa riɲi tul mbelri na. Kuɗu mbelri riw bele ku na, i zuo dful vbububu bay takra, í tji nzaa ngen í zod kirim kirim zuo maambii ha mbii yaa ri riw bele. ³⁴ Zadka nzoɓ kóro mbel puori ko feri ká kal na munu bayji ɛ, i haw dful í vaa daa bayke nda zad ká ngerepuo bay vu

puori ká dō bisuy. ³⁵ Báyyi ɛ, nzobri tji fal kɪ budʒ budʒ, í se bay vǎa kóko fe ká kal na. Zadka i tji luo Zezu na báyyi ɛ, i zinj ledʒban ká temndayari dō tul-e pola ká í tji saa dī na. Gari dō sùo-ɛ a kaw sǎw ɓal Zezu a dō báy kere. Lɛɛ, h̄jɛ dfaa ri. ³⁶ Bari, nzobri ká i kɔ feke ká kal na, i lo soro fe ká Zezu dfaa a vǎake ledʒban h̄jɛ temndayari tji saa tul-e na ha ri laa. ³⁷ Báyyi ɛ, nzobri riw bele ká tusiri Geraza na, i kod Zezu bay haɲa ni ka zól ká zadʒ bari, bay jɪ ɛ, h̄jɛ dfaa ri nḡji ɓamba tasiri. Lɛɛ, Zezu hil a kaw ɓil tuo bay zól. ³⁸ Báyyi ɛ, ledʒban ká temndayari tji saa tul-e na kod Zezu bay haɲa ni ka pónj faa h̄jɛ ɓeri dō zinj ni. Roo ɛ, Zezu ɓaa h̄jɛ ni bay haɲa ni zól a ɓaa mii: ³⁹ «Mu ȳji mú se puo, ɓo mú lo soro ferri riw bele ká Ngerewuru dfaa zinj mù na ha ri laa.» Lɛɛ, ledʒban na uru a vǎa h̄jɛ ɓil ngerewuru na bele, a vǎa káa bay ferri riw bele ká Zezu dfaa zinj ni na ha ri laa.

Vu Zayrus báy máy ká zaa nzaa gari Zezu

(Mat 9.18-26; Mrk 5.21-43)

⁴⁰ Zadka Zezu ȳji saa nzaa kporombii ká fi kɛlu na báyyi ɛ, ruo nzobri yaa ni báy kere, bay jɪ ɛ, ɓari riw bele na i giyanj ni. ⁴¹ Báyyi ɛ, nzob mbɪw munu ɓa mbay tul *hul mbú kɪ Zibri, riɲ-ɛ ɓa Zayrus vi a huku sǎw ɓal Zezu gburuk, a kod ni bay haɲa ni ka se puo ɓe, ⁴² bay jɪ ɛ, ka dō báy ledʒ mbɪw kekkek, ɓa ledʒ máy tikdɪ ká mbiimbam ɓe maa duo fale sidɪ dō dī ya bay huka.

Zadka Zezu uru a se ɓa ɓadɪ na báyyi ɛ, nzobri mbuo ni luo luo. ⁴³ Lɛɛ, máy mbɪw dō dī ku, ká sɪm tji ni dfaa mbiimbam duo fale sidɪ ro. Be na ka ɓie fe ɓeri riw bele ká luo nzob haɲa sǎwpuu vǎa nzobri, roo ɛ, nzob mbɪw ká'a máa bay vaa ni na tiya. ⁴⁴ Báyyi ɛ, ka soro a se báy fal Zezu, a zaa nzaa gari ɓe ká fi siri. Zadɛ ku hoy ɛ, sɪm ká tji ni na, nzi-ɛ kunj nzed. ⁴⁵ Lɛɛ, Zezu vbi nzobri a ɓaa mii: «A ve zaa m̄ key ɛ?» Ruo

nzobri riw bele ká i dō zadɛ na, i may tul-ri. Lɛɛ, Piyer ɓaa h̄jɛ ni mii: «Mbay, ruo nzobri ká i kiri mù í mbúo mù luo luo key na, mù kɔ ya ɛ woo?» ⁴⁶ Roo ɛ, Zezu gedɛ bayke a ɓaa h̄jɛ ni mii: «Nzob zaa m̄, bay jɪ ɛ, m̄ kɔ hurusuo tji saa sùo-i.» ⁴⁷ Zadka ledʒ máy na kɔ ɓa ɓe kɪ sùo-ɛ báyyi ɛ, ka vi báy h̄jɛ a tɔ dɛk dɛk, a huku sǎw ɓal Zezu gburuk, a k̄ji bay ferri na ká nun ruo nzobri riw bele. Ka k̄ji bay fe ká dfaa h̄jɛ ni zǎake Zezu, báy faa ká dfaa h̄jɛ sùo-ɛ vǎake ká zadɛ ku na ndaw. ⁴⁸ Lɛɛ, Zezu ɓaa h̄jɛ ni mii: «Vu-i máyke, law-a ká mù dfaa ɓo tul-i na, h̄jɛ sùo-o na vaa mù. Mu se báy kere dɛkɛkɛ ro.»

⁴⁹ Zadka Zezu dō ɓaa bay kɔɓ roɓay na báyyi ɛ, nzob nzaaped mbɪw uru saa puo mbay Zayrus, a ví zinj ni a ɓaa h̄jɛ ni mii: «Vu-o na hu-hu! Mu yoklo Mbay Zezu na gor mbǎa.» ⁵⁰ Zadka Zezu laa bayke munu na báyyi ɛ, ka mbi nzi-ɛ h̄jɛ Zayrus mii: «H̄jɛ ka dfaa mù ya! Mu dfaa law-a ka ɓo tul-i, ɛ, vu-o na a vǎa báy kere.» ⁵¹ Zadka i tji puo Zayrus na báyyi ɛ, Zezu h̄jɛ faa bay haɲa nzob mbɪw kara, ka r̄i zinj ni se hula ya. Roo ɛ, ɓa Piyer báy Zaa báy Zak, roo ɓaa ledʒ báy máa ledʒ ze i se zinj ni. ⁵² Lɛɛ, nzobri riw bele, i rɛ-rɛw, í rɛ sùo-ri bay tul hudʒ ledʒ na. Báyyi ɛ, Zezu ɓaa ha ri mii: «Ì rɛ-rɛw ya. Ka hu ya, roo ɛ, ka nanam.» ⁵³ Lɛɛ, ɓari na, i s̄ie ni s̄ie hoy, bay jɪ ɛ, i kɔ ɓa hudʒ na kɪ. ⁵⁴ Báyyi ɛ, Zezu mgba nduo ledʒ na, a ɓaa bay báy bawda kusol-e mii: «Máy tikdɪ, úru siya!» ⁵⁵ Fale ku ɛ, tem sùo ledʒ na ȳji a vi dī h̄jɛ ni tuma, a uru siya ká zadɛ ku hoy. Lɛɛ, Zezu mbi nzi-ɛ bay haɲa ri h̄jɛ ni fe su. ⁵⁶ Báyyi ɛ, bi-ɛ báy mi-ɛ na zadʒ bay zee ri sel ha ri kaw yer. Roo ɛ, Zezu ɓaa ha ri bay haɲa ri ɓaa bay fe ká kal na h̄jɛ nzob mbɪw ya.

9

Zezu pie ledʒ nduobal-eri ká duo

*fale sidi**(Mat 10.5-15; Mrk 6.7-13)*

¹ Zezu mbu led nduobal-eri ka duo fale sidi na, a ha ri hurusuo nii temndayari riw bele, a i vaa nzob semri ndaw. ² Fale ku le, ka pie ri bay haɲa ri vaa ka-kaa bay ka se tul reke mbay Ngerewuru ka tul nzobri, a i vaa nzob semri. ³ Ka baa ha ri mii: «I mgb a fe mbijw do nduorri bay sed varu baari ya. I mgb a kaw ya ndaw, bol ya ndaw, fe sum ya ndaw, lari ya ndaw, nzob mbijw ka do bay gari ba sidi ya ndaw pi. ⁴ Ze bo, puo ha ha ka i se di, roo nzob mgb a ri naa luo-ε bay kere le, i kaw di kpuru maa bay zol baari. ⁵ A puo ha ha ka i se di roo, nzobkeri hii bay mgbaka ri bay kere ya le, i tji ka puoke ku na i nda kusal puoke ka bal-ri ku ku bay bakake ri se tul fe kaaya ka i daa na.»

⁶ Leε, bari led nduobal-eri na i zol i se bay tul puori riw bele, i ka-kaa Bay Kere ha nzobri, a i vaa nzob semri bay zadri riw bele.

*Ker bay zukri Erod**(Mat 14.1-12; Mrk 6.14-29)*

⁷ Soro bay feri riw bele ka kal na todo bo suku *Erod ka ba nzob reke tul puori ka ku du zad ka Galele na. Leε, ka ko bay ka bay ker mbaa, bay ji le, nzob haneri baa mii, Zaa Batis tji saa luo hud. ⁸ Nzob kiri baa mii: «Ba *Eli ze tji.» Nzob hawri bod roobay baa mii: «Nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru mbijw munu ka piedke lew ze tji a kaw bay kumnun.» ⁹ Roo le, Erod na baa mii: «Zaa na, mi ha ri kuɲ tul-e. Waa, ledbanke ku na ka ba nzob ve roo, mi laa soro bay fe daa beri riw bele mini key le?» Ze ka nzaa faa bay koko Zezu.

*Zezu hol nzobri ba isod sod duo zad ndebe**(Mat 14.13-21; Mrk 6.30-44; Zaa 6.1-14)*

¹⁰ Leε, *nzob nday nzaapedri na, i yji i vi kji fal feri riw bele ka i daa na ha Zezu laa. Ka faa ri zuo fal-ε,

a zolke ba zad ki bod ka do di ya bay ngerewuru ka rin-ε ba Besayda. ¹¹ Zadka ruo nzobri laa mii, ka do di ya bay Besayda na bayji le, i se fal-ε wuu wuu. Zadka i tji luo-ε na, ka mgb a ri bay kere, a baa bay ka se tul reke mbay Ngerewuru ka tul nzobri na ha ri, a vaa bari ka i se sie haɲa sem bari vaa.

¹² Zadka zad ba law bayji le, led nduobal-eri ka duo fale sidi na, i soro i vi lakun-ε i baa ha ni mii: «Ala ruo nzobri key na ha ri zol i se bil puori bay vu puori, bo i zin fe sum i su, a i zin zad nam kara i naa di, bay ji le, zad ka naa kawri di timbede key na ba bil law kor ze do key.»

¹³ Roo le, Zezu yjira bay bay ha ri mii: «Baari ki ze, i ha ri fe sum ha ri su.» Leε, i yjira bay bay ha ni mii: «Maapa ba ndebe bay sji ri ba sidi hoy ze do key. Waa, mu hii bay haɲa buru se, buru vaa hie fe sumri bay tul ruo nzobri na key riw bele le?»

¹⁴ I baa munu, bay ji le, warari hoy tul-ri maa isod sod duo zad ndebe ka zadε ku (5.000). Leε, Zezu baa ha led nduobal-eri na mii: «I mgb a ku du nzobri maa sin ndebe ndebe ha ri kaw tul ki zukum zukum.» ¹⁵ Leε, i laa nzi-ε i ha nzobri riw bele kaw siri. ¹⁶ Bayji le, Zezu yaa maapa ka ndebe bay sji ka sidi na, a ura nun-ε ba siya a daa taambol ha Ngerewuru bay tul fe sumri na, roo a haw a ha led nduobal-eri leke ruo nzobri na. ¹⁷ Bari riw bele na, i su ha bil-ri mbaa maa bay zad kon bari, a bieri ka ton ka i faa na mbaa bu du ba duo fale sidi.

*Zezu ba Kresi**(Mat 16.13-19; Mrk 8.27-29)*

¹⁸ Nam mbijw munu, Zezu daa nzaa bay kere ka nzaa zad, le, led nduobal-eri do zin ni. Leε, ka vbi ri bay mii: «Waa, ruo nzobri baa bay mina ze se tul-i le?» ¹⁹ I yjira bay bay ha ni mii: «Nzob haneri baa mii, mu ba Zaa Batis, nzob kiri bod baa mii, mu ba *Eli. Nzob hawri roobay baa mii, mu ba nzob

yaaŋa bay saa nzaa Ngerewuru mbjw munu ká pola lew ká tji saa luɔ hud' a kaw báy kumnun.»
²⁰ Báyyi le, ka yji a vbi ri mii: «A baari kji na waa, i baa mii mi ba nzob ve le?» Piyer yjira báy bay ha ni mii: «Mù ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na.»

Zezu baa bay hud' be báy tji be saa luɔ hud'
 (Mat 16.20-28; Mrk 8.30-9.1)

²¹ Báyyi le, Zezu baka ri ngo-ngoŋ bay haŋa ri baa bayke na ha nzob mbjw ya. ²² Ka baa ha ri na robay mii: «Bi *Vu Nzob na, do nun haŋa mi ko seke fe ngji bamba. Ngere Zibri báy *ngerenzob fe poyri báy *nzob fere nzobri bol kusolri na, i tuj mi ngereŋ a i i mi, a ndeke di nam sayke le, mi tji saa luɔ hud' mi kaw báy kumnun.»

²³ Falɛ ku le, ka baa ha nzobri riw bele mii: «Nzob ká hii bay seke fal-i le, ka poŋ sùo-ε yaklak ha mi, a mbi puu say hud' be a sob nam báy nam a seke fal-i. ²⁴ Tusueke le, nzob ká hii bay koro kumnun be na, kumnun taa tusueke na, ka ti zinj ya. Roo le, nzob ká poŋ sùo-ε yod bay tul-i na, a zinj kumnun taa tusueke. ²⁵ A zadka nzob zinj feri ká tusiri key riw bele, roo a daa sùo-ε bo bisuy, mase a bie ká di na waa, ba feziŋa ji kji zu le woo!
²⁶ Tusueke le, nzob ká daa sahoŋ bay tul-i báy tul bay biri na, bi Vu Nzob na, sieke ká mi vika báy rin dika bi ndaw, rin dika taa Baa ndaw, roo rin dika taa led nzaaped Ngerewururi ká nulue ndaw na, mi daa sahoŋ bay tul nzobke ndaw. ²⁷ Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue kji: nzob haneri ká sakra bari ká i do zad ni key na, i ti huka ya kpuru bay kóko nam ká Ngerewuru a ví reke mbay na báy nun-ri ndaw roo i hu báy.»

Led nduobal Zezuri ko rin dika be ká tul kuo
 (Mat 17.1-8; Mrk 9.2-8)

²⁸ Falɛ ku maa nam tonɔ sidiri munu ká fal bay beri na ku báyyi le, Zezu na ha Piyer, Zaa báy Zak se zinj ni i hil tul kuo mbjw munu bay daa nzaa bay kere ká di. ²⁹ Zadka'a do daa nzaa bay kere kob robay na, nun-ε fere do bod, a gari beri kara fere a puu rak rak ndaw. ³⁰ Leɛ, ká zadɛ ku hoy nzobri sidi tji i do loko soro zinj Zezu. Ba *Moyze báy *Eli ³¹ ká i tji i do sikda rin dika. I lo soro zinj Zezu se tul hud' be ká'a huka ká ngerɛpuo Zuruzalem, a ɔroke ped be ká Ngerewuru ha ni. ³² Leɛ, Piyer báy baw sed beri na, i zuo nam rád. Roo le, zadka i tuma na báyyi le, i ko rin dika Zezu báy nzobri ká sidi ká i do zinj ni na. ³³ Zadka nzobkeri do zol bay poŋ Zezu na báyyi le, Piyer baa ha ni mii: «Mbay, do ndad bamba bay haŋa náa káwri zad ni key. Ha buru daa hul pudu ba say. Mbjw ba taa bo, mbjw ba taa Moyze, a mbjwke laa le, ba taa Eli.» Tusueke le, bay ká'a baa na do ni nduŋ munu hoy. ³⁴ Zadka Piyer do baa bay fekeri na munu kob robay na, sii mbam ví guba tul-ri gbukru. Zadka Piyer báy baw sed beri, i ko sii mbam ká ví guba tul-ri gbukru na báyyi le, hje daa ri. ³⁵ Ká bil sii mbamke ku na, kusol mgba belɛŋ ká di mii: «Be key na, ka ba Vu-i ká mi naa ni do bod. I laa bay be.» ³⁶ Falɛ ká kusol baa bay ha ri na báyyi le, i ko Zezu huo-ε hoy ze do. Bil namkeri ká Zezu do zinj ri robay na, i muu fekeri rik rik, i lo soro fe ká i ko báy nun-ri na ha nzob mbjw ya.

Zezu vaa led ká temndaya do tul-e
 (Mat 17.14-18; Mrk 9.14-27)

³⁷ Nzaaruoke taa ruo na báyyi le, Zezu báy led nduobal-eri ká say na, i di saa tul kuo, le, ruo nzobri vi fal kji yaw yaw i suo nun-ε. ³⁸ Báyyi le, ká bil ruo nzobkeri ku na, wara nzob mbjw tii saw daa fe belɛŋ mii: «Mbay! Mi kod mù, mu daa nun- a ka bo tul vu-i ká ba led wara

nzob mbɔw kekkek hɔy key na ha mɔ, ³⁹ bay ji le, temndaya mbɔw mɔba ni ha ni guu fe ba vaa munu hɔy, a lan ni ngɔ-ngɔy yik yik a ha mbii nzi-ε tji fuka fuka. Temndayake ku na dɔra ni kɔ seke fe ngji bamba, a zɔli be ka tul-e kara ngɔy bamba tasiri. ⁴⁰ Lεε, mɔ kod leɔ nduobal-ari bay haɔa ri nii temndayake na, roo le, faake mba ri.»

⁴¹ Báyji le, Zezu yjiɔra báy bay a baa mii: «Baari nzob law ngɔ-ngɔri ka law-rɔ ndaya! Waa, nam tɔn ba mina báy rɔɔ bay haɔa mɔ kaw zin ri rɔbay le? Nam tɔn ba mina báy rɔɔ mɔ iki law-i ka tul-rɔ le? Mɔba vu-ɔ na ba líe ha mɔ.» ⁴² Zadka leɔ na soro di ya deb ba lakun Zezu munu báyji le, temndaya na mbi ni a daa ni nda siri gbirik, a lan ni ngɔ-ngɔy yik yik. Báyji le, Zezu yjw temndaya na ha ni tji, a ha leɔ na kaw báy kere, a daa ni nduo nduo bi-ε. ⁴³ Lεε, bari riw bele ka i dɔ zadε na, feke tuku ri bay tul bawda hɔrusuo Ngerewuru.

Zezu baa bay hud be báy tji be saa lu hud ba kɔ rɔbay

(Mat 17.22-23; Mrk 9.30-32)

Zadka nzobri kaw yer bay tul ferri riw bele ka Zezu daa rɔbay na báyji le, ka baa ha leɔ nduobal-eri mii: ⁴⁴ «Baari na, bayri ka mɔ baa ha ri timbedε key na, i mɔba bayke báy kere ndaw rɔ! Bi *Vu Nzob na, i pɔn mɔ bo nduo nzobri.» ⁴⁵ Lεε, i laa bayke na taɔ ya. Saw bayke na muu ri muu bay haɔa bo i laa taɔ ya, roo le, i daa hje bay vbika Zezu bayke na.

Nzob ve ze ba ngerenzob le?

(Mat 18.1-5; Mrk 9.33-37)

⁴⁶ Báyji le, leɔ nduobal Zezuri tii saw may bay ka sakra kɔ bay kɔko waa, nzob ve ze ka sakra bari rɔɔ ba ngerenzob le? ⁴⁷ Lεε, Zezu kɔ kɔr bay bari ka bil law-ri na, ro, a mɔba leɔ mbɔw a daa ni dɔ lakun-ε ⁴⁸ a baa ha ri mii: «Nzob ka mɔba leɔ key na ba sɔ-ε bay tul-i le, ba bi

kɔ sɔ-ε ze ka mɔba mɔ ba sɔ-ε ku. A nzob ka mɔba mɔ ba sɔ-ε le, ka mɔba nzob ka pie mɔ vi ze ba sɔ-ε ndaw. Tusueke le, nzob ka ba leɔ ndji ka sakra baari riw bele na, ba be ze, ka ba ngerenzob.»

Nzob ka ruu zin Zezu ya na, ba nzob fal ngan be

(Mrk 9.38-40)

⁴⁹ Báyji le, Zaa mbi bay a baa mii: «Mbay, buru kɔ waa nzob mbɔw ka nii temndayari báy rin-a, le, buru nzaa faa bay haa ni, bay ji le, ka se fal-a zin buru ya.» ⁵⁰ Roo le, Zezu yjiɔra báy bay ha ni mii: «I haa ni ya, bay ji le, nzob ka ruu zin ri ya le, ba nzob fal ngan baari zu.»

Puo mbɔw ka Samari hii bay yaɔa Zezu ba sɔ-ε ya

⁵¹ Zadka namri tɔn di ya bay haɔa Zezu zɔl a se ba nulue na báyji le, law-ε te bay seke Zuruzalem. ⁵² Báyji le, ka pie nzob nzaapedri se pol ha ni ndaw rɔɔ, a se fal-ri báy. Bari nzob nzaapedri na, i tji puo mbɔw munu ka dɔ kudu zad ka Samari bay leke zad nam beri riw bele ha ni. ⁵³ Roo le, nzob puokeri ku na, i hii bay yaɔa ni báy kere ya, bay ji le, ka mbi nun-ε ndoy ba Zuruzalem. ⁵⁴ Zadka leɔ nduobal-eri ka ba Zak báy Zaa kɔ feke na munu báyji le, i vbi ni mii: «Mbay, waa, mu hii bay haɔa buru mbi nzaa buru ha huu ka uru saa nulue a duku ri le?» ⁵⁵ Báyji le, Zezu fere nun-ε ba luu-ri a uru zin ri. ⁵⁶ Fale ku le, i zɔl i se puo kɔ.

Séke fal Zezu na ba fe vbem ya

(Mat 8.19-22)

⁵⁷ Zadka i se faa kɔb rɔbay na, waa nzob mbɔw munu baa ha Zezu mii: «Zadri riw bele ka mu seke di na, mɔ seke fal-a nim nim.» ⁵⁸ Lεε, Zezu baa ha ni mii: «Minri na, luu nam bari dɔ di, a nduyri hɔy kara kpaɔ nam bari dɔ di ndaw. Roo le, bi *Vu Nzob na, zad ka bay haɔa mɔ daa tul-i nduo di bay mgbaka taram sɔ-ε ka di na tiya.»

⁵⁹ Zezu baa ha wara nzo kị bod mii: «Se fal-i.» Lεε, nzo na baa ha ni mii: «Mbay, mu pón faa ha mĩ se mí vaa vóro baa ndaw rɔɔ, mí yji mí se fal-a báy.» ⁶⁰ Lεε, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Pón ha bari ká i do munu ba nzo huferi na i vóro hud kị, roo le, bo na, mu se mú vaa ka-káa bay ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tusiri key na.»

⁶¹ Wara nzo kị bod rɔbay yji a baa ha ni mii: «Mbay, bi na mĩ séke fal-a kị. Roo le, mu pón faa ha mi se mí vaa daa soko ha nzo ini biri ndaw rɔɔ, mí yji mí se fal-a báy.»

⁶² Lεε, Zezu mbi law bay a baa ha ni mii: «Nzo ha ha ká mbi kpaa nday a do pa-pay, rɔɔ a fere nune ba fal-ε le, ka maa daa ped ha réke mbay Ngerewuru se ba pola ká tusiri key ya.»

10

Zezu pie led nduobal-eri sin tonɔ say

¹ Fal fekeri ku báyji le, Ngerembay nan led nduobal-ε kiri bod bod ba sin tonɔ say, a mgba ri sidí sidí a pie ri ha ri se pol ha ni ká bil ngerepuori báy zadri riw bele ká be kị sùo-ε a séke di. ² Ka baa ha ri mii: «Fe payri na ngji bamba, a ngon maa vbie, roo le, nzo pedkeri ngji ya. Munu zu le, i kóđ Ngerembay ká ba ngerenzob waa na, ha ni ka pie báy nzo pedkeri ka ngji maa fe ha ri zúo tul nzo hawri rɔbay. ³ I se! Mĩ pié ri munu ba vu baduri ká i do sakra váy koyri. ⁴ I mgba vu bol lari, mase bol séke varu ka do nduo-ri ya ndaw, a í faa dikon bal-ri ya ndaw pi. I taa í do faa í daa soko ha nzo mbijw ya. ⁵ Zadka i tji puo, rɔɔ í se bil puo nzo mbijw munu le, i sám fe zúo di pola í baa mii: “Đekεεε ka do bil puo key.” ⁶ Zadka nzo law lom naa bil puo key na le, law đekεεε taa baari na a doko tul-e. A zadka nzo law lom ti di ya le, fe sami baari na a yji a ví do tul-ri kị hoy. ⁷ Lεε, i káw bil puoke na ku. Feri ká i ha ri na

i su ndaw, a í nzo zin ri ndaw, bay ji le, nzo ped na do báy faa ká bay zin fe tundo ped be. I hari báy faa hulri lem lem ya.

⁸ «Rɔbay, puo ha ha ká i tji di, rɔɔ nzo bri mgba ri báy kere le, feriká i ha ri na i su. ⁹ I vaa nzo semri ká bil puoke ku a í baa ha nzo puokeri mii: “Saw sie ká Ngerewuru a ví réke mbay ká tul nzo bri na, ton di mbaa ká lakun-ri ro.” ¹⁰ Roo le, zadka i tji puo mbijw munu, rɔɔ nzo puokeri mgba ri báy kere ya le, i tji í se faa buo í baa mii: ¹¹ “Kusal puo baari ká mbuol bal buru na hoy kara, buru nda kub kub zuo tul-ri. Roo le, do nun ha ri ko ndaw rɔ: saw sie ká Ngerewuru a ví réke mbay ká tul nzo bri na, ton di mbaa ro.” ¹² Mĩ baa ha ri ta-tan: nam kún sal bay na, bay ká i kún bo tul nzo puokeri ku na, a ngon kal taa hay ká i daa bo tul nzo ndayari ká Sodom na pavbad rɔbay.»

Puori ká tun bay Zezu ngeren (Mat 11.20-24)

¹³ «Baari, nzo bri ká Korazin, kóko seke fe ba taa baari! Baari, nzo bri ká Besayda, kóko seke fe ba taa baari ndaw, bay ji le, fe sanri ká mĩ daa báy hurusuo Ngerewuru ká sakra baari na, ba fe ká mĩ daa ká bil ngerepuo ká Tir báy Sidon ze munu le, ba đje lew hoy nzo puokeri ku na, i daa sie a í kaw bil sie, í súoke kér bay bari ká tul fe daa ya bari na. ¹⁴ Sawke mini ze, nam ká Ngerewuru a kún sal bay na, bay ká a kún bo tul-ri na a kál taa hay ká a kún bo tul nzo bri ká Tir báy Sidon na pavbad rɔbay. ¹⁵ A baari nzo bri ká Kapernayum, wa i ker í baa mii, i faa ri kpuru se nulue lew le woo? Munu ya mban! Ngerewuru a yjinra ri kpuru ha ri se puo nzo huferi ká zad baw.» ¹⁶ Lεε, ka baa ha led nduobal-eri rɔbay mii: «Nzo ká laa bay baari le, ka laa bay bi ndaw zu. A nzo ká tun ri ngeren le, ka tun mĩ ngeren

ndaw. A nzoɓ ká tun mĩ ngeren na, tun nzoɓ ká píe mĩ vi na ngeren ndaw.»

Leɗ nduobal Zezu ká sɪŋ tɔnɔ say na i yji í vi

¹⁷ Báyyi ɛ, ɓari ká Zezu pie ri sɪŋ tɔnɔ say na i yji í ví zɪŋ ni ɓáy bawda suoriya í ɓaa mii: «Mbay, taambɔl riŋ-a ze ɓuru mbike nzaa ɓuru ha temndayari kara, i ɗaa vu mbom ɓo tul ɓuru.» ¹⁸ Báyyi ɛ, Zezu yjɪŋra ɓáy ɓay ha ri mii: «Mì kɔ *Satan lie saa nulue gbǎy ɓa sùke munu ká mbam siɛ yela. ¹⁹ I laa ɓay ɓi key: mĩ ha rĩ hurusuo ɓay haŋa rĩ tɔɗke tul soyrì ɓáy ndáyri ndaw, a í kálke tul hurusuo nzoɓ tul ŋgani naari riw bele. Fe mbɪw mini kara ti ɗaa rĩ seke ya. ²⁰ I ɗaa suoriya ɓay tul temndayari ká i ɗaa vu mbom ɓo tul-rĩ ku hoy ya, roo ɛ, ì ɗaa suoriya ɓay tul riŋ-rì ká Ngerewuru ɗaa ɗo ɓil mbede pam ɓe ká nulue.»

Zezu zay sùo-ɛ

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ká zadɛ ku hoy, Tem Law Pie ha suoriya mbaa ɓil law Zezu gbay gbay ha ni ɓáake ɓay mii: «Báa, ɓo ká mù ɓa Ngerembay nulue ndaw, Ngerembay tusiri key ndaw na, mĩ písi mù ɓay tul fe niri key ká mù myu nzoɓ nun nzemri ɓáy nzoɓ fe kókorì, a mú mgbuɗa nun nzoɓri ká i kɔ fe ŋgii ya na ha ri kɔ. Ba tusue, taambɔl Báa, ɓay jì ɛ, ɓo na mù hii ɓay haŋa ni ka ɗo munu.»

²² Fale ɛ, Zezu ɓaa mii: «Feri riw bele na, Báa pɔŋ zuɔ nduo-i. Nzoɓ mbɪw mini ká tuu mĩ mii, a ve ze ɓa Vi-e ɛ na, tiya. Ba Báa huɔ-ɛ hoy ze tuu mĩ. Roɓay, nzoɓ mbɪw mini ká tuu Báa na tiya ndaw; ɓa ɓi ká mĩ ɓa Vi-e huɔ-i hoy ɓáy nzoɓri ká mĩ hii ɓay mgbuɗa nun-ri ha ri tuu ni na ze, i tuu ni.»

²³ A fale ku ɛ, Zezu fere nun-ɛ ɓa luɔ leɗ nduobal-eri a ɓaa ha ri huɔ-ri hoy mii: «Suoriya ɓa taa nzoɓri

ká i kɔ fe ká ì kɔ ɓáy nun-rì na. ²⁴ Ba tusue kɪ, mĩ ɓaa ha rĩ: *nzoɓ yaŋa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ɓáy mbayri ká pola lew ŋgii ɓamba i ɗaa kɔn ɓay kóko fe ká ì kɔ key, roo ɛ, i kɔ feke na ɓáy nun-ri ya. I ɗaa kɔn ɓay láa ɓayri ká ì laa key, roo ɛ, i laa ɓayke na ya.»

Law ɓay ká se tul nzoɓ law kere ká Samari

²⁵ Nzoɓ mbɪw munu ká ɓa *nzoɓ fere nzoɓri bol kusolri na uru siya a vbi Zezu ɓay, ɓay nzáake nzi-ɛ a ɓaa mii: «Mbay, fe jì ze mĩ ɗaa ndaw roɔ ɓay káwke ɓáy kumnun ɓanguo ɛ?» ²⁶ Lɛɛ, Zezu yjɪŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Bay jì ze i ɗaa ɗo ɓil *mbede bol kusol naari na ɛ? Waa, mù kji mú laa ɓayke mina ɛ?» ²⁷ Lɛɛ, leɗban na yjɪŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Ŋgerembay Ngerewuru ɓo na, mù hii ni ɓáy ɓil law-ari riw bele ndaw, ɓáy para nun sùo-ɔri riw bele ndaw, ɓáy hurusuo-ɔri riw bele ndaw, roɔ ɓáy kér ɓay ɓori riw bele ndaw pi. Roɓay, mù hii ku-ɔ munu ká sùo-ɔ ɓo kɪ*.»

²⁸ Báyyi ɛ, Zezu yjɪŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Nda ndad! Mù yjɪŋra ɓay na ha mĩ ɓáy kere. Fe niri key na, mù ɗaa munu ɓanguo ɛ, mù káw ɓáy kumnun ɓanguo.» ²⁹ Roo ɛ, nzoɓ ká fere nzoɓri bol kusolri na hii nzaa nasi ɓay ɓe. Ro, a vbi Zezu mii: «Nzoɓ ve ze ɓa ɓaw ku-i ɛ?»

³⁰ Báyyi ɛ, Zezu yji a mbi ɓay a ɓaa ha ni mii: «Nzoɓ mbɪw munu uru saa Zuzuzalem a se ɓa Zeriko. Báyyi ɛ, ka tji sakra nzoɓ riɓari. Lɛɛ, i mgba ni í ndaka ni wɔɓ wɔɓ í nan gari ɓeri, ɓáy fe haŋri í pɔŋ ni ɓo gbelen ɓa huɗ a í zol. ³¹ Lɛɛ, faake ku na, *nzoɓ fe poy Ngerewuru mbɪw munu se ɗi ndaw. Zadka'a ví dar leɗban na gbukru na báyyi ɛ, ka mbi nun-ɛ mari ɓo zad kɪ, a to faa kuŋ pola a kal. ³² Roɓay, nzoɓ ped Ngerewuru mbɪw munu ɓa nzoɓ ká saw kaŋi Levi kɪ hoy kara ɗaa faa

* **10:27** 10.27 Kjiŋa bol kusol ba sidike 6.5; Soro ped ɗaa Leviri 19.18.

mbiw munu na ndaw. Zadka'a vi di ya def bay zad nam ledban na bayji le, ka mbi nun-ε mari bo zad ki, a to faa kunj faa pola a kal na robay. ³³ Roo le, nzob mbijw munu ka kud'u zad ka Samari se varu bay faa na ku ndaw. Ba nzobri ka Zibri ko ri ba fe ya. Zadka'a vi dar ledban na ku gbukru a mbi nun-ε a ko ni na bayji le, ka ko nun sie be, ³⁴ a soro ba lakun-ε a mgba ni a wa nyo-eri na bay mbii feri kad kad, a kuna num zuo di, roo a kuo bay vay gariri. Fale ku le, ka mbi ni bo tul maaso ba be ki suo-ε, a seke hul nam varuri a daa ni varu bay kere. ³⁵ Nzaaruoke ku bayji le, ka nduo bil bol be a faa lari vay ba sidi, a ha nzob koroo faa hul varuri na a baa ha ni mii: "Mu yaa lari na key bo, mu daake ledban key na bay kere ha mi. Ze bo mu bie lari ki bay tul-e hoy kara, yi bi le, bi ki suo-i mi puo mu mbol fe hayri ka mu bie bay tul-e ka fal-i na bay."»

³⁶ Lee, Zezu vbi ni bay mii: «Ka sakra nzobri ka say key na waa, nzob ve ze ba baw nzob ka tji saa sakra nzob riifari na le woo?» ³⁷ Nzob ka fere nzobri bol kusolri na yinjra bay bay mii: «Ba nzob ka ko nun sie ledban na.» Bayji le, Zezu baa ha ni mii: «Mu se mu daa faa mbijw munu ka be na ndaw.»

Zezu se luu Marte bay Mari

³⁸ Zadka Zezu bay led nduobal-eri i se faa kob robay na, i tji puo mbijw munu. Lee, may mbijw ka rin-ε ba Marte mgba ni ba bil hul be a daa ni varu. ³⁹ Lee, yu-ε ka rin-ε ba Mari na do di ndaw, a kaw siri ka saw bal Ngerembay Zezu a laa bay be. ⁴⁰ Roo le, Marte na yoklo suo-ε bay ped fe karari ngji bamba tasiri. Ndji munu hoy le, ka vi zinj Zezu a vbi ni mii: «Mbay, yu-i na pon ped fe karari daa mi faw huo-i hoy na waa, mu ko ba fe kere zu le? Mu baa ha ni bo, ka vi a so mi.» ⁴¹ Lee, Ngerembay yinjra bay bay ha ni mii: «Marte, bo na, mu ha law-a nzaa mu ba lie ba lew, mu yoklo suo-o bay tul feri ngji

bamba tasiri. ⁴² Roo le, fe mbijw hoy ze ndad bamba tasiri. Fe ka Mari ko ba fe kere a naa a daa nun-ε bo di na, nzob ti yajana saa nduo-ε ya.»

11

Zezu fere led nduobal-eri faa daa nzaa bay kere

(Mat 6.9-13; 7.7-11)

¹ Nam mbijw munu Zezu do daa nzaa bay kere ka zad hane munu. Zadka'a daa nzaa bay kere o na bayji le, led nduobal-ε mbijw ka sakra nzob hawri vbi ni mii: «Mbay, mu fere buru daa nzaa bay kere munu ka Zaa fere led nduobal-eri na.»

² Lee, Zezu baa ha ri mii: «Zadka i daa nzaa bay kere na, i baa mii:

"Baa buru,
Ndad bay hana nzobri riw bele i tuu mu

bo huo-o ki hoy mu ba Ngerewuru.

Ndad bay hana mu vi re mbay ka tusiri key.

³ Mu ha buru ngaw, bo buru re maa buru nam bay nam

⁴ Mu nda buma tul fe daa yaa buru, bay ji le, buru kara buru nda buma zinj nzobri riw bele ka i daa kaaya zinj buru na.

Mu ha buru se bil nzaa ula ya."»

⁵ Ka baa ha ri na robay mii: «Munu ka nzob mbijw ka sakra baari key se luu nzob buo-ε mbijw munu ba nzaa zad buo a baa ha ni mii: "Nzob buo-i, mu kpaa mi maapa ba say ⁶ ha mi seke ha nzob buo-i hane ka uru saa varu a tji tul-i ka mi do bay fe mbijw ka nduo-i bay daa ha ni ya." ⁷ Lee, nzob buo-ε na naa hula genjen, a yinjra bay bay ha ni mii: "Mu yoklo mi ya. Ha mi naa dekeke mi uo. Faa hul bi kara dar gbukru do di ro, a buru vu-iri kara buru naa hii do ndaw. Mi maa bay uru siya bay faa maapari na ha mu ya."»

⁸ Ku waa, nzob a daa fe munu ndaw le? Mi baa ha ri ta-tan: ze ka'a uru siya bay hana ni fe bay ba ka'a ba nzob buo-ε na ya hoy kara, ka'a uru

a ha ni ferri riw bele ká'a se síeke na mgbum bay náake sahoi ká'a doko tul-e.

⁹ «Bi na, mĩ baa ha ri: ì vbi Ngerewuru fe, ɛ, a haña ri. I nzaa fe, ɛ, ka'a mbika bo pol-ri ha ri báy. I nda faa hul, ɛ, ka'a mgbúda ha ri, ¹⁰ bay ji ɛ, nzoɓ haña haña ká vbi ni fe ɛ, a haña ni; a nzoɓ ká nzaa fe ɛ, a mbika bo pol-e ha ni. Ze, nzoɓ ká nda faa hul ɛ, a mgbúda ha ni.

¹¹ «Waa, baa leɗ haña ká sakra baari key ká vi-e vbi ni ši ɛ, ka'a mbika kuɗɗɗɗ ze bo nduo-ɛ ha ni ɛ? ¹² Mase, ka vbi ni para kay ɛ, ka'a mbika ndáy ze bo nduo-ɛ ha ni ɛ? ¹³ Baari ká ì ba nzoɓ law ndayari ɛ, ì ko faa haña fe kereri ha vu baari ku ya roo, maa bay Baa baari ká kaw nulue ze, ti haña Tem Law Pie ha nzoɓri ká i vbi ni na ya ɛ woo!»

Zezu báy Belzebul

(Mat 12.22-30; Mrk 3.22-27)

¹⁴ Nam mbijw munu Zezu do nii temndaya ká tul leɗban ká temndaya mbii kusol-e gban ha ni baa bay ya. Zadka temndaya na tji saa tul-e na, poŋ ni ha ni tii saw baa bay ha ruo nzoɓri ká i do zadɛ ku na tuku ri ha ri kaw yer. ¹⁵ Roo ɛ, nzoɓ haneri ká di ku baa mii: «Ba *Belzebul ká ba mbay tul temndayari na ze ha ni hirusuo bay haña ni níike temndayakeri na ku!» ¹⁶ Nzoɓ hawri ká di ku roɓay, i hii bay nzáa nzi-ɛ. Ze, i vbi ni bay haña ni ka daa fe saŋ mbijw ha ri kóke hirusuo-ɛ na uru saa luo Ngerewuru ɛ, bari ko.

¹⁷ Munu ká Zezu ko keri bay bari ko ro na, ka baa ha ri mii: «Puoruo taa haña haña ká nzoɓkeri te bil ki na, a bíe, a hulri ká di kara a háw wukluk wukluk. ¹⁸ A munu ku waa, zadka *Satan ruu zinj sùo-ɛ sùo-ɛ na waa, puoruo be a doko báy kere banɗuɗu mina ɛ? Mĩ baa munu, bay ji ɛ, ì baa mii, Belzebul ze ha mĩ hirusuo ha mĩ níike temndayari. ¹⁹ A zadka mĩ nii temndayari báy faa hirusuo Belzebul na waa, hirusuo

ve ze nzoɓ baari na, i níike temndayari na ku ɛ? Fe daa nzoɓ baari ki kie mii, bay baa baari *Fariziri na do báy zadɛ ya. ²⁰ A ze bo, ba hirusuo Ngerewuru ze, mĩ níike temndayari ɛ, be nu ku na kie mii, síe ká Ngerewuru tii saw réke mbay ká tul nzoɓri na, tji sakra baari ro.

²¹ «Zadka nzoɓ hirusuo faa fe ruy beri zuo sùo-ɛ roo a kórɔke faa hul be ɛ, feziŋa beri riw bele na do kununu. ²² Roo ɛ, zadka nzoɓ ká hirusuo-ɛ kal taa be na tji tul-e ɛ, a mgbaka ni veb a nan fe ruy beri ká'a daa law-ɛ bo di na, a leke feziŋa beri riw bele ká'a faa na yaa yaa ha nzoɓri.

²³ «Nzoɓ ká zuo zinj mĩ ya ɛ, ba nzoɓ ká tuj mĩ ngeren zu. A nzoɓ ká so mĩ bay faa nzoɓri ha ri se fal-i ya ɛ, ka ba nzoɓ ká daa ha nzoɓri zekre ki kad kad.»

Yi temndaya faa bal ba sidike

(Mat 12.43-45)

²⁴ «Zadka temndaya mbijw tji saa tul nzoɓ na báyii ɛ, ka zol a haari bil law kor ba lie ba lew, a nzaara zad bay daa puo ká di. Zadka'a nzaara kpuy a zinj ya na báyii ɛ, ka baa ká bil law-ɛ mii: «Mĩ yi bay séke bol nduobal-i ká hul nam bi ká mĩ tji saa di pola na.» ²⁵ Zadka'a yi saa lew, a vi di na báyii ɛ, ka ko bil hul na ká i faa keren keren, a í leke ferri zuo di ngay ngay. ²⁶ Ro, a yi zek a vaa faa temndaya kiri tul-ri tono say ká lawri ndaya kal tul-e taa be ku roɓay, a víke ri zuo bil hulke na, a í daa puo ká di. Be nu ku laa ɛ, leɗbanke na kaw báy kere ya ngii bamba tasiri kal taa pola ku roɓay.»

²⁷ Zadka Zezu do baa bay fekeri munu hoy ɛ, may mbijw munu ká do sakra ruo nzoɓri na, baa bay báy bawda kusol-e belen mii: «Suoriya ba taa may ká mbón mù, a aw mù wan.» ²⁸ Báyii ɛ, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Munu na ki. Roo ɛ, nzoɓri ká i laa Bay Ngerewuru, a í daa vu mbom bo di na maa, suoriya ba taa bari.»

Zezu hii d'áa fe san̄ hā nzobri ká timbede key ya

(Mat 12.38-42)

²⁹ Zadka ruo nzobri mb̄ȳ k̄i m̄er m̄er ká luo Zezu na báyyī le, ka mbi bay a baa mii: «Nzobri ká timbede key na, i ba nzob law ndayari, ze í vbi fe san̄ ze bay kókó. Roo le, fe san̄ k̄i bod ká bay d'áa nde tul-e taa hay ká Ngerewuru d'aa ká tul *Zonas na, tiya. ³⁰ Do faa mb̄jw̄ munu ká Zonas do ba fe k̄ie fe hā nzobri ká ngerepuo ká *Ninive kó na, bi *Vu Nzob na hoy kara, m̄i doko ba fe k̄ie fe hā nzobri ká timbede key. ³¹ Sew ká Salom̄on re mbay ká tul led Izarayelri na, máy mb̄jw̄ munu ká ba mbay ká tul nzobri ká fi hodo na, uru faa d̄i d̄i ká gb̄ȳ zad, a vi bay láa bay nun nsem Mbay Salom̄on. Sawke mini ze, nam ká Ngerewuru a ví kúnj sal bay zuo tul nzobri na, máy na a úru zinj nzobri ká timbede key, a d'aa bay zuo tul-ri, bay ji le, nzob ká do pol-r̄i ká i kó ni báy nun-r̄i key na, ka kal tul Salom̄on pavbad róbay. ³² Róbay, nam ká Ngerewuru a ví kúnj sal bay zuo tul nzobri na, nzobri ká bil ngerepuo ká Ninive na, i úru zinj nzobri ká timbede key í d'aa bay zuo tul-ri, bay ji le, nzobri ká Ninive na, zadka i laa káa bay Zonas na báyyī le, i suo k̄er bay bari ká tul fe d'aa yaa bari. M̄i baa ha r̄i: nzob ká do pol-r̄i key na, ka kal tul Zonas pavbad róbay.»

Nun nzob do munu ba huu ndele be

(Mat 5.15; 6.22-23)

³³ «Nzob mb̄jw̄ ti d'aa huu taa huu ndele, roo a mbi s̄ii lanzon̄, mase a mbi tunquo guba d̄i ya. Roo le, huu ndele na, i d'aa huu taa d̄i, roo í d'aa s̄ii siya bay haña bo, nzobri ká i r̄ii hula na, i kóke zad. ³⁴ Nun-ari na do munu ba huu ndele ká s̄uo-ó. Zadka nun-ari do báy kere le, s̄uo-ori riw bele a tán kad kad. Roo le, zadka nun-ari ba sem le, s̄uo-ori riw bele, a doko bil sun̄ tilo. ³⁵ Munu zu le, i nze báy s̄uo-r̄i bay haña zad taña ká

hie ká bil law-ri na, ka fére a ba sun̄ tilo ya. ³⁶ Zadka bil law-ari riw bele do bil zad taña, roo fe ká bay s̄ii d̄i s̄ii ndji tiya le, s̄uo-ori riw bele na, a tán kad kad, a hie gb̄ie munu ká huu ndele hā mù kóke zad báy kere.»

Zezu d'aa bay bo tul Fariziri báy nzob fére nzobri bol kusolri

(Mat 23.1-36; Mrk 12.38-40)

³⁷ Zadka Zezu do baa bay kób báy na báyyī le, Farizi mb̄jw̄ munu d̄i ni bay haña ni se puo be a s̄u fe. L̄ee, Zezu se zinj ni a vaa kaw nzaa fe sum na. ³⁸ Báyyī le, Farizi na ngaa fe d'aa be, le, tuku ni, bay ji le, ka s̄ie nduo-ε *tan̄ kad kad munu ká *bol kusol bari k̄ie na ya hoy, a kal a kaw nzaa fe sum. ³⁹ L̄ee, Ngerembay baa hā ni mii: «Áa! Baar̄i *Fariziri, i do munu ba tunquo t̄oy báy tunquo ngaw ká i waa fal-ε k̄i hoy hā ni tan̄ kad kad. Roo le, bil law-r̄i ká nziiya na, law riiba báy law mgboro ze mbaa d̄i dororo. ⁴⁰ Baar̄i kókori! Ngerewuru ká d'aa fal fe ká kele na, ka d'aa bil-e ká nziiya ndaw ya le woo? ⁴¹ Munu zu le, fe ká do bil tunquo t̄oy báy tunquo ngaw baar̄i na, i hā nzob k̄ukuri. Be ndaw roo, feri riw bele a tán kad kad bay tul-r̄i báy.

⁴² «Baar̄i Fariziri, kókó seke fe ba taa baar̄i, bay ji le, vay feri ká bare fu b̄ȳ b̄ȳ ká rin̄-ε ba *mante*, mase *ruu*, mase k̄iri vay náy ji ji hoy kara, duo le, i naa mb̄jw̄ hā Ngerewuru báy zadε zadε, roo le, d'aa fe ká do báy zadε ká nun Ngerewuru báy mgbaka ini zinj ni na, i pon̄ fal-ε tan̄ d'aaake. Be ze, ba feri ká ndad bay d'aa nun-r̄i bo d̄i tan̄ ȳinjra bie fe hāwri.

⁴³ «Baar̄i Fariziri, kókó seke fe ba taa baar̄i, bay ji le, i hii bay káw zad káw rin̄ d̄ika ká do pola ká bil hul mb̄ȳ k̄iri, a í hii bay haña nzobri hii soko korma korma ha r̄i ká nun nzobri riw bele ká zad ruo.

⁴⁴ «Kókó seke fe ba taa baar̄i, bay ji le, baar̄i na i do munu ba tupalri ká gol maa k̄i r̄ȳȳ ká nzob ko

zadε ya, ká nzo**br**i ká i se tul-e kara, i kɔ ba tupalri ya.»

⁴⁵ Bá**y**ji lε, nzo**br**i fére nzo**br**i bol kusol mbiw munu ká sakra nzo**br** hawri ká i do zadε ku na vbi ni bay mii: «Mbay, bay ká mù baa mini ku na, mù rad buru key ndaw zu waa, mù kɔ ya lo!»

⁴⁶ Lεε, Zezu yinjra bá**y** bay mii: «Baari *nzo**br**i fére nzo**br**i bol kusolri na kara ndaw: kóko seke fe ba taa baari, bay ji lε, i daa soba ká hii bamba tasiri bo tul nzo**br**i bay hana ri so**br**. A baari kɔ sùo-rì na, vu nduo-rì ngedεn mini hoy kara i hii záake ya. ⁴⁷ Kóko seke fe ba taa baari! Baari na i mbuo tupal *nzo**br**i yaana bayri saa nzaa Ngerewuru ká bulu baari i ri na vur vur. ⁴⁸ Be ze i kieke sùo-rì ba nzo**br**i ká i hii bay fe daa bulu baari zin ri, bay ji lε, bari na, i i nzo**br**i yaana bayri saa nzaa Ngerewuru, a baari laa ro ze, i ba nzo**br**i léke tupalkeri na vur vur. ⁴⁹ Sawke mini ze, Ngerewuru fere nzo**br**i fe bá**y** faa nun nzem be ta-tan mii: “Mì píe nzo**br**i yaana bayri saa nzaa-i, bá**y** *nzo**br**i ndáy nzaapedri ha ri se luo nzo**br**i niri na key. Lεε, bari nzo**br**keri na, i ika nzo**br**i haneri a i daa nun nzo**br**i haneri tuo síe ngji bamba.” ⁵⁰ Ze, bay sim nzo**br**i yaana bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele ká i i ri ká piédke bá**y** sew ká Ngerewuru daake tusiri kpuru tji vuri na kara, ka'a daa bayke zuo tul nzo**br**i ká timbedε key: ⁵¹ tii sawke saa tul sim *Abel kpuru tji ke tul-e taa Zakari ká i i ni ká sikda zad ká *tutakra fe poy bo di bá**y** *hul kani Ngerewuru na. Mì baa ha ri ta-tan: bay sim nzo**br**i niri key riw bele na, a doko tul saw nzo**br**i ká timbedε key.

⁵² «Kóko seke fe ba taa baari nzo**br**i fére nzo**br**i bol kusolri, bay ji lε, baari na, i mbi lakerere mgbúda faa hul nun nzem ká bay tul pam na do nduo-rì. Lεε, baari kɔ sùo-rì kara, i nduo di ya, a nzo**br**i ká i hii bay ndúo di hoy kara, i haa ri faake.»

⁵³ Fal bay ku bá**y**ji lε, Zezu uru ká zadε ku a zol. Lεε, nzo**br**i fére nzo**br**i bol kusolri bá**y** Fariziri na, law-ri faa ri ha ri tii saw uru zin ni bá**y** bay gal gal bay tul bayri na ku, ro i vbi ni bayri kɔre bod bod ngji bamba ⁵⁴ i nzaake nzi-ε bay láa bay kɔ bod ká'a tji saa nzi-ε.

12

*Zezu bo led nduobal-eri bay tul nzo**br** nzaa rúo bayri*

(Mat 10.26-27)

¹ Ká bil namkeri ku na, ruo nzo**br**i mbu kɔ mer mer ká luo Zezu a i tod fal bal kɔ mbor mbor. Lεε, Zezu tii saw baa bay zin led nduobal-eri pola mii: «I koro sùo-rì ká tul fe hew fe *Fariziri ká ba nzaa rúo bay bari na. ² Feri riw bele ká do lanzon na, a tji do zad hie gbay gbay; a ferri riw bele ká do zad muni kara, nzo**br**i kóko riw bele. ³ Sawke mini ze, ferri riw bele ká i baa bayke ká zad muni na, nzo**br**i láa bayke ká bisie biribin. Bayri riw bele ká i ngu-ngurike ká sakra kɔ ká bil hul nam baari na hoy kara, i doko sikda puo ndaw roo, i ka-káake ba siya ha nzo**br**i laa bá**y**.»

*Ngerewuru huo-ε hoy ze ba nzo**br** ká ndad hie ni*

(Mat 10.28-31)

⁴ «Baari nzo**br**i buo-iri, mì baa ha ri: nzo**br**i ká i i naysuo nzo**br**, a fale lε, i maa bay daa fe mbiw zin ni mbaa na, ndad bay hie ri ya. ⁵ Mì kie ri nzo**br**i ká ndad hie ni: i hie Ngerewuru ká maa bay ika naysuo nzo**br**, a fale lε, ka do bá**y** hurusuo bay vbuka ni bo bil zad kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya banquo na. Ba tusue mì baa ha ri: be na ze ka ba nzo**br**i ká ndad hie ni.

⁶ «Titiri na waa, i faa ri ba ndebe ndaw roo, i hie bá**y** vu lari sidi hoy ya lε? Be nu ku hoy kara, Ngerewuru yinjra fal-ri mbiw ya. ⁷ A suy tul-rì kara, Ngerewuru kji bá**y** nzi-ε lem lem riw bele. Munu zu lε, i daa hie ya, bay ji lε, ká nun

Ngerewuru na, ì kal tul tìtiri wuruk wuruk kal rɔbay!»

Kiε sùo ba nzob taa Kriši ká nun nzobri

(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ «Mì baa ha rì ta-taŋ: nzob ha ha ká baa ta-taŋ ká nun nzobri mii, beri ba taa bi le, bi *Vu Nzob kara m̀ b́aa ta-taŋ ká pol lef nzaaped Ngerewururi ká nulue ndaw mii, ka ba taa bi. ⁹ Roo le, nzob ká baa ta-taŋ ká nun nzobri mii, beri kɔ m̀ ya le, bi Vu Nzob na kara m̀ b́aa ta-taŋ ká nun lef nzaaped Ngerewururi ndaw mii, m̀ kɔ ni ya. ¹⁰ A nzob ha ha ká'a b́aa bay, a t́unke bi Vu Nzob na, Ngerewuru a nd́aka bumake zín ni. Roo le, nzob ká t́iri Tem Law Pie na, ka ti nd́aka bumake zín ni ya.

¹¹ «Zadka i mgbá r̀ ì séke bay d́aa bay ɔo tul-r̀ ká bil *hul mb̀y k̀ Zibri, mase pol mbayri b́ay nzob réke tul puori kara, ì ha law-r̀ ka nźaa r̀ ká d̀i bay tul bayri ká ì b́aa bay yaanake s̀o-r̀, mase bayri ká ì b́aa ká zadε na ku ya, ¹² bay j̀i le, ká zadε ku hoy ze Tem Law Pie a fére r̀ bayri ká bay haŋa r̀ baa na.»

Law bay ká se tul nzob feziŋa ká ba k̀kɔ

¹³ Ká bil ruo nzobri ku na, nzob mbjw munu mbi bay a baa ha Zezu mii: «Mbay, mu baa ha ỳ-ì, ɔo búru k̀ búru leke k̀ fe pile ká b́a búru pɔŋ na saa sikda.» ¹⁴ B́ayj̀i le, Zezu ỳiŋra b́ay bay ha ni mii: «Bo ledban ni key! Nzob ve ze d́aa m̀ kaw ba nzob d́aa bay, mase nzob wál fe baar̀ ha r̀ le?» ¹⁵ Falε ku b́ayj̀i le, ka ỳi a baa ha nzobri riw bele ká i ɔo zadε na mii: «Ì nze b́ay s̀o-r̀! Kóko nun fe taa j̀i j̀i hoy kara, ì kóro s̀o-r̀ ká d̀i, bay j̀i le, b́ay faa zín feri na ì ti zín káw b́ay kumnun taa tusueke ká d̀i ya. Ze feziŋakeri ngj̀i na bamba hoy kara, ɔe ze ɔa faake ya.»

¹⁶ Rɔbay, Zezu baa bay b́ay faa law bay ha r̀ a baa mii: «Nzob feziŋa

mbjw munu, fe payri ɔo ẃaa be ngj̀i bamba. ¹⁷ Lεε, ka ker bay ká bil law-ε a baa mii: «M̀ d́aa mina k̀ ro zey le, bay j̀i le, zad ká bay haŋa m̀ d́aa fe pay biri riw bele zuo d̀i na tiya.»

¹⁸ Rɔbay, ka ỳi a baa mii: «M̀ kɔ ro! Fe ká m̀ d́aa na ze ɔo key: m̀ góɔo pul biri riw bele zuo bisuy, mí kan k̀iri ba bawdake bawdake kal tul-e taa polari na ku rɔbay, a mí faa para fe pay biri b́ay fe kere biri riw bele zuo d̀i. ¹⁹ Falε ku le, m̀ b́aa ha s̀o-i mii: 'Mu naa d́εkεε ro! M̀ ɔo b́ay feziŋari ngj̀i bamba tasiri ká bay haŋa mù káwke b́ay mbiimbam mbiimbam maa fe ro. Munu zu le, mu mgbá t́aram s̀o-o, mú s̀u mú nzo, a mú d́aake suoriya.' " ²⁰ Ro, Ngerewuru baa ha ni mii: «Bo k̀ko nzob! Bil suŋ ká vuri key k̀ na, m̀ mgbaka mù bay náa para nun s̀o-o na. Ku ẃaa, feri ká mù leke zuo b́ay zadε zeb zeb na, a b́a taa ve ro le?» ²¹ M̀ baa ha r̀: a ɔoko faa mbjw munu ndaw bay tul nzob ká mb̀y feziŋari ngj̀-ngj̀i ba taa ɔe ká tusiri key, roo le, ká luo Ngerewuru ká nulue na, ka ɔo b́ay feziŋa mbjw ká d̀i ya.»

Ha law-r̀ ka nźaa r̀ ya
(Mat 6.25-34)

²² Falε ku le, Zezu baa ha lef nduobal-eri mii: «Sawke mini ze, m̀ baa ha r̀: ì ha law-r̀ ka nźaa r̀ bay tul fe s̀um ká ì se síeke bay káwke b́ay kumnun na ya, mase bay tul gari ká ì ndúo na kara ya ndaw, ²³ bay j̀i le, káw b́ay kumnun baar̀ na kal tul fe s̀umri ndaw, a s̀o-r̀ kara kal tul gari ká ì nduo na ndaw pi. ²⁴ Ì mbi nun-r̀ ì kɔ gambereeri ká ì haari tumbam siya ku. Bari na, ì ru fe ya ndaw, ì vbie fe pay ya ndaw, a ì ɔo b́ay pul mase dura kóro fe kere bari mbjw ya ndaw pi. Roo le, Ngerewuru hol ri! A baar̀ na, Ngerewuru kɔ-kóm ba tul-r̀, bay j̀i le, ì kal tul bari nduyri na ku rɔbay.

²⁵ «Ká sakra baar̀ key na ẃaa, nzob ve ze b́ay faa law-ε ká nzaa

ni na, a máa bay d́áa nam k̄i nde tul nam ḱaw b́áy kumnun be na le woo? ²⁶ Munu ḱa ì maa bay d́áa vu fe nd̄ji mini key ya w̄aa, bay ̄ji r̄oo, ì ker bay se líe se lew bay tul fe h̄awri ḱa t̄on na le? ²⁷ I b́ekle fukri ferì ḱa d̄o mb̄uu ḱa b̄il ẃari ku í k̄o. I d́aa ped̄ ya nd̄aw, í kan̄ gari ya nd̄aw, roo le, m̄i b̄aa ha r̄i ta-tan̄: Mbay Salomon̄ k̄i ḱa b̄a nzōb rin̄ d̄ika ḱa' a kaw b̄il fezīna badak na h̄oy kara, ka nduo gari nduy mba fukri fe niri key na ya. ²⁸ Ferì ḱa fuu d̄o mb̄uu ḱa b̄il ẃari ḱa d̄o vuri key, ḱa ruo le, i f̄aa ri zuo huu h̄oy le, Ngerewuru k̄o-kóm b̄a tul-ri a ha ri fuu mb̄uu b̄a gama ku ya r̄oo, maa bay baar̄i ze, ka ti hāna r̄i gari ḱa ì se síeke na ya le woo? Aa, baar̄i ḱa mbika law baar̄i nd̄ji na!

²⁹ «Munu zu le, ì ȳokl̄o s̄uo-r̄i ban̄guo bay tul ferì ḱa ì s̄ūna ya nd̄aw, bay tul ferì ḱa ì nz̄oko ya nd̄aw, ³⁰ bay ̄ji le, nz̄obri ḱa tusiri key ḱa i tuu Ngerewuru ya ze i nzaa ferì ḱa mini key ban̄guo. Roo le, baar̄i na, ì d̄o b́áy B̄aa ḱa k̄o ferì ḱa ì se síeke na. ³¹ I nzaa faa h̄a Ngerewuru ze ka re mbay ḱa tul-r̄i, r̄oo a hāna r̄i fe niri ḱa ì se síeke na nde d̄i b́áy.»

*Fe f̄ere ḱa se tul fezīna
(Mat 6.19-21)*

³² «Baar̄i vu bad̄u b̄iri na, ì h̄je ya, bay ̄ji le, B̄aa baar̄i ḱa kaw nulue na d̄o b́áy suoriya bay hāna r̄i kaw b̄il puoruo be. ³³ I hie ferì ḱa ì d̄oke a í p̄on̄ larike h̄a nzōb k̄ukuri. I nzaa b̄ol lari ḱa ḡo-ḡo d̄o ya í d́aa fezīna baar̄i ka z̄uo d̄i, a í k̄oro ka d̄o nulue. Be ze b̄a zad̄ ḱa nzōb k̄oro fezīna be d̄o d̄i le, b̄ie ya ban̄guo kpadara. Ba zad̄ ḱa riibari maa bay sóro í vi lakun-ε ya nd̄aw, ndereri kara nde fe ḱa d̄i ya nd̄aw pi. ³⁴ Tusueke le, zad̄ ḱa fezīna baar̄i d̄o d̄i na, zad̄e na ku nd̄aw ze law-r̄i kara te d̄i nzokd̄o.»

Ḱaw b́áy nzaa bal kekeke

³⁵ «Baar̄i na, ndad̄ bay hāna r̄i sin̄ tul gari ped̄ baar̄i b́áy sal huo, í h̄a huu ndele baar̄i hie, r̄oo í ḡiyan̄ke nam ví Ngerembay na. ³⁶ I d̄o munu b̄a led̄ ḱawri ḱa i kaw í ḡiyan̄ b̄aa ḱaw b̄ari ḱa se b̄a zad̄ yāana k̄i. Zad̄ka' a ȳi saa d̄i a ví a nda bufaa hul na b́ayji le, i d̄o d̄i ya bay mgbúda faa h̄a ni í mgba ni b́áy kere. ³⁷ Suoriya a b́a taa led̄ ḱawri ḱa b̄aa ḱaw b̄ari ví zin̄ ri ḱa i kaw b́áy nzaa bal-ri kekeke! M̄i b̄aa ha r̄i ta-tan̄ b̄a tusue k̄i: b̄a b̄aa ḱaw b̄ari na k̄i s̄uo-ε ze, a ndúo gari ped̄ be a sin̄ b́áy sal huo, a ha ri kaw nzaa tutakra fe s̄um, r̄oo a ví s̄uo-ε bay léke ri b́áy nzi-ε nzi-ε b́áy. ³⁸ Zad̄ka b̄aa ḱaw b̄ari na ví b́áy nzaa zad̄ buo, mase b́áy zad̄ ḱa d̄o d̄in̄ h̄oy a ví zin̄ ri ḱa i kaw b́áy nzaa bal-ri kekeke na le, suoriya a b́a taa b̄ari. ³⁹ I k̄o b́áy kere nd̄aw r̄o! Zad̄ka nzōb puo k̄o s̄aw síe ḱa nzōb riiba a víke b̄il hul be na le, ka ti p̄on̄ faa h̄a nzōb riiba haw faa hul be, a f̄aa fe b̄eri ya. ⁴⁰ Munu zu le, baar̄i h̄oy kara, ì ḱaw b́áy nzaa bal-r̄i kekeke, bay ̄ji le, s̄aw síe ḱa ì ker ya na nd̄aw r̄oo, b̄i *Vu Nzōb na m̄i víke b́áy.»

*Led̄ ḱaw ḱa d̄o tul ped̄ be, b́áy be
ḱa d̄o tul ped̄ be ya
(Mat 24.45-51)*

⁴¹ Piyer vbi Zezu mii: «Mbay, law bay ḱa mù b̄aa key na, mù b̄aa h̄a buru huo buru h̄oy mase, mù b̄aa h̄a nzōbri riw bele le?»

⁴² Lεε, Ngerembay ȳin̄ra b́áy bay h̄a ni mii: «Led̄ ḱaw h̄aa ze d̄o b́áy nun nzem, a d̄o tul ped̄ be b́áy zad̄e le? Be key na, b̄aa ḱaw be a p̄on̄ ped̄ ḱa b̄il hul b̄eri zuo nduo-ε h̄a ni k̄o-kóm b̄a tul-e, a h̄a led̄ ḱaw h̄awri fe s̄um b̄ari b́áy zad̄e zad̄e b́áy nam nam. ⁴³ Suoriya a b́a taa led̄ke ḱa b̄aa ḱaw be ȳi a ví zin̄ ni ḱa zad̄ d́aa ped̄ ḱa mini key. ⁴⁴ M̄i b̄aa ha r̄i ta-tan̄ b̄a tusue k̄i: be na, b̄aa ḱaw be a p̄on̄ ped̄ k̄oro fe b̄eri riw bele zuo nduo-ε. ⁴⁵ Roo le, zad̄ka led̄ ḱawke na ker ḱa b̄il law-ε mii, b̄aa

káw beri na mgbá roý ká bay vika na, ka tii saw bód led káw hawri ká i ba máyri báy wari, rɔɔ a gíbla fe sum, a dɛkɛ him kpuru ha ni dɛa ni se tiika tiika. ⁴⁶ Báyji ɛ, báy nam ká'a ker ya na, baa káw be na a ví tji tul-e mbudá báy saw síe ká'a kɔ ya. Lɛɛ, ka'a mgbaká ni a dɛara ni kɔ sɛke fe ngji bamba, a dɛa ni kaw zad kókɔ sɛke fe zinj nzoɔ hawri ká i dɔ tul ped bari báy zadɛ ya na. ⁴⁷ I kɔ, led káw ká kɔ law hiiya baa káw be kɔ, rɔɔ a leke sùo-ɛ ya, a dɛa law hiiya be ya ndaw na, i ndáka ni ngji bamba tasiri. ⁴⁸ Roo ɛ, led káw ká kɔ law hiiya baa káw be ya, rɔɔ a dɛa fe kaaya ká'a máa bay haɲa ri nda ni na, i ndáka ni na kji, roo ɛ, i ndáka ni ndji munu hoy. Nzoɔ ká Ngerewuru ha ni fe ngji bamba na, a vbika ni falɛ ngji bamba. A nzoɔ ká'a pɔɲ ferri ngi-ngji zuo nduo-ɛ na, a vbika fe kji ngi-ngji zuo tul-e taa hawri.»

Téke bil kji ká bay tul Zezu
(Mat 10.34-36)

⁴⁹ Zezu baa na rɔɔbay mii: «Mì vi tusiri key bay dɛa huu bo di. Mì kaw báy kér bay ngji bamba kpuru ha m̀ tii saw haɲa huu sɛ. ⁵⁰ Do nun haɲa ri dɛa m̀ nduo bil kókɔ sɛke fe. Law-i kara mbi huu bid bid kpuru maa báy pedke ká'a ókoke báy zadɛ. ⁵¹ Waa, i ker i baa mii, m̀ vi bay haɲa dɛkeke ka dɔ tusiri key ɛ? Munu ya. Mì baa ha ri: bi na m̀ vi bay haɲa téke bil kji ka dɔ. ⁵² I kɔ, tii sawke vuri key na, nzoɔ iniri ká tul-ri ndebe na, i téke bil kji. Nzoɔ saykeri, i téke bil kji zinj nzoɔ sidikeri; a nzoɔ sidikeri laa ɛ, i téke bil kji zinj nzoɔ saykeri. ⁵³ Baa led, a bíe zinj vi-e ká ba led wara nzoɔ; a vi-e na kara, a bíe zinj bi-ɛ ndaw. Máa led, a bíe zinj vi-e ká ba led máy tikdi; a vi-e na kara, a bíe zinj mi-ɛ ndaw. Máa fay, a bíe zinj máy vi-e; a máy vi-e na kara, a bíe zinj máa fay be ndaw pi.»

Kókɔ faa ndáy saw ferri ká dɔ timbedɛ key

(Mat 16.2-3)

⁵⁴ Zezu baa rɔɔbay ha ruo nzoɔbri mii: «Zadka i kɔ síi mbam uru, a dɔ fi zad rin síe ɛ, ká zadɛ ku hoy i baa mii, mbam na tɔ vuku. Lɛɛ, mbam na ví tɔ munu ká i baa na. ⁵⁵ A zadka i kɔ zuu ká kuu a uru saa fi hodɔ na i baa mii, zad a zanj. Lɛɛ, zad zanj na kji. ⁵⁶ Úwaa, baari nzoɔ nzaa rúo bayri! Baari na, i kɔ faa ndáy saw fe ká kie fe ká tumbam báy tusiri key na tie nun-ri bamba. Waa, dɛa mina rɔɔ, i maa ndáy saw fe ká kie ferri ká dɔ timbedɛ key ya ɛ?»

I léke bay ká sakra kji
(Mat 5.25-26)

⁵⁷ «Waa, bay ji ndaw rɔɔ, i mbi nzaa-ri sùo-ri bay tul fe hayri ká dɔ báy zadɛ bay dɛa na ya ɛ? ⁵⁸ Zadka nzoɔ dɛa bay zinj mù, rɔɔ bo báy kji i se mbjw hoy ba zad fón bay ɛ, mu dɛa hurusuo-ɔ riw bele ka tun kji ha bo báy kji i léke bayke ká sakra kji ká faa ku hoy, bo ha ni ka pón mù. Munu ya ɛ, ka'a dɛa kpuru ha mù se nzaa nzoɔ kún sal bay. A nzoɔ kún sal bay na, a dɛa mù nduo ndúo domay mgbaka nzoɔbri ha ni suru mù yod bo hul sal. ⁵⁹ Mì baa ha mù ta-taɲ: mù ti tji ká zadɛ ku ya kpuru maa báy haɲa mù puo mbol bori na ku ngid bele ndaw rɔ!»

13

I suo kér bay baari

¹ Ká sewke ku na, nzoɔ haneri ví lo soro ferri ká Pilad dɛa zinj nzoɔ haneri ká i uru saa kudu zad ká Galele ha Zezu laa. Nzoɔbkeri ku na, zadka i dɔ púo *fe poy bari ká *hul kani Ngerewuru na, Pilad ha nzoɔ yum beri i ri, ha simke zukri kji báy fe poy bari na mbjw hoy. ² Lɛɛ, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Kɔ ya ɛ, i ker i baa mii, nzoɔbkeri ku na i dɛa feyaa kal tul nzoɔ Galele hawri riw bele, ze i kókɔ sɛke fe ngji bamba tasiri munu ku. ³ Úwaa, munu ya! Mì baa ha ri: zadka i suo kér bay

baari ká tul fe kaaya ya le, baari hoy kara ì zín bíe riw bele munu ká bari na ndaw. ⁴ Mase, ì kér se tul nzobri ká tul-ri duo fale tɔnɔ sidí ká i kaw saw hul ká gan pɛrɛrɛ ká Silowe, rɔɔ hulke haw a rɛɲ ri rɛnɛnɛ na. Kɔ ya le, ì ker í baa mii, nzobkeri ku na bay mgba tul-ri kal tul nzob hawri riw bele ká Zuruzalem na ku. ⁵ Úwaa, munu ya. Mí baa ha ri: zadka ì suo kér bay baari ká tul fe kaaya ya le, baari hoy kara ì zín bíe riw bele munu ká bari na ndaw.»

⁶ Fale le, Zezu mbi law bay key ndaw a baa ha ri mii: «Nzob mbijw munu maa nzum do waa be. Fale ká bole dí maa fe ká'a vi bay hóro lereke báyii le, ka zín mbijw ya. ⁷ Lɛɛ, ka baa ha nzob kóro waa na mii: “Mu kɔ, ba mbiimbam say ro, mí vi bay hóro lere puu na key, le, mí zín lereke mbijw ya. Mu kuɲ ni nzed ba fal! Bay jí ndaw rɔɔ ka do a bíe zad gɔr hoy le?” ⁸ Roo le, nzob kóro waa na yinjra báyy bay ha ni mii: “Mbay, pón ni ha ni do munu ká sew ni ha mi kɔ, bo ha mi tie saw-ɛ, a mí daa mjiiri feri ka zúo dí mí kɔ ndaw rɔ! ⁹ Zadka káy rɔɔ, ka lie le, nda-ndad, mu pón ni. A bo munu ya le, mu ha ri kuɲ ni mgbum.”»

Zezu vaa máy mbijw ká síe nam mgbaka taram

¹⁰ Nam mbijw munu ká ba *nam mgbaka taram Zibri na, Zezu fere nzobri fe ká bil *hul mbú kí mbijw munu. ¹¹ Lɛɛ, máy mbijw munu do dí ku, ká temndaya do tul-e a raɲ ni te koŋgoɲ ha ni zín faa ká bay ndada sùo-ɛ kparak ya. Suoseremke ku na daa ni ba mbiimbam duo fale tɔnɔ sidí ro. ¹² Zadka Zezu mbi nun-ɛ a kɔ ni na báyii le, ka dí ni ha ni vi luo-ɛ a baa ha ni mii: «Tinãa, suoserem bo na ɔ ká tul-a ro.» ¹³ Fale ku rɔɔ a daa nduo-ɛ bo tul-e. Lɛɛ, zadɛ ku hoy, máy na ndada sùo-ɛ kparak a tii saw písi Ngerewuru.

* **13:19** 13.19 Báyy nzaa gerek le, ba para tún ya, roo le, Zezu baa bay se tul para mutarde ká ngoɔ maa para tún.

¹⁴ Báyyi le, mbay tul hul mbú kí na law-ɛ faa ni puu-u, bay jí le, Zezu vaa nzob ká síe nam mgbaka taram. Ka mbi bay a baa ha ruo nzobri mii: «Bil namri ká yie na ba nam ká nzob a dáake ped. Ze bil namkeri na ku ze, ba nam ká ì víke báyy sem ká do sùo-rí na ha ni vaa bo, ba nam mgbaka taram rɔɔ ì ví ha ni daa ped ká dí ya.» ¹⁵ Lɛɛ, Ngerembay yinjra báyy bay ha ni mii: «Baari nzob nzaa rúo bayri! Sakra baari key na waa, nzob haa haa hina nday be, mase maasoɔa be ká diki a kuɔ ni ha ni vaa nzo mbii ká síe nam mgbaka taram na ya le? ¹⁶ I kɔ, máy key ká ba saw kani bulu naari *Abaraham ká *Satan mgba ni a siɲ ni mbiimbam duo fale tɔnɔ sidí ro timbedɛ key na waa, ndad bay hina salker na ká bil nam mgbaka taram na ya le?»

¹⁷ Zadka Zezu baa bayri na mini key báyyi le, sahoɲ se nzob tul ngani beri riw bele. Roo le, ruo nzobri riw bele daa bawda suoriya bay tul feri ká ndad bamba tasiri ká Zezu daa na.

Law bay ká se tul para tún ká ngoɔ ya

(Mat 13.31-32; Mrk 4.30-32)

¹⁸ Zezu baa mii: «Réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri ká tusiri key na waa, rií jí le? Waa, fe jí rɔɔ mí mgbaka bay lieke le? ¹⁹ Réke mbay Ngerewuru na do munu ba para tún* mbijw ká nzob mii do bil waa be. Lɛɛ parake tii a ngoɔ a vi ba puu ha nduyri ví daa kpan bari do nzaa tɔykeri.»

Law bay ká se tul fe hew fe

(Mat 13.33)

²⁰ Zezu baa na robay mii: «Haa jí rɔɔ mí mgbaka bay lieke réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri ká tusiri key na le? ²¹ Réke mbay Ngerewuru na do munu ba fe hew fe ká máy nzob wal ndji, a zukri báyy súm ba

kantoy say, roo ha ni hew kpuru a mbaa fe fedede.»

Law bay ka se tul faa hul ka aa ya hiyaw

(Mat 7.13-14,21-23)

²² Zafka Zezu se nun-ε ba Zuruzalem na bayji le, ka ta ka ka ngerepuori bay vu puori a fere nzobri fe. ²³ Lee, nzob mbijw vbi ni bay mii: «Mbay, nzobri ka i zin pam na wa, i ngji ya hoy le?» Bayji le, Zezu yinjra bay bay ha nzobri riw bele mii: ²⁴ «I daa hurusuo-ri tun ki bay nduo bay faa hul ka aa ya hiyaw, bay ji le, mi baa ha ri ta-ta: nam hane le, nzobri ngjina bamba, i nzaara faa bay nduo di, le, i ti ma ya. ²⁵ Sieke ku na, zafka ngerenzob puo a uru siya a dar faa hul gbak do di na bayji le, baari ka i doko kele na, i tiika saw ndaka faa hul i baake bay ha ni mii: “Mbay, mgbuda faa ha buru!” Lee, ka’a yinjra bay bay ha ri mii: “Mi ko zad ka i uru saa di ya.” ²⁶ Zafka i laa bayke na munu bayji le, i tiika baa ha ni mii: “Buru na, buru su fe, a buru nzo fe zin mu. Lee, bo na mu fere buru fe ka faa buori ka bil puo buru.” ²⁷ Bayji le, ngerenzob puo na a baa ha ri ba ki mii: “Mi ko zad ka i uru saa di ya. I zol ka nzaa-i ba lew, baari nzob fe daa kayari!” ²⁸ Zafka i koko bulu baari *Abaraham bay Izak bay *Zakob roo bay *nzob yajana bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele ka i kaw bil *puoruo Ngerewuru, laa ka Ngerewuru vbuku ri zuo kele na, ka zafe ku na i reke rew bay mbii nun-ri mgobo mgobo, a i su sere-ri ngër ngër! ²⁹ Nzobri uru saa fi gel bay fi hodo, roo fi tji sie bay fi rin sie i mba zad kaw ka nzaa fe sum ka puoruo Ngerewuru. ³⁰ I ko, ka sakra nzob haneri ka i laa Bay Ngerewuru ka fal nzob hawri na, sieke le, i doko pola. A nzobri ka i laa bayke pola ha nzob hawri na, sieke le, nzob haneri ka sakra bari ku na i yji i do fal.»

Zezu se nun-ε ba Zuruzalem
(Mat 23.37-39)

³¹ Ka sieke ku na, Farizi haneri soro i vi luo Zezu i baa ha ni mii: «Mu zol ka zad ni key na ba puo ki, bay ji le, Mbay *Erod nzaa faa bay ika mu.» ³² Lee, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «I se i va baa ha mbay hu na mii: “Vuri bay ruo na, mi nii temdayari ka tul nzobri, mi va nzob suoseremri, a ndeke di nam sayke na, mi daa ped bi na o bay zafe bele.” ³³ Ndad bay hana mi se nun-i ba pola vuri ndaw, ruo ndaw, ruo haw kara ndaw, bay ji le, ka Zuruzalem hoy ba zad ka nzob yajana bay saa nzaa Ngerewuru, maa huka ka di bo, ka zad ki ya!

³⁴ «Zuruzalem, Zuruzalem! Baari nzobri ka Zuruzalem ka i i *nzob yajana bayri saa nzaa Ngerewuru, a i vbuku nzobri ka Ngerewuru pie ri ha ri na bay tisawri i i ri. Wa, faa bal ba mina ze, mi hii bay mbu nzob baari na do saw bal-i munu ka ma kay mbuke vi-eri do saw bal-ε a guba tul-ri bay tay bar-ε na le! Roo le, baari na i hii puu bayke ya. ³⁵ Nda ndad! Ngerewuru a pon hul kani baari na ha ri. Mi baa ha ri ta-ta: i ti koko mi mbaa kpuru maa bay sieke ka i baa mii: “Ndad bay hana Ngerewuru ka sam fe zuo tul nzob ka vi bay rin Ngerembay!”»

14

Zezu vaa nzob bay nam mgbaka taram Zibri

¹ Nam mbijw ka ba *nam mgbaka taram Zibri na, Zezu se luo mbay *Fariziri mbijw munu ka’a di ni bay hana ni su fe. Lee, bari ka i kaw zafe na i ngaa Zezu zii bay koko. ² Bayji le, nzob mbijw munu ka fe nduo ni na tji a do pol Zezu. ³ Lee, Zezu mbi bay a vbi *nzob fere nzobri bol kusolri bay Fariziri mii: «Bay faa *bol kusol naari na, vaa nzob suoserem ka bil nam mgbaka taram na, ndad bay daa mase ndad

bay d'aa ya le?» ⁴ Bayji le, i do tul ki silili. Leε, Zezu mgba nzob suosere na a vaa ni, roo a pon faa ha ni zol. ⁵ Fale ku le, ka baa ha ri mii: «Ka sakra baari key na waa, nzob ve ze, vi-e mase nday be lie bo luo mbii ka sie nam mgbaka taram le, ka'a seke ba vaa bay vaa kuo ni tii kele ya le?» ⁶ Leε, i ko faa yinra bay bay do tul bay key na ha ni ya.

Law bay ka se tul din tul bay siika suo

⁷ Zezu ko faa ka nzobri ka i di ri diw fe sum na, i nzaarake zad kaw kereri bay kaw di ka pol nzob hawri. Bayji le, ka mbi law bay key na a baa ha ri mii: ⁸ «Zadka i di mu bay ha ja mu se mu vaa su fe ka zad ya ana ki na le, mu mgba zad kaw kere ka do pola mu kaw di ya robay, bay ji le, ko ya le, sakra nzobri ka i di ri bay ha ja ri su fe na, nzob hane ka di ku a kal tul-a do di. ⁹ Zadka mu mgba zad kaw kere mu kaw di pola, roo nzob ka di ri diw sum na vi baa ha mu mii: "Mu pon zad kaw key na ha nzob ni," le, mu uru bay sahoi den den, mu vaa kaw oro fal ka mgbada. ¹⁰ Ze, ndad bay daa munu ya. Zadka i di mu bay ha ja mu vaa su fe, roo mu se di le, mu vaa mgba zad kaw ka oroke mgbada ka fal, mu kaw di, bay ha ja bo zadka nzob di ka mu na vi le, ka baa ha mu mii: "Mbaa, mu soro ba pola ba zad kaw kere key." Be munu ndaw roo, a ba fe rin di ka bo ka nun nzobri riw bele ka i kaw nzaa fe sum zin mu na bay. ¹¹ Tusueke le, nzob ha ha ka ura tul-e ba siya na, Ngerewuru a mgbaka din ba siri. A nzob ka din tul-e ba siri laa le, ka'a uru do siya.»

¹² Fale ku le, Zezu baa ha nzob ka'a di ni diw sum na a baa mii: «Zadka mu leke fe sum, mu di nzob ba bisie mase tilaw le, mu di nzob buo-ori ya ndaw, yu-ori ya ndaw, nzob ini bori ya ndaw, mase nzobri ka i ba nzob feziha ka tul kpan bo ya ndaw, ka ko ya le, i di ka mu diw

suo bole taa bo ka i su na. ¹³ Roo le, zadka mu leke fe sum ruo na, ndad bay ha ja mu di nzob kukuri ndaw, nzobri ka su-ri hu wuo ndaw, nzob kpederi ndaw, roo nzob rawri ndaw pi. ¹⁴ Zadka mu daa munu le, mu doko bay suoriya. Ze i maa bay puo mu feri na suo bole taa bo na ku ya hoy kara, sieke ka nzob fe daa bay zaderi ka nun Ngerewuru i tii saa luo huf na, Ngerewuru a puo mu mbolke bay.»

Law bay ka se tul fe sum ruo (Mat 22.1-10)

¹⁵ Zadka i kaw nzaa fe sum ruo na, nzob mbijw munu ka sakra bari ka laa bay ka Zezu baa na bayji le, ka baa ha ni mii: «Suoriya a ba taa nzob ka'a kaw nzaa fe sum ka bil *puoruo Ngerewuru.» ¹⁶ Ro, Zezu mbi law bay mbijw a baa ha ni mii: «Nzob mbijw munu di nzobri ngii bamba tasiri, a leke fe sum ngi-ngii bay ha ja ri. ¹⁷ Zadka saw sie suna fe na maa bayji le, ka pie led kaw be ha ni vaa baa ha nzobri ka'a di ri na mii, "I vi ro, bay ji le, fe sum na i leke o bele ro." ¹⁸ Bayji le, bari riw bele ku na, i baa bay ton fal ki fal ki i tii saw baa bay bay naake suo-ri. Nzob mbijwke na baa ha led kaw na mii: "Mi hie waa mbijw, ze ndad bay ha ja mi se mi vaa ko. Mi kod mu, mu se mu baa ha baa kaw bo na, ka ha law-ε ka huo lom ka tul-i." ¹⁹ Nzob ki yi a baa ha ni robay mii: "Mi hie ndayri ba duo, ze mi seke bay vaa lie ri bay koko. Mi kod mu, mu se mu baa ha baa kaw bo na, ka ha law-ε ka huo lom ka tul-i." ²⁰ Nzob ki robay yi a baa ha ni mii: "Mi yaa may timbede key robay. Sawke ze mi maa bay seke ya." ²¹ Bayji le, led kaw na yi a vaa baa baykeri ha baa kaw be. Leε, law-ε faa ni puu-u a baa ha led kaw be na mii: "Mu se ba vaa ba faa buori ku bay faa hayri ka woro zad ka bil puo na key bo, mu faa nzob kukuri ndaw, nzobri ka suo-ri

hu wũo ndaw, nzob rawri ndaw, roo nzob kpedferi ndaw bo, mú ha ri vi zinj mù mbijw hoy.”²² Fale ku ndji le, led káw na ví baa bayke ha ni mii: “Mbay, feri ká mù mbi nzaa-a ká dí ha mĩ na, mĩ daa ro, roo le, zad tòn kob robay.”²³ Báyii le, baa káw be na baa ha ni mii: “Mu tji mú se báy bufaari ká bod bod báy bufaa wáari ku bo, mú haa nzobri riw bele ká mù zinj ri na ha ri vi í nduo bil hule key bo, ha bil hul bi ka mbaa ba nzobri mer mer.”²⁴ Mĩ baa ha ri ta-ta: nzobri riw bele ká mĩ dí ri díw sum pola na, nzob mbijw mini ká sakra bari na ti mbika sumke na nda nzi-ε kpáy ya.”»

Fe ká do nun daa bay baake led nduobal Zezu
(Mat 10.37-38)

²⁵ Ruo nzobri ngji bamba tasiri, i se faa zinj Zezu mbijw hoy. Lεε, ka fεε kóm ba luo-ri a baa ha ri mii: ²⁶ «Nzob ká vi luo-i roo, a pon fal bi-ε ya ndaw, mi-ε ya ndaw, may be ya ndaw, vi-eri ya ndaw, yu-ε warakeri báy maykeri ya ndaw, roo suo-ε be kji suo-ε kara ya ndaw na le, ka maa bá led nduobal-i ya. ²⁷ Nzob ká sob puu say hud be a séke fal-i ya le, ka maa bá led nduobal-i ya.

²⁸ «Waa, ká sakra baari key na, zadka nzob hii bay mbúo hul ga-gan le, ka káw siri pola a kji suy larike riw bele a ko ká'a máa báy daa pedke ha ni o bele roo, a tii saw daa pedke na báy ya le woo! ²⁹ Munu ya roo, ka tii saw daa ped hulke na le, larike a oko ba tigba hul na ku hoy riw bele, a ha ni zinj faa daa suo hulke na ya. Lεε, nzobri riw bele ká i kóko tukiri ped be na, i tiika saw síe ni ³⁰ í baa mii, “Ledban ni key na tii saw úra hul be, le hurusuo-ε maa daa pedke na o ya!”

³¹ «Mase, zadka mbay mbijw hii bay séke bay vaa ru-ruy zinj mbay kji le, ka káw siri a békle pola a ko waa, nzob beri ká isod duo zad duo (10.000) ku na, i ruu zinj nzob tul ngani beri ká isod duo zad sín sidi

(20.000) ká i vi vuku bay rúu zinj beri na kji zu le? ³² Zadka'a ko roo, ka maa bay rúu zinj nzob tul ngani beri na ya le, ka pie nzaaped ba vaa ha mbay ku-ε ká do dí dí kob robay ku na, bay vbika ni bay feri ká bay daa bay haña dεεεε ka dōke sakra bari na. ³³ Be mini ze, nzob haa haa ká sakra baari key ká pon fe beri riw bele ya le, ka maa bá led nduobal-i ya.»

Tom ká raake tji
(Mat 5.13; Mrk 9.50)

³⁴ «Tom na ba fe kere, roo le, zadka raake tji na waa, fe ji ndaw roo bay daake ha ni yi a raa ba kji báy le? Fe ká bay daake ha ni ndadke na tiya. ³⁵ Ka ti daa fe bay sóke tusiri ya, a ba mjiri fe ká ndad tusiri ya ndaw. Ba fe ká bay kúna zuo bisuy munu hoy. Nzob ká do báy suku bay láake le, ka laa!»

15

Law bay ká se tul badu ká zee
(Mat 18.12-14)

¹ Nzob yaana larimbuori báy nzob kji ká soro bay bari mgba ndaya i soro ba lakun Zezu riw bele bay láa bay be ká'a do baake. ² Lεε, *Fariziri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, i nguri bay ká sakra kji í baa mii: «Ledban ni key na, ka yaa nzobri ká soro bay bari mgba ndaya, a su fe zinj ri!»

³ Báyii le, Zezu mbi law bay key a baa ha ri mii: ⁴ «Nzob ve ká sakra baari key ká do báy badu ba isod mbijw, roo zee mbijw ká sakrake le, ka ti pon hayri ká sín ton mbijw pare ton mbijw na do zad dol bari ká bisuy, bay vaa nzaa taa hay ká zee na ku kpuru, a zinj ni ya le woo?

⁵ A zadka'a zinj hay ká mbijw ká zee na le, ka mbi ni a daa ni bo tul kpa nduo-ε báy suoriya a tije puo. ⁶ Zadka'a tji puo na báyii le, ka dí nzob buo-eri báy nzob tul kpan beri a baa ha ri mii: “Í daa suoriya ka zinj mĩ, bay ji le, badu bi ká zee na

mì zinj ni ro.”⁷ Do faa mbijw munu ndaw, mì baa ha ri: suoriya ká’a doko nulue bay tul nzob feyaa mbijw ká suo kér bay be ká tul feyaa be na, a mbaka tul suoriya bay tul nzobri ká sijn tɔnɔ mbijw pɔre tɔnɔ mbijw ká i kɔ sùo-ri ba nzobri ká i daa fe báy zadɛ, a í se síe súo kér bay bari ya na.»

Law bay ká se tul máy ká lari be zee

⁸ «Mase, máy haa ze do báy lari ba sak duo rɔɔ tɔɔ sak mbijw a zee le, ka ti daa huu taa huu ndele, a fáake bil hul be daka daka a nzaarake kpuru a zinj ya le woo?⁹ Zadka’a nzaara kpuru a zinj na báyji le, ka di nzob buɔ-eri báy nzob tul kpan bari a baa ha ri mii: “Í daa suoriya ka zinj mì, bay ji le, lari bi ká zee na mì zinj ro.”¹⁰ Munu zu le, mì baa ha ri: do faa mbijw munu ba máy ká zinj lari be ká mbijw ká’a daa suoriya na, led nzaaped Ngerewururi ká nulue na i daa suoriya bay tul nzob feyaa mbijw ká suo kér bay be ká tul feyaa be.»

Law bay ká se tul led ká tji

¹¹ Zezu baa na rɔbay mii: «Nzob mbijw munu do báy led wɔrari ba sidí. ¹² Lɛɛ, nzob vbiele na baa ha bi-ɛ mii: “Baa, feziɔa bori ká’a doko bay tul-i na mu wál taa bi ha mì timbede key.” Báyji le, bi-ɛ na wal feziɔa bari na ha ni báy yu-ɛ sidí bele. ¹³ Fale ku daa nam ndji hoy le, nzob vbiele na mbu fe bari na ngid bele a hie a zol se tusiri kji ká di di, a vaa bie larikeri na vɛb vɛb riw bele bay tul feri ká law-ɛ hii. ¹⁴ Fale ká’a bie lari bari na ɔ riw bele báyji le, kɔn luye lie gbiɔ bo tusirike na ku riw bele ha fe sɔm tii saw puo nduo-ɛ. ¹⁵ Báyji le, ka se a vaa zinj nzob mbijw munu ká tusirike ku a nduo tul-e. Lɛɛ, nzobke na pie ni se waa bari ha ni vaa kɔɔ mbel puori ká di. ¹⁶ Ká zadɛ ku na, para puuri ká mbelri su na hoy kara, ka re sùo-ɛ bay sɔna mbaa bil-e, roo le,

nzob mbijw mini kara ha ni su ya. ¹⁷ Báyji le, ka tii saw kér bay ká bil law-ɛ a baa mii: “Nzob ped bari ba mina ze i kaw bil ndadi badak í su fe, rɔɔ mì huka hud kɔn ká zad ni key mgbum le? ¹⁸ Bi na mì yji bay séke luo baa, a mí vaa baa ha ni mii: ‘Baa, mì daa feyaa zinj Ngerewuru ndaw, a mí daa feyaa zinj mù ndaw. ¹⁹ Mì maa bay haɔa mù di mì ba vu-ɔ mbaa ro. Ze munu hoy kara, mu daa zinj mì munu ká mù daake zinj nzob ped bari na.’ ” ²⁰ Ro, a uru siya a se ba luo bi-ɛ na.

«Zadka’a tji lew hoy ká bi-ɛ mbi nun a kɔ ni na báyji le, law-ɛ naa ni pɔy bay tul vi-e na ha ni duu a suo nun-ɛ a vaa mgbá ni girik a aw nzi-ɛ. ²¹ Lɛɛ, vi-e na baa ha ni mii: “Baa, mì daa feyaa zinj Ngerewuru, a mí daa feyaa zinj mù ndaw. Mì maa bay haɔa mù di mì ba vu-ɔ mbaa ro.” ²² Ro, bi-ɛ na baa ha led káw bari mii: “Í se ba vaa bo, í vaa mbi maagari kere ká pie yururu í vaa nduo ni, í daa ngama ka nduo nduo-ɛ, a í daa dikɔn ka zúɔ bal-ɛ. ²³ Í se í vaa mgbá vu nday ká ngɔb ndab ndab í ví i ha ni. A bo, náa súri náa daakeri suoriya, ²⁴ bay ji le, vu-i key ká do ba sondori nzob hude na, ka yji a ví ha mì zinj ni báy kumnun rɔbay. Be na, ka ze-zee, rɔɔ a yji ha mì zinj ni ba kji rɔbay.” Báyji le, i tii saw záy sùo-ri.

²⁵ «Lɛɛ, ngere led na tɔnɔ ba waa kɔb rɔbay. Zadka’a uru saa waa a tɔnɔ di ya deb báy puo na báyji le, ka laa gire fe hanri ndaw, gire nday ká nzobri nda rɔnma rɔnma ndaw pi. ²⁶ Ro, a di led káw mbijw munu ká sakra nzob hawri a vbi ni saw feke. ²⁷ Lɛɛ, be na ka yjinra báy bay ha ni mii: “Yu-ɔ na ze yji a ví ze, baa-ka i vu nday ká ngɔb ndab ndab, bay ji le, ka zinj vi-e ká zee na báy kere.” ²⁸ Zadka ngere be na laa bayke na munu báyji le, ka daa here a hii bay nduo se bil puo bi-ɛ na ya. Ro ze bi-ɛ na tji a ví kod ni bay haɔa ni ka se puo. ²⁹ Lɛɛ, ka yjinra báy bay ha bi-ɛ

na mii: “Mu kɔ, mbiimbam ba mina mĩ kaw zinj mù key mí daa pedri ngji bamba ha mù, a mí mba nzaa-a ba mbijw ya mgbanj. Lεε, bi na mää mù ha mĩ vu vuy mbijw mini kara, bay haña mĩ i bo búru nzoɔ buɔ-iri, búru dáake suoriya ya. ³⁰ Roo lε, vu-ɔ ká do key ká'a faja feziña bori a vää biε veɔ veɔ bay tul máy nun pieri, a yji a vi lε, be na mää mù i vu nday ká ngɔɔ ndab ndab ha ni lε!” ³¹ Lεε, bi-ε na yjinra báy bay ha ni mii: “Vu-i, bo na mù kaw zinj mĩ banɔɔ tji vuri key. Ze feri riw bele ká mĩ dóke na ba fe bo zu. ³² Roo lε, do nun haña náa dáari suoriya, a náa záyri sùo naari, bay ji lε, yu-ɔ ká do ba sondori nzoɔ huɔe na, ka yji a vi báy kumnun roɔbay. Be ká'a ze-zee na, ka yji ha mĩ zinj ni ba kɔ roɔbay.”»

16

Law bay ká se tul nzoɔ kóro fe ká ba nzoɔ fe dáa law

¹ Zezu baa ha led nduoɔal-eri mii: «Nzoɔ mbijw munu ba nzoɔ feziña, lε, ka do báy nzoɔ kóro fe. Báyi lε, i ví baa ha ni mii, nzoɔ kóro fe be na biε feziña beri bamba. ² Lεε, nzoɔ feziña na dɔ ni a baa ha ni mii: “Bay ji ze, mĩ laa se tul-a yaa yaa mini key lε? Mu kji fal fe biri ká mĩ pɔɔ zuo nduo-ɔ na ha mĩ kɔ, bay ji lε, bo na, mù máa bay kóro fe biri na mbää ro.”

³ «Báyi lε, nzoɔ kóro fe na yji a ker bay ká bil law-ε a baa mii: “Gaɔ tul-i a náa mĩ ká bil ped bi key na waa, mĩ dáa mina báy sùo-i ro zey lε? Ped pay na mĩ kɔ faake ya, ze gón fe kara a bá sahoi bi bamba tasiri ndaw.” ⁴ Ka ker kpuru a daa “O-oo! Mĩ kɔ fe ká mĩ dáa ro! Zadka mĩ ti bil ped bi na mbää lε, fe dáa kere biri ká mĩ dáa zinj nzoɔri na ndaw roɔ, i mgbáke mĩ ba sùo-ri báy.”

⁵ «Báyi lε, ka dɔ nzoɔri riw bele ká mbɔl gaɔ be do tul-ri na ha ri vi fal kɔ fal kɔ a baa bay zinj ri. Ka vbi nzoɔ ká ví titire dεkre na mii: “Bo

na, mbɔl ká do tul-a bay haña mù puo gaɔ bi na waa, ba mina lε?” ⁶ Ka yjinra báy bay ha ni mii: “Mĩ púo ni guma num ba isɔɔ sɔɔ duo zad nin (4.000).” Báyi lε, nzoɔ kóro fe na yji a baa ha ni mii: “Mbede mbɔl bo na ze do key. Káw siri ba vaa mú bumra, a mú daa ba isɔɔ sɔɔ duo zad sidɔ (2.000) ka do dɔ.”

⁷ «Fale ku lε, ka vbi nzoɔ ndeke dɔ sidike na mii: “Bo na, mbɔl bo ba mina ze bay haña mù puo lε?” Lεε, ka baa ha ni mii: “Mĩ púo ni bɔl nan isɔɔ sidɔ báy sɔɔ ndebe (250).” Lεε, nzoɔ kóro fe na baa ha ni mii: “Mbede mbɔl bo na ze do key. Mu daa ba isɔɔ sidɔ (200) ka do dɔ.”

⁸ «Nzoɔ kóro fe ká fe dáa be roɔ roɔ na, zadka gaɔ tul-e kɔ nzem ká'a nze munu na báyi lε, be kɔ sùo-ε ka pisi ni. Tusueke lε, nzoɔ tusiriri key na i nze ká tul fe bari ká tusiri key na mba led zad taɔari ká i ker bay ká se tul puoruo bari ká nulue.»

⁹ Báyi lε, Zezu baa ha ri mii: «Bi hoɔ kara, mĩ baa ha ri ta-taɔ: feziña hayri ká tusiri key ká do báy zadε ya na, i faja í mgbáke buɔ bay haña bo, zadka fekeri ti nduo-ri mbää lε, i mgbaka ri ha ri kaw zad káw kere ká do banɔɔ kpaɔara na báy. ¹⁰ Nzoɔ ká daa vu mbom bo tul feri ká ndji na, a dáa vu mbom bo tul bawda feri ndaw pi. A nzoɔ ká daa vu mbom bo tul fe taa ndji ndji ya na, ka ti dáa vu mbom bo tul bawda feri ya ndaw pi.

¹¹ Ku waa, zadka i daa vu mbom bo tul feziña ká tusiri key ká do nduo-ri ku ya waa, nzoɔ ve roɔ a haña ri feziña taa tusue na ha ri kɔro lε? ¹² A zadka i daa vu mbom bo tul feziña nzoɔ kɔ ká do nduo-ri ku ya waa, nzoɔ ve kɔ roɔ a haña ri fe taa hay ká do bay tul-ri kɔ sùo-ri lε? ¹³ Led káw mbijw maa bay dáa ped ha baa gaɔ beri sidɔ ya, bay ji lε, a jm nzoɔ mbijwke, a hii nzoɔ sidike, mase a zúo zinj nzoɔ ni, a tun bay nzoɔ nu. I maa bay séke fal Ngerewuru ndaw, roɔ fal feziɔari ká tusiri key ndaw buruk sidɔ bele ya.»

Bayri bod bod ká Zezu baa
(*Mat 11.12-13; 5.31-32; Mrk 10.11-12*)

¹⁴ *Fariziri ká i dfo zadε ká í laa bayri ká Zezu baa riw bele na, i sie ni sie hoy, bay ji le, i ba nzob taka kon lariri. ¹⁵ Lεε, Zezu baa ha ri mii: «Baari na, ì hii bay dfaa sù-ri ba nzob fe dfaa báy zadεri ká nun nzobri, roo le, Ngerewuru na ko fe ká bil law-ri. Feri ká nzobri ko ba bawda fe na, Ngerewuru ko ba fe ìm ká nun-ε.

¹⁶ «Sew ká nzobri hje *bol kusol ká *Moyze daa báy mbederi ká *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru daa ndaw na, do kpuru mgba sewke taa Zaa Batis. Tii sawke báy sewke taa Zaa Batis na, i kaka Bay Kere ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri. Nzobri riw bele i nzaa faa kpuru i nduo í se di. ¹⁷ Bay haña tumbam báy tusiri kal na ngon bamba na ki, roo le, bay haña vu fe ká ndji ká i vbie dfo bil bol kusolke ká kal na ngon kal tul-ε robay.

¹⁸ «Wara nzob haa haa ká nii may be a yaa may ki na, warake ku na daa nun pie. A nzob ká yaa may ká wara nii ni na, ka daa nun pie ndaw.»

Law bay ká se tul nzob feziņa báy Lazar

¹⁹ «Nzob mbjw munu ba nzob feziņa, a nduo gari lari ká nduy mgbilik mgbilik a ndad bamba do sù-ε, a kaw bil ndadi báy nam nam. ²⁰ Lεε, nzob mbjw munu ká ba nzob kuku, riņ-ε ba Lazar sù-ε te nuo gbõr gbõr riw bele na, ka naa faa hul nzob feziņa na. ²¹ Ka re sù-ε bay dam bum ngaw ká gay saa tutakra nzob feziņa siya zuo siri na bay réke ha bil-e ka mbaa. A le, váyri kara i vi sel nuokeri ká do sù-ε na.

²² «Báyji le, nzob kuku na ví hu. Lεε, led nzaaped Ngerewururi ká nulue i ví sù para nun sù-ε na, í vaa ha ni kaw zad káw kere ká lakun *Abaraham ká nulue. Fale

le, nzob feziņa na ví hu ndaw, ha nzobri mbi ni í vaa voro ni. ²³ Báyji le, nzob feziņa na kaw zad kóko seke fe ká zad baw a ura nun-ε ba siya a ko-kóm di di mak, le, ka ko Abaraham báy Lazar ká i kaw lakun ki. ²⁴ Ro, a re belej a baa mii: «Baa Abaraham, kódf nguõ hoy, mu ko nun sie bi! Mu pie Lazar ha ni ka daa vu nduo-ε nduo mbii, a tódfõ bo kusol-i ká huõ kurum kurum key ha ni ka huõ lom ha mi, bay ji le, mi ko seke fe ngji bamba tasiri ká bil huu na key.»

²⁵ «Báyji le, Abaraham yjira báy bay ha ni mii: «Vu-i! Mu kér se tul káw bo ká bil ndadi báy káw báy kumnun bo ká tusiri koõ robay na mú ko. A Lazar na laa le, kaw bil seke feri ngji bamba. Timbedε key na, law-ε huõ ni ká zad ni key, a pon mù bo laa ro ze, mù kaw bil seke fe ku. ²⁶ Robay, mu ko bawda luõ ká gbuke tiya dfo sakra naari. Ze, nzobri ká i hii bay úru saa luõ buru key, í se luõ-ri lew na, faa tiya. Bari ká i hii bay úru saa luõ-ri lew, a í vi luõ buru lie key na kara faa tiya ndaw.» ²⁷ Be nu ku ro, nzob feziņa na yjira báy bay ha ni mii: «Baa Abaraham, munu zu le, kódf nguõ hoy, mi daa sie ká pol-a bay haña mù pie Lazar ha ni ka se bil puõ baa, ²⁸ bay ji le, yu-iri, tul-ri ndebe i kaw di ku. Ka se bo a vaa baa taña saw feri ká tji tul-i key na bay haña bari na kara i vi zad kóko seke fe key na ya.»

²⁹ «Lεε, Abaraham yjira báy bay ha ni mii: «Yu-õri na, mbede ká *Moyze daa báy taa *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru kara do nduo-ri di ku. Ndad bay haña ri laa bay bari.» ³⁰ Báyji le, nzob feziņa na baa mii: «Úwaa, baa Abaraham, i ti yaana bayke ya. Roo le, zadka nzob tji saa sakra nzob huferi a se luõ-ri le, i súo kér bay bari ká tul fe dfaa bari!» ³¹ Lεε, Abaraham baa ha ni mii: «Zadka i laa bay Moyze báy taa nzob yaana bayri saa nzaa

Ngerewuru ká i d́aa d́o mbede na ku ya le, nzob tji saa sakra nzob huderi hoy a v́aa baa ha ri kara, i ti yaana bayke ya.”»

17

Bay ká se tul feyaa báy nd́aka buma zinj kji

(Mat 18.6-7,21-22; Mrk 9.42)

¹ Zezu baa ha led nduobal-eri mii: «Fe ká'a d́aa ha nzob d́aa feyaa na, ti lad ya. A roo le, kóko seke fe a d́oko tul nzob ká d́aa ha ku-ε d́aa feyaa na! ² Sín bawda tisaw d́o sol nzobke a vbu ni bo maambii na ndad mba haña ni kaw báy kumnun a ula led mbjw ká ndji ká sakra ledri ká d́o key na ha ni d́aa feyaa. ³ Munu zu le, ì nze báy sùo-rì!

«Zadka yu-ɔ d́aa feyaa le, mu v́aa baa bayke zinj ni. Ze bo, ka suo kér bay be ká tul feyaa be na le, mu nda bumake zinj ni. ⁴ Ze, ka d́aa feyaa zinj mù faa bal ba tɔnɔ say ká bil nam mbjwke na ku hoy, rɔɔ a suo kér bay be, a ví vbi mù law huoke munu banɔɔ le, mu nda bumake ka zinj ni.»

⁵ Báyji le, *nzob ndáy nzaapedri baa ha Ngerembay mii: «Mu ha mbika law buru ka ngji ba pola pola.» ⁶ Lεε, ka yinjra báy bay mii: «Zadka mbika law baarì ngɔɔ ya maa para tún ká ndji hoy le*, ì máa b́aa ha puu ká d́o ku bay haña ni ka muu báy saw-ε a zo bo maambii a b́ar saw ká d́i, le, a d́aa vu mbom bo tul-rì.»

Ped d́aa led káw Ngerewuru

⁷ «Munu ká nzob mbjw ká sakra baarì d́o báy led káw mbjw ka'a pɔɔ ped payri, mase ped kóro ndayri zuo nduo-ε, rɔɔ led káw na uru saa wáa a ví le, ka'a b́aa ha ni mii: “Vi ba vaa mú káw nzaa fe sum key” le? ⁸ Úwaa, ka ti b́aa munu ya, roo le, a b́aa ha ni mii: “Suo gari bori, mú léke sùo-ori dem dem, a mú kára fe

sumri na ha mì su a mí nzo fe zuo d́i ndaw rɔɔ, mu su taa bori a mú nzo zuo d́i báy.” ⁹ Led káw ká d́aa fe báy zadε maa báy nzaa ká gan tul-e mbi ha ni na waa, ba fe ka'a d́aa taambol ha ni rɔɔbay le woo? Ú-uu, munu ya! ¹⁰ Baarì hoy kara d́o faa mbjw munu ndaw, zadka ì d́aa feri riw bele ká mì mbi nzaa-i ká d́i ha rì na, ndad bay haña rì baa mii: “Buru ba led káwri hoy, ze búru d́aa ped ká d́o nun haña buru d́aa.”»

Zezu vaa nzobri ká kpjri zuo sùo-ri

¹¹ Zezu se ba Zuruzalem, a kal báy faa ká bo sakra kuđu zad ká Samari báy Galele. ¹² Zadka'a tji puo mbjw munu báyji le, nzobri duo ká kpjri zuo sùo-ri na, i suo nun-ε í taa a í d́o d́i ngeren, ¹³ í d́aa bawda kusol-ri bo siri mii: «Zezu, Mbay buru, kóɔ nguɔ hoy, mu ko nun síe buru key!» ¹⁴ Lεε, zadka'a mbi nun-ε, a ko ri na báyji le, ka baa ha ri mii: «Ì se bo í v́aa kíe sùo-rì ha nzob fe poyri ha ri ko.» Zadka i zol í se faa na báyji le, kpjri bari na ɔ ha sùo-ri duo mgberen. ¹⁵ Nzob mbjw ká sakra bari na, zadka'a ko kpjri ká ɔ ká sùo-ε na báyji le, ka yji báy tul bal-ε nzek, a pisi Ngerewuru báy bawda kusol-e beɔɔ ba siya, ¹⁶ a huku siri gburuk ká saw bal Zezu a háke ni taambol. Nzobke ku na, ka ba nzob ká Samari ká Zibri ko ri ba fe ya. ¹⁷ Báyji le, Zezu mbi bay a baa mii: «Bari na waa, kpjri ɔ ká sùo-ri báy zad bari duo riw bele ya le? Waa, nzob tɔnɔ mbjwkeri na, i d́o zad ha le? ¹⁸ Rɔɔ, í pɔɔ ba nzob tul puo key hoy yji a ví d́aa taambol ha Ngerewuru key le?» ¹⁹ Falε ku báyji le, Zezu baa ha ni mii: «Úru siya a mú se zad sed bo. Law-a ká mù d́aa bo tul-i na yaa mù ro.»

Sie ha Ngerewuru a ví réke mbay le?

(Mat 24.23-28,37-41)

* **17:6** 17.6 Báy nzaa gerek le, ba para tún ya, roo le, Zezu baa bay se tul para mutarde ka ngɔɔ maa para tún.

20 Nam mbjw munu, *Fariziri vbi Zezu bay mii: «Sie ha ndaw roo, Ngerewuru a vi reke mbay ka tusiri key le?» LEE, Zezu yinra bay bay ha ri mii: «Reke mbay Ngerewuru na a vika bay faa koko bay nun gbak gbak ya. 21 Robay, nzob ti baa mii: “Ka do key!” mase, “Ka do lew!” ya, bay ji le, i ko, reke mbay Ngerewuru na do sakra baari timbede key ro.»

Sie ha roo, Vu Nzob a vi tusiri key le?

22 Fale ku bayji le, Zezu baa ha led nduobal-eri mii: «Bil namri ka'a vika na, i daa kon koko bi *Vu Nzob nam mbjw munu hoy ka sakra nam beri na ku, roo le, i ti koko ni bay nun-ri ya bay. 23 Nzobri baa ha ri mii: “Vu Nzob na do key,” mase “ka do lew.” LEE, i se di ya, i duu fal-ri ya. 24 I ko, munu ka mbam sie yela a tan zad gberere saa fi hodo kpuru mgba fi gel na, sieke ka bi Vu Nzob mi vi na, a doko faa mbjw munu ndaw. 25 Roo le, pola roo bay ha ja mi vi na, do nun ha ja bi Vu Nzob mi ko seke fe ngji bamba tasiri, a nzobri ka timbede key kara i tun mi ngeren.

26 «Nam ka bi Vu Nzob mi vika na, a doko faa mbjw munu bay feri ka kal bay sewke taa *Noe na. 27 Sewke ku na, nzobri su fe i nzo fe, mayri bay warari i ya kji kpuru maa bay nam ka Noe nduoke bil hul tumbii na. Fale ku le, mbii vi ya zad remlen remlen, a bie nzobri mburuk mburuk riw bele. 28 Sie vi bi Vu Nzob na, a doko faa mbjw munu bay fe ka kal bay sewke taa *Lod na. Nzobri su fe i nzo, i hie fe zin kji ba lie ba lew, i paa wari a i daa hulri. 29 Roo le, nam ka Lod tjiike saa puo ka Sodom na, Ngerewuru pie bay huu bay tisawri ka mbi huu gay saa nulue zuo siri, a se bilam bilam a bie ri riw bele. 30 Namke ka bi Vu Nzob mi yji mi tji ka nun

nzobri na, a doko faa mbjw munu ndaw.

31 «Namke ku na, nzob ka mgba taran ka tul hul siya na†, ze fe beri do bil hula kara, ka ti di a se di bay vaa faa ya. A nzob ka do waa kara, ti yji a se puo ya ndaw. 32 I ker se tul may Lod ka fere kom wori, a zin hud na i ko. 33 Nzob ka'a nzaa faa koro kumnun be na, a doko bay kumnun taa tusuke ya. Roo le, nzob ka'a pon suo-e yod na, a koro kumnun taa tusuke. 34 Mi baa ha ri ta-tan: ka bil sunke ka bi Vu Nzob mi vi na, nzobri sidi i naaja hii zin kji mbjw. LEE, i mbika nzob mbini, a i pon nzob mbje mgbami. 35 A mayri sidi ka i doko duu fe ka nzaa san mbjw na, i mbika nzob mbini, a i pon nzob mbje mgbami. 36 [Warari sidi ka i doko waa na, i mbika nzob mbini, a i pon nzob mbje mgbami.»] 37 Bayji le, led nduobal-eri vbi ni mii: «Mbay, zad ha roo, fe niri key na a kal ka di le?» LEE, ka yinra bay bay ha ri mii: «Zad ka hud fe bo di na, zafe na ku ze tamiri mbu kji ka di.»

18

Law bay ka se tul may sie bay nzob kijn sal bay

1 Fale ku le, Zezu mbi law bay key a baa ha ri bay kieke ri daa nzaa bay kere banquo, i ha suo-ri ta ka di ya. 2 Ka baa ha ri mii: «Puo mbjw munu na, nzob kijn sal bay do di, le, ka hje Ngerewuru ya ndaw, a ko nzob ba fe ya ndaw pi. 3 LEE, ka puoke ku na, may sie mbjw munu do di ku ndaw, a se luo-e banquo kpadara bay ha ja ni ka daa bay be bay zafe ha ni a baa mii: “Mu ndada faa bay buru nzob tul ngani bi na ha mi.” 4 LEE, nzob kijn sal bay na hii bay kijn sal bay be na ha ni ya munu munu banquo kpadara. Ro, a ker ka bil law-e mii: “Ba tusue kji, mi hje Ngerewuru ya ndaw, mi ko nzob ba fe ya ndaw, 5 roo le, munu ka may

† 17:31 17.31 Zibri na, zadka i daa hul le, i daa tul-e aa rad rad do di ba zad mgbaka taran bari.

ni key na yɔklo m̄i bamba na, m̄i ndáda faa bay be na ha ni. Munu ya le, ka'a ví luo-i banɔɔ kpafara ha tul-i wura wɔb wɔb ɔɔr hɔy."»

⁶ Fale ku báyii le, Ngerewuru a ha nzoɔri ká zadɛ ku mii: «Ì laa bay ká nzoɔ kún sal bay ká ndaya baa key na ta-taŋ! ⁷ Waa, Ngerewuru a dáa mina a ndáda faa bay nzoɔ taa beri ká i re ha ni suŋ báy bisie na ya le woo? Waa, a pón ha fale di le? ⁸ M̄i baa ha ri ta-taŋ: ka'a ndáda faa bay bari na ba vaa hɔy ha ri. Ku waa, zadka bi *Vu Nzoɔ m̄i ȳi mí vi tusiri key na waa, m̄i zín nzoɔri ká i kaw tul mbika law bari na k̄i zu le?»

Law bay ká se tul Farizi báy nzoɔ mbú larimbuo

⁹ Rɔbay, Zezu mbi law bay key a baa bay tul nzoɔri ká i kɔ sù-ri ba nzoɔ fe dáa báy zadɛri, a í kóke k̄i-i bari ba fe ya na. ¹⁰ Ka baa mii: «Nzoɔri sid̄i, i se bil *hul k̄ani Ngerewuru bay dáa nzaa bay kere. Nzoɔ mbini ba Farizi, a nzoɔ mb̄ie laa le, ba nzoɔ yaaŋa larimbuo. ¹¹ Báyii le, Farizi na naa sù-ε ngeren a do siya a daa nzaa bay kere ká bil law-ε, a k̄iike fe dáa beri mii: "Ngerewuru bi, m̄i ha mù taambɔl, bay ji le, m̄i do munu ba bie nzoɔ hawri ku ká i ba nzoɔ riibari ya ndaw, nzoɔ dáa ndayari ya ndaw, nzoɔ dáa nun pieri ya ndaw, mase m̄i do munu ba nzoɔ yaaŋa larimbuo ká do key na ya ndaw pi. ¹² Bi na, bil dimasi mb̄iw mb̄iw riw bele na, m̄i saŋ sù-i mí su fe ya faa bal ba sid̄i sid̄i, a fer̄i riw bele ká m̄i zín na, duɔ le, m̄i naa mb̄iw ha mù." ¹³ Báyii le, nzoɔ yaaŋa larimbuo na laa ro naa sù-ε a do d̄i d̄i hu-ε, a hii bay úra nun-ε ba siya ba luo Ngerewuru ya, roo le, ka nda law-ε zad zad a b̄aake bay ha Ngerewuru mii: "Ngerewuru bi, mu ha law-a ka huɔ lom ká tul-i, bi ká m̄i ba nzoɔ feyaa na."» ¹⁴ Lεε, Zezu baa mii: «M̄i baa ha ri ta-taŋ: nzoɔ

mbú larimbuo key na, Ngerewuru naa bay ká tul-e ha ni ȳi a se puo báy law huoke. Roo le, nzoɔ taa haw ká ba Farizi na, bay do tul-e báy, bay ji le, nzoɔ ha ha ká ura tul-e ba siya le, Ngerewuru a mgbaka tuŋ siri, a nzoɔ ká d̄in tul-e laa le, ka'a úra do siya.»

Zezu sam fe zuɔ tul ledri (Mat 19.13-15; Mrk 10.13-16)

¹⁵ Lεε, nzoɔri faa led̄ tupeŋri hɔy kara í vieke luo Zezu bay haŋa ni ka daa nduo-ε bo tul-ri. Zadka led̄ nduobal-eri kɔ munu na báyii le, i haa ri. ¹⁶ Roo le, Zezu ha ri soro báy led̄ tupeŋri na ba lakun-ε a baa mii: «Ì ála ledri ha ri vi luo-i bo, ì haa ri ya, bay ji le, Ngerewuru re mbay ká tul bari ká i do munu ká ledri key. ¹⁷ M̄i baa ha ri ta-taŋ ba tusue k̄i: nzoɔ ká yaa Ngerewuru ba law-ε ha ni re mbay ká tul-e munu ká led̄ na ya le, ka ti doko sakra nzoɔri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na ya wum.»

Soro bay ká se tul feziŋa (Mat 19.16-30; Mrk 10.17-31)

¹⁸ Báyii le, mbay Ziɔ mb̄iw munu vbi Zezu mii: «Mbay kere, fe ji ze m̄i dáa ndaw rɔɔ bay zínke kumnun ká do banɔɔ na le?» ¹⁹ Lεε, Zezu ȳi a baa ha ni mii: «Bay ji rɔɔ, mù d̄i m̄i ba nzoɔ kere le? Ngerewuru k̄i hu-ε hɔy ze ba nzoɔ kere bo, nzoɔ k̄i mb̄iw mini ká nde ni nde na, tiya. ²⁰ Mu kɔ, bol kusolri ká Ngerewuru ha nzoɔri na baa mii: "Mù ti dáa nun pie ya, mù ti ika nzoɔ ya, mù ti ri-riiba ya, mù ti kúɔ bay zuɔ nzaa nzoɔ ya, rɔɔ mù dáa vu mbom bo tul b̄a-ka báy máa-ŋa*."» ²¹ Báyii le, led̄ban na ȳinra báy bay ha ni mii: «Bol kusolkeri ku na, báy kuban bi k̄i hɔy m̄i do tul-e riw bele t̄i vuri.» ²² Fale ká Zezu laa bay be na munu báyii le, ka ȳinra báy bay ha ni mii: «Fe mb̄iw puo mù rɔbay. Fe bori riw bele ká mù doke na, mu se mú

* 18:20 18.20 T̄i kele 20.12-16; K̄iŋa bol kusol ba sid̄ike 5.16-20.

vã faa mú hie, a mú pón larike mú léke nzoɓ kùkuri. Munu ndaw roɔ, mù doko báy feziŋa taa tusuekeri ká nulue báy. Fale ro le, mu yji mú se fal-i báy.»²³ Zadka ledban na laa bayke na munu báyji le, ka siŋ tunun-ε mbid mbid, bay ji le, ka do báy feziŋari ŋgji bamba tasiri.²⁴ A zadka Zezu ko ni ká'a siŋ tunun-ε mbid mbid na báyji le, ka baa mii: «Do ŋgoŋ bamba bay haŋa nzoɓ feziŋari diŋ tul-ri ha Ngerewuru re mbay ká tul-ri!»²⁵ Bay haŋa zambal ka nduo luo zoɔ a tji ká nun-ε na do ŋgoŋ bamba tasiri. Roo le, haŋa nzoɓ feziŋa diŋ tul-e ha Ngerewuru re mbay ká tul-e na, do ŋgoŋ bamba tasiri kal di robay.»²⁶ Báyji le, bari ká i do zadε ká i laa bayke na i baa mii: «A munu ku waa, nzoɓ ve ze a máa bay zinj pam na báy le†?»²⁷ Lεε, Zezu yjiŋra báy bay mii: «Fe ká nzoɓri maa dáa ya na, Ngerewuru maa dáa.»

²⁸ Báyji le, Piyer baa ha Zezu mii: «Mu ko, buru na buru poŋ fe bururi riw bele ká buru doke na bay séke fal-a.»²⁹ Lεε, Zezu baa ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: nzoɓ ká poŋ hul be, mase mǎy be, mase yu-eri, mase nzoɓ mbón niri, mase vi-eri bay tul réke mbay Ngerewuru na le,³⁰ Ngerewuru a haŋa ni fe kjiŋ ŋgji bamba ká bil sew ká náa káwri di timbedε key, roɔ ká bil sew ká'a ví vuku na, ká'a haŋa ni kumnun ká do banɔɔ na.»

Zezu baa bay kóko seke fe ká'a tji tul-e

(Mat 20.17-19; Mrk 10.32-34)

³¹ Fale ku báyji le, Zezu faa led nduobal-eri ká duo fale siɗi na ha ri do fi mbjw bod, a baa bay ha ri mii: «I laa key, náa séri ba Zuruzalem na ro vǎy. Ká zadε ku na, bayri riw bele ká *nzoɓ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru dáa do bil mbede

ká se tul-i bi *Vu Nzoɓ na, a doko báy zadε.³² I pón mi bo nduo nzoɓri ká i tuu Ngerewuru ya. Bari na i síe mi í rad mi, a í sa-sami zuo nun-i.³³ I ndáka mi báy ndoy doŋ a í i mi. Ndeke di nam sayke le, mi tji saa luo huf.»³⁴ Roo le, bay ká Zezu baa na, led nduobal-eri laa taŋ ya mban. Saw bayke ku na mu ri mu ha ri ko fe ká'a baa bayke na ya.

Zezu mgbuda nun raw ha ni ko zad

(Mat 20.29-34; Mrk 10.46-52)

³⁵ Zadka Zezu se a do di ya deb báy puo ká Zeriko na báyji le, raw mbjw munu kaw lafaa a goŋ fe.³⁶ Zadka'a laa gire bal nzoɓri ká mba rib rib ká i kal faa na báyji le, ka vbi bay mii: «Saw sed baari key na waa, ba ji ki zu maale?»³⁷ Lεε, i baa ha ni mii: «Zezu ká Nazared na ze kal faa key vǎy.»³⁸ Zadka'a laa bayke na munu báyji le, ka guu fe belen mii: «Zezu, *vu bulu David, kof ŋuo hoy mu ko nun síe bi!»³⁹ Lεε, nzoɓri ká i se pola na, i uru zinj ni bay haŋa ni ka pón nzi-ε. Roo le, ka guu fe mba mba ba pola pola robay mii: «Vu bulu *David, kof ŋuo hoy mu ko nun síe bi!»⁴⁰ Báyji le, Zezu sii bal-ε zik a do a mbi nzi-ε bay haŋa ri mba ni í vieke ha ni. Zadka raw na soro a vi lakun Zezu na báyji le, Zezu vbi ni mii: ⁴¹ «Fe ji ze mu hii bay haŋa mi dáa ha mù le?» Lεε, raw na yjiŋra báy bay ha ni mii: «Mbay, mu dáa ha mi ko-kóm ba ki robay.»⁴² Lεε, Zezu yji a baa ha ni mii: «Mu ko-kóm ba ki. Lawa ká mù dáa bo tul-i na vaa mù ro.»⁴³ Báyji le, ká zadε ku hoy ka ko-kóm a se fal Zezu na a pisi Ngerewuru. Ruo nzoɓri riw bele ká i ko feke na, i pisi Ngerewuru ndaw.

19

Zezu báy Zase

† 18:26 18.26 Fe ká Zezu baa bayke ká zad ni key na, tuku led nduobal-eri, bay ji le, Zibri ker mii, nzoɓ ká do báy feziŋa ŋgi-ŋgji na, feziŋa be na kie mii, ka ba nzoɓ ká'a rii law Ngerewuru, roɔ puoruo Ngerewuru kara ba taa be ndaw pi. Roo le, Zezu kie ri mii, ker bay bari do báy faake ya.

1 Zadfka Zezu t̄ji Zeriko na, ka saka báy faa bil puo. 2 LEE, nzob mbjw ká ba nzob feziŋa ká riŋ-ε ba Zase ká ba ngerε tul *nzob yaŋa larimbuori na do di. 3 Be na, ka nzaa faa bay kóko, waa Zezu na ba nzob ve k̄i gbad le? Roo le, munu ká'a ba goy nzob bamba tasiri na, ka ziŋ faa ká bay kóko ni ya bay tul ruo nzobri. 4 Ro, a duu pola a vaa hil tul puu ká ba sikomor a kaw di bay kóko Zezu ká'a kál báy faa ká bo saw puu na ku. 5 Zadfka Zezu ví t̄ji saw puu na ku báyji le, ka ura nun-ε ba siya a baa ha ni mii: «Zase, mu di ba vaa, bay ji le, vuri key na, ndad bay haŋa m̄i naa bil puo bo.» 6 LEE, Zase na takra a di saa tul puu na, a mgba ni báy suoriya. 7 Báyji le, nzobri riw bele ká i do zadε í ko feke na i ngu-nguri í baa mii: «Daa mina roo, ledban key se a vaa naa luozob feyaa ká mini key le?» 8 LEE, Zase soro a ví do pol Ngerembay a baa ha ni mii: «Mbay, mu ko, fe biri na, m̄i wál saa sikda bay haŋa nzob kukuri. Ze, zadka m̄i yaa fe nzob ba bukru laa le, m̄i haŋa ni k̄i niŋ nde tul-e taa mbjwke na ku.» 9 Báyji le, Zezu baa ha ni mii: «Vuri key na, pam do bil puo key ro, bay ji le, ledban ni key na ka ba vu bulu *Abaraham ndaw. 10 Tusueke le, bi *Vu Nzob na, m̄i vi bay nzaa nzobri ká i ze-zee na bay yaŋa ri.»

Law bay ká se tul mbay báy nzob ped beri

(Mat 25.14-30)

11 Zezu mbi law bay mbjw robay a baa ha nzobri ká i ví laa bay beri na. Munu ká'a t̄on di ya deb báy Zuruzalem na, nzobri ker mii, réke mbay Ngerewuru na a t̄ji tul-ri kod munu hoy. 12 LEE, ka baa mii: «Nzob mbjw munu ká saw be ba mbay se ba varu faa díke bay haŋa ri mbi ni ba mbay ndaw roo, a ȳji a vi saw puo be na báy. 13 Pola roo bay zól na, ka di nzob ped beri ká duo. Nzob ha ha le, ka ha ni lari maa báy lari

ped few say a baa ha ri mii: “Lari ká m̄i ha ri key na, i dáake fe hieri kpuru maa báy ȳji bi.” 14 Roo le, nzob puo beri na, i tun ni ngeren a í pie nzob nzaa pedri se fal-ε bay baa ha ngeredomayri mii: “Ledbanke ku na buru hii bay haŋa ni ka ba mbay buru ya.”

15 «Zadfka ngeredomayri daa ni kaw ba mbay, ká'a ȳji a vi saw puo be na báyji le, ka ha ri di nzob ped beri ká'a ha ri lari pola na bay kóko waa, nzob mbjw le, ziŋ mbiike ba mina mina le? 16 Báyji le, nzob titire dekre na vi a baa mii: “Mbay, lari ká mù ha m̄i na, m̄i ziŋ k̄i ba duo zuo tul-e robay.” 17 LEE, mbay na baa ha ni mii: “Ndad bamba, led ped kere! Munu ká mù daa vu mbom bo tul vu feru ká ndji mini na, m̄i haŋa mù re tul ngerepuori ba duo ro.” 18 Báyji le, nzob ndeke di sidike vi a baa ha ni mii: “Mbay, lari ká mù ha m̄i na, m̄i ziŋ k̄i ba ndebe zuo tul-e.” 19 LEE, mbay na baa ha ni mii: “Bo na kara m̄i haŋa mù re tul ngerepuori ba ndebe.” 20 LEE, nzob ped k̄i ȳji a vi a baa ha ni mii: “Mbay, mu ko, lari ká mù ha m̄i na ze do key; m̄i kuo báy vay gari luk luk mí daa muu. 21 M̄i daa h̄ie, bay ji le, bo na, mù ba nzob ká mù ȳji bamba tasiri, a mú daa ped ndaw roo mú ziŋ fe ya ndaw, mù ru fe ndaw roo mú mbu zuo tul k̄i ya ndaw pi.” 22 Báyji le, mbay na baa ha ni mii: “Bo led káw ká mù ndaya! Báy bay bo ká mù baa ká nzaa-a ku na, m̄i dáake bay bo tul-a. Mù ko m̄i ba nzob ká m̄i ngon bamba tasiri, ká mí daa ped ndaw roo, mí ziŋ fe ká di ya ndaw, mí ru fe ndaw roo, mí ziŋ lereke ká di ya ndaw pi. 23 A munu ku waa, daa mina mù ha lari bi na ha nzob k̄i kpaa a dáake ped, ze síe ȳji bi le, m̄i ziŋ mbiike zúo tul-e ya le?” 24 Fale ku báyji le, ka baa ha nzobri ká i do zadε ku na mii: “Lari ká do nduo-ε na, i naa í ha nzob taa hay ká dóke ba duo na.” 25 [LEE, i baa ha ni mii: “Mbay, be na ka do báy lari ba duo

ro!”] ²⁶ Báyyi ɛ, ka ɓaa ha ri mii: “Mì ɓaa ha ri: nzoɓ ká ɗo ɓáy fe na, Ngerewuru a haɗa ni kɪ nde tulle. Roo ɛ, nzoɓ ká ɗoƙe ya na, haɗa ká ndji ká’a ɗoƙe na kara, ka’a náa ɗoɗ a pɔɗ ni. ²⁷ A ɓay ká se tul nzoɓ tul ngani ɓiri ká i hii ɓay haɗa m̄ re mbay ká tul-ri ya na, ì mɓa ri i vieke ha m̄, a í vbere ri ká nun-i key ha mi kɔ.”»

Zezu tji Zuruzalem

(Mat 21.1-11; Mrk 11.1-11; Zaa 12.12-19)

²⁸ Fale ká Zezu ɓaa ɓay mini báyyi ɛ, ka nda faa pol ha nzoɓri ɓay séke Zuruzalem. ²⁹ Zafka’a tòn ɗi ya deɓ ɓay tji puo Befaze ɓáy Betani ká ɗo ɗi ya ɓáy kuo ká riɗ-ɛ ɓa Oliviye na, ka pie led nduobal-eri sidɪ ha ri se pola a ɓaa ha ri mii: ³⁰ «Ì se puo ká ɗo pol-r̄i ku. Zafka ì tji ɗi na, ì zɪɗ vu maasoba mbɪw ká i taa ni ɗo ɗi, ká nzoɓ kaw tul-e ba mbɪw ya rɔɓay. Ì hina ni í víke ha m̄. ³¹ A zafka nzoɓ vbi r̄i mii: “Bay j̄i rɔɔ, ì hina ni ɛ,” ɛ, ì ɓaa ha ni mii: “Ngerembay ze se sieke.”»

³² ɛɛ, ɓari ká’a pie ri se na, i zɪɗ feri riw bele munu ká’a mbi nzi-ɛ ká ɗi ha ri na. ³³ Zafka i ɗo hina vu maasoba na munu báyyi ɛ, ɓaa ganƙeri na vbi ri ɓay mii: «Bay j̄i ndaw rɔɔ, ì hina vu maasoba na key ɛ?» ³⁴ ɛɛ, i yɪɪra ɓáy ɓay mii: «Ngerembay ze se sieke.» ³⁵ Fale ku ɛ, i se ɓáy vu maasoba na ha Zezu. Ro, í ɗaa maagari ɓari zuɔ tul-e í ha Zezu hil a kaw ɗi. ³⁶ Zóli ɓari na báyyi ɛ, nzoɓri laba maagari ɓari zuɔ faa ká pol-e ɓay haɗa ni ka se tul-e a kál. ³⁷ Munu ká’a ɗo ɗi ya deɓ ɓáy Zuruzalem ɓáy faa ká uru saa tul kuo Oliviye na báyyi ɛ, ruo led nduobal-eri riw bele ɗaa bawda suoriya, a í tii saw písi Ngerewuru ɓáy bawda kusolri ɓay tul fe sanri riw bele ká i kɔ ɓáy nun-ri na ³⁸ í ɓaa mii:

«Nɗad ɓay haɗa Ngerewuru ka sám fe zuɔ tul mbay

ká vi ɓáy riɗ Ngerembay!

Law lom ɓáy riɗ ɗika ɓa taa Ngerewuru ká kaw nulue!»

³⁹ Báyyi ɛ, Farizi haneri ká i ɗo sakra ruo nzoɓri na i ɓaa ha Zezu mii: «Mbay, mu úru zɪɗ led nduobal-ari na ha ri mɓa nzaa-ri.»

⁴⁰ ɛɛ, Zezu yɪɪra ɓáy ɓay ha ri mii: «Mì ɓaa ha ri ta-taɗ, zafka ɓari key na i mɓa nzaa-ri ɛ, tisawri ká ɗo key kara, i gúu fe ɓelen ɓelen!»

Zezu re rew bay tul nzoɓri ká Zuruzalem

⁴¹ Zafka Zezu tòn ɗi ya deɓ ɓáy Zuruzalem ká’a mbi nun-ɛ a kɔ puoke na báyyi ɛ, ka re-rew bay tul nzoɓkeri ⁴² a ɓaa mii: «Áa! Baari nzoɓri ká Zuruzalem, m̄ re-rew bay tul-r̄i! Ba fe ká ì laa saw bay fe ká’a máa haɗa r̄i káwke ɗeƙeƙe timbeɗe key na zu! Roo ɛ, timbeɗe key na fekeri ku na fumra nun-ri gɓibli. ⁴³ Tusueke ɛ, namri ká’a ví vuku na, nzoɓ tul ngani ɓaari tji tul-r̄i bay kiri puo ɓaari gbuk ɗo sikɗa, a í nduo zaf yaa yaa ⁴⁴ í ɓie puo ɓaari na kpukɗu kpukɗu, hulri ndaw, ɓaari nzoɓ puori ndaw pi. I ti pón tisaw hulri mbɪw kara kay tul kɪ ha r̄i ya, bay j̄i ɛ, sew ká Ngerewuru vi bay yaɗa r̄i na, vu law-ri ya.»

Zezu kaw hul ƙani Ngerewuru

(Mat 21.12-17; Mrk 11.15-19; Zaa 2.13-22)

⁴⁵ Báyyi ɛ, Zezu se ɓil mɓan ká *hul ƙani Ngerewuru ɗo ɗi a tii saw nii nzoɓ ɗáɓ fe híeri ká ɗi ⁴⁶ a ɓaa ha ri mii: «Ngerewuru ɓaa ká ɓil mbeɗe ɓe mii: “Hul ɓi na a ɓá hul ɗáa nzaa bay kere*!” Roo ɛ, ɓaari na ì fere ni ɓa puy nzoɓ riɓari.»

⁴⁷ Zezu fere fe ɓáy namri riw bele ká ɓil hul ƙani Ngerewuru. Ngerenzob fe poyri ɓáy *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri, rɔɔ ɓáy ngere Zibri ndaw na, i nzaa faa bay ika ni.

⁴⁸ Roo ɛ, i kɔ faa ká bay zɪɗke ni ya, bay j̄i ɛ, ruo nzoɓri riw bele te suku-ri kie bay láake bay ɓe.

* 19:46 19.46 Ezay 56.7.

20

Ngere tul Zibri vbi bay kóko saw hurusuo Zezu

(Mat 21.23-27; Mrk 11.27-33)

¹ Nam mbijw munu ká Zezu do fére nzobri fe a ka-káa Bay Kere ká bil mgbaj ká *hul kani Ngerewuru do di na, *ngerenzob fe poyri bay *nzob fére nzobri bol kusolri, roo bay ngere Zibri ndaw na, i vi ² vbi ni bay mii: «Mu baa ha buru laa, waa, a ve ze mbi nzaa ha mu ndaw roo mu daake fe niri key le? Mase, nzob ve ze ha mu faa daake le?» ³ LEE, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «Bi kara, mi vbika ri bay mbijw bay kóko. I baa ha mi laa: ⁴ daa tul nzobri nduo mbii ká Zaa daa na waa, uru saa luu Ngerewuru mase, uru saa luu nzobri hoy le?» ⁵ Ro, i tii saw may bay ká sakra ki mii: «Naa baari mina ro le? Zadka naa yinjra bay bay ha ni mii, “uru saa luu Ngerewuru” le, a yi a vbi naari mii, bay ji ndaw roo naa daari law naari bo tul bay ká Zaa baa na ya le? ⁶ A zadka naa baari mii, “uru saa luu nzobri” le, ruo nzobri riw bele na, i vbuku naari bay tisaw bay ika naari, bay ji le, bari na, i ko Zaa ba nzob yajaja bay saa nzaa Ngerewuru.» ⁷ Bayji le, i yinjra bay bay ha Zezu mii: «Daa tul nduo mbii taa Zaa na, buru ko zad ká uru saa di ya.» ⁸ LEE, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «Munu zu le, nda-ndad! Bi hoy kara mi ti kie ri nzob ká mbi nzaa ha mi daake fe niri key na ya ndaw.»

Law bay ká se tul nzob pedri ká law-ri ndaya

(Mat 21.33-46; Mrk 12.1-12)

⁹ Fale ku le, Zezu mbi law bay key a tii saw baake bay ha nzobri mii: «Nzob mbijw munu mgbá wáa a maa para puuri do di*. Fale le, ka pon

pedke zuo nduo nzob pedkeri ká'a faa ri na, bay haña bo few hóro lere puu na vi le, i wál taa beri, a í pón taa bari. Fale ku roo, a zol a se varu bay daa nam ngi-ngji. ¹⁰ Zadka few hóro lereke na vi bayji le, nzob wáa na pie led káw be mbijw se luu nzob pedkeri na bay haña ni ka vaa yaa lereke haneri ká do bay tul beri na a víke ha beri. Roo le, nzob pedkeri na i ndaka led káw be na wob wob, a í nii ni zol nduo-ε hoy soli tan haña ni fe. ¹¹ LEE, nzob wáa na pie led káw be ki na robay. LEE, be na kara, i mgbá ni í ndaka ni wob wob ndaw, í rad ni a í nii ni zol nduo-ε hoy soli. ¹² Bayji le, nzob wáa na yi a pie led káw be ki ndeke di sayke. LEE, be na, i ha ni nuu mgbarmi mgbarmi, a í nii ni tji kele. ¹³ Bayji le, nzob wáa na ker ká bil law-ε a baa mii: “Key waa, mi daa mina ro zey le? Vu-i ká mi ko ni ba nzob nun-i na, mi pie ni se luu-ri. Ko ya le, i hje ni.” ¹⁴ Roo le, zadka nzob pedkeri na i mbi nun-ri í ko vu nzob wáa na bayji le, i baa bay ká sakra ki mii: “I ko, nzob ká'a mgbaka fe pile na zu! Naa iri ni, a bo naa pónri fe pile na ba taa naari.” ¹⁵ Ro í vaa mbi ni í vbu ni mgbirin bo fal wáa na a í i ni.

«A munu ku waa, fe ji ze nzob wáa na a daa zin ri le? ¹⁶ Ka'a vaa ika nzob pedri na, a ha wáa na ha nzob kiri.»

Zadka nzobri laa baykeri na munu bayji le, i baa mii: «Feke ti doko munu ya mgbaj!» ¹⁷ Roo le, Zezu ko ri zii a baa ha ri mii: «A munu ku waa, bay ni ká do bil mbede Ngerewuru na, marake baa mina le?»

“Tisaw ká nzob mbúo hulri vbu bo bisuy na,
yi a vi ba tisaw kere ká kal tul tisaw hawri pavbad,

* **20:9** 20.9 Ká zad ni key na, fe ká nzob wáa maa na, Kuori ko feke ya. Led Izarayelri ze di ba viye. Ba vay fe ká uo a lie goriyo goriyo a do zuba ká i di ba rezin. Ba fe pay bari ká i su lereke, a í daake him ndaw. Ká bil Mbede Ngerewuru na, zadka i baa bay se tul viye le, hane ba fe ká i maa do bil wáa, a hane laa le, ba led Izarayelri ki suo-ri ká Ngerewuru ko-kóm ba tul-ri a hii bay haña lere bari do di. † **20:17** 20.17 Simri 118.22.

a ɓa tisaw tigɓaa hul taa tusuɛke†.”
 18 Nzob ɓaa ɓaa ka lie ɓo tul tisaw key na ɓe, a gur sùo-ε ruk ruk. A zadka tisaw na ze tɔɔɔ ɓo tul nzob laa ɓe, a rɛɲ ni rɛnɛnɛ.»

Ngereri ngakla Zezu bay tul puo larimbuo

(Mat 22.15-22; Mrk 12.13-17)

19 Ka saw sieke ku hoy *ngerenzob fe poyri bay nzob fere nzobri *bol kusol Zibri na, i nzaa faa bay mgbaka Zezu, bay ji ɓe, i ko ndaw, law bay ka'a ɓaa na ka tunke ri tun. Roo ɓe, i hje ruo nzobri. 20 Ro ze, i tii saw ngana Zezu a i pie nzobri ka i daa sùo-ri ɓa nzob kereri ha ri se luo-ε bay vbika ni bay, ɓo zadka i zin bay hane ɓod ka nzi-ε ɓe, i pon ni ɓo nduo nzob reke tul puo bari ka do bay hurusuo bay daake bay ɓo tul-e. 21 Ro, i vbi ni bay mii: «Mbay, ɓuru ko ndaw, bay bori ka mu ɓaa, bay fe fere bori ka mu fere nzobri na do bay zadɛ. Mu naa nun nzob mbjw ya, roo ɓe, mu fere nzobri tusue bay ka se tul fe daa ka rii law Ngerewuru. 22 Mu ɓaa ha ɓuru laa. Waa, bol kusol naari ha faa bay hana nzob puo larimbuo ha Mbay Sezar mase, ha faa ya ɓe?»

23 Lɛɛ, Zezu ko ker bay bari ka i hii nzaake nzi-ε na a ɓaa ha ri mii: 24 «I mbi lari na mbjw i kie mi ha mi ko.» Bayji ɓe, ka ɓaa mii: «Tul nzob, bay rin nzob ka i vbie do lari key na waa, ɓa nzob ve zu ɓe?» Lɛɛ, i yinjra bay bay ha ni mii: «Ba Mbay Sezar!» 25 Bayji ɓe, ka ɓaa ha ri mii: «Munu zu ɓe, nda-ndad! Feri ka do bay tul Mbay Sezar ɓe, i ha Sezar, a feri ka do bay tul Ngerewuru laa ɓe, i ha Ngerewuru!» 26 Bay ka'a ɓaa ka nun ruo nzobri na, i zin kaaya mbjw ka di ka bay mgbake nzi-ε ya. Roo ɓe, bay ka'a yinjra na tuku ri riw bele ha ri kaw silili.

Sadusiri nzaa nzaa Zezu bay tul tji nzobri saa luo hud

(Mat 22.23-33; Mrk 12.18-27)

27 Sadusi haneri soro i vi luo Zezu. Ba bari *Sadusiri na ze i ɓaa mii, nzob hu ɓe, ti tji saa luo hud ya. Ro, i vbi Zezu bay 28 mii: «Mbay, *Moyze daa *bol kusol do bil mbede ha naari mii, nzob ka yaa may ka'a do bay yu-ε, roo a hu tan mbonke nzob ɓe, ndad bay hana yu-ε na ka yaa may pile na a mbonke nzob, a koroke mjiiri yu-ε ka hu na. 29 Be ze, nzob bay yu-eri tul-ri tonɔ say, ɓe, ngere led na yaa may a hu tan mbonke nzob. 30 Lɛɛ, tonɔ fal-ε nzob ndeke di sidike yaa may pile na a hu tan mbonke nzob. 31 A nzob ndeke di sayke na kara, yaa may na ndaw a hu tan mbonke nzob. Bari ka tul-ri tonɔ say na, i yaa mayke na bay zad bari riw bele, i hu tan mbonke nzob. 32 A fale ku ɓe, may na kara vi hu ndaw. 33 A munu ku waa, sieke ka nzobri tji saa luo hud na, nzob ve ka sakra bari ka tul-ri tonɔ say ku na, may key na a ba taa ɓe ɓe, bay ji ɓe, bari ka tul-ri tonɔ say na, i yaa ni yaa bay zad bari riw bele.»

34 Bayji ɓe, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «Nzobri ka timbede key na, mayri bay warari i yaa ki. 35 Roo ɓe, sew ka'a vi vuku na, nzobri ka Ngerewuru ko ri maa bay hana ri tji saa luo hud i kaw bay kumnun na, yajana ki ti tiika mbaa. 36 Bari na, i ti huka mbaa; i maa ki gbay bay led nzaaped Ngerewururi ka nulue. I ɓa vu Ngerewururi, bay ji ɓe, ka tina ri saa bil hud ha ri kaw bay kumnun. 37 A bay ka se tul tji saa luo hud na, Moyze ki fal bayke ka bil mbede ɓe ta-tan bay dol ka'a do pol puu ka gbuda ka huu se di ka bil law kor na, a di Ngerembay mii, “Mi ɓa Ngerewuru *Abaraham, Ngerewuru Izak, a mi ɓa Ngerewuru *Zako ndaw.” 38 Munu zu ɓe, Ngerewuru na ɓa Ngerewuru nzob kaw bay kumnunri ɓo, ka ɓa Ngerewuru nzob huderi ya, bay ji ɓe, nzob taa beri riw bele ka i hu na, ka ko ri ɓa nzobri ka i kaw bay kumnun bay tul-e.»

³⁹ Fale ku báyyi le, nzoɓ fére nzobri bol kusol haneri mbi bay í baa ha ni mii: «Mbay, mu baa bay ndad bamba.» ⁴⁰ I baa munu, bay yi le, i zinj faa ka bay vbika ni bay kiri mbãa.

Krisi bay David

(Mat 22.41-46; Mrk 12.35-37)

⁴¹ LEE, Zezu vbi ri a baa mii: «Daa mina roo i baa mii, *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na, ka ba vu bulu Mbay *David le woo? ⁴² Mbay David ki suo-ε baa ta-tan ka bil Mbede Simri mii:

“Ngerewuru Ngerembay baa ha Ngerembay bi mii:

‘Mu vi kaw tundo hodo bi ⁴³ kpuru maa bay hana mi haw yum ka tul nzoɓ tul ngani bori ha ri do ba fe daa bal-a zuo di.’ ”

⁴⁴ A zadka Mbay David di Krisike na ba Ngerembay na waa, daa mina Krisi na a yi a ba vu bulu Mbay David ndaw le woo?»

Fe daa ngereri ka do bay zadε ya

(Mat 23.1-36; Mrk 12.38-40)

⁴⁵ Zadka ruo nzoɓri riw bele i do i laa bay ka Zezu fere ri na bayyi le, Zezu baa ha led nduobal-eri mii: ⁴⁶ «I nze bay suo-ri bay tul *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ka i hii bay nduo maagari ka pi-pie yul bay hãarika ha nzoɓri hii soko korma korma ha ri ka zad ruo ka nun nzoɓri, i nzaa zad kaw rin dika ka do pola ka bil hul mbu kiri bay zad kaw ngereri ka nam fe sum suoriya bay kaw di. ⁴⁷ Bari na, i ko nun sie may sieri ya, a i su fe bari ka i doke na vεb vεb bele, roo i yi i daa nzaa bay kere pi-pie, i dabke suo-ri ka nun ruo nzoɓri. Bari na, seke fe ka do bay tul-ri na, a ngon bamba tasiri kal tul nzoɓ hawri.»

21

May sie ka mbi fe ha Ngerewuru

(Mrk 12.41-44)

¹ Zezu kaw bil *hul kani Ngerewuru, a ko-kom rie fal-ε gbuk,

le, ka ko nzoɓ fezinari ka i vi daa fe hana hoy bari zuo bil huo fe. ² Bayyi le, ka ko may sie mbijw munu ndaw ka kuku bamba vi daa soli sidf hoy zuo bil huo fe na. ³ LEE, ka baa mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusuε ki: may sie key ka kuku bamba na, ka ha lari kal nzoɓ hawri riw bele, ⁴ bay yi le, bari ku riw bele na, i wal feziha bari ka maa ri mgbak mgbak na i ha. Roo le, may key ka feri riw bele puo ni na, ka ha fe ka'a se sieke bay holke suo-ε na lod bele ha Ngerewuru.»

Bie ka'a boko tul hul kani Ngerewuru

(Mat 24.1-2; Mrk 13.1-2)

⁵ Nzoɓ haneri do baa bay se tul *hul kani Ngerewuru ka tisawkeri ndad bamba tasiri, bay feri ka ndad bamba ka i faa i ha Ngerewuru bay lekeke hul kanike na. Roo le, Zezu baa ha ri mii: ⁶ «Feri ka i ko key na, bil namri ka'a vi vuku na, tisaw mbijw mini kara ti ton kay tul ki ya. Nzoɓri gay ri riw bele zuo siri.»

Koko seke fe bay bie ka'a tui tul nzoɓri

(Mat 24.3-14; Mrk 13.3-13)

⁷ Bayyi le, i vbi ni bay mii: «Mbay, fe niri key na waa, sie ha ndaw roo a tui le? Mase, fe yi ndaw roo a kal a kie buru nam ka fe niri key na a tui le?»

⁸ LEE, Zezu yinjra bay bay a baa mii: «I nze bay suo-ri ha nzoɓ ka ula ri ya, bay yi le, nzoɓri vi ngii bamba bay rin-i i baa mii: “Ba bi ze, mi ba *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na.” Mase, i baa mii: “Ba sewke na ro zey.” Roo le, i se fal-ri ya. ⁹ Zadka i laa soro ruyri ka nzoɓri ruu ki, bay uru ka nzoɓri uru zin ki na le, i ha suo-ri ka to ya, bay yi le, ndad bay hana fe niri key na ka tui ndaw ro. Roo le, ba sie oro bie nam ka bay vaake ka tusiri key ya robay.»

¹⁰ Fale ku le, ka yi a baa ha ri mii: «Nzoɓri ka saw puo bari mbijw, i uru bay ruu zin nzoɓri ka saw puo kiri

boɔf. Nzobri ká bil puoruo mbjw, ì úru bay rúu zinj nzoɔ puoruo kiri. ¹¹ Tusiri a lán sùo-ε bamba tasiri yik yik ndaw, kɔn luye a lie ɔo puori boɔf boɔf ndaw, hudɔ duku mburuk kara a ika nzoɔbri báy zadɔ zadɔ ndaw. Feri ká ɔa fe h̄ε nḡji bamba tasiri báy fe sanri kara i t̄ji ká tumbam ndaw pi.

¹² «Roo ɛ, pola rɔɔ bay haɔa fe niri key na ka t̄ji ɛ, nzoɔbri i mgbaka r̄i, a í ɔaa nun-r̄i tuo síe. I f̄aa r̄i bay v̄aa kún bay ɔo tul-r̄i ká bil *hul mbú k̄i Zibri bay v̄aa ɔaa r̄i zuo hul sal, i f̄aa r̄i bay ɔaa r̄i kaw pol nzoɔ réke tul puori ndaw, pol mbay luyeri ndaw bay tul-i. ¹³ Be ze ɔa faa ká bay haɔa r̄i ɔaaake nasi bay ɔi na ha ri. ¹⁴ Roo ɛ, bay ká ì ɔaa bay yaanake sùo-r̄i na, ì kér bayke ká bil law-r̄i pola a í ha law-r̄i ka nzaa r̄i ká d̄i ya, ¹⁵ bay j̄i ɛ, ɔi k̄i ze m̄i haɔa r̄i bayri ká'a t̄ji saa nzaa-r̄i, báy k̄iri nun nzem bay haɔa nzoɔ tul nḡani ɔaari mbjw mini kara ti zinj faa ká bay ȳinjra báy bay ha r̄i ya ndaw, i ti zinj faa ká bay t̄inj baykeri ngeren ya ndaw pi. ¹⁶ ɔaa ɔaari báy máa ɔaari ndaw, yu ɔaari báy nzoɔ ini ɔaari h̄awri ndaw, rɔɔ nzoɔ buo ɔaari ndaw na, i mgbaka r̄i í pɔɔj r̄i zuo nduo nzoɔ tul nḡani ɔaari ha ri i ruo nzoɔbri ká sakra ɔaari ku. ¹⁷ Nzobri riw bele na, i f̄uy r̄i bay tul-i. ¹⁸ Roo ɛ, suy tul-r̄i mbjw mini kara ti muo a zee ya. ¹⁹ I mgba ngɔ-ngɔɔ, ɔe ndaw rɔɔ Ngerewuru a yaanake r̄i báy.»

Bíe ká'a bóko tul ngerewuru ká Zuruzalem

(Mat 24.15-21; Mrk 13.14-19)

²⁰ «Zadka ì kɔ nzoɔ yumri kiri Zuruzalem gbuk ɛ, ɔe ndaw rɔɔ, ì kóko mii, bíe Zuruzalem na tòn ndji hoy ro. ²¹ A ɛ, ɔari ká i káw kuɔu zadɔ ká Zude na, ndadɔ bay haɔa ri d̄uu ɔa tul kuori, a ɔari ká i káw bil puo ká Zuruzalem na, ndadɔ bay haɔa ri naa sùo-ri ngeren d̄i d̄i, a ɔari ká i kaw vu

puori hoy kara, ndadɔ bay haɔa ri ȳji í se Zuruzalem na ya, ²² bay j̄i ɛ, ɔa namri ká Ngerewuru a haɔa nzoɔbri kɔ seke fe a d̄alake sùo-ε, bay haɔa bayri riw bele ká i ɔaa ɔo bil mbede Ngerewuru na ka ɔo munu báy zadɔ. ²³ Namkeri ku na, máyri ká i ɔoko bil, báy máyri ká ledri áw w̄an ɔari na, i kóko seke fe nḡji bamba, bay j̄i ɛ, bawda kóko seke fe a t̄ji tul nzoɔbri ká kuɔu zadɔ key ha herɛ Ngerewuru ɔo tul nzoɔbkeri ku. ²⁴ I ika nzoɔbri nḡji bamba báy maamii ndaw, í mgbaka ri mgbam bay ɔaa ri zuo tul puori boɔf boɔf riw bele, rɔɔ nzoɔbri ká i tuu Ngerewuru ya na, i tóɔ bil puo ká Zuruzalem na duɔa duɔa kpuru maa báy nam ká Ngerewuru tuu na ka maa.»

Síe ȳji Vu Nzoɔ

(Mat 24.29-31; Mrk 13.24-27)

²⁵ «Feri ká'a kíe ri ha ri kóke na ze ɔo key: Síe a fére ɔo boɔf ndaw, few báy mbaymawri kara i fére í ɔo boɔf ndaw. Saw puo nzoɔbri boɔf boɔf ká tusiri key na, i réke sùo-ri h̄uri h̄uri, a í nḡuri sùo-ri bay tul maambiiri ká gire mgba gbúksu gbuksu. ²⁶ Nzobri lie zuo siri radɔ báy h̄ie bay tul ferri ká'a t̄ji ká tusiri key, bay j̄i ɛ, h̄urusuori ká tumbam na, i lán yik yik. ²⁷ Fal fekeri ku báyji ɛ, i kóko m̄i ɔi *Vu Nzoɔ ká m̄i ví ká bil sii mbam báy bawda h̄urusuo báy rin d̄ika. ²⁸ Zadka fekeri na tii saw t̄ji na báyji ɛ, ì sin law-r̄i, í úra tul-r̄i ɔadɔ ɔa siya, bay j̄i ɛ, nam ká Ngerewuru a náake sal koy feyaa saa sol-r̄i na, tòn d̄i mbaa ro.»

Fe fére ká se tul puu nzum

(Mat 24.32-35; Mrk 13.28-31)

²⁹ Fale ku ɛ, Zezu mbi law bay key a ɔaa ha ri mii: «Ì kɔ-kóm í kɔ puu nzum báy puu h̄awri riw bele ká ɔo ku. ³⁰ Zadka ì kɔ nzaa t̄ykeri tii saw luu vay ɛ, ì kɔ mii, nzaa bura mbam ɔo d̄i ya ro zu. ³¹ ɔo faa mbjw munu ndaw, zadka ì kɔ fe niri key na t̄ji ɛ, ì kɔ ndaw mii, síe ká Ngerewuru a réke mbay ká tusiri key na ɔo d̄i ya

deɓ bay ví ro zu. ³² Mi baa ha rĩ ta-
taŋ ba tusue kị: nzobri ká timbeɗe
key na, i ti huka riw bele ya hoy ze fe
niri riw bele key na a tịi. ³³ Tumbam
báy tusiri na a kál họn bele. A roo
le, bay biri na ti kál ya mgbaŋ.»

I káw báy nzaa bal-rĩ kekeke

³⁴ «Ì nze báy sùo-rĩ ndaw ro!
Munu ya le, kér bay baari a hii dik
dik bay tul fe sùm luye, mase bay
tul fe nzoko luye, mase bay tul kér
bay feri ká tusiri key. Munu le, nam
kún sal bay na, a tịi tul-rĩ mbõŋ ba
vaa munu hoy. ³⁵ Tusueke le, munu
ká gbana mgba fe na, namke ku na
a mgbaka nzobri ká tusiri key riw
bele rēm faa mbijw munu ndaw. ³⁶ Ì
káw báy nzaa bal-rĩ kekeke, a í ɗaa
nzaa bay kere baŋguo bay haŋa bo,
zadka namke vi le, ì zĩŋ hụrusuo bay
kálke tul fe sekeri riw bele ká'a tịi,
bay ɗoko zékre ká pol bi *Vu Nzob
na.»

³⁷ Bisie le, Zezu fere nzobri fe
ká bil *hul kani Ngerewuru baŋguo
kpadara. A tilaw laa le, ka se a
vaa naa tul kuo ká riŋ-ε ba Oliviye.
³⁸ Ruo nzobri riw bele vi luo-ε ká
bil hul kani Ngerewuru ba tibie pief
bay láa bay be.

22

*Zibri leke bay ká sakra kị bay
mgbaka Zezu*

*(Mat 26.1-5; Mrk 14.1-2; Zaa
11.43-53)*

¹ Nam suoriya maapa ká i ɗaa taŋ
fe hew fe ká i ɗi ba *nam suoriya
tịi saa bil koy na, tòn ɗi mbáa ro.

² Ngerenzob fe poyri báy nzob fére
nzobri *bol kusol Zibri i nzaa faa
bay ika Zezu, roo le, i ɗaa hịe nzobri
ká i úru zĩŋ ri.

*Zudas hii bay mbika tul Zezu
(Mat 26.14-16; Mrk 14.10-11)*

³ Báyji le, *Satan nduo bil law
Zudas ká i ɗi ni ba Iskariyod ká ba
nzob mbijw ká sakra led nduobal-eri
ká duo fale sidí na. ⁴ Ro, a se a vaa
leke bay zĩŋ *ngerenzob fe poyri báy

ngerε tul nzobri ká i korɔ *hul kani
Ngerewuru na, bay zĩŋ faa bay pón
Zezu bo nduo-ri. ⁵ Báyji le, i ɗaa
suoriya a í waa zĩŋ ni bay haŋa ni
lari. ⁶ Leε, ka hii bayke zĩŋ ri; ro
a tii saw nzaa faa bay kóko saw sie
ká'a máa bay pón Zezu bo nduo-ri
taŋ haŋa ruo nzobri ko bayke.

*Zezu ha led nduobal-eri leke fe
sùm suoriya tịi saa bil koy*

*(Mat 26.17-25; Mrk 14.12-21; Zaa
13.21-30)*

⁷ Nam mbijw ká sakra namri ká i
ɗáake fe sùm suoriya maapa ká taŋ
fe hew fe ká i ike baduri bay ɗáake
fe sùm suoriya tịi saa bil koy na vi
báyji le, ⁸ Zezu pie Piyer báy Zaa a
baa ha ri mii: «Ì se í vaa léke fe
sùm suoriya tịi saa bil koy na, bo
naa súri.» ⁹ Báyji le, i yịi í vbi ni bay
mii: «Zad ha ze mù hii bay haŋa
buru se búru vaa léke fe sùmri na
ká ɗi ha mù le?» ¹⁰ Leε, ka baa ha
ri mii: «Ì ko, zadka ì nduo ngerεpuo
na le, zadε ku hoy ì zĩŋ wara nzob
mbijw ká sob tinay mbii, le, ì se fal-ε í
nduo bil puo ká'a se ba badí na, ¹¹ a
í baa ha nzob hulke na mii: “Mbay
hii kóko, waa, bil hul ká beri káw
ɗi báy led nduobal beriri bay suŋa
fe sùm suoriya tịi saa bil koy na ɗo
haa le?” ¹² Leε, ka'a kίe rĩ hul káy
tul kị mbijw ká bil-e aa rad rad ká
i leke ferí riw bele zeb zeb zuo ɗi.
Zadε ku na ze, ì léke fe sùmri na ká
ɗi.» ¹³ Báyji le, i se í vaa zĩŋ feri riw
bele báy zadε munu ká Zezu baa ha
ri na, ro í leke fe sùm suoriyake na
ká ɗi.

*Zezu báy led nduobal-eri kaw
nzaa fe sùm law mbijw*

*(Mat 26.26-30; Mrk 14.22-26; 1Ko
11.23-25)*

¹⁴ Zadka saw sieke na vi báyji le,
Zezu báy *nzob ndáy nzaapedri i vi
a í kaw nzaa fe sùm zĩŋ kị mbijw
hoy. ¹⁵ Leε, ka baa ha ri mii: «Bi na,
mì re sùo-i ngị-ngị bay suŋa fe sùm
suoriya tịi saa bil koy na key zĩŋ rĩ
pola ndaw roo, bay kóko seke fe báy.

16 Mĩ baa ha rĩ ta-tañ: mĩ ti sũja fe sũm key na zĩj rĩ mbãa kpuru maa báy nam ká Ngerewuru a réke mbay ká tul nzobri ha ri kɔ saw fe ká'a d̄aa na *tañ kad' kad' ndaw rɔ.»

17 Fale ku le, ka mbi kobo mbijw munu, a d̄aa taambɔl h̄a Ngerewuru bayke, rɔɔ a baa ha ri mii: «Ì yaa kobo na key í d̄aa tud' nzaa k̄i.

18 Mĩ baa ha rĩ ta-tañ: tii sawke saa vuri key na, mĩ ti nzokɔ mbii lere puu na mbãa, kpuru maa báy nam ká Ngerewuru a réke mbay ká tul nzobri na vi ndaw rɔ.» 19 Fale ku le, ka ȳi a mbi maapa, a d̄aa taambɔl h̄a Ngerewuru ndaw rɔɔ, a haw a ha ri a baa mii: «Be ni key na ba naysuo-i [ká mĩ pɔŋ bay tul-rĩ. I d̄aa mini key banɔuo bo, í kérke bay se tul-i.» 20 Fale ká i sũ maapa riw bele na báyji le, ka mbi kobo a d̄aa faa mbijw munu ndaw, a baa mii: «Kobo key na ba *s̄aka kuni fie ká Ngerewuru siŋ zĩj rĩ báy faa s̄im bi ká'a úo zuɔ siri bay tul-rĩ.] 21 I kɔ, nzob ká'a mbika tul-i na kaw nzaa fe sũm key zĩj mĩ. 22 Ba tusue, bi *Vu Nzob na mĩ huka munu ká Ngerewuru leke faake pola. Roo le, kókɔ seke fe taa minake ze a d̄oko bay tul nzob ká mbi tul-e le!»

23 Báyji le, lef nduobal-eri tii saw vbika bay ká sakra k̄i ba lie ba lew mii: «A ve ndaw rɔɔ, a bá nzob d̄aa fe mini key ká sakra naari key le?»

Ped d̄aa ngerenzob

24 Lef nduobal-eri tii saw máy bay ngɔ-ngɔŋ bay kókɔ waa, nzob ve ze ká sakra bari rɔɔ, i kókɔ ni ba ngerenzob le? 25 Lεε, Zezu baa ha ri mii: «Mbayri ká saw nzobri ká tusiri key na, i re tul' nzobri ngɔ-ngɔŋ. A nzob réke tul puori na, i d̄aa h̄a nzobri d̄i ri ba nzob d̄aa kere zĩj nzobri. 26 Roo le, k̄iri fe d̄aa bari ká mini key na ti d̄oko sakra baari ya. Nzob ká'a bá ngerenzob ká sakra baari na, ka d̄aa s̄uo-ε ba lef ká ndji. A nzob ká'a réke tul-rĩ na, d̄o nun haŋa ni ka d̄aa s̄uo-ε

ba nzob d̄aa ped ha rĩ. 27 Ku waa, a ve ze ba ngerenzob le? Nzob ká kaw nzaa fe sũm, mase nzob ká d̄aa ped h̄a k̄u-eri le? Waa, ba nzob ká kaw nzaa fe sũm ya le? Roo le, bi na, mĩ d̄o sakra baari key ba nzob d̄aa ped ha rĩ. 28 Baari na, ì ba nzobri ká ì m̄gba law-rĩ ngɔ-ngɔŋ zĩj mĩ bay tul feri bod' bod' ká t̄i tul-i a lie mĩ. 29 Sawke mini ze, mĩ h̄a h̄urusuo réke mbay ha rĩ faa mbijw munu ká Bãa h̄a mĩ, 30 bay haŋa bo, ì káw nzaa tutakra fe sũm bi ká bil puoruo bi í sũ a í nzɔ. Rɔbay, ì káw tul karingaw mbayri bay réke tul saw k̄ani lef Izarayelri ká duo fale síd̄i nã.»

Zezu baa bay zĩj Piyer ká'a máy bay ká tul-e

(Mat 26.31-35; Mrk 14.27-31; Zaa 13.36-38)

31 Báyji le, Zezu baa mii: «Simɔn, Simɔn, mu laa key! *Satan vbi bay baari bay mbaka rĩ munu ká i mbakake para fe pay bay f̄aa mbuyke zuɔ bisuy. 32 Roo le, bi na, mĩ d̄aa nzaa bay kere bay tul-a, bay haŋa fal mbika law bo na ka huo ya. Ze bo zadka mù ȳi mú ví leke faa bo le, mù haŋa h̄urusuo h̄a yu-ori.»

33 Lεε, Piyer baa h̄a ni mii: «Mbay, mĩ d̄o d̄i ya bay séke hul sal zĩj mù ndaw, bay huka zĩj mù ndaw pi.»

34 Báyji le, Zezu ȳinjra báy bay h̄a ni mii: «Piyer, mĩ baa h̄a mù ta-tañ, vuri key na, tuo ti ka-káa ya kɔb h̄oy le, bo na mù máy bay ká tul-i faa bal ba say mii, mù kɔ mĩ ya.»

Zezu baa bay h̄a lef nduobal-eri bay tul fe seke

35 Fale ku le, Zezu baa ha ri mii: «Zadka mĩ píe rĩ tañ bɔl lari ká nduo-rĩ ndaw, bɔl varu ndaw, rɔɔ tañ dikɔn ndaw na waa, fe j̄i ze puo nduo-rĩ le?» Lεε, i ȳinjra báy bay h̄a ni mii: «Fe puo buru mbijw ya.» 36 Báyji le, Zezu baa ha ri mii: «Timbede key na, fe ká bay haŋa rĩ d̄aa na ze d̄o key: nzob ká d̄o báy bɔl lari le, ndad bay haŋa ni

ka mbi do nduo-ε. Do faa mbijw munu ndaw, nzob ka do bay bol varu na, ka mbi do nduo-ε. A nzob ka ti bay maamii ya laa le, ndad bay haɲa ni ka mbi maagari be, a hie bo a pɔŋ larike a vaa hieke. ³⁷ Mi baa ha ri ta-taɲ: bay ni ka do bil mbede Ngerewuru na, do nun haɲa mi daa ha ni o bay zadε ngid bele. Bayke baa mii: "Be na, i daa ni bokɔ zin dombirimri mbijw hoy*." Tusueke le, bayri ka i daa do bil mbede Ngerewuru se tul-i na, a okɔ bay zadε riw bele.» ³⁸ Bayji le, led nduobal-eri baa ha ni mii: «Mbay, mu ko, maamiiri sidɔ do key!» Lεε, ka yijra bay bay mii: «Be nu ku na, maa ro.»

Zezu kod Ngerewuru ka tul kuo Oliviye

(Mat 26.36-46; Mrk 14.32-42)

³⁹ Zezu tji saa hula a se ba tul kuo ka rin-ε ba Oliviye, munu ka'a se banɲuo kpadara. Lεε, led nduobal-eri se fal-ε. ⁴⁰ Zadka'a tji zadε ku bayji le, ka baa ha ri mii: «I daa nzaa bay kere, be ropie i lie bo bil nzaa ula ya bay.» ⁴¹ Fale ku le, ka soro ka lakun ri ndji, di munu ka tisaw ka nzob mbi a vbu mari bo zad kɔ, roo a huku siri a tii saw kod Ngerewuru ⁴² a baa mii: «Baa, zadka law-a hii le, mu naa fe seke ka'a daa mi key. Roo le, mu daa fe ka law-a ze hii bo, law-i hoy ze hii ya.»

⁴³ [Bayji le, led nzaaped Ngerewuru mbijw uru saa nulue a vi ha ni hurusuo. ⁴⁴ Munu ka'a ko suo-ε maa hud na bayji le, ka naa saw bal Bi-ε mgbaa a kod ni, ha torom ka tji saa suo-ε zuo siri na, do munu ba gorɔ sim.]

⁴⁵ Fale ka'a kod Ngerewuru ku na, ka uru siya a se luo led nduobal-eri na robay. Lεε, ka zin ri ka tul nam, bay ji le, ker bay i ri ba hud. ⁴⁶ Bayji le, ka vi tuma ri a baa ha ri mii: «Kuy! Nam ji ze munu le? Uru siya a i daa nzaa bay kere, be ropie i lie bo bil nzaa ula ya bay.»

Ngere Zibri mgba Zezu

(Mat 26.47-56; Mrk 14.43-50; Zaa 18.3-11)

⁴⁷ Zadka Zezu do baa bay kob hoy na bayji le, ruo nzobri tji terere. Zudas ka ba nzob mbijw ka sakra led nduobal-eri ka duo fal-ε sidɔ na nda faa pol-ri. Ka soro ba lakun Zezu bay mgbaka ni girik. ⁴⁸ Lεε, Zezu baa ha ni mii: «Zudas, bay faa mgbaka mi girik munu ze mu hii mbike tul-i, bi ka mi ba *Vu Nzob na bay pɔŋ mi bo nduo nzobri na key le?»

⁴⁹ Zadka led nduobal-eri ko fe ka vi zin Zezu na munu bayji le, i vbi ni bay mii: «Mbay, buru nda ri bay maamii buru key le?» ⁵⁰ Lεε, nzob mbijw ka sakra bari ku na mbi maamii, a teke suku led kaw *ngerenzob fe poy luye na fi hodo mbeked bo bisuy. ⁵¹ Bayji le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Ala! Maa ro!» Fale ku le, ka zaa suku led kawke na munu le, rji do zadε.

⁵² Ro, a mbi bay a baa ha ngerezoob fe poyri bay mbay nzob korɔ *hul kani Ngerewuru, bay ngere Zibri ka i vi bay mgbaka ni na, a baa ha ri mii: «I tji bay maamiiri, bay puuri gbiri gbiri bay mgbaka mi, rii fe ka mi ba dombirim nzob le woo! ⁵³ Namri riw bele ka mi do zin ri ka bil hul kani Ngerewuru na, i nzaa faa mgbaka mi ya, roo le, nam ka vuri na ba nam ka i zin hurusuo taa sun ro bay mgbaka mi key.»

May bay Piyer ka tul Zezu

(Mat 26.57-58,69-75; Mrk 14.53-54,66-72; Zaa 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Zadka i mgba Zezu na, i suu ni i seke ni luo *ngerenzob fe poy luye. Lεε, Piyer na dii fal-ε bay salke daka daka di di. ⁵⁵ Bayji le, nzobri mbere huu do mgbaj i kaw di. Lεε, Piyer kaw sakra bari ndaw. ⁵⁶ Zadka Piyer kaw fi huu na bayji le, led may mbijw munu ka ba led kaw ko ni, a ngaa ni zii a baa mii: «Ledban key na haari zin Zezu ndaw.» ⁵⁷ Lεε, Piyer may a

* 22:37 22.37 Ezay 53.12.

baa ha lef máy na mii: «Mì kò ni ya.»

⁵⁸ Fale ku ndji hoy le, nzob kị kò ni a baa mii: «Bo na, mù ba nzob mbijw ká sakra bari ku.» Lεε, Piyer yijira báy bay ha ni mii: «Hay! Ba bi ya!» ⁵⁹ Saw sie kal maa mbijw munu le, nzob kị gedε bayke a baa mii: «Ba tusue! Ledban key na haari zin Zezu, bay ji le, ka ba nzob ká kudu zad ká Galele.» ⁶⁰ Lεε, Piyer yji a baa mii: «Bay bo ká mù baa key na, mĩ taa láa kpuy!» A le, ká zadε ku hoy ká Piyer do baa bay kob hoy le, tuo ka-káa kōrōrō. ⁶¹ Báyyi le, Ngerembay Zezu fere nun-ε a kò ni mbji. Zadka nun Piyer báy Zezu zuo kị munu báyyi le, ka ker se tul bay ká Zezu baa ha ni pola mii: «Vuri key na, mù máy bay ká tul-i faa bal ba say, rōo tuo a ka-káa báy na.» ⁶² Zadε ku hoy le, Piyer tji báy mbii mjiiri mgbofo mgbofo.

I rad Zezu

(*Mat 26.67-68; Mrk 14.65*)

⁶³⁻⁶⁴ Báyyi le, nzobri ká i mgba Zezu ká í kōrō ni na, i sie ni í sin nun-ε báy vay gari í nda ni, rōo í vbi ni bay mii: «Nzob ve ze nda mù key le? Baa ha buru laa!» ⁶⁵ Ro, í rad ni sim nzaari ngji bamba bod bod rōbay.

Zezu kaw zad fōj bay Zibri

(*Mat 26.59-66; Mrk 14.55-64; Zaa 18.19-24*)

⁶⁶ Nzaaru sil báyyi le, ngerε Zibri báy *ngerenzob fe poyri, báy *nzob fére nzobri bol kusolri, i mbu kị í ha Zezu se zin ri pol kudu nzob kún sal bay luye bari Zibri. ⁶⁷ Lεε, i vbi Zezu bay mii: «Mù ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzobri na le? Mu baa ha buru laa.» Lεε, ka yijira báy bay ha ri mii: «Zadka mĩ baa ha ri kara, i ti yaaṅa bayke ya. ⁶⁸ Ze, mĩ vbi ri bay hoy kara, i ti yijira ha mĩ ya ndaw. ⁶⁹ Roo le, úru saa vuri key na, bi *Vu Nzob na mĩ káw tundofo hodo Ngerewuru Nzob Hurusuo.» ⁷⁰ Báyyi

le, bari riw bele ká i do zadε ku na, i baa mii: «Munu le, bo na, mù ba Vu Ngerewuru kị waa?» Lεε, Zezu yijira báy bay ha ri mii: «Be kị ze i baa ku. Mĩ ba be na kị.» ⁷¹ Báyyi le, i baa mii: «Káy! Náa vbikari nzob nasi bay kiri bay dáake mina báy le, bay ji le, naari sùo naari kị náa láari bay beri na ká nzi-ε!»

23

Zezu kaw pol Mbay Pilad

(*Mat 27.1-2,11-14; Mrk 15.1-5; Zaa 18.28-38*)

¹ Báyyi le, bari kudu *nzob kún sal bay luyeri riw bele ká i mbu tul kị na, i uru í sùo Zezu í séke ni pol Pilad ká ba nzob réke tul puo. ² Ká zadε ku na i tii saw guo ni í baa mii: «Ledban key na, buru zin ni ká zad úla nzob bururi, a daa ha tul nzobri ngōṅ a haa ri bay haṅa ri puo larimbuo ha Mbay Sezar ya. Ka baa mii, beri kị ze beri ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie beri ví yaa nzobri na, ba mbay buru Zibri.»

³ Báyyi le, Pilad vbi Zezu mii: «Bo kị ze, mù ba mbay Zibri kéle?» Lεε, Zezu yijira báy bay ha ni mii: «Be kị ze mù baa ku.» ⁴ Báyyi le, Pilad baa ha *ngerenzob fe poyri, báy ruo nzobri mii: «Mì kò bay mbijw ká bay dáa bo tul ledban key na ya.» ⁵ Be nu ku báyyi le, nzobri gedε bayke ngō-ngōṅ kpuru kpuru í baa mii: «Fe fére be na daa ha nzobri tji bay bíε tusiri buru riw bele, tii sawke saa kudu zad ká Galele, a tije kudu zad ká Zude riw bele, kpuru mini key rōo a víke zad ni key.» ⁶ Báyyi le, ka vbi ri bay mii: «Ledban key na, ka ba nzob ká Galele kị kéle?»

Zezu kaw pol Erođ

⁷ Zadka Pilad laa mii, Zezu vi saa kudu zad ká Galele, ba tusiri ká *Erođ re mbay ká dī na báyyi le, ka pie ni se luo-ε, bay ji le, síeke ku na, Erođ do Zuruzalem. ⁸ Zadka Erođ kò Zezu ku na báyyi le, sùo-ε rii ni ngji bamba, bay ji le, ba pied ká lew hoy ka laa soro bay be, a hii bay

kóko ni, a daa law-ε te tul haɲa ni ka daa fe saɲ mbɔw munu haɲa ni ko. ⁹ Báyii le, Eroɔf na vbi ni bayri ngɔi bamba. Lεε, Zezu fεre nzi-ε mgbudf ya. ¹⁰ Ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri ká i do zadε na, i daa bayri ká ndaya ndaya zuo tul-e. ¹¹ Fale le, Eroɔf báy nzob yum feri na, i sie ni í luo mbúo ká tul-e, í nduo ni maagari mbay ká nduy mgbilik mgbilik, roo í pieke ni ha Pilad ba kɔ robay. ¹² Ká bil namke ku hoy, Pilad báy Eroɔf i pɔɲ tul ngani bari ká pola na, a í vi ba nzob buo kɔ.

I kuɲ bay hudf bo tul Zezu
(Mat 27.15-26; Mrk 15.6-15; Zaa 18.39-19.16)

¹³ Pilad mbu *ngerenzob fe poyri, báy ngerε Zibri báy ruo nzobri ¹⁴ a baa ha ri mii: «Í víke báy ledban key na ha mɔ í baa mii, ka ula nzobri a daa ha tul-ri ngɔɲ. Nda ndad! Roo le, zadka mɔ vbi ni baykeri ká pol-ri le, mɔ zɔɲ kaaya mbɔw ká í dáake bay bo tul-e na ya. ¹⁵ *Eroɔf kara zɔɲ kaaya be ya ndaw. Sawke mini ze, ka pieke ni ha mɔ robay. Ledban key na, ka daa kaaya mbɔw ká maa bay haɲa ni zɔɲke hudf ya! ¹⁶ Munu kara, mɔ haɲa ri zɔɔf ni báy ndoy dɔɲ. Fale le, mɔ pɔɲ ni.» ¹⁷ [Banɔuo, ká bil nam fe sum *nam suoriya tɔi saa bil koy na, Pilad tina nzob mbɔw saa hul sal ha ruo Zibri, bay ɔi le, ba fe saw puo bari.] ¹⁸ Báyii le, ruo nzobri daa fe báy nzaa-ri gɔm riw bele mii: «I ledban na key, a í tina Barabas ha buru!» ¹⁹ Be Barabas na, ka ba nzob ká i mɔba ni bo hul sal, bay ɔi le, ka suru tigbaa nzobri ha ri tɔi ká bil ngerepuo ká Zuruzalem, a i nzob mbɔw ká dɔi.

²⁰ Munu ká Pilad hii bay pɔɲ Zezu na, ka baa bay ba kɔ robay ha ruo nzobri. ²¹ Roo le, i daa fe báy nzaa-ri gɔrum kpuru mii: «Ber ni! Ber ni ber maa! Ber ni do tul puu say hudf!»

²² Lεε, Pilad mbi bay faa bal ba sayke a baa mii: «A ku waa, kaaya ɔi

roo ka daa le? Mɔ zɔɲ fe mbɔw ká bay haɲa ni zɔɲke hudf ya. Munu kara, mɔ haɲa ri nda ni báy ndoy dɔɲ. Fale le, mɔ pɔɲ ni.» ²³ Be nu ku báyii le, i gedε bayke í gúuke fe ba pola pola bay haɲa ni ber Zezu do tul puu say hudf. Lεε, fe gúu bari na kal tul Pilad, ²⁴ ro haɲa ni mbi nzi-ε ká dɔi, a pɔɲ faa ha ri bay haɲa ri daa fe ká law-ri hii. ²⁵ Be ze, nzob ká tɔi-tɔi a i nzob ká i mɔba ni bo hul sal na, Pilad tina ni munu ká law-ri hii, a pɔɲ Zezu na maa nduo ndúo nzob yumri, bay haɲa ri daa fe zɔɲ ni munu ká law ruo nzobkeri hii.

I ber Zezu do tul puu say hudf
(Mat 27.32-44; Mrk 15.21-32; Zaa 19.17-27)

²⁶ Zadka i séke Zezu ba zadf ika ni na, i dar nzob mbɔw ká Sirɔn ká uru saa puo bisuy, riɲ-ε ba Simɔn. Lεε, nzob yumri mɔba ni í haa ni yaa puu say hudf Zezu a sob a séke fal-ε.

²⁷ Báyii le, ruo nzobri se fal-ε ngɔi bamba. Máyri kara se fal-ε í re-rew báy mbii nun-ri mɔbobo mɔbobo, a í nda law-ri zadf zadf bay tul-e. ²⁸ Lεε, Zezu fεre nun-ε ba luo-ri a baa ha ri mii: «Máy Zuruzalemri! I re-rew bay tul-i ya! Roo le, í re bay tul-ri báy tul vu baarɔ maa, ²⁹ bay ɔi le, namri ká'a ví vuku na, nzobri baa mii, suoriya ba taa máa suori ká i mɔɔɲ nzob ba mbɔw ya, ká ledf aw wɔn bari ya. ³⁰ Namke ku na, nzobri tiika saw réke sùo-ri bay haɲa kuo ka tóɔɔ a reɲ ri, mase mɔɔɔ ka guba tul-ri gbukru a púɔf ri. ³¹ I ko, zadka i daa fe mini key zɔɲ pam puu na waa, fe ɔiri ze i daa zɔɲ puu huoke na ro le?»

³² Ro, í vi báy dɔmbirimri sidɔi zɔɲ Zezu bay ika ri zɔɲ ni. ³³ Zadka i tɔike ri zadf ká riɲ-ε ba Tunɔuo Tul na báyii le, nzob yumri ber Zezu do tul puu say hudf ká dɔi. Dɔmbirimri na, i ber ri sidɔi bele ndaw. Nzob mbini do tul puu say hudf kɔ ká tundo hoɔo be, a nzob mbɔe laa le, do tul puu say hudf kɔ ká tundo gel be. ³⁴ Lεε, Zezu baa mii: «Baa! Mu nda buma

ziŋ ri, bay ʒi le, fe ká i ɗaa ku na, i ko ya.» Ro, nzob yumri faa gari beri í ɗaa dji dji roo í leke kɪ. ³⁵ Nzobri ɗo zadɛ na ku, a í ko ferri ká kal na. A bari ngerɛ Zibri laa le, i sie Zezu í baa mii: «Zadka'a ba *Krisi, nzob ká Ngerɛwuru naa ni bay píe ni ví yaa nzobri na le, ka yaa sùo-ε be kɪ sùo-ε munu ká'a yaa nzob haŋwri na ha buru ko!» ³⁶ Nzob yumri kara i sie ni ndaw, í soro ba lakun-ε, a í ha ni mbii fe sùuke ³⁷ í baa mii: «Zadka mù ba mbay Zibri le, mu yaa sùo-ɔ sùo-ɔ ha buru ko!» ³⁸ Mbede huf ká Pilad ha ri ber ɗo tul-e na baa mii: «Be key na, ka ba mbay Zibri.» ³⁹ Leε, sakra dombirimri ká sidí ká i ber ri ɗo tul puu say huf na, nzob mbini lod Zezu a baa mii: «Mù ba Krisi, nzob ká Ngerɛwuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na ya le woo! Mu yaa sùo-ɔ sùo-ɔ kɪ, a mú yaa buru ndaw!» ⁴⁰ Báyyi le, nzob taa haŋw uru ziŋ ku-ε na a baa ha ni mii: «Mù hɛ Ngerɛwuru ya le woo! Bay ká i kuŋ bo tul-a na ɗo munu ká taa be ndaw. ⁴¹ Taa náa le, ɗo báy zadɛ, bay ʒi le, náa ziŋ fe kaaya náa ká maa báy ped ɗaa náa. Roo le, be na, ka ɗaa fe kaaya mbɔw ya.» ⁴² Ro, a fere nun-ε ba luo Zezu a baa ha ni mii: «Zezu, zadka mù ví réke mbay na le, mu kér se tul-i.» ⁴³ Leε, Zezu baa ha ni mii: «Mì baa ha mù ta-taŋ ba tusue kɪ: vuri key na, mù káw ziŋ mɪ ká zad káw ndadɪ ká luo Ngerɛwuru.»

Huf Zezu

(*Mat 27.45-56; Mrk 15.33-41; Zaa 19.28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Maa báy síe ká ɗo law tul na báyyi le, fe guba nun síe ha zadri riw bele ɗo gbukru kpuru maa báy síe ká fere sùo-ε. Leε, gari kún bil *hul kaŋi Ngerɛwuru na saka saa sikda tár. ⁴⁶ Báyyi le, Zezu ɗaa fe belɛŋ a baa mii: «Báa! Mɪ pɔŋ ɔmi bi bo bil nduo-ɔ!» Fal bay na ku báyyi le, law-ε ví tuo. ⁴⁷ Zadka ngerenzob yum ko ferri ká kal na munu báyyi le, ka pisi Ngerɛwuru a baa mii: «Ba tusue,

ledban key na, ka ba nzob ká bay ti tul-e ya.»

⁴⁸ Ruɔ nzobri ká i ví ɗo zadɛ bay kóko ferri ku na, zadka i ko ferri ká kal na munu báyyi le, i ɗaa síe í nda law-ri zad zad, a í yɛike faa puɔ. ⁴⁹ Nzobri riw bele ká i ba nzob buo Zezu, báy máyri ká i su Zezu saa kuɗu zad ká Galele na, i ɗo ɗi ɗi í ko ferri ká kal na ɗeke.

I ɗaa Zezu bo luo huf

(*Mat 27.57-61; Mrk 15.42-47; Zaa 19.38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Nzob mbɔw munu riŋ-ε ba Zezeb ká puo be ɗo Arimate ká ba puo Zibri. Ka ba nzob ká law-ε ndadɛ bamba, a ba nzob fe ɗaa báy zadɛ a giyaŋ nam ká Ngerɛwuru a ví réke mbay ká tusiri key na nzokɗo. Be na, ka ba nzob mbɔw ká sakra kuɗu nzob kún sal bay luye ká luo Zibri, roo le, bay ká i kuŋ bo tul Zezu, báy fe ká i ɗaa ziŋ ni na, ka hii ziŋ ri ya. ⁵² Báyyi le, ka uru a se luo Pilad a vbi ni huf Zezu na bay voro. ⁵³ Zadka Pilad hii ziŋ ni na báyyi le, ka se a vaa mbi huf Zezu na a kaari báy gari pie ká ndadɛ bamba, a ɗaa bo huo tisaw ká i kperɛ ba luo huf ba táw ká i ɗaa huf bo ɗi ba mbɔw ya báy. ⁵⁴ Ba nam ped ndebe ká saw síe tòn ndji hoy bay haŋa *nam mgbaka taŋam Zibri ka tji na. ⁵⁵ Máyri ká i su Zezu saa kuɗu zad ká Galele na, i se fal Zezeb ba zad luo huf bay kóko tupal ndaw, bay kóko fe ká i ɗaa báy huf Zezu ndaw pi. ⁵⁶ Zadka i ko zadɛ na báyyi le, i yɛi í se puɔ, í leke numri báy vay ferri ká bare fu bɔy bɔy bay ɗaa zuo tul huf Zezu na. Falɛ ku le, i mgba taŋam sùo-ri ká nam mgbaka taŋam na, munu ká *bol kusol bari Zibri baa na.

24

Zezu tji saa luo huf

(*Mat 28.1-10; Mrk 16.1-8; Zaa 20.1-10*)

¹ Tibie ped ká nzaaru síe dimasi ɗo ɗi ya bay sil na, máyri na tji í se ba tupal báy numri ká i zuu ká

bare fu büy büy na. ² Zadka i tji tupal na báyyi le, i ko maa tisaw ka i mbiike nzaa luo hud na giri bo fi mbiw. ³ Lee, i rii í se di, le, i ko hud Ngerembay Zezu na ya. ⁴ Zadka i ko bay baa mbaa na, nzobri sidí, gari bari nduy ziriri ziriri tji ri, ⁵ ha hje daa ri ngji bamba ha ri diñ tul-ri ba siri. Báyyi le, nzobkeri baa ha ri mii: «Bay ji roo ì nzaa nzob ka kaw bay kumnun ka sakra nzob huferi le? ⁶ Zezu ti zad ni ya; ka tji saa luo hud a kaw bay kumnun. I ker se tul bay ka'a baa ha ri bay dol be ka'a doke kuđu zad ka Galele na. ⁷ Ka baa mii: beri *Vu Nzob na, do nun hanja ri pon beri ha nzob feyari mba beri, í ber beri do tul puu say hud. Ndeke di nam sayke le, beri tji saa luo hud.»

⁸ Báyyi le, mayri na i ker se tul bay ka Zezu baa ha ri pola na. ⁹ Zadka i yji saa tupal na ku báyyi le, i baa bayke ha led nduobal-eri ka duo fale mbiw bay nzob hawri ka i do zin ri na riw bele. ¹⁰ Mayri ka i baa bayke ha *nzob nday nzaapedri na, ba Mari ka puo be do Madala, Zani ndaw, Mari maá Zak ndaw, roo bay may hawri ka i do zadé zin ri ku ndaw pi. ¹¹ Roo le, bari nzob nday nzaapedri na, i laa bay baa mayri na ba lom hoy, ze í daa law-ri bo tul bay bari na ya. ¹² Báyyi le, Piyer uru siya a duu a se tupal na, a duu kom ba bil luo hud na, le, ka ko gari ka i kaarike Zezu hoy zuo di. Fale ku le, ka yji a se puo, le, law-ε nzaa ni bay tul fe ka kal na.

Zezu kie sùo-ε ha led nduobal-eri ka faa Emayus
(Mrk 16.12-13)

¹³ Namke ku hoy, led nduobal-eri sidí se ba puo ka rin-ε ba Emayus. Puoke ku na di bay Zuruzalem maa sal faa duo fale sidí. ¹⁴ I do loko soro ferri riw bele ka kal na. ¹⁵ Zadka i do baa bayri na ku, í mayke ki báyyi le, Zezu ki sùo-ε soro ba lakun ri a se zin ri. ¹⁶ I ko ni ki, roo le, fe guba nun-ri gbibli ha ri ko ni ba Zezu ya.

¹⁷ Báyyi le, Zezu vbi ri bay a baa mii: «Soro ji ropie todo law-ri roo, i lo í seke faa mini key le?» Zadka i laa vbiw be na báyyi le, i sii bal-ri zik í taa, í do bay ker bay. ¹⁸ Lee, nzob mbiw ka sakra bari ka rin-ε ba Kiliopas baa ha ni mii: «Nzobri riw bele ka ngerepuo ka Zuruzalem key laa bay key, waa bo mu do ha roo, mu laa bay ferri ka kal ka bil namri ka sie ni key ya le?» ¹⁹ Lee, Zezu vbi ri mii: «Bay jiri le?» Lee, i baa ha ni mii: «Bay ferri ka kal ka tul Zezu ka Nazaref ka'a ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru, ka do bay hurusuo daa fe ndaw, baa bay ka nun Ngerewuru bay nun nzobri riw bele ndaw na. ²⁰ Ngerenzo fe poyri bay ngeri naari Zibri pon ni ha ri daa bay hud bo tul-e í ber ni do tul puu say hud. ²¹ Be ze buru daa law buru te di nzokdo mii, ka'a tina led Izarayelri saa nduo nzob tul ngani bururi. Fekeri kal ba nam say ro vuri. ²²⁻²³ Mayri ka sakra buru led nduobal-eri key i tji pied í se tupal, le, i zin hud Zezu ya. Ze í yji í ví baa mii, led nzaapedri ka nulue ví tji tul-ri í baa ha bari mii, Zezu kaw bay kumnun. Bayke ku na ha buru kaw yer. ²⁴ Nzob haneri ka sakra buru key na i se tupal na, le, i zin ferri riw bele munu ka mayri baa na, roo le, be Zezu na i ko ni bay nun-ri ya.»

²⁵ Báyyi le, Zezu baa ha ri mii: «Nzob law tiyari! Daa mina ì daa law-ri bo tul bayri riw bele ka *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru baa na vaa ya le woo! ²⁶ Do nun hanja *Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzobri na, ka ko seke fe mini key ndaw roo, a zin rin dika ka luo Ngerewuru na. Waa, í ko ya le woo!» ²⁷ Fale ku le, Zezu mbi bay a baa ha ri laa bay ferri riw bele ka do bil mbede Ngerewuru ka se tul-e na, tii sawke saa bil mbede *Moyze a seke kpuru tji bil mbede nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele.

28 Zadzka i se dī ya báy puo ká i se ba badī na báyii le, Zezu mbi nun-ε tim rīi nzoβ ká'a séke ba zad kī. 29 Lεε, i kuŋ ni bay haŋa ni kaw ziŋ ri, bay ji le, ba tilaw ká sie ti mbāa. Zadzka'a rīi a kaw ziŋ ri ká hula, 30 a kaw nzaa fe sūm ziŋ ri na báyii le, ka mbi maapa a dāa taambol ha Ngerewuru, rōo a haw ha ri. 31 Be nu ku rōo, nun-ri ví taŋ ha ri kō ni ba Zezu na kī, roo le, ka zee ká sakra bari ku rik.

32 Báyii le, i baa bay ká sakra kī mii: «Zadzka'a ví baa bay ha buru laa, a tina bay feri ká do bil mbede Ngerewuru ká law buru mbi ba huu ká dī ha buru ká faa na, law buru vi huο mgbalak ká dī. Wāa do munu ya le woo?» 33 I uru kod hōy í yīi í se Zuruzalem í vāa ziŋ led nduoβal-eri ká duo fale mbjw báy bari hawri ká i mbu kī na. 34 Lεε, bari ká i mbu kī na i baa ha ri mii: «Ngerembay tīi saa luο hud kī ba tusue! Simōn kō ni báy nun-ε!» 35 Báyii le, bari ká tul-ri sidī na kara, i kīi fal feri ká Zezu dāa ziŋ ri ká faa, báy faa ká'a hāwke maapa na, be rōo í kóke ni ba Zezu báy.

Zezu tīi sakra led nduoβal-eri

(Mat 28.16-20; Mrk 16.14-18; Zaa 20.19-23; Ped 1.6-8)

36 Zadzka i do bāa bay kōβ báy na báyii le, Zezu kī sūo-ε tīi sakra bari mbu dāa a baa ha ri mii: «Dekeke ka sād ziŋ rī.» 37 Báyii le, hīe dāa ri ha ri to dek dek í ker í baa mii, kō ya le bari kō wuru. 38 Lεε, Zezu vbi ri a baa mii: «Mina rōo law-ri nzaa ri munu le? Mina rōo ì māj bay ká bil law-rī munu le? 39 I kō nduo-iri báy bal-iri key í kō, ba bi kī ze mī kaw key! Zaa sūo-i í kō. Wuru ti báy naysuo báy hūru munu ká ì kō mī key ya.» 40 Zadzka'a baa bay na munu ha ri báyii le, ka kie ri bol kol nuο ká do nduo-eri báy bal-eri na ha ri kō. 41 Lεε, suoriya mbaa bil law-ri a dāa ha ri yāake bay be na ya a í kaw yer. Lεε, Zezu vbi ri bay mii: «Ì

do báy fe sūm le?» 42 Lεε, i víke báy sīi túoke mbjw ha ni. 43 Ze, ka yāa a sū ká nun-ri ku.

44 Fale ku le, ka baa ha ri mii: «Bay feri ká mī baa ha ri báy dol bi ká mī do ziŋ ri kōβ rōbay na ze do key: Do nun haŋa bayri riw bele ká i baa se tul-i ká do bil mbede Ngerewuru ká *Moyze dāa, báy taa nzoβ yāaŋa bay saa nzaa Ngerewuru ndaw, rōo báy Mbede Simri ndaw na, o báy zadε.» 45 Ze a ha nun-ri ví taŋ bay haŋa ri láake bay ká do bil mbede Ngerewuru, 46 a baa ha ri mii: «Bay ká mbede Ngerewuru baa na ze do key: *Krisi, nzoβ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yāa nzoβri na, do nun haŋa ni ka kō seke fe a hu, a ndeke dī nam sayke le, a tīi saa luο hud a kaw báy kumnun. 47 Ndad bay haŋa ri ka-kāa Bay Kereke báy zadri riw bele báy riŋ-ε: tīi sawke saa ngerepuo Zuruzalem key, a se báy saw puo nzoβri bod bod riw bele, bay haŋa ri suo kér bay bari ká tul feyāa bari bo, ha Ngerewuru ka nda buma ka ziŋ ri. 48 Baari na, ì ba nzoβ bay nasi bay fe niri na key. 49 A le, fe ini ká Bāa waa ziŋ rī pola na, bi kī sūo-i mī píeke ha rī báy*. Ze ì káw ngerepuo na key kpuru bo, í ziŋ hūrusuo ká'a úru saa nulue na ndaw rō.»

Zezu se ba nulue

(Mrk 16.19-20; Ped 1.9-11)

50 Fale ku le, Zezu tīi saa Zuruzalem a se ziŋ ri dī ya báy Betani. Ká zadε ku na, ka ura nduo-ε a sām fe zuo tul-ri. 51 Zadzka'a do sām fe ha ri munu na, Ngerewuru naa ni ká sakra bari a ha ni se luο-ε ká nulue. 52 A bari laa le, i ruo ni. Fale le, í yīi í se Zuruzalem báy bawda suoriya. 53 Nam báy nam na i kaw bil *hul kani Ngerewuru a í pisi ni.

* 24:49 24.49 Fe ini ká Zezu a píeke na, ba Tem Law Pie.

Zaa

Bay kere Ngerewuru ka Zaa daa mbedeke

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Mbede key na kie Zezu ba Bay Ngerewuru ka do banugo, be ka'a «vi yaa suo zinj nzoɓ, a daa puo zinj naari» (1.14). Bay fe daa sanri ka ba fe ka kie fe, bay feri ka'a fere nzobri bay nzi-ε lem lem se tul fe sanjkeri ndaw na, nzoɓ daa mbede key na, ha naa kori mii, hurusuo Zezu bay bawda rinj mgbaka na uru saa luo Ngerewuru. Ka kij fal orɔ bie soro ka Zezu lo zinj led nduobal-eri ka bil sunj ka i mgbake ni, roo a baa bay se tul mgbaka ka i mgba Zezu, vbiwri ka i vbi ni, hud be ka tul puu say hud, bay tji be saa luo hud.

Mbede key na do boɗ bay taa Matiye, Marki, bay Luku. Zaa na kij fal pedri ka Zezu daa, kakalke le, ba hayri ka kuɗu zad ka Zude bay Galele. Mbii, mase maapa, mase nzoɓ koro baduri, ka ba feri ka Zibri ko ba vaa na, Zezu mbi a kieke nzobri tusue bay ka se tul-e kij suo-ε a baa mii: «Nzoɓ ka kon mbii se ni le, ka vi luo-i a nzo mbii» (7.37). Robay, ka baa mii: «Bi na, mi ba nzoɓ koro badu taa tusueke» (10.11).

Nzoɓ daa mbede key na, kij fal feri key na riw bele bay haɗa ri ko mii, Zezu ba Krisi, Vu Ngerewuru, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na. Zadka i daa law-ri bo tul-e le, i kaw bay kumnun bay faa be.

Maa bayri ka do bil-e

Zezu ba Bay Ngerewuru: 1.1-18

Zaa Batis bay titire led nduobal
Zezuri: 1.19-51

Pedri ka Zezu daa ka zad ruo: 2-12

Bayri ka Zezu baa ha led nduobal-eri pola roo bay huka: 13-17

Koko seke fe bay hud Zezu: 18-19

Tji Zezu saa luo hud bay nzobri ka'a tji tul-ri: 20-21

Zezu Krisi ba Bay

¹ Pola ndaw roo bay haɗa feri riw do na, be ka i di ni ba Bay na do doɗ ro. Ka do zinj Ngerewuru, a ba Ngerewuru. ² Bay na do zinj Ngerewuru bay tiika saw feri hoy. ³ Bay faa be na, Ngerewuru daake feri riw bele; fe ka'a daa bay faa be ya na, mbiw tiya. ⁴ Be na, saw kaw bay kumnun uru saa luo-ε. A kaw bay kumnunke ku na ba zad tana ka daa ha nun nzobri mgbuda ka di. ⁵ Zad tana ku na hie banugo ka bil sunj tilo, le, sunj tilo na yaa bay zad tana na ya*.

⁶ Ngerewuru pie led nzaaped be ka rin-ε ba Zaa†. ⁷ Leε, be na, ka vi ba nzoɓ bay nasi zad tana na, bay haɗa nzobri riw bele i laa bayke bo, i daake law-ri bo tul bay zad tana na. ⁸ Be Zaa kij suo-ε na, ka ba zad tana ya, roo le, ka vi bay baa bay nasi zad tana na. ⁹ Zad tana ku na, ba zad tana taa tusueke. Ka'a vi tusiri key a hie kad kad ka bil law nzobri riw bele.

¹⁰ Be ka i di ni ba Bay na, ka do tusiri key. Ze Ngerewuru daa tusirike na bay faa be hoy kara, nzobri ka tusiri key na i tuu ni ya. ¹¹ Ka vi saw puo be, le, nzobri yaa ni ba suo-ri ya. ¹² Roo le, bari riw bele ka i yaa ni i daa law-ri bo tul-e na, ka ha ri faa bay haɗa ri vi ba vu Ngerewururi. ¹³ I vika ba vu Ngerewuru munu ka i mbonke nzoɓ ya: bay faa sim ya ndaw, faa law hiiya nzoɓ ya ndaw, roo le, ba Ngerewuru kij ze ha mbona fieke na.

¹⁴ Be ka i di ni ba Bay na, ka vi yaa suo zinj nzoɓ a daa puo zinj naari. Law kere bay tusue bay mbaa bil law-ε gbay gbay. Buru na, buru

* 1:5 1.5 Nday bay haneri baa mii: «sunj tilo na mba tul bay zad tana na ya.» † 1:6 1.6 Ba Zaa Batis.

kɔ rinj dika be. Ba rinj dika led mbijw hoy keklek ká uru saa luu Ngerewuru. ¹⁵ Zaa baa nasi bay ká se tul-e mii: «Ì kɔ, ba nzob key ze mĩ baa bay be mii: “Nzob ká’a ví fal-i vuku na, ka mba mĩ pavbad, bay ji le, ka do pola doḍ ndaw roo, i mbónj mĩ báy.”»

¹⁶ Naari riw bele na, Ngerewuru ha naari law kere be, ba fe sami ká kay tul kɪ tul kɪ ba pola pola. ¹⁷ Pola lew na, ka ha naari *bol kusol báy faa *Moyze. Roo le, timbede key na, ka ha naari law kere báy tusue bay báy faa Zezu *Krisi. ¹⁸ Nzob mbijw mini kɔ Ngerewuru báy nun-ε ya. Roo le, be ká’a ba led mbijw hoy keklek, a ba Ngerewuru kɪ sùo-ε, a kaw lakun Bi-ε na ze daa ha náa tũukeri ni.

Zaa Batis baa nasi bay Zezu

(*Mat 3.1-12; Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18*)

¹⁹ Nam mbijw munu, ngeredomay Zibri ká Zuruzalem pie nzob fe poyri báy *Leviri ha ri se luu Zaa bay vbika ni bay, bay kókɔ waa, be na ka ba ve le? ²⁰ Zadka i se luu-ε na báyji le, ka gbir ya a yinjra báy bay ta-taḥ ha ri mii: «Bi na, mĩ ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na ya‡.»

²¹ Lεε, i vbi ni na robay mii «Mù ba nzob ve kɪ le? Waa, mù ba *Eli leŝ?» Zaa yinjra báy bay mii: «U-uu, mĩ ba be ya.» I yji í vbi ni na robay mii: «A waa, mù ba nzob yaaḥa bay saa nzaa Ngerewuru ká Ngerewuru waa bayke na le*?» Ka yinjra báy bay ha ri mii: «Ba bi ya.»

²² Ro, í vbi ni bay mii: «A key waa, mù ba nzob ve kɪ gbad le woo? Mu yinjra báy bayke ha buru vaa baa ha nzobri ká i pie buru na. A bo kɪ sùo-ɔ na waa, mù baa bay mina kɪ ze se tul-a na le?» ²³ Lεε, Zaa yinjra báy bay ká Ezay nzob yaaḥa

bay saa nzaa Ngerewuru baa pola lew na mii: «Bi na, mĩ ba be ká baa bay belen ká bil law kor mii: “I léke faa Ngerembay ha ni ka do sikda kparak kparak na‡!”»

²⁴ Ká sakra nzob nzaapedri ká i pie ri ba luu Zaa na, Farizi haneri ká i do di na, ²⁵ i vbi ni bay key mii: «Munu ká mù ba Krisi ya ndaw, mú ba Eli ya ndaw, a mú ba nzob yaaḥa bay saa nzaa Ngerewuru ká buru giyan ni ya ndaw na waa, bay ji kɪ ndaw roo, mù daa tul nzobri nduo mbii le?» ²⁶ Lεε, Zaa yinjra báy bay ha ri mii: «Bi na, mbii ze mĩ daa tul-rĩ nduo di, roo le, nzob mbijw do sakra baari ku ká i kɔ ni ya. ²⁷ Be ká’a ví fal-i vuku na, ka kal tul-i pavbad. Sal dikon ká bal-ε hoy kara, mĩ maa bay hina ya.»

²⁸ Fe niri riw bele key na kal ká Betani ká nzaa kporombii Zurdε ká fi kelu. Zade ku ze, Zaa daa tul nzobri nduo mbii ká di.

Zezu ba Vu Badu Ngerewuru

²⁹ Nzaaru kɪ na báyji le, Zaa kɔ Zezu ká se vuku ba luu-ε na ro a baa mii: «Ì kɔ, be key na ka ba *Vu Badu Ngerewuru ká’a náa feyaa nzobri ká tusiri key na zu‡. ³⁰ Ba be na key ze, mĩ baa bay be pola mii, “nzob ká’a ví fal-i vuku na, ka kal tul-i pavbad, bay ji le, ka do pola doḍ ndaw roo i mbónj mĩ báy.” ³¹ Kpuru tji timbede key na, ka ba nzob ve kara, bi na mĩ kɔ ya. Roo le, mĩ ví daa tul nzobri nduo mbii bay haḥa led Izarayelri tũuke ni ba be ká Ngerewuru waa bay be na.»

³² Zaa baa nasi bay ká se tul-e mii: «Mì kɔ Tem Ngerewuru di saa nulue munu ká bede pie a kaw tul-e kɔkɔ. ³³ Ka ba nzob ve kara, mĩ kɔ ya báy, roo le, Ngerewuru ká píe mĩ ha mĩ daa tul nzobri nduo mbii na baa ha mĩ mii: “Mu kókɔ Tem Ngerewuru di a kaw tul nzob mbijw. Ba be ze a

‡ **1:20** 1.20 Báy nzaa gerek le, nzob key na ba Krisi, a báy nzaa eboro laa le, ba Mesi. § **1:21** 1.21 I kji Malasi 4.5-6; 3.23-24; Mat 11.14; 17.10-16. * **1:21** 1.21 I kji Kijna bol kusol ba sidike 18.15. † **1:23** 1.23 Ezay 40.3. ‡ **1:29** 1.29 I kji Tji kele 12.1-28.

dáa nzobri nduo bil Tem Law Pie.”
³⁴ Bi na, mĩ kɔ fekeri na báy nun-i, a mí baa nasi bayke ha rĩ mii: be na, ka ba Vu Ngerewuru.»

Titire leɔ nduobal Zezuri

³⁵ Nzaaru kɔ na, Zaa báy leɔ nduobal-eri ká tul-rĩ sidĩ na, i ɔo zad ɔol be ká pola na ku rɔbay.

³⁶ Zadka'a mbi nun-ε a kɔ Zezu ká ɔo kali na báyji le, ka baa mii: «Ì kɔ, be na ka ba *Vu Baɔu Ngerewuru!»

³⁷ Leɔ nduobal Zaaari ká sidĩ na, i laa munu báyji le, i uru í tɔŋ fal Zezu na.

³⁸ Zadka Zezu fere kóm a kɔ ri na báyji le, ka vbi ri bay mii: «Haa jĩ ze ì nzaa le?» Leɔ, i yji í vbi ni bay mii: «*Rabi*,» (má rake baa mii gan tul-i), «Mù naa zad haa le?» ³⁹ Leɔ, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Ì vi le, ì kókɔ báy.» Báyji le, i se zinj ni í kɔ zad nam be, a í kaw zinj ni kpuru maa báy huu mgbaj ká taa korok.

⁴⁰ Leɔ nduobal Zaaari ká i laa bay Zezu a í tɔŋ fal-ε na, nzob mbijwke ba Andere, yu Simon Piyer. ⁴¹ Fale ku le, Andere vaa zinj yu-ε na a baa hã ni mii: «Buru zinj *Mesi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzobri na!» (Mára saw rinke le, ba Kri). ⁴² Leɔ, ka su Simon na a seke ni luo Zezu. Zadka Zezu mbi nun-ε a kɔ ni na, ka baa mii: «Bo na, mù ba Simon vu Zaa, i ɔika mù ba Sefas.» (Mára saw rinke le, ba Piyer.)

⁴³ Nzaaru kɔ na báyji le, Zezu hii bay seke ba kuɔu zad ká Galele, ze a vaa zinj Filiɔ a baa hã ni mii: «Mu se fal-i.» ⁴⁴ (Filiɔ na ba nzob ká Besayda, puo be báy Andere báy Simon Piyerri mbijw hɔy.) ⁴⁵ Leɔ, Filiɔ na vaa zinj Nataniyel a baa hã ni mii: «Nzob ká *Moyze baa bay se tul-e ɔo bil *mbede bol kusol ká *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru kara baa bay se tul-e ndaw na, buru zinj ni ro! Ba Zezu, vu Zezeb ká puo ká Nazareɔ.» ⁴⁶ Báyji le, Nataniyel baa hã ni mii: «Waa, fe

kere a úru saa Nazareɔ na ku ndaw zu le?» Leɔ, Filiɔ yjinra báy bay hã ni mii «Mu vi le, mù kókɔ báy.»

⁴⁷ Zadka Zezu mbi nun-ε a kɔ Nataniyel ká vi ba luo-ε na báyji le, ka baa bay se tul-e mii: «Ì kɔ key, be na, ka ba leɔ *Izarayel taa tusueke, ká fe úla nun nzob mbijw kara ti sùo-ε ya.» ⁴⁸ Nataniyel na kaw yer a yji a vbi ni mii: «Daa mina ndaw rɔɔ mù tuu mĩ taŋ mini key le?» Leɔ, Zezu yjinra báy bay hã ni mii: «Mĩ kɔ mù ɔoɔ báy káw bo ká saw puu nzum ku hɔy rɔɔ, Filiɔ dí mù báy.» ⁴⁹ Báyji le, Nataniyel baa hã ni mii: «Mbay, bo na mù ba Vu Ngerewuru a mú ba mbay leɔ Izarayelri!» ⁵⁰ Zezu yjinra báy bay hã ni mii: «Mù ɔaa law-a bo tul-i bay kókɔ ká mĩ kɔ mù ká saw puu nzum ku na le? Mù kókɔ fe kereri ngji bamba tasiri kal taa be ni key na báy.» ⁵¹ Leɔ, ka baa na rɔbay mii: «Mĩ baa ha rĩ ta-taŋ ba tusue kɔ: ì kókɔ nulue mgbuɔa bolon hã leɔ nzaaped Ngerewururi hilke ba luo-ε, í ɔirake vi luo-í bi *Vu Nzob na*.»

2

Zezu se zad yaana kɔ ká Kana

¹ Fale ká ndeke dí nam sayke na, nam suoriya yaana kɔ ɔo bil ngerepuo ká Kana ká kuɔu zad ká Galele. Maa Zezu ɔo zadɛ ku ndaw, ² le, i dí Zezu báy leɔ nduobal-eri ba zad yaana kɔke na ku ndaw pi. ³ Báyji le, him puo nzobri*, le, maa Zezu ví baa hã ni mii: «Him na ti mbaa ro.» ⁴ Roo le, ka yjinra báy bay hã ni mii: «Maa, waa ba bo ndaw rɔɔ, mù kie mĩ fe ká mĩ ɔaa le woo? Nam bi na tɔŋ rɔbay.» ⁵ Báyji le, mi-ε na yji a baa hã nzob ɔaa pedri mii: «Fe ká'a baa ha rĩ na, ì ɔaa.»

⁶ Zadɛ ku na durari ká i ɔaa báy tisaw ba yie zuo dí; ba durari ká Zibri ɔaa mbii zuo dí bay wáake

§ 1:42 1.42 Báy nzaa aramri le, ba Sefas, a báy nzaa gerek laa le, ba Piyer. Zadka Zezu hã rin fie key na hã Simon na, ka hã ni ped kɔ boɔ ro ze bay ɔaa. * 1:51 1.51 I kɔji Tiika saw fe 28.10-22.

* 2:3 2.3 Ba him ká yin ya ká Zibri nzo ká nzaa fe sum banuo.

sùo-ri *taŋ kad kad munu ká ba fe saw puo bari. Bil durake mbjw le, maa toy mbii sidfi ya le, sayri munu. ⁷ Ro, Zezu baa ha nzoɓ dáa pedri na mii: «Ì dáj mbii mbaa durari na key.» Ze, i dan mbii na ha ni mbaa di dɔrɔrɔ dɔrɔrɔ. ⁸⁻⁹ Fale ku le, Zezu yi a baa ha ri mii: «Ì ví kaa mbii key na í séke ha nzoɓ mbika tul ped nam suoriya na.» Leɛ, i kaa mbii ká fere sùo-ɛ ba him na í séke ha ni. Be na, ka kɔ zad ká uru saa di ya, roo le, nzoɓ dáa pedri ká i kaa mbiike na máa, i kɔ. Zadka nzoɓ mbika tul ped nam suoriya na lie mbii ká fere sùo-ɛ na báyii le, ka kaw yer, a di wara nzoɓ máy na ¹⁰ a baa ha ni mii: «Mára sawke ká ba tusue le, i haŋa him ká ndad bamba na ha nzoɓri nzo maa ri gulay gulay pola ndaw roo, í ha ri hay ká raa ya na báy. Roo le, him ká ndad bamba tasiri na, bo mù kɔrɔ do kpuru tji timbede key!»

¹¹ Be ze ba fe san ká Zezu daa titire dekɛ ká Kana ká kuɗu zad ká Galele. Ka kie ri ha ri kɔ riŋ dika be, ze led nduoɓal-eri dáake law-ri bo tul-e. ¹² Fale ku le, ka se ngerɛpuo ká Kapernayum báy mi-ɛ, yu-eri ndaw, roo led nduoɓal-eri ndaw a í kaw di nam haneri munu.

Zezu nii nzoɓ dáɓ fe híeri ká hul kani Ngerɛwuru

(Mat 21.12-13; Mrk 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Munu ká *nam suoriya Zibri ká ba *nam suoriya tji saa bil koy tɔn di ya deb na, Zezu uru a se ngerɛpuo Zuruzalem. ¹⁴ Zadka'a ri a se bil mgbaj ká *hul kani Ngerɛwuru do di na, ka ziŋ nzoɓri ká i do báy ndayri ká bay hí-hie ndaw, baduri ndaw, roo bederi ndaw. Ka ziŋ nzoɓri ká i ba nzoɓ kju kji vu lariri ká nzaa tutakra bari na kara ndaw pi.

¹⁵ Báyii le, Zezu daa ndoy don báy sal, a níike ri báy badu bari báy ndayri na riw bele zuo fal hul kani Ngerɛwuru. Ka mii vu lari nzoɓ kju

kji lariri na, a kira tutakra bari na zuo siri. ¹⁶ Ka yi a baa ha nzoɓ dáɓ bederi na mii: «Ì faa fe baari na í tji ke tji ká zad ni key ba ke! I daa hul Baa na ba hul fe hie ya!»

¹⁷ Zadka led nduoɓal-eri kɔ munu na báyii le, i ker se tul bay ká i daa do bil mbede Ngerɛwuru ká baa mii, «Kon hul bo na dáa m̄ lok lok†.»

¹⁸ Báyii le, ngerɛ Zibri vbi ni bay mii: «Fe san ji ndaw roo, mù dáa bay kieke buru mii, Ngerɛwuru ha mù faa bay dáa fe mini key na le?»

¹⁹ Leɛ, Zezu yiŋra báy bay ha ri mii: «Zadka i nduku hul kani ni key le, nam say le, m̄ úra ba kji.»

²⁰ Leɛ, ngerɛ Zibri yiŋra báy bay ha ni mii: «Úwaa, hul ká buru daa mbiimbam siŋ niŋ pɛɛ yie ndaw roo, o key le, bo mù baa mii, nam say hoy le, mù úra ba kji ke?»

²¹ Tusueke le, hul kani ká Zezu baa bayke na, ka baa se tul sùo-ɛ ká'a huka a daa nam say le, a tji saa luo hud. ²² Fale ká Zezu tji saa luo hud a kaw báy kumnun na, led nduoɓal-eri ker se tul baykeri ká'a baa ha ri na, a í daa law-ri bo tul bay ká do bil mbede Ngerɛwuru, báy bay ká tji saa nzaa Zezu na ndaw.

Zezu kɔ bil law nzoɓri riw bele

²³ Zadka Zezu do Zuruzalem bay daa *nam suoriya tji saa bil koy na báyii le, bil namkeri ku na, nzoɓri ngji bamba daa law-ri bo tul-e bay tul fe sanri ká'a daa. ²⁴ Roo le, Zezu daa law-ɛ bo tul-ri ya, bay ji le, ka kɔ kɛr bay bari riw bele. ²⁵ Ka se sie nzoɓ ká bay haŋa ni ka tina saw feri ká tul nzoɓri ha ni ya. Be kji sùo-ɛ na, ka kɔ fe ká do bil law nzoɓri ká nziya na ngid bele.

3

Zezu báy Nikodem

¹ Nzoɓ mbjw munu ká sakra *Fariziri riŋ-ɛ ba Nikodem a ba ngerɛdomay Zibri. ² Ka vi luo Zezu ba san a baa ha ni mii: «Mbay, buru

† 2:17 2.17 Simri 69.10.

kɔ ɛ, ba Ngerewuru ki ze pie mu bay hana mu ba nzob fere buru fe, bay ji ɛ, fe sanri ka mu daa na, nzob ka Ngerewuru sad zin ni ya ɛ, ka ti ma ba bay daa ya.»³ Lɛɛ, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «Mi baa ha mu ta-tan ba tusue ki: zadka i mbon nzob ba ki ya ɛ*, nzobke ku na ti ma ba bay doko sakra nzobri ka Ngerewuru re mbay ka tul-ri na ya.»

⁴ Bayji ɛ, Nikodem na yji a vbi ni bay mii: «Waa, nzob di taw dɔd ro key ɛ, a daa mina ndaw roo a yji ha ri mbon ni ba ki ɛ? Waa, nzob a ma ba bay yji a rii bil mi-ɛ ha ri mbon ni ba sidi robay ɛ?»⁵ Lɛɛ, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «Mi baa ha mu ta-tan ba tusue ki: zadka, i mbon nzob bay faa mbii bay Tem Ngerewuru ya ɛ†, nzobke ku na ti ma ba bay doko sakra nzobri ka Ngerewuru re mbay ka tul-ri na ya.»⁶ Nzob ka i mbon ni bay faa naysuo ɛ, ka do ba naysuo, a nzob ka i mbon ni bay faa Tem laa ɛ, ba Tem Ngerewuru ki ze ha ni kaw bay kumnun.⁷ Bay ka mi baa ha mu mii, do nun hana ri mbon ri ba ki na, ndad bay hana mu kaw yer ka di ya.⁸ I ko, zuu kuu munu ka law-ɛ hii, ɛ, mu laa gire, roo ɛ, mu ko zad ka uru saa di ya ndaw, zad ka se ba badi ya ndaw pi. Ze mbona taa Tem Ngerewuru ka mbon nzob na kara, do faa mbijw munu ndaw.»

⁹ Bayji ɛ, Nikodem baa ha ni mii: «Feke ku na a doko mina zu ɛ?»¹⁰ Lɛɛ, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «Bo ka mu ba nzob fere fe ka rin-a mba bamba ka tusiri *Izarayel na waa, mu ko saw feri na key ya ɛ?»¹¹ Mi baa ha mu ta-tan ba tusue ki: buru baa bay feri ka buru ko ta-tan na ha ri, a buru baa nasi bay fe ka buru ko bay nun buru, roo ɛ, i hii bay yana nasi bay buru na ya.¹² Zadka i daa law-ri bo tul feri ka do tusiri key ka mi baa bayke ha ri

na ya waa, i daa mina ndaw roo bay daa law-ri bo tul feri ka nulue ka mi baa bayke ha ri na ɛ?¹³ Nzob mbijw mini kara uru ka tusiri key a se nulue a ko saw feri ka di ya bay. Ba bi *Vu Nzob huo-i ka mi uru saa nulue mi vi tusiri key, a mi maa bay tina saw feri ha ri laa.¹⁴ Pola lew na *Moyze zuu fe ba soy a sin mbanra puu a ura ni do siya ka bil law kor‡. Do faa mbijw munu ndaw, bi Vu Nzob na i sin mi i ura mi do siya¹⁵ bay hana nzob ha ha ka daa law-ɛ bo tul-i ɛ, ka kaw bay kumnun ka do banuo.¹⁶ I ko, Ngerewuru hii nzobri ka tusiri key ngji bamba, a ha Vi-e ka ba led mbijw hoy kekkek, bay hana bo nzob ha ha ka daa law-ɛ bo tul-e ɛ, ka ti bie ya, roo ɛ, a kaw bay kumnun ka do banuo na.¹⁷ Tusueke ɛ, Ngerewuru pie Vi-e vi tusiri key bay daa bay bo tul nzobri ya, roo ɛ, bay hana nzobri yaa suori bay faa be.¹⁸ Nzob ka daa law-ɛ bo tul-e ɛ, bay ti tul-e mbaa. A nzob ka daa law-ɛ bo tul-e ya laa ɛ, bay do tul-e banuo, bay ji ɛ, ka daa law-ɛ bo tul Vu Ngerewuru ka ba led mbijw kekkek na ya.¹⁹ Faa daa bayke na ze do key: zad tana vi tusiri key, roo ɛ, nzobri hii sun tilo a i tun zad tana na ngeren, bay ji ɛ, ped daa bari ndaya.²⁰ Nzob ha ha ka daa fe ka ndaya na, ka im zad tana na im a duu ni duu, bay ji ɛ, ka daa hie bay ped daa ndaya beri na a tji a do zad hie gbari gbari.²¹ Roo ɛ, nzob ka daa fe bay faa tusue bay na, ka vi zad tana bay hana nzobri ko ta-tan mii, ped daa beri na, ba fe ka a zuoke zin Ngerewuru.»

Zaa Batis baa nasi bay

²² Fale ku ɛ, Zezu bay led nduobal-eri uru i se ba zad ki ka ku du zad ka Zude a kaw di zin ri nam maa fe, a daa tul nzobri nduo mbii.²³ Zaa kara do daa tul nzobri nduo mbii ka Enon; zadɛ ku na do di

* 3:3 3.3 «Mbona ka bay faa Tem.» Bay nzaa gerek ɛ, ma ba bay ba sidi ze do di: mbon nzob ba ki, mase, mbona taa hay ka uru saa nulue. † 3:5 3.5 I kji Ezekiyel 36.25-27. ‡ 3:14 3.14 I kji Ruo bari 2.4-9.

ya báy Salim, ba zadf ká mbiiri ngii bamba do di. Ruo nzobri vi luo-ε, le, ka daa tul-ri nduo mbii. ²⁴ Ká bil sewke ku na, i mgba Zaa naa hul sal ya báy.

²⁵ Báyyi le, lef nduobal Zaa haneri tii saw máy bay zinj Zif mbijw munu se tul waa sùo ká ba fe saw puo bari na. ²⁶ Ro, í se luo Zaa a í baa ha ni mii: «Mbay, nzob ká do zinj mù ká nzaa kporombii Zurdε ká fi kelu ká mù baa nasi bay be ha buru na, timbedε key na, ka daa tul nzobri nduo mbii ha nzobri riw bele se ba luo-ε.» ²⁷ Báyyi le, Zaa yji a baa ha ri mii: «Zadka Ngerewuru ha fe ha nzob ya le, nzob mbijw mini kara maa bay zinj ya. ²⁸ Bi na, mi ba *Krisi ya, roo le, mi ba nzob ká Ngerewuru pie mi vi pola ha ni. Baari ki sùo-ri na, i maa bay baa nasi bay ká mi baa na. ²⁹ I ko, wara nzob máy na, máy be do bay tul-e. Roo le, nzob buo nzob máy na, do di ya ká lakun-ε bay láa ni ndaw, a do bay bawda suoriya bay láa kusol nzob máy na. Bi na, mi do munu ba nzob buo nzob máy na. Zadka ruo nzobri se fal Zezu na, suoriya mbaa bil law-i gbay gbay. ³⁰ Ndad bay haña rin-ε ka mgba ba pola pola, a bi laa le, mi yji ba fal. ³¹ Be ká uru saa nulue na ka kaw tul feri riw bele. Nzob ká uru saa tusiri key na, ka ba taa tusiri a baa bay feri ká'a ko ká tusiri key. A nzob ká uru saa nulue a vi laa le, [ka kaw tul feri riw bele,] ³² a baa nasi bay fe ká'a ko bay nun-ε ndaw, a laa bay suk-e ndaw pi. Roo le, nzobri riw bele yaa nasi bay be na ya. ³³ A roo le, nzob ká yaa nasi bay be na, ka hii bayke do di mii, Ngerewuru baa tusue bay na ki. ³⁴ Tusueke le, nzob ká Ngerewuru pie ni na, ka nday bol nzaa Ngerewuru, bay ji le, Ngerewuru ha Tem be mbaa bil law-ε gbay gbay. ³⁵ Baa naari na, hii Vi-e a pon faa daa feri riw bele zuo nduo-ε. ³⁶ Nzob ká daa law-ε bo tul Vi-eke na le, ka kaw bay kumnun ká do

banguo. A nzob ká daa vu mbom bo tul-e ya le, ka ti káw báy kumnunke na ya, roo le, here Ngerewuru do tul-e banquo.»

4

Zezu báy máy ká Samari

¹⁻³ *Fariziri laa mii, Zezu daa ha nzobri vi ba lef nduobal-eri, a daa nzobri nduo mbii mba Zaa. (Tusueke le, Zezu ki sùo-ε daa tul nzobri nduo mbii ya, roo le, lef nduobal-eri ze daa tul nzobri nduo mbii.) Zadka Zezu laa mii, soro feri ká'a daa na tɔɔ bo suku Fariziri na báyyi le, ka uru ká kuɔu zadf ká Zude a zol, a yji ba kuɔu zadf ká Galele.

⁴ Roo le, ká bay haña ni se kuɔu zadf ká Galele na, a kál báy faa ká bo kuɔu zadf ká Samari. ⁵ Báyyi le, ka tji puo mbijw ká rin-ε ba Sikar ká do di ya deb báy waa ká bulu bari *Zakob ha vi-e Zezeb ká pola lew na*. ⁶⁻⁸ Ká zadε ku na, luo mbii ká Zakob tie pola lew na do di. Munu ká Zezu hañari a taa bamba na báyyi le, ka taa a kaw nzaa luo mbii na. A lef nduobal-eri laa le, i se ba bil puo bay hie fe sum. Be nu ku le, maa báy sie ká do law tul ro zu.

Báyyi le, máy mbijw munu ká kuɔu zadf ká Samari na vi bay dñj mbii. Leε, Zezu baa ha ni mii: «Máy, ha mi mbii mi nzo.» ⁹ Báyyi le, máy na do yer a yjira bay bay ha ni mii: «Daa mina roo bo ká mù ba Zif le, mù gón mi mbii bay nzoko, bi ká mi ba máy ká Samari na le woo!» (Ka baa munu, bay ji le, Zibri bay *nzobri ká Samari na zuo ki bari tiya.) ¹⁰ Leε, Zezu yjira bay bay ha ni mii: «Zadka mù ko fe law kere ká Ngerewuru mgba zinj nzobri, a mú tuu nzob ká gón mù mbii nzoko na le, bo ki sùo-o ze mù gón ni mbii na pola, le, a haña mù mbii ká uo yaw yaw ká bay haña mù kawke bay kumnun ká do banquo na.»

¹¹ Báyyi le, máy na yji a vbi ni mii: «Mbay, luo mbii le di bamba, a bo

* 4:5 4.5 I kji Tiika saw fe 33.19.

le, mù ti báy fe dǎŋ mbii ya; waa, mù dǎa mina ndaw roo bay zín mbii ni key ká uo yaw yaw na bay nzoko le?

¹² Luo mbii key na bulu buru Zakob ze ha buru. Ba luo mbii ká be kị ka nzo, báy vi-eri báy fe hol beri kara ndaw pi. Waa, bo na mù mba tul bulu buru Zakob na le woo?»

¹³ Báyyi le, Zezu yjira báy bay ha ni mii: «Nzob ha ha ká nzo mbii ká luo mbii key na le, kon mbii kị a seke ni báy. ¹⁴ Roo le, nzob ká nzo mbii ká mǐ haŋa ni na le, kon mbii kị ti seke ni mbaa mgbaj, bay ji le, mbii ká mǐ haŋa ni na, a doko munu ba mbii ká uo suo suo ká bil law-ε bay haŋa ni káwke báy kumnun ká'a doko banquo na.»

¹⁵ Leε, máy na baa ha Zezu mii: «Mbay, ze bo munu zu le, mu ha mǐ mbiike na bay haŋa kon mbii kị ka se mǐ mbaa ndaw, a mí se sie yi vi zad ni key bay dǎŋ mbii kị na mbaa ndaw pi.»

¹⁶ Zezu yi a baa ha ni mii: «Mu se mú vaa dǐ wara bo, a bo báy kị, í yi í vi.» ¹⁷ Leε, máy na yjira báy bay ha ni mii: «Mǐ ti báy wara ya.» Leε, Zezu baa ha ni mii: «Bay bo do báy zadε. Wara bo tiya munu ká mù baa, ¹⁸ roo le, mù yaa wara zad ndebe, a hay ká mù káwke timbedε key kara, ba wara bo ya ndaw. Bo na, mù baa sùo bay kị ze ha mǐ.»

¹⁹ Báyyi le, máy na yjira báy bay ha ni mii: «Mbay, mǐ ko le, mù ba nzob yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru. ²⁰ Bulu bururi na, i rùo Ngerewuru ká tul kuo ká kudú zad ká Samari key†, roo le, baari Zibri kị ì gedε mii, zad ká bay rúo Ngerewuru ká dǐ na ba Zuruzalem.»

²¹ Báyyi le, Zezu yjira báy bay ha ni mii: «Máy, mu daa law-a ka bo tul bay ká mǐ baa ha mù key. Nam ká'a ví vuku na, zad rúo Baa Ngerewuru a doko ba kị-kii; nzob ti séke sie séke

tul kuo key ya ndaw, ká Zuruzalem ya ndaw pi. ²² Baari nzobri ká kudú zad ká Samari na, nzob ká ì ruo ni na ì ko sawke tan ya‡. A buru Zibri laa le, nzob ká buru ruo ni na, buru ko sawke ta-tan, bay ji le, pam na vi báy faa Zibri. ²³ A le, nam a ví vuku, ze namke na vi ro, ká nzob rúo Baa taa tusuekeri na, i rúo ni báy faa Tem ndaw, báy faa tusue bay ndaw pi. Nzobri ká i ruo ni mini key na ze ka hii. ²⁴ Ngerewuru na ba Tem, a le, nzobri ká i ruo ni na, ka hii bay haŋa ri rúo ni báy faa Tem ndaw, báy faa tusue bay ndaw pi.»

²⁵ Báyyi le, máy na baa ha ni mii: «Mǐ ko le, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzobri, be ká i dǐ ni ba *Krisi na a vika. Zadka'a vi le, ka'a tina saw feri *tan kad kad riw bele ha naari.» ²⁶ Leε, Zezu yjira báy bay ha ni mii: «Ba bi kị ze mǐ do baa bay zín mù key.»

²⁷ Ká zadε ku na, led nduobal-eri ví zín ni, le, tuku ri ha ri kaw yer bay tul máy ká Samari ká'a do baa bay zín ni na ku. Be nu ku hoy kara, nzob mbijw ká sakra bari ká'a maa bay vbika ni bay mii, fe ji ze beri vbi, mase bay ji kị roo beri baa zín máy na ku kara, tiya ndaw. ²⁸ Báyyi le, máy na pon tinay mbii be na bo nzaa luo mbii, a yi a se bil puo a vaa baa ha nzobri mii: ²⁹ «Ì vi í ko ledban ká kji fal fe daa biri riw bele ká mǐ daa ká pola lew key na zín mǐ. Waa, a bá Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na zu le woo?» ³⁰ Leε, nzobri tji ká bil puo yir a í se ba luo Zezu na.

³¹ Saw sieke ku na led nduobal-eri kod ni mii: «Mbay, mu su fe!»

³² Roo le, ka yjira báy bay ha ri mii: «Fe sum bi do dǐ ku ká bay haŋa mǐ su, roo le, baari na ì ko fe sumke ya.» ³³ Báyyi le, led nduobal-eri vbi kị bay ba lie ba lew mii: «A ku waa,

† 4:20 4.20 Nzobri ká tusiri Samari na, i daa hul do tul kuo ká riŋ-ε ba Garizim na, do kor zad ká tusiri Samari, bay ji le, Zibri nii ri ká sakra bari. ‡ 4:22 4.22 Nzobri ká tusiri Samari na, mbederi riw bele ká i daa ká fal Moyze na, i tun bayke ngeren. Be mini ze, faa ká bay haŋa ri tũuke Ngerewuru ba pola munu ká Zibri na, tiya.

nzob haɛ vi báy fe sum ha ni su le woo?»³⁴ Lɛɛ, Zezu ba ha ri mii: «Fe sum bi na ba d́aa law hiiya nzob ká píe mǐ, a mí d́aa ped ká'a pɔɲ zuo nduo-i na ha ni ɔ báy zadɛ. ³⁵ Baari na ì baa mii: “Few niɲ ndaw roɔ, a bá few vbíe fe pay báy.” A bi le, mǐ baa ha ri: ì mbi nun-rǐ í ko wáari ká d́o ku. Para fe paykeri ngɔɲ riw bele, a d́o d́i ya bay vbíe ro! Do faa mbjw munu ba nzobri ká i d́o d́i ya bay d́aa law-rǐ bo tul-i. ³⁶ Nzob ká vbíe fe pay na, ka zinj fe tunduo-ɛ ro; ka mbu fe paykeri ká ba nzobri na, bay haɲa ri káw báy kumnun ká d́o baɲguɔ na. Be mini ze, nzob ká ru fe, báy nzob ká vbíe fe pay na, i d́aa suoriya zinj kǐ mbjw hoy, ³⁷ bay ji le, sim bay b́aa nzobri ká baa mii, “nzob mbjw ru fe, a nzob kǐ laa le, vbi-vbiekɛ” na ba tusue bay na kǐ. ³⁸ Mǐ píe rǐ ha ri vbíe fe pay ká zad ká ì ru fe ká d́i ya. Nzob kǐri ze i ru fe, roɔ baari na ì vbíe fe pay bari na báy.»

³⁹ Nzobri ngji bamba ká bil kudu zad ká Samari na, i d́aa law-ri bo tul Zezu bay tul bay ká máy na baa ha ri mii: «Ka kji fal fe d́aa biri ká pola lew riw bele ha mǐ na.» ⁴⁰ Sawke mini ze, zadka nzobkeri ku vi luo Zezu na, i kod ni bay haɲa ni ka káw zinj ri. Ze, Zezu kaw zinj ri nam sidǐ. ⁴¹ Nzobri ngji bamba tasiri i d́aa law-ri bo tul-e bay tul bay ká'a baa ha ri na. ⁴² I baa ha máy na mii: «Timbedɛ key na, buru d́aa law buru bo tul Zezu bay tul bayri ká mù kji ha buru hoy ya, roo le, ba fe ká buru laa báy suku buru kǐ, a búru ko ta-taɲ mii, ba be na kǐ ze ka ba Nzob Yaɲa Nzobri ká tusiri key.»

⁴³ Zadka Zezu d́aa nam sidǐ zinj ri ká zadɛ ku na, ka uru a se ba puo be ká kudu zad ká Galele. ⁴⁴ Tusueke le, Zezu baa ta-taɲ sùo-ɛ kǐ mii, nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru na, i d́aa mbay bo tul-e ká tusiri be ya. ⁴⁵ Roo le, zadka'a tji kudu zad ká Galele na, nzobkeri ya ni báy kere, bay ji le, bari kara i se zad *nam

suoriya tji saa bil koy ká Zuruzalem na ndaw, a í ko fe sanri riw bele ká Zezu d́aa ká d́i na.

Zezu vaa vu ngeredomay

⁴⁶ Zezu báy led nduoɔal-eri i yji ba kǐ í se Kana ká d́o kudu zad ká Galele ká'a fere mbii ha ni vi ba him ká d́i na. Ká zadɛ ku na, ngeredomay mbjw d́o d́i ká sùo vi-e se ni naa puo ká Kapernayum. ⁴⁷ Zadka'a laa mii Zezu vi saa kudu zad ká Zude a d́o kudu zad ká Galele na báyji le, ka se luo-ɛ a kod ni bay haɲa ni ka se a vaa vaa vi-e ká d́o d́i ya bay huka na. ⁴⁸ Lɛɛ, Zezu baa ha ni mii: «Zadka ì ko fe sanri báy ferǐ ká ndad kóko ya le, ì ti d́aa law-rǐ bo tul-i ya.» ⁴⁹ Báyji le, ngeredomay na yjinra báy bay ha ni mii: «Mbay, kóɔ nguo hoy mu se puo bi ba vaa ká vu-i na a huka.» ⁵⁰ Lɛɛ, Zezu baa ha ni mii: «Mu zól mú se puo; vu-ɔ na vaa ro.» Ngeredomay na d́aa law-ɛ bo tul bay ká Zezu baa ha ni na a zol faa puo.

⁵¹ Zadka'a se faa koɔ roɔbay na báyji le, nzob ped beri i sùo nun-ɛ í baa ha ni mii: «Vu-ɔ na vaa báy kere!» ⁵² Báyji le, ngeredomay na vbi ri bay mii: «Maa báy saw síe mina ndaw roɔ led na vaa ku le?» Lɛɛ, i yjinra báy bay ha ni mii: «Lie ku na, maa báy síe ká fere sùo-ɛ, ze sùo zaɲa be na ɔke.» ⁵³ Lɛɛ, bi-ɛ ko ro, ba saw síeke ká Zezu baa ha ni mii, vu-ɔ na vaa ro na zu. Báyji le, be báy nzob ini beri riw bele na, i d́aa law-ri bo tul Zezu. ⁵⁴ Be ze ba fe san ndeke d́i ba sidfike ká Zezu d́aa ká fal yji be saa kudu zad ká Zude, a vi kudu zad ká Galele na.

5

Zezu vaa nzob ká sùo-ɛ hu wǔo

¹ Fal ferǐ ku na, Zibri d́aa nam suoriya bari, le, Zezu uru a se ba ngerepuo Zuruzalem na roɔbay. ² Ká Zuruzalem na, faa kòko mbjw ba faa kál baduri d́o d́i. Di ya báy faake ku na, d́aɲa d́o d́i ká i mbuo fe í pud ba tem zad ndebe d́o d́i. Riɲ zadke ku

na i dī báy nzaa eboro ba *Betesda**. ³ Temri ká i pudf dō lakun mbiike ku na, nzoḅ semri ṅgji bamba tasiri i naa dī radf radf; nzoḅ rawri ndaw, nzoḅ kpederi ndaw, roo nzoḅri ká sùo-ri hu wũo ndaw pi. [Bari na, i naa í giyan mbii ká'a lán, ⁴ bay ji le, bil nam haneri ku na, ledf nzaapedf taa Ngerembay dī a ví dō bil mbii na a lan. Leε, nzoḅ sem ká dī titire dēkre, a dō bil mbii ká lan ku na le, semke na dō mina mina hoy kara, suo nzoḅke na a vaa báy kere.]

⁵ Nzoḅ mbjw ká dī ku na, sùo-ε se ni naa dī daa mbiimbam sɪŋ say pare tɔno sidí ro. ⁶ Zadka Zezu mbi nun-ε ka'a kɔ ni naa sem bole dī bamba na báyji le, ka vbi ni mii: «Waa, mù hii bay haṅa sùo-ɔ vaa le?» ⁷ Nzoḅ sem na yjɪnra báy bay ha ni mii: «Mbay, zadka mbii na lan le, nzoḅ mbjw ká bay mbika m̃ a daa m̃ nduo dī na tiya. Zadka m̃ nzaa faa bay séke dī le, nzoḅ k̃j ví kuṅ pol-i gbaḍf a dō dī pola dɔḍf ha m̃.» ⁸ Báyji le, Zezu baa ha ni mii: «Úru siya mú mbi hii bo a mú se-seḍf!» ⁹ Ká zadε ku hoy le, sùo ledban na vaa ni kiyaw kiyaw, a mbi hii be a se-seḍf.

Feke ku na kal ká síe nam mgbaka taram Zibri. ¹⁰ Báyji le, ṅgeredomay Zibri baa ha nzoḅ ká sùo-ε vaa ni na mii: «Vuri key na ba nam mgbaka taram ká nzoḅ daa pedf ya. Bol kusol buru na ha faa ká bay haṅa nzoḅ soḅ hii ká bil nam key na ya.» ¹¹ Leε, ka yjɪnra báy bay ha ri mii: «Nzoḅ ká vaa m̃ key na baa ha m̃ mii: "Mbi hii bo mú se-seḍf."» ¹² Báyji le, i vbi ni mii: «A waa nzoḅ ve k̃j ze baa ha mù le?» ¹³ Roo le, nzoḅ ká ha sùo-ε vaa ni na, ba nzoḅ ve kara ka kɔ ya, bay ji le, Zezu zee rik ká sakra ruo nzoḅri ká i dō zadε na.

¹⁴ Fale ku báyji le, Zezu yji a zɪŋ nzoḅ ká sùo-ε vaa ni na ká bil *hul kani Ngerewuru a baa ha ni mii: «Mu laa, timbedε key na mù vaa kiyaw kiyaw ro. Roo le, mu daa

feyaa na mbaa. Munu ya le, fe ká ndaya kal tul-e taa hay key na a daa mù báy.»

¹⁵ Báyji le, ledban na zol a vaa baa ha bari ká i ba ṅgeredomay Zibri na mii, ba Zezu ze vaa beri. ¹⁶ Sawke mini ze, ṅgeredomay Zibri daa nun-ri bo tul Zezu ler ler, bay ji le, ka daa fe niri key na ká síe nam mgbaka taram bari. ¹⁷ Ro, Zezu yjɪnra báy bay ha ri mii: «Baa Ngerewuru daa pedf ba pola pola kpuru t̃ji timbedε key roḅay, a bi kara m̃ dō daa pedf.» ¹⁸ Bay tul bayke na ku ze ṅgeredomay Zibri nzaarake ni mba taa pola na ku roḅay bay ika ni. I hii bay ika ni bay tul *bol kusol *nam mgbaka taram Zibri ká'a tuṅ na ku hoy ya, roo le, ka yji a baa mii, Ngerewuru ba Baa beri, be ze a mgba sùo-ε a lieke ni.

Vu Ngerewuru daa fe ká Bi-ε hii

¹⁹ Báyji le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «M̃ baa ha r̃i ta-taṅ ba tusue k̃j: ledf na maa daa fe mbjw báy tul-e be k̃j sùo-ε ya. Fe ká Bi-ε daa na ndaw roo, ka daa báy. Feri riw bele ká Bi-ε daa na, be na kara daa faa mbjw munu ndaw. ²⁰ I kɔ, Baa ledf na kɔ Vi-e ba nzoḅ nun-ε, a kie ni ferri riw bele ká'a daa sùo-ε k̃j. Ka'a kie ni pedri ká bay daa roḅay mba hay ká i kɔ key na, le, ì káw yer. ²¹ Munu ká Baa tina nzoḅri saa luo huf a ha ri kaw báy kumnun na, Vi-e kara ha kumnun ha nzoḅri ká'a hii faa mbjw munu ndaw. ²² Roḅay, Baa Ngerewuru na kuṅ bay bo tul nzoḅ mbjw ya, roo le, ka pɔŋ pedke zuo nduo Vi-e bay haṅa ni ka kúnke bay ka bo tul nzoḅ, ²³ bay haṅa nzoḅri riw bele i daa mbay ka bo tul Vi-e na munu ká i daake mbay bo tul Bi-ε na. Nzoḅ ká daa mbay bo tul Vi-e na ya le, ka daa mbay bo tul Bi-ε ká píe ni na ya ndaw.

²⁴ «M̃ baa ha r̃i ta-taṅ ba tusue k̃j: nzoḅ ká laa bay bi, a daa law-ε bo tul nzoḅ ká píe m̃ le, ka dō báy kumnun

* 5:2 5.2 *Betesda*: ká bil t̃jw mbedε haneri ká piedke na, i daa ba *Bezada*.

ká dɔ ɓaŋguɔ na. Nzobke ku na i ti dɔ́a ɓay ɓo tul-e ya, roo ɛ, ka kal nzaa huɗ na ro a kaw ɓáy kumnun.

²⁵ «Mì ɓaa ha rì ta-taŋ ɓa tusue kɪ: nam a ví vuku, ze namke na vi ro, ká huɗri láa kusol Vu Ngerewuru, a nzobri ká i laa kusol-e na laa ɛ, i káw ɓáy kumnun. ²⁶ Munu ká Baa led dɔ ɓáy hɔrusuo kɪ sùo-ɛ ká ɓay haŋa nzob kaw ɓáy kumnun na, ka ha hɔrusuoke ha Led na ɓay haŋa ni ka ha nzobri kaw ɓáy kumnun faa mbɔw munu na ndaw. ²⁷ Roɓay, ka ha faa ha Led na ɓay haŋa ni ka kuŋ sal ɓay ka zúo tul nzobri, ɓay ɔi ɛ, ka ɓa *Vu Nzob. ²⁸ I ha ɓay key na ka tuku rì ya, ɓay ɔi ɛ, nam a vika, ká huɗri riw bele ká i naa bil luɔ huɗ na, i láa kusol Vu Ngerewuru ²⁹ a í tɔi saa dɪ. Bari nzob hayri ká i ɓa nzob dɔ́a ped kereri na, a haŋa ri tɔi í kaw ɓáy kumnun. Roo ɛ, ɓari nzob hayri ká ped dɔ́a ɓari ndaya ɓaŋguɔ na, i tɔi saa luɔ huɗ ɓay haŋa ri dɔ́a ɓay huɗ ɓo tul-ri. ³⁰ Bi na, mì maa ɓay dɔ́a fe mbɔw ɓáy tul gaŋ sùo-i ya. Mì kuŋ sal ɓay zuɔ tul nzobri, roo ɛ, kúŋ sal ɓay ɓi na dɔ ɓáy zadɛ ndaw, ɓay ɔi ɛ, mì nzaa faa ɓay fe ká law-i ze hii ya, roo ɛ, ɓay dɔ́a fe ká law Ngerewuru ká píe mì ze hii.»

Nasi bayri ká kie Zezu ɓa Vu Ngerewuru

³¹ Zezu ɓaa mii: «Zadka ɓa ɓi ze mì ɓaa nasi ɓay ɓi sùo-i ɛ, nasi bayke na dɔ́a fe ya. ³² Roo ɛ, ɓa nzob kɪ ɓod ze ɓaa nasi ɓay ɓi na. Ze, mì ko ndaw, nasi ɓay ká'a ɓaa se tul-i na ɓa tusue ɓay. ³³ Baarì na ì píe nzaaped ɓa luɔ Zaa†, ɛ, nasi ɓay ɓe na dɔ ɓa tusue kɪ. ³⁴ I ko, ɓi na, nasi ɓay nzob ze mì se sieke ya, roo ɛ, mì ɓaa mini ɓay haŋa rì dɔ́ake law-rì ɓo tul-i í zínke pam. ³⁵ Zaa na dɔ munu ɓa huu ndele ká i dɔ́a huu taa dɪ ká'a hie kad kad, a ɛ, ɓaarì na ì dɔ́a suoriya ká bil zad taŋa ɓe na bole dɪ ndɔi munu hɔy. ³⁶ A roo ɛ, ɓi na, nzob nasi ɓay ɓi ká kal

tul-e taa Zaa na dɔ ku: ɓa pedri ká Baa pɔŋ zuɔ nduo-i ɓay haŋa mì dɔ́a ɔ. Pedri ká mì dɔ́a na ɓaa nasi ɓay se tul-i mii, ɓa Baa ze píe mì. ³⁷ A Baa Ngerewuru kɪ sùo-ɛ ká píe mì na, ɓaa nasi ɓay ɓi. Baarì na, ì laa kusol-e ba mbɔw ya ndaw, í ko nzaa pol-e ba mbɔw ya ndaw, ³⁸ a ɓay ɓe dɔ́a puo ká bil law-rì ya ndaw, ɓay ɔi ɛ, ì dɔ́a law-rì ɓo tul nzob ká'a píe ni na ya.

³⁹ «Ì békle bil mbede Ngerewuru ɓaŋguɔ, ɓay ɔi ɛ, ì ker í ɓaa mii, ì zín káw ɓáy kumnun ká dɔ ɓaŋguɔ na ká dɪ. Ba mbedeke na ku ze ɓaa nasi ɓay ɓiri na ká dɪ. ⁴⁰ Ze munu hɔy kara ì hii ɓay vika luɔ-i ɓay zín káw ɓáy kumnun na ya.

⁴¹ «Mì nzaa riŋ dɪka ká luɔ nzob ya, ⁴² roo ɛ, mì tuu rì ta-taŋ a mí ko law ini Ngerewuru ti bil law-rì ya. ⁴³ Bi na, mì vi ɓáy riŋ Baa, ɛ, ì hii ɓay mgbaka mì ɓa sùo-rì ya. A roo ɛ, zadka nzob kɪ ká vi ɓáy riŋ-ɛ ɓe kɪ, ɛ, ɓe ze ì mgbaka ni ɓa sùo-rì. ⁴⁴ Baarì na, ì hii zín riŋ dɪka ká luɔ nzob kɪ ɓa lie ɓa lew, a í hii nzáa riŋ dɪka ká uru saa luɔ Ngerewuru huɔ-ɛ ya. Waa, ì dɔ́ko zad haɔ ndaw roo, í dɔ́a law-rì ɓo tul-i ɛ?»

⁴⁵ «Baarì na, koko ká ì kér í ɓaa mii, ɓi ze mì dɔ́a ɓay ɓo tul-rì ká pol Baa. Ba *Moyze ká ì dɔ́a law-rì te tul-e nzokɔ na ze, a dɔ́a ɓay ɓo tul-rì. ⁴⁶ Zadka ì dɔ́a law-rì ɓo tul ɓay ká Moyze dɔ́a dɔ bil mbede ɓe ɛ, ì dɔ́a law-rì ɓo tul-i, ɓay ɔi ɛ, mbede ká'a dɔ́a na, ka ɓáake ɓay se tul-i zu. ⁴⁷ Roo ɛ, munu ká ì dɔ́a law-rì ɓo tul fe ká'a dɔ́a dɔ bil mbede na ya waa, ì dɔ́a mina ndaw roo, ì dɔ́a law-rì ɓo tul ɓay ɓiri na ɛ woo?»

6

Zezu ha fe sum ha ruɔ nzobri
(Mat 14.13-21; Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Fale ku na báyɔi ɛ, Zezu tuo maambii ká Galele ká i dɪ ɓa maambii ká Tiberiyad ndaw na a se fi kelu.

† 5:33 5.33 Ba Zaa Batis. I kɪi Zaa 1.19-27.

2 Ruo nzobri ng̃ji bamba tasiri tɔŋ fale, bay ʒi le, i ko fe saŋri ká'a d̄aa a v̄aake nzob semri. 3 Lɛɛ, Zezu báy led nduobal-eri i hil tul mbɔɔ í kaw d̄i. 4 Nam suoriya Zibri ká ba *nam suoriya t̄ji saa bil koy na tòn d̄i mb̄aa ro.

5 Zezu kɔ-kóm a kɔ ruo nzobri ng̃ji bamba tasiri ká i vi ba luo-ɛ, ze a baa ha Filib̄ mii: «Zad̄ ha ndaw ro, náa hieri fe s̄um ká d̄i bay haŋa nzobri key na i s̄u le?» 6 Ka vbi bay munu bay kókɔ w̄aa, Filib̄ a ȳinra báy bay mina ze ha ni le, bay ʒi le, ka kɔ fe ká be k̄i a v̄aa d̄aa na ro. 7 Lɛɛ, Filib̄ ȳinra báy bay ha ni mii: «Í! Ze lari ped̄ nam isod̄ sod̄ sid̄i hoy kara, buru ti híe fe s̄um ká'a máa bay haŋa ruo nzobri key na i z̄in nd̄ji nd̄ji í s̄u ya hoy!» 8 Lɛɛ, led̄ nduobal-ɛ k̄i ká riŋ-ɛ ba Andere, yu Simɔn Piyer na baa ha ni mii: 9 «Led̄ kuban mb̄iw munu ze d̄o báy maapa ba ndebe*, a s̄jiri ba sid̄i. A ku na w̄aa, a máa ruo nzobri na key le?» 10 Báyji le, Zezu baa mii: «Í ha nzobri riw bele káw siri baw.» Zad̄e ku na, suyri luo budum ká d̄i bamba; ze i kaw tul suy na. W̄arari ká i d̄o zad̄e ku na, tul-ri maa isod̄ sod̄ duo zad̄ ndebe (5.000).

11 Báyji le, Zezu ȳaa maapa na a d̄aa taambol̄ ha Ngerewuru, roo a ha led̄ nduobal-eri leke nzobri ká i kaw siri na. Ka ȳi a d̄aa faa mb̄iw munu báy s̄jiri na ndaw, a ha ri s̄u maa ri sib̄ sib̄ munu ká law-ri hii. 12 Zad̄ka i s̄u maa zad̄ kɔn bari riw bele na báyji le, Zezu baa ha led̄ nduobal-eri mii: «Í mb̄u bieri ká tòn na ká'a mgbaka a biɛ gɔr hoy.» 13 Lɛɛ, maapa ká ndebe ká i s̄u ká bie tòn na, i f̄aa mbaa budu ba duo fal-ɛ sid̄i.

14 Zad̄ka nzobri kɔ fe saŋ ká Zezu d̄aa na báyji le, i tii saw̄ baa mii: «Ba tusue k̄i, led̄ban key na, ka ba nzob̄ ȳaŋa bay saa nzaa Ngerewuru ká'a vika tusiri key†.» 15 Munu ká Zezu kɔ

ká i hii bay mgbaka ni báy hurusuo bay haŋa ni ka ba mbay bari na, ka naa s̄uo-ɛ ba k̄i robay a v̄aa kaw tul mbɔɔ huɔ-ɛ.

*Zezu se-seɛ ká tul mbii
(Mat 14.22-33; Mrk 6.45-52)*

16 Zad̄ka zad̄ d̄o pira pira na báyji le, led̄ nduobal-eri se nzaa maambii 17 í hil bil tuo í kaw d̄i, a í tii saw̄ tuo mbii ba Kapernayum ká d̄o nzaa kporombii ká fi kelu. Be nu ku le, zad̄ sii d̄od̄ ro zu, roo le, Zezu v̄aa z̄in ri ya robay. 18 Lɛɛ, bawda zuu kuu bivbid̄ bivbid̄, a laŋ mbii na kpuksu kpuksu.

19 Zad̄ka led̄ nduobal-eri hila tuo i se maa sal faa ndebe mase yieri munu báyji le, i mbi nun-ri í ko Zezu ká se-seɛ ká tul mbii a vi ba luo-ri vuku. Lɛɛ, h̄je d̄aa ri zikiki. 20 Roo le, Zezu baa ha ri mii: «Ba bi k̄i zu, í ha h̄je ka d̄aa ri ya!» 21 Ro ze, í hii bay mbika ni kaw bil tuo bari na, le, zad̄e ku hoy tuo na t̄ji nzaakon̄ ká i hii séke ba bad̄i na kpedere.

22 Nzaaruo k̄i báyji le, ruo nzobri ká i tòn ká nzaa kporombii ká fi kelu na i nzaa Zezu. I ko ndaw ká tuo mb̄iw hoy ze d̄o nzaa mbii na ku ba t̄aw. Ze tuoke ku na Zezu hil a kaw d̄i z̄in led̄ nduobal-eri ya, roo le, bari huɔ-ri hoy ze i kaw d̄i a í zólke. 23 Lɛɛ, tuo k̄iri uru saa ngerewuru ká Tiberiyad̄, í vi d̄i ya ká lakun zad̄ ká Zezu d̄aa taambol̄ ha Ngerewuru, roo a ha fe s̄um ha nzobri ká d̄i na. 24 A zad̄ka ruo nzobri kɔ Zezu ya ndaw, led̄ nduobal-eri ya ndaw na báyji le, i uru í hil í kaw bil tuori ku na, a í se ba Kapernayum bay nzáara ni.

*Zezu ba ngaw ká ha nzob̄ káwke
báy kumnun*

25 Zad̄ka i t̄ji fi kelu í z̄in Zezu na báyji le, i vbi ni mii: «Mbay, sie ha ze mù vi zad̄ ni key le?» 26 Zezu ȳinra báy bay ha ri mii: «M̄i baa ha ri ta-taŋ ba tusue k̄i: baari na í

* 6:9 6.9 Maapa key na ba maapa ká i d̄aa báy s̄um orge.Orge na, ba para fe pay ká nzob̄ k̄ukuri d̄áake maapa í s̄u. † 6:14 6.14 Í k̄ji K̄jina bol kusol ba sid̄ike 18.15-18; Mat 11.3.

nzaara mĩ bay maapa ká ì sụ maa rĩ sib sib hõy bo, ì nzaara mĩ bay kóko saw fe saṅ ká mĩ daa na ya. ²⁷ Ndad bay d́aa ped ṅṅṅ bamba bay tul fe sụm ká'a bíe g̃or hõy ya, roo ɛ, bay tul fe sụm ká'a haṅa nzobri káwke báy kumnun ká do baṅguo na. Fe sụmke ku na, bi *Vu Nzob ze mĩ haṅa rĩ. Ba bi k̃i ze Ngerewuru Baa ha mĩ hurusuo d́aa fe ká k̃eke mii, ka hii bayke zinj mĩ.»

²⁸ A báyji ɛ, i vbi ni bay mii: «Pedri ká Ngerewuru hii bayke na waa, buru d́aa mina ndaw roo, bay d́aa ɛ?» ²⁹ Lɛɛ, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Ped ká Ngerewuru giyaṅ bay kóko ká luorĩ na, ba d́aa law-rĩ bo tul-i bi ká'a pie mĩ vi na.»

³⁰ Báyji ɛ, i ỹi í vbi ni na robay mii: «Fe saṅ ji ndaw roo mù d́aa ha buru ko, a búru kóke bay bo na ba sùo bay ɛ? Waa, fe ji ndaw roo mù d́aa ɛ? ³¹ Bulu bururi ká pola lew na, i sụ fe ká i d̃i ba *manne* ká bil law kor munu ká mbede Ngerewuru baa mii: “Ka ha ri sụ fe sụm ká uru saa nulue‡.”» ³² Roo ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Mĩ baa ha rĩ ta-taṅ ba tusue k̃i: ba *Moyze ze ha rĩ fe sụm ká uru saa nulue na ya, roo ɛ, ba Baa ze ha rĩ ngaw taa tusueke ká uru saa nulue na. ³³ Tusueke ɛ, ngaw ká Ngerewuru ha na, ba be ká uru saa nulue a vi tusiri key, a ha nzobri káw báy kumnun ká do baṅguo na.»

³⁴ Báyji ɛ, i baa ha ni mii: «Mbay, mu ha buru ngaw key na baṅguo kpadara.» ³⁵ Lɛɛ, Zezu baa ha ri mii: «Bi ze mĩ ba ngaw káw báy kumnun ká do baṅguo na. Nzob ká vi luo-i ɛ, kon ti seke ni mbaa, a nzob ká d́aa law-ɛ bo tul-i ɛ, kon mbii kara ti seke ni mbaa ndaw. ³⁶ Roo ɛ, bi na mĩ baa ha rĩ ro: Ì ko mĩ báy nun-rĩ, ɛ, ì d́aa law-rĩ bo tul-i ya. ³⁷ Nzobri riw bele ká Baa ha mĩ na, i vika luoi. A nzob ká vi luoi ɛ, mĩ ti nii ni do kele ya, ³⁸ bay ji ɛ, mĩ vi saa nulue bay d́aa law hiiya bi ya, roo ɛ, bay

d́aa law hiiya nzob ká pie mĩ vi na. ³⁹ Law hiiya nzob ká pie mĩ na ze do key: nzobri ká'a ha mĩ na, ka hii bay haṅa mĩ p̃ṅ nzob mbijw mini kara ka bíe ya, roo ɛ, síe óro bie nam na, mĩ tína ri saa luohud. ⁴⁰ Tusueke ɛ, law hiiya Baa na ba haṅa nzobri riw bele tuu mĩ ba Vi-e, a í d́aa lawri bo tul-i bo í kaw báy kumnun ká do baṅguo na. Síe óro bie nam na, mĩ tína ri saa luohud.»

⁴¹ Zadka Zezu baa mii, «mĩ ba ngaw ká uru saa nulue» na, Zibri ṅguri bay ká sakra k̃i ⁴² i baa mii: «Be key na, ka ba Zezu, vu Zezeb na ya lo? Buru tuu bi-ɛ báy mi-ɛ ta-taṅ. Waa, d́aa mina ndaw roo, ka baa mii, beri uru saa nulue ɛ?» ⁴³ Lɛɛ, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Ì p̃ṅ nzaa nduo ṅguri sùo ká sakra k̃i. ⁴⁴ Zadka Baa ká pie mĩ na d̃i nzob ya ɛ, nzob mbijw mini kara ti vika luoi a d́aa law-ɛ bo tul-i ya. A nzob ká vi luoi ɛ, síe óro bie nam na, mĩ tína ni saa luohud. ⁴⁵ Pola lew na, *nzob yaṅa bayri saa nzaa Ngerewuru d́aa do bil mbede Ngerewuru mii: “Bari riw bele na, Ngerewuru ze a fére ri feš.” Ze nzob ha ha ká laa bay Baa, a ya fe fére be na ɛ, a vika luoi. ⁴⁶ Nzob mbijw mini kara ko Baa na báy nun-ɛ ya, roo ɛ, bi huoi ká mĩ uru saa luoi ze, mĩ ko ni. ⁴⁷ Mĩ baa ha rĩ ta-taṅ ba tusue k̃i: nzob ká d́aa law-ɛ bo tul-i na, ka do báy kumnun ká do baṅguo na. ⁴⁸ Bi na, mĩ ba ngaw káw báy kumnun. ⁴⁹ Bulu baari ká i sụ fe ká i d̃i ba *manne* ká bil law kor na, i hu riw bele. ⁵⁰ Roo ɛ, nzobri ká i re ngaw ni key ká uru saa nulue na, i ti huka ya mbaṅ. ⁵¹ Bi na, mĩ ba ngaw ká do báy kumnun ká uru saa nulue. Zadka nzob re ngaw ni key na ɛ, a káw báy kumnun ká do baṅguo na. Ngaw ká mĩ haṅa na, ba naysuoi. Mĩ ha munu bay haṅa nzobri ká tusiri key na, i káwke báy kumnun.»

⁵² Zadka Zibri laa munu na báyji ɛ, i uru báy rodi gododo ká sakra

‡ 6:31 6.31 Simri 78.24; T̃ji kele 16.15. § 6:45 6.45 Ezay 54.13.

kj mii: «Úwaa! Ledban key na waa, naysuo-ε taa minake ze a haɲa buru su ɛ woo?» ⁵³ Lεε, Zezu yjɪnra báy bay ha ri mii: «Mì baa ha rì ta-taɲ ba tusue kj: zadka ì yaa naysuo-i bi Vu Nzoɓ í su ya ndaw, a í nzo sim sùo-i na ya ndaw ɛ, ì ti doko báy kumnun ya. ⁵⁴ Nzoɓ ká su naysuo-i, a nzo sim sùo-i na ɛ, ka do báy kumnun ká do baɲguo na. Síe óro bie nam na, mǐ tina ni saa luo hud. ⁵⁵ Tusueke ɛ, naysuo-i na ba fe sum taa tusueke, a sim sùo-i na ba mbii nzoko taa tusueke. ⁵⁶ Nzoɓ ká su naysuo-i, a nzo sim sùo-i ndaw na, nzoɓke ku na zuo ziɲ mǐ, a bi hoy kara mǐ zuo ziɲ ni ndaw. ⁵⁷ Baa ká pie mǐ na, ka kaw báy kumnun. Ba be ze, ka ha mǐ kaw báy kumnun. Do faa mbjw munu ndaw, nzoɓ ká su naysuo-i, a nzo sim sùo-i na ɛ, mǐ haɲa ni kaw báy kumnun na ndaw. ⁵⁸ Ngaw ni key na, ba ngaw ká uru saa nulue. Ngawke ku na do bod báy fe sum ká bulu baari su ká bil law kor na. Ze bari ká i su na hoy kara i hu riw bele. Roo ɛ, nzoɓ ká re ngaw ni key na, a káw báy kumnun ká do baɲguo.» ⁵⁹ Be ze ba bay ká Zezu fere nzoɓri ká *hul mbú kj ká Kapernayum.

Nzoɓri ngji bamba pɔɲ fal Zezu

⁶⁰ Zadka ruo nzoɓri ká i se fal Zezu na, i laa bay be munu báyji ɛ, i daa «Íl!» a í baa mii: «Bay ká ngɔɲ key na waa, nzoɓ ve ze a máa láake ɛ?» ⁶¹ Lεε, Zezu ko ndaw ká led nduobal-eri do nguri sùo-ri se tul bayke na, ze ka ba ha ri mii: «Bay ká mǐ baa na tuo law-rǐ tuo ɛ woo? ⁶² A ku na, zadka bi *Vu Nzoɓ mǐ úru saa tusiri key, mǐ yji ba zad ká mǐ uru saa di pola na waa, ì kér bay mina ká di ɛ? ⁶³ Tem Ngerewuru ze ha nzoɓ kaw báy kumnun. Hurusuo nzoɓ ti daa fe mbjw ya. Bayri ká mǐ baa na, ba kumnun taa tusueke ká uru saa luo Tem Ngerewuru, ⁶⁴ roo ɛ, nzoɓ haneri ká sakra baari daa law-ri bo

tul-i ya.» (Ká ba tusue ɛ, titire hoy Zezu ko nzoɓri ká i daa law-ri bo tul-e ya na ndaw, a ko nzoɓ ká a mbika tul-e na ndaw pi.) ⁶⁵ Ka baa roɓbay mii: «Be ze mǐ baa ha rǐ pola mii: zadka Baa ha faa ha nzoɓ ya ɛ, nzoɓ mbjw mini kara ti vika luo-i, a daa law-ε bo tul-i ya.» ⁶⁶ Zadε ku hoy ɛ, nzoɓri ngji-ngji ká i se fal-ε na, i naa sùo-ri yóroɲ yoroɲ a í se fal-ε mbáa. ⁶⁷ Ro, Zezu vbi led nduobal-eri ká duo fale sidí na mii: «Baari hoy kara i hii bay náa sùo-ri ndaw ɛ woo?» ⁶⁸ Báyji ɛ, Simɔn Piyer yjɪnra báy bay ha ni mii: «Mbay, buru na buru séke luo nzoɓ ve báy ɛ woo? Bay bo na daa ha nzoɓ káwke báy kumnun ká do baɲguo. ⁶⁹ A buru laa ɛ, búru daa law buru bo tul-a, a búru tuu mù ba Nzoɓ ká Taɲ Kadan ká Ngerewuru pie mù vi.» ⁷⁰ Lεε, Zezu yjɪnra báy bay ha ri mii: «Baari ká tul-rǐ duo fale sidí na, ba bi ze mǐ nan rǐ ya ɛ woo? Roo ɛ, nzoɓ mbjw ká sakra baari na ba vu ngeretemndaya.» ⁷¹ Ka baa bay munu se tul Zudas Iskariyod, vu Simɔn. Ze, ka ba na led nduobal-ε kara, be kj ze namke vi ɛ, a mbika tul-e.

7

Nam ká Zezu a tina sùo-ε na vi ya báy

¹ Fale ku ɛ, Zezu haari báy puori bod bod ká kudu zad ká Galele. Ka hii bay séke kudu zad ká Zude ya, bay ji ɛ, ngeredomay Zibri ká di i nzaa faa bay ika ni. ² Lεε, *nam suoriya hul pudí Zibri na tòn di mbáa*. ³ Ro, yu Zezuri baa ha ni mii: «Mu zól ká zad ni key mú se kudu zad ká Zude bay haɲa bo, nzoɓri ká i se fal-a na i ko fe sanri ká mù daa na. ⁴ Zadka nzoɓ hii bay haɲa riɲ-ε mgba ɛ, ka ti muo sùo-ε ya, a séke ba zad hie a daa fe sanri ha nzoɓri riw bele ko. A munu ká mù daa kiri fe sanri mini key na, mu daa bo ha nzoɓri riw bele ko.» ⁵ (Tusueke ɛ,

* 7:2 7.2 I kji Soro pecf daa Leviri 23.34; Nehemi 8.14-18; Kjiɲa bol kusol ba sidíke 16.13-15.

yū Zezuri kara, i daa law-ri bo tul-e ya.)

⁶ Báyji le, Zezu baa ha ri mii: «Nam bi na vi ya báy. A baarì le, namri riw bele na, ì se munu ká law-rì hii. ⁷ Baarì na, nzoḅ tukeleri key ti fúy rì ya. A bi le, i fúy mǐ, bay jì le, fe d́aa bari ká ndaya na, mǐ baa bayke ba kele ta-taṅ ha ri. ⁸ Ze, baarì na ì zól í se zad' suoriya na. A bi le, mǐ ti séke d́i ya báy, bay jì le, nam bi na vi ya báy.» ⁹ Fal bay ká'a baa munu ha ri na báyji le, ka t́aa a kaw kuḉu zad' ká Galele.

Zezu se zad' suoriya ká Zuruzalem

¹⁰ Fal zól yū-eri ká i zól í se ba zad' suoriya ká Zuruzalem na báyji le, ka uru a zól ba baḉi ndaw, roo le, ka se ba baḉi ba muni. ¹¹ Báyji le, ngeredomay Zibri ká i do zad' suoriyake ku na, i nzaara ni í vbi bay be mii: «Ẃaa, ledban na do zad' h́aa zey le?» ¹² Ruo nzoḅri hoy kara soro bay Zezu do nzaa-ri ýaa ýaa, í máyke bay zinj kǐ ba lie ba lew. Nzoḅ haneri baa mii: «Ledban na ba nzoḅ law kere.» A nzoḅ kǐri laa le, baa mii: «U-uu, mbjw ya! Ka ula nzoḅri!» ¹³ A le, nzoḅ mbjw mini kara maa bay áa nzi-ε bay b́aa kér bay be ba kele h́a nzoḅri laa ya, bay jì le, i d́aa h́e bay ngeredomay Zibri.

¹⁴ Zadka nam suoriyake na kal mgba sikḉa báyji le†, Zezu se bil mgbaj ká hul kani Ngerewuru do d́i, a tii saw fére nzoḅri fe ká d́i. ¹⁵ Zadka ngeredomay Zibri laa fe fére be munu na báyji le, zad' bay zee ri sel ha ri baa mii: «Ledban key na fere mbede Ngerewuru ya ẃaa, d́aa mina ndaw roo, ka tuu faa fére nzoḅri fe mini le?» ¹⁶ Leε, Zezu yijra báy bay ha ri mii: «Feri ká mǐ fere nzoḅri na uru saa luo-i ya, roo le, uru saa luo Ngerewuru ká pie mǐ. ¹⁷ Nzoḅ ká mbi sùo-ε bay d́aa law hiiya Ngerewuru ba tusue na, zadka fe fére bi na uru saa luo Ngerewuru le, ká'a kóko; ze uru saa luo-i hoy

kara a kóko ndaw. ¹⁸ Nzoḅ ká baa bay ká uru saa luo-ε be kǐ sùo-ε na, ka nzaa rinj d́ika be sùo-ε hoy zu. Roo le, nzoḅ ká nzaa rinj d́ika nzoḅ ká pie ni na laa le, ka baa sùo bay, fe úla nun nzoḅ mbjw kara ti sùo-ε ya. ¹⁹ Baarì na, *Moyze ha rì *bol kusol kǐ, roo le, nzoḅ mbjw mini ká sakra baarì kara d́aa vu mbom bo d́i ya. Ẃaa bay jì ndaw roo, ì nzaa faa bay ika mǐ le?»

²⁰ Báyji le, ruo nzoḅri uru báy roḉi zinj ni í baa mii: «Bo key na ẃaa, mù ba nzoḅ bala le woo! A ve ze nzaa faa bay ika mù ká zad' ni key le?» ²¹ Leε, Zezu yijra báy bay ha ri mii: «Bi na, mǐ d́aa fe saṅ mbjw munu hoy báy nam mgbaka t́aram‡. Ze, baarì riw bele ká ì ko na, zad' bay zee rì sel. ²² I kér í ko. Moyze mbi nzi-ε bay haṅa vu baarì ká ì mboṅ ri na, i daa nam tóno sidí le ì kuṅ ri ngori. (Tusueke le, ba Moyze ze mbi nzi-ε ya, roo le, ba bulu naari.) Ze, ba nam mgbaka t́aram hoy kara, i kuṅ ledri ngori mgbum. ²³ Baarì na, ì kuṅ ledri ngori báy nam mgbaka t́aram bay haṅa bol kusol Moyze ka d́oke báy zadε. A ẃaa, bay jì ndaw roo, bi máa, mǐ vaa nzoḅ h́a sùo-ε nduo kiyaw kiyaw báy nam mgbaka t́aram le, law-rì f́aa rì ká tul-i le? ²⁴ I békle fe d́aa nzoḅ báy faake ndaw roo, í kuṅ bay ka bo tul-e báy, bo ì ko fe ká do nun-rì ká kele key hoy í mbike bay ka bo tul nzoḅ ya.»

Nzoḅri máy kǐ bay ká tul Zezu

²⁵ Zadka nzoḅ haneri ká Zuruzalem ko Zezu na báyji le, i kaw yer í baa mii: ²⁶ «Ledban ni key ze, i nzaa faa bay ika ni ya le woo? I ko ká'a do b́aa bay ká nun ruo nzoḅri, làa ká ngeredomay Zibri d́aa fe mbjw zinj ni ya ku na! Bari na, i ko ni ba *Krisi, nzoḅ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví ýaa nzoḅri na ba tusue ro zu le woo? ²⁷ Ze, Krisi na, zadka'a vika na, nzoḅ mbjw ti kóko zad' ká'a uru saa d́i ya. Roo le,

† 7:14 7.14 Nam suoriyake na, d́aa nam tóno sidí. ‡ 7:21 7.21 I kǐ Zaa 5.1-15.

ledban ni key na, buru ko zadf ka' a uru saa di na ta-tan.»

²⁸ Bayji le, Zezu ka do fere nzobri fe ka bil mgbaj ka *hul kani Ngerewuru do di na, baa bay ba siya belen mii: «Baari na i ko mi ko ndaw, i ko zadf ka mi uru saa di ndaw kele? Bi na, mi vi bay tul gan suo-i hoy ya. Roo le, nzob ka pie mi na, ba nzob ka maa bay daa law bo tul-e. Baari na i tuu ni ya, ²⁹ roo le, mi tuu ni tuu, bay ji le, mi uru saa luo-e. Ba be ki ze ka pie mi vi.»

³⁰ Zadka ngeredomay Zibri laa bay ka Zezu baa na bayji le, i nzaa faa bay mgbaka ni. Roo le, nzob mbijw daa nduo-e zaa ni ya, bay ji le, nam be na vi ya bay. ³¹ Ka sakra ruo nzobri na, nzobri ngji bamba daa law-ri bo tul-e i baa mii: «Zadka Krisi a vika na, a daa fe sanri kal taa ledban ni key na le woo?»

³² Bayri ka ruo nzobri baa se tul Zezu na tuo bo suku *Fariziri. Ro, *ngerenzob fe poyri bay Fariziri, i pie nzob koro hul kani Ngerewururi bay hana ri vaa mgbaka Zezu. ³³ Bayji le, Zezu baa mii: «Bi na, mi kaw zin ri ndji munu hoy, roo mi yi ba luo nzob ka pie mi na. ³⁴ I nzaara mi, roo le, i ti zin mi ya, bay ji le, zadf ka mi doko di na, i maa bay seke di ya.»

³⁵ Bayji le, ngeredomay Zibri vbi bay ka sakra ki mii: «Ka'a seke ba zadf haa ndaw roo a baa mii, naa ti zinri beri mbaa ku le? Ka'a seke luo nzob naari ka i kaw sakra Gerekri bay fere ri fe le? ³⁶ Ka baa mii, naa nzaarari beri, roo le, naa ti zinri beri ya ndaw, zadf ka beri doko di kara, naa maari bay seke di ya ndaw pi. Waa, bay be ku na, bil-e do mina zu le?»

³⁷ Jro bie nam suoriyake ka ba nam ka kal taa hawri riw bele na, Zezu uru a do siya ka sakra ruo nzobri a baa bay belen ba siya mii: «Nzob ka kon mbii se ni le, ka vi luo-i a nzo. ³⁸ Munu ka i daa do

bil mbede Ngerewuru na, nzob ka daa law-e bo tul-i na le, mbii kaw bay kumnun na, a tji a uo suo suo ba nginjake saa bil law-e.» ³⁹ (Zezu baa bay key na se tul Tem Law Pie ka Ngerewuru a hana nzobri ka i daa law-ri bo tul-e. Ka bil sewke ku na, Ngerewuru ha nzobri Tem Law Pie ya bay, bay ji le, Zezu na hu a tji saa luo hudf a kaw bay rin dika Bi-e ya bay.)

⁴⁰ Zadka ruo nzobri laa bay ka Zezu baa na bayji le, nzob haneri baa mii: «Ledban key na ka ba tusue nzob yajana bay saa nzaa Ngerewuru ka buru giyan ni na.»

⁴¹ Nzob hawri baa mii: «Ka ba Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na.» Roo le, nzob kiri may bay zin ri mii: «Lee, Krisi a uru saa kudfu zadf ka Galele ndaw pi zu le woo! ⁴² Mbede Ngerewuru baa mii, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na, a ba nzob ka saw bulu Mbay *David, ka'a uru saa Betelehem, puo ka David kaw di pola lew naS.» ⁴³ Ro, ruo nzobri rof ki ba lie ba lew, i teke bil ki bay tul Zezu. ⁴⁴ Nzob haneri ka sakra bari ku na hii bay mgbaka ni, roo le, nzob mbijw daa nduo-e zaa ni ya.

⁴⁵ Bayji le, nzob koro hul kani Ngerewururi ka ngerenzob fe poyri bay Fariziri pie ri bay mgbaka Zezu na, i yi i vi zin ri. Lee, ngereri na vbi ri mii: «Bay ji ndaw roo, i mgbaka ni i vike ya le?» ⁴⁶ Lee, nzob koro hul kani Ngerewururi na yinjra bay bay ha ri mii: «Buru ko nzob baa bay munu ka ledban nu ku ba mbijw ya mgbaj!» ⁴⁷ Bayji le, Fariziri uru zin ri mii: «Uu! Baari hoy kara, i yaa nzaa ula be ndaw kele? ⁴⁸ Waa ka sakra buru Fariziri bay ngeri Zibri na, nzob mbijw ka daa law-e bo tul-e na, do di ku le woo? ⁴⁹ A ruo nzobri key ka i daa law-ri bo tul-e na, i tuu *bol kusol *Moyze na ya. I ba nzobri ka bebi Ngerewuru mgbaka tul-ri.»

⁵⁰ Báyyi ɛ, Nikodem ká ɓa Farizi mbijw munu, be ká'a se luɔ Zezu pola ɓa sun na ɓaa ha ri mii: ⁵¹ «Lɛɛ, bol kusol naari na ha naari faa bay ɗaa bay ɓo tul nzoɓ taŋ láa bay ká nzi-ɛ ya ndaw, taŋ kóko fe ndaya ká'a ɗaa na ya mgbum ɛ woo?» ⁵² Ro, Farizi haŋwri báyyi ngere Zibri na, i yiŋra báyyi bay ha ni mii: «Áa! Bo kara, mù ɓa nzoɓ ká kuɗu zad ká Galele ndaw ɛ woo? Mù bekle bil mbede Ngerewuru báyyi kere ɛ, mù ti zinj nzoɓ mbijw ká ɓa nzoɓ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru ká úru saa Galele na ya!»

⁵³ [Fale ku ɛ, nzoɓ haŋ haŋ ɛ, uru a zol faa puɔ.]

8

¹ Ro, Zezu uru a se ɓa tul kuo ká riŋ-ɛ ɓa Oliviye.]

Máyy ká ɗaa nun pie

² [Nzaaruɔ kɪ ká tibie piɛɗ na, Zezu yi a se bil mgbaj ká *hul kaŋi Ngerewuru ɗo ɗi, ɛ, ruɔ nzoɓri riw bele soro ɓa lakun-ɛ. Ka kaw siri a tii saw fére ri fe. ³ Báyyi ɛ, nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol Zibri báyyi *Fariziri, i dar máyy ɗaa nun pie mbijw munu ká wára nzoɓ ɗo naaŋa zinj ni na gbukru í mgbá ni í víke luɔ-ɛ, í ɗaa ni ɗo pol nzoɓri riw bele, ⁴ í ɓaa ha Zezu mii: «Mbay, máyy key na, ɓuru dar ni gbukru ká'a ɗo ɗaa nun pie, ze ɓuru mgbá ni. ⁵ Ká bil bol kusol *Moyze ɛ, kɪri máyyri ká mini key na, ndaɗ bay haŋa ɓuru vbúku ri báyyi tisaw a ɓuru i ri. A waa, ɓo na, mù ɓaa taa ɓo mina ze ká ɗi ɛ?» ⁶ I ɓaa munu i nzaake nzi-ɛ, ɓo bay zinj faa ɛ, í ɗaake bay ka ɓo tul-e. Roo ɛ, Zezu sol siri a ɗiŋ tul-e a tii saw vbíe fe báyyi vu nduo-ɛ ɗo siri.

⁷ Munu ká ngeredomay Zibri geɗe ni kpaŋ báyyi vbiw ɓaŋguɔ ɓa pola pola na báyyi ɛ, Zezu ura tul-e a ndaɗa sùo-ɛ a ɓaa ha ri mii: «Nzoɓ ká sakra ɓaari ku ká ɗaa feyaa ba mbijw ya ɛ, ka mbi tisaw a vbúke ni

pola ɓo náa kóri!» ⁸ Fale ku ɛ, ka sol siri a ɗiŋ tul-e ɓa kɪ a tii saw vbíe fe ɗo siri na roɓay.

⁹ Zadka i laa bay na munu báyyi ɛ, kɛr bay ɓari ɗaa bay ɓo tul-ri sùo-ri, ha ri náake sùo-ri í zol yóron yóron báyyi zad ɓari. Uru saa ngereri kpuru mgbá tul ledri na, i pɔŋ Zezu huɔ-ɛ hoy báyyi máyy na ɗo. ¹⁰ Báyyi ɛ, Zezu uru siya a ndaɗa sùo-ɛ a vbi ni mii: «Máyy, nzoɓri ká i ɗaa bay ɓo tul-a na, i ɗo zad haŋ ɛ? Waa, nzoɓ mbijw ɗaa bay ɓo tul-a ya wým kɪ ɛ?» ¹¹ Lɛɛ, máyy na yiŋra báyyi bay ha ni mii: «Mbay, mɪ kɔ nzoɓ mbijw ya.» Ro, Zezu ɓaa ha ni mii: «Bi kara mɪ ɗaa bay ɓo tul-a ya ndaw. Mu se zad seɗ ɓo, a roo ɛ, mu ɗaa feyaa mbáa.»]

Zezu ɓa zad taŋa

¹² Zezu mbi bay a ɓaa ɓa kɪ ha ruɔ nzoɓri mii: «Bi na, mɪ ɓa zad taŋa nzoɓri ká tusiri key. Nzoɓ ká se fal-i ɛ, a ɗoko báyyi zad taŋa bay káwke báyyi kumnun, ɓo ka ti séke seɗ ká bil sun na mbáa mgbaj.»

¹³ Báyyi ɛ, *Fariziri yiŋra báyyi bay ha ni mii: «Bo kɪ mù ɓaa nasi bay ɓo sùo-ɔ. Bay ɓo na ɗaa fe mbijw ya.» ¹⁴ Zezu yiŋra báyyi bay ha ri mii: «Ze mɪ ɓaa nasi bay ɓi sùo-i hoy kara, bay ká mɪ ɓaa na ɓa sùo bay. I kɔ, ɓi na, mɪ kɔ zad ká mɪ vi saa ɗi ndaw, a mí kɔ zad ká mɪ séke ɓa ɓaɗi ndaw pi. Roo ɛ, ɓaari na, i kɔ zad ká mɪ uru saa ɗi ya, a i kɔ zad ká mɪ séke ɓa ɓaɗi ya ndaw. ¹⁵ Baari na, i kuŋ bay ɓo tul nzoɓ munu ká nzoɓri ɗaa zinj kɪ. Bi na, mɪ ɗaa bay ɓo tul nzoɓ mbijw ya. ¹⁶ Ze ɓo, ɓa ɓi ze mɪ kuŋ sal bay laa ɛ, kúŋ sal bay ɓi na, ɗo báyyi zadɛ, bay yi ɛ, mɪ ɗo huɔ-i ze mí kuŋ sal bay na ya, roo ɛ, Báa ká pie mɪ na ɗo zinj mɪ. ¹⁷ I ɗaa ɗo bil *mbede bol kusol ɓaari kɪ mii: “Zadka nzoɓri siɗi roɔ nasi bay ɓari maa kɪ ɛ, nasi bayke na ɗaa ped*.”

¹⁸ Bi na, mɪ ɓaa nasi bay ɓi sùo-i kɪ,

* 8:17 8.17 Kɪŋa bol kusol ba siɗike 19.15.

a Baa ká píe mǐ na kara baa nasi bay bi na ndaw.»

¹⁹ Báyyi le, Fariziri vbi ni bay mii: «Waa, baa-ka do zad ha le?» Leε, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Baari na, i tuu mǐ ya, a i tuu Baa ya ndaw. Zadka i tuu mǐ le, i tuuka Baa na ndaw.» ²⁰ Be ze ba bayri ká Zezu fere nzobri ká bil *hul kani Ngerewuru ká zad búo lari. Roo le, nzob mbjw mgba ni ya, bay ji le, nam be na vi ya bay.

Zezu baka ngeredomay Zibri

²¹ Zezu baa ha ngeredomay Zibri na robay mii: «Mǐ zól, le, i nzáara mǐ kpuy a i hu ká bil feyaa baari. Zad ká mǐ séke ba badí na, baari na, i maa bay séke dí ya.» ²² Báyyi le, ngeredomay Zibri vbi bay ká sakra ki mii: «Munu ká'a baa mii, buru maa bay séke zad ká beri séke dí ya na ku waa, ka'a ika sùo-ε sùo-ε le woo?»

²³ Leε, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Baari na, i ba nzobri ká tusiri key, roo le, bi na, mǐ uru saa nulue. Baari na, i ba nzob taa tusiriri key, roo le, bi na, mǐ ba nzob taa tusiri key ya. ²⁴ Be mini ze, mǐ baa ha ri mii, i huka ká bil feyaa baari. Zadka i daa law-ri bo tul-i mii, mǐ ba nzob ká mǐ do banquo na ya le, i huka ká bil feyaa baari.»

²⁵ Báyyi le, i yji i vbi ni bay mii: «Waa, bo na mù ba ve le?» Leε, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Mǐ baa bayke banquo bay tiikake hoy ha ri. ²⁶ Mǐ do bay bayri ngji bamba bay baa ndaw, bay daa bo tul-ri ndaw pi. Roo le, nzob ká píe mǐ na baa sùo bay, a bayri ká mǐ laa ká lu-ε na, mǐ baa ha nzobri ká tusiri key.»

²⁷ Bay ká Zezu baa se tul Bi-ε na, i laa ya. ²⁸ Leε, ka baa ha ri mii: «Zadka i sinj mǐ bi *Vu Nzob i ura mǐ do siya le, i kóko mǐ ba nzob ká do banquo ndaw, a i ko mǐ ba nzob ká mǐ daa fe mbjw bay tul gan sùo-i ya ndaw pi. Bay ká Baa fere mǐ hoy ze mǐ baa. ²⁹ Nzob ká píe mǐ na ka

do zinj mǐ, bo ka ponj mǐ do huo-i ya, bay ji le, banquo na, mǐ daa fe ká rii law-ε.» ³⁰ Zadka Zezu do baa bay munu na báyyi le, nzobri ngji bamba daa law-ri bo tul-e.

Bay ká se tul vu Abaraham taa tusuekeri

³¹ Zezu baa bay ha Zibri ká i daa law-ri bo tul-e na mii: «Zadka i do tul bay bi ká mǐ fere ri na bay zadε banquo le, i ba led nduobal-i taa tusuekeri. ³² I tuukake tusue bay na, le bay faa tusue bayke na, i tiike saa bil koy feyaa.»

³³ Báyyi le, ngeredomay Zibri yijira bay bay ha ni mii: «Buru na, buru ba vu bulu *Abaraham, buru ba koy nzob ba mbjw ya mgban. Waa, daa mina ndaw roo mù baa mii, buru ti sa bil koy feyaa na le woo?» ³⁴ Leε, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Mǐ baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzob ha ha ká daa feyaa na, ka ba koy feyaa. ³⁵ Koy nzob na ti daa puo a kaw dí banquo kpadara ya, roo le, nzob ká ba led bil puo na, a káw dí wum banquo. ³⁶ Zadka Vu Ngerewuru tina ri saa bil koy feyaa na le, i káw bay tul-ri ba tusue ki. ³⁷ Mǐ ko ndaw, baari na, i ba vu bulu Abaraham. Be nu ku hoy kara, i nzaara mǐ bay ika mǐ, bay ji le, bay bi na ri bil law-ri ya. ³⁸ Bi na, mǐ baa bay fe ká Baa kie mǐ, a baari laa le, i daa fe ká baa baari baa ha ri.»

³⁹ Báyyi le, i yijira bay bay ha ni mii: «Baa buru na ze ba Abaraham.» Leε, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Úwaa, zadka i ba vu Abaraham taa tusuekeri le, i daa ferí munu ká'a daa. ⁴⁰ I ko, fe ká mǐ daa na, mǐ baa tusue bay ká uru saa lu Ngerewuru ha ri, be nu ku hoy kara, i nzaara faa bay ika mǐ. Fe daa ká munu na, Abaraham daa ba mbjw ya! ⁴¹ Baari na, fe daa baari ri fe daa baa baari.»

Báyyi le, i yijira bay bay ha ni mii: «Buru na, buru ba led mbanari ya. Baa buru mbjw ki hoy ba Ngerewuru.» ⁴² Leε, Zezu yijira

báy bay ha ri mii: «Úwaa, zadka Ngerewuru ba baa baarì ba tusue le, ì kóko mì ba nzob nun-rì, bay jì le, mì uru saa luo-ε ze mí vi. Bi na, mì vi báy tul gan sùo-i ya, roo le, ba be ze ka píe mì. ⁴³ Bay jì ndaw roo, bay ká mì baa key le, ì taa láa kpuy le woo? Bay jì le, ì maa bay láa bay bi key na ya. ⁴⁴ Baarì na, baa baarì ba ngeretemndaya, ze ì hii d'aa fe ká law baa baarì hii. Be na, ka ba nzob ika nzob báy tiikake lew hoy. Ka ba nzob ká'a baa sùo bay ya, bay jì le, sùo bay mbjw mini kara ti luo-ε ya. Zadka'a baa bay kud bay beri na, ba fe ká do bil naysuo-ε ká tii ni tii ro, bay jì le, ka ba nzob kúf bay, a ba baa nzob bay bayluri. ⁴⁵ Bi na, mì baa tusue bay. Be ze, ì hii bay dáake law-rì bo tul-i na ya! ⁴⁶ Nzob ve ká sakra baarì key roo, a máa bay zín faa bay d'aa bay feyaa bo tul-i le? A waa, daa mina ndaw roo, mì baa tusue bay ha ri le, ì d'aa law-rì bo tul-i ya le? ⁴⁷ Nzob ká ba taa Ngerewuru na, ka laa bay be, roo le, baarì na, ì laa bay be ya, bay jì le, ì ba taa be ya.»

⁴⁸ Báyji le, Zibri yjira báy bay ha ni mii: «Yji! Bay buru do báy zadε. Mù ba nzob ká Samari ya lo? Bo na, temndaya do tul-a!» ⁴⁹ Leε, Zezu yjira báy bay ha ri mii: «Úwaa, temndaya do tul-i ya, roo le, mì d'aa mbay bo tul Baa. A baarì laa le, ì tjiri mì. ⁵⁰ Bi na, mì nzaa riñ dika bi sùo-i ya, le, nzob mbjw do di ku ze nzaa faa bay d'aa riñ dika bo tul-i. Ba be ze, a kún sal bay báy zadε. ⁵¹ Mì baa ha ri ta-tañ ba tusue kji: nzob ká d'aa vu mbom bo tul bay bi le, ka ti huka ya mgbaj.»

⁵² Báyji le, Zibri yjira báy bay ha ni mii: «Timbedε key na, buru ko ta-tañ ro! Bo na, temndaya do tul-a! Abaraham na hu, a *nzob yaanja bayri saa nzaa Ngerewuru kara, i hu ndaw. Waa, daa mina ndaw roo, bo na, mù baa mii: "Nzob ká d'aa vu mbom bo tul bay bo le, ka ti huka ya mgbaj" le? ⁵³ Bulu buru Abaraham

na hu ro, waa, bo na, mù mba tul-e mba le woo? Nzob yaanja bayri saa nzaa Ngerewuru kara, i hu ndaw! Waa, mù mgba sùo-o ba jì zu le?»

⁵⁴ Leε, Zezu yjira báy bay mii: «Zadka mì d'aa riñ dika bo tul-i kji sùo-i le, riñ dika bi na do ba fe ká gor hoy. Nzob ká d'aa riñ dika bo tul-i na, be ze ba Baa. Be kji ze ì di ni ba Ngerewuru baarì. ⁵⁵ Be nu ku hoy kara, ì tuu ni ya, a bi le, mì tuu ni tuu. Zadka mì baa mii: "Mì tuu ni ya" le, mì báy nzob kúf bay munu ká baarì ndaw. Roo le, mì tuu ni a mí d'aa vu mbom bo tul bay beri. ⁵⁶ Bulu baarì Abaraham na, zadka'a ker bay se tul nam vika bi na le, ka d'aa suoriya. Zadka'a ko munu na, suoriya mbaa bil law-ε gbaj gbaj.»

⁵⁷ Báyji le, Zibri yjira báy bay ha ni mii: «Úwaa, bo làa ká mù d'aa mbiimbam sijn ndebe ya báy key na le, mù ko Abaraham kereñ ro key le woo!» ⁵⁸ Leε, Zezu yjira báy bay ha ri mii: «Mì baa ha ri ta-tañ ba tusue kji: pola roo bay haña ri mbon Abaraham na, mì do doo ro zu.» ⁵⁹ Zadka ngeredomay Zibri laa munu na báyji le, i uru í faa tisawri bay vbúkuke ni. Roo le, Zezu mu sùo-ε ká sakra ruo nzobri, a tji saa zad *hul kani Ngerewuru na.

9

Zezu vaa nzob raw mbjw munu

¹ Zadka Zezu se faa na báyji le, ka ko nzob mbjw ká ba nzob raw ká'a tjiike saa wuru. ² Báyji le, led nduobal-eri vbi ni bay mii: «Mbay, bay jì ndaw roo ledban ni key na, i mbon ni ba raw le? Waa, bay tul feyaa ká be kji sùo-ε ka d'aa, mase bay tul feyaa nzob mbón niri le?»

³ Leε, Zezu yjira báy bay mii: «Do bay tul feyaa be ya ndaw, bay tul feyaa nzob mbón niri ya ndaw, roo le, ka ba raw munu bay haña ped d'aa Ngerewuru ka tinake sùo-ε ba kele. ⁴ Munu ká ba bisie báy na, ndad bay haña náa dáari ped ká nzob píe mì d'aa zuo nduo-i na

hã ni ɔ báy zadε. Sun ɔo dī mbãa ro ká nzoɔ ti máa bay ɔ́aa ped ya. ⁵ Zadka mĩ ɔo tusiri key kɔɔ rɔɔbay na, mĩ ba zad taɲa nzoɔbri ká tusiri key hã nun-ri mgbuɔa.»

⁶ Falε ká Zezu baa bayri na munu báyji lε, ka sa-sami ɔo siri, a zukri báy vu nduo-ε hã ni ba ɔɔɔɔ, rɔɔ a ɔ́aa nɔu tul nun nzoɔ rãw na ⁷ a baa hã ni mii: «Mu se mú vãa wãa nun-a báy mbii ɔaɲa Silowe.» (Mãra saw rinke baa mii, «ka pie mĩ.») Báyji lε, nzoɔ rãw na se a wãa nun-ε munu ká Zezu baa hã ni na. Yji be saa dī na báyji lε, ka kɔ zad *taɲ kad kad.

⁸ Zadka'a tji puɔ na, nzoɔ tul kpan ɔeri báy nzoɔbri ká i kɔ ni ba nzoɔ gɔɲma pola na i ɔ́aa: «Wũy! Wãa, ba ledban ni key ká kaw siri a gɔɲ fe na ya lε woo?» ⁹ Nzoɔ haneri baa mii: «Ba be kji.» A nzoɔ hãwri laa lε, baa mii: «Ū-uu, ba be ya, roo lε, ba rii kji hɔy zu.» A lε, nzoɔ rãw na baa sùo-ε kji mii: «Ba ɔi na kji zu.» ¹⁰ Báyji lε, i yji í vbi ni bay mii: «Daa mina ndaw rɔɔ nun-a mgbuɔa hã mù kɔ-kóm lε?» ¹¹ Lεε, ka yjiɲra báy bay ha ri mii: «Ledban ká i dī ni ba Zezu na ze ɔ́aa ɔɔɔɔ ndji a ɔ́aa nɔu tul nun-i hã mĩ a baa mii: “Mu se ɔaɲa Silowe mú vãa wãa nun-a.” Ze, mĩ se dī mí vãa wãa nun-i na, lε, mĩ kɔ zad taɲ kad kad.» ¹² Báyji lε, i vbi ni bay mii: «Wãa ledbanke ɔo zad hãa lε?» Lεε, ka yjiɲra báy bay ha ri mii: «Mĩ kɔ ya.»

Fariziri vbi ledban ká nun-ε kɔ zad

¹³ Báyji lε, i sùu ledban ká ba rãw pola na í víke ni hã *Fariziri. ¹⁴ Lεε, nam ká Zezu ɔ́aa ɔɔɔɔ a mgbuɔake nun nzoɔ rãw ku na, ba *nam mgbaka tãram Zibri. ¹⁵ Be mini ze, Fariziri kara vbi ledban na bay kóko wãa, fe ji ze ɔ́aa ndaw rɔɔ hã ni kɔ zad key lε? Lεε, ka baa ha ri mii: «Ka ɔ́aa ɔɔɔɔ ndji nɔu tul nun-i, ze mĩ se mí vãa wãa, lε, timbeɔε key na mĩ kɔ zad.»

¹⁶ Báyji lε, Farizi haneri baa mii: «Nzoɔ ká ɔ́aa fe mini key na, ka ba

taa Ngerewuru ya, bay ji lε, ka ɔ́aa vu mbom ɔo tul nam mgbaka tãram na ya.» Roo lε, nzoɔ hãwri baa mii: «Ūwaa, zadka nzoɔ ba nzoɔ feyãa na wãa, a ɔ́aa mina ndaw rɔɔ a maa bay ɔ́aa kji fe sanri ká mini key lε?» Ro, í téke bil kji. ¹⁷ Báyji lε, Fariziri na i yji í vbi rãw ká kɔ zad ba kji báy mii: «A ɔo kji wãa, mù baa bay mina ze se tul nzoɔ ká mgbuɔa nun-a na lε?» Lεε, ka yjiɲra báy bay mii: «Ka ba nzoɔ yãaɲa bay saa nzaa Ngerewuru.»

¹⁸ Ngeredomay Zibri hii bay yãaɲa bay ká mii, ledban key na pola ka ba rãw, a timbeɔε key ka kɔ zad ro na ya. Be nu ku báyji lε, i dī nzoɔ mbɔɲ niri na ¹⁹ í vbi ri bay mii: «Wãa, ba vu baarĩ ba tusue kji lε? Baarĩ kji sùo-ri ze ì baa mii, ì mbɔɲ ni ba rãw lε? Wãa, ɔ́aa mina kji ndaw rɔɔ, ka kɔ zad ká timbeɔε key lε?»

²⁰ Lεε, nzoɔ mbɔɲ niri na yjiɲra báy bay ha ri mii: «Ba fe ká buru kɔ ta-taɲ, ka ba vu buru ká buru mbɔɲ ni ba rãw saa wuru kji. ²¹ Roo lε, fe ká ɔ́aa rɔɔ ka kóke zad timbeɔε key na buru kɔ ya, a nzoɔ ká ɔ́aa rɔɔ hã nun-ε kɔ zad na kara, buru kɔ ni ya ndaw pi. I vbi ni be kji í laa, ka ba led mbãa; ka'a máa yjiɲra báy bayke ha ri laa.» ²² I baa munu, bay ji lε, i ɔ́aa hje ngeredomay Zibri. Ká ba tusue lε, ngeredomay Zibri leke bay zuɔ bil kji pola bay hãa ɔo, nzoɔ hãa hãa ká dī Zezu ba *Krisi, nzoɔ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yãa nzoɔbri na lε, i nii ni tji ká *hul mbú kji ɔari Zibri na. ²³ Be mini ze, nzoɔ mbɔɲ niri na ɔ́ake bay mii: «Ì vbi ni í laa; ka maa bay yjiɲra báy bayke ha ri laa.»

²⁴ Báyji lε, Fariziri na i yji a í dī nzoɔ rãw ká kɔ zad na faa ɔal ba sidike í vbi ni bay mii: «Mu haa hud ɔa tusue ká nun Ngerewuru. Buru kɔ ndaw, nzoɔ ká vaa mù key na ka ba nzoɔ feyãa.» ²⁵ Lεε, ka yjiɲra báy bay mii: «Ka ba nzoɔ feyãa, mase, ka ba nzoɔ feyãa ya hɔy kara, mĩ kɔ ya. Roo lε, mĩ kɔ fe mbjw ta-taɲ:

pola na mĩ ba nzob raw, a timbede key le, mĩ ko zad.»

²⁶ Báyji le, i yji í vbi ni bay na robay mii: «Fe ji kị ka daa ha mù le? Ka daa mina ndaw roo, a mgbũfake nun-a na ha mù le?» ²⁷ LEE, ka yjira báy bay ha ri mii: «Úwaa, bay ni key na, mĩ baa ha ri ro, ze ì hii bay yaana bay bi na ya. Waa, bay ji ndaw roo, ì hii bay haña mĩ fon fal bay key na ba sidi ha ri robay le? A waa, ì hii bay vika ba led nduobal-eri ndaw pi le woo?» ²⁸ Báyji le, i rad ni í baa ha ni mii: «Bo kị ze mù ba led nduobal-ε, a buru le, buru ba led nduobal *Moyze! ²⁹ Buru na, buru ko le, Ngerewuru baa bay ha Moyze, roo le, nzob ni key na, zad ká'a vi saa di hoy kara, buru ko ya!»

³⁰ LEE, nzob raw ká ko zad na yjira báy bay ha ri mii: «Be kị zu woo! Be kị ze tuku nzobri ku: nzob ká mgbuda nun-i na waa, ì ko zad ká'a uru saa di ya wum le woo! ³¹ Buru ko le, Ngerewuru laa nzaa báy kere nzob feyari ya, roo le, ka laa nzaa bay kere nzobri ká i hie ni a í daa law hiiya be. ³² Ba de lew hoy kpuru ti vuri key na nzob laa mii, nzob mgbuda nun nzob raw ká tije saa wuru na ba mbiw ya mban. ³³ Zadka nzob ni key na uru saa luu Ngerewuru ya le, ka'a máa bay daa fe mbiw ya.» ³⁴ Báyji le, i yjira báy bay ha ni mii: «Bo ká i mbonj mù ká bil feyaa kị key le, mù hii bay fere buru fe le woo?» Ro, í nii ni tji saa hul mbu kị bari na.

Raw ká báy faa tem

³⁵ Zadka Zezu laa mii, i nii nzob raw ká vaa na báyji le, ka se a vaa zinj ni a baa ha ni mii: «Waa, mù daa law-a bo tul *Vu Nzob na le?» ³⁶ LEE, nzob raw na yjira báy bay ha ni mii: «Mbay, ka ba ve le? Mu baa ha mĩ bo, mi daa law-i ka bo tul-e na maal!» ³⁷ Báyji le, Zezu yjira báy bay ha ni mii: «Nzob ká mù ko ni báy nun-a, a mù do baa bay zinj ni key ku na, ba be kị zu.» ³⁸ LEE, nzob

raw na yji a huku pol-e a baa ha ni mii: «Mbay, mĩ daa law-i bo tul-a!»

³⁹ Báyji le, Zezu baa ha ni mii: «Bi na, mĩ vi tusiri key bay haña kele fe ka do: bay haña nzob rawri ko zad, a nzobri ká i di sùo-ri ba nzob nun-ri na, i vi ba nzob raw.» ⁴⁰ Farizi haneri ká i do lakun-ε ká í laa baykeri na, i vbi bay mii: «Úwaa, waa, buru kara buru ba nzob rawri ndaw le woo?» ⁴¹ LEE, Zezu yjira báy bay ha ri mii: «Zadka ì ba nzob raw, a í ko fal feyaa baari ká ì daa na ya le, nzob ti daa bay bo tul-ri ya. Roo le, munu ká ì baa sùo-ri mii, ì ko zad ta-tan na, bay feyaa baari na mgbá tul-ri banuo.»

10

Zezu ba nzob koro badu taa tusuke

¹ Zezu baa mii: «Mì baa ha ri ta-tan ba tusue kị: nzob ká rii báy faa kpan baduri na ya, roo a hil tul kpan ká zad kị le, nzobke ku na ba nzob riiba ndaw, a ba dombirim nzob ndaw pi. ² Roo le, nzob ká rii báy faa kpanke na le, ka ba nzob koro baduri na. ³ Nzob ká koro faa kpan na, mgbuda faake ha nzob koro badu na. Zadka nzob koro badu na di baduri le, baduri na i laa kusol-e. Badu hayri ká i ba taa beri na, ka di ri báy rin-ri rin-ri, a tije zinj ri kele. ⁴ Zadka'a ha ri tji kele riw bele na báyji le, ka nda faa pol-ri, le, baduri na, ì mbi fal-ε, bay ji le, i laa kusol-e laa. ⁵ A nzob ká uru ká zad kị bod ba varu nzob na, i ti mbika fal-ε ya, roo le, i dũu ni di di, bay ji le, i laa ba kusol-e na ya. ⁶ Zezu baa law bay key na ha ri, roo le, saw fe ká'a baake bay key ha ri na, i ko ya.»

⁷ Báyji le, Zezu baa ha ri na robay mii: «Mì baa ha ri ta-tan ba tusue kị: bi na, mĩ ba faa kpan rii baduri na. ⁸ Nzobri riw bele ká i vi pola ha mĩ na, i ba nzob riibari ndaw, a í ba dombirim nzob ndaw pi. A le, baduri na i laa kusol-ri ya. ⁹ Ba bi kị ze mĩ ba faa hul. Nzob ká rii báy faa

hul ká mǐ dǒ dǐ na lɛ, Ngerɛwuru a yaana ni. Ka'a máa bay ríi dǐ a tji saa dǐ munu ká law-ɛ hii, a zinj fe sumri ká bay hólke sùo-ɛ. ¹⁰ Nzob riiba na ka vi bay ríi ri ndaw, bay ika ri ndaw, rɔɔ bay bíe ri ndaw pi. A roo lɛ, bi na, mǐ vi bay haɲa baduri kaw báy kumnun ndaw, a í kaw bil ndadi hɔdɔk hɔdɔk ndaw pi.

¹¹ «Bi na, mǐ ba nzob kóro badu taa tusueke. Nzob kóro badu tusueke na, ka pɔɲ sùo-ɛ yak ha huf bay tul badu bɛri. ¹² Nzob ká koro baduri bay zínke lari hoy na, zadka váy koy ví zinj ri lɛ, ka haw dǔl a pɔɲ baduri na ha váy koy ví zinj ri, a ruu haneri a mgbam ri a bɛrɛ ri kperke kperke, bay ji lɛ, i ba taa bɛ ya. ¹³ Nzobke ku na haw dǔl a dɔu, bay ji lɛ, ka ba nzob ped lari hoy bo, bay baduri na mgba law-ɛ ya.

¹⁴⁻¹⁵ «Bi na, mǐ ba nzob kóro badu taa tusueke. Munu ká Baa tuu mǐ, a bi kara mǐ tuu Baa ndaw na, dǒ faa mbjw munu ndaw, mǐ tuu badu bɛri, a bari kara i tuu mǐ ndaw. Lɛɛ, mǐ pɔɲ sùo-i yak ha huf bay tul-ri. ¹⁶ Mǐ dǒ báy badu kǐri bod dǒ ku ká i dǒ bil kpan key ya. Bari na hoy kara, Ngerɛwuru hii bay haɲa mǐ víke ri a mí nda faa pol-ri. I láa dǐw bi í mbj kǐ kudfuke mbjw, a nzob kóro ri hoy kara, a báy mbjw hoy ndaw. ¹⁷ Baa kɔ mǐ ba nzob nun-ɛ, bay ji lɛ, mǐ pɔɲ sùo-i yak ha huf bay haɲa bo, mǐ yji mí káw báy kumnun ba kǐ. ¹⁸ Nzob mbjw ti náa kumnun bi na ya, roo lɛ, mǐ ha báy law hiiya bi kǐ. Mǐ dǒ báy hurusuo ká bay haɲa, a mí dǒ báy hurusuo ká bay yaana ba kǐ. Be ze, ba fe ká Baa mbi nzi-ɛ bay haɲa mǐ dǎa.»

¹⁹ Bay tul bayri ká'a baa munu na, Zibri téke bil kǐ ba kǐ rɔɔbay. ²⁰ Ruɔ nzobri ká bil-e ku i baa mii: «Be na, temndaya dǒ tul-e a dǎa ni ba bala! Waa, bay ji ndaw rɔɔ ì laa bay bɛ na lɛ woo?» ²¹ Nzob hawri baa mii: «Nzob ká temndaya dǒ tul-e na ti baa bay mini key ya. Waa, nzob

ká temndaya dǒ tul-e na, a máa bay mgbúda nun nzob rawri ndaw pi lɛ woo*?»

Ngerɛɔmay Zibri tun Zezu ngereɲ

²² Ká bil ngerepuo ká Zuruzalem na, i dǎa nam suoriya ká bay tul hul Ngerɛwuru. Ba few lew ted. ²³ Zezu haari bil mgbaj ká *hul kani Ngerɛwuru dǒ dǐ ká zad ká i dǐ ba boro Mbay Salomon. ²⁴ Báyji lɛ, Zibri kiri ni í vbi ni bay mii: «Síe haɲa ndaw rɔɔ, mù haɲa law buru nda siri key lɛ? Mu baa ha buru laa mgbum, waa, mù ba *Krisi, nzob ká Ngerɛwuru waa bay píe ni ví ya nzobri na lɛ?»

²⁵ Lɛɛ, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Bay key na, mǐ baa ha rǐ pola ro, ze ì dǎa law-rǐ bo dǐ ya. Fe sanri ká mǐ dǎa báy hurusuo Baa na, baa nasi bay ká se tul-i. ²⁶ Roo lɛ, ì dǎa law-rǐ bo tul-i ya, bay ji lɛ, ì ba badu taa bɛri ya. ²⁷ Badu bɛri na i laa kusol-i, a bi laa lɛ, mǐ tuu ri, lɛ, i mbi fal-i. ²⁸ Mǐ ha ri kumnun ká dǒ banquo. I ti huka ya mgbaj, a nzob mbjw mini kara ti náa ri saa nduo-i ya. ²⁹ I kɔ, Baa ká dǎa baduri zuo nduo-i na, ka dǒ báy hurusuo kal feri riw bele. Nzob mbjw mini kara maa bay náa ri ká nduo-ɛ ya. ³⁰ Buru Baa na buru ba nzob ká mbjw.»

³¹ Be nu ku báyji lɛ, ngereɔmay Zibri faa tisawri ba kǐ bay ikake ni. ³² Báyji lɛ, Zezu baa ha ri mii: «Mǐ dǎa fe kereri ngji bamba tasiri báy hurusuo Baa ha rǐ kɔ báy nun-rǐ gbak gbak. Waa, bay fe taa haɲa ká sakrake key ndaw rɔɔ, ì hii bay vbuka mǐ báy tisaw bay ika mǐ bayke báy lɛ?» ³³ Lɛɛ, Zibri na yjinra báy bay ha ni mii: «Buru hii bay ika mù bay tul fe kere bori ká mù dǎa ya, roo lɛ, bay tul Ngerɛwuru ká mù tjiiri ni. Bo ká mù ba nzob hoy lɛ, mù hii dǎa sùo-ɔ ba Ngerɛwuru lɛ woo!»

* **10:21** 10.21 I kǐ Tji kele 4.11; Zaa 9.32-33.

³⁴ Báyii ɛ, Zezu yjɪnra báy bay mii: «I ɔ́aa ɔ́o bil *mbede bol kusol† baari kɪ mii: “Ngerewuru baa mii, i ɔ́o munu ba ngerewururi.”‡ ³⁵ Buru ko ndaw, fe ka mbede Ngerewuru hii bayke na, nzoɔ ti máa bay bumra ya. Zadka bari nzoɔri ka Ngerewuru ha ri bay be na, ka di ri ba ngerewururi ɛ, ³⁶ bi ka’ a náa mi ɔ́o ɔ́of a pie mi vi tusiri key na, ɔ́aa mina ndaw roo, i baa mii, mi tɪiri Ngerewuru, bay dika ka mi di sùo-i ba Vu Ngerewuru ɛ? ³⁷ Zadka mi ɔ́aa fe kereri ka Baa pon zuo nduo-i na ya ɛ, ɔ́o nun haɲa ri ɔ́aa law-ri bo tul-i ya. ³⁸ Roo ɛ, zadka mi ɔ́aa fekeri, ze i ɔ́aa law-ri bo tul-i ya hoy kara, ndaf bay ɔ́aa law-ri bo tul fe sanri ka mi ɔ́aa na. Be ndaw roo, i kókoke ta-taɲ mii, bi na mi ɔ́o bil law Baa, a Baa kara ɔ́o bil law-i.»

³⁹ Be nu ku báyii ɛ, ngeredomay Zibri nzaa faa roɔbay bay mgbaka ni, roo ɛ, ka tɪi saa nduo-ri yoron, ⁴⁰ a se ba nzaa kporombii Zurdɛ ka fi kelu ba kɪ, a kaw zad ka Zaa na ɔ́aa tul nzoɔri nduo mbii ka di pola. ⁴¹ Nzoɔri ngɪi bamba tasiri vi luo-ε i baa mii: «Zaa ɔ́aa fe san mbɪw ya, roo ɛ, bayri riw bele ka’ a baa se tul ledban ni key na ɔ́o ba tusue kɪ.» ⁴² Be mini ze, ka zadɛ ku na nzoɔri ngɪi bamba ɔ́aa law-ri bo tul Zezu.

11

Hud Lazar

¹ Nzoɔ mbɪw ka Betani riɲ-ε ba Lazar naa sem. Puoke ku na tini-ε Mari báy Marte i kaw di ndaw. ² (Ba be Mari ka ɔ́aa num ka bare fu by by zuo bal Zezu, roo a nzun báy suy tul-e na. Ba yu-ε Lazar ze naa báy sem.) ³ ze tini-eri ka sidɪ na, i pie nzoɔ mbɪw se luo Zezu a baa ha ni mii: «Mbay, nzoɔ buo ka mi hii ni bamba na ka naa báy sem.»

⁴ Zadka Zezu laa bayke na munu báyii ɛ, ka baa mii: «Semke ku na ti mbika hud ha ni ya, roo ɛ, a ba

fe riɲ dika Ngerewuru, a ba faa ka bay tinake riɲ dika Vu Ngerewuru ba kele ndaw.» ⁵ Zezu ko Marte báy Mari, roo tinam bari Lazar ndaw na ba nzoɔ nun-ε. ⁶ Ze munu hoy kara, zadka’ a laa mii, Lazar naa sem na, ka kaw zadɛ ku a ɔ́aa nam sidɪ ka di roɔbay. ⁷ Fale ku roo a baa ha led nduobal-eri mii: «Náa yɪiri bo náa séri kudɔ zad ka Zude.» ⁸ Lεε, led nduobal-eri yjɪnra báy bay ha ni mii: «Íi! Mbay, bo ka Zibri nzaara mi timbede key bay vbuku mi báy tisaw bay ika mi key ɛ, ɔ́aa mina ndaw roo, mi hii bay yɪi bay séke di roɔbay ɛ woo?»

⁹ Báyii ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Ka bil nam mbɪw na waa, saw sie ba duo fale sidɪ ya ɛ? Nzoɔ ka se-seɔ ka bisie na, ka ti teke ngud puu ya, bay ɪi ɛ, ka ko zad *taɲ kad kad. ¹⁰ Roo ɛ, nzoɔ ka se-seɔ ka bil suɲ tilo na, a teke ngud puu, bay ɪi ɛ, ka ɔ́o bil zad taɲa ya.»

¹¹ Fal bayri ku báyii ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Nzoɔ buo naari Lazar na, ka na-nam, ɛ, mi séke bay vaa túma ni.» ¹² Lεε, led nduobal-eri yjɪnra báy bay ha ni mii: «Mbay, zadka’ a na-nam zu ɛ, sùo-ε a vaa ni báy.» ¹³ Tusueke ɛ, Zezu hii bay baa mii, Lazar na hu-hu, roo ɛ, led nduobal-eri ker i baa mii, Zezu baa bay se tul nam taa hoyke ka nzoɔri naa. ¹⁴ Báyii ɛ, Zezu baa ta-taɲ ha ri mii: «Lazar na fe ɔ́aa ni.» ¹⁵ Munu ka mi ɔ́o zadɛ ka di lew ya na, mi ɔ́o báy suoriya ka tul-ri, bay ɪi ɛ, be mini ndaw roo, i ngónke ka bil mbika law baari na báy. A roo ɛ, náa séri ba lakun-ε kɪ ndaw ro!

¹⁶ Báyii ɛ, Toma ka i di ni ba led ndonɔ na, baa ha led nduobal hawri mii: «Naari hoy kara, náa séri bo náa vaa húri zɪɲ gaɲ tul naari na mbɪw.»

Zezu ba nzoɔ túma nzoɔ ha ni kaw báy kumnun

† 10:34 10.34 Zadka Zezu baa mii «mbede bol kusol baari» na, bayke baa mii, *Mbede saka kuni ka piedke*. ‡ 10:34 10.34 Simri 82.6.

17 Zadka Zezu do di ya deb bay puo na bayji le, ka laa mii, i daa hud Lazar na bo huo tisaw daa nam ni ro. 18-19 Zibri ngji bamba se luu Marte bay Mari ka Betani bay haɲa ri nzaa boko bay tul hud tinam bari na, bay ji le, Betani na do di ndji maa sal faa sayri munu hoy bay Zuruzalem.

20 Zadka Marte laa mii, Zezu do di ya deb bay puo na, ka suo nun-ε, roo le, Mari na kaw puo. 21 Lεε, Marte baa ha Zezu mii: «Mbay, ba fe ka mu do zad ni key zu le, yu-i na ti huka ya. 22 Roo le, mi ko ndaw, ze timbede key kara, feri riw bele ka mu vbika Ngerewuru na ka'a haɲa mu.» 23 Bayji le, Zezu baa ha ni mii: «Tinãa, yu-o na a tuma a kaw bay kumnun ha mu.» 24 Lεε, Marte yinra bay bay ha ni mii: «Mi ko le, sie orɔ bie nam ka nzobri tji saa luu hud na, a tuma a kaw bay kumnun bay.» 25 Bayji le, Zezu baa ha ni mii: «Bi na, mi ba nzob tuma nzob huderi ha ri kaw bay kumnun ka do banɲuɔ. Nzob ka daa law-ε bo tul-i na, ze ka hu na hu hoy kara a kaw bay kumnun ka do banɲuɔ. 26 A nzob ka kaw bay kumnun, roo a daa law-ε bo tul-i le, ka ti huka ya mgbaɲ. Waa, mu daa law-a bo tul bayke na ki zu le?» 27 Lεε, Marte na yinra bay bay ha ni mii: «Zadε zu, Mbay, mi daa law-i bo tul-a. Mi ko le, mu ba *Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na; mu ba Vu Ngerewuru, be ka'a vi tusiri key na.»

28 Falε ka Marte baa bay na munu bayji le, ka yi a vaa zin yu-ε Mari a dakla bay zin ni mii: «Gaɲ tul-i do kew a hii bay haɲa mu se.»

29 Zadka Mari laa munu bayji le, ka uru ba vaa a se luu Zezu na. 30 Lεε, Zezu ri bil puo ya kob bay, roo le, ka do zad ka Marte zin ni ka di pola na. 31 Zadka ruo Zibri ka i kaw zin Mari bay haɲa ni nzaa boko na, i ko ka'a uru ba vaa a tji na bayji le, i uru i dii fal-ε. I ker i baa mii, ko

ya le, ka se ba tupal bay vaa reke hud na.

32 Zadka Mari tji zad ka Zezu do di na, a mbi nun-ε a ko ni bayji le, ka vaa vbu suo-ε gbirik bo pol-e a baa ha ni mii: «Mbay, ba fe ka mu do zad ni key zu le, yu-i na ti huka ya.» 33 Zadka Zezu ko ni ka'a re-rew mgobo mgobo, roo a ko Zibri ka i su ni i re-rew munu ndaw na bayji le, law-ε fuu ni mgbuk mgbuk ha ni zin faa kaw bay kere ya. 34 Ro, a vbi ri mii: «Waa, i daa ni bo huo tisaw ka zad ha le?» Lεε, i yinra bay bay ha ni mii: «Mbay, mu vi le, mu koko bay.» 35 Mbii nun Zezu gay bɔɔɔk bɔɔɔk. 36 Bayji le, Zibri baa mii: «I ko ka'a hii ni ku ya!» 37 Roo le, nzob haneri ka sakra bari ku na baa mii: «Be ka'a mgbuɔa nun nzob raw na waa, ka maa bay daa ha Lazar na hu ya na ya le woo?»

Zezu ha Lazar yi a kaw bay kumnun

38 Law Zezu fuu ni mgbuk mgbuk ba ki a se ba tupal. Luu hudke ku na ba huo tisaw ka i mbii faake bay tisaw ki. 39 Bayji le, Zezu baa mii: «I suru tisaw na ba fal.» Roo le, Marte ka ba tinam nzob hud na baa ha ni mii: «Mbay, hud na a funa ndaya, bay ji le, ka daa nam ni ka bil huo tisaw key ro.» 40 Bayji le, Zezu yinra bay bay mii: «Waa, mi baa ha mu mii, zadka mu daa law-a bo tul bay bi le, mu koko rin dika Ngerewuru na ya le?»

41 Zadka i suru tisaw na, Zezu ura nun-ε ba siya a daa nzaa bay kere mii: «Baa, mi ha mu taambol bay tul nzaa bay kere bi ka mu laa na.

42 Mi ko na, mu laa mi banɲuɔ, roo le, mi baa munu bay tul ruo nzobri ka i kiri mi key na i ko bo, i daake law-ri bo di mii, ba bo ki ze mu pie mi.»

43 Fal bayri na ku bayji le, ka daa fe beley ba siya mii: «Lazar, mu tji kele!» 44 Zadε ku hoy le, hud na tji bay zad bal-eri bay nduo-eri ka i kari bay gari na, roo nun-ε kara, i

kari báy vay gari ndaw. Lεε, Zezu baa ha ri mii: «Ì hina gariri ká sùo-ε na, í pón̄ ni h̄a ni se.»

Ngeredomay Zibri nzaa faa bay ika Zezu
(Mat 26.1-5; Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2)

⁴⁵ Ruo Zibri ká sakra bari ká i vi luo Mari na, zadka i kó fe ká Zezu daa na munu báyii le, i daa law-ri bo tul-e. ⁴⁶ Roo le, nzoɓ haneri ká sakra bari ku na, i se luo *Fariziri a í kji fal feri ká Zezu daa na ha ri. ⁴⁷ Báyii le, Fariziri báy *ngerenzob fe poyri dí-diw h̄a *nzoɓ kún̄ sal bay luyeri mb̄u k̄i í baa ha ri mii: «Waa, náa dáari mina ro zey le? Ledban ni key na, ka daa fe sanri ngji bamba! ⁴⁸ Zadka náa p̄nri ni, roo ka daa fe munu ban̄guo le, nzoɓri riw bele i daa law-ri bo tul-e. A le, ngeredomayri ká Rom na i vika í bie hul k̄ani naari, a í bie saw puo naari!»

⁴⁹ Báyii le, nzoɓ mb̄iw ká sakra bari ká riŋ-ε ba Kayif, be ká'a ba ngerenzob fe poy luye ká bil sewke ku na, mbi bay a baa ha ri mii: «Baari na, ì kó fe mb̄iw ya!» ⁵⁰ I k̄er í kó báy kere! Do ndad̄ bamba bay tul naari, bay han̄a nzoɓ mb̄iw h̄oy ka hu bay tul ruo nzoɓri, bo h̄a saw Zibri riw bele na i bie ya. ⁵¹ (Tusueke le, ka baa bay key na báy tul gan̄ sùo-ε ya, roo le, munu ká'a ba ngerenzob fe poy luye ká bil sewke ku na, ka baa bay fe ká'a ví vuku, bayke se tul Zezu ká'a huka bay tul saw puo Zibri. ⁵² Ká'a huka bay tul saw puo Zibri h̄oy ya, roo le, bay mb̄i vu Ngerewururi riw bele ká i berε k̄i na, ka d̄o tul k̄i mb̄iw h̄oy.)

⁵³ Úru saa bil namke ku na ngeredomay Zibri mbi nzaa-ri bay ika Zezu. ⁵⁴ Sawke ze, Zezu p̄n̄ nzaa k̄ie sùo-ε ká sakra ruo Zibri, a naa sùo-ε ká zadε ku a se puo mb̄iw munu ká riŋ-ε ba Efrayim ká d̄o dí ya báy law kor, a kaw dí báy led̄ nduobal-eri.

⁵⁵ Nam suoriya Zibri ká ba *nam suoriya t̄i saa bil koy d̄o dí ya na báyii le, ruo nzoɓri uru báy t̄iw zadri bod̄ bod̄ í se ba Zuruzalem pola bay waa sùo-ri munu ká ba fe saw puo bari ká i daa ban̄guo na. Be ndaw roo bay giyan̄ke nam suoriya na báy. ⁵⁶ Báyii le, bari na i nzaara Zezu, a í vbi bay ká sakra k̄i ba lie ba lew ká bil mgban̄ ká *hul k̄ani Ngerewuru d̄o dí na mii: «A waa, ì ker mina le? I kó ku na waa, le, ká'a vika zad̄ suoriya na key zu le?» ⁵⁷ I baa munu, bay ji le, ngerenzob fe poyri báy Fariziri, i mbi nzaa-ri ká tul Zezu pola h̄oy mii, zadka nzoɓ kó zad̄ ká'a d̄o dí le, ndad̄ bay han̄a ni ka baa h̄a buru bo, ha ri vaa mgba ni.

12

Mari daa num zuo bal Zezu
(Mat 26.6-13; Mrk 14.3-9)

¹ T̄on̄ nam yie ba pola roo, bay han̄a *nam suoriya t̄i saa bil koy na ka maa báyii le, Zezu se ba Betani ká luo Lazar be ká'a hu ká Zezu tuma ni h̄a ni kaw báy kumnun na. ² Ká zadε ku na, i daa fe s̄um bay d̄oyke ni, a le, Marte leke s̄umke ha ri s̄u. Lazar le, kaw ziŋ nzoɓri ká i kaw ziŋ Zezu ká nzaa tutakra fe s̄um na. ³ A Mari laa le, mbi num ká riŋ-ε ba nar ká b̄are f̄u b̄y b̄y, a tan̄ kad̄ kad̄ ká larike nḡon̄ bamba na ba tasa náy mb̄iw munu a daa zuo bal Zezu. Fale le, ka nzun̄ báy s̄uy tul-e h̄a b̄ara numke ku na yaa zad̄ ká bil hula k̄pol k̄pol riw bele.

⁴ Ro, Zudas Iskariyod̄, be ká'a ba nzoɓ mb̄iw munu ká sakra led̄ nduobal-eri ká'a mb̄ika tul-e na mbi bay a baa mii: ⁵ «Úwaa, bay ji ndaw roo, ì bie fe munu le? Num key na larike nḡi bamba wuruk wuruk! Ba fe ká ì hie ba pola zu le, larike a máa lari ped̄ mbiimbam mb̄iw bay sókoke nzoɓ k̄ukuri!» ⁶ Ka baa munu, bay ji le, ba bay ze ka ker se tul nzoɓ k̄ukuri ya, roo le, ka ba nzoɓ riiba. Munu ká'a ba nzoɓ koro

lari bari ká i mby zuo tul kị na, ka mbi hiyaw hiyaw munu banquo.

⁷ Báyji ɛ, Zezu baa mii: «Pon máy na ɔ́kɛkɛ h̄a ni ɔ́aa fe be. Be ze ba fe ká ndad̄ bamba bay haɲa ni ka ɔ́aa. Bay tul nam hud̄ bi ze, ka k̄ɔ́rɔke num na ɔ́o kpuru t̄ji vuri key. ⁸ Baari na, nzoɓ k̄ukuri i ɔ́oko z̄iɲ r̄i banquo kpadara, roo ɛ, bi na, mi ti ɔ́oko z̄iɲ r̄i banquo ya.»

⁹ Zadka ruo Zibri laa mii, Zezu ɔ́o Betani báyji ɛ, i t̄ji vbububu bay tul Zezu kị huɔ-ɛ h̄oy ya, roo ɛ, bay tul Lazar ká'a tuma ni saa luɔ hud̄ h̄a ni kaw báy kumnun na. ¹⁰ A ro ze, *ngerenzɔɓ fe poyri mbi nzaa-ri bay ika Lazar na ndaw, ¹¹ bay ji ɛ, bay tul-e na ze, Zibri nḡji bamba i náake s̄uɔ-ri, a í ɔ́aa law-ri bo tul Zezu.

Nzobri ɔ́aa mbay bo tul Zezu

(Mat 21.1-11; Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹² Nzaaruɔ kị na báyji ɛ, ruo nzoɓri ká i ɔ́o zad̄ *nam suoriya t̄ji saa bil koy ká Zuruzalem na, i laa mii, Zezu se vuku. ¹³ Ze, í fed̄ nzaa t̄oy vay mgbal kandawri roo í s̄uɔke nun-ɛ, í guu fe í b̄aake bay mii:

«Hozana! Naa písiri Ngerewuru!
Ndad̄ bay haɲa Ngerewuru ka sám
fe zuo tul nzoɓ
ká vi báy rin̄ Ngerembay!
Ndad̄ bay haɲa Ngerewuru ka
sám fe zuo tul Mbay led̄
Izarayel!»

¹⁴ Lɛɛ, Zezu z̄iɲ vu maasoba, a kaw tul-e munu ká mbede Ngerewuru baa bayke pola mii:

¹⁵ «Baari nzoɓri ká *Sign na*,
I ɔ́aa h̄je ya.

I ko, mbay baari na se vuku.

Ka kaw tul vu maasoba†.»

¹⁶ Ká sieke ku na, led̄ nduoɓal-eri laa saw fekeri na ku riw bele ya báy. Roo ɛ, fal hud̄ be báy t̄ji be saa luɔ hud̄ na, zadka led̄ nduoɓal-eri ker se tul fe ká kal ká tul-e na báyji ɛ, i ko mii, fekeri na kal munu ká mbede Ngerewuru baa bayke pola na.

* 12:15 12.15 Sign na ba Zuruzalem. † 12:15 12.15 Zakari 9.9. ‡ 12:24 12.24 Báy nzaa gerek ɛ, ba ble ká ba para fe pay ká ɔ́o tusiri Izarayel.

¹⁷ Bari riw bele ká i ɔ́o z̄iɲ Zezu báy nam ká'a ɔ́ike Lazar h̄a ni t̄ji saa luɔ hud̄ a kaw báy kumnun na, i lo soro fekeri na banquo. ¹⁸ Sawke mini ze, ruo nzoɓri suɔ nun-ɛ, bay ji ɛ, i laa mii, ba be kị ze ka ɔ́aa fe san na key. ¹⁹ Báyji ɛ, *Fariziri baa bay ká sakra kị ba lie ba lew mii: «I ko, náa maa ɔ́ari fe mb̄iw mb̄aa! Nzoɓri riw bele dii fal-ɛ!»

Gerekri nzaa faa bay kóko Zezu

²⁰ Ká sakra nzoɓri ká i vi Zuruzalem bay ruo Ngerewuru ká bil nam suoriyake ku na, nzoɓ haneri ká i ba Gerekri ɔ́o ɔ́i ndaw pi.

²¹ Bari na, i soro í v̄aa z̄iɲ Filiɓ ká ba nzoɓ ká Besayda kuɔu zad̄ ká Galele í koɔ ni mii: «Ŋgere, buru hii bay kóko Zezu.» ²² Lɛɛ, Filiɓ na se a v̄aa baa bayke h̄a Andere. Falɛ ɛ, bari sidi bele i v̄aa baa bayke na h̄a Zezu.

²³ Báyji ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Nam ká Ngerewuru a haɲa rin̄ ɔ́ika bi *Vu Nzoɓ kie s̄uɔ-ɛ ba keke na vi ro. ²⁴ Mi baa ha r̄i ta-taɲ ba tusue kị: zadka para nan̄ ká nzoɓ ru na hu ya ɛ, a ɔ́oko ba be kị mb̄iw h̄oy. Roo ɛ, zadka'a hu a t̄ji ro ɛ, parake na a h̄uɔ ɔ́o ngedede báy. ²⁵ Nzoɓ ká hii kumnun be na, a ɔ́oko báy kumnun taa tusueke ya. A nzoɓ ká nḡɔr tul fe ká tusiri key ya ɛ, a kóro kumnun taa tusueke ká'a ɔ́oko banquo. ²⁶ Zadka nzoɓ hii bay ɔ́aa ped̄ h̄a m̄i ɛ, ka se fal-i. Zad̄ ká m̄i ɔ́oko ɔ́i na, ká'a ɔ́oko ɔ́i z̄iɲ m̄i ndaw. A zadka nzoɓ ɔ́aa ped̄ h̄a m̄i ɛ, B̄aa a ɔ́aa mbay bo tul-e.»

Zezu baa bay ká se tul hud̄ be

²⁷ Zezu baa mii: «Timbede key na, law-i nzáa m̄i. A key w̄aa, m̄i b̄aa mina ro zey ɛ? M̄i b̄aa mii: B̄aa, mu náa m̄i ká bil fe seke ká'a t̄ji tul-i key na ɛ woo? Munu ya mgban̄, bay ji ɛ, bay tul fe sekeke na key ze, m̄i víke tusiri key. ²⁸ Mi b̄aa mii: B̄aa, mu kie rin̄ ɔ́ika bo na h̄a nzoɓri ko!»

Báyji ɛ, kusol mgba saa nulue beɓeɓ mii: «Mì kɛ riɲ ðika bi na ro, ɛ, mì kɛ ba kɪ rɔbay.» ²⁹ ɛɛ, ruo nzobri ká i ðo zadɛ í laa kusol ká mgba na i baa mii: «Ba mbam ze yɪw ku.» A nzob hawri laa ɛ, i baa mii: «Ba led nzaaped ká nulue ze ví baa bay ha ni!»

³⁰ Báyji ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Kusol ká mgba na, bay tul-i ya, roo ɛ, bay tul-rì zu. ³¹ Timbedɛ key na, ba saw síe ká Ngerewuru a ðaa bay bo tul nzob tukeleri key. Timbedɛ key na Ngerewuru a níi ngeretemndaya ká ba nzob réke mbay ká tusiri key na ðo kele. ³² Bi na, zadka i síɲ mǐ í ura mǐ ðo siya ɛ, mì fáa nzobri riw bele zuo fal-i.» ³³ (Zezu baa bayri na munu, a kɛke kɪri huɗ taa jike ze ká'a huka.)

³⁴ ɛɛ, ruo nzobri yɪɲra báy bay ha ni mii: «Mbede *bol kusol kɛ buru mii, *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na a káw báy kumnun banɲo. A waa, ðaa mina ndaw roo, mù baa mii, i síɲ *Vu Nzob í ura ni ðo siya ɛ woo? Waa, Vu Nzobke na ba ve ɛ woo?» ³⁵ Báyji ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Zad taɲa na ðo sakra baari key bole, a ði ndji munu hoy. Be ze zadka zad taɲa ðo rɔbay na, ì se bil-e bay haɲa suɲ tilo ka guba tul-rì ya. I ko, nzob ká se-seɗ ká bil suɲ tilo na, ka ko zad ká'a se ba baɗi ya. ³⁶ Zadka zad taɲa ðo rɔbay na, ì ðaa law-rì ka bo tul-e. Be ndaw roo, ì víke ba led zad taɲari na báy.»

Law ngɔɲɔ Zibri

Fale ká Zezu baa bayri munu báyji ɛ, ka naa sùo-ɛ, a mɲu ði ði báy zad káw bari. ³⁷ Ze ka ðaa fe sanri ngji bamba ha ri ko báy nun-ri hoy kara, i ðaa law-rì bo tul-e ya. ³⁸ Be mini ze, bay ká Ezay nzob yaaɲa bay saa nzaa Ngerewuru baa na, ðo munu báy zadɛ. Bayke baa mii:

«Áa! Mbay, waa, nzob ve ze ðaa law-ɛ bo tul bay ká buru ka-káake na ɛ?»

Waa, nzob ve ndaw roo mù kɛ ni hurusuo-ɔ na ba kele ha ni ko ɛŕ?»

³⁹ Bari na, i maa bay ðaa law-ri bo ði ya. I ko, Ezay nzob yaaɲa bay saa nzaa Ngerewuru baa pola lew se tul-ri mii:

⁴⁰ «Ngerewuru ha nun-ri fumra gbibli,
a mbii gosi fe kóko bari,
bay haɲa bo nun-ri ka ko fe ya,
a law-ri kara ka vuo ya ndaw,
bo í suo kér bay bari
í vi luo-ɛ bay haɲa ni ka vaa ri ya*.»

⁴¹ Ezay na baa munu, bay ji ɛ, ka ko riɲ ðika Zezu, a baa bay se tul-e.

⁴² Ze ká sakra ngeredomay Zibri hoy kara, nzobri ngji bamba i ðaa law-ri bo tul-e. Roo ɛ, bay tul *Fariziri na, i hii bay baa bayke ba kele ya, bay ji ɛ, i hii bay haɲa ri nii ri tji ká *hul mbú kɪ bari Zibri na ya. ⁴³ I hii bay ndad ká nun nzobri mba ndad ká nun Ngerewuru.

Zezu baa bay ká se tul kún sal bay

⁴⁴ Báyji ɛ, Zezu baa ta-taɲ ba siya beɓeɓ mii: «Nzob ká ðaa law-ɛ bo tul-i na, ka ðaa law-ɛ bo tul-i hoy ya, roo ɛ, ka ðaa law-ɛ bo tul nzob ká pie mì vi na ndaw. ⁴⁵ Nzob ká tuu mì na, tuu nzob ká pie mì na ndaw. ⁴⁶ Bi na, mì vi tusiri key munu ba zad taɲa, bay haɲa nzobri riw bele ká i ðaa law-ri bo tul-i na, i ðo bil suɲ tilo na mbáa.

⁴⁷ «Zadka nzob laa bay bi, roo a ðaa vu mbom bo ði ya ɛ, ba bi ze mì ðaa bay bo tul-e ya. Tusueke ɛ, mì vi bay yaaɲa nzobri ká tusiri key bo, mì vi bay ðaa bay bo tul nzobri ya. ⁴⁸ Nzob ká tún mì ngeren a yaa bay bi ya laa ɛ, bayke ká mì fere nzobri na ku ze, a ðaa bay bo tul-e ká síe óro bie nam na. ⁴⁹ I ko, bay ká mì baa na, mì baa báy hurusuo-i huoi

ya, roo le, Baa ká pie mĩ na mbi nzi-ε sùo-ε kị hạ mĩ, bay tul feri ká mĩ baa, báy feri ká mĩ fere nzobri na. ⁵⁰ Ze mĩ kò le, bayke ku na hạ nzobri kaw báy kumnun ká do banquo. Be mini ze, feri ká mĩ baa bayke na, mĩ baa munu ká Baa baa hạ mĩ.»

13

Zezu wàa bal led nduobal-eri

¹ Tòṅ nam mbịw hoy bay haṅa *nam suoriya tịi saa bil koy na ka maa báyji le, Zezu kò ndaw, nam ká bay álake tusiri key bay séke luo Bi-ε na vi ro. Ka hii nzob taa beri ká tusiri key banquo. Ka hii ri kpuru maa báy hud be.

² Zezu báy led nduobal-eri i do réke ngaw. Báyji le, ngeretemndaya daa bay zuo bil law Zudas vu Simon Iskariyod hạ ni mbi tul-e. ³ Zezu na kò ká Ngerewuru daa feri riw bele zuo nduo-ε, a vi saa luo-ε na, ká'a yịi ba luo-ε na ndaw pi. ⁴ Báyji le, ka uru siya ká nzaa fe sum na a naa maagari be, a daa bo fi mbịw a mbi vay gari a sìnke puu si-ε. ⁵ Fale ku le, ka kaa mbii zuo bil tunguo, a tii saw wáake bal led nduobal-eri, a nzun báy vay gari ká'a sìnke puu si-ε na.

⁶ Zadka'a tịi tul Simon Piyer na báyji le, Simon Piyer baa hạ ni mii: «Mbay, úwaa, le, mù waa bal-i ndaw le woo!» ⁷ Lee, Zezu yịinra báy bay hạ ni mii: «Bo na, fe ká mĩ daa key na mù kò sawke taṅ ya báy, roo le, bil nam hanε le, mù kóko báy.» ⁸ Báyji le, Piyer baa hạ ni mii: «U-uu, mù ti waa bal-i na ya mgbaj!» Lee, Zezu yịinra báy bay hạ ni mii: «Zadka mĩ waa bal-a na ya le, náa ti zúo zịṅ kị mbáa mgbaj.»

⁹ Báyji le, Simon Piyer baa hạ ni mii: «Mbay, munu zu le, mu waa bal-i hoy ya, roo le, mu waa nduo-i ndaw, tul-i ndaw pi.» ¹⁰ Lee, Zezu baa hạ ni mii: «Nzob ká sùo mbii na sùo-ε *taṅ kad kad ro bo, ka se síe súo mbii mbáa, a waa ba bal-ε hoy.

Baarì na, sùo-rì taṅ kad kad ro, roo le, ba baarì riw bele ya.» ¹¹ (Zezu baa munu, bay ji le, ka kò nzob ká'a mbika tul-e na ro. Sawke mini ze, ka baa mii: «Baarì na, sùo-rì taṅ kad kad riw bele ya.»)

¹² Fale ká'a waa bal-ri a mbi gari be a nduo na báyji le, ka yịi a kaw nzaa fe sum zịṅ ri a baa ha ri mii: «Fe ká mĩ daa zịṅ ri key na waa, i kò sawke kò kị zu le? ¹³ I kò, baarì na, i dí mĩ ba Gaṅ tul-rì báy Mbay baarì. I dí mĩ báy zadε kị, bay ji le, mĩ ba be na kị. ¹⁴ Ze, munu ká i dí mĩ ba Mbay báy Gaṅ tul-rì ká mĩ waa bal-rì na, baarì kara, ndad bay haṅa rì waa bal kị na ndaw. ¹⁵ Mĩ daa ba fe kịε kị ha rì bay haṅa baarì kara, i daa faa mbịw munu ka zịṅ kị ndaw. ¹⁶ Mĩ baa ha rì ta-taṅ ba tusue kị: led káw ká mba tul baa káw be na tiya. Ze led nzaaped ká mba tul nzob ká pie ni na kara tiya ndaw pi. ¹⁷ Zadka i laa bay fekeri key na a i daake ped báy zadε le, i doko báy suoriya.

¹⁸ «Mĩ baa bay key na bay tul-rì riw bele ya. Nzobri ká mĩ nan ri na, mĩ tuu ri tuu. Roo le, ndad bay haṅa bay ká i daa do bil mbede Ngerewuru na, ka do munu báy zadε. Bayke baa mii: “Nzob ká buru kị búru sụ fe mbịw na, fere a ba nzob tul ngani bi*.” ¹⁹ Mĩ baa ha rì timbede key pola ndaw roo, bay haṅa feke ka tịi báy. Be ndaw roo, zadka feke na tịi le, i daa law-rì bo tul-i mii: Bi na, mĩ do banquo. ²⁰ Mĩ baa ha rì ta-taṅ ba tusue kị: nzob ká yaa nzob ká mĩ pie na, ka yaa mĩ ndaw zu. A nzob ká yaa mĩ na, ka yaa nzob ká pie mĩ vi na ndaw.»

Zezu baa bay se tul Zudas ká'a mbika tul-e
(Mat 26.20-25; Mrk 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Fale ká Zezu baa bayri munu na báyji le, law-ε fuu ni mgbuk mgbuk, a baa hạ led nduobal-eri mii: «Mĩ baa ha rì ta-taṅ ba tusue kị: nzob

* 13:18 13.18 Simri 41.9.

mbiw ká sakra baarĩ na a mbika tul-i.»

²² Báyyi ɛ, i kɔ-kóm ba nun kɪ ba lie ba lew í vbi bay mii, waa, ba nzob ve kɪ ze ka baa bay se tul-e ku ɛ? ²³ Lɛɛ, nzob mbiw ká sakra lef nduobal-eri ká Zezu hii ni bamba na kaw lakun-ɛ. ²⁴ Ro, Simɔn Piyer te tay nun-ɛ zima ha ni bay haɲa ni ka vbi Zezu, waa, ba ve ze ka baa bay se tul-e ɛ? ²⁵ Lef nduobalke ku na, fere nzi-ɛ ba luɔ Zezu a vbi ni mii: «Mbay, waa, ba ve kɪ zu ɛ?» ²⁶ Lɛɛ, Zezu yɪnra báyy bay ha ni mii: «Mí d́aa ngud maapa nduo vay náy. Ze, nzob ká mí ha ni ɛ, ba be na kɪ zu.» Ro, Zezu mbi ngud maapa na a daa nduo d́i a ha Zudas vu Simɔn Iskariyod. ²⁷ Zafé ká Zudas yaa ngud maapa na ku báyyi ɛ, *Satan nduo bil law-ɛ. Báyyi ɛ, Zezu baa ha ni mii: «Fe ká mù hii bay d́aa ɛ, mu daa kod kɪ hoy.» ²⁸ (Bari ká i kaw nzaa fe sum zɪn ni na, nzob mbiw mini kara kɔ saw fe ká'a báake bay ha ni na ya. ²⁹ Munu ká Zudas ba nzob kóro lari bari na, nzob haneri ker mii, Zezu pie ni bay haɲa ni ka vaa hie fe hanɛ bay tul nam suoriyake, mase, bay haɲa ni ka ha fe haneri ha nzob kukuri.) ³⁰ Ká zafé ká'a yaa ngud maapa na ku hoy ɛ, ka tji a zol. Lɛɛ, zaf sii ro zu.

Zezu ha bol kusol fie ha lef nduobal-eri

³¹ Zadka Zudas mbi faa a zol na báyyi ɛ, Zezu mbi bay a baa mii: «Timbedɛ key na, riɲ d́ika ká bo tul bi *Vu Nzob na, tina sùo-ɛ do keɛ ro, a Ngerewuru kara zɪn riɲ d́ika báyy faa bi na. ³² [Munu ká Ngerewuru zɪn riɲ d́ika báyy faa bi na,] waka ya hoy ɛ, ka'a d́aa riɲ d́ika bo tul-e ndaw. ³³ Baarĩ vu-iri ká mí kɔ rĩ ba nzob nun-i na, mí káw zɪn rĩ ndji robay. Munu ká mí baa ha rĩ timbedɛ key ndaw: ì nzáara mí, roo ɛ, ì maa bay séke zaf ká mí séke d́i ya. ³⁴ Timbedɛ key na mí ha rĩ *bol kusol fie: ì hii kɪ ba lie ba lew. Munu ká mí hii rĩ

na, ì hii kɪ ba lie ba lew. ³⁵ Zadka ì hii kɪ ba lie ba lew ɛ, be ndaw roo nzofri riw bele i kóko mii, ì ba lef nduobal-iri na báyy.»

Zezu baa bay ká tul máy bay Piyer (Mat 26.31-35; Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ Báyyi ɛ, Simɔn Piyer vbi ni bay mii: «Mbay, waa, mù séke ba zad haɲa ɛ?» Lɛɛ, Zezu yɪnra báyy bay ha ni mii: «Zaf ká mí séke d́i timbedɛ key na, mù maa bay séke d́i ya báyy. Roo ɛ, nam hanɛ ɛ, mù séke d́i báyy.» ³⁷ Báyyi ɛ, Piyer vbi ni mii: «Mbay, bay ji ndaw roo, mí maa bay séke fal-a timbedɛ key ya ɛ? Mí do d́i ya bay pón sùo-i ha hud bay tul-a!» ³⁸ Lɛɛ, Zezu yɪnra báyy bay ha ni mii: «Waa, mù do d́i ya ba tusue bay pón sùo-o ha hud bay tul-i kɪ ɛ? Mí baa ha mù ta-taɲ ba tusue kɪ: pola roo bay haɲa tuo ka-káa ɛ, mù máy bay faa bal ba say mii, mù kɔ mí ya.»

14

Zezu ba faa séke ba luɔ Bi-ɛ

¹ Zezu baa ha lef nduobal-eri mii: «Ì ha law-rĩ ka nzáa-rĩ ya. Ì d́aa law-rĩ bo tul Ngerewuru, a í d́aa law-rĩ ka bo tul-i. ² Ká bil puo Baa na, zad káwri do d́i mgbirik mgbirik. Zadka do munu ya ɛ, mí ti báa bayke ha rĩ ya. Tusueke ɛ, mí séke bay léke zad bay tul-rĩ. ³ Zadka mí se roo, mí leke zad na ɛ, mí yɪ bay ví f́aa rĩ bay haɲa baarĩ hoy kara, ì vaa káw d́i zɪn mí mbiw hoy ndaw pi. ⁴ Zaf ká mí séke ba badɪ na, ì kɔ faake kɔ.»

⁵ Báyyi ɛ, Toma vbi ni bay mii: «Mbay, zaf ká mù séke ba badɪ na, buru kɔ ya. Waa, buru d́aa mina ndaw roo, buru kɔ faake ɛ?» ⁶ Lɛɛ, Zezu yɪnra báyy bay ha ni mii: «Bi na, mí ba faa ndaw, mí ba tusue bay ndaw, a mí ba káw báyy kumnun ndaw pi. Báyy faa bi na roo, nzob a séke luɔ Baa bo, faa kɪ bod ká nzob a kálke a se luɔ Baa na tiya. ⁷ Zadka ì tuu mí tuu ɛ, ì tuuka Baa ndaw. Úru

saa timbede kpuru vaw na, i tuu ni ndaw, a i ko ni ndaw pi.»

⁸ Bayji le, Filib baa ha ni mii: «Mbay, mu kie buru Baa na ha law buru ka nda siri.» ⁹ Lee, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «Filib, waa, daa mina ndaw roo, mi kaw zin ri bole di key le, mu tuu mi ya kob bay key le woo? Nzoɔ ka tuu mi le, ka tuu Baa ndaw zu. Waa, daa mina ndaw roo, mu baa mii: “Kie buru Baa” na le woo? ¹⁰ Waa, mu ker mu baa mii, mi do bil law Baa, a Baa kara do bil law-i na ya le? Bayri ka mi baa ha ri na, uru saa bil law-i ya. Ba Baa ka do bil law-i na ze daa ha ped beri na o bay zafe bay faa bi. ¹¹ Zadka mi baa mii, mi do bil law Baa, a Baa kara do bil law-i ndaw na, i daa law-ri ka bo di. Ze, i daa law-ri bo tul bay biri ka mi baa na ya nguɔ kara, i daa law-ri ka bo tul-i bay tul fe sanri ka Baa daa bay faa bi na. ¹² Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzoɔ ka daa law-e bo tul-i na, a daa feri ka mi do daake na ndaw. Ka’a daa bawda fe kal fekeri key na kara ndaw, bay ji le, mi se ba luɔ Baa, ¹³ a fe ji ji ka i vbi bay rin-i na, mi daa feke na ha ri bay haɲa rin dika Baa ka tina suɔ-e ba kele bay faa bi ka mi ba Vi-e na. ¹⁴ Mi baa ha ri na roɔbay, zadka i vbi mi fe bay rin-i le, mi daa feke na ha ri.»

Zezu waa bay pie bay Tem Law Pie

¹⁵ Zezu baa ha led nduɔbal-eri mii: «Zadka i hii mi le, i daa vu mbom ka bo tul bol kusol-iri. ¹⁶ Lee, mi vbika Baa bay haɲa ni ka pie bay nzoɔ ki ka ba Nzoɔ Sokɔ ri ha ni ka kaw zin ri banɲuɔ kpaɲara. ¹⁷ Ba Tem baa tusue bay ka nzoɔ tukeleri key maa bay yaɲa ni ya, bay ji le, i maa bay kɔko ni ya ndaw, a i maa bay tuuka ni ya ndaw pi. Roo le, baari na, i tuu ni tuu, bay ji le, ka sad zin ri a do bil law-ri.

¹⁸ «Mi ti pon ri ba led selri ya, mi yi bay vi zin ri bay. ¹⁹ Ndji munu hoy le, nzoɔri ka tusiri key na ti kɔko

mi mbaa. Roo le, baari na, i kɔko mi ba ki bay, bay ji le, mi kaw bay kumnun, a baari hoy kara i kaw bay kumnun na ndaw. ²⁰ Zadka namke vi le, i kɔko mii, mi do bil law Baa, a baari laa le, i do bil law-i, ze bi kara mi do bil law-ri.

²¹ «Nzoɔ ka kɔro bol kusol-iri, a daa vu mbom bo di le, nzoɔke ku na hii mi zu. Baa na a hii nzoɔ ka hii mi, a bi kara mi hii nzoɔke a mi kie suɔ-i ha ni ndaw.»

²² Bayji le, Zud, (be ka i di ni ba Zudas Iskariyod ya) na vbi ni bay mii: «Mbay, waa, daa mina ndaw roo, mu kie suɔ-o ha buru hoy, a mu kie suɔ-o ha nzoɔ tukeleri key ya le?» ²³ Lee, Zezu yinra bay bay ha ni mii: «Zadka nzoɔ hii mi le, a daa vu mbom bo tul bay bi. Baa a hii ni, a buru sidi bele na, buru seke bay vaa daa puo zin ni. ²⁴ Roo le, nzoɔ ka hii mi ya na, ka daa vu mbom bo tul bay biri ya zu. Bayri ka i laa ka nzaa-i na, uru saa bil law-i ya, roo le, uru saa luɔ Baa ka pie mi na. ²⁵ Bay fe niri key na, mi baa ha ri bay nam ka mi doke zin ri ku hoy. ²⁶ Roo le, Nzoɔ Sokɔ Nzoɔ ka ba Tem Law Pie ka Baa a pie bay rin-i na, a fere ri feri riw bele, a tuma law-ri ka tul feri riw bele ka mi baa ha ri na.

²⁷ «Dekeke ka sad zin ri. Ba dekeke taa bi ze mi ha ri. Mi ha ri munu ka nzoɔ tukeleri key ha ri ya. I ha law-ri ka nzaa-ri ya, a i ha hie ka daa ri ya ndaw. ²⁸ I laa bay ka mi baa ha ri ro mii: “Mi zol, roo le, mi yi bay vi zin ri bay” na. Zadka i hii mi le, i daa suoriya bay tul zol bi ka ba luɔ Baa, bay ji le, Baa na mba tul-i. ²⁹ Mi baa bay fe niri key na ha ri pola roo fekeri na ka tji bay, bay haɲa bo, zadka fekeri na tji le, i daake law-ri bo tul bay biri na. ³⁰ Mi ti baa bayri ngji bamba zin ri mbaa, bay ji le, ngeretemndaya, nzoɔ reke mbay ka tusiri key na se vuku. Ka maa daa fe mbij zin mi ya, ³¹ roo le, ndad bay haɲa nzoɔri ka tusiri key na, i ko mii, mi hii Baa, a mi daa

fe munu ká'a mbi nzi-ε hã mĩ. I úru siya bo, náa zólri ká zad ni key.»

15

Zezu ba sùo puu taa tusueke

¹ Zezu baa hã led nduobal-eri rɔbay mii: «Bi na, mĩ ba sùo puu taa tusueke, a Bãa laa le, ba nzob kóroke*. ² Nzaa tɔyke hãa hãa ká mgbãra mĩ, rɔɔ lereke tiya le, ka kud ba fal. A nzaa tɔyke hãa hãa ká lie lereke do di laa le, ka fed bay haɲa ni ka lie lereke zúba zuba do di. ³ Baarì na, law-rì *taɲ kad kad báy faa bay bi ká mĩ fere rì na. ⁴ I mbuɔɔ mĩ, munu ká bi kara mĩ mbuɔɔ rì na. Munu ká nzaa tɔy sùo puu do bod báy tul-e a lie ya na, baarì hoy kara, zadka ì mgbãra mĩ ya le, ì ti líe báy tul gan sùo-rì ya. ⁵ Bi na, mĩ ba sùo puu, a baarì laa le, ì ba nzaa tɔykeri. Nzob hãa hãa ká mgbãra mĩ, ká bi kara mĩ mgbãra ni le, ka'a líe lereke zuba. Tusueke le, zadka mĩ tiya le, ì ti máa bay dáa fe mbijw ya. ⁶ Nzob ká mbuɔɔ mĩ ya le, ì vbuka ni ba fal, munu ká nzaa tɔy puu ká i kud, le, huɔ kurum kurum a í fãa í dáa huu taa di hã ni se. ⁷ Zadka ì mbuɔɔ mĩ, rɔɔ bay bi dáa puo ká bil law-rì le, ì vbi fe ká law-rì hii, le, ì zín feke na. ⁸ Zadka ì lie lereke zuba, rɔɔ nzobri kɔ í baa mii, ì ba led nduobal-iri taa tusuekeri le, riɲ díka Bãa na a tína sùo-ε ká nun nzobri riw bele.

⁹ «Munu ká Bãa hii mĩ na, bi kara mĩ hii rì ndaw. Ndad bay haɲa rì do bil law ini bi na banguɔ. ¹⁰ Zadka ì dáa vu mbom bo tul bol kusol-i báy zadε le, ì doko bil law ini bi faa mbijw munu ká mĩ dáa vu mbom bo tul *bol kusol Bãa, a mí do bil law ini be na. ¹¹ Mĩ baa bay feri key na ha rì bay haɲa suoriya bi na ka mbaa bil law-rì. Be ndaw rɔɔ, suoriya baarì na a doko báy zadε nzedem báy.

¹² Bol kusol-i na ze do key: I hii kɪ faa mbijw munu ká bi kara mĩ hii rì na. ¹³ Nzob ká mbi sùo-ε hã hud bay tul nzob buɔ-eri na, ka hii rì ba tusue kɪ. Ze, law ini hay ká mini ká kal be ni key na, tiya. ¹⁴ Zadka ì dáa bol kusol-i le, ì ba nzob buɔ-iri.

¹⁵ «Mì ti díka rì ba led káwri mbãa, bay ò le, led káw na kɔ kɔ bay bãa káw be ya. Roo le, mĩ dí rì ba nzob buɔ-iri, bay ò le, mĩ ha rì kɔ feri riw bele ká Bãa fere mĩ na. ¹⁶ Baarì ze ì naa mĩ ya, roo le, bi ze mĩ nan rì, a mí píe rì ha rì se bay haɲa bo ì lie lereke. Ba lereke ká'a doko banguɔ kpadara. Be ze feri riw bele ká ì vbi Bãa báy riɲ-i na, ka'a haɲa rì. ¹⁷ Munu zu le, fe ká mĩ mbi nzaa-i ká di bay haɲa rì dáa na ze do key: I hii kɪ.»

Nzob tukeleri fuy Zezu báy led nduobal-eri

¹⁸ Zezu yìi a baa hã led nduobal-eri mii: «Zadka nzob tukeleri key fuy rì le, ì kɔ, i fuy mĩ bi ze pola ndaw zu. ¹⁹ Zadka ì ba taa tukele key le, bari ká tukele key na i hii ri, bay ò le, ì ba taa be. Roo le, baarì na, ì ba taa tukele key na ya, bay ò le, bi ze mĩ nan rì ká sakra nzob tusiri key. Be mini ze, bari na i fuyke rì bayke. ²⁰ I kɔ se tul bay ká mĩ baa hã rì na: led káw ká mba tul bãa káw be na tiya. Zadka nzobri dáa nun-i tuɔ síe le, i dáa nun-rì tuɔ síe ndaw. A zadka i dáa vu mbom bo tul bay biri laa le, i dáa vu mbom bo tul bay baarì na ndaw. ²¹ I dáa fe kaayari riw bele zín rì bay tul-i, bay ò le, Bãa ká píe mĩ na i tuu ni ya. ²² Zadka mĩ vi ya, a mí baa bay pola ha ri ya ndaw le, bay feyãa ti mgbaka tul-ri ya. Roo le, timbede key na, faa yám sùo-ri ká tul feyãa bari na tiya. ²³ Nzob ká fuy mĩ le, fuy Bãa na ndaw zu. ²⁴ Feri ká ba hie zikiki ká nzob mbijw maa bay dáa

* **15:1** 15.1 Ká zad ni key na, Zezu mbi fe ká Zifri di ba vjye na a bãake bay se tul-e kɪ sùo-ε báy nzobri ká i ba taa be. Vjye na, ba vay fe ká uo a lie goriyo goriyo a do zuba ká i di ba rezin. Ba mjiri fe pay led Izarayelri ká i sɔ lereke ndaw, í dáake him ndaw pi. Munu ká Kuori kɔ feke key ya na, nzob ndáy bayri vbie puu í súoke bol vjye.

ya na, zadka mĩ dfaa ká sakra bari ya le, bay feyaa ti mgbaka tul-ri ya. Roo le, timbede key i ko fekeri báy nun-ri hoy kara, i tɔŋ ba fúy mĩ a í fuy Baa kara ndaw. ²⁵ Feri key na tji mini bay haŋa bay ká i dfaa do bil *mbede bol kusol bari mii: “I fuy mĩ gor taŋ bayke” na, ka do munu báy zadε†.

²⁶ «Nzob Sokɔ Nzob na a vika. Ba Tem baa tusue bay ká uru saa luo Baa. Zadka mĩ pie ni saa luo Baa ha ni vi le, ká'a baa nasi bay bi na ha ri. ²⁷ A baari kara i baa nasi bay bi, bay ji le, i kaw ziŋ mĩ báy tiikake hoy.»

16

¹ Zezu baa ha led nduobal-eri na robay mii: «Mĩ baa bay ferri key na ha ri, bay haŋa bo, sieke ká fekeri tji le, ka ba ndaw taka ri ha ri pɔŋke mbika law baari na ya. ² I ní ri tji ká *hul mbú kɔ baari. Sieke ká'a ví ká nzobri ika ri na, i ker í baa mii, báy kɔri ped bari ká mini key na, bari dfaa ped ha Ngerewuru zu. ³ I dfaa munu, bay ji le, i tuu Baa ya ndaw, í tuu mĩ ya ndaw pi. ⁴ Mĩ baa munu ha ri bay haŋa bo, zadka sieke vi bay haŋa ri dfaa fekeri na le, i kerke se tul bay ká mĩ baa ha ri pola na.»

Ped ká Tem Law Pie a dfaa

Zezu baa mii: «Bay key na, mĩ baa ha ri báy tiikake ya, bay ji le, mĩ do ziŋ ri. ⁵ Timbede key na mĩ seke ba luo nzob ká pie mĩ vi na. A le, nzob mbjw ká sakra baari ká vbi mĩ bay mii, “mu se ba zad ha le” na, tiya. ⁶ Roo le, bay tul bay niri ká mĩ baa ha ri na, i dfaa sie í kaw mbɔŋ. ⁷ Ze munu hoy kara, mĩ baa tusue bay ha ri: do ndad bamba bay tul-ri bay haŋa mĩ zol. Zadka mĩ zol ya le, Nzob ká'a ví sóko ri na ka ti vika ya. Roo le, zadka mĩ zol ro le, mĩ pie ni ha ri báy.

⁸ «Be na, zadka'a vi le, a háw nzob tukeleri rɛm ká tul feyaa ndaw, ká tul fe ká do báy zadε nzεdεm ndaw,

roo ká tul kún sal bay Ngerewuru ndaw pi. ⁹ Ka'a haŋa nun-ri taŋ ha ri ko sùo-ri ba nzob feyari, bay ji le, i hii bay dfaa law-ri bo tul-i ya. ¹⁰ Ka'a haŋa nun-ri taŋ ha ri ko zad ha ze fe ká do báy zadε na do di le, bay ji le, mĩ zol ba luo Baa. A le, i ti kóko mĩ mbaa. ¹¹ Ka'a haŋa nun-ri taŋ se tul kún sal bay Ngerewuru, bay ji le, ngeretemndaya ká ba nzob réke mbay ká tusiri key na, bay mgba tul-e ro.

¹² «Mĩ do báy bayri ngji bamba bay baa ha ri robay, roo le, fekeri kal tul hurusuo-ri timbede key. ¹³ Ze, zadka be ká'a ba Tem baa tusue bay na vi le, ka'a ndaka faa pol-ri ká bil tusue bayri riw bele. Ká'a baa bay báy tul gaŋ sùo-ε ya, roo le, bayri riw bele ká'a laa ká luo Ngerewuru na ka'a baa ha ri. Ka'a baa bay ferri ká'a ví vuku ha ri ndaw. ¹⁴ Be key na, a dfaa riŋ dika bo tul-i, bay ji le, ka'a yaŋa fe ká luo-i ndaw roo, a baa bayke ha ri báy. ¹⁵ Ferri riw bele ká ba taa Baa na, ba taa bi ndaw. Be mini ze, mĩ baa ha ri mii, ka'a yaŋa fe ká luo-i ndaw roo, a baa bayke ha ri báy.»

Daa sie a fere ba suoriya

¹⁶ Zezu baa na robay mii: «Ndji munu le, i ti kóko mĩ mbaa, a fale ndji laa le, i yi í ko mĩ ba kɔ robay.»

¹⁷ Báyji le, led nduobal-ε haneri vbi bay ká sakra kɔ mii: «A ku waa, bayke baa mina zu le? Ndji munu le, buru ti kóko beri mbaa, a fale ndji le, buru yi buru ko beri ba kɔ na robay! Roo a yi a baa mii, fekeri a doko munu, bay ji le, beri se ba luo Baa beri. ¹⁸ “Ndji munu” ká'a baa na waa, bayke hii baa mina kɔ zu le? Buru ko sawke taŋ ya!»

¹⁹ Zezu ko ká i hii bay vbika ni bay na báyji le, ka baa ha ri mii: «Ndji munu le, i ti kóko mĩ mbaa, a fale ndji le, i yi í ko mĩ ba kɔ na robay. A waa, bay tul bayri na key ze i vbike vbiw ká sakra kɔ ku le? ²⁰ Mĩ baa ha

† 15:25 15.25 Simri 35.19; 69.5.

rì ta-taŋ ba tusue kị: ɓaari na, ì réke rew, a í nguri sùo-rì, roo le, nzobri ká tukulé key na i záy sùo-ri. Baari na ì d́aa síe, le, d́aa síe ɓaari na a fére ɓa suoriya. ²¹ I kɔ, zadka nduo se máy nzoɓ bay haŋa ni mboŋ le, ka d́aa síe, bay ʒi le, saw síe kóko seke fe na maa ro. Roo le, zadka led na ʒi le, ka yinra kóko seke feke na kpoɗ, a kaw báy suoriya, bay ʒi le, ka mboŋ nzoɓ vi tusiri key. ²² Baari hoy kara do faa mbjw munu ndaw. Timbede key na ì d́aa síe, roo le, m̀ ỳi bay kóko rì ba kị báy. Síeke ku na suoriya a mbáa bil law-rì gbay gbay, le, nzoɓ mbjw mini kara a máa bay náa suoriya ɓaari na ya. ²³ Zadka namke vi le, ì ti vbika m̀ vbiw mbáa ro. M̀ ɓaa ha rì ta-taŋ ba tusue kị: feri riw bele ká ì vbika B́aa báy rin-i na, ka'a haŋa rì. ²⁴ Kpuru ʒi timbede key na, ì vbi fe báy rin-i ya. Ì vbi fe, le, ì zín feke. Be ndaw roo suoriya ɓaari na a mbáa bil law-rì gbay gbay, a do báy zafe nzedem báy.

²⁵ «M̀ ɓaa bayri key na riw bele ha rì báy faa law bay. Saw sieke vi le, m̀ ti mbika law bayri mini key na bay báake bayri zin rì mbáa. Bay ká se tul B́aa na, m̀ ɓaa ta-taŋ ha rì. ²⁶ Síeke ku na, fe ká ì hii na, ì vbika B́aa báy rin-i. M̀ ɓaa ha rì mii, m̀ d́aa nzaa bay kere ká pol B́aa bay tul-rì na munu ya. ²⁷ B́aa kị sùo-ε na hii rì, bay ʒi le, ɓaari na, ì hii m̀, a í d́aa law-rì bo d́i mii, m̀ uru saa luo Ngerewuru. ²⁸ Ba tusue, m̀ uru saa luo B́aa mí vi tusiri key. Timbede key na, m̀ zól ká tusiri key bay ỳi ɓa luo B́aa.»

²⁹ Led nduobal-eri ɓaa ha ni mii: «Ŭ-húu! Timbede key na, mù ɓaa bay ta-taŋ ha buru taŋ law bay. ³⁰ Timbede key buru kɔ ndaw, ɓo na, mù kɔ feri riw bele. Vbiwri ká nzobri hii bay vbika mù kara, mù kɔ pola ro. Be mini ze, buru d́aake law buru bo tul-a mii, mù uru saa luo Ngerewuru.» ³¹ Báyji le, Zezu yinra báy bay ha ri mii: «Timbede key

ndaw roo, ì d́aa law-rì bo d́i le woo? ³² Ì kɔ, nam a ví vuku, ze namke na vi ro, ì zékre kị kperke kperke báy zad ɓaari, a í pɔŋ m̀ huoi. Roo le, m̀ do huoi ya, bay ʒi le, B́aa do zin m̀. ³³ M̀ ɓaa bayri key na riw bele ha rì, bay haŋa rì do báy dekeke báy faa zúo zin m̀. Baari na, ì kóko seke fe tukulé key. Roo le, ì mgbalaw-rì ngɔ-ngɔŋ. Bi na, m̀ haw yum ká tukulé key.»

17

Zezu d́aa nzaa bay kere bay tul nzoɓ beri

¹ Fale ká Zezu ɓaa bayri munu na báyji le, ka ura nun-ε ɓa siya a ɓaa mii:

«B́aa, namke na vi ro. T́ina rin d́ika Vu-ɔ ba kele, bay haŋa bo Vu-ɔ na ka t́inake rin d́ika bo na ba kele ndaw. ² Tusueke le, mù ha ni hurusuo ká tul nzobri riw bele, bay haŋa ni ka ha káw báy kumnun ká do banɔɔ na ha nzobri riw bele ká mù pɔŋ ri zuo nduo-ε na. ³ Káw báy kumnun ká do banɔɔ na, ɓa haŋa ri tuu mù bo huoi hoy mù ɓa Ngerewuru tusue ndaw, a í tuu nzoɓ ká mù pie ni, be ká'a ɓa Zezu *Krisi. ⁴ M̀ ha ri kɔ rin d́ika bo ká tusiri key, mí d́aa ped ká mù pɔŋ zuo nduo-i ha ni ɔ báy zafe ngid. ⁵ Ze timbede key na B́aa, mù ha m̀ se mí káw zin mù, a mú ha m̀ rin d́ika ká m̀ d́oke lakun-a pola d́oɗ ndaw roo tusiri do báy na.

⁶ M̀ ha nzobri ká mù nan ri ká tusiri key, a mú d́aa ri zuo nduo-i na i tuu mù. I ɓa nzoɓ taa bori ká mù pɔŋ ri zuo nduo-i, í d́aa vu mbom bo tul bay bo. ⁷ Timbede key na i kɔ mii, feri riw bele ká mù ha m̀ na, uru saa luo-ɔ, ⁸ bay ʒi le, bayri ká mù ɓaa ha m̀ na, m̀ ɓaa ha ri, le, i yaa bayke na a í kɔ mii, m̀ uru saa luo-ɔ ɓa tusue kị, a í d́aa law-ri bo d́i mii, ɓa bo kị ze mù pie m̀. ⁹ M̀ d́aa

nzaa bay kere ká pol-a bay tul-ri. Mí dfaa nzaa bay kere bay tul nzoɓ tukɛlɛri key ya, roo lɛ, bay tul nzoɓri ká mù pɔŋ ri zuo nduo-i na, bay ʒi lɛ, i ba nzoɓ taa bori. ¹⁰ Nzoɓri riw bele ká i ba taa bi na, i ba taa bo, a nzoɓri riw bele ká i ba taa bo na, i ba taa bi ndaw, lɛ, riŋ dika bi mɓba ká sakra bari. ¹¹ Ndji munu lɛ, mɔ ti doko tusiri key mbãa, bay ʒi lɛ, mɔ séke ba luo-ɔ. Roo lɛ, bari na i tɔŋ ká tusiri key. Bãa, bo ká mù do bod mú taŋ kaɗaŋ na, mu kóro ri báy faa hɔrusuo-ɔ, hɔrusuo ká mù ha mɔ na, bay haŋa ri zúo ziŋ ki ba nzoɓ ká mbɔw hɔy munu ká naa. ¹² Zadka mɔ do ziŋ ri ká tusiri key rɔbay na, mɔ koro ri báy faa hɔrusuo ká mù ha mɔ na. Mɔ koro ri ha nzoɓ mbɔw mini kara bie ya, roo lɛ, ba nzoɓ mbɔw munu ze bie báy tul gaŋ sùo-ɛ, bay haŋa bay ká do bil mbede bo na ka do munu báy zadɛ.

¹³ Timbede key na mɔ séke ba luo-ɔ, be ze mɔ baa bayri mini key na riw bele báy dol bi ká tusiri key rɔbay, bay haŋa suoriya taa bi na, ka mbaa bil law-ri gbay gbay a do báy zadɛ nzedem. ¹⁴ Mɔ ha ri bay bo na. Ze nzoɓ tukɛlɛri na fuy ri, bay ʒi lɛ, i ba taa bari ya, munu ká bi kara mɔ ba taa bari ya ndaw. ¹⁵ Mɔ dfaa nzaa bay kere bay haŋa mù naa ri ká tusiri key ya, roo lɛ, mu kóro ri bay tul ngeretemndaya. ¹⁶ I ba nzoɓri ká tukɛlɛ key ya, munu ká bi hɔy kara, mɔ ba taa tukɛlɛ ya ndaw pi. ¹⁷ Mu dfaa ri zúo bod ba taa bo báy faa tusue bay. Bay bo na ba tusue bay. ¹⁸ Munu ká mù pie mɔ vi tusiri na, bi kara mɔ pie ri se tusiri na ndaw. ¹⁹ Mɔ mbi sùo-i mí dfaa bo bod ha mù bay tul-ri, bay haŋa bo bari kara, i mbi sùo-ri i dfaa bo bod ba tusue ha mù ndaw.

²⁰ Bay tul bari key hɔy ze mɔ dfaake nzaa bay kere ká pol-a ya. Roo lɛ, bay tul nzoɓri riw bele ká i

dáa law-ri bo tul-i báy faa káa bay bari. ²¹ Mɔ dfaa nzaa bay kere bay haŋa ri zuo ziŋ ki mbɔw munu ká bo Bãa, mù do bil law-i, a bi kara mɔ do bil law-a ndaw na. Be ndaw roo bari kara, i zúo ziŋ naa mbɔw hɔy bay haŋa nzoɓri ká tusiri key ko i baa mii, ba bo ki ze mù pie mɔ. ²² Riŋ dika ká mù ha mɔ na, mɔ suo mi ha ri bay haŋa ri vi ba nzoɓ ká mbɔw munu ká naa. ²³ Mɔ do bil law-ri munu ká bo mù do bil law-i. Be ndaw roo, i vika ba nzoɓ ká mbɔw ki hɔy ha nzoɓri ká tusiri key na, i ko lɛ, i baa mii, ba bo ki ze mù pie mɔ, a mú hii ri munu ká mù hii mɔ na.

²⁴ Bãa, nzoɓri ká mù ha mɔ na, mɔ hii bay haŋa zad ká mɔ káw di na, i káw di ziŋ mɔ ndaw, bo i ko riŋ dika bi ká mù ha mɔ na, bay ʒi lɛ, mù hii mɔ pola doɗ ndaw roo tusiri do báy. ²⁵ Bãa, bo ká mù dfaa fe do báy zadɛ nzedem na, nzoɓri ká tukɛlɛ key na i tuu mù ya, roo lɛ, bi na mɔ tuu mù tuu, a nzoɓ bori na i ko ta-taŋ mii, ba bo ki ze mù pie mɔ. ²⁶ Mɔ dfaa ha ri tuu mù, lɛ, mɔ dáa ha ri tuu mù ba pola pola na rɔbay, bay haŋa bo law ini ká mù doke bay tul-i na, ka do bil law-ri, a bi kara mi do bil law-ri ndaw.»

18

I mɓba Zezu

(Mat 26.47-56; Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53)

¹ Fale ká Zezu baa bayri na ku riw bele báyji lɛ, ka faa led nduoɓal-eri zuo fal-ɛ a tũoke nduo mbii ká riŋ-ɛ ba Sedoro a i tji fi kelu. Lɛɛ, zadɛ ku na wáa do di, ze Zezu báy led nduoɓal-eri i se di. ² Zudas nzoɓ ká ba nzoɓ mbika tul-e na, ko zad na ku ta-taŋ ndaw, bay ʒi lɛ, ba zad ká Zezu báy led nduoɓal-eri i mbu ki ká di banɔo kpaɗara.

³ Báyji lɛ, be Zudas na, ka se wáa na ku báy kuɗu nzoɓ yumri báy nzoɓ kóro zadri ká *ngerenzob fe

poyri báy *Fariziri ha ni na. Bari na i faa fe yumri zuo sùo-ri; i se báy huu ndeleri ndaw, huu mbɔnri ndaw roo í t̃jike tul-ri báy.

⁴ Lɛɛ, ferì ká'a t̃ji tul Zezu na, ka kɔ riw bele ro. Zê a soro ba luo-ri a vbi ri bay mii: «Waa, a ve ze ì nzaa ni le?» ⁵ I ỹinra báy bay ha ni mii: «Buru nzaa Zezu ká Nazarɛd.» Lɛɛ, Zezu baa ha ri mii: «Ba bi k̃i ze m̃i do key.» Lɛɛ, Zudas ká ba nzob mbika tul-e na, do z̃in nzobri na ku ndaw. ⁶ Zadka Zezu baa ha ri mii: «Ba bi na k̃i ze m̃i do key» na báyji le, i ỹi í naa tigbaa ri tud tud ba fal, í lie rad zuo siri.

⁷ Lɛɛ, Zezu ỹi a vbi ri bay ba k̃i na robay mii: «Waa, a ve ze ì nzaa ni le?» I ỹinra báy bay ha ni mii: «Buru nzaa Zezu ká Nazarɛd.» ⁸ Lɛɛ, Zezu ỹinra báy bay mii: «M̃i baa ha r̃i ro, ba bi na k̃i zu. Ze ba bi k̃i ze ì nzaa m̃i laa le, ì p̃on faa ha nzobri key na i se zad sed bari.» ⁹ Zezu baa munu bay haɲa bay ká'a baa z̃in Bi-ε pola mii: «Nzobri ká mù ha m̃i na, nzob mb̃iw mini kara zee ya» na*, bayke do munu báy zadɛ.

¹⁰ Báyji le, Simɔn Piyer ká do báy maamii na, ka naa h̃ar a téke suku led káw ngerenzob fe poy luye na fi hodo mbeked bo bisuy. Rin led káwke ku na ba Malkus. ¹¹ Ro, Zezu baa ha Piyer mii: «Mu ỹinra maamii bo na ka nduo ngole. Kóko seke fe ká Baa leke bay haɲa ni ka t̃ji tul-i na waa, m̃i maa bay kóko ya maale?»

I sùu Zezu í séke ni pol Anasi

¹² Ro, kud̃u nzob yumri báy ngerɛ tul-ri, báy nzob kóro zadri ká i ba Zibri na, i lie Zezu rud í m̃gba ni í sin ni ndaw roo, ¹³ í sùu ni titire í séke luo Anasi, be ká'a ba fay Kayif. Kayif na ba *ngerenzob fe poy luye ká bil sewke na ku. ¹⁴ Ba be na ze ka ha nzaa boko ha ngeredomay Zibri mii: «Do ndad bamba bay haɲa nzob mb̃iw hoy ka hu bay tul ruo nzobri†.»

Piyer may bay ká tul Zezu
(Mat 26.69-70; Mrk 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Báyji le, Simɔn Piyer báy led nduobal Zezu k̃i munu dii fal-ε. Be led nduobalke ku na, *ngerenzob fe poy luye kɔ ni ta-taɲ. Be mini ze, ka riike bil m̃gba ngerenzob fe poy luye na z̃in Zezu mb̃iw hoy. ¹⁶ Roo le, Piyer na kaw faa kòko ká kele. Lɛɛ, led nduobal Zezu ká ngerenzob fe poy luye kɔ ni ta-taɲ na t̃ji a ṽaa baa bay z̃in led may ká koro faa kòko ká kele na, a ha Piyer na r̃i z̃in ni.

¹⁷ Báyji le, led may ká koro faa kòko ká kele na baa ha Piyer mii: «Bo na waa, mù ba led nduobal ledban na key ndaw ya le woo?» Lɛɛ, ka ỹinra báy bay ha ni mii: «Hay! Ba bi ya.»

¹⁸ Munu ká ted hu-huo na báyji le, led káwri báy nzob kóro zadri, i kiri síe huu ká i faa na í do ñuke. Lɛɛ, Piyer kara kaw z̃in ri a do ñu huu na ndaw pi.

Ngerenzob fe poy vbi Zezu bay
(Mat 26.59-66; Mrk 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Báyji le, *ngerenzob fe poy luye na tii saw vbika Zezu bay ká se tul led nduobal-eri, báy fe fére ká'a fere nzobri na.

²⁰ Lɛɛ, Zezu ỹinra báy bay ha ni mii: «M̃i baa bay ká nun ruo nzobri riw bele ta-taɲ. M̃i fere nzobri fe bañguo ká bil hul mb̃u k̃iri mase, ká bil *hul k̃ani Ngerewuru ká ba zadri ká Zibri mb̃u k̃i ká d̃i bañguo, bo m̃i baa bay ká zad muni ya. ²¹ Waa, bay ji ndaw roo, mù vbi m̃i bay mini le? Mu vbi nzobri ká i laa bayke na. Bari na, fe ká m̃i fere nzobri na i laa ta-taɲ.»

²² Zadka Zezu baa bay munu le, nzob kóro zad mb̃iw munu ká do lakun-ε na nda h̃ala nun-ε kpad a baa ha ni mii: «Waa, i ỹinra báy bay munu munu ze ha ngerenzob fe poy luye le woo?» ²³ Lɛɛ, Zezu ỹinra báy bay ha ni mii: «Zadka m̃i baa

* 18:9 18.9 Zaa 17.12. † 18:14 18.14 Zaa 11.49-50.

bay na báy zadε ya ε, mu baa. A ze bo, zadka bay ká m̃ baa na dō báy zadε ε, bay ʒi ndaw rɔɔ, mù nda m̃ munu ε?»

²⁴ Báyyi ε, Anasi ha ri sùu ni báy sal ká dō sùo-ε kɔb, í séke ni ha Kayif ká ba ngerenzob fe poy luye na.

Piyer may bay ká tul Zezu na rɔbay

(Mat 26.71-75; Mrk 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Báyyi ε, saw sieke ku na, Simɔn Piyer kaw n̄u huu ká zadε na ku kɔb. Lεε, i vbi ni mii: «Bo na waa, mù ba lef nduobal ledban na key ndaw ya ε woo?» Roo ε, Piyer may bay a baa mii: «Hay! Ba bi ya.»

²⁶ Rɔbay, nzob mb̄w munu ká sakra lef káw *ngerenzob fe poy luye na ba nzob ini nzob ká Piyer kuɲ basuk-e na vbi ni bay mii: «Waa, ba bo ze m̃ kɔ mù báy Zezu ká bil waa na ku ya ε?» ²⁷ Báyyi ε, Piyer may bay na ba k̄i rɔbay mii, ba beri ya. Lεε, ká zadε ku hɔy, tuo ka-káa kɔnɔn.

I mgba Zezu se pol Pilad

(Mat 27.1-2,11-14; Mrk 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Tibie pied na, ngeredomay Zibri sùu Zezu saa luo Kayif í séke ni boro mbay nzob réke tul puo. Roo ε, bari Zibri na i r̄i d̄i ya, bay haɲa bo, i zaa fe ká *bol kusol bari d̄i ba fe ʒm na ya, bo í maa s̄ɲa fe s̄m suoriya t̄i saa bil koy na. ²⁹ Sawke mini ze, Pilad ká ba nzob réke tul puo na t̄i a v̄a z̄iɲ ri ká keε a vbi ri bay mii: «Bay ʒi ze ì d̄aa bo tul ledban na key ε?»

³⁰ Báyyi ε, i ȳiɲra báy bay ha ni mii: «Zadka'a ba dombirim nzob ya ε, buru ti mgbaka ni bay d̄aa ni nduo nduo-ɔ ya.» ³¹ Lεε, Pilad ȳiɲra báy bay ha ri mii: «Munu zu ε, baar̄i k̄i ze ì ȳa ni í v̄a kuɲ bay bo tul-e sùo-r̄i báy faa bol kusol-r̄i na.»

Báyyi ε, Zibri ȳiɲra báy bay ha ni mii: «I pɔɲ faa ha buru bay haɲa

buru i nzob ya.» ³² Be mini ze, ferì key kal mini bay haɲa bay ká Zezu baa se tul k̄i hud' ká'a huka na, ka dō munu báy zadε‡.

³³ Báyyi ε, Pilad r̄i a se bil hul be a d̄i Zezu a vbi ni bay mii: «Bo k̄i ze mù ba mbay Zibri kélé?» ³⁴ Lεε, Zezu ȳiɲra a vbi ni bay mii: «Bay ká mù baa key na waa, uru saa bil law-a k̄i mase, mù laa ká nzaa nzob k̄iɲri le?» ³⁵ Báyyi ε, Pilad ȳiɲra báy bay ha ni mii: «Waa, bi na m̃ ba Zib maale? Saw bori báy *ngerenzob fe poyri ze i pɔɲ mù nduo nduo-i. Waa, fe ʒi ze mù d̄aa ε?»

³⁶ Lεε, Zezu ȳiɲra báy bay mii: «Hurusuo nzob ká tusiri key ze d̄aa m̃ kaw mbay ya. Zadka m̃ re mbay ká tusiri key ε, nzob biri máa bay ru-ruy ká tul-i ha m̃ tuo bo bil nduo Zibri key ya. Roo ε, hurusuo-i na uru saa luo nzob ká tusiri key ya.»

³⁷ Báyyi ε, Pilad baa ha ni mii: «Waa, mù ba mbay ε woo?» Lεε, Zezu ȳiɲra báy bay mii: «Be k̄i ze mù baa ku, m̃ ba mbay. Bi na, i mbón m̃ a mí vi tusiri key bay baa nasi bay ká se tul tusue bay. Nzob haɲa haɲa ká hii tusue bay na, ka te suk-e a láake bay bi key.» ³⁸ Báyyi ε, Pilad vbi ni mii: «Tusue bay ze ba ʒi le?»

I kuɲ bay hud' bo tul Zezu

(Mat 27.15-31; Mrk 15.6-20; Luk 23.13-25)

Fal bayri na ku báyyi ε, Pilad t̄i ba k̄i a se a v̄a z̄iɲ Zibri a baa ha ri mii: «Mì z̄iɲ kaaya mb̄w ká bay d̄aaake bay hud' bo tul ledban key na ya. ³⁹ Roo ε, munu ká ba fe saw puo baar̄i ká m̃ tina nzob mb̄w saa hul sal ha r̄i banɲo báy *nam suoriya t̄i saa bil koy na, ì hii bay haɲa m̃ tina Zezu, mbay baar̄i Zibri na ha r̄i le?»

⁴⁰ Be nu ku báyyi ε, i baa bay báy nzaa-ri ḡrum mii: «U-uu, be ya! Barabas ze buru hii!» Be Barabaske ku na ka ba dombirim nzob.

‡ 18:32 18.32 Mat 20.19.

19

Pilad daa bay hud bo tul Zezu

¹ Be nu ku bayji le, Pilad ha ri mgba Zezu i nda ni bay ndoy don rad rad. ² Ro, nzoɓ yumri kan ngatukru ba taguba mbay, roo i mbi guba tul-e a i nduo ni maagari mbay ka sji hola hola. ³ I soro ba lakun-e i baa mii: «Soko woo, mbay Zibri!» Ro, i nda hala nun-e kpad kpad.

⁴ Bayji le, Pilad tji ba ki a baa ha Zibri mii: «I laa mi key! Mi mgbaka Zezu na bay vike kele key bo, bay haɗa ri ko mii, mi zinj fe kaaya mbijw ka bay haɗa mi daake bay hud bo tul ledban na ku ya.» ⁵ Bayji le, Zezu tji bay taguba ngatukru, bay maagari mbay ka sji hola hola na. Leɛ, Pilad baa ha ri mii: «I ko nzoɓ na ka do ku.»

⁶ Zadka *ngerenzob fe poyri bay nzoɓ koro zadri mbi nun-ri i ko ni munu bayji le, i daa fe bay nzaa-ri gürum i baa mii: «Ber ni! Ber ni ber maa ka do tul puu say hud!» Bayji le, Pilad baa ha ri mii: «I yaa ni suori ri bo, i ber ni do tul puu say hud na, bay ji le, mi ko fe mbijw ka bay daake bay hud bo tul-e ya.»

⁷ Bayji le, Zibri yinjra bay bay ha ni mii: «Buru na, buru do bay *bol kusol mbijw. Bay faa bol kusolke ku na, do nun haɗa ni ka zinj hud, bay ji le, ka di suori-e ba Vu Ngerewuru.»

⁸ Zadka Pilad laa bayke na munu bayji le, hje daa ni zikiki ba pola pola. ⁹ Leɛ, ka yi a se hula na roɓay, a vbi Zezu mii: «Mu uru saa haɗa le?» Roo le, Zezu yinjra bay bay mbijw ha ni ya.

¹⁰ Bayji le, Pilad baa ha ni mii: «Waa, bi ki mi baa bay ze mu fere nzaa-i ya ku le? Mu ko mu baa mii, mi do bay hirusuo ka bay tina mu saa hul sal ndaw, bay haɗa ri ber mu do tul puu say hud ndaw na waa, mu ko munu ya le?»

¹¹ Leɛ, Zezu yinjra bay bay a baa ha ni mii: «Ba Ngerewuru ze ha mu hirusuo. Zadka Ngerewuru ha mu

hirusuo key na ya le, mu ti mbaka tul-i bay hirusuo mbijw ya. Sawke mini ze, nzoɓ ka pon mi nduo nduo-ɔ na, bay mgba tul-e kal mu roɓay.»

¹² Uru saa zadɛ ku na, Pilad nzaa faa bay pon Zezu. Roo le, Zibri baa bay bay nzaa-ri gürum mii: «Zadka mu tina ledban na ku le, mu ti ba nzoɓ taa Mbay Sezar ya. Nzoɓ haɗa haɗa ka di suori-e ba mbay na, ka ba nzoɓ tul ngani Mbay Sezar.»

¹³ Zadka Pilad laa baykeri na munu bayji le, ka mgba Zezu na a tjiike ni kele, a vaa kaw tul karingaw mbay ka zad fon bay. (Rinj zadke ku na, ba zad boco tisaw, bay nzaa eboro le, i di ba *Gabata*.) ¹⁴ Namke ku na ba nam leke fe sum suoriya tji saa bil koy ka maa bay saw sie ka do law tul. Bayji le, Pilad baa ha Zibri mii: «I ko mbay baari na ka do ku.»

¹⁵ Roo le, i tii saw baa bay bay nzaa-ri gürum gürum mii: «I ni! I ni bo i ber ni do tul puu say hud!» Leɛ, Pilad baa ha ri mii: «Waa, mbay baari na ki ze, i hii bay haɗa mi ber ni do tul puu say hud ku le?» Bayji le, ngerenzob fe poyri yinjra bay bay ha ni mii: «Buru do bay mbay ki bod ka nde Sezar ya.» ¹⁶ Bayji le, Pilad pon Zezu nduo nduo-ri bay haɗa ri ber ni do tul puu say hud na.

I ber Zezu do tul puu say hud
(*Mat 27.32-44; Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43*)

Ro, i uru i lie Zezu na rud i mgba ni ¹⁷ i ha ni soɓ puu say hud be suori-e, a tjiike saa ngerepuo bay seke ba zad ka rin-e ba Tunguo Tul. (Bay nzaa eboro le, i di ba *Golgota*.) ¹⁸ Ka zadɛ ku na ze, nzoɓ yumri ber Zezu do tul puu say hud ka di, a i ber nzoɓ kiri sidi do lakun-e ndaw. I ber nzoɓ mbijw do tul puu say hud ka fi hodo be, a i ber nzoɓ ndeke di sidike do tul puu say hud ka fi gel, a i ha Zezu do sikda.

¹⁹ Bayji le, Pilad mbi nzi-e ha ri daa mbede do gbokro i ber do fi tul-e ka tul puu say hud na. Bay ka i

vbie do gbokroke na baa mii: «Zezu ka Nazaref, mbay Zibri.»²⁰ Munu ka zad ber Zezu na do di ya bay ngerepuo na bayji le, Zibri ngji bamba kji fe na, bay ji le, fe ka i kji na, i daa bay nzaa eboro ndaw, nzaa latε ndaw, roo bay nzaa gerek ndaw pi.

²¹ Zadka ngerenzo *fe poy Zibri ka i do di i kji fe na ku munu bayji le, i pie ha Pilaf mii: «Mù ti daa ba “Mbay Zibri” ya. Roo le, mù daa mii, “Be kji ze ka di sùo-ε ba Mbay Zibri.”»²² Lεε, Pilaf yijnra bay bay mii: «Fe ka m̃ daa na, a doko bay zadε munu.»

²³ Fale ka nzoɓ yumri ber Zezu do tul puu say na bayji le, i faa gari be i leke kji bay zad bari niɗ bele. Roo le, i mbi maagari be ka taɗ saake a do wuu na i daa bo²⁴ i baa bay ka sakra kji mii: «Naa góɗori maagari na key ya, roo le, naa daa ri dji dji bay kóko waa, nzoɓ ve ze a ba taa be le.» Feri key na kal mini bay haɗa bay ka do bil mbede Ngerewuru na, ka o bay zadε ngid bele. Bayke na baa mii: «I leke gari biri ka sakra kji,

a i mbi maagari bi i daake dji dji*.» Be ze, ba fe ka nzoɓ yumri na i daa.

²⁵ Di ya bay puu say hud Zezu na, mi-ε do di, yu mi-ε ndaw, Mari ka ba may Kolopas ndaw, roo bay Mari ka puo be do Madala ndaw pi.

²⁶ Bayji le, Zezu mbi nun-ε a ko mi-ε na, a di ya bay lakun mi-ε ku na, led nduobal-ε ka'a hii ni bamba na do di ndaw pi. Zezu na baa ha mi-ε mii: «Mgba ni ka ba vu-o.»²⁷ Fale ku le, ka baa ha led nduobal-ε na ku mii: «A bo laa le, mu ko ni ba maana.» Uru saa zadε na ku bayji le, led nduobal-ε na, sùu máa Zezu na a zólke faa puo, a koro ni bay kere.

Hud Zezu
(Mat 27.45-56; Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ Fale ku bayji le, Zezu ko ndaw mii, ped ka Ngerewuru pon zuo

nduo-ε bay haɗa ni ka daa na, ka daa o bay zadε ngid bele ro. Ze a baa mii: «Kon mbii i m̃!» Ka baa munu bay haɗa bay ka do bil mbede Ngerewuru na, ka do munu bay zadε.²⁹ Ka zadε ku na, i daa mbii fe sùuke do suna sii di. Bayji le, nzoɓ yumri mbi vay gari ka nzo mbii nzo, i daa nduo mbii fe sùuke na, a i daa tun nzaa puu ka i di ba izob, roo i ndada ba nzaa Zezu bay.³⁰ Zadka Zezu aw mbii fe sùuke na bayji le, ka baa mii: «Feri riw bele na o ngid bele ro!» Fale ku le, ka diɗ tul-e mgbura, le, law-ε ví tuo.

Nzoɓ yum tun gar Zezu

³¹ Namke ku na ba nam ped ndebe ka i lekeke fe sum bay tul nam mgbaka taram bari Zibri. Nam mgbaka taramke ku na do bod, a ba bawda nam suoriya. Sawke mini ze, ngeredomay Zibri hii bay haɗa hud nzoɓ ka do siya ka tul puu say hud ka bil namke na ku ya. Be ze, i vbi Pilaf bay haɗa ni ka gur bal-ri ha ri hu ba vaa bo, i dira ri saa tul puu say hud na.³² Bayji le, nzoɓ yumri na i se ba zad ka puu say hud do di na. Lεε, i gur bal nzoɓ titireke, roo i gur bal nzoɓ ndeke di sidike ka i ber ni do lakun Zezu na.³³ Zadka i tji tul Zezu na bayji le, i ko ni ba hud ro. Sawke mini ze i gurke bal-ε na ya.³⁴ Roo le, nzoɓ yum mbiw munu ka sakra nzoɓ hawri vaa tun gar-ε wub bay nzaw be. Lεε, ka zadε ku hoy sim bay mbii tji a zuu zuo siri.³⁵ Nzoɓ ka ko fekeri bay nun-ε na, ba nzoɓke na ze baa nasi bay fekeri; a nasi bay be ka'a baa na ba sùo bay. Bay ka'a baa na, ka ko ba sùo bay, bay haɗa bo baari hoy kara i daa law-ri ka bo di ndaw.³⁶ Feri key na tji mini bay haɗa bay ka do bil mbede Ngerewuru na, ka o bay zadε nzedem. Bayke baa mii: «Hurusuo-ε mbiw mini kara ti haw ya†.»³⁷ Robay, i daa do bil mbede Ngerewuru ka zad kji bod

* 19:24 19.24 Simri 22.18. † 19:36 19.36 Tji kele 12.46; Ruo bari 9.12. ‡ 19:37 19.37 Zakari 12.10.

mii: «Nzobri fére kóm ba luɔ nzob ká i tunj gar-ε báy nzaw na‡.»

I daa Zezu bo luɔ huɔ
(Mat 27.57-61; Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Fal ferri na ku báyii ɛ, Zezeb ká puo be do Arimate na, vaa vbi Pilaf faa bay mbika huɔ Zezu. (Be na, ka ba leɔ nduobal Zezu ba muni, bay yi ɛ, ka daa hie ngeredomay Zibri.) ɛɛ, Pilaf pon faa ha ni. Ro, a se a vaa mbi huɔ Zezu na. ³⁹ Nikodem, be ká'a nduo tul Zezu ba sunj pola na ka vi ndaw. Ka vi báy sum vay fe ká bare fu buy buy ká i di ba mir, a hay ká i di ba aluwe kara ndaw. Hiike laa ɛ, maa danɔday tom mbijw. ⁴⁰ Báyii ɛ, bari sidí bele na, i mbi huɔ Zezu, í kaari báy vay gari a í daa vay ferri ká bare fu buy buy na tii di tul tul munu ká Zibri daa banɔɔ báy huɔ nzob roo í voro na. ⁴¹ Di ya báy zad ká i ber Zezu do tul puu say huɔ na, waa mbijw do di. Ká bil wáake ku na, huo tisaw ká i kperε ba luɔ huɔ fie ká i daa huɔ bo di ba mbijw ya robay na, do di. ⁴² Ká zadε ku ze, i daa huɔ Zezu bo di, bay yi ɛ, saw síe tòn ndji hoy bay hana *nam mgbaka taram Zibri na ka tji. Robay, zadε do di ya báy zad puu say huɔ na.

20

Zezu tji saa luɔ huɔ
(Mat 28.1-8; Mrk 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Tibie pied ká síe dimasi ká zad do dilo dilo robay na báyii ɛ, Mari ká puo be do Madala tji a se ba tupal na. Zadka'a tji di na báyii ɛ, ka ko maa tisaw ká i mbiike nzaa luɔ huɔ na giri bo fi mbijw. ² Báyii ɛ, ka duu a vaa zinj Simon Piyer báy leɔ nduobal kji, be ká Zezu hii ni bamba na a baa ha ri mii: «I mbi huɔ Ngerembay na saa luɔ huɔ, ɛ, buru ko zad ká i daa ni bo di ya.»

³ Ro, Piyer báy leɔ nduobal Zezu haw na, i uru vad í duu ba tupal na. ⁴ Bari sidí bele na, i duu maa kji reb reb, roo ɛ, leɔ nduobal-ε haw na duu a kal Piyer likid, a tji tupal na kpedere pola. ⁵ Zadka'a duu kóm bay kóko bil luɔ huɔ na báyii ɛ, ka ko gari ká i kaarrike Zezu na zuo, roo ɛ, ka rii a se di ya. ⁶ ɛɛ, Simon Piyer ká uru saa fal a vi na máa, rii a se bil luɔ huɔ na a ko gari ká zuo, ⁷ roo gari ká i kaarrike tul Zezu na zuo báy gari haw na mbijw ya. Roo ɛ, garike ku na gim zuo zad kji bod. ⁸ Báyii ɛ, leɔ nduobal Zezu ká tji tupal titire dekere na, rii a se bil luɔ huɔ na ndaw. ɛɛ, ka ko feke na, a daa law-ε bo tul tji Zezu na. ⁹ Tusueke ɛ, bay ká do bil mbede Ngerewuru ká baa mii: «Zezu a tji saa luɔ huɔ a kaw báy kumnun» na, leɔ nduobal Zesuri laa ya báy dorozu. ¹⁰ Falε ku báyii ɛ, leɔ nduobal-eri ká tul-ri sidí na, i yi faa puo.

Zezu baa bay zinj Mari ká puo be do Madala
(Mat 28.9-10; Mrk 16.9-11)

¹¹ Báyii ɛ, Mari na yi a ví do nzaa luɔ huɔ na báy rew mgbofo mgbofo. Báy rew ká'a re báy mbii nun-ε mgbofo mgbofo ku na, ka diŋke tul-e bay kóko bil luɔ huɔ na. ¹² ɛɛ, ka ko leɔ nzaapedri ká nulue tul-ri sidí, nduo gari ká ba pie kpaa kpaa, a í kaw bil luɔ huɔ ká Zezu bo di na. Nzob mbijw kaw fi tul-e, a nzob mbini laa ɛ, kaw fi bal-ε.

¹³ Báyii ɛ, i vbi Mari bay mii: «Tinam buru, mina roo mù re-rew maale?» ɛɛ, ka yinjra báy bay ha ri mii: «I mbi huɔ Ngerembay bi na í zólke doɔf ha mi ko zad ká i daa ni bo di ya.» ¹⁴ Fal bayri ká'a baa na ku báyii ɛ, ka fere nun-ε ba fal, ɛ, ka ko Zezu ká do yol ku, roo ɛ, ka ko ni ba Zezu na ya. ¹⁵ Ro, Zezu vbi ni bay mii: «Tina, mina roo mù re-rew maale? Waa, a ve ze mù nzaa ni ɛ?»

§ 19:41 19.41 Ká bil korke ku na, zad ba tisawri riw bele. Ze, i kperε tisawri kperε ndaw roo, í daa huɔ nzob bo di báy. Bil sewke ku na, bari Zibri voro huɔ do tusiri buo ya.

Mari na ker ká bil law-ε a mgba mii, kɔ ya le, ba nzob ká kɔɔ wáa na ku, ze a baa ha ni mii: «Zadka ba bo ze mù mbi hud Zezu na le, mu kie m̃ zad ká mù d̃aa ni bo d̃i na ha m̃ ṽaa mbi ni.»¹⁶ Báyii le, Zezu baa ha ni mii: «Mari!» Lεε, ka fere kóm ba luο-ε a baa ha ni báyn zaa eboro mii: *Raboni!* (Márake baa mii: «Gaŋ bi!»)¹⁷ Lεε, Zezu baa ha ni mii: «Mgba m̃ ya, bay ji le, m̃ se luο B̃aa ká nulue ya rɔbay. Roo le, mu se mú ṽaa baa ha yu-iri mii, m̃ se ba luο B̃aa ká ba B̃aa baari ndaw, rɔɔ luο Ngerewuru bi ká ba Ngerewuru baari ndaw.»¹⁸ Ro, Mari ká puo be do Madala na se a ṽaa baa bayke ha led nduo-bal-eri mii: «M̃i kɔ Ngerembay!» Fale le, ka kji fal bayri ká'a baa ha ni na ha ri laa.

Zezu tji tul led nduo-bal-eri
(*Mat 28.16-20; Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49*)

¹⁹ Ba tilaw ká sie dimasike ku na, led nduo-bal Zezuri mbu k̃i í kaw hula í dar faakeri gbak gbak do d̃i, bay ji le, i d̃aa h̃ie bay ngeredomay Zibri. Báyii le, Zezu tji sakra bari mbuda a baa ha ri mii: «Dekeke ka sád zinj r̃i!»

²⁰ Fal bayri ká'a baa na ku báyii le, ka kie ri bol kol nuɔ ká do nduo-eri báyn gar-ε. Zadka led nduo-bal-eri kɔ Ngerembay bari na báyii le, suoriya mbaa bil law-ri gbay gbay. ²¹ Lεε, Zezu baa ha ri ba k̃i na rɔbay mii: «Dekeke ka sád zinj r̃i! Munu ká B̃aa pie m̃ na, bi kara m̃ pie r̃i ndaw.»

²² Fal bayri na ku báyii le, ka nda ɔmi pud zuo tul-ri a baa mii: «Í yaa Tem Law Pie na ba bil law-r̃i.»²³ Nzobri ká ì naa bay feyaa bari ká tul-ri na, bayke mgba tul-ri mbaa. A bari ká ì naa bay feyaa ká tul-ri ya laa le, bayke mgba tul-ri banquo kpadara.»

Toma kɔ Zezu ba Ngerembay be

²⁴ Báyii le, Toma ká ba nzob mbjw ká sakra led nduo-bal-eri ká duo fale sid̃i ká i d̃i ni ba led ndoŋo na, ka do sakra bari báyn nam ká Zezu tji

tul-ri na ku ya. ²⁵ Lεε, led nduo-bal Zezu hawri baa ha ni mii: «Buru kɔ Ngerembay báyn nun buru!» Roo le, Toma na yjinra báyn bay ha ri mii: «Zadka m̃i kɔ bol kol nuɔ ká do nduo-eri na ya, mí d̃aa vu nduo-i nduo bol kol nuɔke na ku ya ndaw, a mí d̃aa nduo-i nduo bol kol nuɔ ká gar-ε ku na ya ndaw le, m̃i ti d̃aa law-i bo d̃i ya mgban.»

²⁶ Daa nam tɔnɔ sid̃i ká fale na ku báyii le, led nduo-bal Zezuri mbu k̃i í kaw hula ba k̃i. Haw ku báyii le, Toma na kaw zinj ri ndaw ro. Faa hulri ká i dar gbak gbak do d̃i na hoy kara, Zezu tji sakra bari na mbuda a baa ha ri mii: «Dekeke ka sád zinj r̃i!»

²⁷ Fale ku le, ka fere nun-ε ba luο Toma a baa ha ni mii: «Mu zuda vu nduo-ɔ ba key mú kɔ nduo-iri key, a mú zuda nduo-ɔ mú d̃aa nduo bol kol nuɔ ká gar-i key! Póŋ nzaa may bay bo, a mú d̃aa law-a bo tul-i.»

²⁸ Lεε, Toma yjinra báyn bay ha ni mii: «Mbay bi! Ngerewuru bi!»

²⁹ Zezu baa ha ni mii: «Bay kóko ká mù kɔ m̃i key ndaw rɔɔ, mú d̃aa law-a bo tul-i le? Suoriya ba taa nzobri ká i kɔ m̃i ya hoy a í d̃aa law-ri bo tul-i.»

Mára bay mbede key

³⁰ Zezu d̃aa k̃iri fe sanri bod bod ngji bamba ká nun led nduo-bal-eri ká i d̃aa bayke do bil mbede ni key ya. ³¹ Roo le, feri ká i d̃aa do bil mbede ni key na, bay haŋa r̃i d̃aake law-r̃i bo tul Zezu, a í kɔ ni ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzobri na ka ba Vu Ngerewuru. A zadka ì d̃aa law-r̃i bo tul-e le, ì káw báyn kumnun báyn faa be.

21

Zezu tji tul led nduo-bal-eri ká nzaa maambii

¹ Fal feri na ku báyii le, Zezu kie s̃uo-ε ba k̃i ha led nduo-bal-eri ká nzaa maambii ká Tiberiyad. Faa ká'a kieke s̃uo-ε na ze do key:

2 Simɔn Piyer ndaw, Toma ká i dī ni ba leɗ ndoŋo ndaw, Nataniyel ká puo be do Kana ká kudfu zadf ká Galele ndaw, vu Zebederi ndaw, roo báy leɗ nduoɓal Zezu k̄iri ká tul-ri sidī na, i do ziŋ ri mb̄iw hoy. ³ Ro, Simɔn Piyer baa ha ri mii: «Mì séke bay sáa basañ.» Lεε, i baa ha ni mii: «Buru hoy kara buru séke ziŋ mù ndaw.» Ro ze, í zol í vaa kaw bil tuo, le, bil sunke ku na i suo mbii kpuy í mgba s̄ji mb̄iw vben ya.

⁴ Nzaa faa ruo ká zadf faa hie na báyji le, Zezu t̄ji nzaa kporombii, roo le, leɗ nduoɓal-eri ko ni ba be ya. ⁵ Lεε, ka baa ha ri mii: «Nzob buo-iri, le, ì mgba s̄ji mgba k̄i zu le woo?» Lεε, i ȳiŋra báy bay ha ni mii: «Kúy! Buru ziŋ fe mb̄iw ya!»

⁶ Báyji le, Zezu baa ha ri mii: «Munu le, ì mbi basañ baar̄i na í vbu ba laa bil tuo ká fi hoɗo ku í ko, ì mgbaka fe.» Lεε, i vbu basañ bari na. Ro ze, s̄jiri taɓ dī tusuru ha ri taɓ kúo saa bil mbii ba kele na kpuy. ⁷ Báyji le, leɗ nduoɓal ká Zezu hii ni bamba na baa ha Piyer mii: «Ba Ngerembay!»

Zadka Simɔn Piyer laa mii, «Ba Ngerembay» na báyji le, munu ká'a do s̄o-ε hoy na, ka mbi gari be a nduo a siŋ tul-e h̄ar, a zo bo mbii. ⁸ Bie leɗ nduoɓal Zezuri ká i kaw bil tuo na, i kuo basañ báy s̄jiri ká taɓ dī tusuru na í séke ba nzaa kporombii. Zade do dī ya, dī maa ika nduo isodri munu hoy. ⁹ Zadka i t̄ji saa bil tuo na báyji le, i ko síe huu do ká i daa s̄ji bo tul-e, báy maapa. ¹⁰ Lεε, Zezu baa ha ri mii: «S̄jiri ká ì mgba na ì wál haneri í víke ha m̄i.»

¹¹ Báyji le, Simɔn Piyer na hil a kaw bil tuo, a vaa kuo basañ ká bawda s̄jiri mbaa dī tusuru na a t̄jike kele. S̄jikeri riw bele na ba isodf báy siŋ ndebe paɗe say. Ze munu hoy kara basañ na goɗo ya. ¹² Lεε, Zezu baa ha ri mii: «Ì vi bo í s̄u fe key.» Ká sakra leɗ nduoɓal-eri ku na, nzob mb̄iw mini ká maa bay vbika bay mii, «Mù ba ve le» na tiya, bay ji le,

bari na i ko ndaw mii, be na ka ba Ngerembay.

¹³ Báyji le, Zezu soro ba lakun-ri a mbi maapa na, a leke ri a ȳji a mbi s̄ji na a leke ri faa mb̄iw munu na ndaw. ¹⁴ Uru saa nam ká Zezu t̄jike saa luo hudf na, be ni key na ba kíe s̄o faa bal ba sayke ro, ka t̄jike tul leɗ nduoɓal-eri key.

Zezu vbi Piyer bay

¹⁵ Fale ká i s̄u feri na ku báyji le, Zezu fere nun-ε ba luo Simɔn Piyer a vbi ni bay mii: «Simɔn vu Zaa, waa, mù ko mì ba nzob nun-a mba nzob niri key le?» Lεε, ka ȳiŋra báy bay ha ni mii: «Uu, Ngerembay, mù ko ndaw, m̄i hii mù.» Lεε, Zezu baa ha ni mii: «Munu zu le, hól badu biri ha m̄i.»

¹⁶ Fale ku le, Zezu vbi ni bay faa bal ba sidike mii: «Simɔn vu Zaa, waa, mù ko mì ba nzob nun-a le?» Lεε, ka ȳiŋra báy bay ha ni mii: «Uu, Ngerembay, mù ko ndaw, m̄i hii mù.» Lεε, Zezu baa ha ni mii: «Munu zu le, nda faa pol badu biri ha m̄i.»

¹⁷ Báyji le, Zezu ȳji a vbi ni bay ndeke dī faa bal ba sayke mii: «Simɔn vu Zaa, waa, mù ko mì ba nzob nun-a le?» Vbiw ndeke dī faa bal ba sayke ká Zezu vbi Piyer mii, «Mù ko mì ba nzob nun-a le» na báyji le, law Piyer kuŋ mbii gbadf ro a ha ni ȳiŋra báy bay ha Zezu mii: «Mbay, bo na mù ko feri riw bele. Mù ko ndaw, m̄i hii mù.» Lεε, Zezu baa ha ni mii: «Munu zu le, hól badu biri ha m̄i. ¹⁸ M̄i baa ha mù ta-tañ ba tusue k̄i: zadka mù ba kuban robay na, mù siŋ tul gari bo báy sal bil s̄o-ɔ k̄i, a mú séke zadf ká law-a hii. Roo le, zadka mù dī t̄aw na, mù ndáɗa nduo-ɔ kparak bay haŋa nzob k̄i ro ka siŋ sal bil bo na ha mù, a kuo mù a séke zadf ká law-a hii ya.» ¹⁹ (Báy faa bayri key na, Zezu kíeke faa ká Piyer a húkake bay dáake rin dika bo tul Ngerewuru.) Fale ku le, ka baa ha Piyer mii: «Mu se fal-i.»

²⁰ Báyii ɛ, Piyer fere kóm ba fal-ri, ɛ, ka kɔ led nduobal ká Zezu hii ni bamba na dii fal-ri. Ba be ká'a dɔa nzi-ɛ hula basuku Zezu ká nzaa fe sɔm a dakla bay mii: «Mbay, waa, a ve kɔ ze a mbika tul-a ɛ» na.

²¹ Zadka Piyer kɔ Zaa na munu báyii ɛ, ka baa ha Zezu mii: «Mbay, a be na waa, fe ji kɔ ze a tii tul-e ɛ?»

²² Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Ze mi hii bay haɔa ni kaw bay kumnun kpuru maa bay nam yii bi hoy kara, bay bo ti di ya. Bo na, mu se fal-i.» ²³ Be nu ku báyii ɛ, soro bayke nda nzaa nzobri haraɔ haraɔ ká sakra nzob mbika lawri mii, led nduobal-ɛke ku na ti hu-hud mbaa. Tusuke ɛ, Zezu baa munu ya, roo ɛ, ka baa mii: «Ze mi hii bay haɔa ni kaw bay kumnun kpuru maa bay nam yii bi hoy kara, bay bo ti di ya.»

²⁴ Ba led nduobal-ɛ taa mbjwke ká baa bay nasi fekeri na ze, ka dɔa bay fekeri key na dɔ mbede. A bay nasi beri ká'a baa na, buru kɔ ba sɔo bay.

Sin tul bay

²⁵ Zezu dɔa kiri ferri bod bod ngji bamba tasiri. Zadka náa vbieri fekeri bay nzi-ɛ lem lem riw bele dɔ bi mbede ɛ, mi ker mi kɔ ɛ, ká bil tusiri key riw bele na, zad ká bay dɔa mbedekeri zuo di na, a tiika ya mgbaj.

Pef nzob ndáy nzaapedri

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Luku daa a kjiike fal feri ká Ngerembay daa ká fal zól be ba nulue, bay haṅa lef nduobal-eri zṅke hṅurusuo í maa káake káa Báy Kere ha saw nzobri bod bod ká tusiri key báy faa Tem Law Pie ká'a pieke ha ri.

Bari lef nduobal Zezuri ká i ba nzob ndáy nzaapedri na, i baa nasi bay tji Zezu saa luo huf na ha nzobri ká Zuruzalem. Roo le, zadka nzob kún sal bay luyeri ká di i daa nun-ri tuo sie bay tul káa Bay Kere na báyi le, nzob mbika lawri tji dful saa Zuruzalem na í vaa kaw zad kji ká kuḍu zad ká Zude ndaw, kuḍu zad ká Samari ndaw, kpuru tji ngerepuo Antiyos. Zadkeri riw bele ku na, i ka-káa Bay Kere ká se tul Zezu Krisi ká di.

Ká bil feri ká kal ku na, baa bay se tul Piyer, Zak, Zaa, Zak yu Zezu, roo kakalke le, baa bay se tul Pol ze ngji. Nzob daa mbede key na kji fal varuri ká Pol se, ká'a daa ha mbu tul kji nzob mbika lawri do kuḍu zad ká Azi ndaw, Maseduwan báy Akayi ndaw, roo ká zad kiri ndaw pi na. Mbede key na, roo bie soro bay Pol ká naa hul sal ká Rom. Be nu ku hoy kara Bay Ngerewuru, báy ped daa Tem Law Pie na, nzob ti mgbaka naa hul sal ya.

Máa bayri ká do bil-e

Uru saa nam zól Zezu ba nulue kpuru tji nam pantekod: 1-2

Baa nasi bay Zezu, báy daa nun nzob mbika lawri tuo sie: 3-8

Pol suo kér bay be: 9

Titire nzob mbika lawri ká i ba Zib ya: 10-12

Titire varu ká Pol se: 13-14

Mbu kji nzob ndáy nzaapedri ká Zuruzalem: 15

Varu ndeke di ba sidike ká Pol se: 16-18

Varu ndeke di ba sayke ká Pol se: 19-21

Pol naa hul sal ká Zuruzalem, roo í soro ni se Rom: 22-28

Luku baa bay se tul mbede key

¹ Nzob buo-i Tiyofil, mbede key na ndeke di sidike ro zey. Mbede ká mĩ daa ha mu ká pola na, mĩ kjiike fal feri riw bele ká Zezu tii saw daa, báy fe féreeri ká'a fere nzobri, ² báy tiikake kpuru tji nam ká Ngerewuru mbi ni se nulue. Pola roo bay haṅa ni se nulue na, báy faa hṅurusuo Tem Law Pie na ka kjeke nzobri ká'a nan ri ba *nzob ndáy nzaapedri na fe ká bay daa. ³ Fal huf be na, ka yi a ví tji tul-ri báy kumnun, a kie sùo-ε faa bal ngi-ngi ha ri ko ta-tan mii, ba be na kji. Ká bil namri ká sṅ niṅ na, ka tji tul-ri a baa bay ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri na ha ri. ⁴ Nam mbjw munu ká'a mbu kji zṅ ri na, ka baa ha ri mii: «Í zól ká Zuruzalem ya, roo le, í giyan fe ká Baa waa zṅ ri na. Be ze ba fe ká mĩ baa bayke pola ha ri. ⁵ Tusueke le, Zaa na daa tul nzobri nduo mbii. Roo le, baari na, nam tòn ngji ya hoy ro bay haṅa mĩ daa ri nduo bil Tem Law Pie.»

Zezu se ba nulue

⁶ Báyi le, *nzob ndáy nzaapedri mbu kji ká luo Zezu í vbi ni bay mii: «Mbay, waa ká bil sew ni key ze mu léke puoruo *Izarayel na le?»

⁷ Leε, ka yṅra báy bay ha ri mii: «Bay ká se tul namke báy sewke na, Baa Ngerewuru hu-ε kji hoy ze tuu namke bo, ba bay baari ya. ⁸ Roo le, zadka Tem Law Pie a di a kaw tul-ri na, í zṅ hṅurusuo, le, í ba nzob nasi bay bi ká ngerepuo Zuruzalem key, báy kuḍu zad ká Zude báy Samari riw bele kpuru tji gbṅ tusiri.» ⁹ Fale ká'a baa baykeri na munu báyi le, ká zadε ku hoy Ngerewuru naa ni ká nun-ri ká sakra bari ku ba nulue. Leε, i ko-kóm wam ba fal-ε kpuru

hà sii mbam ví guɓa tul-e gbukru ha ri kɔ ni mbăa.

¹⁰ Zadka i do í kɔ-kóm wuam ba fal-ε ká'a se ba nulue vǎw na báyii le, nzoɓri sidí nduo gari ba pie kpaa kpaa tii tul-ri mbudá, ¹¹ í vbi ri bay mii: «Baari Galeleri, bay ji ndaw roo, ì do í kɔ-kóm wuam ba nulue le? Be Zezu ká Ngerewuru naa ni ká sakra baari hà ni zol ba nulue vǎw na, ká'a yii faa mbijw munu ká ì kɔ ni báy zólí be ba nulue vǎw na.»

Nzoɓ mbika lawri giyaŋ Tem Law Pie

¹² Nzoɓ ndáy nzaapedri dī saa tul kuo ká riŋ-ε ba Oliviye, a í yii í se Zuruzalem. Kuoke ku na do dī ya báy Zuruzalem. Sal faake dī do munu ba háari bil puo ká nzoɓri se ká síe *nam mgbaka taram Zibri na.

¹³ Zadka i tii puo na báyii le, i hil í se bil hul káy tul kɔ ká do siya ká ba zad mbú kɔ bari banɗuɔ na. Riŋ nzoɓkeri na ze do key: Piyer ndaw, Zaa ndaw, Zak ndaw, Andere ndaw, Filiɓ ndaw, Toma ndaw, Batelemi ndaw, Matiye ndaw, Zak vu Alfe ndaw, Simon be ká'a hii nzoɓ beri a ru-ruy bay tul-ri ndaw, roo Zud vu Zak ndaw pi. ¹⁴ Bari riw bele báy máyri, báy Mari máa Zezu ndaw, roo báy yu Zezuri ndaw na, i zuo ziŋ kɔ mbijw í mbu kɔ banɗuɔ kpaɗara í daa nzaa bay kere.

Matias suo bol Zudas

¹⁵ Nam mbijw munu ká nzoɓ mbika lawri riw bele mbu kɔ maa isod báy sín sidí na, Piyer uru siya ká sakra yu-eri a baa ha ri mii: ¹⁶ «Yu-iri, do nun haŋa bay ká Tem Law Pie hà *David baa ká bil mbede Ngerewuru na, ka do munu báy zadε. David na baa bayke pola hoy se tul Zudas, be ká'a nda faa pol nzoɓri ha ri mɓba Zezu na. ¹⁷ Be na, pola na i kɔ ni ziŋ buru *nzoɓ ndáy nzaapedri, a kaw ziŋ buru mbijw a daa ped ziŋ buru. ¹⁸ Roo le, ledbanke ku na faa lari ká i hà ni

bay tul fe kaaya be na a hieke waa. Ká bil waaake na, ka lie kparafal bo siri, le, bil-e saka a hà kara bil-e tii zuo siri gberem. ¹⁹ Bayke ku na, nzoɓri ká Zuruzalem riw bele laa ha ri tuuke riŋ waaake báy nzaa bay bari mii, *Hakeledama*. Báy nzaa bay naari le, baa mii, “waa sim.”» Leε, Piyer baa ha ri na roɓbay mii: ²⁰ «Ka bil Mbede Simri na David baa mii: “Ndad bay pɔŋ puo be hà ni do ba pile kivbiw.

Ndad bay haŋa nzoɓ mbijw kara ka daa puo ká dī ya*.”

Roɓbay, ka baa mii:

“Ndad bay haŋa nzoɓ kɔ bod, ze ka suo bol ped be†.”»

²¹⁻²² «Munu zu le, náa náari nzoɓ mbijw ká sakra naari key na, hà ni ka suo bol-e a zuo ziŋ buru nzoɓ ndáy nzaapedri bo, a baa nasi bay tii Ngerembay Zezu saa luɔ hud na. Nzoɓke ku na, do nun haŋa ni ka ba nzoɓ ká do ziŋ buru báy namri riw bele ká Ngerembay Zezu doke sakra naari, tii sawke báy namri ká Zaa daake tul nzoɓri nduo mbii kpuru tii sieke ká Ngerewuru mbi Zezu ká sakra naari hà ni se nulue.»

²³ Báyii le, i nan nzoɓri sidí í daa ri do pol-ri: nzoɓ mbijwke riŋ-ε ba Zezeb Barsabas, be ká i dī ni ba Zustus. A nzoɓ sidike laa le, riŋ-ε ba Matias. ²⁴ Fale le, bari riw bele na, i daa nzaa bay kere í baa mii: «Mbay, bo ká mù kɔ bil law nzoɓri riw bele na, mu kɔ buru nzoɓri ká sidí key, waa, nzoɓ haŋa ze mù náa ni ²⁵ hà ni ba nzoɓ ndáy nzaaped, a suo bol ped Zudas ká'a pɔŋ pedke a se ba zad taa haŋa ká ba taa be na le?» ²⁶ Báyii le, i daa dji dji bay náa nzoɓ mbijw ká sakra bari. Leε, dji dji na todo bo tul Matias hà ni nde tul nzoɓ ndáy nzaaped haŋa ká tòn duo fale mbijw na.

2

Tem Law Pie vi tul nzoɓ mbika lawri

* 1:20 1.20 Simri 69.25. † 1:20 1.20 Simri 109.8.

¹ Zadfka *nam suoriya pantekod vi báyyi ɛ, nzoɓ mbika lawri riw bele mbũ kɪ ká zad mbjw. ² Lɛɛ, zadɛ ku hɔy, giri fe mɓa saa nulue vbububu ri zuu bura, a yaa bil hul ká i kaw dɪ na kpol kpol. ³ Báyyi ɛ, i kɔ rɪm feri tɪ ri rɪm huu, wal a do tul-ri mbjw mbjw riw bele. ⁴ Lɛɛ, Tem Law Pie yaa bil law-ri kpol kpol bele, ha ri tii saw baa nzaa kɪri bod bod, munu ká Tem Law Pie ha ri baa na.

⁵ Bil puo ká Zuruzalem na, Zibri ká i hɛ Ngerewuru ká í uru saa saw puori ká tusiri key bod bod riw bele na i do di. ⁶ Zadfka i laa giri fe ká mɓa na báyyi ɛ, i dɔu giriri í vi di báy ruo, ɛ, zad bay zee ri sel, bay ji ɛ, nzoɓ ha ha hɔy kara laa bay ká i baa na báy nzaa mbɔŋ ni mbɔŋ ni. ⁷ Báyyi ɛ, i kaw yer, í dakla bay ká sakra kɪ mii: «Waa, nzoɓ niri ká i baa bay key na, i ba Galeleri riw bele ya ɛ?» ⁸ Uwaa, daa mina ndaw roo, náa láari bayri ká i baa báy nzaa mbɔŋ naari mbjw mbjw riw bele mini key ɛ? ⁹ Sakra naari key na, nzoɓ haneri uru saa Parte ndaw, Medes ndaw, Elam ndaw, Mesopotami ndaw, Zude ndaw, Kapados ndaw, Pɔn ndaw, Azi ndaw, ¹⁰ Firizi ndaw, Pamfili ndaw, Ezibte ndaw, tusiri Libi ká do lakun Sirɛn ndaw, roo bari ká i vi saa ngerepuo ká Rom, ¹¹ Zibri báy nzoɓri ká i fere sùo-ri í vi ba nzoɓ kóɗ Ngerewuru ndaw, Keredri ndaw, Arabiri ndaw na, i baa mii, daa mina roo náa láari bay fe daa Ngerewuru ká ndad bamba tasiri báy nzaa mboŋ naari bod bod mini key ɛ woo?» ¹² Bari riw bele na, i kaw yer ha kɛr bay i ri ba hud, ha ri baa bay ká sakra kɪ mii: «Sawke mina maa ɛ?» ¹³ Báyyi ɛ, nzoɓ haneri sie ri í baa mii: «Him ze daa ri,»

Kaa bay Piyer

¹⁴ Báyyi ɛ, Piyer báy nzoɓ ndáy nzaaped hawri ká duo fale mbjw na, i uru í do siya. Lɛɛ, Piyer mbi bay

a baa báy bawda kusol-e ha nzoɓri mii: «Baari Zibri, báy baari riw bele ká i kaw Zuruzalem na, i te suku-ri í láake bay biri ká mɪ baa ha ri key na ta-taŋ. ¹⁵ Nzoɓri ká i kɔ ri key na, ba him ze daa ri munu ká i ker ká bil law-ri ku ya, bay ji ɛ, sie ká do key na, ba saw sie tɔno mbjw tibie hɔy robay. ¹⁶ Roo ɛ, fe ká daa ri key na, ba fe ká Zuyel nzoɓ yaaŋa bay saa nzaa Ngerewuru baa bayke pola. ¹⁷ Ngerewuru baa ha ni mii:

“Sie ɔro bie namri ká tusiri key na, mɪ haŋa Tem Law Pie bi yaa bil law nzoɓri riw bele.

Vu baari taa warakeri báy maykeri na,

i yaaŋa bay saa nzaa-i í baa ha nzoɓri.

Led kuban baari na, mɪ haŋa fe tina nun ha ri,

a ngereri hɔy kara i kóko fe báy lom.

¹⁸ Ba tusue kɪ, sieke ku na, mɪ haŋa Tem Law Pie bi yaa bil law nzoɓ ped biri taa warakeri báy maykeri, a í baake bay ká i yaa saa nzaa-i na.

¹⁹ Mɪ daa feri ká mba kóko ká tumbam suku, báy fe sanri ká kie fe ká tusiri key.

I kóko sim ndaw, huu ndaw, zuu huu ndaw.

²⁰ Sie a fere sùo-ɛ do guu, few hɔy kara a fere sùo-ɛ ba sɛ munu ká sim pola roo bay haŋa nam Ngerembay ká ba bawda nam suoriya na ka vi báy.

²¹ Báyyi ɛ, nzoɓ ha ha ká kod Ngerembay ɛ,

Ngerewuru a yaaŋa ni*.”

²² «Baari Izarayelri, i laa bay niri key na báy kere! Zezu ká Nazared na, ka ba nzoɓ ká Ngerewuru kie ni ba nzoɓ ped be báy faa fe sanri, báy feri ká mba kóko, roo báy feri ká ba fe kie fe ká Ngerewuru daa

* 2:21 2.21 Zuyel 2.28-32.

ɓáy faa ɓe ká sakra ɓaari, munu ká ì kɔ ɓáy sùo-rì ta-taŋ ndaw ro na. ²³ Nzoɔ key na, ì pɔŋ ni ɓo nduo ngeredɔmay ɓaari. Ze ɓaari nzoɔ feyaari kɔ ì mɓa ni í ɓer ni ɔo tul puu say hud, í i ni munu ká Ngerewuru mbi nzi-ε ká dɔ pola a leke ɓay haŋa ni ka ɔo munu. ²⁴ Roo ɓe, Ngerewuru tina ni saa luɔ hud ha ni kaw ɓáy kumnun, a mɔira sal hud ɓe, ɓay ji ɓe, hud maa ɓay mgbaka ni naa ɓil luɔ ya, ²⁵ munu ká *David ɓaa ɓay se tul-e mii:

“Mì kɔ Ngerembay ɔo zinj mì ɓanɔo kpadara;
ka kaw lakun-i ɓay haŋa sùo-i
ka tɔ ya.

²⁶ Saŋke mini ze, ɓil law-i ɔo ɓáy suoriya,
ɓay ɓiri ká mì ɓaa na, mì záyke sùo-i,
a naysuo-i kara a ɔoko ɓáy kere;
mì ɔaa law-i te tul-a nzokɔo,
Ngerembay,

²⁷ ɓay ji ɓe, mù ti pɔŋ mì ɔo zad baw ya.

Bi ká mì ɔo ɓoɔ ɓa taa ɓo na,
mù ti pɔŋ faa ha naysuo-i puŋ
mbuɔuk mbuɔuk ya.

²⁸ Mu ɔaa ha mì kɔ faa hayri ká ha mì káw ɓáy kumnun.

Munu ká mù ɔo zinj mì na, suoriya mbaa ɓil law-i gɓay gɓay†.”

²⁹ «Baari yu-iri, mì kɔ rì ɓay ká se tul David ká ɓa bulu kadɔk naari na ha ri laa ta-taŋ. Bay ká David ɓaa key na, ka ɓaa se tul-e ɓe kɔ sùo-ε ya, ɓay ji ɓe, David na hu ha ri voro ni, a luɔ hud ɓe hoy kara ɔo sakra naari key tji vuri ɓáy. ³⁰ Roo ɓe, zadka'a kaw ɓáy kumnun ɓáy na, ka ɓa nzoɔ yaŋa ɓay saa nzaa Ngerewuru. Ka kɔ ndaw mii, Ngerewuru waa ɓay, a háake hud mii, nzoɔ mbɔw ká saŋ kani ɓeri a káw tul karingaw mbay ɓeri a suo bol ɓeri. ³¹ Be ze, munu ká David kɔ fe ká'a tji na, zadka'a ɓaa mii: “Ngerembay ti pɔŋ ɓeri ɔo zad baw ya, a naysuo ɓeri kara ti puŋ mbuɔuk mbuɔuk ya ndaw” na,

ɓa ɓay ká'a ɓaa se tul tji *Krisi saa luɔ hud. ³² Ba ɓe Zezu na key ze Ngerewuru tina ni saa luɔ hud, ze ɓuru riw bele ɓuru ɓa nzoɔ nasi ɓayke. ³³ ɓaa Ngerewuru na mbi ni kaw tundo hoɔo ɓe ká nulue, a ha ni Tem Law Pie ká'a waa ɓayke na. Be ze, Zezu ha Tem Law Pie na yaa ɓil law ɓuru kpol kpol munu ká ì kɔ a í laa ɓáy suku-rì ndaw key ku. ³⁴ Tusueke ɓe, ɓa David ze Ngerewuru mbi ni se nulue ya, roo ɓe, David na ɓaa mii:

“Ngerewuru Ngerembay ɓaa ha
Ngerembay ɓi mii:

‘Mu ví káw tundo hoɔo ɓi, ³⁵ kpuru maa ɓáy haŋa mì haw yum
ká tul nzoɔ tul ngani ɓori

ha ri vi ɓa fe ɔaa ɓal-a zuɔ dɔ.’ ”

³⁶ «Be mini ze, ndaɔ ɓay haŋa ɓaari led Izarayelri riw bele ì kɔ ta-taŋ mii, ɓe Zezu key ká ì ɓer ni ɔo tul puu say hud na, ɓa ɓe na kɔ ze Ngerewuru waa a pie ni ví yaa nzoɔri, a ɔaa ni kaw ɓa Ngerembay.»

³⁷ Zadka nzoɔri laa ɓay Piyer na ɓáyji ɓe, law-ri kuŋ mbii gɓaɔ ha ri vbi Piyer ɓáy nzoɔ ndáy nzaaped hawri mii: «Yu ɓururi, waa, ɓuru ɔaa mina ɓe?» ³⁸ Leε, Piyer yinjra ɓáy ɓay ha ri mii, «Ì suo kɔ ɓay ɓaari ɓo, ha ri ɔaa tul-rì nduo mbii ɓáy riŋ Zezu Krisi. Be ndaw roo, Ngerewuru a ndaka buma ká tul feya ɓaari zinj rì ɓáy. Be roo, ì zinke fe ini Tem Law Pie ká Ngerewuru waa ɓay haŋa rì na ɓáy. ³⁹ Tusueke ɓe, fe inike ká Ngerewuru waa na, ɔo ɓay tul-rì ndaw, vu ɓaari ndaw, roo ɓay tul ɓari riw bele ká i ɔo dɔ dɔ mak mak, ɓari ká Ngerembay Ngerewuru naari a ɔika ri ɓay haŋa ri vi luɔ-ε na.»

⁴⁰ ɓáyji ɓe, Piyer ɓaa ɓay kɔri ngji ɓamba a ɓákake ri ndaw, a ɓo ri ndaw mii: «Ì tji ká sakra nzoɔ ndayari key ɓo, í ha Ngerewuru ka ya rì.» ⁴¹ Nzoɔri ngji ɓamba ká sakra ɓari na, i yaa ɓay ɓe na ha

† 2:28 2.28 Simri 16.8-11.

ri ɗaa tul-ri nduo mbii. Namke ku na, nzoɓri maa isoɗ soɗ duɗ zad say (3.000) nde tul nzoɓ mbika law haɓwri.

Zad káw nzoɓ law mbijwri

⁴² Nzoɓ mbika lawri na i mɓba sùo-ri ηɓo-ηɓoη ɓaŋɓo kpaɗara: i mbu tul kɪ ɓay láa fe fére ká *nzoɓ ndáy nzaapedri fere ri ndaw, í zuɗ zɪŋ kɪ mbijw hoy ndaw, í sɗ fe zɪŋ kɪ mbijw hoy ndaw, a í ɗaa nzaa ɓay kere zɪŋ kɪ mbijw hoy riw bele ndaw pi. ⁴³ Hɛ mɓba nzoɓri riw bele, ɓay ɟi le, nzoɓ ndáy nzaapedri na, i ɗaa fe ká mba kóko ηɓi ɓamba ɓáy fe saŋri. ⁴⁴ Bari riw bele ká i vi ɓa nzoɓ mbika lawri na, i mbu tul kɪ ká zad mbijw ɓaŋɓo, í ɗaa law mbijw zɪŋ kɪ ká tul fe ɓari riw bele. ⁴⁵ I hie zad ɓari ɓáy fe kereri ká i ɗóke na, í wal larike ha kɪ riw bele maa ɓáy zad fe ká nzoɓ ha ha le, se síeke na. ⁴⁶ ɓáy namri riw bele na, i mbu kɪ ɓaŋɓo kpaɗara ká ɓil mɓbaŋ ká *hul kaŋi Ngerewuru ɗo ɗi. I sɗ fe zɪŋ kɪ mbijw hoy ká faa hul kɪ. Fe sɗm ká i sɗ zɪŋ kɪ mbijw na, i sɗ ɓáy suoriya ndaw ɓáy law ká *taŋ kaɗ kaɗ ndaw pi. ⁴⁷ I pisi Ngerewuru, í ndaɗ ká nun nzoɓri riw bele. ɓáyji le, ɓáy namri riw bele na, nzoɓri ká Ngerewuru ya ri na, ka ɗaa ri nde tul nzoɓ mbika law haɓwri.

3

Gõm ká uru a se-seɗ

¹ Nam mbijw munu ká síe fere sùo-ε maa saɓ síe say ká ɓa saɓ síe ɗaa nzaa ɓay kere Zibri na ɓáyji le, Piyer ɓáy Zaa se ɓa *hul kaŋi Ngerewuru ɓay ɗaa nzaa ɓay kere. ² Lεε, wara nzoɓ mbijw munu ká i mɓoŋ ni ɓa gõm saa wuru na, i soɓ ni ha ni kaw faa ri i ɓa hul kaŋi Ngerewuru ká i ɗi ɓa Faa Kere na, ɓay haŋa ni goŋ fe ká luɗ nzoɓri ká i ɗo ri i ɓa ɓaɗi. ³ Zadka ledban na ko Piyer ɓáy Zaa ká i ɗo ri i ɓa ɓaɗi na ɓáyji le, ka goŋ ri lari. ⁴ Lεε, Piyer ɓáy Zaa siɗi bele i ko-kóm ɓa nun-ε, ro Piyer

ɓaa ha ni mii: «Mu ko ɓuru key.»

⁵ ɓáyji le, ledban na ko-kóm kaa ɓa luɗ-ri a giyaŋ ɓay zɪŋ fe ká nduo-ri.

⁶ Lεε, Piyer ɓaa ha ni mii, «Mi ɗo ɓáy lari ká nduo-i key ɓay haŋa mù ya. Roo le, fe ká mi ɗóke na, mi haŋa mù: Úru siya mú se-seɗ ɓáy riŋ Zezu *Krisi ká Nazareɗ!» ⁷ Ro, a mɓba nduo hoɗo be a ura ni ɗo siya. Zafe ku hoy, ɓal-eri ɓáy para nun ɓal-eri ηɓoη kpaŋ ɗo ɗi ha ni. ⁸ Lεε, ka uru vad a ɗo siya a tii saɓ se-seɗ, a ri i bil hul kaŋi Ngerewuru zɪŋ *nzoɓ ndáy nzaapedri na a se-seɗ ɓáy kere, a zo zakra zakra ɓáy suoriya a pisi Ngerewuru. ⁹ Ruɗ nzoɓri riw bele ká i ko ni se-seɗ na, i pisi Ngerewuru ndaw. ¹⁰ Zadka i ko ni ɓa be ká'a kaw faa hul kaŋi Ngerewuru ká i ɗi ɓa Faa Kere a goŋ fe na ɓáyji le, zad ɓay zee ri sel ha ri kaw yer ɓay tul fe ká kal ká tul-e na.

Piyer tina saɓ fe ɗaa bari

¹¹ Ledban na poŋ fal Piyer ɓáy Zaa ya; nzoɓri riw bele ká zad ɓay zee ri na, i uru í ɗuu giriri ɓa luɗ-ri í vaa kiri ri ká ɓil paɓ ká i ɗi ɓa paɓ Salomon. ¹² Zadka Piyer ko munu ɓáyji le, ka ɓaa ha ruɗ nzoɓri mii: «Baari Izarayelri! Bay ɟi roo, fe key na tuku ri mini key le? Bay ɟi roo, i ko-kóm ɗeke ɓa tul ɓuru ri i fe ká hɗurusuo ɓuru, mase law ɓuru ká ɓuru ɗaa ɓo tul Ngerewuru na ze ha ledban na seke seɗ key le? ¹³ Ngerewuru *Abraham, Ngerewuru Izak ɓáy *Zakoɓ, Ngerewuru bulu naari na, ka ɗaa riŋ ɗika ɓo tul nzoɓ pef be ká ɓa Zezu, ká ɓaari kɪ sùo-ri i poŋ ni ɓo nduo ηgeredomayri í tun ni ηgeren ká pol Pilad; ze ɓa fe ká'a mbi nzi-ε ká ɗi a hii ɓay poŋ ni. ¹⁴ Be ká'a ɓa Nzoɓ ká Taŋ Kadaŋ, a ɓa Nzoɓ Fe ɗaa ɓáy Zafe na, ɓaari kɪ ze i tun ni ηgeren a í vbi Pilad ɓay haŋa ni ka tina nzoɓ mbijw ká ɓa ɗombirim nzoɓ ku ze ka ha ri. ¹⁵ Be mini ze, ɓaari na i ɗaa ha ri i mbay nzoɓ haŋa nzoɓri kaw ɓáy kumnun, roo

le, Ngerewuru tina ni saa luɔ huɗ ha ni kaw báy kumnun. Buru na, buru ba nzoɔ bay nasike. ¹⁶ Ledban ká ì kɔ ni key í tuu ni ndaw na, ka sedef báy faa hɔrusuo riŋ Zezu ká ha ni hɔrusuo, báy faa dáa law bo tulle. Be ze, ba faa dáa law bo tul Zezu ká dáa ha sùo ledban key na vaa ni kiyaw kiyaw, munu ka ì kɔ báy nuri riw bele key ku.

¹⁷ «Yu-iri, fe kaayari ká ì daa zin Zezu na, ba fe ká ì kɔ sawke ya, ngeredomay baari hoy kara kɔ sawke ya ndaw. ¹⁸ Roo le, be ze daa ha bay ká Ngerewuru baa báy faa nzoɔ yaana bayri saa nzi-ε riw bele pola lew mii, *Krisi a kóko seke fe na, bayke do munu báy zadε. ¹⁹ Munu zu le, ì suo kér bay baari, a í fére sùo-ri ba luɔ Ngerewuru bay haɲa ni ka bumra feyaa baari na ba fal. ²⁰ Be ndaw roo, Ngerembay a pɔŋ saw síe ha ri ha bil law-ri huɔ lom, a píe Zezu, nzoɔ ká'a naa ni ví yaa nzoɔri na ha ri. ²¹ Timbedε key na, do nun haɲa Zezu Krisi ka káw nulue, kpuru maa báy nam ká Ngerewuru a lékeke bal feri riw bele ba fie, munu ká'a baa bayke pied lew hoy báy faa nzoɔ yaana bayri saa nzi-ε ká i do bod ba taa be na. ²² Tusueke le, *Moyze nzoɔ yaana bay saa nzaa Ngerewuru na baa mii: «Ngerembay, Ngerewuru baari na, a píe nzoɔ yaana bay saa nzi-ε mbijw munu ká bi ká sakra baari na ha ri. Bay beri riw bele ká'a báa ha ri na, ì laa í daa feke. ²³ Nzoɔ ha ha ká laa bay nzoɔ yaana bay saa nzaa Ngerewuru key na ya le, i náa ni ká sakra nzoɔ Ngerewururi í i ni*." ²⁴ Tii sawke saa tul Samiyel na, *nzoɔ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele baa bay feri ká tji ká bil namri ká náa dori di vuri key na suo bol kji bol kji. ²⁵ Fe ká Ngerewuru waa báy faa nzoɔ yaana bayri saa nzi-ε na do bay tul-ri. Kuni ká'a saa zin bulu baari na, ì do bil-

e ndaw. Ka baa ha Abaraham mii: «Mí sám fe zuɔ tul saw nzoɔri riw bele ká tusiri key báy faa saw bo.»† ²⁶ Be mini ze, Ngerewuru píe Zezu ká ba nzoɔ ped be na se luɔ baari Zibri titire dεkre bay sám fe zuɔ tul-ri ha nzoɔ ha ha ká sakra baari na ka suo kér bay be ká tul fe dáa kaaya beri.»

4

Piyer báy Zaa kaw pol nzoɔ kún sal bay luyeri

¹ Zadka Piyer báy Zaa i do báa bay ha nzoɔri kɔɔ báy na báyii le, nzoɔ fe poyri báy mbay tul nzoɔri ká i kóro *hul kani Ngerewuru báy *Sadusiri ví zin ri ká di. ² Sùo-ri ri ri ya bay tul bay ká i fere nzoɔri mii, Zezu tji saa luɔ huɗ, bayke baa mii, nzoɔri ká i hu na i máa tji saa luɔ huɗ munu ndaw. ³ Báyii le, i mgba ri í vbuku ri zuɔ hul sal kpuru tji tibie, bay ji le, síe ti mbáa. ⁴ Ze munu hoy kara, nzoɔri ngji bamba ká i laa bay ká i ka-káake ha ri na, i daa law-ri bo tul Zezu. Namke ku na, warari ká i mbi law-ri na i nde tul nzoɔ mbika law hawri ká pola, ha ri maa isod sod duo zad ndebe (5.000).

⁵ Tibieke na báyii le, ngeredomay Zibri báy ngereri, roo báy *nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri ndaw na, i mbu kji ká bil ngerepuo ká Zuzalem. ⁶ Anasi ká ba *ngerenzob fe poy luye, Kayif ká ba fay be ndaw, Zaa báy Alezandere ndaw, roo báy nzoɔ ini be hawri na riw bele i kaw zad bay na ku ndaw. ⁷ Báyii le, i ha Piyer báy Zaa ví do pol-ri í vbi ri bay mii, «Baari na, báy faa hɔrusuo ve, mase báy riŋ nzoɔ ve ze ì vake nzoɔ na ku le?» ⁸ Leε, Tem Law Pie ká mbaa bil law Piyer na ha ni báake bay ha ri mii: «Baari mbay buru Zibri báy ngereri ká *Izarayel, ⁹ vuri key na ì vbi buru bay tul fe kere ká buru daa zin góm mbijw ká uru siya

* 3:23 3.23 Kijna bol kusol ba sidike 18.15,18-19. † 3:25 3.25 Tiika saw fe 22.18.

a se-seɗ, a í hii bay kóko, waa, sùo-ε na vaa ni mina le? ¹⁰ Munu báyyi le, baari riw bele bay leɗ Izarayelri riw bele na, ndaɗ bay haɗa ri ko ta-taɗ ndaw ro! Sùo leɗban ka vaa na, vaa bay faa riɗ Zezu *Krisi ka Nazareɗ ka baari ki ì ber ni do tul puu say huɗ, ka Ngerewuru tina ni saa sakra nzoɓ huɗeri. ¹¹ Ba be Zezu ka mbede Ngerewuru baa bay se tul-e mii:

“Tisaw ka baari nzoɓ mbúo hulri ì vbu bo bisuy na,
ȳi a vi ba tisaw kere ka kal tul tisaw haɗri pavbaɗ
a ba tisaw tigbaa hul taa tusueke*!”

¹² Nzoɓ ki boɗ ka pam a úru saa luo-ε na, tiya. Ka ba tusue le, riɗ nzoɓ ki boɗ ka sakra nzoɓri riw bele ka tusiri key ka Ngerewuru ha naari bay haɗa naa zinɗeri pam na, tiya.»

¹³ Zafka ngeredomayri laa bay ka Piyer bay Zaa baa bay nun wara nzoɓ na ku báyyi le, tuku ri ha ri kaw yer, bay yi le, i ko Piyer bay Zaa na ba nzoɓri ka i se zaɗ fe fére ya, i ba nzoɓ hoykeri munu hoy, roo le, i ko ndaw, bari na i ba baw seɗ Zezu.

¹⁴ Roɓay, munu ka i ko leɗban ka sùo-ε vaa ni ka do zin ri ka zaɗe ku na báyyi le, i ko faa ka bay yinra bay bay do tul bay bari na ya. ¹⁵ Ro, í mbi nzaa-ri bay haɗa ri tii saa luo nzoɓ kún sal bay luye bari na, í tii saw may ki bay ka sakra ki mii:

¹⁶ «Fe yi ze naa daari zin nzoɓ niri key na le, bay yi le, fe saɗ ka i daa na do zaɗ hie ha nzoɓri ka Zuruzalem ko riw bele! Naa maari bay mayri bayke ya. ¹⁷ Munu báyyi le, bay haɗa bayke ka yaa zaɗ ba pola pola ka sakra nzoɓri ya le, naa haari ri a naa baari ha ri mii, zafka i yi í baa bay bay riɗ Zezu na roɓay ha nzoɓri ba ki le, buru daa zin ri se se.»

¹⁸ Báyyi le, i di ri í haa ri bay haɗa ri baa bay, mase i fére nzoɓri fe bay riɗ Zezu na mbaa. ¹⁹ Zafka Piyer bay Zaa laa bayke na ku báyyi le,

i yinra bay bay ha ri mii: «Baari ki ì kér sùo-ri í ko, hie *bol kusol Ngerewuru, bay hie bol kusol-ri laa na waa, haa ze ndaɗ mba haɗ ka nun Ngerewuru le? ²⁰ Buru na, buru maa bay mgbaka sùo buru bay baa bay fe ka buru ko bay nun buru, bay fe ka buru laa bay suku buru na ya.» ²¹ Báyyi le, nzoɓ kún sal bay luye Zibri haa ri ba ki ndaw roo, í poɗ ri ha ri zol bay. I ko faa ka bay daa fe zin ri ya, bay yi le, nzoɓri riw bele pisi Ngerewuru bay tul fe saɗ ka kal na. ²² Nzoɓ ka sùo-ε vaa ni key na, mbiimbam mbona be kal sin riɗ.

Nzaa bay kere nzoɓ mbika lawri

²³ Zafka i poɗ Piyer bay Zaa ha ri zol na báyyi le, i se luo nzoɓ bari, í baa bay feri ka *ngerenzoɓ fe poyri bay ngereri baa zin ri na. ²⁴ Zafka i laa bayke báyyi le, i mby nzaa-ri mby hoy riw bele, í daa nzaa bay kere ha Ngerewuru mii: «Mbay tul feri riw bele, bo ki ze mu daa tumbam, mu daa tusiri bay mbiiri bay feri riw bele ka do di. ²⁵ Ba bo Ngerewuru ki ze, mu baa bay bay faa Tem Law Pie bo ha bulu buru *David piɗ lew, be ka'a ba nzoɓ peɗ bo na mii:

“Bay yi roo, saw puo nzoɓri boɗ boɗ law-ri se ri buɓubu buɓubu, ha ri uru bay siika sùo-ri mini le?

Bay yi roo, nzoɓri leke sùo-ri í uru buɗuru buɗuru goɗ hoy le?

²⁶ Mbayri ka tusiri key i mby ki, a ngeredomayri kara i uru bay ruu zin Ngerembay bay Krisi, be ka'a naa ni do boɗ ba nzoɓ peɗ be†.”

²⁷ «Ba tusue, Ngerewuru buru, ka bil puo ni key na, *Eroɗ bay Pos Pilad i mby ki zin saw nzoɓri ka i ko mu ya bay leɗ Izarayelri na, i leke bay ka sakra ki bay daa fe zin Zezu, nzoɓ ka taɗ kaɗaɗ ka mu naa ni do boɗ ba nzoɓ peɗ bo na. ²⁸ Be ze,

* 4:11 4.11 Simri 118.22. † 4:26 4.26 Simri 2.1-2.

fe ká mù leke pola báy faa hɔrusuo-ɔ báy law hiiya ɓo na, i daa ɔ báy zadɛ. ²⁹ Timbedɛ key na, fe seke ká i hii bay d́áa zinj ɓuru na, mu kɔ. Mu ha ɓuru nzoɓ ped ɓori na hɔrusuo ha ɓuru káake káa bay ɓo na báy nun wɔra nzoɓ. ³⁰ Mu daa nduo-ɔ ka ɓo tul ɓuru ha ɓuru v́aake nzoɓ suosereɓri, ɓúru d́aake fe sanri báy feri ká mba kóko báy riŋ Zezu, nzoɓ ká taŋ kaɗaŋ ká mù naa ni do ɓoɗ ɓa nzoɓ ped ɓo na.»

³¹ Zadka i daa nzaa bay kere ɔ na báyji ɛ, zad ká i mbu kji ká d́i na laŋ yik yik, Tem Law Pie ví mbaa bil law-ri riw bele, a í ka-káa Bay Ngerewuru báy nun wɔra nzoɓ.

Nzoɓ mbika lawri mɓba ini zinj kji

³² Ruɔ nzoɓri riw bele ká i mbi law-ri na, i daa law-ri báy kér bay ɓari maa kji, í do ɓa nzoɓ ká mbjw hoy. Nzoɓ mbjw ká sakra ɓari ker mii, fe ɓeri na ɓa taa ɓeri huo ɓeri hoy ya, roo ɛ, ɓari riw bele na i kɔ fe ɓari ɓa fe kji riw bele. ³³ Nzoɓ ndáy nzaapedri na ɓaa nasi bay tji Ngerembay Zezu saa luɔ hud na báy bawda hɔrusuo, ɛ, Ngerewuru sam fe zuɔ tul nzoɓ mbika lawri riw bele. ³⁴ Nzoɓ mbjw ká sakra ɓari ká fe puo nduo-ɛ puo na, tiya. Tusueke ɛ, ɓari ká i do báy wáari, mase hulri na, i hie í poŋ larike í faa, ³⁵ í víke ha *nzoɓ ndáy nzaapedri, roo í leke ká sakra ɓari nzoɓ mbika lawri na, maa báy tul fe ká nzoɓ ha ha ɛ, se síeke na. ³⁶ Nzoɓ mbjw ká riŋ-ɛ ɓa Zezeb, ká nzoɓ ndáy nzaapedri d́i ni ɓa Barnabas (saw riŋke ɛ, ɓa nzoɓ d́aá wɔra ɓo bil law nzoɓ), saw kani ɓe ɓa Levi, ká i mboŋ ni ká Sipir na, ³⁷ ka hie wáa ɓe mbjw a poŋ larike a faa a vieke ha nzoɓ ndáy nzaapedri.

5

Ananias báy máy ɓe Safira

¹ Nzoɓ mbjw riŋ-ɛ ɓa Ananias báy máy ɓe Safira, i hie wáa ɓari mbjw. ² Báyji ɛ, Ananias wal nzaa larike ndji. Máy ɓe kara zuɔ zinj

ni ká d́i ndaw. Ro, a séke báy ɓie larike na a ha *nzoɓ ndáy nzaapedri a ɓaa mii: «Bele zey.» ³ ɛɛ, Piyer vbi ni mii: «Ananias, sawke mina roo, mù ha *Satan mbaa bil law-a ha mù ɓaa bay baylu ha Tem Law Pie, a mú kɔro lari wáa ɓo na, mú víke mini key hoy ɛ? ⁴ Pola roo bay haŋa mù hie wáa ɓo na wɔa, ɓa taa ɓo ya ɛ? Ze, mù hie hoy kara, ɓa bay ɓo zu, mù d́aake fe munu ká law-a hii na ya ɛ? Wɔa, daa mina roo, mù mbi nzaa-a sũo-ɔ, roo mú daa fe mini key ɛ? Ba nzoɓ ze mù ɓaa bay baylu ha ni ya, roo ɛ, ɓa Ngerewuru!» ⁵ Zadka bayke toɗo ɓo suku Ananias na báyji ɛ, ka lie gbáy ɓa hud. Nzoɓri riw bele ká i laa bayke na, hie daa ri zikiki. ⁶ Ro, led kubanri uru í mbi ni í kaa ni báy gari í v́a voro ni.

⁷ Bole d́i ya waka ká daa saw síe say na báyji ɛ, máy ɓe ví ri hul ká Piyer do d́i na taŋ kóko fe ká kal na. ⁸ ɛɛ, Piyer vbi ni mii: «Baa ha mi laa! Lari wáa ká í hie na wɔa, bele hoy zey ɛ?» ɛɛ, máy na yjiŋra báy bay mii: «Bele larike kji zu.» ⁹ Báyji ɛ, Piyer ɓaa ha ni mii: «Sawke mina roo, í ha law-ri maa kji bay líe Tem Ngerembay ɛ? Mu kɔ, nzoɓri ká i voro waa-ka na, i do faa hul ku. I mbika mù munu na ndaw.» ¹⁰ Zadɛ ku hoy ɛ, ka lie gbáy ɓa hud ká pol Piyer. Ro ze, led kubanri na i yji í v́a daa tul-ri tuŋ hud Safira na, í mbi ni í v́a voro ni do lakun wɔra. ¹¹ Nzoɓ mbika lawri riw bele ká i mbu tul kji, báy nzoɓ haŋri ká i laa bayke na, hie daa ri zikiki.

Nzoɓ ndáy nzaapedri daa fe sanri

¹² Nzoɓ ndáy nzaapedri na daa fe sanri báy feri ká mba kóko ngi-ngji ká sakra nzoɓri. Nzoɓ mbika lawri mbu kji riw bele ɓaŋguɔ ká bil boro Mbay Salomon. ¹³ Ze nzoɓri ɓaa bay ɓari báy kere í písike ri ɓamba hoy kara, nzoɓ mbjw ká'a ndeke tul-ri nde na, tiya, bay ji ɛ, hie daa ri. ¹⁴ Be nu ku hoy kara, ruɔ nzoɓri ngji ɓamba, máyri báy wɔrari i mbi

law-ri ha Ngerembay a í nde tul ki ba pola pola. ¹⁵ Feke ku na daa ha nzobri faa nzoɔ suosereMRI saa hula báy fe nam bari, í daa ri zuo bufaa buo ledede bay haɲa bo, zadka Piyer do kál faa na báyii le, tem be ka guba tul nzoɔ haneri. ¹⁶ Ruo nzoɔri ngji bamba tasiri, i uru báy puo báy puo ká do lakun Zuruzalem ndaw í víke báy nzoɔ suosereMRI báy nzoɔ hayri ká temndayari do tul-ri, le, i vaa riw bele.

I faa nzoɔ ndáy nzaapedri zuo hul sal

¹⁷ Báyii le, *ngerenzob fe poy luye báy bari riw bele ká i kaw zin ri ká i ba *Sadusiri na, i daa sere zin *nzoɔ ndáy nzaapedri. ¹⁸ Ro, í faa ri í daa ri zuo hul sal ká puoke na. ¹⁹ Báyii le, led nzaaped taa Ngerembay uru saa nulue ba sun, a ví mgbuda faa hul sal na ha ri tji kele a baa ha ri mii: ²⁰ «Í se í káw *hul kani Ngerewuru, í ka-káa bay ferri riw bele ká se tul káw báy kumnun key na ha nzoɔri laa.» ²¹ Zadka nzoɔ ndáy nzaapedri laa bay key na báyii le, i zol í se hul kani Ngerewuru ba tibie pied hoy, a í tii saw fére nzoɔri fe.

Báyii le, ngerenzob fe poy luye báy nzoɔri ká i kaw zin ni na, i di ngeri Zibri riw bele ká i ba nzoɔ kún sal bay luyeri ha ri vi bay fon bay, roo í pie nzaaped ha nzoɔri ká i koro hul kani Ngerewuru vaa di nzoɔ ndáy nzaapedri ká bil hul sal. ²² Zadka i se hul sal na báyii le, i zin ri ya. Leε, i yji báy fal-ri nzek í baa ha *nzoɔ kún sal bay luyeri na mii: ²³ «Zadka buru tji nzaa hul sal na, faa hul mgba do di gbukru, a nzoɔ koro faa hul salri na kara i do di kek. Roo le, zadka i mgbuda faa hul ha buru se hula na le, buru ko suo nzoɔ mbjw ya.» ²⁴ Zadka mbay nzoɔri ká i koro hul kani Ngerewuru báy ngerenzob fe poyri laa bayke na báyii le, i ker bay ká di kpuy. Fe ká tji tul nzoɔ ndáy nzaapedri báy fe ká'a kali na i ko ya ki wum. ²⁵ Leε,

nzoɔ mbjw munu tji tul-ri a baa ha ri mii, «Í laa key! Nzoɔri ká í faa ri zuo hul sal na, i do bil hul kani Ngerewuru a í do fére nzoɔri fe.» ²⁶ Báyii le, nzoɔri ká i koro hul kani Ngerewuru báy mbay bari na, i se í zin nzoɔ ndáy nzaapedri na, í faa ri í víke ha ri. I mgba ri báy hurusuo ya, bay ji le, i daa hie suo-ri bay nzoɔri ká í vbuku ri báy tisawri.

²⁷ Falε ká i faa ri í víke ri do pol nzoɔ kún sal bay luyeri na báyii le, ngerenzob fe poy luye na tii saw vbika ri bay mii: ²⁸ «Pola na waa, buru haa ri bay haɲa ri fere nzoɔri fe báy rin nzoɔ na key ya le woo! A ze í ko fe fére baari na bayke yaa Zuruzalem kpol kpol riw bele, í hii bay haɲa bay hud nzoɔ key na ka bo tul buru zu!»

²⁹ Báyii le, Piyer báy nzoɔ ndáy nzaaped hawri na, i yinra báy bay ha ri mii: «Daa vu mbom bo tul Ngerewuru ndad mba daa bo tul nzoɔ! ³⁰ Baari na, í ber Zezu do tul puu say hud í i ni, roo le, Ngerewuru ká bulu naari kod ni na ze tina ni saa luɔ hud. ³¹ Ba be na ki ze Ngerewuru mbi ni ha ni kaw tunduo hodo be ká ba zad káw luye, a daa ni kaw ba mbay tul nzoɔri, a ba Nzoɔ Yaana Nzoɔri, bay mgbuda faa ha Izarayelri suo ker bay bari ká tul feyaa bari ha Ngerewuru ka nda buma zin ri. ³² Buru ndaw, Tem Law Pie ká Ngerewuru ha ni mbaa bil law nzoɔri ká i daa vu mbom bo tul-e ndaw na, buru ba nzoɔ bay nasike.»

³³ Zadka nzoɔ kún sal bay luyeri laa bayke na báyii le, law-ri faa ri puu-u, í hii bay ika nzoɔ ndáy nzaapedri na. ³⁴ Báyii le, nzoɔ mbjw ká sakra bari ku ba Farizi, rin-ε ba *Gamaliyel, a ba nzoɔ fére nzoɔri *bol kusol ká nzoɔri riw bele hii bay be bamba na do di. Ka uru siya ká sakra nzoɔ kún sal bay luyeri na, a vbi ri bay haɲa ri tina nzoɔ ndáy nzaapedri na tji kele ndji ndaw ro! ³⁵ Fal tji bari na, ka baa ha nzoɔ

kúnj sal bay luyeri na mii: «Baari Izarayelri! I nze báy sùo-rì bay tul feri ká i hii bay d́aa zinj nzoɓri key na! ³⁶ I kér í kò! Bole d́i bamba ya rɔɔbay ze Tedas tji a baa mii, beri ba nzoɓ luye laa ro! Ze a f́aa nzoɓri maa isɔɔf ninj zuɔ fale. Lɛɛ, nzoɓri i ni a h́a nzoɓri riw bele ká i se fal-ε na, i b́ere kji kad' kad' h́a fe ká'a hii bay d́aa na d́o ba fe ká gɔr h́oy. ³⁷ Ká fal be Tedas ká bil sewke ká i d́aake rinj nzoɓri d́o bil mbede na báyii ɛ, Zudas, nzoɓ ká kuɗu zad' ká Galele tji. Be h́oy kara ka f́aa nzoɓri ngji maa fe zuɔ fal-ε a séke. Lɛɛ, nzoɓri i ni na ndaw, a h́a nzoɓri riw bele ká i se fal-ε na, i b́ere kji kad' kad'. ³⁸ Munu zu ɛ, timbede key na m̄i baa ha r̄i: ì yòklo sùo-rì ká tul nzoɓri key na mbáa! Ala ri ha ri zól! Zadka fe d́aa bari na uru saa luɔ nzoɓ h́oy ɛ, a b́ie báy, ³⁹ a ze bo, zadka uru saa luɔ Ngerewuru ɛ, ì ti máa b́ie ya. Kòkò ká ì ru-ruy zinj Ngerewuru!»

Báyii ɛ, bari nzoɓ kúnj sal bay luyeri na, i yaa kér bay Gamaliyel ⁴⁰ í d́i nzoɓ ndáy nzaapedri ha ri nda ri báy ndoy, a í haa ri b́aa bay báy rinj Zezu. Fale ku rɔɔ i ala ri ha ri zól báy. ⁴¹ Lɛɛ, nzoɓ ndáy nzaapedri zól ká zad' f́onj bay na ku báy suoriya, bay j̄i ɛ, Ngerewuru kò ri ba nzoɓri ká i maa kóko séke fe bay tul rinj Zezu. ⁴² Nam báy nam ká bil hul kanj Ngerewuru báy bil hul nzoɓri na, í fere ri fe banɔɔ í ka-káa Bay Kere mii, Zezu ba *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa a pie ni ví yaa nzoɓri na.

6

I nan nzoɓ sɔko nzoɓri ba tɔnɔ say

¹ Bil sewkeri ku na, munu ká ruɔ nzoɓ mbika lawri ngji ba pola pola na, nzoɓ mbika lawri ká i uru saa puo kji ká i baa nzaa gerek na, i nguri sùo-rì bay tul Zibri ká i baa nzaa eboro, bay j̄i ɛ, nam báy nam na, zadka i d́o wál fe sum na ɛ, i ker se tul máy síeri ká i baa nzaa gerek na

ya. ² Báyii ɛ, *nzoɓ ndáy nzaapedri ká duɔ fale sidí na, i d́i nzoɓ mbika lawri riw bele ha ri mbu kji í baa ha ri mii: «Bay haɔa buru pɔɔj ka-káa Bay Ngerewuru, rɔɔ búru yji búru ba nzoɓ léke fe sumri na, ba fe ká d́o báy faake ya. ³ Sawke mini ze, yu bururi, ì nán warari ba tɔnɔ say ká sakra baari ká nzoɓri kò simsed bari d́o báy kere, ká Tem Law Pie mbaa bil law-ri, a í d́o báy nun nzem ndaw na, bo h́a buru pɔɔj pedkeri key na ka zuɔ nduo-ri ha ri d́aa. ⁴ A buru na ɛ, ped' d́aa buru a b́a d́aa nzaa bay kere báy ka-káa Bay Ngerewuru h́a nzoɓri laa.»

⁵ Báyii ɛ, bay ká i baa na, nzoɓ mbika lawri hii d́o d́i riw bele. Ze í naa Etjen ká mbika law be ngji bamba, ká Tem Law Pie mbaa bil law-ε na. I naa Filiɓ ndaw, Prokɔr ndaw, Nikanɔr ndaw, Timɔn ndaw, Parmenas ndaw, rɔɔ Nikola ká uru saa puo ká Antiyos, be ká'a fere sùo-ε a vi ba nzoɓ kóɔf Ngerewuru na. ⁶ Fale ku báyii ɛ, i f́aa ri í kie ri h́a nzoɓ ndáy nzaapedri ha ri d́aa nduo bo tul-ri, í d́aa nzaa bay kere bay tul-ri. ⁷ Be nu ku laa ɛ, Bay Ngerewuru yaa zad' ba pola pola. Ká bil ngerɛpuo ká Zuruzalem na, ruɔ nzoɓ mbika lawri ngji ba pola pola, a nzoɓ fe poyri kara ngji bamba i d́aa law-ri bo tul Zezu.

I mɔba Etjen

⁸ Etjen na fe samj Ngerewuru d́o tul-e h́a ni d́o báy hurusuo d́aa feri ká mba kóko, báy fe sanri ngji bamba ká sakra nzoɓri. ⁹ Roo ɛ, Zib haneri ká i d́i *hul mbu kji bari ba «koyri ká i pɔɔj,» ká í uru saa puo ká Sirɛn báy Alezandere, rɔɔ báy kuɗu zad' ká Silisi báy Azi ndaw na, i tii saw máy bay zinj Etjen. ¹⁰ Roo ɛ, i maa bay mgbaka ni báy bay ya, bay j̄i ɛ, Tem Law Pie ze h́a ni nun nzem b́aa bay. ¹¹ Báyii ɛ, i puo nzoɓ haneri puo ndaw rɔɔ, ha ri kuɗ' bay zuɔ nzi-ε mii: «Bay kaaya ká'a baa a d́aake bay bo tul *Moyze

ɓáy Ngerewuru na, ɓuru laa ká nzi-ε.» ¹² Be ze, i suru tigbāa nzobri ɓáy ngerε Zibri, rɔɔ ɓáy *nzob fére nzobri bol kusolri ndaw na, ha law-ri faa ri ha ri daa so tul Etjen í mgbani í séke ni luo *nzob kún sal ɓay luyeri. ¹³ I vi ɓáy nzobri ká i kud ɓay zuo nzi-ε mii: «Ledban key na ɓaa ɓay kaaya ɓanguɔ se tul hul kaɓi key ká do ɓod ɓa taa Ngerewuru ndaw, se tul *bol kusol Moyze ndaw pi. ¹⁴ Buru laa ɓay ká nzi-ε mii, Zezu ni ká Nazareɗ na, a ɓíε zad ni key wukluk wukluk ndaw, a fere fe nduo puo ká Moyze ha naari na ha ni do ɓod ndaw pi.» ¹⁵ Báyii le, nzobri riw bele ká i kaw zad kún sal ɓay luye na, i mbu kóm yim ɓa tul Etjen, le, i ko nun-ε riɓi nun led nzaaped Ngerewuru ká nulue.

7

Etjen tina saw ɓay ká pol nzoɔ kún sal ɓay luyeri

¹ Báyii le, *ngerenzob fe poy luye vbi Etjen mii, «Bay ni ká i daa ɓo tul-a key na waa, ɓa tusε kɓi le?» ² Lee, Etjen yɓiɓra ɓáy ɓay mii: «Baari yu-iri ɓáy ɓaari, ñ laa ɓay ɓi key na ɓáy kere! Ngerewuru Nzob Riɓi Dika na tji tul ɓaa naari *Abaraham, ɓáy sewke ká'a dɔke tusiri ká Mesopotami koɓ ká'a zol a vaa daa puo ká Saran ya ɓáy na, ³ Ngerewuru ɓaa ha ni mii: “Mu zol ká tusiri ɓo, mú pón nzob ini ɓori mú se tusiri ká mɓi kíε mù*.” ⁴ Báyii le, Abaraham na zol a pɔɓ nzob Kalderi a vaa daa puo ká Saran na. Zadka bi-ε hu ká Saran na báyii le, Ngerewuru ha ni se tusiri ni ká ñ kaw dɓi timbeɗε key. ⁵ Ka kaw tusiri nzobri, le, zad ruka fe ɓe tiya. Zad taa ndjike mini kara tiya, roo le, Ngerewuru waa ziɓi ni mii, ɓeri haɓa ni tusirike na ɓa taa ɓe, ɓáy vu bul-eri. Ze Abaraham ti ɓáy led ká ɓil sewke ku na ya hoy kara, ⁶ ɓay ká Ngerewuru ɓaa ha ni na ze do key:

“Saw ɓori káw tusiri nzobri. I daa ha ri vi ɓa koy í daa nun-ri tuo síe mbiimbam isod niɓ. ⁷ Roo le, nzob puokeri ká i ha ri kaw ɓa koy na, ɓi kɓi ze mɓi daa ɓay ɓo tul-ri. Fale le, i tji í ví kaw tusiri ni key na, a í ruo mɓi ká dɓi†.” ⁸ Be nu ku na báyii le, Ngerewuru siɓi tul ɓay ká'a waa ziɓi Abaraham na, a ha ni kuɓi ngori ɓay kíεke *sáka kuni ká'a saa ziɓi ni na. Be ze, zadka Abaraham mɓoɓi Izak daa nam tɔno sídɓi na, ka kuɓi ngori ɓe. Izak mɓoɓi *Zakob a kuɓi ngori ɓe. Zakob hoy kara, zadka'a mɓoɓi ledri duo fale sídɓi na, ka kuɓi ngori ɓari ndaw. Ba ɓari na ku ze, i ɓa saw bulu naari.

⁹ «Vu Zakobri ká i ɓa saw bulu naari na, i daa sere ziɓi tɔno fal-ri ká ɓa Zezeɓ, í mgbani í hie ni ha ni ɓa koy ká tusiri Ezibte. Roo le, Ngerewuru sad ziɓi ni, ¹⁰ a tina ni saa ɓil kóko seke fe ɓeri riw bele. Ka ha ni nun nzem ha fe daa ɓe kara riɓi law *Farawon ká ɓa mbay ká Ezibte na. Be ze, ka háke Zezeɓ kaw ɓa nzob réke ɓil puo ɓe, ɓáy tusiri Ezibte riw bele.

¹¹ «Báyii le, koɓ luye lie ɓo tusiri Ezibte na riw bele ɓáy tusiri bulu naari ká *Kanaa ndaw. Koɓke na daa ha nzobri ko seke fe ngji ɓamba tasiri, ha bulu naari ziɓi fe sum ndji mini ká ɓay sókoke sùo-ri ya. ¹² Zadka Zakob laa ɓay soro fe pay ká do tusiri Ezibte na báyii le, ka pie vi-eri ká ɓa bulu naari na se dɓi faa ɓal ɓa mbjw. ¹³ Ndeke dɓi faa ɓal ɓa sídike ká i se na báyii le, Zezeɓ kie sùo-ε ha yu-eri ko ni. Be nu ku ndaw rɔɔ, Farawon kóke saw nzob ini Zezeɓri na ɓáy. ¹⁴ Báyii le, Zezeɓ pie nzaa ped ɓay haɓa ri vaa dɓi bi-ε Zakob ɓáy nzob ini ɓe hawri ká tul-ri siɓi tɔno say pɔre ndebe na ha ri ví kaw tusiri Ezibte. ¹⁵ Be ze, Zakob na ví kaw Ezibte kpuru ndaw rɔɔ, a hu ká dɓi ɓáy. Bulu naari taa hawri kara, i hu ká dɓi ká fal hud ɓe na ndaw. ¹⁶ Hud ɓari na nzobri i séke Sikam

* 7:3 7.3 Tiika saw fe 12.1. † 7:7 7.7 Tiika saw fe 15.13-14.

ká Kanaa, i vǎa voro ɗo luɔ huɗ ká Abaraham hie pola lew zinj vu Emori na.

17 «Bay ká Ngerewuru waa zinj Abaraham pola lew na, zadka namke tòn ɗi ya deb bay ví báyyi le, saw naari mboŋ kɪ í síe ba pola pola ká tusiri Ezibte. 18 Fale ku le, mbay kɪ ká ba fie ká laa soro bay Zezeb ya na tii saw réke puo ká ɗi. 19 Mbayke ku na kɔ bulu naari báy nun sɛ, a ula ri a ɗaa nun-ri tuo síe a haa ri bay haŋa ri pɔŋ vu ɓari ká ba leɗ tuperi ha ri hu. 20 Sewke ku na, i mboŋ *Moyze ká ndaɗ leɗ ɓamba ká nun Ngerewuru. I hɔl ni ká bil hul bi-ε few say. 21 Zadka i zinj faa kɔɔ ni mbǎa í pɔŋ ni na báyyi le, vu Farawon ká ba leɗ máy tikɗi na vǎa zinj ni a mbi ni, a hɔl ni ba vu bil-e. 22 Ze Moyze na, i fere ni nun nzem nzoɓ Ezibteri riw bele ha ni kɔ. Ka ŋɔŋ báy bay ndaw, báy fe ɗáa ɓeri ndaw pi.

23 «Zadka Moyze ɗaa mbiimbam sɪŋ niŋ na báyyi le, ka mbi nzi-ε bay séke bay vǎa kóko yu-eri ká i ba leɗ Izarayelri na. 24 Zadka'a se na báyyi le, ka kɔ leɗ Ezibte mbɪw munu ká ɗo ɗáa bay zinj leɗ *Izarayel na. Ze a yaa tul leɗ Izarayel ká ku-ε nda ni na, a nda ni a i ni a vbíɗake gbaa ndaake. 25 Ka ker ká bil law-ε mii, yu ɓeriri i kóko ɓeri ba nzoɓ ká Ngerewuru a tɪnake ri saa bil koy. Roo le, i kɔ munu ya. 26 Nzaaruoke na báyyi le, ka yɪi a se luo-ri na rɔbay, le, ka zinj leɗ Izarayelri sidɪ ká i ɗo ndáka kɪ. Ka ví ɗo mgbaka ri here báy kusol bay huoke bay húoke law-ri a ɓaa mii: “Yu-iri, ɓaarɪ ká ì ba nzoɓ ini na, ɗaa mina ì nda kɪ munu le?” 27 Báyyi le, nzoɓ hay ká nda yu-ε ŋgɪi ɓamba na tun Moyze ŋgeren a ɓaa mii: “Nzoɓ ve ze náa mù ba mbay, mase nzoɓ kún sal bay tul ɓuru le? 28 Waa, mù hii bay ika mɪ munu ká mù ike nzoɓ ká Ezibte ká lie na ndaw le woo!”

29 Zadka Moyze laa bayke na báyyi le, ka naa sùo-ε a tɪi ɗul a vǎa kaw tusiri Madian. Ka kaw ɗi kpuru, a mboŋ leɗ wari ba sidɪ ká ɗi.

30 «Zadka mbiimbam kal sɪŋ niŋ na báyyi le, Moyze ɗo bil law kɔr ká lakun kuo ká Sinay. Lεε, leɗ nzaaped ká nulue mbɪw tɪi tul-e ká bil rɪm huu ká ɗo puu ká gbúɗa.

31 Zadka Moyze mbi nun-ε a kɔ fe ká tɪi na, tuku ni ha ni kaw yer, ze a soro ba pola bay kóko feke na. Báyyi le, ka laa kusol Ngerembay ká ɓaa ha ni mii: 32 “Mɪ ba Ngerewuru bul-ari. Mɪ ba Ngerewuru Abaraham, Ngerewuru Izak, a mí ba Ngerewuru Zakob ndaw§.” Báyyi le, hɛ ɗaa Moyze ha ni tɔ kpak kpak, a hii bay kɔ-kóm ba huu na mbǎa. 33 Lεε, Ngerembay ɓaa ha ni mii: “Mu nán dikɔn ká ɓal-a, bay ɪi le, zad ká mù ɗo ɗi key na ba zad ká ɗo ɓoɗ ɓa taa bi. 34 Nzoɓ ɓiri ká i kaw tusiri Ezibte na, mɪ kɔ seke fe ɓari kɔ. Réke sùo ɓari na, mɪ la-laa, ze mí ɗi mí vi bay yaŋa ri. Timbeɗe key na, mu vi ha mi píe mù se Ezibte*.”

35 «Moyze taa mbɪwke ká leɗ Izarayelri tun ni ŋgeren í ɓaa mii, nzoɓ ve ze naa ni ba mbay, mase nzoɓ kún sal bay tul ɓari le na, ba ɓe na kɪ ze Ngerewuru pie ni ba mbay ndaw, nzoɓ tɪna ri saa bil koy ndaw, báy faa leɗ nzaaped ká nulue ká tɪi tul-e ká bil rɪm huu ká ɗo puu ká gbúɗa ká'a sɔ ni na. 36 Ba ɓe Moyze na ze, ka tina leɗ Izarayelri saa bil koy ká tusiri Ezibte báy faa fe saŋri, báy feri ká mba kóko ká tusiri Ezibte ndaw, ká lakun Maambii Sɛ ndaw, ká bil law kɔr mbiimbam sɪŋ niŋ ndaw pi. 37 Ba ɓe na key rɔbay ze ka ɓaa ha leɗ Izarayelri mii: “Ngerewuru a píe nzoɓ yaŋa bay saa nzi-ε mbɪw munu ká bi, ká sakra ɓaarɪ na ha ri†.” 38 Zadka leɗ Izarayelri mbu kɪ ká bil law kɔr na, ɓe Moyze key na rɔbay ze ka ɗo zinj ri. Ka ɗo sikɗa bulu naari báy leɗ

‡ 7:28 7.28 Tɪi kele 2.14. § 7:32 7.32 Tɪi kele 3.6. * 7:34 7.34 Tɪi kele 3.5,7-8,10. † 7:37 7.37 Kɪŋa bol kusol ba sidɪke 18.15.

nzaaped Ngerewuru ká baa bay zinj ni ká tul kuo Sinay. Be Moyze na ze yaa bay ká luo Ngerewuru ká ba bay káw báy kumnun na ha bulu naari, le, i suo í baa ha naari. ³⁹ Roo le, bulu naari hii bay d'aa vu mbom bo tul bay be na ya, í tunj ni ngerenj í d'aa law-ri bo tul yji ba tusiri Ezibte, ⁴⁰ í baa ha *Aron mii: "Daa wururi ha buru ha ri nda faa pol naari, bay ji le, Moyzeke ká tina naari saa tusiri Ezibte na, náa kóri zad' ka'a se ba bad'i ya." ⁴¹ Ká bil namke ku na, i zuu lari í d'aa ni rii vu nday do í puo ba wuru bari, a í d'aa suoriya bay tul fe ká i d'aa báy nduo-ri do na. ⁴² Báyyi le, fe d'aa bari na d'aa ha law Ngerewuru fere bir ká tul-ri, a pon ri ha ri ruo mbaymawri ká tumbam, munu ká'a baa bayke ká bil mbede nzoɓ yaaɗa bayri saa nzi-ε mii:

"Baari Izarayelri, waa, ba bi ze í vbie fe hol í puoke fe ha mi báy mbiimbam ká náa d'ari sinj ká bil law kor na le?"

U-uu, ba bi ya.

⁴³ Zadri riw bele ká i se di na, í sob fe ká i pud' ba hul wuru baari ká ba Molok, báy wuru mbaymaw Refan ká í d'aa báy nduo-ri na.

Wurukeri key na í d'aa í puo fe ha ri. Sawke mini ze, mi vbuku ri mi ha nzobri ví f'aa ri

í zolke di di mak mak báy BabilonS."

⁴⁴ «Zadka bulu naari do bil law kor báy na, *hul kani Ngerewuru ká i d'aa báy huɔ na do sakra bari a kie ri mii, Ngerewuru do zinj ri. Hulke ku na, i d'aa munu ká Ngerewuru mbi nzi-ε a kie Moyze faa d'aa ke ha ni d'aa munu ká'a ko báy nun-ε. ⁴⁵ Hulke ku na, vu bulu naari pon ha vu bari. A bari na laa le, i sob í séke fal *Zozuye ká nda faa pol-ri kpuru í tjiike tusiri ká Ngerewuru nii saw nzobri ká i kaw di na pol-ri. Hulke ku na do kpuru tji sewke ká *David

réke mbay. ⁴⁶ Be David na ka rii nun Ngerewuru, a vbi ni faa bay d'aa hul ha be ká'a ba Ngerewuru Zakob na, ka d'aa puo ká di. ⁴⁷ Roo le, ba vi-e Salomon ze d'aa hul ha ni. ⁴⁸ Be nu ku hoy kara, Ngerewuru ká nulue siya ká'a ba Ngerε Tul Feri Riw Bele na, kaw bil hul ká nzoɓ d'aa báy nduo-ε na ya, munu ká Ngerembay baa ha nzoɓ yaaɗa bay saa nzi-ε mii: ⁴⁹ "Nulue siya ba zad' réke mbay bi, a tusiri key ba zad' toko bal-i.

Waa, kiri hul ji roɓay, í d'aa bay haɗa mi le?"

Waa, zad' haa ze í d'aa ba zad' mgbaka taram bi le?"

⁵⁰ Fe niri key na waa, ba bi ze, mi d'aa riw bele ya le*?"

⁵¹ «Baari nzoɓ tul ngɔɗori ká law-ri mbii dib dib, ká suku-ri tji suy í laa bay ya ndaw na! I tunj Tem Law Pie ngerenj banɗo! Baari na í do munu ká bulu baari na uɔ! ⁵² Nzoɓ yaaɗa bayri saa nzaa Ngerewuru na, nzoɓ taa haa ze bulu baari na lad' d'aa nun-ε tuɔ síe le? Bari na, i i nzobri ká i vi pola í ka-káa bay se tul vika Nzoɓ Fe D'aa Báy Zad'e na. Ba be na ze, timbede í mbi tul-e í i ni. ⁵³ Baari ká í yaa *bol kusol Ngerewuru báy faa led' nzaapedri ká nulue na, í d'aa vu mbom bo tul bol kusol key na ya!»

I i Etjen

⁵⁴ Zadka *nzoɓ kún sal bay luyeri laa bayke na munu báyyi le, law-ri f'aa ri puu-u, í su sere-ri ngër ngër ká tul Etjen. ⁵⁵ Roo le, Etjen ká Tem Law Pie mbaa bil law-ε na ko-kóm ba nulue, le, ka ko riɗ d'ika Ngerewuru báy Zezu ká do siya ká tunduo hodo Ngerewuru ⁵⁶ a baa mii: «I laa key! Mi ko nulue mgbuda do hoy, mi ko *Vu Nzoɓ do siya ká tunduo hodo Ngerewuru!»

⁵⁷ Zadka i laa bayke munu báyyi le, i guu ni góm í d'aa nduo-ri mbii basuku-ri í takra í duu vbuɓubu ba tul-e, ⁵⁸ í mgbani í tjiike ni saa bil

ngerepuo na ngeren ɓa nzaa zad ndaw roo, í tii saw vbúku ni báy tisaw bay ika ni báy. Nzob nasi bay hud beri na, i nan gari bari í ha led kuban mbjw munu ká riŋ-ε ɓa Sol ha ni koro. ⁵⁹ Zadka i do vbúku ni kob robay na, Etjen daa nzaa bay kere a baa mii: «Ŋgerembay Zezu! Mu yaa omi bi ɓa luo-ɔ!» ⁶⁰ Fale ku bayji le, ka huku siri mgbu a daa nzaa bay kere robay bay bawda kusol-e mii: «Mbay, mu daa bay feyaa key na ka bo tul-ri ya!» Fal bay na ku bayji le, omi be tii ha ni haw sadak. **8**

¹ Bay ká se tul hud be na, Sol na hii zin ri ndaw.

Sol daa nun nzoɔ mbika lawri tuo sie

Namke ku na, bawda fe daa nun tuo sie tii tul nzoɔ mbika lawri ká Zuruzalem ha ri duu í zekre ki kperke kperke, í se bil puori ká kuɗu zad ká Zude bay Samari, le, bele ɓa nzoɔ ndáy nzaapedri hu-ri hoy ze i ton ká di. ² Nzob haneri ká i ɓa nzoɔ hje Ngerewuru na i mbi hud Etjen na í vaa voro, í re hud be na bamba bay mbii nun-ri mgbobo mgbobo. ³ Sol laa le, nzaa faa bay hurusuo bay bie nzoɔ mbika lawri, a se bay hula ngebre ngebre a faa mayri bay warari ká i ɓa nzoɔ mbika lawri na ngid bele, a daa ri zuo hul sal.

Filib ka-kaa Bay Kere ká Samari

⁴ Bayji le, bari ká i zekre ki na i se bay zad zad, í ka-kaa Bay Kere ha nzoɔri laa. ⁵ Filib na se ngerepuo mbjw munu ká kuɗu zad ká Samari, a ka-kaa bay *Krisi, nzoɔ ká Ngerewuru waa a pie ni ví yaa nzoɔri na ha nzoɔri laa. ⁶ Zadka ruo nzoɔri riw bele laa bay Filib, a í ko fe sanri ká a daa na bayji le, i te suku-ri kie ɓa luo-ε. ⁷ Ka ha temndayari tii saa tul nzoɔ bala haneri ngii bamba. Tii bari na, i guu fe belen belen. Ka ha nzoɔri ká sùo-ri hu wúo bay nzoɔ kpederi ngii bamba vaa kebre

kebre, ⁸ ha nzoɔri zay sùo-ri bamba tasiri ká bil ngerepuoke na ku.

⁹ Nzob mbjw ká riŋ-ε ɓa Simon kaw bil puoke ku, a ɓa nzoɔ fe daa mgbii, ha *nzoɔri ká Samari na i kaw yer. Ka ko sùo-ε ɓa nzoɔ luye ¹⁰ ha bari riw bele, tii saa tul ledri kpuru tii tul ngereri na, i te suku-ri kie bay laa bay be na í baa mii: «Be ni key na ɓa hurusuo taa Ngerewuru ká i di ni ɓa “Hurusuo Ngjike”.» ¹¹ I te suku-ri riw bele bay laa bay be, bay ji le, ɓa pied lew hoy, ka daa fe ha ri kaw yer bay tul fe daa mgbii beri na.

¹² Roo le, zadka i daa law-ri bo tul Bay Kere ká Filib ka-káake se tul Zezu Krisi, bay réke mbay Ngerewuru ká tul nzoɔri na bayji le, mayri bay warari na ha ri daa tul-ri nduo mbii. ¹³ Be Simon ki sùo-ε kara daa law-ε bo tul bay na ku, a ha ri daa tul-e nduo mbii na. Fale ku le, ka zol mbaa a rii tul Filib banguo. Fe sanri bay feri ká mba kóko ká Filib daa ká a ko na tuku ni ha ni kaw yer.

¹⁴ Bayji le, *nzoɔ ndáy nzaapedri ká i kaw Zuruzalem na i laa mii, nzoɔri ká kuɗu zad ká Samari na, i yaa Bay Ngerewuru. Ro, í pie Piyer bay Zaa ha ri se luo-ri. ¹⁵ Zadka i tii Samari na bayji le, i vaa mbu nzoɔ mbika law fieri na, í daa nzaa bay kere ká tul-ri bay haŋa Tem Law Pie ka ví yaa bil law-ri, ¹⁶ bay ji le, Tem Law Pie ví yaa bil law nzoɔ mbjw ká sakra bari ku na ya robay; i daa tul-ri nduo mbii bay riŋ Ngerembay Zezu hoy. ¹⁷ Bayji le, Piyer bay Zaa daa nduo-ri bo tul-ri ha Tem Law Pie ví yaa bil law-ri. ¹⁸ Zadka Simon ko mii, Tem Law Pie yaa bil law nzoɔ bay faa daa nduo bo tul nzoɔ ká nzoɔ ndáy nzaapedri daa na bayji le, ka wal lari a ha Piyer bay Zaa ¹⁹ a baa ha ri mii, «Ha mi hurusuo na key ndaw bo, nzoɔ ha ha ká mi daa nduo-i bo tul-e le, Tem Law Pie ka yaa bil law-ε munu na ndaw.»

²⁰ Leε, Piyer baa ha ni mii: «Mu bie bay lari bo na kpukɗu kpukɗu,

bay ji ɛ, mù ker ká bil law-a mii, fe ini Ngerewuru na, mù maa híe báy lari. ²¹ Pef ká buru ɗaa na, bay ɓo ti bil-e ya, bay ji ɛ, ɓo na, mù ɗo sikɗa ká nun Ngerewuru ya. ²² Mu suo kér bay ɓo ká tul fe ɗaa kaaya ɓo, mú kod Ngerewuru bay haɗa ɓo, faa ɗo ku ɛ, ka nda buma ziɗ mù ká tul k̄iri kér bay ɓo ká mini key na, ²³ bay ji ɛ, m̄i kɔ mù ɛ, law-a zoɗ bak bak ɓamba, a feyaa kara s̄iɗ mù kodok ndaw.» ²⁴ Zadka Simɔn laa bayke na munu báyii ɛ, ka ɓaa ha Piyer báy Zaa mii: «Baari kara, ì ɗaa nzaa bay kere ha Ngerembay bay tul-i, bay haɗa bay ká ì ɓaa ziɗ m̄i key na, ka t̄ji tul-i munu na ya.»

²⁵ Fale ká Piyer báy Zaa ɓaa nasi bay Zezu Krisi í ka-káa Bay Ngerembay ha ri ká zadɛ ku na báyii ɛ, i mbi faa bay ȳji ɓa Zuruzalem. Sed bari ká faa na, i ka-káa Bay Kere ha nzoɓri ká bil puo haɗri nḡji ɓamba ká kuɗu zad ká Samari.

Filib ziɗ domay mb̄iw ká uru saa Etiyopi

²⁶ Led nzaaped Ngerembay mb̄iw munu t̄ji tul Filib a ɓaa ha ni mii: «Úru siya mú se nun-a mak ɓa fi hoɗo, mú mbi faa ká nzoɓri se ɗi ɓamba ya ká uru saa Zuruzalem a se ɓa Gaza na mú kɔ.» ²⁷ Ká zadɛ ku hoy Filib uru a se faa na, ɛ, ka kɔ ledban mb̄iw munu ká tusiri Etiyopi. Ba nzoɓ ká i lo gum-ε lo a ɓa led káw mbay ká ɓa máy nzoɓ ká riɗ-ε ɓa Kandas, a ɓa nzoɓ kóro feziɗa mbay na riw bele. Ledbanke ku na, ka se Zuruzalem bay kóɗ Ngerewuru ká ɗi. ²⁸ Ȳji be ɓa puo na ka kaw bil puupusu be, a ɗo k̄iɗa mbede ká Ezay nzoɓ yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru ɗaa. ²⁹ Lεε, Tem Law Pie ɓaa ha Filib mii: «Mu se nun-a ɓa pola ɓa lakun puupusu ku.» ³⁰ Báyii ɛ, Filib ɗuu nun-ε ɓa pola a t̄ji zad na, ɛ, ka laa kusol nzoɓ ká Etiyopi ká ɗo k̄iɗa mbede Ezay nzoɓ yaɗa bay saa

nzaa Ngerewuru na. Ro, a vbi ni mii: «Fe ká mù k̄ji key na waa, mù kɔ sawke kɔ k̄i ɛ?» ³¹ Lεε, ka ȳiɗra báy bay ha ni mii: «Zadka nzoɓ kie m̄i ya na waa, m̄i ɗaa mina mí kɔ sawke ɛ?» Báyii ɛ, ka ɓaa ha Filib hil a kaw ziɗ ni. ³² Bay ká'a k̄ji ká bil mbede na ze ɗo key:

«I m̄gba ni í kuɔ ni, munu ká i m̄gba baɗu í kuɔ ni í séke ɓa zad ika ni.

Munu ɓa vu baɗu ká i m̄gba ni bay mún suyke

ká'a aa nzi-ε a re-rew ya na; be na kara, ka m̄buɗa nzi-ε a ɓaa bay mb̄iw ya.

³³ I ɗaa sahoɗ ɓo tul-e, a í ɗaa bay be báy zadɛ ya.

Ku waa, vu bul-eri ɗo haɗa báy roo, nzoɓ a ɓaa bay se tul-ri ɛ,

bay ji ɛ, i kuɗ nam be gak ká tusiri key*!»

³⁴ Lεε, nzoɓ ká Etiyopi na vbi Filib mii: «M̄i kod mù, mu ɓaa ha m̄i laa. Nzoɓ yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru ni key na ɓaa bay se tul ve ɛ? Se tul be k̄i s̄uo-ε mase, se tul nzoɓ k̄i ɛ?» ³⁵ Báyii ɛ, Filib mbi bay ká'a k̄ji ká bil mbede na, a tii saw ɓaa bay Bay Kere ká se tul Zezu na ha ni. ³⁶ Munu ká i se nun-ri ɓa pola báy na, i t̄ji zad mb̄iw ká mbii ɗo ɗi. Báyii ɛ, nzoɓ ká Etiyopi na vbi Filib mii: «Mu kɔ, mbii ze ɗo key! Waa, fe ji ze haa faa bay haɗa mù ɗaa tul-i nduo mbii na ɛ?» ³⁷ [Lεε, Filib ȳiɗra báy bay ha ni mii: «Zadka mù ɗaa law-a ɓo tul Zezu k̄i ɛ, náa ɗaa.» Nzoɓ ká Etiyopi na ȳiɗra báy bay ha ni mii: «M̄i ɗaa law-i ɓo tul-e ɓa tusue k̄i. M̄i kɔ Zezu *Krisi na ɓa Vu Ngerewuru.»] ³⁸ Nzoɓ ká Etiyopi na t̄a báy puupusu na. Fale ku ɛ, be báy Filib na i ɗi saa ɗi sid̄i bele í vaa ɗo bil mbii ha Filib ɗaa tul-e nduo mbii. ³⁹ Zadka i t̄ji saa mbii na ku báyii ɛ, Tem Ngerembay mbi Filib na a zéeke serere ha nzoɓ ká Etiyopi na kɔ s̄uo-ε mb̄aa. Ze munu hoy kara, ka mbi bufaa be báy bawda

* 8:33 8.33 Ezay 53.7-8.

suoriya ká bil law-ε. ⁴⁰ A Filiɓ na le, tji ká Azot lew kpedere. Falε le, ka se puo báy puo a ka-káa Bay Kere ha nzoɓri kpuru a tji ke ngerεpuo ká Sezare.

9

Sol suo kér bay be

¹ Sewke ku na Sol daa nun nzoɓri ká i se fal Ngerembay na tuo síe ɓanɗuɔ, law-ε nze mgbuk mgbuk a hii bay ika ri. Ka se luɔ *ngerenzob fe poy luye ² a vbi ni mbede bay séke *hul mbú kji Zibri ká do ngerεpuo Damas bay haɗa ri kóke ni. Mbedeke ku na ɓaa mii, zadka ɓeri ziɗ wɗa nzoɓ, mase máy nzoɓ ká mbi Faa Ngerembay le, ɓeri mɓa ri ɓeri séke ri Zuruzalem. ³ Zadka'a zol a se dī ya deɓ bay tji Damas na báyii le, zadε ku hoy zad hie gberere saa nulue a kiri ni gbuk. ⁴ Lεε, ka lie rad ɓo siri, a laa kusol nzoɓ ká dī ni mii: «Sol! Sol woo! Sɗwke mina roɔ, mù daa nun-i tuo síe munu le?» ⁵ Báyii le, ka yijra báy bay haɗa ni mii: «Mbay, wɗa, mù ɓa ve le?» Lεε, Ngerembay yijra báy bay haɗa ni mii: «Mì ɓa Zezu ká mù daa nun-i tuo síe na. ⁶ Úru siya mú se bil ngerεpuo na ku, le, i kie mù fe ká do nun haɗa mù daa na.» ⁷ Lεε, wɗari ká i se ziɗ Sol na, i tɗa í do tul kji silili í laa kusol nzoɓ ká mɓa na, roo le, i ko nzoɓ mbijw ya. ⁸ Sol na uru saa siri, le, ka ko zad mbijw ya ha ri mɓa nduo-ε mɓa í kuɔ ni í séke Damas. ⁹ Nam ká say na, ka ko zad ya, a su fe ya ndaw, a nzo mbii ya ndaw pi.

¹⁰ Lεε, nzoɓ mbijw munu ká mbi fal Ngerembay, riɗ-ε ɓa Ananiyas kaw Damas. Báyii le, Ngerembay tina nun haɗa ni a dī ni mii: «Ananiyas!» Lεε, ka hii nzi-ε mii: «Mbay, mì do key bay láa bay ɓo.» ¹¹ Lεε, Ngerembay ɓaa haɗa ni mii: «Úru siya mú se faa ká ɓo bil puo ká i dī ɓa Faa Ká Do Kparak, mú nzaa nzoɓ mbijw ká riɗ-ε ɓa Sol ká uru saa Tars, a kaw bil puo ká Zudas ku, a do daa nzaa bay kere. ¹² Zadka'a

do daa nzaa bay kere na, fe tina nun haɗa ni. Ba ɓo Ananiyas ze mù ri tul-e bay daa nduo-ɔ ɓo tul-e, ɓo haɗa ni ko zad ɓa kji roɓay.» ¹³ Báyii le, Ananiyas yijra báy bay haɗa ni mii: «Mbay, mì laa bayri ngi-ngji ká nzoɓri ɓaa se tul ledban na ká daa ndaya ziɗ nzoɓ taa ɓori ká Zuruzalem na. ¹⁴ Ka vi zad ni key báy mbede ká uru saa luɔ ngerenzob fe poyri bay mgbakake nzoɓri ká i dī riɗ-a.» ¹⁵ Lεε, Ngerembay ɓaa haɗa ni mii: «Mu se, bay ji le, ɓi kji ze mì naa ledban na key bay haɗa ni ka daa riɗ-i nda zad ká sɗw nzoɓri ɓod ɓod ndaw, pol mbayri ndaw, roɔ sakra led Izarayelri ndaw pi. ¹⁶ Bi kji ze, mì kie ni kóko seke feri riw bele ká'a kóko bay tul-i na báy.»

¹⁷ Zadka Ananiyas zol a tji puo na báyii le, ka ri a se tul Sol ká hula a daa nduo-ε ɓo tul-e a ɓaa haɗa ni mii: «Yu-i Sol, Ngerembay Zezu ká tji tul-a ká faa báy ví ɓo ká Damas na, ɓe kji ze ka pie mì bay haɗa mù ko zad ɓa kji ndaw, bay haɗa Tem Law Pie ka mbaa bil law-a ndaw pi.» ¹⁸ Báyii le, ká zadε ku hoy, feri gay kpebre kpebre saa nun Sol munu ká hoy feri a zuo siri haɗa ni ko-kóm ɓa kji roɓay. Lεε, ka uru siya a ha ri daa tul-e nduo mbii. ¹⁹ Falε ku le, ka su-sum haɗa hurusuo-ε yi a vi dī ɓa kji.

Sol ka-káa bay ká se tul Zezu ká Damas

Sol na daa nam haneri ziɗ nzoɓ mbika lawri ká Damas. ²⁰ Ba vaa hoy le, ka tii sɗw ka-káa ká bil *hul mbú kji Zibri mii, Zezu na ɓa Vu Ngerewuru. ²¹ Nzoɓri riw bele ká i laa bayke na, tuku ri ha ri kaw yer í vbi kji bay mii, «Wɗa, ɓa ledban ni key ká daa nun nzoɓri ká i dī riɗ Zezu na tuo síe ká Zuruzalem ya le? Ba ɓe ká'a vi bay mgbaka nzoɓri bay séke ri haɗa *ngerenzob fe poyri na ya le woo?» ²² Báyii le, Sol ziɗ hurusuo ɓa pola pola a káake káa báy a kie nzoɓri fe mii, Zezu ɓa *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa a pie ni ví yaa nzoɓri na. Lεε, Zibri

ká i kaw Damas na, i kɔ faa ká bay yĩnra báy bay ha ni mbáa.

²³ Falɛ ká'a ɗaa nam haneri na báyii ɛ, Zibri mbyu kɔ́ í mbi nzaari bay ika ni. ²⁴ Roo ɛ, bayke tɔɔɔ bo suku Sol. Nzobri ká Damas kɔɔ faari ká tɔ́i saa ngerɛpuo na riw bele, sun báy bisie bay ika ni. ²⁵ Báyii ɛ, nam mbɔw munu ba sun, nzobri ká i mbi lawri báy faa Sol na, i mbi ni í ɗaa ni bo bil budu í hɔ́lke kòkò dudu, í ɗirake ni bo fal kòkò na ha ni zol.

Sol yɔ́i a se Zuruzalem

²⁶ Sol na yɔ́i a se Zuruzalem a nzaa faa bay zúo zɔ́n nzob mbika lawri ká ɗi. Roo ɛ, bari riw bele na i ɗaa hɔ́e be, bay ɔ́i ɛ, i kɔ ni ba nzob mbika law taa tusueke ya. ²⁷ Báyii ɛ, Barnabas sùu ni a séke luo *nzob ndáy nzaapedri, a kɔ́i bay fe ká Ngerembay ɗaa zɔ́n Sol ká faa báy faa ká Ngerembay ɓáake bay zɔ́n ni na. Ka baa ha ri na rɔ́bay mii, Sol ka-káa bay ká se tul Zezu báy nun wára nzob ká Damas. ²⁸ Uru saa síeke ku na, Sol na zuo zɔ́n ri mbɔw a haari zɔ́n ri, a ka-káa báy riw Zezu báy nun wára nzob ká Zuruzalem. ²⁹ Ka baa bay a máy bay zɔ́n Zibri ká i baa nzaa gerek ndaw. Báyii ɛ, bari ku na i nzaa faa bay ika ni. ³⁰ Zadka bayke tɔɔɔ bo suku nzob mbika lawri ká i kɔ Sol ba yu bari na báyii ɛ, i sùu ni í séke Sezare í ha ni kal kpuru a se Tars.

³¹ Be nu ku laa ɛ, nzob mbika lawri riw bele ká i mbyu tul kɔ́i ká kuɗu zad ká Zude, Galele ndaw, rɔɔ báy Samari ndaw na, i yaa ɔ́mi fɔ́o a í kaw ɗekekɛ. Bari na i ha hɔ́rusuo ha kɔ́i í hɔ́e Ngerembay banɔ́o, a í ngɔ́ike ba pola pola báy faa Tem Law Pie ká so ri na.

Piyer vaa Ene

³² Bil sewke ku na Piyer se báy puori riw bele bay kɔ-kóm. Lɛɛ, nam mbɔw munu na ka se bay kóko nzob mbika lawri ká i kaw Lida, ³³ ɛ, ka zɔ́n ledban mbɔw ká riw-ɛ ba Ene naa híi suosɛɛm mbiimbam

tɔno sidɔ ro, bay ɔ́i ɛ, bal-ɛ hu wɔ́o. ³⁴ Ro, a baa ha ni mii: «Ene, Zezu *Krisi vaa mù ro. Uru siya mú léke fe nam bo.» Zadɛ ku hɔ́y ɛ, ledban na uru siya. ³⁵ Zadka nzobri ká Lida báy nzobri ká Sarɔn riw bele kɔ nzob ká sùo-ɛ vaa ni na báyii ɛ, i suo kɛr bay bari í ɗaa law-ri bo tul Ngerembay.

Tabita kaw báy kumnun ba kɔ́i rɔ́bay

³⁶ Lɛɛ, máy mbɔw munu kaw sakra nzob mbika lawri ká Zope, riw-ɛ ba Tabita. (Báy nzaa gerek ɛ, ba *Dorkas*, sawke ɛ, ba kidana.) Be na, ka ɗaa ped kereri ngɔ́i ɓamba a mɔba ini zɔ́n nzob kɔ́kuri. ³⁷ Sewke ku na sùo-ɛ se ni ha ni hu. Falɛ ká i sùo ni mbii huɗ ɔ́ riw bele báyii ɛ, i mbi ni i vaa ɗaa ni bo bil hul káy tul kɔ́i ká ɗo siya. ³⁸ Munu ká Lida ɗo ɗi ya deb báy Zope na, zadka nzob mbika lawri ká Zope laa mii, Piyer ɗo Lida na báyii ɛ, i pie wɔ́rari ba sidɔ bay haɔa ri vaa kóɗ Piyer ha ni ka vi kóɗ hɔ́y zɔ́n ri bo, ka mɔba roy ya. ³⁹ Piyer na uru ba vaa hɔ́y a se zɔ́n ri. Zadka'a tɔ́i ɗi na báyii ɛ, i sùu ni í séke bil hul káy tul kɔ́i ká ɗo siya. Máy síeri riw bele i ví kiri ni báy rɛw í kie ni ngamasiri báy gari haɔri ká'a sa ha ri báy káw be báy kumnun rɔ́bay na. ⁴⁰ Báyii ɛ, Piyer tina nzobri riw bele ká i kaw hula na tɔ́i kelɛ, a huku siri a ɗaa nzaa bay kere. Falɛ ku ɛ, ka uru a kɔ-kóm ba huɗ na a baa ha ni mii: «Tabita, úru siya!» Lɛɛ, ka mɔbuda nun-ɛ a kɔ Piyer a uru a kaw. ⁴¹ Ro, Piyer na mɔba nduo-ɛ a so ni ha ni uru siya. Falɛ ɛ, ka ɗi nzob mbika lawri báy máy síeri na, a kie ri Tabita ká yɔ́i a kaw báy kumnun na. ⁴² Bayke ku na, nzob Zoperi riw bele laa ha nzobri ngɔ́i ɓamba ɗaa law-ri bo tul Ngerembay. ⁴³ Lɛɛ, Piyer na kaw Zope a ɗaa nam maa fe ká bil puo Simɔn ká ba nzob gbáa huɔ.

10

Piyer se puo Korney ká ba nzob yum

¹ Nzob mbijw munu riŋ-ε ba Korney kaw Sezare. Ka ba ngerenzob yum ká puoruo Rom ká'a re tul nzob yumri ba isod. Kudfu nzob yumkeri ku na i dī ri ba «nzob yumri ká Itali.» ² Ledbanke ku na ba nzob ká hje Ngerewuru a kod ni báy nzob ini beri riw bele. Ka mgba ini ngji bamba zinj nzob kukuri ká i ba Zibri, a daa nzaa bay kere ha Ngerewuru banɗuɔ kpadara. ³ Nam mbijw munu ká sie fere sùo-ε na báyji le, fe tina nun ha ni ko led nzaaped Ngerewuru mbijw munu ta-tañ rii tul-e ká hula a dī ni mii: «Korney!» ⁴ Lεε, Korney ko led nzaaped na báy hje a baa ha ni mii: «Mbay, mina le?» Báyji le, led nzaaped ká nulue na baa ha ni mii: «Nzaa bay kere bo ká mù daa na, Ngerewuru la-laa, a ini ká mù mgba zinj nzob kukuri kara ka ko ndaw, ze a kerke se tul-a. ⁵ Munu zu le, timbede key na, mu pie warari ha ri se Zope í vaa nzaa Simon ká i dī ni ba Piyer na ha ni vi. ⁶ Ka naa hul Simon, be ká'a ba nzob gbáa huɔ na. Hul be do nzaa maambii ler.» ⁷ Fale ká led nzaaped ká nulue baa bayke ha ni a zol na báyji le, Korney dī led káw beri ba sidī, a dī nzob yum mbijw ká hje Ngerewuru ká sakra bari ku ká'a kaw tul-ri na, ⁸ a kji fal ferri ká kal na riw bele ha ri laa. Fal bayri ká'a kji na báyji le, ka pie ri se Zope na.

⁹ Nzaaruoke ká i se faa roɓay ká í tòn dī ya deɓ báy Zope na báyji le, Piyer hil a do tul hul siya bay daa nzaa bay kere báy sie ká do law tul. ¹⁰ Lεε, kon se ni ha ni hii bay suna fe. Zadka i do daa fe sum bay haɗa ni su na báyji le, ka ko fe tina nun ha ni. ¹¹ Lεε, ka ko nulue mgbuɗa do hoy gberere, ha ni ko fe rii gari a aa gboron ká i sin sal do tiwke nin bele uru saa dī a bo siri. ¹² Ká bil feke ku na, kji ri nayri bod bod riw

bele do bil-e, nayri ká bal-ri nin nin ndaw, ferri ká i koro siri báy bil-ri ndaw, roɔ báy kji ri nduyri bod bod ndaw pi. ¹³ Lεε, ka laa kusol nzob baa ha ni mii: «Piyer, uru siya bo mú i mú su!» ¹⁴ Báyji le, Piyer yijnra báy bay ha ni mii: «Úwaa! Mbay, fe ká Zibri haa sunake í ko ba fe ká ndaya, mase ba fe im ká mini key na, mi mbi bo nzaa-i ba mbijw ya mgban.» ¹⁵ Ndeke dī ba sidike na, ka laa kusol nzob baa ha ni mii: «Fe ká Ngerewuru baa ta-tañ mii, ba fe kere na, koko ká mu ko ba fe im.» ¹⁶ Feke ku na vi mini faa bal ba say, le, ká zadε ku hoy i kuɔ feke na i yiike ba nulue ba kji.

¹⁷ Zadka Piyer kaw a ker se tul saw fe ká tina nun ha ni na kpuy báyji le, nzobri ká Korney pie ri na, i vbi faa ká se ba hul Simon na kpuru, i vaa tji dī í do faa hul, ¹⁸ í dī dīw í vbi bay mii: «Zad ni key ze Simon ká i dī ni ba Piyer na naa dī le?» ¹⁹ Lεε, Piyer na do ker bay saw fe ká tina nun ha ni na banɗuɔ. Báyji le, Tem Law Pie baa ha ni mii: «Ay, mu ko, nzobri ba say i do key í vbi bay bo. ²⁰ Mu uru siya mú dī mú vaa zinj ri bo, mú se zinj ri taɗ may bay, bay ji le, ba bi kji ze mi pie ri.» ²¹ Báyji le, Piyer dī a zinj ri a baa ha ri mii: «Nzob ká i nzaa ni na, ba bi zu. Waa, sawke mina roɔ i vi key le?» ²² Lεε, i yijnra báy bay ha ni mii: «Korney ká ba ngerenzob yum na ze pie buru vi luo-ɔ key. Be na, ka ba nzob fe daa báy zadε ká'a ruo Ngerewuru, ká Zibri riw bele baa bay be báy kere na. Ngerewuru pie led nzaaped be mbijw saa nulue se luo-ε a baa bay zinj ni. Ze a pie buru bay haɗa mù se luo-ε bo, bay ká mù doke na, mu baa ha ni laa.»

²³ Báyji le, Piyer ha ri ví naa zinj ni. Nzaaruoke na, ka uru a se zinj ri. Yu-ε haneri ká i ba nzob mbika law ká i kaw Zope na, i su ni í se zinj ni ndaw. ²⁴ Ndeke dī nam sidike na, i tji Sezare. Pola roɔ bay haɗa

ri tji Sezare na, Korney dī nzoɔ ini ɓeri báý nzoɔ buo-ε hayri ká i ɓa ɓáw soro ɓe na ha ri kaw í giyaŋ ri. ²⁵ Zadka Piyer do rii ɓa hula na báýji ɓe, Korney suo nun-ε a huku siri mgbuu a diŋ tul-e ká pol-e. ²⁶ Roo ɓe, Piyer ura ni do siya a ɓaa ha ni mii: «Mu do báý zad gaŋa ɓo, ɓay ji ɓe, ɓi kara mi ɓa nzoɔ munu ká ɓo na ndaw.» ²⁷ Lεε, seɗ ɓari ɓa hula na, ka lo soro ziŋ ni, roo í tji ke tul nzoɔ ruori ká i mbu ki na. ²⁸ Báýji ɓe, ka ɓaa ha ri mii: «Baari na i ko ndaw, Ziɓ ha ha kara, i ha ni ɓay haŋa ni se luo nzoɔ hayri ká i ɓa Ziɓ ya, mase ɓay rii bil hul ɓari ya ndaw. Roo ɓe, Ngerewuru kie mi ha mi ko mii, do nun haŋa mi ko nzoɔ mbjw mini ɓa nzoɔ ká ndaya, mase ɓa nzoɔ im ya. ²⁹ Sawke mini ze, zadka i pie ha mi na, mi vi taŋ máy bay. Timbede key na, mi hii bay kóko, waa, ɓay ji ndaw roo i pie ha mi vi le?»

³⁰ Lεε, Korney yinra báý bay ha ni mii: «Nam niŋ ro vuri, ká sie fere suo-ε a do mini ká timbede key ká mi do daa nzaa bay kere ká bil hul bi na, nzoɔ mbjw munu nduo gari nduy ziri ziri tji tul-i mbuda a ɓaa ha mi mii: ³¹ «Korney, nzaa bay kere ɓo ká mu daa na, Ngerewuru la-laa, a ini ká mu mgbay ziŋ nzoɔ kukuri kara, ka ko ndaw, ze a kerke se tul-a. ³² Mu pie nzoɔri ha ri se Zope í vaa nzaa Simon ká i di ni ɓa Piyer na ha ni vi. Ka naa hul Simon, ɓe ká'a ɓa nzoɔ gbáa huɔ ká hul ɓe do nzaa maambii ler na.» ³³ Zade ku hoy mi pie nzoɔri vaa nzaa mu, ɓe, mu daa báý kere mu vi na ki. Timbede key na, ɓuru riw bele ɓuru do pol Ngerewuru bay láa bayri riw bele ká Ngerembay hii bay haŋa mu ɓaa ha ɓuru laa na.»

Piyer ka-káa bay ká bil puo Korney

³⁴ Báýji ɓe, Piyer mbi bay a ɓaa mii: «Ba tusue, timbede key na mi ko ɓe, Ngerewuru naa nun nzoɔ ya, ³⁵ roo ɓe, saw nzoɔ ha ha ká hie

ni a daa fe báý zafe na, ka yaa ni báý kere. ³⁶ Be na, ka ha nzoɔri vaa ka-káa bay ɓe ha led Izarayelri. Ba Bay Kere ká se tul dekeke ká do sakra ɓe báý nzoɔri báý faa Zezu *Krisi ká ɓa Ngerembay tul nzoɔri riw bele. ³⁷ Fal namri ká Zaa ka-káa Bay Ngerewuru a daa tul nzoɔri nduo mbii na, fe ká tji ká kuɗu zad ká Galele báý Zude riw bele na, ɓa fe ká baari hoy kara i ko ndaw. ³⁸ Ngerewuru naa Zezu ká Nazared do bod a ha Tem Law Pie mbaa bil law-ε a ha ni hurusuo. Ka se báý zad a daa fe kereri ndaw, a vaa nzoɔ hayri ká i do bil koy ngeretemndaya riw bele ndaw, bay ji ɓe, Ngerewuru do ziŋ ni. ³⁹ Buru na, ɓuru ɓa nzoɔ nasi bay feri riw bele ká'a daa ká puo Ziɓri báý ngerepuo ká Zuruzalem. Be na, i ɓer ni do tul puu say hud í i ni. ⁴⁰ Roo ɓe, ndeke di nam sayke na, Ngerewuru tina ni saa luɔ hud ha ni kaw báý kumnun. Ka kie suo-ε ⁴¹ ha nzoɔri riw bele ya, roo ɓe, ka tji tul ɓuru ká Ngerewuru naa ɓuru pola ɓa nzoɔ nasi bay fekeri na. Fale ká Ngerewuru tina ni saa luɔ hud ha ni kaw báý kumnun na, ɓuru su fe ziŋ ni ndaw, a ɓuru nzo ziŋ ni ndaw pi. ⁴² Be ki ze, ka mbi nzi-ε ha ɓuru bay haŋa ɓuru ka-káa bay ha nzoɔri mii, ɓa ɓeri ki ze, Ngerewuru naa ɓeri a daa ɓeri kaw ɓa nzoɔ kúŋ sal bay ká tul nzoɔ káw kumnunri báý nzoɔ huderi. ⁴³ Nzoɔ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele i ɓaa nasi bay ɓe mii, nzoɔ ha ha ká daa law-ε ɓo tul-e ɓe, báý faa riŋ-ε na ndaw roo, Ngerewuru a ndakake buma ká tul feyaa ɓe ziŋ ni báý.»

Tem Law Pie yaa bil law nzoɔri ká i ɓa Ziɓ ya

⁴⁴ Zadka Piyer do ɓaa bay munu koɔ hoy ɓe, Tem Law Pie vi yaa bil law nzoɔri riw bele ká i laa bay ɓe na. ⁴⁵ Feke ku na daa ha nzoɔ mbika lawri ká i ɓa saw Ziɓ ká í se ziŋ Piyer na, tuku ri bay tul Tem Law

Pie ká Ngerewuru ha ni yaa bil law nzebri ká i ba Zib ya na, ⁴⁶ bay ji le, i laa bayri ká i baa báy nzaa bayri bod bod í písike Ngerewuru. Báyii le, Piyer mbi bay a baa ha ri mii: ⁴⁷ «Baari ká i zinj Tem Law Pie munu ká buru Zibri key na waa, nzoɓ ve ze a háa ri faa ká bay haɗa ri daa tul-ri nduo mbii na báy le?» ⁴⁸ Báyii le, ka mbi nzi-ε ha ri bay haɗa ri daa tul-ri nduo mbii báy riɗ Zezu *Krisi. Fale le, i kod ni bay haɗa ni ka káw zinj ri nam maa fe ndji ro.

11

Piyer kji fal ped daa beri

¹ Lεε, *nzoɓ ndáy nzaapedri báy nzoɓ mbika lawri ká i kaw kuɗu zad ká Zude na i laa mii, nzebri ká i ba Zib ya na, i yaa Bay Ngerewuru ndaw. ² Zadka Piyer yi a vi Zuruzalem na báyii le, bari ká i ba saw Zibri na, i mbi bay í baa zinj ni mii: ³ «Bo na, mù se luo nzebri ká ba Zib ya mú su fe zinj ri!» ⁴ Lεε, Piyer tii saw kjiɗa fal feri ká kal na báy nzi-ε lem lem a baa ha ri mii:

⁵ «Bi na, mì do puo ká Zope. A zadka mì do daa nzaa bay kere na báyii le, fe tina nun ha mì ko fe riɗi gari a aa gboron ká i siɗ sal do tiwke niɗ bele, uru saa nulue a ví bo siri ká pol-i. ⁶ Lεε, nun-i hu di sji sji a mí do békle, le, mì ko fe holri ká bal-ri niɗ niɗ ká tusiri key, nay bisuyri ndaw, feri ká i koro siri báy bil-ri ndaw, roo nduyri ká i se siya ndaw pi. ⁷ Roɓay, mì laa kusol nzoɓ baa ha mì mii, “Piyer, úru siya bo mú i mú su!”

⁸ Lεε, mì yiɗra báy bay mii, “Úwaa! Mbay! Fe ká Zibri haa sɗɗake í ko ba fe ká ndaya, mase ba fe ɗm ká mini key na, mì mbi bo nzaa-i ba mbijw ya mgban!” ⁹ Ndeke di ba sidike na, mì laa kusol nzoɓ ká uru saa nulue mii, “Fe ká Ngerewuru baa ta-taɗ mii, ba fe kere na, kóko ká mu ko ba fe ɗm.” ¹⁰ Feke ku na vi mini faa bal ba say, le, i yiɗrake riw bele ba nulue. ¹¹ Zafε ku hoy le, warari ká say ká i pie ri saa Sezare

na i ví do faa hul ká mì naa di na. ¹² Lεε, Tem Law Pie baa ha mì bay haɗa mì se zinj ri taɗ máy bay. Báyii le, yu-iri ká tul-ri yie ká i ko ri key na, i sú mì í se zinj mì mbijw hoy se Sezare na, a búru kiri búru se bil hul Korney ká pie ha mì na. ¹³ Ledban key na tina saw bay feri ká a ko ká bil hul be ha búru laa. Led nzaaped ká nulue na tji tul-e a baa ha ni mii, “Mu pie nzoɓ ha ni se Zope, a vaa nzaa Simon ká i di ni ba Piyer na ha ni vi. ¹⁴ Be na, a kije mù bayri ká bay haɗa mù zinke pam, bo báy nzoɓ bori riw bele.” ¹⁵ Zadka mì tii saw baa bay ha ri munu na báyii le, Tem Law Pie di a ví yaa bil law-ri riw bele, munu ká a di a ví yaa bil law naari ká titire na. ¹⁶ Lεε, mì ker se tul bay ká Ngerembay baa pola mii, “Zaa na daa tul nzebri nduo mbii, roo le, baari na, mì daa ri nduo bil Tem Law Pie.” ¹⁷ Munu ká Ngerewuru ha ri fe ini be ká ba Tem Law Pie munu ká a ha naari ká náa daari law naari bo tul Ngerembay Zezu *Krisi na waa, mì ba ve ndaw roo, mì túɗ fe daa Ngerewuru na ngeren le?»

¹⁸ Fal bay ká Piyer baa ha ri na báyii le, law-ri nda siri fuo a í pisi Ngerewuru mii: «Ba tusue kji, bari ká i ba Zib ya na hoy kara, Ngerewuru ha ri faa ha ri suo kér bay ká tul feyaa bari, bo í do báy kumnun taa tusueke na.»

Nzebri ká Antiyos yaa Bay Ngerewuru

¹⁹ Sewke ká i ike Etien a í tii saw daa nun nzoɓ mbika lawri tuo sie ha ri duu saa Zuruzalem na, nzoɓ mbika lawri na zekre kji kperke kperke í duu kpuru i tji Fenisi ndaw, tukudu mbii Sipir ndaw, Antiyos ndaw, í ka-káa Bay Kere ká se tul Zezu ha Zibri huo-ri kji hoy. ²⁰ Roo le, ká sakra nzoɓ mbika lawri na, nzoɓ haneri ká puo bari do Sipir báy Sirɗ na, i vi Antiyos í tii saw baa bay Bay Kere ká se tul Ngerembay Zezu ha nzebri ká i ba Zib ya na

ndaw. ²¹ Ngerembay sam fe zuo di ha nzobri ngji bamba suo ker bay bari i daa law-ri bo tul-e. ²² Lee, soro bay fe ka kal na, tɔɔ bo suku nzoɔ mbika lawri ka i mɔu tul ki ka Zuruzalem ha ri naa Barnabas, i pie ni kpuru se Antiyos. ²³ Zadka'a tji di a ko law kere ka Ngerewuru daa zinj ri na bayji le, ka daa suoriya a bo ri riw bele bay haɲa ri kaw tul mbika law bari ka tul Ngerembay na ngɔ-ngɔɲ banɲuɔ. ²⁴ Barnabas na ba nzoɔ law kere ka Tem Law Pie ya bil law-ε kpol kpol, a ba nzoɔ ka daa law-ε nzokɔ te tul Zezu. Be ze daa ha nzobri ngji bamba zuo zinj Ngerembay i nde tul nzoɔ hawri ka pola.

²⁵ Fale ku le, Barnabas na zol a se Tars bay nzaa Sol ka di. ²⁶ Zadka'a zinj ni na bayji le, ka yji zinj ni se Antiyos a i kaw di. Maa mbiimbam mbijw na, bari sidi bele i mɔu ki zinj nzoɔ mbika lawri ka zad mbu ki bari. I fere nzobri fe ngji bamba ka di. Ka bil puo ka Antiyos na ze i tii saw tuu rin ha nzoɔ mbika lawri ba «nzoɔ Krisiri.»

Nzoɔ mbika lawri mɲa ini zinj yu bari ka Zude

²⁷ Sewke ku na nzoɔ yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru haneri uru saa Zuruzalem i vi Antiyos. ²⁸ Nzoɔ mbijw ka sakra bari ku ka rin-ε ba Agabus uru siya a baa bay bay faa Tem Law Pie ha ri mii, kon luye a lie bo zadri riw bele. [Tusueke le, konke ku na, lie bo zad bay sew ka Kolod reke mbay.] ²⁹ Zadka nzoɔ mbika lawri laa bayke ku bayji le, i sinj tul bay mbijw hoy bay haɲa nzoɔ haɲa le, ka ha fe ka maa tul hurusuo-ε bay pieke bo i soke yu bari ka i kaw kuɔu zad ka Zude na. ³⁰ Be ze ba fe ka i mɔu, i daa zuo nduo Barnabas bay Sol ha ri va daa zuo nduo *ngerε tul pedri ka Zuruzalem.

12

Led nzaaped ka nulue tina Piyer saa hul sal

¹ Ka bil sewke ku na, mbay *Eroɔ tii saw daa nun nzoɔ mbika law haneri tuo sie. ² Ka ha ri i Zak yu Zaa bay maamii. ³ Zadka'a ko fe daa be na rii law Zibri bamba bayji le, ka ha ri mɲa Piyer ndaw. (Ba *nam suoriya maapa ka i daa tan fe hew fe na.) ⁴ Fale ka'a mɲa Piyer na bayji le, ka va daa ni bo hul sal, a ha nzoɔ yumri ba nin nin korɔ ni i suo ki bay namri riw bele. Ka ker bay tina ni ka nun nzobri ka fal *nam suoriya tji saa bil koy bay kuj bay bo tul-e. ⁵ Be ze i korɔ Piyer na ka bil hul sal, roo le, nzoɔ mbika lawri ka i mɔu tul ki na i daa nzaa bay kere ngɔ-ngɔɲ banɲuɔ bay tul-e.

⁶ Nam ka Eroɔ ker bay tina ni ka nun nzobri na, ka bil sunke ku na Piyer ka i sinj ni bay sal lari na, nanam ka sakra nzoɔ korɔ niri ka sidi na. Nzoɔ yumri do faa hul ka kele i korɔ ni ndaw. ⁷ Bayji le, zadε ku hoy led nzaaped Ngerembay ka nulue tji kpedere a ha zad hie kad kad ka bil hul sal na. Lee, led nzaaped ka nulue na lan ni a tuma ni a baa ha ni mii: «Uru siya ba vaa!» Bayji le, sal lariri ka i sinke nduo-eri na nzuma yoroɲ zuo siri. ⁸ Lee, led nzaaped ka nulue na baa ha ni mii: «Mu sinj sal huɔ bil-a, a mu nda dikɔn bo do bal-a.» Lee, Piyer na daa munu. Led nzaaped ka nulue baa ha ni na robay mii: «Mu nduo maagari bo ka yururu na a mu vi fal-i.» ⁹ Bayji le, Piyer tji saa hul sal a se fal-ε. Fe ka led nzaaped ka nulue daa zinj ni na, nun-ε mɲuɔa ka di ya bay, a ko ba fe ka tina nun ha ni hoy. ¹⁰ I kal nzoɔ yum ka do titire dekε, robay i kal nzoɔ ndeke di sidike i tji faa kɔko dudu ka i daa bay lari na, le, faa na mɲuɔa suo-ε hoy bolon ka pol-ri ha ri tji. Zadka i tji i se faa ka se ba bil puo na bayji le, zadε ku hoy, led nzaaped ka nulue na pon ni ka di a zol. ¹¹ Zadka nun Piyer tan ka tul fe

ká kal na, ka ɓaa mii: «Timbeɗe key na mĩ kɔ ro: ɓa Ngerembay kɪ ze pie leɗ nzaaped ɓe ha ni ví tina mĩ saa nduo Eroɗ, ɓáy fe kaayari riw bele ká Zibri giyaŋ ɓay ɗáa ziŋ mĩ na.»

¹² Zadka nun Piyer taŋ ká tul sùo-ε na, ka zol a se ɓa puo Mari máa Zaa ká i ɗi ni ɓa Marki. Ba zad ká nzobri mbu kɪ ruo ɓamba í ɗo ɗáa nzaa ɓay kere ká ɗi. ¹³ Ka nda faa hul ká keɗe, le, leɗ káw mbɔw ká ɓa máy nzoɔ ká riŋ-ε ɓa Rod soro a se ɓay kóko. ¹⁴ Leɗ, ka laa kusol Piyer ha sùo-ε rii ni ŋgɪ ɓamba tasiri, a pɔŋ mgbuɗa faa na, a ɗuu a vaa ɓaa ha nzobri mii: «Piyer ɗo faa hul ká keɗe ɗi ku!» ¹⁵ Báyii le, i ɓaa ha ni mii: «Bala ze ɗáa mù le woo?» Leɗ, ka geɗe a ɓaa ha ri mii: «Ba sùo ɓe kɪ.» I yɪŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Munu le, ɓa wuru ɓe zu.» ¹⁶ Báyii le, Piyer nda faa hul na ɓaŋguo. Zadka i ví mgbuɗa faa hul í kɔ ɓa ɓe na báyii le, tuku ri riw bele. ¹⁷ Ro, Piyer ura nduo-ε a laŋ ɓay haŋa ri pɔŋ roɗ nzaa, roo a kɪ fal fe ká Ngerembay ɗaa a tɪnake ni saa hul sal na ha ri laa. A yɪ a ɓaa ha ri mii: «Í vaa ɓaa ɓayke ha Zak ɓáy yu naari ha ri laa.» Fale ku le, ka tɪ a se zad kɪ.

¹⁸ Nzaaru sil na báyii le, nzoɔ yuŋri se tul kɪ hali hali ɓay kóko zad ká Piyer na tɪ ɓa ɓaɗi. ¹⁹ Eroɗ hoy kara ha ri nzaara ni kpuy í ziŋ ni ya. Fale ká'a vbi nzoɔ yuŋri ká i koro Piyer na báyii le, ka mbi nzi-ε ha nzoɔ yuŋ ɓeri i ɓari nzoɔ koro faa hul sal na. Ro, a zol saa kuɗu zad ká Zude a se ŋgerepuo Sezare ɓay káw ɗi ndii.

Hud Mbay Eroɗ

²⁰ Báyii le, law *Eroɗ na zoŋ ká tul nzobri ká Tir ɓáy Sidon. Leɗ, i tuɗ tul kɪ í mbu nzaa-ri mbɔw hoy ɓay ziŋ ni. Fale ká i vaa ziŋ Balatus ká ɓa nzoɔ koro ɓil puo Mbay Eroɗ í leke ɓay ziŋ ni na báyii le, í vaa vbi Eroɗ ɓay haŋa ɗekekɛ ka ɗo sakra ɓari, ɓay ɪ le, ɓáy faa puoruo ɓe roo, i zínke fe sum í su ɓáy. ²¹ Nam ká

Eroɗ tuu ha ri na vi báyii le, ka nduo gari mbay ɓe a kaw tul karingaw mbay a baka ri ɓay. ²² Leɗ, ruo nzobri sɪi gay ɓe ɓáy nzaa-ri góm í ɓaa mii: «Ba nzoɔ ze ɓaa ɓay ku ya, roo le, ɓa wuru!» ²³ Ká zadɛ ku hoy leɗ nzaaped Ngerembay ká nulue nda ni riɓ ɓo siri, ɓay ɪ le, mbay ká ɗo ɓay ɗáa ɓo tul Ngerewuru na, ka ɗaa ɓo tul-e ɓe kɪ sùo-ε. Ze kayri su ɓil-e ha ni hu. ²⁴ Be nu ku ro, Bay Ngerewuru na yaa zad ɓa pola pola, ha nzoɔ mbika lawri ŋgɪ ɓa pola pola. ²⁵ A Barnabas ɓáy Sol na le, zadka ped ɓari ká i pie ri ɓay haŋa ri vaa ɗaa ká Zuruzalem na o báyii le, i yɪ í se Antiyos, a í ɗaa Zaa ká i ɗi ni ɓa Marki na ɓo fal-ri ha ni se ziŋ ri mbɔw hoy.

13

Tem Law Pie ha ri naa Barnabas ɓáy Sol ɗo ɓod

¹ Ká sakra nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká Antiyos na, *nzoɔ yaŋa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ɓáy nzoɔ fére nzobri fe i kaw ɗi. Riŋ nzobkeri na ze ɗo key: Barnabas ndaw, Simeon, ɓe ká i ɗi ni ɓa Nizer ndaw, Lusiyus, ɓe ká'a ɓa nzoɔ ká Sirɛn ndaw, Manahen, ɓe ká i hol ni ɓáy Mbay *Eroɗ mbɔw hoy ndaw, roo Sol ndaw pi. ² Nam mbɔw munu ká i mbu tul kɪ ɓay ruo Ngerembay, a í saŋ sùo-ri í su fe ya na báyii le, Tem Law Pie ɓaa ha ri mii: «Í naa Barnabas ɓáy Sol í ɗaa ri ɗo ɓod ha mĩ ɓay tul ped ká mĩ ɗi ri ɓayke.» ³ Fale ká i saŋ sùo-ri í su fe ya, a í ɗaa nzaa ɓay kere na báyii le, i ɗaa nduo-ri ɓo tul Barnabas ɓáy Sol na roo, í pɔŋ ri zol ɓáy.

Barnabas ɓáy Sol i se ɓa Sipir

⁴ Barnabas ɓáy Sol ká Tem Law Pie pie ri mini na, i mbi faa i se ɓa Selusi ká ɗo nzaa maambii. Ká zadɛ ku ze, i hila ri ká ɗi ha ri se tukuɗu mbii ká Sipir. ⁵ Zadka i tɪ tukuɗu mbii ká Sipir na, i ɗi í se puo ká Salamin í tii saŋ ka-káa Bay Ngerewuru ká

ɓil *hul mbú kị Zibri. Zaa-Marki ɗo zinj ri mbijw a so ri.

⁶ I haari tukufu mbii na riw bele, kpuru i tjiike puo ka Pafos. Bayji le, ka zadε ku na i zinj nzoɓ fe ɗaa mgbji mbijw munu, riŋ-ε ɓa Bar-Zezu. Ka ɓa Ziɓ, a ɗaa sùo-ε ɓa nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru. ⁷ Ka kaw lakun Serziyus Polus, ɓe ka'a ɓa nzoɓ réke tul puo ka tukufu mbii, a ɓa nzoɓ fe kóko ndaw. Bayji le, ɓe Serziyus Polus na, ka ɗi Barnabas bay Sol, bay ji le, kon laa Bay Ngerewuru se ni ngji bamba. ⁸ Lee, nzoɓ fe ɗaa mgbji ka ɓa Bar-Zezu (ka riŋ-ε bay nzaa gerek ɓa *Elimas*) na, ka gedε bay zinj ri kpaŋ bay haa faa ha nzoɓ réke tul puo na, ka mbi law-ε ya. ⁹ Bayji le, Sol (ka i ɗi ni ɓa Pol) ka Tem Law Pie ya ɓil law-ε kpol kpol na ko ni ɓa siya ɓa tiya a ɓaa ha ni mii: ¹⁰ «Bo vu ngeretemndaya! Bo nzoɓ law ndaya ka mu ɓa nzoɓ úla nzoɓ, ka mu ɓa nzoɓ tul ngani fe kereri riw bele. Faa Ngerembay ka ɗo sikɗa ka mu mgba mu raa ɗo fi mbijw na waa, sie haa roo mu pɔŋ nzaa nduo fe ɗaa ɓo na le? ¹¹ Timbedε key na, mu laa key! Nduo Ngerembay a mgbaka mu ha mu raa, le, mu ti kóko zad mbaa bole a ɗi maa fe.» Zadε ku hoy le, nun Elimas sii nduŋ ha ni ko zad ya. Ka far zad far roo, a nzaara nzoɓ bay haŋa ni kuɔ ni bay. ¹² Zadka nzoɓ réke tul puo na ko fe ka tji tul Elimas na bayji le, ka ɗaa law-ε ɓo tul Zezu, bay ji le, fe ka Pol bay Barnabas fere ni se tul Ngerembay na, tuku ni ha ni kaw yer.

Pol bay Barnabas i se Antiyos ka tusiri Pisidi

¹³ Bayji le, Pol bay baw sed ɓeri i se i vaa kaw ɓil bawɗa tuo ka Pafos, i se ɓa Perze ka tusiri Pamfili. Lee, Zaa-Marki pɔŋ ri ka zadε na ku a yi ɓa Zuruzalem. ¹⁴ Pol bay Barnabas na laa le, i uru ka Perze na i se nun-ri ɓa Antiyos ka tusiri Pisidi. Zadka i tji ɗi na bayji le, i se ɓil *hul mbú kị Zibri ka ɓil nam

mgbaka taram i kaw ɗi. ¹⁵ Fale ka i kji bay haneri ka ɗo ɓil *mbede bol kusol bay taa *nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru o riw bele na, mbay hul mbú kiri ɓaa ha ri mii: «Baari yu bururi, timbedε key na, zadka i ɗo bay bay ka bay ɓókoke nzoɓri le, i ɓaa.»

¹⁶ Bayji le, Pol uru siya a ura nduo-ε ha zad ɗo ndiŋ roo a ɓaa mii: «Baari leɗ Izarayelri, bay baari ka i ɓa Ziɓ ya ka i hie Ngerewuru na, i laa bay bi key na bay kere! ¹⁷ Ngerewuru leɗ Izarayelri key na nan bulu naari ɓa nzoɓ taa ɓeri. Bay ɗol ɓari ka i ɗóke tusiri Ezibte na, ka ɗaa ha ri ngji ɓa pola pola, roɓay, bay nduo hodo ɓe na, ka tinake ri bay hurusuo-ε saa ɗi. ¹⁸ Maa mbiimbam sin niŋ na, ka iki law-ε ka tul-ri a kóroke ri ka ɓil law kor. ¹⁹ Fale ku roo, a ha leɗ Izarayelri i saw nzoɓri ka ɓa tɔno say ka i kaw tusiri *Kanaa na, a pɔŋ zadε ku na ha ri ɓa tusiri ɓari. ²⁰ Fekeri riw bele ku na, bole ɗi maa mbiimbam isod niŋ bay sin ndebe munu. Fale ku le, ka ha nzoɓ ɗaa bayri kaw tul-ri kpuru tji ɓil sewke ka Samiyel baƙe nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru.

²¹ «Bayji le, leɗ Izarayelri na i vbi mbay bay haŋa ni ka kaw tul-ri. Lee, Ngerewuru ha ri Sawul ka ɓa vu Kis ka saw kani ɓe ɓa Bezame ha ni re tul-ri maa mbiimbam sin niŋ. ²² Roɓay, fale ka'a tun Sawul ngereŋ na bayji le, ka yi a naa *David ɓa mbay a ɓaa nasi bay ɓe mii: “Mi ko David, vu Zese ɓa wara law-i. Be ze, a ɗaa feri riw bele ka mi hii na ha ni o bay zadε.” ²³ Nzoɓ mbijw ka saw David na ze Ngerewuru ɗaa ni kaw ɓa Nzoɓ Yaana Nzoɓ bay tul leɗ Izarayelri munu ka'a waa na. Be ze ɓa Zezu. ²⁴ Pola roo bay haŋa Zezu vi na, Zaa Batis ka-kaa bay haŋa leɗ Izarayelri riw bele i suo ker bay ɓari ɓo, i ha ri ɗaa tul-ri nduo mbii. ²⁵ Zadka Zaa ɗo ɗi ya bay ɔro bie nam ɓe na bayji le, ka ɓaa mii:

“Baarì na wɔa ì ɓaa mii, mî ɓa ve le? Mî ɓa nzoɔ ká ì giyaŋ ni na ya. Roo le, ì láa mî key: nzoɔ ká’a ví fal-i vuku na, sal dikɔn ká ɓal-ε hoy kara mî maa ɓay hina ya.”

26 «Yu-iri, ɓaarì ká ì ɓa vu bulu *Abaraham, ɓáy ɓaarì ká ì ɓa Ziɓ ya ká í kod Ngerewuru na, ɓa naari kî ze Ngerewuru pie ɓáy ɓay pam key na ha naari. 27 Tusueke le, nzoɔri ká Zuruzalem ɓáy mbay ɓari na, Zezu ɓa ve le na i ko ya. Bay ká i kîi se tul-e ká bil mbede nzoɔ yaɗa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ɓáy bil nam mgbaka ɗaramri riw bele na kara, i laa saw ɓayke taŋ ya. Roo le, ɓáy faa ɓay huɗ ká i ɗaa ɓo tul Zezu na ha ɓay ká nzoɔ yaɗa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ɓaa se tul-e na, ɗo munu ɓáy zaɗe. 28 Ze i ziŋ kaaya mbîw ká ɓay ɗáake ɓay huɗ ɓo tul-e ya na hoy kara, i vbi Pilad ɓay haŋa ni poŋ faa ha ri i ni. 29 Fale ká Zezu ɗaa feri riw bele ɔ, munu ká i ɗaa ɓayke ɗo bil mbede Ngerewuru se tul-e na, i ɗira ni saa tul puu say huɗ í vaa ɗaa ni ɓo bil luɔ huɗ. 30 Roo le, Ngerewuru tina ni saa luɔ huɗ ha ni kaw ɓáy kumnun. 31 Leε, bil namri ká ŋgîi maa fe ká fal tîi ɓe saa luɔ huɗ na, Zezu tîi tul ɓari ká i su ni saa kuɗu zaɗ ká Galele kpuru tîi Zuruzalem na. Bari na, i ɓa nzoɔ nasi ɓay ɓe ɓay ɓáa ɓay ká se tul-e na ha led Izarayelri.

32 «Buru kara, ɓuru vi ka-káa Bay Kere key na ha ri ko mii: fe ká Ngerewuru waa ziŋ bulu naari pola lew hoy ɓay ɗáa na, 33 ka ɗaa timbede ɓay tul naari ká náa ɓári vu ɓari, a tîake Zezu saa luɔ huɗ ha ni kaw ɓay kumnun munu ká’a ɓaa ɗo bil sim ndeke ɗi sidike ká bil Mbede Simri na mii:

“Bo na mù ɓa Vu-i;

úru saa vuri key na mî ɓa Bãa-ka*.”

34 «Rɔɓay, Ngerewuru ɓaa ɓayke pola lew hoy mii, ɓeri tina ni saa

luɔ huɗ ha naysuo-ε ka pún mbuɗuk mbuɗuk ya. Ka ɓaa mii:

“Ba tusue kî!

Mî sám fe sám kere ɓi ká taŋ kad kad

ká’a ɗoko wým na zuɔ tul ri, munu ká mî waa ziŋ David na†.”

35 Sawke mini ze, Ngerewuru ha David ɓaa ɓayke ɗo zaɗ kî rɔɓay mii:

“Mù ti pón faa ha naysuo nzoɔ ká ɗo ɓoɗ ɓa taa ɓo na, puŋ mbuɗuk mbuɗuk ya‡.”

36 Be David na, zaɗka’a kaw ɓáy kumnun ɓáy na, ka ɗaa ped ká law Ngerewuru hii na ha ni ɔ ɓáy zaɗe; fale ku le, ka ví hu ha ri mbi ni í voro ni ɗo lakun bul-eri ha naysuo-ε puŋ mbuɗuk mbuɗuk. 37 Roo le, nzoɔ ká Ngerewuru tina ni saa luɔ huɗ na, naysuo-ε puŋ mbuɗuk ya.

38-39 «Yu-iri, ì ko ɓáy kere ndaw ro! Taambɔl Zezu na ze ɓuru ka-káa ɓay ká se tul Ngerewuru ká’a ndáka buma ká tul feyaa ɓaarì ziŋ ri. Taambɔl Zezu na, nzoɔ ha ha ká ɗaa law-ε ɓo tul-e le, feyaa ɓeri riw bele na Ngerewuru a náa ká tul-e ɓa fal. Feke ku na, *bol kusol *Moyze maa ɓay ɗáa ya. 40 Munu zu le, ì nze ɓáy sùo-rî ɓay haŋa fe ká nzoɔ yaɗa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ɓaa ɓayke na, ka tîi tul-rî ya. I ɓaa mii: 41 “Baarì nzoɔ síe Ngerewururi na, ì káw yer a í ɓíε, ɓay ji le, fe ká mî ɗaa ká bil sewke ká ì kaw ɓáy kumnun na, ì ti ɗáa law-rî ɓo ɗi ya. Ze i ha ri ko saw ɓayke na hoy kara, ì ti yaɗa ya§.”»

Zibri ká Antiyos yaa Bay Kere Kriŋi ya

42 Zaɗka Pol ɓáy Barnabas tîi saa zaɗ mbú kî Zibri na báyii le, nzoɔri kod ri ɓay haŋa ri yîi í ví ɓáy nam mgbaka ɗaram taa fal na ɓay ɓáa ɓay se tul ɓay taa mbîwke na ku ɓáy ha ri laa. 43 Fal mbú kî ká nzoɔri zekre kî na báyii le, Zibri ɓáy nzoɔri ká i ɓa Ziɓ ya ká í fere sùo-ri í

* 13:33 13.33 Simri 2.7. † 13:34 13.34 Ezay 55.3. ‡ 13:35 13.35 Simri 16.10. § 13:41 13.41 Abakuk 1.5.

ruo Ngerewuru na, i ngji bamba se fal Pol báy Barnabas. Lεε, Pol báy Barnabas na ɓo ri bay haɲa ri ɗaa law-ri ɓo tul law kere ká Ngerewuru ɗaa ziɲ ri na, í rji tul-e ɓaɲɔɔ kpaɗara.

⁴⁴ Ká bil nam mgbaka ɲaram taa kɪ na, ruo nzobri ká bil ngerewuru riw bele, i ví mbu kɪ bay láa Bay Ngerembay. ⁴⁵ Zadka Zibri ko ruo nzobri na báyii le, i ɗaa sere ziɲ Pol í tun bay ɓe ngeren í rad ni, a í mgbá nasi zuo tul-e. ⁴⁶ Báyii le, Pol báy Barnabas i baa bay báy nun wara nzoɔ ha ri mii: «Ba ɓaari kɪ ze Ngerewuru hii bay haɲa ri laa bay ɓe pola. Roo le, ì tun bayke ngeren, a í ko sùo-ri mii, ì maa bay ziɲ kumnun ká ɗo ɓaɲɔɔ na ya. Munu zu le, nda-ndad! Timbeɗe key na, ɓuru fére sùo ɓuru ɓa luo nzobri ká i ɓa Ziɓ ya ro. ⁴⁷ Tusueke le, fe ká Ngerembay mbi nzi-ε ká ɗi ha ɓuru na ze ɗo key:

“Mí ɗaa mù kaw ɓa zad taɲa ká saw nzobri riw bele,
bay haɲa ɓo mu se mú ka-káa bay pam na
kpuru mú tɪike gbɔ tusiri na ha nzobri laa*.”»

⁴⁸ Zadka nzoɔ hayri ká i ɓa Ziɓ ya na, i laa bayke munu báyii le, i ɗaa suoriya a í pisi Ngerewuru bay tul bay ɓe. Bari riw bele ká Ngerewuru nan ri pola ɗo bay ziɲ kumnun ká ɗo ɓaɲɔɔ na, i ví ɓa nzoɔ mbika lawri.

⁴⁹ Be ku roo, Bay Ngerembay yãake zad kpol kpol ká bil tusiri bari riw bele. ⁵⁰ Roo le, Zibri na, i ɗaa bay zuo bil law máy feziɲari ká i ruo Ngerewuru báy ngerε puori ha ri suru tigbaa nzobri ha ri ɗaa nun Pol báy Barnabas tuo síe, ɓo i níike ri ká tusiri bari na. ⁵¹ Be ze, Pol báy Barnabas na, i nda sum siri ká ɓal-ri kuɓ kuɓ zuo tul-ri, í zol a í se ɓa Ikoniyum. ⁵² Roo le, bari nzoɔ mbika lawri ká i tòn na, suoriya báy Tem Law Pie mbaa bil law-ri.

14

Pol báy Barnabas se Ikoniyum

¹ Zadka Pol báy Barnabas i tji Ikoniyum na báyii le, i kal i se *hul mbu kɪ Zibri munu ká i ɗaa ɓaɲɔɔ. Bay bari ká i ɓaa na yiɲ bamba tasiri ha Zibri báy nzobri ká i ɓa Ziɓ ya ká i ngji bamba tasiri na, i ví ɓa nzoɔ mbika lawri. ² Roo le, Zibri ká i hii bay ɗaa law-ri ɓo tul Zezu ya na, i suru tigbaa nzoɔ haɲri ká i ɓa Ziɓ ya ha ri ker bay ndaya se tul Pol báy Barnabas. ³ Be nu ku hoy kara, Pol báy Barnabas kaw Ikoniyum bole ɗi ɗi. Bari na, bay law-ri ká i ɗaa ɓo tul Ngerembay ngo-ngoɲ na, i káake káa Bay Kere Ngerembay báy nun wara nzoɔ. Ngerembay kɪ sùo-ε ɗo fal-ri a so ri, ha nzobri ko bay ká i ka-káake se tul law kere ɓe ká'a mgbá ziɲ ri na ɓa tusue bay, a ha ri hurusuo ɗaa fe sanri báy feri ká mba kókko na. ⁴ Báyii le, nzobri ká bil ngerewuoke ku na i te bil kɪ. Nzoɔ haneri i ɓa nzoɔ taa Zibri, a nzoɔ haɲri laa le, i ɓa nzoɔ taa *nzoɔ ndáy nzaapedri. ⁵ Ro, Zibri báy nzobri ká i ɓa Ziɓ ya, báy mbay bari mbu nzaa-ri mbɔw hoy bay ɗaa seke ziɲ Pol báy Barnabas í hii bay vbuku ri báy tisawri. ⁶ Lεε, zadka Pol báy Barnabas laa bayke na báyii le, i ɗuu ɓa puo ká Listere ndaw, Derbe ndaw báy vu puo haɲri ká kiri ri ká tusiri Likayoni ndaw pi. ⁷ Ká bil puokeri ku na, i ka-káa Bay Kere ká ɗi ha nzobri laa.

Pol báy Barnabas ɗo Listere

⁸ Bil puo ká Listere na, ledban mbɔw munu ká ɓal-ε hu wũo ká i mbonke ni saa wuru ha ni se-seɗ ya na kaw ɗi. ⁹ Lεε, ka laa bay ká Pol ɗo báa. Báyii le, Pol ko-kóm ɓa nun-ε ɗeke, le, ka ko law-ε ká'a ɗaa ɓo tul Ngerembay na maa haɲa sùo-ε ka vaa. ¹⁰ Ro, a baa bay ha ni báy bawda kusol-e mii: «Úru siya mú ɗo sikɗa!» Lεε, ledban na uru siya vad a se-seɗ. ¹¹ Ruo nzobri ká i ɗo

* 13:47 13.47 Ezay 49.6.

zadɛ í kɔ fe ká Pol ɗaa na báyii ɓe, i baa bay beɓɓ bay nzaa Likayoni mii: «Be ni key na, ba wɗuri ro ze i fere sùo-ri ba nzobri í ɗi í vi luonaari key!» ¹² Be ze, í túuke riŋ-ri ba riŋ wuru bari. I ɗi Barnabas ba Zus, a Pol laa ɓe, i ɗi ni ba Ermes, bay ji ɓe, ka ba nzoɓ mbika tul bay. ¹³ Báyii ɓe, ngerenzob *fe poy wuru bari Zus, ká hul be ɗo ɗi ya bay nzaa ngerɛpuo deb na, se a vaa faa bawda baa ndayri ká i ɗew ri bay fukri puuri ɗo sol-ri, roo a vikeri zad ɗol Pol bay Barnabas, bay ji ɓe, be bay ruo nzobri na, i hii bay ika ndayri bay puoke fe ha Pol bay Barnabas ba wuru bari.

¹⁴ Zadka Barnabas bay Pol ká i ba *nzoɓ ndáy nzaapedri na, i kɔ munu báyii ɓe, kɛr bay i ri ba huɗ ha ri goɗo gari bari tir tir, í takra í ri sakra ruo nzobri ¹⁵ í baa bay beɓɓ ha ri mii: «Baari nzobri woo! Bay ji roo, í ɗaa fe mini key ɓe? Buru na, buru ba nzoɓ munu ká bari na ndaw. Bay Kere ká buru ví ka-káake ha ri na, buru bóke ri bay haŋa ri ala wuru bari key ká í puo gor hoy na, í fere sùo-ri ba luonaari Ngerewuru Nzoɓ Káw Bay Kumnun ká ɗaa tumbam ndaw, tusiri ndaw, maambiiri ndaw, roo bay feri riw bele ká ɗo bil-e na. ¹⁶ Pola lew na, ka pɔŋ faa ha saw puo nzobri boɗ boɗ ɗaa fe munu ká law-ri hii. ¹⁷ Be nu ku hoy kara, Ngerewuru kie fe kereri baŋguo kpadara ha nzobri kɔ mii, beri ɗo key. Ka ha mbam to ha ri ndaw, a ha ri ziŋ fe pay bay fewke fewke riw bele ndaw, a ha fe sum maa ri sib sib ndaw, a ha suoriya mbaa bil law-ri gbay gbay ndaw pi.»

¹⁸ Ze nzoɓ ndáy nzaapedri baa munu hoy kara, ngɔŋ ziŋ ri bamba bay haŋa nzobri pɔŋ ɗaa fe poy ha ri. ¹⁹ Báyii ɓe, zadɛ ku hoy Zibri ká i uru saa Antiyos ká tusiri Pisidi bay Ikoniyum na, i tji Listere í ɗaa bay zuo bil law ruo nzoɓ puokeri ku na ha ri se fal-ri í vbuku Pol bay tisawri bay ika ni. Fale ku roo, í kuɔ ni saa

bil ngerɛpuo na í ɗaa ni bo nzaa zad í ker mii ka hu-hu. ²⁰ Roo ɓe, zadka nzoɓ mbika lawri kiri tul-e gbuku na, ka uru siya a se bil ngerɛpuo na ba kɔ. Nzaaruoke na báyii ɓe, be bay Barnabas na i zol mbijw hoy i se puo ká Derbe.

Pol bay Barnabas yji í se Antiyos ká Siri

²¹ Pol bay Barnabas na i ka-káa Bay Kere ká bil puo ká Derbe, ɓe, nzobri ngji bamba yaa bayke na, í vi ba led nduobal Zezu. Fale ku ɓe, *nzoɓ ndáy nzaapedri na, i yji í se Listere ndaw, Ikoniyum ndaw, roo í se Antiyos ká tusiri Pisidi ndaw. ²² Nzoɓ mbika lawri ká puokeri ku na, Pol bay Barnabas ɗaa wara bo bil law-ri, í bo ri bay haŋa ri kaw tul mbika law bari ngɔ-ngɔŋ, í baa ha ri mii: «Naa kókori seke feri boɗ boɗ pola ndaw roo, naa séri bil *puoruo Ngerewuru na bay.» ²³ Zad mbu kiri mbijw mbijw riw bele ká nzoɓ mbika lawri mbu tul kɔ ká ɗi na, Pol bay Barnabas nan nzobri bay haŋa ri ba *ngere tul pedri. Fale ká i saŋ sùo-ri í su fe ya í ɗaa nzaa bay kere bay tul-ri na, i pɔŋ ri zuo bil nduo Ngerembay, nzoɓ ká i ɗaa law-ri zuo tul-e na.

²⁴ Fale ku roo, i kal bay tusiri Pisidi í tji kuɗu zad ká Pamfili. ²⁵ Ká bil kuɗu zadke ku na, i ka-káa Bay Kere ká Perze, roo í se Atali ká ɗo nzaa maambii na bay. ²⁶ Ká zadɛ ku na, i ri í kaw bil bawda tuo bay yji ba Antiyos ká Siri. Ba ngerɛpuo ká nzoɓ mbika lawri pie ri saa ɗi í pɔŋ ri zuo bil law kere Ngerewuru bay tul ped ká i vaa ɗaa ha ni o timbede key na. ²⁷ Zadka i tji Antiyos na báyii ɓe, i ɗi nzoɓ mbika lawri ha ri ví mbu kɔ, í kji fal feri riw bele ká Ngerewuru ɗaa bay faa bari na ha ri laa. Kakalike ɓe, faa ká Ngerewuru mgbuɗa ha nzobri ká i ba Zib ya, ká í ɗaa law-ri bo tul Zezu ndaw na, i kji fale ha ri laa. ²⁸ Pol bay Barnabas kaw ziŋ nzoɓ mbika lawri na bole ɗi maa fe.

15

Mbú kị ká Zuruzalem

¹ Báyyi ɛ, nzoɓ haɗeri ká i uru saa Zude í vi Antiyos na, i tii saw fére yu bari fe í baa ha ri mii: «Zadka ì kuɗ ɗgori baarì munu ká *bol kusol *Moyze fere nzoɓri na ya ɛ, ì ti zín pam na ya.» ² Bay bari ká i baa na, Pol báy Barnabas may zín ri kpuru í ndorke kị ba pola ha nzoɓ mbika lawri mbu nzaa-ri bay haɗa Pol báy Barnabas báy nzoɓ haɗeri ká sakra bari na, i úru i se Zuruzalem luo *nzoɓ ndáy nzaapedri báy *ɗgere tul pedri ɓo, í léke bayke.

³ Fale ká nzoɓ mbika lawri su ri do faa í wada ri na báyyi ɛ, bari na i se nun-ri ba pola í kál báy Fenisi, Samari ndaw, í kúike fal feri ká Ngerewuru daa ha nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na fereke sùo-ri ba luo Ngerewuru. Bayke ku na mbi bawda suoriya ha yu bari riw bele. ⁴ Zadka i tii Zuruzalem na báyyi ɛ, nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kị ndaw, nzoɓ ndáy nzaapedri ndaw, roo ɗgere tul pedri ndaw na, i mgbari ba sùo-ri báy kere. Lɛɛ, Pol báy Barnabas kii fal feri riw bele ká Ngerewuru daa báy faa bari na ha ri laa. ⁵ Roo ɛ, nzoɓ haɗeri ká i ba *Fariziri ká i vi ba nzoɓ mbika lawri na, i uru siya í baa ha ri mii, do nun haɗa nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na, i kuɗ ɗgori bari ndaw, a í daa vu mbom ɓo tul bol kusol Moyze ndaw pi.

⁶ Báyyi ɛ, nzoɓ ndáy nzaapedri báy ɗgere tul pedri mbu tul kị bay békle saw bayke na bay kóko. ⁷ Fal bay ká i may bole dī bamba ká sakra kị na báyyi ɛ, Piyer uru siya a baa ha ri mii: «Baarì yu-iri, ì ko ndaw mii, bole dī bamba ro, Ngerewuru náa mī ká sakra baarì bay haɗa mī ka-káa Bay Kere ha nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na, i laa í daake law-ri ɓo tul Zezu. ⁸ Robay, Ngerewuru ká ba nzoɓ kóko bil law nzoɓ na, ha Tem Law Pie mbaa bil law nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na, faa mbijw munu

ká'a ha ni mbaa bil law naari key na ndaw. ⁹ Be ze, Ngerewuru na, ká sakra bari báy naari na, náa nun kị tiya. Ka waa feyaa bari ha law-ri *taɗ kad kad, bay tul law-ri ká i daa ɓo tul Zezu. ¹⁰ Munu ku waa, daa mina roo timbede key na ì lie Ngerewuru í hii bay daa soba ká hii bamba mini key ɓo tul nzoɓ mbika lawri ká i ba Ziɓ ya na ɛ? Ba soba ká mba tul bulu naari ndaw, tul naari ndaw pi. ¹¹ Náa kóri ta-taɗ, ba law kere Ngerembay Zezu ká ha ze náa zínkeri pam, faa mbijw munu ká bari na ndaw.»

¹² Nzoɓri riw bele ká i mbu kị na i kaw ndin. Lɛɛ, i te suku-ri bay laa bay ká Pol báy Barnabas baa ha ri se tul fe saɗri báy feri ká mba kóko ká Ngerewuru daa báy faa bari ká sakra nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na. ¹³ Zadka i baa bay na o riw bele báyyi ɛ, Zak mbi bay a baa mii: «Yu-iri, ì te suku-ri í laa bay bi key ro! ¹⁴ Simoɗ Piyer na kii fal faa ká Ngerewuru kóke kóm ba tul saw nzoɓri ká i ba Ziɓ ya báy tiikake na, bay nán nzoɓ haɗeri ká bil-e bay haɗa ri ba nzoɓ taa beri. ¹⁵ Lɛɛ, bay ká Simoɗ Piyer baa na, do faa mbijw munu ká Ngerembay baa báy faa nzoɓ yaɗa bayri saa nzi-ɛ pola lew mii:

¹⁶ “Fale ku ɛ, mī yii bay daa hul *David ká haw zuo siri na do zadɛ ba kị.

Zad beri ká bie na mī léke do siya.

Mī léke ni do sikda báy zadɛ,

¹⁷ bay haɗa nzoɓri riw bele ká i tòn fal na,
i nzáake fal-i;
bay haɗa saw nzoɓri riw bele ká mī dī ri ba nzoɓ taa bi na,
i nzáa mī, bi ká mī ba Ngerembay.

¹⁸ Be ze ba bay ká Ngerembay, ɓe ká'a ha nzoɓri ko fe niri key ba dje lew hoy na baa*.”»

* 15:18 15.18 Amos 9.11-12.

19 «Sawke mini ze, mĩ ker mii, nzobri ká i ba Zib ya ká í fere sù-ri ba luɔ Ngerewuru na, nzoɔ ka yɔklo ri faake ya. 20 Roo le, ndaɔ bay haɲa náa dǎari mbede bo, náa vbikeri ri bay haɲa ri mgba sù-ri ká tul náyri ká nzobri púoke fe ha wuru bari ndaw, ká tul dǎa nun pie ndaw, ká tul suɲa nayri ká i piri sol-ri ká sım ndiɲ ba baɔi na ndaw pi. 21 Tusueke le, ba dǎe lew báy saw bulu nzobri kpuru tji vuri key na, i ka-káa bol kusol Moyze báy ngerewuru mbjw mbjw riw bele. A nam mgbaka taramri riw bele na, Zibri kji bol kusolke ku na ká *hul mbú kji bari.»

I dǎa mbede ha yu bari ká Antiyos

22 Báyji le, *nzoɔ ndáy nzaapedri, báy *ngere tul pedri, roɔ báy bari nzoɔ mbika law hawri riw bele na, i mbi nzaa-ri mbjw hoy bay nan nzobri ká sakra bari ha ri se ziɲ Pol báy Barnabas se Antiyos. Lεε, i naa Zud (ká i dǎi ni ba Barsabas) báy Silas bari sidǎi bele ká nzoɔ mbika lawri hje ri í dǎa vu mbom bo tul-ri na. 23 I dǎa mbede nduo nduo-ri bay haɲa ri séke. Bay ká do bil mbedeke na ze do key:

«Buru nzoɔ ndáy nzaapedri báy ngere tul pedri ká buru ba yu baari na, buru dǎa mbede ni key na ha ri, baari yu bururi ká í ba saw Zib ya ká í kaw Antiyos ndaw, Siri ndaw, roɔ Silisi ndaw na, buru hii soko ha ri.

24 Buru laa mii, yu buru haneri ká i uru saa luɔ buru key, ká buru mbi nzaa buru munu ha ri ya na, i se luɔ-ri í vǎa fere kér bay baari báy faa bay bari, í yóklɔke ri. 25 Sawke mini ze, buru mbi nzaa buru mbjw hoy, búru nan nzobri ká sakra buru key bay haɲa ri se ziɲ nzoɔ taa bururi ká ba Barnabas báy Pol na ha ri se luɔ-ri. 26 Pol báy Barnabas na, i ba nzobri ká i pɔɲ sù-ri ha huɔ bay tul riɲ Ngerembay naari Zezu *Krisi. 27 Be ze, buru pie

Zud báy Silas se luɔ-ri. Bari na, í bǎa bayke báy nzaa-ri munu ká do bil mbede ni key na ha ri laa ndaw. 28 Tusueke le, Tem Law Pie ndaw, buru ndaw na, buru mbi nzaa buru bay haɲa ri soba ká hii bamba na ya. Roo le, feri ká do nun haɲa ri dǎa na ze do key: 29 í mgba sù-ri ká tul náyri ká i púoke fe ha wuru bari ndaw, ká tul dǎa nun pie ndaw, ká tul suɲa nayri ká i piri sol-ri ká sım ndiɲ ba baɔi na ndaw pi. Zadka í mgba sù-ri bay tul fe niri key na le, í káw báy kere. Buru pɔɲ ri zuɔ bil nduo Ngerewuru ro.»

Pol báy Barnabas báy nzoɔ ndáy nzaapedri se Antiyos

30 Báyji le, nzoɔ mbika lawri ká Zuruzalem na, i pɔɲ faa ha Pol báy Barnabas báy nzoɔ nzaapedri ká i nan ri na ha ri se ba Antiyos. Zadka i tji dǎi na báyji le, i mbu nzoɔ mbika lawri riw bele í ha ri mbede ká i pieke ri na. 31 Zadka i kji mbedeke a í laa bayke na báyji le, í dǎa suoriya bay tul wǎra ká'a dǎa bo bil law-ri. 32 Lεε, Zud báy Silas ká i ba *nzoɔ yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru sù-ri na, i bo yu bari ngji bamba, í gɔl ri ha ri ngɔɲ ká bil mbika law bari. 33 Falε ká i kaw ziɲ ri bole dǎi maa fe na báyji le, yu bari ká Antiyos na pɔɲ ri ha ri yji í se Zuruzalem báy dεεεε, í vǎa ziɲ nzobri ká i pie ri na. 34 [Roo le, Silas kuɲ sù-ε a kaw fal ká Antiyos koɔ.] 35 Be nu ku le, Pol báy Barnabas kaw Antiyos. Bari báy nzoɔ hawri ngji bamba i fere nzobri fe í ka-káa Bay Ngerembay ha ri.

Pol báy Barnabas wal kji

36 Bole dǎi maa fe na báyji le, Pol baa ha Barnabas mii: «Naa se náa vǎa ko yu naari ká tul puo tul puo ká náa káari káa Bay Kere Ngerembay ká dǎi pola na náa ko wǎa, i kaw mina zu le?» 37 Lεε, Barnabas hii do dǎi, a hii bay haɲa Zǎa ká i dǎi ni ba Marki na se ziɲ ri. 38 Roo le, Pol ko rii ni ya,

a hii ɓay haɗa ni se ziŋ ri ya, ɓay ʒi le, varu ɓari ká i se pola na ka pɔŋ ri ká Pamfili, a zol taŋ ɔro ɓie pedf na ziŋ ri. ³⁹ Báyji le, i ndor kɔ́ ɓáy ɓayke na ku kpuru í wálke kɔ́ ha nzoɔ ha ha le, mbi faa seɗ ɓe a se. Barnabas mɓa Marki uu gar-ε í hil bawda tuo í se ɓa tukufu mbii Sipir. ⁴⁰ A Pol laa le, mɓa Silas uu gar-ε. Fale ká nzoɔ mbika lawri pɔŋ ri zuo ɓil law kere Ngerembay na báyji le, i zol ⁴¹ í se ɓáy zadf zadf ká tusiri Siri ndaw, Silisi ndaw, í gɔl nzoɔ mbika lawri ká i mɓu tul kɔ́ ɓáy zadri ɓod ɓod na ha ri ŋɔŋ ká tul mbika law ɓari.

16

Pol ɓáy Silas mɓa Timote ha ni se ziŋ ri

¹ Fale ku le, Pol uru a se Derbe, roo a kal a se Listere ɓáy. Nzoɔ mbika law mɓiw munu riŋ-ε ɓa Timote kaw di. Mi-ε ɓa Zib ká ɗaa law-ε ɓo tul Zezu, a bi-ε laa le, ɓa Gerek. ² Yu-eri ká ɓil *Krisi ká i kaw Listere ɓáy Ikoniyum na, i ɓaa ɓay ɓe ɓáy kere. ³ Pol hii ɓay haɗa ni ka se varu na ziŋ ni. Be ze, a sùu ni ha ri vaa kuŋ ŋgori ɓe, ɓa fe saw ɓari Zibri, ɓay ʒi le, Zibri ká tusirike ku na, i ko riw bele mii, bi-ε ɓa Gerek. ⁴ Báyji le, i se nun-ri ɓa pola. Bil puori ká i kal di na, i mɓu nzoɔ mbika lawri í ɓaa ɓay feri ká *nzoɔ ndáy nzaapedri ɓáy *ngerε tul pedri mbi nzaa-ri ká di ká Zuruzalem na ha ri laa, a í ɓo ri ɓay haɗa ri ɗo tul ɓay ká i mbi nzaa-ri ká di na. ⁵ Be nu ku ro ha nzoɔ mbika lawri ká i mɓu tul kɔ́ ɓáy zadri ɓod ɓod na, i ŋɔŋ ká ɓil mbika law ɓari, a í ŋɔŋike nam ɓáy nam ɓa pola pola.

Tem Law Pie kie Pol zadf bay haɗa ni se di

⁶ Pol ɓáy Silas i kal ɓáy tusiri Firizi ká kuɗu zadf ká Galasi munu hoy, ɓay ʒi le, Tem Law Pie ha faa ká ɓay haɗa ri se ka-káa Bay Kere Ngerewuru ká kuɗu zadf ká Azi ya. ⁷ Zadka i vi di ya deb ɓáy tusiri

Misi na báyji le, i nzaa faa ɓay séke tusiri Bitini, roo le, Tem taa Zezu pɔŋ faa ha ri ya na roɓay. ⁸ Ze í saka ɓáy tusiri Misi í kal i se Toras ká ɓa puo ká ɗo nzaa maambii. ⁹ Ká ɓil puoke ku na, fe tina nun ha Pol ɓa suŋ. Ka ko nzoɔ ká kuɗu zadf ká Maseduwan ɗo pol-e a kod ni mii: «Mu tuo mbii mú vi Maseduwan key ɓo, mú so buru!» ¹⁰ Fal fe ká tina nun ha Pol na, zadε ku hoy le, buru nzaa faa ɓay úru búru se kuɗu zadf ká Maseduwan na, ɓay ʒi le, buru ko ta-taŋ mii, Ngerewuru ze di buru ɓay haɗa buru vaa ka-káa Bay Kere na ha nzoɔri ká di.

Pol ɓáy Silas se ɓa Filib

¹¹ Úru buru saa Toras na, buru kaw ɓil bawda tuo, búru se ndoy maa tukufu mbii ká Somotaras. Nzaaruoke na, buru ʒi Neyapoli. ¹² Úru saa zadf nu ku le, buru se Filib ká ɓa puo ká ɗo titire zadf ká ɓil kuɗu zadf ká Maseduwan. Puoke ku na, nzoɔri ká ŋgerεpuo Rom ze i leke í kaw di. Buru ɗaa nam maa fe ndii ká di. ¹³ Zadka *nam mɓaka ʒaram Zibri na vi báyji le, buru ʒi saa puoke na, búru se nzaa nduo mbii, búru ker búru ɓaa mii, ko ya le, buru ziŋ zadf ɗaa nzaa ɓay kere Zibri ká di. Zadka buru ʒi di na, buru kaw siri ziŋ máyri ká i mɓu kɔ́ ká di a búru ɓaa ɓay ha ri. ¹⁴ Leε, máy mɓiw ká sakra ɓari ku riŋ-ε ɓa Lidi; ɓa máy ká ɗaɓ gari kere ká ɓa sɛ hola hola, a uru saa ŋgerεpuo ká Tiyatir, a ɓa máy ká ruo Ngerewuru. Be na, ka laa ɓay buru, le, Ngerembay mɓuɗa ɓil law-ε ha ni te suk-e kie a ya ɓay ká Pol ɓaa na. ¹⁵ Báyji le, ka ha buru ɗaa tul-e nduo mbii ɓáy nzoɔ ɓil puo ɓeri riw bele. Fale ku le, ka di buru a ɓaa mii: «Zadka í ko mi ɓa nzoɔ ká mi zuo ziŋ Ngerembay ɓa tusue le, í vi puo bi í káw di.» Ro, a kod buru kpuru, ha buru hii ɗo di ha ni.

I mɓa Pol ɓáy Silas zuo hul sal

16 Nam mbijw munu ká buru se ɓa zad ɗáa nzaa ɓay kere na, leɗ máy tikɗi mbijw, ɓa leɗ káw ká wuru mbuma ɗo tul-e, dar buru gbukru ká faa. Be na, ka ɓa nzoɔ kóko fe ha nzoɓri. Báy faa fe kóko be na, ɓaa kaw ɓeri zinke lari wuruk wuruk. 17 Ze, a tii saw séke fal buru Polri, a guu fe beɓeɓe beɓeɓe a ɓaa mii: «Nzoɓri key na, i ɓa leɗ ped Ngerewuru ká nulue siya! I kákaa í kěke ri faa ká bay haɓa ri zinke pam!» 18 Ka ɗaa munu munu namri maa fe, kpuru ha fe guu be na kal law Pol gberɓe ha ni fere nun-e ɓa luɔ leɗ máy tikɗi na, a ɓaa bay zinj wuru mbuma na mii: «Báy rin Zezu *Krisi, mi mbi nzaa-i ha mu: tji ká tul-e!» Lɛɛ, zadɛ ku hoy, wuru mbuma na tji ká tul leɗ máy tikɗi na. 19 Zadka ɓaa káw ɓeri ko ká bari ti zinj lari báy faa be na mbaa báyji le, i mɓa Pol báy Silas, a í kuɔ ri ká nun ruɔ nzoɓri, í séke ri pol domay kún sal bayri. 20 I séke ri pol nzoɔ réke tul puori í ɓaa ha ri mii: «Nzoɔ niri key na, i zukri kér bay nzoɓri ká puo naari key ɗo maɓ! Bari na i ɓa Zibri 21 a í fere nzoɓri fe saw puo kji ká naari Romri náa ɗori báy faa ká bay yaɓa ya ndaw, bay ɗaa ya ndaw pi.» 22 Ro, ruɔ nzoɓri ká i ɗo ɗi na, i uru báy bay giɓgiɓ bay ɗaa fe zinj ri. Lɛɛ, nzoɔ réke tul puori na mɓa ri, í goɗo gari ɓari ká sùo-ri tir tir a í mbi nzaa-ri bay haɓa ri ndaka ri báy ndoy. 23 Fal ndam ká i nda ri kpuru maa huɗ na báyji le, i vaa ɗaa ri zuɔ hul sal a í mbi nzaa ha nzoɔ kóro faa hul sal na koro ri kekeke. 24 Zadka nzoɔ kóro faa hul sal na ko ká i mbi nzaa ha ni na báyji le, ka ha ri ri i se bil hul sal ká nziiya a vaa ɗaa foɗ zuɔ ɓal-ri.

25 Nzaa zad buo ɗin na báyji le, Pol báy Silas i ɗaa nzaa bay kere a í ɗi sim í písike Ngerewuru, le, ɓaw nam hul sal ɓari na laa kusol-ri ká mɓa na. 26 Zadɛ ku hoy, tusiri laɓ yik yik tji tigbaa hul sal na, ha faa hulri riw bele mɓudɗa ɗo hoy baɓtaɓ baɓtaɓ.

Salri ká i sinke nzoɔ naaɓa hul salri na kara hina riw bele basak zuɔ siri. 27 Zadka nzoɔ kóro faa hul sal na tuma saa nam a ko faa hul salri ká ɗo hoy baɓtaɓ baɓtaɓ na báyji le, ka naa maamii be saa ngole bay ikake sùo-ɛ, bay ji le, ka ker mii, nzoɔ naaɓa hul salri na, i tji í zekre kji kad kad riw bele ro. 28 Ro, Pol ɗi ni báy bawda kusol-e a ɓaa ha ni mii: «Mu ɓie sùo-o ya! Buru ɗo key riw bele báy!»

29 Báyji le, nzoɔ kóro faa hul sal na vbi huu a takra a séke bil hul sal na, le, sùo-ɛ to ɗek ɗek riw bele a vaa hukuke pol Pol báy Silas. 30 Fale le, ka tina ri a vbi ri bay mii: «Mbay ɓiri woo! Fe ji ndaw roo mi ɗaa bay haɓa Ngerewuru yaake mi le?» 31 Lɛɛ, Pol báy Silas yinjra báy bay ha ni mii: «Mu ɗaa law-a ɓo tul Ngerembay Zezu, le, Ngerewuru a yaɓa mu, ɓo báy nzoɔ ini ɓori riw bele.» 32 Fale ku le, i ɓaa Bay Ngerembay ha ni, báy nzoɓri riw bele ká i kaw bil puo be na. 33 Ká sunke ku hoy na, nzoɔ kóro hul sal na faa ri a vaa waa nuɔ ɓari na ha ri. Ká zadɛ ku hoy ndaw ze, ka ha ri ɗaa tul-e nduo mbii, báy nzoɔ bil puo ɓeri riw bele. 34 Fale le, ka yinjra ri vi bil puo be, a nzaa fe sum ha ri su. Be báy nzoɔ ini ɓeri riw bele na, i ɗaa bawda suoriya bay tul law-ri ká i ɗaa ɓo tul Ngerewuru.

35 Zadka nzaaruɔ sil na báyji le, nzoɔ réke tul puori pie domay mɓaka mɓamri na ha ri vaa ɓaa ha nzoɔ kóro faa hul sal na mii, «Mu pón nzoɔ niri key na ha ri zól.»

36 Lɛɛ, nzoɔ kóro faa hul sal na, vaa ɓaa ha Pol mii: «Nzoɔ réke tul puori pie nzaaped ha mi bay haɓa mi poɓ ri zól. Munu zu le, faa ɗo hoy, i tji í se zad seɗ baari báy ɗekeke ro!»

37 Roo le, Pol ɓaa ha nzoɔ mɓaka mɓamri na mii: «Hay! Buru na, buru ɓa leɗ bil puo ká Rom. Be nu ku hoy kara i mɓa buru, í ndaka buru ká nun ruɔ nzoɓri taɓ fón bay hoy, a í ɗaa buru zuɔ hul sal. Lɛɛ,

timbede key roo, i hii bay tina buru ba muni hoy le? Munu ya mgbani! Ndad bay hana bari nzoɔ reke tul puori ki i vi suo-ri ndaw roo, i tina buru bay!»³⁸ Bayji le, nzoɔ mgbaka mgbamri na, i yji i vaa ziji nzoɔ reke tul puori na i baa bayke ha ri. Zadka i laa mii, Pol bay Silas i ba led bil puo ka Rom na bayji le, hie daa ri ha ri to yer yer bay tul fe ka i daa ziji ri na.³⁹ Ro, i vi suo-ri ki i vbi Pol bay Silas law huoke i tina ri, roo i kod ri bay hana ri tji saa puo bari na i zol.⁴⁰ Tji saa hul sal na, Pol bay Silas se puo Lidi, i ko yu bari i daa wara bo bil law nzoɔ mbika lawri riw bele na ndaw roo, i pon ri i zol bay.

17

Pol bay Silas se Tesalonik

¹ Pol bay Silas i kal bay faa ka tji Amfipoli bay Apoloni, a i tji Tesalonik ka Zibri do bay *hul mbu ki ka di.² Lee, Pol kal a se hul mbu ki Zibri na munu ka'a daa tii ni tii banquo na. Ka bil nam mgbaka taramri ka say na, ka may bay ka se tul bay ka do bil mbede Ngerewuru ziji nzoɔri ka i do zadde na ku.³ Ka tina saw Bay Ngerewuru, a kieke ri ha ri ko ta-tan mii: *Krisi, nzoɔ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɔri na, do nun hana ni ko seke fe a hu, roo a tji saa luɔ hud. Ka baa mii: «Be Zesu ni key ka mi baa bay be ha ri na, be ki ze ka ba Krisi.»⁴ Bayji le, Zib haneri ka i laa bay be na, bayke haw ri rem a i zuo ziji Pol bay Silas. Roo, nzoɔ haneri ka i ngji bamba ka i ba Gerekri i ruo Ngerewuru, bay ruo mayri ka nuri nze-nze na i zuo ziji ri ndaw.

⁵ Roo le, Zib hawri na i daa sere ziji ri. Ro, i se faa buo i vaa mbu nzoɔ haneri ka gor munu ha ri tji hiyaw hiyaw i fere ker bay nzoɔri ka bil ngerewuru na. I se vbububu i rii bil puo Zason, i nzaara Pol bay Silas bay mgbaka ri i seke pol ruo nzoɔri.⁶ Lee, i ziji ri ya. Ze i mgb

Zason bay nzoɔ mbika law haneri i kuɔ ri, i seke luɔ nzoɔ reke tul puo ka bil ngerewuru na ku, i guu fe ka tul-ri gododo gododo i baa bay bay mii: «Nzoɔ niri key na i yoklo ker bay nzoɔri riw bele ka tusiri key, ze timbede key ndaw roo i vi zad ni key,⁷ le, be Zason na ka mgbaka ri bay kere ba luɔ-e! Bari riw bele key na, i daa fe i tujke *bol kusol Mbay Sezar, bay ji le, i baa mii, mbay ki bod do ku, rin-e ba Zesu.»⁸ Bayji le, bay bari ka i baa na, fere ker bay ruo nzoɔri, bay nzoɔ reke tul puori na.⁹ Ze i ha Zason bay nzoɔ mbika law hawri na, i puo mbol bay ka nzoɔ reke tul puori daa bo tul-ri na ndaw roo, i pon ri ha ri zol bay.

Pol bay Silas se Bere

¹⁰ Zad sii bayji le, Pol bay Silas na yu bariri ha ri se ba Bere. Zadka i tji di na, i kal i se *hul mbu ki Zibri.¹¹ Zadde ku na, i ziji nzoɔri ka i nze kal Zibri ka Tesalonik, bari na i yaa Bay Ngerewuru bay kere. Nam bay nam na, i bekle mbede Ngerewuru bay koko, waa, bay ka Pol baa na do bay zadde ki zu le?¹² Nzoɔ haneri ka sakra bari ku ngji bamba i daa law-ri bo tul Zesu. Ka sakra Gerekri na, may feziari, bay warari ngji bamba daa law-ri bo tul Zesu ndaw.

¹³ Roo le, zadka Zibri ka Tesalonik laa mii, Pol do ka-kaa Bay Ngerewuru ka Bere na bayji le, i vi i yoklo ruo nzoɔri ha ker bay bari fere.¹⁴ Bayji le, yu Polri mgbaka roy ya, i uru kod hoy i su Pol ba nzaa maambii bay hana ni ka mbi tuo a zol. Lee, Silas bay Timote ze i ton fal.¹⁵ Bari nzoɔri ka i su Pol na, i se ziji ni kpuru i tji Aten. Yji bari ba puo na bayji le, Pol pie ri bay hana ri vaa baa ha Silas bay Timote, bo, zadka faa do di le, i vaa ziji beri ka lew ba vaa.

Pol kaw Aten

¹⁶ Zadka Pol kaw Aten, a giyan vika Silas bay Timote na bayji le, ka ko wuru bariri ka i daa yaa bil

puoke ku kpol kpol. Be ze ɗaa ha law-ε mbike huu bay tul wururi ka i kod na. ¹⁷ Báyji le, ka bil *hul mbú kɪ Zibri na ka may bay zinj Zibri báy nzoɓri ka i ba Zib ya ka i ruo Ngerewuru na. Nam báy nam na, ka se kaa a baa bay zinj nzoɓri ka'a zinj ri ka di. ¹⁸ Nzoɓ fére nzoɓri nun nzem haneri ka i ba nzoɓ fal ngan Epikuri báy Esitokiri baa bay zinj ni ndaw. Nzoɓ haneri baa mii: «Bay ji na ro ze, nzoɓ rodi nu na baa ku le?» Nzoɓ hawri laa le, baa mii: «Rii fe ka'a ka-kaa bay ka se tul wuru puo kɪri.» I baa munu, bay ji le, Pol ka-kaa bay ka se tul Zezu báy tji nzoɓri saa luɔ huɗ. ¹⁹ Ro, i sù ni bo pol-ri, i séke ni zad fón bay ka tul kuo Aropaze, roɔ i vbi ni bay mii: «Bay fe fére fie ka mù fere nzoɓri na, buru máa bay láa sawke ka nzaa-a ya le, ²⁰ bay ji le, bay bori ka mù baa ka tɔɗɔ bo suku buru na ba bay fie, ze buru hii bay láa saw bayke.» ²¹ Tusueke le, nzoɓ Atenri riw bele, báy nzoɓ varuri ka i naa zinj ri na, i mbi saw síe i kaw ba láa ba bay, a i lo soro bay fie na ku hoy.

²² Báyji le, Pol uru a ɗo siya ka sakra bari ka i ɗo Aropaze na, a baa ha ri mii: «Baari nzoɓri ka Aten na, mi ko ri le, i ba nzoɓri ka i puo wururi bod bod bamba báy faa feri bod bod riw bele. ²³ Zadka mi hari bil puo baari ka mi bekle zadri bod bod ka i puo wuru baari ka di na, *tutakra fe poy baari kara mi ko mbijw ka di ka i vbie fe ɗo di mii, "Tisaw key na, ba taa wuru ka nzoɓ ko sawke ya." Nda ndad! Munu zu le, timbede key na, fe ka i ko sawke ya a i ruo ni na, mi vi bay tina sawke ha ri laa. ²⁴ Ngerewuru ka ɗaa tusiri báy feri riw bele ka ɗo di na, ka ba Mbay nulue ndaw, Mbay tusiri key ndaw pi. Be na ka kaw bil hul ka nduo nzoɓ ɗaa ya. ²⁵ Ka se síe hana nzoɓ ɗaa fe ha ni ya, bay ji le, fe mbijw puo ni ya; be kɪ ze ka ha nzoɓri riw bele kumnun ndaw, ɔmi ndaw, a ha ri feri riw bele ndaw

pi. ²⁶ Ngerewuru ɗaa nzoɓ mbijw pola. Báy faa nzoɓke na, ka hake saw nzoɓri tji bod bod riw bele, a ɗaa ri kaw tusiri key, a tuu ri sewke ka i kawke di báy faa tabelemke tabelemke munu ka'a waa ka bil law-ε piɛɗ lew hoy na. ²⁷ Ka ɗaa munu, a hii bay hana ri nzaara ni i kaa torom, i nzaa faa i mamke zad kpuru, ko ya le i zinj ni. Tusueke le, Ngerewuru na ɗo di ya ka sakra naari key, ²⁸ bay ji le, taambol be na ze naa kawkeri báy kumnun, a naa séri naa ɗari fe. Naa ɗori munu ka nzoɓ mbika tul sim baari haneri baa mii: "Naa bari vi-eri." ²⁹ Munu ka naa bari vi-eri na, koko ka naa kerri mii, Ngerewuru ɗo munu ba wuru ka nzoɓri ɗaa báy lari ka nduy ziriri ziriri, mase lari pie, mase tisaw, ka i ker báy tul-ri ku hoy i fel na ku ya. ³⁰ Sew ka nzoɓri ɗaa fe ɗaa mbúo tan koko sawke na, Ngerewuru kji fal fe ɗaa kayake ku na mbaa. A roo le, timbede key na, ka di nzoɓri riw bele báy zad zad riw bele bay hana ri suo ker bay bari ka tul fe ɗaa yaa bari. ³¹ Tusueke le, ka tuu nam ka'a kúnke sal bay zuɔ tul nzoɓri riw bele ka tusiri key báy zadε báy faa nzoɓ ka'a naa ni na. Ba fe ka'a ha nzoɓri riw bele ko ta-tan báy nam ka'a tina ni saa sakra nzoɓ huɗeri ha ni kaw báy kumnun.» ³² Zadka i laa bay tji nzoɓ saa luɔ huɗ ka Pol baa bayke na báyji le, nzoɓ haneri sie ni. A nzoɓ hawri laa le, i baa ha ni mii: «Nam kɪ kara, buru láa bay bo na báy!» ³³ Be mini ze Pol zólke ka sakra bari na. ³⁴ Be nu ku hoy kara, nzoɓ haneri zuɔ zinj ni i ɗaa law-ri bo tul Zezu. Sakra bari ku na, Deni ka ba nzoɓ mbijw ka sakra *nzoɓ kún sal bay luyeri ka tul kuo Aropaze ndaw, may mbijw ka riη-ε ba Damaris ndaw, roɔ báy nzoɓ hawri na, i ɗo di ndaw pi.

18

Pol ka-kaa Bay Kere ka Korɓte

¹ Fale ku báyji le, Pol uru ka Aten a se ba Korɓte. ² Zadka'a tji di na

báyji ɛ, ka zinj Zib mbjw munu riŋ-ɛ ɓa Akilas. Puo ká i mboŋ ni ká dī na ɗo kuɗu zad ká Pɔn. Ka vi saa tusiri Itali timbeɗe roɓbay ɓáy máy ɓe Prisil, ɓay ji ɛ, Mbay Sezar ká riŋ-ɛ ɓa Kolod na mbi nzi-ɛ ha Zibri riw bele ha ri tji saa bil ngerɛpuo ká Rom. Pol na se a vaa ko ri. ³ Munu ká pef ɗáa ɓari maa kji mbjw hoy ɓa pef sáa huori í ɗaa ɓa hul puɗi na, ka ɗaa puo zinj ri, a í ɗaa pef zinj kji mbjw hoy. ⁴ Báy bil nam mgbaka taramri mbjw mbjw riw bele na, Pol se *hul mbú kji Zibri, a fere nzobri ɓay ká se tul Zezu *Krisi, a nzaa faa ha Zibri ndaw, Gerekri kara ndaw yaa ɓayke.

⁵ Lɛɛ, zadka Silas ɓáy Timote uru saa kuɗu zad ká Maseduwan í vi Korɛte na báyji ɛ, ka ɗaa sùo-ɛ nduo bil Bay Ngerɛwuru kji hoy riw bele, a ka-káa a ɓáake nasi ɓay ha Zibri mii, Zezu ɓa Krisi, nzob ká Ngerɛwuru waa ɓay píe ni ví yaa nzobri na. ⁶ Roo ɛ, Zibri na tun ɓay ɓe na ngeren í rad ni. Munu ká i ɗaa ngon zinj ni na, ka uru a taa nduo-ɛ ká tul-ri a kpoo kusal ká gari ɓe, a ɓaa ha ri mii: «Zadka i wuru faa ɛ, ɓa ɓay ɓaari ro zu. A ɓi ɛ, ɓayke ti tul-i ya. Tii sawke vuri key na, mi séke ɓa luo nzobri ká i ɓa Zib ya laa ro.»

⁷ Tji saa hul mbú kji na ku báyji ɛ, ka se puo ledban mbjw ká riŋ-ɛ ɓa Titiyus Zustus. Be na, ka ɓa nzob ká ruo Ngerɛwuru ká hul ɓe ɓáy hul mbú kji Zibri huu kji nik na. ⁸ Lɛɛ, Krispus ká ɓa mbay tul hul mbú kji ɓáy nzob ini ɓeri riw bele na, i ɗaa law-ri ɓo tul Ngerembay. Lɛɛ, nzobri ngji ɓamba ká Korɛte ká i laa ɓay ká Pol ɓaa na, i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu ndaw, ha ri ɗaa tul-ri nduo mbii.

⁹ Báyji ɛ, nam mbjw munu fe tina nun ha Pol ɓa sun, ɛ, Ngerembay ɓaa ha ni mii: «Mu ɗaa hje ya! Roo ɛ, mu ɓaa ha nzobri ɓanguo ha nzaa-a ka hú mù ká dī ya, ¹⁰ ɓay ji ɛ, mi sadf zinj mù. Nzob mbjw mini kara ti ɗaa nduo zaa sùo-ɔ ɓay

ɗáa fe seke zinj mù ya, ɓay ji ɛ, bil ngerɛpuo key na, nzobri ká i ɓa taa ɓiri na, i ngji ɓamba ɗo dī ku.»

¹¹ Be ze ha Pol kawke Korɛte na mbiimbam mbjw ɓáy few yie, a fere nzobri Bay Ngerɛwuru.

¹² Báy sew ká Galion kaw ɓa nzob réke kuɗu zad ká Akayi na, Zibri uru í mbu nzaa-ri í ɗaa so tul Pol í mgbani, í séke ni zad fón ɓay ¹³ í ɓaa ha Galion mii: «Ledban key na ka nzaa faa ɓay haɗa nzobri ruo Ngerɛwuru ha ni se maa ɓáy *bol kusol *Moyze ya.» ¹⁴ Zadka Pol aa nzi-ɛ bay yjira ɓáy ɓay na báyji ɛ, Galion ɓaa ha Zibri mii: «Baari Zibri, i laa ɓay ɓi key! Ba fe hudf, mase ɓa fe kaaya roo, nzobke ɗaa ɛ, mi iki law-i mí laa ɓay ɓaari na. ¹⁵ Roo ɛ, munu ká ɓa may ɓay ká se tul ɓayri, mase riŋri, mase bol kusol ɓaari kji hoy na, ɓa pef ɓaari ro zu! Kiri ɓayri ká mini key na, mi ti kún sal ɓayke ya.» ¹⁶ Fale ku ɛ, Galion na nii ri saa zad fón ɓay na. ¹⁷ Ro, ɓari riw bele na i ɗaa so tul Sosten ká ɓa mbay tul hul mbú kji Zibri na í mgbani, í tii saw ndaka ni ká nzaa faa zad fón ɓay na. Roo ɛ, fe nuri riw bele ku na, Galion ɗaa fe mbjw ká dī ya.

Pol yji a se Antiyos ká tusiri Siri

¹⁸ Pol na kaw Korɛte bole dī maa fe. Fale ku ɛ, ka wada yu-eri, roo ɓe ɓáy Prisil ɓáy Akilasri i hil í kaw bil bawda tuo ɓay séke tusiri Siri. Pola roo ɓay káw bil tuo na, ka suu tul-e ká Sankere, ɓay ji ɛ, ka hii ɔro ɓie ɓay ká'a mbi nzi-ɛ ká dī ha Ngerɛwuru na. ¹⁹ Zadka i tji Efez na, Pol pon ɓaw sedf ɓeri ká dī, a kal a se *hul mbú kji Zibri, a may ɓay zinj ri ká dī. ²⁰ I kodf ni ɓay haɗa ni ka sóro nam ɓe ndji, a káw zinj ɓari nam maa fe roo a zól ɓáy. Roo ɛ, ka hii zinj ri ya. ²¹ Zadka'a pon ri ɓay zól na báyji ɛ, ka wada ri mii: «Zadka Ngerɛwuru hii ɛ, mi yji ɓay ví káw zinj ri ɓáy.» Lɛɛ, ka kaw bil bawda tuo saa Efez a se ɓa Sezare. ²² Zadka i tji Sezare na báyji

le, ka dī saa bil bawda tuo na, rɔɔ a kal a se Zuruzalem bay hii soko ha nzoɓ mbika lawri ka i mbu tul ki ka di. Fale ku rɔɔ a zol a se Antiyos ka tusiri Siri. ²³ Zadka'a kaw Antiyos bole di maa fe ndji na bayji le, ka yi a se kudu zad ka Galasi, bay Firizi a ha hurusuo ha nzoɓ mbika lawri riw bele ka di.

Apolos kaw Efez bay Korɛte

²⁴ Zib mbijw munu rin-ε ba Apolos, saw puo be ba Alezandere vi Efez. Ka ba nzoɓ rji bay, a ko bay ka do bil mbede Ngerewuru tan bamba tasiri. ²⁵ Ka ba nzoɓ ka i fere ni Faa Ngerembay Zezu, rɔɔ be na ka suo a ka-kaa bay a fere nzoɓri bay ka se tul Zezu bay zadε. Bay be kara zan suo ndaw, roo le, daa tul nduo mbii ka Zaa daa hoy ze ka ko. ²⁶ Ka tii saw baa bay bay nun wara nzoɓ ka bil *hul mbu ki Zibri. Zadka Prsil bay Akilas laa bay be na bayji le, i mgba ni do fi mbijw i tina saw bay ka se tul Faa Ngerewuru ka'a ko tan ya bay na kad kad ha ni laa.

²⁷ Munu ka'a waa bay seke kudu zad ka Akayi na, yu-eri ka i ba nzoɓ mbika lawri na ha ni hurusuo i daa mbede ha ni seke ha nzoɓ mbika lawri ka di, ha ri mgbake ni ba suo-ri bay kere. Zadka'a tii di na bayji le, nzoɓri ka i vi ba nzoɓ mbika lawri bay faa law kere Ngerewuru na, ka so ri ngji bamba, ²⁸ bay ji le, ka may bay zin Zibri ka zad ruo, a mba tul-ri, a kie ri fe bay faa bay ka do bil mbede Ngerewuru na ha ri ko mii, Zezu ba *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na.

19

Pol kaw Efez

¹ Zadka Apolos kaw Korɛte robay na, Pol se bay zad zad ka bil kudu zad ka Azi kpuru a tji ke Efez. Leε, ka zin nzoɓ mbika law haneri ka di, ² a vbi ri bay mii: «Zadka i daa law-ri bo tul Zezu na waa, i zin Tem Law Pie zin zu le?» Leε, i yinjra bay bay

ha ni mii: «Bay ka se tul Tem Law Pie na, tɔɔ bo suku buru ya bay.»

³ Bayji le, Pol vbi ri mii: «Waa, daa tul nduo mbii taa ha ze, i daa ri nduo di le?» Leε, i yinjra bay bay ha ni mii: «Daa tul nduo mbii taa Zaa ze, i daa tul buru nduo di.» ⁴ Bayji le, ka baa ha ri robay mii: «Daa tul nduo mbii ka Zaa daa nzoɓri nduo di na, bay tul nzoɓri ka i suo ker bay bari ka tul fe daa yaa bari, roo le, Zaa na baa ha ri bay hana ri daa law-ri bo tul nzoɓ ka'a vi fal-ε vuku. Be ze ba Zezu.» ⁵ Zadka i laa bayke na munu bayji le, i ha ri daa tul-ri nduo mbii bay rin Ngerembay Zezu. ⁶ Leε, zadka Pol daa nduo bo tul-ri na, Tem Law Pie vi tul-ri, ha ri tii saw baa nzaa bay kiri boɔ boɔ, i baa bay ka i yaa saa nzaa Ngerewuru na ha nzoɓri. ⁷ Nzoɓkeri ku riw bele na, tul-ri maa duo fale sidi.

⁸ Bay kaw Pol ka Efez na, ka se *hul mbu ki Zibri banquo. Ka bil few ka say na, ka baa bay bay nun wara nzoɓ, a ka-kaa bay ka se tul reke mbay Ngerewuru, a nzaa faa bay hana nzoɓri yaa bayke na ba suo bay. ⁹ Roo le, nzoɓ haneri ka di ba nzoɓ law ngonori, i mbii suku-ri i daa law-ri bo tul bay ka'a baa na ya, a i baa bay kaaya se tul Faa Ngerembay ka nun ruo nzoɓri ka i mbu tul ki na. Be ze Pol naake suo-ε a pon ri, a faa nzoɓ mbika lawri a fere ri fe nam bay nam ka bil hul fe fe ka Tiranus fere nzoɓri fe ka di. ¹⁰ Pol daa ped key na munu ba mbiimbam sidi ha nzoɓri ka kudu zad ka Azi riw bele, Zibri bay Gerekri kara laa Bay Ngerembay na.

Vu Sevari nzaa faa bay ni temndayari

¹¹ Ngerewuru daa fe sanri ka ngon bamba bay faa Pol. ¹² Be mini ze, nzoɓri vaa faa vay gari be bay gari nduo do suo-ε kara ndaw, i seke bay vaa daa taa suo nzoɓ suoseremri bo ha suo-ri ka vaa; a nzoɓ hayri ka temndayari do tul-ri

na kara, temndayakeri na tji ndaw pi.

¹³ Báyyi le, Zib haneri ka i se bay zad zad bay nii temndayari na, i nzaa faa bay nii temndayari saa tul nzobri bay rin Ngerembay Zezu na ndaw. I baa ha temndayari mii: «Bay rin Zezu ka Pol kaake ka na, buru baa ha ri, i tji ka tul-ri!» ¹⁴ Nzobri ka i daa fe key na, tul-ri tɔnɔ say, i ba vu Seviri ka ba ngerenzob *fe poy ka luo Zibri. ¹⁵ Báyyi le, temndaya yinjra bay bay ha ri mii: «Zezu na, mi tuu ni tuu; a Pol kara, ba ve le na, mi ko-ko. Waa, baari na i ba nzob veri le?» ¹⁶ Ro, nzob ka temndaya do tul-e na zo kuruk bo tul-ri a mba ri bay hurusuo riw bele. Ka dara ri mbolon mbolon ha ri tji dul saa hula nduodi nduodi bay nuɔ mbisi mbisi. ¹⁷ Zibri bay Gerekri riw bele ka i naa Efez ka i laa bayke na, hje daa ri riw bele ha ri daa rin dika bo tul rin Ngerembay Zezu. ¹⁸ Báyyi le, nzobri ka i daa law-ri bo tul Zezu na, i vi ngji bamba tasiri i naa nzaa-ri, i kji bay fe daa kaaya bari riw bele ba kele. ¹⁹ Lee, nzob haneri ngji bamba ka bil-ri ku ka i daa fe daa mgbi na, i faa mbede mgbi bari i vike ha ri tay bay huu kpɔlɔk kpɔlɔk ka nun ruɔ nzobri riw bele. Zadka i daa suy larike riw bele na, maa lari ped nam isod sod duo zad sin ndebe. ²⁰ Be mini ze, bay faa hurusuo Ngerembay na, bay be yake zad bay hurusuo ba pola pola.

²¹ Fal fekeri na ku bayyi le, Pol waa ka bil law-ε bay seke ba kudu zad ka Maseduwan bay Akayi, roɔ bay kal bay seke Zuruzalem bay. Ka baa mii: «Zadka mi se Zuruzalem na le, do nun hana mi se ti mbijw mi ko Rom.» ²² Báyyi le, ka pie Timote bay Erasi, ka i ba nzob soko ni na ha ri se kudu zad ka Maseduwan na. Roo le, be na, ka kaw kudu zad ka Azi nam maa fe roɔbay.

Bawda bay bo bil puo ka Efez

²³ Ka bil sewke ku na, bawda bay uru bay tul Faa Ngerembay. ²⁴ Nzob

mbijw munu ba nzoɓ tuo fe suku rin-ε ba Demeterus daa vu hulri ri bawda hul wuru bari ka i di ba Artemis. Demeterus bay nzoɓ ped beri na, i zin fe ka di bamba. ²⁵ Báyyi le, nam mbijw munu, ka mbu nzoɓ ped beri bay nzoɓ fe tuo ku-eri riw bele do tul kji mbijw hoy, a baa ha ri mii: «Baari yu-iri, i ko ndaw, taambol ped na key ze, naa tikeri suku. ²⁶ Roo le, baari na, fe ka ledban ni ka ba Pol daa na, i ko ndaw, i laa bayke bay suku-ri ndaw. Ka baa mii, wuru ka nzobri daa bay nduo-ri na ba Ngerewuru taa tusuεke ya. Be mini ze, ka zin faa a gur hurusuo ruɔ nzobri ha ri hie fekeri na mbaa. Ba zad ni ka Efez key huo-ε hoy ya, roo le, ton ndji hoy bay hana ni yaa kudu zad ka Azi riw bele. ²⁷ Do munu le, ba ped naari hoy ze a bie ya, roo le, bawda rin dika hul wuru Artemis na hoy kara, nzobri koka ba fe ya ndaw, a rin dika be Artemis ka nzobri kod ni ka kudu zad ka Azi bay zadri riw bele ka tusiri key na hoy kara, a yi ba fal ndaw pi.»

²⁸ Zadka i laa bayke na munu bayyi le, law-ri faa ri puu-u, i tii saw daa fe belej belej mii: «Artemis, wuru Efezri na ngoɓ mba wuru hawri riw bele!» ²⁹ Bay tul fe guu bari na, law nzobri ka bil ngerɛpuo riw bele nzaa ri ha ri se tama tama. I mgba Gayus bay Arisitak ka i ba baw sed Pol ka i ba nzob ka kudu zad ka Maseduwan na, i takra i se fal kji bud bud riw bele i va mbu tul kji ka zad mbu kji luye. ³⁰ Pol na hii bay doko sakra ruɔ nzobri suɔ-ε, roo le, nzob mbika lawri haa ni. ³¹ Nzob haneri ka i ba nzob reke tul kudu zad ka Azi ka i ba nzob buɔ Pol kara, i pie nzob ba luo-ε bay kod ni ha ni ka mbi bal-ε nda zad mbu kji luye na ya. ³² Ka zad mbu kji ruɔ na, feri nduo kji do man. Nzob haneri guu fe kire bod, nzob hawri guu fe kire bod ndaw, a ruokeri laa le, i ko saw fe ka i mbuke kji na ya. ³³ Báyyi le,

nzoɓ haɗeri ká sakra ruo nzoɓri na baa saw bayke ha nzoɓ mbijw ká riɗ-ε ba Alezandere ká Zibri suru ni do pola na. Lεε, ka ura nduo-ε a laɗ ká pol ruo nzoɓri bay haɗa ri taɗa bo, a baa bay ha ri laa. ³⁴ Roo le, zadka i ko ni ba Zib na bayji le, i daa fe bay nzaa-ri riw bele goɗm maa saw sie sidi i baa mii: «Artemis, wuru Efezri na, ngoɓ mba wuru hawri riw bele!»

³⁵ Fale ku bayji le, nzoɓ daa mbede ká bil ngerepuo na zinj faa a ha ruo nzoɓri do dekeke a baa ha ri mii: «Baari nzoɓri ká Efez! Nzoɓri riw bele ko ngerepuo naari ká Efez na ba puo ká koro hul wuru Artemis ká ba wuru luye! I ko Efez ba puo ká puu wuruke todo saa tumbam a do di na ya le woo! ³⁶ Feke ku na, faa ká bay haɗa nzoɓ mayke bayke na tiya. Munu zu le, do nun haɗa ri kaw dekeke, i daa fe bay takra pod pod ya. ³⁷ Nzoɓ niri ká i faa ri i vike ri key na, i faa ferri ká bil hul wururi ya ndaw, i tiri wuru naari ya ndaw pi. ³⁸ Zadka Demeterus bay nzoɓ ped beri hii bay daa bay bo tul nzoɓ le, nam fon bay, bay nzoɓ fon bayri do di ku ká i daa bayke na. Be ze ba zad ká i seke di i daa bay bo tul nzoɓ. ³⁹ Zadka i hii bay daa bay ki bod le, i leke bayke bay faake bay faa *bol kusol puo ká zad mbu ki ruo na. ⁴⁰ Ferri ká kal ká vuri key na, nzoɓri ká Rom i mgbaka i daa bay bo tul naari, bay ji le, buru maa bay baa saw bay mbu kike na ta-ta ha ri ya bayke ya.»

⁴¹ Fal bay nzoɓ daa mbede na ku bayji le, ka ha ruo nzoɓri zol faa puo.

20

Pol se a ko nzoɓ mbika lawri ká Maseduwan

¹ Zadka law nzoɓ puori bay ker bay bari nda siri na bayji le, Pol mbu nzoɓ mbika lawri a huɗo lawri. Fale ku roo, a wada ri a zol ba kudu zad ká Maseduwan na bay.

² Ka se bay zad zad ká bil kudu

zad na key, a bo nzoɓ mbika lawri bay bayri ngji bamba, roo a kal a se tusiri Gres ³ a daa few say ká di. Zadka'a do di ya bay mbika tuo bay seke ba tusiri Siri na, ka laa bay Zibri ká i kuma ni bay daa fe zinj ni. Be ze ha ni mbi nzi-ε bay yji bay faa kudu zad ká Maseduwan na. ⁴ Nzoɓri ká i se zinj ni na ze riɗ ri do key: Sopater, nzoɓ ká Bere vu Pirus ndaw, Arisitak bay Sekundus ká i ba nzoɓri ká Tesalonik ndaw, Gayus ká Derbe ndaw, Timote ndaw, roo Tisik bay Torofim ká i ba nzoɓri ká kudu zad ká Azi na ndaw pi. ⁵ Bari na i se pol i vaa giyan buru ká nzaa maambii ká Toras. ⁶ Buru na, buru kaw Filib, buru daa *nam suoriya maapa ká i daa taɗ fe hew fe na ndaw roo, buru hil buru kaw bil bawda tuo buru zol bay. Fale ká daa nam ndebe na bayji le, buru zinj ki ká Toras. Zade ku ze, buru daa nam tonɗo say ká di.

Pol vaa led kuban ká lie ba hud ká Toras

⁷ Fal nam mgbaka taram na, buru mbu ki zinj nzoɓ mbika lawri bay daa law mbijw zinj ki. Lεε, Pol baa bay ha ri. Munu ká'a zol ruo na, ka baa bay ngi-ngji zinj ri kpuru nzaa zad buo. ⁸ Bil hul kay tul ki ká buru mbu ki ká di na, i daa huu ndeleri zuo di gbaa. ⁹ Bayji le, led kuban mbijw munu riɗ-ε ba Utik kaw fonetere. Zadka Pol do baa bay bole di di koɓ roɓay na, ka duku nam a kal nam saw, a lie saa tul hul kay tul ki ndeke di sayke na gbay nda siri. I se bay vaa ura ni, le, i mgbaka ni ba hud yek. ¹⁰ Bayji le, Pol di a diɗ a mbi ni mgbolka do nduo-ε a baa ha nzoɓri mii: «I ha law-ri ka nzaa ri ya, bay ji le, omi be ton do di roɓay.» ¹¹ Fale ku le, ka hil a se siya ba ki, a haw maapa a su zinj ri. Ka lo soro zinj ri ki kpuru, ha nzaa faa nzaaruɗo ndaw roo, a uru a zol bay. ¹² Lεε, i suu led kuban na bay kumnun ba puo. Kaw kumnun be

na, ɗaa ha law nzoɓri riw bele nda siri ha ri kaw báy bawda suoriya.

Uru Pol saa Toras ba Mile

¹³ Fal fekeri na ku báyji le, ɓuru uru búru vaa kaw bil bawda tuo, búru se pola búru se Asos. Ba zad ka Pol waa bay zinj ɓuru ka ɗi, ze a hil a kaw bil bawda tuo na zinj ɓuru. Ka mbi nzi-ε ka ɗi munu, bay ji le, ka hii bay séke báy faa kele. ¹⁴ Zadka ɓuru zinj kji ka Asos na báyji le, ka hil a kaw bil bawda tuo zinj ɓuru, a búru kji ɓuru se ba puo ka Mitilen. ¹⁵ Uru saa zad nu ku na, ɓuru se báy bil maambii kpuru tji nzaaruoke búru tji ɗi ya báy tukufu mbii Kiyu. Nzaaru kji na, ɓuru tji tukufu mbii Samos, a nzaaruoke taa kji na báyji le, ɓuru tji puo ka Mile ka ɗo nzaa maambii. ¹⁶ Tusueke le, Pol mbi nzi-ε pola hoy bay taa ka Efez na ya, bay ji le, ka hii bay mgbaka roy ka kuɗu zad ka Azi ya, ze a nzaa faa a takra a hii bay tji Zuruzalem pola ndaw roo, *nam suoriya pantekod na vi báy.

Pol wada ngere tul pedri ka i vi saa Efez

¹⁷ Zadka ɓuru kaw Mile roɓay na, Pol pie nzaaped ha ri vaa ɗi *ngere tul pedri ka tul nzoɓ mbika lawri ka i mbu tul kji ka Efez na bay haɗa ri vi. ¹⁸ Zadka i tji luo-ε na báyji le, ka baa ha ri mii: «Baari na, i ko simseɗ bi báy ɗol bi ka mi ɗoke sakra baari, báy titire nam ka mi vike kuɗu zad Azi key na ndaw. ¹⁹ Mi ɗin tul-i mi ɗaa ped ha Ngerembay báy mbii nun, a mi ko seke fe ngi-ngji bay tul Zibri ka i leke bay bay ɗaa fe zinj mi. ²⁰ I ko ndaw, bayri ka'a ba kere baari na, mi muu ri mbijw ya. Mi ka-kaake riw bele ha ri, a mi fere ri fe ka zad ruo ndaw, ka bil hul baari ndaw pi. ²¹ Banguɗo na, mi ɗi Zibri báy bari ka i ba Zib ya ndaw na, bay haɗa ri suo ker bay bari ka tul fe ɗaa kaaya bari, i fere suo-ri ba luo Ngerewuru, a i ɗaa law-ri bo tul Ngerembay naari Zezu.»

²² «Timbede key na, mi seke ba Zuruzalem ro munu ka Tem Law Pie ha mi ɗaa, taɗ koko fe ka'a tji tul-i ka ɗi. ²³ Roo le, mi ko le, bay puo puo na, Tem Law Pie baka mi mii, ɗaa mi bo hul sal, bay koko seke fe na, ɗo giyan mi. ²⁴ Bi na, kaw kumnun, mase huɗ hoy kara ɗaa fe mbijw ya. Roo le, fe ka mgba law-i ngo-ngon bay ɗaa na, ba ɗro bie ped ka Ngerembay Zezu pon zuo nduo-i bay haɗa mi ɗaa. Pedke na ba ka-kaa Bay Kere ka se tul law kere Ngerewuru.»

²⁵ «Zadka mi ɗo sakra baari na, mi fere ri bay ka se tul reke mbay Ngerewuru. Roo le, timbede key na, mi ko le, ka sakra baari na, nzoɓ ti koko mi mbaa wum. ²⁶ Be ze, mi baa ha ri vuri key ta-taɗ: zadka nzoɓ mbijw ka sakra baari key wuru faa le, bayke ti tul-i ya, ²⁷ bay ji le, feri riw bele ka Ngerewuru leke bay ɗaa na, mi ka-kaake ha ri mi muu ri mbijw ya. ²⁸ I nze báy suo-ri, kakalke le, bay tul nzoɓ mbika lawri riw bele ka Tem Law Pie pon ri zuo nduo-ri, bay haɗa ri nda faa pol-ri munu ka nzoɓri koroke fe hol bari. I ko-kom ba tul nzoɓ mbika lawri ka i mbu tul kji ka i vi ba taa Ngerewuru báy faa sim Vi-e ka uo ka tul puu say huɗ na. ²⁹ Mi ko le, zadka mi zol mi pon ri na, nzoɓ law mgborori ka i ɗo munu ba vay koyri na, i vi sakra baari i ndor fal-ri kpuru bay ɗaa seke zinj ri. ³⁰ Nzoɓ haneri ka sakra baari kji hoy kara, i uru bay kud bay gbad gbad bay ulake nzoɓ mbika lawri bay faa ri zuo fal-ri. ³¹ Munu zu le, i kaw bay nzaa bal-ri kekeke. I ha law-ri ka ker se tul ɗol bi ka sakra baari ka mi ɗaa mbiimbam say báy bay ka mi fere ri mbijw mbijw riw bele sun bay bisie banguo báy mbii nun-i na.

³² «Timbede key le, mi ala ri zuo bil nduo Ngerewuru bay haɗa ni ka koro ri báy law kere be. Ka ɗo báy hurusuo ka bay haɗa ri ngon ba pola pola ndaw, bay haɗa fe kereri ka'a koro bay haɗa nzoɓ taa beri

riw bele na, ì zìj ndaw. ³³ Kɔn lari ɓaari, mase feziŋa ɓaari, mase gari ɓaari na, ɗaa m̄ mbijw ya. ³⁴ Baari hoy kara ì kɔ ndaw, nduo-i k̄ ze m̄ ɗaake pef bay tul fe ká puo m̄ ndaw, bay tul nzobri ká i ɗo zìj m̄ ndaw pi. ³⁵ Bi na, ferì riw bele ká m̄ ɗaa na, m̄ k̄eke r̄i bay haŋa r̄i ɗaa mini key ndaw, í sóke nzobri ká h̄urusuo-ri tiya, í k̄erke bay se tul bayri ká Ngerembay Zezu k̄i s̄uo-ε baa mii: “Mbika fe bay haŋa nzoɔ na ɓa suoriya ɓamba, mba yaŋake.”»

³⁶ Zadka Pol ɓaa bayri na munu ɔ riw bele báyii ɛ, ka huku siri gburuk zìj ri riw bele, a ɗaa nzaa bay kere. ³⁷ Báyii ɛ, ɓari riw bele na i haw r̄ew sadak, í mgbáke nduo-ε zudufu í ul suk-e. ³⁸ I ɗaa síe ŋḡi ɓamba bay tul bay ká'a ɓaa mii, i t̄i kóko nun ɓeri mbáa w̄um na. Fale ku ɛ, i su ni kpuru í séke nzaa bawda tuo ndaw r̄oɔ, í p̄oŋ ni ha ni zol báy.

21

Pol ȳi a se Zuruzalem

¹ Zadka buru p̄oŋ k̄i báy mbii nun, búru kaw ɓil bawda tuo na báyii ɛ, buru se ndoy maa tukufu mbii Kos. Nzaaruoke ku na buru uru búru se tukufu mbii Rode. Úru saa zad nu ku na, buru se puo ká Patara. ² Lεε, buru zìj bawda tuo ká ɗi ká se nun-ε ɓa Fenisi, búru hil búru kaw ɗi a búru zol. ³ Zadka buru ɗo sikɗa maambii na, buru kɔ tukufu mbii Sipir ɗo ɓa nduo gel, a búru se nun buru mak ɓa tusiri ká Siri, búru t̄ji puo ká Tir. Buru ɗira ká ɗi, bay j̄i ɛ, ɓa zad ká i f̄aa sobari saa ɓil bawda tuo ká ɗi. ⁴ Ká Tir na buru zìj nzoɔ mbika lawri ká ɗi, a búru kaw zìj ri nam t̄oɔ say. Lεε, Tem Law Pie suru ri ha ri ɓaa ha Pol bay haŋa ni ka se Zuruzalem ya. ⁵ Roo ɛ, zadka buru ɗaa nam ɓa t̄oɔ say na báyii ɛ, buru uru búru mbi faa, ɛ, ɓari riw bele báy máy ɓariri báy vu ɓariri na, i su buru kpuru ha buru t̄ji saa ɓil ŋgerepuo na. Zadka búru

k̄iri búru t̄ji nzaa maambii na báyii ɛ, buru huku siri ká nzaa kporo, búru ɗaa nzaa bay kere ká ɗi. ⁶ Fale ká buru wada k̄i mbijw mbijw riw bele na ndaw r̄oɔ, búru p̄oŋ k̄i búru hil búru kaw ɓil bawda tuo na. A ɓari na laa ɛ, i ȳi faa puo ɓari.

⁷ Buru uru ká Tir na, búru se báy bawda tuo ɓa pola kpuru t̄ji Tolem̄ay. Zadka buru t̄ji ɗi na, buru hii soko ha yu bururi a búru kaw zìj ri nam mbijw. ⁸ Nzaaruoke na, buru uru ká zad nu ku búru se kpuru, búru t̄ji ŋgerepuo ká Sezare. Buru se luo Filiɓ ká ɓa nzoɔ káa Bay Kere, búru naa luo-ε. Ba ɓe ká sakra nzobri ká t̄oɔ say ká i nan ri ká Zuruzalem na. ⁹ Be na, ka ɗo báy led máy tikɗiri ɓa niŋ ká i ya bay saa nzaa Ngerewuru í ɓaa ha nzoɔri. ¹⁰ Buru kaw ɗi kpuru nam buru maa fe báyii ɛ, nzoɔ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru mbijw, riŋ-ε ɓa Agabus uru saa kudufu zad ká Zude a ví zìj buru ká ɗi. ¹¹ Lεε, ka mbi sal ɓil huɔ Pol a sínke ɓal-eri báy nduo-eri k̄i s̄uo-ε a ɓaa mii: «Ì kɔ, bay ká Tem Law Pie tina máake na ze ɗo key: nzoɔ sal ɓil huɔ key na Zibri ká Zuruzalem i sín ni faa mbijw munu ká m̄ sín ɓal-iri báy nduo-iri key, í ala ni ɓo nduo nzobri ká i tuu Ngerewuru ya.» ¹² Zadka buru laa bayke munu na báyii ɛ, búru k̄iri ká buru ɗo zadɛ na, buru kod Pol bay haŋa ni ka se Zuruzalem ya. ¹³ Roo ɛ, Pol ȳiŋra báy bay ha buru mii: «Bay j̄i ndaw r̄oɔ, ì r̄e-r̄ew í ɗaa ha law-i kuŋ mbii gbad mini key ɛ? Bay tul riŋ Ngerembay Zezu na, m̄ ɗo ɗi ya bay haŋa ri sín m̄ sín hoy ya, roo ɛ, huɗ hoy kara m̄ ɗo ɗi ya bay huka ká Zuruzalem.» ¹⁴ Munu ká buru zìj faa ká bay mbaka tul-e ya na, buru p̄oŋ nzaa kóɗ ni búru ɓaa mii: «Ndad bay haŋa Ngerembay ka ɗaa munu ká law-ε hii.»

¹⁵ Fal namri ká kal na ku báyii ɛ, buru leke fe bururi a búru uru búru zol ɓa Zuruzalem. ¹⁶ Nzoɔ mbika law haŋeri ká Sezare su buru se puo

Manasɓn ká ɓa nzoɓ ká Sipir, a ɓa nzoɓ mbika law ká piɛɗ lew hoy, a ha ɓuru naa luo-ε.

¹⁷ Zadka ɓuru tji Zuruzalem na, yu ɓururi ká di i mɓa ɓuru ɓáy suoriya. ¹⁸ Nzaaruoke na ɓáyji le, Pol se ziŋ ɓuru se puo Zak, ká *ngere tul pedri riw bele do mbú kji ká di. ¹⁹ Pol daa soko ha ri, a kji fal feri riw bele ká Ngerewuru daa ká sakra nzobri ká i ɓa Zib ya ɓáy nzi-ε lem lem ɓáy faa ped be na ha ri laa. ²⁰ Zadka i laa ɓayke na ɓáyji le, i pisi Ngerewuru i ɓaa mii: «Yu ɓuru, mù ko nzobri ɓa mina mina ká sakra Zibri key ze i daa law-ri ɓo tul Zezu le! Roo le, ɓari riw bele na, i ɓa nzobri ká i nduɔ ká tul *bol kusol *Moyze. ²¹ Bari na, i laa ɓay ká se tul-a mii, mù fere Zibri riw bele ká i kaw sakra nzobri ká i ɓa Zib ya na, ha ri poŋ bol kusol Moyze, a mú ɓaa ha ri ɓay haŋa ri kuŋ ngori vu ɓariri mbăa ndaw, ɓay haŋa ri daa fe saw puo naari mbăa ndaw pi. ²² Náa dáari mina ro le, ɓay ji le, vika ɓo key na, i laa ɓayke ɓa tusue! ²³ Munu zu le, mu daa fe ká ɓuru ɓaa ha mù. Ká sakra ɓuru key na, nzobri ká i mbi nzaa-ri ha Ngerewuru na, i ɓa niŋ. ²⁴ Bo na, mu se ziŋ ri mú sáŋ sùo-ɔ ziŋ ri, roɔ mú puo feri riw bele ká ɓay haŋa ri súuke tul-ri. Be mini ndaw roɔ, nzobri riw bele na, i kóko mù ɓa nzoɓ ká mù do tul fe saw bulu naari mú daa vu mbom ɓo tul bol kusol Moyze ɓanguɔ. Be roɔ i kóko ɓay ɓaa nzobri ká i ɓaa se tul-a na ɓa kúɗ ɓay hoy ɓáy. ²⁵ A ɓay ká se tul nzobri ká i ɓa Zib ya ká i daa law-ri ɓo tul Zezu na, ɓuru mbi nzaa ɓuru pola, ɓuru pie ɓáy mbede ha ri ɓay haŋa ri mɓa sùo-ri ká tul náyri ká nzobri puoke fe ha wuru ɓari ndaw, ká tul sím ndaw, ká tul nayri ká i piri sol-ri ká símke ndiŋ ɓa ɓadi ndaw, roɔ ɓay tul daa nun pie ndaw na.»

²⁶ ɓáyji le, nzaaruoke na, Pol se ziŋ nzobri ká niŋ ku na, i tii saw daa fe saw puo Zibri. Fale le, ka se bil *hul kaŋi Ngerewuru ɓay haŋa nzoɓ

fe poyri ko nam ká i óroke daa fe saw puo na. Ba nam ká ɓari nzoɓ fe poyri puoke fe ɓay tul-ri mbjw mbjw riw bele.

I mɓa Pol ká bil hul kaŋi Ngerewuru

²⁷ Zadka nam ká tɔno say na tòn deɓ ɓay haŋa óro bie nam sáŋ sùo-ri maa ɓáyji le, Zibri ká i uru saa kudu zad ká Azi na, i ko Pol do bil *hul kaŋi Ngerewuru. Leε, ɓari na i suru tigbaa ruɔ nzobri riw bele i mɓa ni ²⁸ i daake fe belen belen mii: «Nzobri ká *Izarayel, i ví so ɓuru! I ko ledɓan ni key, ka se ɓáy zadri riw bele a ka-káa ɓay a úlake nzobri riw bele se tul led Izarayelri ndaw, se tul *bol kusol *Moyze ndaw, se tul hul kaŋi ni key ndaw pi. Ka daa kpuru ha nzobri ká i ɓa Zib ya hoy kara, i vi bil hul kaŋi Ngerewuru, i ɓieke zad ká do ɓod ɓa taa be na.»

²⁹ (I ɓaa munu, ɓay ji le, ká pola na i ko Torofim ká ɓa nzoɓ ká Efɛz na do ziŋ Pol mbjw hoy ká bil ngerepuo na ku. I ker i ɓaa mii, Pol ha ni rii a se bil hul kaŋi Ngerewuru na.)

³⁰ ɓáyji le, nzobri ká bil ngerepuo ku na riw bele uru gbaw, a i duu ɓáy zadri riw bele nzal nzal ɓa tul-e. I mbu so tul Pol na i mɓa ni i kuɔ ni i tiike ni saa hul kaŋi Ngerewuru na ɓa zad kji ngereŋ, a i dar faa hulri ɓa vaa hoy gbukru gbukru do di. ³¹ Zadka i do nzáa faa ɓay ika ni na ɓáyji le, ɓay tɔɔ ɓo suku ngerezoɓ yum ká Rom ká do Zuruzalem mii: «Nzobri riw bele ká bil puo ká Zuruzalem na, i se tul kji hali hali.» ³² Zade ku hoy le, ka nan nzoɓ yumri ɓáy ngere tul nzoɓ yumri zuɔ tul-e a dũuke ɓa luo ruɔ nzobri na. Zadka ruɔ nzobri ko ngere tul nzoɓ yumri ɓáy nzoɓ yumri na ɓáyji le, i poŋ nzaa ɓod Pol na. ³³ ɓáyji le, ngere tul nzoɓ yumri soro ɓa lakun-ε a mɓa ni, a mbi nzi-ε ha ri siŋ ni ɓáy sal lari ɓa sidfi. Fale le, ka vbi ri mii: «Ka ɓa ve le? Mase fe ji ze ka daa le?» ³⁴ Nzoɓ haŋa haŋa kara daa fe ɓáy nzi-ε belen

beleŋ í láake k̄i ya, le, ngerɛ tul nzoɓ yúmri mbi nzaa ha ri mgba Pol na í t̄iike ni ká sakra ruo nzoɓri ɓa zad káw nzoɓ yúmri ká siya, ɓay j̄i le, ka ziŋ faa ká ɓay láa saŋ ɓayke ɓa tusue ya ɓay tul nzoɓri ká i se tul k̄i hali hali na. ³⁵ Zadka i t̄ii ɓáy Pol na kpedere ká saŋ sólo ká ɓay hil ɓa siya na ɓáyji le, nzoɓ yúmri mbi ni zúruru, ɓay j̄i le, ruo nzoɓri nzuu k̄i nzid̄ nzid̄. ³⁶ Ruo nzoɓri ká t̄oŋ bolri na, i ɗaa fe beleŋ beleŋ í ɓaa mii: «I ni i k̄i ha ɓuru!»

Pol ɓaa ɓay ká ɓay yaŋake sùo-ε

³⁷ T̄oŋ nd̄ji mini key ká ɓay haŋa Pol se ɓil hul ká siya na ɓáyji le, Pol vbi ngerɛ tul nzoɓ yúmri na mii: «Lεε, mù ti p̄oŋ faa ha m̄i ɓaa ɓay ɓi key nd̄ji ha mù laa ya le?» Lεε, ngerɛ tul nzoɓ yúmri na ȳiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Yee, mù ko nzaa gerek nd̄aw zey kéle? ³⁸ Munu le, mù ɓa nzoɓ ká tusiri Ezibte ká uru ziŋ nzoɓ réke tul puori ká timbeɗe key ká'a ha nzoɓ ika nzoɓri se ɓil law kor ɓa isoɗ duo zad̄ niŋ na ya (4.000).» ³⁹ Pol ȳiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «M̄i ɓa Zib ká i mboŋ m̄i ká Tars ká tusiri Silisi. M̄i ɓa led̄ ɓil puo ká ɓil ngerɛpuo ká Tars na key k̄i. M̄i kod̄ mù, mu p̄oŋ faa ha m̄i ɓaa ɓay ha ruo nzoɓri key na i laa.» ⁴⁰ Ngerɛ tul nzoɓ yúmri ha Pol ɗo tul sólo ká siya zeleŋ, a laŋ nduo-ε ɓa luu ruo nzoɓri ha ri taŋ s̄em riw bele. Zadka nzaa roɗi kuŋ na ɓáyji le, Pol mbi ɓay ɓáy nzaa eboro mii:

22

¹ «Baari yu-iri ɓáy ɓaari, ì laa ɓay ɓi ká m̄i ɓaa ha r̄i timbeɗe key ɓay yaŋake sùo-i na.» ² Zadka ruo nzoɓri laa mii, ka ɓaa ɓay ɓáy nzaa eboro na ɓáyji le, zad̄ ɗo k̄ununu. Ro, Pol mbi ɓay a ɓaa ha ri mii: ³ «Bi na, m̄i ɓa Zib ká i mbón̄ m̄i ká Tars ká tusiri Silisi. Roo le, i hol m̄i ká Zuruzalem key, a mí kaw saŋ ɓal *Gamaliyel ha ni fere m̄i *bol kusol bulu naari na ɓáy zad̄e ŋgid̄ bele.

Mi p̄oŋ sùo-i ɓáy k̄er ɓay ɓi riw bele ha Ngerɛwuru munu ká ɓaari riw bele ká vuri key nd̄aw. ⁴ M̄i ɗaa nun nzoɓri ká i mbi Faa Ngerɛmbay Zezu tuo síe ha ri hu, mí mgba w̄arari ɓáy máyri, mí siŋ ri mí ɗaa ri zuo hul sal. ⁵ Ngerɛnzoɓ *fe poy luye ɓáy *nzoɓ k̄uŋ sal ɓay luyeri riw bele kara, i naa hoɗo ɓay ɓi mii, m̄i ɓaa sùo ɓay. M̄i yaŋa mbeɗe ká nduo-ri ɓay séke ha yu ɓaari Zibri ká Damas, a mí se ɗi ɓay mgbaka nzoɓ mbika lawri ɓay siŋ ri ɓáy sal lari, ɓay f̄a ri ɓay víke ri Zuruzalem ɓay ɗaa ri se-se.

⁶ «Munu ká m̄i se faa koɓ roɓay, a mí ɗo ɗi ya deb̄ ɓáy Damas, ɓáy síe ká ɗo law tul na ɓáyji le, zad̄e ku hoy zad̄ hie gberere saa nulue a kiri m̄i gbuk. ⁷ M̄i lie rad̄ ɓo siri, le, m̄i laa kusol nzoɓ ká ɗi m̄i mii: “Sol! Sol woo! Bay j̄i nd̄aw roo, mù ɗaa nun-i tuo síe munu le?” ⁸ Lεε, m̄i ȳiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: “Mbay, w̄a, mù ɓa ve le?” ɓáyji le, ka ȳiŋra ɓáy ɓay ha m̄i mii: “M̄i ɓa Zezu ká Nazareɗ ká mù ɗaa nun-i tuo síe na zu.” ⁹ Nzoɓri ká i ɗo ziŋ m̄i na, i ko zad̄ ká hie, roo le, kusol nzoɓ ká ɓaa ɓay ziŋ m̄i na i laa ya. ¹⁰ ɓáyji le, m̄i vbi ni mii: “Mbay, w̄a, m̄i ɗaa mina ro zey le?” Lεε, ka ȳiŋra ɓáy ɓay ha m̄i mii: “Uru siya mú se Damas, le, i k̄ie mù feri riw bele ká m̄i leke ɓay haŋa mù v̄a ɗaa na ɓáy.” ¹¹ Munu ká m̄i ko zad̄ ya ɓay tul zad̄ ká hie gberɛŋ ká nun-i na, ɓaw sed̄ biri mgba nduo-i mgba roo í kuo m̄i í séke Damas na ɓáy.

¹² «Lεε, nzoɓ mb̄iw ɗo Damas ku riŋ-ε ɓa Ananias, ka ɓa nzoɓ h̄je Ngerɛwuru, a ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusol naari ɓáy zad̄e ŋgid̄ bele, ha Zibri riw bele ká Damas ɓaa ɓay ɓe ɓáy kere. ¹³ Ka ví ziŋ m̄i a ɓaa ha m̄i mii: “Yu-i Sol, mu mgbuɗa nun-a mú ko-kóm.” Zad̄e ku hoy m̄i ura nun-i mí mgbuɗa, le, m̄i ko zad̄ a mí ko ni. ¹⁴ ɓáyji le, ka ɓaa ha m̄i mii: “Ngerɛwuru bulu naari na náa mù piɗɗ lew hoy ɗo ɓoɗ, ɓay haŋa mù ko law h̄iyya ɓe, ɓo mú ko

Zezu, ká be huo-ε hoy ba nzoɓ fe d'áa báy zadε nzedεm na, bay haɗa mù laa bay ká nzi-ε. ¹⁵ Tusueke le, mù bá nzoɓ nasi bay be bay ka-káa bay feri ká mù kɔ báy nun-a, a mú laa báy suk-a na ká nun nzoɓri riw bele. ¹⁶ A timbedε key na waa, ha ji roo mù giyaɗ báy le? Mu úru siya mu d'i riɗ Ngerembay ha ri d'aa tul-a nduo mbii ha Ngerembay ka waa feyaa bori riw bele ká bil law-a ha mù."

¹⁷ «Fale ká bole d'i maa fe na báyii le, m'i y'i mí se Zuruzalem. Zadka m'i se bil *hul kani Ngerewuru, a mí do d'aa nzaa bay kere na, fe tina nun ha m'i. ¹⁸ M'i kɔ Ngerembay, le, ka baa ha m'i mii: "Mu úru ba vaa mú tji saa bil ngerewu ká Zuruzalem key, bay ji le, bay ká mù baa se tul-i na, nzoɓkeri ti yaɗa ya." ¹⁹ Leε, m'i yinra báy bay ha ni mii: "Mbay, bari na i kɔ ta-taɗ, ba bi kɔ ze m'i se bil *hul mbu kɔ bariri, mí mgba nzoɓri ká i d'aa law-ri bo tul-a, mí d'aa ri zuo hul sal, a mí nda ri ndaw. ²⁰ Zadka i mgba Etjen ká ba nzoɓ nasi bay bo, i i ni na kara m'i do zadε, mí hii bayke zin ri, a mí koro gari bari nzoɓ ika niri na." ²¹ Báyii le, Ngerembay baa ha m'i mii: "Úru siya mú se, bay ji le, ba bi kɔ ze, m'i pie mù d'i se luo nzoɓri ká i ba Zib ya."»

Pol báy ngerε tul nzoɓ yumri

²² Ruo nzoɓri te suku-ri kpuru, i laa bay ká tji ká nzi-ε ká'a baa mii, Ngerewuru pie beri ba luo nzoɓri ká i ba Zib ya. Be nu ku ro, i tii saw baa bay báy nzaa-ri riw bele gbaw mii: «Nzoɓ ká mini na, ndad bay haɗa ni ka ti tusiri key ya! Mgba ni i i ni, ka maa bay káw kumnun ya!» ²³ Ro, i yiw fe i nan gari bari i vbuku ba siya, roo i faa siri i mii ba tul-ri ndaw. ²⁴ Be ze ha ngerε tul nzoɓ yumri na mbi nzi-ε bay haɗa ri mgba Pol i séke ni bil hul káw nzoɓ yumri ká do siya kávbaw ndaw roo, bay vbika ni bay báy ndoy bay kóko

saw fe ká ruo nzoɓri guuke fe mini ká tul-e na. ²⁵ Roo le, zadka i mgba Pol i sin ni bay ndaka ni na báyii le, ka vbi ngerε tul nzoɓ yumri ká do pol-e na mii: «Nzoɓ ká nzoɓ réke tul puo ká Rom kɔ ni ba led bil puo na waa, baari do báy faa bay ndaka ni taɗ bay ká i d'aa bo tul-e hoy le?» ²⁶ Zadka ngerε tul nzoɓ yumri laa bay ká Pol baa munu na báyii le, ka duu a se luo ngerε tul-e a baka ni mii: «Mu d'aa mina báy sù-o key le? Ledban na, i kɔ ni ba led bil puo ká Rom!» ²⁷ Leε, zadε ku hoy ngerε tul nzoɓke na uru a vi luo Pol, a vbi ni bay mii: «Mu baa ha mi laa! Waa, mù ba led bil puo ká Rom kɔ le?» Pol yinra báy bay ha ni mii: «U-uu, be kɔ zu.» ²⁸ Báyii le, ngerε tul nzoɓ yumri na mbi báy a baa ha ni mii: «Bi na, m'i faa lari ngi-ngi mí puo ndaw roo, ha ri kɔ m'i ba led bil puo ká Rom báy.» Leε, Pol yinra báy bay ha ni mii: «Bi le, báy mbona bi hoy, i kɔ m'i ba led bil puo ká Rom.» ²⁹ Zadε ku hoy nzoɓri ká i hii bay vbika ni bay báy ndoy na, i naa sù-ri ká lakun-ε. A ngerε tul nzoɓ yumri na, zadka'a kɔ Pol ba led bil puo ká Rom na báyii le, hie d'aa ni ngi bamba, bay ji le, ka ha ri mgba ni i sin ni bay sal lari.

Pol kaw pol nzoɓ kún sal bay luyeri ká luo Zibri

³⁰ Ngerε tul nzoɓ yumri na hii bay kóko, bay ji kɔ roo Zibri dáake bay bo tul Pol le! Sawke mini ze, nzaaruoke na báyii le, ka ha ri hina sal lari ká i sinke ni, a mbi nzi-ε ha *ngerenzob fe poyri báy *nzoɓ kún sal bay luyeri riw bele ha ri mbu kɔ. Fale ku roo, a sùu Pol a víke ni a d'aa ni do pol-ri.

23

¹ Pol na kɔ-kóm ba luo nzoɓ kún sal bay luyeri a baa ha ri mii: «Yu-iri, báy kér bay ká *taɗ kad kad ze, m'i séke simsed ká saw bal Ngerewuru kpuru tji vuri key.»

2 Lɛɛ, ɲgerenzob fe poy luye ká ɓa Ananiyas mbi nzi-ɛ há nzoɓri ká i kaw lakun Pol na nda tinzi-ɛ wɔɔ ɔɔ ɔɔ. ³ Báyyi lɛ, Pol ɓaa há ni mii: «Bo ká mù ɔɔ munu ɓa tɔy kere ká ɓo tupal hoy na, ɲgerewuru a ndáka tinzaa-a báy. Mù kaw ɓay kún sal ɓay ɓo tul-i munu báy faa *bol kusol naari na, roo lɛ, mù wad tul bol kusolke na mú ha ri nda mǐ.» ⁴ Lɛɛ, nzoɓri ká i kaw ɔɔ ya báy lakun-ɛ deɓ na i ɓaa há ni mii: «ɲgerenzob *fe poy luye taa ɲgerewuru zu waa, mù rad ni lɛ woo!» ⁵ Báyyi lɛ, Pol yɲɲra báy ɓay ha ri mii: «Yɲ-iri, mǐ kɔ ni ɓa ɲgerenzob fe poy luye lɛ, mǐ ti ɓáa munu ya, ɓay yi lɛ, mǐ kɔ ndaw, i ɔaa ɔɔ ɓil mbede ɲgerewuru mii: “Mbay tul nzoɔ ɓori na, mù ti ɓáa ɓay kaaya se tul-e munu ya*.”»

⁶ Pol na kɔ ndaw, nzoɓri ká i ɓa nzoɔ kún sal ɓay luyeri na, nzoɔ haneri ɓa *Sadusiri, a nzoɔ hawri ɓa *Fariziri. Saɯke mini ze, ka ɓaa ɓay belɛn ɓa siya ha ri mii: «Yɲ-iri, ɓi na mǐ ɓa Farizi, a mí ɓa vu ɓil Fariziri! Bay tul ɔáa law nzokɔ te tul tɲi nzoɓri saa luɔ hud na ze, i ɔáake ɓay ɓo tul-i ká vuri ká pol-rǐ key!» ⁷ Zadka'a ɓaa ɓay key na munu báyyi lɛ, Fariziri báy Sadusiri na, i may kǐ ɓayke ká zad mbú kǐ há nzoɓri téke ɓil kǐ. ⁸ (I may kǐ ɓay, ɓay yi lɛ, Sadusiri kɔ i ɓaa mii, nzoɔ hudɛri ti tɲi saa luɔ hud kpaya ya mgbaɲ. Led nzaapedri ká nulue báy temri kara tiya ndaw. Roo lɛ, Fariziri na i ɔaa law-ri ɓo tul fe niri na key riw bele). ⁹ Máj ɓayke ku na ɲgɔɲ ɓamba tasiri há zad ɔɔ giɲgiɲ. Nzoɔ fére nzoɓri bol kusol haneri ká i ɓa Fariziri na, i uru siya i ɓaa ɓay báy ɲgónke há nzoɓri mii: «Ledban key na ɓuru ziɲ kaaya ɓe mbɲw ya! Kɔ ya lɛ, tem, mase led nzaaped ká nulue ze ɓaa ɓay há ni.» ¹⁰ Máj ɓay ɓari na ɲgɔɲ ɓamba tasiri há ɲgere tul nzoɔ yumri na ɔaa hɲe a ɓaa mii, kɔ ya lɛ, i mgbaka Pol na i gɔɔ ni

mbedke mbedke. Saɯke ze, ka há kuɔ nzoɔ yumri se i vaa mgba Pol ká sakra ɓari na, a i se ziɲ ni ɓil hul káw nzoɔ yumri ká ɔɔ siya na roɓay.

¹¹ Sunke ku na báyyi lɛ, ɲgerembay tɲi tul Pol a ɓaa há ni mii: «Siɲ law-a, ɓay yi lɛ, nasi ɓay ɓi ká mù ɓaa há nzoɓri ká Zuruzalem key na, ɔɔ nun haɲa mù ɔaa munu ká Rom ndaw.»

I leke ɓay mgbaka Pol ɓay ika ni

¹² Zadka nzaaruo sil há síe tɲi na báyyi lɛ, Zibri mbu kǐ i sɲ mɲiri zuo nduo kǐ i ɓaa mii: «Náa súri fe ya ndaw, náa nzóri mbii ya ndaw, kpuru maa báy ika Pol ndaw ro.»

¹³ Nzoɓri ká i leke ɓay ika ni na i kal siɲ niɲ. ¹⁴ Ro, i vaa ziɲ *ɲgerenzob fe poyri báy ɲgere Zibri i ɓaa ha ri mii: «Buru na, ɓuru mbi nzaa ɓuru ɓúru sɲ mɲiri zuo nduo kǐ ɓay suna fe ya kpuru ɓo, ɓúru i Pol na ndaw ro. ¹⁵ Munu zu lɛ, ɓaari báy *nzoɔ kún sal ɓay luyeri na, i pie nzaaped timbede key há ɲgere tul nzoɔ yumri há ni ka tina Pol a víke ni pol-rǐ key munu riɲ fe ká i hii ɓay békle fe ɔáa ɓeri lem lem báy zadɛ. A ɓuru lɛ, pola roɔ ɓay haɲa ni ka vi lɛ, ɓuru ɔɔ ɔɔ ya ɓay ika ni.»

¹⁶ Zadka vu tinam Pol laa ɓay ká i leke ɓay ika ni-ɛ na munu báyyi lɛ, ka zɔl a vaa riɲ ɓil hul káw nzoɔ yumri na, a ɓaa ɓayke há ni.

¹⁷ Báyyi lɛ, Pol ɔɔ ɲgerenzob yum mbɲw munu a ɓaa há ni mii: «Mu sùu led kuban key na mú séke ni luɔ ɲgere tul nzoɔ yumri, ɓay yi lɛ, ka ɔɔ báy ɓay hane ɓay ɓáa há ni.» ¹⁸ Lɛɛ, ka sùu led kuban na ɓo pol-e a séke ni luɔ ɲgere tul-e a ɓaa há ni mii:

«Pol, nzoɔ ká naa hul sal na ɔɔ mǐ, a kɔɔ mǐ ɓay haɲa mǐ sùu led kuban key na, mí víke luɔ-ɔ há ni ɓaa ɓay há mù laa.» ¹⁹ Báyyi lɛ, ɲgere tul nzoɔ yumri mgba led kuban na báy nduo-ɛ, a tɲike ni ɓa nzaa zad ndɲi, a vbi ni ɓay mii: «Bay yi roɔ, mù vi ɓay ɓáa há mǐ lɛ?» ²⁰ Lɛɛ, led kuban

* 23:5 23.5 Tɲi keɛ 22.28.

na yijira báy bay ha ni mii: «Zibri sin tul bay bay kóɔf mù ɓo, ruo báyii le, mu tína Pol ha ni se zad kúnj sal bay luye munu ká i hii bay békle fal bay be lem lem ha ni ɔo báy zadɛ na. ²¹ Roo le, ɓo na, mu hii puu bay bari na ya, bay ji le, nzobri kal sín ninj ká sakra bari ku i muu sùo-ri bay ɗáa fe seke zinj ni. Bari na, i su mijiri zuo nduo kji bay suna fe ya ndaw, bay nzoko mbii ya ndaw kpuru bay ika Pol na ndaw ro! Timbede key na, i giyan kekeke bay láa nzaa-a kji hoy.»

²² Ngerɛ tul nzob yumri na baka led kuban na ngɔ-ngɔn bay haɗa ni ka baa bay key na ha nzob mbijw ka laa ya. Fale ku le, ka pɔn ni ha ni zol.

I soro Pol se Sezare

²³ Fale ku le, ngerɛ tul nzob yumri na di ngerenzob yumri sidi a baa ha ri mii: «I léke sùo-ri i mbu nzob yumri ba isod sidi, nzob piriri ba sín tɔnɔ say ndaw, roo nzob nzawri ba isod sidi ndaw, a i ɔo di ya bay seke ba Sezare sun key báy huu mgban ká'a táa korok. ²⁴ I léke piriri ha Pol ka seke báy kere dekeke ha fe mbijw kara ka zaa sùo-ɛ ya, a se luu Felis ká ba nzob réke tul puo.» ²⁵ Ka ɗaa mbede bay pie ha Felis. Bay ká'a ɗaa ɔo bil mbedeke na ze ɔo key:

²⁶ «Bi Kolod Liziyas, mi ɗaa mbede key ha mù ɓo Felis, nzob réke tul puo ká mù ba nzob luye na, mi hiike soko ngi-ngji ha mù.

²⁷ Ledban ká mi pie ni ha mù na, Zibri mgba ni i hii ika ni. Zadka mi laa mii, ka ba led bil puo ká Rom na báyii le, mi faa nzob yum biri mi seke mi yake tul-e, a mi naa ni saa nduo-ri. ²⁸ Munu ká mi hii bay kóko saw fe ká Zibri ɗáake bay ɓo tul-e na, mi mgba ni mi seke ni luu nzob kúnj sal bay bari na. ²⁹ Leɛ, bay ká i ɗaa ɓo tul-e na ɔo bay tul *bol kusol bari kji hoy ɓo, ba bay ká maa ɗáake bay hud ɓo tul-e ya ndaw, bay haɗa ni ka náake hul sal ya ndaw pi. ³⁰ Zadka

mi laa mii, Zibri sin tul bay bay ika ni na, mi pie ni ba vaa munu hoy ha mù, a mi baa ha bari ká i ɗaa bay ɓo tul-e na mii, i se luu-ɔ kji ndaw roo, i vaa baa bay bari na ha mù laa báy. Soko ro zu.»

³¹ Báyii le, nzob yumri na i ɗaa fe ká'a baa ha ri na. I sùu Pol ká sunjke ku hoy i seke ni kpuru i tjiike puo ká Antipatis. ³² Nzaaruoke na, bari nzob yumri ká i se báy bal-ri na i yji faa puo, a i pɔn nzob piriri se zinj Pol nun-ri ba pola. ³³ Zadka bari nzob piriri na i tji Sezare báyii le, i vaa zuda mbede na nduo nduo nzob réke tul puo a i ɗaa Pol nduo nduo-ɛ. ³⁴ Zadka'a kji mbede na ɔ riw bele na báyii le, ka vbi Pol bay mii: «Mù ba nzob ká kuɗu zad ká haa le?» Zadka'a laa mii, ka ba nzob ká tusiri Silisi na báyii le, ³⁵ ka baa ha ni mii: «Zadka nzob ɗáa bay ɓo tul-ari na, i vi roo mi ɗáa bay ɓo na báy.» Leɛ, ka mbi nzi-ɛ bay haɗa ri koro Pol ɔo bil boro mbay ká bil pile mbay *Eroɔf.

24

Zibri ɗaa bay ɓo tul Pol

¹ Fale ká ɗaa nam ndebe na báyii le, Ananiyas ká ba *ngerenzob fe poy luye na se Sezare. Ngerɛ Zib haneri báy nzob mbijw ká rin-ɛ ba Tertulus ká ko *bol kusol Romri báy zadɛ a ba nzob yaɗa tul nzob na, i se zinj ni i vaa kie sùo-ri ká pol Felis nzob réke tul puo na bay ɗáa bay ɓo tul Pol. ² Zadka'a di Pol vi na báyii le, Tertulus tii saw ɗáa bay ɓo tul-e a baa mii: «Bo Felis ká mù ba Mbay luye, taambol ɓo ze dekeke ɗoƙe tusiri buru key ha buru kaw báy law pie kpala kpala. Taambol nun nzem ɓo kji ze, mù lékeke feri ká tusiri buru na ha ni ɔo ba fie. ³ Bay tul feri riw bele ká buru zinj báy namri riw ndaw, báy zadri riw bele ndaw na, buru ɗáake law buru ɓo tul-a. ⁴ Roo le, buru hii bay kúnj mù kaw bole di bamba ya. Bay buru ndji ɔo ku, buru hii bay haɗa mù laa

ziɗ buru. Mbay nzoɓ law kere, mu iki law-a ɓo mú laa haɗ ka ndii key ziɗ buru.

⁵ «Buru na, buru ziɗ ledban key na ɓa nzoɓ ɗoko law nzoɓ, a wal nzoɓri kperke kperke ka sakra Zibri riw bele ka tusiri key. Be na, ka ɓa nzoɓ ndaka faa pol ha Zibri fere ker bay bari i se fal nzoɓ ka Nazareɗ na. ⁶ Ka nzaa faa kpuru, bay daa bibe ɓo tul *hul kani Ngerewuru buru ka tan kaɗan na, le, buru mgba ni ka di. [Buru hii bay kun bay ɓo tul-e munu ka bol kusol buru kie, ⁷ roo le, Liziyas ngere tul nzoɓ yumri na, tii tul buru hiyaw a vi naa ni bay wara har saa nduo buru, a yaa tul-e. ⁸ Fale ku le, ka mbi nzi-ε ha buru nzoɓ daa bay ɓo tul-eri na, ha buru vi pol-a ki ndaw ro.] Bo ki mu vbi ni bay le, mu koka feri riw bele ka buru daake bay ɓo tul-e na ɓa suɔ bay.» ⁹ Zibri riw bele na, i mbu nzaa-ri zuɔ tul bay na i baa mii, ɓa tusue, zaɗe ki zu.

Pol fon bay be ka pol Felis bay yaɗake suɔ-ε

¹⁰ Bayii le, nzoɓ reke tul puo na kaa nduo-ε ha Pol bay haɗa ni baa bay be na, le, Pol baa ha ni mii: «Mi ko mu ɓa nzoɓ kun sal bay ka tusiri key mbiimbam ngii bamba ro. Sawke mini ze, mi daa law-i ɓo tul-a bay law kere mi doka pol-a key bay baake saw bay bi ka bay yaɗake tul-i na ha mu laa ziɗ mi.

¹¹ «Kal nam duɔ fale sidi ya roɓay ze mi se Zuruzalem bay ruo Ngerewuru ka di. Bo ki mu maa bay bekle saw bayke mu ko. ¹² Bi na, i ziɗ mi ba mbiw mini ka bil *hul kani Ngerewuru, mase bil *hul mbu ki Zibri, mase ka bil ngerepuo, ka mi do may bay ziɗ nzoɓ, mase mi mbu nzoɓri ha ri uru bay bay ya ndaw pi. ¹³ Bari key na, i maa bay ziɗ fe ka i daake bay ɓo tul-i timbede key na ya. ¹⁴ Roo le, mi ko fe daa biri key na ka pol-a: Bi na, mi daa ped ha Ngerewuru bulu buru mi seke Faa Ngerembay ka bari na

i baa mii, ɓa faa bibe ker bay nzoɓri. Mi daa law-i ɓo tul bayri riw bele ka i daa do bil *mbede bol kusol ndaw, bay taa *nzoɓ yaɗa bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw pi. ¹⁵ Mi daa law-i nzokdo te tul Ngerewuru munu ka bari na ku, a mi ko mii, be na a haɗa nzoɓ fe daa bay zaɗeri bay nzoɓ fe daa kaayari na riw bele tii saa luɔ hud. ¹⁶ Sawke mini ze, mi daa hurusuo-i tun ki, bay kaw bay ker bay ka tan kaɗ ka pol Ngerewuru ndaw, pol nzoɓri ndaw pi.

¹⁷ «Fale ka daa mbiimbam ngii maa fe ka mi ti Zuruzalem ya na, mi yi saa di mi se bay haɗa fe ka nzoɓ mbika lawri mbu na ha nzoɓri ka i ɓa saw biri ndaw, bay puo feri ha Ngerewuru ndaw pi. ¹⁸ Sawke mini ze, mi doka bil hul kani Ngerewuru mi do daa pedkeri, ze i vi ziɗ mi ka di. Roo le, mi san suɔ-i mi puo fe, a mi daa fe saw puo Zibri na pola ndaw ro mi ri di bay. Roo nzoɓri do ziɗ mi ya ndaw, fe nduo ki kara ti di ya ndaw pi. ¹⁹ Roo le, Zib haneri ka kuɗu zaɗ ka Azi na i do zaɗe. Zaɗka i do bay fe haɗe ka bay daa ziɗ mi le, ɓa bari ki ze, do nun haɗa ri do pol-a bay daa bay ɓo tul-i. ²⁰ Mase, bay nam ka mi kawke pol nzoɓ kun sal bay luye Zibri na, bari ka i do zaɗ ni key na, ndaɗ bay haɗa ri baa bay fe kaaya ka mi daa na ha mu laa. ²¹ Fe mbiw hoy ka mi daa ka namke ku na, ɓa bay ka mi baa bay bawda kusol-i gbarara gbarara ka sakra bari mii: “Bay tul daa law nzokdo te tul tii nzoɓri saa luɔ hud na ze, i daake bay ɓo tul-i ka pol-ri ka vuri key!”»

²² Bayii le, Felis, nzoɓ reke tul puo ka ko Faa Ngerembay maa fe na, ka fon bay Pol na ya, a ha nzoɓri zol a baa ha ri mii: «Zaɗka Liziyas, ngere tul nzoɓ yumri na vi ndaw ro, mi mbika nzaa-i bay tul bay baari na bay.» ²³ Fale ku bayii le, ka mbi nzi-ε ha ngere nzoɓ yum bay haɗa ni ka koro Pol ha ni ka naa bil hul sal ka

nziya ya, a haa faa ha nzoɓ buo-eri ká i hii bay víke báy feri ha ni na ya ndaw pi.

Pol baa bay bay yaanake suo-ε ká pol Felis

²⁴ Nam kal maa fe ndaw roo, Felis vi báy máy be Dursil ká ba Zib. Ka pie nzaaped ha ri vaa dí Pol, a laa bay beri ká se tul daa law bo tul Zezu *Krisi. ²⁵ Roo le, zadka Pol tii saw baa bayri ká se tul simsed ká do báy zadε ndaw, mgbaka suo ká tul fe daa ndaya ndaw báy nam kún sal bay Ngerewuru ká'a ví ndaw na, Felis daa hje a baa ha ni mii: «Mu se mgbum ro. Ze, zadka mi zinj faa le, mi pie ha ri vaa dí mù ba kị báy.»

²⁶ Robay, ka daa law-ε nzokdo te tul Pol a ker mii, ko ya le, a haña beri lari. Sawke mini ze, ka pie nzaaped ha Pol vi luo-ε banquo bay sorori zinj ni.

²⁷ Fale ká mbiimbam kal sidí mini na báyji le, i tina Felis í ha Porsiyus Fetus suo bol-e ba nzoɓ réke tul puo. Felis ká hii bay daa fe ká rii law Zibri na, ka pon Pol naa hul sal na robay.

25

Pol hii bay séke luo Mbay Sezar ha ni daa bay be

¹ Zadka Fetus tji zad ká'a réke mbay ká dí, a daa nam say ká fale na ku báyji le, ka uru ká Sezare a se ba Zuruzalem. ² Zadka'a tji dí na báyji le, *ngerenzob fe poyri báy ngerε Zibri mbi rinj Pol í séke nzaa Fetus ³ í kod ni bay haña ni ka daa fe ká law-ri hii bo, a yjinra Pol vi Zuruzalem ba kị, bay ji le, bari na i leke bay zinj kị pola bay haña nzoɓri muu faa í i ni. ⁴ Roo le, Fetus yjinra báy bay ha ri mii: «Pol na i korɔ ni do Sezare ká lew. A bi kara mi yji bay séke dí ká timbedε key. ⁵ Ndad bay haña ngereri ká sakra baari key i se zinj mi mbijw hoy. Ze zadka ledban na daa fe ká kaaya le, i daa bay bo tul-e.»

⁶ Fetus na daa nam tonɔ sidí, mase duori munu ká sakra bari roo a yji a se Sezare na báy. Nzaaruoke báyji

le, ka tji a vaa kaw zad fón bay a mbi nzi-ε bay haña ri vaa mgba Pol í víke ni ha ni ka káw pol-e. ⁷ Zadka i mgba Pol í víke ni na báyji le, Zibri ká i uru saa Zuruzalem na, i uru vbububu í ví kiri ni í tii saw daa bawda bayri ngji bamba bod bod zuo nzi-ε, roo le, i maa bay kóko fe ká i daake bay bo tul-e na ya. ⁸ Báyji le, Pol mbi bay ká bay yaanake tul-e na a baa mii: «Mì daa fe mbijw ká bay haña bay ka mgbáke tul-i ya. Mì daa fe mí wadke *bol kusol Zibri ya ndaw, mi daa fe mí dieke *hul kani Ngerewuru ya ndaw, a mí tun Mbay Sezar ngeren ya ndaw pi.»

⁹ Báyji le, Fetus ká hii bay daa fe ká rii law Zibri na ka vbi Pol bay mii: «Waa, mù do báy law hiiya ká bay séke Zuruzalem bay haña mi vaa daa bay bori ká zad fón bay na ku ti mbijw ha mù le?» ¹⁰ Leε, Pol yjinra báy bay ha ni mii: «Mì do zad fón bay Mbay Sezar key. Zad ni key ze, ba zad ká do nun haña ri daa bay bi na ká dí. Mì daa kaaya ndji mini kara zinj Zibri ya, bo suo-o kara mù ko ta-tan ndaw. ¹¹ Zadka mi daa fe kaaya ká maa bay haña mi zinj hud le, mi ti máy bay hud bi na ya. Roo le, zadka bay feri ká i daa bo tul-i na ba kúf bay hoy le, nzoɓ mbijw mini kara do báy faa ká bay mgbaka mi bay daa mi bo nduo-ri na ya. Munu le, mi séke báy bay bi key na ba zad áake ha Mbay Sezar ká Rom ze ka daa.»

¹² Báyji le, Fetus mbu kị zinj nzoɓ haña nzaa boko beri ká zad fón bay na. Fale ká i baa bay zinj kị na báyji le, ka yjinra báy bay ha Pol mii: «Zadka mù hii báy haña Mbay Sezar ze ka daa bay bo le, mu séke pol-e ká lew.»

Pol kaw pol Mbay Agiripa

¹³ Fale ká nam kal maa fe na báyji le, Mbay *Agiripa báy Berenis i se Sezare bay hii soko ha Fetus. ¹⁴ Munu ká i daa namri ká dí ngji maa fe na báyji le, Fetus tina fe daa

Pol na ha Mbay Agiripa a baa ha ni mii: «Mì do báy nzoɔ mbjw munu ká zad ni key ká Felis pɔŋ ni naa hul sal. ¹⁵ Zadka mĩ se Zuruzalem na báyii le, *ngerenzob fe poyri báy ngerɛ Zibri mbi riŋ-ε í séke nzaa-i, í vbi mĩ bay haŋa mĩ daa bay hud ɔo tul-e. ¹⁶ Lεε, mĩ yjira báy bay ha ri mii: “Saw buru Romri na buru daa fe munu ya. Nzoɔ ká i mbi riŋ-ε í séke nzaa nzoɔ daa bayri le, buru ha ni do zad fɔŋ bay ká nun nzoɔri ká i daa bay ɔo tul-e na bay haŋa ni ka tina saw feri ká i daake bay ɔo tul-e na, ha nzoɔ daa bayri na i laa. Bo munu ya le, buru ti pɔŋ ni ɔo bil nduo nzoɔri gɔr hoy ya.” ¹⁷ Bari na i vi zinj mĩ ká zad ni key, le, mĩ mgbay roy ya. Nzaaruoke ku hoy le, mĩ se zad fɔŋ bay na, a mí mbi nzaa-i bay haŋa ri mgbay ledban na í vike ni. ¹⁸ A le, nzoɔri ká i daa bay ɔo tul-e na i vi. Lεε, mĩ ker mí baa mii, i daa bawda bay ɔo tul-e. ¹⁹ Roo le, i may bay zinj ni se tul fe saw puo bari ká ba faa kóɔ Ngerewuru bari, a í may bay zinj ni se tul nzoɔ mbjw munu ká riŋ-ε ba Zezu ká hu ká Pol baa mii, ka kaw báy kumnun timbede key na. ²⁰ Bi na, mĩ ko faa békle k̄iri bayri ká mini key na ya. Sawke mini ze, mĩ vbi Pol mii, zadka'a do báy law hiiya le, ka se Zuruzalem ɔo ha mĩ daa bay ɔe na ká di. ²¹ Roo le, Pol hii bay séke báy bay ɔe na ká zad áake, a hii bay haŋa mĩ kɔɔ ni do hul sal ha Mbay Sezar ká Rom ze ka daa bay ɔe. Báyii le, mĩ mbi nzaa-i bay haŋa ri kɔɔ ni kpuru maa nam ká mĩ pieke ni bay haŋa ni ka se luo Mbay Sezar na.»

²² Báyii le, Agiripa yjira báy bay ha Fetus mii: «Bi hoy kara, mĩ hii bay láa bay ledban na ku ndaw.» Lεε, Fetus yjira báy bay ha ni mii: «Roo le, mù láa bay ɔe na báy.»

²³ Nzaaruoke na báyii le, Agiripa báy Berenis i tji báy nzoɔri tururu ká nun nzoɔri, í rii bil bawda *hul mbú k̄i, báy ngerenzob yumri ndaw, báy ngereri ká bil ngerɛpuo ndaw

pi. Lεε, Fetus mbi nzi-ε ha ri tina Pol í mgbay ni í vieke ni pol-ri. ²⁴ Báyii le, Fetus mbi bay a baa mii: «Bo Mbay Agiripa, báy baari riw bele ká i kaw zad ni key zinj buru na, i ko ledban ni key. Roo Zibri riw bele ká Zuruzalem báy zad ni key na, i ví re bay ɔe ká luo-i mii, do nun haŋa ni ka káw báy kumnun mbáa. ²⁵ Bi na, mĩ zinj fe mbjw mini ká bay daake bay hud ɔo tul-e ya. Munu ká ɔe k̄i sùo-ε hii bay haŋa Mbay Sezar ká Rom ze ka daa bay ɔe na, mĩ mbi nzaa-i bay pieke ni se luo-ε. ²⁶ Roo le, mĩ ko bay mbjw ká bay daake mbede se tul-e bay pieke ni ha Mbay Sezar ká Rom ya. Sawke mini ze, mĩ di ni ha ni do pol-ri key, kakalke le, ká pol ɔo Mbay Agiripa, bay haŋa ɔo, fal békle bay ɔe na le, mĩ kóko faa daa mbede na báy. ²⁷ Tusueke le, bay haŋa mĩ pie báy nzoɔ ká naa hul sal tan daa mbede ká kie saw fe daa feri ha Mbay Sezar ká Rom na, mĩ ko ba fe daa mbúo hoy.»

26

Pol fɔŋ bay ká bay yaŋake sùo-ε ká pol Mbay Agiripa

¹ Báyii le, Mbay *Agiripa baa ha Pol mii: «Mì pɔŋ faa ha mù bay haŋa mù baa bay ɔori na ha buru laa.» Lεε, Pol ura nduo-ε a tii saw baa bay bay yaŋake sùo-ε a baa mii: ² «Mbay Agiripa, sùo-i rii mĩ bamba vuri key bay haŋa mĩ do pol-a mí baa bay feri riw bele ká Zibri daake bay ɔo tul-i na ha mù laa. Sùo-i rii mĩ bamba bay haŋa mĩ baa bay yaŋa sùo-i ká pol-a, ³ bay ji le, mù ko fe saw puo Zibri na báy zadɛ riw bele, a mú ko may bay bari na kara ndaw. Be ze, mĩ kod mù bay haŋa mù iki law-a mú láake bay bi key.»

⁴ «Bi na, báy kuban bi hoy na, Zibri riw bele ko sirmsed biri. I ko dol bi ká ba diɛ ká sakra nzoɔ biri ká puo bi ndaw, ká Zuruzalem ndaw pi. ⁵ I ko mĩ ba diɛ ká lew hoy ká

mì zuo zinj *Fariziri, ká búru k̄iri búru ȳinj ká tul fe saw bulu naari ká bay mgbaka mba nzoɓ h̄awri. Bari na, i k̄o ndaw, zadka i h̄ii le, i máa báa bayke na h̄a mù. ⁶ Timbede key na, i h̄a mì vi zad fón bay ni key, bay ji le, mì daa law-i nzokdo te tul bay ká Ngerewuru waa zinj bulu naari. ⁷ Bayke ku na, saw k̄ani naari ká duo fale sid̄i bele na, i daa law-ri bo d̄i í giyan bay kóko feke í dáake pef h̄a Ngerewuru suj bay bisie ban̄guo. Agiripa Mbay luye, bay law-i ká mì daa nzokdo te tul bay ká Ngerewuru waa na ze, Zibri dáake bay bo tul-i. ⁸ Kúy! Bay haɓa Ngerewuru tina nzoɓ huɗeri saa luɗ huɗ na waa, daa mina ndaw roo, baari Zibri na í k̄o ba fe ká bay daa law bo d̄i ya le woo!»

⁹ «Bi na hoy kara, pola lew na mì nzaa faari bod̄ bod̄ mí daa h̄urusuo-i tun̄ k̄i bay haɓa rin̄ Zezu ká Nazared̄ na ka gb̄u. ¹⁰ Be ze ba fe daa bi ká Zuruzalem. Zadka *ngerenzob fe poyri h̄a mì faa na, mì mgba nzoɓ mbika lawri nḡji bamba zuo hul sal. A zadka i kun̄ bay huɗ bo tul-ri kara, mì h̄ii bayke zinj ri ndaw. ¹¹ Mì haari báy bil hul mb̄u k̄iri riw bele mí daa ri k̄o seke fe, a mí nzaa faa bay haɓa ri may bay ká tul mbika law bari. Law f̄aa bi na nda siri ká tul-ri ya báy, h̄a mì daa nun-ri tuo síe kpuru mí t̄iike bil ngerepuori ká zad k̄i.»

Pol baa bay ká se tul súo k̄er bay be ká pol Mbay Agiripa

¹² «Be mini ze, mì yaa mbede ká nduo *ngerenzob fe poyri, mí séke Damas báy bol kusol-ri ká i h̄a mì. ¹³ *Agiripa Mbay luye, zadka mì se faa robay, ká síe do law tul na báyji le, mì k̄o zad taɓa uru saa nulue a hie mba síe a kiri mì báy b̄aw sed̄ b̄iri gbuk riw bele. ¹⁴ Báyji le, búru riw bele na, búru lie rad̄ zuo siri, le, mì laa kusol nzoɓ ká d̄i mì báy nzaa eboro mii: “Sol! Sol woo! Sawke mina roo, mù daa nun-i tuo síe munu le? Do ngon̄ bamba bay

haɓa mù ruu zinj mì munu ká nday ruu b̄aa gan̄ be.” ¹⁵ Leɛ, mì ȳinjra báy bay h̄a ni mii: “Mbay, waa, mù ba ve le?” Báyji le, Ngerembay na ȳinjra báy bay h̄a mì mii: “Mì ba Zezu ká mù daa nun-i tuo síe na. ¹⁶ Mu úru siya mú do sikda, bay ji le, mì t̄ji tul-a mini bay náa mù h̄a mù vi ba nzoɓ pef bi. Mù bá nzoɓ nasi bay bi, mú baa bay feri ká mù k̄o ká timbede key, roo báy fe k̄iri ká mì k̄ie mù h̄a mù k̄o ndaw na. ¹⁷ Mì koro mù ká sakra Zibri báy saw nzoɓ h̄awri ká mì píe mù se luori na. ¹⁸ Mì píe mù bay haɓa mù se luori mú v̄aa mgbúda nun-ri, mú tina ri saa bil suj ha ri vi zad taɓa, a mú tina ri saa nduo *Satan ká re mbay ká tul-ri ha ri vi luo Ngerewuru, bay haɓa bo, bari na kara báy faa law-ri ká i daa bo tul-i na, mi nd̄ake buma ká tul feyaa bari ha ri vi ba nzoɓ taa b̄iri a í do sakra nzoɓ h̄awri ká Ngerewuru nan ri a daa ri zuo bod̄ na.”»

Pol baa bay pef daa beri ká pol Mbay Agiripa

¹⁹ «Be ze, Mbay *Agiripa, fe ká uru saa nulue ká'a t̄ji tul-i na, mì tun̄ ngeren̄ ya. ²⁰ Roo le, titire na mì ka-káa Bay Kere ká Damas báy Zuruzalem, roo báy puori riw bele ká kuɗu zad ká Zude ndaw, a mí se luo saw nzoɓri ká i tuu Ngerewuru ya na ndaw pi. Mì ka-káake ha ri bay haɓa ri suo k̄er bay bari ká tul fe daa yaa bari, í fére s̄uo-ri ba luo Ngerewuru, a í daa h̄a fe daa bari na ka k̄ie nzoɓri mii, i suo k̄er bay bari ká tul fe daa yaa bari na. ²¹ Sawke mini ze, Zibri mgbáke mì ká bil *hul k̄ani Ngerewuru, a í nzaa faa bay ika mì. ²² Roo le, Ngerewuru so mì a koro mì h̄a mì kaw kpuru t̄ji vuri, a mí baa nasi bay be h̄a nzoɓri riw bele, nzoɓ luyeri ndaw, nzoɓ hoykeri ndaw pi. Bay ká mì baa na, do munu báy taa hay ká *Moyze báy *nzoɓ yaaɓa bayri saa nzaa Ngerewuru baa na. I baa bay

feri ká'a ví fal-ri na ²³ mii, do nun haɗa nzoɓ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzoɓri na a kóko seke fe. Be kí ze a bá titire nzoɓ ká'a tji saa luɔ huɗ, a ka-káa bay zad taɗa ká ha pam ha naari Zibri báy saw nzoɓri ká i ba Zib ya.»

I zinj kaaya Pol mbiw ya

²⁴ Munu ká Pol baa bay munu bay yaanake sùo-ε na báyii le, Fetus kun nzaa bay be a baa bay beleɗ mii: «Pol, ba bala ro ze d́aa mù key ya! Fe kóko bo ká mù ko bamba na mbi mù ba bala ro!»

²⁵ Báyii le, Pol yinjra báy bay ha ni mii: «Fetus, bo ká mù ba mbay luye na, mu ko, ba bala ze d́aa m̄ ya. Bayri ká m̄ baa na ba tusue bay, a ba bay ká do báy faake. ²⁶ Mbay *Agiripa na ko saw fekeri key na ta-taɗ. Be ze ha m̄ maa b́aa baykeri key na báy nun wara nzoɓ ká pol-e. M̄ ko ku na, ka ko fe niri key na riw bele, bay ji le, ba feri ká kal ká zad hie bo, ká zad muni ya. ²⁷ Mbay Agiripa, bay ká *nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru baa na, mù d́aa law-a bo d̄i kí le? M̄ ko ku na, mù d́aa law-a bo d̄i na kí.»

²⁸ Báyii le, Mbay Agiripa na yinjra báy bay ha Pol mii: «Vu bay bo ká ndji key hoy, mù hii bay haɗa m̄ fere sùo-i mí vi ba nzoɓ *Krisi le?»

²⁹ Leε, Pol yinjra báy bay ha ni mii: «Bole d̄i ya hoy, mase bole a d̄i ndji hoy kara, m̄ kod Ngerewuru bay haɗa ni fére mù, bo báy nzoɓri riw bele ká i laa bay bi vuri key na ha ri do munu ká bi key, roo le, sal lari ká i sínke m̄ na, ka sín ri ya.»

³⁰ Báyii le, Mbay Agiripa na uru siya, roo nzoɓ réke tul puo ndaw, Berenis ndaw, báy nzoɓri ká i kaw zinj ri na, i uru siya gbaw. ³¹ Zadka i naa sùo-ri na, i baa bay ká sakra kí mii: «Ledban ni key na d́aa fe mbiw ká maa huɗ ya ndaw, maa naana hul sal ya ndaw pi.» ³² Leε, Mbay Agiripa baa ha Fetus mii: «Ledban ni key na, ba fe ká'a mbi nzi-ε bay

haɗa Mbay Sezar ká Rom ze ka d́aa bay be ya le, a ndád bay tína ni ká bil hul sal na.»

27

Pol ká naa hul sal na i soro ni ba Rom

¹ Zadka Fetus mbi nzi-ε bay haɗa buru kaw bil bawda tuo búru se tusiri Itali na báyii le, i pɔɗ Pol báy nzoɓ haneri ká i naa hul sal na zuo bil nduo ngerenzoɓ yum ká riɗ-ε ba Zuliyus. Be na, ka re tul nzoɓ yumri ba isoɗ ká tul kuɗu nzoɓ yumri ká i d̄i ri ba nzoɓ yumri ká puoruo Mbay Sezar. ² Báyii le, buru hil búru kaw bil bawda tuo ká uru saa Adaramiti a se ba puori ká do nzaa kporombii ká kuɗu zad ká Azi búru zol. Arisitak, ká ba nzoɓ ká Tesalonik ká kuɗu zad ká Maseduwan na se zinj buru mbiw hoy. ³ Nzaaruoke na, buru t̄aa ká Sidon. Leε, Zuliyus d́aa law kere zinj Pol a pɔɗ faa ha ni bay haɗa ni ka se bil puo ká luɔ nzoɓ buo-eri ha ri so ni ká tul feri ká'a se sieke. ⁴ Uru saa zad nu ku báyii le, buru hil búru kaw bil bawda tuo búru kal báy lakun tukuɗu mbii ká Sipir búru laba báy nzaakonɗ ká zuu kuu d̄i ngji ya, bay ji le, zuu kuu ngji bamba ká bil mbii a suo nun buru. ⁵ Fale ku le, buru tuo maambii ká do d̄i ya báy kuɗu zad ká Silisi báy Pamfili, búru tji Mira ká do kuɗu zad ká Lisi.

⁶ Zad nu ku báyii le, ngerenzoɓ yum na zinj bawda tuo kí ká uru saa Alezandere, a do d̄i ya bay seke ba tusiri Itali, ze a ha buru hil zinj ni mbiw hoy búru zol. ⁷ Buru d́aa nam ngji maa fe, búru se báy bil mbii na d́aka d́aka búru t̄aa ká d̄i pɔɗɔ pɔɗɔ kpuru ndaw roo, búru tji búru ko tul puo ká Sinide ká do pol buru dil. Munu ká zuu kuu a suo nun buru ká buru nzaa faa kpuɗ, búru zinj faa seke ba pola ya na báyii le, buru yi búru r̄aa búru se nun buru ba tukuɗu mbii Kerɗ búru tji t̄iw zad ká d̄i ká riɗ-ε ba Salmone. Fale le, buru kal búru r̄aa báy bawda

tuo na, búru se báy nzaakon ká fi mbjɛ. ⁸ Buru kaa tɔrɔm ká nzaakon na ku kpuru ndaw rɔɔ, búru tjiike zad mbjw munu ká riŋ-ε ba Zad Dol Tuori búru tɔa ká dɪ. Zadε ku na do dɪ ya báy ngerɛpuo ká Laze.

⁹ Munu ká namri kal ngji bamba na, se-seɗ ba pola báy bawda tuo na ba huɗ, bay ji le, few varu kere na kal báy nam ká Zibri saŋke sùori í sɔ fe ya na. Sawke mini ze, Pol baka nzoɓ ped tuori a baa ha ri mii: ¹⁰ «Yu-iri woo! Mĩ kɔ ku na, zadka náa zɔlri timbeɗε key báy faa mbii le, a bá bíε naari. Tuo báy sobari ká zuo bil-e na a bíε riw bele, a naari nzobri ká náa káwri bil-e kara, a bá huɗ naari ndaw.»

¹¹ Roo le, ngerenzoɓ yum ká kɔrɔ Pol na, daa law-ε bo tul nzoɓ mgbaka ngɔŋ bawda tuo báy ngerɛ tul nzoɓ bawda tuo hoy, a hii bay daa law-ε bo tul bay ká Pol baka ri na ya.

¹² Munu ká Zad Dol Tuori ká bil fewri key, ba zad kere ká bay káw dɪ ya na báyji le, ruo nzoɓ haneri ká sakra buru mbi nzaa-ri bay haŋa buru nzaara faa bo, zadka buru zin faa le, buru se nun buru ba pola búru tji Finez. Puoke ku na ba zad dol kere ká tukudu mbii Kerɛɗ ká nzobri do dɪ í kɔ-kóm ba zad riŋ síe ká labil-e fi gel ndaw, ká labil-e fi hodo ndaw pi. Be ze, i hii bay haŋa buru kɪri búru káw dɪ báy fewri ká zuu kúuke ndaw, mbam toke ndaw pi.

Zuu bura kuu a laŋ bawda tuo ká bil maambii

¹³ Nam mbjw munu ká zuu uru saa fi hodo a tii saw kúuka perere na báyji le, nzoɓ bawda tuori na ker í baa mii, fe ká bari mbi nzaa bari ká dɪ na, fe ká'a hiyaŋ faake hiyaŋ na tiya. Ro, nzoɓ ped bawda tuori na kuɔ fe ká mgbá bawda tuo do zad mbjw na í daa bo bil-e, í ha buru se nun buru ba pola maa báy nzaakon ká tukudu mbii ká Kerɛɗ na. ¹⁴ Waka ya hoy le, zuu bura uru ginjin saa fi zad tji síe labil-e

fi gel. Ba zuu ká uru saa tul kuori ká tukudu mbii ká Kerɛɗ ká i dɪ ba zuu ká uru saa fi zad tji síe labil-e fi gel. Zuuke kuu ginjin, ¹⁵ a mbi nzaa bawda tuo na mari ba zad kɪ ha bawda tuo na uma seɗ kpuy. Báyji le, buru kaw munu hoy ro ha zuu kuɔ buru a séke munu ká law-ε hii. ¹⁶ Zuu na kuɔ buru ha buru kal ká labil vu tukudu mbii fi mbjɛ ká zuu kuu dɪ ngji ya ká riŋ-ε ba Koda, ha buru yaa ɔmi ndji ká dɪ. Buru kaa tɔrɔm ndaw rɔɔ, búru zin faa búru mbi vu tuo ká i siŋ do fal bawdake na, búru daa bo bil-e. ¹⁷ Zadka i mbi vu tuo na bo siya báyji le, i kaari bawda tuo na báy sal lari kpidik kpidik ha ni ngɔŋ kpaŋ kpaŋ. Rɔbay, i leke tuo báy fe pedkeri riw bele, í daa do bay haŋa zuu ka kúo ri ngji ya, bay ji le, i hje í baa mii, bawda tuo na a daa dikudi ká do dɪ ya báy Libi. Be munu ndaw rɔɔ, zuu na kuɔ buru a séke munu ká law-ε hii báy.

¹⁸ Munu ká bawda zuu kuu bivbid bivbid ha mbii laŋ bawda tuo beŋna beŋna na báyji le, nzaaruoke ku na i tii saw faa sobari í vbuku zuo maambii. ¹⁹ Ndeke dɪ nam sayke na, i nan fe ped bawda tuo haneri báy nduo-ri kɪ í vbuku zuo maambii. ²⁰ Lεε, ká bil namri ká kal maa fe na, buru kɔ nun síe ya ndaw, mbaymawri ya ndaw pi. Bawda zuu na kuu baŋguo a ha law buru kuŋ mbii gbaɗ, búru baa mii, buru hu-huka ro bo, buru ti tji suku mbáa.

²¹ Munu ká i sɔ fe ya nam maa fe na báyji le, Pol uru siya ká sakra bari a baa ha ri mii: «Yu-iri! Ba fe ká i laa bay bi ká mĩ baa ha ri pola, a í uru saa tukudu mbii Kerɛɗ ya na le, a doko báy kere hoy bo, náa ti dokori bil kóko seke ferri mini key ya ndaw, náa ti bíeri ya ndaw pi. ²² Timbeɗε key na, mĩ kod ri bay haŋa ri siŋ law-ri, bay ji le, nzoɓ mbjw ká sakra baari key na ti huka ya. Roo le, bawda tuo hoy ze a bíε. ²³ Mĩ baa ha ri munu, bay ji le, Ngerɛwuru ká mĩ ba nzoɓ taa be mí

ɗaa pef ha ni na, pie led nzaaped ka nulue tji tul-i sunɛ ²⁴ a baa ha mi mii: “Pol, mu hie ya! Do nun haɗa mu baa bay mu yaake suo-o ka pol Mbay Sezar. Mu ko, nzobri riw bele ka i kaw bil bawda tuo zin mu key na, Ngerewuru ɗaa kere zin ri bay faa bo, bay haɗa ri kaw bay kumnun.” ²⁵ Sawke mini ze, yu-iri, ndaf bay haɗa ri sin law-ri, bay ji le, mi ɗaa law-i bo tul Ngerewuru. Bay ka’a baa ha mi na, fekeri a ɗoko munu na ki. ²⁶ Roo le, do nun haɗa bawda tuo na ka daa dikudfi ka do lakun tukufu mbii ka zad hane munu.»

Nzobri tji saa bil bawda tuo ka biɛ

²⁷ Ndeke di nam duo fale ninke ka ba sun na bayji le, bawda zuu na kuɔ buru ba lie ba lew banɗuɔ ka law sikɗa Maambii Mediterane. Maa bay nzaa zad buo bayji le, nzob pef bawda tuori na tul-ri lon ri wuy ha ri ker mii, bari ton di ya bay tusiri. ²⁸ Bayji le, i mbi sal i sin fe hiike hane do di i vbu bo mbii i kuɔ vi kele i lie i ko le, ba tunduo gbarak gbarak sin sidfi. Robay, zadka i se ndii ba pola na, i lie na robay. Lieke taa be nu ku bayji le, tunduo gbarak gbarak ba duo fale ndebe hoy ro. ²⁹ Lee, i ɗaa hie bay bawda tuo ka’a dar tisawri, ze i faa fe hiikeri ka ba nin ka mɗa bawda tuo do zad mbijw ka zuo bil bawda tuo na, i sin sal do di, roo i vbuku zuo tigbaa mbii, bo zadka faa do di le, fekeri na ka mɗa bawda tuo na ka do zad mbijw ha bari giyanke nzaaruo ka’a sil.

³⁰ Lee, nzob pef bawda tuori na i nzaa faa bay du, ze i mbi vu tuo ka do bil bawda tuo na, i ɗaa bo mbii ri fe ka i hii bay sin fe hiikeri do nzaa muu tuo ngobke i vbuku zuo mbii. ³¹ Zadka Pol ko munu bayji le, ka baa ha ngerenzob yum bay nzob yumri mii: «Nzob niri key na, i kaw bil bawda tuo naari key ya le, i ti zin faa ka bay yaana suo-ri ya.» ³² Bayji le, nzob yumri na kud

sal ka i sinke vu tuo na, i pon ha ni toɗo bo mbii a kal. ³³ Ndii munu ka bay haɗa nzaaruo sil na bayji le, Pol bo nzobri riw bele bay haɗa ri su fe. Ka baa ha ri mii: «Vuri key na, ba nam duo fale ninke ro, ze mbii fe sum toɗo bo bil-ri ya, a i giyan kekeke munu tan suna fe. ³⁴ Sawke mini ze, mi kod ri bay haɗa ri su fe. Be ze ba fe ka’a haɗa ri hurusuo a i kawke bay kuora. I ko, suy tul nzob mbijw mini ka sakra baari key hoy kara ti zeeke gor ya.» ³⁵ Fal bay ka Pol baa ha buru munu na ku bayji le, ka mbi maapa a ɗaa taambol ha Ngerewuru ka nun nzobri riw bele, roo a haw a tii saw suna. ³⁶ Be nu ku bayji le, bari riw bele na, i sin law-ri ngo-ngon i su fe. ³⁷ Buru riw bele ka buru kaw bil bawda tuo na, tul buru maa isod sidfi bay sin ton say pare yie. ³⁸ Zadka i su fe maa ri sib sib na bayji le, i faa bol para fe payri ka zuo bil bawda tuo na, i vbuku zuo mbii bay pon bawda tuo na ka hii ya.

³⁹ Zadka nzaaruo sil na bayji le, tusiri ka buru do di na zee nzob pef bawda tuori na sel. Roo le, zadka i bekle zad le, i ko dikudfi do zad raa mbii ka gulma munu. Be ze, ba zad ka i hii i baa mii, zadka faa do ku le, bari vaa ɗaa tuo na ka daa di. ⁴⁰ Ro ze, i kud sal fe hiike ka mɗa bawda tuo do zad mbijw na i pon zuo mbii, i hina salri ka i sinke ngonke na ha ni do zad. Fale ku le, i mbi bawda gari i ɗaa bo siya ka nzaa muu bawda tuo bay haɗa zuu ka suru buru kpuru, ha buru vaa daa dikudfi ka nzaakon. ⁴¹ Zadka buru do seke ba pola robay na, bawda tuo vi daa dikudfi ka tigbaa mbii ndoko a taa a do di ha nzaa muu-ε nduo dikudfi malak ha faa zad lan suo-ε tiya. A saw tigbi-ε na laa le, zuu faa mbii ndaka di suku suku ha ni nan nzari nzari zuo mbii.

⁴² Bayji le, nzob yumri na hii bay ika nzob naana hul salri na bay haɗa nzob mbijw mini ka sakra bari

ka uo mbii a tji ɗul ya. ⁴³ Roo le, ngerɛ tul nzoɓ yumri ká hii bay haɗa Pol tji saa bil maambii báy kumnun na, haa faa bay tul feri ká i hii bay ɗáa na. Ka mbi nzi-ɛ ha nzobri ká i uo mbii uo na, í zóɗ zuo mbii pola í uo í tji keɛ. ⁴⁴ Ka yji a mbi nzi-ɛ ha nzob hayri ká i tɔŋ na, bay haɗa ri faa puuri báy fe bawda tuo haneri ká nan zuo tul mbii temlen, roo í mgba í tji keɛ. Faake mini ze, nzobri riw bele ká kaw bil bawda tuo na, i tji yoron bay kere ha fe mbjw kara ɗaa ri ya.

28

Pol ɗaa fe báy hyurusuo Ngerewuru ká Malte

¹ Zadka buru tji yoron saa bil hud, a búru ɗo tukudu mbii na báyji le, i baa ha buru mii, buru ɗo tukudu mbii ká riŋ-ɛ ba Malte. ² Nzob puokeri ku na i yaa buru báy bawda law kere. Munu ká mbam to ká ted huo ndik ndik na, i mberɛ huu ha búru kiri búru kaw nzi-ɛ na riw bele bay núu. ³ Báyji le, Pol vaa faa nzaa vawri a ví ɗaa zuo huu, le, kuɗol naa ɗi a tji bay ráam huu na, a te nduo-ɛ maŋ ɗo ɗi. ⁴ Zadka nzob puori ko soy ká te nduo-ɛ a ɗo ɗi maŋ na báyji le, i baa bay ká sakra kji mii: «Ba tusuɛ kji, ledban key na ba nzob ika nzob! Ze ka tji na saa bil hud ká bil maambii hoy kara, nasi yaa ni ya robay.»

⁵ Pol veke soy na ha ni gay zarak bo huu, le, bole se ni ndji ya. ⁶ Bari key na, i giyaŋ waka munu í baa mii, nduo-ɛ na a mbáa, mase a líe gbăy ba hud ká zadɛ ku hoy. Leɛ, i giyaŋ kurum kpuy, ha sùo-ri yaa ri, le, i ko fe mbjw mini kara kal ká sùo-ɛ ya. Báyji le, i yji í suo nzaa-ri í baa mii: «Be ni key na ba wuru ro ze ɗo key ya!»

⁷ Zadɛ ku na ɗo ɗi ya báy waa mbay tukudu mbiike ká riŋ-ɛ ba Pubiliyus. Be na, ka yaa buru báy kere, a ha buru naa luo-ɛ nam say báy suoriya. ⁸ Leɛ, baa Pubiliyus

na naa báy sem bay tul sùo-ɛ ká mbi huu bid bid ndaw, a zo-zóbi sím ndaw. Leɛ, Pol ri a se tul-e a ɗaa nzaa bay kere, roo a ɗaake nduo-ɛ bo tul-e a vaa ni. ⁹ Fale ku le, nzob suosereɛm hawri riw bele ká i naa tukudu mbiike na i vi luo-ɛ í vaa ndaw. ¹⁰ Báyji le, i ɗaa feri kire bod bod í ɗaake riŋ ɗika bo tul buru. Robay, zadka buru ɗo pɔŋ ri bay zól na báyji le, i ha buru feri bod bod ká'a sóko buru báy faa varu buru.

Pol báy baw sed beri tji Rom

¹¹ Fale ká buru kaw tukudu mbiike few say na báyji le, buru hil bawda tuo mbjw ká i ɗaa riŋ bo tul-e ba «Wuru Ndɔŋori», ká uru saa Alezandere a ɗo tukudu mbiike na báy few lew tedri. ¹² Báyji le, buru se búru tji ngerɛpuo ká Sirakus, búru kaw ɗi nam say. ¹³ Úru saa zad nu ku báyji le, buru se báy nzaakon kpuru búru tji Reziyo. Nzaaruoke ku na, zuu kuu saa fi hoɗo, a suru buru ha buru ɗaa nam sidi hoy búru tji Puzole. ¹⁴ Ká puoke ku na, buru ziŋ yu buru nzob mbika law haneri ká i kod buru bay haɗa buru kaw ziŋ ri nam tɔno say. Be ze, ba saw soro bay varu buru ká buru tji ke Rom na.

¹⁵ Munu ká yu bururi ká Rom laa mii, buru ɗo ɗi ya báy puo na báyji le, i uru í suo nun buru. Nzob haneri suo nun buru kpuru, í ziŋ buru ká zad fe hie ká Apiyus. A nzob hawri laa le, i ziŋ buru ká zad ká i ɗi ba Zad Káw Varuri Ba Say. Zadka Pol mbi nun-ɛ a ko ri munu na báyji le, ka ɗaa taambol ha Ngerewuru, a ziŋ hyurusuo. ¹⁶ Zadka buru tji Rom na, i mbi nzaa-ri ha Pol bay haɗa ni ka mbi hul mbjw a naa ɗi, be báy nzob yum ká koro ni na.

Pol tina saw bay ví be ha Zibri ká Rom

¹⁷ Ndeke ɗi nam sayke ká Pol kaw Rom na, ka ɗi ngerɛ Zibri. Zadka'a ɗi ri ví mbu tul kji na báyji le, ka baa ha ri mii: «Yu-iri! Bi na, Zibri ká Zuruzalem, i mgba mi í ɗaa mi bo bil

nduo nzobri ká Róm tan fe ká mǐ ɔ́aa zín sáw naari leɔ́ Izarayelri ndáw, mí ɔ́aa fe mí ɔ́iɛke fe sáw bulu naari ya ndáw pi. ¹⁸ Falé ká nzobri ká Róm vbi mǐ sáw fe ɔ́aa ɔ́iri na, i hii bay pón mǐ tji saa hul sal na, bay ji le, i zín fe mbjw ká luo-i ká bay haɲa mǐ zínke huɔ́ ya. ¹⁹ Lɛɛ, Zibri na tun bayke ngeren. Sáwke mini ze, mǐ zín faa bay ɔ́aa fe kǐ ɔ́oɔ́ mbáa, a mí ker mba bay séke báy bay bi na ba zad áake bay haɲa Mbay Sezar ze ka ɔ́aa. Roo le, mǐ ɔ́o báy bay ká bay ɔ́aa ɔ́o tul sáw nzoɔ ɔ́iri ya. ²⁰ Bay tul sáw fe niri key ze, mǐ ɔ́ike ri bay haɲa ri kɔ, a mí baa bayke ha ri laa. I sín mǐ báy sal lari, bay ji le, mǐ ɔ́aa law-i ɔ́o tul nzoɔ ká Ngerewuru waa bay pié ni ví yáa nzobri na. A leɔ́ Izarayelri riw bele kara ɔ́aa law-ri nzokɔ te tul-e í giyaɲ ni bay kóko ni báy nun-ri.»

²¹ Báyii le, Zibri yjiɲra báy bay ha ni mii: «Buru na, buru zín mbede mbjw ká uru saa Zude ká baa bay se tul-a na ya. Rɔbay, yu ɔ́ururi ká i uru saa lew í vi na, i ví kji fal fe ɔ́aa ɔ́ori ká kaaya na ya, mase i baa bay ndaya se tul-a ha ɔ́uru laa ya ndáw. ²² Roo le, ɔ́uru na ɔ́uru hii bay kóko kɛr bay ɔ́ori, bay ji le, ɔ́uru kɔ ndáw, báy zadri riw bele na nzobri baa bay kaaya se tul kuɔ́u nzobri ká i se fal Zezu.»

Pol kie sáw bay Zezu ha Zibri ká Róm

²³ Báyii le, i leke bay zín kǐ í tuu nam mbjw munu bay ví zín Pol ká hul nam be. Lɛɛ, namke ku na i vi nji bamba í zín ni ká ɔ́i. Úru saa tibie kpuru mba law na, Pol tina sáw bay ká se tul réke mbay Ngerewuru na ha ri laa. Báy faa kjiɲa *mbede bol kusol *Moyze báy taa *nzob yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru na, ka tinake sáw bayri ká se tul Zezu ha ri, a nzaa faa bay haɲa ri kɔ bay ká'a baa na ba sùo bay. ²⁴ Lɛɛ, Zib haneri yáa bay be

ká'a baa ha ri na báy kere, a nzoɔ haɲa laa le, i hii puu bayke ya. ²⁵ Zól ɔ́ari na, i te bil kǐ í zuo zín kǐ ya ɔ́anguo. Ro, Pol mbi bay a baa ha ri mii: «Bay ká Tem Law Pie baa ha bulu naari báy faa Ezay nzoɔ yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru na ɔ́o báy zadɛ. Ka baa mii:

²⁶ “Úru siya mú se luo leɔ́ Izarayelri key na mú baa ha ri mii, “Baari na, i láa báy suku-ri kǐ, roo le, i ti kóko sáwke ya.

I kóko báy nun-ri kǐ, roo le, i kóko ba ɔ́adi munu hoɲ!’

²⁷ Tusueke le, law nzoɔ niri key na ví ɔ́o tidi: i mbii suku-ri dib dib báy vay, i um nun-ri sji sji ɔ́o ɔ́i, bay haɲa ɔ́o nun-ri ka kɔ fe ya, suku-ri ka laa bay ya ndáw, a law-ri kara ka vuo ya ndáw, ɔ́o í suo ker bay ɔ́ari í vi luo-i ha mi vaa ri ya*.”»

²⁸ Pol baa ha ri na rɔbay mii: «Mì hii bay haɲa ri kɔ báy kere ndáw rɔ! Nzobri ká i ba Zib ya na, Ngerewuru pie báy bay ká se tul pam na ha ri. Bari na, i láa bayke í yáa.» ²⁹ [Zadka Pol baa bayke munu ha ri na báyii le, Zibri maɲ bay nji-nji ká sakra kǐ í zólke.]

³⁰ Fal fekeri ku na, Pol kaw mbiimbam sidi rɔbay ká bil hul few ká'a mba ká Róm na. Bari riw bele ká i vi bay kóko ni na, ka mba ri báy kere ɔ́a sùo-ɛ. ³¹ Ka ka-káa bay ká se tul réke mbay Ngerewuru, a fere ri bay ká se tul Ngerembay Zezu *Krisi báy nun wára nzoɔ. Nzoɔ mbjw mini kara haa ni faake ya.

* **28:27** 28.27 Ezay 6.9-10.

Ròmri Mbede ká Pol d̄aa ha nzoɓ mbika lawri ká Ròm

Bay ká se tul feri ká d̄o bil mbede ni key

Pol d̄aa mbede key na ha nzoɓ mbika lawri ká bil ngerɛpuo luye ká Ròm. Ka d̄aa ha ri bay haɲa ri láake Bay Kere ká'a ka-káake báy kòm ká'a waa bay v̄aa kóko ri.

Titire d̄ekre ɛ, Pol baa bay ká d̄i mii, nzoɓri ká i ba Zib, báy bari ká i ba Zib ya na, i ba nzoɓ feyaari riw bele. Rɔbay, faa ká bay haɲa Ngerɛwuru náake bay ká tul-ri báy faa d̄aa bol kusol na tiya. Roo ɛ, Ngerɛwuru na d̄aa law kere, a naa bay ká tul nzoɓri ká i d̄aa law-ri ɓo tul Zezu. Feke ku na d̄aa ha nzoɓri vi ba nzoɓ fieri. Báy faa Tem Law Pie ká i d̄o ke na d̄aa ha nzoɓri káwke d̄ekeke ndaw, í báke nzoɓ háw yum ká tul feyaa ndaw pi. A bari Zibri ká i tuɲ Kriɓi ngerɛɲ na hoy kara, i maa ví ba nzoɓ fieri ndaw, roo ɛ, d̄o nun haɲa ri suo kér bay bari, í d̄aa lawri ɓo tul Zezu na ndaw rɔ!

Ndeke d̄i sidike na, Pol fere ri fe ká maa báy simsed̄ nzoɓ mbika lawri: simsed̄ ká sakra k̄i ndaw, ká pol nzoɓ rewpuori ndaw, rɔɔ zinj nzoɓri riw bele ndaw pi. Bay ká sinj tul bayri ká zad̄ ni key na ba hii Ngerɛwuru ndaw, baw̄ k̄u-ɔri ndaw pi. Ɔro ɓie bay ká bil mbede key na ba soko ká Pol k̄i s̄u-o-ɛ hii ha nzoɓ mbika law haɲeri ká Ròm; rɔbay, ka d̄aa rinj d̄ika ɓo tul Ngerɛwuru.

Máa bayri ká d̄o bil-e

Nzoɓri riw bele se síe zinj pam: 1.1-3.20

Dáa law ɓo tul Zezu Kriɓi ba faa zinj pam: 3.21-4.25

Ví ba nzoɓ fieri ká bil Kriɓi: 5-8
Fe ká Ngerɛwuru leke bay tul led̄ Izarayelri: 9-11

Nzaa ɓoko ká se tul simsed̄ nzoɓ mbika lawri: 12-15

Waa bay varu Pol báy soko ɓeri: 16

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol ká m̄i ɓa koy ped̄ Zezu *Kriɓi, m̄i d̄aa mbede key na ha ri. Bi na, Ngerɛwuru d̄i m̄i ha m̄i ɓa nzoɓ ndáy nzaaped̄ ɓe, a náa m̄i d̄o ɓod̄ bay haɲa m̄i ka-káa Bay Kere ɓe. ² Ba Bay Kereke ká'a waa piɛd̄ lew hoy d̄o bil mbede ɓe báy faa nzoɓ yaɲa bayri saa nzi-ɛ. ³ Bayke ku na ka baa se tul Vi-e, Ngerɛmbay naari Zezu Kriɓi. Munu ká Vi-e ví yaa s̄u-o zinj nzoɓ na, i mboɲ ni ká saw̄ k̄ani Mbay *David. ⁴ Roo ɛ, báy faa Tem Law Pie ká taɲ kadaɲ na, Ngerɛwuru d̄aa ni kaw ɓa Vi-e báy h̄urusuo luye, báy nam ká'a t̄nake ni saa sakra nzoɓ hud̄eri. ⁵ Báy faa ɓe Zezu na, Ngerɛwuru d̄áake law kere zinj m̄i ha m̄i ɓáke nzoɓ ndáy nzaaped̄, mí ka-káa Bay Kere ha saw̄ nzoɓri ɓod̄ ɓod̄ riw bele bay haɲa ri d̄aa law-ri ɓo tul Zezu í d̄áake vu mbom ɓo tul-e ha ni ka d̄o ɓa fe rinj d̄ika ɓe. ⁶ Baari kara ì d̄o sakra nzoɓ niri key ndaw, baari ká Ròm ká Ngerɛwuru d̄i ri ha ri ɓa taa Zezu Kriɓi na. ⁷ Be ze, baari nzoɓ mbika lawri riw bele ká ì kaw Ròm, ká Ngerɛwuru k̄o ri ɓa nzoɓ nun-ɛ, a d̄i ri ha ri d̄o ɓod̄ ɓa taa ɓe na, m̄i d̄aa mbede ni key ha ri. Ndad̄ bay haɲa law huoke báy d̄ekeke Baa naari Ngerɛwuru báy Ngerɛmbay Zezu Kriɓi ka sád̄ zinj ri.

Pol d̄aa k̄on kóko nzoɓ mbika lawri ká Ròm

⁸ Pola d̄ekre ɛ, m̄i d̄aa taambɔl ha Ngerɛwuru ɓi báy faa Zezu *Kriɓi bay tul-r̄i riw bele, bay ɲi ɛ, zad̄ri riw bele ká tusiri key na, i lo soro bay mbika law baari ká d̄i. ⁹ Bi na, m̄i d̄aa nzaa bay kere ɓanguo kpaɗara bay tul-r̄i. Ngerɛwuru ká m̄i d̄aa ped̄ ha ni báy bil law-i riw bele, a mí ka-káa Bay Kere Vi-e na, ka ɓa nzoɓ bay nasi ɓi. ¹⁰ Ká bil

nzaa bay kere biri banɔɔ na, mi kod ni bay haɲa bo, zadka do bay faa law hiiya be le, ka pɔŋ faa ha mi bo, be ni key na mi se mi vaa ko ri ro. ¹¹ Tusueke le, kon kɔko ri daa mi ngji bamba, bay haɲa mi ha ri fe ini ka Tem Law Pie ha mi na, ha ri ngɔŋke ka bil mbika law. ¹² Ba be nu ku hoy ya, roo le, bay haɲa naari riw bele na, naa sɔri ki: bi na, mi zin hɔrusuo bay faa mbika law baari, a baari kara i zin hɔrusuo bay faa mbika law bi.

¹³ Yu-iri, mi hii bay haɲa ri ko, mi waa faa bal ngji bamba bay seke luo-ri, roo le, kpuru ti timbede key kara, fe kaka mi bay. Ped kaa Bay Kere ka mi kaa na, mi hii bay haɲa lereke ka do di ka sakra baari munu ka saw nzoɔ hawri doke. ¹⁴ I ko, ba ped ka do bay tul-i bay haɲa mi se luo nzoɔri riw bele: nzoɔ fe kɔkɔri bay nzoɔri ka i ko fe ya ndaw, nzoɔ fe kɔko luyeri bay nzoɔri ka i ko fe ya tuk tuk ndaw pi. ¹⁵ Sawke mini ze, kon seke luo-ri bay vaa kaka Bay Kere ha ri ka Rom na kara daa mi lok lok. ¹⁶ Tusueke le, kaa Bay Kere ka mi kaa na, sahoi ndji mini kara se mi ka di ya, bay ji le, ba hɔrusuo Ngerewuru ka bay yaanake nzoɔri riw bele ka i daa law-ri bo tul Zezu. Pola dekɛ le, do bay tul Zibri, roo bay tul nzoɔri ka i ba Ziɓ ya na bay. ¹⁷ Bay Kere key na kie faa ka Ngerewuru naa bay ka tul nzoɔ ha ni do bay zadɛ nzedem ka nun-ε. Ba fe ka do bay faa daa law bo tul Zezu Kisi ki hoy, munu ka i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mii: «Nzoɔ ka do bay zadɛ nzedem ka nun Ngerewuru bay faa law-ε ka'a daa bo tul-e na, a kaw bay kumnun*.»

Bay ka mɛba tul nzoɔri

¹⁸ Tusueke le, Ngerewuru kie here be ka uru saa nulue a do tul feyari bay fe kaayari riw bele ka nzoɔri daa na, bay ji le, bay fe daa kaaya bari ku na ze i hiyenke faa tuuka

tusue bay na. ¹⁹ Here Ngerewuru do tul-ri, bay ji le, faa ka maa haɲa ri tuuke ni na do ta-taŋ. Ngerewuru ki suo-ε kie ri faake. ²⁰ Ba die lew ka'a daa tusiri na, ze nzoɔ ko ni bay nun ya hoy kara, feri ka'a daa na kie ni ta-taŋ: kie hɔrusuo-ε ka do banɔɔ, roo a kie ba be ki huo-ε hoy ze ka ba Ngerewuru. Be ze, nzoɔri ka i ko feri ka'a daa na ko roo, i tuu ni ya le, faa yam suo-ri tiya. ²¹ Ze i tuu na Ngerewuru tuu hoy kara, i daa mbay bo tul-e ya ndaw, a taambol ka ba fe daa ha ni na hoy kara, i daa ya ndaw. Mbii bay baa bari na vi ba fe ka gor hoy, a nun nzem ka tiya na, daa ha law-ri do tidi. ²² I di suo-ri ba nzoɔ nun nzemri, a roo le, i ba kɔkɔri. ²³ Riŋ dika ka ndad bay daa bo tul Ngerewuru Nzoɔ Hu-Hud Ya na, i pɔŋ a i daa bo tul feri ka i daa ri feri ka ti doko banɔɔ ya: nduyri, mase nayri ka bal-ri niŋ niŋ, mase feri ka i koro siri bay nzaa law-ri kara ndaw pi. ²⁴ Sawke mini ze, Ngerewuru naake nduo-ε ka tul-ri ha ri daa fe imri munu ka konke do bil law-ri, i daake fe daa sahoi ka sakra ki. ²⁵ Tusue bay ka se tul Ngerewuru na, i pɔŋ i suo bay baylu. I kod feri ka Ngerewuru daa i daa ped ha ri, a i pɔŋ Nzoɔ Daa Feri Riw Bele, be ka ndad bay pisi ni banɔɔ na. Amem! ²⁶ Sawke mini ze, Ngerewuru naake nduo-ε ka tul-ri ha ri daa fe daa sahoi ka konke daa ri na: may bari daa fe ka do nun daa ya. I pɔŋ naaŋa zin waa bari, a i fere i naa zin ki. ²⁷ Warari kara i daa faa mbiw munu ndaw. Kon naaŋa zin ki ze mɛba law-ri ngirivbil ha ri pɔŋ naaŋa zin may bari. Bari na, i daa fe daa sahoi ka sakra ki, a i zinke fe tundo ka maa bay fe daa kaaya bari na. ²⁸ Faa tuuka Ngerewuru ka i ko ba fe ya na, daa ha Ngerewuru naa nduo-ε ka tul-ri ha ri daa fe daa bala, a i daa fe ka maa bay daa ya. ²⁹ Fe kaayari bay

* 1:17 1.17 Abakuk 2.4.

fe d'áa ganri bod bod riw bele na mbaa law-ri: taka kon fe ndaw, law mgboro ndaw, kóko nun fe ndaw, ika hud ndaw, d'áa rōdi ndaw, d'áa law ndaw, taka mgbáy bapibi ndaw, rōo ranja kị ndaw. ³⁰ I ba nzob b'áa bay kaaya se tul nzob ndaw, nzob tul ngani Ngerewuru ndaw, nzob ngákla bayri ndaw, nzob siika sù-ri ndaw, nzob nd'áka giriri ndaw, nzob nzaa bayri ndaw, rōo, í ba nzob t̄i fe ká tul nzob mbónri ri kara ndaw pi. ³¹ I ba nzobri ká i dōo tan nun nzem ndaw, nzob bay mgbamba yari ndaw, rōo í ba nzob law ngōngōri báy nzob kóko nun síe nzob yari ndaw pi. ³² Nzobkeri ku na, i kō faa ká Ngerewuru a kúnke sal bay ká tul fe niri key na ta-tan: nzobri ká i daa fe mini na, i maa bay zín hud. Ze munu hōy kara, i daa nuri ba pola pola. Robay, zadka i kō nzob kiri dōo d'áa fe niri na key le, i hii bayke zin ri ndaw.

2

Kún sal bay Ngerewuru dōo báy zadε

¹ Bo ká mù d'áa bay bo tul kù-ōri na waa, mù ba ve le? Zadka mù d'áa bay bo tul kù-ōri, rōo mú d'áa feke faa mbijw munu ká bari na ndaw le, bo kị sù-ō ze mù d'áa bay bo tul-a zu. Ká pol Ngerewuru na faa yám sù-ō tiya. ² Náa kóri ndaw mii, Ngerewuru ká d'áa bay bo tul nzob fe d'áa munuri ku na, ka d'áa báy zadε. ³ Bo ká mù d'áa bay bo tul nzob fe d'áa munuri, rōo mú ȳi mú d'áa faa mbijw munu ká bari ndaw na waa, mù kō ku le, bay Ngerewuru ti mgbaka tul-a ya zu le? ⁴ Mase mù ker mú baa mii, fe d'áa bo key na Ngerewuru a ndáke buma zin mù kị hōy bay tul law kere be na le woo? Bawda law kere be, báy iki law be, báy law-ε ká f̄a ni ba vaa ya na waa, mù kō ba fe ká nun-a ya kị hōy le? Law kere Ngerewuru ká'a d'áa h̄a mù ȳi mú suo kér bay bo na

waa, mù kō munu ya hōy le woo? ⁵ Báy faa law ngōngō bo ká mù hii bay súoke kér bay bo ya na, be ze mù mbúke bawda here Ngerewuru dōo tul-a, báy nam ká'a k̄eke here be, báy kún sal bay be ká dōo báy zadε na. ⁶ Bil namke ku na, nzob h̄a h̄a le, Ngerewuru a púo ni fe ká maa báy ped d'áa beri: ⁷ Bari ká i gedε tul fe d'áa kereri banquo, í nzáake faa bay hanja Ngerewuru ka d'áa rin d̄ika bo tul-ri ndaw, ka d'áa mbay bo tul-ri ndaw, rōo a ha ri ba nzob hu-hud yari ndaw na ze, ká'a hanja ri káw báy kumnun ká dōo banquo na. ⁸ Roo le, bari ká i t̄i ká tul Ngerewuru, í tun tusue bay, a í se fal fe d'áa kaayari banquo na, Ngerewuru a k̄ie ri law f̄a be báy here be ká tul-ri mbiki mbiki. ⁹ Namke ku na, kóko síe báy doko bil hud a doko tul nzobri riw bele ká i ba nzob fe d'áa ganri. Dōo bay tul Zibri pola d̄ekre, rōo bay tul nzobri ká i ba Ziḅ ya na báy. ¹⁰ A roo le, nzobri riw bele ká i ba nzob fe d'áa kereri na, Ngerewuru a hanja ri rin d̄ika ndaw, a d'áa mbay bo tul-ri ndaw, rōo a ha ri d̄ekeke ndaw pi. Ka'a d'áa zin bari Zibri pola d̄ekre, rōo bay tul bari ká i ba Ziḅ ya na báy, ¹¹ bay j̄i le, Ngerewuru naa nun nzob mbijw ya.

¹² Nzobri riw bele ká i d'áa feyaa tan kóko *bol kusol *Moyze na, i zin b̄ie báy faa bol kusol na ya. A nzobri riw bele ká i kō bol kusol na kō, rōo í d'áa feyaa na, Ngerewuru a d'áa bay bo tul-ri báy faa bol kusol na ku. ¹³ Í kō, ba nzobri ká i laa bol kusol na ba láake hōy ze, Ngerewuru naa bay ká tul-ri a kō ri ba nzobri ká i dōo báy zadε nzedεm ká nun-ε ya, roo le, ba bari huo-ri ká i d'áa fe ká bol kusol hii na ze, ka kō ri ba nzobri ká i dōo báy zadε nzedεm ká nun-ε. ¹⁴ Nzobri ká i ba Ziḅ ya, ká i kō bol kusol Moyze ya na, zadka bari kị i d'áa fe ká bol kusolke hii báy law-ri le, fe d'áa bari k̄ie mii, fe ká bol kusol hii bayke na i kō báy tul-ri. ¹⁵ Zadka

i daa munu le, fe daa bari kie mii, fe ka bol kusol hii na, Ngerewuru daa do bil law-ri ro. Ka bil wara law-ri na kie bay nasike ndaw, a ker bay bari kara, hane le kie ri mii, fe daa bari do bay zadε, a hane laa le kie ri mii, fe daa bari do bay zadε ya. ¹⁶ Be ze ba fe ka'a tji bay nam ka Ngerewuru a kunj sal bay bay faa Zezu *Krisi zuo tul feri riw bele ka mu bil law nzobri. Ba bay ka do bil kaa Bay Kere ka mi kaa na.

Zibri kara bay mgba tul-ri

¹⁷ Bo ka mu ba Zib, ka mu daa law-a bo tul *bol kusol *Moyze, a mu nda giri suo-o bay tul Ngerewuru bo; ¹⁸ bo ka mu ba nzob koko law hiiya Ngerewuru, a bol kusol na kara kie mu fe kere ka bay hanja mu kele; ¹⁹ bo ka mu ko suo-o ba nzob ndaka faa pol rawri, a mu ko suo-o ba zad tana bay tul nzobri ka i do bil suj tilo; ²⁰ bo na nzobri ka i ko fe ya tuk tuk na, mu ko suo-o ba nzob fere ri fe, a nzobri ka i do munu ba ledri bay na, mu ko suo-o ba nzob fere ri fe, bay ji le, bay faa bol kusol Ngerewuru na, mu baa mii mu ko feri riw bele bay zadε ndaw, a mu ko tusue bay ndaw pi: ²¹ Nda-ndad! Roo le, bo ka mu fere nzob hawri fe na, daa mina ndaw roo mu fere suo-o fe ya le? Bo ka mu baa mii, nzob ka ri-riiba ya na waa, daa mina ndaw roo mu yi mu ri-riiba na le? ²² Bo ka mu baa mii, nzob daa nun pie ya na waa, daa mina ndaw roo mu yi mu daa nun pie na bay le? Bo ka mu im wuru feri na waa, daa mina ndaw roo, mu ri bil hul kani bari, a mu faa fekeri ka di robay le woo? ²³ Mu nda giri suo-o bay tul bol kusol Ngerewuru ka mu doke, roo le, mu bie rin-ε bay ji le, mu daa vu mbom bo di ya, ²⁴ munu ka i daa do bil mbede be mii: «Bay tul fe daa kaaya baari Zibri na ze, nzobri ka i ba Zib ya na i tjirike Ngerewuru*.»

²⁵ Bo ka mu ba Zib, ka mu kunj ngori bay kieke suo-o ba taa Ngerewuru na, zadka mu daa vu mbom bo tul bol kusol Moyze na le, ngori bo na ba fe tusue ki. Roo le, zadka mu daa vu mbom bo di ya le, do munu ba fe ka mu kunj ngori ya bay. ²⁶ A zadka nzob kunj ngori ya, roo a daa fe ka bol kusol hii bayke na le, Ngerewuru a koko ni ba nzob ka kunj ngori na ndaw zu ya le woo? ²⁷ Nzob ka daa fe ka bol kusol hii bayke bay zadε tanj *kunj ngori na, fe daa kere nzobke ku na ze a daa bay bo tul-a, bo ka mu do bay bol kusol ndaw, mu kunj ngori ndaw, roo le, mu daa vu mbom bo di ya na. ²⁸ I ko, Zib taa tusueke na, bay tul naysuo-ε ka kele key hoy ya, a ngori taa tusueke kara, ba hay ka do naysuo ka kele key ya ndaw. ²⁹ Roo le, Zib taa tusueke na, ba be ka Ngerewuru fere bil law-ε, a ngori taa tusueke na ba taa hay ka Tem Ngerewuru daa do bil law nzob, bo ba hay ka i daa do naysuo ka kele munu ka bol kusol baa bayke na ya. Kiri Zib ka mini key na, Ngerewuru ze pisi ni bo, ba nzob ya.

3

¹ Zadka do munu na waa, ka bay ba Zib na ndadike ba ji ki zu le? Kunj ngori na waa, kereke ba ji ki le? ² Ndadikeri na do ngi-ngji, bay ji le, pola dekε le, ba bari Zibri na ze Ngerewuru ponj bay be zuo nduori. ³ Zib haneri do tul bay bari bay zadε ya ba tusue ki. A ku na waa, bay tul fe daa bari ka munu ku na ze, Ngerewuru a doke tul bay be na mbaa ro le? ⁴ U-uu, munu ya! Ze nzobri riw bele i ba nzob kud bay hoy kara, Ngerewuru daa fe maa bay tusue bay, munu ka i daa do bil mbede be mii:

«Bo Ngerewuru, ndad bay hanja nzobri ko mu ba nzob ka bay baa bo do bay zadε.

* **2:24** 2.24 Ezay 52.5; Ezekiel 36.22. * **3:4** 3.4 Simri 51.6.

Ze nzob daa bay bo tul-a hoy kara,
mù tji bil-e yoron*.»

⁵ Zadka fe daa kaaya naari na daa ha nzobri ko mii, Ngerewuru daa fe bay zadε na waa, naa baari mina ro le? Ngerewuru ka ha naa kori seke fe bay tul fe kaaya naari na waa, ka daa fe bay zadε ya zu le? (Be ni key na, mi baa sim bay baa nzobri ro.) ⁶ Fe daa be do bay zadε. Zadka Ngerewuru ba nzob ka fe daa be do bay zadε ya le, ka'a maa bay kuni sal bay zuo tul nzobri ka tusiri key ya. ⁷ Ko ya le, nzob haneri baa ha mi mii: «Zadka kuf bay buru ze daa ha nzobri koke suo bay Ngerewuru na *tan kad kad, a kieke rin dika be ndaw na waa, bay ji ndaw roo, bay mgba tul buru munu ka nzob feyari bay le woo?» ⁸ A waa, bay ji ndaw roo naa baari mii, naa daari fe ndaya bo ha fe kere na ka tji a se ba pola pola ya le, munu ka nzob haneri kufke bay zuo nzaa-i mii, ba bi ze mi ka-kaa bayri na munu ku! Bay ka mgba tul nzobkeri ku na do bay zadε.

Nzobri riw bele i ba nzob fe daa yaa

⁹ A munu ku waa, naa baari mina ro le? Naari Zibri na waa, naa mbari tul nzob hawri na mba ro le woo? U-uu munu ya! Mi baa ha ri ro mii: Zibri, bay saw nzob kiri hoy kara, bari riw bele na i do bil feyaa, ¹⁰ munu ka i daa do bil mbede Ngerewuru mii:

«Nzob ka do bay zadε ka nun Ngerewuru na, tiya;
mbiw kara tiya.

¹¹ Nzob nun nzem, tiya ndaw.
Nzob ka nzaa Ngerewuru nzaa kara,
mbiw tiya ndaw.

¹² Nzobri riw bele fere fal-ri ha Ngerewuru,
i wuru faa i zekre ki kperke
kperke.

Nzob ka daa fe kere na, tiya;

mbiw kara tiya[†].

¹³ Kusol bay baa bari tji nduf nduf munu ka luo tupal ka do hoy nduo.

Nzaa rim-ri do ba nzaa rim ula nzob[‡];
bay ka tji ka nzaa-ri na kara do munu ba pom soy[§].

¹⁴ I ba nzobri ka nzaa-ri zon bak bak ba nzaa fadi.*

¹⁵ I nduo kiyaw kiyaw bay daa sim nzob zuo siri.

¹⁶ Zadri riw bele ka i kal di na,
i bie feri i daa ha nzobri ko seke fe.

¹⁷ Kaw bay kere dekeke na, i ko faake ya[†].

¹⁸ Hje Ngerewuru ndji kara ti bil law-ri ya[‡].»

¹⁹ Naa kori mii, feri riw bele ka *bol kusol baa bayke na, baa ha bari Zibri ka i do bil bol kusolke na, bay ha ha nzob mbiw ka'a maa aa nzi-e a baa bay bay yamke suo-e yam na tiya, a nzobri riw bele ka tusiri key na i ko suo-ri ba nzobri ka bay mgba tul-ri ka pol Ngerewuru. ²⁰ Tusueke le, nzob ka'a maa ha ha Ngerewuru naa bay ka tul-e a ko ni ba nzob ka do bay zadε nzedem ka nun-ε bay faa daa bol kusol na, mbiw tiya, bay ji le, ped daa bol kusol na kie nzob ha ni ko mii, ka daa feyaa.

²¹ A roo le, timbede key na, Ngerewuru kie naari faa ka'a naake bay ka tul nzob ha ni do bay zadε nzedem ka nun-ε. Ka daa feke na bay faa daa bol kusol ya; ba fe ka *mbede bol kusol bay mbede nzob yaana bayri saa nzi-e baa nasi bayke pola. ²² Ngerewuru naa bay ka tul nzobri ha ri do bay zadε nzedem ka nun-ε bay law-ri ka i daa bo tul Zezu *Krisi. Ka daa feke ku na do bay tul nzobri riw bele ka i daa law-ri bo tul-e. Ze i ba na Zib, mase Zib ya hoy kara, naa nun ki tiya, bay ji le, ²³ nzobri riw bele daa feyaa a i rokoke rin dika Ngerewuru. ²⁴ Roo

[†] 3:12 3.12 Simri 14.1-3; 53.2-4; Ezekiel 7.20. [‡] 3:13 3.13 Simri 5.10. [§] 3:13 3.13 Simri 140.4.

* 3:14 3.14 Simri 10.7. [†] 3:17 3.17 Ezay 59.7-8. [‡] 3:18 3.18 Simri 3.2.

le, Ngerewuru daa law kere zinj ri a naa bay ka tul-ri hoy hoy ha ri do bay zadε nzedεm ka nun-ε bay faa Zezu Krisi ka tina ri saa bil koy feyaa. ²⁵⁻²⁶ Ba be na ki ze, Ngerewuru ha ni do ba vuy *fe poy, ha sim be puo mbol feyaa nzobri, bay hana bo bay faa hud be na, ka ndake buma zinj nzobri ka i daa law-ri bo tul Zezu Krisi. Be mini ze, Ngerewuru kike su-ε ba nzob ka do bay zadε nzedεm. Pola na, ka iki law-ε ka tul nzobri ka i daa feyaa. Roo le, timbedε key ka bay faa hud Krisi na, ka naa bay feyaa ka tul nzobri ha ri do bay zadε nzedεm ka nun-ε. Be ze, ka kike su-ε ba nzob ka do bay zadε nzedεm ndaw, a ba nzob naa bay ka tul nzobri ka i daa law-ri bo tul Zezu Krisi ndaw.

²⁷ A ku na waa, faa ndaka giri su-ε nzobri na do haa bay le woo? Faake mbijw tiya, bay ji le, hana bay naa ka tul nzob ha Ngerewuru ko ni ba nzob ka do bay zadε nzedεm ka nun-ε na, do bay faa mbika law bo, bay faa daa vu mbom bo tul bol kusol ya. ²⁸ I ko, naari na, naa kori ta-tan mii: Ngerewuru naa bay ka tul nzob ha ni bo bay zadε nzedεm ka nun-ε bay law-ε ka a daa bo tul Zezu Krisi bo, bay vu mbom ka a daa bo tul bol kusol na ya. ²⁹ I ker i ko ku na waa, Ngerewuru na ba Ngerewuru Zibri ki hu-ri hoy le woo? Waa, ka ba Ngerewuru saw nzob kiri ndaw ya le? Ba tusue ki, ka ba Ngerewuru saw nzob kiri ndaw, ³⁰ bay ji le, Ngerewuru na mbijw hoy. Ba be ki ze ka naa bay ka tul Zibri ha ri do bay zadε nzedεm ka nun-ε bay faa mbika law bari; ba be na ndaw ze ka naa bay ka tul saw nzob kiri ha ri do bay zadε nzedεm ka nun-ε bay faa mbika law bari. ³¹ Waa, naa bumarri ndadi bol kusol na bay faa daa law bo tul Zezu Krisi ro na le? U-uu munu ya! Roo le, naari na, naa kieri tusue ndadi bol kusol na.

4

Mbika law Abaraham

¹ I ker se tul bulu naari *Abaraham na i ko. Waa, fe ji ze Ngerewuru daa bay tul-e le? ² Zadka ped daa kere Abaraham na daa ha Ngerewuru koke ni ba nzob ka do bay zadε nzedεm ka nun-ε na le, ka a maa ndaka giri su-ε ka di. Roo le, ka maa daa munu ka pol Ngerewuru ya, bay ji le, ³ mbede Ngerewuru baa ta-tan mii: «Abaraham na daa law-ε bo tul Ngerewuru, be ze Ngerewuru kike fal mbika law be, a koke ni ba nzob ka do bay zadε nzedεm ka nun-ε*.» ⁴ I ko, nzob ka daa ped na, a yaana lari ped be. Larike ku na do ba fe hana ka hoy hoy ya; ba fe ka do bay tul nzob pedke. ⁵ Roo le, nzob ka daa law-ε bo tul ped daa be ya, roo a daa law-ε bo tul Ngerewuru ka nda buma zinj nzob feyaa le, Ngerewuru kii fal mbika law be, a naa bay ka tul-e a koke ni ba nzob ka do bay zadε nzedεm ka nun-ε. ⁶ Be mini ze, Mbay *David baa bay suoriya nzob ka Ngerewuru ko ni ba nzob ka do bay zadε nzedεm ka nun-ε tan kija fal ped daa beri. Ka daa do bil mbede mii:

⁷ «Nzobri ka Ngerewuru nda buma zinj ri ka tul fe daa kaaya bari, a bumra feyaa bari na, suoriya ba taa bari.

⁸ Nzob ka Ngerewuru kii fal feyaa be ya na, suoriya ba taa be†.»

⁹ Suoriyake ku na waa, do bay tul Zibri ka i ba nzob *kun ngori hu-ri hoy mase, bay tul saw nzobri ka i kun ngori ya ndaw le? I ker i ko, naa baari timbedε key mii: «Ngerewuru kii fal mbika law Abaraham, a koke ni ba nzob ka do bay zadε nzedεm ka nun-ε.» ¹⁰ Waa, feke ku na kal bay sew ji zu le? Pola doo ndaw roo Abaraham kun ngori bay mase, ka fal le? Pola doo hoy bo, ka fal ya! ¹¹ Kun ngori Abaraham na

* 4:3 4.3 Tiika saw fe 15.6. † 4:8 4.8 Simri 32.1-2.

ba fe ká'a dfaa ká fal law-ε ká'a dfaa bo tul Ngerewuru bay kieke mii, Ngerewuru ko ni ba nzob ká do báy zadε nzedεm ká nun-ε báy faa mbika law. Be mini ze, ha Abaraham na vike ba baa bari riw bele ká i dfaa law-ri bo tul Zezu *Krisi, ká Ngerewuru ko ri ba nzobri ká i do báy zadε nzedεm ká nun-ε tan haŋa ri kuŋ ri ŋgori. ¹² Ka ba baa nzobri ká i kuŋ ŋgori ndaw pi. Ba bari ká i kuŋ ŋgori ká naysuo kele key hoy ya, roo le, ba bari ká mbika law bari do munu ká baa naari Abaraham doke pola ndaw roo, i kuŋ ni ŋgori báy na.

Ngerewuru waa fe bay tul nzobri ká i dfaa law-ri bo tul-e

¹³ Tusueke le, Ngerewuru waa zinj *Abaraham báy vu bul-eri bay haŋa ri tusiri na ba taa bari. Bay vu mbom ká Abaraham dfaa bo tul *bol kusol ze Ngerewuru wáake bay zinj ni ya, roo le, munu ká Abaraham dfaa law-ε bo tul-e na, be ze ha Ngerewuru wáake bay zinj ni a kóke ni ba nzob ká do báy zadε nzedεm ká nun-ε. ¹⁴ Zadka fe kereri ká Ngerewuru waa na do bay tul nzobri ká i dfaa vu mbom bo tul bol kusol na le, dfaa law bo tul-e na do ba fe ká gor hoy; waa bay be na kara, dfaa fe mbiw ya ndaw pi. ¹⁵ Tusueke le, bol kusol ká nzobri wad na ngakla here Ngerewuru. Roo le, zad ká bol kusol ti di ya na, wad tul bol kusol hoy kara ti di ya ndaw.

¹⁶ Be mini ze, fe ká Ngerewuru waa na, do bay tul nzobri ká i dfaa law-ri bo tul-e, bay haŋa bo ka ha ri feke na báy law kere be. Fe ká'a waa na do bay tul vu bulu Abarahamri riw bele. Do bay tul nzobri ká Ngerewuru ha ri bol kusol na huo-ri hoy ya, roo le, bay tul bari ká i dfaa law-ri bo tul-e munu ká Abaraham na. Be na ka ba baa naari riw bele, ¹⁷ munu ká Ngerewuru baa do bil mbede be mii: «Mi ha mù do ba baa

saw puo nzobri bod bod ngji bamba tasiri.» Abaraham na ba baa naari ká pol Ngerewuru, bay ji le, ka dfaa law-ε bo tul-e, be ká'a tuma nzob huferi ha ri kaw báy kumnun ndaw, a fe ká tiya na hoy kara, ka dfaa ha ni do ndaw na. ¹⁸ Bay ká Ngerewuru waa ká nzobri maa bay kér se di mbaa na, Abaraham dfaa law-ε te di nzokdo. Be ze, ka vi ba baa saw puo nzobri bod bod ngji bamba tasiri munu ká Ngerewuru waa zinj ni mii: «Vu bul-ari i rúo bamba» na§. ¹⁹ Be na, ka dfaa mbiimbam maa isodri munu, a ko sùo-ε ba nzob ká fumra úy úy; máy be *Saara hoy kara di táw a maa bay mbón nzob mbaa ndaw. Be nu ku hoy kara, Abaraham na do tul mbika law be na banquo. ²⁰ Bay ká Ngerewuru waa zinj ni na, ka may bay ká di ya ndaw, a mbika law be hoy kara huo ya, roo le, mbika law be na ha ni hurusuo ba pola pola ha ni písike Ngerewuru. ²¹ Ka ko ká bil law-ε ba tusue ki mii, Ngerewuru do báy hurusuo, a maa bay dfaa fe ká'a waa na. ²² Sawke mini ze, báy faa law-ε ká'a dfaa bo tul Ngerewuru na, Ngerewuru kóke ni ba nzob ká do báy zadε nzedεm ká nun-ε. ²³ Robay, bay ká i dfaa do bil mbede mii: «Ngerewuru kji fal mbika law be, a kóke ni ba nzob ká do báy zadε nzedεm ká nun-ε» na* do bay tul-e huo-ε hoy ya. ²⁴ Bayke ku na, do bay tul naari ndaw, naari ká Ngerewuru a náa bay ká tul naari ha náa dori báy zadε nzedεm ká nun-ε. Ba naari ká náa dfaari law naari bo tul be ká'a tina Ngerembay naari Zezu saa sakra nzob huferi na. ²⁵ Ka pon ni ha huf bay tul feyaa naari, a tina ni saa sakra nzob huferi ha ni kaw báy kumnun, bay haŋa bo náa bari nzobri ká bay ti tul naari ya, a náa dori báy zadε nzedεm ká nun-ε.

5

Naa zúori zinj Ngerewuru báy faa

‡ 4:17 4.17 Tiika saw fe 17.5. § 4:18 4.18 Tiika saw fe 15.5. * 4:23 4.23 Tiika saw fe 15.6.

Zezu Krisi

1 Be ze, munu ká Ngerewuru naa bay ká tul naari ha náa dori báy zadε nzedεm ká nun-ε báy faa mbika law na, dekεke do sakra naari báy Ngerewuru bay tul fe ká Ngerembay naari Zezu *Krisi daa na. 2 Báy faa be ká náa daari law naari bo tul-e na, náa dori báy faa káw bil bawda law kere Ngerewuru na badak timbedε key. Fe ká ha naari suoriya na, ba daa law nzokdo bo tul rin dika ká Ngerewuru a haña naari. 3 Ba be nu ku hoy ya, naari na, ká bil kóko seke fe hoy kara, náa daari suoriya, bay ji le, náa kóri ndaw, kóko seke fe na daa ha náa ikikeri law naari ba pola pola. 4 Iki lawke ku na, daa ha náa sũukeri law naari ká tul fe ká tji tul naari, a sũu law ká tul fe ká tji tul naari na, so naari ká tul fe ká náa daari law naari te di nzokdo na. 5 Fe ká náa daari law naari te di nzokdo na, law naari ti sãa ká di ya, bay ji le, báy faa Tem Law Pie ká Ngerewuru ha naari na, ka daa ha bawda law ini be mbaa law naari gbay gbay.

6 Ba tusue, zadka hurusuo naari tiya dek dek na, Krisi ví hu bay tul nzob fe daa yaari báy nam ká Ngerewuru ki tuu. 7 I ko, do ngon bamba tasiri bay haña nzob ya hud ká tul nzob fe daa báy zadε a hu. Ko ya le, nzob hanε a yaña hud ká tul nzob law kere a hu. 8 Roo le, fe ká kie naari bawda law ini Ngerewuru na ze do key: zadka náa bári nzob feyaa kob robay na, Krisi ví hu bay tul naari. 9 Báy faa hud be na, bay naa ká tul naari ká pol Ngerewuru timbedε key, waa, bod báy roo maa bay here Ngerewuru ze ka ti yaña naari ká di ya le woo? 10 Pola lew ká náa bári nzob tul ngani Ngerewuru báy na, ka daa ha náa zuori zin ni báy faa hud Vi-e. A munu ku na waa, bod báy roo, timbedε ká náa zuori zin ni ro key le, ka ti yaña naari báy faa Vi-e ká kaw báy kumnun na ya le woo?

11 Na robay, naari na, náa ndakari giri sò naari ká bil Ngerewuru báy faa Ngerembay naari Zezu Krisi ká daa ha náa zuori zin ni timbedε key na.

Krisi kal tul Adam pavbad

12 Báy faa nzob mbijw ká ba *Adam na, feyaa ví yake zad kpol kpol ká tusiri key, a ha feyake ku na ví daa hud bo tul nzobri riw bele, bay ji le, nzobri riw bele daa feyaa. 13 Pola roo bay haña Ngerewuru ha *bol kusol ha *Moyze na, feyaa do tusiri key ro. Roo le, munu ká bol kusol tiya robay na, Ngerewuru kji fal fe daa ya nzobri ya. 14 Ze munu kara, báy bil sewke taa Adam kpuru tji taa Moyze na, hud re mbay ká tul nzobri banjuo kpadara. Ze nzobri daa kaaya munu ká Adam ya hoy kara, hud re mbay ká tul-ri.

Adam na mgba a lieke be Krisi ká'a vika

15 Roo le, fe daa kaaya *Adam báy fe kere ká Ngerewuru ha hoy hoy báy law kere be na, do bod bod. Ba tusue, fe daa kaaya nzob mbijw ká ba Adam na daa ha nzobri ngji bamba zinke hud. Roo le, law kere Ngerewuru báy fe haña be ká'a ha nzobri ngji bamba hoy hoy báy faa nzob mbijw ká ba Zezu *Krisi na, kal fe daa Adam na ku pavbad. 16 A fe haña hoy ká Ngerewuru ha báy faa law kere be na, oro bie pedke do bod báy oro bie ped feyaa Adam. Kún sal bay bo tul feyaa nzob ká mbijw ká ba Adam na, daa ha bay mgba tul nzobri. A ze fe daa kaaya nzobri ngji na bamba hoy kara, fe haña hoy ká Ngerewuru ha báy law kere be na, daa ha bay naa ká tul nzobri ha ri do báy zadε nzedεm ká nun-ε. 17 Ba tusue, báy faa fe daa kaaya nzob ká mbijw ká ba Adam na, hud réke mbay ká tul nzobri. Roo le, báy faa nzob mbijw ká ba Zezu Krisi na, náa zinikeri fe kere ká mba kjiña fale: nzobri riw bele ká i do bil bawda law kere Ngerewuru báy

fe haɲa hoy ká naa bay ká tul nzoɓ na, i káw báy kumnun í re mbay ká tul feyaa báy huɗ báy faa Zezu Krisi.

¹⁸ Be mini ze, fe ɗáa kaaya nzoɓ mbijw na, ɗaa ha bay mgba tul nzoɓri riw bele. Ze ɗo faa mbijw munu ndaw, fe ɗáa nzedem nzoɓ ká mbijw na ɗaa ha bay naa ká tul nzoɓri riw bele ha ri kaw báy kumnun. ¹⁹ Faa mbijw munu ká wáɗ tul *bol kusol nzoɓ mbijw na ɗaa ha nzoɓri ngji bamba víke ba nzoɓ feyaa na, ɗaa vu mbom nzoɓ ká mbijw na, a ɗáa ha bay naa ká tul nzoɓri ngji bamba ha ri ɗo báy zaɗe nzedem ká nun Ngerewuru.

²⁰ Bol kusol ká Ngerewuru ha *Moyze na, ví ɗaa ha fe ɗáa kaaya nzoɓri séke ba pola pola. Roo le, zaɗ ká feyaa nzoɓri ngji ká ɗi ba pola pola na, law kere Ngerewuru hoy kara yi a ngji bamba tasiri ká ɗi roɓay. ²¹ Be ze, ɗo faa mbijw munu ká feyaa re mbay ká tul nzoɓri ha ri zinj huɗ na, law kere Ngerewuru ká naa bay ká tul nzoɓri ha ri ɗo báy zaɗe nzedem ká nun-ε na, re mbay ká tul naari ha náa káwri báy kumnun ká ɗo banɗuɔ báy faa Zezu Krisi, Ngerembay naari.

6

Zúo zinj Krisi báy faa huɗ be

¹ A munu ku waa, náa báari mina ro le? Náa ɗokori bil feyaa na banɗuɔ ndaw roɔ, bay haɲa Ngerewuru ká ɗáake law kere zinj naari ba pola pola mgbum le woo?

² Ū-uu, munu ya. Bay ká se tul feyaa na, náa bári nzoɓ huɗeri ká ɗi, bay ji le, hurusuo-ε re mbay ká tul naari mbáa. Waa, náa ɗáari mina ndaw roɔ, bay yi bay ví ɗoko bil feyaa na báy le? ³ Naari riw bele na, i ɗaa tul naari nduo mbii ha náa zúokeri zinj Zezu *Krisi mbijw hoy ká bil huɗ be. Waa, i ko munu ya le? ⁴ Munu zu le, tul naari ká i ɗaa nduo mbii na kie mii, náa húri zinj Zezu Krisi ndaw, a í voro naari zinj ni ndaw, bay haɲa

bo munu ká Baa Ngerewuru tina ni saa sakra nzoɓ huɗeri báy bawda rin ɗika be a ha ni kaw báy kumnun na, ɗo faa mbijw munu ndaw, naari hoy kara náa víri ba nzoɓ fie bay séke simeɗ fie ndaw pi.

⁵ Munu ká náa zuori zinj Krisi ká bil huɗ be na, náa kóri ba tusue, náa zúori zinj ni mbijw hoy báy faa tji be saa luɔ huɗ ndaw. ⁶ Náa kóri báy kere ndaw ro! Sim ɗol naari ká piɗke ká náa ɗókeri bil feyaa koɓ báy na, i ber ni báy Krisi mbijw hoy ɗo tul puu say huɗ, bay haɲa Ngerewuru ka ɓieke hurusuo feyaa ká ɗo bil law naari, bo ha náa bári koy feyaa na mbáa, ⁷ bay ji le, nzoɓ ká hu ro na, feyaa ɗo báy hurusuo ká tul-e mbáa. ⁸ Be mini ze, zaɗka náa húri zinj Krisi na, náa kóri ndaw, náa káwri báy kumnun zinj ni. ⁹ Náa kóri ta-tan, Krisi ká tji saa sakra nzoɓ huɗeri na, huɗ ti ika ni mbáa ndaw, a ti báy hurusuo ká tul-e mbáa ndaw pi. ¹⁰ Huɗ be na, ka hu báy feyaa na faa bal ba mbijw hoy ba gbye, a ɓieke hurusuo feyaa. A le, káw báy kumnun be ká timbeɗe key na, ka kaw bay ɗáa rin ɗika bo tul Ngerewuru. ¹¹ Baari hoy kara ɗo faa mbijw munu ndaw: bay ká se tul feyaa na, i ko sùo-rì ba nzoɓ huɗeri ká ɗi, bay ji le, feyaa re mbay ká tul-rì mbáa. A bay ká se tul káw báy kumnun na laa le, i ko sùo-rì ba nzoɓri ká i kaw báy kumnun bay ɗáa rin ɗika bo tul Ngerewuru báy faa zúo zinj Zezu Krisi.

¹² Be mini ze, i pón sùo-rì ha feyaa re mbay ká tul-rì bay haɲa ri ɗáake kon fe kaaya ká ɗo bil law-rì na mbáa. ¹³ I pón faa ha nzaa wáw sùo-rì ka ba fe peɗ kaaya bay ɗáake feyaa mbáa. Roo le, i mbi sùo-rì ha Ngerewuru munu ká nzoɓri ká i tji saa luɔ huɗ a í kaw báy kumnun. I mbi sùo-rì báy yore ha ni munu ba fe peɗ kere ká bay ɗáake fe ká ɗo báy zaɗe nzedem a rii law-ε. ¹⁴ Tusueke le, feyaa na ti réke mbay

ká tul-rĩ mbăa, bay ʒi ɛ, timbedɛ key na, ba sew ká law kere Ngerewuru ro re mbay ká tul-rĩ, bo ba sew *bol kusol *Moyze na mbăa.

Tʒi saa bil feyaa bay vi ba nzob ped Ngerewuru

¹⁵ A ku na waa, náa dáari mina ro ɛ? Náa dáari fe dáa yaa na ba pola pola, bay ʒi ɛ, timbedɛ key na, náa ɗori bil sew law kere Ngerewuru ro bo, náa ɗori bil sewke taa *bol kusol na mbăa ro ɛ? ʒ-uu, munu ya. ¹⁶ Baari hoy kara ʒi kɔ ta-taɗ ndaw mii, zadka ʒi mbi sùo-rĩ í dáake ped ha nzob bay dáa vu mbom bo tul-e ɛ, ʒi tʒi koy nzob ká ʒi ɗaa vu mbom bo tul-e na. Dáa vu mbom bo tul feyaa ká kuɔ ri ha ri se ba zad hud ze ndad mase, dáa vu mbom bo tul Ngerewuru ká ha ri se ba zad fe dáa ká báy zadɛ a rii law-ɛ na ze ndad ɛ? ¹⁷ Taambol ha Ngerewuru! Pola na, ʒi ba koy feyaa. Roo ɛ, timbedɛ key na ʒi yaa tusue bay ká i fere ri na, a í ɗaa vu mbom bo ɗi báy bil wara law-rĩ riw bele. ¹⁸ Ngerewuru tina ri saa bil koy feyaa, a ha ri vi ba koy ped be bay dáa fe ká ɗo báy zadɛ nzedem ká rii law-ɛ.

¹⁹ Mi baa sim bay baa nzobri mini bay haɗa ri láake bay bi key na báy kere, bay ʒi ɛ, haɗa ri laa bay se bamba. Pola na, ʒi mbi sùo-rĩ báy yɔre ɗed í báke koy fe dáa ʒim báy fe ndúo kʒiri bay dáake fe kaayari. Ze, ɗo faa mbɔw munu ndaw, timbedɛ key kara, ʒi mbi sùo-rĩ na báy yɔre ɗed ba koy fe dáa ká ɗo báy zadɛ nzedem bay séke simsed ká *taɗ kad kad a rii law Ngerewuru.

²⁰ Pola ká ʒi ba koy feyaa báy na, fe ká bay haɗa ri ɗaa ɗo báy zadɛ nzedem na bay baari mbɔw ti bil-e ya. ²¹ A ku waa, fe ʒi ze ʒi zɨɗ ba lere ped ká ɗi ká mbi sahoɗ ha ri timbedɛ key ɛ? Tusueke ɛ, pedkeri ku na mbi hud hoy ze ha ri. ²² Roo ɛ, timbedɛ key na Ngerewuru tina ri saa bil koy feyaa, a ha ri vi ba koy ped be ro. A ɛ, lere ped ká ʒi zɨɗ ká

ɗi na, ba simsed ká taɗ kad kad a rii law-ɛ, bo í káwke báy kumnun ká ɗo baɗuɔ. ²³ Tusueke ɛ, lere feyaa na ba hud, roo ɛ, fe haɗa hoy ká Ngerewuru ha báy faa zúo zɨɗ Ngerembay naari Zezu *Krisi na, be ze ba káw báy kumnun ká ɗo baɗuɔ kpaɗara.

7

Tʒi saa bil bol kusol

¹ ʒu-iri, mi baa bay zɨɗ ri munu ba nzobri ká i kɔ *bol kusol kɔ báy kere ro. Zadka nzob kaw báy kumnun báy ɛ, bol kusol ɗo báy hɔrusuo ká tul-e ro bay. Ba fe ká ʒi kɔ ta-taɗ. ² Máj nzob ká yaa wara na, zadka wara kaw báy kumnun báy ɛ, bol kusol na siɗ ri kɔb ro bay. A ze bo, zadka wara na hu ro ɛ, faa ɗo hoy ha ni báy. ³ Be mini ze, zadka wara kaw báy kumnun kɔb báy, roɔ ka tʒi a yaa wara kʒi ɛ, be na, i ɗika ni ba máy nun pie. A ze bo, zadka wara na hu ro ɛ, bol kusol ká siɗ ri na naa ká tul-e. Ze ka yaa na wara kʒi hoy kara, ka ba máy dáa nun pie ya.

⁴ ʒu-iri, ɗo faa mbɔw munu ndaw, baari na ʒi zuo zɨɗ Zezu *Krisi ká bil hud be, ze bay ká se tul bol kusol na, ʒi vi ba nzob huɗeri ká ɗi, bay ʒi ɛ, ka ɗo báy hɔrusuo ká tul-rĩ mbăa. Timbedɛ key na, ʒi ɗo bay tul nzob kʒi, be ká Ngerewuru tina ni saa sakra nzob huɗeri, bay haɗa lere ped naari ka ɗo ɗi báy kere ba taa be. ⁵ Pola ká náa ɗori bil fe dáa naysuo kɔb ro bay na, bol kusol ká haa fe mii: «Daa fe key ya» na, ɗaa ha kon dáa feyaa ká ɗo bil law naari na, suru naari a ɗaa ped ká sùo naari, bay haɗa bo, feyaa na ka mbi hud ha naari. ⁶ Roo ɛ, bay ká se tul bol kusol ká mɗba naari ba koy pola na, náa bári nzob huɗeri ká ɗi ro, bay ʒi ɛ, ka ɗo báy hɔrusuo ká tul naari mbăa. Munu zu ɛ, timbedɛ key na, náa maari dáa ped ha Ngerewuru báy nduo ped fie báy faa hɔrusuo Tem be ká re mbay ro

bo, báy faa tǎw nduo ped bol kusol ká re mbay ká tul naari na mbáa.

Bol kusol kie feyaa

⁷ A ku waa, *bol kusol na ba feyaa le? U-uu, munu ya. Bol kusol na ze kie mi fe ka ba feyaa. A bo munu ya le, bol kusol ka baa mii: «Mù ti kóko nun fe ya» na, mi ti kóko ya. ⁸ Báy faa bol kusol key na, feyaa na daa ha mi kóke kiri kóko nun feri bod bod ka bil law-i. Ba tusue, zadka bol kusol tiya le, feyaa do ba fe hude. ⁹ Pola ka bol kusol tiya báy na, ker bay bi do báy kere. A roo le, zadka bol kusol na vi tii báyii le, feyaa na laa ro ze vi do báy kumnun a ha mi vi ba nzob hude. ¹⁰ Be mini ze, bol kusol ka' a ba faa ha ja mi kawke báy kumnun na, yi a ha mi se ba zad hud. ¹¹ Báy faa bol kusol na, feyaa zinj faa a ulake mi, a báy faa bol kusolke ku na ndaw ze, mi zinke hud. ¹² Be ze, bol kusol ki suo-e na tan kadañ, a bay ka do bil-e na kara tan kadañ ndaw, a do báy zadε nzedεm, roo a ba kere. ¹³ A ku waa, bol kusol ka ba fe kere na, a yi a vi ba fe saw hud bi ro bay le woo? U-uu, munu ya. Roo le, ba feyaa na ki ze mbi bol kusol ka ba fe kere na ha ni vi ba fe saw hud bi. Be ze báy faa bol kusolke na, feyaa tinake saw kaaya báy law mgboro beri ka kal tul zad na tan gbay gbay ba kele.

Ruy ka bil naysuo

¹⁴ Náa kóri mii, *bol kusol na uru saa luo Ngerewuru, roo le, bi na mi ba nzob naysuo a mi ba koy feyaa. ¹⁵ Tusueke le, fe ka mi daa na mi ko sawke ya, bay ji le, fe ka law-i hii daa na, mi daa ya, roo le, fe ka mi sa-sañ na, be ki ndaw roo mi yi mi daa báy. ¹⁶ A ze, zadka mi daa fe ka law-i hii ya na le, kie mii mi zuo zinj bol kusol na ndaw, a mi ko ni ba fe kere ndaw pi. ¹⁷ Be ze, feri ka mi daa na, ba bi ze mi daa ya, roo le, ba feyaa ka daa puo ka bil law-i ze ha mi daa. ¹⁸ Mi ko mii, fe kere daa puo ka bil law-i ya, mi hii ba a mii,

ka bil naysuo-i ya. Tusueke le, kon daa fe kere na do bil law-i, roo le, hurusuo daake ze tiya. ¹⁹ Fe kere ka mi hii daa na, mi daa ya, roo le, fe kaaya ka mi hii daa ya na ndaw roo, mi daa. ²⁰ Zadka mi daa fe ka law-i hii ya na le, ba bi ki ze mi daa ya, roo le, ba feyaa ka daa puo ka bil law-i ze ha mi daa.

²¹ Fe ka mi ko banguo na ze do key: zadka mi hii bay daa fe kere na, fe kaaya ze mgba law-i. ²² Ka bil wara law-i le, daa bol kusol Ngerewuru ze ha mi suoriya. ²³ A roo le, mi ko fe ki bod ru-ruy ka bil naysuo-iri riw bele zinj hay ka ker bay bi zuo zinj ni, a daa mi ba koy feyaa. ²⁴⁻²⁵ Be mini ze, bi na, ka bil ker bay bi le, mi daa vu mbom bo tul bol kusol Ngerewuru, roo le, ka bil fe daa naysuo na, mi do ba koy feyaa. Aa, kóko sie hay ka mini key na! Nzob ve ndaw roo a tina mi ka bil fe daa naysuo ni ka ku mi ba bil hud key le? Ngerewuru ki mbij hoy ze maa. Taambol ha ni báy faa Zezu *Krisi ka ba Ngerembay naari!

8

Kaw báy kumnun báy faa Tem Ngerewuru

¹ Timbede key na báyii le, bay mbijw kara mgba tul nzobri ka i zuo zinj Zezu *Krisi na mbáa. ² Hurusuo Tem Ngerewuru ka ha nzob kaw báy kumnun báy faa zuo zinj Zezu Krisi na, tina mi saa bil hurusuo feyaa báy hud. ³ Feke ku na *bol kusol *Moyze maa bay daa ya, bay ji le, naysuo na daa ha hurusuo-e tiya. Roo le, fe ka bol kusol maa bay daa ya na, Ngerewuru ki suo-e ze daa. Ka pie Vi-e vi tusiri key, a yaa suo zinj nzob fe daa yaa, a hu ba vuy *fe poy bay tul feyaa. Be mini ze, Ngerewuru daake bay bo tul feyaa ka do bil naysuo nzob, a bieke hurusuo-e. ⁴ Ka daa munu bay ha ja bo, fe ka do báy zadε nzedεm ka bol kusol hii bay ha ja naa daari

na, ka ðo báy zadε nzedεm ká sùo naari, hà náa séri simsed kere báy faa hurusuo Tem Ngerewuru ro bo, báy faa naysuo na mbáa.

⁵ Tusueke le, nzobri ká i se simsed báy faa naysuo na, i ðaa kér bay bari bo tul fe ká kòn naysuoke hii. A roo le, nzobri ká i se simsed báy faa hurusuo Tem Ngerewuru na, i ðaa kér bay bari bo tul fe ká Tem Ngerewuru hii bayke. ⁶ Dáa kér bay bo tul fe ká naysuo hii bayke na, hà nzob se ba zad hud. Roo le, ðaa kér bay bo tul fe ká Tem Ngerewuru hii bayke na, hà nzob se ba zad káw báy kumnun báy δεκεκε. ⁷ Bari nzobri ká i ðaa kér bay bari bo tul fe naysuo na, i ba nzob tul ngani Ngerewuru a í ðaa vu mbom bo tul bol kusol-e ya. Tusueke le, bari na i maa bay ðaa ya. ⁸ Nzobri ká i ðo bil fe ðaa naysuo na, i maa bay rii law Ngerewuru ya.

⁹ A roo le, baarì na, ì ba nzobri ká ì se simsed ká naysuo hii na ya, í ðaa fe ká Tem Ngerewuru ze hii bayke, bay ÿi le, be na, ka ðo bil law-rì. Nzob ká ðo báy Tem taa Krisi ya le, ka ba taa be ya. ¹⁰ Zadka Krisi ðo bil law-rì, ze naysuo-rì a zín hud bay tul feyaa hoy kara, Tem be ha rì kaw báy kumnun, bay ÿi le, Ngerewuru naa bay ká tul-rì a ha rì ðo báy zadε nzedεm ká nun-ε. ¹¹ Ngerewuru tina Zezu saa sakra nzob huðeri hà ni kaw báy kumnun. A ze, zadka Tem be ðo bil law-rì le, be ká'a tina Krisi saa sakra nzob huðeri hà ni kaw báy kumnun na, a haña naysuo-rì ká ðo ba fe huðe na, kaw báy kumnun ndaw báy faa hurusuo Temke ká ðo bil law-rì na kù.

¹² Be mini ze yu-iri, fe ká ðo nun haña náa ðáari na ðo ði. Roo le, fe ká ðo nun haña náa ðáari munu ká naysuo hii na, tiya. ¹³ Zadka ì ðaa fe ká kòn naysuo ze hii le, ì zín hud. Roo le, zadka ì hà kòn

fe naysuo hu mburuk ká bil law-rì báy faa hurusuo Tem Ngerewuru le, ì káw báy kumnun. ¹⁴ Nzobri riw bele ká Tem Ngerewuru nda faa pol-ri na, ba bari kÿ ze i ba vu Ngerewuru. ¹⁵ Tem ká Ngerewuru ha rì na, ti ðaa rì ba koy hà hÿe se rì ba kÿ ya. Roo le, Temke na ha rì vi ba vu Ngerewuru, a hà faa hà náa ðikeri ni mii: «Aba, Bãa*.» ¹⁶ Temke sùo-ε baa nasi bayke ká bil law naari nziiya mii, náa bári vu Ngerewururi. ¹⁷ Munu ká náa bári vi-eri na, fe kereri ká'a koro ðo bay tul nzob beri na, náa zínri zín Zezu Krisi mbÿw hoy, bay ÿi le, zadka náa kóri seke fe zín ni mbÿw na, náa zínri rin ðika kara zín ni mbÿw ndaw pi.

Rin ðika ká'a ðoko banjuo

¹⁸ Mì ko le, rin ðika ká Ngerewuru a tina ðo zad hie hà naari na, zadka mì ker se ði le, seke fe ká náa kóri timbedε key na, ba fe ká maa mgbaka bay lieke ya. ¹⁹ Tusueke le, feri riw bele ká'a ðaa ri na, kòn kóko nam ká'a tina vi-eri ba keke ðaa ri lok lok, ²⁰ bay ÿi le, fekeri ku na, i zuo fal fe púnkeri ká re mbay ká tul-ri ha ri vi ba fe ká gor hoy. Ba fekeri ku na ze, i hii bay ðoko munu ya, roo le, ba Ngerewuru kÿ ze mbi nzi-ε ká tul-ri. Ba gbÿke ya báy, roo le, ka ko le, ²¹ nam hanε na, feri riw bele ká'a ðaa ri na, a tina ri saa bil hurusuo koy feri ká ba púnke. Leε, bari báy vu Ngerewururi na, i káw báy tul-ri í zín rin ðika na mbÿw hoy.

²² Náa kóri ba tusue kÿ, kpuru tÿi timbedε key na, feri riw bele ká Ngerewuru ðaa ri na i ko seke fe, í nguri ngur ngur munu ká máy nzob ká ko seke fe bay mbón. ²³ Ba bari huo-ri hoy ya, roo le, naari ká Tem Ngerewuru ðo bil law naari munu ba titire fe ini ká'a hà na, náa nguriri sùo naari ngur ngur báy bil law naari zín ri bay gíyanke nam ká Ngerewuru a óroke ped be ká sùo naari ngid bele, a ðaa naari kaw

* **8:15** 8.15 Báy nzaa aramri le, Aba ba «Bãa.»

dɛd ba vi-eri a ha naari sùo fie ká hu-hud ya na. ²⁴ I kò, naari na, náa zinjri pam ro, roo ɛ, fe ká tòn ká dī na, náa dáari law naari báy ze te dī nzokdò. A waa, nzob ve ze a dáa law-ε te tul fe ká'a kò báy nun-ε ro na ɛ? Zadka'a kò feke ro na, ka ti dáa law-ε te dī mbáa. ²⁵ Ze, munu ká náa kéri nzokdò se tul fe ká náa kóri báy nun naari ya báy na, náa gíyanri kekeke báy íki law.

²⁶ Do faa mbjw munu ndaw, munu ká hurusuo naari tiya na, Tem Ngerewuru ví sò naari, bay ji ɛ, náa kóri fe ká bay dáake nzaa bay kere báy zadε ya. A ɛ, Tem Ngerewuru kī sùo-ε ze daa nzaa bay kere bay tul naari báy nguri ká nzob maa bay báa báy nzi-ε ya. ²⁷ Lεε, Ngerewuru ká ba nzob békle bil law nzob na, ka kò fe ká Tem hii bay gón na, bay ji ɛ, báy faa ká Ngerewuru hii na, ka dáake nzaa bay kere bay tul nzobri ká i ba taa be.

²⁸ Náa kóri ba tusue mii, nzobri ká i hii Ngerewuru ká'a dī ri bay haña ri daa fe báy faa ká'a leke na, feri riw bele ká tji tul-ri na, a haña fekeri vi ba fe kere ha ri. ²⁹ I kò, nzobri ká Ngerewuru nan ri pola na, ka mbi nzi-ε ha ri bay haña ri dō munu ká Vi-e, bay haña bo, ká bil ruo vi-eri riw bele na, Vi-e na ka ba ngerε led. ³⁰ Bari ká Ngerewuru nan ri pola na, ka dī ri ba taa be; a bari ká'a dī ri ba taa be na, ka naa bay ká tul-ri ha ri dō báy zadε nzedem ká nun-ε, a bari ká'a naa bay ká tul-ri ha ri dō báy zadε nzedem ká nun-ε na, ka daa rin dika bo tul-ri.

Fe ká'a máa kún sal ini ká Ngerewuru mgba zinj naari na tiya

³¹ A munu ku waa, náa báari mina ro se tul fe niri key na ɛ? Zadka Ngerewuru ba nzob fal ngan naari na waa, nzob ve ze a máa bay kúma naari báy ɛ? ³² I kò, be ká vu bil-e hoy kara ka bed naari ya, a pon ni ba vuy *fe poy ha naari riw bele na waa, daa mina ndaw roo, ka ti

haña naari feri riw bele báy faa Vi-e na ya ɛ woo? ³³ A ku waa, nzob ve ndaw roo a dáa bay bo tul nzobri ká Ngerewuru nan ri a daa ri zuo bod ba taa be na ɛ? Nzob mbjw mini kara tiya. Ba Ngerewuru kī ze naa bay ká tul-ri ha ri dō báy zadε nzedem ká nun-ε. ³⁴ A ku waa, a ve kī ndaw roo a máa bay haña bay mgba tul-ri báy ɛ? Mbjw tiya, bay ji ɛ, Zezu *Krisi hu a tji saa luo hud a kaw tunduo hodo Ngerewuru, a daa nzaa bay kere bay tul naari.

³⁵ Fe ji kī ndaw roo a máa bay kún sal ini ká Krisi mgba zinj naari na ɛ? Fe mbjw ká'a máa bay kún salke na tiya: ba kókò síe ya ndaw, doko bil hud ya ndaw, dáa nun tuo síe ya ndaw, kon luye ya ndaw, séke tigbaa hoy ya ndaw, fe hudri ká i kiri tul naari gbuk ya ndaw, mase hud maamii hoy kara ya ndaw pi. ³⁶ I daa dō bil mbede Ngerewuru mii:

«Ngerembay, bay tul-a na ze,

namri riw bele buru dōke ba fe hud,

í dara buru munu ká i kúke baduri í séke ba zad ika ri†.»

³⁷ Roo ɛ, ká bil fe niri riw bele ká tji tul naari na, náa bári bawda nzob háw yumri báy faa hurusuo nzob ká kò naari ba nzob nun-ε na.

³⁸ Mī kò ba tusue: fe ká'a máa bay kún sal ini ká Ngerewuru mgba zinj naari na, mbjw tiya. Ze ba na hud, mase káw báy kumnun hoy kara daa fe mbjw ya. Led nzaapedri ká nulue, mase temndayari ká re mbay, mase hurusuo kīri hoy kara, i ti dáa fe mbjw ya. Feri ká'a tji timbede key, mase feri ká'a vika vuku hoy kara, ti dáa fe mbjw ya ndaw. ³⁹ Wururi ká tusiri key, mase wururi ká zad baw hoy kara, i ti dáa fe mbjw ya, roo báy feri riw bele ká Ngerewuru daa ri na hoy kara, i ti dáa fe mbjw ya ndaw pi. Fe mbjw ká'a máa bay kún sal ini ká Ngerewuru tina báy faa Zezu Krisi, Ngerembay naari na, tiya.

† 8:36 8.36 Simri 44.2-3.

9

Pol re sùo-ε bay tul led Izarayelri

¹ Bá y riŋ *Krisi le, bay ká mǐ báa na ba sùo bay kǐ bo, ba kúf bay ya. Kér bay ká bil wàra law-i bá y faa Tem Law Pie kara, baa nasi bayke mii: ² mǐ daa síe ngǐ bamba tasiri, a law-i kara nze mgbuk mgbuk banɔo bay tul saw biri ká i ba Zibri. ³ Mǐ re sùo-i bay haɲa bi ze, maa le, bebi ka mgba tul-i a wálke sakra bi bá y Krisi bay tul yu-iri ha ri ziŋ pam, bari ká i ba saw biri na. ⁴ Bari na, i ba led Izarayelri* ká Ngerewuru nan ri, a daa ri zuo bof ha ri vi ba vi-eri. Ka ha ri ko riŋ dika be ndaw, a saa kuniri ziŋ ri ndaw, a ha ri bol kusol ndaw, a kie ri faa ruo ni ndaw, roo a waa feri ká bay tul-ri ndaw pi. ⁵ I ba vu bulu *Abaraham, Izak, bá y *Zakob, a Krisi kǐ sùo-ε ká ví yaa sùo ziŋ nzoɔ na hoy kara, ba saw bari ndaw. Ngerewuru Nzoɔ Ká w Tul Feri Ri w Bele na, ndad bay písi ni banɔo kpadara! Amem!

⁶ Be ze ba fe báa mii, bay ká Ngerewuru waa na, ba fe ká gɔr hoy ya. I ko, vu bulu Izarayelri riw bele ze i ba saw *Izarayel taa tusuekeri ya. ⁷ Vu bulu Abarahamri hoy kara, i ba vi-e taa tusuekeri riw bele ya ndaw, bay ji le, Ngerewuru baa ha Abaraham mii: «Bá y faa vi-e Izak ze vu bul-eri i ruoke bamba munu ká mǐ waa bayke ziŋ mù na†.» ⁸ Bay key na kie mii, ba nzoɔri riw bele ká i mboŋ ri ká saw Abaraham ze i ba vu Ngerewuru taa tusuekeri ya. Roo le, bari huo-ri ká i mboŋ ri bá y faa bay ká Ngerewuru waa na hoy ze, i ba vu bulu Abaraham taa tusuekeri. ⁹ Bay ká Ngerewuru waa bay tul-e na ze do key: «Ká y kǐ ká bá y bil few ká mini key ká mǐ yǐ bay ví na, *Saara a mbón led wàra nzoɔ‡.» ¹⁰ Ba be nu ku hoy

ya, vu Rebikari ká i ba led ndoŋori na, báa bari mbjw hoy ba bulu naari Izak. ¹¹⁻¹² Roo le, pola roo bay haɲa Rebika mboŋ ri na, Ngerewuru baa ha ni mii: «Ŋgere led na a diŋ tul-e ká saw bal nzoɔ vbieleŒ.» Bá y bil sew ká Ngerewuru baa bay ku na le, led ndoŋori na, i mboŋ ri ya bá y, a fe kere mase fe kaayari kara, ledkeri ku na i daa ya bá y. Ze Ngerewuru na nan nzoɔri a di ri bá y faa ká'a leke bo, bá y faa ped daa nzoɔ ya, ¹³ munu ká'a baa do bil mbede be mii: «Mǐ hii Zakob, a mí poŋ *Esaw*.»

Ngerewuru ba mbay tul feri riw bele, a daa feri bá y zadε

¹⁴ A ku na waa, náa báari mina ro le? Leε, Ngerewuru na ba nzoɔ ká daa fe do bá y zadε ya zu le? Munu ya! ¹⁵ Be na, ka baa ha *Moyze mii: «Mǐ daa law kere ziŋ nzoɔ ká mǐ hii bay daa kere ziŋ ni, a mí ko nun síe nzoɔ ká mǐ hii bay kóko nun síe be†.»

¹⁶ Feke ku na do bay tul law hiiya nzoɔ ya ndaw, bay tul hurusuo nzoɔ ya ndaw, roo le, do bay tul Ngerewuru ká ko nun síe nzoɔ munu ká law-ε hii. ¹⁷ Be ze Ngerewuru baa ha mbay *Farawon ká bil mbede be mii: «Bo na, mǐ daa mù kaw ba mbay bay tínake hurusuo-i ba kele bá y faa bo, bay haɲa riŋ-i ka mgbáke ká tusiri key riw bele‡.» ¹⁸ Be ze, Ngerewuru ko nun síe nzoɔ munu ká'a hii, a ha law ngoŋo ha nzoɔ munu ká'a hii.

¹⁹ Ko ya le, nzoɔ haɲe a báa ha mǐ mii: «Zadka do munu ku waa, daa mina ndaw roo Ngerewuru daa bay bo tul nzoɔ bá y le? A waa, ka daa fe ká Ngerewuru kǐ mbi nzi-ε bay haɲa ni daa na ya le woo?» ²⁰ A bo nzoɔ ká mù baa bay munu ku na waa, mù ba ve ndaw roo, mú má y

* 9:4 9.4 Led Izarayelri na, i ba vu bulu Zakob. Be Zakob na, Ngerewuru ha ni riŋ ba Izarayel.

† 9:7 9.7 Tiika saw fe 21.12. ‡ 9:9 9.9 Tiika saw fe 18.10,14. Led wàra nzoɔke na ba Izak ká yaa Rebika ba má y be. § 9:11-12 9.11-12 Tiika saw fe 18.10,14. * 9:13 9.13 Malasi 1.2-3. † 9:15

9.15 Tji Kele 33.19. ‡ 9:17 9.17 Tji kele 9.16; † kji Tji kele 7-15.

bay zinj Ngerewuru le? I kër í kò, suna ká i mbuo na, a báa hà nzoɓ mbúo ni mii: «Bay ji ndaw roo, mù mbúo mĩ do mini key na le woo» na ya. ²¹ Nzoɓ mbúo pay na, maa bay dáa fe báy pay na munu ká law-ε hii: pay taa mbjwke ku na, ka maa bay mbúoke tɔy ndaa, a pɔŋ bie a mbúoke suna taa hoyke§. Waa, ì kò munu ya le?

²² Ze, zadka Ngerewuru hii bay doko munu ká nzoɓ mbúo pay na waa, bay ji bo ze do di le? Ba be kị ze ka hii bay kíe nzoɓri here be báy hurusuo-ε. Be nu ku hoy kara, ka iki law-ε ngi-ngi ká tul nzoɓri ká i maa bay zinj here be, a í do di ya bay zinj bie. ²³ Ba be kị ndaw ze ka hii bay kíe bawda riŋ dika be bay tul nzoɓri ká'a kò nun síe bari. Ba bari ká'a leke ri do pola bay haŋa ri zinj riŋ dika be na. ²⁴ Nzoɓkeri ku na, ba naari ká Ngerewuru di naari ká sakra nzoɓri ká i ba Zib na ku hoy ya, roo le, ká saw nzoɓ kiri kara ndaw pi. ²⁵ Be ze ba fe ká Ngerewuru baa bayke do bil mbede Oze nzoɓ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru mii:

«Nzoɓri ká i ba taa bi ya na mĩ dika ri ba nzoɓ biri;

a saw nzoɓri ká pola lew mĩ hii ri ya na,

mĩ kóko ri ba nzoɓ nun-i.*

²⁶ A zad ká i baa ha ri ká di mii:

“I ba nzoɓ biri ya” na,

ká zadε na ku kị ze,

i dika ri ba vu Ngerewuru, Nzoɓ

Kaw Báy Kumnun.»†

²⁷ A bay ká se tul led Izarayelri na laa le, Ngerewuru baa báy faa Ezay nzoɓ yaŋa bay saa nzi-ε mii:

«Ze, Izarayelri ruo munu ká dikudi baa hoy kara,

nzoɓri ká mĩ yaŋa ri na, i máa zadε nezkre hoy,

²⁸ bay ji le, Ngerembay a ví dáa fe ká'a baa bay dáa ká tusiri key

hà ni ɔ báy zadε ngid bele ba vaa kod hoy.»‡

²⁹ Do munu ká Ezay baa bayke pola ndaw mii:

«Zadka Ngerewuru, Mbay Tul Feri Riw Bele

kɔro vu bulu led Izarayel haneri hà naari ya le,

náa dúkuri mburuk mburuk munu ká nzoɓri ká Sodòm báy

Gomɔr.»§

Led Izarayelri daa law-ri bo tul Ngerewuru ya

³⁰ A ku waa náa báari mina ro zey le? Bay ká náa báari na ze do key: nzoɓri ká i ba Zib ya, ká i nzaa faa bay haŋa Ngerewuru naa bay ká tul-ri ha ri do bay zadε nzedem ká nun-ε ya na ze, ka naa bay ká tul-ri báy faa mbika law. ³¹ A bari Zibri ká i nzaa faa bay haŋa Ngerewuru ka naa bay ká tul-ri ha ri do bay zadε nzedem ká nun-ε báy faa dáa *bol kusol na laa le, i zinj faake ya wum. ³² Bay ji kị zu le? Bay ji le, bari na i nzaa faa bay ndad ká nun Ngerewuru báy faa ped dáa bari bo, báy faa dáa law bo tul Zezu *Krisi na ya. Be ze, i téke tisaw í lie munu ká Ngerewuru baa bayke do bil mbede be mii:

³³ «Bi na, mĩ daa tisaw bo puo ká *Siɔn.

Ba tisaw téke bal nzoɓri, a daa ha ri lie.

Roo le, nzoɓ ká daa law-ε bo tul-e na,

law-ε ti sáa ya mgbaŋ.»*

10

¹ Yu-iri, fe ká law-i mgba di báy bil wara law-iri riw bele, ká mí kod Ngerewuru bayke na, bay

§ 9:21 9.21 Ezay 29.16; 45.9; Zeremi 18.6. * 9:25 9.25 Oze 2.25. † 9:26 9.26 Oze 2.1. ‡ 9:28

9.28 Ezay 10.22-23. § 9:29 9.29 Ezay 1.9; Tiika saw fe 19.1-29. * 9:33 9.33 Ezay 28.16. «Tisaw» na ba Zezu. Munu ká Zibri hii bay daa law-ri bo tul Zezu Krisi ya na, Zezu na vi ba ngud puu ká Zibri te a í lie. I hii bay be ya, bay ji le, bari Zibri na i giyan nzoɓ yaŋa nzoɓ ká'a tina ri saa bil nduo domay Römri bo, ba Nzoɓ Yaŋa Nzoɓ hay ká i ber ni do tul puu say hud na ya.

haɲa Zibri ká i ɓa saɯ ɓi na i zin pam. ² Mi ɓa nzob ɓay nasi ɓari, a mí kɔ mii ɓari na i nduo kiyaw kiyaw ɓay tul Ngerewuru, roo le, nun nzemke ze puo ri. ³ Tusueke le, faa ká Ngerewuru náake ɓay ká tul nzob haɲ ni do ɓay zadɛ nzedɛm ká nun-ε na, i kɔ ya a í nzaa faake ɓáy tul gaɲ sùo-ri kɪ hɔy. Be mini ze, i dǎake vu mbom ɓo tul faa ká Ngerewuru leke na ya. ⁴ Mi ɓaa mini key, ɓay ji le, Krisi ká vi na, ka ɓa ɔro ɓie fe dǎa bol kusol na, ɓay haɲa ɓo nzobri riw bele ká i dǎa law-ri ɓo tul-e na, Ngerewuru ka naa ɓay ká tul-ri ha ri do ɓay zadɛ nzedɛm ká nun-ε.

⁵ I kɔ, ɓay ká se tul haɲa ɓay naa ká tul nzob ha ni do ɓáy zadɛ nzedɛm ká nun Ngerewuru ɓáy faa dǎa vu mbom ɓo tul bol kusol na, *Moyze ɓaa ɓayke pola hɔy mii: «Nzob ká dǎa fe ká bol kusol ɓaa ɓáy zadɛ riw bele na le, a káw ɓáy kumnun ɓáy faa bol kusolke na*.» ⁶ A ɓay ká se tul haɲa Ngerewuru naa ɓay ká tul nzob haɲ ni do ɓáy zadɛ nzedɛm ká nun-ε ɓáy faa dǎa law ɓo tul Krisi na, ka ɓaa mii: «Mu kér ká ɓil law-a kɪ hɔy mii, nzob ve ndaw roo a séke nulue le», na ya. (Bayke hii ɓáa mii, ɓay haɲa Krisi dǎra a vi tusiri key.) ⁷ Mu kér mii: «Nzob ve ndaw roo a séke *luo zadɛ baw ká gbɔke tiya le», na ya ndaw†. (Bayke hii ɓáa mii, ɓay tina Krisi saa sakra nzob hudɛri.) ⁸ A ku na waa, ɓayke ɓaa mina ro zu le? Bayke ɓaa mii: «Bay Ngerewuru na do di ya deb ká lakun-a key hɔy, a do nzaa-a ndaw, roo ɓil law-a ndaw pi‡.» Bayke ku na ze ɓa káa ɓay dǎa law ɓo tul Zezu Krisi ká buru ka-káake na. ⁹ Ze, zadka nzaa-a tji ta-taɲ mii, Zezu ɓa Ngerembay, a mú dǎa law-a ɓo tul tina ká Ngerewuru tina ni saa sakra nzob hudɛri haɲ ni kaw ɓáy kumnun na le, Ngerewuru a yaɲa

mù, ¹⁰ ɓay ji le, nzob ká dǎa law-ε ɓo tul Zezu Krisi na, Ngerewuru naa ɓay ká tul nzobke haɲ ni do ɓáy zadɛ nzedɛm ká nun-ε. A zadka nzaa nzobke tji ta-taɲ na ka yaɲa ni. ¹¹ I dǎa ɓayke do ɓil mbede Ngerewuru ndaw mii: «Nzob haɲ haɲ ká dǎa law-ε ɓo tul-e na, law-ε ti sǎa ya mgban§.» ¹² Be mini ze, nzobri ká i ɓa Zib, mase i ɓa na Zib ya hɔy kara, wál sakra ɓari tiya; Ngerembay ká mbɔw key kɪ ze do ɓay tul-ri riw bele, a dǎa kere zin nzobri riw bele ká i kod ni, ¹³ munu ká i dǎa do ɓil mbede ɓe mii: «Nzob haɲ haɲ ká kod Ngerembay le, Ngerewuru a yaɲa ni*.»

¹⁴ A ku na waa, nzob ká dǎa law-ε ɓo tul-e ya ku na, a dǎa mina ndaw roo a kod ni haɲ ni yaɲa ni le? A nzob ká laa soro ɓay ɓe ya na waa, a dǎa mina ndaw roo a dǎa law-ε ɓo tul-e le? Zadka nzob mbɔw kara se a ka-káa Bay Kere ká se tul Zezu ha ri ya na waa, nzob a dǎa mina ndaw roo, a laa ɓay ɓe na le? ¹⁵ Zadka i pie nzob ɓay haɲa ni vǎa ka-káa ɓayke ya na waa, nzobke a dǎa mina ndaw roo, a se a ka-káa ɓayke na le? I dǎa do ɓil mbede Ngerewuru mii: «Kóko ví nzob káa Bay Kere Ngerewururi na ɓa fe suoriya†.»

¹⁶ Roo le, ɓa nzobri riw bele ze i yaɲa Bay Kere na key ya. Ezay nzob yaɲa ɓay saa nzaa Ngerewuru kɪ kara re sùo-ε mii: «Áa! Mbay, waa, nzob ve ze dǎa law-ε ɓo tul ɓay ká buru ka-káake na le‡?» ¹⁷ Be mini ze, dǎa law ɓo tul Zezu Krisi na, vi ɓáy faa láa káa ɓay, a káa ɓayke ká nzob laa na laa le, ɓa káa Bay Kere ká se tul ɓe Krisi.

¹⁸ Leε, mi vbi ɓay mii: led Izarayelri key na waa, i laa káa Bay Kere key na ya wum le woo? U-uu, i la-laa na kɪ, ɓay ji le, mbede Ngerewuru ɓaa ta-taɲ mii:

* **10:5** 10.5 Soro ped dǎa Leviri 18.5. † **10:7** 10.7 Kɪɲa bol kusol ba sidike 9.4. ‡ **10:8** 10.8 Kɪɲa bol kusol ba sidike 30.14. § **10:11** 10.11 Ezay 28.16. * **10:13** 10.13 Zuyel 3.5. † **10:15** 10.15 Ezay 52.7. ‡ **10:16** 10.16 Ezay 53.1.

«Kusol-ri yaa zad kpol kpol ká tusiri key,
a bay bari ká i baa na ku hoy kara,
se kpuru a mgba gbu zad di di ká tusiri key§.»

19 Mĩ yĩi mí vbi bay ba kị na rɔbay mii: ɛ, káa bay key na waa, led Izarayelri laa sawke tan ya wum ba tusue kị ɛ? U-uu, i laa sawke ta-tan na kị, roo ɛ, i yaa bayke ya. Ngerewuru baa bayke ha ri pola ndaw bay faa Moyze mii:

«Mĩ sam fe zuo tul nzobri ká mù kɔ ri ba fe ya na bay haɲa mù kɔ ɛ, mu dáake sere ka zɪn ri.

A mí sam fe zuo tul nzobri ká mù kɔ ri ba kòkòri,
bay haɲa mù kɔ ɛ, law-a ka fáa mù ká tul-ri*.»

20 Ngerewuru yĩi a baa bay báy faa Ezay nzob yaɲa bay saa nzi-ɛ mii: «Nzobri ká i nzáa mĩ ya na, bari ze i zɪn mĩ.

A nzobri ká i kod mĩ ya na, mĩ tina sùo-i ha ri†.»

21 A bay ká se tul led Izarayelri laa ɛ, Ngerewuru baa mii:

«Bil namri riw bele na, mĩ kaa nduo-i báy wara law-i ha nzobri ká i ba nzob tjeri,
ká i hii dáa vu mbom bo tul-i ya na‡.»

11

Ngerewuru pɔn fal led Izarayelri ya

1 Munu zu ɛ, mĩ vbi bay mii: A munu ku waa, ɛ, Ngerewuru pɔn led Izarayelri ká i ba nzob beri na pɔn kị wum ro zu ɛ woo? U-uu, munu ya, bay jì ɛ, bi kị sùo-i kara mĩ ba led *Izarayel, a mí ba vu bulu *Abaraham ká saw kani Bezame. 2 Ngerewuru na, nzob beri ká'a nan ri pola do bod ba taa be na ka pɔn ri ya. I kér se tul bay ká

mbede Ngerewuru baa se tul nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru *Eli na i kɔ. Be na, ka re sùo-ɛ ká pol Ngerewuru bay tul led Izarayelri mii: 3 «Igerembay, led Izarayelri na, i i nzob yaɲa bay saa nzaa-ari a i biɛ *tutakra fe poy bori. Ba bi huoi hoy ro ze mĩ tòn, ze i nzaa faa bay ika mĩ*.» 4 A waa, bay jì ze Ngerewuru yɪnra do di ha ni ɛ? Ka yɪnra báy bay mii: «Ba bo huoc ya, roo ɛ, mĩ korɔ nzobri ba isod duo zad tɔnɔ say (7.000) ká i huku pol wuru *Baal ya na ba taa bi†.» 5 Ze timbede key hoy kara, do faa mbijw munu ndaw. Ngerewuru nan nzobri ká sakra led Izarayelri maa zadɛ nzekre hoy bay yaɲa ri báy faa law kere be. 6 Be na, ka nan ri báy faa law kere be bo, báy faa ped dáa bari ya, bay jì ɛ, zadka'a nan ri bay tul ped dáa bari ɛ, ka daa bay tul law kereke na ku mbáa.

7 A ku waa, fe jì kị ze kal ɛ? Fe ká led Izarayelri nzaa na, i zɪn ya. Ba bari huori ká tul-ri nzekre ká Ngerewuru nan ri na ku kị hoy ze i zɪn. A nzob hawri na laa ɛ, law-ri ngon ha ri taa láa saw bayke na kpuy‡, 8 munu ká i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mii:

«Igerewuru daa ha kér bay bari do tidi,
nun-ri fumra ká di gbibli ndaw,
a suku-ri hoy kara mbii dif ká di kpuru tji timbede key§.»

9 Mbay *David kara baa ndaw mii: «Ndad bay haɲa fe ndadɪ bari ká hɔɔk hɔɔk na ka fére a vi ba ndaw taka ri, a ba gbana mgbaka ri ndaw, roo a ba ngud puu téke bal-ri ndaw ha ri zɪnke biɛ ká maa tul-ri.

10 Ndad bay haɲa nun-ri ka fumra gbibli ha ri kɔ zad mbáa;
a mú daa ha sobake ka hii ri

§ 10:18 10.18 Simri 19.5. * 10:19 10.19 Kijna bol kusol ba sidike 32.21. † 10:20 10.20 Ezay 65.1. ‡ 10:21 10.21 Ezay 65.2. * 11:3 11.3 1 Mbayri 19.10-14. † 11:4 11.4 1 Mbayri 19.18. ‡ 11:7 11.7 I kiji Ròm 9.31; 10.3. § 11:8 11.8 Ezay 29.10; Kijna bol kusol ba sidike 29.3.

hà mbol-ri ka te zúruru
baṅguo*.»

Led Izarayelri lie wǔm ya

¹¹ Ze mǐ vbi bay na rɔbay mii: le, led Izarayelri ká i hii d́áa law-ri bo tul Zezu ya, ká í te bal-ri í lie na wǎa, i li-lie kǐ wǔm kǐ ro zu le woo? U-uu, munu ya! Roo le, bay tul fe d́áa kǎaya bari na ku ze, nzob hayri ká i ba Zib ya na i zǐnke pam. Feke do munu bay haṅa led Izarayelri ko le, i d́áake sere zinj ri. ¹² Zadka fe d́áa kǎaya bari vi ba fe sǎmi hà nzob hǎwri ká tusiri key, a ledi bari vi ba fe sǎmi hà nzobri ká i ba Zib ya ku na wǎa, zadka bari Zibri kǐ ngid bele i yǐi í zinj pam na wǎa, a ví ba bawda fe sǎmi hà nzobri riw bele ya mina le woo!

¹³ Timbede key na, mǐ b́áa bay zinj baarǐ ká ì ba Zib ya na ro. Bi na, mǐ ba nzob ndáy nzaaped bay tul nzobri ká i ba Zib ya. Munu ká ba ped bi na, mǐ zay sùo-i ká dǐ, ¹⁴ a mí hii bay d́áa hà nzobri ká i ba saw biri na i ko le, i d́áake sere zinj ri bo hà nzob haneri zinjke pam. ¹⁵ I kér í ko: zadka Ngerewuru pon fal Zibri a d́aa hà nzobri ká i ba Zib ya na, i zinj faa í zuo zinj ni na wǎa, bod báy rɔɔ, zadka Ngerewuru a yǎṅa ri na, a b́a bawda fe kere ká ba káw báy kumnun nzobri ká i hu na ya le woo? ¹⁶ Zadka nzob mbi tul fe sum a hà Ngerewuru le, kie mii, bieri riw bele ku na ba taa be. A ze zadka puu do rɔɔ sawke ba taa Ngerewuru le, nzaa tɔykeri hoy kara ba taa be ndaw.

¹⁷ *Led Izarayelri na i do munu ba puu oliviye taa puo ká i kud nzaa tɔyke haneri ba fal. A baarǐ ká ì ba Zib ya na, ì do munu ba nzaa tɔy puu oliviye taa bisuy ká i d́aa rǐ rǐi puu oliviye taa puo ha rǐ nzo mbiike a í so do dǐ. ¹⁸ A munu ká ì nzo mbii puu oliviye taa puo na, ì ti siika sùo-rǐ ká tul nzaa tɔykeri ká i kud ba fal

na ku ya. Baarǐ na, ì ba nzaa tɔy puu hoy bo, ì ba sawke ya.

¹⁹ Ko ya le ì b́aa hà mǐ mii: «I kud nzaa tɔy puuri ku na bay haṅa buru rǐi do bol-ri zu.» ²⁰ Ba tusue kǐ. Ngerewuru kud Zibri na ba fal bay tul mbika law bari ká tiya. A baarǐ laa le, ì so do puu oliviyeke a í do dǐ, bay jǐ le, ì d́aa law-rǐ bo Zezu *Krisi. Munu zu le, ì nze báy sùo-rǐ í sii sùo-rǐ ya, ²¹ bay jǐ le, zadka 'a kud nzaa tɔy puu oliviye taa puo ká ba led Izarayelri ku na wǎa, maa bay baarǐ ká ì ba nzaa tɔy puu oliviye taa bisuy ká í so do dǐ na, ka ti kúdf rǐ ya le?

²² I ko faa ká Ngerewuru b́ake nzob law kere ndaw, a yǐn ká tul nzob ndaw na. Ka d́aa yǐn zinj Zibri ká i hii d́áa law-ri bo tul Zezu ya í lie, a baarǐ laa le, ka d́aa kere zinj rǐ. Roo le, ndad bay káw bil law kere be na ndaw rɔ! Munu ya le, a kúdf rǐ munu ká nzaa tɔy puu na ndaw. ²³ A bari led Izarayelri na, zadka i pon law ngonɔ bari í yǐi í vi le, Ngerewuru a d́aa ri rǐi zadε ká pola na, bay jǐ le, ka do báy hurusuo ká bay d́aa ri rǐi zadε ba kǐ. ²⁴ Tusueke le, baarǐ ká ì ba led Izarayelri ya na, ì ba nzaa tɔy puu oliviye taa bisuy ká i d́aa rǐi puu oliviye taa puo na. Ba fe ká d́aake ngonɔ bamba tasiri ká nzob maa d́aa ya. Munu ká Ngerewuru d́aa ped ká ngonɔ bamba ká nzob maa d́aa ya na wǎa, maa bay bari led Izarayelri ká i ba nzaa tɔy puu oliviye taa puo na, ka ti d́aa ri rǐi zadε ba kǐ ya le!

Led Izarayelri riw bele i zinj pam

²⁵ Yu-iri, mǐ hii bay tina saw fe ká do zad muni pola na, bay haṅa bo ì ko le, ì d́ike sùo-rǐ ba nzob nun nzemri ya. Feke na ze do key: Led *Izarayel haneri na i vi ba nzob law ngonɔri. Law ngonɔ bari na a doko munu kpuru maa báy nam ká nzobri riw bele ká i ba Zib ya, ká Ngerewuru nan ri ba taa be na, i ví zinjke pam. ²⁶ Be

* 11:10 11.10 Simri 69.23-24.

ze, leɗ Izarayelri riw bele i zinjke pam munu ká Ngerewuru baa ɗo bil mbede be mii:

«Nzob Yaana Nzobri na a úru saa Sign,
a naa fe kaaya vu bulu Zakobri.

²⁷ Zadka mĩ náa feyaa bari na,
a bá tusue kuni ká mĩ saa zinj ri†.»

²⁸ Zadka náa kéri se tul káa Bay Kere ká Zibri tun ngeren na le, i ba nzob tul ngani Ngerewuru bay haña bo, baari ká i ba Zib ya na i zinj kereke ká di. Roo le, zadka náa kéri se tul faa ká Ngerewuru nanke ri na laa le, i ba nzob nun-ε bay tul bulu bari, ²⁹ bay ji le, Ngerewuru na ha fe le, ka yi a vbida ya, a nzobri ká'a di ri na kara, ka suo kér bayke ya ndaw. ³⁰ Baari na, pola na i mba nzaa Ngerewuru, roo le, timbede key na Ngerewuru ko nun sie baari, a daa law kere zinj ri bay tul Zibri ká i mba nzi-ε. ³¹ Zadka mbaka nzaa bari ɗo ba faa ká Ngerewuru kóke nun sie baari na le, a kóko nun sie bari faa mbijw munu ká baari na ndaw, ³² bay ji le, be na ka mgba nzobri riw bele ɗo bil mbaka nzaa bay kieke law kere be ha nzobri riw bele.

³³ Kuu-wuy! Ngerewuru na ba bawda nzob!

Nun nzem be bay fe kóko be na, gbuke tiya!

Feri ká'a mbi nzi-ε ká di na,
nzob ká'a máa bay kóko sawke ko na, mbijw tiya!

Feri ká'a leke ká bil law-ε bay daa na kara,
nzob ká'a máa kóko sawke ko na, mbijw tiya ndaw!

³⁴ I daa ɗo bil mbede Ngerewuru mii:

«Nzob ve ze ko kér bay Ngerembay na le?

Nzob ve ndaw roo, maa bay haña ni nzaa boko le‡?»

³⁵ «Waa, nzob ve ndaw roo, ha ni fe roo

bay haña ni yi a puo ni mbolke le‡?»

³⁶ Tusueke le, feri riw bele uru saa luo-ε;
feri riw bele ɗo bay faa hurusuo-ε ndaw,
a feri riw bele ɗo bay tul-e ndaw pi!

Rin dika ba taa be banquo kpadara. Amem! Ndad bay haña ni ka ɗo munu na ki!

12

Séke simsed ká rii law Ngerewuru

¹ Yu-iri, munu ká Ngerewuru daa law kere zinj naari na, mĩ bo ri bay haña ri mbi sùo-ri bay yore ded ha ni ba *fe poy ká ɗo bay kumnun bod ba taa be a rii law-ε. Be ndaw roo, a bá tusue rúo Ngerewuru ká uru saa bil law-ri ká ɗo nun haña ri daa na. ² I mboro nduo ped nzob tukeleri ká tusiri key na ya, roo le, i ha Ngerewuru ze ka fére kér bay baari ba fie, a ha ri nun nzem fie ká bay haña bo, i maa kéleke fe ká law-ε hii: fe ká ba kere ndaw, a rii law-ε ndaw, roo a ɗo bay zadε nzedem ndaw pi.

³ Bay faa law kere ká Ngerewuru ha mĩ na, mĩ baa ha ri riw bele: nzob ha ha le, ka ko sùo-ε ba nzob ká bamba ya. Roo le, ka ko sùo-ε maa bay faa mbika law ká Ngerewuru ha ni na. ⁴ I ko, sùo náa nzob ká mbijw key na, nzaa vawkeri ngji bamba, a ped daa nzaa vawkeri ká mbijw mbijw na kara ɗo bod bod.

⁵ Do faa mbijw munu ndaw, ze náa ruori na bamba hoy kara, náa ɗori ba sùo ká mbijw hoy bay faa zúo zinj Zezu *Krisi. Naari riw bele na, náa zuori zinj ki munu ba nzaa vaw sùo-ri ká mbijw. ⁶ Náa ɗori bay fe iniri bod bod ká Ngerewuru ha naari hoy hoy maa bay zad ped ká'a hii bay haña náa daari. Be ze, zadka nzob mbijw ká sakra naari key, ɗo bay fe ini yaana bay saa nzaa Ngerewuru a

† 11:27 11.27 Ezay 59.20-21. ‡ 11:34 11.34 Ezay 40.13. § 11:35 11.35 Zo6 41.3.

baa ha nzoeri le, do nun haɲa ni ka daa maa baý mbika law ka'a doke na. ⁷ Zadka nzoeri ki do baý fe ini ka bay daake ped ha nzoeri le, do nun haɲa ni ka daa pedke na baý zadε ndaw ro! A nzoeri ka do baý fe ini fere nzoeri fe laa le, ka fere ri fe na. ⁸ Nzoeri ka do baý fe ini daa wara bo bil law nzoeri le, ka daa munu na ki. Nzoeri ka ba nzoeri haɲa nzoeri fe le, ka daa baý law kere ka puluk. Be ka'a ba nzoeri ndaka faa pol nzoeri le, ka daa baý faake. A nzoeri ka ba nzoeri koko nun sie nzoeri laa le, ka daa baý suoriya.

⁹ Ndad bay haɲa law ini taa tusuke ze ka do sakra baari. I tun fe kaayari na ngeren ba fal, a i mgbasaw fe kere ze i daa. ¹⁰ I ko ki ba nzoeri nun ki munu ba yu kiri ka i hii ki, a i daa mbay bo tul ki ba lie ba lew. ¹¹ I nduo kiyaw kiyaw a i daake ped ha Ngerembay baý bil law-ri riw bele bo, i ba lay ya. ¹² I daa suoriya bay tul fe ka Ngerewuru waa zinj ri ka i daa law-ri te di nzokdo na. I iki law-ri ka bil fe sekere ka tji tul-ri, a i daa nzaa bay kere banquo kpadara. ¹³ Yu baari ka bil Krisi ka i se sie fe na i so ri ka di, a i mgbas nzoeri ka i vi luo-ri na baý kere. ¹⁴ I sam fe zuo tul nzoeri ka i daa nun-ri tuo sie. I sam fe ze ka zuo tul-ri bo, i fad ri ya. ¹⁵ I daa suoriya zinj nzoeri ka i do bil suoriya, a i re-rew zinj nzoeri ka i kaw baý rew. ¹⁶ I zuo zinj ki baý kere ba lie ba lew. I sii suo-ri ya, roo le, i ko nzoeri riw bele ba nzoeri, a i naa nun nzoeri mbijw ya. I di suo-ri ba nzoeri nun nzemri ya.

¹⁷ Zadka nzoeri daa fe seke zinj ri le, i yji i daa fe sekeke na zinj ni ka fal-ε ya, roo le, fe kere ze i daa ka nun nzoeri riw bele. ¹⁸ Zadka bay do, roo faa bayke do fi luo-ri le, i daa kpuru i leke bayke, a i kaw dekeke ka zinj nzoeri riw bele. ¹⁹ Baari nzoeri ka mi ko ri ba nzoeri nun-i na,

fe seke ka nzoeri daa zinj ri na, i puo mbolke suo-ri ya, roo le, i ala faa ha Ngerewuru ze ka daa here be ka zinj ri munu ka'a baa do bil mbede be mii:

«Mbol fe sekere ka nzoeri daa zinj ri na,
i ala ha mi bi ki, mi vbida gbaa ndaake.

Bi ki ze mi puo mbolke ka'a maa tul nzoeri na baý*.»

²⁰ Robay, ka yji a baa mii:

«Zadka kon se nzoeri tul ngani bo le,
mu ha ni fe sum ha ni ka su;
a zadka kon mbii ze se ni le,
mu ha ni mbii ka nzo.

Zadka mu daa munu le, be ndaw roo bawda saho a mgbaka ni baý†.»

²¹ Mu ha fe kaaya na ka mba tul-a ya, roo le, mu haw yum ka tul fe kaaya baý faa fe daa kere.

13

Daa vu mbom bo tul nzoeri rewpuori

¹ Nzoeri ha ha le, ka daa vu mbom bo tul nzoeri rewpuori, bay ji le, rewpuo ha ha kara uru saa luo Ngerewuru. Bari ka i kaw tul puori na, ba be ki ze ka daa ri kaw tul karingaw mbay. ² Be mini ze, nzoeri ka tun ri ngeren le, ka nda puu bay feri ka Ngerewuru mbi nzi-ε ka di na zu. A nzoeri ka i nda puu bayke na, ba bari ki suo-ri ze i an bay bo tul-ri. ³ Tusuke le, nzoeri ka i daa fe kere na, i ti daa hie nzoeri rewpuori ya, roo le, bari ka i daa fe kaaya ze i hie ri. Waa, mu hii bay haɲa hie nzoeri rewpuori mgbas mu ya le? Munu zu le, mu daa fe kere, bo ha ri pisi mu ka di, ⁴ bay ji le, Ngerewuru daa pedke zuo nduori bay haɲa ri soke mu ha mu daa fe kere. Ze bo, zadka mu daa fe kaaya laa le, mu ha hie ka mgbas mu, bay ji le, hurusuo ka Ngerewuru ha ri na do bay haɲa ri daake fe seke zinj nzoeri fe daa kaaya. I daa pedke na munu bay kieke here Ngerewuru

* **12:19** 12.19 Kijina bol kusol ba sidike 32.35. † **12:20** 12.20 Sim bayri 25.21-22.

ká tul nzob fe d́aa kaayari. ⁵ Sawke mini ze, ndad bay d́aa vu mbom bo tul nzob rewpuori. Mu daa munu bay d́úuke here Ngerewuru hoy ya, roo le, mu daa báy faa ḱer bay bo ká bil law-a ḱi ndaw ro!

⁶ Sawke mini ndaw ze, i puoke larimbuo, bay ji le, bari ká i ba nzob rewpuori ká i ha ri puo larimbuo na, ba ped ká Ngerewuru ḱi daa zuo nduo-ri bay haɲa ri d́aa báy faake. ⁷ Feri riw bele ká do bay haɲa ri puo nzobri na, i puo ri: i puo larimbuo ha nzob mbú larimbuori, a i puo tul feri ká i tuu ha ri na kara ndaw pi. Nzob ká do nun h́e ni le, i h́e ni; a nzob ká do nun d́aa mbay bo tul-e laa le, i daa mbay bo tul-e.

⁸ I ha mbol nzob mbjw kara ka do tul-ri ya. Roo le, mbol mgbaka ini zjɲ ḱi ze ka do tul-ri banɲo. Nzob ká hii yu-eri le, ka daa feri riw bele ká *bol kusol hii bayke na báy zadɛ. ⁹ Tusueke le, bol kusolri ká mii: mù ti d́aa nun pie ya, mù ti ika nzob ya, mù ti ri-riiba ya, mù ti kóko nun fe ya, roo báy bol kusol hawri riw bele na, mbu tul-e mbjw hoy ká bil bol kusol ká baa mii: «Mu hii ku-ɔ munu ká sùo-ɔ bo ḱi*.» ¹⁰ Nzob ká hii ku-ε na, ka ti d́aa fe seke zjɲ ni ya. Be ze, hii ku-ɔ na ba d́aa feri riw bele ká bol kusol hii bayke báy zadɛ nzedɛm. ¹¹ Bil namri ká náa kawri d́i timbedɛ key na, ndad bay haɲa náa kóri báy kere ndaw ro! Ba nam túma saa tul nam ro, bay ji le, nam ká Ngerewuru a yáanake naari ngid bele na, tòn d́i munu ba nam ká náa mbikeri law naari na ku mbáa ro.

¹² Sun tilo na do d́i ya bay zékre, a ha zad taɲa laa ro ze do tán. Munu zu le, náa pónri fe d́aa kaaya ká bil sun tilo na riw bele ba fal, a náa fáari fe remri ka zúo sùo naari, a náa rúkeri ruy ká bil zad taɲa. ¹³ Náa dáari fe ká do báy zadɛ munu ká nzobri dáake fe ká bisje. Náa nzéri báy sùo naari ká tul d́aa kon fe

kaaya báy koy him, d́aa fe imri báy fe d́aa sahoj ndaw, roo roo ḱi báy d́aa sere ndaw pi. ¹⁴ I ha Ngerembay Zezu *Krisi ze ka re mbay ká tul-ri, a i pón faa ha kon naysuo kúo ri ha ri daa fe ká law-ε hii na mbáa.

14

I mgba ḱi báy kere i daa bay bo tul ḱi ya

¹ Nzob ká mbika law be ngon ya na, i mgba ni báy kere taɲ máy bay zjɲ ni ká tul ḱer bay beri. ² Nzob haɲe le ko a baa mii, báy faa mbika law beri na, beri maa bay suna feri riw bele; a nzob ḱi ká ngon ká bil mbika law ya laa le, ka san náy san a láa ba vaynay ḱi hoy. ³ Nzob ká su feri riw bele na, ndad bay haɲa ni ka im nzob sán náy na ku ya, a nzob ká san náy san laa le, ka daa bay bo tul nzob ká su feri riw bele na ya, bay ji le, be na Ngerewuru ya ni báy kere. ⁴ A ku na waa, mù ba ve ndaw roo bay d́aa bay bo tul nzob ká ba nzob ped bo ya na le? Ze, fe d́aa be do báy zadɛ, mase báy zadɛ ya hoy kara, ba bay gan tul-e zu. A le, fe d́aa be na a doko báy zadɛ, bay ji le, Ngerembay ká ba gan tul-e na, do báy hurusuo ká bay sóko ni ká d́i.

⁵ Robay, nzob haɲe le ker a baa mii, nam haɲeri ku na do bod ká nun Ngerewuru kal nam hawri; a nzob ḱi laa le ker a baa mii, namri riw bele na maa ba ḱi mbjw hoy. Ndad bay haɲa nzob ha ha le, ka ko ḱer bay be ká bil law-ε na ka ta-taɲ. ⁶ Nzob ká ko nam haɲe do bod kal nam hawri na, ka daa munu a dáake mbay bo tul Ngerembay. A nzob ká su feri riw bele na, ka daa munu a dáake mbay bo tul Ngerembay ndaw, a dáake taambol ha ni bay tul fe sumri na. A nzob ká su feri riw bele ya na kara, ka daa munu bay dáake mbay bo tul Ngerembay, a dáake taambol ha

* **13:9** 13.9 Soro ped d́aa Leviri 19.18; Luk 10.25-37.

Ngerewuru ndaw pi. ⁷ Tusueke le, nzob mbijw ká sakra naari key ká kaw báy kumnun báy tul gan sùo-ε na, tiya, a nam hud' naari hoy kara, Ngerewuru re mbay ká dī ndaw. ⁸ I kó, zadka náa káwri báy kumnun báy na, náa káwri bay d'aa ped' ha Ngerembay. A zadka náa húri laa le, náa sékeri bay vaa káwri zinj ni. Ze náa húri na hu, mase náa káwri báy kumnun hoy kara, náa bári taa Ngerembay, ⁹ bay ji le, *Krisi na hu a yi a kaw báy kumnun bay bá Ngerembay ká tul nzob huferi ndaw, nzob káwri báy kumnunri ndaw pi. ¹⁰ A bo na waa, bay jike roo mù dáake bay bo tul yu-ɔ na le? Bay ji kɪ ndaw roo mù imke yu-ɔ na le? I kó, naari riw bele na, náa dokori pol Ngerewuru bay haɲa ni ka kuɲ sal bay bo tul naari. ¹¹ Ka baa do bil mbede be mii:

«Bi Ngerembay Nzob Káwri Báy Kumnun na,
mí baa ta-tan ha ri mii:
nzobri riw bele i húku pol-i,
nzob ha ha kara a baa ta-tan
báy nzi-ε mii,

bi na, mí ba Ngerembay*.»

¹² Be mini ze, nzob ha ha ká sakra naari key na, a kɪɲa fal fe d'aa beri sùo-ε kɪ ha Ngerewuru.

Mu d'aa fe ká'a bíe mbika law yu-ɔ ya

¹³ Munu zu le, náa pónri nzaa nduo d'aa bay bo tul kɪ na ka gbɪ. A roo le, fe ká do nun haɲa ri mbi nzaa-ri ká dī na ze do key: i d'aa fe mbijw ká'a d'aa ha yu baari te bal-ri ká dī, ha ri d'aa feyaa ya. ¹⁴ Bi le, zúo zinj Ngerembay Zezu na d'aa ha mí kó ba tusue mii, fe sɪm ká ba im ká bay sa-saɲ báy tul gan sùo-ε na mbijw tiya. A ze bo, zadka nzob kɪ ker a baa mii, fe sɪm key na ba fe sánke le, feke na vi ba fe sánke bay tul-e be kɪ zu. ¹⁵ Bo na, zadka mù bíe bil law yu-ɔ báy faa fe sɪm bo ká mù sɪ na le, mù d'aa fe báy faa law ini

mbaa ro zu. Yu-ɔ ká *Krisi hu bay tul-e na, mu d'aa ha ni ka zinj bíe bay tul fe sɪm bo hoy ya! ¹⁶ Fe ká i kó ba fe kere na, i d'aa ha ni ka ba faa haɲa nzobri báake bay ndaya se tul-ri ya, ¹⁷ bay ji le, nzobri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na, fe ká Tem Law Pie ha ni mgba law-ri na ba d'aa fe báy zadε ndaw, káwri dεkεεε ndaw, roo d'aa suoriya ndaw, bo ba fe sɪm báy fe nzoko ya. ¹⁸ A nzob ká d'aa ped' ha Krisi báy nduo ped' ká mini key na, ka rii law Ngerewuru ndaw, a nzobri hoy kara, hii bayke zinj ni ndaw pi.

¹⁹ Munu zu le, náa nzáari faa fe ká'a d'aa ha dεkεεε d'oke sakra naari ndaw, fe ká'a sóko naari ha náa ngónkeri ká bil mbika law ba pola pola ndaw pi. ²⁰ Mu bíe ped' Ngerewuru báy faa fe ká mù sɪ hoy ya. Ba tusue kɪ, fe sɪmri riw bele na maa sɪɲa, roo le, sɪɲa fe haɲε ká'a d'aa ha nzob haɲa d'aa feyaa na do ba fe ká ndaya. ²¹ Pón sɪɲa náy ndaw, nzoko him ndaw, roo báy feri riw bele na, ndad mba d'aa ha yu-ɔ lieke bo bil feyaa na. ²² Fe ká mù kó ká bil wara law-a ba fe kere báy faa mbika law na, mu kóro do bil law-a ká sakra bo báy Ngerewuru. Nzob ká d'aa fe ká law-ε ruu ni ká dī ya na, suoriya ba taa be. ²³ A roo le, nzob ká law-ε ruu ni bay tul fe sɪm, roo a mbi feke a sɪ le, bay do tul-e, bay ji le, ka d'aa báy faa kér bay kere ká uru saa bil wara law-ε na ya. Feri riw bele ká nzob d'aa báy kér bay ká uru saa bil wara law-ε ká ruu ni ká dī na, ba feyaa.

15

I mgba kɪ báy kere munu ká Krisi d'aa zinj ri

¹ Naari ká náa ngónri ká bil mbika law ro na, ba ped' naari ká bay sóko nzobri ká i ngon ká bil mbika law bari ya báy na, bo náa nzáari fe ká rii law naari hoy ya. ² Ndad bay

* 14:11 14.11 Ezay 45.23.

haɲa nzoɓ haɲa haɲa ká sakra naari key na, ka nzaa fe ká'a ndáɗ yu-ε, a so ni ká dī haɲa ni ɲgónke ká bil mbika law be ba pola pola. ³ I kɔ, *Krisi kɪ sùo-ε kara nzaa faa fe ká rii law-ε hoy ya, roo le, seke fe tji tul-e munu ká nzoɓ mbɔw baa bayke ɗo bil mbede Ngerewuru mii: «Tjiri ká nzoɓri tjiiri mù ɓo Ngerewuru na, yji a zuo tul-i*.» ⁴ Ze ferri riw bele ká i ɗaa bayke ɗo bil mbede Ngerewuru pola na, i ɗaa ɗo bay féreke naari fe, bay haɲa ɓo, báy faa iki law ndaw, ɗaa wara ɓo bil law ndaw ká náa yaari bayke na, náa ɗaakeri law naari nzokɗo ka te tul fe ká Ngerewuru waa bayke bay tul naari na. ⁵ Ndad bay haɲa Ngerewuru ká ba nzoɓ ɗaa wara ɓo bil law nzoɓ ndaw, a haɲa sɔu law haɲa nzoɓ ndaw na, ka ɗaa haɲa kér bay baari ka maa kɪ, ha ri káwke báy kere zɪɲ kɪ ba lie ba lew munu ká Zezu Krisi hii bayke na. ⁶ Be mini ze, baari riw bele na, i pisi be ká'a ba Baa Ngerembay naari Zezu Krisi báy law máa kɪ ndaw, kusol máa kɪ ndaw pi.

⁷ Munu zu le, i mɓa kɪ báy kere munu ká Krisi mɓa ri báy kere haɲa ni ba fe riɲ ɗika Ngerewuru. ⁸ Mi baa ha ri ba tusue: Krisi na vi ba nzoɓ ped Zibri bay ɗaake fe ká Ngerewuru waa zɪɲ bulu bari na haɲa ni ka o báy zadε bay kieke mii, Ngerewuru na ɗo tul bay be. ⁹ Rɔɓay, ka vi bay haɲa nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na, i pisi Ngerewuru bay tul law kere be, munu ká i ɗaa bayke ɗo bil mbede Ngerewuru mii:

«Bi na, mi pisi mù ká saw nzoɓri ká i ba Ziɓ ya,
mi ɗika sim mí gólke riɲ mbay ɓo†!»

¹⁰ Rɔɓay, i baa ɗo bil mbede be mii:
«Baari saw nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na,

i ɗaa suoriya zɪɲ nzoɓri ká Ngerewuru nan ri ɗo ɓod ba taa be‡.»

¹¹ I ɗaa ɗo bil mbede na rɔɓay mii:
«Baari saw nzoɓri riw bele ká i ba Ziɓ ya na,
i pisi Ngerembay!

Ndad bay haɲa saw nzoɓri riw bele, ɗi sim í ɗaake riɲ ɗika ɓo tul-e‡!»

¹² Ezay nzoɓ yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru baa ndaw mii:

«Vu bulu David* mbɔw munu a vika. Be na, a réke mbay ká tul saw nzoɓri ká i ba Ziɓ ya;

le i ɗaa law-ri te tul-e nzokɗo†.»

¹³ Be ze, ndad bay haɲa Ngerewuru ká ba nzoɓ haɲa law nzoɓ te tul-e nzokɗo na, ka haɲa suoriya ka mbaa bil law-ri gbay gbay, a haɲa ɗekeke be ka sáɗ zɪɲ ri ndaw báy faa mbika law baari, bay haɲa ri ba nzoɓ ɗaa law te tul-e nzokɗo báy faa hurusuo Tem Law Pie.

Pol orɔ bie ped be ká Azi, a waa bay varu kɪ

¹⁴ Yu-iri, bi kɪ sùo-i kara mi kɔ mii: baari na law kere mbaa bil law-ri gbay gbay, i kɔ saw ferri riw bele ndaw, a í maa bay haɲa kɪ nzaa boko ndaw pi. ¹⁵ Ze munu hoy kara, zad haɲe ká bil mbede ni ká mi ɗaa ha ri key na, mi sɔu law-i mí tokro tem law-ri ká tul ferri ká i kɔ pola na. Mi ɗaa munu bay tul law kere ká Ngerewuru ɗaa zɪɲ mi, ¹⁶ a náa mi ɗo ɓod ba koy ped Zezu *Krisi bay tul saw nzoɓri ká i ba Ziɓ ya. A bi le, mi mbi sùo-i mí ɗaake ped, a mí káake káa Bay Kere Ngerewuru bay haɲa ɓo, nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na, i víke ba nzoɓri ká i rii law Ngerewuru, munu ba *fe poy ká rii law-ε, í ba nzoɓ ká *taɲ kad kad báy faa Tem Law Pie.

* **15:3** 15.3 Simri 69.10. † **15:9** 15.9 Simri 18.50. ‡ **15:10** 15.10 Kɪɲa bol kusol ba sidike 32.43; Ezay 66.10. § **15:11** 15.11 Simri 117.1. * **15:12** 15.12 Báy nzaa gerek na, i ɗaa ba «vu bulu Izay,» roo le, Izay (Zese) na ba baa David. † **15:12** 15.12 Ezay 11.10. Ká zad ni key na, Ezay baa bay ká se tul Krisi.

¹⁷ Be mini ze, bá y faa zúo zì y Zezu Krisi na, mì maa ndáka giri sùo-i ká tul ped Ngerewuru ká mì dāa na. ¹⁸ Tusueke le, zadka mì uru mí baa bay feri ku na, ba bi ze mì dāa bá y hurusuo-i ya, roo le, ba Krisi ze dāa fekeri bá y faa bi, bay haṅa nzobri ká i ba Zib ya na, i dāake vu mbom bo tul Ngerewuru. Ka dāa bá y faa bay biri ndaw, ped dāa biri ndaw, ¹⁹ bá y hurusuo Tem Law Pie ká tina sùo-ε bá y faa fe dāa sanri ndaw, bá y feri ká mba kóko ndaw pi. Be mini ze, mì ka-káa Bay Kere ká se tul Krisi na mí séke bá y zadri riw bele, tii sawke saa Zuruzalem kpuru tii kuḍu zad ká Iliri. ²⁰ Roo le, mì mbi sùo-i mí ka-káa Bay Kere Krisi ká zadri ká nzobri laa ká dī ya bá y kị hoy. Mì dāa munu bay ká y fal ped ká nzob kị dāa ro na ya. ²¹ Mì hii bay haṅa ni ka dō munu ká i dāa dō bil mbede Ngerewuru mii:

«Bari ká nzob ka-káa bay be ha ri ya bá y na, i kóko ni;
a bari ká i laa soro bay be ya bá y na, ì láa káa bay be‡.»

²² Be ze, ba fe ká hiyeṅ faa baṅguo ha mì séke luo-rì ya.

²³ Roo le, timbede key na, mì oṛo bie ped bi ká bil kuḍu zadri key na ro. Munu ká ba dī lew hoy mì dāa kon séke bay vāa kóko rì na, ²⁴ mì hii bay séke tii tul-rì bá y nam ká mì kálke ba Espay. Tusueke le, kál bi ba lew na, mì ker bay vāa kóko rì ha rì so mì bá y faa varu bi na. Mì naaṅa tul-rì nam maa fe ha sá y kóko rì na, ka nda siri ndji ndaw roo mí kál bá y. ²⁵ Timbede key le, mì se ba Zuruzalem bay tul ped nzob mbika lawri ká i kaw dī na, ²⁶ bay ji le, nzob mbika lawri ká kuḍu zad ká Maseduwan bá y Akayi na, i mbi nzaa-ri bay mbú fe bay sókoke nzob kukuri ká i dō sakra nzob mbika lawri ká Zuruzalem na. ²⁷ Bari na, i uru bá y law hiiya bari kị bay mbú fe; a ze munu hoy kara, ba ped ká dō tul-ri bay haṅa ri dāa, bay ji le,

bari ká i ba Zib ya na, Zibri ká i ba nzob mbika lawri ká Zuruzalem na, i so ri bá y faa káa Bay Kere ha ri zṅke fe sá mi Ngerewuru zì y ri mbjw hoy. Munu zu le, bari ká i ba Zib ya na hoy kara, i sóko Zibri na bá y feziṅa bari. ²⁸ Be ze, zadka mì oṛo bie ped key, a mí vāa dāa fe mbú na zuo nduo nzobkeri le, mì kál bá y faa tul-rì ndaw roo mí se Espay na bá y. ²⁹ Ze, mì ko ndaw, zadka mì tii tul-rì le, mì tii bá y bawda fe sá mi Krisi.

³⁰ Ze yu-iri, fe ká mì bo rì ká dī bá y riṅ Ngerembay naari Zezu Krisi ndaw, bá y law ini ká Tem Law Pie ha naari ndaw na ze dō key: ì dāa nzaa bay kere bay tul-i ká pol Ngerewuru, i rúke ruy zì y mì. ³¹ Ì dāa nzaa bay kere bay haṅa mì tii ká bil nduo nzob law ngonṅori ká Zude na, bay haṅa bo, fe mbúri ká mì séke ba Zuruzalem na, nzob mbika lawri ká dī i yāa bá y suoriya. ³² Be ndaw roo, zadka Ngerewuru hii le, mì tii tul-rì bá y bawda suoriya, a mí yāa oṃi ká sakra baarì. ³³ Ndad bay haṅa Ngerewuru nzob haṅa dekeke ha nzob na, ka sá d zì y rì riw bele. Amem! Ndad bay haṅa ni ka dō munu na kị.

16

Pol hii soko ha nzob mbika lawri ká Ròm

¹ Yu-iri, tinam naari Febe ká ba nzob ped Ngerewuru ká sakra nzob mbika lawri ká i mbú tul kị ká Sankere na, ka se ba luo-rì vāw. ² Zadka'a se le, mì kod rì bay haṅa rì mgba ni bá y kere bá y riṅ Ngerembay naari Zezu *Krisi faa mbjw munu ká baarì nzob Ngerewururi i dāake zì y kị na. Ì so ni ká tul feri riw bele ká'a se síeke ká luo-rì, bay ji le, be kị sùo-ε na, ka so nzobri ngi-ngji ndaw, a bi hoy kara ka so mì ndaw pi.

³ Ì hii soko ha Prisil bá y waa be Akilas ká i ba baw ped bi ká bil ped

‡ 15:21 15.21 Ezay 52.15.

Zezu Krisi. ⁴ Bari na, i nzuu sím bari do guma ndaw roo í yáake mǐ. Ba bi huo-i hoy ze mǐ yǐ báy taambol ha ri ya, roo le, ba nzoɓ mbika lawri ká i mɓu tul kǐ báy zadri bod bod riw bele ká i ba saw Zif ya na kara, i daa munu ndaw. ⁵ I hii soko ha nzoɓ mbika lawri ká i mɓu tul kǐ ká luo-ri na. I hii soko ha Epayneɗ ká mǐ hii ni bamba na ndaw. Be na, ka ba titire nzoɓ ká'a mbi law-ε ha Krisi ká kuɗu zad ká Azi. ⁶ I hii soko ha Mari ká daa ped bamba bay tul-ri na. ⁷ Andoronikus báy Zuniyas ká i ba nzoɓ ini bi ká búru kiri buru naa hul sal mbɔw na, i hii soko ha ri. Bari na, i ba *nzoɓ ndáy nzaapedri ká nzoɓri daa mbay bo tul-ri, a i mbi law-ri ha Krisi pola ha mǐ.

⁸ I hii soko ha Ampiliyatus, be ká mǐ ko ni ba nzoɓ nun-i báy faa law ini Ngerembay. ⁹ I hii soko ha Urbɛ, be ká'a ba baw ped naari ká bil ped Krisi, roo Estakis ká mǐ hii ni bamba na. ¹⁰ I hii soko ha Apeles; ká bil kóko seke fe hoy kara ka mɓa mbika law-ε ngo-ngon ká tul Krisi na. I hii soko ha nzoɓ bil hul Arisitobulri ndaw. ¹¹ I hii soko ha nzoɓ ini bi Erodiɔn. I hii soko ha nzoɓ bil hul Narsiseri ká i daa law-ri bo tul Ngerembay naari. ¹² I hii soko ha Tirifen báy Tirifoz, bari ká i daa sùo-ri taɔ tom ká bil ped Ngerembay, roo tináa Persid, be ká'a daa ped bamba ha Ngerembay ndaw na. ¹³ I hii soko ha Rufusi ká daa ped ndad bamba ha Krisi, roo í hii soko ha mi-ε ká do munu ba máa ndaw na. ¹⁴ I hii soko ha Asinkrid ndaw, Felegon ndaw, Ermes ndaw, Patorobas ndaw, Ermes ndaw, roo báy yu-iri riw bele ká i do zin ri na ndaw pi. ¹⁵ I hii soko ha Filolok báy Zuli, Nere báy tini-ε ndaw, roo í hii soko ha Olimpás báy nzoɓ taa Ngerewururi riw bele ká i do zin ri na. ¹⁶ I mɓa kǐ girik girik í úl suku kǐ, í hii soko lik lik ha kǐ ba lie ba lew. Nzoɓ mbika lawri riw bele ká i mɓu tul kǐ í kaw zad ni key na, i hii

soko ha ri.

Jro bie nzaa boko Pol

¹⁷ Yu-iri, mǐ bo ri bay haɓa ri nze báy sùo-ri bay tul nzoɓri ká i daa ha téke bil kǐ do na. Nzoɓkeri ku na i daa ha nzoɓri wuru faa kere báy faa fe fere bari ká do bod báy Bay Ngerewuru ká i yaa pola na. Bari na, i mɓaɓra ri ya, ¹⁸ bay ji le, kiri nzoɓri ká mini key na, i nzaa bil-ri kǐ hoy bo, i daa ped ha Ngerembay naari *Krisi ya. Báy faa nzaa ráa bay bari ndaw, báy bay ká tǐi rem rem ká nzaa-ri ndaw na, i ulake nzoɓri ká nun-ri nze ya. ¹⁹ Baari laa le, vu mbom ká i daa bo tul Ngerembay na, nzoɓri riw bele kɔkɔ. Be ze, mǐ dáake suoriya bay tul-ri, a mǐ hii bay haɓa ri ba nzoɓ nun nzemri ká se tul fe daa kere, a i do ba nzoɓri ká *taɓ kad kad se tul fe kaaya. ²⁰ Ngerewuru ká ba nzoɓ haɓa dekeke ha nzoɓ na, waka ya hoy le, ká'a bie hurusuo *Satan ha ri ren ni báy bal-ri. Ndad bay haɓa law huoke Ngerembay naari Zezu Krisi ka sád zin ri!

²¹ Timote ká ba baw ped bi na, ka hii soko ha ri, roo nzoɓ ini biri ká ba Lusiyus báy Zasɔn roo Sosipater hoy kara, i hii soko ha ri ndaw pi. ²² A bi Tertus ká Pol ha mǐ vbie mbede key kara, mǐ hii soko ha ri báy rin Ngerembay ká mɓu naari mbɔw hoy na. ²³ Gayus ká yaa mǐ naa hul be na, ka hii soko ha ri ndaw. Ká puo be ze nzoɓ mbika lawri mɓu kǐ ká di. Erasi, be ká'a ba nzoɓ kóro lari ká bil ngerepuo key na, ka hii soko ha ri ndaw, yu naari Kartus kara hii soko ha ri ndaw pi. ²⁴ [Ndad bay haɓa law kere Ngerembay naari Zezu Krisi ka sád zin ri riw bele. Ndad bay haɓa ni ka do munu na kǐ.]

Rin dika ba taa Ngerewuru kǐ mbɔw hoy

²⁵ Náa dáari rin dika bo tul Ngerewuru! Be na, ka maa bay haɓa hurusuo ha ri dóke tul mbika

law ɓaari, munu ká ɓayke ɗo ɓil káa Bay Kere ká mĩ kaa na. Ba káa Bay Kere ká se tul Zezu *Krisi, a kie naari fe ká Ngerewuru ɗaa ɗo zad muni ɓa ɗɗe lew hoy*.

²⁶ A roo le, timbede ka tina feke ɗo zad hie gbay gbay ɓáy faa bay ká *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru ɗaa ɗo ɓil mbede na, maa ɓáy bol nzaa Ngerewuru Nzob Káw Baṅguo, bay haṅa saw nzobri riw bele tũuke ni ɓo, í ɗáake law-ri ɓo tul-e a í ɗáake vu mbom ɓo tul-e ndaw.

²⁷ Ngerewuru huɔ-ε ká ɓa nzob nun nzem na, riṅ ɗika ɓa taa ɓe mbiimbam ɓáy mbiimbam baṅguo ɓáy faa Zezu Krisi. Amem! Ndad bay haṅa ni ka ɗo munu na kɿ†.

* **16:25** 16.25 Fe ká Ngerewuru ɗaa ɗo zad muni ɓa ɗɗe lew na, ɓa haṅa Zibri ɓáy nzobri ká i ɓa Zib ya na i zúo ziṅ kɿ í vi ɓa nzob ká mbɿw ɓáy faa ɗáa law ɓo tul Zezu Krisi. † **16:27** 16.27 Ròm 16.25-27 key na, táw mbede haṅeri i ɗaa ɗo zadri ɓoɗ ɓoɗ: fal 16.24, mase fal 14.23, mase fal 15.33.

1 Kɔrɔteri Titire mbede ká Pol daa / ha nzoɔ mbika lawri ká Kɔrɔte

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Pol daa ha nzoɔ mbika lawri ká be kɔ ka daa ri do ngerɛpuo ká Kɔrɔte. Bil sewke ku na, Kɔrɔte ba ngerɛpuo luye ká kuɗu zad ká Akayi. Ba ngerɛpuo ká riŋ-ε mɔba bamba bay tul fe hieri ká di, bay tul fe saw puo bari Gerɛkri ndaw, wuru puo bari ndaw, ɔɔ fe daa nun pie bari riw bele ndaw pi.

Bay tul ped daa bari ká mini key na ze, bari ká i ba nzoɔ mbika law fieri ká i ngon ya ɔɔbay na, do nun haɔa ri nzaa faa i se simsed kere ká maa bay káa Bay Kere na ndaw ɔɔ! Sawke mini ze, i daa mbede i vbike Pol bay haɔa ni ka ha ri nzaa boko ká se tul yaɔa kɔ ndaw, se tul náy ká i puoke fe ha wururi ndaw, se tul fe ká do nun daa ká pol nzoɔ mbika law haɔa ndaw, ɔɔ se tul fe iniri bod bod ká Tem Law Pie ha nzoɔri ndaw pi. Pol yɔnra bay bay ha ri, ɔɔ a tina bay haɔa zuo pol-ri: daa sere ká tul kɔ ká sakra nzoɔ mbika lawri ndaw, fe daa nun pie bari ndaw, mgbaka yu-ɔ bay seke ni luo nzoɔ kún sal bayri ndaw, káw nzaa fe sum Ngerembay ndaw, ɔɔ tɔi saa luo hud ndaw pi. Ká bil fe niri key riw bele na, Pol hii bay baá mii, simsed nzoɔ mbika lawri na, ba law ini.

Máa bayri ká do bil-e

Téke bil kɔ ká do sakra nzoɔ mbika lawri: 1-4

Nzoɔ mbika law haɔa ká simsed bari ndaya: 5-6

Bay ká se tul yaɔa kɔ: 7

Káw bay tul nzoɔ mbika law na, faa tabelemke do di: 8-10

Haɔa feri do bay zadε zadε ká zad mbú kɔ, ɔɔ law ini: 11-14

Bay ká se tul tɔi saa luo hud: 15
Fe mbu, faa varu ká Pol leke, ɔɔ
bay soko be: 16

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol ká Ngerewuru di mi bay faa law hiiya be ha mi ba nzoɔ nday nzaaped Zezu *Krisi na, buru yu buru Sosten buru daa mbede key na, buru hiike soko ha ri ² baari nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɔ ká ngerɛpuo ká Kɔrɔte. Mi daa mbede key na ha ri baari ká Ngerewuru náa ri do bod bay faa zuo zɔn Zezu Krisi, a di ri bay haɔa ri kaw ba nzoɔ taa beri. Mi daa mbede na ha bari riw bele ká i kaw zad kɔri riw bele ká i ruo Zezu Krisi Ngerembay naari, be ká'a ba Ngerembay bari ndaw, ɔɔ Ngerembay buru ndaw pi na. ³ Ndad bay haɔa law huoke bay dekeke taa Ba naari Ngerewuru bay Ngerembay Zezu Krisi ka sad zɔn ri.

Pol daa taambol ha Ngerewuru

⁴ Mi daa taambol banɔo ha Ngerewuru bay tul law kere ká'a daa zɔn ri bay faa zuo zɔn Zezu *Krisi. ⁵ I ko, bay faa be na, Ngerewuru ha ri fe iniri riw bele: haɔa ká ba gosi baá bayri riw bele ndaw, ɔɔ fe kókori kara riw bele ndaw pi na. ⁶ Saw bay Krisi ká buru tina ha ri na bar saw ngon kpay kpay ká sakra baari ⁷ ká i kaw i giyan nam Ngerembay naari Zezu Krisi ká'a yi a vi na, ha fe ini mbɔw kara ka puo ri ya. ⁸ Ba be na kɔ ze, a haɔa ri bar saw ngon kpay kpay kpuru tɔi ɔɔ bie nam na, bay haɔa bo, nzoɔ mbɔw mini kara maa bay daa bay bo tul-ri bay nam ká Ngerembay naari Zezu Krisi a yi a vi na ya. ⁹ Tusueke le, Ngerewuru ká di ri bay haɔa ri zuo zɔn Vi-e Zezu Krisi Ngerembay naari na, ka do tul bay be ká'a waa na.

Téke bil kɔ ká do sakra nzoɔ mbika lawri

10 Yu-iri, mĩ kod rĩ báy rin Ngerembay naari Zezu Kri: ì hã law-rĩ ka maa kị mbjw hã téke bil kị ka ti sakra baarĩ ya, í zúo zinj kị báy faa kér bay ká mbjw, í hã nzaa-rĩ ka maa kị. 11 Yu-iri, mĩ baa munu, bay jì le, nzoɓ ini Koloweri ví baa hã mĩ mii, roɗ kị ɗo sakra baarĩ. 12 Bay ká mĩ hii bay b́aa key na, nzoɓ hãne baa mii: «Bi mĩ ba taa Pol,» nzoɓ kị baa mii: «Bi mĩ ba taa Apolos,» nzoɓ kị ɓod roɓay baa mii: «Bi mĩ ba taa Piyer,» a nzoɓ kị roɓay baa mii: «Bi mĩ ba taa *Krisi.» 13 Waa, le Krisi na wal sùo-ε ɓod ɓod ro le? I baa hã mĩ laa, waa, ba bi Pol ze i ɓer mĩ ɗo tul puu say huɗ bay tul-rĩ le? Mase, i ɗaa tul-rĩ nduo mbii báy rin bi Pol na le? 14 Mĩ ɗaa taambol hã Ngerewuru, bay jì le, mĩ ɗaa tul nzoɓ mbjw kara nduo mbii ká sakra baarĩ ku ya, ba Krispus báy Gayus huo-ri hoy ze mĩ ɗaa tul-ri nduo mbii. 15 Be ze, nzoɓ mbjw mini kara ka baa mii, ɓeri ɗaa tul ɓeri nduo mbii báy rin-i na ya. 16 Aa, ba tusue kị, nzoɓ ini Estefanasri kara, mĩ ɗaa tul-ri nduo mbii, ɓieri le, mĩ ɗaa tul nzoɓ kị nduo mbii kara, mĩ kɔ mbaa. 17 Bay ɗaa tul nzoɓri nduo mbii ze Krisi píe mĩ vi bayke ya. Roo le, ka píe mĩ hã mĩ ka-káa Bay Kere ɓe. A káa bayke ku na, mĩ kaa báy nzaa ráa bay, mase báy nun nzem nzoɓ ya, bay haɗa ɓo hurusuo huɗ Krisi ká tul puu say huɗ na, ka ɗo ba fe ká gɔr hoy ya.

Nun nzem ká tusiri báy nun nzem taa Ngerewuru

18 Tusueke le, káa bay huɗ *Krisi ká tul puu say huɗ na, ɗo ba fe kòkɔ ká nun nzoɓri ká i se ba faa zaɗ ɓie. Roo le, naari ká náa ɗori faa pam ro na, bayke na ɗo ba hurusuo Ngerewuru. 19 I kɔ, Ngerewuru baa ɗo bil mbede ɓe mii: «Nzoɓri ká i ba nzoɓ nun nzem na, mĩ ɓie nun nzem ɓari na kpukɗu kpukɗu, a

nzoɓri ká i ba nzoɓ fe kòkɔri kara, mĩ haɗa fe kòkɔ ɓari na ɗo ba fe ká gɔr hoy*.» 20 Zadka ɗo munu ku waa, nzoɓ nun nzem na a b́aa mina roɓay le woo? A waa, nzoɓ ká kɔ *bol kusol ta-tan na, a b́aa mina roɓay le woo? Waa, nzoɓ máy bayri ká tusiri key na, i b́aa mina roɓay le woo? Nun nzem nzoɓ tukeleri key na, Ngerewuru hã ni ɗo ba fe kòkɔ. 21 I kɔ, báy faa nun nzem Ngerewuru na, nzoɓ tukeleri key i maa bay tuuka ni báy faa nun nzem ɓari na ya. Saɓwe mini ze, rii law Ngerewuru bay yaɗa nzoɓri ká i ɗaa law-ri ɓo tul-e báy faa káa bay ká nzoɓri kɔ ba fe kòkɔ hoy na†. 22 Zibri na, i vbi fe saɗ ze bay kòkɔ, a Gerekri laa le, i nzaa nun nzem. 23 A naari laa le, náa káari káa Krisi ká i ɓer ni ɗo tul puu say huɗ. Ba fe ká ɗo ba nguɗ puu téke ɓal Zibri, a nzoɓri ká i ba Zib ya laa le, i kɔ ba fe kòkɔ ká nun-ri. 24 Roo le, ɓari ká ɗiw Ngerewuru ɗi ri na, i ba na Zib, mase i ba na Zib ya kara, Krisi na kie hurusuo Ngerewuru ndaw, a kie nun nzem ɓe ndaw pi. 25 Fe ɗaa Ngerewuru ká nzoɓri kɔ ba fe kòkɔ na, nze mba nun nzem nzoɓri ká tusiri key, a hurusuo Ngerewuru ká i kɔ ɗo ɗek ɗek na kara kal tul hurusuo nzoɓri ká tusiri key ndaw.

26 Yu-iri, ì kér se tul ɗol baarĩ ká pola ká Ngerewuru ɗike rĩ na í kɔ. Ká sakra baarĩ na, nzoɓ nun nzemri ngjì ya, nzoɓ hurusuori ngjì ya ndaw, a nzoɓ luyeri hoy kara, i ngjì ya ndaw pi. 27 Roo le, Ngerewuru nan ɓari ká nzoɓ tusiriri key kɔ ri ba kòkɔ na bay ɗáake sahoɓ ɓo nun nzoɓ nun nzemri; a nan ɓari ká nzoɓ tusiriri key kɔ ri ba nzoɓri ká hurusuo-ri tiya ɗek ɗek na, bay ɗáake sahoɓ ɓo tul nzoɓri ká i ɗo báy hurusuo; 28 a nan ɓari ká nzoɓ tusiriri kɔ ri ba fe vbuka ɓo ɓisuy, a í kɔ ri ba fe ãm, roɔ í kɔ ri ba fe ya

* 1:19 1.19 Ezay 29.14. † 1:21 1.21 Nzoɓri ká i ɓer ri ɗo tul puu say huɗ na, Zibri ker i baa mii, ba nzoɓri ká ɓeɓi Ngerewuru ɓo tul-ri. I baa mii, ɗaa law ɓo tul nzoɓ ká munu ku na ba fe ãm ká ndaya ɓamba tasiri. Be ze, ɗaa hã huɗ Krisi na ɗo ba nguɗ puu bay tul Zibri.

na, bay haɲa ɓari ká nzobri kɔ ri ɓa nzob luye na, i vi ɓa nzobri ká i ɔo gɔr hoy. ²⁹ Be ndaw roo, nzob mbɔw mini kara maa bay ndáka giri sùo-ε ká pol Ngerewuru ya. ³⁰ Ba be kɔ ze, ka ha ri zuo ziɲ Zezu Krisi, a ha náa viri ɓa nzob nun nzemri. Báy faa be na, Ngerewuru náake bay ká tul naari ha náa ɔori nzedem ká nun-ε, a tina naari saa bil koy feyaa a ha náa ɔori ɓod ɓa taa be. ³¹ Be ze, munu ká i ɔaa ɔo bil mbede Ngerewuru mii: «Nzob ká hii bay ndáka giri sùo-ε le, ka nda giri bay tul fe ká Ngerembay ɔaa‡.»

2

Káa bay Pol ká Korɛte

¹ Yu-iri, zadka mɩ se luo-rɩ bay ka káa tusue Bay Ngerewuru ká ɔo zad muni ha ri na, mɩ baa bay báy nzaa ráa bay, mase báy nun fe kóko bi ya, ² bay ɔi le, mɩ mbi nzaa-i ká ɔi pola hoy báy ɔol bi ká sakra ɓaari, bay ɓaa bay se tul nzob mbɔw hoy ká ɓa Zezu *Krisi, be ká i ber ni ɔo tul puu say huɔ. ³ Bi na, zadka mɩ se luo-rɩ na, hɔrusuo-i tiya ɔek ɔek, hɛ ɔaa mɩ mí to gbala gbala. ⁴ Fe ká mɩ fere nzobri báy bay ká mɩ ka-káake na, mɩ baa báy faa gosi bayri báy nun nzem bay kúoke nzobri ya, roo le, ɓa hɔrusuo Tem Ngerewuru ze ɔaa ha bayke mgba law-rɩ. ⁵ Be ndaw roo, mbika law ɓaari na, a ɔoko tul nun nzem nzob hoy ya, roo le, a ɔoko tul hɔrusuo Ngerewuru.

Nun nzem taa Ngerewuru

⁶ A ɓuru na hoy kara, ɓuru ka káa bay nun nzem na ha nzobri ká i ngɔɲ ká bil mbika law. Roo le, ɓa nun nzem ká tusiri key ya ndaw, nun nzem nzob hɔrusuori ká i re mbay ká tusiri key, ká i ɔo séke ɓa zad bíe ya ndaw pi. ⁷ Nun nzem ká ɓuru ka-káake na, ɓa nun nzem Ngerewuru ká ɔo zad muni kpuru tɔi timbede key báy. Ba nun nzem

ká Ngerewuru mbi nzi-ε ká ɔi pola ndaw roo tusiri ɔo báy na, bay haɲa ni ka ɔo ɓa fe riɲ ɔika naari. ⁸ Nun nzemke ku na, mbay ká tusiri key ká'a kóko sawke kɔ na, tiya, bay ɔi le, ɓa fe ká i kɔ sawke kɔ zu le, i ti ɓer Ngerembay Nzob Riɲ Dika Luye na ɔo tul puu say huɔ ya. ⁹ Leε, feke ɔo munu ká i ɔaa bayke ɔo bil mbede Ngerewuru mii:

Fe ká nun nzob kɔ ya ndaw,
fe ká suku nzob laa ya ndaw,
fe ká nzob ker bayke ndɔi mini kara
ya ndaw na,
feke na ku ze Ngerewuru leke ɔo
bay tul nzobri ká i hii ni.*

¹⁰ A le, ɓa naari ze Ngerewuru ha nun naari taɲ ká ɔi báy faa Tem be, bay ɔi le, Tem na ar saw feri vbaɔ vbaɔ riw bele, ze kɛr bay Ngerewuru ká ɔo zad muni na hoy kara, ka kɔ sawke ndaw. ¹¹ A ku na waa, nzob ve ndaw roo a kóko kɛr bay nzob na le? Nzob mbɔw ti kóko ya; ɓa tem ká ɔo bil law nzobke na kɔ hoy ze a kóko. Do faa mbɔw munu ndaw, kɛr bay Ngerewuru na nzob mbɔw mini kara maa kóko sawke ya; ɓa Tem Ngerewuru kɔ hu-ε hoy ze kɔ. ¹² Naari na, Tem ká náa ɔokeri na ɓa tem nzob tukeleri key ya, roo le, ɓa Tem ká uru saa luo Ngerewuru, bay haɲa ɓo náa kókeri saw feri riw bele ká Ngerewuru ha naari báy law kere be. ¹³ Be ze, zadka ɓuru baa bay fe niri key ha nzobri na, ɓuru baa báy nun nzem nzob ya, roo le, ɓuru baa báy faa feri ká Tem Ngerewuru fere ɓuru. Be mini ze, ɓuru tina saw fe tusue taa Tem Ngerewuru ha nzobri ká i ɔo báy Temke na.

¹⁴ Nzob ká ɔo báy Tem Ngerewuru ya na, ka maa bay yaana tusue bay ká uru ká luo Temke na ya. Fekeri ku na, nzobke kɔ ɓa fe kóko hoy ká nun-ε, a maa bay kóko sawke ya, bay ɔi le, nzob ká ɔo báy Tem Ngerewuru ndaw roo, maa bay kóko

‡ 1:31 1.31 Zeremi 9.23. * 2:9 2.9 Ezay 64.3; Zeremi 3.16.

sawke báy. ¹⁵ Nzob ká do báy Tem Ngerewuru na, ka maa bay békle saw feri riw bele, le, nzob maa bay bal ni ya. ¹⁶ I daa do bil mbede Ngerewuru mii:

«Nzob ve ze ko ker bay Ngerembay le?»

Nzob ve ndaw roo maa bay hanja ni nzaa bokole?»

Roo le, naari na, Tem Ngerewuru hanja naa kori ker bay Krisi.

3

Nzob ped Ngerewuru

¹ Yu-iri, tusuke le, mi maa bay baa bay zinj ri munu ka nzobri ka Tem Ngerewuru nda faa pol-ri na ya, roo le, mi baa bay zinj ri munu ba nzobri ka i su bay tul-ri, a i ba led tuperi bay faa daa law bo tul *Krisi. ² Sawke mini ze, fe ka mi fere ri na do faa mbijw munu ba wan ka i ha ledri aw, bo do munu ba ngaw ya, bay ji le, hirusuo-ri maa bay reke ngaw ya bay. Ze timbede key kara i maa ya bay, ³ bay ji le, baari na i do munu ba nzobri ka i su bay tul-ri. I ko, zadka daa sere bay rod ki do sakra baari na waa, i kie suo-ri ba nzobri ka i su bay tul-ri na ya zu le? A ku waa, simsed baari na do munu ba simsed nzob keleri na ya le? ⁴ Zadka nzob baa mii: «Bi mi ba taa Pol» mase «Bi mi ba taa Apolos» na waa, i daa fe munu ka fe daa nzob keleri na ndaw ya le woo?

⁵ Waa, Apolos ba ve le? Mase Pol ba ve le? Buru na buru ba nzob ped Ngerewuru ki hoy ka daa ha ri daake law-ri bo tul Zezu. Ka sakra buru key na, nzob haa haa le, ka daa ped ka Ngerembay daa zuo nduo-e bay hanja ni ka daa na. ⁶ Buru na buru do munu ba nzob payri. Ze bi na, mi ru fe zuo siri; Apolos laa le, ba nzob daa mbii zuo di, roo le, Ngerewuru ze daa feke na ha ni tji suku. ⁷ Be mini ze, nzob ka ru fe, bay nzob ka daa mbii zuo di na daa fe ya, roo le, ba Ngerewuru ki huoe ze, ba nzob daa feke na ha ni tji

a ngon. ⁸ Nzob ka ru fe bay nzob ka daa mbii zuo tul fe ruka na, i maa ki mbijw hoy. Nzob haa haa le, Ngerewuru a hanja ni fe tunduo be maa bay ped be ka'a daa. ⁹ I ko, buru na buru ba baw ped ka bil ped Ngerewuru, a baari laa le, i do munu ba waa Ngerewuru.

Baari na i do munu ba hul ka Ngerewuru mbuo. ¹⁰ Bay faa law kere ka Ngerewuru daa zinj mi na, mi daake ped munu ba nzob mbuo hul ka ko gosike bay kere, a mi daake tigbaa hul na bay zadde. A timbede key le, nzob ki ro ura hul na do tul-e. Roo le, nzob haa haa kara, ka nze bay suo-e bay tul gosi ura hul na ku ndaw roo! ¹¹ A bay ka se tul tigbaa hul na, nzob mbijw mini kara ti daa tigbaa hul ki nde tul-e taa pola na mbaa, bay ji le, Ngerewuru ha Zezu Krisi do ba tigbaa hulke na do do ro. ¹² I ko, nzob haneri mbuo hul do tul tigbaa hulke na ku bay lari pie, mase lari sie, mase bay tisaw ka larike ngon bamba. A nzob haneri laa le, i mbuo hul na bay puu, mase bay bum suy, mase suy. ¹³ Roo le, nam kijn sal bay na, kiri ped nzob haa haa kara, a tina suo-e do zad hie gbay gbay, bay ji le, sieke ku na Ngerewuru a lie pedke na bay huu. ¹⁴ Zadka nzob mbuo hul do tigbaa hul ka huu su tul-e ya na le, Ngerewuru a hanja fe tunduo ha nzobke na ku. ¹⁵ A zadka hulke ku na huu su tul-e laa le, nzobke ti zinj fe tunduo be na ya. Be na, a wana suo-e, roo le, a doko faa mbijw munu ba nzob ka tji saa bil huu soli.

¹⁶ Baari na i ko ta-tan mii, i ba *hul kani Ngerewuru, ze Tem Ngerewuru do bil law-ri na waa, i ko munu ya le? ¹⁷ A ze bo, zadka nzob bie hul kanike na le, Ngerewuru a bie nzobke, bay ji le, hul kanike na do bod ba taa be. Ba baari na ki ze i ba hul kani be.

¹⁸ Ndad bay hanja nzob mbijw mini kara ka ula suo-e be ki suo-e ya!

† 2:16 2.16 Ezay 40.13.

Zadka nzob mbijw ká sakra baarì kò sùo-ε ba nzob nun nzem ká tusiri key ɛ, ka daa sùo-ε ka ba kòkò nzob ndaw rɔɔ, a vi ba nzob nun nzem taa tusueke na báy, ¹⁹ bay ji ɛ, nun nzem nzob tusiriri key na, Ngerewuru kò ba kòkò ká nun-ε. I kò, i daa do bil mbede Ngerewuru mii: «Nzob nun nzemri ká tusiri key na, Ngerewuru fere daa law bari na ba ndaw taka ri*.» ²⁰ I baa do bil mbede na robay mii: «Ngerembay na kò kér bay nzob nun nzemri na kò; ka kò ba fe ká gɔr hoy†.» ²¹ Be mini ze, ndad bay haɲa nzob mbijw mini kara, ka nda giri sùo-ε bay tul nzob hoy ya, bay ji ɛ, feri riw bele na ba taa baarì. ²² Ze ba na bi Pol, mase Apolos, mase Piyer, mase tusiri key, mase káw báy kumnun, mase hud, mase feri ká timbede key, mase feri ká'a ví vuku hoy kara, riw bele na ba taa baarì; ²³ a roo ɛ, baarì na ì ba taa Krisi, a Krisi na laa ɛ, ba taa Ngerewuru.

4

¹ Be mini ze, ndad bay haɲa ri kò búru Apolos ba nzob ped Krisi. Buru na Ngerewuru daa tusue bay be ká do zad muni na zuo nduo buru, bay haɲa buru fere ri. ² Fe ká ndad bamba tasiri bay haɲa nzob ped Ngerewuru ka daa na, ba daa ped báy zadε nzedem. ³ A bi na ɛ, ze ba na baarì, mase nzobri ká tusiri key hoy daa bay bo tul-i kara, m̀ kò ba fe mbijw ya. Bi k̀ sùo-i kara m̀ daa bay bo tul-i ya ndaw. ⁴ Ká bil wara law-i na, m̀ kò fe mbijw ká daa bay bo tul-i ya, be nu ku hoy kie a baa mii, bay ti tul-i ya na munu ya. Nzob ká'a daa bay bo tul-i na, ba Ngerembay. ⁵ Be mini ze, pola ndaw rɔɔ, bay haɲa nam kún sal bay ka vi na, ì daa bay mbijw ka bo tul nzob ká tul ped be ya. A roo ɛ, ì giyan ha Ngerembay ka vi ndaw rɔ! Be na, feri ká m̀ sùo-ri ká bil suɲ tilo na, a tína ri do zad hie gbay gbay, rɔɔ

kér bay ká nzobri m̀ do bil law-ri na kara, a tína vbad vbad do zad hie ndaw pi. Be ndaw rɔɔ, nzob haɲa haɲa kara Ngerewuru a písi ni bay tul fe daa be na báy.

Siika sùo nzobri ká Kɔrɔte

⁶ Yu-iri, m̀ mbi fe líe k̀iri mí baa ke bay se tul búru Apolos bay haɲa ri kóke mára sim bay baa nzobri na ta-taɲ: «Ì ha fe daa baarì ka maa báy zad bay ká i vbie do mbede na bo, i ha ni ka kál zadε ya.» Be ze, nzob mbijw mini ká sakra baarì ka nda giri sùo-ε, a dõke fal ngan nzob a s̀irike nzob haw ya. ⁷ A bo na waa, a ve ndaw rɔɔ ha mù kò sùo-o ba nzob ká bamba mba nzob hawri ɛ woo? Feri ká mù dõke na waa, ba Ngerewuru ze ha mù riw bele ku ya ɛ? Zadka do munu na waa, daa mina ndaw rɔɔ, mù nda giri sùo-o bay tul fe ká mù dõke na, ri fe ká ba fe ini ká uru saa luo Ngerewuru ya ɛ?

⁸ Baarì na kara ì baa mii, feri ká ì se sieke ká luo Ngerewuru na, ì zɲ maa ri sib sib ro! Baarì na, ì d̀i sùo-ri ba nzob feziɲari ká bil Bay Ngerewuru na ro! Baarì na, ì kò sùo-ri ba mbayri ro! A buru maa buru ti bil-e mbaa ro ya lo! Bi na ɛ, m̀ re sùo-i bay haɲa ri ba mbayri na k̀ bay haɲa buru hoy kara, buru re mbay na ka zɲ ri ndaw! ⁹ A roo ɛ, bi na, m̀ kò ɛ, ri fe ká Ngerewuru daa buru *nzob ndáy nzaapedri na do óro fal. Buru na buru do munu ba nzobri ká i daa bay hud bo tul-ri ká nun ruo nzobri; buru do ba fe kóm nzobri riw bele: led nzaapedri ká nulue ndaw, rɔɔ báy nzobri ká tusiri key kara ndaw pi. ¹⁰ Buru na i kò buru ba mbúo bay tul *Krisi, roo ɛ, baarì na ì kò sùo-ri ba nzob nun nzemri ká bil Krisi. Buru na i kò buru ba nzobri ká hurusuo buru tiya dek dek, a baarì laa ɛ, ì kò sùo-ri ba nzob hurusuori. Buru na i ìm buru, a baarì maa, i daa mbay bo

* 3:19 3.19 Zòb 5.13. † 3:20 3.20 Simri 94.11.

tul-rǐ! ¹¹ Ze kpuru tji timbede key hoy kara, buru ko seke fe kon ndaw, kon mbii ndaw, roo gari kara puo buru ndaw pi. I ndaka buru ndaw, a buru reke ba puolu puolu ndaw pi. ¹² Buru na buru daa ped buru taa ka di podo podo ndaw roo, buru zinke fe ka bay holke suo buru bay. Zadka nzobri rad buru le, buru sam fe ze zuo tul-ri; zadka i daa nun buru tuo sie le, buru suu law buru ka di. ¹³ Zadka i raa buru le, buru yinra bay bay huoke ze ha ri. Kpuru tji timbede key na kara, i ko buru do munu ba tumjiri kida ndaw, a i ko buru ba mjiri hoy ndaw pi.

Pol ker bay se tul nzob mbika lawri ka Korǵte

¹⁴ Mi daa mbede key na ha ri bay daake sahoi bo nun-ri ya, roo le, bay bokoke baari ka i do munu ba vu-iri ka mi ko ri ba nzob nun-i. ¹⁵ I ko, ze nzobri ka i fere ri fe se tul *Krisi na, i ruo na bamba tasiri hoy kara, baa baari na mbijw hoy. Tusueke le, ba bi ze mi ba baa baari bay faa kaa Bay Kere ka mi kaa ha ri daake law-ri bo tul Krisi. ¹⁶ Munu zu le, mi kod ri bay haia ri mboro fe daa bi. ¹⁷ Sawke mini ze, mi pieke vu-i Timote ka mi ko ni ba nzob nun-i, ka fe daa be do bay zadde ka bil ped Ngerembay na. Be na, a vaa tuma law-ri ka tul simsed bi ka bil Krisi, munu ka mi fere nzob mbika lawri bay zadri riw bele.

¹⁸ Nzob haneri ka sakra baari ku na, i sii suo-ri i ker i baa mii, mi ti seke luo-ri bay vaa koko ri mbaa. ¹⁹ Roo le, zadka law Ngerewuru hii le, ndji hoy le, mi seke luo-ri vaw. Be ndaw roo, mi koko bari nzob siika suori na ku bay. Mi koko ri bay faa bay baa bari na ku hoy ya, roo le, bay faa fe daa bari ka'a kie hurusuo Ngerewuru ka i doke na ndaw ro! ²⁰ I ko, nzobri ka Ngerewuru re mbay ka tul-ri na, ba nzobri ka simsed bari kie hurusuo

Ngerewuru bo, ba nzobri ka i baa ba bay hoy ya. ²¹ A waa, fe ji ze law-ri mgba di le? I hii bay haia mi se luo-ri bay ndoy, mase law ini bay law huoke le?

5

Daa nun pie ka do sakra nzob mbika lawri

¹ Mi te suk-i le, mi laa bayri ka nzobri baa yaa yaa se tul-ri mii, fe daa sahoi do sakra baari. Mi laa mii, nzob mbijw ka sakra baari ku naa zin may bi-e a do di diki. Ba fe daa ka nzobri ka i tuu Ngerewuru ya hoy kara, i maa bay daa ya! ² Be nu ku hoy kara, i nda giri suo-ri ka di kele! Ba fe ka i daa sie ka di, a i naa nzob fe daa sahoi ka munu ku na ka sakra baari ba fal. Waa, i ko munu ya wum le woo? ³⁻⁴ A bi le, ze mi do sakra baari ya hoy kara, bay faa Tem Law Pie na, mi daa bay bo tul nzobke na do ro bay rin Ngerembay Zezu, rii fe ka mi do zin ri mbijw hoy. I mbu ki bay rin Ngerembay naari ha hurusuo-e ka do zin ri. Bi hoy kara mi zuo zin ri bay faa Tem Law Pie, ⁵ a bo, i naa nzobke ku na ka sakra nzob mbika lawri, a i pon ni bo nduo *Satan bay haia fe kon naysuo ka do suo-e na ka bie, a ha tem suo-e ka zin pam bay nam ka Ngerembay a yi a vi. ⁶ A ku waa, fe ndaka giri suo ba ji bay le woo? I ko, sim bay baa nzobri ka mii: «Fe hew fe ka ndji munu hoy i zukrike sum fe le, daa ha sum na hew riw bele a do hodoro» na waa, i ko munu ya le woo? ⁷ Munu zu le, i naa fe hew fe ka ba nzob fe daa yaa na ka sakra baari ba fal, bay haia bo i vi ba nzobri ka i *tan kad kad. Be ndaw roo, i doko ba sum fe fie ka fe hew fe ti di mbaa na bay. Ka ba tusue le, i tan kad kad ki ro, bay ji le, *Krisi na i i ni ba vuy *fe poy ka tina naari saa bil koy feyaa. ⁸ Be

* **5:8** 5.8 Nam suoriya tji saa bil koy na ba nam suoriya ka Zibri daa banquo bay kerke bay se tul tji bari saa bil koy ka tusiri Ezifte. I kji mbede Tji kele 12.23-27.

mini ze, náa d́aari suoriya t́i saa bil koy feyaa na* b́ay ngaw ḱa fe hew fe ḱa ba d́aa law, b́ay law mgboro ti d́i ya na. Roo le, náa d́aari suoriya b́ay law ḱa tan kad kad b́ay tusue bay.

⁹ Ḱa bil mbede ḱa m̀i d́aa ha r̀i pola na, m̀i baa ha r̀i mii, i mgbá b́aw ka zín nzoó d́aa nun pieri ya. ¹⁰ Roo le, m̀i hii bay b́aa bay se tul nzoóri riw bele ḱa i ba nzoó d́aa nun pieri, mase nzoó riibari, mase nzoó ḱoko nun ferì, mase nzoó púo wururi ḱa tusiri key ya. Munu zu le, ḱa bay yám ri na, ndad bay haña r̀i ḱaw tusiri key mbáa. ¹¹ Tusueke le, m̀i hii bay b́aa ha r̀i mii: nzoó ḱa d́i s̀o-ε ba nzoó mbika law, roo a ba nzoó d́aa nun pie ndaw, mase nzoó ḱoko nun fe ndaw, mase nzoó púo wururi ndaw, mase nzoó t́iri nzoóri ndaw, mase nzoó buo him ndaw, mase kon riiba na, i mgbá b́aw ka zín ni ya. Nzoó ḱa munu ku na, fe sum hoy kara i sán súnake zín ni. ¹² D́aa bay bo tul nzoóri ḱa i ko Zezu ya na waa, ba ped bi le woo? U-u, ba ped bi ya. Waa, ba ped baari nzoó mbika lawri ḱa bay d́aa bay bo tul nzoó taa baari ḱa i mbu tul ḱi na ya le woo? ¹³ Baari na ḱi ze, i naa nzoó law mgboro na ḱa sakra baari ba fal munu ḱa mbede Ngerewuru baa na. A bari nzoóri ḱa i ko Zezu ya na, ba Ngerewuru ze a d́aa bay bo tul-ri.

6

Faa léke bay nzoó mbika lawri

¹ Zadka nzoó mbijw ḱa sakra baari do b́ay bay zín yu-ε na waa, d́aa mina ndaw roo i pon d́aa bayke ḱa pol nzoó Ngerewururi, a i séke ni pol nzoó kún sal bayri ḱa i ko Ngerewuru ya hoy ha ri daa bayke na le woo? ² I ko ku na waa, nzoó Ngerewururi ti kún sal bay bo tul nzoóri ḱa tusiri key ya le woo? A zadka i kún sal bay bo tul nzoó tusiriri na waa, d́aa mina ndaw roo i maa bay kún sal bay ḱa tul vu ferì

ḱa ndi-ndji mini ya le? ³ I ko ku na waa, náa kúnri sal bay bo tul led nzaapedri ḱa nulue ndaw ya le woo? A munu ku waa, d́aa mina ndaw roo náa maari bay kún sal bay bo tul fe niri key ya le? ⁴ Zadka i do b́ay bayri ḱa munu zín ḱi na waa, d́aa mina ndaw roo i se b́ay bay baari na ḱa pol nzoó keleri ḱa nzoó mbika lawri ḱa i mbu tul ḱi ko ri ba fe ya na, ha ri kun sal bay baari na le? ⁵ Mi baa munu bay haña sahoý ka se ri. Waa, ḱa sakra baari ku na, nzoó mbijw mini ḱa ba nzoó nun nzem ḱa maa bay léke bay baari key na tiya ḱi wum le? ⁶ Waa, ba fe kere ḱi bay haña nzoó mbi tul yu-ε, roo a séke ni zad fón bay ḱa pol nzoóri ḱa i ko Ngerewuru ya na ha ri daa bay bo tul-e le woo?

⁷ Ba tusue ḱi, bay ḱa do sakra baari ḱa d́aa ha ri séke kpuru se zad fon bay na, kie ledi baari ro. Bay i ndaw roo, i iki law-ri ḱa tul fe kaaya ḱa i d́aa zín ri na ya le? Waa, bay i ndaw roo i iki law-ri ḱa tul nzoó fe d́aa rod rodri na ya le? ⁸ Ba baari ḱi hoy ro ze, i yi i ba nzoó fe d́aa kaayari, i ba nzoó fe d́aa rod rodri na, a i d́aa fekeri ku na zín yu baari! ⁹ I ko, nzoó fe d́aa munuri ku na, ba nzoóri ḱa Ngerewuru re mbay ḱa tul-ri ya. Waa, i ko munu ya le woo? I ula s̀o-ri ya! Nzoó d́aa nun pieri ndaw, nzoó púo wururi ndaw, nzoó nzaa máy ḱiri ndaw, nzoó fére s̀o ba máyri ndaw, warari ḱa i fere i naa zín ḱi ndaw, ¹⁰ nzoó riibari ndaw, nzoó ḱoko nun ferì ndaw, nzoó buo himri ndaw, nzoó t́iri nzoóri ndaw, roo b́ay nzoó yaña fe b́ay hurusuori ndaw na, ba nzoóri ḱa Ngerewuru re mbay ḱa tul-ri ya. ¹¹ Nzoó haneri ḱa sakra baari hoy kara, pola na i do munu ndaw. Roo le, timbede key na Ngerewuru waa feyaa baari kad kad, a náa ri do bod ba taa be, a naa bay ḱa tul-ri b́ay faa rin Ngerembay Zezu *Krisi, b́ay faa Tem Ngerewuru naari na ndaw.

Sùo nzob òa hul káw Tem Ngerewuru

¹² Nzob haneri ká sakra baari òaa mii: «Feri riw bele na faake òo hoy bay haña mi òaa.» Ba tusue ki, roo le, ferri riw bele na òa fe sóko nzob ya. Bi hoy kara, mi maa bay óaa mii: «Feri riw bele na faake òo hoy bay haña mi òaa.» Ba tusue ki, roo le, mi ti óaa sùo-i òa koy bay tul fe mbijw ya. ¹³ I óaa ndaw mii: «Fe sùm òo bay tul bil, ze bil kara òo bay tul fe sùm.» Ba tusue ki, roo le, Ngerewuru a bíe ri sidi bele. Sùo nzob na, Ngerewuru óaa bay tul nun pie ya. Sùo nzob na òo òa taa Ngerembay, a Ngerembay laa le, òo bay tul sùo nzob. ¹⁴ Munu ká Ngerewuru tina Ngerembay saa luò hud ha ni kaw óay kumnun na, a tina naari kara ndaw saa luò hud ha náa káwri óay kumnun óay faa hirusuo-ε.

¹⁵ I kò ndaw, sùo-rì na òo òa nzaa váv sùo *Krisi. A munu ku waa, mi mbika nzaa váv sùo Krisi na bay vaa zúoke zinj máy óaa nun pie na le woo? U-uu, munu ya mgban! ¹⁶ Mase, nzob ká zuò zinj máy óaa nun pie na, óay ki í vi òa nzob ká mbijw hoy na waa, i kò munu ya le? I óaa òo bil mbede Ngerewuru ndaw mii: «Bari ká sidi bele reb na, i vi òa nzob ká mbijw.»* ¹⁷ Munu zu le, nzob ká zuò zinj Ngerembay na, tem bari zuò ki mbijw hoy.

¹⁸ Fe ká òa nun pie na i óúu òi òi. Fe óaa yaa hawri riw bele ká nzob óaa na, òo sùo-ε keke key hoy. Roo le, nzob ká pòh sùo-ε a òa nzob óaa nun pie na, ka óaa feyaa a bíeke naysuo-ε be ki sùo-ε. ¹⁹ Sùo-rì na òa hul káw Tem Law Pie. Temke ku na Ngerewuru ha ni óaa può ká bil law-rì. Waa, i kò munu ya le? Baari na i òo òa taa Ngerewuru òo, i òo óay tul gan sùo-rì ya, ²⁰ bay ji le, Ngerewuru può bawda mbòl ká òa hie zikiki ká tul-rì. Munu zu le, i mbi sùo-rì i óaaake rinj óika òo tul Ngerewuru.

* 6:16 6.16 Tiika saw fe 2.24.

7

Yinra bay Pol ká se tul vbiw yaana ki

¹ Timbede key na, mi óaa bay se tul vbiw baari ká i óaaake mbede ha mi na. Nzob haneri óaa mii, òo ndad bamba bay yaana ki ya. ² Zade ki zu, roo le, bay haña nun pie ka yaa zad ya le, ndad bay haña wara nzob haa haa le, ka òo óay máy be, ze máy nzob hoy kara ka òo óay wara ká òo bay tul-e ndaw. ³ Wara nzob na, ndad bay haña ni ka pòh sùo-ε ha máy be, ze máy nzob hoy kara, ndad bay haña ni ka pòh sùo-ε ha wara munu na ndaw pi. ⁴ Máy nzob na ti óaa fe ká law-ε hii óay tul gan sùo-ε ya: sùo máy nzob na òo bay tul wara, ze wara nzob hoy kara ti óaa fe ká law-ε hii óay tul gan sùo-ε ya ndaw pi. Sùo wara nzob na òo òa taa máy be. ⁵ I béd ki sùo-rì ya. Zadka i hii bay óaa munu bay sanke sùo-rì bay óaaake nzaa bay kere le, i ha law-rì ka maa ki ká òi pola ndaw rò! Fale roo le, i yi, i naa zinj ki na óay, òo munu ya le, kòh naana zinj ki ká óaa rì ká i mgba sùo-rì ká òi ya na, a óaa ha rì líeke òo bil ndaw *Satan. ⁶ Bay ni ká mi óaa ha rì key na, òa nzaa-i ze mi mbi ha rì ya, roo le, òa nzaa òoko ze mi ha rì. ⁷ Tusueke le, mi hii bay haña nzobri riw bele i káw huò-rì munu ká òi key, roo le, nzob haa haa le, òo óay fe ini ká Ngerewuru ha ni. Nzob ni òo óay fe ini óaa fe key, a nzob nu laa le, òo óay fe ini óaa fe kew laa.

⁸ A bari ká máy bari tiya, óay máy pileri na, mi óaa ha ri mii, kereke le, ndad bay haña ri kaw munu huò-rì banuò munu ká òi key ndaw. ⁹ Roo le, zadka i maa bay mgbaka sùo-ri ya le, i nzaa nzob i yaa. I kò, kereke le, yaana ki na ndad mba haña mgbay ka se rì a kál tul-rì.

¹⁰ A bari nzob yaana kiri na laa le, mi mbi nzaa-i mini key ha ri. Ba òi huò-i hoy ze mi mbi nzaa-i na ya,

roo ɛ, uru saa luo Ngerembay: máy nzoɓ na ɔo nun haɲa ni ka ti ká hul wɔra ya. ¹¹ A ze ɓo, ka ti ká hul wɔra na laa ɛ, ka ya wɔra kɪ ya, mase ka yi a zúo ziɲ waa ɓe na. A wɔra nzoɓ laa ɛ, ka ti nii máy ɓe ya ndaw.

¹² Bari bieri laa ɛ, bay ká mĩ baa key na, ɓa ɓi ze mĩ baa ɓo, ɓa Ngerembay ya. Zadka wɔra nzoɓ ɓa nzoɓ mbika law, a ɔo ɓáy máy ká mbi law-ɛ ya, roo máy na hii bay káw ziɲ ni ɓanguo ɛ, wɔra na ti nii ni ya. ¹³ Ze ɔo faa mbijw munu ndaw, zadka máy nzoɓ ɓa nzoɓ mbika law, a ɔo ɓáy wɔra ká mbi law-ɛ ya, roo wɔra na hii bay káw ziɲ ni ɓanguo ɛ, máy na ti pón waa ɓe na ya. ¹⁴ Tusueke ɛ, wɔra nzoɓ ká mbi law-ɛ ya na, taambol máy ɓe ká mbi law-ɛ na ze, Ngerewuru ɔáake ni ɔo ɓod. A ze, máy nzoɓ ká mbi law-ɛ ya hoy kara, taambol waa ɓe ká mbi law-ɛ na ze, Ngerewuru ɔáake ni ɔo ɓod. Ze vu bari hoy kara, i ɔo ɓod ɓa taa Ngerewuru, i ɔo munu ɓa vu nzoɓri ka i mbi law-ri ya na ya. ¹⁵ A ze ɓo, zadka nzoɓ ɓa nzoɓ mbika law ya, roo a hii bay pón máy ɓe mase waa ɓe ɛ, pón faa ha ni ka ɔaa munu. Hay ká munu ku na, nzoɓ mbika law ká ɓa máy nzoɓ, mase wɔra nzoɓ hoy ɔaa munu kara, bay ti tul-e ya, bay yi ɛ, Ngerewuru ɔi ri bay haɲa ri kaw ɔekeke ziɲ kɪ. ¹⁶ A ze, ɓo máy nzoɓ ká mù ɓa nzoɓ mbika law na, ko ya ɛ mù ɔaa ha waa ɓo suo kér bay ɓe ha Ngerewuru ya ni ɛ, mù ko-ko ɛ woo? Mase, ɓo wɔra nzoɓ ká mù ɓa nzoɓ mbika law na waa, ko ya ɛ, mù ɔaa ha máy ɓo suo kér bay ɓe ha Ngerewuru ya ni ɛ, mù ko-ko ɛ woo?

Mu ɔo zad ká Ngerewuru ɔi mù ká ɔi na

¹⁷ Ndad bay haɲa nzoɓ ha ha hoy kara, ka se simsed munu ɓanguo ɓáy hurusuo ká Ngerembay ha ni maa ɓáy zad ká Ngerewuru ɔike ni na. Be ze, ɓa *bol kusol ká

mĩ ha nzoɓ mbika lawri ká zadri riw bele. ¹⁸ Zadka nzoɓ kuɲ ngori ɔod, roo Ngerewuru ɔi ni ɛ, ka ti bumra bol kol nuɔ ngori na ya. A zadka nzoɓ kuɲ ngori ya, roo Ngerewuru ɔi ni ɛ, ka ti *kún ngori na ya. ¹⁹ Kún ngori, mase kún ngori ya hoy kara, ɔaa fe mbijw ya. Fe ká ndad bamba ɛ, ɓa hie bol kusol Ngerewuru. ²⁰ Ndad bay haɲa nzoɓ ha ha ɛ, ka káw zad ká'a ɔo ɔi pola roo Ngerewuru ɔi ni ɓáy na. ²¹ Zadka Ngerewuru ɔi mù na waa, mù ɓa koy ɛ? Mu kér bay ka se ɔi ya, roo ɛ, zadka faa ɔo ɔi bay haɲa mù kaw ɓáy tul-a ɛ, nda-ndad, mu ɔaa. ²² Mĩ baa munu, bay yi ɛ, koy ká Ngerembay ɔi ni na, ka kaw ɓáy tul-e bay ɔaa fe ká rii law Ngerewuru. Do faa mbijw munu ndaw, nzoɓ ká kaw ɓáy tul-e ká Ngerembay ɔi ni na, ka vi ɓa koy taa *Krisi. ²³ Baari na, Ngerewuru puo mbol ká ngon bamba tasiri ká tul-ri ha ri vi ɓa nzoɓ taa ɓe. Munu zu ɛ, i ti ɔaa koy taw feri ká i ɔaa ká pola na mbaa. ²⁴ Yu-iri, ndad bay haɲa nzoɓ ha ha ɛ, ka káw pol Ngerewuru ɓáy zad ká'a ɔo ɔi pola ndaw roo, ka ɔike ni na.

Nzoɓri ká i kaw taɲ yaɲa kɪ, ɓáy máy pileri

²⁵ Bay ká se tul led kubanri ɓáy led máy tikɔiri na, ɓa bol nzaa Ngerembay ze mĩ ha ri ya, roo ɛ, fe ká mĩ ker kɪ hoy ze mĩ baa ha ri. A munu ká Ngerewuru ɔaa law kere ziɲ mĩ na, mĩ ɓa nzoɓ ká maa bay haɲa ri ɔaa law-ri ɓo tul-i.

²⁶ Bay kóko síe ká náa ɔori bil-e timbede key na, ɔo ndad bamba bay haɲa nzoɓ ka káw zad ká'a ɔo ɔi na. ²⁷ Waa, mù ya máy ro ɛ? Munu zu ɛ, mu naa sùo-ɔ ká ɔi ya. Waa, mù mbi sùo-ɔ bay yaɲa máy ya ɓáy ɛ? Munu zu ɛ, mu nzaa faa yaɲa máy na ya, ²⁸ roo ɛ, zadka mù ya máy na, mù ɔaa feya ya. Ze, led máy tikɔi hoy ya wɔra kara, ka ɔaa feya ya ndaw. A roo ɛ, bari nzoɓ

yaaŋa kɔri na, i kókɔ sɛkɛ fe ká tusiri key. Ba fe ká mǐ hii bay haŋa ni ka tii tul-rǐ ya.

²⁹ Yü-iri, ì kɔ, fe ká mǐ hii bay báa ha rǐ na ze dɔ key: nam tòn deb hoy ro. Munu zu ɛ, tii sawke vuri key na, ndaɔ bay haŋa wārari ká i dɔ báy máy na, i ha kér bay bari ka dɔ tul máy bari na baŋguɔ hoy ya ndaw, ³⁰ a bari nzobri ká i rɛ báy mbīi nun-ri mgbobo mgbobo na, ndaɔ bay haŋa ri rɛ ba rɛw hoy baŋguɔ ya ndaw, bari nzobri ká i kaw báy siem na, ndaɔ bay haŋa ri ha kér bay bari ka dɔ tul káw bil suoriya hoy baŋguɔ ya ndaw, a bari nzobri ká i ba nzob hie feri na, i kér se tul feri ká i hie, a í dǔke hoy ya ndaw, ³¹ nzobri ká i dam fe kereri ká tusiri key na, i ha kér bay bari ka dɔ tul fekeri na ku hoy baŋguɔ ya ndaw, bay ji ɛ, tusiri ká dɔ key na, a kál hɔn báy fekeri.

³² Mǐ hii bay haŋa rǐ kaw báy kér bay ya. Nzob ká yaa máy ya na, ped Ngerembay ze mgba law-ɛ, a mbi sùo-ɛ a nzaa faa bay ndaɔ ká nun-ɛ. ³³ Roo ɛ, nzob ká dɔ báy máy na, mbi sùo-ɛ bo bil fe tusiri a nzaa faa bay ndaɔ ká nun máy be, ³⁴ ze law-ɛ waa sidi. Do faa mbīw munu ndaw, máy fal kpan, mase led máy tikdi na mbi sùo-ɛ bo bil ped Ngerembay. Be na, ka nzaa faa a mbi sùo-ɛ báy zaɔɛ ngid bele ha Ngerembay na. Máy ká dɔ báy wāra na ka mbi sùo-ɛ bo bil fe tusiri, a nzaa faa ndaɔ ka nun wāra. ³⁵ Bay ni ká mǐ baa key na, mǐ baa ba ndaɔi baari bo, mǐ hula ba ndaw ze ha rǐ ya. Ze i yaa kɔ, mase i kaw buo hoy kara, mǐ hii bay haŋa ri se simsed ká báy faake, a í mbi sùo-ri báy zaɔɛ riw bele ha Ngerembay.

³⁶ Náa baari bay se tul led kuban báy led máy tikdi ká i mgba mbana zɔŋ kɔ, rɔɔ í yɔi í mbi nzaa-ri bay pɔŋ kɔ na. Zada led kuban ker mii, beri daa fe báy zaɔɛ ya zɔŋ máy mbana beri, rɔɔ kɔn yaaŋa ni daa ni baŋguɔ ɛ, i yaa kɔ munu ká i ker na; be led kubanke na, ka daa

feyaa ya. ³⁷ Roo ɛ, zada ba led kubanke na ze, mbi nzi-ɛ ká bil law-ɛ bay káw taŋ máy, rɔɔ nzob suru ni ká di báy hurusuo bay haŋa ni ka yaa máy ya na ya ɛ, ka daa báy kere zu. ³⁸ Munu zu ɛ, led kuban ká yaa máy mbana be na, ka daa ndaɔ, a roo ɛ, nzob ká kaw taŋ máy na, ka daa fe ndaɔ bamba tasiri.

³⁹ Máy ká yaa wāra ká wāra kaw báy kumnun báy na, ka káw zɔŋ ni baŋguɔ, a zada wāra na hu ro ɛ, faa be dɔ hoy bay haŋa ni ka yaa wāra ká law-ɛ hii. Roo ɛ, wāra ke ku na ndaɔ bay haŋa ni ka ba nzob mbika law. ⁴⁰ Be nu ku hoy kara, zada'a kaw taŋ wāra ɛ, a káw báy suoriya mba káw báy wāra. Be ze ba kér bay bi, a mí kɔ ɛ, Tem Ngerewuru dɔ zɔŋ mǐ.

8

Náy ká i púoke fe ha wūruri

¹ Timbedɛ key na, náa kɔkɔri fal vbiw baari ká ì vbi se tul náyri ká i púoke fe ha wūruri na. Ba tusue kɔ, naari na, náa bári nzob fe kókɔri riw bele munu ká ì baa na. Roo ɛ, fe kókɔke ku na daa ha nzob siike sùo-ɛ, a law ini na ɛ, daa ha nzob ngónke ká bil mbika law be ba pola pola. ² Nzob ká daa sùo-ɛ ba nzob fe kókɔ na, fe ká dɔ bay haŋa ni ka kɔ na, ka kɔ ya báy. ³ Roo ɛ, nzob ká hii Ngerewuru na, Ngerewuru kara tuu nzobke ndaw.

⁴ Munu zu ɛ, náa kóri bayri ká se tul vbiw baari ká ì vbi na. Waa, náyri ká i púoke fe ha wūruri na, maa bay sɔŋa ɛ? Náa kóri ta-taŋ ndaw, wuru na ba fe ya ká tusiri key, a Ngerewuru ɛ, mbīw hoy kekek. ⁵ Ba tusue kɔ, feri ká nzobri di ba wuru ká i dɔ tumbam, mase tusiri key na i dɔ di ku. Wūruri ndaw, mbayri ndaw na, i ngii bamba tasiri. ⁶ Be nu ku hoy kara, naari na, náa kóri Ngerewuru na mbīw hoy kekek, be ká'a ba Baa nzob daa feri riw bele a náa dori bay tul-e. Do faa mbīw munu ndaw, Ngerembay

na mbijw hoy, be ká'a ba Ngerembay Zezu *Krisi ká ferri riw bele do báy faa be, a náa káwri báy kumnun báy faa be na.

⁷ Roo le, nzobri riw bele ze tuu tusue bay na ku ya. Nzob haneri ká púo wuru ze tii ri pola na, daa ha timbede key kara, zadka i su náy ká i púoke fe na le, rii fe ká ba taa wururi na báy, a ha kér bay bari ká ngji ya na daa ha law-ri yoklo ri ha ri daake bay bo tul-ri báy faa fe sum na. ⁸ Ba fe sum ze a daa ha nzob soro ba lakun Ngerewuru ya. Ze, zadka náa súri fe hoy kara náa ti zinjri fe ká di ya ndaw, mase náa súri fe ya hoy kara, náa ti zinjri fe ká di ya ndaw pi. ⁹ Roo le, baari na, i nze báy sùo-rì bay haña káw báy tul-rì ká se tul fe sum báy fe nzoko na, ka ba ngud puu téke bal nzobri ká i ngon ká bil mbika law bari ya na ya. ¹⁰ Tusueke le, zadka nzob ká mbika law-ε ngon ya, ká ko mù bo ká mù ba nzob fe kóko ká mù kaw bay suna fe ká bil hul wuru bari na waa, suru ni bay haña ni ka su náy ká i púoke fe na ndaw ya le woo? ¹¹ Ze, bay tul fe kóko bo na, yu-ɔ ká Krisi hu bay tul-e na wuruke faa bay tul-a. ¹² Zadka mù daa feyaa munu zinj yu-ɔ ká mbika law be ngon ya na, ha kér bay be yoklo ni na le, mù daa feyaa mú tünke Krisi kji sùo-ε. ¹³ Be mini ze, bay tul suna náy bi ze, a haña yu-i lieke bo bil feyaa le, mi ti suna náy na mbaa bay haña yu-i ka wuruke faa ya.

9

Faa ká Pol káake káa Bay Kere

¹ Bi na, i ko, mi do báy faa ká bay káw báy tul-i. Bi na mi ba nzob ndáy nzaaped, a mi ko Zezu Ngerembay naari. Baari na i ba lere ped bi ká bil ped Ngerembay. ² Ze, nzob haneri ko mi ba nzob ndáy nzaaped ya kara, baari na do nun haña ri ko mi ba nzob ndáy nzaaped ba

tusue kji. Tusueke le, báy faa zúo zinj Ngerembay na, baari na kji ze i ba nzobri ká kie mii, mi ba nzob ndáy nzaaped. ³ Bay ká mi baa bay yaanake tul-i se tul nzobri ká i daa bay bo tul-i na ze do key.

⁴ Baari na, i ko ndaw, buru na buru do báy faa ká bay yaana fe sum báy fe nzoko ba fe tunduo ped buru. ⁵ Buru do báy faa ká bay doko báy máy ká ba nzob mbika law na ha ni su buru munu ká Piyer báy nzob ndáy nzaaped haneri, roo yu Ngerembayri ndaw i daa na ya le? ⁶ Mase ba buru Barnabas huo buru hoy ze buru daa ped bay zinj fe ká di bay hólke sùo buru le? ⁷ Waa, i laa ba mbijw mii, nzob rúu yum hol sùo-ε sùo-ε ndaw le? Mase, nzob ve ndaw roo paa waa le, ka ti suna fe ká bil wáake na ya le? Mase, nzob kóko fe hol haña roo, ti nzoko wanke ya le woo?

⁸ I ker i baa mii, bay ká mi baa key na, ba mbii bay baa nzobri hoy ya, roo le, *bol kusol *Moyze hoy kara baa bayke faa mbijw munu ndaw. ⁹ Mbede bol kusolke na baa mii: «Nday ká do tod nan bay haña pare ka tji na, mu sin nzi-ε ya*.» Bay key na waa, Ngerewuru baa se tul ndayri kji huo-ri hoy le woo? ¹⁰ Waa, ka baa bay ni key na bay tul naari kji ndaw ya le? Tusueke le, i daa bay key na do bil mbede bay tul naari na kji. Nzob ká pa-pay na, a daa law-ε nzokdo te tul zinj fe payke, a nzob ká nda nan na, ka ker nzokdo se tul zinj pare na. ¹¹ Munu ká buru ru mjiri kere ká ba Bay Ngerewuru do bil law-rì na, zadka buru zinj fe haneri ndji ká nduo-rì bay hólke sùo buru ká tusiri key na waa, ba fe ká ndaya zu le woo? ¹² Zadka nzob haneri do báy faa ká bay zinj fe hól sùo-ri ká luo-rì na waa, buru na buru do báy faa mba tul nzobkeri na ku ya le woo? Roo le, buru na, fe ká i ha buru ba fe tunduo na, buru yaa saa nduo-ri ya; buru iki law buru ká di bay

* 9:9 9.9 Kijina bol kusol ba sidike 25.4.

dáa puu bo faa káa Bay Kere ká se tul *Krisi na ya. ¹³ I ko ta-tan ndaw, nzobri ká i dfaa ped ká bil *hul kani Ngerewuru na, i zin fe tunduo bari ká di í su, a bari nzob fe poyri ká i dfaa ped í puo fe ká *tutakra fe poy laa le, i zin fe tunduo bari ká di í su ndaw. ¹⁴ Do faa mbijw munu ndaw, Ngerembay na mbi nzi-ε bay haña nzob káa Bay Kereri na, i zin fe í hólke sùo-ri bay tul ped káa Bay Kere ká i dfaa na.

¹⁵ Roo le, bi na, báy faa ká mǐ dǒke na, mǐ yáake fe mbijw ya ndaw, a mí dfaa mbede key na, bay yáanake fe ya ndaw pi. Haña mǐ yaa fe saa nduo-rǐ na, dǒ ndad bamba bay haña mǐ hu! Ndáka giri ká bay yáanake fe saa nduo-rǐ ya na, nzob mbijw mini kara ti náa ya. ¹⁶ Bi na, kaa Bay Kere ká mǐ kaa na, mǐ nda giri sùo-i ká di ya, bay ji le, káa Bay Kereke ku na, ba ped ká dǒ tul-i bay haña mǐ dfaa. Ze zadka mǐ dfaa munu ya le, bíε ka ba taa bi!

¹⁷ Ba fe ká bi kǐ sùo-i ze, mǐ naa sùo-i bay dáa ped na key le, mǐ gíyan bay zin fe tunduo pedke na. Roo le, munu ká ba ped bi kǐ ká Ngerewuru dfaa zuo nduo-i bay haña mǐ dfaa na, mǐ pǒn sùo-i bo di bay dáa. ¹⁸ A waa, fe tunduo jike ze, mǐ zin ká bil pedke na le? Bi ká mǐ ba nzob káa Bay Kere na, fe ká rii law-i ngi-ngji na ba ka-káa Bay Kere hoy hoy ha nzobri tan vbika fe ká dǒ bay tul-i bay haña mǐ vbi. ¹⁹ Bi na mǐ kaw báy tul-i, a mí ba koy nzob mbijw ya. Be nu ku hoy kara, mǐ dfaa sùo-i ba koy nzobri riw bele bay yáanake ruo nzobri ngi-ngji ha Krisi. ²⁰ Zadka mǐ dǒ zin Zibri le, mǐ dǒ munu ba Zibri na ndaw bay yáanake ri ha Krisi. Ze mǐ dfaa vu mbom bo tul bol kusol Moyze ya hoy kara, zadka mǐ dǒ zin Zibri na le, mǐ dǒ munu ba nzob ká dfaa vu mbom bo di bay yáanake ri ha Krisi na. ²¹ Do faa mbijw munu ndaw, zadka mǐ dǒ zin nzobri ká i ko bol kusol Moyze ya na le, mǐ dǒ munu ká bari na ndaw, tan kǐr se

tul bol kusolke na, bay yáanake ri ha Krisi. Be nu ku na kie a baa mii, mǐ dfaa vu mbom bo tul bol kusol Ngerewuru ya na ya, bay ji le, bi na, mǐ hǐε bol kusol Krisi na. ²² A nzobri ká i ngon ká bil mbika law bari ya na, mǐ dǒ zin ri rii fe ká mǐ ngon ká bil mbika law-i ya ndaw, bay yáanake ri ha Krisi. Be mini ze, mǐ nzaa faa mí pǒn sùo-i ha nzobri riw bele bay yáanake nzob haneri. ²³ Mǐ dfaa fe niri key na riw bele munu bay haña káa Bay Kere na ka se ba pola pola bay haña bo, fe sami ká'a dǒko na, mi dǒ bil-e ndaw.

²⁴ I ko, nzobri ká i faa kǐ dul na, i zuo dul na riw bele, í dǒu bay zin fe tunduo ká di, a le, nzob mbijw hoy mba ku-eri a zin fe tunduoke na. Waa, i ko munu ya le? Munu zu le, baari na i mgba sùo-rǐ ngon-ngon, í dǒu munu na ndaw bay zin fe tunduoke na ndaw ro!

²⁵ Nzob faa kǐ dulri riw bele na, i mgba sùo-rǐ ngon-ngon banquo. I dfaa munu bay zinke fe tunduo ká waka ya hoy le, a ndáka siri. A roo le, naari na, náa dáari law naari nzokdǒ te tul fe tunduo ká'a dǒko banquo. ²⁶ Sawke mini ze, mǐ dǒu ndoy mí dfaa nun-i ndekde bo tul day na ku bay tji di na kǐ. Bi na, mǐ dǒ munu ba nzob ká hum nduo-ε a sii fe le sii úo ya. ²⁷ Bi na, mǐ dfaa sùo-i ba koy mí mgba sùo-i ngon-ngon bay haña bo, fal káa Bay Kere ká mǐ kaa ha nzob hawri na, bi kǐ sùo-i mi róko fe tunduoke ya.

10

Fe dáa led Izaraylri ká bil law kor

¹ Yu-iri, mǐ hii bay túma law-rǐ se tul fe ká tji tul bulu naari ká i se zin *Moyze na. Bari riw bele na i se bil sii mbam, a í tuo maambii báy zad bari riw bele. ² Ká bil sii mbam báy bil maambii na, bari riw bele na i dfaa tul-ri nduo mbii báy faa zúo zin Moyze. ³ Bari riw bele na i su fe sum taa mbje ká uru saa luu Ngerewuru,

4 a bari riw bele na, i nzo mbii taa mbije ka Ngerewuru ha ni tji saa saw tisaw nzir nzir. Tisawke ku na, su ri ka faa sed bari, a le, tisawke na ze ba *Krisi. 5 Be nu ku hoy kara, ruo nzobri ka sakra bari ku na, i rii law Ngerewuru ya, be ze ha hud bari zuoke mgbirik mgbirik ka bil law kor*. 6 Fe niri ka tji key na, do ba fe kie ki ha naari bay haɲa naa dori bay kon fe daa kaayari munu ka bari ka pola lew na ku ya.

7 Koko ka i puo wururi munu ka nzob haneri ka sakra bari daa ku ya, munu ka i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mii: «Ruo nzobri kaw siri bay suɲa sum ndaw, bay nzoko fe ndaw; fale ku na ndaw roo i uru gbaw i zuo nday i nda ka pol wuru bari na bay†.» 8 Naa ti ponri suo naari bay daake nun pie munu ka nzob haneri ka sakra bari daa ha nzobri ba isod sod duo zad sin sidi pare say (23.000), i zinke hud ka bil nam mbijw hoy na ya‡. 9 Naa ti lieri law Ngerembay munu ka nzob haneri ka sakra bari daa ha soy ted ri ha ri zinke hud ku ya. 10 Baari na, i ti nguri suo-ri munu ka nzob haneri ka sakra bari daa ha led nzaaped Ngerewuru vi duku ri na ya§. 11 Fe niri ka tji tul-ri ku na, do ba fe kie ki ha naari. I daa bayke ku na do bil mbede Ngerewuru bay bakake naari ka naa dori di ya bay oro bie nam na.

12 Munu zu le, nzob ka ker a baa mii, beri mba fe na, ka ko tul-e bay kere ndaw ro! 13 Fe lie law ji ji ka tji tul-ri na, ba fe ka lie nzobri riw bele munu ndaw, roo le, Ngerewuru ka kaw tul bay beri ka'a waa na, ka ti pon faa ha fe lie law na ka kal tul hurusuo-ri ya. Zadka fe lie law na tji tul-ri le, Ngerewuru a haɲa ri hurusuo ha ri suke law-ri, a lekeke faa ha ri tjiike saa bil-e bay.

Mgbaka suo ka tul puo wururi

* 10:5 10.5 I kji mbede Tji kele na bay laa soro bay led Izarayelri na. † 10:7 10.7 Tji kele 32.1-6.

‡ 10:8 10.8 Ruo bari 25.1-9. § 10:10 10.10 I kji Ruo bari 16-17.

14 Be mini ze, baari ka mi ko ri ba nzob nun-i na, i naa suo-ri ka bil puo wururi. 15 Mi baa bay key na zin ri munu ba nzob nun nzemri. Bay ka mi baa key na i ker suo-ri ki i ko. 16 Zadka naa kawri nzaa fe sum Ngerembay zin ki mbijw, ka naa nzori mbii lere puu suke bay daake taambol ha Ngerewuru na waa, kie a baa mii, naa dori bil feke na mbijw hoy bay faa sim *Krisi ka uo ka tul puu say hud bay tul naari na ya le? A maapa ka naa suri na kie a baa mii, naa dori bil feke ka mbu naari mbijw bay naysuo Krisi na ya le? 17 Munu ka maapa mbijw hoy na, bay ruo naari bele hoy kara, naa viri ba suo ka mbijw, bay ji le, naari riw bele na naa suri maapa ka mbijw na.

18 I ker se tul led Izarayelri na i ko. Nzobri ka i su fe ka i i i puoke *fe poy ha Ngerewuru na waa, i zuo zin ni ya zu le? 19 A waa, mi baa mina ro le? Nay ka i i i puoke wururi, mase wururi ki suo-ri na waa, ba fe tusue ki zu le? 20 U-uu, munu ya. Roo le, fe ka nzobri ka i tuu Ngerewuru ya i puo na, i puo ha ngeretemndayari bo, i puo ha Ngerewuru ya. Ze, mi hii bay haɲa ri zuo zin temndayari ya. 21 Baari na, i daa mina bay nzoko fe taa temndayari ndaw, a i nzo taa Ngerembay ndaw sidi bele borok le woo? I daa mina i kaw nzaa fe sum Ngerembay i su ndaw, a i kaw nzaa fe sum temndayari i su ndaw sidi bele borok le woo? 22 A waa, naa ngaklari here Ngerewuru, mase hurusuo naari mba tul-e le?

Feri riw bele ka i daa na, i daake rin dika bo tul Ngerewuru

23 Nzob haneri ka sakra baari baa mii: «Feri riw bele na faake do hoy bay haɲa mi daa.» Ba tusue ki, roo le, ferri riw bele na ba fe soko nzob ya. Nzob haneri baa mii: «Feri riw bele na faake do hoy bay haɲa mi daa,» roo le, ferri riw bele na daa ha

nzob ngónke ká bil mbika law ya. ²⁴ Ndad bay nzáa faa fe kere ká bay tul-a hoy ya, roo le, ì nzaa fe ká bay tul nzob hawri hoy kara ndaw rɔ!

²⁵ Náyri riw bele ká ì hie ká zad fe hie na, ì sù-sù kị hoy tan vbika vbiw se tul-e hã kér bay ka yóklo rì ká dī ya, ²⁶ bay jì le, mbede Ngerewuru baa mii: «Tusiri báy feri riw bele ká dō bil-e na ba taa Ngerembay.» ²⁷ Nzob ká mbi law-ε ya na, zadka'a dī rì rɔ ì hii dō dī í se le, feri riw bele ká'a ha rì na ì sù tan vbika vbiw se tul-e hã kér bay ka yóklo rì ká dī ya. ²⁸ A roo le, zadka nzob baa ha rì mii, náy key na uru saa zad *fe poy zu, le, ì sù ya, bay haña nzob ká baka mù na hã kér bay be ka yóklo ni ya. ²⁹ Mì baa bay key na bay tul kér bay ká yóklo rì ya, roo le, bay tul kér bay be ká yóklo ni na. Kɔ ya le, nzob hane vbi mì mii, daa mina ndaw rɔ, fe ká faake dō hoy ká mì daa na, nzob kị a yóklo kér bay bi ká dī le? ³⁰ Zadka mì daa taambol hã Ngerewuru bay tul fe ká mì sù na waa, daa mina ndaw rɔ, nzob a baa zinj mì se tul fe ká mì daa taambol ndaw rɔ mí sù na le? ³¹ Be ze, ba na fe sum ze ì sù, mase ba fe nzoko ze ì nzo, mase fe jì jì hoy ì daa na kara, ì daa feri riw bele bay daake rinj dika bo tul Ngerewuru. ³² I se simsed ká bay daake puu bo faa hã Zibri ya ndaw, nzobri ká i ba Gerek ya ndaw, rɔo nzob mbika lawri ká i mbu tul kị ya ndaw pi. ³³ I daa munu ká bi. Bi na mì daa hurusuo-i tun kị bay rii law nzobri riw ká bil feri riw bele; mì nzaa fe kere ká bay tul-i kị hoy ya, roo le, bay daa fe ká dō bay tul nzobri riw bele bay haña ri zinke pam.

11

¹ I mboro fe daa bi munu ká bi hoy kara, mì mboro fe daa *Krisi.

Kaw máy nzob báy wara nzob ká pol Ngerewuru

* **11:8** 11.8 I kị Tiika saw fe 2.18-25.

² Mì písi rì, bay jì le, ì ker se tul-i báy namri riw bele, a í ton fal fe saw nzob mbika lawri ká mì fere rì na banguo. ³ Roo le, mì hii bay haña rì laa bay key na báy kere ndaw rɔ! *Krisi na ba mbay ká tul warari riw bele, wara nzob na ba mbay ká tul máy nzob, a Ngerewuru laa le, ba mbay ká tul Krisi. ⁴ Wara nzob ká daa fe guba tul-e rɔo a daake nzaa bay kere, mase a tinake saw bay ká'a yaa ká luo Ngerewuru na le, ka daa mbay bo tul Krisi ká ba mbay be na ya zu. ⁵ A le, máy nzob ká daa nzaa bay kere, mase ka tina saw bay ká'a yaa ká luo Ngerewuru tan kuo tul-e le, ka daa mbay bo tul wara ká ba mbay tul-e na ya. Be na, ka dō munu ba máy ká sùu tul-e tan kpori kpori. ⁶ Zadka máy nzob kuo tul-e ya le, ka kúf sùu tul-e na kud! A roo le, munu ká kúf sùu tul, mase sùu tul ba saho máy nzob na le, ka kuo tul-e kuo! ⁷ Wara nzob na ti kuo tul-e ya, bay jì le, be na ka mbi sùo zinj Ngerewuru a ba fe rinj dika be. A roo le, máy nzob na ba fe rinj dika wara nzob. ⁸ Tusueke le, wara nzob na i daa ni báy faa máy nzob ya, roo le, máy nzob ze i daa ni báy faa wara nzob*. ⁹ A wara nzob na, i daa ni bay tul máy nzob ya, roo le, máy nzob ze i daa ni bay tul wara nzob. ¹⁰ Sawke mini ze, máy nzob na ka kuo tul-e bay kieke hurusuo mbay ká bo tul-e, bay haña led nzaapedri ká nulue i kóke ni. ¹¹ Be nu ku hoy kara ká pol Ngerembay na, máy nzob na dō báy tul gan sùo-ε tan wara nzob ya ndaw, a wara nzob hoy kara dō báy tul gan sùo-ε tan máy nzob ya ndaw pi. ¹² Ze, i daa máy nzob báy faa wara nzob hoy kara, wara nzob na máy nzob ze mbon ni. A feri riw bele na, sawke uru saa luo Ngerewuru.

¹³ I kér sùo-rì kị í kɔ, máy nzob ká kuo tul-e ya hoy a daa nzaa bay kere na waa, báy kere kị zu le? ¹⁴ Ká

tusiri key na, ì kò ndaw, bay haṅa wara nzoḅ pɔṅ sɔy tul-e pìe bululu na ba fe saḥoy; ¹⁵ a máy nzoḅ ká pɔṅ sɔy tul-e pì-pìe laa le, ba fe pìsi ni, bay jì le, ba fe ká Ngerewuru haṅa ni bay haṅa ni ka pɔṅ munu a púḍke tul-e na waa, ì kò munu ya le? ¹⁶ Zadka nzoḅ hii bay máy bay key na le, ka laa bay key na ta-taṅ: buru na, buru do báy fe saw kị ya ndaw, a mbú kị nzoḅ mbika lawri hoy kara, i doḅke ya ndaw pi.

*Ndad bay suna fe sum
Ngerembay báy faake*

¹⁷ Bay ká mǐ baa ha rǐ key na, bay pìsi rǐ ká dǐ ya, bay jì le, ká zad mbú kị baari na, fe kaayari ze ì daa mba tul fe kereri. ¹⁸ Titire le, nzoḅri baa ha mǐ mii, zadka ì mbú kị í kaw le, téke bil kị do sakra baari, a le, mǐ yaa bayke haneri ká dǐ. ¹⁹ Ba tusue kị, téke bil kị na a doḅko sakra baari na kị, be ndaw roo i kókoke nzoḅri ká i do tul bal-ri báy zadε ká sakra baari na báy. ²⁰ Roo le, baari na, zadka ì mbú kị í kaw na, ba fe sum Ngerembay ze ì sɔ ya, ²¹ bay jì le, zadka ì kaw nzaa fe sum na, nzoḅ haṅa haṅa hoy kara takra bay suna taa be taa be, a haṅa nzoḅ haneri i kaw báy kon, a nzoḅ haneri laa le, fe nzoḅko daa ri tud. ²² Waa, ì do báy hul ká bay suna fe ká dǐ, a í nzo fe ká dǐ ya le? Mase, ì hii im nzoḅ mbika lawri ká i mbú tul kị ha saḥoy ka se nzoḅri ká fe bari tiya na le woo? Bay jike kị báy ze, ì giyan bay haṅa mǐ baa ha rǐ le? Waa, mi pìsi rǐ ká dǐ le woo? Munu ya!

²³ I kò, fe fére ká mǐ zin ká luo Ngerembay a mí suo mí fere rǐ na ze do key: Ká bil sunke ká i mbika tul Ngerembay Zezu bay ika ni na, ka mbi maapa, ²⁴ a fale ká'a daa taambol haṅa Ngerewuru na báyji le, ka haw a baa ha led nduobal-eri mii: «Be ni key na ba naysuo-i ká do bay tul-rǐ. I daa mini key banquo bo í kérke bay se tul-i.» ²⁵ Do faa mbijw munu ndaw, fal fe sum na ku

báyji le, ka mbi kobo a baa ha ri mii: «Kobo key na ba *sáka kuni fie ká Ngerewuru sin zin rǐ báy faa sǐm bi. Nam haṅa haṅa ká ì nzo fe key le, ì daa munu í kérke bay se tul-i.» ²⁶ Nam haṅa haṅa ká ì sɔ maapa key, a í nzo fe key na le, kie a baa mii, ì do ká káa bay hud Ngerembay ká bay tul naari na kpuru maa báy nam ká'a yji a vi.

²⁷ Be mini ze, nzoḅ ká sɔ maapa, mase ka nzo fe taa Ngerembay na báy faake ya le, bay mgbá tul nzoḅke na ku, bay jì le, ka im naysuo Ngerembay báy sǐm be. ²⁸ Munu zu le, nzoḅ haṅa haṅa ká hii bay suna maapa a nzo fe key na le, ndad bay haṅa ni ka békle bil law-ε kị sùo-ε a kò ndaw ro! Ze bo, zadka fe mbijw tiya ro le, ka sɔ a nzo báy. ²⁹ A nzoḅ ká sɔ a nzo, roo a kò sùo Ngerembay ká dǐ ya le, ka sɔ a nzo a daake fe kaaya, a daake bay bo tul-e be kị sùo-ε. ³⁰ Sawke mini ze, ruo nzoḅri ká sakra baari, i báke nzoḅ semri ndaw, í tǎake dek dek ndaw, a ruoke haneri laa le, i zinke hud ndaw pi. ³¹ A roo le, zadka náa bekleri bil law naari kị sùo naari le, bay Ngerewuru ti mgbaka tul naari ya. ³² Ze, zadka Ngerembay daa bay bo tul naari, a ha náa kóri seke fe ká dǐ kara, ka daa bay kieke naari fe bo, bay haṅa nam ká'a kúnke bay zuo tul nzoḅri na, ka daa bay ka zúo tul naari munu ká'a daake zuo tul nzoḅ tukeleri ya.

³³ Yù-iri, be ze, zadka ì mbú kị bay suna fe sum Ngerembay le, ì giyan kị ndaw ro! ³⁴ Ze, zadka kon i nzoḅ le, ka sɔ fe ká puo be roo a vi báy. Be ndaw roo, ì háke bay Ngerewuru mgbá tul-rǐ ká zad mbú kị baari na ya báy. A bay ká se tul fe hawri na le, nam ká mǐ séke luo-rǐ ndaw roo, mǐ leke báy.

12

*Fe iniri boḅ boḅ ká Tem Law Pie
ha nzoḅri*

¹ Yü-iri, timbede key na náa kókori fal vbiw baari ká ì vbi se tul fe ini Tem Law Pie na. Mì hii bay haña ri kò tusue bay ká se tul fe inikeri na ta-tañ. ² Baari na ì kò ndaw, zadka ì tuu Ngerewuru ya robay na, ì pòn sùo-rì hà temndayari kuò rì ha rì se fal wururi ká baa bay ya mgbudu hoy. ³ Sawke mini ze, mì baa bay haña bayke ka mgbalaw-ri. Zadka Tem Ngerewuru ze re mbay ká tul nzoò le, nzoòke ku na ti báa mii: «Fadi ka mgbalaw Zezu» na ya. A roo le, nzoò ká baa mii: «Zezu ba Mbay» le, ba hurusuo Tem Law Pie ze hà nzoòke báake bay ku.

⁴ Fe ini Tem na kire bod bod, roo le, Tem Law Pie ká hà na mbijw hoy. ⁵ Nduo pedri na kire bod bod, roo le, Ngerembay ká náa dáari ped hà ni na mbijw hoy. ⁶ Kiri pedri na bod bod, roo le, ba Ngerewuru ká mbijw na kị ze daa pedri riw bele ká bil law nzoòri mbijw mbijw riw bele. ⁷ Nzoò ha ha le, ped daa Tem ká do bil law-ε na tina sùo-ε bay sókoke nzoòri riw bele. ⁸ Tem Law Pie hà nzoò mbijw bay nun nzem, a nzoò kị laa le, Tem ká mbijw ku na ze hà ni báake bay báy gosi fe kókò. ⁹ Tem ká mbijw ku na, ka hà nzoò kị daa law-ε bo tul Ngerewuru bay dáake fe ká mba kókò, a nzoò kị laa le, ka hà ni fe ini ká bay váake nzoò semri. ¹⁰ Ka hà nzoò kị fe ini daa fe sanri, a nzoò kị laa le, ka hà ni fe ini tina saw bay ká i yaa saa nzaa Ngerewuru, a nzoò kị robay, ka hà ni fe ini ká bay haña ni wálke sakra Tem taa tusue báy taa temndayari. Ka hà nzoò kị fe ini ká bay báake nzaa bay kiri ká nzoò laa ya, a nzoò kị robay le, ka hà ni fe ini ndáy nzaa baykeri na ku. ¹¹ Fekeri riw bele ku na, ba ped daa Tem taa mbijwke; ka wal fe inike ku na bod bod hà nzoòri mbijw mbijw munu ká law-ε hii.

¹² Ì kò, *Krisi na do munu ba sùo nzoò ká mbijw ká nzaa vawkeri ngji bamba. Ze nzaa vawkeri ká bod bod ngji na bamba hoy kara, i vi ba sùo

ká mbijw. ¹³ Naari riw bele na, ze náa bári Zifri, mase Zib ya, náa bári koy nzoò, mase nzoòri ká i kaw báy tul-ri hoy kara, i daa naari nduo bil Tem Law Pie bay haña bo náa víri ba sùo ká mbijw, a Tem taa mbijw na key ndaw ze, mbaa bil law naari riw bele. ¹⁴ Be mini ze, nzoò na do ba puu sùo-ε ká mbijw hoy kpuruñ ya, roo le, nzaa vawkeri bod bod do di. ¹⁵ Zadka bal baa mii: «Munu ká mì ba nduo ya na, mì ba taa sùo ya» na waa, bal na ti bá nzaa vaw sùo ya le? ¹⁶ A zadka suku baa mii: «Munu ká mì ba nun ya na, mì ti bá taa sùo ya» na waa, suku na ti bá nzaa vaw sùo ya le? ¹⁷ Zadka sùo nzoò riw bele ba nun kị hoy na waa, ka'a daa mina a laa bay le? A zadka sùo nzoò riw bele ba suku kị hoy na waa, ka'a daa mina a yaa bari fe le? ¹⁸ Tusueke le, Ngerewuru na daa nzaa vaw sùo na mbijw mbijw do báy zadε zadε munu ká law-ε hii. ¹⁹ Zadka sùo nzoò riw bele ba nzaa vaw sùo ká mbijw hoy na waa, sùo nzoò na do ha báy le woo? ²⁰ Be mini ze, nzaa vaw sùo-rì riw bele ká bod bod na, i vi ba sùo ká mbijw hoy.

²¹ Be ze, nun ti báa hà nduo mii: «Mì se síe bo ya.» A tul hoy kara ti báa hà bal mii: «Mì se síe bo ya» na, munu ya. ²² Roo le, nzaa vaw sùori ká náa kóri ri ba fe ya ká hurusuori tiya na, i do báy ped daa bari. ²³ A nzaa vaw sùo hayri ká náa kóri ri ba fe pisi ya na hoy kara, náa kóròri báy kere mba hawri robay. A nzaa vaw sùo hayri ká náa kóri ri ba zad sahoi na hoy kara, bari na ku ze, náa púdri ri ngji bamba tasiri. ²⁴ A nzaa vaw sùo hayri ká ba zad sahoi ya na ze, náa pònri do kele. Ba Ngerewuru kị ze daa nzaa vaw sùo nzoò na zuo kị, a daa mbay bo tul nzaa vaw sùokeri ká nzoòri kò ba fe pisi ya na. ²⁵ Be mini ze, nzaa vaw sùo-rì riw bele na, i ker bay se tul kị ba lie ba lew hà téke bil kị tiya. ²⁶ Zadka nzaa vaw sùo mbijw kò seke fe le, nzaa vaw sùo hawri riw bele kò

seke fe zinj ni. A zadka i daa mbay bo tul nzaa vaw sùo mbijw le, nzaa vaw sùo hawri riw bele ku na, i zay sùo-ri zinj ni.

²⁷ Baarì na, ì ba sùo Krisi; nzoɓ haɗa haɗa le, do munu ba nzaa vaw sùo-ε ká boɗ boɗ na ku. ²⁸ Be mini ze, mbú kɛ nzoɓ mbika lawri na, Ngerewuru haɗa nzoɓri ped' daa bari boɗ boɗ do di: titire le, ba nzoɓ ndáy nzaapedri; nzoɓ ndeke di sidikeri ba nzoɓ yaɗaɗa bayri saa nzaa Ngerewuru; nzoɓ ndeke di saykeri laa le, ba nzoɓ fére nzoɓri fe. A fale ku le, ba bari nzoɓ daa fe sanri ndaw, bari ká i do báy fe ini vaa nzoɓ semri ndaw, nzoɓ soko nzoɓri ndaw, nzoɓ ndáka faa pol nzoɓri ndaw, roo bari ká i baa nzaa bayri boɗ boɗ ká nzoɓ laa ya na ndaw pi. ²⁹ Náa kóri ndaw, bari riw bele na i ba *nzoɓ ndáy nzaapedri ya ndaw, bari riw bele na, i ba *nzoɓ yaɗaɗa bayri saa nzaa Ngerewuru ya ndaw, bari riw bele na i ba nzoɓ fére nzoɓri fe ya ndaw, bari riw bele na i do báy fe ini daa fe sanri ya ndaw. ³⁰ Bari riw bele na i ba nzoɓ vaa semri ya ndaw, bari riw bele na i do báy fe ini báa nzaa bay kɛri ká nzoɓ laa ya na ya ndaw, bari riw bele na i ba nzoɓ ndáy saw bayri ká i baa báy nzaa kɛri na ya ndaw pi. ³¹ Baarì na, do ndad bamba bay haɗa ri daa kon fe ini hay ká ndad bamba tasiri. A le, timbede key na, mi kɛ ri faa fe ká kal tul fe ini hawri riw bele.

13

Law ini

¹ Ze, mi do báy fe ini báa nzaa bay nzoɓri boɗ boɗ báy nzaa bay led' nzaapedri ká nulue hoy kara, zadka law ini ti law-i ya le, bay báa biri na do ba fe ká gor hoy munu ba bagum ká i han wɔɔ wɔɔ, mase, tul fe ká i nda kpúɔ kpúɔ. ² Ze, mi do báy fe ini yaɗaɗa bay saa nzaa Ngerewuru, mase, mi ko saw ferri riw bele ká Ngerewuru daa do zad' muni, a mi ba bawda nzoɓ fe kóko, mase mi do

báy mbika law ká bay sóroke kuo do zad' kɛ kara, zadka law ini ti law-i ya le, mi do ba fe ká gor hoy. ³ Ze, mi faa feziɗa biri riw bele, mi leke haɗa nzoɓ kɛkuri, a mi tay sùo-i báy huu hoy kara, zadka law ini ti law-i ya le, fekeri ku na daa fe mbijw haɗa mi ya. ⁴ Nzoɓ law ini na, iki law-ε; nzoɓ law ini na, ba nzoɓ law kere. Ka ba nzoɓ daa law bo tul fe nzoɓ ya ndaw, ka ba nzoɓ ndáka giri ya ndaw, a ba nzoɓ siika sùo ya ndaw pi. ⁵ Nzoɓ law ini na, daa fe daa sahoɗ ya ndaw, a daa han ya ndaw, ka haɗa nun-ε ši ngaw ngaw ká tul nzoɓ ya ndaw, a mɗa tul ngani bay ya ndaw pi. ⁶ Nzoɓ law ini na, daa suoriya ká tul fe kaaya ya, roo le, ka záy sùo-ε ká tul tusue bay. ⁷ Nzoɓ law ini na, suu law-ε ká tul ferri riw bele, a daa law-ε bo tul Ngerewuru banguo, a kaw nzokdo bay tul yu-eri, a iki law-ε ká tul ferri riw bele.

⁸ Law ini na gbuke tiya. A yaɗaɗa bay saa nzaa Ngerewuru na gbuke do di. Báa nzaa bay kɛri ká nzoɓ laa ya na kara a gbú ndaw, a kóko saw ferri na hoy kara a gbú ndaw pi. ⁹ Naari na, náa kóri saw ferri ndji hoy ndaw, a yaɗaɗa bay saa nzaa Ngerewuru hoy kara, náa yaari ndji hoy ndaw pi. ¹⁰ A roo le, zadka fe ká do báy zad' nzedem na tji le, fe ká náa kóri ndji-ndji hoy na a zekre.

¹¹ Zadka mi ton led' báy na, bay báa bi, kɛr bay bi báy mbii bay báa bi na, do munu ba taa led'. A roo le, zadka mi vi ba ngerenzob ro na báyji le, mi poɗ fal fe daa ledri na riw bele ba fal. ¹² Timbede key na báyji le, fe ká náa kóri na do munu ba tem fe ká nzoɓ ko do nun-ε kputul key hoy. A le, namke na, náa kóko fekeri na báy nun naari gbak gbak. Timbede key le, mi ko saw fekeri na ndji-ndji báy. A namke na vi le, mi kóko ferri riw bele na *tan kad' kad' munu ká Ngerewuru hoy kara ko mi tan kad' kad'.

¹³ Be ze, timbede key na, ferri ba say ze do key: daa law bo tul

Ngerewuru ndaw, d'aa law nzokdo te tul fe ndaw, roo law ini ndaw pi. Roo le, ka sakra feri ka say key na, fe ka ndad bamba kal taa hawri na, ba law ini.

14

Nzaa boko ka se tul fe ini Tem Law Pie

¹ Be mini ze, i nzaa faa law ini. Fe iniri ka Tem Law Pie ha na i daa konke, kakalke le, ba yaana bay saa nzaa Ngerewuru. ² Tusueke le, nzob ka do bay fe ini baa nzaa bay kiri ka nzob laa ya na, ka baa ha nzobri ya, roo le, ka baa ha Ngerewuru. Bayri ka'a baa na nzob mbijw mini kara laa sawke ya. Tusue bay Ngerewuru ka do zad muni na, ka baa bay hurusuo Tem Law Pie. ³ Roo le, nzob ka baa bay ka'a ya saa nzaa Ngerewuru na, ka daa ha hurusuo nzobri tun ki bay ngonke ka bil mbika law ndaw, a yiw nzobri ndaw, a ha nzaa boko bay huoke law-ri ndaw pi. ⁴ Nzob ka baa nzaa bay kiri ka nzob laa ya na, ka ha hurusuo ha be ki suo-e, a nzob ka baa bay ka'a ya saa nzaa Ngerewuru na laa le, ka ha hurusuo ha nzob mbika lawri riw bele ka i mbu ki. ⁵ Bi na, mi hii bay hana baari riw bele na, i baa nzaa bay kiri ka nzob laa ya. Roo le, fe ka law-i mgba di bamba na, ba hana ri baa bay ka i ya saa nzaa Ngerewuru. Tusueke le, nzob ka baa bay ka'a ya saa nzaa Ngerewuru munu ku na, ped' daa be mba tul nzob baa nzaa bay kiri ka nzob laa ya na ku bay. A zadka nzob baa nzaa bay kiri ka nzob laa ya na le, i ha nzob ki ka maa bay nday saw bayke ka'a baa na ku ka do di ndaw ro, bay hana nzob mbika lawri riw bele i ngonke ka bil mbika law.

⁶ Be ze, yu-iri, i ker i ko, zadka mi se luo-ri, roo mi baa nzaa bay kiri ka nzob laa ya na waa, a soko ri mina le? Roo le, zadka mi se luo-ri, mi tina saw fe ka Ngerewuru kie mi, mase mi ha ri tuu tusue bay Ngerewuru,

mase mi se bay bay ka mi ya saa nzaa Ngerewuru, mase mi se bay fe fere ha ri na le, be ze a soko ri. ⁷ Do faa mbijw munu ba tijw bay nzaa na, zadka kusol fekeri na mgba bay zade zade ya na waa, nzob a daa mina ndaw roo, a laa ba kusol tijw ze mgba, mase kusol nzaa na ze mgba le? ⁸ Zadka nzob fe ul yum na ul mgba bay zad kusolke ya na waa, nzob a daa mina ndaw roo, a leke suo-e bay seke yum na le? ⁹ Do faa mbijw munu ndaw, zadka i baa bay ha nzob bay nzaa bay kiri ka nzob laa ya na waa, nzob a daa mina ndaw roo, a laa sawke na ta-tan le? Baykeri ku na kal ba zuu hoy. ¹⁰ Ka tusiri key na, kiri nzaari bod bod do di, a bil nzaa baykeri ku na, nzaa ka laa sawke tiya na, tiya. ¹¹ Roo le, zadka nzob baa bay ziw mi bay nzaa ka mi laa ya na le, nzob ka baa bay ziw mi ku na, ka do ba varu bi ndaw, a bi hoy kara, mi do ba varu be ndaw pi. ¹² Be ze, munu ka i daa kon fe ini Tem Law Pie na, fe ini ka ha nzob mbika lawri riw bele ngonke na, i nzaa faake ngi-ngi.

¹³ Be mini ze, nzob ka baa nzaa bay kiri ka nzob laa ya na, do nun hana ni ka vbi Ngerewuru ka ha ni fe ini nday saw bayke na ku, ¹⁴ bay ji le, zadka mi daa nzaa bay kere bay nzaa bay kiri ka nzob laa ya na le, bil law-i daa nzaa bay kere, a roo le, ker bay bi do tidi. ¹⁵ A munu ku waa, mi daa mina ro le? Mi daa nzaa bay kere bay nzaa bay kiri ka nzob laa ya na ndaw, a mi daa nzaa bay kere bay ker bay bi kara ndaw pi. Mi dika sim bay nzaa bay kiri ka nzob laa ya ndaw, a mi di sim bay ker bay bi hoy kara ndaw pi. ¹⁶ Ba tusue ki, zadka mi daa taambol ha Ngerewuru bay nzaa bay kiri ka nzob laa ya na waa, nzob ka kaw ba nzob laa bay hoy ka zad mbu ki ka'a laa bay bi ka mi baa na ya waa, a daa mina a daa «Amem» do tul nzaa bay kere bi na ku le woo? ¹⁷ Ze nzaa bay kere taambol bi ndad na bamba

hoy kara, ha hurusuo ha ku-i ka bil mbika law be ya.

¹⁸ Mi daa taambol ha Ngerewuru bay tul nzaa bay kiri ka nzoɓ laa ya ka mi baa mba ri riw bele. ¹⁹ Roo le, ka zad mbu ki nzoɓ mbika lawri na, baa bayri ba ndebe ha nzobri laa ta-taŋ na, ndad mba baa bayri wuruk wuruk bay nzaa bay kiri ka nzoɓ laa ya na.

²⁰ Yu-iri, i do munu ba ledri bay faa bay baa baari na mbaa. Fe ka ba fe kaaya na, i ha law-ri ba law led ka di, roo le, bay faa mbii bay baa baari na, ndad bay haŋa ri vi ba ngonzo nzoɓ ka di. ²¹ I ko, Ngerembay baa do bil mbede be mii:

«Bay faa nzoɓri ka i baa nzaa rim bayri,

bay faa nzoɓri ka i baa nzaa ka nzoɓ laa ya na,

mi baa ha nzoɓ biri na.

Ze munu hoy kara i ti laa bay bi ya*.»

²² Be ze, fe ini baa nzaa bay kiri ka nzoɓ laa ya na, ba fe kie ka bay tul nzoɓri ka i mbi law-ri na ya, roo le, bay tul nzoɓri ka i mbi law-ri ya na. A fe ini yaana bay saa nzaa Ngerewuru na laa le, ba fe fere ka bay tul nzoɓri ka i mbi law-ri ya na ya, roo le, bay tul nzoɓ mbika lawri.

²³ Zadka nzoɓ mbika lawri riw bele mbu ki, roo i tii saw baa nzaa bay kiri ka nzoɓ laa ya na riw bele bay zad bari, roo nzoɓ ka se ba sed be hoy, mase nzoɓ ka mbi law-ε ya hoy ri tul-ri na waa, a baa ha ri mii, i ba koko nzoɓ ya le woo? ²⁴ Roo le, zadka nzoɓri riw bele baa bay ka i ya saa nzaa Ngerewuru, roo nzoɓ ka vi ba vi be hoy, mase nzoɓ ka mbi law-ε ya hoy ri a se tul-ri na le, bay faa bayri ka'a laa na, bay feya be na mba tul-e ha ni daake bay bo tul-e be ki su-o-ε. ²⁵ A ker bay beri

ka do zad muni na kara, a tina do zad hie gbay gbay ha ni lie gburuk, a huku siri ka pol Ngerewuru a kod ni a baa mii: «Igerewuru na do sakra baari ba tusue ki.»

Léke fe bay zadε zadε ka zad mbu ki

²⁶ Yu-iri, waa naa daari mina ro le? Zadka i mbu ki le, nzoɓ mbiw ka sakra baari mbi sim a di; a nzoɓ ki uru a fere nzoɓri fe; a nzoɓ ki baa bay fe ka Ngerewuru ha ni tii nune; a nzoɓ ki uru a baa bay bay nzaa bay kiri ka nzoɓ laa ya; a nzoɓ ki laa le, uru a nday saw bayke na. Roo le, ndad bay haŋa fekeri riw bele ku na, ka so nzoɓ mbika lawri ha ri ngonke ka bil mbika law. ²⁷ Ze bo, zadka nzoɓ baa nzaa bay kiri ka nzoɓ laa ya na le, nzoɓri sidi mase ngii bambake le, ka ba say ze i baa bay na. Robay, i baa bay na bay tonoke tonoke, le, nzoɓ ki a nday saw baykeri na ku. ²⁸ A zadka bo, nzoɓ nday saw baykeri na mbiw tiya le, nzoɓ ka do bay fe ini baa nzaa bay kiri ka nzoɓ laa ya na, ka mba nzi-ε ka zad mbu ki, a baa bay ka bil law-ε ndaw, a baa ha Ngerewuru ndaw pi.

²⁹ A bari nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru na laa le, nzoɓri sidi, mase say ze i baa bay le, nzoɓ hawri ka i kaw i laa baykeri na, i bekle bil baykeri na i ko. ³⁰ Ze nzoɓ ki ka kaw roo Ngerewuru ha fe tii nun nzoɓke le, nzoɓ ka do baa bay ku na, ka pon nzi-ε. ³¹ Be ndaw roo, baari riw bele na, bayri ka i ya saa nzaa Ngerewuru na, i baa bay tonoke tonoke bay haŋa bo, baari riw bele na nun-ri ka mbuga a i zinke hurusuo ka bil mbika law. ³² Nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru na, ndad bay haŋa ri

* **14:21** 14.21 Ezay 28.11-12. Ngerewuru na hii bay haŋa nzoɓri laa bay be ta-taŋ. Be ze a baa bay ha ri bay nzaa ka i la-laa. Roo le, zadka led Izarayeli tii ka tul Ngerewuru i hii bay daa vu mbom bo tul bay be ya na, ka ha nzoɓri haw yum ka tul-ri ha ri se di di bay saw puo bari ka nzoɓkeri baa nzaa bay ki ka i laa ya na. Be ze ka zad ni key na, Pol hii bay baa mii, fe ini baa nzaa bay kiri ka nzoɓ laa ya na, ba fe kie fe ka bay tul nzoɓri ka i daa law-ri bo tul Zezu ya.

d̄aa vu mbom ɓo tul s̄o-ri ɓáy faa ɓay ɓáa ɓari, ³³ ɓay ʒi ɛ, Ngerewuru na ɓa Ngerewuru nzoɓ law lom ɓo, ka ɓa Ngerewuru nzoɓ d̄aa fe nduo k̄i w̄or w̄or ya.

Munu ká zad̄ mb̄ú k̄i nzoɓ mbika lawri riw bele na, ³⁴ ndad̄ ɓay haɗa máyri mɓa nzaa-ri. I p̄oɗ faa ha ri ɓay haɗa ri ɓaa ɓay ká d̄i ya, roo ɛ, i ɓa nzoɓ d̄aa vu mbom munu ká *bol kusol Zibri ɓaa na. ³⁵ Zadka i hii ɓay láa saw ɓay fe haɗeri ɛ, i vbi waa ɓari ká puo. I ko, haɗa máy nzoɓ ɓaa ɓay ká zad̄ mb̄ú k̄i nzoɓ mbika lawri na, ɓa fe ká d̄o ɓáy zad̄e ya†.

³⁶ Waa, Bay Ngerewuru na, sawke uru saa luo-r̄i k̄i hoy ɛ? Mase, ɓa ɓaari huo-r̄i k̄i hoy ze, ɓayke t̄ji tul-r̄i ɛ woo? ³⁷ Zadka nzoɓ ko s̄o-ɛ ɓa nzoɓ yaɗa ɓay saa nzaa Ngerewuru, mase ka ko s̄o-ɛ ɓa nzoɓ ká d̄o ɓáy fe ini Tem Ngerewuru ɛ, ndad̄ ɓay haɗa ni ka ko mii, ɓay ká m̄i d̄aa d̄o ɓil mbede ha r̄i key na, ɓa bol kusol Ngerembay. ³⁸ A ze ɓo, zadka nzoɓ tuu ɓay key ya ɛ, Ngerewuru kara tuu ni ya ndaw.

³⁹ Yu-iri, ɓe ze i d̄aa k̄on yaɗa ɓay saa nzaa Ngerewuru, a i haa nzoɓri faa ɓáa nzaa ɓay k̄iri ká nzoɓ laa ya na ya. ⁴⁰ Roo ɛ, ndad̄ ɓay d̄aa fekeri riw bele ɓáy faake faake, roo ɓáy zad̄e zad̄e ndaw.

15

T̄ji Krisi saa luo hud̄

¹ Yu-iri, timbede m̄i hii ɓay túma law-r̄i se tul káa Bay Kere ká m̄i kaa ha r̄i ká i yaa ɓayke a i d̄o tul-e na. ² Zadka i mɓa ɓayke ngo-ngoɗ munu ká m̄i ka-káake ha r̄i na ɛ, i yaa s̄o-r̄i. Munu ya ɛ, mbika law ɓaari na d̄o ɓa fe ká ḡor hoy.

³ Fe ká m̄i z̄iɗ na, m̄i suo mí fere r̄i. Fe ká ndad̄ ɓamba tasiri na ze d̄o key: *Krisi na hu ɓay tul feyaa naari munu ká i ɓaa ɓayke pola d̄o

ɓil mbede Ngerewuru na. ⁴ I voro ni, a ɛ, ndeke d̄i nam sayke na ka t̄ji saa luo hud̄, a ȳi a kaw ɓáy kumnun munu ká i d̄aa ɓayke d̄o ɓil mbede Ngerewuru. ⁵ Fal t̄ji ɓe saa luo hud̄ na, ka t̄ji tul Piyer, roo a t̄ji tul led̄ nduobal-eri ká duo fal-ɛ sid̄i na ɓáy. ⁶ Fal ɛ, ka t̄ji tul yu-eri mbuda kal isod̄ ndebe. Roo nzoɓ haɗeri ká sakra ɓari ku na, i kaw ɓáy kumnun ɓáy, roo ɛ, nzoɓ haɗeri ze i hu. ⁷ Fal ku roɓay na, ka t̄ji tul Zak, roo a t̄ji tul *nzoɓ ndáy nzaapedri riw bele ɓáy. ⁸ A fal ɓari ku riw bele na, ka t̄ji tul-i ɓi hoy kara ndaw munu ɓa led̄ t̄inake.

⁹ Ká ɓa tusueke k̄i ɛ, ɓi na, ká sakra nzoɓ ndáy nzaapedri na, m̄i t̄on fal, a mí maa ɓay haɗa ri d̄i m̄i ɓa nzoɓ ndáy nzaaped ya, ɓay ʒi ɛ, m̄i d̄aa nun nzoɓ mbika lawri tuo síe. ¹⁰ Roo ɛ, ɓáy faa law kere ká Ngerewuru d̄aa z̄iɗ m̄i na, m̄i d̄o munu ɓa nzoɓ na k̄i. A law kere ká'a d̄aa z̄iɗ m̄i na, d̄o ɓa fe ká ḡor hoy ya. Bi na m̄i d̄aa ped̄ mba nzoɓ ndáy nzaaped haɗri riw bele. Ká ɓa tusue k̄i ɛ, ɓa ɓi hoy ya, roo ɛ, ɓa law kere Ngerewuru ká d̄o z̄iɗ m̄i. ¹¹ Ze ɓa na ɓi, mase ɓa na ɓari kara, ɓa káa ɓay na ku ze ɓuru ka-káake, a ɓa káa ɓayke na ku ndaw ze, i d̄aa law-r̄i ɓo d̄i ku.

T̄ji saa luo hud̄

¹² Zadka náa káari káa mii, *Krisi t̄ji saa luo hud̄ ká sakra nzoɓ huɗeri a kaw ɓáy kumnun na waa, d̄aa mina ndaw roo, nzoɓ haɗeri ká sakra ɓaari ɓaa mii, nzoɓ ká t̄ji saa luo hud̄ a kaw ɓáy kumnun na tiya ɛ? ¹³ Zadka ɓa tusue ká t̄ji saa luo hud̄ tiya na ɛ, Krisi hoy kara t̄ji saa luo hud̄ a kaw ɓáy kumnun ya ndaw. ¹⁴ Zadka ɓe Krisi na ka t̄ji saa luo hud̄ a kaw ɓáy kumnun ya ɛ, káa ɓay ká ɓuru kaa na d̄o ɓa fe ká ḡor hoy ndaw, d̄aa law ɓo tul-e na hoy kara, d̄o ɓa fe ká ḡor hoy

† 14:35 14.35 Ze d̄aa r̄i fe ká Pol haa máyri haa ká ɓay haɗa ri ɓaa ɓay ká zad̄ mb̄ú k̄i hoy kara, ndad̄ ɓay haɗa r̄i k̄i Pef 2.18; 21.9; roo 1Ko 11.5 ndaw.

ndaw pi. ¹⁵ Rɔbay, zadka ba tusue ka nzob hudferi ti tji saa luɔ hudf ya na le, naa bari nzob kuf bay zuo nzaa Ngerewuru, bay ji le, naa baari mii, ka ha Kri si tji saa sakra nzob hudferi a ha ni kaw bay kumnun, roo le, ka daa munu ya. ¹⁶ Zadka ba tusue ka nzob hudferi tji saa luɔ hudf i kaw bay kumnun ya le, Kri si hoy kara tji saa luɔ hudf a kaw bay kumnun ya na ndaw pi. ¹⁷ A zadka Kri si tji saa luɔ hudf ya le, mbika law baari na do ba fe ka gor hoy ndaw, i do bil feyari banquo rɔbay ndaw, ¹⁸ a bari ka i daa law-ri bo tul Kri si roo i hu na, i bie ro. ¹⁹ Zadka naa daari law naari nzokdo te tul Kri si bay kaw naari ka tusiri key ki hoy le, naa bari sie bamba tasiri mba nzobri riw bele.

²⁰ Tusueke le, Kri si na tji saa sakra nzob hudferi a kaw bay kumnun. Be na, ka ba titire nzob hudferi ka'a tji saa luɔ hudf a kaw bay kumnun. Kri si ka ba titire nzob hudferi ka tji saa luɔ hudf na kie mii, nzobri ka i hu na i tji saa luɔ hudf a i kaw bay kumnun ndaw pi. ²¹⁻²² Ba tusue ki, munu ka nzobri riw bele hu bay faa zuo zinj nzob ka mbijw hoy ka ba *Adam na, bay faa zuo zinj nzob ka mbijw ka ba Kri si ndaw na ze, nzobri tjiike saa luɔ hudf bay kaw bay kumnun faa mbijw munu ndaw pi. ²³ Roo le, tji saa luɔ hudf ku na, nzob ha ha le, a doko zad dol be dol be. Kri si na ba titire nzob ka tji saa luɔ hudf, roo nam ka'a yi a vi na, bari ka i ba taa be na i ton di bay. ²⁴ Fale ku roo, a ba oro bie nam ka mgbada na bay. Kri si na a bie hurusuo ka kal tul zad na riw bele ndaw, hurusuori riw bele ndaw, roo bay hurusuo temri riw bele ndaw pi. Fale le, ka'a pon puoruo ha Ngerewuru Ba na. ²⁵ Do nun ha ha Kri si ka re mbay kpuru maa bay Ngerewuru ka mba tul nzob tul ngani beri riw bele, ha ni to ri do bal-e kek. ²⁶ Oro bie nzob tul ngani ka'a bie ni na ba hudf. ²⁷ Ba

tusue ki, mbede Ngerewuru baa mii: «Ngerewuru daa feri riw bele zuo pol-e*.» Zadka'a baa mii: «Feri riw bele zuo pol-e» na Ngerewuru ka daa feri riw bele zuo pol Kri si na ti bil-e ya. Be ze ba bay ka do tan kad kad. ²⁸ A zadka feri riw bele zuo pol Kri si na, be Vu Ngerewuru ki suo-e na, a daa suo-e bo pol Ngerewuru ka'a daa feri riw bele zuo pol-e na. Be ndaw roo, Ngerewuru a reke mbay bay zad feri riw bele ka tul feri riw bele bay.

²⁹ I ker se tul nzobri ka i daa tul-ri nduo mbii bay tul nzob hudferi na i ko. Zadka ba tusue ka hudri tji i kaw bay kumnun ya na wa, bay ji ndaw roo, i ha ri daa tul-ri nduo mbii bay tul-ri bay le? ³⁰ A naari ki na wa, bay ji ndaw roo, naa yiri suo naari do kele bay nam nam ha hudf rɔbay le woo? ³¹ Yu-iri, bay nam mbijw mbijw riw bele na mi do nzaa hudf! Mi baa ta-tan munu bay tul ndaka giri suo-i ka bay tul-ri, bay zuo zinj ki naari ka bil Zezu Kri si Ngerembay naari na. ³² Mi ruy na ka Efez key zinj nzobri ka i do munu ba nay bisuyri. Zadka mi ker munu ka nzobri ker na wa, ndadike ba ji ze mi zinj ka di le? Zadka ba tusue ka hudri tji i kaw bay kumnun ya na, naa daari munu ka sim bay baa nzobri baa mii:

«Naa suri a naa nzori, bay ji le, ruo na naa hukari.»

³³ I ula suo-ri ya! Mgbaka baw zinj nzob ka simsed be ndaya na bie simsed kere. ³⁴ Be mini ze, ndad bay ha ha ri yi i mgba tul-ri bay kere suo-ri ki i ko, a i pon daa feyaa na. Tusueke le, nzob haneri ka sakra baari ku na tuu Ngerewuru ya. Mi baa munu bay ha ha sa hoy ka se ri.

Suo nzob hudferi ka tji saa luɔ hudf

³⁵ Ko ya le, nzob ha ha a vbika bay a baa mii, wa, hudri na i tji i kaw bay kumnun mina le? Wa, bay suo taa ha ze i tjiike le? ³⁶ Bo

* 15:27 15.27 Simri 8.7.

kòkò nzoḅ! Mjiri ká mù daa zuo luo na, zadka'a fere sùo-ε ya λ, ti tji ya. ³⁷ Fe ká mù ru ba siri ká ba para nan, mase para fe pay hawri na, ba para fe pay kji hoy ze mù ru bo, ba sùo puu ká'a tji ze mù ru ya. ³⁸ Roo λ, ba Ngerewuru ze ha sùo ha parake na munu ká law-ε hii. Mjiriri ká báy rin-ri mbjw mbjw na, be kji ze ka ha ri sùo ká maa báy tul-ri tul-ri. ³⁹ Naysuori riw bele na sùo-ri maa kji riw bele ya. Naysuo nzoḅ na do bod, taa nayri do bod ndaw, taa nduyri do bod ndaw, roo taa sjiri kara do bod ndaw pi. ⁴⁰ Sùo ká nulue do di ndaw, sùo ká tusiri kara do di ndaw pi. Fe haa haa λ, do báy zad nduy be nduy be ká maa báy zad sùo-ε. ⁴¹ Sie do báy zad nduy be ndaw, few dōke báy taa be bod ndaw, mbaymawri hoy kara dōke báy taa bari bod ndaw pi. Ze ká sakra mbaymawri na ku kara, nduy bari na maa kji riw bele ya, i do bod bod.

⁴² Zadka Ngerewuru a haṅa hudri tji i kaw báy kumnun na kara a doko faa mbjw munu ndaw. Sùo nzoḅ ká bo luo na do ba fe hude. A zadka'a tji a kaw báy kumnun na laa λ, ka ti hu-hud mbaa. ⁴³ Sùo nzoḅ ká bo luo na, do ba fe vbuka bo bisuy a taa dek dek. A zadka'a tji a kaw báy kumnun na laa λ, ká'a doko báy rin dika báy bawda hurusuo. ⁴⁴ Sùo nzoḅ ká bo luo na, ba sùo ká tusiri key. A zadka'a tji a kaw báy kumnun laa λ, ka do ba sùo nzoḅ ká kaw báy kumnun báy faa Tem Ngerewuru. Munu ká sùo nzoḅ ká tusiri key do di na, sùo nzoḅ ká kaw báy kumnun báy faa Tem Ngerewuru na hoy kara a doko di ndaw pi. ⁴⁵ Mbede Ngerewuru kara baa ndaw mii, titire nzoḅ ká ba *Adam na, Ngerewuru ha ni omi ha ni kawke báy kumnun; a Adam taa fal ká ba *Krisi na, ka ba Tem ká ha nzoḅ kawke báy kumnun ká do banḅuo na. ⁴⁶ Sùo nzoḅ ká kaw báy

kumnun báy faa Tem Ngerewuru na do pola ya, roo λ, sùo nzoḅ ká tusiri key ze do pola, roo sùo ká kaw báy kumnun báy faa Tem na ton di báy. ⁴⁷ Titire nzoḅ ká ba Adam na, Ngerewuru daa ni báy sum siri, a ba nzoḅ ká tusiri key. A Adam taa fal ká ba Krisi na laa λ, ka uru saa nulue. ⁴⁸ Nzoḅri ká i ba taa tusiri key na, i riiri nzoḅri ká Ngerewuru daa ri báy sum siri na. A nzoḅri ká i ba taa Ngerewuru ká nulue na laa λ, i riiri nzoḅ ká vi saa nulue. ⁴⁹ Munu ká naa riiri nzoḅ ká Ngerewuru daa ni báy sum siri na, do faa mbjw munu ndaw, naa riiri nzoḅ ká vi saa nulue na ndaw pi.

⁵⁰ Yu-iri, bay ká mii hii bay haṅa ri laa na ze do key: sùo nzoḅ ká Ngerewuru daa báy sum siri hoy na, *puoruo Ngerewuru ba taa be ya, a fe ká ba fe hude kara maa bay káw báy kumnun ká do banḅuo na ya.

⁵¹ Roo λ, mii tina fe ká do zad muni na ha ri ko. Naa ti naanari luo hud riw bele banḅuo ya, roo λ, o roo bie nam na, sùo naari riw bele a fere. ⁵² Zadka tjiw mba ba o roo bie na, ká zadε ku hoy Ngerewuru a haṅa nzoḅ hudri tji saa luu hud. Ká zadε ku na, ba taji nun ká te zima, λ, a fere naari riw bele a ha naa kawri ba nzoḅri ká i ti hu-hud mbaa. ⁵³ Tusueke λ, do nun haṅa fe ká pu-puṅ na, ka fere a vi ba fe ká puṅ mbaa ro; a sùo hude na ka fere a vi ba sùo ká hu mbaa ndaw. ⁵⁴ Zadka fe puṅke na a fere a vi ba fe ká puṅ mbaa ndaw, sùo hude na a fere a vi ba sùo ká hu mbaa ndaw na λ, bay ká do bil mbede Ngerewuru na a doko munu báy zadε. Bayke baa mii: «Hud na ti mbaa ro. Ngerewuru haw yum ká tul-e†.»

⁵⁵ «Bo hud, hurusuo háw yum bo na waa, do zad haa ro λ woo?»

Bo hud, fe rem bori na waa, do zad haa báy λ woo#?»

56 Fe rem huf na ba feyaa; a hurusuo feyaa na laa ɛ, uru saa bil *bol kusol. 57 Roo ɛ, riŋ dika ba taa Ngerewuru ka ha naa hawri yum bay faa Ngerembay naari Zezu Krisi.

58 Be mini ze, yu-iri, baari ka mi ko ri ba nzoɔ nun-i na, i mgba suo-ri ngo-ngoŋ a i lan suo-ri se lie se lew ya. I nduo kiyaw kiyaw banɔuo ka bil ped Ngerembay, bay yi ɛ, i ko ndaw, ped ka i daa bay faa zuo zin ni na do gor hoy ya.

16

Fe mbu ka bay sokoke nzobri ka Zuruzalem

1 Timbede key na, mi baa bay ka se tul fe mbu ka bay sokoke nzoɔ mbika lawri ka Zuruzalem. Baari hoy kara do nun haŋa ri daa bay faake munu ka mi fere nzoɔ mbika lawri ka i mbu tul ki bod bod ka kudu zad ka Galasi na. 2 Bay nam dimasi mbiw mbiw riw bele na, nzoɔ ha ha ɛ, lari ka'a zin na, ka bo haneri a koro do fi mbiw bay haŋa nam ka mi tji tul-ri ɛ, nzoɔ ka se sie mbu fe mbaa ro. 3 Ze zadka mi se na ɛ, nzoɔri ka i nan ri na, mi pie ri bay mbede bay nasi do nduori ha ri seke bay fe ka i mbu na ha nzoɔri ka Zuruzalem. 4 A ze bo, i ko ka maa bay haŋa mi se ndaw ɛ, bari nzoɔbkeri ku na i seke zin mi ndaw.

Feri ka Pol waa bay daa

5 Mi ker bay seke kudu zad ka Maseduwan. Fal sed bi na ku ndaw roo mi tji tul-ri bay koko ri bay. 6 Bi na, mi kaw zin ri nam maa fe, ko ya ɛ, mi kaw zin ri bay lew ted riw bele. Zadka mi hii bay seke ba badi na, baari hoy kara i soko mi ka di. 7 Be ni key na, mi hii bay koko ri munu hoy mi kal siya ya. Zadka Ngerembay poŋ faa ha mi ɛ, mi kaw zin ri nam maa fe ro. 8 Roo ɛ, timbede key ɛ, mi kaw Efez key kpuru maa bay *nam suoriya pantekod, 9 bay yi ɛ, faa do hoy ha mi bay haŋa mi daa ped Ngerembay

ka di, a ze nzoɔ tul ngani biri kara, i ngji bamba ka di ndaw.

10 A zadka Timote se luo-ri ɛ, i mgba ni bay kere ka sakra baari ha hje ka daa ni ya, bay yi ɛ, be na ka daa ped Ngerembay munu ka mi daa na ndaw. 11 Ha nzoɔ mbiw ka ndolo ni ya, roo ɛ, i so ni bay faa varu be na ha ni yi bay kere dekeke a vi zin mi, bay yi ɛ, bi ndaw, roo yu-iri ndaw na, buru giyan ni ka zad ni key.

12 A bay ka se tul yu naari Apolos na, mi suru tigbi-ɛ banɔuo bay haŋa ni be bay yu naari hawri na i se luo-ri. Roo ɛ, timbede key na, kon seke luo-ri na daa ni ya bay. Be nu ku ɛ, zadka nam do hoy ha ni ɛ, a se koko ri bay.

Jro bie nzaa boko bay soko Pol

13 I kaw bay nzaa bal-ri kekeke i kaw tul mbika law baari na ngo-ngoŋ, i mgba suo-ri ba wara nzoɔ i do ngo-ngoŋ. 14 I daa ferɪ riw bele bay law ini.

15 Yu-iri, mi do bay bay mbiw bay bokokeri robay. Estefanas bay nzoɔ ini beri na i tuu ri ndaw. Baari na i ko ndaw, bari na i ba titire nzoɔri ka i mbi law-ri ka kudu zad ka Akayi, a i mbi suo-ri bay daa ped bay sokoke nzoɔ Ngerewururi. 16 Nzoɔri ka munu ku na, i daa vu mbom ka bo tul-ri, bay bari riw bele ka i daa pedke zin ri na.

17 Vika kom Estefanas bay Fortunatus, roo Akayikus ndaw na, suo-i rii mi ka di bamba. Munu ka i do faa di di zin mi na, fe ka puo mi na i daa ha mi, 18 a i huɔ law-i munu ka i huoke law-ri banɔuo na. Nzoɔri ka munu ku na, i ko faa pisi ri ndaw ro!

19 Nzoɔ mbika lawri ka i mbu tul ki bod bod ka kudu zad ka Akayi na, i hii soko ha ri. Akilas bay Prisil bay nzoɔ mbika lawri ka i mbu ki ka bil hul bari na, i hii soko lik lik ha ri bay riŋ Ngerembay. 20 Yu buru riw bele ka i do zad ni key na i hii soko

ha rĩ. Ƴ hii soko ha kị ba lie ba lew,
í mgbáke kị gírík girík.

²¹ Ba bi Pol kị ze mĩ daa mbede
soko key na báy nduo-i ha rĩ ku.

²² Zadka nzoɔ hii Ngerembay ya le,
fadi ka mgbani!

Marana tha, Ngerembay buru, vi!

²³ Ndad fay hana law huoke
Ngerembay Zezu ka sád zinj rĩ riw
bele. ²⁴ Baarì riw bele ká ì zuo zinj
Zezu *Krisi na, mĩ hii rĩ.

2 Kɔrɔteri

Mbede ndeke di sidike ká Pol daa / ha nzoɔ mbika lawri ká Kɔrɔte

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede ni key ká ba ndeke di sidike ká Pol daa ha nzoɔ mbika lawri ká Kɔrɔte na kie mii, sakra nzoɔ mbika lawri báy Pol na, bay do di ngoŋ doŋ doŋ. Nam varu ká Pol suo, báy hɔrusuo ká'a dɔke ba nzoɔ ndáy nzaaped na yɔklo nzoɔ mbika lawri ha láa kɔ ya do sakra bari. Báy faa léke bayri na, i gbúke nzaa láa kɔ ya ká do ha zuo kɔ do sakra nzoɔ mbika lawri báy Pol nzoɔ ndáy nzaaped na. Pol daa mbede ni key a baaake saw fe ká daa ká beri baaake bay ngo-ngoŋ zɔŋ ri, roo a baaake saw fe ká daa ha ni súoke varu ká'a leke faake na. Ka baa bay suoriya be se tul zuo kɔ be báy bari, roo a kod ri bay haŋa ri mbu fe bay sókoke nzoɔ mbika lawri ká i ba kukuri ká i kaw kuɔu zaɔ ká Zude na. Roɔbay, ka baa saw fe ká se tul hɔrusuo ká'a dɔke ba nzoɔ ndáy nzaaped na. Ka do báy faa ká bay daa fe munu ba nzoɔ ndáy nzaaped, bay ji le, ba fe ká Ngerembay kɔ sùo-ε ha ni bay haŋa ni sóke nzoɔ mbika lawri ha ri ngoŋke ba pola pola.

Máa bayri ká do bil-e

Zúo kɔ ká do sakra Pol báy nzoɔ mbika lawri: 1-7

Fe mbu ká bay tul nzoɔ mbika lawri ká kuɔu zaɔ ká Zude: 8-9
Pol baa saw hɔrusuo ká'a dɔke ba nzoɔ ndáy nzaaped: 10-13

Soko ká Pol hii ha nzoɔ mbika lawri ká Kɔrɔte

¹ Bi Pol, ká Ngerewuru ha mi ba nzoɔ ndáy nzaaped Zezu *Krisi báy law hiiya be na, búru yu-i Timote buru daa mbede key na ha ri, baari

nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɔ ká Kɔrɔte, báy nzoɔ taa Ngerewururi riw bele ká i kaw kuɔu zaɔ ká Akayi riw bele. ² Ndad bay haŋa law huoke báy dekeke Baa naari Ngerewuru, báy Ngerembay Zezu Krisi ka sáɔ zɔŋ ri.

Pol daa taambɔl ha Ngerewuru

³ Náa písiri Ngerewuru, Baa Ngerembay naari Zezu *Krisi, be ká'a ba nzoɔ kóko nun síe nzoɔbri, a ba Ngerewuru nzoɔ huo law nzoɔ ká bil feri riw bele ndaw na. ⁴ Be na, ka huo law buru ká bil kóko seke feri riw bele ká buru ko. Be mini ze, báy faa law buru ká'a huo na, buru hoy kara, buru maa bay huoke law nzoɔbri ká i do bil kóko seke feri bod bod na. ⁵ Ze munu ká buru ko seke feri ngji bamba faa mbijw munu ká Krisi ko na, Ngerewuru huo law buru ngji bamba faa mbijw munu ndaw báy faa zúo zɔŋ Krisi. ⁶ Leε, kóko seke fe ká buru ko na, daa ha buru huoke law-ri a i zɔŋke pam. A law buru ká Ngerewuru huo na, daa ha buru hoy kara buru huoke law-ri, bo i ikike law-ri ká tul kóko seke fe taa mbije ká i ko na faa mbijw munu ká buru ko ndaw. ⁷ Be mini ze, buru ko ta-taŋ ká bil law buru mii, baari na i ko na seke fe hoy kara, i doko tul mbika law baari, bay ji le, munu ká i ko seke fe faa mbijw munu ká buru ko na, law buru ká Ngerewuru huo na, ká'a huo law-ri faa mbijw munu ká'a daa zɔŋ buru na ndaw.

⁸ Yu-iri, kóko seke fe ká tji tul buru ká kuɔu zaɔ ká Azi na, buru hii bay haŋa ri laa ta-taŋ. Ba ruy ká ngoŋ bamba tasiri ze zɔŋ buru, a kal tul hɔrusuo buru pavbaɔ. Law buru saa ha buru ker mii, buru maa bay tji ká bil-e bay káw báy kumnun mbaa. ⁹ Buru na buru mgba mii, ba nam huɔ buru kɔ ze maa. Leε, feke ku na do munu bay haŋa buru daake law buru ka te tul hɔrusuo buru ya, roo le, bay haŋa buru daake law buru bo tul Ngerewuru, nzoɔ tína nzoɔbri saa luo huɔ ha ri

kaw báy kumnun. ¹⁰ Ba be kɪ ze, ka yaa buru saa bil hudɔ, ze a yaaŋa buru na roɔbay. Ba tusue kɪ, buru daa law buru nzokdo te tul-e, búru baa mii ká'a yaaŋa buru munu ba pola na roɔbay. ¹¹ Baari sùo-rì hɔy kara, munu ká ì daa nzaa bay kere í sóke buru ndaw na, Ngerewuru a láa nzaa bay kere baari báy taa ruo nzobri ká i daa bay tul buru, a sãmke fe zuo tul buru, a ha nzobri ngji bamba i daake ni taambol bay tul buru na.

Pol tina saw bay varu be ká'a suo

¹² I ko, saw ndaka giri sùo buru na ze do key: kɛr bay buru kie buru ta-taŋ mii, simsed buru ká sakra nzobri ká tusiri key, roo kakalke le, ká sakra baari nzob mbika lawri ndaw na, ba simsed ká buru se báy faake ndaw, roo báy law pie ká uru saa luo Ngerewuru ndaw pi. Simsedke ku na, buru se báy faa nun nzem nzobri ká tusiri key ya, roo le, báy faa law kere Ngerewuru. ¹³⁻¹⁴ Tusueke le, mbede ká buru daa ha ri na, kɛr bay kɪ bod muu di báy hay ká ì kji, a ì laa ku na ya. Timbede key na, ì laa bayke riw ya báy. Mii ko le, ì láa bayke *taŋ kad kad báy, bay haŋa bo nam ká Ngerembay Zezu a yji a vi na, ì ndaka giri sùo-rì bay tul buru munu ká buru hɔy kara, buru ndakake giri sùo buru bay tul-rì ndaw na.

¹⁵⁻¹⁶ Bi na, mii daa law-i bo tul-rì, be ze mí wáake varu bay séke luo-rì pola ndaw roo, bay kál se kudɔ zad ká Maseduwan. Uru saa di ku ndaw roo, mii ker bay yji báy faa tul-rì na roɔbay. Be munu roo, a bá fe sami ká ì zɪŋ ndeke di ba sidike. A fale ku ndaw roo, mii ker bay haŋa ri so mii báy faa varu bi ká mii séke ba kudɔ zad ká Zude na. ¹⁷ A ku waa, varu ká mii waa a mí se munu ká mii baa ya ku na, mii waa ba baylu hɔy le? Mase, feri ká mii waa ku na waa, mii hii bay daa fekeri báy faa

nun nzem nzobri hɔy, a ha sùo bayri ká tji ká nzaa-i na, yji a ba kudɔ bay ndaw le woo? ¹⁸ Bay ká mii baa ha ri na, sùo bay báy kudɔ bay zukri kɪ ká di ya. Ngerewuru ká do tul bay be na, ka ba nzob bay nasi bi. ¹⁹ I ko, Zezu *Krisi Vu Ngerewuru ká búru Silas* báy Timote, buru ka-káa bay be ha ri na, sùo bay báy kudɔ bay zukri kɪ ká bil bay be ya. Roo le, ka ba nzob ká sùo bay kɪ mbiw hɔy ze do nzi-ε banɔ. ²⁰ Tusueke le, feri riw bele ká Ngerewuru waa na, ba Zezu Krisi kɪ ze daa feke o ngid báy zadɛ. Be mini ze, zadka náa hiiri «Amem,» náa daakeri riŋ dika bo tul Ngerewuru le, náa daari báy faa Zezu Krisi. ²¹ Nzob ká daa ha náa zuori zɪŋ kɪ ká bil Zezu Krisi na, be ze ba Ngerewuru. Ba be na kɪ ze ka nan naari zuo bod, ²² a te surum do sùo naari ba nzob taa be ndaw, roo a ha Tem be yaa bil law naari kpol kpol bay haŋa bo, náa kóri ta-taŋ mii, feri riw bele ká'a waa bay tul naari na, náa zɪŋri zɪŋ na kɪ.

²³ Bi na, mii yji mí se Korɔte ya, bay ji le, mii hii bay haŋa law-rì ka se ri ba pola pola ya. Ngerewuru ze ba nzob bay nasi bi; ze bo, mii kudɔ ba bay laa le, ka ha mii hu mak mak. ²⁴ Buru na, bay ká se tul mbika law baari na, buru hii bay réke mbay ká tul-rì ya, bay ji le, ì do tul mbika law baari ngɔ-ngɔŋ. A roo le, buru zuo zɪŋ ri mbiw hɔy ká tul pedke bay haŋa ri kaw báy suoriya.

2

¹ Be ze, mii mbi nzaa-i bay yji se luo-rì ha law-rì ka se ri ba kɪ ya. ² I ko, zadka bi kɪ mii daa ha law-rì se ri na waa, nzob ve ndaw roo a haŋa mii suoriya báy le? Waa, ba baari na ká mii daa ha law-rì se ri ku na ya le woo? ³ Sawke mini ze, mii daake mbede na ha ri taŋ séke luo-rì, bay haŋa bo, zadka mii se le, baari ká ì daa ha mii zɪŋ suoriya na, ì úru í daa

* **1:19** 1.19 Silas na, báy nzaa gerek le, i di ni ba Silvin.

hɔ law-i ka se mĩ ya. Ba tusue kɩ, fe ká mĩ kɔ ta-taŋ na, zadka mĩ do bil suoriya le, baari kara, i daa suoriya riw bele ndaw. ⁴ I kɔ, mbede ká mĩ daa ha ri ku na, mĩ daa bay law-i ká nze mgbuk mgbuk, bay bawda ker bay ndaw, roo mi re bay mbii nun-i mgbobo mgbobo ndaw pi. Bay faa mbede ku na, mĩ hii bay haŋa ri zinke law seke ya, roo le, mĩ hii bay kie ri mii, mina ze mĩ hii ri le.

Ndaka buma zɩŋ nzob ká daa fe seke zɩŋ nzob

⁵ Ze nzob haŋe daa na fe seke zɩŋ nzob kɩ kara, ba bi huo-i ze ka daa feke zɩŋ mĩ ya, roo le, ba baari riw bele zu. Bay ri ba bay ya le, ba ruoke haŋeri. ⁶ Nzobke ku na, yiw ká ruo nzobri yiw ni ká sakra baari na maa ni mgbak mgbak. ⁷ Be mini ze, timbede key na i nda buma ro ka zɩŋ nzobke na a i huo law-e, bay haŋa ker bay ká i ni bamba na, ka saa law-e ya. ⁸ Munu zu le, mĩ kod ri bay haŋa ri daa kere ro ka zɩŋ ni, i kieke ni ha ni kɔ ta-taŋ mii, ka ba nzob nun-ri. ⁹ Tusueke le, mĩ daa mbede ku na ha ri bay kóko waa, i daa feri riw bele ká mĩ kie ri na bay zadɛ zadɛ kɩ zu le? ¹⁰ I kɔ, zadka i nda buma zɩŋ nzob ká tul fe daa kaaya be le, bi kara mĩ nda buma zɩŋ nzobke na ndaw. A ze mĩ nda na buma zɩŋ nzob bay tul fe i i hɔy kara, ba fe ká mĩ daa ká pol *Krisi bay tul-ri. ¹¹ Mĩ daa munu bay haŋa *Satan ka zɩŋ hɔrusuo a kálke tul naari ya, bay i le, naari na, náa kóri ker bay kaaya be ká'a hula ba ndaw na ta-taŋ.

Nguri sùo Pol bay haw yum be bay faa Krisi

¹² Zadka mĩ se mi ti Toras, bay ka-káa Bay Kere ká se tul *Krisi na, Ngerembay ha mĩ faa bay kere bay

haŋa mĩ daake ped. ¹³ A roo le, law-i do kɩw bay tul yu naari Tite* ká mĩ zɩŋ ni ya. Be mini ze, mĩ wada nzobri ká Torasi na, a mi kal bay seke kudu zad ká Maseduwan.

¹⁴ Taambol ha Ngerewuru ká nda faa pol buru, ha buru haw yum ká tul feri riw bele bay faa zuo zɩŋ Krisi! Ka faa buru a daake ped bay haŋa nzobri tuke Krisi bay zadri riw bele faa mbɩw munu ba num ká bare fu bay zadri riw bele. ¹⁵ Tusueke le, ká pol Ngerewuru na bara suo buru fu bara Krisi ká sakra nzobri ká'a yaa ri, bay bari ká i se ba zad hie. ¹⁶ Nzobri ká i se ba zad hie na, i kɔ buru ba fe ká bare fu kpiri kpiri, a se zɩŋ ri ba zad hud; a nzobri ká Ngerewuru yaa ri na laa le, i kɔ buru ba fe ká bare fu buy buy, a se zɩŋ ri ba zad kaw bay kumnun ká do banɔ. A waa, nzob ve ze maa bay daa fe niri key na le woo? Buru na buru maa bay daa pedke. ¹⁷ I kɔ, buru na buru do munu ká ruo nzob haŋeri ká i fere Bay Ngerewuru ba faa feziŋa bari hɔy ku na ya. Roo le, munu ká Ngerewuru kɩ ze pie buru ba nzob ka-káa bay be na, buru ka-káake bay law pie ká nun-e munu ba nzob ped Krisi.

3

Nzob ped kuni fie

¹ A ku na waa, buru tii saw ndaka giri suo buru ba kɩ ndaw roo, ha ri kóke buru ba tusue *nzob nday nzaapedri na le woo? Mase, ndad bay haŋa buru daa munu ká nzob haŋeri, a buru seke luo-ri bay mbede bay nasi buru, mase buru yaa mbede saa nduo-ri roo, buru seke luo nzob mbika law hawri na le woo? ² I kɔ, baari kɩ ze i ba mbede bay nasi buru ká *Krisi vbie do waa law buru, ha nzobri riw bele i kɔ, a i kɩ. ³ Ba fe ká do ta-taŋ. Baari na, i

* **2:13** 2.13 Pol daa mbede a pieke Tite se Korɔte bay lekeke bay ká ngɔŋ don don ká do sakra Pol bay nzobri ká Korɔte. Pol giyan yi Tite na nzokdo bay ker bay mii, nzobri ká Korɔte na, i yinra bay bay ba kere ze ha beri mase, mina le? Daa ri fe ká Pol bay Tite, i waa bay zɩŋ kɩ ká Torasi. A le, Pol zɩŋ Tite ká kudu zad ká Maseduwan.

ba mbede ká Krisi k̄i sùo-ε vbie báy faa pedf ká'a h̄a buru d̄aa ká sakra baari. Ka vbie mbedeke báy mbii vbie mbede h̄oy ya, roo le, ka vbie báy Tem Ngerewuru, Nzob Káw báy Kumnun. Rɔbay, ka vbie mbedeke na d̄o t̄ji tisaw ya, roo le, ka vbie d̄o bil law nzob.

4 Buru na, buru maa bay d̄aa pedke na ku, bay j̄i le, buru d̄aa law buru nzokd̄o bo tul Ngerewuru báy faa Krisi. 5 Pedf ká buru d̄aa na, ba pedf ká buru maa bay d̄aa báy tul gan sùo buru ya, roo le, h̄urusuo buru uru saa luo Ngerewuru. 6 Ba be k̄i ze, ka d̄aa h̄a h̄urusuo buru maa, a h̄a buru vi ba nzob pedf kuni fie ká'a saa z̄in naari na. Kuni fie key na ba fe ká d̄o tul *bol kusol ká i vbie na h̄oy ya, roo le, ba fe ká d̄o tul Tem Ngerewuru. I k̄o, bol kusol ká i vbie na h̄oy kara vi báy hudf h̄a nzob, a Tem Ngerewuru laa le, h̄a nzob kaw báy kumnun. 7 Bol kusol ká Ngerewuru k̄i sùo-ε vbie pola lew d̄o t̄ji tisaw h̄a *Moyze na, vi báy rin̄ d̄ika a nd̄uy z̄iriri z̄iriri. Ze rin̄ d̄ikake ti d̄oko ban̄guo ya h̄oy kara, d̄aa h̄a nzaa pol Moyze nd̄uy bamba tasiri, a h̄a lef Izarayelri maa bay ged̄e kóm k̄aa ba bad̄i ya. A bol kusol ká vi báy hudf h̄a nzobri k̄i le, d̄o báy bawda rin̄ d̄ika ku ya r̄oo, 8 maa bay pedf d̄aa Tem ká h̄a nzobri kaw báy kumnun ze, rin̄ d̄ikake a kál tul-e pavbad̄ ya le woo? 9 Pedf d̄aa bol kusol ká d̄aa bay hudf bo tul nzobri k̄i le, d̄o báy rin̄ d̄ika ku ya r̄oo, maa bay pedf d̄aa Tem ká h̄a Ngerewuru nd̄ake buma z̄in nzobri ha ri vi ba nzobri ká i d̄o báy zad̄e nzed̄em na, rin̄ d̄ikake a kál tul zad̄ pavbad̄ ya le woo? 10 Tusueke le, kuni fie ká Ngerewuru saa z̄in nzobri na, rin̄ d̄ikake ba h̄je zikiki h̄a kuni ká pied̄ke na ȳji a ba fe mb̄aa h̄oy ro. 11 I k̄o, bol kusol ká ti d̄oko ban̄guo ya k̄i le, d̄o báy rin̄ d̄ika ku ya r̄oo, maa bay Tem Ngerewuru ká d̄o ban̄guo ze, rin̄ d̄ikake a nḡīna bamba ya le woo?

12 Munu ká buru d̄aa law buru nzokd̄o te tul feri key na, buru baa bayke báy nun w̄ara nzob ba kele h̄a nzobri. 13 Buru na, buru d̄aa munu ká Moyze pudf nun-ε pudf báy vay gari bay hāja lef Izarayelri ko rin̄ d̄ika ká nd̄uy ká d̄o kali ká nzaa pol-e na ku ya. 14 Kér bay bari d̄o tid̄i. Ze kpuru t̄ji timbed̄e key h̄oy kara, zad̄ka i k̄ji Mbede *sáka kuni ká pied̄ke ká Ngerewuru h̄a Moyze na le, vay gari na pudf nun-ri h̄a law-ri vuo ya. Kér bay bari d̄o tid̄i k̄ob, bay j̄i le, nzob ká zuo z̄in Krisi nd̄aw r̄oo, Ngerewuru a nzúo vay gari na h̄a nun-ε mgbud̄a báy. 15 Ba tusue, kpuru t̄ji vuri key kara, zad̄ka lef Izarayelri k̄ji *mbede bol kusol ká Ngerewuru h̄a Moyze na le, vay gari na pudf nun-ri ban̄guo k̄ob r̄obay. 16 A ze bo, zad̄ka nzob d̄aa law-ε bo tul Ngerembay le, Ngerewuru nzuo vay gari na ká nun-ε a h̄a nun-ε mgbud̄a. 17 I k̄o, Ngerembay na ze ba Tem, a ze zad̄ ká Tem Ngerembay d̄o d̄i na, zad̄e na ku ze ba zad̄ hina sùo nzobri. 18 Naari riw bele ká vay gari nzuo ká nun naari h̄a náa kóri rin̄ d̄ika Ngerembay na, náa yaari sùo z̄in ni. Ka fer̄e naari a h̄a náa riiri ni báy rin̄ d̄ika ká se nun-ε ba pola nam báy nam. Be ze ba pedf d̄aa Tem Ngerembay.

4

Fezīna luye ká i kor̄o d̄o bil gbari ká ba fe ká ḡor h̄oy

1 Ngerewuru d̄aa law kere z̄in buru, a d̄aa pedf key na zuo nd̄uo buru. Sawke mini ze, law buru s̄ake ya bayke. 2 Buru tun̄ fe d̄aa sahoj báy fe d̄aa yaari ká nzobri d̄aa ká zad̄ muni na ba fal. Buru ula nzobri ya nd̄aw, a búru d̄aa Bay Ngerewuru nd̄uo k̄i ya nd̄aw pi. Roo le, tusue bay k̄i ze buru baa ba kele, a búru baa bay hāja nzobri riw kóke buru ba nzob fe d̄aa báy zad̄eri. Ngerewuru ze ba nzob bay nasi buru. 3 A ze bo, Bay Kere ká buru ka-káake na tan̄ ya le, d̄o bay

tul nʒobri ká i se ʒa zad ʒíε. ⁴ Bari nʒobkeri ku na, i ɗaa law-ri ʒo tul *Krisi ya, ʒay ʒi le, ɳgeretendaya ká re mbay ká tusiri key na fumra nun-ri gʒibli ha ri maa ʒay kóko zad taɳa ká ʒa Bay Kere ká se tul riɳ ɗika Zezu Krisi na ya. Ba ʒe ze, ka ʒaa fe ɗaa ɳgerewuru. ⁵ I ko, ʒuru na, káa ʒay ká ʒuru kaa na, ʒuru kaa se tul sùo ʒuru ya, roo le, ʒay ká ʒuru ka-káake na ʒaa mii, Zezu Krisi na ʒa ɳgere mbay ká tul feri riw. A ʒuru laa le, ʒuru ʒa koy ʒaari ʒay tul-e. ⁶ I ko, ɳgerewuru ʒaa pola mii: «Zad taɳa ka tán ká ʒil suɳ tilo*.» Ze timbede key na, ʒa ʒe ɳgerewuru na kʒi ze ka ha zad taɳa ʒe na taɳ ká ʒil law ʒuru kad kad, ʒay haɳa ʒuru kóke riɳ ɗika ʒe ká tina sùo-ε kad kad ká sùo Krisi. Saɳwe mini ze, ʒuru káake káa Bay Kere ha nʒobri.

⁷ Roo le, ʒuru na, ʒuru ʒa nʒob naysuo hoy. Ze ʒuru taɳa na ɗek ɗek hoy kara, fe kere ká ndad ʒamba ká ʒuru ka-káake na, ɳgerewuru ɗaa ɗo ʒil naysuo ʒuru munu ʒa feziɳa luye ká i koro ɗo ʒil gʒari ká ʒa fe ká gor hoy na. Ka ɗaa munu ʒay haɳa nʒobri kóke bawda hʒurusuo ká kal tul zad na ʒa taa ɳgerewuru ʒo, ʒa taa ʒuru ya. ⁸ Nʒobri gur hʒurusuo ʒuru ruk ruk ʒáy faa kóko seke feri ʒod ʒod, roo le, i ʒiɳ faa réɳ ʒuru ya; kér ʒay i ʒuru ʒa hud, roo le, law ʒuru ʒaa ya. ⁹ Nʒobri ɗaa nun ʒuru tuɳ sie, roo le, ɳgerewuru pɳɳ fal ʒuru ya; nʒobri ndaka ʒuru, roo le, i ʒiɳ faa ika ʒuru ya ɳgɳy. ¹⁰ Ba tusue kʒi, ʒáy namri riw bele na, ʒuru ko seke fe ha sùo ʒuru maa hud faa mbʒiw munu ká Zezu ko na, ʒay haɳa ʒo, nʒobri riw bele ká i ko ʒuru na i ko mii, Zezu kaw ʒáy kumnun ká sùo ʒuru ndaw. ¹¹ Káw ʒuru ká tusiri key na, ʒuru ɗo ʒil hud ʒaɳguo ʒay tul Zezu, ʒay haɳa ʒo, káw ʒáy kumnun Zezu na ka kʒe sùo-ε tán kad kad ká sùo ʒuru ká ɗo ʒa fe hudfe na. ¹² Be mini ze, zadka

ʒuru ka-káa Bay Kere Krisi na, hud ɗaa ped ká tul ʒuru, a ʒaari laa le, hʒurusuo káw ʒáy kumnun Zezu ro ze ɗaa ped ká tul-ri.

¹³ Roɳay, nʒob mbʒiw ʒaa ká ʒil mbede ɳgerewuru mii: «Mì ka-káa Bay ɳgerewuru, ʒay ʒi le, mʒi ɗaa law-i ʒo tul-e†.» Do faa mbʒiw munu ndaw, ʒuru na, munu ká ʒuru ɗaa law ʒuru ʒo tul Zezu na, ʒuru ka-káa ʒay ká se tul-e. ¹⁴ ʒuru ko ndaw, ɳgerewuru ká tina ɳgerembay Zezu saa luɳ hud ha ni kaw ʒáy kumnun na, ká'a tina ʒuru saa luɳ hud a ha ʒuru kaw ʒáy kumnun ʒiɳ Zezu, ha náa ɗori pol ɳgerewuru na mbʒiw hoy. ¹⁵ I ko, feri riw bele ká tʒi tul ʒuru na, ʒa fe kere ká ʒay tul-ri, ʒay haɳa law kere ɳgerewuru na ka ʒaa zad kpol kpol, a ha ruo nʒobri ɗaake ni taambol, ha ni ka ɗo ʒa fe riɳ ɗika ʒe.

Káw ʒáy kumnun ʒáy faa ɗaa law ʒo tul ɳgerewuru

¹⁶ Saɳwe mini ze, ʒuru ha law ʒuru ʒaa ya. Ze naysuo ʒuru taɳa ɗek ɗek hoy kara, ɳgerewuru ha paɳa nun sùo ʒuru ʒiɳ hʒurusuo nam ʒáy nam ʒaɳguo kpaɗara. ¹⁷ I ko, bawda kóko seke fe ká ʒuru ko ká timbede key na a kál. A zadka ʒuru ker se tul bawda riɳ ɗika ká kal feri riw ká ɗo ʒaɳguo ká ɳgerewuru a ɗaa ɗo ʒay tul ʒuru na le, riɳi fe ká kóko seke feke ku na ʒa fe ya. ¹⁸ Tusueke le, ʒuru ɗaa law ʒuru ʒo tul fe ká nʒob ko ʒáy nun-ε na ya, roo le, fe ká nʒob ko ʒáy nun-ε ya na, ʒe ze ʒuru ɗaa law ʒuru ʒo ɗi, ʒay ʒi le, fe ká nʒob ko ʒáy nun-ε na, waka ya hoy le, a kali. A roo le, fe ká nʒob ko ʒáy nun-ε ya na ɗo ʒaɳguo kpaɗara.

5

¹ Sùo ká ʒuru káwke tusiri key na ɗo munu ʒa hul pudfi ka'a ʒíε. Ze a ʒíε na hoy kara, ʒuru ko ndaw, ɳgerewuru a haɳa ʒuru sùo fie ká nulue. Sùo fieke ku na

* 4:6 4.6 Tiika saɳwe fe 1.3. † 4:13 4.13 Simri 116.10.

ba hul ká nduo nzoɓ ze mbuo ya, roo ɛ, ba Ngerewuru ki ze mbuo, a ba fe ká'a doko banɗuɔ. ² A timbede key na, buru re sùo buru bay haɗa Ngerewuru ka mbi sùo ká dɔ banɗuɔ ká ba hul káw buru ká nulue na, a daa nduo sùo buru munu ba gari fie. ³ Be munu roɔ, gari fie na nduo sùo buru ɛ, suo buru na a doko hoy hoy ya. ⁴ Ba tusue, sùo buru ká buru kawke tusiri key na, buru re bay fe sekere ká buru ko ká timbede key. Buru re bay haɗa Ngerewuru ka naa táw sùo buru key na ya, roo ɛ, buru hii bay haɗa ni ka fére buru, a ha buru sùo fie ká'a doko banɗuɔ. Be mini ze, sùo buru ká tusiri key ká dɔ ba fe huɗe na, ká'a fére ha sùo fie ká'a doko banɗuɔ na ro re mbay ká tulle. ⁵ Nzoɓ ká leke faa fe key na, ba Ngerewuru. Ka ha buru Tem Law Pie be bay kieke mii, fe kereri riw bele ká'a waa bay tul buru na, buru zin.

⁶ Be ze, buru mɓa law buru ngɔ-ngɔ banɗuɔ. Buru ko ndaw, zadka buru dɔ bil naysuo key ɛ, buru dɔ di di bay zad káw buru ká dɔ lakun Ngerembay. ⁷ Ze munu hoy kara, buru kaw bay faa law buru ká buru daa bo tul Ngerewuru bo, bay faa feri ká buru ko bay nun buru ya. ⁸ Ba tusue, buru na buru mɓa law buru ngɔ-ngɔ banɗuɔ. Tusueke ɛ, ká bil wara law buru na, buru hii bay pɔn naysuo key bay zól bay vaa káw lakun Ngerembay. ⁹ Ze buru dɔ bil naysuo ká tusiri key, mase buru se na luɔ Ngerembay hoy kara, fe ká ndaɗ bamba tasiri ká law buru mɓa di na, ba daa fe ká ri law-ɛ. ¹⁰ I ko, naari riw bele na, náa dokori pol *Krisi bay haɗa ni ka kuɗ sal bay ka zuɔ tul naari bay haɗa nzoɓ ha ha ɛ, ka zin fe tunduo ká maa bay zad fe daa be, ká ba kere mase, ndaya bay nam ká'a dɔke bil naysuo ká tusiri key bay na.

Peɗ daa ha nzoɓri zuɔ zin

Ngerewuru bay faa Krisi

¹¹ Buru na, fe ká ba hie Ngerembay na, buru ko bayke ta-taɗ. Be mini ze, buru nzaa faa bay haɗa bayke ka mɓa law nzoɓri. Ngerewuru sùo-ɛ na tuu buru ta-taɗ. Mi ker mi ko ɛ, ká bil wara law-ri na i tuu mi ta-taɗ ndaw. ¹² Buru ti tiika saw ndaka giri sùo buru ki sùo buru ká luɔ-ri ya. Roo ɛ, buru ha ri faa bay haɗa ri nda giri sùo-ri bay tul buru. Be ndaw roɔ, i zin mbii bay ká bay yinra ha bari nzoɓri ká i daa rin dika bo tul fe ká kele hoy taɗ daa rin dika bo tul fe ká dɔ bil law nziya na. ¹³ Ze ba tusue (munu ká nzoɓ haneri baa mii,) buru ba kòko ɛ, ba bay ká dɔ sakra buru bay Ngerewuru bo, bayke dɔ nzaa-ri ya. A ze bo, ker bay buru na dɔ bay zad ɛ laa ɛ, ba fe kere ká dɔ bay tul-ri. ¹⁴ I ko, law ini *Krisi na re mbay ká tul buru ha buru daake peɗ buru na bay faake, bay ji ɛ, buru ko ta-taɗ mii, be na ka hu bay tul nzoɓri riw bele. Be ze, ha nzoɓri riw bele huke zin ni. ¹⁵ Krisi na hu bay tul nzoɓri riw bele bay haɗa bo, nzoɓri ká i kaw bay kumnun na, i daa feri bay tul-ri mbaa, roo ɛ, i daa feri bay tul be ká'a hu ndaw roɔ, a tji saa luɔ huɗ a kaw bay kumnun bay tul-ri na.

¹⁶ Be ze, timbede key na, buru ko nzoɓri faa mbijw munu ká nzoɓri ká tusiri key ko na mbaa. Ze, pola lew buru ko na Krisi ba nzoɓ naysuo hoy kara, timbede key buru ko ni munu mbaa. ¹⁷ Be mini ze, nzoɓ ká zuɔ zin Krisi na, ka vi ba nzoɓ fie. Táw feri ká piɗke lew na zekre kaɗ, a ha fe fieri laa ro ze vi suo bol-ɛ. ¹⁸ Fekeri riw bele ku na, ba fe daa Ngerewuru. Ka daa ha náa zuori zin ni bay faa Krisi. Robay, ka ha peɗ haɗa nzoɓri zuɔ zin ni na zuɔ nduo buru. ¹⁹ Tusueke ɛ, bay faa be na, Ngerewuru ha nzoɓri riw bele zuɔ zin ni, a ndake buma zin ri taɗ fón fal fe daa kaaya bari. Be na ki ze, ka

ɔ́aa peɔ haɲa nzoɔbri zuo zii ni na zuo nduo buru ha buru ka-kaake.

²⁰ Be mini ze, buru na buru ɔ́aa peɔ munu ba nzoɔb sɔ́o bol Kriɔi. Zaaɔka buru koɔ ri baý riɲ Kriɔi mii, koɔɔ ngoo hoý, i zuo zii Ngerewuru na, rii fe ka Ngerewuru bo ri baý faa buru. ²¹ Kriɔi na ɔ́aa feyaa ndii kara ba mbiiw ya. Roo le, Ngerewuru ha ni suo bol naari nzoɔb fe ɔ́aa yaari, bay haɲa bo, baý faa zuo zii Kriɔi na, Ngerewuru ka ndake buma zii naari a ha naa viiri ba nzoɔbri ka i ɔ́o baý zaɔe nzedem ka nun-ε.

6

¹ Munu ka buru ɔ́aa peɔ mbiiw zii Ngerewuru na, buru bo ri bay haɲa ri poɲ law kere ka Ngerewuru ɔ́aa zii ri na, ha ni ka ɔ́o ba fe ka goɔ hoý ya. ² I ko, Ngerewuru baa mii: Baý bil sew ka mi ɔ́aa law kere zii nzoɔbri na, mi laa rew bo; A bil namri ka mi ya nzoɔbri na, mi so mu ndaw pi*.

Yu-iri, i laa key: bil sew ka ɔ́o key na, ba bil sew ka Ngerewuru ɔ́aa law kere zii nzoɔbri. A bil nam ka ɔ́o key na, ba bil nam ka Ngerewuru yaake nzoɔbri.

³ Buru na, peɔ Ngerewuru ka buru ɔ́o ɔ́aake na, buru hii bay ɔ́aa puu bo faa ha nzoɔb mbiiw baake bay kaaya se tul peɔ buru na ya. ⁴ Peɔri riw bele na, buru ɔ́aa baý faake bay haɲa nzoɔbri koake buru ba nzoɔb peɔ Ngerewuru. Ze buru ko seke feri boɔ boɔ, mase nzoɔbri ɔ́aa nun buru tuo sie hoý kara, buru iki law buru banɲoo kpaɔara. ⁵ Nzoɔbri ndaka buru ndaw, i faa buru zuo hul sal ndaw, i suru tigbaa ruo nzoɔbri ha ri ɔ́aa bay zii buru ndaw pi. Buru ɔ́aa peɔ buuru ta ka di poɔo poɔo ndaw, nam hoý kara mɲba nun buru ya ndaw, a buuru ko seke fe kon ndaw pi. ⁶ Buru kie suo buru ba nzoɔb peɔ Ngerewururi baý law buru ka *taɲ kaɔ kaɔ ndaw, baý fe koko ndaw, baý iki law ndaw, baý law

kere ndaw, baý hurusuo Tem Law Pie ndaw, baý law ini taa tusueke ndaw pi. ⁷ Buru baa suo bay ha nzoɔbri ndaw, buru ɔ́aa peɔke na baý hurusuo Ngerewuru ndaw. Fe ɔ́aa ka ɔ́o baý zaɔe nzedem na, be ze ba fe rem ka buru mɲba buuru ruke ruy ndaw, buuru yaake tul buru ndaw pi. ⁸ Nzoɔbri ɔ́aa mbay bo tul buru, a nzoɔb haneri laa le, i ɔ́aa sahoý ze bo nun buru. I baa bay kaaya se tul buru, a nzoɔb haneri laa le, i baa bay kere ze se tul buuru. I ko buru ba nzoɔb kuɔ bayri, a roo le, suo bay ki ze buru baa. ⁹ I ɔ́aa rii fe ka i ko buru ba mbiiw ya, a roo le, nzoɔbri riw bele tuu buru tuu. I ko buru ba nzoɔb huɔeri, a roo le, buru kaw baý kumnun baý. I ɔ́aa fe seke zii buru, a roo le, i i buru ya ngoý. ¹⁰ I ɔ́aa buru ko sie, roo le, buru ɔ́aa suoriya banɲoo kpaɔara. I ko buru ba nzoɔb kuɔkuri, roo le, feziɲa ka se tul kaa Bay Kere na buru leke nzoɔbri ngoi bamba. Nzoɔbri ker mii, buru ti baý feziɲa mbiiw ya, a roo le, tusueke le, buru ɔ́o baý feri riw bele.

¹¹ Baari yu bururi ka Kɔrgte, buru baa bay ta-taɲ ki ze ha ri. Buru mɲbuɔa bil law buru riw bele ɔ́o hoý ha ri. ¹² Buru le, buru siɲ law buru ka tul-ri ya, roo le, baari ze i siɲ law-ri ka tul buru. ¹³ Be ni key na, i ha mi baa bay zii ri munu ba vu-iri ro: koɔ ngoo, i poɲ bil law-ri ka ɔ́o hoý ha buru faa mbiiw munu ka buru hoý kara, buru ɔ́aa zii ri na!

I zuo zii nzoɔbri ka i tun Ngerewuru ngeren na ya

¹⁴ Baari na, nzoɔbri ka i ko Ngerewuru ya na, i zuo zii ri ka tul fe ɔ́aa ya bari na ya. I ko, fe ka ɔ́o baý zaɔe nzedem na waa, a ɔ́aa mina a zuo zii fe kaaya le? Waa, zaɔ taɲa na a zuo zii suɲ tilo ndaw le? ¹⁵ Waa, *Kriɔi a zuo zii ngeretemndaya ndaw le woo? Waa, nzoɔb mbika law baý nzoɔb ka mbi law-ε ya na i ma ba bay zuo zii ki

* 6:2 6.2 Ezay 49.8.

le? ¹⁶ Waa, *hul kani Ngerewuru a daa mina a hii bay zinj wururi le? I ko, naari na naa bari hul kani Ngerewuru Nzob Kaw Bay Kumnun, munu ka be ki ka baa do bil mbede be mii:

Mi daa puo zinj nzob biri, a mi se sakra bari.

Mi ba Ngerewuru bari, a bari laa le, i ba nzob biri†.

¹⁷ Sawke mini ze, i naa suo-ri ka sakra nzobri ka i yaa bay bi ya na,

bo i mbanra fe daa bari ya.

Fe ka ba kayaya na i zaa ya.

Be ndaw roo, mi yaa ri bay kere bay‡.

¹⁸ Mi ba ba baari, a baari laa le, i ba vu-i maykeri bay wakeri.

Bi Ngerembay Nzob Hurusuo Luye ze mi baa bay ku§.

7

¹ Baari yu-iri ka mi ko ri ba nzob nun-i na, bay nuri riw bele ka Ngerewuru waa na do bay tul naari. Munu zu le, naa wari bil law naari ha ni ka tan kad kad, bo ha em ndii kara ka zaa suo naari ya ndaw, tem suo naari ya ndaw pi. Naa mbari suo naari ngo-ngon, a bo naa seri simsed ka bay faake, a naa kawkeri bil hie Ngerewuru.

Pol daa suoriya

² Baari na, i pon bil law-ri ka do hoy ha buru! Buru na, buru daa kayaya zinj nzob mbijw ya ndaw, buru ha nzob mbijw raw faa be ya ndaw, a buru daa fe daa riiba ya ndaw pi.

³ Bay key na, mi baa bay daake bay bo tul-ri ya. Tusueke le, munu ka mi baa ha ri pola na, buru ko ri ba nzob nun buru ba tusue. Ze ba na hud, mase kaw bay kumnun hoy kara, fe ka'a wal sakra naari na tiya. ⁴ Bi na, mi daa law-i te tul-ri nzokdo, a mi ndake giri suo-i bamba tasiri bay tul-ri. Ka bil koko seke fe bururi riw

bele na, mi mba law-i ngo-ngon, a suoriya kara mbaa bil law-i gbay gbay ndaw pi.

⁵ Ba tusue, zadka buru tii kudu zad ka Maseduwan na, buru zinj faa ka bay mgbaka taram suo buru ndii ya. Koko seke feri bod bod zinj buru ka di: nzobri ruu zinj buru ndaw, roo buru hoy kara, hie do bil law buru ndaw pi. ⁶ A roo le, Ngerewuru ka ba Nzob Huo Law Nzob na, ka hu law buru bay vika Tite ka yi a vi zinj buru. ⁷ Ba vika be ku hoy ya, roo le, bay law-e ka i hu ka'a vi lo soroke ha buru laa. Ka baa mii, kon koko mi ba ki na daa ri lok lok ndaw, i daa sie bamba bay tul kayaya baari ndaw, roo i mbi suo-ri ba nzob fal ngan bi bay yaa tul-i ndaw pi. Sawke mini ze, timbede key na mi doke bil suoriya mba taa pola ku robay.

⁸ I ko, ze mbede ka mi daa pola ha ri na, daa ha ri daake sie hoy kara, timbede key na, mi ker bayke mbaa. Titire ka mi laa mii, mbedeke daa ha ri daa sie na, yoko ker bay bi bamba, ⁹ roo le, timbede key na mi daa suoriya. Sie ka i daa bay tul mbede bi na ku ze ha mi daake suoriya na, munu ya, roo le, bay sie ka i daa na, daa ha ri suo ker bay baari a i suoke nduo ped baari. Be ze, ba fe suoriya bi. Ba daa sie ka Ngerewuru hii bayke a kie mii, bay faa mbede ka buru pieke ha ri na, buru daa fe seke ndii kara zinj ri ya. ¹⁰ I ko, daa sie ka Ngerewuru mbi a daake ped na, daa ha nzob suoke ker bay be a zinke pam, bo ba fe ka ti mbika ker bay ha nzob ya. Roo le, daa sie munu ka nzob tukeleri key daa na, mbon hud mbon. ¹¹ Daa sie ka Ngerewuru mbi a daake ped na, i ko lereke na i ko mbaa: mina ze timbede key i mbi suo-ri bay leke faa bay key bay haña bay ka naa ka tul-ri le! Mina ze i tun fe kayaya na ngere le! Mina ze i daa hie bay

† 6:16 6.16 Soro ped daa Leviri 26.11-12; Ezekiel 37.27. ‡ 6:17 6.17 Ezay 52.11; Ezekiel 20.34,

41. § 6:18 6.18 2 Samiyel 7.14; Zeremi 31.9.

tul lere fe kaayake na le! Mina ze i daa kon koko mi ba ki na le! Mina ze i mbi suo-ri bay daa law hiiya Ngerewuru na le! Mina ze i uru kod hoy i daa bay bo tul nzoɔ fe daa kaaya na le! Bay faa fe niri riw bele ka i daa na kie mii, i daa suo-ri nduo bil fe kaayake na ku mbaa. ¹² Be ze, zadka mi daa mbede ha ri na, mi daa bay tul nzoɔ tud bay na ku ya ndaw, bay tul nzoɔ ka i tud nun-e bay bay na ku ya ndaw, roo le, mi daa bay haɲa ri ko suo-ri suo-ri ka pol Ngerewuru mii, mina ze i mbi suo-ri i do fal buru le! ¹³ Be ze, bay faa fe daa kere baari na, i hooke law buru bamba tasiri.

Ba law buru ka i daa ha ni huo hoy ya, roo le, zadka buru ko Tite ka do bil suoriya bay tul law-e ka i huo na, suo buru kara yi a ri buru bamba tasiri robay. ¹⁴ Be mini ze, pisi ka mi pisi ri ka nun Tite pola na, baari hoy kara i daa sahoɔ bo nun-ya. A munu ka buru baa suo bay ha ri banɔo na, law kere ka i daa zin Tite na kie mii, mi pisi ri bay faake! ¹⁵ Zadka Tite na ker se tul mgbaka ka i mgbani ba suo-ri bay hje ndaw, suo toko ndaw, roo bay vu mbom ka i daa bo tul-e na, ka yi a hii bay baari bamba robay. ¹⁶ Bi na, suoriya mbaa bil law-i bay law-i ka mi daa bo tul-ri ka tul feri riw bele na.

8

Bay ka se tul fe haɲa ini

¹ Yu-iri, buru hii bay haɲa ri ko law kere ka Ngerewuru daa zin nzoɔ mbika lawri ka i mby tul ki bay zadri bod bod ka kudu zad ka Maseduwan na. ² Fe lie lawri bod bod tji tul-ri ha ri do bil koko seke fe, roo le, suoriya bari kal tul zad. Ze i ba kuku nzoɔ hoy kara, i mgbani i kieke law-ri ka do puluk. ³ Mi baa ha ri, i uru bay law hiiya bari ki i ha fe maa bay zad fe ka do nduo-ri, a i yi i ha kal tul hirusuo-ri robay. Bi suo-i na, mi ba nzoɔ bay nasike. ⁴ I kod buru ngji bamba tasiri bay

haɲa buru ha ri faa bo, ha ri mby fe na ndaw, bay pieke ha nzoɔ mbika lawri ka Zuruzalem na. ⁵ Bari na, i daa feke i kalke zadε ka buru ker na pavbad, bay yi le, i mbi suo-ri pola ha Ngerembay, fale roo, i mbi suo-ri ha buru bay faa law hiiya Ngerewuru bay.

⁶ Be mini ze, buru kod Tite bay haɲa ni ka se luo-ri, a mby fe ka'a tii pedke pola na a oroke bie ped law kere na. ⁷ Baari na, i daa feri ngi-ngji bay kere. I ngon ka bil mbika law ndaw, i do bay mbii bay ndaw, fe koko ndaw, nduo kiyaw kiyaw ka bil ped Ngerewuru ndaw, roo law ini ka i doke bay tul buru ndaw pi. Ze munu hoy kara, buru hii bay haɲa ri kie suo-ri ba nzoɔ law kereri ka puluk na ndaw.

⁸ Ba nzaa-i ze mi mbi ha ri ya, roo le, mi lo soro fe daa kere nzoɔ hawri ze ha ri, bay haɲa baari kara i kieke tusue law ini ka do bil law-ri na. ⁹ Baari na, i ko law kere Ngerembay naari Zezu *Krisi na ko: be ka'a kaw bil ndadi badak na, ka daa suo-e ba nzoɔ kuku bay tul-ri, bay haɲa bo bay faa kuku be na i zinke fe kereri.

¹⁰ Timbede key na, mi haɲa ri ker bay bi: ped fe mby ka i tii sawke kie ro na, do ndad bamba bay haɲa ri seke nun-ri ba pola, bay yi le, baari na i ba titire nzoɔri ka i daa pedke, a i ba titire nzoɔri ka i mbi suo-ri bay zadε i daake. ¹¹ Munu zu le, i daa ped fe mby key na ba pola a i oroke bie. I mbi suo-ri bay zadε munu ka i mbi nzaa-ri ka di i daake ped bay fe ka do nduo-ri ha ni ka wuo nzaa sure bay kere. ¹² I ko, zadka nzoɔ uru bay law hiiya be, roo a mbi fe ha Ngerewuru le, Ngerewuru ya feke na bay kere, a koke fe ka nzoɔke doke na bo, ka sod ni bay tul fe ka ti nduo-e ya na ya.

¹³ Ba fe ka i ti faa fe baari i ha nzoɔ kukuri, a i pon suo-ri kaw ba sie ya, roo le, buru baa munu bay haɲa nzoɔ mbika lawri so ki ba lie ba lew, a bo ha law-ri ka maa ki.

14 Timbede key na, ì kaw bil ndadi a í maa bay sóko nzobri ká i se síe fe. Be ndaw rɔɔ, nam ká fe ti nduo-rì ya, rɔɔ bari ze i kaw bil ndadi le, i máa bay sóko rì báy. Be munu rɔɔ, law-rì a máa kị báy, ¹⁵ munu ká i daa do bil mbede Ngerewuru mii:

Sakra nzobri ká i vaa faa fe sum na,
nzobri ká i faa ngji bamba na,
fe sumke kal tul-ri ya,
a bari ká i faa ngji ya na, fe
sumke na puo ri ya*.

Tite mbi sùo-ε bay sóko ped fe mbú ká Korǵte

¹⁶ Taambol ha Ngerewuru ká daa ha kér bay nduo kiyaw kiyaw do bil law Tite bay tul-rì, munu ká buru ndaw. ¹⁷ Zadka buru vbi ni bay haña ni se luo-rì na, ka yaa bayke. Ba be nu ku hoy ya, roo le, ka uru báy law hiiya be kị a mbi nzi-ε bay séke luo-rì. ¹⁸ Buru pie yu buru mbijw ha ni se zinj ni ndaw. Yu buruke ku na nzob mbika lawri ká i mbu tul kị báy zadri bod bod riw bele na, i pisi ni bay tul ped káa Bay Kere ká'a daa. ¹⁹ Robay, nzob mbika lawri na, i naa ni bay haña ni su buru báy faa varu buru na, bay óroke ped law kere ká puluk na ha ni ka ba fe rin dika Ngerembay ndaw, bay kieke nzobri ká Zuruzalem law hiiya buru ká bay sókoke nzob hawri ndaw pi. ²⁰ Buru daa munu bay haña nzob mbijw kara, ka baa bay kaaya se tul buru bay tul bawda lari ká i mbu í pɔɔ zuo nduo buru na ya. ²¹ Buru nzaa faa ká bay daa pedke báy zadε ká nun Ngerembay ndaw, ká nun nzobri hoy kara ndaw pi.

²² Buru pie nzob kị mbijw ká ba yu buru na robay ha ni se zinj bari ká sidí ku ndaw. Ba nzob ká buru bekle ni faa bal ngi-ngji ká bil pedri bod bod, le, ka nduo ká dī kiyaw kiyaw banɔɔ. Timbede kara ka nduo kal taa pola ku robay bay tul law-ε ká'a daa bo tul-rì bamba tasiri na. ²³ A

bay ká se tul Tite laa le, ka ba baw sed bi a daa ped zinj m̃ bay tul-rì. A yu buru hawri ká i su ni na ku laa le, i ba led nzaaped nzob mbika lawri ká i mbu tul kị báy zadri bod bod ká ped daa bari daa rin dika bo tul *Krisi. ²⁴ Munu zu le, zadka i tji tul-rì le, ì kie ri mii, ì ko ri ba nzob nun-rì ba tusue, bay haña bo nzob mbika lawri ká i mbu tul kị bod bod ká luo-rì na, i ko ta-tan ndaw mii, ndaka giri buru ká bay tul-rì na ka do ba bay baylu ya.

9

Fe mbú ká bay tul nzob kükuri ká Zuruzalem

¹ A bay ká se tul lari ká bay sókoke nzob mbika lawri ká kudu zad ká Zude na, ba fe ká m̃ ti daa mbede kị ha rì mbáa. ² Tusueke le, m̃ ko law hiiya baarì ndaw, a mí nda giri sùo-i bay tul-rì ká luo nzobri ká kudu zad ká Maseduwan ndaw mii: «Ba kie hoy nzob mbika lawri ká kudu zad ká Akayi na, i mbu lari a í do dī ya bay sókoke yu bari ká kudu zad ká Zude.» Sùo-rì ká nduo kiyaw kiyaw ká tul fe haña ini ku na, daa wara bo bil law ruo nzobri ká sakra bari ku na bamba tasiri. ³ Be ze, m̃ pieke yu-iri se luo-rì, a mí hii bay haña rì m̃gba saw larike na, ka do do munu ká m̃ baa ha nzobri ká kudu zad ká Maseduwan pola na, bay haña ndaka giri bi ká bay tul-rì na ka ba bay baylu ya. ⁴ A ze bo, munu ya rɔɔ, zadka nzob mbika lawri ká kudu zad ká Maseduwan na i se zinj m̃ ká luo-rì, rɔɔ i vaa zinj fe mbú na maa kị ya kob le, a bá saho yu buru bamba tasiri, a taa baarì le, ba fe baa bayke mbáa ro! ⁵ Be ze, m̃ ker mí baa mii, do ndad bamba bay haña m̃ pie yu-iri na se luo-rì pola, bay haña ri leke faa fe mbú na, munu ká ì waa bayke. M̃ hii bay haña rì m̃gba saw fe mbú na do ndaw rɔɔ mi se báy, a bo ha ni ka do ta-tan ba fe haña ini ká uru

* 8:15 8.15 Tji kele 16.18.

saa bil w̄ara lawri k̄i ɓo, nzob ka sɔɔf r̄i sɔɔf ká d̄i ya.

⁶ I k̄er í k̄o! Nzob ká ru fe nd̄ji le, a z̄in p̄arake nd̄ji; a nzob ká ru fe nḡi-nḡji laa le, a z̄in nḡi-nḡji laa. ⁷ Munu zu le, ndad̄ ɓay haɗa nzob haɗa haɗa le, ka haɗa munu ká law-ε h̄ii. Ka'a haɗa ɓáy k̄er ɓay ya nd̄aw, nzob ti sɔɔf ni sɔɔf ya nd̄aw, ɓay ji le, Ngerewuru h̄ii nzob ká mbi fe a haɗa ɓáy suoriya. ⁸ I k̄o, Ngerewuru na ɔo ɓáy h̄urusuo ká ɓay haɗa r̄i fe kereri ɓoɔf ɓoɔf beɔɔk beɔɔk ɓay haɗa ɓo, ì ɔo ɓáy fer̄i riw bele ká ì se síeke ɓanɗuɔ na nd̄aw, r̄oɔ ɓie fer̄i ká wuruk wuruk ká ɓay mbika ɓay ɔáake ped̄ kereri riw bele na nd̄aw, ⁹ munu ká mbede Ngerewuru ɓaa mii:

Nzob ká law-ε taɗ puluk na,
ka haɗa fe p̄y p̄y haɗa nzob
kukuri.
Law kere be na ɔo ɓanɗuɔ
kpaɔara*.

¹⁰ Tusueke le, Ngerewuru ká ɓa nzob haɗa m̄jiri haɗa nzob pay, r̄oɔ fe sum ká ɓay haɗa ni ka h̄ólke s̄u-ε nd̄aw na, a haɗa r̄i m̄jiri fer̄i riw bele ká ì se síeke na, r̄oɔ a ɔaa haɗa fe payke nḡoɗ ɓa pola pola ɓay haɗa ɓo ɓáy faa fe haɗa law kere ɓaar̄i ká puluk na, lereke ka ɔo d̄i ukpak ukpak. ¹¹ I ɔoko ɓáy fer̄i beɔɔk beɔɔk riw bele ɓay haɗa ɓo, ɓáy faa fe haɗa ɓaar̄i na ì k̄ieke law kere ɓaar̄i ká puluk na haɗa nzobri k̄o, a haɗa ruɔ nzobri ká i z̄in fe ɓáy faa buru na, í ɔáake taambol haɗa Ngerewuru.

¹² I k̄o, ped̄ fe mb̄ú ká ì ɔaa na, ɓa fe ká ɓay s̄okoke nzob mbika lawri ká i kaw bil síe ká Zuzalem h̄oy ya, roo le, ka'a ɔaa haɗa nzobri nḡji ɓamba ɔáake taambol haɗa Ngerewuru. ¹³ ɓáy faa ped̄ fe mb̄ú ɓaar̄i na, ì k̄ieke tusue mbika s̄u-ri, haɗa ɓari nzob mbika lawri na i p̄isi Ngerewuru ɓay tul vu mbom ká ì ɔaa ɓo tul Bay Kere *Krisi, a í p̄isi r̄i ɓay tul law-ri ká ɔo puluk ha r̄i l̄ekeke feziɗa ɓaar̄i ha ri, ɓáy

nzob haɗa riw bele. ¹⁴ Roɓay, i k̄ok̄o r̄i ɓa nzob nun-ri, a í ɔaa nzaa ɓay kere ɓamba ɓay tul-ri, ɓay tul bawda law kere ká Ngerewuru ɔaa z̄in r̄i. ¹⁵ Taambol haɗa Ngerewuru ɓay tul bawda fe haɗa ini be ká mba k̄iɗa fal-ε!

10

Nzobri ká i d̄i s̄u-ri ɓa nzob ndáy nzaapedri

¹ Nzob haɗeri ɓaa mii, zadka m̄i ɔo sakra ɓaar̄i na, m̄i se yudufu, a zadka m̄i ɔo zad̄ k̄i r̄oɔ mí pie ɓáy mbede ha r̄i ro le, m̄i ɓaa ɓay nḡoɗ ɓamba ká d̄i ɓáy. Roo le, ɓa ɓi Pol k̄i s̄u-i ze m̄i kod̄ r̄i ɓáy riɗ Zezu *Krisi be ká'a se yudufu na, ² ì ɔaa í s̄uru tigb̄aa-i ɓay haɗa mi ȳiw r̄i ɓáy nam ká m̄i séke luo-ri ɓay k̄ok̄o r̄i na ya. Nzob haɗeri ɔaa ɓay gor h̄oy ɓo tul-i mii, ɓi na m̄i ɔaa ped̄ Ngerembay faa mb̄iw munu ká nzobri ká tusiri key. ³ Tusueke le, buru ɓa nzobri ká tusiri key, roo le, buru ru-ruy munu ká nzobri ká tusiri key ya. ⁴ Fe remri ká buru r̄úke ruy na, uru saa tusiri key ya, roo le, uru saa luo Ngerewuru. Ba fe remri ká h̄urusuo-ri maa ɓay ɓieke h̄urusuo nzob tul nḡani Ngerewururi. Buru ɔaa nzaa kúɔf ɓay baylu nzobri na ḡb̄y, ⁵ buru ɓie h̄urusuo fer̄i riw bele ká i nda giri s̄u-ri í h̄iyenke faa tuuka Ngerewuru nd̄aw, r̄oɔ buru ɓaa bayri ká suo k̄er ɓay nzobri ha ri ɔaa vu mbom ɓo tul Krisi nd̄aw pi. ⁶ Zadka ɔaa vu mbom ɓaar̄i na ɔo ɓáy zad̄e nzed̄em le, buru ɔo d̄i ya ɓay ɔaa ɓay ɓo tul wáɔf bol kusolri riw bele.

⁷ ɓaar̄i na ì k̄o fal fer̄i ká kele h̄oy! Zadka nzob ker ká bil law-ε a k̄i mii, ɓeri ɓa taa Krisi le, ka k̄o ɓáy kere nd̄aw r̄o! Buru na buru ɓa taa Krisi nd̄aw. ⁸ Ze m̄i nda na giri s̄u-i maa fe nd̄ji ɓay tul h̄urusuo ká Ngerembay haɗa m̄i na kara sahoyme se m̄i ya, ɓay ji le, h̄urusooke ku na ɔo ɓay haɗa r̄i nḡoɗke ká bil mbika

* 9:9 9.9 Simri 112.9.

law ba pola pola bo, bay bieke ri bie ya. ⁹ Mi hii bay hanja ri ko mi ba nzob daa mbede bay daake hie bo bil law-ri ya. ¹⁰ Ba tusue ki, nzob haneri tjiri mi i baa mii: «Pol na, zadka'a daa mbede a pieke ha buru le, ka baa bay ngonke ngonke ze do di ha buru, a ze bo, zadka'a vi do sakra buru le, ka ba fe ya ndaw, a bay baa be kara huo den den ndaw pi.» ¹¹ Nzob ka baa bay munu ku na, ka ko bay kere ndaw ro! Feri ka mi baa bayke do bil mbede ha ri ku na, zadka mi se luo-ri le, mi daa feke bay zadε munu ka mi baake ku na!

¹² Ba tusue, bari nzob haneri ka i di suo-ri ba nzob luyeri na, buru ti uru bay daa kpere zin ri ya ndaw, buru ti mgbaka suo buru bay lieke taa bari ya ndaw pi. Bari suo-ri ki hoy ze, i ko suo-ri ba nzob luye, a i mgba suo-ri i lieke suo-ri suo-ri ki hoy. Bari na, i ba koko nzob! ¹³ Buru le, buru ti ndaka giri suo buru ha ni kal tul hurusuo buru munu ka nzob haneri ya. Buru nda giri suo buru ki hoy ka bil ped ka Ngerewuru daa zuo nduo buru. Be ze, ha buru seke kpuru tji luo-ri. ¹⁴ A ze sed ka buru se luo-ri na ku kara, ba wad faa tabelem zad ped buru na ya, bay ji le, buru ki ze buru ba titire nzobri ka buru se luo-ri buru ka-kaa Bay Kere ka se tul Krisi na ha ri. ¹⁵ Munu zu le, buru nda giri suo buru se tul pedri ka nzob kiri daa na ya. Roo le, buru daa law buru te nzokdo buru hii bay hanja mbika law baari na, ka ngon ba pola pola ndaw, ped ka buru daa ka sakra baari na ka se ba pola pola ndaw, a buru wadke tul faa tabelem ka Ngerewuru tuu ha buru na ya. ¹⁶ Be ndaw roo, buru zin faa ka bay vaa ka-kaa Bay Kere ha nzobri ka i kaw tusiriri ka do di di zin ri na, tan ndaka giri suo buru ka tul ped ka nzob kiri daa ka zad ped bari na ya.

¹⁷ I daa do bil mbede Ngerewuru

mii:

«Nzob ka hii bay ndaka giri suo-ε le, ka nda giri bay tul fe ka Ngerembay daa*.»

¹⁸ Tusueke le, nzob ka Ngerewuru ko ni ba nzob kere na, ba be ka di suo-ε ba nzob luye ya, roo le, ba be ka Ngerembay baa nasi bay be bay kere.

11

Pol ba tusue nzob nday nzaaped Krisi

¹ Mi vbi ri bay hanja ri iki law-ri i laa bay mbuo bi ka mi baa ndji key. Kod ngu, i iki law-ri ka tul-i i laa. ² Baari na, mi ko ri ba nzob nun-i, mi daa sere bamba tasiri bay tul-ri; ba daa sere ka uru saa luo Ngerewuru, bay ji le, mi hii bay hanja ri do bay zadε nzedem bay tul *Krisi, munu ba may tikdi ka koro suo-ε, a do bay zadε nzedem bay tul nzob mbana be ki huo-ε. ³ A roo le, mi daa hie bay nzob haneri ka i vi bumra ker bay baari, ha law-ri ka *tan kad kad ka i daa bo tul Krisi ba tusue na, i pon faa mbjw munu ka *Ev ponke suo-ε ha soy ula ni ha ni raw faa Ngerewuru na*. ⁴ Mi daa hie, bay ji le, baari na, zadka nzob hane vi kie ri bay ka se tul Zezu ka do bod bay hay ka buru kie ri na le, i yaa bayke munu mgbum hoy! Robay, zadka nzob hane vi baa bay ka se tul tem ka do bod bay Tem Ngerewuru, mase nzobke vi ka-kaa bay ki ka do bod bay kaa Bay Kere ka buru kaa ha ri na le, i yaa bayke munu mgbum hoy ndaw!

⁵ Fe ka mi ngaa mi ko laa le, bari nzobri ka i di suo-ri ba nzob nday nzaaped luyeri ku na, fe mbjw ka i ko mba mi mba na tiya. ⁶ Ze mi ba na nzob nzaa raa bay ya hoy kara, fe ka mi baa bayke na, mi ko sawke ko! Ba fe ka buru kie ri ta-tan faa bal ngi-ngji bay zadri riw bele.

* **10:17** 10.17 Zerehi 9.23; 1 Ko 1.31. * **11:3** 11.3 Tiika saw fe 3.1-13.

⁷ Zadka mĩ ɔo ka-káa Bay Kere Ngerewuru ha rĩ na, mĩ ɔaa pedke na hoy hoy taŋ yaaŋa fe saa nduo-rĩ. Mĩ ɔaa munu mí ɔiŋke tul-i bay haŋa rĩ víke ba nzoɔ taa Ngerewuru. A waa, fe ká mĩ ɔaa ku na ba fe ɔáa kaaya zu le woo? ⁸ Ped ká mĩ ɔaa na, nzoɔ mbika lawri ká puo k̄iri ze i puo mĩ fe tunduoke ha mĩ ɔáake ped hoy hoy bay tul-rĩ. Mĩ ɔaa ha ri vi ba nzoɔ k̄ukuri bay haŋa mĩ so rĩ. ⁹ Zadka mĩ ɔo luo-rĩ na mĩ se síe feri, roo le, mĩ ba soba nzoɔ mb̄iw ya, bay ʒi le, yu bururi ká i uru ká kuɔu zad ká Maseduwān í vi na, i vi báy feri ká mĩ se síeké. Ká bil feri riw bele na, mĩ m̄gba s̄uo-i ngo-ngon bay ɔoko ba soba baarĩ ya. Ze mĩ ɔáa munu ba pola roɔbay. ¹⁰ Báy faa tusue bay Krisi ká ɔo bil law-i na, mĩ baa ta-taŋ mii: nzoɔ mb̄iw ti haa mĩ faa ndáka giri s̄uo-i bay tul ped káa Bay Kere ká mĩ ɔaa hoy hoy ká kuɔu zad ká Akayi riw bele na ya. ¹¹ Waa, bay ʒike ze mĩ báake munu le? Mase, bay báa mii, mĩ hii bay baarĩ ya na le? Ngerewuru le ko ta-taŋ, mĩ ko rĩ ba nzoɔ nun-i.

¹² Fe ká mĩ ɔaa na, mĩ ɔáa munu ba pola roɔbay, bay haŋa bari ká i baa mii, ped ɔáa búru k̄iri maa k̄i ku na, i ti z̄iŋ mb̄ii bay nd̄ji ká bay ndáke giri s̄uo-ri ya. ¹³ Bari nzoɔkeri ku na, i ba nzoɔ ndáy nzaaped taa tusuekeri ya, í ula nzoɔri í fere s̄uo-ri ba nzoɔ ndáy nzaaped Krisi. ¹⁴ Fe ɔáa bari ku na tuku nzoɔ mb̄iw ya, bay ʒi le, *Satan s̄uo-ε hoy kara fere s̄uo-ε ba led nzaaped ká nulue ba zad taŋa. ¹⁵ Be mini ze, nzoɔ ped ngeretemdayari ká i fere s̄uo-ri ba tusue nzoɔ ped Ngerewuru na kara, tuku nzoɔ mb̄iw mbáa ndaw. ʒroke le, i z̄iŋ fe ká'a máa báy zad fe ɔáa bari na báy.

Pol ko seke feri bod bod bay tul Krisi

¹⁶ Mĩ kay mí baa na roɔbay: ndad bay haŋa nzoɔ mb̄iw kara ka ko mĩ

ba kòko nzoɔ ya. Mase zadka ì ko mĩ ba kòko nzoɔ laa le, ì m̄gba mĩ ba s̄uo-rĩ bay haŋa bo, bi hoy kara, mi nda giri s̄uo-i nd̄ji ndaw. ¹⁷ Ba tusue, bay ká mĩ báa timbede key na, ba bay ká rii law Ngerembay ya, roo le, ká bil fe niri ká mĩ nda giri s̄uo-i ká ɔi key na, mĩ baa bay munu rii fe ká mĩ ba kòko nzoɔ. ¹⁸ Munu ká nzoɔri nḡji bamba nda giri s̄uo-ri bay tul feri ká ba taa tusiri key na, bi kara mĩ ndáka giri s̄uo-i ndaw. ¹⁹ Baarĩ ká ì ɔi s̄uo-rĩ ba nzoɔ nun nzemri na, ì iki law-rĩ ká tul kòko nzoɔri m̄gbum le woo! ²⁰ Bari ká i ɔara rĩ ba koy, mase i su rĩ báy sere, mase i bukru rĩ, mase i ko rĩ nzekru a í nda hala nun-rĩ hoy kara, be nu ku ndaw roo, ì iki law-rĩ ká ɔi báy! ²¹ Buru na le, feri key na hurusuo buru maa bay ɔáa munu ya. Sahoy báake se mĩ bamba!

A le, fe ká nzoɔri nda giri s̄uo-ri ká ɔi ku na, bi hoy kara mĩ maa bay ndáka giri s̄uo-i ká ɔi munu ndaw. Be ni key na, mĩ baa rii fe ká mĩ ʒi kòko nzoɔ laa ro! ²² Waa, i ba *Eborori le? Bi kara mĩ ba Eboro ndaw. Waa, i ba led Izarayelri le? Bi kara mĩ ba led *Izarayel ndaw. Waa, i ba vu bulu *Abaraham le? Bi kara mĩ ba vu bulu Abaraham ndaw. ²³ Waa, i ba nzoɔ ped *Krisi le? (Nda-ndad! Timbede key na, mĩ báa bay rii nzoɔ ká tul-e fe-fere k̄i ro!) Bi na, mĩ mba ri pavbad roɔbay. Mĩ ɔaa ped mba ri a mí ʒaa ká ɔi p̄oɔo p̄oɔo, nzoɔri m̄gba mĩ bo hul sal kal ri ndaw, i ndaka mĩ faa bal nḡji bamba kal ri ndaw, roo mí ɔo bil hud faa bal nḡji-nḡji ndaw pi. ²⁴ Saŋ biri ká i ba Zibri na, i m̄gba mĩ faa bal ba ndebe, a í ndaka mĩ nduo síŋ say p̄are t̄oɔo mb̄iw mb̄iw faa bal ba ndebe. ²⁵ ɔomayri ká Rom i z̄oɔ mĩ báy haŋa faa bal ba say, nzoɔri vbuku mĩ báy tisaw faa bal ba mb̄iw bay ika mĩ, hul tumbii riŋ mĩ faa bal ba say ndaw, roo, mí naa bil maambii nam mb̄iw suŋ mb̄iw ndaw pi. ²⁶ Báy faa varu biri ká

mì se ònguo na, mì tji ká bil huđ ká bil mbiiri ká yaa zad ndaw, mì tji saa nduo dombirimri ndaw, saa nduo saw biri ká i ba Zibri ndaw, ká nduo nzobri ká i ba Zib ya ndaw pi. Mì kò seke fe ká bil ngerepuori ndaw, ká bil law korri ndaw, ká bil maambiiri ndaw, rɔɔ, mí tji saa nduo nzobri ká i dī sùo-ri ba yu-iri ndaw pi. ²⁷ Mì daa sùo-i taa tom mí daa pedri ká ngon bamba tasiri, a mí taa ká dī pɔdɔ pɔdɔ, faa bal ngi-ngji nam mgbá nun-i ya ndaw, kɔn báy kɔn mbii kara í mì ndaw, faa bal ngi-ngji fe sɔm maa law-i ya ndaw, a mí kò seke fe ted, rɔɔ gari kara puo mì ndaw pi. ²⁸ Bie feri ká tòn na mba kijná hoy ro! Roo lɛ, fe ká law-i mgbá dī hã mì na-nam ya nam báy nam na, bay tul nzob mbika lawri riw bele ká mì rɛ sùo-i bay tul-ri. ²⁹ Zadka hurusuo nzob yji fal lɛ, bi hoy kara mì do rii fe ká hurusuo-i yji fal ndaw, a zadka nzob lie bo bil feyaa lɛ, law-i nze mgbuk mgbuk bay tul-e.

³⁰ Ze bo, ba fe ká bay ndáka giri sùo-i lɛ, mì ndáka giri sùo-i bay tul hurusuo-i ká tiya na. ³¹ Ngerewuru ká ba Baa Ngerembay Zezu na, ka kò ndaw, mì kuđ bay ya. Ndad bay pisi ni ònguo kpadara! ³² Zadka mì do Damas kɔb báy na, nzob réke tul puo ká daa ped hã Mbay Aretas na, hã nzob yumri koro faari bay mgbaka mì. ³³ Roo lɛ, yu-iri ká ngerepuoke na daa mì kaw bil buđu, rɔɔ í hã mì tji báy nun kòkò dudu, a í dírake mì báy sal bo fal-ɛ†. Be mini ze, mì tjiike saa nduo-ri ha ri mgbá mì ya ngũy.

12

Ngerewuru hã Pol kò feri ká nulue

¹ Bi na, ze ndáka giri ndad na ya hoy kara, do nun haña mì nda giri sùo-i. Timbede key na mì loko

soro feri ká Ngerembay hã mì kò báy lóm, rɔɔ báy feri ká do zad muni ká'a mgbuda nun-i ká dī hã mì kò na, bo ha rì laa. ² Maa mbiimbam duɔ fale niñ ro, mì kò nzob mbijw munu ká se fal Zezu *Krisi ká Ngerewuru mbi ni hã ni se nulue lew. Ka mbi ni báy kumnun, mase báy lóm kara mì kò mbáa; Ngerewuru huɔ-ɛ hoy ze kò. ³ Ba tusue, mì kò lɛ, nzobke ku na Ngerewuru mbi ni hã ni se zad káw ndadí ká luɔ-ɛ. Roo lɛ, ka hã ni se báy lóm, mase báy kumnun kara mì kò ya; Ngerewuru huɔ-ɛ hoy ze kò. ⁴ Ká zadɛ ku na, Ngerewuru hã nzobke laa bayri ká nzob maa bay ndáy ya, nzob mbijw kara do báy faa ká bay báa bayke ya ndaw. ⁵ Nzobke ku na, mì ndáka giri sùo-i bay tul-e, a bay bi hoy lɛ, mì ti ndáka giri sùo-i ya, mase munu ya lɛ, mì ndáka giri sùo-i bay tul hurusuo-i ká tiya. ⁶ A ze mì hii na bay ndáka giri sùo-i hoy kara, mì ti bá kòkò nzob ya, bay ji lɛ, bi na, bay ká mì báa na ba sùo bay. Ze munu hoy kara, mì ti ndáka giri sùo-i ká dī ya, bay ji lɛ, mì hii bay haña nzobri kò mì ba hje zikiki bay tul feri ká mì ndáke giri sùo-i na ya, roo lɛ, i hje mì bay tul fe daa bi ndaw, báy tusue bayri ká mì baa ndaw pi.

⁷ A feri ká nulue ká mì kò na, Ngerewuru hii bay haña mì sùo-i ká dī ya. Be ze, ka daa sem bo sùo-i*, munu ba nzob nzaaped Satan bay haña ni ka daa nun-i tuo síe, a bo hã mì zinj faa siika sùo-i ya. ⁸ Mì kod Ngerewuru faa bal ba say, bay haña ni ka naa sem ká do sùo-i na ba fal, ⁹ roo lɛ, ka yijnra báy bay hã mì mii: «Law kere bi na maa bay sóko mù, bay ji lɛ, zadka hurusuo-ɔ tiya na ndaw rɔɔ, hurusuo-i tina sùo-ɛ kad kad ká dī báy.» Be ze, mì hii bay ndáka giri sùo-i bay tul hurusuo-i ká tiya na, bay haña hurusuo Krisi

† **11:33** 11.33 Ped 9.24-25. * **12:7** 12.7 Báy nzaa gersk lɛ, ba ngatukru ká do bil naysuo Pol a yoklo ni ònguo. Ruɔ nzob haneri ker í baa mii, ba sem ká do bil naysuo-ɛ, roo lɛ, nzob mbijw kara kò tánke ya.

ka puɔ m̄. ¹⁰ Be mini ze, m̄ ɔaa suoriya bay tul h̄urusuo-i ká tiya, mase t̄iri ká nzobri t̄iri m̄, mase bil huɔ ká m̄ ɔo ɔi, mase nzobri ká i ɔaa nun-i tuɔ síe, mase kóko seke feri ɔoɔ ká t̄i tul-i bay tul Krisi na. Tusueke ɛ, zadka h̄urusuo-i tiya na, be ndaw roɔ, m̄ ziŋ h̄urusuo ba tusue báy.

Pol re s̄o-ε bay tul nzob mbika lawri ká Kɔrɔte

¹¹ M̄ baa bay ri i fe ká m̄ t̄i kòko nzob. Baari ze ì suru m̄ ha m̄ ɔaa munu ku. Tusueke ɛ, ba baari ze ì bá nzob yaŋa tul-i! Ze m̄ ba na fe ya hoy kara, bari ká i ɔi s̄o-ri ba nzob ndáy nzaaped luyeri na, fe mb̄iw ká i ko mba m̄ ká ɔi mba na tiya. ¹² Feri ká kie mii, m̄ ba nzob ndáy nzaaped na, ɔo keke gbay gbay báy ɔol bi ká sakra baari. M̄ suu law-i ká tul ped, mí ɔaa feri ká mba kóko, báy fe sanri ɔoɔ ndaw. ¹³ Waa, fe ji ze ba fe kere ká m̄ ɔaa ha nzob mbika law h̄awri, roɔ mí ɔaa ha ri ya ɛ woo? Fe mb̄iw ká m̄ ko ɛ, m̄ vi ba soba baari ya. Ze ɔo munu zu ɛ, ì nda buma ziŋ m̄ bay tul fe ɔaa bi na ku!

¹⁴ Ì ko, timbeɔe key na, faa bal ba sayke ro m̄ ɔo ɔi ya bay séke luo-ri key, ɛ, m̄ ti bá soba baari mb̄iw ya. Bi na, káw báy kumnun baari ze m̄ nzaa faake ɔo, m̄ se síe lari baari ya. Ká ba tusueke ɛ, ngereri ze i koro lari bay ɔaa fe ha vu bari, ɔo ba ledri ze i koro lari bay ɔaa fe ha ngereri ya. ¹⁵ A bi ɛ, m̄ ɔoko báy suoriya bay faa feri riw bele ká m̄ ɔoke, bay ɔaa s̄o-i taa tom bay tul-ri bay sóke ri. Waa, bay kóko ká m̄ ko ri ba nzob nun-i na ro ze, ì yi i hii bay bi ya ɛ?

¹⁶ Baari na ì ko ndaw, báy ɔol bi ká sakra baari na, m̄ ba soba baari ya. Roo ɛ, nzob haneri ker i baa mii, bi na m̄ mba báy law, ze mí ɔo ula ri ku. ¹⁷ Waa, yu-iri ká m̄ pie ri se luo-ri na, i ya fe saa nduo-ri ɛ?

¹⁸ M̄ kod Tite bay haŋa ni ka se luo-ri, robay m̄ pie yu buru ká ì ko ni ko na se ziŋ ni. A ku na waa, ì baa mii, Tite na ula ri a ya fe saa nduo-ri ɛ? Waa, nzaa nduo ped búru Tite, báy simsed búru k̄i na, maa k̄i ya ɛ?

¹⁹ Ko ya ɛ, ba ɔe hoy ì ker ká bil law-ri mii, buru nzaa faa náa bay ká tul buru hoy. U-uu munu ya. Yu-iri ká m̄ ko ri ba nzob nun-i, ká pol Ngerewuru na, buru baa bayri key na munu ká *Krisi hii, buru baa baykeri riw bele ku na ha ri bay haŋa ri ngonke ká tul mbika law baari. ²⁰ M̄ ɔaa h̄e mí baa mii, ko ya ɛ, zadka m̄ t̄i luo-ri ɛ, m̄ ti ziŋ ri munu ká law-i hii na ya. Zadka ɔo munu zu ɛ, baari hoy kara, ì kóko m̄ báy suoriya ya! M̄ ɔaa h̄e bay roɔi, mase ɔaa sere, mase law faa, mase kóko nun fe, mase t̄iri k̄i, mase rad k̄i, mase siika s̄o, mase ɔaa fe nduo k̄i ká ɔo sakra baari ndaw pi. ²¹ M̄ ɔaa h̄e bay yi bi fal ká m̄ séke luo-ri na, Ngerewuru ka ɔaa sahoi ɔo nun-i bay tul-ri ha m̄ re-rew bay tul ruokeri ká i ri tul feyaa bari banɔo, ká i hii bay pón fal fe ɔaa imri ya ndaw, ɔaa nun pieri ya ndaw, roɔ fe ɔaa goɔ goɔkeri ya ndaw na.

13

Jro bie baka bay Pol báy soko be

¹ Ba faa bal ba sayke ro ze m̄ séke luo-ri vaw. Munu ká i ɔaa ɔo bil mbede Ngerewuru mii, bayri riw bele ká i léke na, i léke ká nun nzob bay nasikeri siɔi mase sayri munu*!

² Zadka m̄ se luo-ri faa bal ba siɔike na, nzobri ká i ɔaa feyaa na m̄ yi ri ká ɔi. A timbeɔe ká m̄ kaw zad k̄i ká mí ɔaa mbede ha ri key hoy kara, nzob fe ɔaa kaayari ká pola, báy nzob h̄awri riw bele ku na, m̄ kay mí baa ha ri na robay: faala k̄i ká m̄ t̄i luo-ri ɛ, m̄ ti vbe-vbem ziŋ nzob mb̄iw ya. ³ Baari na, ì geɔe bay kóko fe ká kie mii, ba *Krisi ze baa bay

* **13:1** 13.1 Ì k̄i K̄iŋa bol kusol ba siɔike 19.15.

ɓáy faa bi na, ì kóko feke na kị! Krisi na ɓa nzoɓ ká ɲaa ɔ́ek ɔ́ek ká bil peɔ ká'a ɔ́aa ká sakra ɓaari na ya, roo ɛ, ka tina huɾusuo-ɛ kaɔ kaɔ ɓa keɛ. ⁴ Ba tusue kị, i ɓer ni ɔ́o tul puu say huɔ ɓay huɾusuo-ɛ ká tiya na, a roo ɛ, ka kaw ɓáy kumnun ɓáy faa huɾusuo Ngerewuru. ɓáy faa zúo zɪŋ ni na, ɓuru hɔy kara huɾusuo ɓuru tiya ndaw, a roo ɛ, ɓáy faa peɔ ká ɓuru ɔ́aa ká sakra ɓaari na, ɓuru kieke ri káw ɓáy kumnun ɓuru ká ɓuru kaw zɪŋ ni ɓáy faa huɾusuo Ngerewuru na.

⁵ I békle ɓil law-ri kị sùo-ri í ko, waa, ì ɔ́aa law-ri ɓo tul Zezu Krisi ɓa tusue kị zu ɛ? I ko ndaw, waa, Zezu Krisi ɔ́o ɓil law-ri ya ɛ woo? Bo munu ya ɛ, ì roko faake ro! ⁶ Roo ɛ, bi na, mi ko Zezu ta-taŋ a mí ker mí ko ɛ, ɓaari na, ì kóko mi ɓa tusue nzoɓ ndáy nzaaped Krisi. ⁷ Buru koɔ Ngerewuru ɓay haŋa ri ɔ́aa fe kaaya mbjw ya. Buru na, ɓuru ɔ́aa mini ɓay kieke sùo ɓuru ɓa tusue nzoɓ peɔ na, munu ya. Ze ì ko huɾusuo ɓuru maa na ya hɔy kara, ɓuru hii ɓay kóko ri ká zaɔ fe ɔ́aa kere, ɓay ji ɛ, ⁸ ɓuru na, ɓuru maa ɓay ɔ́aa fe mbjw ká ɓay túŋke tusue ɓay Ngerewuru na ya, roo ɛ, ɓuru ɔ́aa fe ká ɓay tul tusue ɓay na. ⁹ Zaɔka huɾusuo ɓuru ŋji ya, a ze ɓo, ɓaari ze huɾusuo-ri ɔ́o ɔ́i ŋji-ŋji laa ɛ, ɓa fe suoriya ɓuru ɓamba tasiri. Be ze, ɓuru koɔ Ngerewuru ɓay haŋa ri vi ɓa nzobri ká ì ɔ́o ɓáy zaɔe nzeɔem. ¹⁰ Ze, mi ɔ́o ɔ́i ɔ́i zɪŋ ri hɔy kara, mi ɔ́aa mbede key na mí pieke pola ha ri, ɓay haŋa ɓo, zaɔka mi se luorri ɛ, mi yiw ri ŋo-ŋoŋ ɓáy faa huɾusuo ká Ngerembay ha mi na mbaa. Huɾusuke ku na, ɔ́o ɓay haŋa ri ŋoŋke ká bil mbika law ɓa pola pola ɓo, ɔ́o ɓay ɓieke ri ɓie ya.

¹¹ Yu-iri! Timbeɔe key na ɓay bi o ro. I ɔ́o ɓáy suoriya, í mgba sùo-ri ŋo-ŋoŋ, a í se nun-ri ɓa pola. I ɔ́aa wara ɓo bil law kị, í ha kér ɓay ɓaari maa kị í káwke ɔ́ekeke zɪŋ

kị, ɛ, Ngerewuru nzoɓ law ini ɓáy ɔ́ekeke na a sáɔ zɪŋ ri.

¹² I hii soko lik lik ha kị ɓa lie ɓa lew í mgbáke kị girik girik. Nzoɓ mbika lawri riw bele na i hii soko ha ri. ¹³ Ndaɔ ɓay haŋa law huoke Ngerembay Zezu Krisi, ɓáy law ini Ngerewuru ɓáy huɾusuo Tem Law Pie ká ha náa zúokeri kị na, ka sáɔ zɪŋ ri riw bele!

Galasiri Mbede ká Pol d́aa / ha nzob mbika lawri ká Galasi

Bay ká se tul ferri ká do bil mbede ni key

Mbede key na, Pol d́aa bay bákake nzob mbika lawri ká i mbu tul kị báy zadri bod bod ká kudu zad ká Galasi, bay tul fe d́aa nzob haneri ká i vi saa zad kị a í rii sakra nzob mbika lawri í fere nzobri fe ká do bod báy taa hay ká Pol fere ri na. Nzobkeri ku na, i tun h́urusuo ká'a d́oke ba nzob ndáy nzaaped na í baa mii, nzobri ká i ba Zib ya na Ngerewuru a náa bay ká tul-ri, roo le, zadka i d́aa vu mbom bo tul bol kusol Moyze na ndaw ro! Pol yinra báy bay ba vaa a baa mii, beri vi ba nzob ndáy nzaaped báy faa diw ká Krisi kị sùo-ε d́i beri bayke. Ka baa ndaw mii, Ngerewuru yaa nzob a naa bay ká tul-e báy fe ká Zezu Krisi d́aa bo, báy faa d́aa bol kusol Moyze ya. Krisi na tina nzob mbika lawri saa bil koy bol kusol, a timbede key na, do nun haña nzobri ko fe d́aa kere Tem Law Pie na ká bil simsed bari.

Bay ká do bil mbede ni key na, rii kị báy bay haneri ká Pol d́aa ha nzob mbika lawri ká Rom.

Máa bayri ká do bil-e

Pol baa saw fe ká se tul h́urusuo ká'a d́oke ba nzob ndáy nzaaped: 1-2

Ngerewuru naa bay ká tul nzobri ká i d́aa law-ri bo tul Krisi: 3-4
Tji saa bil koy bol kusol, báy ped d́aa nzob mbika lawri: 5-6

Soko ká Pol hii ha yu-eri

1-3 Baari yu-iri ká i ba nzob mbika lawri ká i mbu tul kị bod bod ká kudu zad ká Galasi na, buru yu-iri riw bele ká i do zin mii key na, buru hii soko ha ri. Mbede key na, bi Pol

ze mi d́aa ha ri. Mi ba nzob ndáy nzaaped taa nzob ya ndaw, nzob roo pie mi ya ndaw, roo le, Zezu *Krisi kị sùo-ε báy Baa naari Ngerewuru ká tina ni saa luo hud, a ha ni kaw báy kumnun ze pie mi. Ndad bay haña law huoke báy d́ekeke Ngerewuru Baa naari báy Ngerembay Zezu Krisi ka sad zin ri. ⁴ Krisi na pon sùo-ε ha hud bay tina naari saa bil koy feyari, bay haña bo fe ndayari ká tusiri key na, i do báy h́urusuo ká tul naari mbaa. Ka d́aa munu, bay ji le, Baa naari Ngerewuru hii bay haña ni ka d́aa. ⁵ Rin dika ba taa Ngerewuru mbiimbam báy mbiimbam banquo! Amem! Ndad bay haña ni ka do munu na kị.

Káa Bay Kere na mbijw hoy

⁶ Yu-iri, Ngerewuru di ri báy faa law kere *Krisi. Roo le, timbede key na law-i kun mbii gbad, bay ji le, i pon ni yak a í fere sùo-ri bay láa káa bay kị ká bod ro. ⁷ Tusuke le, Bay Kere kị ká bod na tiya. Roo le, mi baa mini ha ri, bay ji le, mi ko ku na, nzob haneri fere tul-ri a í nzaa faa bay fere káa Bay Kere Krisi key na do fi mbijw. ⁸ Ze, zadka buru kị, mase led nzaaped ká nulue hoy vi ka-káa Bay Kere key na ha ni do bod báy taa hay ká buru baa ha ri na le, fadi Ngerewuru ka mgba ni. ⁹ Munu ká buru baa ha ri pola ro na, mi kay mi baa timbede key na robay: zadka nzob kị ze vi ka-káa Bay Kere key na ha ni do bod báy taa hay ká i yaa ká luo buru key na le, fadi Ngerewuru ka mgba ni. ¹⁰ Waa, i ker mina ro le? Timbede key na, mi nzaa faa bay d́aa fe ká rii law nzobri, mase fe ká rii law Ngerewuru le? Mi hii bay haña Ngerewuru ze ka ko mi rii law-ε. Waa, mi nzaa faa bay ndad ká nun nzobri zu le? Munu ya! Zadka mi nzaa faa bay ndad ká nun nzobri robay le, mi ti ba nzob ped taa Krisi ya.

Pol vi ba nzob ndáy nzaaped

¹¹ Yu-iri, mi baa ha ri ta-taŋ: kaa Bay Kere ka mi kaa ha ri na, ba ker bay nzoɔ ya. ¹² Mi yaa ka lu nzoɔ ya ndaw, a nzoɔ mbijw mini kara fere mi ya ndaw, roo le, ba Zezu *Krisi ki suo-e ze kie mi ha mi ko. ¹³ Baari na, i laa bay simsed bi ka pola ka mi tonke fal fe daa Zibri ka ba kod Ngerewuru na. Faa ka mi daa suo-i tun ki mi daake nun nzoɔ mbika lawri tuo sie taŋ koko nun sie bari bay bie ri na, i ko ndaw. ¹⁴ Nzoɔri ka i ba baw biri bay saw biri ka i ton fal fe daa Zibri ka ba kod Ngerewuru na, mi nduo kiyaw kiyaw ka di mi mba tul-ri riw bele.

¹⁵ Roo le, pola roo bay haŋa ri mbon mi na, Ngerewuru naa mi do bod, a di mi bay faa law kere be bay haŋa mi vi ba nzoɔ ped be. ¹⁶ Ze nam ka Ngerewuru hii na vi bayji le, ka kie mi Vi-e na, bay haŋa mi ka-kaa Bay Kere be na ha nzoɔri ka i ba Zib ya, ka i ko Ngerewuru ya na ha ri laa. Le, mi se mi vbi nzaa boko ka lu nzoɔ mbijw ya, ¹⁷ a mi se Zuruzalem lu *nzoɔ nday nzaapedri ka i do pola ha mi na ya ndaw, roo le, mi zol ba vaa hoy mi se tusiri Arabi. Fale ku roo, mi yi mi se Damas bay. ¹⁸ Fale ku ka daa mbiimbam say ndaw roo, mi se Zuruzalem bay koko Piyer, a mi daa nam duo fale ndebe hoy zinj ni. ¹⁹ Mi zinj nzoɔ ki mbijw mini ka ba nzoɔ nday nzaaped ka di ya, roo le, ba Zak hu-e ki hoy ka ba yu Ngerembay ze mi zinj ni. ²⁰ Bay ka mi vbie do mbede ha ri key na ba suo bay ki. Ngerewuru ba nzoɔ bay nasi bi, mi kud bay ya. ²¹ Fale ku roo, mi zol mi se tusiri Siri bay Silisi. ²² Bil sewke ku na, nzoɔ mbika lawri ka i mby tul ki bod bod ka kud zad ka Zude na, i ko mi ya robay. ²³ I laa ba soro bay bi hoy mii: «Be ka'a daa nun nzoɔ mbika lawri tuo sie bamba ka pola na, ka do bod ro. A timbede key le, ka ka-kaa Bay Kere taa mbijwke ka'a bie bayke ka

pola na ha nzoɔri daake law-ri bo tul Krisi.» ²⁴ Le, i pisike Ngerewuru bay tul-i.

2

Nzoɔ nday nzaaped hawri zuo zinj Pol

¹ Fale ka daa mbiimbam duo fale nin ndaw roo, mi yi mi se Zuruzalem na ba ki. Be nu ku le, Barnabas se zinj mi, a mi mgba Tite kara se zinj mi mbijw ndaw. ² Mi yi mi se di, bay ji le, Ngerewuru kie mi bay haŋa mi se. Zadka mi ti di na bayji le, mi zinj nzoɔ ndaka faa pol nzoɔri ka di. Le, buru mby ki fi mbijw bod, a mi tina saw bay kaa Bay Kere ka mi kaa ha nzoɔri ka i ba Zib ya na ha ri laa. Mi daa munu bay haŋa ped ka mi daa pola bay taa hay ka timbede key na, ka do ba fe ka gor hoy ya. ³ Tite ka ba baw sed bi, a ba Gerek na hoy kara, bari nzoɔ ndaka faa pol nzoɔri ka di na, i do zinj ni kpan bay haŋa ni ka kun ngori munu ka Zibri na ya. ⁴ Fede do munu, bay ji le, nzoɔri ka i di suo-ri ba nzoɔ mbika lawri vi nduo sakra naari bay bekle naari bay koko waa, faa ji ndaw roo naa tikeri saa bil *bol kusol Zibri, a naa zuori zinj Zezu *Krisi na le. Bari na, i hii bay daa naari ba koy bol kusol Zibri na, ⁵ roo le, buru pon faa ndii mini kara ha ri ya, bay haŋa kaa Bay Kere ka ba tusue bay na, ka do munu bay tul-ri. ⁶ A bari ka nzoɔ mbika lawri ko ri ba nzoɔ ndaka faa pol-ri taa tusuekeri na waa, bay ji ze, i baa le? (Ze, i ba na nzoɔ ndaka faa pol nzoɔ, mase nzoɔ hoykeri hoy kara, daa fe mbijw ya, bay ji le, Ngerewuru ko nzoɔ bay faa fe ka do suo-e ka kele key hoy ya.) Bari ka i ba nzoɔ ndaka faa pol-ri na, i daa bay ki mbijw bo tul bay bi na ya. ⁷ Roo le, bari na i ko ndaw mii, Ngerewuru pon ped kaa Bay Kere na zuo nduo-i bay haŋa mi kaa ha nzoɔri ka i ba Zib ya na faa mbijw munu ka'a pon pedke zuo nduo Piyer ha ni kaa ha

Zibri na. ⁸ Rɔɔbay, ì kɔ, Ngerewuru ká hã hurusuo hã Piyer kãwke ɓa nzoɓ ndáy nzaaped ká sakra Zibri na, ɓa ɓe kɔ ze ka hã mĩ hurusuo hã mĩ kãwke ɓa nzoɓ ndáy nzaaped ká sakra nzoɓri ká i ɓa Zib ya na. ⁹ Zak ɓáy Piyer ndaw, rɔɔ Zaa, ɓari ká nzoɓ mbika lawri kɔ ri ɓa ngerɛ tul-ri na, i kɔ ɓa Ngerewuru ze ɗaa ped key na zuɔ nduo-i. Be nu ku ro, i mɓu nzaa-ri riw bele hã ɓúru Barnabas hã ni kie zuɔ kɔ ɓuru. Ro, ɓuru hii ɓay maa kɔ riw bele, a ɓúru leke ped ká ɓay ɗáa. Buru na, ɓuru vãa ɗáa ped ká sakra nzoɓri ká i ɓa Zib ya, a ɓari laa ɛ, i vãa ɗáa ped ká sakra nzoɓri ká i ɓa Zib na laa. ¹⁰ Fe mɓiw hoy ká i vbi ɓuru na, ɓa haɗa ɓuru kér se tul nzoɓ kúkuri. Ba fe ká mɓa law-i ɓanguɔ ɓay ɗáa.

Pol baa zinj Piyer ká tul fe ɗáa be ká Antiyos

¹¹ Zadka Piyer se Antiyos na, mĩ baa zinj ni ká nun nzoɓ mbika lawri, ɓay ɔi ɛ, fe ɗáa ɓe ɗo ɓáy zadɛ ya. ¹² Tusueke ɛ, pola rɔɔ ɓay haɗa Zib haneri ká i ɗo zinj Zak ká Zuruzalem i vi na, ka sɔ fe mɓiw hoy zinj nzoɓ mbika lawri ká i ɓa Zib ya. Roo ɛ, zadka i vi na ɓáyɔi ɛ, ka naa sùo-ɛ a sɔ fe zinj ri mbãa, ɓay ɔi ɛ, ka ɗaa hɛ Zibri ká ɓay *kúnj ngori mɓa law-ri na. ¹³ Zib hawri ká i ɓa nzoɓ mbika law na kara, i tii saw ɗáa huɔ munu ká Piyer na ndaw. Fe ɗáa kaaya ɓari na kuɔ Barnabas kɔ sùo-ɛ hã ni ɗaa sùo-ɛ nduo ɗi zinj ri ndaw pi. ¹⁴ Zadka mĩ kɔ simsed ɓari ká maa ɓáy tusue ɓay ká ɗo bil káa Bay Kere na ya ɓáyɔi ɛ, mĩ uru mí ɓaa zinj Piyer ká nun ruɔ nzoɓri riw bele mii: «Bo ká mù ɓa saw Zib kɔ, a mú vi ɓa nzoɓ mbika law mú pɔɗ fe saw ɓori na wãa, ɗaa mina ndaw rɔɔ, timbedɛ key ɛ, mù ɔi mú suru tigbaa nzoɓ mbika lawri ká i ɓa Zib ya na, ha ri ɗaa fe ɗáa Zibri ɛ?»

¹⁵ «Náa na, saw náa ɓa Zib kɔ ɓo, náa ɓa nzoɓri ká i ɗi ri ɓa “nzoɓ

feɔari” munu ká nzoɓri ká i ɓa Zib ya na ya. ¹⁶ Ze ɗo munu hoy kara, náa kɔ ta-taɗ ndaw mii, nzoɓ na, Ngerewuru kɔ ni ɗo ɓáy zadɛ nzedɛm ká nun-ɛ ɓay tul fe ká Zezu *Krisi ɗaa kɔ hoy ɓo, ɓáy faa ɗáa vu mbom ɓo tul *bol kusol *Moyze ya. Sawke mini ze, naari Zibri kara, náa ɗári law naari ɓo tul Zezu Krisi ɓay haɗa Ngerewuru ka kɔ naari ɓa nzoɓri ká náa ɗori ɓáy zadɛ nzedɛm ká nun-ɛ ɓay tul fe ká Krisi ɗaa ɓo, ɓáy faa ɗáa vu mbom ɓo tul bol kusol ya. Nzoɓ mɓiw mini ká Ngerewuru kɔ ni ɓa nzoɓ ká ɗo ɓáy zadɛ nzedɛm ká nun-ɛ ɓáy faa ɗáa vu mbom ɓo tul bol kusol na, tiya*.

¹⁷ «Zadka Ngerewuru kɔ naari ɓa nzoɓ ká náa ɗori ɓáy zadɛ nzedɛm ká nun-ɛ ɓay tul fe ká Krisi ɗaa, rɔɔ náa ɗori faa mɓiw munu ká nzoɓri ká náa ɗiri ri ɓa “nzoɓ feɔari” ká i ɓa Zib ya na wãa, ɓa Krisi ze hã náa ɗári feɔa na ku ɛ? Munu ya mɓaɗ! ¹⁸ A roo ɛ, zadka mĩ pɔɗ faa ɗáa law-i te tul ɗáa vu mbom ɓo tul bol kusol Moyze, rɔɔ mí ɔi mí lie ɓo ɗi mí ɗaa ɓa kɔ na rɔɔbay ɛ, ɓe nu ku na, ɓa ɓi kɔ ze, mĩ ɗaa feɔa. ¹⁹ Fal bol kusol ká ɗaa ɓay ɓo tul-i na ku ɓáyɔi ɛ, mĩ mɓaɗra ni mbãa wɔm, ɓay haɗa ɓo, mi káw ɓáy kumnun ɓay tul Ngerewuru. Huɗ Krisi ká tul puu say huɗ na, mĩ zuɔ zinj ni mɓiw hoy ká ɗi. ²⁰ Bi na, mĩ kaw ɓáy kumnun, roo ɛ, mĩ kaw ɓáy tul gaɗ sùo-i ya; ɓa Krisi ze kaw bil law-i. Káw ɓi ká timbedɛ key na, mĩ kaw ɓáy faa ɗáa law-i ɓo tul Vu Ngerewuru, ɓe ká'a hii mĩ a pɔɗ sùo-ɛ hã huɗ ɓáy law hiiya ɓe a súoke bol-i. ²¹ Fe law kere Ngerewuru key na, mĩ hii ɓay tɔɗ ngeren ɓa fal ya. I kɔ, zadka ɗáa vu mbom ɓo tul bol kusol na a máa ɓay haɗa Ngerewuru kɔ nzoɓ ɗo ɓáy zadɛ nzedɛm ká nun-ɛ na ɛ, huɗ Krisi na ɗo ɓa fe ká gɔr hoy!»

* 2:16 2.16 Simri 143.2.

3

Dáa bol kusol, mase mbika law

¹ Úwaa, baarì nzoḅ mbika lawri ká kuḁu zadƒ ká Galasi, mina ze tul-rì fere munu ku le? Nzoḅ ve ze ula rì munu ku le? Hudƒ Zezu *Krisi ká tul puu say hudƒ na, mì baa bayke ta-taṅ ha rì laa ro. ² Mì vbika rì vbiw mbijw hoy bay haṅa rì yinra ha mi laa: Tem Law Pie taa Ngerewuru ká ì yaa na waa, ì yaa báy faa dáa vu mbom bo tul *bol kusol Zibri, mase báy faa láa káa Bay Kere, ká ì dáake law-rì bo dí na le? ³ Waa, daa mina ndaw roo, kér bay puo rì munu ku le? Titire na, ì tii saw mbika sùo-rì ha Ngerewuru báy faa Tem Law Pie, a timbede key le, ì hii bay óro bie báy hurusuo-rì kị hoy ro le? ⁴ Feri ngi-ngi ká tji tul-rì na waa, tji gor hoy le? U-uu, ba fe ká ti doko gor hoy ya. ⁵ Ì ko, zadka Ngerewuru ha rì Tem be, a daa fe sanri ká sakra baarì na waa, ka daa báy faa bol kusol ká ì daa vu mbom bo dí na mase, báy faa káa Bay Kere ká ì yaa bayke, a í dáake law-rì bo dí na le?

⁶ Ì kér se tul *Abaraham na í ko. Mbede Ngerewuru baa bay se tul-e mii: «Abaraham na daa law-ε bo tul Ngerewuru, be ze Ngerewuru kiike fal mbika law be, a kóke ni ba nzoḅ ká do báy zadε nzedem ká nun-ε*.» ⁷ Be ze do nun haṅa rì ko mii, bari ká i daa law-ri bo tul Krisi na ze, i ba vu Abaraham taa tusuekeri. ⁸ Mbede Ngerewuru baa pola mii, Ngerewuru a daa ha nzoḅri ká i ba Zib ya na, i vi ba nzoḅri ká i do báy zadε nzedem ká nun-ε báy faa mbika law bari na. Sawke mini ze, Ngerewuru waa bay kereke na zin Abaraham pola lew mii: «Mì sám fe zuo tul saw nzoḅri riw bele báy faa bo†.» ⁹ Leε, Abaraham na daa law-ε bo tul-e, ze a zinke fe sami na. Be mini ze, bari riw bele ká i daa law-ri bo tul Krisi na, ka sám fe zuo tul-ri

faa mbijw munu ká'a sámke fe zuo tul Abaraham na.

¹⁰ A roo le, bari ká i daa law-ri te tul dáa vu mbom bo tul bol kusol na, bebi Ngerewuru bo tul-ri, bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii: «Nzoḅ haṅa haṅa ká daa vu mbom bo tul bay ká i daa do bil *mbede bol kusol, a daa feri riw bele ká do bil mbedeke na báy zadε banɔɔ ya le, bebi Ngerewuru bo tul-e‡.» ¹¹ Be mini ze, ì ko ta-taṅ ro: nzoḅ mbijw mini ká Ngerewuru ko ni ba nzoḅ ká do báy zadε nzedem ká nun-ε báy faa dáa vu mbom bo tul bol kusol na, tiya, bay ji le, mbede Ngerewuru baa ta-taṅ mii: «Nzoḅ ká do báy zadε nzedem ká nun Ngerewuru báy faa law-ε ká'a daa bo tul-e na, a káw báy kumnunŠ.» ¹² Roo le, daa bol kusol na maa kị báy dáa law bo tul Ngerewuru ya, bay ji le, i daa do bil mbede Ngerewuru ndaw mii: «Nzoḅ ká daa fe ká bol kusol baa báy zadε riw bele na, a káwke báy kumnun báy faa bol kusolke na*.» ¹³ Roo le, timbede key na, Zezu Krisi ví naa bebi bol kusol ká bo tul naari. Zadka i ber ni do tul puu say hudƒ na, bebi Ngerewuru ká do tul naari na, ka mbi sùo-ε a súoke bol naari bay haṅa bebike na ka ti tul naari mbáa, bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii: «Nzoḅ haṅa haṅa ká i ber ni do tul puu say hudƒ na, bebi Ngerewuru bo tul-e†.» ¹⁴ Zezu Krisi na daa munu bay haṅa fe sami ká Ngerewuru waa zin Abaraham na, ka do bay tul nzoḅri ká i ba Zib ya na báy faa be, roo bay haṅa náa yaari Tem ká Ngerewuru waa bay tul nzoḅri ká i daa law-ri bo tul-e na.

Bay ká Ngerewuru waa na, bol kusol ti súo ya

¹⁵ Yu-iri, mì mbika fe mbijw ká tusiri key bay kiekeri fe. Zadka nzoḅri sidi sin tul bay zin kị, a í su mjiri zuo nduo kị na, nzoḅ mbijw

* **3:6** 3.6 Tiika saw fe 15.5-6. † **3:8** 3.8 Tiika saw fe 12.3. ‡ **3:10** 3.10 Kijina bol kusol ba sidike 27.26. § **3:11** 3.11 Abakuk 2.4. * **3:12** 3.12 Soro ped daa Leviri 18.5. † **3:13** 3.13 Kijina bol kusol ba sidike 21.23.

maa bay bumra bayke ya ndaw, a maa d'aa ki zuo di ya ndaw pi. ¹⁶ Ze feke do faa mbijw munu bay bay ka Ngerewuru waa zinj *Abaraham bay vu bul-e. Mbede Ngerewuru faa bay key na bay tul vu bul-eri riw bele ya, roo le, bayke do ta-tan, a kie se tul vu bul-e mbijw ki hoy ka ba Krisi. ¹⁷ I ko, bay ka mi hii bay baa ze do key: Ngerewuru na sin tul bay zinj Abaraham, a waa bay kaw tul bayke na. Fale ku na daa mbiimbam isof nin bay sin say ndaw roo, Ngerewuru ha *bol kusol na do bay. Roo le, bay ka'a sin pola zinj Abaraham na, bol kusol na maa bay bumra bayke ya, a maa d'aa ki zuo di ya ndaw pi. ¹⁸ A zadka Ngerewuru ha nzobri fe kere ka'a waa bay faa daa vu mbom bo tul bol kusol le, bayke kie mii, ka ha fe bay bay ka'a waa na mbaa. Roo le, bay faa waa bay ze Ngerewuru kieke law kere be ha Abaraham.

¹⁹ Waa, bay ji ndaw roo Ngerewuru ha bol kusol ha Zibri le? Ka ha bol kusol ki nde di bay ha ha bo, naa kokeri fe daa naari ka ndaya ka rii nun-e ya na. Bol kusolke ku na a daa ped duo duo maa bay nam ka vu bulu Abaraham ka ba *Krisi na a vike. Ba be na ze, Ngerewuru waa bay bay tul-e. A ze bol kusol na Ngerewuru ha led nzaapedri ka nulue bay ha ri nday bayke ha *Moyze ka ba nzob doko sikda nzobri bay Ngerewuru. ²⁰ Nzob doko sikda nzobri na, do bay tul kufu nzobri ka sidu. A roo le, zadka Ngerewuru waa bay zinj Abaraham na, ka daa feke hu-e ki hoy.

Bol kusol korɔ naari kpuru maa bay nam mbika law

²¹ Waa, *bol kusol bay waa bay ka Ngerewuru ha na tun ki tun le? U-uu munu ya mban! Zadka faa do di bay ha ha nzobri kaw bay kumnun bay faa daa vu mbom bo

tul bol kusol le, nzob a maa bay daa bol kusol ndaw roo ha Ngerewuru koke ni ba nzob ka do bay zadε ka nun-ε. ²² Roo le, i daa do bil mbede Ngerewuru ta-tan mii, nzobri riw bele na, feyaa mgba ri kek, bay ha ha bo fe ka Ngerewuru waa na, ka ha ri bay law-ri ka i daa bo tul Zezu Krisi.

²³ Pola roo bay ha ha faa bay mbika law ka ti na, bol kusol mgba naari kek ba koy, a giyanke bay mbika law ka Ngerewuru kie naari na ti kele. ²⁴ Be mini ze, bol kusol na korɔ naari kpuru ha *Krisi vike, bay ha ha bo Ngerewuru ka ko naari ba nzobri ka i do bay zadε nzedem ka nun-ε bay faa mbika law. ²⁵ Roo le, munu ka bay mbika law ti key na, bol kusol na ba gan tul naari mbaa. ²⁶ Timbede key na, bay faa mbika law ze, i zuo zinj Zezu Krisi, a i ba vu Ngerewuru riw bele. ²⁷ Baari riw bele na i daa tul-ri nduo mbii bay zuo zinj Zezu Krisi, ha be Krisi ki su-e na ya bil law-ri kpol kpol riw bele. ²⁸ Munu zu le, wal sakra saw ki ti mbaa. Zib mase Zib ya kara tiya ndaw, koy bay nzob hoyke kara tiya ndaw, wara nzob bay may nzob kara tiya ndaw pi. Baari riw bele na, i zuo zinj Zezu Krisi, a i vi ba nzob ka mbijw hoy. ²⁹ Be ze, zadka i ba taa Krisi le, i ba vu bulu *Abaraham a i zinj feri riw bele ka Ngerewuru waa bay tul-e na ndaw.

4

¹ I laa bay kiri ka mgba law-i bay baa ha ri na. Led ka'a kaw tul fe pile bi-e na, ze fe bi-eri riw bele do bay tul-e hoy kara, zadka'a ba led kob ro bay na, ka daa su-e do munu ba led kaw, ² a daa vu mbom bo tul nzobri ka i ba gan tul-e a i korom ba tul-e bay tul ped beri na, kpuru maa bay nam ka bi-e tuu na. ³ Naari hoy kara, naa dori faa mbijw munu ndaw. Zadka naa bari led kob

rɔɔbay na, náa ɔfori bil koy fe ɔ́aa bulu naari ɔ́anguo, ha ri ɔ́o ɔ́a gan tul naari. ⁴ Roo ɛ, zadka nam ká Ngerewuru tuu na vi ɛ, ka pie Vi-e ha máy nzoɔ mbon ni. ɛɛ, Vi-eke ku na ɔ́aa vu mbom ɔ́o tul bol kusol Zibri na, ⁵ bay haɔa ɔ́o, ɔ́ari ká i ɔ́o bil koy bol kusol na, ka tinake ri ɔ́o, ha náa víkeri ɔ́a vu Ngerewuru. ⁶ Bay kɛ ri ha ri ko mii, i ɔ́a vi-e taa tusuekeri na, Ngerewuru pie Tem Vi-e ɔ́o bil law naari. Temke na ha náa ɔ́aari bay mii: «Aba, Baa.» ⁷ Be ze, timbede key na, mù ɔ́a koy mbáa, roo ɛ, mù ɔ́a vu Ngerewuru. Munu ká mù ɔ́a vi-e na, ka'a haɔa mù fe kereri riw bele ká'a korɔ ɔ́o bay tul vi-eri na ndaw.

Law Pol na-nam ya bay tul nzoɔ mbika lawri

⁸ Pola lew ká i ko Ngerewuru ya na, i ɔ́a koy *fe poy wuru taa ɔ́o ɔ́o ɔ́o ɔ́o. ⁹ Roo ɛ, timbede key na, i tuu Ngerewuru, (mì hii ɔ́aa mii: ɔ́a Ngerewuru ze tuu ri timbede key.) Waa, ɔ́aa mina ndaw roo, i yi i se bil fe taa ɔ́o ɔ́o ɔ́o ká hurusori tiya ɔ́ek ɔ́ek na rɔɔbay ɛ? Daa mina ndaw roo, i hii yi bay ɔ́aa koy ɔ́ari na ɔ́a ki rɔɔbay ɛ? ¹⁰ Baari na, i ɔ́aa law-ri ɔ́o tul nam haneri ndaw, few ɔ́aa suoriya haneri ndaw, bil lew haneri ndaw, roo mbiimbam haneri ndaw pi. ¹¹ Bi na, law-i na-nam ya bay tul-ri. Pedri riw bele ká mì ɔ́aa ká sakra ɔ́aari o na waa, ɔ́o ɔ́a fe ká ɔ́or hoy ɛ?

¹² Yu-iri, bi na mì naa sùo-i ká bil *bol kusol Zibri a mí ɔ́o munu ká ɔ́aari. Ze, mì kod ri timbede key bay haɔa ri ɔ́aa faa mbijw munu ká bi. Baari na, zadka mì se luor-ri na, i ɔ́aa fe kaaya mbijw zinj mì ya. ¹³ Fe ká ɔ́aa ha mì káake káa Bay Kere ká luor-ri titire ɔ́ekre na, i ko ndaw; ɔ́a sùo-i ze se mì. ¹⁴ Sùo-i ká se mì na, ɔ́aa ha ri ko seke fe ɔ́amba. Be nu ku hoy kara, i im mì ya, a i tuj mì ngeren ya ndaw, roo ɛ, i mgba mì ɔ́a sùo-ri munu ɔ́a led

nzaaped Ngerewuru, mase munu ká Zezu *Krisi ki sùo-ε. ¹⁵ Waa, suoriya ɔ́aari na ɔ́o ha rɔɔbay ɛ? Mì ɔ́aa ha ri: ɔ́a fe ká faa ɔ́o ɔ́i zu ɛ, i náa para nun-ri bay haɔa mì. ¹⁶ Waa, timbede key na, mì yi mì vi ɔ́a nzoɔ tul ngani ɔ́aari ro bay tul sùo bay ká mì ɔ́aa ha ri na ɛ?

¹⁷ Nzobri ká i fere káa Bay Kere na, keri bay ɔ́ari ndaya ká tul ri. I hii bay kúo ri saa luor-i key na bay ɔ́aa ri zuo fal-ri. ¹⁸ Ba tusue ki, ɔ́o ndad ɔ́amba bay haɔa ri nduo kiyaw kiyaw ká tul fe kere. Ze, mì ɔ́o sakra ɔ́aari, mase mì ti ya hoy kara, ndad bay ɔ́aa munu ɔ́anguo kpadara. ¹⁹ Baari yu-iri ká mì ko ri ɔ́a nzoɔ nun-i na, mì ɔ́o bil kóko seke fe ngi ɔ́amba tasiri bay tul-ri na rɔɔbay. Kóko seke feke ku na, ɔ́o munu ɔ́a nduo ká se máy nzoɔ bay haɔa ni mbon. A ɔ́oko munu kpuru maa báy nam ká Krisi yaa zad ká bil law-ri kpol kpol. ²⁰ Tem sùo-i tji kerej kerej. Mì hii bay ɔ́oko zinj ri mbijw hoy, bay kóko faa ká bay báake bay ha ri, bay ji ɛ, mì ker bay ngi ɔ́amba se tul-ri.

Bay ká se tul sáka kuni ká kire sidí

²¹ Baari ká i hii ɔ́oko bil *bol kusol ɔ́anguo na, i ɔ́aa ha mì laa: bay ká bol kusol ɔ́aa na waa, i laa ya ɛ? ²² I ɔ́aa ɔ́o bil mbede Ngerewuru mii, *Abaraham ɔ́o báy ledri ɔ́a sidí. Led mbijwke na, ka mbon zinj Agar ká ɔ́a máy fal, a ɔ́a koy*. A led ndeke ɔ́i sidíke laa ɛ, ka mbon zinj Saara ká ɔ́a máy pol be na. ²³ Be ká mi-ε ɔ́a máy fal a ɔ́a koy na, ka mbon led faa mbijw munu ká máyri mbonke ledri riw bele ɔ́anguo. Roo ɛ, máy pol na, mbon munu ká be na ya. Ka mbon báy faa bay ká Ngerewuru waa zinj Abaraham†. ²⁴ Soro fe ká kal key na, kɛ naari fe. Máyri ká sidí key na, kɛ *sáka kuni ká kire sidí. Mbijwke ɔ́a Agar ká ɔ́a koy, a kɛ kuni ká Ngerewuru saa ká

* 4:22 4.22 Tiika saw fe 16.1-16. † 4:23 4.23 Saara ká ɔ́a máa suo.

tul kuo Sinay, zad ká'a ha nzobri bol kusol ká dí. Ledri ká'a mbon na i ba koyri. ²⁵ Agar ká do munu ba tul kuo Sinay ká tusiri Arabi na, ka do munu ba ngerewuru ká Zuruzalem ká timbede ká ba koy báy nzobri riw bele ká i do dí. ²⁶ Roo le, Zuruzalem ká nulue na do báy tul-e. Be na ze, ka ba máa naari, ²⁷ bay ji le, i daa do bil mbede Ngerewuru mii:

«Bo ká mù ba máa suo ká mù mbon ya na,
mu záy sùo-ɔ!
Bo ká nduo se mù ba mbjw ya báy na,
mu daa fe belen belen ba siya báy suoriya,
bay ji le, máy ká wara pon ni na,
a doko báy ledri ngji mba máy ká wara hii ni.»

²⁸ Yu-iri, baari na i do ba ledri ká i mbon ri báy faa bay ká Ngerewuru waa, munu ká i mbonke Izak. ²⁹ Sewke ká i mbonke ledri ká sidi key na, led ká i mbon ni munu ká led hawri riw bele na, ka daa nun nzoɔ hay ká i mbon ni báy faa hurusuo Tem Ngerewuru na tuo síe bamba. Ze, timbede key hoy kara do faa mbjw munu ndaw. ³⁰ A waa, mbede Ngerewuru baa mina le? Mbedeke baa mii: «Mu nii máy ká ba koy na báy vi-e, bay ji le, vu máy koy na ti zinj fe pile bi-ε zinj vu máy pol yaŕ.» ³¹ Yu-iri, munu zu le, naari na, náa bári vu máy koy ya, roo le, náa bári vu máy pol.

5

I daa sùo-rì ba koy bay tul bol kusol na mbáa

¹ *Krisi na tina naari saa bil koy bay haña náa káwri báy tul naari ba tusue! Munu zu le, i mgba sùo-rì ngo-ngon bay káw báy tul-rì, a i nze báy sùo-rì bay yíi í vi ba koyri na mbáa. ² Bi Pol na, mĩ baa ha ri ta-taŕ: zadka i kun ngori bay haña Ngerewuru ka ko ri ba nzobri ká i

do báy zadε nzedem ká nun-ε le, fe ká Krisi daa na do ba fe ká gor hoy ká nun-rì. ³ Mĩ baka ri ba kị faa bal ba mbjw na robay: nzoɔ ha ha ká ha ri kun ni ngori na, do nun haña ni daa vu mbom bo tul *bol kusol na báy nzi-ε ngid bele. ⁴ Baari ká i nzaa faa bay haña Ngerewuru ka ko ri ba nzobri ká i do báy zadε nzedem ká nun-ε báy faa daa vu mbom bo tul bol kusol na, zadka i daa munu le, i naa sùo-rì ká luo Krisi, a i naa sùo-rì ká bil law kere Ngerewuru na ndaw. ⁵ Roo le, naari na, náa hiiri bay haña Ngerewuru ka ha náa dori báy zadε nzedem ká nun-ε. Ba fe ká náa daari law naari te dí nzokdo, a náa giyanri feke na kekeke báy hurusuo Tem Law Pie ká daa ped ká bil law naari báy faa mbika law na. ⁶ Zadka náa zuori zinj Zezu Krisi na, *kún ngori, mase kún ngori ya hoy kara, be ze ba fe ya, roo le, fe ká ndad bamba na ba mbika law ká daa fe báy faa law ini.

⁷ Pola na, i daa fe ndad bamba. A waa, timbede key na, nzoɔ ve ze daa puu bo pol-rì ha ri daa vu mbom bo tul tusue bay na mbáa le? ⁸ I ko, bay ká i baa í sũruke tigbaari bay mbáke tul-rì na, uru saa luo Ngerewuru ká dí ri na ya. ⁹ Sim bay baa nzobri baa mii: «Tumbom ndji hoy tuo bo mbii le, mbii fu riw bele*.» ¹⁰ Bi na, mĩ ko le, baari ká i zuo zinj Zezu Krisi na, i ti yíi í ker bay kị bod ya. Mĩ ko ndaw, nzoɔ ká do fére tul-rì na, ze ka ba na nzoɔ ji ji hoy kara, Ngerewuru a daa bay bo tul-e ha ni ko seke fe.

¹¹ Yu-iri, zadka ba bi ze mĩ ka-káa kún ngori banuo mí baa mii, ba fe kere na waa, bay ji ndaw roo, i daa nun-i tuo síe mini key báy le? Zadka mĩ daa munu le, káa Bay Kere ká mĩ kaa se tul Krisi ká i ber ni do tul puu say hud na, ti bá ngud puu téke bal nzoɔ mbjw ya. ¹² Nzoɔ nuri ká i yoklo kér bay baari ku na, mĩ hii

‡ 4:27 4.27 Ezay 54.1. § 4:30 4.30 Tiika saw fe 21.10. * 5:9 5.9 Nzaa gerek ba levure.

bay haɲa ri se báy ped' d'áa bari na ba pola pola bo, í lo gum ri mgbum!

¹³ A baari yu-iri laa le, bay ká se tul bol kusol na, Ngerewuru di ri bay haɲa ri kaw báy tul-ri. Roo le, i ha káw báy tul-ri na, ka vi ba faa ká bay d'áake fe ká kon naysuo hii ya. I ha law ini ze ka do bil law-ri i d'áake ped' ha k'i ba lie ba lew, ¹⁴ bay i le, bol kusolri riw bele na mbu tul-e mbiw hoy mii: «Mu hii ku-o munu ká sù-o bo k'i.» ¹⁵ I nze báy sù-o-ri ndaw ro! Zadka i hii k'i ya, roo i zoro k'i báy bay had' had' le, i bie k'i kad' kad' bele.

I ha Tem Law Pie ka nda faa pol-ri

¹⁶ Munu zu le, bay ká mi báa ha ri na ze do key: i ha Tem Law Pie ze ka nda faa pol-ri. Zadka i daa munu le, i ti d'áa fe ká kon naysuo hii na mbaa. ¹⁷ Tusueke le, fe ká kon naysuo hii na, tun fe ká Tem Law Pie hii na ngeren ba fal. A fe ká Tem Law Pie hii na laa le, tun fe ká naysuo hii na ngeren ba fal na ndaw. Bari sidi bele na i tun k'i tun ngeren ha ri zin faa d'áa fe kereri ká i hii bay d'áa na ya. ¹⁸ Roo le, zadka Tem Law Pie nda faa pol-ri le, *bol kusol na do báy hurusuo ká tul-ri mbaa. ¹⁹ Feri ká nzobri hii bay d'áa báy kon naysuo-ri na do ta-tan: d'áa nun pie ndaw, d'áa fe im ndaw, seke simsed' taa goɓ goɓkeri ndaw, ²⁰ puo wururi ndaw, d'áa fe d'áa mgbiri ndaw, fuy kiri ndaw, roo d'áa rod'i zin k'i ndaw pi. Nzobkeri ku na, i daa sere zin k'i ndaw, i ba nzob law faa ndaw, i ba nzob kóko nun fe ndaw, a i bie k'i kad' kad' i te bil k'i tan zúo k'i ndaw pi. ²¹ I ba nzob d'áa kon fe ndaw, nzob d'áa sù-o-ri ba koy him ndaw, nzob fe sum luyeri ndaw, roo i daa fe kiri boɓ boɓ ká ri i fe niri key na ndaw pi. Mi baka ri timbede key munu ká mi baka ri ká pola na báy. Bari ká i do bil fe niri key banquo na, i ti doko sakra nzobri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na ya. ²² Roo le, zadka Tem Law Pie

ze nda faa pol-ri le, feru ká'a hii bay haɲa nzobri daa na ze do key: kóko nzob ba nzob nun ndaw, d'áa suoriya ndaw, káw dekeke ndaw, iki law ká tul nzobri ndaw, d'áa kere ndaw, mgbaka ini ndaw, roo doko tul bay ndaw pi. ²³ Ka'a ba nzob law huoke lom ndaw, a ba nzob kóko faa mgbaka sù-o-ε ndaw pi. Bol kusol tun fe niri key na ngeren ya! ²⁴ Bari ká i ba taa Zezu *Krisi na, i pon d'áa kon fe naysuo na riw bele munu ri i fe ká i ber ni do tul puu say hud. ²⁵ Munu ká Tem Law Pie ze ha ná kawkeri báy kumnun na, ndad' bay haɲa ni ka nda faa pol naari, a kic naari simsed' kere. ²⁶ I vi ba nzob siika sù-o-ri ya, i ngakla k'i a i daa sere zin k'i ya ndaw.

6

I daa kere zin nzobri riw bele

¹ Yu-iri, zadka i ko nzob do d'áa kaaya le, baari ká Tem taa Ngerewuru nda faa pol-ri na, i se i va yinra ni vi do faa kere báy kusol bay kere ká hu lom ze ka zin ni. Roo le, mu nze báy sù-o-ε ndaw ro, ká bay lie bo bil fe kaayake na. ² I so k'i ká bil k'er bayri ba lie ba lew. Zadka i daa munu le, be ndaw roo i d'áake vu mbom bo tul *bol kusol *Krisi na báy. ³ Zadka nzob ker a baa mii, beri ba nzob tusue le, ka ba nzob tusue ya a ula sù-o-ε sù-o-ε k'i. ⁴ Ndad' bay haɲa nzob ha ha le, ka bekle fe d'áa be na a ko. Zadka ped' d'áa beri na do báy kere le, ka'a d'áa suoriya bay tul ped' be ká'a daa na bo, ka ti mgbaka sù-o-ε a lieke nzob hawri ká'a mba ri na ya. ⁵ Ba tusue k'i: nzob ha ha le, ka so-soba ká maa tul-e be k'i sù-o-ε. ⁶ Nzob ká i fere ni Bay Kere na, do nun haɲa ni be hoy kara, ka yi a wál fe kere beri ká'a d'oke na, a ha nzob ká fere ni fe na.

⁷ I ula sù-o-ri ya! Ngerewuru na nzob sie ni ya: fe ká nzob ru na a zin lereke k'i. ⁸ Zadka nzob ru

fe ká rii kɔn naysuo ká ɔo bil law-ε ɛ, a zín fe tunduoke ká ɓa huɔ na. Roo ɛ, zadka nzob ru fe ká rii law Tem Law Pie laa ɛ, Tem Law Pie na a haɗa ni fe tunduoke ká ɓa káw ɓáy kumnun ká ɔo ɓaɗɗuɔ na. ⁹ Ndad ɓay haɗa náa ɔári fe kere ɓaɗɗuɔ taɗ haɗa law naari ka ɓaa. Zadka náa ɔári munu ɓaɗɗuɔ, ɔo namke vi ɛ, náa zínri fe tunduoke na. ¹⁰ Munu zu ɛ, zadka náa zínri faa ɛ, náa ɔári kere zín nzobri riw bele, kakalke ɛ, zín yu naari ká i ɓa nzob mbika lawri.

Ɔro ɓie ɓay

¹¹ I kɔ, timbeɔɔ key na, ɓi kɔ sùo-i ze, mɔ ɔaa ɔro ɓie mbeɔɔ key na ɓáy nduo-i ɓa ɗoɔbke gbodoro gbodoro ha ri. ¹² Mɔ ɓaa ha ri: ɓari ká i hii ɓay mgbaka ri ɓáy hurusuo ha ri kuɗ ɗori na, i ɓa nzobri ká i hii ɓay kíe sùo-ri ká nun nzobri ká keɛ. Tusueke ɛ, i ɔaa munu ɓay haɗa nzobri ɔaa nun-ri tuɔ síe ɓay tul *Krisi ká i ɓer ni ɔo tul puu say huɔ na ya. ¹³ Bari kɔ sùo-ri ká i ɓa nzob *kún ɗori na kara, i ɔaa vu mbom ɓo tul *bol kusol na ɓáy zadɛ riw bele ya. Roo ɛ, i hii ɓay geɔe ri ɓay haɗa ri kuɗ ɗori na, ɓay haɗa ɓo i maa ndáke giri sùo-ri ɓay tul bol kol nuɔkeri ká zuɔ sùo-ri na. ¹⁴ A ɓi laa ɛ, mɔ nda giri sùo-i ɓay tul fe mbɔw hoy ká ɓa Krisi, Ngerembay naari ká i ɓer ni ɔo tul puu say huɔ na. Munu ká Krisi hu ká tul puu say huɔ ɓay tul-i na, feri ká tukeɛ key na, mɔ kɔ ɓa fe ká ɔo ɗor hoy, a mí ha kɛr ɓay ɓiri se ɔi mbáa. ¹⁵ Kún ɗori mase kún ɗori ya hoy kara, ɓe ze ɓa fe ya, roo ɛ, fe ká ndad ɓamba na, ɓay haɗa náa víri ɓa nzob fie ɓáy faa hurusuo Tem Law Pie. ¹⁶ A ɓari riw bele ká i se faa kere ni key na laa ɛ, ndad ɓay haɗa ɔekekɛ ɓáy law kere Ngerewuru ka sáɔ zín ri, ɔo a sáɔ zín nzobri riw bele ká i ɓa taa ɓe na.

¹⁷ Tii sawke saa ɓil nam ká vuri key na, mɔ hii ɓay haɗa nzob ka yoklo kɛr ɓay ɓi mbáa, ɓay ɓi ɛ, bol

kol nuɔri ká zuɔ sùo-i key na, kie mii, mɔ ɓa taa Zezu. ¹⁸ Yu-iri, ndad ɓay haɗa law huoke Ngerembay naari Zezu Krisi ka sáɔ zín ri riw bele. Amem! Ndad ɓay haɗa ni ka ɔo munu na kɔ.

Efezri Mbede ká Pol daa ha nzoɔ mbika lawri ká Efez

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na nzoɔri ker í baa mii, ba mbede ká i daa se sakra nzoɔ mbika lawri ká i mby tul kɪ báy zadri bod bod ká tusiri Azi Miner, ká ngerɛpuo Efez do di na. Ká bil mbede key na, Pol daa ha ri ko fe ká Ngerewuru mbi nzi-ε ká di piɛdke lew hoy bay daa. Ka'a mby feri riw bele ká nulue ndaw, tusiri key ndaw zuo pol mbay ká mbɔw hoy ká ba Krisi.

Mby tul kɪ nzoɔ Krisiri riw bele na, Zibri báy nzoɔri ká i ba Zib ya na, i zuo zɪn kɪ mbɔw hoy ba sùo ká mbɔw, ká Krisi ba tul. Zúo kɪke ku na do munu, bay ɟi le, Ngerewuru nan nzoɔri zuo bod ba taa be, a nda buma zɪn ri bay tul fe ká Krisi daa, a ha ri pam báy faa law kere be. Ka ha Tem Law Pie ha nzoɔ taa beri. Ba be Tem Law Pieke na ku ze ka daa ha ri zuo zɪn kɪ. Be ze, zadka nzoɔ mbika law ha ha daa ped be ped be na le, nzoɔ mbika lawri ká i mby tul kɪ na, i zɪn hɔrusuo a í ngɔɔ ká bil mbika law bari na ba pola pola. Mbede key na, baa bay roɔbay se tul fe ká nzoɔ mbika lawri daa bay kɪke zúo kɪke na ha ni ka do ba fe tusue: mgbaka ini ndaw, daa vu mbom bo tul kɪ ndaw, roɔ haɔa taambol ha Ngerewuru ndaw pi.

Máa bayri ká do bil-e

Pam ká báy faa Krisi: 1-2

Zúo kɪ nzoɔ mbika lawri: 3.1-4.16

Simsed nzoɔri ká i zuo zɪn Krisi:
4.17-6.24

Soko ká Pol hii ha nzoɔ mbika lawri

¹ Bi Pol ká Ngerewuru ha mi ba nzoɔ ndáy nzaaped Zezu *Krisi báy law hiiya be na, mi daa mbede key na ha ri baari nzoɔ taa Ngerewururi ká i kaw Efez*, ká i daa law-ri bo tul Zezu Krisi. ² Ndad bay haɔa law huoke báy dekeke Baa naari Ngerewuru, báy Ngerembay Zezu Krisi ka sad zɪn ri.

Fe kere ká Ngerewuru ha naari báy faa zúo zɪn Zezu Krisi

³ Náa písiri Ngerewuru, Baa Ngerembay naari Zezu *Krisi, be ká'a ha naari fe sami báy riɔ-ε riɔ-ε riw bele ká nulue báy faa zúo zɪn Krisi! ⁴ I ko, pola roɔ bay haɔa Ngerewuru daa tusiri na, ka naa naari zuo bod ba taa be báy faa Krisi, bay haɔa bo náa tɔnri kad kad ká pol-e taɔ bay ká tul naari.

Báy faa law ini be na, ⁵ ka mbi nzi-ε pola lew hoy bay haɔa náa bári vi-eri báy faa Zezu Krisi. Ka daa munu, bay ɟi le, feke ku na ri law-ε. ⁶ Munu zu le, riɔ dika ba taa Ngerewuru bay tul bawda law kere be ká'a ha naari báy bil law-ε puluk, bay ɟi le, náa zuori zɪn Vi-ε ká'a ko ni ba nzoɔ nun-ε na. ⁷ Báy faa sim be ká uo ká tul puu say huɔ na, Ngerewuru tinake naari saa bil hɔrusuo feyaa ká mgbá naari ba koy, a nda bumake zɪn naari. Be ze, ka kɪ naari bawda law kere be ká mba kɪɔa fal-ε wuruk wuruk na, ⁸ a háke naari nun nzemri báy gosi fe kóko riw bele. ⁹ Ka ha náa kóri fe ká do zad muni ká'a mbi nzi-ε ká di piɛd lew hoy báy law hiiya be bay daa báy faa Krisi na. ¹⁰ Feke ku na, orɔ bie nam na le, feri riw bele ká nulue ndaw, tusiri key ndaw na, ká'a mby zuo tul kɪ mbɔw hoy ká pol mbay ká mbɔw hoy ká ba Krisi.

¹¹ Báy faa zúo zɪn Krisi na, buru Zibri na buru zɪn fe kereri ká Ngerewuru waa bay tul nzoɔ beri, bay ɟi le, ka naa buru pola lew hoy báy faa ká'a leke. Fekeri riw bele

* 1:1 1.1 Ká bil táw mbede haneri ká piɛdke lew na, i daa «ká i kaw Efez» na do di ya.

ku na, ka daa maa bay fe ka'a hii a mbi nzi-ε ka di bay daa suo-ε. ¹² Munu zu ε, buru Zibri ka buru ba titire nzobri ka buru daa law buru nzokdo te tul Krisi na, buru daa rin dika bo tul Ngerewuru ka ba bawda nzob luye!

¹³ A baari ka i ba Zib ya na hoy kara, zadka i laa tusue bay ka ba Bay Kere ka ha ri zinke pam na, i daake law-ri bo tul Krisi. Be ze, Ngerewuru teke surum zuo suo-ri ba taa be, a hake ri Tem Law Pie ka'a waa bayke pola na†. ¹⁴ Temke ku na, ba fe ka Ngerewuru ha a kieke mii, fe kereri riw bele ka'a waa bay tul nzob beri na, naa zinri ngid bele bay nam ka'a tinake naari wum saa bil hurusuo feyaa ka mba naari ba koy na. Rin dika ka ba taa be!

Nzaa bay kere Pol

¹⁵ Be mini ze, uru saa nam ka mi laake soro bay law-ri ka i daa bo tul Ngerembay Zezu, roo bay ini ka i mba zin nzob mbika lawri riw bele na, ¹⁶ mi daa taambol ha Ngerewuru banugo bay tul-ri. ¹⁷ Ka bil nzaa bay kere biri na, zadka mi ker se tul-ri ε, mi vbi Ngerewuru, Baa Nzob Rin Dika Luye ka ba Ngerewuru Ngerembay naari Zezu *Krisi na, bay haɲa ni ka ha ri Tem Law Pie ha ni ka ha ri nun nzem ndaw, koko saw feri ndaw bo, i tuuke ni ta-taɲ. ¹⁸ Mi kod ni bay haɲa ni ka mgbuda nun bil law-ri ka nziya bay haɲa ri ko fe ka i daa law-ri te di nzokdo ka'a dike ri bayke na. Mi kod ni bay haɲa ri ko fe rin dika luye ka'a daa do bay tul nzobri ka i ba taa be, ¹⁹ roo bay bawda hurusuo ka do bay tul naari ka naa daari law naari bo tul-e na, maa bay mgbaka a lieke fe kiri ya. Hurusoke ku na, ba hay ka Ngerewuru tina do zad hie bay bawda hurusuo-ε ²⁰ bay nam ka'a tinake Krisi saa luo hud ha ni kaw tunduo hodo be ka nulue. ²¹ Ka zadε ku na, Krisi re mbay ka tul hurusuo temri riw bele ka re mbay ndaw, tul

nzob reke tul nzobri riw bele ndaw, tul hurusuori riw bele ndaw, tul hurusuo ka kal tul hurusuo hawri riw bele ndaw, roo bay rinri riw bele ka mba ka bil sew ni key hoy ya, roo ε, ka bil sewri ka'a vi vuku kara ndaw pi. ²² Ba tusue, Ngerewuru daa feri riw bele zuo pol Krisi a ha ni ba mbay luye ka tul nzob mbika lawri riw bele ²³ ka i ba suo-ε na. Ka sakra nzob mbika lawri na, Krisi yaa zad kpol kpol ka di, ba be ki ze ka yaa zadri riw bele.

2

Law kere Ngerewuru daa ha nzob huderi kawke bay kumnun

¹ Pola lew na, baari ka i ba Zib ya na, i do ba nzob huderi bay tul fe daa yaa baari. ² I do bil fe daa yaa i se simsed munu ka nzob tukeleri, a i tonke fal mbay tul temndayari ka tusiri key ka daa ped timbede ka bil law nzobri ka i ti-tii ka tul Ngerewuru. ³ A buru Zibri riw bele laa ε, buru do munu ka bari ndaw. Buru do bil fe daa naysuo, a buru daake fe ka naysuo bay ker bay buru hoy ze hii. Munu ka buru do munu na, buru do ba nzobri ka here Ngerewuru do bay tul buru munu ka nzob hawri.

⁴ Roo ε, Ngerewuru na ba nzob koko nun sie nzob ndaw, a law ini be ka bay tul naari kara ngii bamba tasiri ndaw pi. ⁵ Ze naa bari nzob huderi bay tul fe kayaya naari na hoy kara, ka daa ha naa kawri bay kumnun zin *Krisi. Ba law kere Ngerewuru ze daa ha ri zinke pam. ⁶ Bay faa zuo zin Zezu Krisi na, Ngerewuru ha naa kawri bay kumnun zin ni mbijw hoy, a daa ha naa reri mbay zin ni mbijw ka tul hurusuo temri riw bele. ⁷ Ka daa munu bay kieke led falri ka bil sewri riw bele ka'a vi vuku na ha ri ko bawda law kere be ka ba hie bamba

† 1:13 1.13 I kii Ezekiyel 36.26-27; 37.14; Zuyel 2.28-30.

zikiki ká'a daa báy law hiiya be zinj naari báy faa Zezu Krisi.

⁸ Tusueke le, law kere Ngerewuru ze daa ha ri zinke pam bay law-ri ká i daa bo tul Krisi. Pamke ku na uru saa luo-ri ya, roo le, ba fe ini ká Ngerewuru kị ze ha. ⁹ Feke ku na, ba lere ped' daa baari roo nzoɓ mbijw mini a ndakake giri sùo-ε ká dī ya. ¹⁰ Ba Ngerewuru kị ze daa naari a ha náa zinjri pam báy faa zúo zinj Zezu Krisi, bay haɗa náa dáari ped' kere ká'a leke do pola bay haɗa náa dáari na.

Zibri báy nzobri ká i ba Zib ya vi ba nzob ká mbijw

¹¹ Baari ká i ba mbii ndijw Zib ya, ká Zibri dī ri ba nzobri ká i kuɗ ɗgori ya, a i dī sùo-ri ba nzob kún ɗgoriri báy faa fe ká nzob daa do naysuo na, i kér se tul dol baari ká pola lew na i ko. ¹² Ká bil sewke ku na i do dī dī zinj *Krisi, a i ba led Izarayelri ká Ngerewuru nan ri a daa ri zúo bod' ba taa be na ya. I ba varuri a i do fal kpaɗ kuni ká Ngerewuru waa a saa bay tul nzob beri na. Baari na, i kaw tukelɛ key taɗ fe ká i daa law-ri te dī nzokdo ndaw, taɗ Ngerewuru ndaw pi. ¹³ A roo le, timbede ká báy faa zúo zinj Zezu Krisi na, baari ká i do dī dī na i soro deb' ba lakun-ε báy faa sim be ká uo ká tul puu say huɗ. ¹⁴ Krisi kị sùo-ε ze daa ha dekeke do sakra nzobri ká i ba Zib báy nzobri ká i ba Zib ya na, ha ri vi ba nzob ká mbijw hoy. Báy huɗ be ká tul puu say huɗ na, ka wúrake kòko badoko ká kuɗ sakra nzobri ha ri ba nzob tul ɗgani kiri na. ¹⁵ Be Krisi na, ka bumra *bol kusol Zibri báy zad' sanmakeri ká bod' bod', a ha saw nzobri ká sidī key na vi ba nzob fie mbijw hoy ro báy faa zúo zinj ni, a daa ha dekeke do sakra naari. ¹⁶ Báy huɗ be ká tul puu say huɗ na, ka bīeke law zónke, a mby saw nzobri ká sidī na vi ba nzob ká mbijw hoy, a daa ha ri zúo zinj Ngerewuru. ¹⁷ Be Krisi na, ka

vi ka-káa Bay Kere ká ha dekeke ha baari ká i ba Zib ya ká i do dī dī zinj Ngerewuru ndaw, roo bari ká i ba Zib ká i do dī ya deb' hoy zinj ni na ndaw pi. ¹⁸ Be ze, báy faa Krisi na, naari riw bele ká náa bári Zibri ndaw, Zib ya ndaw na, taambol Tem Law Píeke ká mbijw na ku ze, náa zinkeri faa bay sóro ba luo Baa Ngerewuru.

¹⁹ Be mini ze, baari ká i ba Zib ya na, timbede key i ba varu nzob mbáa ndaw, a i ba nzobri ká i vi saa tul puo kị mbáa ndaw, roo le, i ba saw nzob taa Ngerewururi, a i ba nzob ini beri ro. ²⁰ Baari hoy kara, i mbúo ri mbijw hoy zinj buru Zibri ba *hul kani Ngerewuru ká do tul tigbaa hul ká ba *nzob ndáy nzaapedri báy *nzob yaɗa bayri saa nzaa Ngerewuru na. A tisaw ká bo tiw hulke ku na, be ze ba Zezu Krisi kị sùo-ε. ²¹ Ba be kị ze ka daa ha hul mgba kị báy kere riw bele kpāɗ a ha ni vi ba hul kani Ngerewuru ká do bod' ba taa be. ²² Baari ká i ba Zib ya na hoy kara, báy faa zúo zinj ni na, i mbúo ri mbijw hoy zinj nzob mbika law hawri ha naari riw bele náa víri ba hul ká Ngerewuru daa puo ká dī báy faa Tem be.

3

Ped' ká Ngerewuru daa zúo nduo Pol bay tul nzobri ká i ba Zib ya

¹ Bi Pol ká i mgba mī naa hul sal bay tul ped' Zezu *Krisi ká mī daa bay tul baari ká i ba Zib ya na, zadka mī ker se tul ferri riw bele ká Ngerewuru daa na le, mī daa nzaa bay kere bay tul-ri. ² Ped' ká Ngerewuru daa zúo nduo-i báy faa law kere be bay haɗa mī daa bay tul-ri na, i laa bayke doɗ ro. ³ Fe ká'a waa bay daa ká do zad' muni na, ka tina sawke ha mī ko, munu ká mī baa ndji do bil mbede ká mī daa ha ri key na. ⁴ Zadka i kji bayke le, i kóko mii, fe ká do zad'

muni ká se tul Krisi na, m̀i kɔ ta-
taŋ. ⁵ Piɛdke lew na, fe ká dɔ zad
muni na, Ngerɛwuru baa bayke ha
nzobri ya, roo le, timbede key na
ka tina sawke báy faa Tem be ha
nzob beri ká i dɔ bod ba *nzob ndáy
nzaapedri báy nzob yaŋa bayri saa
nzi-ε na ha ri kɔ. ⁶ I kɔ, fe munike
na ze dɔ key: nzobri ká i ba saw
Zib ya, ká í laa káa Bay Kere a í
yaa bayke na, i dɔ bil fe kereri ká
Ngerɛwuru ha nzob beri na mbjw
hoy zinj bari ká i ba Zibri na a í vi
ba nzob ká mbjw hoy, roo í dɔ bil
fe ká Ngerɛwuru waa bay tul nzobri
ká i zuo zinj Zezu Krisi na mbjw hoy
ndaw.

⁷ Bi na, báy faa law kere
ká Ngerɛwuru daa zinj m̀i, báy
hurusuo-ε ká daa ped ká bil law-
i na, ka háke m̀i fe ini ha m̀i víke
ba nzob káa Bay Kere key. ⁸ Bi
na, m̀i ba led ká sakra nzob taa
Ngerɛwuru mgbada. Ze be nu ku
hoy kara, Ngerɛwuru daa law kere
zinj m̀i, a ha m̀i ka-káa fe kere Krisi
ká mba kija na ha nzobri ká i ba
Zib ya ndaw, ⁹ a m̀i daa ha nzobri
riw bele kóke fe ká Ngerɛwuru leke
faake bay daa na dɔ zad hie. Ba fe
ká Ngerɛwuru Nzob Daa Feri Ri
Bele daa dɔ zad muni ba dje lew
hoy, ¹⁰ bay haŋa bo timbede key
ká báy faa nzob mbika lawri riw
bele ká i mbu tul kɔ na, temri báy
hurusuori ká re mbay na i kóke nun
nzem be báy faa gosikeri bod bod
riw bele. ¹¹ Be ze fe ká'a hii bay daa
maa báy bay ká'a mbi nzi-ε ká dɔ ba
dje lew hoy na, ka daa o báy faa
Zezu Krisi Ngerembay naari. ¹² Báy
faa zuo zinj ni ndaw, roo báy law
naari ká náa daari bo tul-e ndaw
na, náa zinjri faa ká bay doko pol-
e taŋ law toko. ¹³ Munu zu le, m̀i
kod ri bay haŋa law-ri ka saa bay
tul kóko seke ferri ká m̀i dɔ bil-e bay
tul-ri na ya. Kóko seke fekeri ku na,
i zinj fe kereri ká dɔ a ba fe rinj dika
ká bay tul-ri.

Nzaa bay kere Pol

¹⁴ Be ze, zadka m̀i ker se tul ferri ká
Baa Ngerɛwuru daa na le, m̀i huku
siri ká pol-e, ¹⁵ be ká saw nzob iniri
riw bele ká nulue báy tusiri key dɔ
ni ba Baa na. ¹⁶ M̀i kod Ngerɛwuru
Nzob Rinj Dika Luye ká dɔ báy ferri
riw bele na, ka ha ri hurusuo ká bil
law-ri nziya báy faa Tem be. ¹⁷ M̀i
kod ni bay haŋa *Krisi ka daa puo
ká bil law-ri báy faa mbika law. M̀i
kod ni bay haŋa ri bar saw, a í dɔ
ngon kpay kpay ká bil law ini, ¹⁸ bay
haŋa bo, baari báy nzob hawri riw
bele ká i ba taa Ngerɛwuru na i maa
bay kóko waa, mina ze bawda law
ini Krisi ká gbuke tiya ká aa a pie
ndaw, gan a dɔ ndaw na le! ¹⁹ M̀i
kod ni bay haŋa ri kɔ law ini Krisi
ká mba tul ferri riw bele ká maa bay
haŋa nzob kɔ ya na, bay haŋa bo
ferri riw bele ká ba taa Ngerɛwuru
na, ka yaa bil law-ri kpol kpol.

²⁰ Rinj dika ba taa Ngerɛwuru ká
maa bay daa ferri ká kal tul zad báy
hurusuo-ε ká daa ped ká bil law
naari. Ka maa bay daa fe kal tul
hayri ká náa vbiri ni riw bele ndaw,
a kal tul ker bay naari pavbad ndaw
pi. ²¹ Rinj dika ba taa be báy faa nzob
mbika lawri riw bele ká i mbu tul kɔ,
roo báy faa Zezu Krisi báy bil sewri
riw bele mbiimbam báy mbiimbam
bangwo. Amem! Ndad bay haŋa ni
ka dɔ munu na kɔ.

4

Bá nzob mbjw ká bil Krisi

¹ Munu zu le, bi ká i mba m̀i naa
hul sal bay tul Ngerembay na, m̀i
kod ri bay haŋa ri se simsed ka maa
báy taa hay ká Ngerɛwuru hii a diki
ri na. ² I se simsed ká yududu í
dinj tul-ri a í ikike law-ri. I suu law-
ri ká tul kɔ ba lie ba lew báy law
ini. ³ I daa hurusuo-ri tunj kɔ í koro
saw zuo kɔ ká Tem Ngerɛwuru ha ri
báy faa dekeke ká'a sinke ri mbjw
na. ⁴ I kɔ, nzob taa Krisiri na suori
mbjw rew, Tem Law Pie kara mbjw

rɛw ndaw, a fe ká Ngerewuru díke naari ká náa dáari law naari te dí nzokdo bay zinj na kara, mbijw rɛw ndaw pi. ⁵ Ngerembay na mbijw rɛw, mbika law mbijw rɛw ndaw, dáa tul nduo mbii na kara mbijw rɛw ndaw pi. ⁶ Ngerewuru ká ba Baa nzobri riw bele na mbijw rɛw, a re mbay ká tul nzobri riw bele ndaw, a daa ped báy zadri riw bele ndaw, a do bil law nzobri riw bele ndaw pi.

⁷ Roo le, naari na, nzob haa haa le, *Krisi ha ni fe ini ká maa bay zadɛ, ⁸ munu ká bayke do bil mbede Ngerewuru mii:

«Zadka'a haw yum a hil ba siya na, ka faa nzobri ká i mgba ri mgbam na se fal-ε

a ha fe tundo be ha nzobri.»*

⁹ «Ka hil ba siya» na waa, bil bayke baa mina le? Bayke baa mii, pola roo bay haɲa Krisi uru a se luo Bi-ε na, ka dí kpuru a se zad baw.†

¹⁰ Be ká'a dí na, ba nzob taa mbijwke ká uru kpuru a se nulue siya bay haɲa bo, ka re mbay ká tul feri riw bele báy zadri riw bele. ¹¹ Ba be kɛ ze ka ha fe ini ha nzobri báy zadɛ zadɛ. Ka ha nzob haneri vi ba *nzob ndáy nzaapedri, nzob kɛri ba *nzob yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru, nzob kɛri laa le, i ba nzob káa Bay Kere, a nzob kɛri robay i ba nzob koro badu Ngerewuru báy nzob fére nzobri fe. ¹² Ka daa munu bay haɲa bo, nzob taa Ngerewururi i maa bay daa ped ká'a poɲ zuo nduo-ri, ha nzob mbika lawri ká i do munu ba suo Krisi na, i ngonke ká bil mbika law bari ba pola pola, ¹³ ha naari riw bele na náa zɔkeri zinj kɛ mbijw hoy ká bil mbika law ndaw, tuuka Vu Ngerewuru ndaw pi. Naari na, náa vikari ba nzobri ká ngɔ-ngɔɲ, a náa yaari fe daa Krisi na báy zadɛ nzedem. ¹⁴ Be ndaw roo, náa ti

ɔokokeri ba led tueri ká nzob fe fére bayluri ula ri ha ri se lie se lew munu ba hul tumbii ká zuu veke ni ha ni laɲ beɲna beɲna ya. ¹⁵ Roo le, zadka náa baarɛ tusue bay ba kele ha nzobri báy faa law ini le, náa ngonri ká bil feri riw bele kpuru, a náa yaakeri fe daa Krisi, be ká'a ba tul. ¹⁶ Taambol be na ze, nzaa nduo suo-eri ká bod bod na, i zuo kɛ i ngon kpɛɲ ha suo bele na sin kɛ báy kere báy zad dokmakeri. Be mini ze, zadka nzaa nduo suo nzob mbijw mbijw bele daa ped báy kere le, suo riw bele na ngon a se ba pola pola ká bil law ini.

Kaw ba nzob fie ká bil Krisi

¹⁷ Bay ká mɛ baa ha ri a mí gedɛ tul-e báy riɲ Ngerembay na ze do key: ì se simsed munu ká nzobri ká i tuu Ngerewuru ya na mbaa. Bari na, i se fal kɛr bay bari ká daa fe mbijw ya, ¹⁸ a fe kóko bari hoy kara do kpalu ndaw. Kaw báy kumnun ká Ngerewuru ha nzob na, i ko ya wum, bay ji le, nun-ri fumra gibli ká dí, a law-ri kara ngon ba tisaw. ¹⁹ Sahoy mbijw mini kara se ri ká tul fe daa bari na ya. I poɲ suo-ri ha fe daa gob gobkeri a i daake fe imri lɔke lɔke taɲ kóko fal suo-ri.

²⁰ Roo le, baarɛ na, báy faa key na ze ì tũuke *Krisi ya. ²¹ Baarɛ na, ì laa bay ká se tul-e na ba tusue, a i fere ri tusue bay ká bil Zezu. ²² I fere ri fe bay haɲa ri naa suo-ri ká bil taw fe daa baarɛ ká kɛ simsed kaaya baarɛ báy kon fe nzaa ulari ká bie ri na ba fal, ²³ bo ha kɛr bay ká bil law-ri na ka fére a vi ba fie. ²⁴ I mbi suo fie ká Ngerewuru daa ha ni ri ni na i nduo do suo-ri. Báy faa tusue bay na, ì kɛke suo-ri ba nzob ká daa feri báy zadɛ, a i do bod ba taa be.

* **4:8** 4.8 Simri 68.18. Zadka ngerɛ tul nzob yumri báy nzob beri haw yum, roo fale ku i yi i se puo le, ngerɛ tul nzob yumri na leke feri ká i faa ká nzaa ruy na a ha nzobri. Do faa mbijw munu ndaw, munu ká Zezu Krisi haw yum ká tul ngeretemndaya ká tul puu say hud, a kaw tundo hodo Bi-ε Ngerewuru na, ka leke fe iniri bod bod ha nzob mbika lawri riw bele. † **4:9** 4.9 Nzob ndáy bay haneri baa mii, «pola roo bay haɲa Krisi uru a se luo Bi-ε na, ka dí kpuru a vi tusiri key.»

²⁵ Munu ká ì naa sùò-rì ká bil kúf bay na, nzoɓ ha ha le, ka ba tusue bay ha ku-ε, bay ji le, naari riw bele na náa bári nzaa nduo sùò ká mbijw. ²⁶ Zadka law-rì faa ri le, ì nze báy sùò-rì ká bay dáa feyaa. Law faa baari na ì ha sie ka rin ká di ya, ²⁷ ì pón faa mbijw ha ngeretemndaya ya. ²⁸ Nzoɓ ká ba nzoɓ riiba le, ka pón nzaa nduo riiba be na ka gbu, a bo a daa ped báy nduo-ε bay haɗa ni ka zin faa a ha fe ha nzoɓri ká i se sie fe. ²⁹ I ha bay kaaya mbijw mini kara ka tji ká nzaa-rì ya, roo le, ì baa bay ká maa sóko nzoɓri, a daa kere zin nzoɓri ká i laa bayke na. ³⁰ Tem Law Pie Ngerewuru na ì daa nun-ε túo sie ya. Be na ka ba bol nduo Ngerewuru ká bo sùò-rì, a kieke ri ba nzoɓ taa be kpuru tji nam ká'a óroke ped be ká sùò-rì ngid bele a ya ri. ³¹ Law zónke riw bele ndaw, dáa nun sji ngaw ngaw ká tul nzoɓ ndaw, law faa ndaw, dáa nzaabay ndaw, tjiiri nzoɓ ndaw, roo fe dáa law mgbóróri bod bod riw bele ndaw na, ì pón ba fal. ³² I daa law kere zin kji í ko nun sie kji, a í ha law-rì ka huó ká tul kji munu ká Ngerewuru ha law-ε huó lom ká tul-rì báy faa Krisi na.

5

Séke simsed ká bil zad taja

¹ Baari na, munu ká ì ba ledri ká Ngerewuru ko ri ba nzoɓ nun-ε na ì mbóro fe dáa be. ² Feri riw bele ká ì daa na, ì daa báy law ini munu ká *Krisi hii naari, a mbi sùò-ε ha hud bay tul naari ba *fe poy ká bare fu buy buy a rii law Ngerewuru.

³ Baari na, ì ba taa Ngerewuru. Munu zu le, dáa nun pie ndaw, fe dáa im ndaw, mase kóko nun fe ndaw na, maa bay haɗa bayke mbijw mini kara ka mgba ká sakra baari ya. ⁴ Robay, baa bay sahoj ndaw, loko kóko sorori ndaw, roo luo mbúo ká tul nzoɓ ndaw na, maa bay haɗa

ni ka do sakra baari ya, roo le, ì daa taambol ze ka ha Ngerewuru. ⁵ I ko báy kere ndaw ro! Nzoɓ ká pón sùò-ε a ba nzoɓ dáa nun pie, mase nzoɓ dáa fe im, mase nzoɓ kóko nun fe na, ka ko fekeri ku na ba wuru ká'a kod. Nzoɓke ku na, fe kereri ká do bay tul nzoɓri ká Krisi báy Ngerewuru re mbay ká tul-ri na, ka ti zin mbijw ya.

⁶ I ha nzoɓ mbijw mini kara ka úla ri báy kóko bayri ya. Bay tul fe dáa kaaya ká mini key na ze, here Ngerewuru a zúoke tul nzoɓri ká i daa tul ngonon zin ni. ⁷ Munu le, kji nzoɓri ká munu ku na ì mgbajra ri ya. ⁸ Pola na, ì do bil sun tilo, roo le, timbede key le, báy faa zúo zin Ngerembay na ì do bil zad taja. Munu zu le, ì se simsed munu ba nzoɓri ká i do bil zad taja, ⁹ bay ji le, zad tajaké ku na daa ha nzoɓ lie lereke ba fe dáa kereri riw bele: fe dáa ká do sikda ndaw, fe dáa tusue ndaw pi. ¹⁰ I daa hurusuori tun kji í bekleke fe ká rii law Ngerembay. ¹¹ Fe dáa gob gobkeri ká gor hoy ká do bil sun tilo na, ì mgbajra ri ndji ya, roo le, ì tina ri do zad hie gbay gbay. ¹² Fekeri ká nzoɓri daa ká zad muni ku na, ba fe dáa sahoj ká nzoɓ maa bay baa bayke ya. ¹³ Roo le, zadka fe daakeri riw bele ku na do zad hie gbay gbay le, saw fekeri tina sùò-ε do zad hie gbay gbay. ¹⁴ Tusueke le, feri riw bele ká tji a do zad hie gbay gbay na, vi ba zad taja. Sawke mini ze i baa mii: «Bo ká mù na-nam na, mu túma. Bo ká mù ba nzoɓ huɗe na, mu túma ká sakra nzoɓ huɗeri, a le, Krisi a haɗa nun-a taɗ báy*.»

¹⁵ Munu zu le, ì nze báy sùò-rì bay tul kji simsed baari na ndaw ro! I se simsed munu ká kóko nzoɓri ya, roo le, ì se simsed munu ká nzoɓ nun nzemri ¹⁶ ká i daa fe kere báy bil nam ká Ngerewuru ha na, bay ji le, bil nam ká náa dori di key na,

* 5:14 5.14 Nzoɓ haɗeri ker í baa mii, bay key na, ba sim ká nzoɓ mbika lawri ká titire dekri í di ká sie dáa tul nduo mbii.

ba nam ká ndaya. ¹⁷ Sɔwke mini ze, ì dɔa fe dɔa kòkò ya, roo le, ì dɔa hɔrusuo-rì tunj kị í kóke fe ká Ngerembay hii bay haɲa rì dɔa na.

¹⁸ I ha him ka dɔa rì túd ya, bay ji le, a haɲa rì dɔa fe gɔb gɔbkeri, roo le, ì ha Tem Ngerewuru ze ka mbaa bil law-rì gbay gbay, ¹⁹ bo í baa bay í sóke kị báy simri ndaw, sim písi ndaw, roo báy sim ká'a ha rì ndaw na, ì písike Ngerembay báy bil law-rì riw bele. ²⁰ Ká bil feri riw, báy bil namri riw bele na, ì dɔa taambol ha Baa Ngerewuru báy rinj Ngerembay naari Zezu Krisi, ²¹ a í dɔɲ tul-rì ká pol kị bay tul hje Krisi ká do bil law-rì na.

Fe dɔa nzobri ká i zuo zinj Krisi

²² Májri, ì dɔɲ tul-rì ká pol waa baarì munu ká ì dɔa zinj Ngerembay, ²³ bay ji le, wara nzoɓ na ba mbay ká tul máy nzoɓ munu ká *Krisi ba mbay ká tul nzoɓ mbika lawri riw bele. Be Krisi na, ka ba Nzoɓ Yaɲa nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kị riw bele ká i do munu ba sùo-ε na. ²⁴ Be ze, baarì máyri na ì dɔɲ tul-rì ká pol waa baarì ká tul feri riw bele faa mbijw munu ká nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kị riw bele dɔake zinj Krisi.

²⁵ A baarì warari laa le, ì hii máy baarì faa mbijw munu ká Krisi hiike nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kị riw bele a pɔɲ sùo-ε ha hud bay tul-ri. ²⁶ Ka waa ri báy mbii báy bay be ha ri *taɲ kad kad, a dɔa ri zuo boɔf ba taa be. ²⁷ Ka dɔa munu bay haɲa nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kị riw bele na, i do pol-e munu ba máy ká kɔrɔ sùo-ε bay tul waa be, ká'a kie sùo-ε ká pol-e ká bil ndadi máy be riw bele a taɲ kad kad, taɲ fe jm ká mbuo dɔi ndaw, taɲ bol kol nuɔ ndaw, a dɔi táw ya ndaw, roo fe kaaya mbijw mini kara do sùo-ε ya ndaw pi. ²⁸ Munu zu le, do nun haɲa warari na, i kɔ máy bari ba nzoɓ nun-ri munu ká i kóke sùo-ri ba nzoɓ nun-ri na. Nzoɓ ká hii

máy be na, ka hii sùo-ε be kị sùo-ε. ²⁹ Tusueke le, nzoɓ mbijw mini kara ti sán sùo-ε sùo-ε ya, roo le, ka hol ni a kɔ-kóm ba tul-e faa mbijw munu ká Krisi kóke kóm ba tul nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kị riw bele, ³⁰ bay ji le, naari na, náa bári nzaa nduo sùo-ε. ³¹ «Sɔwke mini ze, wara nzoɓ a pɔɲ bi-ε báy mi-ε bay káw zinj máy be, bari sidɔi bele reb na, i ví ba nzoɓ ká mbijw†.» ³² Bayke ku na ba bawda fe, a ze mi ker mí kɔ le, feke ku na baa se tul Krisi báy nzoɓ mbika lawri boɔf boɔf ká i mbu tul kị riw bele, ³³ a roo le, bayke na do bay tul-rì ndaw: ndad bay haɲa nzoɓ haɲa haɲa le, ka hii máy be munu ká'a hiike sùo-ε, a máy nzoɓ hoy kara ka hje waa be.

6

¹ Baarì ledri ká ì ba taa Ngerembay na, ì dɔa vu mbom ka bo tul nzoɓ mbɔɲri, bay ji le, ba fe ká do báy zadε. ² Bol kusol mbijw baa mii: «Mu dɔa vu mbom ka bo tul baa-ka báy máa-ɲa*.» Bol kusol key na ba titire ká Ngerewuru waa fe kị nde tul-e a baa mii: ³ Mù dɔa vu mbom ka bo tul baa-ka báy máa-ɲa na le, mù káw báy suoriya a mú káwke tusiri key ha bol-a ka dɔike. ⁴ A baarì baa ledri laa le, ì dɔa ha tul vu baarì ka fére ya, roo le, ì hól ri báy faa fére ri fe ndaw, haɲa ri nzaa boko ká uru saa luu Ngerembay ndaw pi.

⁵ A baarì koyri na, ì dɔa vu mbom ka bo tul baa gan baarì ká tusiri key báy hje ndaw, báy tókò ká pol-ri ndaw, roo báy law mbijw ká taɲ kad kad munu ká ì dɔake ped ha Krisi. ⁶ I dɔa ped ha ri bay doko ká i do fal-rì kek key hoy bay ndádke ká nun-ri ya. Roo le, ì dɔa law hiiya Ngerewuru báy bil law-rì riw bele munu ba nzoɓ ped Krisi. ⁷ I dɔa ped ha ri báy law kere rii fe ká ì dɔa ha Ngerembay bo, ì dɔa ha nzobri

† 5:31 5.31Tiika saw fe 2.24; 1Kɔ 6.16; Mat 19.5. 5.16.

* 6:2 6.2 Tji kele 20.12; Kɲɲa bol kusol ba sidike

hoy ya, ⁸ bay ji le, i ko ndaw, nzoɓ haɗa haɗa ka ba koy, mase nzoɓ ka kaw bay tul-e hoy kara, Ngerembay a haɗa ni fe ka maa tul-e bay fe kere ka'a daa na. ⁹ Do faa mbijw munu ndaw, baari ka i ba baa gan bari na, i daa fe bay zadɛ ka zin koy baari. Koko ka i dara ri, bay ji le, i ko, baari ndaw, koy baari ndaw na, baa gan baari mbijw hoy do nulue. Be na ka naa nun nzoɓ mbijw ya.

Daa fe rem Ngerewuru ka zuo suo-ri

¹⁰ Ka bay sin tul bay key na le, i ha bawda hurusuo Ngerembay ka daa ha ri vi ba nzoɓ hurusuo. ¹¹ Fe remri riw bele ka Ngerewuru ha ri na, i faa zuo suo-ri; be ndaw roo, i mgbake suo-ri ngo-ngon bay tul fe daa law ngeretemndaya na bay. ¹² Tusueke le, naari na naa ruri ruy zin nzoɓ ya, roo le, naa ruri zin hurusuo temndayari ka i re mbay ka tukele key ndaw, zin hurusuori riw bele ndaw, roo zin hurusuo mbay ka bil suɗ tilo ka tusiri key ndaw pi. ¹³ Sawke mini ze, fe remri riw bele ka Ngerewuru ha na, i faa zuo suo-ri. Be ndaw roo, zadka nam ka ndaya na vi le, nzoɓ tul ngani ti zin faa ka bay mbaka tul-ri ya bay. A fal ruy ka i ruu kpuru tii gbuke na ro le, i haw yum na ro zu.

¹⁴ Munu zu le, i do di ya i mgba tusue bay na ngo-ngon munu ba nzoɓ yum ka mbi sal huɗ a sinke puu si-e. I ha fe daa baari ka do sikda munu ba gari lari ka ngon kokyɗ ka nzoɓ yum nduo do nzaa law-e siya bay yamke fe remri. ¹⁵ I ka-kaa Bay Kere kaw dekeke na bay suo nduoke kiyaw kiyaw ha nzoɓri munu ba nzoɓ yum ka nda dikon do bal-e bay seke sed bay kere. ¹⁶ I daa law-ri ka bo tul Ngerembay banɗuɗ munu ba ngan ka nzoɓ yum mgba do nduo-e bay tul guo ngeretemndaya†. ¹⁷ I yaa pam ka Ngerewuru ha ri na munu

ba taguba, bay Bay Ngerewuru ka Tem Law Pie ha ri na, ka do munu ba maamii. ¹⁸ I daa nzaa bay kere banɗuɗ bay faa Tem Law Pie i kodke Ngerewuru bay kiri nzaa bay kereri bod bod ha ni ka so ri ka bil feri riw bele. I kaw bay nzaa bal-ri kekeke i gede tul nzaa bay kere, i daa bay tul nzoɓ Ngerewururi riw bele.

¹⁹ I daa nzaa bay kere bay tul-i, bay haɗa bo Ngerewuru ka ha mi bay hay ka do bay zadɛ bay baa. Be ndaw roo, mi baake bay bay nun wara nzoɓ ha nzoɓri ko Bay Kere ka do zad munu ka se tul Zibri bay nzoɓri ka i ba Zib ya ka i vi ba nzoɓ ka mbijw hoy na. ²⁰ Bi na, mi suo bol *Krisi. Bay tul Bay Kere key na ze i sin mi bay sal lari ha mi naa hul sal. Munu zu le, i daa nzaa bay kere bay haɗa mi baa bayke bay nun wara nzoɓ munu ka ba ped bi ka bay haɗa mi daa na.

Jro bie soko Pol ka mgbada

²¹ Mi hii bay haɗa baari hoy kara i laa bay ka se tul-i bay dol bi key na. Yu naari Tisik ka naa kori ni ba nzoɓ nun naari, a ba nzoɓ ped Ngerembay ka ped daa be do bay zadɛ na, a loko soro feri riw bele ka se tul-i na ha ri laa bay. ²² Sawke mini ze, mi pie ni ba luo-ri bay haɗa ni ka baa bay zad dol buru na ha ri laa, a huoke law-ri ndaw pi.

²³ Ndad bay haɗa dekeke bay law ini, roo bay mbika law ka uru saa luo Baa Ngerewuru bay Ngerembay Zezu *Krisi na, ka sad zin ri riw bele. ²⁴ Ndad bay haɗa law huoke Ngerewuru ka sad zin nzoɓri riw bele ka i hii Ngerembay naari Zezu Krisi bay law ini ka fere suo-e ya.

† 6:16 6.16 Guoke na, i daa fe do nzi-e, ze bo zadka i so le, mbi huu bilam a se feri.

Filibri Mbede ká Pol daa / ha nzoɓ mbika lawri ká Filib

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Pol naa hul sal ze a daa a pieke ha titire nzoɓ mbika lawri ká i mɓu tul kɪ ká be kɪ ka daa ri do kuɗu zad ká Maseduwan. Ka kɪ fal feri ká tɪ tul-e ká'a do bil-e, a daa taambol ha ri bay tul sóko ká i so ni. Ká bil puo ká Filib na, ped daa bari nzoɓ fe fére bayluri na fara zúo kɪ nzoɓ mbika lawri a haa ri séke ba pola í ngon ká bil mbika law ya. Be ze ba fe ká yoklo kér bay Pol ha ni daake mbede ni key.

Nzobri ká i daa law-ri bo tul Krisi na, Ngerewuru naa bay ká tul-ri ha ri zuo zin ni. Zúo zin Krisi bay tuuka ni na, kal tul feri riw bele pavbad. Ze ba na fe ji ji hoy tɪ tul nzoɓ hoy kara, nzoɓke do bay dekeke bay suoriya. Sawke mini ze, Pol nzoɓ ndáy nzaaped na, ze ka naa na hul sal hoy kara, ka daa bay key na do bil mbede ni key mii: «I daa suoriya ká bil Ngerembay banɗo» (4.4).

Maa bayri ká do bil-e

Feri ká tɪ tul Pol ká'a do bil-e: 1.1-26

Fe daa Krisi do ba fe mboro nzoɓ mbika lawri: 1.27-2.30

Tuuka Krisi na kal tul feri riw bele: 3.1-4.9

Taambol bay tul sóko ká nzoɓ mbika lawri so ni: 4.10-23

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol buru Timote ká buru ba koy ped Zezu *Krisi na, buru daa mbede key na ha ri baari nzoɓ taa Ngerewururi riw bele ká i zuo zin Zezu Krisi ká i kaw Filib. Buru hii soko ha ri, ngereri ká i nda faa pol-ri ndaw, roo nzoɓ sóko pedri ndaw pi. ² Ndad bay haɗa law huoke bay dekeke taa Baa naari Ngerewuru,

bay Ngerembay Zezu Krisi ka sad zin ri.

Pol daa nzaa bay kere bay tul-ri

³ Banɗo na, zadka mi ker se tul-ri na, mi daa taambol ha Ngerewuru. ⁴ Banɗo kpadara ká mi do daa nzaa bay kere bay tul-ri riw bele na, mi daa bay suoriya, ⁵ bay ji le, bay titire nam ká i mbike law-ri kpuru tɪ timbede na, i daa law mbɪw zin buru ha kaa Bay Kere *Krisi se ba pola pola. ⁶ Mi ko ba tusue kɪ mii: Ngerewuru ká tii saw daa ped kereke ká bil law-ri na, a daa ba pola pola kpuru ha ni o riw bele bay nam ká Zezu Krisi a yi a vi. ⁷ Do bay zadɛ bay haɗa mi do bay kɪri kér bayri ká mini key se tul-ri riw bele. Tusueke le, mi ko ri ba wara law-i. Ze mi naa na hul sal key, mase bay nam ká mi do hoy mi ka-kaa Bay Kere Krisi ha nzobri ko bayke ta-taɗ ba tusue bay na hoy kara, baari riw bele na i do bil law kere ká Ngerewuru daa zin mi na mbɪw hoy. ⁸ Ba tusue kɪ, mi hii ri bay bil law-iri riw bele munu ká Zezu Krisi hii ri. Ngerewuru ba nzoɓ bay nasike.

⁹ Nzaa bay kere ká mi daa ha Ngerewuru bay tul-ri na ze do key: mi kod ni bay haɗa ini ká i mɓa na ka se ba pola pola, ha inike ku na daa ha ri tuuke Ngerewuru ta-taɗ, a i kóko fe ká do bay zadɛ nzedem, ¹⁰ bay haɗa bo i ba nzobri ká i maa kéle fe ká do bay kere. Be ndaw roo, i ba nzobri ká i *taɗ kad kad ká bay mbɪw kara do tul-ri bay nam ká Krisi a yi a vi na ya. ¹¹ Zezu Krisi ká do bil law-ri na, a daa ha ri daa fe kereri banɗo bay zadɛ, bay daake riɗ dika bo tul Ngerewuru ndaw, písike ni ndaw pi.

Bay Kere Zezu se ba pola pola

¹² Yu-iri, mi hii bay haɗa ri ko: fe ká tɪ tul-i na, daa ha Bay Kere *Krisi séke sed ba pola pola kɪ hoy ¹³ a ha nzoɓ yumri riw bele ká i korɔ puo mbay bay nzoɓ hawri riw bele na

i kɔ mii, i mgbá mǐ ɓo hul sal ɓay tul ped̄ Krisi ká mǐ ɗaa. ¹⁴ Rɔɓay, mgbaka ká i mgbá mǐ ɓo hul sal na, ɗaa wára ɓo ɓil law ruɔ yu-iri ha ri káake káa ʼBay Kere Krisi na ɓáy nun wára nzob̄ ɓa pola pola taŋ h̄je. ¹⁵ Ba tusue k̄j, nzob̄ haŋeri ká sakra ɓari ku na, i ka-káa ʼBay Kere Krisi ɓáy ɗáa sere, ɓáy kpere ziŋ mǐ, a roo le, nzob̄ haŋri ka-káa ʼBay Kere na ɓáy k̄er ɓay kere. ¹⁶ Bari na, i ɗaa ped̄ke ɓáy law ini; i kɔ ndaw̄ mii, nam ɓi ká hul sal key na, ɓa Ngerewuru k̄j ze ha mǐ naa ɗi ɓay haŋa mǐ ɓaa ʼBay Kere Krisi ká pol nzob̄ kúŋ sal ɓayri ha nzobri kɔ ta-taŋ mii, ɓa tusue ɓay. ¹⁷ Nzob̄ nuri ku na, i ka-káa ɓay ká se tul Krisi na ɓáy law ndaya ɓáy kpere. I ɗaa munu í hii ɓay haŋa kóko seke fe ɓi ká ɓil hul sal na ka káy tul k̄j ɓa pola pola. ¹⁸ Ze i kaa na káa ʼBay Kere Krisi ɓáy law ndaya mase ɓáy law kere hoȳ kara, yoklo mǐ mb̄jw ya! Káa ʼBay Kere Krisi na se ɓa pola pola a ha mǐ ɗaa suoriya ká ɗi.

Mǐ ɗáa suoriya ká ɗi ɓa pola rɔɓay, ¹⁹ ɓay ji le, mǐ kɔ ndaw̄, taambol̄ nzaa ɓay kere ká i ɗaa, rɔɔ ɓáy Tem taa Zezu Krisi ká so mǐ ká ɗi ndaw̄ na, feri riw bele ká t̄ji tul-i ku na, ɔro ɓie le, Ngerewuru a haŋa mǐ ziŋ pam. ²⁰ Fe ká mgbá law-i ɓamba ká mǐ ɗaa law-i te ɗi nzokɗo na, ɓa haŋa sahoj̄ ka se mǐ ká tul fe mb̄jw ká mǐ ɗaa na ya, roo le, timbede key ká mak vaw̄ na, mǐ kaw ɓáy kumnun mase mǐ hu na hu hoȳ kara, feri riw bele ká mǐ ɗaa na, mǐ ɗaa taŋ h̄je ɓay haŋa ɓo, nzobri kóke mina ze Krisi ɓa ɓawda nzob̄ le! ²¹ Ba tusue k̄j, káw ɓáy kumnun ɓi na, mǐ hii ɓay ɗáa mbay ɓo tul Krisi. Ze mǐ hu hoȳ kara, ɓa fe ká ȳji a ndad̄ ɓamba rɔɓay! ²² Roo le, zadka mǐ káw ɓáy kumnun ká tusiri key ɓa pola rɔɓay, a mí maa sóko nzobri ha ri ngon̄ ká ɓil mbika law le, káw ɓáy kumnun mase, hud̄ hoȳ kara, fe ká law-i hii na mǐ kɔ ya ɓáy. ²³ Bil law-i nzaa ɓay ɓa sidi: mǐ ɗaa

kon̄ pón̄ tusiri key ɓay vaa káw ziŋ Krisi, be ze ɓa fe ká ndad̄ ɓamba tasiri. ²⁴ Roo le, ɗo nun haŋa mǐ kaw tusiri key mí so ri. ²⁵ Munu ká mǐ kɔ feke ɓa tusue na, mǐ kɔ le mǐ káw ɓáy kumnun ɓáy, mǐ kɔ le, mǐ káw ziŋ ri riw bele ɓay sóko ri ha mbika law ɓaar̄ ngon̄ke ɓa pola pola, a í ziŋ suoriya ká ɗi. ²⁶ Be ndaw̄ rɔpie, nam ká mǐ ȳji ɓa k̄j ɓay kóko ri na, a ɓa fe saw̄ ndaka giri sùo-ri ɓa pola pola ká ɓil Zezu Krisi ɓay tul fe kere ká'a ɗaa ɓay tul-i.

²⁷ Ba ji ji hoȳ kara, i se simsed̄ ka maa ɓáy ʼBay Kere Krisi na. Be rɔɔ, mǐ se na mí kɔ ri, mase mǐ ti sakra ɓaar̄ ya hoȳ kara, mi laa mii, i mgbá law-ri ngon̄ maa k̄j, a í ruy ɓay tul tusue ɓay ká ɗo ɓil ʼBay Kere Krisi. ²⁸ I ha h̄je nzob̄ tul ngani ɓaar̄ ka ɗáa ri mb̄jw ya. Ba fe ká kie ri mii, i ɓa nzobri ká i ɓi-ɓie; a ɓaar̄ laa le, i ɓa nzobri ká i ziŋ pam. Feke ku na uru saa luo Ngerewuru, ²⁹ ɓay ji le, Ngerewuru ɗaa law kere ziŋ ri ɓay haŋa ri ɗáake ped̄ Krisi, ɓa ɗáa law ɓo tul-e hoȳ ya, roo le, ɓay kóko seke fe ɓay tul-e ndaw̄ pi. ³⁰ Timbede key na, i ɓa ɓaw̄ ruy ɓi ká se tul ʼBay Kere Krisi. Ruyke ku na, ɓa taa mb̄jwke ká i kɔ mǐ ɗo nzi-ε ká pola na. Ruyke na ɓáy ze ɗo kpuru t̄ji vuri key; ɓa fe ká i kɔ ndaw̄.

2

I ɗo ɓáy k̄er ɓay munu ká Krisi

¹ Baar̄ riw na, i zuo ziŋ Zezu *Krisi a í ziŋ h̄urusuo ká ɗi. Law ini be na ɗaa wára ɓo ɓil law-ri. Rɔɓay, i zuo ziŋ Tem Law Pie í kɔ nun síe k̄j, a í ɗaa law kere ziŋ k̄j. ² Munu zu le, mǐ kod̄ ri: i zuo ziŋ k̄j í hii k̄j ɓáy law ká mb̄jw, í ɗaa law-ri maa k̄j a í ha k̄er ɓay ɓaar̄ ka maa k̄j. Be ndaw̄ rɔɔ, i ɗáa ha suoriya mbaa ɓil law-i gbaȳ gbaȳ ɓáy. ³ I ɗaa fe mb̄jw ɓáy k̄er ɓay kpere ya, mase ɓay siika sùo-ri ká nun nzobri ḡor hoȳ ya, roo le, i ɗiŋ tul-ri ká saw̄ ɓal k̄j í kɔ ku-i

baari ba nzoɓ ka mba tul-rĩ. ⁴ Ndad bay haɗa nzoɓ mbjw mini kara, ka nzaa kere be kɨ sùo-ε hoy ya, roo ɛ, ka kër se tul-e taa nzoɓ haɗwri ndaw.

⁵ I ha kër bay baari ka do munu ka taa Zezu Kriisi.

⁶ Be ka'a do maa kɨ bay Ngerewuru ba dɛ hoy banɗo na,

ka nzaa faa bay hurusuo bay doko maa kɨ banɗo zinj ni ya,

⁷ roo ɛ, be kɨ sùo-ε ka pɔɗ zad kaw kere be,

a do maa kɨ bay koy nzoɓ.

Ka ya sùo zinj nzoɓ ha nzoɓri ko ni ba nzoɓ na kɨ.

⁸ Ka dɛɗ tul-e a daa vu mbom bo tul Ngerewuru

kpuru a huke hud sahoɗ ka tul puu say hud.

⁹ Sawke mini ze, Ngerewuru mbi ni a daa ni kaw zad kaw luye

ka kal zad kaw haɗwri riw bele.

Ka ha ni riɗ ka ndad kal tul riɗ haɗwri riw bele,

¹⁰ bay haɗa bo, nzoɓri riw bele ka nulue ndaw,

tusiri key ndaw, roo bay nzoɓri ka zad baw ndaw na,

zadka i laa riɗ Zezu ɛ, i huɗu siri mgbu

¹¹ i baa bay bay nzaa-ri riw bele mii:

«Zezu Kriisi ba Ngerembay,»

bay daake riɗ dika bo tul Baa naari Ngerewuru.

Simsed nzoɓ mbika lawri

¹² Munu zu ɛ, yu-iri ka mi ko ri ba nzoɓ nun-i na, bay dol bi ka luo-ri na, i daa vu mbom bo tul Ngerewuru banɗo. Ze mi ti na sakra baari ya hoy kara, do ndad bamba tasiri roɓay bay haɗa ri daa vu mbom bo tul-e timbede key. Munu ka Ngerewuru ha ri pam na, i daa ped ka kie pamke na bay dɛɗ tul ndaw, hɛ Ngerewuru ndaw, ¹³ bay ji ɛ, ba be ze ka daa ped ka

bil law-ri banɗo, a ha ri law hiiya daa fe ka'a hii, a i oroke bie feke na.

¹⁴ Feri riw ka i daa na, i daa bay nguri ya ndaw, may bay ya ndaw,

¹⁵ bay haɗa bo i ba nzoɓri ka nzoɓ maa bay daa bay bo tul-ri ya i *taɗ

kad kad, a i ba vu Ngerewururi ka fe kaaya mbjw mini kara mbuo sùo-

ri ya ka sakra nzoɓ fe daa bay zadɛ yari bay nzoɓ daa ndaya lɔke lɔkeri

ka tusiri key. Simsed baari ka sakra nzoɓkeri ku na, i hie munu ka huu

ka hie ka bil suɗ tilo, ¹⁶ i se bay bay kaw bay kumnun taa tusueke na ha

ri. Zadka i daa munu ɛ, nam ka Zezu *Kriisi a yi a vi na, mi ma

nda ka giri sùo-i bay tul-ri, bay ji ɛ, ba fe ka kie mii, pedri riw bele ka

mi daa ka mi ta ka di pɔɔ pɔɔ na, ba fe ka do gor hoy ya.

¹⁷ Ko ya ɛ, sim bi a zuu zuo siri, a do munu ba fe haɗa hoy ka mi

don nde tul *fe poy baari ka ba ped mbika law ka i mbi ha Ngerewuru*.

Ze bo do munu ɛ, sùo-i a ri mi, a mi daa suoriya zinj ri riw bele. ¹⁸ Do faa

mbjw munu ndaw, baari hoy kara do nun haɗa sùo-ri ka ri ri, a i daa

suoriya zinj mi ndaw.

Pol pie Timote bay Epafodi

¹⁹ Mi daa law-i te tul Ngerembay Zezu nzokdo bay haɗa waka ya hoy

mi pie Timote ha ni ka se luo-ri, bo yi be ɛ, mi laake soro bay baari a

mi zinke hurusuo. ²⁰ Nzoɓ ka ker bay zinj mi a ker se tul-ri ba tusue

munu ka be na, tiya. ²¹ Nzoɓ haɗwri riw bele na i nzaa kere bay tul-ri

sùo-ri kɨ hoy bo, i nzaa taa Zezu *Kriisi ya. ²² Timote na, faa ka'a

kieke simsed be bay kere na i ko ndaw. Ka mbi sùo-ε a ka-kaa Bay

Kere Kriisi, a daa ped zinj mi munu ka led daa ped zinj bi-ε. ²³ Sawke

mini ze, mi daa law-i te tul pie ni se luo-ri. Zadka mi laa bay ka tul-i na

* **2:17** 2.17 Zadka Zibri, mase Gerekri puo fe na, i don him zuo tul fe, mase lakun fe ka i puoke fe na bay oroke fe poy na ha ni do bay zadɛ. Ka zad ni key na, koko seke fe Pol, mase hud ka'a huka bay tul Kriisi na, do munu ba fe ka'a don bay oroke fe daa kere ka Filibri daa bay faa mbika law ha Ngerewuru.

taŋ ro ɛ, ba vaa koɔ hɔy mɪ piɛ ni se vɔw. ²⁴ Bi hɔy kara, mɪ ɔaa law-i bo tul Ngerɛmbay, mɪ ko ká bil law-i ba tusue mii, waka ya hɔy mɪ séke báy sùo-i kɪ vɔw bay vɔa kóko rɪ.

²⁵ Mɪ ker mɪ ko ba fe kere bay yɪnra yu naari Epafodi se luo-rɪ, be ká'a ba bɔw ped bi báy bɔw ruy bi ká se tul tusue bay, be ká ì piɛ ni báy fe ká mɪ se síeke ha ni víke ha mɪ na.

²⁶ Kon kóko rɪ riw bele ɔaa ni bamba tasiri. Rɔbay, law-ɛ nzaa ni bay soro suosɛm be ká ì laa na. ²⁷ Ba tusue kɪ, sùo-ɛ ká se ni na, huɔ be tòn ndii mini key, roo ɛ, Ngerɛwuru ko nun síe be a vaa ni. Ka ko nun síe be hɔy ya, roo ɛ, ka ko nun síe bi ndaw, bay haŋa bo, law-i ka sáa ba pola pola ya. ²⁸ Saŋke mini ze, mɪ takra bamba bay yɪnra ni se luo-rɪ bay haŋa bo, ì yɪ í ko ni ɛ, ì káw báy suoriya, a bi hɔy kara ha kér bay bi ka nda siri ndaw. ²⁹ Munu zu ɛ, ì yaa ni ba yu baarɪ ká bil Ngerɛmbay báy bawda suoriya. Do nun haŋa rɪ ɔaa mbay bo tul kɪri nzoɔ ká mini ká be key na, ³⁰ bay ɷi ɛ, huɔ be tòn ndii bay tul ped Krisi. Ka nzuu sím be ɔo guma a ví so mɪ, a ɔaa fe ká ì maa ɔaa sùo-rɪ ha mɪ ya na.

3

Doko báy zaɔe ká nun Ngerɛwuru

¹ Be ze yu-iri, ì ɔaa suoriya ká bil Ngerɛmbay.

Mbede ká mɪ ɔaa ha rɪ timbede key na, bayke ɔo munu ká taa pola na ku ndaw. Bay haŋa mɪ ɔaa mbede mí baa bayke na ku rɔbay ha rɪ na, ba fe ká mɪ taɔa ká ɔi mbɷw ya, bay ɷi ɛ, bayke ku na ba fe ká'a sóko rɪ ha rɪ kóroke sùo-rɪ. ² I nze báy sùo-rɪ bay tul nzoɔ nzaa úlari ká i ba váy nzoɔri ká ped ɔaa bari ndaya ká í gedɛ mii, nzoɔ mbika lawri ká i ba Zib ya na, ndaɔ bay haŋa nzoɔri kuŋ ri ŋgori bay kieke sùo-ri ba nzoɔ Ngerɛwuru. ³ Tusueke ɛ, ba naari bo, ba bari ze i kie *kún ŋgori taa tusueke na ya, bay ɷi ɛ, naari

ze náa ɔaari ped ha Ngerɛwuru báy faa Tem be, a náa ndari giri sùo naari bay tul Zezu *Krisi, bo náa ɔaari law naari bo tul fe ɔaa bulu nzoɔri ya.

⁴ Bi hɔy kara, mɪ hii ɛ, mɪ máa ɔaa law-i bo tul fekeri na ku ndaw. Zadka nzoɔ ker a baa mii, beri maa ndaɔ ká nun Ngerɛwuru báy faa ɔaa fe saŋ buluri na ɛ, bi na, mɪ mba ni báy kér bayke rɔbay, ⁵ bay ɷi ɛ, bi na, i mboŋ mɪ ɔaa nam tɔno sídɪ rɔɔ, i kuŋ ŋgori bi báy. Mɪ ba mbii ndiw *Izarayel ká saŋ kaŋi Bezame. Mɪ ba saŋ Eboro taa tusueke máa báy baa. A bay ká se tul ɔaa vu mbom bo tul *bol kusol Zibri na, mɪ ɔaa báy nzi-ɛ lem lem, bay ɷi ɛ, mɪ ba Farizi, ⁶ a mí nduo kiyaw kiyaw ká ɔi kpuru mí ɔaake nun nzoɔ mbika lawri tuɔ síe. A bay ká se tul ɔoko tul bol kusol báy zaɔe na laa ɛ, nzoɔ zɪŋ kaaya bi mbɷw ká ɔi ya.

⁷ Roo ɛ, fekeri ku riw bele ká mɪ ɔaa law-i bo ɔi, a mí ko ba feziŋa bi bay ndaɔke ká nun Ngerɛwuru na, timbede key mɪ ko ba fe ká gor hɔy bay tul Zezu Krisi. ⁸ Ba fe nuri ku hɔy ya, roo ɛ, feri riw bele ká pola lew mɪ ko ba fe kere a mí ɔaa law-i bo ɔi na, timbede key ɛ, mɪ ko ba fe ká gor hɔy, bay ɷi ɛ, fe ká kal tul fekeri ku riw bele pavbaɔ na, ba tuuka Ngerɛmbay bi Zezu Krisi. Bay tul-e na, mɪ pɔŋ fekeri riw bele a mí ko ba mɷiri hɔy bay haŋa bo, mi tuu Krisi a mí zúo zɪŋ ni báy bil law-i riw bele. ⁹ Timbede key na, mɪ ɔaa law-i bo tul ɔaa vu mbom bo tul bol kusol Zibri bay ví ba nzoɔ ká ɔo báy zaɔe nzedem ká nun Ngerɛwuru na mbaa. Roo ɛ, mɪ vi ba nzoɔ ká ɔo báy zaɔe nzedem báy faa law-i ká mɪ ɔaa bo tul Krisi. Ba fe ká Ngerɛwuru ɔaa zɪŋ nzoɔri riw bele ká i ɔaa law-ri bo tul Krisi. ¹⁰ Fe ká mɪ hii na, ba tuuka Krisi báy hɷurusuo tɷi be saa luo huɔ, bay zúo zɪŋ ni ká bil kóko seke fe beri, ha huɔ bi kara ka ɔo munu ká taa be ndaw, ¹¹ bay haŋa bo mɪ ɔaa law-i te

nzokdo mii, bi hoy kara, Ngerewuru a tina mi saa sakra nzob huderi ha mi kaw bay kumnun.

Pol bo nzob mbika lawri bay hanja ri mboro fe daa be

¹² Mi baa mii, mi zinj fekeri na ku riw bele ya robay, mase mi ba nzob ka mi *tan kad kad ro ya ndaw. Roo le, mi duu nun-i ba pola bay daa hurusuo-i tunji bay mgbaka fe ka mi nii na ba taa bi, bay ji le, bi hoy kara Zezu *Krisi mgba mi pola ba nzob taa be. ¹³ Yu-iri, mi ko mi baa mii, bi na mi mgba feke na bay nduo-i kpeba ya bay, roo le, mi daa fe mbijw: ferri ka mi daa pola na mi ker se di mbaa, a mi daa hurusuo-i tunji bay mgbaka fe ka do pol-i. ¹⁴ Mi duu nun-i ba pola ba zad fe tunduo bay mgbaka feke ka Ngerewuru dike naari ka nulue bay hanja naa yaari bay faa Zezu Krisi.

¹⁵ Be ze, naari riw bele ka naa ngonri ka bil mbika law ro na, naa dokori bay kiri ker bay ka mini key. Be ro le, nzob haneri ka sakra baari na ker bay kiji bod le, Ngerewuru a mgbuda nun-ri ka di bay. ¹⁶ Ba ji ji hoy kara, fe ka ndad bamba le, naa seri ba pola munu ka naa seri di kpuru tji timbede key.

¹⁷ Yu-iri, baari riw bele na i mboro fe daa bi. Buru baw ped biri na buru do ba fe lie kiji ha ri. Be ze, i ngaa nzobri ka simsed bari do munu na i ko. ¹⁸ Tusueke le, nzobri ngji bamba, i se simsed munu ba nzob tul ngani Krisi ka hu ka tul puu say hud. Bay key na mi baa ha ri ka pola banquo. A timbede key na mi kay mi baa ha ri bay mbii nun-i. ¹⁹ Oro bie nam bari na i bie, bay ji le, fe daa naysuo ze ba wuru bari, i sii suo-ri ka tul fe ka'a ba fe sahoi bari, a i ker se tul ferri ka tusiri key hoy. ²⁰ Roo le, naari na puo naari do nulue, ze Nzob Yaana Nzobri ka'a uru saa di na, naa giyanri ni bay konke. Be na ka ba Ngerembay naari Zezu Krisi. ²¹ Zadka'a vi le,

ka'a fere suo naari ka fumra uy uy na, ha ni ri taa be ka do bay bawda hurusuo ka nduy mgbilik mgbilik bay hurusuo taa hay ka'a hanja ni reke mbay ka tul ferri riw bele.

4

¹ Sawke mini ze, baari yu-iri ka mi ko ri ba nzob nun-i ka kon koko ri ba kiji daa mi bamba, ka i daa ha suo-i ri mi a mi nda giri suo-i bay tul-iri na, i mgba mbika law baari ngon ngon mini ka bil Krisi.

Nzaa boko Pol

² Evodi bay Sintisi, mi kod ri: kod nguo hoy i ha ker bay baari ka maa kiji ba yu kiji ka bil Ngerembay. ³ Bo ka mu ba baw ped bi taa tusueke na, mi vbi mu, mu so ri ha ri kaw den ka zinj kiji, bay ji le, bari bay Kelema, roo bay baw ped bi hawri na, i ba baw ruy biri bay hanja Bay Kere *Krisi na ka se ba pola pola. Bari riw bele na Ngerewuru daa rin-ri do bil mbede pam ka nulue.

⁴ I daa suoriya ka bil Ngerembay banquo. Mi baa na robay, i daa suoriya! ⁵ I ha nzobri riw bele ko ri ba nzob law kereri. Ngerembay na do di ya bay vika. ⁶ I ha law-ri ka nzaa ri se tul fe mbijw ya, roo le, ka bil fe ji ji hoy kara, i tina fe ka i se sieke na ha Ngerewuru. I daa nzaa bay kere i kodke ni a i hake ni taambol. ⁷ Be munu ndaw roo, dekeke taa Ngerewuru ka nzob maa bay koko sawke ya ka kal tul ferri riw bele na, ka'a koro bil law-ri bay ker bay baari riw bele ka bil Zezu Krisi.

⁸ Yu-iri, oro bie bay bi ka mi baa na ze do key: i ha ker bay baari riw bele ka bo tul fe kere bay fe ka maa pisi; bayke baa mii, ferri riw bele ka ba tusue ndaw, ferri riw bele ka do bay faake ndaw, ferri riw bele ka do bay zadde ndaw, ferri riw bele ka kayaya mbijw ti di ya ndaw, ferri riw bele ka ndad ka nun nzobri ndaw, roo ferri riw bele ka maa daa mbay bo di ndaw na. ⁹ Ferri ka mi fere ri

ká ì yaa bayke, mase hay ká ì laa ká nzaa-i a í kò mǐ ká zad' d'áake na, ì daa feke banquo. Be ndaw roo, zadka ì daa feke na le, Ngerewuru nzoɓ haɗa d'ekere ha nzoɓ na, a sáɗ zɪɗ rǐ báy.

Pol daa taambol bay tul fe haɗa ini ká i ha ni

¹⁰ Mǐ daa suoriya ngji bamba ká bil Ngerembay, bay jǐ le, timbede key na, ì zɪɗ faa ká bay kieke kér bay baari se tul-i ba kǐ munu ká pola. Ba tusue kǐ, ì ker se tul-i banquo kpadara, roo le, faa ká bay haɗa rǐ víke báy fe ha mǐ na ze tiya, a ha namri kal ngji bamba. ¹¹ Mǐ daa mini bay fe ká mǐ se sieke na, munu ya. Tusueke le, bi na, mǐ fere sùo-i faa káw báy kere ká bil feri riw bele. ¹² Mǐ kò faa káw bisie ndaw, faa káw bil ndadi ndaw. Mǐ fere faa haɗa fe ka maa nduo-i báy zadri riw bele ká bil feri riw. Ze mǐ sɔ-sɔm bil-i mbaa, mase kɔn i mǐ hoy kara, mǐ kò faake ndaw; ze mǐ d'ó báy fe ngji bamba, mase fe ti nduo-i ya hoy kara, mǐ kò faake ndaw. ¹³ Taambol hɔrusuo ká *Krisi ha mǐ na mǐ maa d'áake feri ku na riw bele. ¹⁴ Be nu ku hoy kara, sóko ká ì sò mǐ ká bil kóko seke fe bi na, ba fe ká ndad' bamba.

¹⁵ Baari nzoɓ mbika lawri ká Filib na, ì kò súo-rǐ ndaw, zadka mǐ zol saa kuɗu zad' ká Maseduwɔn báy sew ká buru tii saw ka-káa Bay Kere ká dǐ na, ba baari kǐ hoy ze ì sò mǐ a náa súo-rǐ nduo ha kǐ. ¹⁶ Báy dol bi ká mǐ d'ó Tesalonik hoy kara, ì pie báy fe ká puo nduo-i na ha mǐ kal faa bal ba mbiw. ¹⁷ Bay tul fe haɗa ini ze mǐ nzaa bay zɪɗ ká luo-rǐ ya, roo le, mǐ hii bay haɗa Ngerewuru ka sám fe ka zúo tul-rǐ ba pola pola roɓay bay tul fe haɗa ini ká ì mɓa zɪɗ mǐ báy law kere na. ¹⁸ Fekeri ku riw bele ká ì pieke Epafodi víke ha mǐ na, mǐ zɪɗ báy kere mba tul sieke ká mǐ se, a mí kaw bil-e badak. Fekeri ku na, d'ó munu ba *fe poy ká bare fu bý bý ká Ngerewuru kò

ba fe kere a rii law-ε. ¹⁹ Ngerewuru bi ká d'ó báy rɪɗ d'ika ká gbuke tiya na, ka'a haɗa rǐ feri riw bele ká ì se sieke báy faa Zezu Krisi. ²⁰ Rɪɗ d'ika ba taa Ngerewuru Baa naari mbiimbam báy mbiimbam banquo! Amem! Ndad' bay haɗa ni ka d'ó munu na kǐ.

Jɔ bie soko Pol

²¹ I hii soko ha nzoɓ mbika lawri ká i zuo zɪɗ Zezu *Krisi na riw bele ha mǐ. Yɔ-iri ká i kaw zɪɗ mǐ key na, i hii soko ha rǐ ndaw. ²² Nzoɓ mbika lawri riw bele ká i d'ó zad' ni key na, i hii soko ha rǐ, kakalke le, ba bari ká i kaw bil puo Mbay Sezar. ²³ Ndad' bay haɗa law huoke Ngerembay Zezu Krisi ka sáɗ zɪɗ rǐ riw bele.

Kolosiri Mbede ká Pol dǎa / ha nzoɓ mbika lawri ká Kolos

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na, bay haneri ká dǎa ba maa kǐ báy bay ká do bil Mbede ká Pol dǎa ha nzoɓ mbika lawri ká Efɛz. Ka dǎa báy nam be ká'a náake hul sal, ze a píeke ha nzoɓ mbika lawri ká Kolos, bay ɲi le, riɲi fe ká nzoɓri ká i fere nzoɓri fe fére baylu na, i dǎa nzoɓ mbika lawri nduo kǐ. Ká bil fe fére bari na i baa mii, ndaɗ bay kóɗ wururi ká re mbay; roɓay, ndaɗ bay dǎa vu mbom bo tul bol kusol bari ká se tul fe sɔm, mase fe nzokɔ. Roo le, ká bil mbede key na, Pol fere ri fe mii, zaɗ saɲmakeri ku na riɲi fe ká nun nzem do dǎi kara, i do báy hɔrusuo mbɲw ká bay sókɔ nzoɓ ha ni mɓa sùo-ε ká tul kɔn fe naysuo ya.

Pam na, nzoɓ zɲɲ báy faa huɗ Krisi Vu Ngerewuru ká tul puu say huɗ kǐ hɔy. Fe ká Krisi dǎa na maa bo, nzoɓ se síe fe kǐ mbǎa. Nzoɓ mbika lawri ba nzaa vǎw sùo ká mbɲw, a Krisi laa le, ba tul. I bǎ nzoɓri ká i mɓbaka ini zɲɲ kǐ, bay ɲi le, sal inike na siɲ ri zuo kǐ mbɲw hɔy riw bele.

Máa bayri ká do bil-e

Krisi, báy ped dǎa be: 1.1-2.19

Ped dǎa nzoɓ fie ká bil Krisi: 2.20-4.6

Ɔro bie bay: 4.7-18

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol ká Ngerewuru ha mǐ ba nzoɓ ndáy nzaaped Zezu *Krisi báy law hiiya be na, búru yu-i Timote, ² buru dǎa mbede key ha ri baari nzoɓ taa Ngerewururi ká i kaw Kolos ká i ba yu búru a i do tul bay Zezu Krisi. Ndaɗ bay haɲa law

huoke báy ɗɛkɛkɛ taa Ngerewuru, Bǎa naari ka sáɗ zɲɲ ri.

Nzaa bay kere Pol

³ Ká bil nzaa bay kere ká buru dǎa bay tul-ri na, buru dǎa taambol baɲguo ha Ngerewuru, Bǎa Ngerembay naari Zezu *Krisi, ⁴ bay ɲi le, buru laa soro bay law-ri ká i dǎa bo tul Zezu Krisi, báy ini ká i mɓa zɲɲ nzoɓ Ngerewururi riw bele na. ⁵ Zaɗka tusue bay ká ba Bay Kere tɲi luo-ri na, dǎa ha ri tuu fe ká i dǎa law-ri te dǎi ká Ngerewuru dǎa do nulue bay tul nzoɓ beri na. Be ze, mbika law báy law ini baari na, bar saɲ ká dǎi. ⁶ Ba Bay Kereke ku na ze yaa zaɗ kpol kpol ká tusiri key, a lie lereke báy zaɗ zaɗ riw bele munu ká'a dáake ká sakra baari ba dǎi hɔy báy nam ká i láake bay law kere Ngerewuru ba titire ɗɛkre a i tuu law kereke ta-taɲ na. ⁷ Epafaras ká ba bǎw ped buru ká buru kɔ ni ba nzoɓ nun buru na ze fere ri feke na ku. Ka dǎa ped bay tul-ri munu ba nzoɓ ped Krisi ká dǎa ped be báy zaɗɛ nzedem. ⁸ Be na, ka ví lo soro bay ini ká Tem Law Pie ha ri na ha buru laa.

⁹ Saɲwe mini ze, báy nam ká buru láake soro bay baari na, buru dǎa nzaa bay kere bay tul-ri búru taɲ ya. Buru kóɗ Ngerewuru bay haɲa ni ka ha ri nun nzem báy fe kóko báy faa Tem Law Pie, bo ha ri kóke law hiiya be na ka tán kad kad. ¹⁰ Be ndaw roo, i máa bay séke sɲmsed munu ká Ngerembay hii i dáake feri ká rii law-ε baɲguo. I lie lereke báy kere ká bil feri riw bele ká i dǎa, a i túuke Ngerewuru ba pola pola ndaw. ¹¹ Buru kóɗ Ngerewuru bay haɲa ni ka so ri báy hɔrusuo riɲ dǎi be, bay haɲa bo i sɲuke law-ri ká bil feri riw bele, a i ikike law-ri. ¹² I dǎa taambol báy suoriya ha Bǎa Ngerewuru ká dǎa ha ri zɲɲ fe kereri ká'a dǎa do bil zaɗ taɲa bay tul nzoɓ beri na mbɲw hɔy zɲɲ ri. ¹³ Be na, ka tina naari saa bil hɔrusuo sun

tilo, a ha Vi-e ka' a ko ni ba nzoɓ nun-ε na re mbay ka tul naari. ¹⁴ Bay faa Vi-e na ze, ka tinake naari saa bil hurusuo feyaa ka mgba naari ba koy, a nda buma ka tul feyaa naari.

Zezu Kriſi ba mbay tul ferri riw bele

¹⁵ Ngerewuru ka nzoɓ ko ni bay nun ya na, *Kriſi yaa fe daa be ha nzoɓ koke ni. Kriſi na ba titire nzoɓ ka do pola dekɛ rɔɔ, ferri riw bele do bay*, ¹⁶ bay yi le, bay faa be na ze, Ngerewuru daake ferri riw bele ka nulue ndaw, tusiri key ndaw, ferri ka nun ko ndaw, ferri ka nun ko ya hoy kara ndaw pi. Ka daa wururi ka i kaw tul karɔngaw mbay bari ndaw, hurusuo ka kal tul hurusuo hawri ndaw, temri ka re mbay ndaw, rɔɔ hurusuo ka re tul nzoɓri ndaw pi. Ba tusue ki, ferri riw bele na do bay faa be, a do ba fe riɔ dika be. ¹⁷ Be ki ze ka ba titire nzoɓ ka do pola dekɛ ka tul ferri riw bele; taambol be na ze ferri doke bay zadε zadε.

¹⁸ Be na, ka ba mbay tul nzoɓ mbika lawri ka i mbu tul ki riw bele, a bari laa le, i do munu ba suɔ-ε. Ka ba saw kaw bay kumnun; a ba titire nzoɓ ka tji saa sakra nzoɓ huɗeri, bay haɔa bo ka do pola ba ngerε tul ferri riw bele, ¹⁹ bay yi le, Ngerewuru hii bay haɔa fe daa beri riw bele ka do bil law-ε na, ka daa puo ka bil law Vi-e. ²⁰ Robay, bay faa be na, ka hii bay haɔa ferri riw bele na i zuɔ ziɔ ni. Bay faa sim Vi-e ka uo ka tul puu say huɗ na, ka daa ha dekεke doke sakra be bay ferri riw bele ka tusiri key ndaw, nulue ndaw pi.

²¹ Baari hoy kara, pola lew na i do fal kpaɔ Ngerewuru. I ba nzoɓ tul ngani beri bay tul ker bay baari ka ndaya ka ha ri daake ferri ka ndaya na. ²² A le, timbedε key na, bay faa Vi-e ka pɔɔ suɔ-ε ha huɗ na, ka daa ha ri zuɔ ziɔ ni, a ha ri do pol-e bay law ka *tan kad kad, tan em ndaw, rɔɔ bay kara ti tul-ri mbaa ndaw pi.

²³ A roo le, do ndad bamba bay haɔa ri do tul tusue bay ka do bil Bay Kere na, a i bar saw ka di. Fe ka i daa law-ri te di nzokdo ba de bay nam ka i laake Bay Kereke na, i ha nzoɓ mbijw mini kara ka daa ha ri do di di ka di ya. Bay Kereke ku na, i ka-kaake ha nzoɓri riw bele ka tusiri key. Be ze bi Pol, mi vike ba nzoɓ pedke.

Ped ka Ngerewuru daa zuɔ nduo Pol

²⁴ Timbedε key na, mi daa suoriya bay tul seke ferri ka mi ko bay tul-ri. Munu ka *Kriſi ko seke fe na, bi suɔ-i hoy kara mi ko seke fe bay tul nzoɓ mbika lawri ka i mbu tul ki riw bele ka i do munu ba suɔ Kriſi na. Mi ko seke fe bay tul-ri bay doke bie seke fe ka ton ka bil ped be ka tusiri key.

²⁵ Ngerewuru ha mi vi ba koy ped nzoɓ mbika lawri maa bay ped ka' a pɔɔ zuɔ nduo-i bay haɔa mi daa bay tul baari ka i ba Ziɔ ya na. Ka ha mi ka-kaa bay ka se tul Kriſi na bay zadε ngid bele. ²⁶ Bayke ku na, do zad muni ba de lew hoy ha nzoɓri ko ya wum, a roo le, timbedε key na ka tina sawke do zad hie ha nzoɓ beri ko *tan kad kad. ²⁷ Ngerewuru hii bay daa ha ri ko waa, mina ze fe ka' a daa do zad muni na ba bawda fe, a ndad bamba bay tul saw nzoɓri riw bele le! Feka na ze do key: Kriſi daa puo ka bil law-ri ha ri ko mii, riɔ dika ka Ngerewuru daa do bay tul nzoɓ beri na, baari ka i ba Ziɔ ya na hoy kara i ziɔ ndaw pi. ²⁸ Be ze, buru ka-kaa Kriſi na ha nzoɓri riw bele; buru baka ri a buru fere ri mbijw mbijw bay nun nzemri riw bele ka Ngerewuru ha buru, bay haɔa nzoɓri mbijw mbijw riw bele na i doke pol Ngerewuru munu ba nzoɓri ka i ngɔɔ bay faa zuɔ ziɔ Kriſi. ²⁹ Sawke mini ze, mi daa suɔ-i taa tom, mi ru-ruy bay bawda hurusuo ka Kriſi ha ni daa ped ka bil naysuo-i.

* 1:15 1.15 Bay nzaa gerek le, baa mii: «leɗ pol».

2

¹ Ba tusue kị, mĩ hii bay haɲa ri ko ruy ká ɲoɲ bamba tasiri ká mĩ ruu bay tul-ri ndaw, bay tul nzoɓ mbika law-ri ká i kaw Lawdise ndaw, roo bay tul nzoɓ mbika law hawri ká i ko mĩ ya robay na kara ndaw. ² Mĩ ruu munu bay dáake wara bo bil law-ri, ha ri zúoke kị mbijw hoy ká bil law ini. Mĩ hii bay haɲa ri laa tusue bay báy fe kerekeri bele na ka ta-taɲ, a í do tul-e ɲoɲ-ɲoɲ. Be ndaw roo, ì máa bay tuukake fe ká Ngerewuru daa do zad muni ká pola lew ha nzoɓri ko ya na. Be ze ba Krisi, ³ be ká fe kereri riw bele ká ba nun nzem ndaw, fe kóko ndaw na, do luo-ε. ⁴ Mĩ baa munu bay haɲa ri poɲ faa ha nzoɓ mbijw mini kara, ka úla ri báy nzaa ráa bay hoy ya. ⁵ Ze mĩ do na di di zinj ri hoy kara, kér bay bi bo tul-ri banɲuo. Mĩ daa suoriya bay tul-ri, bay ji le, ì daa feri riw bele báy faake faake, í kaw tul mbika law baari ɲoɲ-ɲoɲ banɲuo kpadara ká bil Krisi.

Feri riw bele na do bil Krisi

⁶ Be mini ze, munu ká ì yaa Zezu *Krisi ba Ngerembay baari na, ì se simeɗ ká kie mii, ì zuo zinj ni banɲuo na ndaw ro! ⁷ I báar saw ká bil Krisi ha ni mgba siri nzid nzid. I ha mbika law baari ka ɲoɲ ba pola pola ká bil Krisi munu ká i fere ri bayke pola na, a í daa taambol ha Ngerewuru banɲuo kpadara.

⁸ I nze báy sùo-ri bay haɲa nzoɓ mbijw mini kara ka úla ri, a yaa ri zuo fal-ε báy nzaa úla ká gɔr gɔr hoy na ya. Fekeri ku na ba fe saw puo nzoɓri, mase uru saa luo wururi ká re mbay ká tusiri key hoy bo, ba fe ká uru saa luo Krisi ya. ⁹ I ko, fe daa Ngerewuru riw bele na, daa puo báy zadε ɲgid bele ká sùo Krisi. ¹⁰ Báy faa zúo zinj ni na, ì zinke kér bay, báy

hurusuo, báy feri riw bele ká uru saa luo Ngerewuru. Be na, ka ba mbay tul temri riw bele ká re mbay ndaw, tul hurusuo ká re tul nzoɓri riw bele ndaw pi.

¹¹ Báy faa zúo zinj ni na, Ngerewuru kúnke ri ɲgori. Ba ɲgori ká nduo nzoɓ ze kuɲ ya. Roo le, ba fe ká Krisi daa do bil law-ri nziiya, a náake ri saa bil hurusuo kon naysuo ká suru ri ha ri daa feyaa. ¹² Tul-ri ká i daa nduo mbii na kie mii, i voro ri mbijw hoy zinj Krisi, a í tji saa luo huɗ mbijw hoy zinj ni ndaw, bay ji le, ì daa law-ri bo tul hurusuo Ngerewuru ká tina Zezu saa luo huɗ ha ni kaw báy kumnun. ¹³ Pola lew na, ì do munu ba nzoɓ huɗeri, bay ji le, ì daa fe kaaya í se simeɗ munu ká nzoɓri ká i ko Ngerewuru ya. Roo le, timbeɗe key na, Ngerewuru ha ri kaw báy kumnun zinj Krisi, a nda buma zinj naari ká tul fe daa yaa naari na riw bele. ¹⁴ Zad sanma bol kusolri ká daa bay bo tul naari, báy bay mbol ká do tul naari na, ka naa ɲgid bele a bumra baykeri báy huɗ Krisi ká tul puu say huɗ, a ɓieke hurusuo-eri kpukɗu kpukɗu. ¹⁵ Ká zadε ku na, ka haw yum ká tul temri ká re mbay, báy hurusuori ká re tul nzoɓri na riw bele, a daa sahoɲ bo nun-ri ká nun ruo nzoɓri, a mba tul-ri báy huɗ Krisi ká tul puu say huɗ.

¹⁶ Munu zu le, ì ha nzoɓ mbijw mini kara ka daa bay bo tul-ri bay tul fe ká ì su, mase bay tul fe ká ì nzo na ya. I ha nzoɓ mbijw kara ka súru ri bay daa nam suoriya bari, mase síe tji fewri, báy nam mgbaka taram bari ya ndaw pi*. ¹⁷ Fe nuri riw bele ku na ba tem feri hoy ká kie fe tusue ká'a ví vuku. Roo le, sùo fe na ba Krisi. ¹⁸ Nzoɓri ká i daa sùo-ri ba nzoɓ diɲ tul-ri, a í ruo led nzaapedri ká nulue na, ì poɲ faa ha

* **2:16** 2.16 Báy faa zúo zinj Krisi na, bay naa ká tul naari, a náa zinkeri hurusuo bay háw yum ká tul hurusuo hawri riw bele. Náa séri sie fe kị boɗ munu ká ba zad sanmari ká se tul fe sumri, mase fe nzoɓri, mase nam suoriyari na nde tul fe ká Krisi daa na roo, bay ndádke ká nun Ngerewuru ya. Ká bil Krisi na, náa ɗori báy feri riw bele ro.

ri daa bay bo tul-rĩ ha ri mbóroke fe d'aa bari ya. Bari nzobkeri ku na, i daa law-ri bo tul ferĩ ká tina nun ha ri hoy. Kér bay bari ká uru saa bil law-ri na, daa ha ri sii sùo-ri tan feke. ¹⁹ Bari na, i zuo zinj Krisi ká ba mbay tul na mbáa. Be na, ka daa ha nzob mbika lawri riw bele mgbá kị mbijw hoy munu ká naysuo báy nịwri báy zad' d'okmakeri mgbá kị báy kere, a ngon ba pola pola munu ká Ngerewuru hii.

²⁰ Baarĩ na, ì hu zinj Zezu Krisi. Be mini ze, wururi ká i re mbay ká tusiri key na d'ó báy hurusuo ká tul-rĩ mbáa. Waa, daa mina ndaw roo, ì ha ri suru rĩ ha ri d'ing tul-rĩ í daa fe rii fe ká ì ba nzob tusiri key báy le woo? Daa mina ì daa vu mbom bo tul bay baa bari ká mii: ²¹ «Mu mbi fe key ya, mu lie fe ku báy nzaa-a ya, a mú zaa fe ni key báy nduo-o ya» le? ²² Fe nuri riw bele ku na, zadka nzob su le, daa fe mbijw zinj ni ya. Zad sanmakeri báy fe ferekeri ku na uru saa luozob hoy. ²³ Zad sanmakeri ku na rii fe ká ba bay nun nzem ba tusue. Bayke hii baa mii: «Ì daa hurusuo-rĩ tun kị í ruoke Ngerewuru ndaw, d'ing tul ndaw, a í sán sùo-rĩ ngi-ngi ndaw pi.» Roo le, fekeri ku na, i d'ó báy hurusuo mbijw ká bay sóko nzob ha ni mgbá sùo-ε ká tul kon fe naysuo ya.

3

Nzob ká hu zinj Krisi na ba nzob fie

¹ Baarĩ na, munu ká ì hu zinj *Krisi í tji saa luoz hud' zinj ni mbijw hoy í kaw báy kumnun na, ì nzaa ferĩ ká nulue, zad' ká Krisi kaw d'í ká tunduo hodo Ngerewuru. ² I daa law-rĩ nzokdo ká bo tul ferĩ ká d'ó nulue bo, ferĩ ká tusiri key ya, ³ bay ji le, fe ká tusiri key na, ì ba nzob huderĩ ro ká d'í, a káw báy kumnun taa tusue baarĩ na mụ sùo-ε ká luoz Krisi. Ba fe ká Ngerewuru daa d'ó bay tul-rĩ. ⁴ Saw káw báy kumnun

taa tusue baarĩ na, be ze ba Krisi. Zadka'a yji a tina sùo-ε na, baarĩ hoy kara ì tina sùo-rĩ zinj ni, a í zinj rin d'ika zinj ni mbijw hoy.

⁵ Munu zu le, kon ferĩ ká tusiri key na, ì ha ni ka hu ká bil law-rĩ. Daa nun píe ndaw, daa fe ìm ndaw, taka mgbáy bapibi ndaw, daa kon ferĩ ndaw, roo kóko nun fe ká ba wuru ká nzobri kod' ndaw na, ì ha fekeri ku na ka hu mburuk mburuk ká bil law-rĩ. ⁶ Bay tul fe kaayari ká munu ku na ze an here Ngerewuru zuo tul nzobri ká i daa tul ngonjo zinj ni. ⁷ Baarĩ hoy kara, zadka feyakeri re mbay ká tul-rĩ kob' báy na, ì se simsed' munu na ndaw. ⁸ Roo le, timbede key na, ì pón fal fe kaayari key na riw bele ba fal: law f'aa ndaw, daa nun sji ngaw ngaw ká tul nzob ndaw, roo law ndaya ndaw pi. Tjiri nzob ndaw, kóko bayri ndaw na, ì ha ni ka tji ká nzaa-rĩ mbijw ya ndaw. ⁹ I baa bay baylu ha kị ya, bay ji le, ì naa taw fe naysuo báy fe d'akeri na ba fal, ¹⁰ a í vi ba nzob fie ro. Nzobke ku na yaa fe daa Ngerewuru Nzob Daa ni ha ni fere ni ba pola pola, ha ni tuu ni *tan kad' kad'. ¹¹ Munu zu le, Zib, mase nzob ká ba Zib ya hoy kara tiya ndaw, nzob *kúnj ngori, mase nzob ká kunj ngori ya kara tiya ndaw, nzobri ká i ìm saw ri ndaw, nzobri ká i nze nzob ya kara tiya ndaw, koy nzob, mase nzob ká kaw báy tul-e kara tiya ndaw pi. Fe ká ndad' bamba tasiri le, ba Krisi ká d'ó tul ferĩ riw, a d'ó bil law-rĩ riw bele.

¹² Baarĩ na, ì ba nzob taa Ngerewuru ká'a náa rĩ zuo bod' ba taa be, a ko rĩ ba nzob nun-ε. Munu zu le, ì ko nun síe kị ndaw, í daa law kere zinj kị ndaw, í d'ing tul-rĩ ká saw bal kị ndaw, í se yududu ka zinj kị ndaw, a í iki law-rĩ ká tul kị ndaw pi. ¹³ Zadka nguri sùo d'ó sakra baarĩ le, ì suu law-rĩ ká tul kị, a í nda bumake zinj kị. I nda buma ka zinj kị munu ká Ngerembay nda buma zinj rĩ. ¹⁴ Robay, fe ká ndad' bay daa báy na, ba mgbaka ini zinj kị, bay ji le, sal

inike na sín rĩ zuo kị mbịw hōy riw bele. ¹⁵ I hā d̄ek̄ek̄e taa Krisi ka re mbay ká bil law-rĩ, bay ịi ɛ, bay káw d̄ek̄ek̄e key na ze Ngerewuru d̄ike rĩ ha rĩ vi ba nzoɓ ká mbịw hōy. I d̄aa taambol hā ni ban̄guo. ¹⁶ I hā bay Krisi báy ndadikeri riw bele na, ka d̄aa puo ká bil law-rĩ. I fére kị fe, a í báka kị báy nun n̄zemke. I d̄i sim hā Ngerewuru báy bil law-rĩ riw bele: sim pisi ndaw, sim ká Tem Law Pie ha rĩ ndaw na, ị háke ni taambol. ¹⁷ Fe ịi ịi ká ị d̄aa, ze ba na bay b́aa baarĩ, mase fe d̄aa baarĩ hōy kara, ị d̄aa báy rin̄ Ngerembay Zezu a í d̄aaake taambol hā B́aa Ngerewuru báy faa be.

Káw nzoɓ mbika law-rĩ ká sakra kị

¹⁸ Ḿayri, ị d̄in̄ tul-rĩ ká pol waa baarĩ; be ze ba fe d̄aa ḿayri ká i ba taa Ngerembay na. ¹⁹ A baarĩ w̄arari laa ɛ, ị k̄o ḿay baarĩ ba nzoɓ nun-rĩ, a í hā nun-rĩ ka s̄i n̄gaw n̄gaw ká tul-ri ya. ²⁰ Baarĩ ledri ɛ, ị d̄aa vu mbom ká bo tul nzoɓ mbónri ká tul feri riw bele, be ze ba fe ká rii law Ngerembay. ²¹ A baarĩ b́aa ledri laa ɛ, ị túd̄ nun vu baarĩ báy bay ya ká law-ri a s̄aa.

²² Baarĩ koyri, ị d̄aa vu mbom ka bo tul b́aa gan̄ baarĩ ká tusiri key ká tul feri riw bele. I d̄aa ped̄ ha ri bay d̄oko ká i d̄o fal-rĩ kek̄ ku hōy bay ndád̄ke ká nun-ri ya, roo ɛ, ị d̄aa ped̄ baarĩ na báy law mbịw ká *tañ kad̄ kad̄ bay tul vu mbom ká ị d̄aa bo tul Ngerembay. ²³ Ze ba na ped̄ ịi ịi hōy ị d̄aa kara, ị d̄aa báy bil law-rĩ riw bele rii fe ká ị d̄aa ped̄ hā Ngerembay bo, hā nzoɓ hōy ya. ²⁴ Ị k̄o ndaw, Ngerembay a púo rĩ fe kere ká'a d̄aa d̄o bay tul nzoɓ taa beri na. B́aa gan̄ baarĩ taa tusueke ká ị d̄aa ped̄ hā ni na ze, ba *Krisi. ²⁵ Nzoɓ ká d̄aa ndaya ɛ, a zín feke maa tul-ndaw, bay ịi ɛ, Ngerewuru naa nun nzoɓ mbịw ya.

4

¹ A baarĩ gan̄ tul koyri laa ɛ, ị m̄gba koy baarĩ na báy kere, í ha ri fe ká d̄o bay tul-ri na báy faake, bay ịi ɛ, ị k̄o ndaw, baarĩ hōy kara, gan̄ tul-rĩ kaw n̄lue suku d̄i ku.

Pol bo yu-eri bay tul nzaa bay kere báy simsed̄ kere

² I d̄aa nzaa bay kere ban̄guo, í káw báy nzaa bal-rĩ kekeke, a í d̄aaake taambol hā Ngerewuru. ³ I d̄aa nzaa bay kere bay tul buru ndaw, bay haña Ngerewuru ka pón̄ faa hā buru ka-káa bay be ká d̄o zad̄ muni ká se tul *Krisi na hā nzoɓri. Bay tul bayke na key ze, ị m̄gbáke m̄i naa hul sal. ⁴ Munu zu ɛ, ị d̄aa nzaa bay kere bay tul-i bay haña m̄i b́aaake bayke na ka tán̄ kad̄ kad̄ ba keke hā nzoɓri laa, munu ká ba ped̄ bi ká bay haña m̄i d̄aa na.

⁵ Ị se simsed̄ báy nun n̄zemke ká sakra nzoɓri ká i d̄aa law-ri bo tul Zezu Krisi ya na. Zad̄ka faa d̄aa kere zín̄ ri d̄o d̄i ɛ, ị d̄aa. ⁶ Bay ká t̄i saa nzaa-rĩ na, ị hā ni t̄i báy kusol kere a huoyudufu, a ba kusol ráa bay. Be ndaw roo, ị kókoke faa ȳin̄ra bay hā nzoɓ hā hā kara báy faake báy.

J̄ro bie soko ká Pol hii hā yu-eri ká Kolos

⁷ Yu naari Tisik ká náa kóri ni ba nzoɓ nun naari, a ba b́aw ped̄ bi ká bil ped̄ Ngerembay na, a v́aa loko soro bay ká se tul-i na riw bele ha rĩ laa báy. Be na, ped̄ d̄aa be d̄o báy faake. ⁸ Be ze m̄i pie ni bay haña ni ka se a v́aa lo soro bay buru ha rĩ laa, a ȳi a h̄oke law-rĩ. ⁹ M̄i pie ni báy yu naari Onezim ká buru k̄o ni ba nzoɓ nun buru, ká ped̄ d̄aa be d̄o báy faake, a ba nzoɓ taa baarĩ ndaw na se zín̄ ni mbịw hōy. Bari na ze, ị v́aa loko soro feri riw bele ká kal ká luo buru key na ha rĩ laa.

¹⁰ Arisitak ká naa hul sal zín̄ m̄i mbịw na, hii soko ha rĩ. A Marki ká ba vu b́aa Barnabas na hōy kara hii soko ha rĩ ndaw. Be na, m̄i baa bay be ha rĩ laa pola d̄od̄ ro. Zad̄ka'a

tji luo-rĩ ɛ, ì mgbà ni ɓà sùo-rĩ ɓáy kere. ¹¹ Zezu ká i dī ni ɓà Zustus na hii soko ha rĩ ndaw. Ɓa bele ɓari Zifri ká say key na hoy ze, i mbi law-ri i ɗaa ped zinj mĩ ha nzobri kóke mii, Ngerewuru ɓa nzob ká re mbay. Bari na ku ze i ɓa nzob huo law-i.

¹² Epafaras ká ɓa nzob ɓaari na kara hii soko ha rĩ ndaw. Be na, ka ɓa nzob ped Zezu *Krisi, a ɗaa nzaa ɓay kere η᠒᠐-η᠒᠐η ɓan᠒uo kpaɗara ɓay tul-rĩ, ɓay ha᠒a rĩ mgbà mbika law ɓaari ɓáy kere, í vi ɓa nzobri ká i η᠒᠐η kpay kpay ká dī, a í ɗaa feri riw ká law Ngerewuru hii. ¹³ Mĩ ɓáa nasi ɓay be ha ri: be na, ka ɗaa sùo-ε taa tom η᠒ii ɓamba tasiri ɓay tul-rĩ ndaw, ɓay tul nzob Lawdiseri ndaw, roo ɓay tul nzobri ká Erapoli ndaw. ¹⁴ Luku ká ɓa nzob ha᠒a sawpuu ká ɓuru ko ni ɓa nzob nun ɓuru ɓáy Demas na, i hii soko ha rĩ ndaw.

¹⁵ I hii soko ha yu naari riw bele ká i kaw Lawdise ndaw, roo Nimfa ɓáy nzob mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká puo be na ha mĩ. ¹⁶ Zadfka ì kji mbede ká mĩ ɗaa ha rĩ key na ɛ, ì nzaa faa kpuru í pieke ha nzob mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká Lawdise na ha ri kji zinj rĩ ndaw, roo ɓaari hoy kara ì kji taa ɓari ká mĩ pieke ha ri na faa mbiw munu ndaw pi. ¹⁷ I ɓaa ha Arisiɓ ha ni ka kókm ɓa tul ped ká Ngerembay pɔ᠒ zuo nduo-ε na, ha ni ka ɗaa o ɓáy zadε.

¹⁸ Ká zad ni key na, ɓa ɓi Pol kɪ ro ze mĩ vbie mbede na ɓáy nduo-i, mí hiike soko ha rĩ. I yinjra mĩ ɓay hul sal ká mĩ naa dī key na ya. Ndad ɓay ha᠒a law huoke Ngerewuru ka sád zinj rĩ.

1 Tesalonikri Titire mbede ká Pol daa / ha nzoɓ mbika lawri ká Tesalonik

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Pol daa ha nzoɓ mbika lawri ká i ba nzoɓ fieri ká be kɪ ka ba nzoɓ daa ha ri mbu tul kɪ ká Tesalonik, ngerɛpuo luye ká kuɗu zad ká Maseduwan. Fal zól be ká di na, ka pie Timote se luori, a yi Timote ká'a lo soro bay nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ i do bay kere na bayyi le, Pol daa mbede key na a daake taambol ha Ngerewuru bay tul sɔu law ká tul mbika law bari ndaw, law ini ká i doke, bay lawri ká i daa nzokdo te tul Ngerewuru ndaw pi.

Ka leke bay vbiw nzoɓ haneri ká se tul yi Ngerembay. Nzoɓ mbika lawri ká Tesalonik daa law-ri te di mii, Ngerembay na a yi kod hoy. Roo le, munu ká'a yi a vi ya bay na, i vbi-vbiw mii: sie ha ndaw roo Ngerembay na a yi a vi le? Mase, nzoɓ mbika lawri ká i hu pola, roo Zezu a yi a vi na wa, a foko mina ro bay tul-ri le?

Pol baa ha nzoɓ mbika lawri bay haɗa ri ko ta-taɗ mii, Ngerembay na a yi a vi na kɪ, le, nzoɓ mbika lawri riw bele i káw zin ni mbɪw hoy. Ká bay giyanke namke na, Ngerewuru hii bay haɗa ri daa ped bari na nun-ri ka ba pola bay suoriya.

Maa bayri ká do bil-e

Taambol bay pisi Ngerewuru: 1-3
Simsed ká rii law Ngerewuru: 4.1-

12
Yi Ngerembay: 4.13-5.11
Ped daa nzoɓ mbika lawri, bay sín
tul bay: 5.12-28

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol, roo Silas*, bay Timote ndaw na, buru daa mbede key na ha ri baari nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká Tesalonik, baari ká i zuo zin Baa naari Ngerewuru bay Ngerembay Zezu Krisi. Ndad bay haɗa law huoke bay dekeke Ngerewuru ka sad zin ri.

Mbika law bay simsed nzoɓri ká Tesalonik

² Buru daa taambol ha Ngerewuru banɗo kpadara bay tul-ri riw bele, a buru ker se tul-ri banɗo ká bil nzaa bay kere buru.

³ Ká pol Baa naari Ngerewuru na, buru ker se tul mbika law baari ká daa ped ndaw, bay law ini ká i doke ká daa ha ri daake ped ngo-ngoɗ ndaw, roo bay law-ri ká i daa nzokdo te tul Ngerembay naari Zezu *Krisi ká daa ha ri sɔuke law-ri ndaw na.

⁴ Baari yu bururi ká Ngerewuru ko ri ba nzoɓ nun-ε na, buru ko mii, Ngerewuru nan ri ha ri ba nzoɓ taa be, ⁵ bay yi le, káa Bay Kere Krisi ká buru kaa ha ri na, ba bay ká tɪ ká nzaa buru hoy ya, roo le, ba bay ká tɪ bay hɪrusuo, bay faa Tem Law Pie, roo buru ko ta-taɗ ndaw mii, ba tusue bay. A baari kara i ko simsed buru ká sakra baari bay nun-ri; buru daa munu bay sókoke ri. ⁶ Baari kɪ hoy kara i mboro simsed buru bay simsed Ngerembay. Ze nzoɓri daa ri ko seke fe ngɪ bamba bay tul Bay Kere Krisi ká i ya na hoy kara, i ya bayke bay suoriya ká Tem Law Pie ha ri na. ⁷ Be ndaw roo, i vike ba nzoɓri ká i kie simsed baari ha nzoɓ mbika lawri riw bele ká kuɗu zad ká Maseduwan bay Akayi na i ko i mboro. ⁸ Ba tusue kɪ, Bay Ngerembay na, uru ká luori a tɪ kuɗu zad ká Maseduwan bay Akayi hoy ya, roo le, law-ri ká i daa bo tul Ngerewuru ká bayke ya zad kpol kpol riw bele na, daa

* **1:1** 1.1 Silas mase Silvin na, ba rin ká mbɪw hoy. Bay nzaa gerek le, ba Silvin, a bay nzaa eboro laa le, ba Silas.

hã buru se sie loko soroke mbãa. ⁹ Nzobri riw bele lo soro faa kã ì mgbake buru ba sùo-rì báy nam kã buru dõke sakra baarì, rɔɔ faa kã ì pɔŋke púo wururi í fere sùo-rì ba luò Ngerewuru bay dãa ped hã ni, be kã'a ba Ngerewuru tusue, Nzob Kãw Báy Kumnun, ¹⁰ bay gíyanke Vi-e kã'a úru saa nulue. Ba be Zezu kã Ngerewuru tina ni saa luò hud hã ni yãa naarì kã tul herɛ be kã'a bõko tul nzobri báy nam kã'a ví vuku na.

2

Ped Ngerewuru kã Pol daa kã Tesalonik

¹ Yu bururi, ì kɔ báy sùo-rì ndaw, sed buru kã luò-rì na, buru se gɔr hoy ya. ² I kɔ ndaw, pola rɔɔ bay haŋa buru se luò-rì na, nzobri kã Filiβ rad buru, í daa nun buru tuɔ sie bamba. Ze nzobri ngji bamba tun buru ngeren báy sed buru kã luò-rì na kara, Ngerewuru hã buru hurusuo, a daa wãra bo bil law buru bay haŋa buru kãake kãa Bay Kere kã uru saa luò-ε kã se tul *Krisi na ha rì. ³ Bay Kere kã buru ka-kãake búru díke rì na, bayke to faa ya ndaw, kér bay ndaya kara dɔ bil law buru ya ndaw, búru nzaa faa úla nzobri kã dí ya ndaw; ⁴ roo le, buru baa baŋguo munu kã Ngerewuru hii, bay ji le, ba be kji ze ka kɔ buru maa, a pɔŋ pedke zuo nduo buru. Buru nzaa faa bay ndád kã nun nzob ya, roo le, bay ndádke kã nun Ngerewuru, be kã'a ba nzob békle fe kã dɔ bil law nzob.

⁵ I kɔ ta-taŋ ndaw, báy nam kã buru dõke sakra baarì báy na, buru baa bay ba mbjw báy nzaa ráa bay ya ndaw, a búru ker bay kã bay báa bay zinke fe kã luò-rì ba mbjw ya ndaw. Ngerewuru ba nzob bay nasike. ⁶ Buru na, buru nzaa faa bay haŋa nzobri pisi buru ya: kã luò-rì ya ndaw, luò nzob kji ya ndaw pi. ⁷ Buru ba nzob ndáy nzaaped Krisi. Sawke mini ze, buru dɔ báy faa kã bay réke mbay kã tul-rì, roo

le, buru daa munu ya. Buru se búru kaw sakra baarì dɛkɛkɛ munu kã máa led kɔ-kóm ba tul vi-eri a kɔrɔ ri báy kere. ⁸ Munu kã buru kɔ rì ba nzob nun buru na, buru dɔ dí ya bay ka-kãa Bay Kere Ngerewuru kã se tul Krisi hoy ha rì ya, roo le, buru mbi sùo buru hã hud bay tul-rì, bay ji le, buru hii rì bamba! ⁹ Yu bururi, ped kã ngɔŋ bamba kã buru daa sùo buru taa tom búru tãa kã dí pɔdɔ pɔdɔ na, ì yinjra ya ba tusue! Buru daa ped na bisie báy sun bay bá soba nzob mbjw kã sakra baarì ya. Be ze buru kãake kãa Bay Kere Ngerewuru kã se tul Krisi na ha rì.

¹⁰ Fe kã buru daa na, ì ba nzob bay nasike, Ngerewuru kara ndaw. Simsed buru kã sakra baarì nzob mbika lawri na, ba simsed kã *taŋ kad kad, a dɔ báy zadɛ. Nzob mbjw mini kara maa bay dãa bay bo tul buru ya. ¹¹ I kɔ ndaw, buru daa zin rì mbjw mbjw riw bele munu kã báa led daa zin vi-eri. ¹² Buru bo rì, búru gól rì, rɔɔ búru suru tigbaa-rì baŋguo bay haŋa rì se simsed munu kã Ngerewuru hii, be kã'a dí rì na, bay haŋa rì vi ba nzobri kã'a re mbay kã tul-rì a í dɔ bil rin díka zin ni mbjw hoy.

¹³ Buru daa taambol baŋguo hã Ngerewuru na rɔbay, bay ji le, zadka buru ka-kãa Bay Kere Ngerewuru kã se tul Krisi ha rì na, ì laa bayke í yãa bo bil law-rì báy kere, a í kɔ ba bay báa nzobri hoy ya, roo le, ba Bay Ngerewuru. Bayke na dɔ ba Bay Ngerewuru ba tusue kji. Be ze a daa ped báy hurusuo kã bil law baarì kã ì daa law-rì bo tul Zezu Krisi. ¹⁴ Yu bururi, baarì na ì mboro fe dãa nzob Ngerewururi kã í daa law-ri bo tul Zezu Krisi kã í mby tul kji kã zadri bod bod riw bele kã kudú zad kã Zude, bay ji le, baarì kara nzob puo baarì daa nun-rì tuɔ sie munu kã Zibri daa zin nzob mbika lawri kã kudú zad kã Zude na. ¹⁵ Ba bari Zibri na ze, ì ì nzob haneri kã ì ba *nzob yãaŋa bayri saa nzaa

Ngerewuru, í i Ngerembay Zezu, a í niiri buru kad kad í dfaa nun buru tuo síe. I ba nzobri ká i riiri nun Ngerewuru ya a í ba nzob tul ngani nzobri riw bele. ¹⁶ I haa buru faa bay haɲa buru ka-káa Bay Kere Krisi ha nzobri ká i ba Zib ya na ha ri zinke pam ya. I dfaa munu banɲuɔ, be ze í dfaake feyaa nde tul kɪ a ngji ba pola pola kpuru mini ndaw roɔ here Ngerewuru toɔɔ bo tul-ri báy.

Pol dfaa kɔn kóko nzobri ká Tesalonik ba kɪ

¹⁷ Yu bururi, báy nam ká náa walkeri kɪ ká bole dɪ ndji na (náa kóri kɪ ya hoy kara, law naari bo tul kɪ banɲuɔ kpadara) kɔn kóko ri dfaa buru lok lok ha buru dfaa hurusuo buru tun kɪ, a búru nzaa faa bay vaa kóko ri ba kɪ. ¹⁸ Be ze, buru hii bay yi se luo-ri, a bi Pol na, mɪ nzaa faa ba mbɪw mase ba sidiri munu bay séke, roo le, *Satan haa faake báy. ¹⁹ Waa, nzob veri báy roɔ i do ba fe dfaa law buru nzokdo te tul-ri, mase ba fe suoriya buru, mase ba taguba rin dika ká ha buru kawke rika na le? Waa ba baari ká i doko pol Ngerembay naari Zezu báy nam ká'a yi a vi na ya le woo? ²⁰ Ba tusue kɪ, ba baari na kɪ ze i ba fe ndaka giri suo buru ndaw, fe suoriya buru ndaw pi.

3

¹⁻² Sawke mini ze, zadka buru kaw kpuru tan laa soro bay baari, a búru maa bay iki law búru ká dɪ mbaa na, buru mbi nzaa buru bay pie Timote se luo-ri, a pɔɲ buru ká sidi key laa le, buru kaw Aten huo buru. Be Timote na ka ba yu naari, a ba baw ped Ngerewuru ká'a ka-káa Bay Kere ká se tul *Krisi. Buru pie ni bay haɲa ni ka vaa dfaa wara bo bil law-ri ha ri ngonke ká bil mbika law baari, ³ bay haɲa bo, dfaa nun

tuo síe ká tji tul-ri timbede key na, ka lan mbika law nzob mbɪw ká sakra baari ku ya. Baari suo-ri kara i ko ta-tan ndaw, kɪri dfaa nun tuo síe ká mini key na, ba fe ká Ngerewuru ha faake do bay tul naari. ⁴ Tusueke le, báy nam ká buru kaw zin ri koɔ roɔ bay na, buru baa ha ri mii, fe dfaa nun tuo síe a tji tul naari, a le, fekeri tji na kɪ. Ba fe ká i ko ta-tan ndaw ro. ⁵ Sawke mini ze, munu ká mɪ maa bay iki law-i bay kawke kpuru ya na, mɪ pie Timote ba luo-ri bay laake soro mbika law baari, bay ji le, mɪ dfaa hɛ ká bil law-i mí baa mii, ko ya le, ngeretemndaya lie law-ri ha ped ká buru dfaa ká luo-ri pola na do ba fe ká gor hoy.

⁶ Roo le, timbede key ká Timote yi saa luo-ri a vi luo buru key báy bay kere, a lo soro bay ká se tul mbika law baari ká i do tul-e banɲuɔ kpadara, báy ini ká i mgba zin kɪ na ha buru laa. Ka baa ha buru mii, i ker bay se tul buru banɲuɔ, a kɔn kóko buru kara dfaa ri lok lok munu ká buru kara, kɔn kóko ri dfaa buru munu ndaw na. ⁷ Be ze yu bururi, ká bil kóko seke fe bururi riw bele, báy fe law sekeri riw bele ká tji tul buru na, zadka Timote vi lo soro mbika law baari ká i do tul-e banɲuɔ ha buru laa na, dfaa ha law buru huo buru mgbalak. ⁸ Ba tusue kɪ, munu ká i mgba mbika law baari ngo-ngon i zuo zin Ngerembay na, timbede key law buru nda siri fuɔ ha buru kaw báy kere! ⁹ Buru dfaa mina ze bay dfaa taambol ha Ngerewuru bay tul bawda suoriya ká buru zin bay tul-ri ká pol-e na le woo! ¹⁰ Sun báy bisie na, buru dfaa nzaa bay kere ngo-ngon bay haɲa ni ka mgbuda faa ha buru vaa ko ri, a búru kie ri bie feri ká ton ká bil mbika law baari na*.

¹¹ Ndad bay haɲa Baa naari

* **3:10** 3.10 Pol tji dul saa Tesalonik bay tul Zibri ká i hii bay ika ni. Sawke ze ka kieke ri titire feri ká se tul mbika law hoy. Be ze ka hii bay yi se luo-ri bay kie ri bie feri ká ton ká bil mbika law na. † **3:11** 3.11 Nzob dfaa mbede key na, ka baa bay se tul Ngerewuru báy Zezu Krisi ba nzob ká mbɪw.

Ngerewuru kị sùo-ε báy Ngerembay naari Zezu, ka† léke faa ha buru se búru vǎa kò rì ba kị! ¹² Ndad bay haña Ngerembay ka ha ini ká ì mgba zinj kị, rɔɔ í mgba zinj nzobri riw bele ndaw na, ka káy tul kị ba pola pola ha ni maa báy ini ká buru mgba zinj rì. ¹³ Be ndaw rɔɔ, ka'a haña rì hurusuo ha rì vi ba nzobri ká *tañ kad kad tañ bay ká do tul-rì ká nun Bǎa naari Ngerewuru báy nam ká Ngerembay naari Zezu a ví báy nzobri riw bele ká i ba taa be‡. Amem! Ndad bay haña ni ka do munu na kị!

4

Simsed ká rii law Ngerewuru

¹ Be ze yu bururi, bay séke simsed ká rii law Ngerewuru na, ì fere ká luo buru báy nam ká buru dǒke luorì hɔy. Simsedke na kị ze ì se ro ku, roo le, kódf nguɔ hɔy, buru vbi rì báy rin Ngerembay Zezu bay haña rì se nun-rì ba pola, ² bay ji le, baarì na ì kò ndaw, ba fe fére ká buru yaa saa luo Ngerembay Zezu a búru fere rì. ³ Fe ká Ngerewuru hii na, ba haña rì vi ba nzobri ká *tañ kad kad ká nun-ε. Ì nze báy sùo-rì ká bay dǎa fe lɔɔ. ⁴ Ndad bay haña nzob ha ha ká sakra baarì na, ka kò faa kóɔ sùo-ε bay káw zinj máy be báy kere, báy faa ká do báy zadε ká nun Ngerewuru ndaw, nun nzobri kara ndaw. ⁵ Ka ti pón sùo-ε ha kɔn fe naysuo kuɔ ni munu ba nzobri ká i tuu Ngerewuru ya na ya. ⁶ Ká bil fe nuri ku na, ndad bay haña nzob mbjw mini kara ka dǎa kaaya zinj yu-ε, mase a dǎa fe dǎa riiba zinj ni ya, bay ji le, nzobri ká i dǎa kịri feyaa ká mini key na, Ngerembay a puo ri mbolke munu ká buru baa bayke ha rì a búru baka rì ká dǎi na. ⁷ Tusueke le, Ngerewuru dǎi naari bay haña náa dǎari fe dǎa lɔɔ ya, roo le, bay haña náa káwri ba nzobri

ká tañ kad kad ba taa be. ⁸ Be ze, nzob ká tun fe fére ká buru fere rì key na ngeren le, ba nzob ze ka tun ni ngeren ya, roo le, ba Ngerewuru ká ha rì Tem Law Pie na ze ka tun ni ngeren ku.

⁹ Yu bururi, bay ká se tul mgbaka ini ká sakra kị na, ba fe ká ì se síe haña nzob dǎa mbedeke ha rì mbǎa, bay ji le, ba Ngerewuru kị ze fere rì faa mgbaka ini zinj kị. ¹⁰ Be ze ba fe ká ì dǎa banɔɔ zinj yu baarì riw bele ká kudfu zad ká Maseduwan riw bele ndaw ku. Roo le, buru kod rì bay haña rì dǎa nun-rì ba pola rɔbay. ¹¹ Ì nzaa faa káw dεkeke, í dǎa sùo-rì nduo bil fe nzob hawri ya ndaw, í dǎa ped sùo-rì kị í zinke fe sum í hólke sùo-rì, munu ká buru mbi nzaa buru ká dǎi ha rì pola na. ¹² Be ndaw rɔɔ, ì bá soba nzob mbjw ya, a nzobri ká i tuu Ngerembay ya na i kò le, i dǎake mbay bo tul-rì báy.

Bay ká se tul nam yji Ngerembay

¹³ Yu bururi, bay ká se tul nzob hufderi na, buru hii bay haña rì laa sawke ta-tañ, bo í dǎa síe ngji bamba tasiri munu ká nzob hawri ká i ker í baa mii, nzob hu le, hu wum kị zu bo, nzob ká bay dǎa law te tul-e nzokdo na tiya na munu ya. ¹⁴ Náa kóri ba tusue kị mii, Zezu na hu, le, Ngerewuru tina ni saa luo huf. Be ze, náa kóri ndaw mii, Ngerewuru ká tina Zezu saa luo huf na, nam ká Zezu a yji a vi na, nzobri riw bele ká i hu ká bil mbika law na, Ngerewuru a tina ri saa luo huf faa mbjw munu ndaw ha ri kaw báy kumnun zinj Zezu.

¹⁵ Tusueke le, munu ká Ngerembay fere buru na, buru baa ha rì: naari ká náa káwri báy kumnun kpuru tji síe yji be na, náa ti mbikari bal naari to pola bay súo nun-ε ha bari ká i hu na kpay ya mgbaj. ¹⁶ Namke ku na, Ngerewuru a ndáka tul fe ken, le, kusol mbay tul led nzaapedri ká

‡ 3:13 3.13 Ká zad ni key na, nzob ndáy bay haneri ker mii, Ngerembay Zezu a ví báy led nzaapedri beri riw bele.

nulue a mgbaka belen, gire tiw Ngerewuru a mgbaka konron, le, Ngerembay ki sùo-ε a dī saa nulue bay vika. A le, bari ká i hu ká bil *Krisi na, i tji saa luo hud pola, ¹⁷ rɔɔ naari ká náa káwri báy kumnun báy na, Ngerewuru a haɲa náa ururi zinj ri mbjw hoy bay ndúo bil síi mbam bay súo nun Ngerembay ba siya. Be ndaw rɔɔ, náa káwri zinj ni wjw banɲuo. ¹⁸ Munu zu le, ì hu law ki báy bayri na key.

5

I káw báy nzaa bal-rì kekeke

¹ Yu bururi, bay ká se tul nam báy saw síe ká fekeri a tji na, ba fe ká ì se síe haɲa nzob daa mbedeke ha rì mbáa, ² bay ji le, baarì ki sùo-rì na ì kɔ ta-tan mii, nam yji Ngerembay na a tji tul nzobri mbuda munu ká nzob riiba tjiike tul nzobri ba suɲ. ³ Zadka nzobri baa mii: «Zad do dekeke, fe mbjw ti daa fe ya,» le, ká zadε ku hoy, bíe a tji tul-ri mbuda munu ba nduo ká tuɲ máy nzob jwuy; le, i ti zinj faa tji dul ya. ⁴ Roo le, baarì yu bururi, ì do bil suɲ tilo munu ká nzobri ká i tuu *Krisi ya na ya ká bay haɲa namke le, ka mgbuɲ rì munu ká nzob riiba mgbúnke nzobri na ya. ⁵ Tusueke le, baarì riw bele na, ì ba led zad tanari, í ba led bisieri ndaw. Náa bári led suɲri ya ndaw, led suɲ tilori ya ndaw pi. ⁶ Be mini ze, náa ti naanari nam munu ká nzob hajwri naa ku ya. Roo le, náa káwri báy nzaa bal naari kekeke, a náa nzéri báy sùo naari. ⁷ I kɔ, suɲ ze nzob na-nam, suɲ na ndaw ze him daa nzob tud, ⁸ roo le, naari ká náa bári led zad tanari na, ndad bay haɲa náa nzéri báy sùo naari ha law naari ká náa dáari bo tul Ngerewuru báy ini ká náa mgbári zinj nzobri na, ka kóro naari munu ba ngan ká koro nzob ywum ká nzaa ruy. Ndad bay haɲa law naari ká náa dáari nzokdo te tul pam na, ka kóro naari munu ba taguba lari ká

nzob ywum daa guba tul-e a kóro sùo-ε. ⁹ Tusueke le, Ngerewuru dī naari bay haɲa here be ze ka bo tul naari ya, roo le, ka dī naari bay haɲa náa zinjri pam báy faa Ngerembay naari Zezu Krisi, ¹⁰ be ká'a hu bay naari. Ze náa huri na hu mase náa kawri báy kumnun hoy kara, nam ká'a yji a vi na, náa káwri zinj ni mbjw hoy. ¹¹ Munu zu le, ì hu law ki í so ki munu ká ì daa banɲuo kpadara na.

Ped daa nzob mbika lawri

¹² Yu bururi, buru kod rì bay haɲa rì daa mbay ka bo tul bari ká i daa ped ká sakra baarì, bari ká Ngerembay pon ped zuo nduo-ri bay haɲa ri nda faa pol-rì í bo rì na. ¹³ I hje ri a í kɔ ri ba nzob nun-rì bay tul ped ká i daa. I káw dekeke ká sakra ki.

¹⁴ Buru kod rì bay haɲa rì baka nzobri ká simsed bari do gob gob ndaw, í hu law nzobri ká law-ri sa ndaw, í so nzobri ká hurusuo-ri tiya ndaw, a í iki law-rì ká tul nzobri riw bele. ¹⁵ I ha nzob mbjw mini kara ka yinjra báy ndaya ká nzob daa zinj ni na ha ni suo bol-e ya, roo le, ì nzaa faa daa kere banɲuo ká sakra baarì ndaw, rɔɔ báy nzobri riw bele ndaw pi. ¹⁶ I daa suoriya banɲuo. ¹⁷ I daa nzaa bay kere banɲuo kpadara. ¹⁸ Ká bil feri riw bele ká tji tul-rì na, ì daa taambol ha Ngerewuru. Be ze ba fe ká Ngerewuru hii bay haɲa baarì ká ì zuo zinj Zezu *Krisi na ì daa. ¹⁹ Tem Law Pie ká daa ped ká bil law-rì na, ì mbii ni ya. ²⁰ A bayri ká i yaa saa nzaa Ngerewuru na, ì im ya, ²¹ roo le, ì bekle baykeri riw bele í yaa hay ká báy kere ka bo bil law-rì, ²² a í nze báy sùo-rì ká tul kiji fe kayari bod bod riw bele.

Sin tul bay

²³ Ndad bay haɲa Ngerewuru ká ba nzob haɲa dekeke ha nzob na, ka daa ha rì vi ba nzob taa be ká bil sùo-rì ngid bele. Ka kóro sùo-rì riw bele: kér bay baarì ndaw,

p̄ara nun s̄uò-r̄i nd̄aw, r̄oò naysuo-r̄i nd̄aw na ka t̄an̄ kad̄ kad̄ kp̄uru maa b̄áy nam ȳi N̄gerembay naari Zezu *Krisi. ²⁴ Be ká'a d̄i r̄i na, ka'a d̄áa feke ɔ b̄áy zad̄ε riw bele, b̄ay j̄i l̄ε, ka d̄o tul b̄ay be.

²⁵ Ȳu bururi, ì d̄aa nzaa b̄ay kere nd̄aw b̄ay tul buru. ²⁶ I hii soko lik lik h̄a ȳu naari riw bele í áwke nzaa k̄j̄. ²⁷ M̄i kod̄ r̄i b̄áy riñ N̄gerembay: ì k̄j̄ mbede key na h̄a ȳu naari riw bele. ²⁸ Ndad̄ b̄ay hañ̄a law huoke taa N̄gerembay naari Zezu Krisi ka s̄ad̄ z̄iñ r̄i.

2 Tesalonikri Mbede ndeke di sidike ká Pol daa / ha nzob mbika lawri ká Tesalonik

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na, few haneri kal ká fale taa mbijwke ku ndaw roo Pol daa bay. Laa ki bay kere ya ká se tul yi Ngerembay na, daa nzob mbika lawri ká Tesalonik nduo ki robay. I giyan yi Ngerembay bay kaw bay kumnun bari. Nzob haneri do di ku ká i se kpuru i baa mii, Ngerembay na vi ro. Ká bil mbede key na Pol baa mii, pola roo bay hana Ngerembay ka yi a vi na, Nzob Mgboro be ká'a tun Ngerewuru ngeren, a di suo-e be ki ba Ngerewuru na, a ti ndaw ro! Be ki a daa ha ti ká tul Ngerewuru ká tusiri key na se ba pola pola kpuru maa bay zadé ndaw roo Ngerembay a yi a vi bay. Be ze, do nun hana nzob mbika lawri i gedé tul mbika law bari banugo i daa ped bari nun-ri ka ba pola, a i pon daa fe kere ya.

Maa bayri ká do bil-e

Jro bie kún sal bay ká tul nzob feyari: 1

Feri ká'a ti pola roo Ngerembay a vi: 2

Diw nzaa bay kere bay daa ped ba pola pola: 3

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol, roo Silas bay Timote ndaw na, buru daa mbede key na ha ri baari nzob mbika lawri ká i mbu tul ki ká Tesalonik, baari ká i zuo zin Baa naari Ngerewuru bay Ngerembay Zezu *Krisi. ² Ndad bay hana law huoke bay dekeke Ngerewuru bay Ngerembay Zezu Krisi ka sad zin ri.

Kún sal bay Ngerewuru ká'a doko bay nam yi Ngerembay

³ Yu bururi, buru daa taambol ha Ngerewuru. Ba fe ká do nun hana buru daa bay tul-ri banugo a do bay zadé, bay ji le, i daa law-ri bo tul Ngerewuru ba pola pola, a ini ká baari mbijw mbijw i mgba zin nzob hawri na se ba pola pola. ⁴ Sawke mini ze, buru kara buru nda giri suo buru bay tul-ri ká sakra nzob mbika law hawri ká i mbu tul ki, a buru baa ha ri mii, i mgba ngo-ngo i daa law-ri bo tul Ngerewuru banugo ká bil fe daa nun tuo sieri, bay kóko seke feri riw bele ká ti tul-ri na.

⁵ Fe niri key na kie ta-tan mii, fe ká Ngerewuru mbi nzi-e ká di na do bay zadé, bay ji le, fekeri ká i suu law-ri ká di na, daa ha ri vike ba nzobri ká i maa hana ni ka re mbay ká tul-ri. Be ze ba fe ká i ko seke fe bayke. ⁶ Ba tusue, Ngerewuru na a daa fe bay zadé: nzobri ká i ha ri ko seke fe na, a yinra seke feke daa ri. ⁷ A baari ká i ko seke fe na, ka'a hana law-ri nda siri fuo, buru kara ndaw, bay nam ká Ngerembay Zezu a yi saa nulue bay led nzaaped beri ká i ba nzob hurusuo na. ⁸ Ka'a yi ká bil rim huu ká se bilam bilam bay hana nzobri ká i tuu Ngerewuru ya, ká i daa vu mbom bo tul kaa Bay Kere ká se tul Ngerembay naari Zezu ya na, ha ri ko seke fe maa bay zadé fe daa bari. ⁹ Fe seke ká'a ti tul-ri na, a ba bie ká'a oko ya banugo. I doko di di zin Ngerembay ndaw, zin hurusuo rin dika be ndaw ¹⁰ bay nam ká'a yi a vi bay hana bari riw bele ká i daa law-ri bo tul-e a i ba taa be na, i pisi ni a i gol rin mbay be. Baari suo-ri ki kara, i doko sakra nzobkeri ku na ndaw, bay ji le, kaa bay ká buru kaa ha ri na, i daa law-ri bo di.

¹¹ Sawke mini ze, buru daa nzaa bay kere banugo bay tul-ri. Buru vbi Ngerewuru naari bay hana ni ka ha ri ma-maa bay simsed ká'a diki ri bay hana ri se na. Buru vbi ni mii,

báy faa h̄urusuo-ε na, ka ha r̄i maa d́áa fe kereri riw bele ká law-r̄i h̄ii, h̄a pedri ká ì d́aa báy faa mbika law-r̄i na ka d́o báy zadε n̄zεd̄em. ¹² Be nd̄aw r̄o, báy faa fe d́áa baar̄i na, ì d́áake mbay bo tul N̄gerembay naari Zezu, a be laa ε, a d́áa mbay bo tul baar̄i ká ì zuo z̄iη ni na. Fe niri key na, ba lere ped law kere N̄gerewuru naari báy N̄gerembay Zezu *Krisi.

2

Feri ká'a t̄i pola r̄o, N̄gerembay a vi

¹⁻² Ȳu bururi, bay ká se tul ȳi N̄gerembay naari Zezu *Krisi báy mb̄ȳ k̄i naari ká luo-ε na, nzob h̄aneri baa ha r̄i mii, nam ȳi be na vi ro. Ze ba na nzob ȳaηa bay saa nzaa N̄gerewuru, mase nzob ka-káa, mase nzob daa mbede ze a b́áake mii, ba buru ze buru baa ha r̄i kara, buru kod r̄i bay haηa r̄i d́aa h̄a k̄er bay ka zukri r̄i maη ká d̄i ba vaa ya nd̄aw, a í h̄a h̄iε ka d́áa r̄i ká d̄i ya nd̄aw pi. ³ Ì h̄a nzob mb̄jw kara ka úla r̄i báy k̄iri bayri ká mini key mb̄jw ya, bay j̄i ε, pola r̄o bay haηa namke ká vi na, nzobri η̄ḡi-η̄ḡi i t̄uη N̄gerewuru mbáy, r̄o Nzob Mgb̄o, be ká N̄gerewuru a b́iε ni kpukdu kpukdu ká bil huu na a t̄i nd̄aw. ⁴ Nzob Mgb̄oke na a t̄uη ferri riw bele ká nzobri k̄o ba wuru bari báy ferri riw bele ká i kod ri na. Ka'a mbika s̄u-ε ba nzob ká kal tul wurukeri ku riw bele, a d́aa kpuru a kaw *hul k̄ani N̄gerewuru, a d̄i s̄u-ε be k̄i ba N̄gerewuru.

⁵ Fe niri key na, m̄i baa ha r̄i báy d̄ol bi ká m̄i d̄o z̄iη r̄i h̄oy. W̄a, ì ȳi-ȳiηra ε woo? ⁶ Roo ε, fe mb̄jw haa faa bay haηa ni t̄i ká timbede key; feke na ì k̄o-k̄o. Be mini ze, Nzob Mgb̄o na a t̄i báy namke ká N̄gerewuru tuu. ⁷ Tusueke ε, h̄urusuo Nzob Mgb̄o ká d́aa h̄a nzobri η̄ḡi-η̄ḡi t̄uηke N̄gerewuru na, d̄o d́aa ped ba muni ro. Roo ε, nzob ká haa faa h̄a ni na tiya ro ε, ⁸ be nd̄aw r̄o, be na a t̄i

báy. A ε, báy nam ká N̄gerembay Zezu a ȳi a vi na, a b́iε ni kpukdu kpukdu báy zuu nzi-ε pud, a gur h̄urusuo-ε ruk ruk báy nduy be ká z̄iriri z̄iriri. ⁹ Nzob Mgb̄o na, a ví báy h̄urusuo *Satan a d́aa k̄iri pedri bod bod riw bele ká ba h̄iε zikiki, fe sanri báy ferri ká mba k̄ók̄o bay úlake nun nzobri. ¹⁰ Ka'a d́aa k̄iri fe d́aa k̄ayari bod bod riw bele bay úlake nzobri ká i d̄o faa ká'a séke z̄iη ri ba zad b́iε. I z̄iη b́iε, bay j̄i ε, i h̄ii bay ȳaηa tusue bay ká maa bay ȳaηake s̄u-ri na ya. ¹¹ S̄awke mini ze, N̄gerewuru d́aa h̄a h̄urusuo nzaa úla d́aa ped ká bil law-ri bay haηa ri d́aa law-ri bo tul bay baylu. ¹² Be ze, nzobri riw bele ká i d́aa law-ri bo tul tusue bay ya, ká k̄on d́aa fe k̄aya ze mgba law-ri na, bay a mgbaka tul-ri.

Mgbaka mbika law η̄ḡo-η̄ḡoη

¹³ Ȳu bururi, baar̄i ká N̄gerembay k̄o r̄i ba nzob nun-ε na, buru d́aa taambol h̄a N̄gerewuru bay tul-r̄i ban̄guo. Ba fe ká d̄o nun haηa buru d́aa, bay j̄i ε, N̄gerewuru nan r̄i báy titire d́aa tusiri d̄εkre h̄oy bay haηa r̄i z̄iη pam báy faa Tem Law Pie ká d́aa ped ká bil law-r̄i ha r̄i vi ba nzobri ká *taη kad kad nd̄aw, báy faa law-r̄i ká ì d́aa bo tul tusue bay nd̄aw pi. ¹⁴ Bay tul bayke na ku ze ka d̄ike r̄i báy faa káa Bay Kere *Krisi ká buru kaa ha r̄i na, bay haηa r̄i z̄iη riη d̄ika mb̄jw h̄oy z̄iη N̄gerembay naari Zezu Krisi.

¹⁵ Munu zu ε, ȳu bururi, ì mgba mbika law baar̄i η̄ḡo-η̄ḡoη, a í mgba tusue bay ká buru z̄iη a búru suo búru fere r̄i na η̄ḡo-η̄ḡoη, h̄ay ká buru baa báy nzaa buru nd̄aw, r̄o h̄ay ká buru d́aa d̄o mbede ha r̄i kara nd̄aw pi. ¹⁶ Ndad bay haηa N̄gerembay naari Zezu Krisi k̄i s̄u-ε báy B̄aa naari N̄gerewuru, be ká'a k̄o naari ba nzob nun-ε, ká'a h̄a law naari huo w̄m, a h̄a náa d́ari law naari nzokd̄o te tul fe kere ká náa z̄iηri báy faa law kere be na, ¹⁷ ka d́aa w̄ra bo bil law-r̄i, a ha r̄i

hurusuo d'aa fe kereri ban'guo bay faa ped' d'aa baari ndaw, bay baa baari ndaw pi.

3

Pol vbi yu-eri nzaa bay kere

¹ Yu bururi, oroo bie bay buru ze do key: i daa nzaa bay kere bay tul buru, bay han' bay ka se tul Ngerembay na ka yaa zad' ba vaa, ha nzobri yaa bayke bay suoriya faa mbijw munu ka i daa ka luo-ri na. ² I daa nzaa bay kere bay han' Ngerewuru ka koro buru bay tul nzob ndayari bay nzob mgborori, bay ji le, ba nzobri riw bele ze i daa law-ri bo tul bay ka buru kakake na ya. ³ Roo le, Ngerembay na do tul bay ka' a waa; ka' a han' ri hurusuo, a koro ri bay tul fe daa ngeretemndaya. ⁴ Ka ha buru daa law buru te tul-ri, a ha buru ko ta-tan' mii, fe ka buru vbi ri bay han' ri daa na i do daake, a i daa nun-ri ba pola pola. ⁵ Ndad' bay han' Ngerembay ka mbugda nun-ri ha ri ko ini ka Ngerewuru mba zin' ri na ba pola pola, bay suu law ka *Krisi ha ri na.

Nzaa boko ka se tul daa ped'

⁶ Yu bururi, buru baka ri bay rin' Ngerembay Zezu Krisi: nzobri riw bele ka i ba lay, a i se simsed' maa bay fe fere ka buru zin' a buru suo buru fere ri na ya le, i naa suori di di ka lakun-ri. ⁷ Fe ka i daa ndaw roo bay mboroke simsed' buru na, baari ki suori kara i ko ndaw, bay ji le, bay dol buru ka sakra baari na, buru ba lay ya. ⁸ Buru ha nzob mbijw mini kara hol buru hoy hoy ya, roo le, buru daa ped' buru taa ka di podo podo sun' bay bisie bay holke suori buru, bay han' bo buru ba sofa nzob mbijw ka sakra baari ya. ⁹ Ba tusue ki, ze buru do bay faa ka bay yaa fe saa nduo-ri bay holke suori buru kara, buru daa munu ya, roo le, buru daa ped' buru hii doko ba fe lie ki ha ri mboro.

¹⁰ Tusueke le, bay dol buru ka luo-ri na kara, buru baa ha ri ta-tan' ban'guo mii: «Nzob ka hii bay daa ped' ya le, i ha ni fe sun' ya.»

¹¹ Buru laa mii, nzob han'eri ka sakra baari se simsed' taa gob' gob'keri tan' daa ped', i ba nzob daa suori nduo bil fe nzob han'ri. ¹² Kiri nzobri ka mini na buru baa ha ri, buru baka ri bay rin' Ngerembay Zezu *Krisi bay han' ri mba ped' i daa i holke suori.

¹³ A baari yu bururi na laa le, fe daa kere na i pon' fale ya. ¹⁴ A zad'ka nzob yaa nzaa boko ka buru daa do bil mbede key na ya le, i ko ni ba badi munu i zuo zin' ni ya, bay han' saho ya se ni. ¹⁵ Be nu ku hoy kara, i ko ni ba nzob tul ngani baari ya, roo le, i bo ni munu ba yu baari.

Joo bie bay Pol

¹⁶ Ndad' bay han' Ngerembay ka ba nzob han' dekeke ha nzob na, be ki suori-ε ka ha ri dekeke ka bil feri riw bele bay gosi feri bod' bod' riw bele. Ndad' bay han' ni ka sad' zin' ri riw bele.

¹⁷ Ka zad' ni key na, ba bi Pol ki ro ze mi vbie bay ni key na bay nduo-i. «Mi hii soko ha ri.» Mbederi mbijw mbijw riw bele ka mi daa na, mi daa nduo-i iki di mini. Be ze ba nduo fe vbie bi. ¹⁸ Ndad' bay han' law huoke Ngerembay naari Zezu *Krisi ka sad' zin' ri riw bele.

1 Timote Titire mbede ká Pol dǎa hǎ Timote

Bay ká se tul feri ká dǎo bil mbede ni key

Ká bil mbede key na, Pol dǎa wǎra bo bil law Timote bay haɲa ni ka gedɛ tul mbika law be baɲguo bay gbú nzaa nzoɓ fe fére bayluri ká dǎa nzoɓ mbika lawri nduo kǐ. Ka hii bay haɲa nzoɓri ká i nán ri ba nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri, mase nzoɓ soko pedri na, i bá nzoɓri ká bay mbǐw ti tul-ri ya, a í maa dǎa pedke. Ka hii bay haɲa máy bari ká'a sóko ri na, i bá máyri ká simsed bari dǎo báy kere. Fale le, Pol bo Timote faa ká bay dǎake ped be ba nzoɓ ped tusue taa Zezu Kǐrisi.

Máa bayri ká dǎo bil-e

Baka bay se tul nzoɓ fe fére bayluri: 1

Nzaa boko ká se tul nzoɓ ped Ngerewuru: 2-3

Fe ká Timote a dǎa: 4-6

Soko ká Pol hii hǎ Timote

¹ Yu-i Timote, bi Pol ká mǐ ba nzoɓ ndáy nzaaped Zezu *Kǐrisi báy bol nzaa Ngerewuru Nzoɓ Yaɲa naari, báy Zezu Kǐrisi ká náa dǎari law naari te tul-e nzokdo na, mǐ dǎa mbede key na ² hǎ mù bo ká mù dǎo munu ba vu bil-i taa tusueke bay law-a ká mù dǎa bo tul Zezu Kǐrisi*. Ndad bay haɲa law huoke ndaw, kóko nun síe nzoɓ ndaw, báy dekeke Bǎa Ngerewuru báy Ngerembay Zezu Kǐrisi, ka sad zɪɲ mù.

Báka bay ká se tul nzoɓ fe fére bayluri

³ Munu ká mǐ baa hǎ mù pola ndaw roo mí zol mí se kuɗu zad ká Maseduwǎn na, mu káw bil ngerewuru ká Efez, a mú mbi nzaa hǎ

nzoɓ fe fére bayluri na, i dǎa nzaa fe fére taa goɓ goɓkeri na ka gbú. ⁴ Mu baa ha ri pɔɲ nzaa nduo kǐɲa fal bayri na ndaw, kǐɲa saw kaniri báy nzi-ε lem lem na kara, ka gbú ndaw pi. Fekeri ku na mboɲ máy bay ba pola pola gor hoy, a so ped ká Ngerewuru dǎa zuo nduo naari bay haɲa nzoɓri ngónke ká bil mbika law na ya. ⁵ Mára saw báka bay key na, dǎo bay haɲa nzoɓ mbika lawri, i hii kǐ báy bil law ká *taɲ kad kad, báy kér bay kere ká uru saa bil wǎra law ndaw, roo báy law-ri ká i dǎa bo tul Ngerewuru ba tusue ndaw pi. ⁶ Nzoɓ haneri i pɔɲ faa kere na ku, a í dǎo bil máy bay taa goɓ goɓkeri. ⁷ Bari na, i mbi sùo-ri ba nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol Ngerewuru, roo le, bay ká i baa, mase fe ká i fere báy hurusuo-ri na, i ko sawke mbǐw ya.

⁸ Náa kóri ndaw, bol kusol Ngerewuru na, zadka nzoɓ hǐe báy zadε le, ba fe kere. ⁹ Fe ká náa kóri ta-taɲ ndaw ze dǎo key: bay tul nzoɓri ká i dǎa fe báy zadε nzedem na ze, Ngerewuru dǎake bol kusol bayke ya, roo le, bay tul nzoɓ law mgbóro ri báy nzoɓ tǐeri ndaw, bay tul nzoɓ túɲ Ngerewuru ngerenri báy nzoɓ feyaari ndaw, nzoɓ ndólo Ngerewuru báy nzoɓ bíe riɲ-eri ndaw, nzoɓ ika bǎa bari mase máa bari ndaw, roo nzoɓ ika nzoɓri ndaw pi. ¹⁰ Ka dǎa bol kusol na dǎo bay tul nzoɓ taka mgbáy bapibiri, báy wǎrari ká i fere í naa zɪɲ kǐ ndaw, nzoɓ dǎb koyri ndaw, nzoɓ kúɗ bayri báy nzoɓ faa nasi bay bayluri ndaw, roo bay tul nzoɓri ká ped dǎa kaaya bari bod bod ká maa báy fe fére taa tusueke na ya ndaw pi. ¹¹ Fe fére taa tusueke ku na maa kǐ báy Bay Kere ká Ngerewuru dǎa zuo nduo-i hǎ mǐ ka-káake. Bayke ku na baa se tul riɲ dǐka Ngerewuru, bawda nzoɓ ká maa bay haɲa nzoɓri pisi ni.

Pol dǎa taambol hǎ Ngerewuru

* 1:2 1.2 I kǐi Ped 16.1-3.

bay tul law kere be

¹² Mĩ daa taambɔl ha Zezu *Krisi ká ba Ngerembay naari ká ha mĩ hɔrusuo ha mĩ dáake ped be. Be na, ka kɔ mĩ ba nzob ká mĩ daa fe báy bol nzi-ε, a mbi mĩ ba nzob ped be. ¹³ Ze ká pola lew mĩ ba nzob bíε riη-ε ndaw, mí daa nun nzob beri tuo síe ndaw, a mí t̄jiri ni ndaw hɔy kara, ka kɔ nun síe bí a daa law kere zih mĩ, bay ji le, pola na, mĩ daa law-i bo tul-e ya ndaw, a feri ká mĩ daa na kara, mĩ kɔ ya ndaw pi. ¹⁴ Ba tusue k̄j, Ngerembay naari na daa bawda law kere zih mĩ, a ha mĩ dáake law-i bo tul-e, a ha mĩ law ini báy faa zúo zih Zezu Krisi. ¹⁵⁻¹⁶ I kɔ, Zezu Krisi na vi tusiri key bay yaηa nzob feyaari, a le, bi na, mĩ ba mbayke. Law kere ká'a daa zih mĩ bi ká mĩ ba mbay nzob feyaa na, ka daa munu bay k̄ieke nzobri bawda iki law be na ta-taη. Be ndaw rɔɔ, nzobri ká i kóko mĩ na, i dáake law-ri bo tul-e, a í kaw báy kumnun ká do banɔɔ kpaɔara na. Bay ká mĩ baa key na, ba tusue bay ká maa bay haηa nzobri riw bele i daa law-ri bo dí. ¹⁷ Ndad bay haηa nzobri riw bele, i daa mbay ka bo tul Ngerewuru be ká'a re mbay banɔɔ ndaw, a ba nzob ká'a hu-hud ya ndaw, be ká nun nzob kɔ ni ya ndaw, a ba be huo-ε k̄j hɔy ze ka ba Ngerewuru. Riη díka ba taa be mbiimbam báy mbiimbam banɔɔ! Amem! Ndad bay haηa ni ka do munu na k̄j.

Pol bo Timote

¹⁸⁻¹⁹ Timote, bo ká mù do munu ba vu bil-i na, nzaa boko ká *nzob yaηa bayri saa nzaa Ngerewuru baa se tul-a pola na, bayke do faa mb̄iw munu ká mĩ baa ha mù key ndaw. Zadka mù do tul baykeri na ku le, mù zih hɔrusuo ká dí. Mu kóro tusue bay ká se tul mbika law, a mú ha k̄er bay ká bil w̄ara law-a na kara ka tán kad kad ndaw. Be ndaw

rɔɔ, mù rúke ruy taa tusue na báy. Nzob haηeri pɔη k̄er bay kere ká uru saa bil w̄ara law-ri na, be ze í bíeke mbika law bari. ²⁰ Sakra nzobkeri ku na, Imene báy Alezandere i do dí ndaw. Bari na, mĩ pɔη ri zuo nduo *Satan bay haηa ri úo t̄jiri Ngerewuru na ken ken†.

2

Nzaa boko ká se tul simsed ká zad mb̄u k̄j

¹ Titire d̄εkre le, mĩ baa ha nzob mbika lawri bay haηa ri daa nzaa bay kere ha Ngerewuru banɔɔ, bay vbikake ni feri ndaw, bay kóɔ ni bay tul nzobri ndaw, rɔɔ bay haηa ni taambɔl bay tul nzobri riw bele, ² bay tul mbayri ndaw, nzob rewpuori riw bele ndaw, bay haηa bo d̄εkeke ka do puo naari ha náa káwkeri báy kere, a náa dáakeri mbay ka bo tul Ngerewuru báy faa simsed kere. ³ Be ze ba fe ká ndad bamba, a rii law Ngerewuru Nzob Yaηa naari na. ⁴ Be na, ka hii bay haηa nzobri riw bele zih pam, a hii bay haηa ri tuu tusue bay ndaw. ⁵ I kɔ, tusueke le, Ngerewuru na mb̄iw. Nzob ká do sikda be báy nzobri kara mb̄iw ndaw; nzobke na ze ba Zezu *Krisi. ⁶ Be na ka mbi s̄uo-ε ha hud a púoke mbɔl tul nzobri riw bele, a t̄nake ri saa bil koy feyaa. Ka daa munu báy nam ká Ngerewuru tuu na, a k̄ieke nzobri ta-taη mii, Ngerewuru hii bay yaηa nzobri riw bele. ⁷ Sawke mini ze, Ngerewuru dáa mĩ kaw ba nzob ka-káa bay be, a mí ba nzob ndáy nzaaped be bay fére nzobri ká i ba Zib ya na feri riw bele ká náa dáari law naari bo dí ndaw, a mí fere ri tusue bay na ndaw pi. Bay ká mĩ baa key na ba s̄uo bay k̄j bo, ba kúɔ bay ya.

⁸ Munu zu le, zadri riw bele ká i mb̄u k̄j ká dí na, mĩ hii bay haηa w̄arari daa nzaa bay kere, í úrake

† **1:20** 1.20 Fére nzobri Bay Ngerewuru ká báy zadε ya na ba t̄jiri ni. Be ze ha Pol níike nzobkeri ku na ká sakra nzob mbika lawri zuo kele, zad ká ngeretemndaya re mbay ká dí na.

nduo-ri ba siya báy bil law-ri ká *taŋ kad kad taŋ law fáa ndaw, taŋ rođi ndaw pi*. ⁹ A máyri laa le, mi hii bay haŋa ri nduo gari ká báy faake, í kúdké nun nzoɓ ya, a í ba nzoɓ fe dáa bayluri ya ndaw. I ti bá nzoɓ mgbaka tul váytaŋ váytaŋ ya, i ti nzáa fe gamari munu ká ba fe suku báy zawri ká nduy zíriri zíriri ká i dáa báy lari lor ya ndaw, roo gariri ká larike ŋoŋ kal tul-ri ya ndaw pi. ¹⁰ Roo le, ndađi máyri nzoɓ na ba ped dáa kere be. Be ze ba ped dáa máyri ká i ko sùo-ri ba nzoɓ híe Ngerewuru. ¹¹ Máyri ká i do fére ri fe na, ndađ bay haŋa ri káw dekeke í dín tul-ri ká pol nzoɓ ká do fére ri fe na. ¹² Máyri na, mi ha faa ha ri bay haŋa ri fére warari fe ya, a í re mbay ká tul-ri ya ndaw. Roo le, ndađ bay haŋa ri káw dekeke†. ¹³ Tusueke le, Ngerewuru dáa *Adam ze pola ndaw roo a dáa *Ev tŋ dí báy. ¹⁴ Robay, ba Adam ze ngeretemndaya ula ni ya, roo le, ba Ev ze yaa nzaa úla ngeretemndaya na, a wádke tul *bol kusol Ngerewuru. ¹⁵ A ze munu hoy kara, máyri na, i mboŋ nzoɓ, a le, i zín pam ká luo Ngerewuru. Roo le, ndađ bay haŋa ri gedé tul mbika law bari ndaw, í hii nzoɓri ndaw, í do báy zadé nzedem ká nun Ngerewuru ndaw, a í sii sùo-ri ya ndaw ro#!

3

Simsed nzoɓ ped Ngerewururi

¹ Zadka nzoɓ hii bay ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri le, ba ped kere ki ze law-ε mgbá dí ku. Bay ká mi faa key na, ba sùo bay. ² Nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri na, a bá nzoɓ

ká bay ti tul-e ya, a dáa feri riw bele báy zadé. Ká'a bá nzoɓ ká dáa law-ε bo tul máy be ki mbiw hoy taŋ nzáa máy ki ndaw, a ba nzoɓ nzéke báy sùo-ε, a do tul bal-ε kekeke ndaw, a bá nzoɓ ká ker fe roo a dáa ndaw, a bá nzoɓ mgbaka varuri báy kere, roo a maa bay fére nzoɓri fe ndaw pi. ³ Ka ti dáa koy him ya ndaw, a ba nzoɓ tud bay ya ndaw, roo le, a bá nzoɓ ká se lom ndaw, a ba nzoɓ dáa nzoɓri zuo ki ndaw, a ba nzoɓ taka kon lari ya ndaw pi. ⁴ Nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri na, a máa bay mgbaka saw nzoɓ bil hul beri báy kere ndaw, roo vi-eri hoy kara, i láa nzi-ε í dáa vu mbom bo tul-e báy zadé ndaw, ⁵ bay ji le, zadka nzoɓ ko faa mgbaka saw nzoɓ bil hul beri ya na waa, a dáa mina ndaw roo, a ko faa ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri na le woo? ⁶ Be na, ka ti bá nzoɓ mbika law fie ya ndaw, bo munu ya le, a úru a hew sùo-ε dukuku dukuku ha Ngerewuru kun bay bo tul-e munu ká'a dáake zín ngeretemndaya na. ⁷ Be na, nzoɓri ká i mbi law-ri ya hoy kara, i báa bay be báy kere. Be ndaw roo, nzoɓri ti im ni ha sahoi mgbá ni ha ni táake ndaw ngeretemndaya ya.

⁸ Do faa mbiw munu ndaw, nzoɓ soko ped Ngerewururi na kara, i bá nzoɓri ká bay ti doko tul-ri ya, a í dáa fe báy zadé. I bá nzoɓ nzaa rúo bayri ya ndaw, i dáa koy him ya ndaw, roo í ba nzoɓ fe dáa rođ rođri ya ndaw pi. ⁹ I bá nzoɓri ká i doko tul tusue bayri ká se tul feri ká náa dáari law naari bo dí, báy kér bay ká *taŋ kad kad ká uru saa bil wára law-ri. ¹⁰ Nzoɓkeri ku na, i békle ri pola ta-taŋ í ko ndaw roo, zadka bay ti tul-ri ya le, be roo i dáa

* **2:8** 2.8 Ká saw Zibri na, zadka i do dáa nzaa bay kere le, i ura nduo-ri ba siya ndaw roo, i dáake nzaa bay kere na báy. † **2:12** 2.12 Ká zad ni key na, Pol haa máyri bay haŋa ri dáa feri ká sakra nzoɓ mbika lawri na ya. Roo le, ka hii bay haŋa máyri na, i re tul warari ká zad mbú ki nzoɓ mbika lawri ya. I kii mbede niri ká faa bay se tul ped dáa máyri na i ko: Ped 18.26; 1 Ko 11.5; Tit 2.3-4. ‡ **2:15** 2.15 Ká zad ni key na, Pol tun fe fére bayluri ká faa mii yaŋa ki ba fe ká ndaya ndaw, roo mboŋ nzoɓ na kara ba fe ká ndaya ndaw pi na. Pol hii bay haŋa máyri na dáa fe ká do nun dáa máyri na ndaw ro!

pedke na ka zúo nduo-ri báy. ¹¹ Bari nzoɓ soko ped Ngerewururi ká i ba máyri na kara*, i máa bay haɗa nzoɓri ɗaa vu mbom bo tul-ri ndaw, í ba máy rãaɗa ramri ya ndaw, í ba nzoɓ nzéke báy sùo-ri, a í ɗo tul bal-ri ká tul feri riw bele ndaw pi. ¹² Nzoɓ soko ped Ngerewururi na, i bá nzoɓri ká i ɗaa law-ri bo tul máy bari kɪ hoy taɗ nzáa máy kɪ ndaw, í maa bay mgbaka saw vu bari báy nzoɓ bil hul bari báy kere ndaw pi. ¹³ Nzoɓ soko ped Ngerewururi ká i ɗaa ped bari báy faake na, nzoɓri ɗaa mbay bo tul-ri ndaw, a mbika law ká ha náa zúkeri zɪɗ Zezu *Krisi na, i ɗaa bayke báy nun wara nzoɓ taɗ law tókoke ndaw pi.

Krisi ba saw mbika law naari

¹⁴ Bi na, mi ɗaa mbede key na ha mu, a mi ker mii ndji le, mi seke vaw bay vaa zɪɗ mu báy. ¹⁵ A ze, zadka mi se mi zɪɗ mu vaa ya kara, mbede key na a kie mu faa seke sɪmsed kere ká sakra nzoɓ mbika lawri. Bari riw bele na, i ba nzoɓ taa Ngerewuru Nzoɓ Káw Báy Kumnun. I ɗo munu ba tigbaa hul ká tusue bay bar saw ká ɗi, a í ba gasay ká so tusue bay na. ¹⁶ I ko, Zezu Krisi na ví yaa sùo zɪɗ nzoɓ; Tem Law Pie kie ni ba nzoɓ ká ɗo báy zadɛ nzedem; Led nzaapedri ká nulue ko ni; Saw nzoɓri riw bele laa bay be; Nzoɓri ká tusiri key ɗaa law-ri bo tul-e; Ngerewuru ha ni kaw zad káw riɗ ɗika. Be ze ba tusue bay ká ɗo zad muni ká Ngerewuru tina ha ni ɗo zad hie, ká náa ɗaari law naari bo ɗi. Tusue bay key na ba bawda fe na kɪ!

4

¹ A roo le, Tem Law Pie baa ta-taɗ mii, ɔro bie nam na, nzoɓ haɗeri i pɔɗ tusue bay ká se tul mbika law, bay ɗaa law-ri bo tul nzaa úlari ká

temndayari ɗaa nduo bil law-ri, báy fe fére kaayari ká uru saa luo-ri na. ² I yaana nzaa úla nzoɓ bay huori báy nzoɓ kúɗ bayri ká law-ri ɗo tidi ká tul fe ɗaa kaaya, a í wɗruke faa kere na. ³ Bari nzoɓkeri ku na, i fere nzoɓri fe mii, yaana kɪ ba fe ká ndaya ndaw, suna fe haɗeri hoy kara ba fe ká ndaya ndaw pi. A le, Ngerewuru na ɗaa fe sumkeri na bay haɗa bo nzoɓ mbika lawri ká i tuu tusue bay tuu na, i su báy faa nzaa bay kere, a í háke ni taambol. ⁴ Tusueke le, feri riw bele ká Ngerewuru ɗaa na ba fe kere, fe mbɪw ká bay sa-saɗ na tiya. A roo le, ndad bay haɗa ni taambol ndaw roo, í yaa báy, ⁵ bay ji le, Bay Ngerewuru, báy nzaa bay kere na, ɗaa ha fekeri na taɗ kaɗaɗ.

Nzaa boko ká se tul fe fére báy sɪmsed Timote

⁶ Zadka mu fere nzoɓ mbika lawri fe nuri ku na le, mu ba tusue nzoɓ ped Zezu *Krisi, a mu ngoɗ ká bil tusue bay ká se tul mbika law báy fe fére kere ká mu yaa bayke báy zadɛ na. ⁷ Mu taɗ loko soro goɓ goɓkeri ká maa báy faa mbika law ya na ngereɗ, a mu ɗaa sùo-ɔ taa tom bay ɗoko tul Bay Ngerewuru. ⁸ Fe lie hɪrusuo ká ba faa kɪ ɗul na, ndad wuo sóy ya. A roo le, nzoɓ ká ɗaa sùo-ɛ taa tom bay ɗoko tul Bay Ngerewuru na, ba fe ká ndad bamba tasiri kal feri riw bele, bay ji le, ba fe ká'a sóko ni báy káw kumnun be ká timbedɛ ká tusiri key ndaw, roo káw báy kumnun ká'a vika vuku ndaw pi. ⁹ Be ze ba tusue bay ká maa bay haɗa nzoɓri riw bele yaa. ¹⁰ Be mini ze, náa ɗaari sùo naari taa tom, náa ɗaakeri ped Ngerewuru, a náa rúkeri ruy, bay ji le, náa ɗaari law naari nzokɗo te tul Ngerewuru Nzoɓ Káw Báy Kumnun, be ká'a ba Nzoɓ Yaana Nzoɓri riw bele, roo kakalke le, ba bari ká i ɗaa law-ri bo tul-e.

* **3:11** 3.11 Nzoɓ ndáy bay haɗeri ker í baa mii, máykeri ku na, i ba máy nzoɓ soko ped Ngerewururi.

11 Mu ɓaa ɓay fekeri key na ha nzob mbika lawri, a mú fére ri ɓáy zadɛ riw bele. 12 Mu ha nzob mɓiw mini kara ka sjiiri mù ɓay ɓá ká mù ɓa kuban ku ya, roo ɛ, mu mbi sùo-ɔ ka ɗo ɓoɗ ɓa fe kíe kị ha nzob mbika lawri, ha ri kɔ mù ɓáy ɓay ɓáa ɓo ndaw, simsed ɓo ndaw, mgbaka ini ɓo ndaw, ɗáa law ɓo tul Ngerewuru ndaw, roo ɓáy law-a ká *taŋ kad kad ndaw pi. 13 Mu mbi sùo-ɔ ɓáy zadɛ ɗɛɗ, ɓo mú kúike ɓay ká ɗo ɓil mbede Ngerewuru ká nun nzobri ha ri laa ndaw, mú ɓo ri ndaw, roo mú fére ri ɓayke ndaw pi. Mu ɗaa fekeri na munu ɓaw ndaw roo, m̃ ỹi mí ṽaa ziŋ mù ɓáy. 14 Fe ini ká Ngerewuru ha mù ɓay haŋa mù ɗáake ped ɓe ɓáy síeke ká *nzob yaŋa ɓayri saa nzaa Ngerewuru, ká *ngere tul pedri ɗáake nduo-ri ɓo tul-a na, mu ɗaa laysuo ká ɗi ya. 15 Mu ɗaa fekeri ku na ɓáy zadɛ, mú mbi sùo-ɔ ɗɛɗ mú ɗáake pedke. Be ndaw roo nzobri riw bele i kókoke ngɔŋɔ ɓo ká mù ɗaa ká ɓil ped Ngerewuru na ɓáy. 16 Mu nze ɓáy sùo-ɔ ɓay tul simsed ɓo ndaw, tul fe fére ɓo ká mù fere nzobri ndaw pi. Mu ɗo tul ɓal-a ká tul fe niri key na riw bele. Zadka mù ɗaa munu ɛ, mù yaŋa sùo-ɔ ndaw, roo nzobri ká i laa ɓay ɓo na kara, i yaŋake sùo-ri ndaw pi.

5

1 Nzob ká ngɔ-ngɔŋ ro na, kɔkɔ ká mu tuŋ ni ɓáy ɓay, roo ɛ, mu ɓaa ɓay ziŋ ni ɓáy kusol huoke, ɓay ʒi ɛ, ka ɗo munu ɓa ɓaa-ka ro. A nzobri ká i ɓa kubanri ɛ, ndad ɓay ɗáa kere ziŋ ri munu ká mù ɗáake ziŋ ɓil máa ɓori. 2 A máyri ká i ngɔ-ngɔŋ na, mu ɗaa kere ziŋ ri munu ká mù ɗáake ziŋ máa-ŋari; a máy tikɗiri laa ɛ, mu ɗaa kere ziŋ ri ɓáy ɓil w̃ara law-a ká taŋ kad kad munu ká mù ɗáake ziŋ tinaŋ-ari.

Nzaa boko ká se tul máy síeri

3 Máy síeri ká nzob kɔ-kóm ɓa tul-ri tiya na, mu mgba ri ɓáy kere. 4 A roo ɛ, máy síe ká vi-eri mase vu zi-eri ɗo ɗi laa ɛ, ndad ɓay haŋa ri kóro ni ɓáy kere í h̃jeke Ngerewuru. Ndad ɓay haŋa ri ɗaa munu, í púoke mbol fe kere ká nzob mbón ri ɗaa ziŋ ri na. Be ze ɓa fe ká rii law Ngerewuru.

5 Máy síe ká kaw huɔ-ɛ ká nzob kɔ-kóm ɓa tul-e tiya na, ka ɗaa law-ɛ ɓo tul Ngerewuru nzokɗo, a nanam ya ɓay nzaa ɓay kere suŋ ɓáy bisie. 6 A roo ɛ, máy síe ká fe tusiri key h̃oy mgba law-ɛ na, ze ka kaw ɓáy kumnun h̃oy kara, ka ɗo munu ɓa nzob huɗe. 7 Fe niri key na, mu kíe nzob mbika lawri ta-taŋ ɓay haŋa máy síeri na, nzob mɓiw mini kara, ka ɗaa ɓay ɓo tul-ri ɓáy faa simsed ɓari ya. 8 Roo ɛ, zadka nzob kɔ-kóm ɓa tul nzob ini ɓeri ya ndaw, roo kakalke ɛ, ɓil hul ɓeri h̃oy kara ya ndaw na ɛ, ka pɔŋ tusue ɓay ká se tul mbika law ndaw, a ndaya ɓo bisuy pavɓad kal nzob ká kɔ Ngerewuru ya roɓay.

9 Máy síeri ká mù f̃aa riŋ ri ɓay haŋa nzob mbika lawri so ri na, i ɓá máyri ká mbiimbam ɓari a kál s̃iŋ yie ndaw, a zadka waa ɓari kaw ɓáy kumnun ɓáy na, i ɗaa law-ri ɓo tul-ri taŋ nzáa w̃ara kị ndaw pi. 10 Bari na, i ɓá máyri ká nzobri pisi fe ɗáa kere ɓari: ʒ kɔ-kóm ɓa tul vu ɓari ɓáy kere ndaw, í mgba varuri ɓáy kere ndaw, í ɗiŋ tul-ri ká pol nzob Ngerewururi, í so nzobri ká i ɗo ɓil kókɔ seke fe ndaw, roo fe ɗáa ɓari riw bele kara, ɓa kere ndaw pi.

11 A roo ɛ, ɓari máy síeri ká i ngɔŋ ya ɓáy na, mu f̃aa riŋ ri ya, ɓay ʒi ɛ, zadka kon yaŋa w̃ara kị ɗaa ri ɓáy ɛ, ʒ úru í pɔŋ ped *Krisi ká i mbi sùo-ri ɓay ɗáa na. 12 ɓáy faa fe ɗáa ɓari key na, nzobri ɗáake ɓay ɓo tul-ri ɓay tul nzaa-ri ká i mbi ha Ngerewuru ndaw roo í pɔŋ na. 13 Roɓay, munu ká ped ɗáa ɓari tiya na, i haŋa ɓáy faa hul hul, a fe ká ndaya kakalke ɛ, i vi ɓa máy ráŋa

ramri ndaw, máy tɔkɔ lawri ndaw, í ba máy taka tul bayri ndaw pi. ¹⁴ Sawa mini ze, m̄ hii bay haña máy síeri ká i ngon ya báy na, i ȳi í yaa wara k̄i í mbon nzoɔ, a í kóro bil hul bari bay haña nzoɔ tul ngani naari, i zín faa ká bay báake bay kaaya se tul naari ya. ¹⁵ M̄i baa mini, bay ʒi le, máy sie haneri i pon faa kere na, a í se fal *Satan na doɔ ro. ¹⁶ Munu zu le, máy ká ba nzoɔ mbika law ká máy síeri ba nzoɔ ini be na, do nun haña ni ka kɔ-kóm ba tul-ri bo, ka pón ri ha ri ba soba ká tul nzoɔ mbika lawri ya. Be munu ndaw roo, nzoɔ mbika lawri na, i zín faa í so máy síeri ká i kaw huo-ri k̄i hoy tañ nzoɔ soko ri na.

Nzaa boko ká se tul ngere tul pedri

¹⁷ Ngere tul pedri ká i nda faa pol nzoɔ mbika lawri báy kere na, kakalke le, bari ká i mbi sùo-ri bo bil ped káa bay báy fére Bay Ngerewuru na, do nun haña nzoɔ mbika lawri daa mbay bo tul-ri, a í mgba ri nduo sid̄i, ¹⁸ bay ʒi le, i baa do bil mbede Ngerewuru mii: «Nday ká do tɔɔ nañ bay haña pare ka ʒi na, mu sin nzi-ε ya*.» Robay, «Nzoɔ ká daa ped na, ka maa bay zín lari ped be†.» ¹⁹ Zadka nzoɔ daa bay bo tul ngere tul ped le, mu yaa bayke ya. Mu giyan ha nzoɔ bay nasikeri maa sid̄i mase say, i káw di ndaw roo mú yaa bayke na báy. ²⁰ A bari ká i daa feyaa na, mu baa zín ri ká nun nzoɔ mbika lawri riw bele bay haña h̄e ka daa nzoɔ hawri.

²¹ M̄i kod̄ mù ba tusue ká pol Ngerewuru báy Zezu *Krisi ndaw, ká pol led̄ nzaapedri ká nulue ká i do báy zadε nzedem ndaw, bay haña mu daa vu mbom ka bo tul fe fére key na báy zadε. Mu daa pedke na tañ náa nun nzoɔ ndaw, tañ doko fal ngan nzoɔ fe daa kaaya ndaw pi. ²² Mu takra daa nduo-ɔ bo tul nzoɔ ha ni ka dáake ped ká

sakra nzoɔ mbika lawri ya. Roo le, mu békle nzoɔke na ka ta-tañ ndaw roo, mú daa pedke na ka zúo nduo-ε báy. Bo munu ya le, mù rii bil fe daa kaaya nzoɔke na ndaw. Bo na, mu kóro sùo-ɔ báy kere nzedem.

²³ Mu nzo ba mbii hoy banguo ya, roo le, mu nzo him nd̄i munu bay bil-a ká yoklo mù banguo na.

²⁴ Nzoɔ haneri na, feyaa bari do zad hie gbay gbay ká nun nzoɔri doɔ ndaw roo, bay mgba tul-ri báy. A nzoɔ haneri laa le, fal bay ká mgba tul-ri doɔ ndaw roo, feyaa bari na tañ ká nun nzoɔri báy. ²⁵ Do faa mb̄iw munu ndaw, fe daa kereri na kara do zad hie gbay gbay ndaw, a hayri ká nun nzoɔ kɔ vaa ya kara, ti doko zad muni banguo ya ndaw pi.

6

Nzaa boko ká se tul koyri

¹ Koyri riw bele ká i ba nzoɔ mbika lawri na, ndad̄ bay haña ri daa vu mbom ka bo tul baa gan bari báy zadε, bay haña bo nzoɔ mb̄iw mini kara, ka bíε rin Ngerewuru báy tusue bayri ká náa fereri na ya. ² Koyri ká baa gan bari ba nzoɔ mbika lawri na, do nun haña ri pón daa vu mbom bo tul baa gan bari, bay bá ká i ba yu k̄iri ká bil *Krisi na ya. Roo le, do nun haña ri daa ped bari na ka ndad̄ mba taa pola ku robay, bay ʒi le, baa gan bari ká i tuu ndad̄i ped bari na, i ba nzoɔri ká i mbi law-ri ha Krisi, ká Ngerewuru kɔ ri ba nzoɔ nun-ε. Be ze ba fe ká mù fére ri a mú bo ri ha ri daa.

Bay ká se tul fe fére bayluri

³ Zadka nzoɔ ví fere fe k̄i bod̄ ká tun tusue bay Ngerembay naari Zezu *Krisi báy fe fére ká se tul mbika law naari na le, ⁴ nzoɔke ku na siika sùo fumra nun-ε ghibli, a kɔ fe ya tuk tuk. Sáy máy bay báy ngu s̄iw bay na daa ni ba bala. Fekeri na ku ze mbon daa kɔn fe ndaw, roɔ k̄i ndaw, ʒiri k̄i ndaw, daa bay bo tul

* 5:18 5.18 K̄inja bol kusol ba sid̄ike 25.4; 1Kɔ 9.9. † 5:18 5.18 Luk 10.7.

kị gər gər hɔy ndaw, ⁵ rɔɔ ndɔr kị báy bay ká sakra nzobri ká kér bay bari dɔ sikda ya, ká í tuu tusue bay mbáa na. Bari na i mgbá mii, h́e Ngerewuru na ba faa feziṅa.

⁶ Ba tusue, h́e Ngerewuru na ba faa bawda feziṅa, roo le, faake dɔ bay tul nzoɔ ká daa suoriya bay tul fe ká dɔ nduo-ε. ⁷ I kɔ, naari na, náa víri tusiri key nduo naari hɔy, ze dɔ faa mbjw munu ndaw, náa ti mbikari fe mbjw mini ndaw rɔɔ bay ýike ya. ⁸ A ze bo, zadka náa dori báy fe sɔm báy gari ndúo dɔ sùo naari le, maa naari zu. ⁹ A nzoɔri ká bay feziṅa mgbá law-ri kakalke na, bari kị ze i mbi sùo-ri bo bil fe líe law, a í t́ake ndaw ngeretemndaya báy faa kɔn feri bod bod ká ti sókɔ ri ya ndaw, a b́e ri ndaw na. Kɔn fe niri key na, mbi hud h́a ri, a duku ri báy feziṅa bari. ¹⁰ I kɔ, taka kɔn lari na ze ba mára saw fe kaayari ká bod bod. Nzoɔ haneri ká í daa kɔn zín lari bamba ná, i ẃruke faa mbika law na mak mak, a í mbi sùo-ri bo bil bawda kóko seke fe.

Nzaa boko ká se tul Timote kị sùo-ε

¹¹ A bo ká mù ba nzoɔ Ngerewuru na, mu dúu d́i d́i ká tul feri na ku riw bele, mú daa h́urusuo-ɔ tun kị, mú d́ake fe ká dɔ báy zadε ndaw, mú h́e Ngerewuru ndaw, mú daa law-a bo tul-e ndaw, mú mgbá ini ndaw, mú íki law-a ndaw, rɔɔ mú se lom ndaw pi. ¹² Mu ru-ruy taa tusue ká tul mbika law, a mú mgbá káw báy kumnun ká dɔ banɔɔ na, bay j́i le, bay be nu ku na ze, Ngerewuru d́ike mù, munu ká mù t́nake tusue bay ká se tul mbika law na báy kere ká pol ruɔ nzoɔri ká i ba nzoɔ bay nasi bori na. ¹³ Ḿi kod mù ká pol Ngerewuru, nzoɔ haṅa kumnun ha feri riw bele, ká pol Zezu *Krisi ká baa nasi bay be báy kere ká pol Pɔs Pilad se tul tusue bay na. ¹⁴ Ḿi kod mù bay haṅa mù dɔ tul fe ká ḿi fere mù key na báy zadε, a mú kóko sùo-ɔ nzedem ha bay kaaya mbjw ka

mgbá tul-a ya kpuru maa báy nam ká Ngerewuru a haṅa Ngerembay naari Zezu Krisi a ýi a vi. ¹⁵ Namke ku na, ba nam ká Ngerewuru kị ze daa bo,

Be ká'a ba bawda nzoɔ ká maa bay haṅa nzoɔri pisi ni na,

Be huo-ε hɔy ka ba Gaṅ Tul feri riw; Ka ba Mbay ká kal tul mbay haṅwri riw bele;

Ka ba Ngerembay ká kal tul ngerembay haṅwri;

¹⁶ Be huo-ε kị hɔy, ka ba nzoɔ hu-hud ya;

Zad káw be dɔ bil zad taṅa;

Nzoɔ maa bay séke d́i ya ndaw;

Nzoɔ kɔ ni báy nun ya ndaw;

Nzoɔ maa bay kóko ni ya ndaw pi.

Rin d́ika báy h́urusuo ba taa be banɔɔ kpadara.

Amem! Ndad bay haṅa ni ka dɔ munu na kị.

¹⁷ Nzoɔri ká i ba nzoɔ feziṅari ká tusiri key na, mu baa ha ri śi sùo-ri ya, a í daa law-ri bo tul feziṅa ká waka ya hɔy a b́e na ya. A roo le, mu baa ha ri daa law-ri te tul Ngerewuru nzokdɔ, be ká'a ba nzoɔ haṅa naari fe kereri wuruk wuruk bay haṅa bo náa d́okeri bil suoriya na. ¹⁸ Mu báka ri ha ri daa fe kere, í ha fe d́aa kere ze ka ba feziṅa bari ndaw, í ba nzoɔri ká law-ri dɔ puluk ndaw, í ba nzoɔri ká i fón fal fe haṅa bari ya ndaw pi. ¹⁹ I daa munu le, be ndaw rɔɔ, i mbedeke feziṅa kere bari na dɔ zad kere bay tul nam ká'a ví vuku, bay haṅa bo káw báy kumnun taa tusue ká dɔ banɔɔ na, ka ba taa bari.

²⁰ Bo Timote ká ḿi kɔ mù ba nzoɔ nun-i na, mu kóko fe ká i daa zuo nduo-ɔ na báy kere. Mu daa nzaa-ka nduo bil rɔd́i gɔb gɔbkeri ká tun tusue bay ká tul mbika law na ya ndaw, rɔɔ báy bay ká se tul kér bay fe kóko nzoɔ bay bayluri na ya ndaw pi. ²¹ Nzoɔ haneri ká i daa law-ri bo tul fe kóko ká munu ku na, i ẃruke faa mbika law.

Ndad bay haɗa law huoke
Ngerewuru ka sád zinj rĩ.

2 Timote

Mbede ndeke di sidike ká Pol daa ha Timote

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Pol daa bay nam be ká hul sal bay tul káa bay Krisi. Ze bay sew ká zad ngon bamba bay tul nzo mbika lawri ha nzo bri ngi bamba pon mbika law bari na hoy kara, Pol daa wara bo bil law Timote bay ha na ni ka do tul mbika law be ban guo, a ka-káa Bay Kere Ngerewuru, a daa wara bo bil law nzo bri bay faa ká'a fereke nzo bri fe bay iki law. Do ndad bamba bay ha na ni koro Bay Ngerewuru ha ni do ba faa kie ni simsed kere ndaw, tusue bay ká tul mbika law ndaw pi. Ndad bay ha na ni ka mboro fe daa Pol, ká bil mbika law be ndaw, iki law ndaw, mgbaka ini ndaw, siyu law ndaw, bay ha na bo be Timote kara ka koro mbika law be a duu kpuru ti gbuke.

Máa bayri ká do bil-e

Koko seke fe ká bil káa Bay Kere na, ndadike do di: 1.1-2.13

Nzaa boko ká Pol ha Timote: 2.14-4.8

Jro bie bay Pol bay soko beri: 4.9-22

Soko ká Pol hii ha Timote

¹ Yu-i Timote, bi Pol ká mi ba nzo nday nzaaped Zezu *Krisi bay faa law hiiya Ngerewuru, ká mi ka-káa bay káw bay kumnun ká Ngerewuru waa bayke bay tul nzo bri ká i zuo zin Zezu Krisi na, ² mi daa mbede key na ha mu bo ká mu ba led hiiya bi. Ndad bay ha na law huoke ndaw, koko nun sie nzo ndaw, roo dekeke Baa Ngerewuru bay Zezu Krisi ka sad zin mu.

Pol bo Timote a daa wara bo bil law-e

³ Mi daa taambol ha Ngerewuru ká mi daa ped ha ni bay ker bay ká uru saa bil wara law-i ká *tan kad kad munu ká buluri daake na. Ká bil nzaa bay kere biri ká mi daa sun bay bisie na, mi ker se tul-a ban guo. ⁴ Mi ker se tul nam ká mbii nuna gayke na, ha kon koko mu ba ki daa mi ngi bamba tasiri bay ha na suoriya ka mbaa bil law-i gbay gbay. ⁵ Mi ker se tul law-a ká mu daa bo tul Zezu *Krisi ba tusue na. Ba fe ká zaa-ka Luy bay máa-ya Enisi i daa pola ha mu. Ba tusue ki, mi ko le, bo kara mu daa munu ndaw. ⁶ Sawke mini ze, mi tuma law-a ká di. Fe ini ká Ngerewuru ha mu bay nam ká mi daake nduo-i bo tul-a na, mu sii huuke ba badi, ⁷ bay yi le, Tem ká Ngerewuru ha naari na, ba Tem daa saho ya, roo le, Temke ku na, ha naari hurusuo ndaw, law ini ndaw, roo nun nzem ndaw pi.

⁸ Munu zu le, mu ha saho ya ka se mu bay ba naasi bay Ngerembay naari na ya. Ze, mi naa hul sal bay tul-e hoy kara, mu ha saho ya ka se mu bay tul-i ya ndaw. A roo le, mu ko seke fe ka zin mi bay tul káa Bay Kere na, bay faa hurusuo ká Ngerewuru ha mu na. ⁹ Ba be ki ze ka ya naari, a di naari ha naa bari nzo taa be. Bay tul ped kere ká naa daari ya, roo le, bay faa ká be ki ka leke ndaw, bay faa law kere be ndaw pi. Law kereke ku na, ka ha naari bay faa Zezu Krisi pola do ndaw roo tusiri do bay. ¹⁰ A roo le, timbede key na, law kereke na tina suo-e tan kad kad ha naari bay faa ti Nzo Yaana naari Zezu Krisi ká ti na. Ba be na ki ze, ka gur hurusuo hud na ruk ruk. Bay faa káa Bay Kere na, ka ha nun naari tan ká tul káw bay kumnun ká do ban guo na. ¹¹ A bi na le, bay tul káa Bay Kere key na ze Ngerewuru daake mi kaw ba nzo nday nzaaped, a mi ba nzo fere nzo bri fe. ¹² Sawke mini ze, mi ko seke fe bayke. A roo le, mi daa saho ya ká di ya, bay yi le, mi tuu nzo

ká mǐ dǎa law-i ɓo tul-e, a mí kɔ ta-taŋ ɓa tusue kǐ mii, ɓe na ka dɔ ɓáy hɔrusuo ɓay kóro fe ká'a pɔŋ zuo nduo-i na, kpuru tji nam kún sal ɓay.

¹³ Tusue ɓay ká mǐ fere mù na, mu mgba ɓáy kere ɓa fe lie kǐ, a mú mgba ŋɔɔ-ŋɔɔŋ ká bil mbika law ɓáy law ini ká náa zinj ɓáy faa zúo zinj Zezu Krisi na. ¹⁴ Fe fére kere ká Ngerewuru pɔŋ pedke zuo nduo-o na, mu dǎa nun-a ka ɓo dǐ ɓáy hɔrusuo Tem Law Pie ká dɔ bil law náa.

¹⁵ Mù kɔ ndaw, nzob mbika lawri riw bele ká kuɗu zad ká Azi na, i pɔŋ mǐ, Fizel ɓáy Hermozɛn hɔy kara, i dɔ sakra nzobkeri ku na ndaw. ¹⁶ Ndad ɓay haŋa Ngerembay ka dǎa law kere zinj nzob bil hul Onesifori, ɓay ji le, ɓaŋguo na, ka huo law-i ndaw, a dǎa sahoɔ ɓay tul hul sal ká i mgba mǐ ɓo dǐ na ya ndaw pi. ¹⁷ Zadka'a tji Rom na kara, ka nzaara mǐ yeŋ yeŋ kpuru a zinj mǐ. ¹⁸ Ndad ɓay haŋa Ngerembay ka dǎa law kere zinj ni ká nam kún sal ɓay. Pedri riw bele ká'a dǎa ha mǐ ká Efɛz na, ɓo hɔy kara mù kɔ ta-taŋ ndaw.

2

Tusue nzob yum taa Zezu Krisi

¹ A ɓo Timote ká mù ɓa vu-i na, mu dǎa mú zinj hɔrusuo-o ɓáy faa law kere ká Ngerewuru ha naari ká náa zuori zinj Zezu *Krisi. ² Fe fére ká mǐ fere mù ká ruo nzobri ɓaa nasi ɓayke na, mu pɔŋ zúo nduo nzobri ká nzobri dǎa law-ri zuo tul-ri ká í kɔ sùo-ri maa ɓay fére nzob kǐri fe na.

³ Mu kɔ seke fe zinj mǐ munu ká tusue nzob yum Zezu Krisi. ⁴ Zadka nzob se ɓa nzaa yum, roo a hii ɓay dǎa fe ká rii law gaŋ tul-e le, ka ti yɔklo sùo-ε ɓay tul fe kǐri ká tusiri key na mbaa ro. ⁵ Do faa mbijw munu ndaw, zadka nzob faa dǐul zinj kɔ-ε, roo a dɔuu ɓáy faa bol kusolke ya le, ka ti zinj fe tunduo ɓe na ya. ⁶ Nzob pay ká dǎa sùo-ε taa tom ɓay tul ped ɓe na kara, a ɓá titire nzob

ká'a zinj lere fe payke. ⁷ Mu kér se tul feri ká mǐ ɓaa ɓayke ha mù key na, le, Ngerembay a haŋa mù hɔrusuo ha mù láake ɓaykeri na riw bele.

⁸ Mu kér se tul Zezu Krisi, *vu bulu David ká tji saa sakra nzob huɗeri munu ká ɓayke dɔ bil Bay Kere ká mǐ ka-káake na. ⁹ Bay tul Bay Kere ni ká mǐ ka-káake na, ɓe ze mǐ kóke seke fe kpuru mí náake hul sal munu ɓa dombirim nzob. Roo le, Bay Ngerewuru na naa hul sal ya.

¹⁰ Saŋke mini ze, mǐ suu law-i ká tul fe sekeri riw bele ɓay tul nzobri ká Ngerewuru nan ri ɓay haŋa ɓo, ɓari hɔy kara i zinj pam ká bil Zezu Krisi, roo ɓáy riŋ dǐka ká dɔ ɓaŋguo na. ¹¹ I kɔ, ɓayri ká maa dǎa law ɓo dǐ na ze dɔ key:

Zadka náa húri zinj ni le,

náa káwri ɓáy kumnun zinj ni ndaw.

¹² Zadka náa suuri law naari ká tul kóko seke fe le,

náa rékeri mbay zinj ni ndaw.

A zadka náa túŋri ni ngeren le, ɓe hɔy kara, a túŋ naari ngeren ndaw.

¹³ Zadka náa dɔri tul ɓay naari na ya le,

ka dɔ tul ɓay ɓe, ɓay ji le,

ɓe na, ka ti sùo nun ɓay ɓe na sùo-ε ya.

Dǎa hɔrusuo tuŋ kǐ ha Ngerewuru kóke mù ɓa nzob ped kere

¹⁴ Mu túma law nzobri se tul ɓayri ká mǐ ɓaa ha mù key na ŋɔɔ-ŋɔɔŋ ká pol Ngerewuru. Mu ha ri roo kǐ ká tul vu máa ɓayri gɔr gɔr hɔy ya, ɓay ji le, ɓa fe ká dǎa fe mbijw ya, a ɓie kér ɓay nzobri ká i te suku-ri í laa ɓayke na. ¹⁵ Mu dǎa hɔrusuo-o tuŋ kǐ ɓay haŋa Ngerewuru ka kóke mù ɓa nzob ped kere ká nun-ε munu ɓa nzob ká dǎa sahoɔ ká tul ped ɓe ya, a ka-káa tusue ɓay na ɓáy zadɛ nzedɛm. ¹⁶ Mu tuŋ máy ɓay gɔɔ ɓobkeri ká maa ɓáy faa mbika law ya na ngeren. Tusueke le, nzobri ká

i mbi sùo-ri ɓo ɓil-e munu ku na, i se nun-ri ɓa pola pola dī dī zɪŋ Ngerewuru. ¹⁷ Bay ɓáa nzobkeri ku na ɗo munu ɓa nuɔ ɗay ká sɛ ɓa pola pola. Imene ɓáy Fíleɗ ɗo sakra nzobkeri ku na ndaw. ¹⁸ Bari na, i naa sùo-ri ká ɓil tusue bay na í ɓaa mii, tji nzobri saa luɔ hud na kal ɗɔɗ ro. Be mini ze, i ɗaa ha nzobri wɔruke faa mbika law. ¹⁹ Be nu ku hoy kara, tusue bay na Ngerewuru ɗaa sawke mgbá siri ngon kadara ɓáy kere. I vbie fe ɗo tigbaa hul mii: «Ngerembay na tuu nzob ɓeri*.» I vbie na robay mii: «Nzob ká ɓaa mii, ɓeri ɓa taa Ngerembay le, ndad bay haɗa ni ka pón fal fe ɗaa kaaya na ron†.»

²⁰ I ko, ká ɓil hul na, ɓa tunɗuo mbii ɓáy tunɗuo hoɗo hoy ze zuɔ dī ya, roo le, tunɗuo pie ɓáy kanɗoy kara zuɔ dī ndaw‡. Hayri ká pola ku na, i ɗaa zuɔ ɓod bay ɗáake ped ká nam suoriya, a hawri laa le, bay ɗáake ped ká nam hoykeri. ²¹ Do faa mɓiw munu ndaw, zadka nzob koro sùo-ε *taɗ kad kad, a mgbá sùo-ε ká tul fe kaayari riw bele ká mɓi ɓaa bayke na le, ka'a ɗoko munu ɓa tunɗuo kere ká ɗo ɓod, a ɓa fe ped kere ká bay ɗáake ped bay tul gan be ndaw, a taɗ kad kad a ɗo dī ya bay ɗaa ped kereri riw bele ká ɓáy riŋ-ε ɓod ɓod ndaw.

²² Kon feri ká ɗaa kubanri na, mu ɗuu dī dī ká dī, mú nzaa faa ɗaa fe ká ɗo sikɗa, mú ɗaa law-a ɓo tul Ngerewuru ndaw, kóko kɪ ɓa nzob nun ndaw, roo káw ɗekeke zɪŋ ɓari ká i dī Ngerembay ɓáy law-ri ká taɗ kad kad ndaw pi. ²³ Máj bay taa goɓ goɓkeri ɓáy kòko bayri na, mu ɗaa nzaa-a ka nduo dī ya, bay ji le, máy baykeri ku na mbon roɗi mbon. ²⁴ Tusueke le, nzob ped Ngerewuru na ɓa nzob ɗaa roɗi ya, roo le, ka'a ɓá nzob ká ɗaa law kere

zɪŋ nzobri, a maa bay fére nzobri fe ndaw, roo a ɓa nzob íki law ndaw pi. ²⁵ Nzob tɪŋ bay ɓeri ngereɗ na, ɗo nun haɗa ni ka fére ri fe ɓáy kusol huoke yuɗuɗu. Ko ya le, Ngerewuru a pón faa ha ri suo kér bay a í tuu tusue bay na ɓáy. ²⁶ A le, i yji í zɪŋ kér bay kere a í tji saa ɓil nduo ngeretemndaya ká mgbá ri, a ha ri ɗaa fe ká law-ε hii na.

3

Sie ɔro bie nam ká tusiri

¹ Mu laa bay key na ɓáy kere ndaw ro! Sie ɔro bie nam na, zad a ngón bamba tasiri. ² Namke ku na nzobri ɗaa han ndaw, i taka kon lariri ndaw, i ndáka giri ndaw, i siika sùo-ri ndaw, i tji Ngerewuru ndaw, roo í ɓa nzob tji ká tul nzob mbón ri ndaw pi. Nzobri mgbaka fe ɓa sùo-ri, a í ɗaa vu mbom ɓo tul fe ká *taɗ kad kad na ya. ³ I ɓá nzob law tiyari ndaw, nzob kóko nun sie nzob ya ndaw, nzob ɓaa bay kaaya se tul nzobri ndaw, nzob tul tiyari ndaw, í ɓa dombirimri ndaw, a í ɓa nzob tul ngani fe kere ndaw pi. ⁴ I ɓá nzob mbika tul nzobri ndaw, nzob fe ɗaa ganri ndaw, nzob hew sùo-ri ndaw, roo kon feri ká tusiri key na mgbá law-ri mba Ngerewuru. ⁵ I koro sùo-ri ká kele ri nzob Ngerewuru, roo le, i tun hurusuo Ngerewuru ká maa bay fére ri na ngereɗ. Nzobri ká i ɗo munu ku na mu naa sùo-ɔ ká luo-ri. ⁶ Nzob haneri ká sakra ɓari ku na, i lom sùo-ri í ri ɓil hul nzobri hiyaw hiyaw, í ula máyri ká kér bay ɓari tiya na. Máykeri ku na, bay feyaa mgbá tul-ri ndaw, a kon fe kaayari ká ɓod ɓod riw bele na kara, kuɔ ri ndaw pi. ⁷ I ɓa máyri ká i nzaa faa fére fe banɗo, roo le, i maa bay tuuka tusue bay Ngerewuru na ya. ⁸ Munu ká pola lew ká Zanes ɓáy Zamberesi i tun

* **2:19** 2.19 Ruɔ ɓari 16.5. † **2:19** 2.19 Ruɔ ɓari 1.26 ɓáy Ezay 26.13. ‡ **2:20** 2.20 «Tunɗuori» ká kɪri ɓod ɓod key na, ɓáy nzaa gerek le, i ɓaa bay se tul feri ká i ɗaa ɓáy lari lor ɓáy lari hoyke ndaw, roo feri ká i ɗaa ɓáy puu ɓáy pay ndaw pi. Buru suo fe key na bay haɗa nzobri ko ɓa fe lie kɪ ta-taɗ bay ji le, ɓa fe saw Kuori ya.

*Moyze ngeren na, timbede key na kara nzob lom sùo-ri na, i tun tusue bay na ngeren ndaw. I ba nzobri ká tul-ri fere ndaw, mbika law bari kara do gor hoy ndaw. ⁹ A le, fe daa bari ku na ti tji suku ba pola ya, bay ji le, fe daa kòko bari na, a tina sùo-ε ká nun ruo nzobri riw bele munu ká tji tul nzobri ká sidí na.

Peɔ ká do bay haɔa Timote daa

¹⁰ A roo le, bo na, mù ko mĩ ta-taɔ bay fe fere bi ndaw, simsed bi ndaw, fe ká mĩ waa bay daa ndaw, mbika law bi ndaw, iki law bi ndaw, mgbaka ini bi ndaw, a mú ko sũu law bi ndaw pi. ¹¹ Daa nun tuo sie bay kòko seke fe ká tji tul-i ká Antiyos ndaw, Ikoniyum ndaw, roo Listere ndaw na, mù ko ndaw pi. Mu ko, seke fe jike kɔ bay ze, tji tul-i ya le! Be nu ku hoy kara, Ngerembay yaa mĩ ká dɔ riw bele. ¹² Ba tusue kɔ, nzobri riw bele ká i hii bay seke simsed munu ká Ngerewuru hii bay faa zúo zɔɔ Zezu *Krisi na, nzobri daa nun-ri tuo sie. ¹³ Roo le, nzob ndayari bay nzob úla nzobri na, i bie simsed bari ba pola pola. I úla nzobri ndaw, a bari kɔ hoy kara, nzobri ula ri ndaw pi.

¹⁴ A bo na, mu do tul fe ká mù fere ká mú yaa bayke bay bil law-a riw bele na, bay ji le, nzob ká ba gan tul-a ká'a fere mù fe na, mù ko ndaw. ¹⁵ Tusueke le, bay ká do bil mbede Ngerewuru na, mù tuu bay tóy bo hoy. Bayke ku na maa bay haɔa mù nun nzem haɔa mù zɔɔke pam bay faa daa law bo tul Zezu Krisi. ¹⁶ Bayri riw bele ká do bil mbede Ngerewuru na, ba Ngerewuru ze haɔa nzob daa. Ba bay ká maa bay fereke nzob fe ndaw, bay yiwke nzob ndaw, bay ndáfake nzob ká tul fe daa kaaya be ndaw, roo bay kieke ni faa simsed kere ndaw pi. ¹⁷ Be ndaw roo, nzob taa Ngerewuru na do tul bal-ε a maa bay daa fe kereri riw bele bay riɔ-ε riɔ-ε ndaw pi.

4

¹ Mĩ kod mù ngo-ngon ká pol Ngerewuru bay Zezu Krisi, be ká'a kún sal bay zuo tul nzob káw bay kumnunri bay nzob huferi. Robay, mĩ kod mù, bay ji le, be na ká'a yɔi a ví re mbay. ² Mu ka-káa Bay Kere na a mú ngu siw ká dɔ bay bil nam ka ba kere ndaw, bay bil nam ká ngo-ngon ndaw pi. Mu yɔw ri ká tul fe daa kaaya bari ndaw, mú tun ri ká dɔ ngeren ndaw, mú bo ri ndaw, a mú fere ri fe na bay iki law banɔo, ³ bay ji le, nam ká'a vika vuku na, nzobri ti hii bay láa fe fere taa tusueke na mbaa. I daa kon fe ká law-ri kɔ hoy ze hii. Be mini ze, i dúu fal ruo nzob fe fere ha ri fere ri fe ká konke daa ri bay haɔa ri laa bayke. ⁴ I mbii suku-ri dib ká tul tusue bay na, a í mbi sùo-ri bay láa soro fe taa goɔ goɔkeri. ⁵ A roo le, bo na, mu nze bay sùo-o ká tul feri riw bele, mú sũu law-a ká bil kòko seke feri, mú daake peɔ bo ká ba káa Bay Kere na, mu daa haɔa ni ka o bay zadɔ nzedem.

⁶ A bi le, saw sie haɔa mĩ mbi sùo-i ba *fe poy na tòn deb hoy ro. Nam huɔ bi na vi ro. ⁷ Mĩ ru-ruy taa tusueke na bay kere, mí dúu kpuru tji gbuke; tusue bay ká se tul mbika law na, mĩ korɔ banɔo. ⁸ A timbede key na, fe tundo ruy na do giyan mĩ: ba taguɔa ká do bay tul nzobri ká bay naa ká tul-ri, ká Ngerembay Nzob Kún Sal Bay bay zadɔ a haɔa mĩ ká sieke na ku. Ká'a haɔa mĩ bi hu-o hoy ya, roo le, a haɔa nzobri riw bele ká i giyan kurum ká sie yɔi be na.

Jro bie wada bay Pol

⁹ Mu daa hurusuo-o tun kɔ mú ví zɔɔ mĩ ba vaa, ¹⁰ bay ji le, Demas pɔɔ mĩ bay tul kon feri ká tusiri, a zol ba Tesalonik. Kresan zol ba kudu zad ká Galasi, a Tite laa le, zol ba Dalmasi, ¹¹ ba Luku hu-o hoy ze do zɔɔ mĩ key. Ze ví bo le, mu sũu Marki haɔa ni ka vi zɔɔ mù, bay ji le, a sóko mĩ ká bil peɔ bi bay. ¹² A Tisik laa

le, m̀i pie ni ba Efez. ¹³ Zadka mù d̀o vika le, maagari ted bi ká m̀i p̀oŋ bo Toras ká luo Karpus na, mu mbi kek d̀o nduo-ɔ mú víke h́a m̀i. Mu f́a mbede biri h́oy kara nd́aw, kakalke le, hayri ká ba huɔ ká i vbie fe d̀o d́i na.

¹⁴ Alezandere ká ba nzob tuo fe na, ka d́aa ḱaya zih m̀i ng̀i bamba, roo le, Ngerembay a p̀uo ni fe tundo be b́áy. ¹⁵ Bo kara, mu nze b́áy s̀uɔ-ɔ bay tul-e, bay j́i le, ka tun fe fére buru na ngeren ba fal. ¹⁶ B́áy titire ká m̀i kaw pol nzob kún sal bay, bay f́oŋ bay bi na, nzobri riw bele p̀oŋ m̀i. Nzob mbjw mini kara d̀o fal gan bi ya. Ndad bay haŋa Ngerewuru ka naa bayke ká tul-ri. ¹⁷ Ze nzobri p̀oŋ m̀i h́oy kara, Ngerembay d̀o zih m̀i, a h́a m̀i h́urusuo h́a m̀i káake káa Bay be na h́a nzobri riw bele ká i ba saw Zib ya na i laa. Be na ze ka tina m̀i saa nzaa mbaki. ¹⁸ Ba be na ḱi ze, a t́ina m̀i ká bil fe sekeri ká b́áy riŋ-ε bod bod riw bele, a h́a m̀i t́i ká d́i yororon, a d́aa m̀i kaw puoruo be ká nulue. Riŋ d́ika ba taa be mbiimbam b́áy mbiimbam banɔ! Amem! Ndad bay haŋa ni ka d̀o munu na ḱi!

Ɔro bie soko ká Pol hii h́a nzobri

¹⁹ Hii soko h́a Prisil b́áy Akilas, roo nzob bil hul Onesifori nd́aw pi. ²⁰ Erasi kaw Korŋte, a mí p̀oŋ Torofim ká s̀uɔ-ε se ni se na d̀o Mile. ²¹ Mu d́aa h́urusuo-ɔ tun ḱi mú vi ba vaa pola nd́aw roo, lew ted ka vi b́áy. Ebulus nd́aw, Pudan nd́aw, Linusi nd́aw, Kolodiya nd́aw, roo b́áy yu naari riw bele ká i d̀o key na, i hii soko h́a mù.

²² Ndad bay haŋa Ngerembay ka sád zih mù. Ndad bay haŋa law huoke Ngerewuru ka sád zih ŕi riw bele.

Tite Mbede ká Pol daa ha Tite

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Pol daa ha Tite ká ba nzoɓ mbika law ká saw be ba Ziɓ ya. Tite na, ped daa be ba leke feri ká zad mbú kị nzoɓ mbika lawri ká báy zadri ɓoɗ ɓoɗ ká tukufu mbii ká Kerɛɗ, a nan nzoɓ haneri ká bay ti tul-ri ya na, a daa ri kaw ba ngerɛ tul pedri. Pol hii bay haɗa ni ka yiw nzoɓri ká i to faa Bay Kere Krisi ká i ka-káake, a k̄eke simsed kere ha nzoɓri riw bele báy faa bayri ndaw, pedri ndaw pi.

Ngerɛwuru na ko nun sie nzoɓri a yaa ri báy faa law kere be a ha ri Tem Law Pie. Sawke mini ze, do nun haɗa nzoɓ mbika law haɗa haɗa hoy kara ka se simsed kere a do tul fe daa kere na banɗo.

Maa bayri ká do bil-e

Bay ká se tul ngerɛ tul pedri: 1
Bay ká se tul fe fére taa tusue: 2
Nzaa ɓoko ká se tul simsed nzoɓ mbika lawri: 3.1-11
Ɔro bie bay: 3.12-15

Soko ká Pol hii ha Tite

¹ Yu-i Tite, bi Pol ká m̄i ba nzoɓ ped Ngerɛwuru, mí ba nzoɓ ndáy nzaaped Zezu *Krisi ndaw na, m̄i daa mbede key na ha mù. Ba Ngerɛwuru kị ze pie m̄i bay haɗa m̄i so nzoɓri ká'a nan ri zuo ɓoɗ ha ri daa law-ri zuo tul-e, a í tuu tusue bay ká kie naari simsed ká rii law-ε. ² Tusue bayke ku na ha nzoɓri dáake law-ri nzokdo te tul káw báy kumnun ká do banɗo ká Ngerɛwuru, Nzoɓ Kúɗ Bay Ya waa bay haɗa nzoɓri pola doɗ ndaw roo, tusiri do báy na. ³ Báy nam ká'a daa bo na, ka ha náa kóri fe ká'a waa bayke báy faa Bay Kere be ká'a pɔɗ zuo nduo-i ha m̄i ka-káake

maa báy bol nzaa Ngerɛwuru Nzoɓ Yaana naari. ⁴ A bo Tite, mbede key na, m̄i daa ha mù bo ká mù do munu ba vu bil-i taa tusueke ká bil mbika law ká mbu naari mbijw na. Ndad bay haɗa law huoke báy dekeke taa Baa Ngerɛwuru báy Zezu Krisi, Nzoɓ Yaana Nzoɓri na ka sád zin mù.

Ped ká zuo nduo Tite bay haɗa ni ka daa ká Kerɛɗ

⁵ Tite, m̄i pɔɗ mù kaw tukufu mbii ká Kerɛɗ bay haɗa mu léke bie feri ká tɔɗ taɗ lékeke, a mú nan nzoɓri ha ri ba *ngerɛ tul pedri ká tul nzoɓ mbika lawri ká bil ngerɛpuori mbijw mbijw báy faake munu ká m̄i fere mù bay haɗa mù daa na. ⁶ Nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri na, a bá nzoɓ ká bay ti tul-e ya a daa feri riw bele báy zadε, a ba nzoɓ máy mbijw hoy. Vi-eri kara i bá nzoɓ mbika lawri ká nzoɓ ti daa bay simsed kaaya bo tul-ri ya a í bá led tul ngɔɗɔri ya. ⁷ Tusueke le, nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri na, ped daa be ba daa nun-ε bo tul ped Ngerɛwuru. Munu zu le, a bá nzoɓ ká bay ti doko tul-e ya. Ka ti bá nzoɓ kusol kpad ya ndaw, nzoɓ law faa ya ndaw, nzoɓ daa koy him ya ndaw, nzoɓ tud bay ya ndaw, nzoɓ taka kon lari ya ndaw pi. ⁸ Ndad bay haɗa ni ka ba nzoɓ mgbaka varuri báy kere ndaw, nzoɓ hii fe kere banɗo ndaw, nzoɓ doko báy mbii bay ndaw, nzoɓ daa fe báy zadε ndaw, nzoɓ ká do ɓoɗ ba taa Ngerɛwuru ndaw, roo a ba nzoɓ ká nze báy sùo-ε ndaw pi. ⁹ Tusue bay ká maa bay haɗa nzoɓri daa law-ri bo d̄i, ká maa báy fe fére ká i yaa se tul mbika law na, ndad bay haɗa ni ka mgbay bayke bo bil law-ε ngɔ-ngɔɗ. Be ndaw roo, a maa bay dáake wara bo bil law nzoɓ haɗri báy faa fe fére tusue, roo a maa féreke nzoɓri ká i tuɗ bayke a í rawke faa bari na ha ri ko.

¹⁰ Tusueke ɛ, nzobri ɲɔ-ɲɔ, i ɛ ba nzob tul ɲɔɲɔri, a i fere kay tul nzobri ɔ́y faa bay ɔ́a bari ká ɔɔb ɔɔb na. Ká bil kudu nzobkeri ku na, kakalke ɛ, ba Zibri ká i ba nzob mbika lawri. ¹¹ Nzobkeri ku na, mu ha ri mɔba nzaa-ri ká tul fe fere bari ku na, bay ɲi ɛ, i bere nzob bil hul mbijwri kperke kperke ɔ́y faa fe fere ká maa bay fere ya bay zinke lari ká ɔ́ ɔ́y zadɛ ya na. ¹² Ba nzob mbijw muni ká sakra bari Kerɛfri kɔ́ ká ba nzob yaɔɔa bay saa nzaa wuru bari na kara baa mii: «Kerɛfri na, i ba nzob bayluri ɔɔɔɔ. I ɔ́ muni ba fe mɔbamri ndaw, i ba nzob layri ká i ker se tul kɔ́a bil-ri kɔ́ hoy.» ¹³ Bay be ká'a baa na ba tusue bay na kɔ́. Sawke mini ze, mu kúɔ basuku-ri ɲɔ-ɲɔ ha ri ɔ́a law-ri ɔ́ tul tusue bay ká ɔ́ ɔ́y zadɛ na. ¹⁴ Mu kúɔ basuku-ri ha ri te suku-ri bay láa kɔ́ɔa fal bay taa ɔɔb ɔɔb Zibri na ya ndaw, ɔ́y *bol kusol nzobri ká i ɔ́a ɔ́, a i fereke fal-ri ha tusue bay na ya ndaw pi. ¹⁵ Bari ká i *taɲ kad kad na, feri riw bele taɲ kad kad ká nun-ri, a bari nzob fe ɔ́a ɲmri ká i hii bay mbika law-ri ya na, fe ká ɔ́ taɲ kad kad ká nun-ri na mbijw tiya, bay ɲi ɛ, fe kóko bari ɔ́y kɛr bay ká uru saa bil wɔ́a law-ri na taɲ ya. ¹⁶ Ba tusue kɔ́, bari na i ɔ́a sùo-ri ri nzobri ká i tuu Ngerewuru tuu, a roo ɛ, i may ri ɔ́y faa ped ɔ́a bari. I ba nzob ɲmri ndaw, nzob tul ɲɔɲɔri ndaw, a i maa bay ɔ́a ped kere mbijw mini kara ya ndaw pi.

2

Nzaa boko ká se tul nzob mbika lawri bod bod

¹ A roo ɛ, ɔ́ na, mu fere nzobri fe ká maa ɔ́y fe fere taa tusue na ɔɔɔɔ. ² Mu baa ha wɔ́rari ká i ɲɔ-ɲɔ na, i nze ɔ́y sùo-ri ndaw, i ba nzob ká nzobri hɛ ri ndaw, i ba nzobri ká i ɔ́ko ɔ́y mbii bay ndaw,

i ba nzob mɔbaka mbika law ɲɔ-ɲɔ ndaw, a i ba nzob law ini ɔ́y nzob iki law ndaw pi.

³ Mu baa ha mayri ká i ɲɔ-ɲɔ na faa mbijw muni ndaw, bay haɔa ri se simsed ká *taɲ kad kad ká maa ɔ́y nzob taa Ngerewuru. I ɔ́ may raɔɔa ramri ya ndaw, may ɔ́a koy him ya ndaw pi. I ɔ́ may haɔa nzaa boko kereri. ⁴ Be ndaw roo, i kieke vu led mayri faa hii waa bari ɔ́y vu bari ndaw, ⁵ ɔ́ko ɔ́y mbii bay, ɔ́y law-ri ká taɲ kad kad ndaw, i ɔ́ nzob mɔbaka saw feri ká bil hul bari ɲim ɲim ndaw, a i ba nzob ɔ́a vu mbom ɔ́o tul waa bari ndaw pi. Be ndaw roo, nzob mbijw mini kara, a ɔ́a bay kɔ́a se tul Bay Ngerewuru na ya ɔ́y.

⁶ Mu baa ha led kubanri faa mbijw muni ndaw, bay haɔa ri ba nzobri ká simsed bari a ɔ́ko ɔ́y zadɛ ká tul feri riw bele. ⁷ A ɔ́o kɔ́ hoy kara, ká bil feri riw bele ku na, mù ɔ́ko ba fe lie kɔ́ ɔ́y faa ped ɔ́a kere bori. Fe fere ɔ́o na, mu fere ɔ́y law mbijw ha ni ka taɲ kad kad ɔ́y faake. ⁸ Mu baa bayri na ɔ́y zadɛ bay haɔa nzob mbijw mini kara, ka baa zin mù ká ɔ́i ya. Be ndaw roo, nzob tul ɲɔɔi bori ká i hii bay ɔ́a bay kɔ́a se tul-a na, i ko fe kɔ́a mbijw ká ɔ́i ya ɛ, sahoike a seke ri ɔ́y.

⁹ Mu baa ha koyri ha ri ɔ́a vu mbom ka ɔ́o tul baa gaɲ bari ká tul feri riw bele, a i ɔ́a feri riw bele ká rii law-ri. Do nun haɔa ri may bay ka zin ri ya ndaw, ¹⁰ a i rii fe bari mbijw ya ndaw pi. Roo ɛ, ɔ́o nun haɔa ri ɔ́a fe kereri ze ɔɔɔɔ bay haɔa baa káw bari na kóke ri ba nzobri ká i ɔ́a fe ɔ́y zadɛ. Zadka i ɔ́a muni na ndaw roo, nzobri ɔ́a vu mbom ɔ́o tul fe fere naari ká ná fereri se tul Ngerewuru Nzob Yaɔɔa naari na ɔ́y.

¹¹ Ba tusue kɔ́, law kere Ngerewuru ká ba saw pam nzobri riw bele na, tina sùo-ɛ ɔ́o keke kad kad ro. ¹² Law kereke ku na, fere

naari bay haɲa náa pónri simsed hay ká kaaya báy kón feri ká tukelɛ key, bay séke simsed ká timbedɛ ká rii law Ngerewuru, a náa dáakeri fe kere báy fe ká dɔ báy zadɛ. ¹³ Be ze, náa gíyankeri nam suoriya ká náa dáari law naari te dī nzokdɔ na. Namke ku na riɲ dika Ngerewuru Nzob Luye báy Nzob Yaana naari Zezu *Krisi na, a tina sùo-ε ká dī kad kad ba kelɛ. ¹⁴ Be na, ka pón sùo-ε ha hud bay tul naari bay tinake naari saa bil fe kaaya ká báy nzi-ε nzi-ε na riw bele, a wàa naari taɲ kad kad, ha náa víri ba nzob taa beri, a náa ndúori kiyaw kiyaw bay dáa fe kereri banɲo. ¹⁵ Be ze, ba fe fére ká ndad bay fére nzobri báy hurusuo Ngerewuru riw bele, bay bókoke ri ndaw, mase bay yíwke ri ndaw pi. Mu pón faa ha nzob mbjw mini kara, ka ndólɔ mù ká tul fe fére bo ya.

3

Nzaa boko ká se tul simsed nzob mbika lawri

¹ Mu túma law nzobri bay haɲa ri dīɲ tul-ri ká pol mbay puori báy nzob rewpuori, í daa vu mbom ka bo tul-ri, a í dɔ dī ya bay dáa fe kereri riw bele. ² I ti báa bay kaaya se tul nzob mbjw ya ndaw, i ti dáa rɔdī zīɲ nzob mbjw ya ndaw, a roo lɛ, i dīɲ tul-ri, í se yudufu ká nun nzobri riw bele.

³ Ba tusue kɪ, naari na hoy kara pola lew na, náa bári kòkòri ndaw, nzob mbaka nzaa-ri ndaw, nzob raw faari ndaw pi. Náa dori bil koy feri riw bele báy riɲ-ε riɲ-ε ká kónke daa naari a rii law naari. Náa bari nzob law mgbóròri báy nzob kókò nun feri; nzobri fuy naari, a naari kara náa fuyri kɪ. ⁴ A roo lɛ, nam ká Ngerewuru, Nzob Yaana naari kɛ law kere báy law ini be bay tul nzobri na, ⁵ ka yáake naari. Ka ya naari bay tul ped kere ká náa dáari báy zadɛ na ya, roo lɛ, ka kɔ nun síe naari. Báy faa hurusuo Tem Law Pie

na, ka wàa naari ká tul feyaa naari, bay haɲa mbona fie ka mbon naari, a bo náa dori báy káw báy kumnun fie. ⁶ Ba tusue kɪ, báy faa Zezu *Krisi Nzob Yaana naari na, Ngerewuru ha Tem Law Pie ya bil law naari kpol kpol, ⁷ bay haɲa bo, báy faa law kere be na, ka daa ha náa dori báy zadɛ nzedem ká nun-ε, a náa yaari fe ká náa dáari law naari nzokdɔ te dī na: be ze ba káw báy kumnun ká dɔ banɲo.

⁸ Bay key na ba tusue bay, ze mī hii bay haɲa mù gedɛ tul feri key na banɲo, bay haɲa bo bari ká i daa law-ri bo tul Ngerewuru na, i dōke tul fe dáa kere na banɲo. Be ze, ba fe ká ndad bamba a ba fe sóko nzobri. ⁹ Mu daa nzaa-a ka nduo bil máy bay gɔb gɔbkeri na ya ndaw, kɪɲa fal saw kani báy nzi-ε lem lem ya ndaw, nduo bil rɔdī báy máy bay ká se tul *bol kusol na ya ndaw pi. Fekeri ku na, ba fe ká gɔr hoy, a so nzob mbjw ya. ¹⁰ Nzob ká daa ha nzobri te bil kɪ na, mu báka ni ba mbjw, ba sidiri munu, ze bo ka laa ya lɛ, mu pón fal-ε. ¹¹ Mu kɔ, kɪri nzob ká munu ku na ka wuru faa pavbad, a daa feyaa a dáake bay bo tul-e sùo-ε kɪ.

Ɔro bie soko ká mgbada

¹² Zadka mī píe Artemas mase kɔ ya lɛ, Tisik se luo-ɔ lɛ, mu daa hurusuo-ɔ tuɲ kɪ, a mú vaa zīɲ mī ká Nikopoli, bay jɪ lɛ, mī mbi nzaa-i bay séke, mí vaa káw dī báy lew ted. ¹³ Mu daa mú so Zenasi ká ba nzob yaana tul nzob, be báy Apolos na, báy faa varu bari ká ì séke na ha fe mbjw kara ka puo nduo-ri ya. ¹⁴ Nzob mbika lawri ká i ba nzob naari na, dɔ nun haɲa ri fére dáa fe kere í daa báy zadɛ. Be ndaw rɔɔ, i máa bay sóko nzobri ká fe puo nduo-ri na báy. Be rɔɔ, káw báy kumnun bari na a doko ba fe ká gɔr hoy ya. ¹⁵ Nzobri riw bele ká i dɔ zīɲ mī key na i hii soko ha mù. A bari ká i hii buru ká bil mbika law na, mu hii soko ha ri ndaw.

Ndad bay haɗa law huoke
Ngerewuru ka sád ziri riw bele.

Filemɔn Mbede ká Pol ɗaa ha Filemɔn

Bay ká se tul feri ká ɗo bil mbede ni key

Mbede key na Pol ɗaa bay tul Filemɔn ká ɓa nzoɓ mbika law a ɓa ngerenzoɓ mbijw ká bil puo ká Kolos. Onezim ká ɓa koy Filemɔn na ɗuu gan be. Lεε, nam hanε munu na, ɓáy Pol í zinj kɪ í lo soro zinj kɪ. Taambɔl Pol na ze Onezim víke ɓa nzoɓ mbika law. Fale ku ε, Pol hii bay yinjra ni ha ni se luo Filemɔn, ze a ɗaa mbede key na a kɔɗke Filemɔn bay haɗa ni ka yaa Onezim munu ɓa koy nzoɓ hoy ya, roo ε, ka yaa ni munu ɓa yu-ε ká bil Krisi.

Máa bayri ká ɗo bil-e

Law ini ɓáy mbika law Filemɔn:

1.1-7

Pol kof Filemɔn bay tul Onezim:

1.8-22

Ɔro bie bay: 1.23-25

Soko ká Pol hii ha Filemɔn

¹ Yu-i Filemɔn, ɓi Pol ká i mɓa mɓi naa hul sal bay tul ped Zezu *Krisi, roo yu naari Timote ndaw na, ɓuru ɗaa mbede key na ha mu ɓo ká ɓuru ko mu ɓa nzoɓ nun ɓuru, a mú ɓa ɓaw ped ɓuru ndaw na. ² Buru ɗaa ha tinam ɓuru Afíya ndaw, Arisiɓ ká ɓa ɓaw ruy ɓuru ká bil ped Krisi ndaw, roo nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká bil hul ɓo na ndaw pi. ³ Ndad bay haɗa law huoke ɓáy ɗekeke Baa naari Ngerewuru ɓáy Ngerembay Zezu Krisi ka sáɗ zinj ri.

Law ini ɓáy mbika law Filemɔn

⁴ Yu-i Filemɔn, ká bil nzaa bay kere ɓiri ɓanguo na, mɓi ker se tul-a a mí ɗaa taambɔl ha Ngerewuru ɓi, ⁵ bay ji ε, mɓi laa soro bay ini ɓo ká mu mɓa zinj nzoɓ mbika lawri riw bele, roo ɓáy law-a ká mu ɗaa ɓo tul Ngerembay Zezu na. ⁶ Mɓi kof

Ngerewuru bay haɗa mbika law ká ha náa zɔokeri zinj kɪ na ha lereke ká ɗo ɗi, bay haɗa nun naari ka tán ká tul fe kereri riw bele ká náa zinjri ɓáy faa zúo zinj *Krisi. ⁷ Yu-i, ini ɓo ká mu mɓa na ha mɓi bawda suoriya a ɗaa wara ɓo bil law-i, bay ji ε, ɓo na mu huo law nzoɓ mbika lawri na.

Pol kof Filemɔn bay tul Onezim

⁸ Bi na, mɓi ɓa nzoɓ ndáy nzaaped *Krisi. Munu zu ε, mɓi ɗo ɓáy hurusuo bay mbika nzaa-i ha mu ɗaake fe kere, ⁹ roo ε, mɓi hii bay kof mu ɓáy faa law ini maa. Munu ká ɓi Pol ká mɓi ɗi táw ndaw, roo timbede mí naa hul sal bay tul Zezu Krisi ndaw na, ¹⁰ mɓi kof mu bay tul Onezim ká vi ɓa vu-i ɓáy faa law-ε ká'a mbi ha Zezu Krisi ká bil hul sal key na. ¹¹ Pola lew na, ka ɗo ɓa nzoɓ ká gor hoy ká nun-a, a roo ε, timbede key na ka vi ɓa nzoɓ kere ro bay tul-a ndaw, bay tul-i ndaw pi.

¹² Timbede key na, ɓe ká'a ɗo munu ɓa wara law-i na, mɓi ha ni yi ɓa luo-o. ¹³ Bi ε, mɓi hii bay hiyeɗ ni ɗo lakun-i ha ni suo bol-a, a so mɓi ká bil hul sal ká mɓi naa ɗi key bay tul káa Bay Kere na. ¹⁴ Roo ε, mɓi hii bay ɗaa fe ɓáy tul-i tan haɗa mu zuo zinj mɓi ká ɗi ya na ya. Mɓi hii bay haɗa mu ɗaa fe kere ɓáy law hiiya ɓo kɪ, ɓo nzoɓ ka soɗ mu soɗ ká ɗi ya.

¹⁵ Ko ya ε, wál kɪ ɓo ɓáy Onezim na, a ɗaa nam ndji hoy bay haɗa ɓo, ka yi a vaa zinj mu a káw zinj mu wum. ¹⁶ Tusueke ε, timbede key na ka ɓa koy hoy mbaa, roo ε, ka ɓa nzoɓ kere ká kal tul koy nzoɓ na kal, a vi ɓa yu naari ká náa hiiri ni ngji ɓamba tasiri. Bi na ε, mɓi hii ni ɓamba, roo ε, ɓo na, ɗo nun haɗa mu hii ni kal mɓi pavbaɗ, bay ji ε, ka vi ɓa nzoɓ soko mu taa tusueke, roo a ɓa yu-o ká bil Krisi ndaw na.

¹⁷ Ze ɓo, mu ko mɓi ɓa nzoɓ buo ɓa tusue, roo zadka'a tji luo ε, mu yaa ni ɓáy law kere, munu ká mu yake

mǐ na. ¹⁸ A ze, ɓa na fe ɓo ze ka ɓie, mase mbɔl ɓo ze ɗo tul-e hoy kara, mu ɗaa mbɔlke na ka ɗo tul-i. ¹⁹ Bay key na, ɓa ɓi sùo-i kɪ ze mǐ vbie ɓáy nduo-i ɗo mbede key: ɓi Pol na kɪ ze mǐ púo mù mbɔl fekeri na ɓáy. Roo ɛ, ɗo nun haɗa mu yɪɪra ɓay mbɔl ɓi ká ɗo tul-a ká ɓa law-a ká mù mbi ha Zezu Krisi ɓáy faa káa Bay Kere ká mǐ kaa na ya. ²⁰ Ze yu-i, kóɗ ɲguo hoy, mu ɗaa fe ká mǐ vbi mù key na ha mǐ ɓáy law ini Ngerembay, a mú huɔ law-i munu ká naa ɓa yu kɪ ká ɓil Krisi.

²¹ Mǐ ɗaa mbede key na ha mù, mí kɔ ta-taɲ mii, ɓo na mù ɗáa feke. Mù ɗáa kal zadɛ ká mǐ vbi mù ku na roɓay. ²² Roɓay, mu léke hul nam ka giyaɲ mǐ, ɓay ɲi ɛ, ɓáy faa nzaa ɓay kere ká ì ɗaa na, mǐ kɔ ɛ, waka ya hoy Ngerewuru a yɪɪra mǐ se luo-rǐ ɓa kɪ roɓay.

Ɔro ɓie soko

²³ Epafaras ká naa hul sal ziɲ mǐ ɓay tul ped Zezu *Krisi na hii soko ha mù. ²⁴ Marki ɓáy Arisitak ɓáy Demas roɔ Luku, ɓari ká i ɓa ɓaw ped ɓiri na kara, i hii soko ha mù ndaw.

²⁵ Ndad ɓay haɗa law huoke Ngerembay Zezu Krisi ka sáɗ ziɲ rǐ.

Eborori Mbede ká i daa ha Eborori

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na i daa ha nzo mbika lawri ká saw bari ba Zib. Nzo d'aa mbede ni key na hii bay baka ri bay haŋa ri p'ŋ mbika law bari ya. Ka kie mii, Zezu Kri ba Vu Ngerewuru, be ká'a yaa fe d'aa Bi-ε Ngerewuru bay zadε ngid' bele, a daa ha náa k'okeri law kere Ngerewuru ta-taŋ. Ba be Zezu Kri ká mba tul led' nzaaped' Ngerewururi ká nulue ndaw, nzo bay yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw, Moyze kara ndaw na. Ba be Zezu Kri ndaw ze Ngerewuru daa ni kaw ba ngerenzob fe poy luye banɔ wum. Ba be ká'a daa ha Ngerewuru bay nzo bri zuo zin ki bay faa s'uo-ε ká'a mbi ba vuy fe poy ba mbijw hoy wum ba gbuke na. Be ze, fe holri ká Zibri puoke fe, bay pedri ká nzo fe poyri daa ká bil hul kani Ngerewuru na, ka daa ha nzi-ε gbu, bay ji le, ba fe ká nzo se sie d'aaake mbaa.

Pam ká náa d'okeri bay faa Zezu na, ba fe vbieke vben ya. Fe d'aa nzo Ngerewururi ká piedke lew na do ba fe mboro, a maa d'aa wara bo bil law naari nzo mbika lawri ha náa s'ukeri law naari bay sew ká i d'aaake nun naari tuo sie. Do nun haŋa naari nzo mbika lawri na, náa gederi kóm ba luo Zezu, be ká náa d'ari law naari bo tul-e bay tiikake kpuru bay t'ike gbuke na.

Maa bayri ká do bil-e

Kri ba nzo ká tina law kere Ngerewuru bay zadε: 1.1-3

Kri mba tul led' nzaaped' ká nulue: 1.4-2.18

Kri mba tul Moyze bay Zozuye: 3.1-4.13

Kri ba ngerenzob fe poy luye: 4.14-7.28

Kri ba nzo d'oko sikda nzo bri bay Ngerewuru: 8.1-9.22

Kri ba vuy fe poy ká do nzedem: 9.23-10.39

Daa law bo tul Kri na kal feri riw: 11-12

Simsef nzo mbika lawri, bay oro bie bay: 13

Ngerewuru baa bay ha nzo bay faa Vi-e

¹ Pola lew na, Ngerewuru baa bay ha bulu naari faa bal ngi-ngji bay gosikeri bod' bod' bay faa nzo bay yaŋa bayri saa nzi-ε. ² Roo le, bay bil sewri ká náa káwri di timbede key na, ka baa bay ha naari bay faa Vi-e. Bay faa Vi-e na ze ka d'aaake feri riw bele, a daa ni kaw ba nzo ká feri riw bele a zuo nduo-ε. ³ Vi-eke ku na, daa ha náa k'okeri hurusu rin d'ika Ngerewuru ká ba hie zikiki. Ka yaa fe d'aa Bi-ε Ngerewuru na bay zadε ngid' bele, a mba saw feri riw bele ha ri se-sef bay faa hurusu bay ká tji ká nzi-ε. Fale ká'a daa ha Ngerewuru naa bay feyaa ká tul nzo bri ha ri *taŋ kad' kad' na, ka zol a vaa kaw zad' káw rin d'ika ká nulue ká tundo hodo Ngerewuru, Nzo Bawda Hurusu. ⁴ Be ze, Ngerewuru kieke Vi-e ká vi ba bawda nzo ká kal tul led' nzaapedri ká nulue ká rin-ε kara mba tul rin-ri pavbad' na.

Vu Ngerewuru mba tul led' nzaaped' Ngerewururi ká nulue

⁵ Tusueke le, led' nzaaped' Ngerewuru ká'a baa ha ni mii: «Bo na mù ba Vu-i; úru saa vuri key na m' ba Baa-ka» na, mbijw tiya*. A led' nzaaped' Ngerewuru mbijw ká'a baa bay se tul-e mii: «M' bá Bi-ε, a be laa le, a bá Vu-i†» na, mbijw tiya ndaw. ⁶ Roo le, bay nam ká Ngerewuru do pie titire led' ká kekkek vi tusiri key

* 1:5 1.5 Simri 2.7. † 1:5 1.5 2 Samiyel 7.14. 32.43.

‡ 1:6 1.6 Simri 97.7; Kijina bol kusol ba sidike

na, ka baa mii: «Baari leđ nzaaped
biri riw bele na, ì húku pol-e í pisi
ni.»⁷ Bay ká Ngerewuru baa se
tul leđ nzaapedri ká nulue na ze dō
key: «I ba nzođ ped biri; mĩ píe ri
munu ká zuu kuu, í dō munu ba rĩm
huu ká seŦ.»⁸ A bay ká'a baa ha Vi-e
na laa le, ka baa mii:

«Bo na, mù ba Ngerewuru.
Réke mbay bo na dō mbiimbam báy
mbiimbam banuo,
mù re tul nzođ bori báy zadε.

⁹ Bo na, mù hii fe dāa ká dō báy
zadε,
a mú tun fe dāa kaaya ngeren.
Sawke mini ze, Ngerewuru,
Ngerewuru bo na náa mù dō
bod,
a dāa num suoriya zuo tul-a,
a kō mù rii nun-ε mba tul baw
sed bori*.»

¹⁰ Ka baa ha ni na rōbay mii:
«Ŋgerembay, zadka zad dō hoy ran
ran báy na,
ba bo ze mù dāa tusiri, a mú dāa
nulue báy nduo-ɔ.

¹¹ Fekeri riw bele ku na, a bíe
kpukdu kpukdu,
i dī taw riw bele munu ká gariri
dīke taw.

Roo le, bo na, mù káw banuo.

¹² Mù gim ri munu ká i gimke maa-
gari,
a mú suo ri munu ká i súoke
gari.

Roo le, bo na, mù dō munu banuo;
Nam bori ti óko ya mgbaj†.»

¹³ Ka baa ha ni na rōbay mii.
«Mu ví káw tunduo hodo bi
kpuru maa báy haña mĩ haw
yũm
ká tul nzođ tul ngani bori
ha ri vi ba fe dāa bal-a zuo dī.»
Ba bay ká'a baa ha leđ nzaaped
Ngerewuru mbijw ya. ¹⁴ A waa, leđ
nzaaped Ngerewururi na, i ba nzođ
veri le? Bari riw bele na, i ba temri
ká i dāa ped ha Ngerewuru. Ka pie
ri bay haña ri so nzođri ká pam a
doko bay tul-ri.

§ 1:7 1.7 Simri 104.4. * 1:9 1.9 Simri 45.7-8.
110.1.

2

Báka bay ká se tul pam

¹ Munu ká Ngerewuru baa bay
ha naari báy faa Vi-e ká mba tul
leđ nzaaped Ngerewururi na, náa
nzéri báy sùo naari ká tul tusue
bay ká náa láari na, bay haña bo,
náa wururi faa kere na ba pola
pola ya. ² Náa kóri ndaw, *bol
kusol Ngerewuru ká leđ nzaaped
Ngerewururi víke ha *Moyze pola
lew na, dō ba sùo fe; a nzođri riw
bele ká i dāa fe kaaya í wadke tul
bol kusolke na, ka dāa here be bo
tul-ri maa báy zad fe dāa bari. ³ A
naari ká náa láari bay ká se tul
pam ká mba bay ká leđ nzaaped
Ngerewururi baa ha nzođri, rōo náa
kóri ba fe ya na waa, náa dāari mina
ndaw rōo, bay yam here Ngerewuru
ká maa tul naari na le? Pamke
ku na, Ngerembay kī sùo-ε kara
ka-káake pola, rōo bari ká i laa
bayke na, i hii dō dī munu ndaw
ha náa láari bayke na ba sùo bay.
⁴ Ngerewuru kī kara kie bay nasi fe
dāa bari na báy faa feri ká kie fe
ká'a tji ndaw, fe ká mba kóko ká'a
ba hie zikiki ndaw, báy kīri fe sanri
bod bod riw bele ndaw, rōo báy fe
ini taa Tem Law Pie ká'a leke nzođri
munu ká law-ε hii ndaw pi.

Zezu nda faa pol nzođri ha ri zij pam

⁵ Tusueke le, ba leđ nza-
aped Ngerewururi ká nulue ze
Ngerewuru ha ri hurusuo réke
mbay ká bil sew ká'a ví vuku ká náa
baari bayke na ya, roo le, ba nzođ
pire nzođ ze a réke mbay. ⁶ Zad
hane ká bil mbede Ngerewuru na,
nzođ mbijw baa ta-tan ba kele ká dī
mii:

«Áa, Ngerewuru, nzođ ba ve ndaw
rōo, mù ker se tul-e le?
Waa, nzođ pire nzođ ba ve ndaw
rōo, mù kō-kóm ba tul-e le?

⁷ Mù yijra ni ba fal bole dī ndij
munu

† 1:12 1.12 Simri 102.26-28. ‡ 1:13 1.13 Simri

ká pol led nzaaped Ngerewururi
ká nulue;
mù hà ni riñ dika;
mú daa mbay bo tul-e munu ba
mbay;

⁸ mù hà ni hurusuo ká tul ferri
riw bele*.»

Zadka'a hà hurusuo hà nzoɓ ká tul
ferri riw bele na, ka pɔŋ fe mbijw
ká'a re mbay ká tul-e ya na, tiya.
Ze timbede key na, náa kóri nzoɓ
ká do báy hurusuo ká tul ferri riw
bele na ya rɔɓay. ⁹ Roo le, fe ká
náa kóri ta-tañ ze do key: Zezu na,
Ngerewuru yiñra ni ba fal bole di
ndji munu ká pol led nzaapedri ká
nulue, bay haña bo báy faa law
kere Ngerewuru na, ka hukey bay tul
nzoɓri riw bele. A timbede key na,
náa kóri ni ká Ngerewuru daa riñ
dika báy mbay bo tul-e bay tul kóko
seke fe hud' be. ¹⁰ Do báy zadε bay
haña Ngerewuru, nzoɓ ká ferri riw
bele do báy faa be, a do bay tul-e
ndaw na, ka hà Zezu ma-maa báy
faa kóko seke fe, bay haña bo, ka
faa ruo vi-eri ha ri do bil riñ dika
be, bay ji le, be Zezu na, ka ba nzoɓ
ndáka faa pol-ri ha ri zinj pam.

¹¹ Ka wàa feyaa nzoɓri ha ri *tañ
kad kad. Be báy bari ká'a wàa ri
na, baa bari mbijw hoy. Sawke mini
ze, Zezu daa sahoý ká bay dika ri ba
yü-eri ya. ¹² Ka baa mii:

«Aa, Ngerewuru, mi baa bay bo hà
yü-iri;

mi pisi mù ká nun ruo nzoɓri ká
zad mbú kị bari†.»

¹³ Ka baa na rɔɓay mii:

«Ngerewuru bi, mi daa law-i bo tul-
a‡.»

Ka yiñ a baa na rɔɓay mii:

«Mu ko mi key, mi do key báy ledri
ká mù hà mi na§.»

¹⁴ Munu ká ledkeri do báy naysuo
báy sim na, Zezu kị sùo-ε kara vi ba
nzoɓ naysuo munu ká bari na ndaw,
bay haña bo, báy faa hud' be na,
ka gúrke hurusuo ngeretemndaya,

be ká'a ba saw hud' nzoɓri, ¹⁵ ze a
tínake bari ká hie hud' daa ri ba koy
báy káw kumnun bari ká tusiri key.
¹⁶ Ba tusue kị, ba bari led' nzaaped
Ngerewururi ká nulue ze ka ví so ri
ya, roo le, ba naari ká náa bári vu
bulu Abarahamri ze ka ví so naari.
¹⁷ Sawke mini ze, do nun haña Zezu
ka do maa kị báy yu-eri ká bil ferri
riw bele. Be ndaw rɔɔ, a ví ba
*ngerenzob fe poy luye bari, ká law
kere mba bil law-ε gbay gbay, a do
tul ped' be ká pol Ngerewuru, bay
haña Ngerewuru ka naa bay feyaa
ká tul nzoɓri. ¹⁸ Munu ká fe líe law
tji tul-e sùo-ε a ko seke fe na, ka maa
bay sóko nzoɓri ká fe líe law tji tul-
ri.

3

Zezu mba tul Moyze

¹ Yu-iri, baari ká Ngerewuru di
ri do bod' ba taa be na, i gedε
kóm ba tul Zezu ká ba led' nzaaped
Ngerewuru, a yiñ a ba *ngerenzob
fe poy luye na. Be na ze, tusue bay
ká náa daari law naari bo di, a náa
baari bayke ba kele na, baa bay se
tul-e. ² Ka do tul ped' ká Ngerewuru
naa ni bayke na hà ni o báy zadε,
munu ká *Moyze do tul ped' be ká
sakra nzoɓ beri riw bele. ³ Riñ Zezu
na mgba kal tul riñ Moyze, munu
ká nzoɓ daa hul na, i daa mbay
bo tul-e mba sùo hulke. ⁴ Hul hà
hà le, báy nzoɓ daake daake, a roo
le, nzoɓ ká daa ferri riw bele na ba
Ngerewuru. ⁵ Moyze na ba nzoɓ
ped' Ngerewuru a do tul ped' be ká
sakra nzoɓ Ngerewururi riw bele, a
baa bay ferri ká Ngerewuru a baa
hà nzoɓri*. ⁶ A *Krisi laa le, ba Vu
Ngerewuru a do tul ped' Bi-ε ká daa
ni kaw tul nzoɓ beri riw bele. Nzoɓ
beri na ba naari, roo le, zadka náa
mgbári law naari ngo-ngoŋ, a náa
dori tul fe ká náa daari law naari te
di nzokdo na ndaw rɔ!

* 2:8 2.8 Simri 8.5-7. † 2:12 2.12 Simri 22.23.

* 3:5 3.5 I kị Ruo bari 12.7.

‡ 2:13 2.13 Simri 16.1. § 2:13 2.13 Ezay 8.18.

Zad mgbaka taram ka Ngerewuru korɔ bay tul nzob beri

⁷ Sawke mini ze, bay ka Ngerewuru baa bay faa Tem Law Pie na, i laa bay kere ndaw ro! Ka baa mii:

«Vuri key na, zadka i laa kusol-i le,

⁸ i ha law-ri ka ngon munu ka bulu baari daa ka pola lew bay nam ka i tiike ka tul-i a i lie mi bay koko

ka bil law kor na ya.

⁹⁻¹⁰ Ze bulu baari ko na fe kereri riw bele ka mi daa ha ri

bay bil mbiimbam ka sin nin na hoy kara,

i lie mi a i nduo law-i banquo.

Sawke mini ze, law-i faa mi puu-u ka tul nzobkeri na,

a mi baa mii:

“I wuru faa bay faa ker bay bari banquo,

a faa kere biri ka mi kie ri na kara, i hii ya.”

¹¹ Be ze, law-i faa mi ha mi haake hud mii:

“Zad mgbaka taram ka mi leke na,

i ti daa bal-ri to di ya mbanj†.”»

¹² Yu-iri, i nze bay suo-ri bay ha ha nzob mbijw ka sakra baari ka do bay law ndaya bay law ngon a fereke fal-ε ha Ngerewuru, nzob ha ha kumnun ha nzobri na ya.

¹³ Roo le, bay nam ka i kaw bil sew ka i di ba «Vuri» ka Ngerewuru baa bay ha naari bay key na, i bo ki nam bay nam bay ha ha bo, nzob mbijw ka sakra baari ka pon suo-ε ha feyaa ka ula ni, a vi ba nzob law ngon ya.

¹⁴ I ko, zadka naa mgbari law naari ngon-ngon kpuru ka tul *Krisi ka naa daari law naari bo di bay titire na le, naa bari baw ped be.

¹⁵ Bay ka Ngerewuru baa do bil mbede be na ze do key:

«Vuri key na, zadka i laa kusol-i le, i ha law-ri ka ngon

munu ka bulu baari daa ka pola lew bay nam ka i tiike ka tul-i na ya‡.»

¹⁶ A waa, nzob veri ze i laa kusol Ngerewuru, roo i ti ka tul-e le?

Ba bari led Izarayelri riw bele ka *Moyze nda faa pol-ri ha ri ti ka

bil tusiri Ezibte. ¹⁷ A waa, nzob veri ndaw roo, i daa ha law Ngerewuru

faa ni mbiimbam sin nin ka tul-ri le?

Ba bari ka i daa feyaa ze hud bari zuo mburuk mburuk ka bil law kor.

¹⁸ A zadka Ngerewuru haa hud mii:

«Zad mgbaka taram ka mi leke na, i ti daa bal-ri to di ya mbanj» na waa,

ka baa bay tul nzob veri zu le? Ka baa bay se tul bari ka i ti ka tul-e na.

¹⁹ Be ze, fe ka naa kori ta-tan na ze do key: bari na, i zin faa i daa bal-ri

to zad mgbaka taram na ya, bay i le, i daa law-ri bo tul Ngerewuru ya.

4

¹ Ngerewuru waa zad mgbaka taram ka'a leke bay tul nzob beri.

Ba fe ka do kpuru ti vuri key bay. Be mini ze, i nze bay suo-ri bay ha ha

nzob mbijw mini ka sakra baari ka roko zadke na ku ya. ² Naari na, naa laari Bay Kere ka se tul zad mgbaka

taram na munu ka led Izarayelri ka i do bil law kor i laa na. Bari na,

i laa bayke laa na ki, roo le, daa fe mbijw ha ri ya, bay i le, i daa law-ri

bo di ya.

³ A naari ka naa daari law naari bo di na, naa tiiri zadke na ku; a bari ka i daa law-ri bo di ya laa le,

Ngerewuru baa mii:

«Law-i faa mi ha mi haake hud mii: “Zad mgbaka taram ka mi leke

na, i ti daa bal-ri to di ya mbanj.”»

Be nu ku hoy kara, Ngerewuru leke zad mgbaka taram na o ba die hoy

bay nam ka'a daake feri riw bele ka tusiri key. ⁴ Tusuke le, i baa

bay se tul mgbaka taram Ngerewuru ka bil nam ndeke di ton sayke

do zad hanε ka bil mbede be mii: «Ngerewuru mba taram suo-ε ka

tul ped beri riw bele ka bil nam

† 3:11 3.11 Simri 95.7-11; Ti kele 17.1-7. ‡ 3:15 3.15 Simri 95.7-8. § 3:17 3.17 Ruo bari 14.32.

* 4:4 4.4 Tiika saw fe 2.2.

ndeke dī tɔnɔ sayke na*.» ⁵ Ká bil bay ká náa láari kal vǎw ku na, ka baa mii: «Ì ti d́áa bal-rì tɔ zad mgbaka taram bi na ya mgbaj.» ⁶ A bari ká i ba titire nzobri ká i laa bay kere ká se tul zad mgbaka taram na i tji dī ya, bay ji ɛ, i hii bay d́áa vu mbom bo tul Ngerewuru ya. Be ze, faa do hoy robay bay tul nzob hawri bay hanja ri tji dī. ⁷ Sawke mini ze, mbiimbam kal ngji bamba ndaw roo, Ngerewuru tuu nam ba ki ká i dī ba «Vuri.» Ba bay ká'a baa pola báy faa *David mii:

«Vuri key na, zadka ì laa kusol-i ɛ,
ì ha law-rì ka ngon ya†.»

⁸ I ko, zadka *Zozuye nda faa pol led Izarayelri ha ri tji zad mgbaka taramke ku na ɛ, Ngerewuru ti b́aa bayke ká nam ki mb́aa. ⁹ Be ze, zad mgbaka taram ká rii ki báy hay ká Ngerewuru daa bo báy nam ndeke dī tɔnɔ sayke ká fal d́áa ferri riw bele na, ka pon faake do hoy bay tul nzob beri. ¹⁰ A nzob ká rii a se zad mgbaka taram Ngerewuru na ɛ, ka mgbaj taram sùo-ɛ ká tul ped be munu ká Ngerewuru mgbáke taram sùo-ɛ ká tul ped beri na. ¹¹ Munu zu ɛ, ì daa hurusuo-rì tun ki, í rii í se zad mgbaka taramke na. I nze báy sùo-rì bay hanja nzob mbijw ká sakra naari ka b́ie faa mbijw munu ká bari led Izarayelri i b́ie ká bil law kor, a í ha zad mgbaka taram puo ri bay tul mbaka nzaa bari na ya.

¹² Ḿarake ɛ, Bay Ngerewuru na do báy kumnun, a yin bamba. Ka uo kal maamii ká nzi-ɛ uo fi sidi. Ka rii bil law nzob malak, a se kpuru tji tul zad kér bay nzob báy bil wára law nzob, a tji zad dokma sùo báy num bil huru, a tina ferri ká do bil law nzob na do zad hie gbay gbay. ¹³ Fe mbijw ká muu nun Ngerewuru muu na, tiya. Fe d́áa nzobri riw bele na do zad hie gbari gbari ká nun-ɛ. Ba be na ki ze, náa kinjari fal fe d́áa naari riw bele ha ni.

Zezu ba ngerenzob fe poy luye

¹⁴ Munu zu ɛ, fe ká náa d́aari law naari bo dī, a náa baari bayke ba kele na, náa mgbári ngon-ngon, bay ji ɛ, naari na, náa dori báy *ngerenzob fe poy luye ká'a kal kpuru a se luo Ngerewuru ká zad káw be. Ba be Zezu Vu Ngerewuru. ¹⁵ Naari na, náa dori báy ngerenzob fe poy luye ká maa kóko nun sie naari báy fe ngónke ká tji tul naari, bay ji ɛ, be na, fe lie lawri bod bod riw bele tji tul-e munu ká tji tul naari, a roo ɛ, ka daa feyaa ya. ¹⁶ Be ze, náa sórori ba lakun Ngerewuru, be ká'a ba nzob law kere na tan hie, bay hanja ni ka ko nun sie naari, a daa law kere zin naari, a so naari báy saw sie ká náa séri sie fe.

5

¹ Ngerenzob *fe poy luye ha ha ɛ, i naa ni ká sakra nzobri ha ni do pol Ngerewuru, bay daa ped bay tul nzobri. Ped daa be ba mbika fe hanja hoy báy fe poyri ká nzobri vike na ha Ngerewuru bay tul feyaa nzobri. ² Be na, ka maa bay kóko kér bay nzobri ká i daa fe kaaya tan kóko sawke, báy bari ká i wuru faa, bay ji ɛ, ka ba nzob naysuo ndaw. ³ Munu ká'a daa kaaya ndaw na, do nun hanja ni ka ha fe poy ha Ngerewuru bay tul feyaa nzobri hoy ya, roo ɛ, bay tul feyaa be ki sùo-ɛ ndaw*. ⁴ Nzob mbijw mini ká mbi sùo-ɛ a daa mbay bo tul-e sùo-ɛ ba ngerenzob fe poy luye na tiya. Roo ɛ, nzob vi ba ngerenzob fe poy luye báy faa diw ká Ngerewuru dī ni munu ká'a díke *Aron pola lew hoy ba titire ngerenzob fe poy.

⁵ Do faa mbijw munu ndaw, *Krisi na mbi sùo-ɛ, a daa mbay bo tul-e sùo-ɛ ba ngerenzob fe poy luye ya. Ba Ngerewuru ze dī ni a baa ta-tan ha ni mii:

«Bo na mù ba Vu-i;

† 4:7 4.7 Simri 95.7-8. * 5:3 5.3 I kji Soro ped d́áa Leviri 16.11-14. † 5:5 5.5 Simri 2.7.

úru saa vuri key na mĩ ba Bãa-ka†.»

⁶ Ká bil mbede ká zad̄ k̄i kara, ka ðaa ká ði ndaw mii:

«Bo na, mù bá nzob fe poy ðanguo kpadara

faa mb̄iw munu ká Melkisedek‡.»

⁷ Zadka Zezu ðo tusiri key báy na, ka ðaa nzaa ðay kere a ðáake fe ðelen báy mbii nun ha Ngerewuru a kod̄ ni, be ká'a maa yãa ni ká bil hud̄. A le, Ngerewuru laa ðay be a hii ðo ði, ðay ji le, ka ðin̄ tul-e ká pol-e. ⁸ Ze ka ða na Vu Ngerewuru hoy kara, ka fere ðaa vu mbom bo tul Ngerewuru báy faa kóko seke fer̄i riw bele ká'a ko na. ⁹ Fale ká'a maa, a ðaa ped̄ be o báy zad̄e na, ka vi ða saw pam ká ðo ðanguo ðay tul nzobri riw bele ká i ðaa vu mbom bo tul-e. ¹⁰ A le, Ngerewuru ðaa ni kaw ða ngerenzob fe poy luye faa mb̄iw munu ká Melkisedek na.

Ngón̄ ká bil mbika law

¹¹ Buru ðo báy ðay nḡi-nḡi ká ðay ðaa se tul fer̄i ká buru ðaa na ku. Roo le, ðo nḡon̄ ðamba ðay haña buru tina sawke ha rĩ laa, ðay ji le, ì vi ða nzobri ká láa ðay ðaari se ðamba. ¹² Baari na, ì ví ða nzob fere nzobri fe ða ð̄e k̄i hoy zu ze, ì ȳi i se síe haña nzob fere rĩ titire ðay Ngerewuru ká se tul mbika law ða k̄i robay ku. Ká ðay haña rĩ re ngaw ká nḡo-nḡon̄ ro zu le, ì ȳi i se síe áw w̄an ða led̄ tul piyen̄ ðanguo kpadara báy. ¹³ Nzob ká t̄on̄ ða áw w̄an ðanguo na, ka ða led̄ ðanguo; fe ká ðo báy zad̄e mase báy zad̄e ya na, ka ko faa kéleke ya. ¹⁴ A nzobri ká i nḡo-nḡon̄ laa le, ngaw nḡon̄ke ze ðo ðay tul-ri. Bari na, báy faa ped̄ ðaa ðari ká tii ri ti ro na, i kóke faa kele fe kere báy fe ká ndaya.

6

¹⁻² Munu zu le, náa séri nun naari ða pola, náa féleri fe a náa víri ða

nzobri ká i nḡon̄ ká bil mbika law, bo náa káwri tul titire fe fére mb̄ie ká se tul mbika law na ðanguo ya. Fekeri na ða súo k̄er ðay ká se tul ped̄ ká mbi hud̄ ha nzobri báy ðaa law bo tul Ngerewuru ndaw, ðaa tul nzob nduo mbiiri ká bod̄ bod̄* báy ðaa nduo bo tul nzob ndaw, t̄i nzobri saa luo hud̄ roo báy kún̄ sal ðay ká mgbada na ndaw pi. Náa káyi fal-ε mbãa, bo náa séri nun naari ða pola! ³ Zadka Ngerewuru ha naari faa le, be ze ða fe ká náa ðaari na zu.

⁴⁻⁶ Bari nzobri ká Ngerewuru ha nun-ri tan̄ ká tul ðay be ndaw, i lie fe kere ká uru saa lu-ε ndaw, i yãa Tem Law Pie bo bil law-ri ndaw, i ko ndadi Bay Kere Ngerewuru ndaw, i ko h̄urusuo ká bil sew ká Ngerembay a réke mbay ndaw, roo i ȳi i ðo bil fe ðaa kaaya ða k̄i tan̄ k̄er se tul Ngerewuru na, faa ká ðay ȳin̄ra ri ða k̄i ha ri suo k̄er ðay bari na ti mbãa, ðay ji le, báy fe ðaa bari na, r̄ii fe ká bari k̄i s̄o-ri ze i ber Vu Ngerewuru ðo tul puu say hud̄ ða k̄i, i t̄iri ni i ðaa sahoi bo nun-ε ká nun ruo nzobri.

⁷ I ko, wáa ká yãa mbiimbam ðanguo, a lie lerekeri ðay tul nzob paa wáake na, Ngerewuru sam fe zuo ði. ⁸ A roo le, zad̄ka'a lie ða ngatukru báwri báy kurikuñri hoy le, ðo ða fe ká ḡor hoy. Waka ya hoy le, bebi Ngerewuru bo ði, a óro bie le, huu a seke ði.

⁹ Baari ȳu-iri ká mĩ ko rĩ ða nzob nun-i, ze buru ðaa munu hoy kara, buru ko ta-tan̄ mii, ì ðo faa kere ká se ða zad̄ pam. ¹⁰ Ngerewuru na ða nzob ká fe ðaa be ðo báy zad̄e ya na ya. Fe ðaa ðaari báy law ini ká ì kie ðay tul-e báy ped̄ri ká ì ðaa pola a i ðaa robay ðay tul ȳu ðaari na, ka ti ȳin̄ra ya. ¹¹ Roo le, buru hii ðay haña nzob ha ha ká sakra ðaari na, ka nduo munu kpuru t̄i

‡ 5:6 5.6 Simri 110.4. * 6:1-2 6.1 Bil sewke ku na, faa wáa s̄o báy mbii na k̄iri bod̄ bod̄: ðaa tul nduo mbii taa Zaa ndaw, k̄iri wáa s̄ori bod̄ bod̄ ká Ziñri ðaa ndaw, roo ðaa tul nduo mbii ká ðay séke fal Zezu ndaw pi.

óro ðie nam ðay haɲa fe ká ì ðaa law-rì te ði nzokdo na, ka tji a do pol-rì gbari gbari. ¹² Buru hii ðay haɲa ri vi ða nzoð layri ya, roo le, ì do munu ða nzoðri ká i ðaa law-ri te tul Ngerewuru nzokdo í ìki law-rì ká ði, ðo í zinke fe ká'a waa na.

Ngerewuru do tul waa ðay ðe

¹³ Pola lew na, zadka Ngerewuru waa ðay zinj bulu naari *Abaraham na, ka haa huð. Munu ká nzoð ká mba tul-e mba ðay haɲa ni ka haa huð báy riɲ-ε tiya na, ka haa huð báy riɲ-ε ðe kji sùo-ε. ¹⁴ Ka ðaa mii: «Ba tusue kji, mi sám fe zuo tul-a, a mí ha vu bul-ari sie ða pola polat.» ¹⁵ Abaraham ðaa law-ε ðo tul ðayke, a giyaɲ kekeke báy ìki law, ze a zinj fe ká Ngerewuru waa zinj ni na. ¹⁶ Zadka nzoðri haa huð na, i haa báy riɲ nzoð ká mba tul-ri ðay kieke ðay ðaa ðari na ða tusue. A le, huð ká i haa na, gbu nzaa máy ðay ká do sakra ðari na. ¹⁷ Ngerewuru kara ðaa faa mbijw munu ndaw ðay tul nzoðri ká'a waa ðay haɲa ri fe kere na. Ka hii ðay haɲa ri ko ta-taɲ mii, ka ti sùo nzi-ε ya. Sawke mini ze, ka haa huð ðay tul fe ká'a waa ðayke na. ¹⁸ Be ze, ferì ða sidì do ði ku ká ti sùo ya, ká Ngerewuru kara ti kúnj ðay ká ði ya ndaw. Be ze, naari ká náa zinjri zad kóro sùo ká luo-ε na, náa zinjri hurusuo ngi-ngji ðay mgbaka ðaa law nzokdo te tul fe ká Ngerewuru waa ðay tul naari na ngɔ-ngɔɲ. ¹⁹ Daa law nzokdo te tul fe ká Ngerewuru waa na, koro naari do sikda ngɔ-ngɔɲ munu ða gasay puu ká so hul do sikda a ha ni ngɔɲ kpaɲ kpaɲ‡. Daa law te ði nzokdoke ku na, do munu ri fe ká náa ðori ðil hul kani Ngerewuru ká nulue a náa kalri gari ká kuɲ zad na, a náa séri kpuru tji luo-ε§. ²⁰ Ba zad

ká Zezu ri ði pola ha naari ðay tul naari. Be na, ka vi ða *ngerenzob fe poy luye ðanguo faa mbijw munu ká Melkisedek.

7

Bay ká se tul Melkisedek

¹ Melkisedekke ku na, ka ða mbay puo ká Salem a ða *nzoð fe poy Ngerewuru ká nulue siya. Zadka *Abaraham vaa haw yum ká tul mbayri a yi saa ði na, ðe Melkisedek na ka suo nun-ε a sam fe zuo tul-e. ² Ba ðe na ze, ferì riw bele ká Abaraham uruke saa nzaa yum na, duo le, ka naa tul-e mbijw a ha ni. Titire le, mára riɲ «Melkisedek» na, ða «Mbay ká ðaa fe báy zadε.» Roðay, ka ða mbay puo ká Salem, ká kie mii, ka ða mbay ká ðaa ha ðekeke do. ³ Be na, nzoð ko bi-ε ya ndaw; mi-ε ya ndaw; bul-eri kara, nzoð ko ya ndaw; nzoð laa soro ðay mbona ðe ya ndaw, ðay huð ðe kara ya ndaw pi. Ka ri Vu Ngerewuru; ðe na, ka do ða nzoð fe poy ðanguo.

⁴ I ko, Melkisedek na, mina ze ka ða bawda nzoð ku le! Bulu kadok naari Abaraham kji le, ferì riw bele ká'a uruke saa nzaa yum na, duo le, ka naa tul-e mbijw a ha ni ya le! ⁵ Mbiimbam kal ngji ðamba roo, Ngerewuru ha *bol kusol ha *Moyze mii, ðari ká i ða saw kani *Leviri ká i ða nzoð fe poyri na, ze led *Izarayel hawri ða yu ðari, a Abaraham ða bulu ðari hoy kara, i vbi ri tul fe ðari riw bele; duo le, i naa mbijw ha ri. ⁶ A roo le, ðe Melkisedek ká saw kani ðe ðoð na, ferì riw bele ká Abaraham doke na, duo le, ka ya tul-e mbijw, a fale le, ka sam fe zuo tul Abaraham ðe ká Ngerewuru waa ðay zinj ni na. ⁷ Máyke tiya, nzoð ká sam fe na, mba tul nzoð ká ya fe sami. ⁸ A ðari ká i ða nzoð fe

† 6:14 6.14 Tiika saw fe 22.17. ‡ 6:19 6.19 Báy nzaa gerek le, nzoð ðaa mbede key na, ðaa ðay se tul fe híike ká mgbá hul tumbii do zad mbijw. § 6:19 6.19 Ká zad ni key na, ka ðaa ðay se tul gari ká kuɲ sikda zad ká taɲ kaðan báy zad ká taɲ kaðan ðamba tasiri ká ngerenzob fe poy hu-ε hoy maa ri ði ða mbijw ká ðil mbiimbam mbijw. Roo le, timbede key na, faa do hoy ðay haɲa náa sórori ða lakun Ngerewuru taɲ hje, ðay ji le, Zezu hu ká tul puu say huð ðay náa feyaa naari.

poyri ká fe duo le, i yaa tul-e mbijw na, i ba nzobri ká i hu-hu, roo le, be Melkisedek ká yaa fe saa nduo Abaraham na, ka kaw báy kumnun munu ká mbede Ngerewuru baa bayke. ⁹⁻¹⁰ Be ze, náa baari mii, zadka Melkisedek yaa fe kereri saa nduo Abaraham na, do munu ba Levi ká puo ni, bay ji le, Levi ká i mboj ni ya báy, ká mak vaw le a yaa fe saa nduo led Izarayelri na, ka do bil sim Abaraham báy sieke ká Melkisedek sũoke nun-ε.*

¹¹ I ko ndaw, zadka Ngerewuru ha bol kusol ha nzob beri na, ba vu Leviri ze, ka ha ri daa ped *fe poy. Zadka ped fe poy ká vu Leviri daa na maa bay daa fe ká Ngerewuru leke, ha ni o báy zadε le, Ngerewuru a seke sie pie báy kiri nzob fe poy ki ká do faa mbijw munu ká Melkisedek bo, ba nzob ká saw kani *Aron ya†. ¹² A ze bo, zadka i suo nzob fe poy báy nzob ká saw kani ki le, do nun súo bol kusol na ndaw. ¹³ A Ngerembay naari ká náa dori baa bay be key na, ka ba nzob ká saw kani ki; nzob mbijw ká tji saa saw kani be ká'a daa ped fe poyke na, tiya. ¹⁴ Be na, ka uru saa saw kani Zuda, ba fe ká do ta-tan. A le, saw kanike ku na, Moyze baa bay nzob fe poyri ká di ya.

Zezu ba nzob fe poy ká ri Melkisedek

¹⁵ Fe ká tina saw feke *tan kad kad ba pola pola ká náa baari bayke na ze do key: *nzob fe poy ki mbijw tji a ri Melkisedek. ¹⁶ Nzobke ku na, ka vi ba nzob fe poy, bay baa ká'a ba saw kani Levi munu ká *bol kusol baa bayke na ya, roo le, ka vi ba nzob fe poy báy faa hurusuo káw báy kumnun ká nzob maa bie ya. ¹⁷ Ngerewuru kara baa bayke do bil mbede be mii: «Bo na, mù bá nzob fe poy banquo kpadara

faa mbijw munu ká Melkisedek‡.» ¹⁸ Be mini ze, táw bol kusolke ku na, Ngerewuru bumra ba fal, bay ji le, hurusuo-ε tiya a do gor hoy. ¹⁹ Tusuke le, bol kusol maa bay daa fe ká Ngerewuru leke na ha ni o báy zadε ya. Roo le, fe ká náa daari law naari te di nzokdo ká ndaf kal fe ká pola na do di. Báy faa feke na ze, náa sɔrokeri di ya ba lakun Ngerewuru.

²⁰ Robay, Ngerewuru haa hud. Nzob hawri na i vi ba nzob fe poy tan ha ja ri haa hud, ²¹ roo le, Zezu na Ngerewuru haa hud bay ha ja ni kaw ba nzob fe poy a baake bay se tul-e mii:

«Bi Ngerembay na, mi haa hud,
a mi ti súo nzaa-i ya:

Bo na, mù bá nzob fe poy banquo kpadara§.»

²² Be mini ze, *saka kuni ká ndaf kal taa pola na, Zezu yaa duoke sii tul-e.

²³ Robay, nzob fe poy hawri na, i suo bol ki bol ki, ze i ruo bamba, bay ji le, hud daa ha nzaa ped bari na gbu. ²⁴ Roo le, Zezu kaw báy kumnun banquo, a ped *fe poy be na, ka ti súo ha nzob ki ya. ²⁵ Sawke mini ze, ka maa yaa nzobri ká i soro ba lakun Ngerewuru báy faa be na wum, bay ji le, ka kaw báy kumnun a kod Ngerewuru bay tul-ri.

²⁶ Be ze, Zezu ba *ngerenzob fe poy luye ká náa seri sieke. Ka tan kadaf, bay fe kaaya báy feyaa mbijw mini kara ti tul-e ya. Ka do bod báy nzob feyari, le, Ngerewuru ha ni zol a vaa kaw nulue siya. ²⁷ Be na, ka do munu ba ngerenzob fe poy luye hawri ká i puo fe báy namri riw bele bay tul fe daa yaa bari pola, roo i puo bay tul nzobri báy na ya. Be na, ka puo fe ba mbijw hoy wum báy nam ká be ki suo-ε ka mbike suo-ε ha hud. ²⁸ Bol kusol *Moyze ká do

* 7:9-10 7.9-10 I kji Tiika saw fe 14.17-24. † 7:11 7.11 Aron ba titire led ká saw kani Levi ká daa ped fe poy, a nzob hawri ká i ton fal-ε na, i daa faa mbijw munu ká be Aron na. ‡ 7:17 7.17 Simri 110.4. § 7:21 7.21 Simri 110.4.

na, ha nzobri ka i daa fe bay zafe riw ya na, i kaw ba ngerenzob fe poy luyeri. Roo le, zadka Ngerewuru haa huf ka tul fe ka'a waa bayke na, ka suo bol kusolke a ha Vi-e vi ba ngerenzob fe poy luye, be ka'a maa oro fe ka Ngerewuru leke bay zafe na wum banjuo.

8

Zezu ba ngerenzob fe poy luye naari

¹ I ko, mara bayri riw bele ka buru do baa ha ri na ze do key: naa dori bay kiri *ngerenzob fe poy luye mbijw ka kaw nulue ka tundo hodo Ngerewuru, Nzob Bawda Hurusuo ka kal tul feri riw Bele. ² Ka zafe ku na, ka ba ngerenzob *fe poy a daa ped ka bil hul kani taa tusueke ka Ngerewuru ze daa, bo ba nzob ze daa ya.

³ Ngerenzob fe poy luye ha ha le, i daa ni kaw bay ha na ni ka mbi fe ha na hoyri bay fe poyri ka nzobri vike na ha Ngerewuru. Be mini ze, ngerenzob fe poy naari na, do nun ha na ni ka do bay fe ka bay mbika a ha ndaw. ⁴ Zadka'a do tusiri key le, ka ti ba *nzob fe poy mbijw ya, bay ji le, nzob fe poy hawri ka tusiri key na, i do di dof ro, i mbi fe i ha Ngerewuru faa mbijw munu ka *bol kusol *Moyze baa. ⁵ Ped ka nzob fe poykeri daa na, i daa ka bil hul kani ka i daa bay hu; ba tem fe hoy ka kie hul kani taa tusueke ka do nulue. Sawke mini ze, zadka Moyze do di ya bay daa hul kanike na, Ngerewuru baka ni mii: «Mu ko bay kere ndaw ro! Mu daa bay zafe ha ni ka ri kji bay taa hay ka mi kie mu bay lom ka tul kuo na ku*.» ⁶ Roo le, timbede key na, ped ka Ngerewuru daa zuo nduo Zezu ba ngerenzob fe poy na, mba ped daa nzob fe poyri ka pola na pavbad. Be Zezu na, ka ba nzob ka'a do sikda nzobri bay Ngerewuru, a daa ha kuni fie ka

Ngerewuru saa zinj nzobri na ndad kal taa hay ka'a saa zinj Moyze ka pola lew, bay ji le, kuni fieke ku na, sawke uru saa waa bay Ngerewuru ka ndad kal taa pola.

Saka kuni fie ka Ngerewuru waa

⁷ Titire kuni ka Ngerewuru saa na, zadka'a maa oro fie fe riw bele ka'a hii bay daa na le, Ngerewuru se sie *saka kuni kji mbaa. ⁸ Roo le, ka ko fe daa kaaya nzob beri na a yiw ri mii:

«Namri ka'a vi vuku na,
mi saka kuni fie zinj saw kani
Izarayel bay saw kani Zuda.

⁹ Saka kuni fieke ku na,
ti doko munu ka kuni ka mi saa
zinj bulu bari
bay nam ka mi nda faa pol-ri
mi tiike ri saa tusiri Ezifte na
ya†.

Bari na, i do tul kuni ka mi saa zinj
ri na ya,
be ze mi ponke fal-ri giyak.

¹⁰ I ko, kuni ka mi saka zinj led
Izarayelri
bay namri ka'a vi vuku na ze do
key:
Mi daa bol kusol-iri do bil ker
bay bari,
a mi vbie do bil law-ri.

Mi ba Ngerewuru bari,
a bari laa le, i ba nzob biri.

¹¹ Nzob mbijw ka sakra bari ku na,
ti fere ku-ε fe ka se tul-i ya;
a nzob mbijw mini ti seke sie baa
ha yu-ε mii,
mu tuu Ngerembay na, tiya, bay
ji le,
tii saa tul vu ledri kpuru tji tul
ngereri na,
i tuuka mi riw bele ta-tan.

¹² Mi ndaka buma ka tul fe kaaya
bari na zinj ri,
a mi ker se tul feyaa bari na
mbaa.»‡

¹³ Be ze, zadka Ngerewuru baa bay
se tul saka kuni fie na, ka ha saka
kuni ka pola na vi ba taw fe, a fe ka

* 8:5 8.5 Tji kele 25.40. † 8:9 8.9 I kji Tji kele 12.31-15.21. ‡ 8:12 8.12 Zeremi 31.31-34.

dí tǎw ro na sɔ nzob̄ ya, a dɔ dí ya bay zékre.

9

Hul kani ká tusiri key báy hay ká nulue

¹ Zadka Ngerewuru saa kuni taa titire na, ka h̄a nzobri zad sanmakeri bod̄ bod̄ bay haɲa ri s̄oro ke ba lakun-ε, rɔɔ a ha ri daa hul kani báy huɔ. ² Hul kanike ku na, i kún̄ bil-e báy gari ba zad sidí. Bil-e taa mbjwke ká i dí ba *zad ká taɲ kaɗaɲ na, i daa huu ndele ká wàa ba tɔnɔ say s̄i dí, rɔɔ tutakra ká i daa maapa zuɔ dí ba taa Ngerewuru na dɔ dí ndaw. ³ Bil-e ndeke dí sidíke ká fal gari ká i kún̄ke na, i dí ba *zad ká taɲ kaɗaɲ bamba tasiri. ⁴ Ká zadke ku na, i daa *tutakra úu fe ká mbii lari ká nduy z̄iriri z̄iriri n̄u fal-ε na bo dí. Ká tul-e siya na, i uu fe ká b̄are f̄u b̄y b̄y ká dí. Sanduku *sáka kuni ká mbii lari ká nduy z̄iriri z̄iriri n̄u dí kpurukud̄ na bo dí ndaw. Ká bil-e ku na, suna ká i daa báy lari ká nduy z̄iriri z̄iriri, ká ngaw ká i dí ba *manne* zuɔ bil-e na bo dí; k̄aw Aron ká luɔ vay na bo dí ndaw, rɔɔ t̄i tisawri ká sidí ká Ngerewuru vbie bol kusol sáka kuni dɔ dí na, zuɔ dí ndaw pi. ⁵ Ká tul *sanduku sáka kuni na, i fel fe ba tem nzob̄ riɲ dikari ká i r̄i led̄ nzaaped̄ Ngerewururi ká nulue s̄i dí. Tem nzob̄keri ku na kie mi, Ngerewuru dɔ zadε ku. Nzaa tay bari s̄i k̄i h̄a temke pud̄ zad ká i puo fe báy s̄im fe h̄ol ká dí h̄a Ngerewuru, bay haɲa ni ka nda buma ká tul feyaa nzobri. Roo le, ba saw síe ká bay r̄i bil-e bay báa bay fe niri key na báy nzi-ε lem lem riw bele ya*.

⁶ Zadka i leke fe mini ká bil hul kanike ká i daa báy huɔ na, nzob̄ fe poyri r̄i í se zad taa titire na nam báy nam bay daa ped̄ bari. ⁷ Roo le, ba *ngerenzob̄ fe poy luye huɔ-ε h̄oy

ze r̄i a se zad ká taɲ kaɗaɲ bamba tasiri na. Bil mbiimbam mbjw le, ka r̄i a se dí faa bal ba mbjw h̄oy báy s̄im fe h̄ol banɲo a puoke fe h̄a Ngerewuru bay tul fe kaaya taa be k̄i s̄uɔ-ε pola ndaw rɔɔ, a puo bay tul-e taa ruɔ nzobri na báy. ⁸ Bay fe niri key na, Tem Law Pie kie mi, zadka hul kani ká i daa báy huɔ dɔ kɔb̄ rɔbay key na, faa haɲa ruɔ nzobri r̄i í se zad ká taɲ kaɗaɲ bamba tasiri na, tiya, bay j̄i le, faake mgbuda dɔ h̄oy ya báy. ⁹ Be ze, ba tem fe ká kie fe ká dɔ bil namri ká vuri key, bay j̄i le, fe haɲa h̄oyri báy fe poyri ká nzob̄ fe poyri i puoke fe h̄a Ngerewuru na, ti wáa bil w̄ara law nzob̄ h̄a ni *taɲ kad̄ kad̄ ya. ¹⁰ Fekeri ku na, i daa dɔ ba zad sanmari ká bay tul s̄uɔ ká kele h̄oy, munu ká fe s̄um, báy fe nzokɔ, rɔɔ báy k̄iri wáa s̄uori ká bod̄ bod̄ bay t̄aɲke kad̄ kad̄ ká nun Ngerewuru. Feri key na ka dɔ munu baw kpuru maa báy nam ká Ngerewuru a s̄uoke fekeri ba fie.

¹¹ Roo le, *Krisi na vi ro, a ba ngerenzob̄ fe poy luye bay haɲa naari fe kereri ká dɔ ro na. Bil hul kani ká'a daa ped̄ ká dí na, ba nduo nzob̄ ze daa ya, a ba fe ká dɔ tusiri key ya, roo le, ba hul kani taa tusuke ká nulue ká ndad̄ kal hul kani ká tusiri, a ba kere bamba tasiri kal tul-e ndaw. ¹² Zadka'a r̄i dí na, ka r̄i ba mbjw k̄i h̄oy báy s̄im be k̄i s̄uɔ-ε, a t̄nake naari saa bil feyaa w̄um bo, ka r̄i báy s̄im balri báy s̄im vu b̄aa ndayri ya. ¹³ S̄im balri báy s̄im b̄aa ndayri báy s̄i máa nday ká i tay í m̄je zuɔ tul nzobri ká i zaa fe j̄mri na, wáa s̄uɔ-ri ká kele taɲ kad̄ kad̄. ¹⁴ A munu ku w̄aa, maa bay s̄im Krisi, be ká'a mbi s̄uɔ-ε s̄uɔ-ε k̄i h̄a Ngerewuru ba vuy *fe poy ká dɔ báy zadε pedede báy faa Tem ká dɔ banɲo na, ti wáa bil w̄ara law naari h̄a ni taɲ kad̄ bay tul fe daa kaaya ká se z̄iɲ naari ba zad̄ hud̄, bay haɲa náa daari ped̄ h̄a Ngerewuru, Nzob̄ Káw

* 9:5 9.5 I k̄i mbede T̄i kele 25-26.

Báy Kumnun na ya mina ɛ woo!
¹⁵ Be ze, Kriſi na ba nzob doko sikda
 nzobri báy Ngerewuru, bay haŋa bo
 nzobri ká Ngerewuru dī ri ba taa be
 na, i zinj fe kereri ká dō baŋguo ká'a
 waa bay tul-ri. Fe niri key na dō bay
 tul-ri, bay jī ɛ, Kriſi hu a naa bay ká
 tul nzobri ká i dāa fe ndaya, í wáďke
 tul *bol kusol sáka kuni taa titire na.

¹⁶ A bay ká se tul nzoɓ ká kji fe
 pile be na, ka hu ro ɛ, i leke kji fe
 pile beri na báy. ¹⁷ Tusueke ɛ, fe
 pile na nzobke hu ya báy ɛ, dāa
 fe ya báy, a zadka bo ka hu ro ɛ,
 tii saŋw dāa ped báy. ¹⁸ Ze titire
 kuni ká Ngerewuru saa zinj nzobri
 na hoy kara, tii saŋw dāa ped ká fal
 sīm fe hɔlri. ¹⁹ Pola ɛ, báy nam
 ká'a sáake kuni na, *Moyze dō pol
 ruo nzobri a kji fe ká bay haŋa ri
 dāa na báy nzi-ɛ nzi-ɛ riw bele maa
 báy bol kusol ká Ngerewuru ha na.
 Fale ɛ, ka mbi sīm vu bāa ndayri
 báy sīm balri ká i i na, a zukri báy
 mbii. Ka fe vay puu ká i dī ba izob
 a sinj báy suy badu sje, a dāa nduo
 sīm na roo a mje zuo tul mbede bol
 kusol, báy tul ruo nzobri riw bele,
²⁰ a baa mii: «Be ni key na, ba sīm
 ká Ngerewuru kjeke kuni ká'a saa
 zinj rī a mbi nzi-ɛ bay haŋa rī dāa vu
 mbom bo dī†.» ²¹ Faa mbjw munu
 ndaw ze, ka mjeke sīm zuo tul hul
 kaŋi báy feri riw bele ká i dāake
 ped rúo Ngerewuru. ²² Baa tusue
 kji, munu ká i dāa dō bil *mbede
 bol kusol Moyze na, i mje sīm zuo
 tul ruo feri bele ha ri taŋ kad kad.
 Zadka sīm uo ya ɛ, ndáka buma ká
 tul feyaa na tiya.

*Kriſi ba vuy fe poy ká naa feyaa
 nzobri*

²³ Zadka dō nun haŋa feri ká
 dō bil hul kaŋi, ká ba tem fe taa
 tusuekeri ká nulue na, ka taŋ kad
 kad báy sīm fe hɔlri ɛ, dō nun haŋa
 fe taa tusuekeri ká nulue na, ka taŋ
 kad kad báy *fe poy ká ndad bamba
 kal fe poy ká i puo báy sīm fe hɔlri

na. ²⁴ Tusueke ɛ, *Kriſi na rīi a se
 bil hul kaŋi ká nduo nzob ze dāa ya.
 Hul kaŋike na ba tem hul kaŋi taa
 tusueke. Roo ɛ, ka rīi a se nulue kji,
 be ze ba zad ká'a dō dī timbede ká
 pol Ngerewuru bay tul naari. ²⁵ Ka
 rīi dī a puo fe faa bal ngi-ngji munu
 ká *ngerenzob fe poy luye Zibri rīi
 a se *zad ká taŋ kadtaŋ bamba tasiri
 mbiimbam báy mbiimbam báy sīm
 fe hɔlri na ya, ²⁶ bo munu ya ɛ, báy
 nam ká Ngerewuru dāake tusiri hoy
 na, ká'a kóko seke fe faa bal ngi-
 ngji. Roo ɛ, timbede ká ba óro bie
 sewri ká náa dori dī key na, Kriſi
 vi ba mbjw hoy bay gbū nzaa feyaa
 báy faa sùo-ɛ ká'a mbi ha hud ba
 vuy fe poy. ²⁷ Nzobri riw bele na, i
 huka faa bal ba mbjw hoy; fale ɛ,
 Ngerewuru a kún sal bay zuo tul-ri.
²⁸ Do faa mbjw munu ndaw, be Kriſi
 na, ka mbi sùo-ɛ ba vuy fe poy a hu
 ba mbjw kji hoy bay náake feyaa ruo
 nzobri. Yji be taa kji ku ɛ, ká'a náa
 feyaa nzobri mbāa, roo ɛ, ká'a yji
 bay yaŋa nzobri ká i kaw tul bal-ri
 í gijaŋ ni kekeke.

10

¹ Bol kusol *Moyze na kie fe taa
 tusueke báy zadɛ riw bele ya, roo
 ɛ, ba tem fe ká kie fe kereri ká náa
 zinjri báy faa Kriſi báy namri ká'a
 vika vuku. Bol kusolke ká ha nzoɓ
 fe poyri dāake fe poy taa mbjwke
 mbiimbam báy mbiimbam baŋguo
 na, maa bay dāa ha nzobri ká i soro
 ba lakun Ngerewuru na, i *taŋ kad
 kad ya. ² Zadka fe poy na maa dāa
 ha nzoɓ feyaa taŋ kad kad ba mbjw
 hoy wum ɛ, ká'a kóko sùo-ɛ ba nzoɓ
 ká bay ti tul-e mbāa, a poŋ nzaa
 nduo púo fe poyri na riw bele. ³ Roo
 ɛ, fe poykeri ku na, tuma kér bay
 nzobri ká tul feyaa bari mbiimbam
 báy mbiimbam; ⁴ bay jī ɛ, sīm bāa
 ndayri báy sīm balri na ti máa bay
 náa feyaa nzobri ya mgbaŋ.

⁵ Saŋwe mini ze, zadka Kriſi dō ví
 tusiri key na, ka baa ha Ngerewuru

† 9:20 9.20 Tji kele 24.8.

mii:

«Bo na, mù hii bay fe poyri ya ndaw,
fe haṅa hoyri ya ndaw,
roo ɛ, mù mam pɔy sùo ze ha
mì.

⁶ Fe holri ká i tay í púoke fe,
báy fe poyri ká bay náake
feyari na rii law-a ya.

⁷ Munu zu ɛ, Ngerewuru, mì baa ha
mù,
mì do key, mì vi bay d́aa law
hiiya bo
munu ká i baa bayke se tul-i do
bil mbede bo na*.»

⁸ Pola ɛ, Zezu baa ha Ngerewuru
mii: «Mù hii bay fe poyri ya ndaw, fe
haṅa hoyri ya ndaw, fe holri ká i tay
í púoke fe ya ndaw, fe poyri ká bay
náake feyari ya ndaw pi. Ze *bol
kusol na hii bay haṅa nzob ka d́aa
fe poykeri ku na riw bele munu hoy
kara, rii law-a ya.» ⁹ Ka baa ha ni na
roḅay mii: «Ngerewuru, mì do key
mì vi bay d́aa law hiiya bo†.» Be ze,
báy fe ká Krisi d́aa na, Ngerewuru
bumra fe poyri ká i d́aa báy fe holri
na riw bele ba fal, a suo Zezu ze ba
vuy fe poy. ¹⁰ Munu ká Zezu Krisi
d́aa law hiiya Ngerewuru na, ka ha
naari nzob feyari, náa víri ba nzob
ká taṅ kad kad báy faa sùo-ɛ ká'a
mbi ha hud ba vuy fe poy ba mbjw
hoy wum ba gbuke.

¹¹ Ká bil namri riw bele na, *nzob
fe poy Zibri mbjw mbjw riw bele, i
do siya bay d́aa ped ha Ngerewuru.
Fe poy taa mbjwke ku na ze i púoke
fe banḡo, roo ɛ, fe poykeri ku na,
ti máa bay náa bay feyaa ya mban.

¹² A Krisi laa ɛ, mbi sùo-ɛ ha hud
ba vuy fe poy ba mbjw hoy bay
tul feyaa nzobri. Fe poyke ku na
do d́aa ped banḡo. Timbede key
na ka kaw tundoḡo hoḡo Ngerewuru,

¹³ a giyaṅ kpuru ha Ngerewuru haw
yum ká tul nzob tul ngani beri ha
ri do munu ba fe d́aa bal-ɛ zuo di.

¹⁴ Báy faa sùo-ɛ ká'a mbi a hu ba
vuy fe poy ba mbjw hoy na, bari ká'a

naa bay feyaa ká tul-ri na, ka ha ri
taṅ kad kad wum. ¹⁵ Tem Law Pie
kara baa nasi bayke ha naari ndaw.
Pola ɛ, ka baa mii:

¹⁶ «Ì ko, kuni fie ká mì sáka ziṅ ri na
ze do key:

Báy namri ká'a ví vuku na,
mì d́aa bol kusol-iri do bil kér
bay bari,
a mí vbie do bil law-ri‡.»

¹⁷ Ka baa na roḅay mii:

«Mì ndáka buma ká tul fe kaaya bari
na ziṅ ri,
a mí ker se tul feyaa bari na
mbaa§.»

¹⁸ I ko ndaw, zadka Ngerewuru nda
buma ká tul feyaa nzobri na, do nun
d́aa fe poy roḅ bay náake feyaa na
mbaa.

Náa sórori ba lakun Ngerewuru

¹⁹ Be ze, yu-iri, faa rii a se *zad
ká taṅ kadaṅ bamba tasiri ká bil
hul kaṅi taa tusueke ká nulue na,
mgbuda do hoy nduo ha naari báy
faa Zezu ká mbi sùo-ɛ ba vuy *fe
poy. ²⁰ Báy faa fe poyke ku na, gari
ká kuṅ zad ká bil hul kaṅi na saka
tár, a ha naari faa fie ká bay sóroke
ba lakun-ɛ. Faake na, ba be Zezu ká
kaw báy kumnun. ²¹ Be ze, náa d́ori
báy *ngerenzob fe poy luye ká kaw
tul nzob Ngerewururi. ²² Munu zu
ɛ, náa sórori ba lakun Ngerewuru
báy law ká mbjw taṅ hie ndaw, báy
bil wara law ká fe kaayari mbjw ti
di ya, ká'a *taṅ kad kad báy sùo ká
i waa báy mbii ká taṅ kad kad ndaw
pi. ²³ Fe ká náa d́ari law naari te di
nzokdo, a náa baari bayke ba kele
na, náa mgbári ngḡo-ngḡo, bay ji ɛ,
Ngerewuru ká ba nzob waa feke na
do tul bay be. ²⁴ Náa kóri kóm ba
tul kṅ bay sùruke tigbaa kṅ ha náa
hiikeri kṅ a náa d́akeri fe kereri.
²⁵ Náa pḡri zad mbj kṅ naari munu
ká nzob haneri i d́aa ti ri tii í tṅi zad
ya na ku ya, roo ɛ, náa d́ari wara
bo bil law kṅ, kakalke ɛ, báy nam ká

* **10:7** 10.7 Simri 40.7-8. † **10:9** 10.9 Simri 40.7-9. ‡ **10:16** 10.16 Zeremi 31.33. § **10:17** 10.17 Zeremi 31.34.

Ì kò ɓa nam kún sal ɓay Ngerembay ká ɗo ɗi ya deɓ.

²⁶ Zadka náa tuuri tusue ɓay na tuu ndaa, roo náa yjiri náa gederi tul fe ɗaa yaari ɓáy ɛ, fe poy kɪ ɓoɗ ká ɓay náake feyaa na ti mbáa.

²⁷ Fe mbɔw hoy ro tòn ká náa gíyanri ɓáy bawda hje zikiki na, ɓa kún sal ɓay Ngerewuru ɓáy huu ká'a seke bilam bilam a tay nzobri ká i tji ká tul Ngerewuru na kuruk kuruk.

²⁸ Ká ɓil sewke taa *Moyze na, zadka nzob wad tul *bol kusol, roo nzob ɓay nasikeri sidi mase say ɛ, i i nzobke na taŋ kóko nun sie be. ²⁹ Ze zadka nzob im Vu Ngerewuru, a kó sim *sáka kuni ká'a ɗaa ha ni taŋ kad kad na ɓa fe ya, a tjiiri Tem Ngerewuru ká kie naari law kere na waa, ɓay ká'a ɓóko tul-e na, a ɗoko ɓamba tasiri ya mina ɛ woo!

³⁰ Tusueke ɛ, Ngerewuru kɪ sùo-ε ɓaa mii: «Mból fe sekeri ká nzobri ɗaa zin ri na, i ala ha mi bi kɪ, mi vbíɗa gbaa ndaake. Bi kɪ ze mi púo mbólke ká'a máa tul-e na ɓáy*.»

Ka ɓaa na roɓay mii: «Mì kún sal ɓay zuo tul nzob ɓiri†.» ³¹ Do ngon ɓamba tasiri ɓay haŋa nzob fe ɗaa kaaya ka tũo ɓo nduo Ngerewuru Nzob Káw ɓáy Kumnun.

³² I kér se tul titire nam ká i ɗáake law-ri ɓo tul *Krisi a i kóke zad taŋa be na i kó. Bil namkeri ku na, i kó seke fe ngji ɓamba tasiri, roo ɛ, i mgba ngɔ-ngon ɓanguo kpadara.

³³ Haŋe ɛ, i tjiiri ri, a i ɗara ri ká nun ruo nzobri; a zad haŋe laa ɛ, i ɗo ɗi ya ɓay sóko nzobri ká i ɗara ri munu na. ³⁴ Baari na, i kó seke fe mbɔw hoy zin nzobri ká i naa ɓil hul sal. A zadka nzobri yaa fe kere baari hoy kara ɗaa fe ya, i sɔu law-ri i kaw ɓáy suoriya, ɓay ji ɛ, i kó ndaw, baari na, i ɗo ɓáy feziŋa taa tusuekeri ká ndad kal feri riw bele a ɗo ɓanguo. ³⁵ Munu zu ɛ, i ha law-ri ka saa ya, ɓay ji ɛ, bawda fe tunduo ɗo ɓay tul nzobri ká i ɗaa law-ri ɓo

tul Ngerewuru ɓanguo. ³⁶ Fe ká ɗo nun haŋa ri ɗaa ɛ, ɓa sɔu law i ɗaa law hiiya Ngerewuru, ɓo i zin fe ká'a waa ɓay haŋa ri na. ³⁷ Tusueke ɛ, Ngerewuru ɓaa ɗo ɓil mbede be mii:

«Saw sie tòn ndji roɓay, tòn ndji munu hoy,
a nzob ká ɗo nun haŋa ni ka vi na, ká'a vika;
ka ti mgbaka roy ya.

³⁸ Nzob ká ɗo ɓáy zadε nzεɗem ká nun-i,
ɓáy faa law-ε ká'a ɗaa ɓo tul-i na, a káw ɓáy kumnun.

Ze ɓo, ka yji ɓáy tigbi-ε ɓa fal ɛ, sùo-i ti rií mi ká tul-e ya‡.»

³⁹ A naari laa ɛ, náa zuori zin ɓari ká i yji ɓáy tigbaa-ri ɓa fal a i wuru faa i se ɓa zad ɓie na ku ya, roo ɛ, náa ɓári nzobri ká náa ɗári law naari ɓo tul Ngerewuru ɓay zin pam.

11

Dáa law ɓo tul Ngerewuru

¹ Dáa law ɓo tul Ngerewuru na waa, ɓa ji ɛ? Zadka nzob ɗaa law-ε ɓo tul-e ɛ, fe ká'a giyan kekeke ɓay haŋa Ngerewuru ka ha ni na, ka kó ta-taŋ mii, ɓeri zin ɓa tusue, a fe ká nzob kó ɓáy nun-ε ya ɓáy na, ka kó ɓa tusue mii, feke a ɗoko. ² ɓáy faa law-ri ká i ɗaa ɓo tul Ngerewuru na, Ngerewuru písike bulu naari ká pola lew na.

³ ɓáy faa law naari ká náa ɗári ɓo tul Ngerewuru na, náa kókeri mii, Ngerewuru ɗaa feri riw bele ɓáy faa ɓay ká tji ká nzi-ε. Ze feri riw bele ká náa kóri ɓáy nun naari na, ka ɗaa ɓáy fe ká nzob kó ɓáy nun-ε ya.*

⁴ ɓáy faa ɗaa law ɓo tul Ngerewuru na, *Abel púoke *fe poy ká ndad kal tul-e taa *Kayi ha Ngerewuru, ɓa fe poy ká rií law-ε. ɓáy faa law-ε ká'a ɗaa ɓo tul-e na,

* **10:30** 10.30 Kijina bol kusol ba sidike 32.35.

† **10:30** 10.30 Kijina bol kusol ba sidike 32.36.

‡ **10:38** 10.38 Abakuk 2.3-4.

* **11:3** 11.3 Tiika saw fe 1.1-31.

ka kóke ni ba nzoɓ ká ɗo báy zadɛ nzedɛm ká nun-ε. Ze Abel hu na hu hoy kara, báy faa law-ε ká'a ɗaa bo tul Ngerewuru na, fe ɗaa beri baa bay koɓ roɓay tji vuri†.

5 Bá y faa ɗaa law bo tul Ngerewuru na, Enok zinke hud' ya. Ngerewuru mbi ni bá y kumnun ha nzoɓ zinj ni ya wum, bay ji le, ka mbi ni ɗo zinj ni. Tusueke le, mbede Ngerewuru baa mii, pola roɓ bay haɗa Ngerewuru mbi ni ha ni kaw zinj ni na, ka rii law-ε‡. 6 Zadka nzoɓ ɗaa law-ε bo tul Ngerewuru ya le, faa ká bay haɗa ni rii law-ε na tiya. Nzoɓ ká soro ba lakun-ε na, ɗo nun haɗa ni ɗaa law-ε bo di mii, ka ɗo di, a ha fe kereri ha nzoɓri ká i soro ba lakun-ε.

7 Bá y faa ɗaa law bo tul Ngerewuru na, *Noe láake baka bay Ngerewuru ká se tul feri ká'a vika vuku ká'a ko bá y nun-ε ya roɓay na. Ka ɗaa vu mbom bo tul Ngerewuru, ze a ɗaake hul tumbii a yaake su-o-ε bá y nzoɓ bil hul beri riw bele. Be ze, bá y faa law-ε ká'a ɗaa bo tul Ngerewuru na, Ngerewuru kóke ni ba nzoɓ ká ɗo bá y zadɛ nzedɛm ká nun-ε§. Be ze, fe ɗaa be na ɗaa bay bo tul bie nzoɓri ká i ɗaa law-ri bo tul-e ya na.

8 Bá y faa ɗaa law bo tul Ngerewuru na, zadka Ngerewuru di *Abaraham na, ka ɗaa vu mbom bo tul-e, a uru ká tusiri be a se ba tusiri ká Ngerewuru a haɗa ni ba taa be. Ze tusiri ká'a séke ba baɗi na, ka ko na ya hoy kara, ka uru a se ba baɗi. 9 Bay faa law-ε ká'a ɗaa bo tul Ngerewuru na, ka ɗaake puo ká tusiri ká Ngerewuru waa bay haɗa ni munu ká varu nzoɓ. Ka naa bil hul ká i pud' tul-e bá y huɔ munu ká vi-e Izak bá y vu bul-e *Zakoɓ, ká i zinj fe kere taa mbijwke ká Ngerewuru waa zinj Abaraham na, 10 bay ji le, ka giyaɗ ngerepuo

ká'a ɗoko banɗo bay ɗaa puo ká di; ba puo ká Ngerewuru ki ba nzoɓ léke faa ɗaake, a ba nzoɓ ɗaake*.

11 Bá y faa ɗaa law bo tul Ngerewuru na ndaw ze, *Saara ki su-o-ε ká se suo a di taw na kara, ya bil bay mbon nzoɓ, bay ji le, ka ko ta-taɗ mii, Ngerewuru ká ba nzoɓ waa fe na ɗo tul bay be. 12 Sawke mini ze, bá y faa nzoɓ mbijw ká ba Abaraham ká naa nzaa hud' na, ka mbon led' mbijw ha vu bul-eri sie ba pola pola munu ba mbaymawri ká nulue, mase munu ba dikudi ká mba kjiɗa ká ɗo nzaa máa mbii†.

13 Nzoɓkeri ku na, i hu riw bele ká bil mbika law taɗ haɗa ri zinj fe ká Ngerewuru waa bay tul-ri. Roo le, i ko fekeri di di bá y nun-ri, i baa mii, nam mbijw le, Ngerewuru a ɗaa fe ká'a waa na zuo nduo-ri bá y, a i ɗaa suoriya ká di. I baa ta-taɗ ba kele mii, bari ba varuri, i ba nzoɓ kál siyari hoy ká tusiri key. 14 Nzoɓri ká i baa bay munu ku na kie ta-taɗ mii, i nzaara tusiri taa tusueke ká bay ɗaa puo ká di. 15 Ba fe ká i ker se tul tusiri ká i pon i zol na le, i zinj faa i yji i se di. 16 A roo le, i ɗaa kon tusiri taa hay ká ndaɗ ka-kali; bayke baa mii, tusiri ká nulue. Sawke mini ze, Ngerewuru ɗaa saho y ká bay haɗa ri di ni ba Ngerewuru bari na ya. Tusueke le, ka ɗaa ngerepuo ɗo nulue ha ri.

17-18 Bá y faa ɗaa law bo tul Ngerewuru na, zadka Ngerewuru lie Abaraham na, ka ɗo di ya bay mgbaka Izak bay puoke fe ha ni. Ze Ngerewuru waa bay zinj Abaraham pola a baa mii: «Bá y faa vi-e Izak ze vu bul-eri i ruoke bamba‡» hoy kara, ka ɗo di ya bay mgbaka vi-e ká ba led' mbijw keklek na bay puoke fe ha Ngerewuru. 19 Ka ko ká bil law-ε mii, ze bay túma Izak saa luɔ hud' hoy kara, Ngerewuru ma-maa. Sawke mini ze, zadka Ngerewuru

† 11:4 11.4 Tiika saw fe 4.1-16. ‡ 11:5 11.5 Tiika saw fe 5.21-24. § 11:7 11.7 Tiika saw fe 6.9-17. * 11:10 11.10 Tiika saw fe 12.1-9. † 11:12 11.12 Tiika saw fe 17. ‡ 11:17-18 11.17-18 Tiika saw fe 21.12. § 11:19 11.19 Tiika saw fe 22.1-19.

yijira Izak ha Abaraham na, rii fe ka'a tuma ni saa luo hudſ.

²⁰ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, Izak samke fe zuo tul Zakoſ bay *Esaw, a baa bay se tul feri ka'a vika vuku*.

²¹ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, zadka Zakoſ do di ya bay huka na, ka sam fe zuo tul vu Zezebri sidi bele. Ka daa kaw be sii, a uru a daa nduo-ε zuo di a pisi Ngerewuru†.

²² Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, zadka nam hud Zezeb ton di ya deb na, ka baa bay nam ka led Izarayelri i tjiike saa tusiri Ezibte, roo a baa bay se tul hud be ka'a boko luo ka mak vaw le, vu bul-eri i vaa ar huruke i voro do tusiri ka Ngerewuru waa bay hana ri na‡.

²³ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, nzoſ mbon Moyzeri daa ni muu few say ka fal mbona be, bay ji le, i ko vu bari na ndaf wara bamba; ze bay wad bol nzaa mbay ka Ezibte na, hieke daa ri yaſ.

²⁴ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, *Moyze hoy kara, zadka'a ngon na, ka hii bay hana ri di ni ba vu bil vu mbay *Farawon taa mayke ya*. ²⁵ Ka mbi nzi-ε bay koko seke fe zinj nzoſ Ngerewururi ndaf mba kaw bay suoriya ka bil feyaa ka bole a di ndii hoy. ²⁶ Ka ker mii: hana nzoſri im ni bay tul *Krisi, nzoſ ka Ngerewuru a pie ni na, ndaf mba bawda fezinari riw bele ka tusiri Ezibte. Ka daa nun-ε gede tul fe tundo ka'a vika.

²⁷ Bay faa law-ε ka'a daa bo tul Ngerewuru na, ka zolke saa tusiri Ezibte tan daa hie here mbay Farawon. Ka mba suo-ε ngo-ngon a yii fal ya, bay ji le, rii fe ka'a ko Ngerewuru bay nun-ε, be ka nzoſ

ko ni bay nun ya na. ²⁸ Bay faa law-ε ka'a daa bo tul Ngerewuru na, ka daa *nam suoriya tji saa bil koy na bo. Ka baa ha led Izarayelri daa sim mie faa hul bari bay hana led nzaaped ka Ngerewuru pie ni i nzoſri na, ka i led pol led Izarayelri ya.

²⁹ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, maambii ka i di ba Maambii Sje na kun saa sikda gbad a ha faa hu ko kurum kurum ha led Izarayelri se di i tji fi kelu. Zadka nzoſri ka tusiri Ezibte fon fal-ri bay faa na ku ndaw laa le, mbii vi pudu tul-ri sun ha ri hu bay zad bari riw bele†.

³⁰ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, led Izarayelri vaa haa fal koko dudu ka ngerepuo ka Zeriko nam yie, a ndeke di nam tono sayke ka i haa fal-ε na bayji le, koko dudu na nda siri rukum. ³¹ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, Rahab ka ba may daa nun pie na zinke hud zinj nzoſri ka i tji ka tul Ngerewuru na ya, bay ji le, ka mba led Izarayelri ka i vi bay piyen zad ka bil ngerepuoke ku bay koko bay law kere ba luo-ε‡.

³² Bay ji ze mi baa robay le? Saw sie ka bay hana mi baake bay se tul Gedeon, Barak, Samson, Zefte, *David, Samiyel, roo *nzoſ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw na, tiya. ³³ Bari na, bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, nzoſ haneri daa ruy zinj nzoſri ka tusiri ki a i haw yum ka tul-ri. Nzoſ haneri i re tul nzoſri bay faake. Nzoſ haneri zinj fe ka Ngerewuru waa bay tul-ri. Nzoſ haneri mba nzaa mbakiri. ³⁴ Nzoſ haneri ruma bawda huu ka se bilam bilam. Nzoſ haneri tji saa nzaa hud maamii. Nzoſ haneri ka i taa dek dek na, Ngerewuru vaa ri a ha ri zinj hurusuo. Nzoſ haneri daa hie ka

* **11:20** 11.20 Tiika saw fe 27.25-40. † **11:21** 11.21 Tiika saw fe 48.12-20. ‡ **11:22** 11.22 Tiika saw fe 47.28-31; 50.24-25. § **11:23** 11.23 I kji Tji kele 2.1-10. * **11:24** 11.24 Nzoſ mbon Moyzeri na i ba Zibri, roo le, ba vu mbay Farawon taa mayke ze mbi ni a hol ni. Tji kele 2.1-10. † **11:29** 11.29 Ka bay laa soro bayri key riw bele le, i kji Tji kele 1-15.21. ‡ **11:31** 11.31 Zozuye 2.1-24; 5.13-6.27.

nzaa ruy ya. Nzob h̄aneri haw ȳum, h̄a nzob tul n̄gani b̄ari ká tusiri k̄i haw d̄ul ká pol-ri ³⁵ M̄áy h̄aneri z̄iñ nzob ini b̄ari ká hu ká i ȳi í fil ba k̄i.

I d̄ara nzob h̄aneri ba hud̄. I h̄ii bay haña ri m̄ay bay ká tul Krisi bo ha ri p̄ón ri. Roo l̄e, i h̄ii ya, í h̄ii k̄ókó s̄ek̄e fe í hūke, bo í káw b̄áy kumnun ká ndad kal taa tusiri key. ³⁶ Nzob h̄aneri r̄obay, i s̄ie ri í z̄od ri b̄áy ndoy hañla; i s̄iñ nzob h̄aneri b̄áy sal lari a í vbuku ri zuo hul sal. ³⁷ I vbuku nzob h̄aneri b̄áy tisawri í i ri. I kud̄ nzob h̄aneri saa sikd̄a a í i nzob h̄aneri b̄áy maamii. I h̄a nzob h̄aneri h̄ari ba pola pola, gari ndúo b̄ari ba hūo bad̄u b̄áy hūo vuy. I ba nzob k̄ukuri í ba nzobri ká i d̄aa nun-ri tuo s̄ie, a í ba nzobri ká i d̄ara ri mbolon̄ mbolon̄. ³⁸ Nzobkeri ku ká nzob tuk̄eleri k̄o ri fe ya na, ká nun Ngerewuru l̄e, i ndad kal nzob tuk̄eleri na riw bele pavbad̄! I h̄ari ȳeñ ȳeñ b̄áy bil law k̄orri b̄áy tul kuori; i naa bil p̄uy kuori b̄áy bil p̄uyri.

³⁹ B̄áy faa d̄áa law bo tul Ngerewuru ze b̄ari nzobkeri riw bele ku na, i riike law-ε h̄a ni písike ri. Roo l̄e, fe ká'a waa bay tul-ri na i z̄iñ ya. ⁴⁰ Tusueke l̄e, ka leke fe ká ndad kal taa h̄ay ká pola bay tul naari. A roo l̄e, ka h̄ii bay haña ri z̄iñ fe kerekeri ká h̄a náa t̄an̄keri kad̄ kad̄ na pola h̄a naari ya.

12

S̄uu law ká bil k̄ókó s̄ek̄e fe

¹ Naari na, munu ká náa d̄ori b̄áy ruo nzob bay nasikeri ká í kiri naari na, naari hoy kara ferri riw bele ká ȳokl̄o haña náa séri nun naari ba pola b̄áy feȳaa ká mbuol̄o naari l̄èbr̄e na, náa naari ba fal, a náa d̄úuri d̄ul ká Ngerewuru h̄ii bay haña náa d̄úuri kparak b̄áy s̄uu law kpuru t̄i ḡb̄uke. ² Naa ged̄eri kóm ba luo Zezu, be ká'a d̄aa h̄a náa d̄áari law naari bo tul-e, a nda faa

pol naari ká d̄i kpuru t̄i ḡb̄uke na. Be na, ka s̄uu law-ε a h̄ii hud̄ ká tul puu say hud̄ ká ba hud̄ sahoý bamba. Roo l̄e, ka k̄o ba fe mb̄iý ya, bay j̄i l̄e, ka ker se tul suoriya ká Ngerewuru d̄aa d̄o bay tul-e; a timbed̄e key l̄e, ka kaw zad̄ káw rin̄ d̄ika ká tunduo hod̄o Ngerewuru, Nzob Reke Mbay ká Tul Ferri Riw Bele. ³ I k̄er se tul Zezu, be ká'a s̄uu law-ε ká nduo nzob feȳari ká i tun̄ ni n̄geren̄ na í k̄o. I ker se d̄i bo, í t̄aa ya, a law-r̄i kara ka s̄aa ya nd̄aw. ⁴ Ruy baar̄i ká ì ruu bay tul feȳaa na, ì ruu kpuru í z̄iñ hud̄ ká d̄i ya b̄áy. Munu zu l̄e, ì h̄a law-r̄i ka s̄aa ya.

⁵ Bay d̄áa w̄ara bo bil law ká Ngerewuru baa ha r̄i ká ì ba vi-eri na w̄aa, ì ȳi-ȳiñra l̄e woo? Ka baa mii:

«Vu-i, zad̄ka bi Ngerembay m̄i ȳiw mù l̄e,
mù k̄o ba fe ya na, munu ya.
A zad̄ka m̄i t̄un̄ mù bay tul fe d̄áa bo na l̄e,
mu h̄a law-a ka s̄aa ya,
⁶ bay j̄i l̄e, bi Ngerembay na,
m̄i kūo basuku nzob ká m̄i h̄ii ni;
m̄i nda nzobri riw bele ká m̄i k̄o ri ba vu-iri* .»

⁷ I s̄uu law ká bil k̄ókó s̄ek̄e fe baar̄i. B̄áy faa k̄ókó s̄ek̄e fekeri na, Ngerewuru a ȳiw r̄i munu ká b̄aa led̄ ȳiwke vi-eri. W̄aa, led̄ h̄aa ze bi-ε ȳiw ni ya d̄o d̄i l̄e? ⁸ Zad̄ka'a kūo basuku-r̄i bay tul fe d̄áa baar̄i, munu ká'a d̄aa z̄iñ vi-eri riw bele na ya l̄e, ì ba vi-e taa tusuekeri ya, ì ba led̄ mbanari hoy. ⁹ B̄aa naari ká tusiri key na, i ȳiw naari l̄e, náa h̄ieri ri; w̄aa bod̄ b̄áy roo, náa d̄iñri tul naari ká pol B̄aa naari ká nulue na l̄e, náa ti káwri b̄áy kumnun na ya l̄e? ¹⁰ Zad̄ka náa b̄ari led̄ k̄ob̄ r̄obay na, b̄aa naari ká tusiri key na, i ȳiw naari maa mbiimbam nd̄ii munu ká i k̄o ba fe kere na. A B̄aa naari ká nulue laa l̄e, ka ȳiw naari bay sók̄o naari; a h̄ii bay haña náa víri ba

* 12:6 12.6 Sim bayri 3.11-12.

nzobri ká *taŋ kad kad munu ká be. ¹¹ Zadka i do yiw naari báy ká bil saw sieke ku na, náa kóri ba fe ká ndaya, a náa d'áari sie ze ká dí, bo náa d'áari suoriya ya. Roo le, kpuru váv na, bari ká i fere ri fe báy faa yuri ká mini key na, i ko ba fe kere: bay ji le, i vi ba nzobri ká i kaw d'ek'ek'e, í ba nzobri ká i d'aa fe báy zad'e.

¹² Be ze, yu-iri, ì s'uu law-rì í se nun-rì ba pola! ¹³ I d'aa fe báy zad'e, í se faa ká do kparak na ban'guo bay haŋa bo, nzobri ká h'urusuo-ri tiya na, i ko rì le, i z'ij h'urusuo í se simsef kere, bo í lie ya.

Báka bay

¹⁴ I d'aa h'urusuo-rì tun k'ij bay k'aw báy d'ek'ek'e ka z'ij nzobri riw bele, a í se simsef ká *taŋ kad kad a rii law Ngerewuru; munu ya le, nzob mb'iw ká'a máa bay kóko Ngerembay ko na, tiya. ¹⁵ I nze báy s'uo-rì bay haŋa nzob mb'iw ká sakra baarì ka fére fal-ε ha law kere Ngerewuru ya. I nze báy s'uo-rì bay haŋa nzob mb'iw kara ka vi ba puu ká z'oj bak bak, a d'aa ha nzobri zukri k'ij ha z'ofike yaa zad' kpol kpol ba pola pola ya. ¹⁶ I nze báy s'uo-rì bay haŋa nzob mb'iw kara ka ba nzob d'aa nun pie, mase nzob im fe kere Ngerewuru munu ká *Esaw d'aa na ya. Be na, ka mbi fe kere ká do bay tul-e be ká'a ba ngerε led na, a h'ieke báy tunguo fe s'um mb'iw hoy z'ij ton' fal-ε. ¹⁷ I ko ndaw, fale ku na, ka nzaa faa bay haŋa bi-ε ka sám fe ha ni, roo le, bi-ε tun ni ngeren. Ka nzaa faa báy rew yen yen bay haŋa bi-ε ka suo k'ér bay be, a sám fe ha ni hoy kara, ka z'ij faa ya†.

¹⁸ Baarì na, ì soro ba lakun Ngerewuru munu ká led Izarayelri ká pola lew ya. Bari na, i soro ba

lakun kuo Sinay ká nzob ko báy nun-ε a zaa báy nduo-ε. Zad'e ku na, huu se ká dí bilam bilam ndaw, síi mbam do dí bir bir ndaw, sun tilo do dí ndun ndaw, bawda zuu uru gin'gin' ká dí ndaw, ¹⁹ t'ijw mgba ká dí p'io p'io ndaw, roo kusol Ngerewuru mgba ká dí belej ndaw. Zadka i laa kusolke munu na, i kod' *Moyze bay haŋa Ngerewuru ka baa bay k'ij ha bari mb'aa‡, ²⁰ bay ji le, i maa bay s'ij law-ri ká tul nzaa ká Ngerewuru mbi pola ha ri na ya. Ka baa mii: «Nzob ze zaa kuo na key, mase nay ze zaa hoy kara, i vbuku ni báy tisaw bay ika ni§.» ²¹ Feri riw bele ká i ko na, mbi h'ie ha ri zikiki. Moyze k'ij hoy kara baa mii: «H'ie d'aa m'ì ha m'ì to kpak kpak*.»

²² Roo le, baarì na, ì soro ba lakun Kuo *Sion ká ba ngerεpuo Ngerewuru Nzob K'aw Báy Kum-nun; ba Zuruzalem ká nulue. I sóro ba lakun led nzaaped Ngerewururi ká i ruo bamba wuruk wuruk í mb'ij k'ij í d'aa suoriya ká dí. ²³ I sóro ba lakun titire nzobri ká i ba taa Ngerewuru ká i mb'ij tul k'ij; ba nzobri ká'a d'aa rin-ri do bil mbede pam ká nulue. I sóro ba lakun Ngerewuru, Nzob Kún Sal Bay nzobri riw bele, báy para nun s'uo nzobri ká'a naa bay ká tul-ri a ha ri do báy zad'e nzedem. ²⁴ Roo, ba lakun Zezu ká'a do sik'da Ngerewuru báy naari a d'aa ha Ngerewuru sáake kuni fie z'ij naari. Síim be Zezu ká uo na kie fe ndad' mba síim *Abel†.

²⁵ I ko tul-rì báy kere! Ngerewuru ká baa bay ha rì na, ì mbii suku-rì ká dí ya. Zadka led Izarayelri mbii suku-ri ká tul bay ká Ngerewuru baka ri ká tusiri key báy faa Moyze na, i t'ij ká bil kóko seke fe ya. Waa, maa bay naari ká náa mbiiri suku naari bay láa báka bay Ngerewuru

† 12:17 12.17 Tii kele 25.30-40. ‡ 12:19 12.19 T'ij kele 20.19. § 12:20 12.20 T'ij kele 19.13.

* 12:21 12.21 K'ijna bol kusol ba sid'ike 9.19. † 12:24 12.24 Síim Zezu na mba síim Abel, bay ji le, síim Abel vbi vb'ida tul n'gani, a síim Zezu laa le, nda buma z'ij nzobri ká tul fe d'aa yaa bari. Tiika saw fe 4.10.

ká baka naari ká nulue báy faa Zezu na, náa t̄iri ká bil kókó seke fe na mina le? ²⁶ Pola lew ká tul Kuo Sinay na, kusol Ngerewuru mgbá há zad laŋ yik yik. Roo le, timbede key na, ka waa bay key zinj naari mii: «Mì haŋa zad laŋ yik yik ba mbjw rɔbay; ba tusiri hoy ya, roo le, nulue kara ndaw.» ²⁷ Bay ká'a baa mii: «Ba mbjw rɔbay» na kie naari ta-taŋ mii: ferì riw bele ká Ngerewuru daa na, a laŋ yik yik a zekre kad bay haŋa bo, ferì ká laŋ ya a do ndin na, ka do.

²⁸ Naari na, náa do zinri puoruo ká nulue ká laŋ ya, a náa reri mbay zinj Ngerewuru ká di. Munu zu le, náa daari taambol há Ngerewuru; náa písiri ni, a náa daari fe ká rii law-ε, báy diŋ tul ndaw, hie ni ndaw, ²⁹ bay ji le, Ngerewuru naari na, do munu ba huu ká se gandaw gandaw.

13

Simsed ká rii law Ngerewuru

¹ I hii k̄i baŋguo ká bil *Krisi. ² I yinjra mgbaka varuri ká i t̄i tul-r̄i ya. I ko, nzoɔ haneri daa munu í mgbáke led nzaaped Ngerewururi ká nulue ba s̄o-ri taŋ kókóke. ³ I k̄er se tul bari ká i naa hul sal na rii fe ká i naa di zinj ri. I k̄er se tul bari ká i daa nun-ri tuo sie na, rii fe ká i daa nun-r̄i tuo sie munu ká bari ndaw.

⁴ Ndad bay haŋa baari riw bele na, ì doy yaŋa k̄i; máy nzoɔ báy w̄ara nzoɔ na, i koro s̄o-ri bay tul k̄i, bay ji le, nzoɔ taka mgbáy bapibiri báy nzoɔ daa nun pieri na, Ngerewuru a kún sal bay zuo tul-ri.

⁵ I há kon lari ka re mbay ká tul simsed baari ya, ì daa law-r̄i ka bo tul fe ká ì doke k̄i hoy, bay ji le, Ngerewuru baa mii:

«Mì ti ála r̄i ya;

mì ti pón fal-r̄i ya mgbaj* .»

⁶ Be mini ze, náa maa báari ta-taŋ ba kele mii:

«Ijgerembay na ba nzoɔ soko m̄i; m̄i ti daa hie ya.

Waa, fe ji ze, nzoɔ a máa bay daa zinj m̄i le†?»

⁷ I k̄er se tul nzoɔ ndáka faa pol-r̄i ká pola ká i ka-káa Bay Ngerewuru ha ri na í ko. I k̄er se tul law-ri ká i daa bo tul Ngerewuru kpuru í huke na, í mboro í daa. ⁸ Zezu Krisi na, fere s̄o-ε ya, ka do munu ká lie, vuri, a do munu baŋguo kpadara.

⁹ I há k̄iri fe féleri ká bod bod a do bod báy tusue bay ká se tul Krisi na, ka kúo r̄i ha r̄i w̄uruke faa ya. Fe ká ndad bamba le, bay haŋa bil law naari ka zinj hurusuo báy faa law kere Ngerewuru bo, báy faa daa vu mbom bo tul zad sanmari ká se tul fe s̄um ya. Bari nzoɔri ká i daa vu mbom bo tul zad sanmari ká mini key na, i zinj fe mbjw ká bil-e ya.

¹⁰ Naari na, náa d̄ori báy *fe poy naari ká naa bay feyaa ká tul naari, a bari *nzoɔ fe poy Zibri ká i daa ped ká bil hul k̄ani na, i do báy faa ká bay tuu ndadike ya‡. ¹¹ Tusueke le, *ngerenzob fe poy luye Zibri ze se báy sim fe holri a riike bil *zad ká taŋ kad̄an bamba tasiri na bay puo fe bay náake feyaa nzoɔri. Roo le, s̄o náykeri na, i tay ká nzaa zad. ¹² Sawke mini ze, Zezu hoy kara hu ká nzaa zad ká fal ngerepuo bay haŋa nzoɔri *taŋ kad̄ kad̄ báy faa sim be s̄o-ε. ¹³ Munu zu le, náa t̄iri ká bil k̄iri fe daa Zibri na, a náa súori nun Zezu ba nzaa zad, a náa zúori zinj ni mbjw ká di ha ri ím naari munu ká be, ¹⁴ bay ji le, ká tusiri key na, náa d̄ori báy puo ká'a doko baŋguo ya, roo le, náa gíyanri ngerepuo ká'a doko.

¹⁵ Munu zu le, báy faa Zezu na, náa písiri Ngerewuru baŋguo, be ze ba fe poy naari; bayke baa mii, náa

* **13:5** 13.5 Zozuye 1.5; Kjin̄a bol kusol ba sidike 31.6. † **13:6** 13.6 Simri 118.6. ‡ **13:10** 13.10 Naari ká náa daari law naari bo tul Zezu na, fe poy naari ba Zezu ká mbi s̄o-ε ba vuy fe poy ká tul puu say huf bay tul naari. Nzoɔri ká i do bil fe daa Zibri koɔ rɔbay, a í daa law-ri bo tul Zezu ya na, i ti doko bil fe kere ká náa zinj na ya.

písiri riŋ-ε báy nzaa naari baŋguo. ¹⁶I yjiŋra d́áa fe kere ya, a í hā k̄i fe ká ì d́ōke na; be ze ba fe poyri ká rii law Ngerewuru.

¹⁷Nzobri ká i nda faa pol-rĩ na, ì d́aa vu mbom bo tul-ri a í d́iŋ tul-rĩ ká pol-ri, bay ji le, nam mgbá nun-ri ya bay tul-rĩ. Ba bari ze, i k̄iŋa fal ped d́áa bari sùo-ri hā Ngerewuru. Zadka ì d́aa vu mbom bo tul-rĩ le, i d́aa ped bari na báy suoriya, a ze bo ì d́aa vu mbom bo tul-ri ya laa le, i d́aa ped bari na báy réke sùo, le, ped bari na ti sóko rĩ m̄jw ya.

¹⁸I d́aa nzaa bay kere baŋguo bay tul buru. Buru ko ká bil law buru ba tusue k̄i; k̄er bay buru d́aa bay m̄jw bo tul buru ya, bay ji le, buru hii bay séke simsed ká d́o báy zadε baŋguo.

¹⁹Mi kod rĩ, kakalke le, bay haŋa rĩ d́aa nzaa bay kere hā Ngerewuru ka hā m̄i faa hā m̄i ȳji kod hoy mí se luo-rĩ.

Nzaa bay kere be báy óro bie bay ká mgbada

²⁰⁻²¹Ngerewuru tuma Ngerembay naari Zezu *Krisi saa sakra nzob huferi, be ká'a ba ngerε tul nzob kóro baduri. Báy faa sím be ká uo na, Ngerewuru sáake kuni fie ká'a d́oko baŋguo na zin naari. Ndad bay haŋa be Ngerewuru ká hā d́εkεkε hā nzob na, ka ha rĩ fe kereri riw bele ká i se síeke bay haŋa rĩ d́áake law hiiya be. Ndad bay haŋa ni ka d́aa fe ká rii law-ε ká bil law naari báy faa Zezu Krisi. Riŋ d́ika ba taa Zezu mbiimbam báy mbiimbam baŋguo! Amem! Ndad bay haŋa ni ka d́o munu na k̄i!

²²Yü-iri, mbede ni ká ngudan ká m̄i d́aa ha rĩ key na bay d́áake w̄ara bo bil law-rĩ zu, ze m̄i kod rĩ bay haŋa rĩ iki law-rĩ ká d́i í laa. ²³Mi hii bay haŋa rĩ ko, yü naari Timote na i tina ni saa hul sal ro. Zadka'a vi luo-i ba vaa le, m̄i mgbaka ni kek uu gar-i hā buru k̄i búru se luo-rĩ búru v̄aa ko rĩ. ²⁴I hii soko hā nzob ndáka faa pol-rĩ riw bele báy nzob taa Ngerewururi riw bele.

Bari ká tusiri Itali kara, i hii soko ha rĩ. ²⁵Ndad bay haŋa law huoke Ngerewuru ka sád zin rĩ riw bele.

Zak Mbede ká Zak daa

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Zak daa ha nzoɓ Ngerewururi ká i zekre kɪ kperke kperke ká í kaw boɗ boɗ ká tusiri key ba varu nzoɓri hoy. Nzoɓ daa mbede key na, ha nzaa boko báy nun nzem daa fe, bay haɓa nzoɓ mbika lawri gedde tul simsed kere ká maa báy taa nzoɓ Krisiri ká sakra nzoɓ fe daa yaari báy nzoɓri ká i mgba nzaa-ri ká tusiri key tɔn siri kek kek. Ka baa bay feri boɗ boɗ ká bay sókoke nzoɓri ká bil káw báy kumnun bari ká tusiri key ha ri do bay kér bay ká do báy zadε ká se tul fe líe law ká tɔi tul nzoɓ ndaw, nzoɓ kuku ndaw, nzoɓ feziɓa ndaw, kóro nzaa rɔm ndaw, rɔɔ kakalke le, ka baa mii, mbika law ká fe daake tiya na, do ba fe ká gɔr hoy.

Maa bayri ká do bil-e

Daa suoriya ká bil fe líe law ká tɔi tul nzoɓ: 1.1-18

Laa bay báy daa feke: 1.19-27

Báka bay ká se tul náa nun kɪ: 2.1-13

Mbika law taɓ daa feke na, ba fe ká gɔr hoy: 2.14-26

Kóro nzaa rɔm: 3

Nzoɓ mbika law, báy feri ká tusiri key: 4.1-5.6

Feri boɗ boɗ ká bay daa: 5.7-20

Soko ká Zak hii ha nzoɓ mbika lawri

¹ Bi Zak ká mɪ ba koy ped Ngerewuru báy Ngerembay Zezu *Krisi na, mɪ daa mbede key mí hɪike soko ha saw nzoɓ Ngerewururi riw bele ká i zekre kɪ kperke kperke í kaw boɗ boɗ ká tusiri key.

Mbika law báy nun nzem

² Yu-iri, kɪri fe líe lawri boɗ boɗ ká tɔi tul-ri na i ko ba fe suoriya, ³ bay

ji le, i ko ndaw, mgbaka mbika law ngo-ngon na, daa ha ri sɔuke law-ri ba pola pola. ⁴ Roo le, do nun haɓa sɔu law baari na ka do kpuru tɔi gbuke, bay haɓa bo i vi ba nzoɓri ká ngo-ngon ká fe mbɔw mini kara ka puo ri ya. ⁵ Ze bo, zadka nun nzem puo nzoɓ mbɔw ká sakra baari le, ka vbi Ngerewuru ká ha fe ha nzoɓri riw bele báy law kere puluk taɓ tɔn ri ngeren na. ⁶ Roo le, ndad bay haɓa ni ka vbi ni báy faa mbika law taɓ may bay ká bil law-ε, bay ji le, nzoɓ ká may bay ká bil law-ε na ka do faa mbɔw munu ba mbii ká zuu kuu le, ura ni a suru ni nda kɪ paw paw ba lie ba lew. ⁷ Kɪri nzoɓ ká mini key na, kóko ká'a kér a baa mii, Ngerewuru a haɓa beri fe. ⁸ Ba nzoɓ ká law-ε ruu ni, a faa sed beri riw bele kara do maɓ.

Bay ká se tul nzoɓ kuku báy nzoɓ feziɓa

⁹ Nzoɓ mbika law ká ba nzoɓ kuku na, ndad bay haɓa ni ka záy sɔo-ε bay tul Ngerewuru ká ura ni do siya. ¹⁰ A nzoɓ mbika law ká ba nzoɓ feziɓa laa le, ka záy sɔo-ε ndaw bay tul Ngerewuru ká iki tul feziɓa beri ba siri. Tusuke le, nzoɓ feziɓari na i kál mgbad munu ká fukri puu ¹¹ ká síe tɔi mbuu a so mbán ha fukrikeri na huɔ a gay, ha kereke ká fuu mbuu na zekre kad kad. Do faa mbɔw munu ndaw, nzoɓ feziɓari na i zéeke rik ká bil ped beri.

Bay ká se tul fe lie law

¹² Nzoɓ ká mgba law-ε ngo-ngon ká tul fe líe lawri ká tɔi tul-e na, suoriya ba taa be, bay ji le, zadka'a mba tul fe líe law na, a doko báy kumnun ká do banɔuɔ ba fe tunduo ká Ngerewuru waa bay tul nzoɓri ka i hii ni na. ¹³ Zadka fe líe law tɔi tul nzoɓ le, kóko ká'a baa mii, Ngerewuru ze lie beri, bay ji le, faa ká bay líe Ngerewuru ha ni daa fe kaaya na tiya. A be Ngerewuru kara ti lie law nzoɓ mbɔw ya. ¹⁴ Roo le,

kɔn fe ká dɔ bil law nzoɓ ze lie law-ε a kuɔ ni a daa ni bo bil ndaw. ¹⁵ A zadka kɔn feke ku na se ndji ba pola le, vi ba feyaa. Ze bo feyaaake sie ba pola pola le, mbonɗ hudf.

¹⁶ Baarì yu-iri ká mǐ kɔ rǐ ba nzoɓ nun-i na, ì ulla sùo-rǐ ya! ¹⁷ Fe kereri riw bele ká ndaɗ bamba ká ì zin na, uru saa luo Ngerewuru nzoɓ daa zad taɗari ká nulue. Be na, ka fere sùo-ε ya ndaw, a suo zad dol be hoy kara ba mbjw ya ndaw pi. ¹⁸ Báy law hiiya be na, ka háke naari pam báy faa Bay be ká ba tusue bay. Ka daa munu bay haɗa bo, náa dori titire dekɗe ká pol feri riw bele ká a daa ri na.

Laa bay báy pedke

¹⁹ Baarì yu-iri ká mǐ kɔ rǐ ba nzoɓ nun-i na, bay ká mǐ baa key na ì laa báy kere! Nzoɓ haɗa haɗa le, ka dɔ dɔ ya a te suk-e a láake, a takra yijra báy bay ba vaa ya ndaw, a ha law-ε faa ni ba vaa ya ndaw, ²⁰ bay ji le, nzoɓ law faa na ti daa fe ká dɔ báy zadɗe nzedem ká nun Ngerewuru ya. ²¹ Munu zu le, feri riw bele ká ba fe ñm báy fe law mgbɔrɔri ká mbaa law-rǐ dɔrɔrɔ na, ì pɔɗ fal-ε wum, í dɔɗ tul-rǐ í yake bay ká Ngerewuru ha ni bar saw dɔ bil law-rǐ na, bay ji le, bayke na ku ze maa bay haɗa rǐ zinke pam. ²² Bay ká ì laa na, ì laa ba láake hoy ya, roo le, ì daa feke ndaw rɔ! Munu ya le, ì ulla sùo-rǐ. ²³ Nzoɓ ká laa Bay Ngerewuru, roo a daa feke ya na, ka dɔ munu ba nzoɓ ká kɔ tem sùo-ε ká dɔ bil fe kóko tem sùo. ²⁴ Fale ká a pɔɗ a zol na báyji le, zadɗe ku hoy tem sùo-ε ká a kɔ na zee ni sel. ²⁵ A nzoɓ ká bekle *bol kusol *Krisi ká dɔ báy zadɗe nzedem ká ha naari faa daa fe ká rii law Ngerewuru, roo a dɔ tul-e ɗɔ-ɗɔɗ a daa pedke báy faake faake a yijra fe mbjw ya le, nzoɓke ku na Ngerewuru a sám fe zuo tul-e ká bil ped be.

²⁶ A nzoɓ ká kɔ a baa mii, beri ba nzoɓ hie Ngerewuru, roo a kɔ faa

kóro nzaa rjɔm-ε ya le, ka ula sùo-ε sùo-ε kɔ. Ped daa nzoɓke ká pol Ngerewuru na dɔ ba fe ká gɔr hoy. ²⁷ Hie Ngerewuru taa tusueke ká taɗ kaɗaɗ ká nun Baa Ngerewuru na ze dɔ key: ì kɔ-kóm ba tul led selri báy máy síeri ká bil kóko seke fe bari, a í nze báy sùo-rǐ bay haɗa fe kaayari ká tuele key na ka bie rǐ ya.

2

I naa nun kɔ ya

¹ Yu-iri, baarì ká ì daa law-rǐ bo tul Ngerembay naari Zezu *Krisi Nzoɓ Riɗ Dika Luye na, ndaɗ bay haɗa rǐ naa nun nzoɓ mbjw ya. ² I kɔ, munu ká nzoɓ feziɗa mbjw nduo gari nduy mgbilik mgbilik, a daa ɗgama ká nduy ziriri ziriri nduo nduo-ε a víke zad mbú kɔ baarì, a nzoɓ ndeke dɔ sidike na ba nzoɓ kuku a nduo kaɗ gari a víke *hul mbú kɔ na ku ndaw. ³ A le, ì daa vu mbom bo tul nzoɓ ká nduo gari kere na í baa ha ni mii: «Ŋgere, zad káw baarì ze ba kere dɔ key.» Fale le, ì baa ha nzoɓ kuku na mii: «Bo na, mu dɔ siya, mase mu káw siri ká zad ni key.» ⁴ Zadka ì daa munu ká sakra baarì le, ì naa nun nzoɓ ya zu le? Daa bay bo tul nzoɓ, báy kɔr bay ká ndaya munu ku na waa, dɔ báy zadɗe kɔ zu le?

⁵ Baarì yu-iri ká mǐ kɔ rǐ ba nzoɓ nun-i na, ì te suku-rǐ í laa bay key na báy kere! Ngerewuru nan nzoɓ kükuri ká nzoɓri ká tusiri key kɔ ri ba fe ya na bay haɗa ri vi ba nzoɓri ká i ɗɔɗ ká bil mbika law, í dɔ bil puoruo be ká a waa bay tul bari ká i hii ni na waa, ì kɔ ya le woo? ⁶ A roo le, baarì na, ì ñm nzoɓ kükuri! Nzoɓri ká i mba nzaa-rǐ í faa rǐ se zad kún sal bay na, ba bari nzoɓ feziɗari na ya le woo! ⁷ Mase, riɗ kere ká Ngerewuru daa bo tul rǐ na waa, ba bari kɔ ze i bie ya le? ⁸ Mbede Ngerewuru baa mii: «Mu hii kuɔ munu ká sùo-ɔ bo kɔ*.» Zadka ì daa vu mbom bo tul bol

* 2:8 2.8 Soro ped daa Leviri 19.18.

kusolke ká kal bol kusol hawri na riw bele le, ì daa ndad bamba kị zu. ⁹ Roo le, zadka ì naa nun kị le, ì daa feyaa, a *bol kusol na kara daa bay bo tul-rì, bay jì le, ì wad tul bol kusolke na. ¹⁰ Tusueke le, zadka ì daa vu mbom bo tul bol kusolri na báy zadε, rɔɔ í rɔw mbjw hɔy keklek ká sakrake na le, Ngerewuru kɔ rì ba nzob wad bol kusolri na ku riw bele, ¹¹ bay jì le, Ngerewuru ká baa mii: «Mù ti daa nun pie ya» na, yjì a baa na rɔbay mii: «Mù ti ika nzob ya.» Ze, zadka mù daa nun pie ya, rɔɔ mú i nzob le, mù wad bol kusol Ngerewuru na. ¹² Munu zu le, bayri riw bele ká ì baa, báy ferì riw bele ká ì daa na, ì daa munu ba nzobri ká Ngerewuru a kúnj sal bay zuɔ tul-rì, báy faa bol kusol ká hɔ nzobri faa daa fe ká rii law-ε na. ¹³ Nzob ká kɔ nun síe kɔ-ε ya, rɔɔ nam kúnj sal bay vi le, Ngerewuru a kúnj sal bay bo tul-e tan kóko nun síe be. Roo le, nzob ká kɔ nun síe kɔ-ε na, nam kúnj sal bay vi le, fe ká'a mbika hje hɔ ni na tiya.

Mbika law báy fe daa kereke

¹⁴ Yü-iri, zadka nzob baa mii, beri do báy mbika law, rɔɔ a daa fe ká kie mbika lawke na ya waa, kịri mbika law ká do munu ku na, kereke ba jì le? Leε, mbika law ká mini na, a yaana ni kị zu le? ¹⁵ Munu ká yu baarì ká ba wara nzob, mase máy nzob se tigbi-ε hɔy a kɔn se ni nam báy nam, ¹⁶ rɔɔ nzob mbjw ká sakra baarì kɔ ni a baa hɔ ni mii: «Mba m̀ mba! Gari tiya, fe sum kara tiya ndaw, mu se báy kere dekeke,» rɔɔ í hɔ ni fe ká'a se síeke ya na waa, kereke do haa le? ¹⁷ Mbika law na do faa mbjw munu ndaw. Zadka nzob baa mii: «Mì do báy mbika law,» rɔɔ a daa fe ká bay kieke mbika law be na ya le, ba mbika law ká do gɔr hɔy.

¹⁸ Kɔ ya le, nzob hane a baa mii: «Bo na, mù ba nzob ká mù do báy

mbika law ká tan daa fe kere, a bi laa le, m̀ ba nzob ká m̀ daa fe kereri.» Leε, m̀ yjira báy bay hɔ ni mii: «Mu kie m̀, mina ze mbika law bo na do tan daa fe kereri le, a bi laa le, m̀ kie mù mbika law bi báy fe kere biri ká m̀ daa na.» ¹⁹ Bo na, mù kɔ mú baa mii, Ngerewuru mbjw keklek le, nda-ndad! Temndayari kara i kɔ munu ndaw, a í tɔ kpak kpak! ²⁰ Bo kòko nzob! Waa, mù hii bay hana m̀ kie mù mii, mbika law ká tan daa fe kereri na, do ba fe ká gɔr hɔy le? ²¹ Mu kér se tul bulu naari *Abaraham na mú kɔ. Ka daa mina ndaw rɔɔ hɔ Ngerewuru kɔ ni ba nzob ká do báy zadε ká nun-ε le? Ka do báy zadε ká nun-ε bay tul fe ká'a daa a mbike vi-e Izak ba *fe poy hɔ ni na. ²² Mu kɔ, mbika law be, báy fe ká'a daa na se zinj kị mbjw hɔy hɔ mbika law be na ɔroke bie a doke báy zadε nzedem bay fe ká'a daa na†. ²³ Be mini ze, bay ká do bil mbede Ngerewuru na do báy zadε. Bayke baa mii: «Abaraham na daa law-ε bo tul Ngerewuru, be ze Ngerewuru kije fal mbika law be, a kóke ni ba nzob ká do báy zadε nzedem ká nun-ε‡,» a dī ni ba nzob buɔ-ε. ²⁴ Munu zu le, ì kɔ, nzob na, Ngerewuru kɔ ni do báy zadε nzedem ká nun-ε bay tul fe ká'a daa bo, bay tul mbika law ká'a doke kị hɔy ya.

²⁵ Do faa mbjw munu ba Rahaɔ ká ba máy nun pie ká mgba nzob nzaapedri ká i ba Zibri ba luɔ-ε, a so ri a daa ri mɔu ha ri zol báy faa kị. Báy faa fe daa be ká mini key na ze, Ngerewuru kóke ni ba máy ká do báy zadε ká nun-ε§. ²⁶ Tusueke le, ɔmi ká tji saa sùo nzob na, nzobke hu ro zu. Do faa mbjw munu ndaw, mbika law ká tan daa fe kere na, ba mbika law ká hu-hu.

3

Kóro nzaa rjì

† 2:22 2.22 Ì kịi Tiika saw fe 22.9-12. ‡ 2:23 2.23 Tiika saw fe 15.6. § 2:25 2.25 Ì kịi Zozuye 2.1-21.

¹ Yü-iri, ndad bay haṅa nzobri ṅgi-ṅgi ká sakra baari, i mbi sù-ri ba nzob fére nzobri fe ya, bay ji le, ì kò ndaw, buru ká buru ba nzob fére nzobri fe na, zadka fe fére buru na do báy zadε ya le, bay ká Ngerewuru a d́aa bo tul buru na a ṅgón bamba tasiri kal tul-e taa nzob hawri. ² Naari riw bele na, náa rawri faari bod bod kire ṅgi bamba. Zadka nzob raw bay ká'a baa ha kú-eri na ku ya le, ka ba nzob ká daa fe báy zadε, a maa kóro sù-o-ε báy zadε ṅgid bele. ³ I kò, munu ká náa d́aari kēṅṅ zwo nzaa piriri bay haṅa ri h́eke naari na, vu fe ká ndji ká do nzaa-ri ku na, náa maari haṅa sù-ri riw bele se zinj naari se zad ká law naari hii. ⁴ Rɔbay, munu ká hul tumbiiri ká ṅgɔb bamba ká zuu kuu bivbid bivbid a suru ri na kara, vu fe ká ndji hoy ká do tigbaa-ri ku na ze, nzob piri ṅgɔṅkeri na maa haṅa hul tumbii na se zinj ri se zad ká law-ri hii. ⁵ Do faa mbijw munu ndaw, rj̄m na ba vu fe ká ndji ká do naysuo nzob. Ze ka ṅgɔb ya ndji hoy kara ka maa d́aa bawda bayri ṅgi bamba.

I kò bil law kɔr ká aa ku na í kò, lahuu ká ndji ká i te bo d́i na, maa táy ferì kpɔlɔk kpɔlɔk riw bele ká d́i. ⁶ Rj̄m nzob na do faa mbijw munu ba lahuu na. Bay kaayari bod bod ṅgi bamba tji saa d́i. Ka do bil naysuo naari a yaa d́i kpɔl kpɔl, a biε sùo naari na riw bele. Ze, rj̄m nzob na do ba huu ká biε nzob báy nam mbona be kpuru tji nam huɔ be. Huuke ku na sawke uru saa bil huu ká ru-ruma ya kji.

⁷ Nzobri maa bay mgbaka nzaa nayri bod bod riw bele, nay bisuyri ndaw, nduyri ndaw, ferì ká se-seɔ báy bil-ri ndaw, rɔɔ sj̄iri ká bil máa mbii kara ndaw pi. Fe niri riw bele key na, nzobri zinj faa í mgbana nzaa-ri, ⁸ roo le, nzob ká maa bay mgbaka nzaa rj̄m mgbana, mbijw tiya. Rj̄m na ba fe ká ndaya ká se siya kalu kalu, pomke kara i nzob i.

⁹ Rj̄m key na, náa d́aakeri taambɔl ha Ngerewuru Baa naari, a le, be na ku rɔbay, náa yji náa fadkeri nzobri ká Ngerewuru d́aa ri ha ri rii ni na. ¹⁰ Nzaa ká mbijw key na, náa sãmkeri fe zuo tul nzob ndaw, rɔɔ náa yji náa fadkeri nzob ndaw na! Yü-iri, do nun haṅa ni ka do munu ya! ¹¹ I kò ku na waa, luo mbii ká mbijw hoy, a lúo ba mbii kere ndaw, a yji a luo ba mbii ká loṅ h́aru ndaw le? ¹² Yü-iri, nzum na waa, a lie ba sima le? Mase sɔro a lie ba nzum ndaw le? Luo mbii ká mbijw hoy na, mbii ká loṅ h́aru báy mbii ká ba kere na, ti tji saa d́i sidí bele ya.

Nun nzem ká uru saa luo Ngerewuru

¹³ Nzob ve ze ká sakra baari key ba nzob nun nzem báy nzob fe kóko le? Ndad bay haṅa ni, ka kie nun nzemke na báy faa simseɔ be, báy fe d́aa beri ká'a d́inke tul-e mgbɔr mgbɔr ká d́i báy nun nzem na. ¹⁴ Roo le, zadka d́aa sere mbúo báy kér bay kóko nun fe do bil law-r̄i le, ì nda giri sùo-r̄i ya, bay ji le, kúɔ bay ze do sùo-r̄i; sùo bay mbijw kara ti bil law-r̄i ya. ¹⁵ Nun nzem ká mini key na uru saa luo Ngerewuru kpáy ya, roo le, ba fe ká tusiri key hoy, a ba fe ká do bil naysuo nzob, a uru saa luo ṅgeretemndaya. ¹⁶ Zad ká d́aa sere báy kóko nun fe ze re mbay ká sakra nzobri ká d́i na, zadε ku na do nzari nzari, a k̄iri fe kaayari bod bod kara do d́i. ¹⁷ Roo le, nun nzem tusueke ká uru saa luo Ngerewuru na do bod. Nzob ká do báy nun nzem mini key na, pola d́ekre le, ka ba nzob ká *taṅ kad kad, a ba nzob ká ha d́ekeke do sakra nzobri, a se yuɔɔɔ a daa fe kereri a lie lerekeri báy kere. Law kere yaa bil law-ε kpɔl kpɔl, a naa nun nzob ya ndaw, a ba nzob d́aa huo ya ndaw pi. ¹⁸ Bari ká i hii d́ekeke na, i d́aa ha d́ekeke do sakra nzobri, munu ká m̄jiri kere ká nzobri ru ká lereke ba fe d́aa ká do báy zadε.

4

Mgbaka bǎw feri ká tusiri key

¹ Ruy ká nzebri ruu kị báy rɔɔfiri ká nzebri rɔɔf kị na waa, sawke uru saa ha ɛ? Ba kɔn fe kaayari ká ru-ruy ká bil naysuo-rĩ banquo kpadara zu. Waa, munu ya ɛ?
² Baarĩ na, ì daa kɔn fe, roo ɛ, ì zin feke na ya. Be mini ze, ì do dī ya bay ika hud. Rɔbay, baarĩ na ì daa sere ká tul fe, roo ɛ, ì zin feke na ya. Be ze, rɔdĩ báy ruy doke sakra baarĩ. Fe ká ì daa kɔnke bay doke na, ì zin ya, bay ji ɛ, ì vbi Ngerewuru feke na ya. ³ Ì vbi fe í zin ya, bay ji ɛ, ì vbi báy kér bayri ká ndaya. Fe ká ì vbi ni na, ì vbi bay tul kere baarĩ kị hoy. ⁴ Baarĩ nzebri ká law-rĩ wal ba sidĩ! Zadka ì mgbabaw feri ká tukɛɛ key na, ì ba nzeb tul ngani Ngerewuru. Waa, ì kɔ munu ya ɛ? Nzeb ká hii bay mgbabaw feri ká tusiri key na, ka vi ba nzeb tul ngani Ngerewuru. ⁵ Mbede Ngerewuru baa mii: «Ngerewuru hii bay haɔa Tem ká'a daa do bil law naari na ka do ba taa be kị hoy.» Koko ká ì kér í baa mii, bayke do gor hoy ya. ⁶ Roo ɛ, law kere ká'a ha naari na ngii kal tul zad pavbad rɔbay, bay ji ɛ, Bay Ngerewuru baa mii: «Ngerewuru tun nzeb siika sùori ngeren, roo ɛ, ka daa kere zin nzebri ká i dīn tul-ri ká pol-e*.» ⁷ Munu zu ɛ, ì dīn tul-rĩ ká pol Ngerewuru, í tun ngeretemndaya na ngeren ba lew, ɛ, ka'a dūu dī dī ká lakun-rĩ. ⁸ I sóro ba lakun Ngerewuru, ɛ, ka'a sóro ba lakun-rĩ. Baarĩ nzeb feyari! I síe nduo-rĩ. Baarĩ nzeb nzaa rúo bayri! I tina feyaa baarĩ ha law-rĩ ka tán kad kad. ⁹ I daa síe bay tul feyaa baarĩ, í káw bil síe í re-rew, a í ngúri sùo-rĩ. I ha sere siem baarĩ na ka fére a tji sere rew, a suoriya baarĩ hoy kara ì fére ba síe. ¹⁰ I dīn tul-rĩ ká pol Ngerewuru, ɛ, ka'a úra tul-rĩ do siya báy.

I daa bay bo tul kị ya

* 4:6 4.6 Sim bayri 3.34.

¹¹ Yu-iri, ì raa kị ya. Zadka nzeb raa yu-ɛ, mase ka daa bay bo tul-ɛ, nzebke ku na baa bay kaaya se tul *bol kusol Ngerewuru, a daa bay bo tul bol kusolke na ndaw, bay ji ɛ, bol kusol na hii bay haɔa nzeb daa munu ya. Zadka mù daa bay bo tul bol kusol ɛ, mù daa vu mbom bo dī ya zu. ¹² Ba Ngerewuru kị huɔ-ɛ hoy ze ba nzeb mbika bol kusol ha nzeb. A be huɔ-ɛ kị hoy ze, ka maa bay kún sal bayke. Ba be kị huɔ-ɛ hoy ndaw ze, ka maa yaana nzebri ndaw, a maa bay bíe ri ndaw pi. A bo ká mù daa bay bo tul kù-o na waa, mù kɔ sùo-o ba nzeb ve kị gbad ɛ?

Siika sùo ndaya

¹³ Baarĩ ká ì baa mii: «Vuri mase ruo ɛ, buru séke ngerepuo mini key, búru vaa daa mbiimbam mbijw bay daa fe híe búru zinke lari ká dī» na, ì te suku-rĩ í laa bay ká mĩ baa key na báy kere ndaw rɔ! ¹⁴ Baarĩ nzebri ká ì waa bay báy law-rĩ munu ku na, fe ká'a tji tul-rĩ ká ruo na waa, ì kɔ kɔ kị zu ɛ? Baarĩ na, ì do munu ba zuu huu ká tji tul tul ká bole dī ya ndii hoy ɛ, zekre kad bele. ¹⁵ Bay ká ndad bay baa na ze do key: «Zadka law Ngerewuru hii, rɔɔ buru kaw báy kumnun báy ɛ, buru daa feri mini ba lie ba lew.» ¹⁶ Tusueke ɛ, baarĩ ká ì waa fe báy faa law hiiya baarĩ na, ì ba nzeb siika sùori, í hew sùori dukuku dukuku. Fe daa hayri ká mini key na ndaya. ¹⁷ Munu zu ɛ, nzeb ká kɔ fe kere ká do nun haɔa ni ka daa, rɔɔ a daa ya ɛ, ka daa feyaa.

5

Bay ká i bákake nzeb feziari

¹ Baarĩ nzeb feziari, timbede key na ì kɔ tul-rĩ báy kere ndaw rɔ! I re-rew báy mbii nun-rĩ mgbobo mgbobo, í ngúri sùo-rĩ nzikri nzikri bay tul kóko seke feri ká'a tji tul-rĩ. ² Feziina baarĩ a pún mbuduk

mbudfuk ndaw, gari baarĩ kara ndere a ndeke dī yāri yāri ndaw. ³ Lari baarĩ, báy lari hayri ká nduy zĩriri zĩriri na, a kóko vay riw bele. Zadka nam kún sal bay vi le, lariri ká ko vay na, i báa nasi bay zuo tul-rĩ, í tay naysuo-rĩ kpólok kpólok munu ká huu tǎyke fe. Baarĩ ká síe óro bie namri do key hoy kara, ì tòn ba mbũ feziñari zuo tul kị ndiw ndiw mgbum key na. ⁴ Baarĩ nzob feziñari na, ì laa key: nzobri ká i dāa ped ká wáa baarĩ na, ì puo ri lari ped bari na báy zadε ya. Be mini ze, rεw nzob pedri ká ì dāa ri na, se kpuru a tódo bo suku Ngerewuru Nzob Hurusuo Luye. ⁵ Baarĩ na, ì kaw bil ndadi ká tusiri key badak í tuu kereke. I sũ í ngǒbke doforo doforo munu ká nayri ká i mgbā ri bay ika ri hoy. ⁶ I dāa bay bo tul nzob ká dāa kaaya mbijw ya í i ni gɔr tan bayke. A bari nzobkeri ku na, i ti doko pol-rĩ í dāa fe ya.

Iki law ká bil kóko seke fe

⁷ Yũ-iri, munu zu le, ì iki law-rĩ kpuru maa báy nam ví Ngerembay Zezu na. I ko faa ká nzob pay ikike law-ε a giyan titire mbam ká to dekre bay rúkake fe. Zadka'a ru fe le, ka iki law-ε, a giyan rudufu hã óro bie mbam ndaw roo, a mbũ para fe pay na zuo tul kị báy. ⁸ Baarĩ na kara, ì iki law-rĩ munu í sin law-rĩ ngɔ-ngɔn ndaw, bay jì le, nam ví Ngerembay na tòn dī mbāa deb ro. ⁹ Yũ-iri, ì ngũri sũo-rĩ ká tul kị ya. Be ndaw roo, Ngerewuru ti dāa bay bo tul-rĩ ya báy. I ko key: Nzob Kún Sal Bay na do faa hul dī mbāa. ¹⁰ I kér se tul *nzob yaña bayri saa nzaa Ngerewuru ká i baa bay báy riñ-ε pola lew na í ko. Bari na, i ko seke fe ngjii bamba tasiri, roo le, i mgbā law-ri ngɔ-ngɔn í kǎwke. Munu zu le, ì mbóro fe dāa bari na. ¹¹ I ko, munu ká buru ker búru baa mii, bari ká i iki law-ri ká bil kóko seke fe na, suoriya ba taa bari. I laa soro bay iki

law Zob, báy fe kereri ká Ngerewuru hã ni ká síe óro bie nam kóko seke fe be na. Ba tusue kị, Ngerewuru na law kere báy kóko nun síe nzob na mbaa bil law-ε gbay gbay.

Bay ká se tul háa huɔ

¹² Yũ-iri, kakalke le, ndad bay haa huɔ ya. I haa huɔ báy riñ tumbam ya ndaw, riñ tusiri ya ndaw, mase riñ fe kị bod ya ndaw pi. Roo le, bay ká ndad bay báa na ze do key: «Ba tusue» le, ba tusue kị zu. A «ba tusue ya» laa le, ba tusue ya laa zu. Zadka ì dāa munu le, be ndaw roo Ngerewuru na ti dāa bay bo tul-rĩ ya báy.

Bay ká se tul hurusuo nzaa bay kere

¹³ Nzob mbijw ká sakra baarĩ do bil kóko seke fe le? Ndad bay haña ni ka dāa nzaa bay kere. Nzob mbijw ká sakra baarĩ do bil suoriya le? Ndad bay haña ni ka dī sim a písike Ngerewuru. ¹⁴ Nzob mbijw ká sakra baarĩ sũo-ε se ni le? Ndad bay haña ni ka dī *ngere tul pedri ha ri vi, í dāa num zuo tul-e ndaw roo í dáake nzaa bay kere báy riñ Ngerembay Zezu. ¹⁵ Nzaa bay kere ká ì dāa báy faa mbika law na, a yaña nzob sem na a hã ni hurusuo. Ze ka dāa na feyaa hoy kara Ngerewuru a ndáka bumake zĩn ni. ¹⁶ Munu zu le, ì tina feyaa baarĩ ba kele ká sakra kị, a í dáake nzaa bay kere ka zĩn kị. Be ndaw roo, sũo-rĩ na a ndúo kiyaw kiyaw báy. Nzaa bay kere nzob ká do báy zadε ká nun Ngerewuru na do báy bawda hurusuo bay dāa fe. ¹⁷ I kér se tul *Eli ká ba nzob yaña bay saa nzaa Ngerewuru na í ko. Be na, ka ba nzob munu ká naari, ze a dāa nzaa bay kere ngɔ-ngɔn bay haña mbam ka to ya. Leε, zadε ku na mbam tódo béd bo tusiri ya mbiimbam say báy few yie*. ¹⁸ Fale ku le, ka dāa nzaa bay kere ba kị na robay, le, Ngerewuru hã mbam to ba kị hã lere fe payri do tusiri.

* 5:17 5.17 I kji 1 Mbayri 17.1; 18.41-46.

¹⁹ Yü-iri, zadka nzoḅ mbjw ká sakra ḅaari wuru faa tusue ḅay, roo nzoḅ k̄i se a ȳiṅra ni ḅo faake na le, ²⁰ nzoḅ ká se a ȳiṅra nzoḅ feyaa a ḅaa ni ḅo faa kere na, ka yaa ni ká ḅil hud zu. Ze, feyaa nzoḅke na ṅgi bamba hoy kara, Ngerewuru a ndáka bumake ziṅ ni.

1 Piyer Titire mbede ká Piyer daa

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na, i daa ha nzo mbika lawri ká i kaw kudu zadri ká fi gel ká tusiri Azi Miner. Saw bay mbede key na ba huo law nzo mbika lawri ká fe daa nun tuo sie tji tul-ri bay tul mbika law bari. Hud Zezu Krisi, tji be saa luo hud, bay yi be ká'a waa bayke na, ba hurusuori ká i bar giw ká di í sŭuke law-ri ká tul mbika law bari, í daa law-ri te tul fe ká'a waa na nzokdo. Munu ká nzo mbika lawri ba nzo fe poyri bay daa ped ha Ngerewuru a í ba saw nzo beri ká'a daa ri zuo bod na, do nun haŋa ri kaw tul Nzo Yaŋa ri ká puo mbol ká ba bawdake ká tul-ri. Do nun haŋa ri se simsed munu ba nzo taa Krisiri baŋuo. Be ze, nam ká Ngerembay a yi a vi na, i zin fe tundo bari.

Maa bayri ká do bil-e

Bay ká se tul daa law nzokdo te tul fe, mbika law, bay law ini: 1.1-12

Séke simsed ká tan kad kad: 1.13-2.10

Simsed nzo mbika law, kakalke le, ká bil kóko seke fe: 2.11-4.19

Ped daa kere nzo mbika lawri, bay soko ká'a hii: 5.1-11

Soko ká Piyer hii ha nzo mbika lawri

¹ Bi Piyer ká m̄i ba nzo ndáy nza-aped Zezu *Krisi na, m̄i daa mbede key na mí pieke ha r̄i baar̄i nzo briká Ngerewuru nan r̄i do bod ba taa be, ká í zekre k̄i í kaw ba varuri ká tul puo k̄iri bod bod ká kudu zad ká P̄on ndaw, Galasi ndaw, Kapados ndaw, Azi ndaw, roo Bitini ndaw na. ² Baar̄i na, Baa Ngerewuru nan r̄i a daa r̄i zuo maa bay fe ká'a leke

ká bil law-ε ba d̄ie lew hoy ha r̄i vi ba nzo briká í *tan kad kad, bay faa Tem be ká daa ped ká bil law-r̄i, bay haŋa r̄i daake vu mbom bo tul Zezu Krisi a í zuo zin ni bay faa sim be. Ndad bay haŋa law huoke bay dekeke ka ya bil law-r̄i kpol kpol.

Pisi Ngerewuru ká ha nzo briká pam

³ Naa písiri Ngerewuru Baa Zezu *Krisi Ngerembay naari! Naa písiri ni, bay ji le, bay faa bawda law kere be na, ka mbonke naari ba fie bay faa Zezu Krisi ká hu a tji saa luo hud. Be mini ze, náa d̄okeri bay fe ká náa daari law naari te di nzokdo ngo-ngon baŋuo, ⁴ a náa maari daa suoriya bay tul fe kere ká Ngerewuru koro do nulue bay tul nzo beri na. Ba fe ká ti bie ya ndaw, em ti mgbaka di ya ndaw, a ndykeri kara ti fére ya ndaw pi. Fe niri key na, Ngerewuru koro do nulue bay tul-r̄i. ⁵ Baar̄i kara, bay faa mbika law baar̄i na Ngerewuru koro r̄i bay hurusuo-ε kpuru maa bay oro bie nam ká tusiri key ká Ngerewuru a haŋake r̄i pam a yaake r̄i w̄m.

⁶ Sawke mini ze, í záy s̄o-r̄i. Ze fe ngonkeri bod bod tji tul-r̄i ha r̄i daa sie bole di ndji ká timbede key kara, í daa suoriya. ⁷ Fe niri key na ba fe ká tji tul-r̄i bay lieke mbika law baar̄i bay kóko waa, í mgbá ngo-ngon k̄i zu le? I ko fe lie k̄i mbjw ká ba lari rom na: ze ba na fe ká'a bí-bie kara, nzo briká daa nduo huu í naa m̄iire í pon ha ni nduy. Do faa mbjw munu ndaw, mbika law baar̄i ká ndad bamba tasiri mba lari rom na kara, do nun lie ká bil kóko seke feri. Ze, zadka í mgbá ngo-ngon ká bil-e le, sieke ká Zezu Krisi a yi a vi na, a písiri r̄i a daa rin d̄ika bo tul-r̄i, roo a daa mbay bo tul-r̄i bay. ⁸ Be Zezu Krisi na, í ko ni bay nun-r̄i ya, ze í hii ni. I ko ni bay nun-r̄i timbede key ya kara, í daa law-r̄i bo tul-e. Be mini ze, ha r̄i záyke s̄o-r̄i ngji bamba tasiri. Ba bawda suoriya ká

maa bay báa bayke báy nzaa hoy ya, ⁹ bay ji le, fe ká dfo bay tul-rì bay tul mbika law baarì na, ì zinj na kị. Be ze ba pam ká Ngerewuru ha rì.

¹⁰ Bay ká se tul pamke na, *nzob yaaña bayri saa nzaa Ngerewuru ká pola lew na, i nzaara sawke í baa bay se tul fe kere ká Ngerewuru a haña rì na. ¹¹ Bari na, i nzaara sawke kpuy í kaa tɔrɔm ká dī bay kókɔ sewke ká fekeri a tji, rɔɔ báy faa fekeri ká'a tji na a dfoko mina le, bay ji le, Tem taa Krisi ká dfo bil law-rì na, baa saw bay kókɔ seke fe beri ká'a kókɔ, báy rin dika be ká'a ví fal-ε na pola ha ri. ¹² Báyii le, Ngerewuru kie ri ha ri kɔ mii, bay ká i baa na dfo bay tul-ri ya, roo le, dfo bay tul-rì. Ba bay ká ì laa báy faa nzobri ká i ví ka-káa Bay Kere Krisi báy hurusuo Tem Law Pie ká Ngerewuru pie saa nulue. A led nzaapedri ká nulue sùo-ri kara, i daa kɔn tuuka fekeri na.

Simsed ká rii law Ngerewuru

¹³ Sawke mini ze, ì na-nam ká tul kér bay baarì ya, í káw báy nzaa bal-rì kekeke í daa law-rì nzokdo te tul fe kere ká Ngerewuru a haña rì báy nam ká Zezu *Krisi a yji a vi na. ¹⁴ Feri ká ì daa kɔnke ká pola lew ká í kóke Ngerewuru ya báy na, ì pón ba fal wum a í daa vu mbom bo tul-e banguo munu ká ledri dáake vu mbom bo tul baa bari. ¹⁵ Ngerewuru ká dī rì na ka ba nzob ká tañ kadañ. Munu zu le, ferì riw bele ká ì daa na, dfo nun haña rì tañ kadañ ká dī munu ká be na ndaw. ¹⁶ Tusueke le, Ngerewuru daa dfo bil mbede be mii: «Ì tañ kadañ, bay ji le, bi na, mī tañ kadañ*.»

¹⁷ Ngerewuru na kun sal bay zuo tul nzobri riw bele báy zadε zadε tañ náa nun nzob báy faa ped ká nzob haa haa kara daa na. Ba be na ze, ká bil nzaa bay kere baarì na, ì dī ni ba *Aba*, Baa. Sawke mini ze, nam ká tòn ká pol rì ká báy káw

baarì ká tusiri key na, ì se simsed kere í dáake vu mbom bo tul-e. ¹⁸ I kɔ ndaw, pola na ì se fal fe dáa bulu baarì ká dfo ba fe ká gor hoy ká maa bay haña rì zinke pam ya na. A timbede key na, Ngerewuru puo mbol ká tul-rì báy lari, mase lari ká nduy ziriri ziriri, mase fe kiri ká'a bīe gor hoy na ya, ¹⁹ roo le, ka tina rì báy faa sīm Zezu Krisi ká larike ngon mba hie. Be Zezu na, ka tañ kadañ a dfo munu ba vu badu ká fe mbjw kara mbuo ni ya. ²⁰ Be na, pola rɔɔ bay dáa nulue báy tusiri na, Ngerewuru naa ni a daa ni dfo bod bay haña ni hu bay tul nzobri. A timbede ká ba órɔ bie namri na, ka tina ni ha ni yaa rì. ²¹ Báy faa be Zezu na ze, ì dáake law-rì bo tul Ngerewuru ká tina ni saa luo hud a daa rin dika bo tul-e. Be mini ze, mbika law baarì báy fe ká ì dáake law-rì te tul-e nzokdo na, ba Ngerewuru.

²² Baarì na, ì daa vu mbom bo tul Bay Ngerewuru ká ba tusue bay, ha law-rì tñke kad kad ha rì hñke yu baarì ká bil Krisi ba tusue. Munu zu le, ì kɔ kị ba nzob nun kị báy bil law-rì ká *tañ kad kad riw bele. ²³ Bay Ngerewuru na mbon rì ba fie. Bayke ku na dfo munu ba para fe ká dfo báy kumnun banguo a hu ya. Ba bay ká daa ped a dfo banguo kpadara, ²⁴ bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii:

«Nzobri riw bele dfo munu ba suy,
rin dika bari riw bele dfo munu
ba fukri puuri ká bil waa.

Suy na hu-huo, a fukri puu na kara
gay zuo siri,

²⁵ roo le, Bay Ngerembay na dfo
banguo kpadara†.»

Bay ni key na, ba Bay Kere ká i ka-
káake ha rì.

2

¹ Munu zu le, ì pón law ndayari ká bod bod na riw bele ba fal, kúd bayri riw bele ndaw, nzaa rúo bayri

* **1:16** 1.16 Soro ped dáa Leviri 11.44; 19.2. † **1:25** 1.25 Ezay 40.6-8.

boɔf boɔf riw bele ndaw, ɔ́aa sere ɔ́ay roɔɔi taa goɔb goɔbkeri kara ndaw pi. ² I ɔ́aa sùo-rì ɔ́o munu ɔ́a leɔf tupɛɛri ká i ɔ́aa kɔn áw wɔn kere ɔ́anguo kpaɔara. I ɔ́aa kɔn Bay Ngerewuru bay haɔa ɔ́o, zadka ì laa bayke na ku le, ì ngónke ɔ́a pola pola í zínke pam ³ faa mbijw munu ká i ɔ́aa ɔ́o mbede Ngerewuru mii: «Baari na, mini key ndaw roo ì ko law kere Ngerembay na ɔ́ay*!»

⁴ I sóro ɔ́a lakun Ngerembay, ɔ́e ká'a ɔ́a tisaw taa tusueke ká'a ɔ́o ɔ́ay kumnun ɔ́anguo ká nzoɔri vbu ɔ́o bisuy, ká Ngerewuru naa ni ɔ́o boɔf a ko ɔ́a fe kere ká ndaɔf ɔ́amba tasiri na. ⁵ A baari ká ì ɔ́o munu ɔ́a tisawri ká ɔ́o ɔ́ay kumnun ɔ́anguo ndaw na, ì sóro ɔ́a lakun-ε ha ni ka faa ri a ɔ́aa ri káy tul kɔ ɔ́a hul káw ɔ́e, a í ɔ́o munu ɔ́a nzoɔ fe poyri ká i ɔ́o boɔf ká i ɔ́aa ped í mbike sùo-ri ha ni ɔ́a *fe poy ká rii law-ε ɔ́ay faa Zezu Krisi, bay ji le, ⁶ bay ká Ngerewuru baa ɔ́o bil mbede ɔ́e na baa mii:

«Tisaw ká ndaɔf ɔ́amba tasiri na, mii naa ni ɔ́o boɔf mí ɔ́aa ɔ́o tul tigbaa hul ká puo ká Siɔn.

Nzoɔ ká ɔ́aa law-ε ɔ́o tul-e na, law-ε ti sáa ya†.»

⁷ Tisawke ku na ɔ́a fe ká ndaɔf ɔ́amba tasiri bay tul baari ká i ɔ́aa law-rì ɔ́o tul-e. Roo le, nzoɔri ká i ɔ́aa law-ri ɔ́o tul-e ya na,

«Tisaw ká nzoɔ mbúo hulri vbu ɔ́o bisuy na,

yji a vi ɔ́a tisaw kere ká kal tul tisaw haɔwri pavbaɔf

a ɔ́a tisaw tigbaa hul taa tusueke‡.»

⁸ I baa ká zad kɔ boɔf roɔbay mii:

«Ba tisaw téke ɔ́al nzoɔri a ɔ́aa ha ri lie§.»

I te tisawke na, bay ji le, i hii ɔ́aa law-ri ɔ́o tul Bay Ngerewuru na ya. Be ze ɔ́a fe ká Ngerewuru leke faake pola lew ha ni tji tul-ri.

⁹ Roo le, baari na ì ɔ́a saw nzoɔri ká Ngerewuru nan ri ɔ́a taa ɔ́e, í ɔ́a nzoɔ fe poyri ká ì mbi sùo-rì í ɔ́aake

ped ha ni ɔ́e ká'a ɔ́a mbay luye, í ɔ́a nzoɔ saw puo ká taɔ kad kad, a í ɔ́a nzoɔri ká ì ɔ́o boɔf ɔ́a taa ɔ́e. Baari na, ka nan ri bay haɔa ri ka-káa bay ká se tul bawda fe ɔ́aa kere ɔ́eri, ɔ́e ká'a ɔ́i ri a tina ri saa bil sun tilo ká ɔ́o ndun a ha ri kaw bil zad taɔa taa ɔ́e ká ndaɔf ɔ́amba tasiri na. ¹⁰ Pola na, ì ɔ́a nzoɔ taa Ngerewuru ya, a le timbede key na, ì ɔ́a nzoɔ taa ɔ́eri. Pola na, Ngerewuru ko nun sie baari ya, roo le, timbede key na ka ko nun sie baari.

Nzaa ɔ́oko ká se tul simsed kere

¹¹ Baari ká mii ko ri ɔ́a nzoɔ nun-í ká í ɔ́a nzoɔ varuri ká í kaw tul puo kɔri boɔf boɔf ká tusiri key na, bay ká mii bóke ri na ze ɔ́o key: ì kóro sùo-rì bay tul kɔn fe naysuori ká ɔ́aa ruy ká bil naysuo-rì bay ɔ́ie ri na. ¹² I se simsed kere ká sakra nzoɔri ká i tuu Ngerewuru ya na. Be ndaw roo, zadka nzoɔri ɔ́aa bay ɔ́o tul-rì, í ɔ́i ri ɔ́a nzoɔ ɔ́aa kaayari le, ɔ́ay faa ped kere baari ká ì ɔ́aa ká i kóko na ndaw roo, i písike Ngerewuru ɔ́ay nam ká'a yji a ví zinj ri na ɔ́ay.

¹³ Nzoɔ rewpuo ha ha hɔy kara, ì ɔ́in tul-rì ká pol-ri bay tul Ngerembay. I ɔ́in tul-rì ká pol mbay luye ká re tul mbay haɔwri, ¹⁴ ɔ́ay nzoɔ réke tul puoruori ká ɔ́e kɔ ka pie ri mgba nzaa ɔ́ombirimri, a pisi nzoɔ fe ɔ́aa kereri na, ¹⁵ bay ji le, fe ká Ngerewuru hii na ɔ́a haɔa ri ɔ́aa fe kereri bay mgbakake nzaa kòkòri ɔ́ay nzoɔ law ngɔ-ngɔɔri ha ri kaw silili. ¹⁶ I se simsed ɔ́a nzoɔri ká ì maa bay káw ɔ́ay tul-rì, roo le, kòko ká ì ha simsed káw ɔ́ay tul baari na, ka ɔ́o munu ɔ́a badoko ká bay púɔke fe ɔ́aa kaaya baari ya. I se simsed kere ɔ́anguo munu ɔ́a koy ped Ngerewururi. ¹⁷ I ɔ́aa mbay ká ɔ́o tul nzoɔri riw bele í hii yu baari ká bil mbika law, í ɔ́aa vu mbom ɔ́o tul Ngerewuru, a í ɔ́aa mbay ka ɔ́o tul mbay luye.

* 2:3 2.3 Simri 34.8. † 2:6 2.6 Ezay 28.16. ‡ 2:7 2.7 Simri 118.21. § 2:8 2.8 Ezay 8.14-15.

18 Baarì lef káwri, i dīn tul-rì ká pol bǎa káw baarì báy dīn tul ká mgbor mgbor. I dīn tul-rì ká pol bari ká i ba nzoḅ law kere ká í dǎa rì báy kere ku hoy ya, roo le, ì dǎa zīn bari ká law-ri ngon bamba kara ndaw. 19 Zadka i dǎa rì ko seke fe gor hoy tan bayke, roo ì sūu law-rì ká dī bay tul Ngerewuru le, ba fe kere ká nun-ε. 20 I ko, baarì ká i nda rì bay tul fe dǎa kaaya baarì, roo ì sūu law-rì ká dī na waa, nzoḅ ve ze a písi rì le? Roo le, zadka ì ko seke fe bay tul fe kere ká ì dǎa, roo í sūu law-rì ká dī le, ba fe kere ká nun Ngerewuru. 21 Be mini ze, Ngerewuru díke rì bayke, bay jì le, *Krisi kị sùo-ε na ko seke fe bay tul-rì, a pon do ba fe mboro kị ha rì, bay haṅa rì mbi bol nduo bal-ε í dǎa. 22 Be na, ka dǎa feyaa ya, nzoḅ laa kúdf bay ká nzi-ε ba mbjw ya ndaw*. 23 Zadka i rad ni na, ka yji a rad ri ya. A zadka i dǎa ni ko seke fe na kara, ka yjira báy bay ndaya ha ri ya ndaw, roo le, ka pon sùo-ε bo nduo Ngerewuru ká kuṅ sal bay báy zadε nzedεm. 24 A le, be Krisi kị sùo-ε na, ka faa feyaa naari a sob a huke ká tul puu say hud, bay haṅa bo, náa pónkeri nzaa nduo doko bil feyaa na, a náa séri simsed ká do báy zadε nzedεm ká nun Ngerewuru. Báy faa nuori ká Krisi zīn na, ì vǎake báy kere, 25 bay jì le, pola na ì do munu ba baduri ká i zekre kị kperke kperke, roo le, timbedε key na Ngerewuru yjira rì vi luo Nzoḅ Hól Baduri ká ba nzoḅ koro rì na.

3

Simsed máy nzoḅ báy wara nzoḅ ká i yaa kị

1 Baarì máyri hoy kara, ndad bay haṅa rì dīn tul-rì mgbor mgbor ká pol waa baarì bay haṅa bo, wara haneri ká i do sakra bari ká í dǎa law-ri bo tul Bay Ngerewuru ya le, báy faa simsed kere baarì na ndaw

* 2:22 2.22 Ezay 53.9.

roo, i dǎake law-ri bo tul bayke na báy. I se síe bǎa bay ya, 2 bay jì le, i kóko simsed kere baarì ká *tan kad kad ká ì dǎake vu mbom bo tul-ri na. 3 Ndad bay haṅa rì nzaa ndadì baarì báy faa fe kereri munu ká ba mgbaka tul hay ká vǎytay, báy fe suku-rì ká nduy ziriri ziriri, roo báy gari kereri ká ì nduo do sùo-rì ká keke key hoy ya. 4 Roo le, ndadì baarì na, ndad bay haṅa ni ka ba ndadì ká do bil law-rì nziiya. Ndadike na, ba fe ká biε ya a do banquo, a ha law nzoḅ huo lom ndaw, a se dεkeke ndaw pi. Be ze ba fe kere ká ndad bamba ká nun Ngerewuru. 5 Be mini ze, ba ndadì máyri ká pola lew ká i hje Ngerewuru a í dǎa law-ri nzokdo te tul-e na. Bari na i dīn tul-ri mgbor mgbor ká pol waa bari 6 faa mbjw munu ká *Saara dǎa vu mbom bo tul *Abaraham ká ba waa be, a dī ni ba mbay be. A zadka ì yaa fe dǎa Saara na í dǎa fe kere tan haṅa law-rì nzaa rì ká dī le, ì doko munu ba vi-eri.

7 A baarì wārari laa le, ndad bay haṅa rì kaw zīn máy baarì báy kér bay kere, í kér se tul hurusuo-ri ká yji fal na. I háw puu bo tul-ri, bay jì le, bari na, Ngerewuru a haṅa ri kunnun ká do banquo na zīn rì mbjw hoy. I dǎa munu zīn ri bay haṅa bo, fe mbjw mini kara ka dǎa puu bo faa nzaa bay kere baarì ya.

Ndad dǎa kere banquo

8 Ze munu zu le, baarì riw bele na, ì ha kér bay baarì báy bay baarì ka maa kị. I hii kị ba yu kịri, í ko nun síe nzoḅri a í dīn tul-rì í se yududu ká sakra kị. 9 Fe kaaya ká nzoḅri dǎa zīn rì na, ì dǎa tul nganike ya, mase rád ká nzoḅri rad rì na, ì dǎa tul nganike ya ndaw. Roo le, ì yji í sám fe ze ka zúo tul-ri, bay jì le, ba fe ká Ngerewuru díke rì bayke. Ba be na ze a sám fe zuo tul-rì, 10 munu ká mbedε be baa mii:

«Nzoḅ ká hii bay káw báy kere báy suoriya nam báy nam le,

ka pón nzaa nduo d́aa kaaya
b́ay kúd bay na ka gb́u.

- 11 Ka pón d́aa fe kaaya na, a daa fe
kere ze banḡuo,
a mḡba s̀o-ε ηḡo-ηḡoη a nzaa
faa ḱaw d́ekeke,
12 bay ji le, nun Nḡerembay na
bo tul nzobri ḱa i daa fe b́ay
zadε nzedεm,
a te suk-e kie bay ĺaa nzaa bay
kere bari.

Roo le, nzobri ḱa i daa kaaya na, ka
tuη ri ηgeren*.»

13 Zadka ì nduo kiyaw kiyaw ḱa tul
d́aa fe kere na ẃaa, nzob ve ndaw
roo a d́aa kaaya ziη r̀i le? 14 Ze ì
ko seke fe bay tul fe ḱa ì daa b́ay
zadε nzedεm na hoy kara, suoriya
ba taa baar̀i. I daa h́e nzobri ya, a í
h́a law-r̀i ka ŕu r̀i ya ndaw, 15 roo
le, ì daa mbay ka bo tul *Krisi ḱa
bil law-r̀i ba Nḡerembay baar̀i. A
zadka nzobri ko mii, ì daa law-r̀i
nzokdo te tul Krisi, roo i vbi r̀i sawke
le, ì do d́i ya í ỳiηra b́ay bayke na
ha ri laa. 16 Roo le, ì ỳiηra bayke
b́ay law huoke d́ekeke a í d́aake vu
mbom bo tul-e. I daa ferì b́ay faake,
í h́a law-r̀i do ndiη ḱa d́i bay haηa
bo, zadka nzobri daa bay bo tul-r̀i
gór hoy le, bari ḱa i rad r̀i bay tul
simsed kere baar̀i ḱa ì se fal Krisi
na, sahoη bay bari na a seke ri b́ay.
17 Tusueke le, ḱokó seke fe bay d́aa
fe kere ḱa law Nḡerewuru hii na,
ndad mba d́aa fe kaaya, 18 bay ji le,
be Krisi k̀i s̀o-ε na, ka ko seke fe a
hu ba mb̀iw hoy ba gb́uke bay tul
feyaa nzobri. Be ḱa'a ba nzob fe
d́aa b́ay zadε nzedεm na, ka hu bay
tul nzob fe d́aa kaayari bay haηa
bo, ka ỳiηra r̀i se luo Nḡerewuru.
Krisi na, nzobri daa seke ziη naysuo-
ε í i ni, roo le, ka ỳi a kaw b́ay
kumnun b́ay faa Tem Nḡerewuru.
19 B́ay faa Temke ku na, ka se a ka-
ḱaa h́a nzob hudferi ḱa i mḡba ri naa
zad baw. 20 Ba bari ḱa pola lew ḱa
bil sewke taa *Noe ḱa i may nzaa

Nḡerewuru na. Be na, ka iki law-
ε ḱa tul-ri rudufu maa b́ay nam ḱa
Noe őroke ped b́er hul tumbii, a h́a
nzobri riw bele ḱa i nduo í ḱaw d́i í
ýaa s̀o-ri b́ay faa mbii na, tul-ri ba
tono sidí nzekre hoy. 21 Mbiike ku
na kie d́aa tul nduo mbii ḱa ì daa
timbedε key í ýake s̀o-ri. Ba d́aa
tul nduo mbii bay ẃaake emri ḱa
s̀o-r̀i kele ya, roo le, ba mbika s̀o
h́a Nḡerewuru b́ay kér bay ḱa uru
saa bil ẃara law-r̀i ḱa *taη kad kad.
D́aa tul nduo mbiike ku na ze ýa
r̀i b́ay faa t̀i Zezu Krisi saa luo hud.
22 Be Krisi ḱa'a zol a se nulue a kaw
tunduo hodó Nḡerewuru na, ka re
mbay ḱa tul led nzaapedri ḱa nulue
ndaw, hurusuori ndaw, roo b́ay tem
hawri ndaw pi.

4

Simsed ḱa rii law Nḡerewuru

1 Ze munu ḱa *Krisi ko seke fe
ḱa bil naysuo-ε ḱa tusiri key na,
baar̀i hoy kara ì léke kér bay baar̀i
í mḡba s̀o-r̀i ηḡo-ηḡoη faa mb̀iw
munu ndaw, bay ji le, nzob ḱa ko
seke fe ḱa bil naysuo-ε bay tul fe
d́aa beri na, ka pón nzaa nduo d́aa
feyaa na a daa mb́aa. 2 Munu zu
le, uru saa vuri kpuru v́aw b́ay ḱaw
b́ay kumnun baar̀i ḱa tusiri key na,
do nun haηa r̀i se simsed ḱa law
Nḡerewuru ze hii bo, ì se simsed ḱa
kon naysuo-r̀i hoy ze hii na mb́aa.
3 Tusueke le, pola na ì mbi saw síe
maa fe í d́aake ferì ḱa law-r̀i hii
munu ḱa nzobri ḱa i tuu Nḡerewuru
ya daa na. I pón s̀o-r̀i bo bil
fe d́aa taa gób góbkeri ndaw, kon
fe d́aa naysuo ndaw, bá nzob buo
him ndaw, suηa fe sum mbúo ndaw,
vbem mbúo ndaw, roo kód wuru k̀iri
ḱa ba fe d́aa lorori ndaw na. 4 A
timbedε key ḱa ì zuo ziη ri ḱa bil fe
d́aa kaaya barikeri mb́aa na, i kaw
yer í ỳi í rad r̀i ḱa d́i. 5 Roo le,
namke le, i k̀iηa fal fe d́aa bari na
h́a Nḡerewuru, be ḱa'a do d́i ya bay
kún sal bay zuo tul nzob ḱaw b́ay

* 3:12 3.12 Simri 34.12-17.

kumnunri báy nzoɓ huɗeri. ⁶ Sawa ke mini ze, nzoɓ huɗeri na, báy káw báy kumnun bari koɓ roɓay na, i ka-káa Bay Kere ha ri a í kuɗ sal bay zuo tul fe dáa bari munu ká i kúnke zuo tul nzoɓ haɗri riw bele na. I ka-káa Bay Kere key na ha ri bay haɗa bo, báy faa Tem Ngerewuru na, i máa káwke báy kumnun munu ká be Ngerewuru na.

⁷ Ɔro bie nam ká tusiri key na tònɗi dī mbáa deb hoy ro. Munu zu le, i káw báy nun nzemke a í káw báy nzaa bal-rĩ kekeke. Be ndaw roo i máa dáa nzaa bay kere na báy. ⁸ Fe ká kal tul feri riw na, ba kóko kɪ ba nzoɓ nun kɪ báy bil wara law-rĩ riw bele, bay jɪ le, kóko kɪ ba nzoɓ nun kɪ mini key na, feyaa ká do mina mina hoy kara, nzoɓke ker bay se dī mbáa. ⁹ I mgba kɪ ba sùo-rĩ ba lie ba lew tan nguri sùo. ¹⁰ Nzoɓ haɗa haɗa ká sakra baarĩ ká Ngerewuru haɗa ni fe ini ká maa tul-e le, ka dáake ped haɗa kɪ-eri. Baarĩ na i do munu ba nzoɓ ped kereri ká i daa fe báy faake báy fe iniri boɗ boɗ ká Ngerewuru haɗa na. ¹¹ Nzoɓ káa bay na, ndad bay haɗa ni ka ka-káa Bay Ngerewuru haɗa nzoɓri. A nzoɓ ká daa ped haɗa nzoɓ haɗri laa le, ndad bay haɗa ni ka daa báy hɪrusuo ká Ngerewuru haɗa ni, bay haɗa bo, feri riw bele ká i daa na, i dáake riɗ dika bo tul Ngerewuru báy faa Zezu Krisi, ká riɗ dika báy hɪrusuo do bay tul-e mbiimbam báy mbiimbam baɗguo na. Amem, ndad bay haɗa ni ka do munu na kɪ!

¹² Baarĩ yu-iri ká mĩ ko rĩ ba nzoɓ nun-i na, kóko seke fe ngónke ká tɪi tul-rĩ bay lieke rĩ na, i káw yer ká dī rĩi fe ká ba fe ye le ya. ¹³ Roo le, i daa suoriya máa bay tul kóko seke fe Krisi ká i zuo ziɗ ni ká dī, bay haɗa bo, nam ká'a tɪnake sùo-ε haɗa nzoɓri ko riɗ dika be na, i záy sùo-rĩ i do báy bawda suoriya. ¹⁴ Ze nzoɓri rad rĩ bay fal Krisi ká i mbi na hoy

kara, suoriya ba taa baarĩ, bay jɪ le, Tem Ngerewuru ká ba Tem Riɗ Dika na, do tul-rĩ. ¹⁵ Koko ká nzoɓ mbɪw ká sakra baarĩ ka ko seke fe munu ká nzoɓ ika nzoɓ, mase nzoɓ riiba, mase do mbirim nzoɓ, mase nzoɓ taka tul bay na. ¹⁶ Ze bo, zadka nzoɓ ko seke fe bay tul fal Krisi ká'a mbi le, ka daa sahoɗ ká dī ya. Ka daa taambol ze ka haɗ Ngerewuru bay tul riɗ Krisi ká i daa bo tul-e na.

¹⁷ Tusueke le, nam ká Ngerewuru tii saw kún sal bay zuo tul nzoɓri na vi ro. Leε, nzoɓri ká i ba taa be na ze a kún sal bay zuo tul-ri pola. A zadka'a tiika kún sal bay saa tul naari ze pola na waa, a doko mina ro ziɗ nzoɓri ká i hii bay dáa law-ri bo tul Bay Kere be ya na le woo? ¹⁸ Mbede Ngerewuru baa mii: «Zadka faa yaana sùo nzoɓ fe dáa báy zadε nzedemri ngon bamba na waa, a doko mina ro ziɗ nzoɓ law mgbóro ri báy nzoɓ feyari na le*?»

¹⁹ Ze munu zu le, nzoɓri ká i ko seke fe maa báy law hiiya Ngerewuru na, ndad bay haɗa ri daa fe kereri baɗguo í séke nun-ri ba pola, a í pon sùo-ri ngid bele bo nduo Nzoɓ Dáa Feri Riɗ Bele, be ká'a do tul bay be ká'a waa na.

5

I daa nun-rĩ bo tul ped ká Ngerewuru daa zuo nduo-rĩ

¹ Timbede key na, mĩ baa bay ziɗ nzoɓri ká i ba *ngere tul pedri ká sakra baarĩ. Bi kara mĩ ba ngere tul ped na ndaw. Koko seke fe ká tɪi tul *Krisi na mĩ ko báy nun-i a mí ba nzoɓ bay nasike. A nam ká'a tɪnake sùo-ε haɗa nzoɓri ko riɗ dika be na kara, mĩ zuo ziɗ ni ká dī ndaw. ² Ze mĩ kod rĩ bay haɗa rĩ do munu ba nzoɓ koro baduri, a í ko-kóm ba tul baduri ká Ngerewuru daa ri zuo nduo-rĩ na. I ko-kóm ba tul-ri báy law kere munu ká Ngerewuru hii bo, báy law pire ya. Pedri ká zuo

* 4:18 4.18 Sim bayri 11.31.

nduo-rì bay haṅa rì dāa na, ì dāa bay zīṅ fe ká dī ya, roo lɛ, ndad bay haṅa rì dāa báy law hiiya baarì kī riw bele. ³ Nzobri ká i dāa ri zuo nduo-rì na, ì re tul-rì báy ṅgónke ya, roo lɛ, ì se simsed kere ha baduri na i kɔ lɛ, i mbóro. ⁴ A zadka ì dāa munu lɛ, nam ká Mbay Tul Nzob Kóro Baduri a tji na, ì zīṅ riṅ dika ká ba fe tunduo ká'a doko baṅguo kpadara.

⁵ Baarì kubanri hoy kara do faa mbiw munu ndaw, ndad bay haṅa rì dīṅ tul-rì ká pol ṅere tul pedri na ndaw ro! A baarì riw bele na, ì dīṅ tul-rì í se yududu ká sakra kī baṅguo, bay ji lɛ, mbede Ngerewuru baa mii: «Ngerewuru tun nzob siika sùori ṅeren, roo lɛ, ka dāa kere zīṅ nzobri ká i dīṅ tul-rì ká pol-e*.» ⁶ Munu zu lɛ, ì dīṅ tul-rì ká pol Ngerewuru Nzob Hurusuo, bay haṅa bo, namke na maa lɛ, ka úra tul-rì do siya. ⁷ I nzúma kér bay baarì riw bele í dāa zúo pol-e, bay ji lɛ, ka kɔ-kóm ba tul-rì.

⁸ I káw báy nzaa bal-rì kekeke í na-nam ya, bay ji lɛ, nzob tul ṅani baarì ká ba ṅeretemndaya na koro rì bay bíe rì munu ká mbaki kóroke nay a yiw fe kpükru a mgba ni a godo ni tir tir. ⁹ I tun ni ṅeren í káw tul mbika law baarì ṅo-ṅoṅ, bay ji lɛ, ì kɔ ndaw, yu baarì ká i kaw báy zadri ká tusiri key riw bele na, i kɔ seke feri mini key ndaw. ¹⁰ Fale ká ì kɔ seke fe bole dī ndji na, Ngerewuru ká ba nzob law kere puluk ká dī rì bay haṅa rì zuo zīṅ Krisi, í kɔ riṅ dika be ká do baṅguo na, be kī sùo-ε a tina rì saa dī a huo law-rì, a ha rì hurusuo ha ri ṅgónke ba pola pola a í do kpakam. ¹¹ Hurusuo ba taa be mbiimbam báy mbiimbam baṅguo. Amem, ndad bay haṅa ni ka do munu na kī!

Ɔro bie soko ká mgbada

¹² Mbede ni ká pie ya ṅudan key na, mī dāa báy faa yu naari Silas

* 5:5 5.5 Sim bayri 3.34.

ká mī kɔ ni ba nzob ká do tul bay be. Mī dāa mī bóke rì, a mī hii bay haṅa rì kɔ ta-taṅ mii, ze ká bil kóko seke feri hoy kara, ì mgba law-rì ṅo-ṅoṅ í káwke tul mbika law baarì baṅguo. Be ze ba tusue fe law kere ká Ngerewuru ha rì. I káw tul feke ku na baṅguo. ¹³ Nzob mbika lawri ká Ngerewuru nan ri zuo bod ká i kaw *Babilon na, i hii soko ha rì. A Marki ká ba vu-i na kara hii soko ha ri ndaw. ¹⁴ I mgba kī girik girik í hiike soko lik lik ha kī. Dekeke ka sád zīṅ baarì riw bele ká ì zuo zīṅ *Krisi na.

2 Piyer Mbede ndeke di sidike ká Piyer daa

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na, i daa ha nzo mbika lawri ká nzo fe fére bayluri fara ri ká tul mbika law bari a i suru tigbaa-ri bay haña ri tñ fal fe daa imri. Ká bay rúu zin fe niri key na, nzo daa mbede key na kod nzo mbika lawri bay haña ri kaw tul tuuka Ngerewuru bay Ngerembay Zeku Krisi na ka ngo-ngoñ. Tuuka Ngerembayke na ba fe ká nzo nasikeri laa bayke bay suku-ri a i ko feke bay nun-ri sùo-ri ká luo Zeku a i suo i baa ha ri.

Bay ká se tul nzo mbika ká i baa mii, Ngerembay Zeku ti yi mbaa na, do nun haña nzo mbika lawri ko mgbaka roy yi be na ba fe ká kie iki law bay law ini Ngerewuru ká a hii bay haña nzo mbika riw bele suo keri bay ká tul fe daa kayaya bari.

Maa bayri ká do bil-e

Ngerewuru di nzo mbika law a ha ni ped: 1

Bay ká tun fe fére nzo fe fére bayluri: 2

Bay ká se tul yi Ngerembay: 3

Soko ká Piyer hii ha nzo mbika lawri

¹ Ba bi Simon Piyer ká m ba koy ped Zeku *Krisi, a mi ba nzo nday nzaaped be na, mi daa mbede key na ha ri baari ká i ya tusue bay ká se tul Krisi na maa ki munu ká buru, bay faa law kere Ngerewuru Nzo Yaana naari Zeku Krisi ká daa fe bay zadé na. ² Ndad bay haña law huoke bay dekeke ka sad zin ri wuruk wuruk bay faa tuuka Ngerewuru bay Ngerembay naari Zeku ba tusue.

Kaw ba nzo Ngerewuru

³ Bay faa hurusuo Ngerewuru na, ka ha naari feri riw bele ká naa séri sieke bay seke simsed kere ká rii law-ε, bay yi le, naa tuuri Zeku *Krisi be ká a di naari, bay haña bo, naari kara rin dika bay fe daa be na ka ba taa naari ndaw. ⁴ Be ze, feri ká a waa ká ndad bamba tasiri na, ka ha naari bay haña bo, naa tñiri saa bil kon naysuo ká re mbay ká tusiri key ká a bie nzo mbika, a i daa fe ha ni ka maa ki bay fe daa Ngerewuru. ⁵ Sawke mini ze, i daa hurusuo-ri riw bele tun ki ká tul tusue bay ká se tul Krisi, i daa fe kere ká rii law-ε. Ká tul fe daa kereke na, i ha tuuka Ngerewuru ka nde di; ⁶ ká tul tuuka Ngerewuru na, i ha mgbaka sùo ngo-ngoñ ka nde di; ká tul mgbaka sùo ngo-ngoñ na, i ha suu law ka nde di; ká tul suu law na, i ha simsed kere ká rii law Ngerewuru ka nde di; ⁷ ká tul simsed kere ká rii law Ngerewuru na, i ha mgbaka ki bay kere ka nde di; a tul mgbaka ki bay kere laa le, i ha law ini ka nde di. ⁸ Zadka i do bay kiri fe niri key, roo fekeri na ngoñ ká bil law-ri ba pola pola le, i doko bay hurusuo daa fe, ha ri tuuke Ngerembay naari Zeku Krisi na ta-tañ. ⁹ A ze bo, nzo ká tike ya le, ka do munu ba nzo raw ká far zad raa raa. Feyaa beri ká a daa pola, ká Ngerewuru naa bayke ká tul-e a ha ni *tañ kad kad na ka yinra sel.

¹⁰ Be mini ze yu-iri, i daa hurusuo-ri tun ki ba pola i mbike sùo-ri ha Ngerewuru bay tul diw be ká a dike ri, a naake ri do bod na. Zadka i daa munu le, i ti wuru faa ya mban.

¹¹ Be ze, faa do hoy nduo ha ri bay haña ri rii zad ká Ngerembay, Nzo Yaana naari Zeku Krisi re mbay ká di banquo na. ¹² Ze i ko na fe niri key ko, a i do tul tusue bay ká se tul Zeku Krisi ká i ya bayke na hoy kara, mi tuma law-ri ká di banquo.

¹³ Mi ko le, do bay zadé, kaw bi ká bay kumnun bay na, ba ped bi ká

bay haɲa mi tuma law-rì, ¹⁴ bay ji le, mi ko báy kere, nam tòn ndji hoy bay haɲa mi pɔŋ tusiri key munu ká Ngerembay naari Zezu Krisi kie mi ha mi ko na. ¹⁵ Munu zu le, mi nzáa faa kpuru bay haɲa bo, fal hud bi hoy kara, i máa túma law-rì se tul fe niri key banɔ.

¹⁶ I ko, zadka buru ba bay yi Ngerembay naari Zezu Krisi báy bawda hurusuo-ε ha rì na, buru tuu ba súu ze ha rì ya. Roo le, buru ko bawda riŋ dika be báy nun buru gbak gbak. ¹⁷ Nam ká Ngerewuru Baa daa mbay báy riŋ dika bo tulle na, buru do di ndaw. Kusol Nzob Riŋ Dika Luye mgbá ha ni laa mii: «Be key na ba Vu-i; mi ko ni ba nzob nun-i; ba be na ze sùo-i rii mi bamba ká tul-e*.» ¹⁸ Buru ki sùo buru hoy kara, buru laa kusol nzob ká uru saa nulue na, bay ji le, buru do ziŋ ni mbijw ká tul kuo ká Ngerewuru naa do bod na†. ¹⁹ Be ze, bay ká *nzob yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru daa do bil mbede Ngerewuru na, buru daa law buru bo di ba tusue ki. Ba fe ká do ndad bamba bay haɲa rì te suku-rì báy kere i láake, bay ji le, bayke ku na do munu ba huu ndele ká hie gbie ká bil suŋ tilo kpuru maa báy nam ká Nzob Yaɲa Nzobri víke, a ha zad taɲa be hie ká bil law-rì munu ká rùo tji gbalak a taŋ zad. ²⁰ Pola le, ndad bay kóko fe key na báy kere: bayri ká nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru daa do bil mbede Ngerewuru na, nzob mbijw mini kara maa bay tina sawke báy tul gaŋ sùo-ε ya. ²¹ Tusueke le, bayri ká nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru tina sawke na, i tina báy faa law hiiya nzob pire nzob ya, roo le, Tem Law Pie ze nda faa pol-ri ha ri baake bay ká Ngerewuru ha rì na.

2

Bay ká se tul nzob fe fére bayluri

* **1:17** 1.17 Mat 3.17. † **1:18** 1.18 I kji Mat 17.1-8; Mrk 9.2-23; Luk 9.28-36.

¹ Nzobri ká i di sùo-ri ba *nzob yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru na, i tji ká sakra nzob Ngerewururi ká pola lew. Do faa mbijw munu ndaw, nzob fe fére bayluri na kara, i tji sakra baari munu ndaw. Báy nzaa ráa bay bari na, i féreke fe fére baylu ká daa ha nzobri bieke i séke kpuru i tujke Zezu *Krisi ká ba Gaŋ tul-ri ká tina ri saa bil hurusuo koy feyaa. Be mini ze, i dikake here Ngerewuru bo tul-ri ha ni bieke ri kod hoy. ² Nzob mbika lawri ngji bamba i séke fal fe daa im bari. Fe daa kaaya nzob fe fére baylukeri ku na daa ha, nzobri ká i ko Ngerewuru ya na, i baake bay kaaya se tul faa tusue bay na. ³ Báy faa kon lari ká bay ziŋ na, nzob fe fére bayluri na, i úla rì bay ziŋke fe báy bay baa bari ká uru saa kay tul-ri na. Roo le, ba die ki hoy na, Ngerewuru Nzob Kúŋ Sal Bay na do di ya bay daa bay bo tul-ri. Be ká'a bie ri na ka na-nam ya.

⁴ I ko, led nzaapedri ká nulue hoy kara, zadka i daa feyaa na, Ngerewuru daa fe ziŋ ri ya na munu ya, roo le, ka mgbá ri a siŋ ri báy sal lari a vbuku ri zuo bil huu ká ruma ya, a korɔ ri do bil suŋ tilo ká mgbá ki do nduŋ kpuru bay giyanke nam kúŋ sal bay. ⁵ A nzobri ká pola lew na kara, zadka i daa feyaa na, Ngerewuru daa fe ziŋ ri ya na munu ya, roo le, ka ha mbam to ha mbii ví ya zadri remlen remlen riw bele ká tusiri key, a bie nzobri ká i hie ni ya na. *Noe huo-ε, ká ka-káa fe daa ká do báy zadε ki hoy ze Ngerewuru ya ni báy nzob bil hul beri ká tɔno say. ⁶ Robay, ngerepuo ká *Sodom báy Gomor na kara, Ngerewuru kuŋ bay zuo tul-ri a bie ri báy huu kuruk kuruk, a ha ni do ba fe líe ki ká'a tji tul nzob tiri Ngerewururi. ⁷ Roo le, *Lod, nzob fe daa báy zadε ká kér bay i ni bay tul fe daa im nzobri ká puokeri ku na, ka ya ni, ⁸ bay ji le,

fe kaaya ká nzoɓ fe d́aa báy zad̄eke kɔ a laa nam báy nam ká sakra bari na, daa ha tul-e do sikda ya. ⁹ Be mini ze, Ngerembay kɔ faa ká bay yaanake nzoɓri ká i se simsed ká rii law-ε ká tul fe ká tji tul-ri ndaw; a kɔ faa kɔro nzoɓ fe d́aa kaayari do fi mbijw ha here be bo tul-ri kpuru tji nam kún sal bay ndaw pi. ¹⁰ Kakalke le, ka daa here be bo tul nzoɓri ká i tɔŋ fal fe d́aa imri ha konke daa ri ha ri kóke hurusuo-ε ba fe ya.

Nzoɓ fe fére bayluri ká m̄i baa bay bari ha ri na, i ba nzoɓri ká i kɔ sùo-ri ma-maa, a í ba nzoɓ siika sùori. I hje nzoɓ riŋ dikari ká nulue ya, roo le, i tji ri tji. ¹¹ Ze led nzaapedkeri ká nulue ká i do báy hurusuo ngji bamba kal tul nzoɓ riŋ dikakeri ku na hoy kara, i baa bay a í d́aake bay bo tul-ri í tjirike ri ká pol Ngerembay ya. ¹² Roo le, nzoɓ fe fére baylukeri ku na, fe d́aa bari ba fe d́aa nay bisuyri ká kér bay bari tiya, ká nzoɓri mgba ri í i ri. Bari nzoɓkeri ku na i rad fe ká i kɔ sawke ya. I huka munu ká nay bisuyri hu. ¹³ Fe kaayari ká i d́aa zin nzoɓri na, Ngerewuru a yinra se tul ri. Fe d́aa naysuo ká i d́aa ká bisie biribin na ba suoriya bari. I zin suoriya ká bil nzaa úla ká i ula nzoɓri ká nzaa fe sum law mbijw baari. Dol bari nzoɓkeri ká sakra baari ku na, do ba fe im ká bie káw nzaa fe sum law mbijwke na a ba sahoj den den.

¹⁴ Nun-ri ba nun nzáa máy d́aa nun pieri banquo. Kon d́aa feyaa hu ká bil law-ri ya. Nzoɓri ká i ngon ká bil mbika law ya na, i kuo ri ha ri taa ndaw. I ba nzoɓ kóko nun fe. I ba ledri ká bebi Ngerewuru bo tul-ri! ¹⁵ I pon faa kere na a í wuru. I daa fe d́aa *Balam, vu Bosor ká hii d́aa fe ndaya bay zinke lari, ¹⁶ a le, Ngerewuru yiw ni bay tul mbaka nzaa be, a ha máa maasoba ká baa bay ba mbijw ya na, baa bay báy kusol nzoɓ zin ni, a gbúke nzaa fe d́aa kóko nzoɓ yaanaja bay saa nzaa

Ngerewuru na ku*.

¹⁷ Nzoɓ fe fére bayluri na, i do munu ba luo mbii ká huɔ kurum kurum. I do munu ba sii mbam ká zuu faa a kalke hon tan tókoke. Bari na, Ngerewuru koro zad̄ ká sii a mgba kji do ndun bay tul-ri. ¹⁸ I sii sùo-ri ká tul bay baa bari ká gor, báy kóko bayri. Báy faa kon naysuo na, i nzaa faa í kuo nzoɓri ká i ví tji timbede saa sakra nzoɓri ká i raw faa simsed bari. ¹⁹ Bari nzoɓ fe fére baylukeri ku na, i waa haaja bari ká i ví tji timbede na, ha ri káw báy tul-ri, roo le, bari kji sùo-ri na, i ba koy kon fe naysuo ká a bie ri, bay ji le, nzoɓ ká daa koy na, ba koy fe ká re mbay ká tul-e. ²⁰ I kɔ, nzoɓri ká i tji ká bil kon fe naysuo ká tukele key, báy tuuka ká i tuu Ngerembay Nzoɓ Yaanaja naari Zezu Krisi, roo í yji í rii di ba kji ha ri mgba ri kek robay na, nzoɓkeri ku na, i do ndaya bamba tasiri mba dol bari ká pola ku robay. ²¹ Kereke le, haaja ri kɔ faa kere ya saa sawke ndad mba haaja ri tuu Ngerewuru, roo í yji í fere fal-ri ha ni, a í pon d́aa vu mbom bo tul *bol kusol ká tan kaan ká i ha ri na. ²² Fe ká tji tul-ri na, maa kji báy tusue sim bay ká baa mii: «Fe ká váy kuku na roo, a yji a laa ba kji†.» Robay, «Mbel ká sùo mbii na, ka yji a d́aa sùo-ε nduo boco ba kji.»

3

Nam yji Zezu Krisi

¹ Baari ká m̄i kɔ ri ba nzoɓ nun-i na, mbede ni key na ba ndeke di sidike ro ze m̄i d́aa ha ri key. Ká bil mbederi ká sid̄i key na, m̄i tuma law-ri se tul fe fére ká i kɔ ro na bay sùruke tigbaa ri ha ri kerke bay ka se tul fekeri na báy faake. ² M̄i hii bay haaja ri ker se tul bay ká *nzoɓ yaanaja bayri saa nzaa Ngerewuru baa pola lew, roo báy *bol kusol ká Ngerembay Nzoɓ Yaanaja naari fere ri ká i yaa bayke báy faa *nzoɓ ndáy

* 2:16 2.16 I kji Ruɔ bari 22.21-30. † 2:22 2.22 Sim bayri 26.11.

nzaapedri na. ³ Pola ɛ, m̄i hii bay haɲa ri laa bay key na ta-taɲ: ɔro bie namri na, nzobri ká i do bil kɔn fe d́aa naysuo ká m̄gba law-ri na, i t̄ji í sie ri ⁴ í baa mii: «Zezu ká waa bay ví súo fe ba fie na w̄aa, ka do h̄aa ɛ? Bulu bururi i hu ba d̄ɛ h̄oy, a ferri riw bele ká Ngerewuru d́aa na, do munu ba d́okeke báy zadɛ báy tiika d́aa tusiri k̄i h̄oy.» ⁵ Nzobri ká i baa bay munu ku na, i kɔ fe kɔ nd̄aa roo í d́aa: ba d̄ɛ lew na, Ngerewuru baa bay h̄oy ɛ, tumbam báy tusiri do. Ka tina tusiri saa bil mbii, a h̄a mbii kiri ni gbuk bele*. ⁶ Báy faa mbii na nd̄aw ze Ngerewuru b̄ieke tusiri, a h̄a ni ȳaa zad̄ remlen remlen†. ⁷ A bay ká se tul tumbam báy tusiri ká timbedɛ laa ɛ, Ngerewuru koro ri báy faa bay ká mb̄iw na ku bay b̄ie ri báy huu. Ka koro ri kpuru t̄ji nam kún sal bay. Ba nam ká'a d́aa bay bo tul nzobri ká i h̄ie ni ya na a b̄ie ri.

⁸ Roo ɛ, baar̄i ká m̄i kɔ ri ba nzoɔ nun-i na, fe mb̄iw do d̄i ku ká i ti ȳiɲra ya. Ká nun Ngerewuru na, nam mb̄iw ba mbiimbam isod̄ sod̄ duo zad̄ mb̄iw, a mbiimbam isod̄ sod̄ duo zad̄ mb̄iw laa ɛ, do ba nam ká mb̄iw. ⁹ Ngerembay na m̄gba roy bay d́aa fe ká'a waa na ya munu ká nzoɔ h̄aneri ker ku ya. Roo ɛ, ka iki law-ɛ ká tul-r̄i, bay j̄i ɛ, ka hii bay haɲa nzoɔ mb̄iw kara ka b̄ie ya. Ka hii bay haɲa nzoɔri riw bele i suo k̄er bay bari ká tul fe d́aa k̄aya bari.

¹⁰ Nam vika Ngerembay na do munu ba nzoɔ riiba ká t̄ji mbuda. Namke ku na tumbam a z̄ekre báy bawda gire fe ká m̄gba v̄ububu. Síe báy few roo báy mbaymawri na huu a tay ri kp̄olok kp̄olok. Tusiri báy ferri riw bele ká do bil-e na, ti d́oko mb̄aa‡. ¹¹ Munu ká ferri riw bele a b̄ie munu ku na w̄aa, simsed̄ baar̄i a d́oko mina ro ɛ? Ndad̄ bay haɲa ri se simsed̄ ká *taɲ kad̄ kad̄, í

mbi s̄uo-r̄i báy zadɛ h̄a Ngerewuru ¹² í ḡiyaɲke nam kún sal bay be na, í d́aa h̄urusuo-r̄i tun̄ k̄i bay haɲa namke ku na ka vi kod̄ h̄oy. Ba nam ká tumbam a b̄ie báy huu, síe báy few roo báy mbaymawri na, i s̄aa ká bil r̄im huu ká se bilam bilam. ¹³ Roo ɛ, naari na, Ngerewuru waa tumbam fie báy tusiri fie, ba zad̄ ká nzobri d́aa fe báy zadɛ ká d̄i. Be ze ba fe ká náa ḡiyaɲri na zu.

¹⁴ Be ze, baar̄i ká m̄i kɔ ri ba nzoɔ nun-i na, pola roo bay haɲa namke ka vi na, í d́aa h̄urusuo-r̄i riw bele ka tun̄ k̄i bay d́oko taɲ kad̄ kad̄ ká pol-e, taɲ fe k̄aya ká nun-ɛ nd̄aw, roo bay d́oko d̄ekeke z̄iɲ ni nd̄aw pi. ¹⁵ Í k̄er í kɔ, roy ká Ngerembay m̄gba na, ba faa ká'a íkike law-ɛ bay haɲa nzoɔri z̄iɲke pam munu ká ȳu naari Pol ká náa k̄ori ni ba nzoɔ nun naari na, ka d́aa mbede ha ri báy nun nzem ká Ngerewuru h̄a ni. ¹⁶ Ká bil mbede ferri riw bele ká'a baa bay se tul fe niri key ká d̄i na, ka baa bayke na baɲguo. Bay h̄aneri ká do bil mbedeke ku na k̄oko sawke ɲgoɲ bamba. A ɛ, nzobri ká i kɔ fe ya a í bar saw ya na, i suo k̄er bayke, munu ká i d́aa do bil zad̄ k̄iri ká bil mbede Ngerewuru nd̄aw. Be ze, i b̄ieke s̄uo-ri s̄uo-ri.

¹⁷ A baar̄i nzoɔ buo-iri na, timbedɛ key na m̄i baka ri ro. Munu zu ɛ, í nze báy s̄uo-r̄i bay haɲa nzoɔ law ndayari ká i w̄uru faa kere na, i kúo ri ha ri p̄on̄ tusue bay ká se tul *Krisi ká i d́aa law-r̄i bo d̄i na ya. ¹⁸ Roo ɛ, í ɲgoɲ ká bil law kere Ngerembay Zezu Krisi, Nzoɔ Ȳaɲa naari a í t̄uke ni ba pola pola. Riɲ d̄ika ba taa be, timbedɛ key nd̄aw kpuru baɲguo kpad̄ara. Amem! Ndad̄ bay haɲa ni ka do munu na k̄i!

* **3:5** 3.5 I k̄i Tiika saw fe 1.6,9. † **3:6** 3.6 I k̄i Tiika saw fe 7.21-22. ‡ **3:10** 3.10 Nzoɔ nd̄ay bay h̄aneri baa mii: «Tusiri báy ferri riw bele ká do bil-e na kara, huu a tay ri nd̄aw.»

1 Zaa Titire mbede ka Zaa daa

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Mbede key na Zaa daa, bay ji le, ker bayri yoklo ni bay tul nzobri ka i daa nzob mbika lawri nduo ki. Nzobkeri ku na baa mii, Vu Ngerewuru yaa suò zinj nzob ba tusue ya, ze Zezu kara ba Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na ya ndaw. Ka bil mbede key na Zaa baa mii, nzob ka daa law-ε bo tul bay na ku le, ka ti maa bay zuo zinj Ngerewuru bay Zezu Krisi ya. Robay, ka ti maa bay koro zuo ki be bay nzob mbika law hawri ya ndaw. Zezu Krisi na ba Vu Ngerewuru, be ka'a vi yaa suò zinj nzob. Nzob ka yaa bay key ya le, ka ba nzob tul ngani Krisi. Ngerewuru ba zad taja a ba nzob law ini. Nzob ka ba taa Ngerewuru na do bil zad taja bay law ini. Be ze ba fe ka daa ha nzob zuoke zinj Ngerewuru ndaw, zinj nzob mbika law hawri ndaw pi.

Maa bayri ka do bil-e

Zad taja bay sun tilo: 1.1-2.27

Vu Ngerewururi: 2.28-3.24

Nzobri ka i di suò-ri ba nzob yajana bay saa nzaa Ngerewuru: 4.1-6

Hii ki, bay mbaka tul tukel: 4.7-5.12

Kaw bay kumnun ka do banjugo: 5.13-21

Nasi bay ka se tul Zezu

¹ Buru daa mbede key na ha ri bay baake bay se tul be ka'a do pola do ndaw roo feri do bay na. Buru laa bay be ka'a baa ndaw, buru ko ni bay nun buru gbak gbak ndaw, nun buru hoy kara hu ka tul-e sii sii, a buru zaa ni bay nduo buru ki ndaw pi. Be na, ka ba Bay ka ha nzobri kawke bay kumnun, ² a vi yaa suò zinj nzob ha buru ko ni, a buru

ba nzob bay nasike. Sawke mini ze, buru ka-kaa bay be nzob hana nzobri kaw bay kumnun banjugo na ha ri. Be na, ka kaw lakun Baa Ngerewuru ndaw, roo a vi yaa suò zinj nzob ha buru ko ni. ³ Fe ka buru ko a buru laa bayke na, buru ka-kaake ha ri, bay hana bo baari kara, i daa law mbijw ka zinj buru ka buru zuo zinj Baa bay Vi-e Zezu *Krisi. ⁴ Buru daa mbede se tul fe niri key na ha ri, bay hana suoriya ka yaa bil law naari kpol kpol.

Ti saa bil fe daa yaa bay seke zad taja

⁵ I ko, bay ka buru laa ka nzaa Zezu, a buru baa ha ri na ze do key: Ngerewuru ba zad taja, fe pire ndji mini kara zaa suò-ε ya. ⁶ Zadka nzob baa mii, beri zuo zinj Ngerewuru, roo a daa fe kayaya banjugo le, nzobke ku na ba nzob kud bay, a fe daa be kara do maa bay tusue bay ya. ⁷ Roo le, zadka naa seri simsed ka bil zad taja munu ka Ngerewuru ki suò-ε do bil zad taja na le, naa zuori zinj ki ba lie ba lew, a ha sim Zezu Vu Ngerewuru na wa feyaa naari kad kad riw bele.

⁸ Zadka nzob baa mii, beri daa feyaa ya le, be ki suò-ε ze ula suò-ε, a tusue bay kara ti bil law-ε ya. ⁹ A roo le, zadka naa tinari feyaa naari ha Ngerewuru le, ka'a ndaka bumake zinj naari, a wa naari *tan kad kad ka tul fe kayaya naari na riw bele, bay ji le, ka ba nzob ka'a do tul bay be, a daa fe ka do bay zadε nzedem. ¹⁰ Zadka naa baari mii, naa dari Ngerewuru ba nzob kud bay, a Bay be kara do bil law naari ya.

2

¹ Baari ka i ba vu-iri, mi daa mbede se tul fe niri key na ha ri bay hana ri daa feyaa ya. Roo le, zadka nzob vi daa feyaa le, nzob mbijw munu ba nzob yajana bay ka tul nzobri na do pol Baa di ku. Be na, ba Zezu *Krisi, nzob fe daa bay

zadε nzedεm na. ² Ba be ká'a mbi sùo-ε ba vuy *fe poy, a kóke sεke fe, a zĩnke hud bay tul feyaa naari ha Ngerewuru ndake buma zĩn naari. A le, bay tul feyaa naari ki hoy ya, roo le, bay tul feyaa nzobri riw bele ká tusiri key. ³ Zadka náa dori tul *bol kusol Ngerewuru na le, be ndaw roo, kie naari mii, náa tuuri ni ta-tan bay. ⁴ Nzob ká baa mii, beri tuu ni tuu, roo a do tul bol kusol-eri na ya le, ka ba nzob kúdf bay, a tusue bay kara ti bil law-ε ya. ⁵ Roo le, nzob ká daa vu mbom bo tul bay be na, kie mii law ini Ngerewuru na yaa bil law-ε kpol kpol a do bay zadε nzedεm. Be ndaw roo, náa kóri ta-tan mii, náa zuori zĩn ni bay. ⁶ Nzob ká baa mii, beri zuo zĩn ni na, do nun haɲa ni ka mboro simsed Zezu, a se munu ká be na. ⁷ Vu-iri, baari ká mĩ ko ri ba nzob nun-i na, bol kusol ká mĩ daa do mbede ha ri key na, ba bol kusol fie ya, roo le, ba taw bol kusol ká i yaa bayke bay nam ká i mbike law-ri hoy na. Taw bol kusolke ku na, be ze ba bay ká i laa do do ro ku. ⁸ Ze munu hoy kara, ba bol kusol fie na ki. I ko, simsed Zezu na kie naari ba fe fie ba tusue ndaw, a simsed baari hoy kara kie faa mbiw munu ndaw, bay ji le, sun tilo na do zεkre, a zad tana taa tusueke laa ro ze do tan gberεε. ⁹ Nzob ká baa mii, beri do bil zad tana, roo a fuy yu-ε le, ka do bil sun tilo na kob ro bay zu. ¹⁰ A nzob ká ko yu-ε ba nzob nun-ε le, ka kaw bil zad tana, a fe ká do bil law-ε ba ngud puu bay haɲa ni te a daa feyaa na, tiya. ¹¹ Roo le, nzob ká fuy yu-ε le, ka do bil sun tilo, a se bil sun tiloke na, a zad ká'a se ba badĩ na kara, ka ko faake ya, bay ji le, sun tilo na fumra nun-ε gibli.

Kaw tukεε nzob mbika lawri

¹² Baari ká i ba vu-iri na, mĩ daa mbede ni key bay baake ha ri mii, feyaa baari na, Ngerewuru nda bumake zĩn ri bay tul fe ká Zezu *Krisi daa na. ¹³ Baari ká i ba baari,

mĩ daa mbede ni key bay baake ha ri mii, Zezu Krisi, be ká'a do pola do ndaw roo feri do bay na, i tuu ni ta-tan. Baari ká i ba kubanri, mĩ daa mbede ni key bay baake ha ri mii, i haw yum ká tul ngeretemndaya na ro. Baari ká i ba vu-iri, mĩ daa mbede ni key bay baake ha ri na ro bay mii, i tuu Baa naari na ta-tan ro. ¹⁴ Baari ká i ba baari na, mĩ daa mbede ni key bay baake ha ri mii, be ká'a do pola do ndaw roo feri do bay na, i tuu ni ta-tan ro. Baari ká i ba kubanri na, mĩ daa mbede ni key bay baake ha ri mii, i do bay hirusuo ndaw, Bay Ngerewuru kara daa puo ká bil law-ri ndaw, a i haw yum ká tul ngeretemndaya na ndaw pi.

¹⁵ I ha kon feri ká tukεε key bay feri riw bele ká do di na, ka kúo ri ya. Zadka nzob daa kon fe ká tukεε key na le, faa ká bay haɲa ni hiike Baa Ngerewuru na tiya. ¹⁶ I ko, feri riw bele ká do tukεε key na, ba fe ká uru saa luu Baa ya, roo le, ba feri ká do tukεε key hoy. Fekeri na ze do key: daa kon fe naysuo ndaw, kóko nun fe ndaw, roo siika sùo ká tul feri ká tusiri key na ndaw pi. ¹⁷ A le, tukεε, bay feri riw bele ká do bil-e na do kál. Roo le, nzob ká daa law hiiya Ngerewuru na kaw bay kumnun ká do banquo kpadara. ¹⁸ Vu-iri, timbede key na, oro bie nam ká tusiri key na ton di mbaa. Bay ká se tul nzob tul ngani Krisi ká'a tji na, i laa bayke ro. Roo le, timbede key na, nzob tul ngani Krisiri na i ruo bamba i tji ro. Be ze kie mii, oro bie nam ká tusiri key na, ton di mbaa. ¹⁹ Nzobkeri ku na, i do sakra naari key roo i zol, bay ji le, i ba nzob naari ya. Zadka i ba nzob taa naari na le, i kaw zĩn naari key. Roo le, i tji ká sakra naari key i zol, bay haɲa bo bayke do ta-tan mii, bari riw bele na, i ba nzob taa naari ya. ²⁰ A baari na laa le, bay faa Nzob ká Tan Kadān na ze,

ì zĩnke Tem Law Pie*. Be mini ze, òaari riw bele na, ì túuke tusue bay na ta-tañ. ²¹ Ze, mbede ká mĩ ðaa ha rĩ key na kie a òaa mii, ì tuu tusue bay na ya, munu ya. Roo le, òaari na, ì tuu tusue bay na ta-tañ, a í kò ndaw, kúf bay mbjw mini kara ti ðoko bil tusue bay na ya ndaw pi. ²² A waa, nzoò ve ze òa nzoò kúf bay na le? Ba òe ká'a òaa mii, Zezu na òa Krisi, nzoò ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzoòri na ya. Nzoò ká tun Baa Ngerewuru báy Vi-e na ngeren le, òa òe na kị ze ka òa nzoò tul ngani Krisi. ²³ A nzoò ká may a òaa mii, Zezu òa Vu Ngerewuru ya le, ka may bay ká se tul Baa na ndaw pi zu. A nzoò ká nzi-ε tji a òaa mii, Zezu òa Vu Ngerewuru na laa le, ka zuo zinj Baa na ndaw. ²⁴ Sawke mini ze, òaari na, bay ká ì laa báy nam ká ì mbike law-rĩ na, ì ha ni ðaa puo ká bil law-rĩ. Zadka bayke ku na ðaa puo ká bil law-rĩ le, ì zuo zinj Vu Ngerewuru na ndaw, a í zuo zinj Baa na ndaw. ²⁵ Ì kò, fe ká Krisi waa bay haña naari na ze ðo key: òa kumnun ká ðo òanguo kpadara. ²⁶ Mĩ ðaa mbede fe niri key na, bay òáake bay ha rĩ se tul nzoòri ká i nzaa faa bay úlari ha rĩ wuru. ²⁷ A òaari laa le, Tem Law Pie ká Krisi ha rĩ na ðaa puo ðo bil law-rĩ òanguo. Munu ká Tem òe ðaa puo ðo bil law naari na, ì se síe haña nzoò kị bod ka ví féferi fe mbaa ro. Tusueke le, Tem òe na fereri fe riw bele òanguo, a fe ká'a fereri na òa tusue kị òo, úoke tiya. Be ze, bay ká'a fereri na, ì ha ni ðaa puo ka ðo bil law-rĩ, a í zúoke zinj Krisi na òanguo. ²⁸ Munu zu le, vu-iri, mĩ baa ta-tañ ha rĩ: ì zúo zinj Krisi, bay haña òo nam ká'a yji a vi na le, law naari ka to ya ndaw, a sahoy kara ka se naari ha náa ðori ði ði zinj ni ya ndaw pi. ²⁹ Baari na ì kò mii, Ngerewuru òa nzoò ká ðo báy zadε nzedem. Munu zu le, ndaf

bay kóko mii, nzoò ha ha ká ðaa fe báy zadε nzedem na, ka òa vu Ngerewuru.

3

Nzoò mbika lawri na, i òa vu Ngerewuru

¹ Bawda law ini ká Ngerewuru mgba zinj naari na waa, ì kò ya le? Báy faa bawda law ini òe key na ze, ka ðike naari òa vi-eri. Ká'a ðika naari òa vi-eri hoy ya, tusueke le, naari na, náa òári vi-eri! Nzoò tukeleri key na, i tuu naari òa vi-eri ya, bay jì le, òari na, i tuu ni ya. ² Vu-iri, òaari ká mĩ kò rĩ òa nzoò nun-i na, timbede key na, náa òári vu Ngerewuru kị ro. Waa, namke le, náa ðokori mina le? Be ze òa fe ká ðo *tañ kad kad ya roòay. A le, náa kóri ta-tañ mii, nam ká *Krisi a yji a ví na, náa rĩri ni, bay jì le, náa kókori ni ta-tañ. ³ A nzoòri riw bele ká i ðaa law-ri nzokdo te tul Krisi bay ðoko munu ká òe na, i ha law-ri ka tán kad kad munu ká Krisi kara tañ kad kad na. ⁴ Nzoò ká ðaa feyaa òanguo na, ka mba nzaa Ngerewuru, bay jì le, feyaa na òa mbaka nzaa. ⁵ Baari na ì kò ndaw mii, Zezu Krisi na vi tusiri key bay náa feyaa nzoòri. Be na, ka ðaa feyaa ndji mini kara ya. ⁶ Be mini ze, nzoò ká zuo zinj ni na, ka ðaa feyaa òanguo ya. A nzoò ká ðaa feyaa òanguo laa le, kie mii, ka kò Zezu Krisi ya ndaw, a tuu ni ya ndaw pi. ⁷ Vu-iri, ì ha nzoò mbjw mini kara ka úlari ya! Nzoò ká ðaa fe ðo báy zadε nzedem na, ka ðo nzedem na kị laa, munu ká Zezu Krisi kị sùo-ε kara ðo nzedem ndaw na. ⁸ Nzoò ká ðaa feyaa òanguo na, ka òa vu ngeretemndaya, bay jì le, òa ðje báy tiikake lew hoy na, ngeretemndaya ze òa nzoò ðaa feyaa òanguo. Ì kò, bay bíe ped ngeretemndaya na ze, Vu Ngerewuru na víke. ⁹ Nzoò

* **2:20** 2.20 Nzoò ndáy bay haneri i ker í òaa mii, fe samí ká i zinj báy faa Nzoò Tañ Kadañ na, òa Tem Law Pie. A nzoò ndáy bay haneri laa le, i ker í òaa mii, fe samí na òa Bay Ngerewuru.

ká mbonja fie mbonj ni ba vu Ngerewuru na, ka ti mbika sù-o-ε ba nzob d́aa feyaa na mbáa, bay ji le, m̀iri fe kere Ngerewuru na d́o bil law-ε. Munu ká Ngerewuru ba Bi-ε na, ka ti máa d́aa feyaa na banɔuo ya. ¹⁰ Be mini ze, báy faa ká d́o key na, i wálke sakra vu Ngerewururi báy vu ngeretemndayari ta-taɲ: nzob ká d́aa fe d́o báy zadε nzedem banɔuo ya na, ka ba nzob taa Ngerewuru ya, a be ká'a hii yu-ε ya hoy kara, ka ba taa Ngerewuru ya ndaw pi. ¹¹ I kɔ, káa bay ká ì laa ba d́ε báy nam ká ì mbíke law-rì na ze d́o key: ì hii kɔ ba lie ba lew. ¹² Náa d́aari munu ká *Kayi ya. Be na, ka ba nzob taa ngeretemndaya ká'a i yu-ε kɔ sù-o-ε. A waa, bay ji kɔ ze, ka ike yu-ε na le? Bay ji le, ped d́aa beri na ndaya, a ped d́aa yu-ε na laa le, d́o báy zadε nzedem. ¹³ Yu-iri, Zadka nzobri ká tukεle key fuy rì le, ì ha ni ka túku rì ya. ¹⁴ Timbedε key na, náa kóri ndaw, hud ti réke mbay ká tul naari mbáa, a náa káwri báy kumnun ká d́o banɔuo. Náa kóri munu bay ji le, náa hiiri yu naari. Nzob ká hii yu-ε ya le, hud re mbay ká tul-e kɔb rɔbay. ¹⁵ A nzob ká fuy yu-ε na, ka ba dombirim nzob. I kɔ ta-taɲ ndaw, dombirim nzob na, d́o báy kumnun ká d́o banɔuo na ya. ¹⁶ Hii kɔ na waa, ba ji kɔ le? Zezu Kri si na kie naari faake a mbi sù-o-ε ha hud bay tul naari. Be mini ze, naari hoy kara, náa mbikari sùo naari ha hud bay tul yu naari ndaw. ¹⁷ Zadka nzob d́o báy ferì, rɔɔ a kɔ nun síe yu-ε ká se síe fe na ya waa, law ini Ngerewuru d́o bil law nzobke kɔ zu le woo? ¹⁸ Vu-iri, ndaf bay haɲa law ini naari ka d́o báy faa bay ká tji ká nzaa naari rɛm rɛm hoy ya, roo le, báy faa ped ká náa d́aari na ndaw rɔɔ, a kíεke tusue law ini Ngerewuru ká d́o bil law naari na báy. ¹⁹⁻²⁰ Be mini ze, náa kókokeri mii, náa bári nzob báa sùo bay. Ze bil law naari d́aa bay bo tul naari

hoy kara, ká pol Ngerewuru na, law naari a ndáka siri fuy báy, bay ji le, Ngerewuru ba bawda nzob ká kal tul bil law naari, a kɔ ferì riw bele. ²¹ A baari vu-iri ká m̀i kɔ rì ba nzob nun-i na, zadka bil law naari d́aa bay bo tul naari ya le, náa d́okori pol Ngerewuru báy law tókoke ya, ²² a ferì riw bele ká náa vbiri ni na, náa zinri feke, bay ji le, náa hjeri bol kusol-eri, a náa d́aari fe ká rii law-ε. ²³ I kɔ, bol kusol-e ká'a ha naari na ze d́o key: náa d́aari law naari ka bo tul Vi-e Zezu Kri si, a náa hiikeri kɔ ba lie ba lew munu ká'a baa na. ²⁴ Nzob ká d́aa vu mbom bo tul *bol kusol Ngerewuru na, ka zuo zin ni, a Ngerewuru hoy kara zuo zin nzobke na ndaw. A waa, faa ji ze náa kókokeri mii, Ngerewuru na zuo zin naari le? Báy faa Tem Law Pie ká'a ha naari na ze, náa kókokeri.

4

Faa kéle sakra temri

¹ Vu-iri, baari ká m̀i kɔ rì ba nzob nun-i na, ì yaa bay nzobri ká i d́i sùo-ri ba nzob d́oko báy Tem Ngerewuru na munu hoy ya. Roo le, ì békle ri ta-taɲ í kɔ, waa, nzobkeri ku na i d́o báy Tem taa Ngerewuru ba tusue kɔ zu le? I d́aa munu, bay ji le, nzobri ká i d́i sùo-ri ba *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru na, i yaa zad kpol kpol ká tusiri key. ² I kɔ, faa ká ì kókoke nzob ká d́o báy Tem Ngerewuru na ze d́o key: nzob ká baa mii, Zezu *Kri si na ví yaa sùo zin nzob ba tusue le, nzobke ku na, d́o báy Tem taa Ngerewuru. ³ A nzob ká kɔ Zezu na munu ya le, ka d́o báy tem ká uru saa luo Ngerewuru ya. Nzobke ku na d́o báy tem taa nzob tul ngani Kri si zu. Baari na, ì laa bay ká se tul nzob tul ngani Kri si ká'a vika na ro, a le, timbedε key na, ka d́o tusiri key d́od ro. ⁴ A roo le, baari ká ì ba vu-iri na, ì ba taa Ngerewuru, a í mba tul nzobri ká i d́i sùo-ri ba nzob yaana bay saa

nzaa Ngerewururi, bay ji le, Tem Ngerewuru ka i d'oke na, hurusuo-ε kal tul-e taa ngeretemndaya ka do bil law nzoɔ tukeleri key. ⁵ Bari nzobri ka i di s'uo-ri ba nzoɔ yaaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru na, i ba nzoɔ taa tukeleri key. Sawke mini ze, bay baa bari do munu ba taa nzoɔ tukeleri ha nzoɔ tukeleri na i te suku-ri i laake bay bari na. ⁶ A naari le, naa bari taa Ngerewuru. Nzoɔ ka tuu Ngerewuru na, ka laa bay naari. A nzoɔ ka ba taa Ngerewuru ya laa le, ka ti laa bay naari ya. Be mini ze, naa k'okokeri nzoɔ ka do bay Tem Ngerewuru ka baa suo bay, bay nzoɔ ka do bay tem taa ula nzoɔ na.

Naa hiiri ki

⁷ Baari vu-iri ka mi ko ri ba nzoɔ nun-i na, naa hiiri ki ba lie ba lew, bay ji le, law ini na uru saa luu Ngerewuru. Nzoɔ ka daa law ini zinj nzoɔri le, ka ba vu Ngerewuru, a tuu Ngerewuru na ta-taɲ. ⁸ A nzoɔ ka daa law ini zinj nzoɔri ya le, ka tuu Ngerewuru ndii mini kara ya mbaɲ, bay ji le, Ngerewuru ba nzoɔ law ini. ⁹ I ko, fe ka Ngerewuru daa a kieke naari bawda law ini be na ze do key: ka pie Vi-e ka ba led mbijw kekkek na ha ni vi tusiri key bay haɲa bo, bay faa be na, naa kawkeri bay kumnun. ¹⁰ Law inike na, ba naari ze naa hiiri Ngerewuru pola na munu ya. Roo le, ba be ki ze ka hii naari, a pie Vi-e ha ni vi mbi s'uo-ε ba vuy *fe poy ka tul puu say hud, a puoke mbol feyaa naari. ¹¹ Be ze, baari vu-iri ka mi ko ri ba nzoɔ nun-i na, munu ka Ngerewuru hii naari bamba tasiri na, naari ki hoy kara, do nun haɲa naa hiiri ki ba lie ba lew ndaw. ¹² Ngerewuru na, nzoɔ mbijw mini kara ko ni bay nun-ε ya robay; ze munu hoy kara, zadka naa hiiri ki ba lie ba lew le, Ngerewuru zuo zinj naari ndaw, a law ini be hoy kara yaa bil law naari kpol kpol a do bay zadε nzedem. ¹³ Fe ka kie mii, naa

zuori zinj Ngerewuru, a be hoy kara ka zuo zinj naari ndaw na, be ze ba Tem be ka'a ha naari na. ¹⁴ Buru ko ndaw mii, Baa Ngerewuru pie Vi-e ha ni vi yaa nzoɔri ka tusiri key. Ba fe ka buru ko bay nun buru, a buru ba nzoɔ bay nasike. ¹⁵ Nzoɔ ka baa mii, Zezu ba Vu Ngerewuru le, Ngerewuru zuo zinj ni, a be hoy kara ka zuo zinj Ngerewuru ndaw. ¹⁶ Be mini ze, naari na naa kori law ini ka Ngerewuru mgba zinj naari ka naa daari law naari bo di na. Ngerewuru ba nzoɔ law ini. Nzoɔ ka ba nzoɔ mgbaka ini le, ka zuo zinj Ngerewuru, a Ngerewuru kara zuo zinj nzoɔke na ndaw. ¹⁷ Zadka law ini Ngerewuru yaa bil law naari kpol kpol a do bay zadε nzedem le, nam kuj sal bay na, naa dokori pol-e bay law toko ya, bay ji le, kaw naari ka tusiri key na do munu ka taa Zezu *Krisi. ¹⁸ Nzoɔ ka Ngerewuru hii ni na, hie ti mgbaka ni ya. Zadka law ini Ngerewuru yaa bil law nzoɔ kpol kpol a do bay zadε nzedem le, hie ti zinj faa rii bil law-ε mbaa. I ko, nzoɔ ka daa hie na, ker a baa mi, bay a mgbaka tul beri. Be ze, nzoɔ ka hie mgba ni na, law ini Ngerewuru yaa bil law-ε kpol kpol a do bay zadε nzedem ka di ya. ¹⁹ A naari le, naa bari nzoɔ law iniri, bay ji le, Ngerewuru hii naari pola dekε. ²⁰ Zadka nzoɔ baa mii, beri hii Ngerewuru, roo a fuy yu-ε le, ka ba nzoɔ kud bay. Tusueke le, nzoɔ ka hii yu-ε ka'a ko ni bay nun-ε na ya waa, a daa mina ndaw roo, a hii Ngerewuru ka'a ko ni ya le? ²¹ I ko, *bol kusol ka Krisi ki s'uo-ε ha naari na ze do key: nzoɔ ka hii Ngerewuru na, ndad bay haɲa ni ka hii yu-ε ndaw.

5

Mbaka tul tukεle

¹ Nzoɔ ha ha ka daa law-ε bo tul Zezu, a ko ni ba *Krisi, nzoɔ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɔri le, ka ba vu Ngerewuru. A

nzob ká hii báa lef le, ka hii vi-eri na ndaw. ² I ko, faa ká náa kókeri mii, náa hiiri vu Ngerewuru na ze do key: náa hiiri Ngerewuru, a náa dáari vu mbom bo tul bol kusol-eri. ³ Tusueke le, hii Ngerewuru na, ba dáa vu mbom bo tul bol kusol-eri. A bol kusolkeri ku na ba soba ká hii bamba ya, ⁴ bay ji le, nzobri riw bele ká i ba vu Ngerewuru na, i maa bay mbaka tul feri ká tuele key. Náa mbári tuele na báy faa dáa law bo tul Zezu. ⁵ A waa, nzob ve ze maa mbaka tul tuele na le? Ba be huo-ε hoy ká ko Zezu ba Vu Ngerewuru.

Nasi bay ká se tul Zezu

⁶ Zezu *Krisi na, ba be ká'a vi tusiri key, a ha ri daa tul-e nduo mbii, a sim be uo yaw yaw ká tul puu say hudf. Ba mbii ku kị hoy ze, kie bay nasike ya, roo le, ba mbii báy sim sidí bele*. A Tem Ngerewuru kị sùo-ε kara baa nasi bayke ndaw mii, fekeri ku na do ba tusue kị, bay ji le, Tem Ngerewuru na ba tusue bay. ⁷ Be mini ze, fe nasi baykeri na ba say, ⁸ Tem Ngerewuru ndaw, mbii ndaw, roo sim ndaw pi. Fekeri riw bele ku na zuo zinj kị mbiw hoy. ⁹ Naari na, zadka nzobri baa nasi bay fe le, náa yaari bayke, roo le, nasi bay Ngerewuru na mba tul-e be nu ku báy. Ba be na kị ze ka ba nzob nasi bay ká se tul Vi-e na. ¹⁰ Nzob ká daa law-ε bo tul Vu Ngerewuru le, nasi bayke key na do bil law-ε. A nzob ká daa law-ε bo tul bay ká Ngerewuru baa na ya le, ka dí Ngerewuru ba nzob kúdf bay, bay ji le, ka yaa bay ká'a baa se tul Vi-e na ya. ¹¹ I ko, nasi bay ká Ngerewuru baa ha naari na ze do key: Ngerewuru ha naari kumnun ká do banquo. Káw báy kumnunke ku na, do báy faa Vi-e. ¹² Nzob ká zuo zinj Vi-e na, ka do báy kumnunke na; a nzob ká zuo zinj ni ya le, kumnunke na ba taa be ya.

Sij tul bay

¹³ Baari ká i daa law-rí bo tul Vu Ngerewuru na, mi daa mbede se tul fe niri key ha ri bay hanja ri kóke ta-tan mii: i do báy kumnun ká do banquo na. ¹⁴ Ká pol Ngerewuru na, náa ti dokori dí báy law tókoke ya, bay ji le, náa kóri ta-tan ba tusue kị: zadka náa vbiri ni fe báy faa law hiiya be le, ka laa naari. ¹⁵ Munu ká náa kóri ta-tan ndaw mii, Ngerewuru laa bay feri riw bele ká náa vbiri ni na, náa kóri ndaw, feri ká náa vbiri ni na, náa zinjri ro.

¹⁶ Zadka nzob ko yu-ε daa feyaa ká se zinj ni ba zad hudf ká do banquo ya le, ndad bay dáa nzaa bay kere bay tul-e, le, Ngerewuru a hanja ni káw báy kumnun. Mi baa bay key na se tul nzobri ká i gedfe tul feyaa ká ha ri se ba zad hudf na ya. Tusueke le, feyaa ká ha nzob se ba zad hudf na do dí ku, roo le, mi baka ri bay hanja ri daa nzaa bay kere bay tul nzob ká daa munu ku na ya. ¹⁷ Fe dáa kayari riw bele na ba feyaa. Roo le, feyari riw bele na ha nzob se ba zad hudf ya.

¹⁸ Náa kóri ndaw, nzob ká ba vu Ngerewuru na ti gedfe tul feyaa ya, bay ji le, Zezu, Vu Ngerewuru ze koró ni, a ngeretemndaya na ti mgbaka ni veb, a daa fe seke zinj ni ya. ¹⁹ Náa kóri ndaw, naari na, náa bári taa Ngerewuru, a nzob tukeleri riw bele na, ngeretemndaya ze re mbay ká tul-ri. ²⁰ Náa kóri ndaw, Zezu Vu Ngerewuru na vi tusiri key, a ha naari nun nzem bay hanja náa tuuri Ngerewuru taa tusueke. Naari na, náa zuori zinj Ngerewuru taa tusue báy faa Vi-e Zezu *Krisi. Be na, ka ba Ngerewuru taa tusue, a ba káw báy kumnun ká do banquo na.

²¹ Be mini ze, yu-iri, i nze báy sùo-ri! Ndad bay hanja ri puo wuru taa gofb gofbkeri ya.

* **5:6** 5.6 Ká zad ni key na «mbii» kie daa tul Zezu nduo mbii, a sim laa le, kie hudf Zezu ká tul puu say hudf.

2 Zaa

Mbede ndeke di sidike ká Zaa daa

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Zaa daa ha «máy ká Ngerewuru naa ni do bod báy vi-eri.» Bayke hii báa mii, máy na ba nzo mbika lawri ká i mbu tul ki zad mbiw, a vi-eri laa le, ba nzaa waw sùori ká bod bod. Zaa na hii bay ha ha nzo mbika lawri hii ki ba lie ba lew, a i ru-ruy banu zinj nzo ulá nzo bri ká i yaa zad kpol kpol bay fe fere bari ká do bay zafe ya se tul Kri na.

Máa bayri ká do bil-e

Hii ki ba fe ká ndaf bamba: 1.1-6
Baka bay ká se tul fe fere nzo ulá
nzo bri: 1.7-11
Jro bie bay: 1.12-13

Soko ká Zaa hii ha nzo mbika lawri

¹ Bi ká m̄ ba ngerε tul ped ká tul nzo mbika lawri ká i mbu tul ki na, m̄ daa mbede key ha máy ká Ngerewuru naa ni do bod báy vi-eri, bari ká m̄ ko ri ba nzo nun-i*. Ba bi huo-i hoy ze, m̄ ko ri ba nzo nun-i ya, roo le, ba bari riw bele ká i tuu tusue bay tuu na, ² bay ji le, tusue bay na daa puo ká bil law naari, a sad zinj naari banu. ³ Ndaf bay ha ha law huoke ndaw, kóko nun sie nzo ndaw, roo dekeke taa Baa Ngerewuru bay Vi-e Zeku *Kri na, ka sad zinj naari, bay ha ha naa dokeri bil tusue bay bay law ini.

I ko ki ba nzo nun ki

⁴ Mi do bay bawda suoriya, bay ji le, m̄ zinj vu-ɔ haneri ká i se simsed ká maa bay tusue bay munu ká Baa

mbi nzi-ε ká di na. ⁵ A timbede key na, tina kere, m̄ kod m̄, naa hiiri ki ba lie ba lew. Bay ni ká m̄ daa do mbede key na, ba *bol kusol fie ya, roo le, ba bol kusol ká naa yaari bayke bay nam ká naa mbikeri law naari hoy. ⁶ I ko, hii Ngerewuru na ba daa vu mbom bo tul bol kusol-eri. A bol kusol ká i laa bayke bay nam ká i mbike law-ri hoy na, be ze do key: ndaf bay ha ha ri do bil law ini banu.

Doko tul sùo bay

⁷ Nzo ulá nzo bri ngi bamba i yaa zad kpol kpol ká tusiri key. Bay ká mii, Zeku *Kri vi yaa sùo zinj nzo na, i hii bay ya ya. Nzo ká daa fe mini key na, ka ba nzo ulá nzo, a ba nzo tul ngani Kri. ⁸ I nze bay sùo-ri ki ndaw ro, bay ha ha bo ped ká i daa na, ka bie gor hoy ya, roo le, i yaa fe tundo ped baari na bay zafe ngid bele. ⁹ I ko, nzo ká do tul bay ká i fere ri se tul Kri ya, roo a se bay taa be bod na, ka zuo zinj Ngerewuru ya. A nzo ká do tul bayke na ku laa le, ka zuo zinj Baa ndaw, Vi-e ndaw pi. ¹⁰ Be mini ze, zadka nzo se lu-ri, roo a fereri bay ki bod le, i m̄ ba ni ba sùo-ri ya, a i hii soko kara ha ni ya ndaw, ¹¹ bay ji le, nzo ká baa bay ha ki nzo ká mini na mii: «Mu vi bay kere» na†, be hoy kara, ka do bil fe daa kaya nzo ke na ndaw.

Waa bay kom bay soko be

¹² Mi do bay feri ngi-ngi bay ba ha ri, roo le, m̄ hii bay vbie bay nduo-i hoy do mbede ha ri ya. Mi hii bay seke lu-ri sùo-i bay ha naa baari bay ká nun ki. Be ndaw roo, suoriya a mbaa bil law naari na gbay bay.

* 1:1 1.1 Nzo nday bay haneri i ker i baa mii, ngerε tul ped daa mbede key na ha máy ká rin-ε ba Kiriya bay vi-eri. A nzo haneri laa le, i ker i baa mii, máy key na suo bol mbu ki nzo mbika lawri, a vi-eri laa le, ba nzo mbika lawri. † 1:11 1.11 Ká zad ni key na baa bay se tul soko ki hoy ya, roo le, ba ya ya nzo ká mu ko ni tan ya, mú pon faa ha ni fere nzo bri fe ká zad mbu ki.

13 Vu tínaŋ-ari[‡], ɓari ká
Ngerewuru nan ri do ɓod ndaw na,
i pie ɓáy soko ha mù.

[‡] **1:13** 1.13 Nzoɓ ndáy ɓay haŋeri i ker í ɓaa mii, «vu tínaŋ-ari» ɓa nzoɓ mbika lawri ká Zaa kaw zinj ri.

3 Zaa

Mbede ndeke di sayke ká Zaa daa

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Zaa daa a píeke ha nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika law mbijw ká riŋ-ε ba Gayus. Ka daa mbede key na a písike ni bay tul fe daa kere beri riw bele ká'a daa a sóke nzoɓ mbika lawri, roo a baka ni bay tul ped ndaya Diyoteref.

Máa bayri ká do bil-e

Zaa pisi fe daa kere Gayus: 1.1-8

Baka bay ká se tul Diyoteref: 1.9-10

Nasi bay fe daa kere Demeterus: 1.11-12

Ɔro bie bay: 1.13-15

Ngere tul ped daa mbede ha Gayus

¹ Bi ká mĩ ba ngere tul ped ká tul nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ na, mĩ daa mbede key na ha mù, ɓo Gayus ká mĩ ko mù ba nzoɓ nun-i ba tusue na. ² Bo nzoɓ buɔ-i ká mĩ ko mù ba nzoɓ nun-i na, mĩ re bay haɲa fe ɓori riw bele ka do báy kere, sùo-ɔ kara ka nduo mù kiyaw kiyaw faa mbijw munu ká para nun sùo-ɔ do báy kere dɛkɛkɛ na. ³ Yu naari ká i uru saa luo-ɔ í tii tul ɓuru na, zadka i baa nasi bay ɓo mii, mù do tul bal-a báy faa tusue bay ndaw, simsed ɓo ká bil tusue bay ndaw na, mĩ do bil bawda suoriya. ⁴ Fe ká'a haɲa mĩ bawda suoriya kal tul soro bay ká mĩ laa mii, vu-iri se simsed maa báy tusue bay na, tiya.

Fe daa kere Gayus

⁵ Bo nzoɓ buɔ-i ká mĩ ko mù ba nzoɓ nun-i na, fe daa ɓo do báy zadɛ ha mù mgbáke yu naari na báy kere, ze ba na varuri hoy kara ndaw pi. ⁶ Bay ini ɓo ká mù mgba na, i lo soro ke ká pol nzoɓ mbika lawri

ká i mbu tul kɪ. Timbede key na, mĩ kod mù, mu so ri munu ba pola báy faa varu ɓari. Mu daa munu báy faa ká rii law Ngerewuru, ⁷ bay ji le, tusueke na, nzoɓkeri ku na, varu ɓari ká i se na, i se bay tul ped *Krisi, a le, i ya fe mbijw mini kara ká nduo nzoɓri ká i tuu Ngerewuru ya na ya. ⁸ Munu zu le, naari ká náa ɓári nzoɓ mbika lawri na, ndad bay haɲa náa sóri kɪri nzoɓri ká mini key na. Be ndaw roo, náa zúokeri zin ri ká bil ped tusue bay na báy.

Ped ndaya Diyoteref

⁹ Mĩ daa vu mbede mí píeke ha nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká luo-ɔ na. Roo le, Diyoteref ká hii bay mbika sùo-ε do pol nzoɓ hawri na, ka nda puu bay ká mĩ ɓaa na biɲ ba bisuy. ¹⁰ Be ze, zadka mĩ se le, bay law mgboro báy kúd bay be ká'a ɓaa kaaya se tul naari na, mĩ tina riw bele ba kele. Ba be nu ku hoy ya, roo le, yu naari ká i tii tul-e hoy kara, ka hii bay yaɲa ri ya ndaw, a nzoɓri ká i hii bay yaɲa ri báy kere kara, ka haa ri faake, a nii ri ká sakra nzoɓ mbika lawri.

¹¹ Bo nzoɓ buɔ-i ká mĩ ko mù ba nzoɓ nun-i na, mu mboro fe daa kaaya ya, roo le, fe kere ze mu mboro mú daa. Nzoɓ ká daa fe kere ɓanguo na, ka ba nzoɓ taa Ngerewuru. A nzoɓ ká daa fe kaaya ɓanguo laa le, be na ka tuu Ngerewuru ya zu.

Soro ped daa kere Demeterus

¹² A be Demeterus na, nzoɓri riw bele i baa bay be báy kere. Sùo bay ká do nzi-ε na kie nasi bay fe daa kere be. Buru hoy kara, ɓuru ɓaa nasi bay be báy kere. Mù ko ndaw, nasi bay ká ɓuru ɓaa na ba tusue kɪ.

Waa bay kóm báy soko be

¹³ Mĩ do báy feri ngi-ngii bay baa bayke ha mù, roo le, mĩ hii bay vbie do mbede ha mù ya. ¹⁴ Mĩ hii bay haɲa ɓo ndii le, mi se luo-ɔ sùo-i, a ɓo náa ɓaa bay ká nun kɪ.

¹⁵ Ndadɔ ɓay haɗa ɔɛkɛkɛ ka sáɔ zɪŋ mù! Nzoɓ buɔ-ɔri ká i ɔo zɪŋ mĩ key na, i hii soko ha mù. Nzoɓ buɔ ɓururi ká i ɔo lew na, mu hii soko ha ri mbɔw mbɔw riw bele.

Zud Mbede ká Zud daa

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na, Zude daa ha nzo mbika lawri bay bakake ri bay ká se tul nzo law ndayari ká i di sù-ri ba nzo mbika law taa tusuekeri. Nzo bkeri ku na, i fere tusue bay Ngerewuru i yokloke ker bay nzo bri bay faa fe fere bari ká ya zad. Nzo daa mbede key na daa wara bo bil law nzo mbika lawri bay ha ri kaw tul tusue bay ká nzo nday nzaapedri fere ri na. Ka hii bay ha ri so ki bay faa hurusuo Tem Law Pie.

Bay ká bil mbede Zude key na, ruokeri ri bay ká do bil mbede 2 Piyer 2.

Maa bayri ká do bil-e

Nzo fe fere bayluri, bay fe seke ká'a tji tul-ri: 1.1-16

Mgbaka mbika law bay law ini Ngerewuru: 1.17-23

Rin dika ba taa Ngerewuru: 1.24-25

Soko ká Zud hii ha nzo mbika lawri

¹ Bi Zud ká mi ba yu Zak a mi ba koy ped Zeku *Krisi na, mi daa mbede key na ha bari ká Ngerewuru Ba di ri ha ri do bil law ini be, bari ká Zeku Krisi koru ri na. ² Ndad bay ha ri kóko nun sie ndaw, dekeke ndaw, roo bay law ini ndaw na, Ngerewuru ka ha ri kay tul ki ba pola pola.

Zud baka nzo mbika lawri

³ Baari nzo buo-iri ká mi ko ri ba nzo nun-i na, kon daa mbede se tul pam ká naa mburi ki mbijw hoy ká di na daa mi ngji bamba, roo le, ker bay ká yoklo mi na, suru mi ha mi daa mbede ni key ha ri, mi daake wara bo bil law-ri bay ha ri

ruke ruy ká se tul tusue bay ká naa daari law naari bo di, ká Ngerewuru daa zuo nduo nzo beri ba mbijw hoy wum na. ⁴ Mi daa mbede ni key na ha ri, bay ji le, nzo law ndaya haneri i ri sakra baari hiyaw hiyaw, i fere bay ká se tul law kere Ngerewuru naari bay zinke faa daa fe imri munu ká law-ri hii. Be ze i tunkte Zeku *Krisi, be huo-e ká ba Gan Tul naari bay Ngerembay naari. Bay ká mgbay tul nzo bkeri ku na, mbede Ngerewuru ba bayke ba de hoy.

⁵ Ze i ko na feri riw bele ká mi ba bayke ha ri na ko hoy kara, mi yi mi tuma law-ri ba ki robay se tul led Izarayelri ká Ngerewuru ya ri ká bil koy ká tusiri Ezibte. Zadka i tun ni ngeren i daa law-ri bo tulle ya na, ka bie ri. ⁶ I ker se tul led nzaaped Ngerewururi ká nulue na i ko. Zadka i daa law-ri bo tul hurusuo ká Ngerewuru ha ri na ya, a i pon zad kaw bari ká i do di pola gak na, ka sin ri bay sal lari a koru ri do bil sun tilo ká mgbay ki do ndun banguo, kpuru maa bay nam kun sal bay luye. ⁷ Robay, i ker se tul fe ká kal ká puo ká *Sodom bay Gomor bay puori ká do lakun-ri na i ko*. Bari nzo puokeri ku na, i daa nun pie bay fe daa imri ká do nun kóko ya, faa mbijw munu ká nzo rin dikari ká nulue ká Ngerewuru bie ri ku na. I do bil kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya banguo, bay kieke fe ká'a tji tul nzo bri ká i tun Ngerewuru na, bo ha nzo bri riw bele i ko.

⁸ Do faa mbijw munu ndaw, bari nzo bri ká i ri sakra baari hiyaw hiyaw na, feri ká vi tul-ri ba lom na kuo ri ha ri daake fe daa kon naysuo ndaw, i im hurusuo Ngerewuru ndaw, a i tiri nzo rin dikari ká nulue ndaw pi. ⁹ Misel, be ká'a ba mbay mbijw munu ká tul led nzaaped Ngerewururi ká nulue hoy

* 1:7 1.7 I ki Tiika saw fe 19.1-29. Ngerewuru bie puo ká Sodom bay Gomor na kpukfu kpukfu bay tul simsed ká ndaya.

kara, zadka báý ngeretemndaya i vaa kí bay kóko nzob ve ze do báý faa bay mbika hudf *Moyze na, ka mbi sùo-ε ba nzob kún bay bo tul-e a tjiiri ni ya. Bay kí hoy ze ka baa há ni mii: «Ngerembay ka d'áa mù kó síe†!»¹⁰ Roo le, bari nzobkeri ku na, i tjiiri fe ká i kó sawke ya, a fe ká i daa ba badí munu ká nay bisuyri daa na, ba feke na kí ze daa ha ri bíeke sùo-ri kpukdu kpukdu.¹¹ Kóko síe ba taa bari, bay jí le, i mbi faa ká *Kayi mbi‡. I pɔɔ sùo-ri í wɔruke faa wɔrɔk bay tul lari munu ká BalamŒ. I hu báý zad bari riw bele, bay jí le, i tji ká tul Ngerewuru munu ká Kore*.¹² Doɔ bari ká sakra baari ku na, do ba fe im ká bie káw nzaa fe sum law mbijw baari. I daa suoriya í su í nzo taɔ sahoɔ a í ker se tul-ri kí sùo-ri hoy. Bari na, i do munu ba sii mbam ká zuu faa a kálke hón taɔ tókoke. I do munu ba puuri ká few lieke vi hoy kara lie ya. Zadka nzobri mun puukeri báý sawke nzar nzar zuo kele na, i hu le, i hu na rɔbay.¹³ I do munu ba nun yiw mbii luye ká nda kí pɔkso pɔkso a duo emri zuo kele ndoko. I do munu ba mbaymawri ká i wuru zad dol bari ká Ngerewuru kɔɔ zad ká sii a mgba kí do nduɔ banɔɔ bay tul-ri.¹⁴ Ba d'ie lew hoy, Enok ká ba vu bulu kadɔk *Adam ká kay kí kay kí ba tɔnɔ sayke na, yaa bay saa nzaa Ngerewuru se tul-ri mii: «Í laa key: Ngerembay na a vika saa nulue báý ledf nzaapedf beri wuruk wuruk¹⁵ bay kún sal bay zuo tul nzobri riw bele. Ka'a d'áa bay bo tul nzob feyari bay tul fe kaaya bari riw bele ká i daa í túnke Ngerewuru ngeren ndaw, rɔɔ báý bayri riw bele ká i baa í tjiirike ni na ndaw pi.»¹⁶ Nzobkeri ku na, sùo-ri rii ri ya a í nguri sùo-ri banɔɔ. I pɔɔ sùo-ri í d'áake fe ká kɔnke daa ri; i baa bay

í siike sùo-ri a í ula nzobri báý nzaa ráa bay bay zinke fe ká luu-ri.

Nzaa boko ká Zud há nzob mbika lawri

¹⁷ Baari nzob buo-iri ká mǐ kó rǐ ba nzob nun-i na, ì kér se tul bay ká bari nzob ndáy nzaapedf Ngerembay naari Zezu *Krisi baa ha rǐ ká pola na.¹⁸ I baa ha rǐ mii: «Óro bie namri le, nzobri ká i síe rǐ, a í daa fe ká kɔn d'áake daa ri na, i doko dí.»¹⁹ I kó, ba bari nzobkeri ku na ze, i daa há téke bil kí do. Kɔn fe d'áa naysuo ze re mbay ká tul-ri bo, i do báý Tem Ngerewuru ya.

²⁰ A roo le, baari nzob buo-iri ká mǐ kó rǐ ba nzob nun-i na, ì se nun-ri ba pola pola banɔɔ, í ngónke ká tul tusue bay ká i daa law-ri bo dí, í daa nzaa bay kere báý hurusuo Tem Law Pie.²¹ I mgba sùo-ri ngɔ-ngɔɔ í káwke bil law ini Ngerewuru, bo í giyanke kumnun ká do banɔɔ ká Ngerembay naari Zezu Krisi há naari báý faa kóko nun síe be na.

²² Bari ká kér bay bari wàa sidí na, ì kó nun síe bari²³ í kúo ri saa bil huu í yaa ri. Nzob kǐri kara ì kó nun síe bari ndaw, roo le, ì daa báý nun nzemke, bo munu ya le, ì ríi bil fe d'áa yaa bari. Gari em fe d'áa yaa bari na hoy kara, ì zaa ya.

Pisi Ngerewuru

²⁴ Ba Ngerewuru ká maa bay kóro rǐ ha rǐ lie ya, a ha rǐ *taɔ kadf kadf ká pol-e ká bil rin d'ika be, báý bawda suoriya.²⁵ Be Ngerewuru ká mbijw kekkek ká yaa naari báý faa Ngerembay naari Zezu *Krisi na, ndadf bay haɔa rin d'ika, báý gaɔa, báý hurusuo, báý réke mbay ká tul feri riw bele na ba taa be ba d'ie lew hoy tji timbede key, a se kpuru ba pola banɔɔ. Amem! Ndadf bay haɔa ni ka do munu na kí!

† 1:9 1.9 Soro bay key na ti bil mbede Ngerewuru ya, roo le, Zifri riw bele na i kó bayke ta-taɔ.

‡ 1:11 1.11 I kǐi Tiika saw fe 4.1-16. § 1:11 1.11 I kǐi Ruo bari 22-24; 31.16. * 1:11 1.11 I kǐi Ruo bari 16.1-35.

Fe ká tina nun ha Zaa

Bay ká se tul ferí ká do bil mbede ni key

Ká bil mbede key na, Zaa kii fal ferí ká tii nun-ε ká Zezu Krisi ha ni ko ká tukuđu mbii ká Patmos. Báy faa fekeri ku na, Zaa baa bay a hũoke law nzoɓ mbika lawri ká i daa nun-ri tuo síe. Mbede key na baa ta-taŋ ha ri mii, ferí riw bele ká tii na, ba Ngerewuru kii ze mgbá do nduo-ε. Ɔro bie ε, ka'a háw yum ká tul nzoɓ tul ngani ferí riw bele báy faa Ngerembay Zezu Krisi. Satan kara do bil nzoɓ tul nganikeri na ku ndaw ká Ngerewuru a bie ri kpukđu kpukđu. Nzoɓ Ngerewururi ká i do tul bay be banɗo na, i kóko nulue fie báy tusiri fie. I káw nzaa fe sum suoriya yaana kii Vu Bađu a i daa puo ká Zuzalem fie na banɗo wum.

Máa bayri ká do bil-e

Titire fe ká tina nun ha Zaa: 1

Mbede ká'a daa ha nzoɓ mbika lawri zad tɔno say: 2-3

Mbede káake ká i rii zad tɔno say: 4.1-8.1

Tiiwri ká tɔno say: 8.2-11.19

Nay saŋ báy fe mgbamri ká sidí: 12-13

Vu Bađu ká do tul kuo Siɔn, báy nam kún sal bay: 14

Ɔro bie huf duku mburuk: 15

Tunguo here Ngerewuru ká tɔno say: 16

Ledí ngerɛpuo ká Babilɔn: 17.1-19.4

Nam suoriya yaana kii Vu Bađu: 19.5-10

Bay ká i kuŋ zuo tul fe mgbamri ká sidí, báy ledí Satan: 19.11-20.14

Nulue fie, tusiri fie, báy Zuzalem fie: 21.1-22.5

Zezu a vika: 22.6-21

Pola roo bay ri bil mbede key

¹ Mbede key na baa bay se tul ferí ká do zad muni ká Zezu *Krisi tina ha nzoɓri ko. Ba fe ká Ngerewuru ha ni ko, bay haŋa ni ka kiiε nzoɓ ped ferí fe ká'a ví vuku. Krisi na suo a pie led nzaaped be se luo Zaa ká ba nzoɓ ped be. ² A Zaa na laa ε, ferí riw bele ká'a ko na, ka baa nasike mii, ba Bay Ngerewuru ndaw, a ba tusue bay ká Zezu Krisi tina ha ni ndaw pi. ³ Suoriya ba taa nzoɓ ká kii mbede ni key ká nun ruo nzoɓri, báy bari ká i laa bayke ká uru saa nzaa Ngerewuru a i daa vu mbom bo dí, bay ii ε, nam ká fekeri a tii na tɔn dí mbáa ro.

Soko ká Zaa hii ha nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kii bod bod zad tɔno say

⁴ Bi Zaa, mi daa mbede key na ha ri baari nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kii bod bod zad tɔno say ká kuđu zad ká Azi. Ndad bay haŋa Ngerewuru, be ká'a do pola doɗ ndaw roo tusiri do báy, be ká do timbede key, ká'a vika na, ka ha ri law huoke báy dekeke. Ndad bay haŋa Temri ká tɔno say* ká i do pol karingaw mbay be na, ka ha ri law huoke báy dekeke. ⁵ Ndad bay haŋa Zezu *Krisi, be ká ba nzoɓ nasi bay Ngerewuru báy zadε, be ká'a ba titire nzoɓ ká'a tii saa sakra nzoɓ huferi, a ba mbay ká kaw tul mbayri riw bele ká tusiri key na, ka ha ri law huoke báy dekeke na ndaw pi.

Be Zezu na, ka hii naari. Ka tina naari saa bil hurusuo feyaa naari báy faa sim be, ⁶ a daa ha náa víri ba *nzoɓ fe poy ferí ká puoruo be bay daa ped ha Bi-ε Ngerewuru. Riŋ díka báy hurusuo ba taa be mbiimbam báy mbiimbam banɗo! Amem! Ndad bay haŋa ni ka do munu na kii!

* **1:4** 1.4 Suy fe kiiŋa ká tɔno say ká do bil mbede key na, kie fe ká do báy zadε nzedem. Be mini ze «Temri ká tɔno say» na, kie Tem Ngerewuru ká mbiw hoy ká do báy zadε nzedem bele.

⁷ I ko, be na, a vika báy síi mbam! Nun nzobri riw bele i kóko ni, ze bari ká i tud ni í i ni na kara i kóko ni ndaw. Saw kaniri riw bele ká tusiri key na, i ndáka law-ri zad zad bay tul-e. Feke ku na, a doko munu ba tusue ki. Amem! Ndad bay hanja ni ka do munu na ki!

⁸ Ngerembay Ngerewuru Nzob Hurusuo Luye na baa mii: «Bi na, mi ba *Alfa báy Omega†, be ká'a do pola do ndaw roo tusiri do báy, be ká do timbede key, ká'a vika.»

Zezu tina nun ha Zaa

⁹ Bi Zaa ká mi ba yu baari ká náa bári baw kóko seke fe, ká náa bári nzobri ká Ngerewuru re mbay ká tul naari, a náa súuri law naari mbijw hoy báy faa zúo zin Zezu na, i mgbá mi í vaa pon mi kaw tukudu mbii ká i di ba Patmos bay tul Bay Ngerewuru ká mi do tul-e mí ka-káake, báy tusue bay ká Zezu tina ha mi na‡. ¹⁰ Dimasi mbijw munu ká ba nam Ngerembay na, Tem Ngerewuru mgbá mi, le, mi laa kusol nzob mgbá belej ká fal-i ri ri tiw ká nzob ul konron. ¹¹ Kusol ká mgbá na baa mii: «Fe ká mù ko na, mu daa ka do mbede a mú pieke ha nzob mbika lawri ká i mby tul ki bod bod zad ton say key na: Efez ndaw, Isimirne ndaw, Pergam ndaw, Tiyatir ndaw, Sardes ndaw, Filadelfi ndaw, roo Lawdise ndaw pi.»

¹² Báyii le, mi fere nun-i bay kóko nzob ká baa bay zin mi na. Leε, mi ko huu ndele ká i daa síi say ká i daa báy lari ká nduy ziri ziri ba ton say zuo. ¹³ Ká sikda huu ndelekeri ku na, nzob mbijw ri vu nzob do di. Ka nduo maagari ká pie yul kpuru mgbá fal bal-ε, a daa sal bil ká i daa báy lari ká nduy ziri ziri na tekre nzaa law-ε. ¹⁴ Suy tul-e puu tel tel munu ká gari pie, mase munu ká

sari, a nun-ε se huu kalu kalu munu ká rim huu. ¹⁵ Bal-eri nduy munu ká nzaw lari ká i daa nduo huu ha mjire ti roo í nzun ha ni nduy, a kusol-e laa le, mgbá munu ká bawda maambiiri ká so gbuu gbuu. ¹⁶ Ka mgbá mbaymawri ba ton say do nduo hodo be, roo maamii ká nzi-ε uo pelem pelem fi sídi bele do ti saa nzi-ε. Nzaa pol-e nduy mbedera mbedera munu ká síe ká do law tul ká'a ke hed hed.

¹⁷ Zadka mi ko ni na báyii le, mi lie gbay bo pol-e munu ba hud. Báyii le, ka daa nduo hodo be bo tul-i a baa mii: «Mu hie ya! Bi na, mi ba Titire Nzob báy Jro Bie Nzob. ¹⁸ Mi ba Nzob Káw Báy Kumnun. Pola na mi hu, roo le, timbede key na mi kaw báy kumnun mbiimbam báy mbiimbam banquo. Mi do báy hurusuo ká tul hud, báy nzob hude ká zad baw. ¹⁹ Munu zu le, fe ká mù ko key na, mu daa ka do mbede; ba fe ká do timbede key ndaw, fe ká'a doko vaw ndaw pi. ²⁰ Saw bay ká se tul mbaymawri ká ton say ká mù ko ká nduo hodo bi, báy huu ndele ká ton say ká i daa báy lari ká nduy ziri ziri na ze do key: mbaymawri ká ton say na ba led nzaaped Ngerewururi ká i do tul nzob mbika lawri ká i mby tul ki bod bod zad ton say na, a huu ndeleri ká ton say na laa le, ba nzob mbika lawri ká i mby tul ki bod bod zad ton say.»

2

Bay ká i baa ha nzob mbika lawri ká Efez

¹ Nzobke ku na baa ha mi mii: «Mu daa bayri key na ka do mbede mú pieke ha led nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzob mbika lawri ká i mby tul ki ká Efez na mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

† 1:8 1.8 Alfa ba titire vu máa bay alfabe Gerek, a Omega laa le, ba oro bie vu máa bay alfabe. Zadka Ngerewuru ba Alfa báy Omega na, kie mii ka re mbay ká tul feri riw bele, a ba nzob tiika saw fe báy nzob oro bie fe. ‡ 1:9 1.9 Tukudu mbii ká i di ba Patmos na, ba sal faa isod báy Efez. Ba zad ká ngeredomayri ká Rom fga nzobri ká i hii bay bari mbaa na, i vaa pon ri zuo di.

Nzob ká mgba mbaymawri ba tonɔ say do nduo hodo be, a se sakra huu ndeleri ká i daa sii say ba tonɔ say ká i daa báy lari ká nduy zíriri zíriri na baa mii: ² “Fe daa kere baarì nzob mbika lawri riw bele na, mi kɔ-kɔ. Sùo-rì ká i daa tud, báy sùu law-rì na, mi kɔ ndaw. Baarì na, mi kɔ le, i iki law-rì ká tul nzob law mgbórɔri ya; i lie nzobri ká i di sùo-ri ba nzob ndáy nzaaped Krisiri, roo le, i ba nzobkeri ya, a i kɔ ri ba nzob kúf bayri. ³ Baarì na, i sùu law-rì banɔɔ, ze i kɔ seke fe bay tul-i hoy kara law-rì saa ya.

⁴ Roo le, fe ká mi hii bayke ká fi luo-rì ya na ze do key: baarì na, i hii mi i kɔ mi ba nzob nun-rì munu ká i daa báy tiika mbika law-rì ya. ⁵ Munu zu le, i kɔ se tul dol baarì ká pola ká i hiike mi bamba na, i suo kɔ bay baarì, i yi i daa munu ká i daa pola; bo munu ya le, mi yi bay ti tul-rì, a mi naa huu ndele baarì na ba fal*;
⁶ Be nu ku hoy kara, mi pisi ri ká tul fe mbijw: i tun fe daa nzobri ká i se fal Nikola ngeren munu ká bi†.

⁷ Nzob ká do báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzob mbika lawri ká i mbu tul kɔ báy zad bod bod na! A nzob ká haw yum na, puu káw báy kumnun banɔɔ ká do zad káw ndadi ká luo Ngerewuru na, mi pɔn faa ha ni su lereke‡.”»

Bay ká i baa ha nzob mbika lawri ká Isimirne

⁸ Nzobke ku na baa ha mi mii: «Mu daa bayri key na ka do mbede mú pieke ha led nzaaped

Ngerewuru ká kaw tul nzob mbika lawri ká i mbu tul kɔ ká Isimirne, mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

Titire Nzob báy Jro Bie Nzob, be ká'a hu a yi a kaw báy kumnun na baa mii: ⁹ “Kókɔ seke fe baarì nzob mbika lawri na, mi kɔ-kɔ. Kuku baarì na, mi kɔ-kɔ ndaw§, roo le, tusueke le, i ba nzob feziari ká nun Ngerewuru. Bay kaayari ká Zibri ká i di sùo-ri ba Zib taa tusuekeri baa se tul-rì na, mi la-laa. Bari nzobkeri ku na, i ba Zib taa tusuekeri ya. Mbu kɔ bari na, do ba zad mbu kɔ Satan! ¹⁰ Fe seke ká'a ti tul-rì na, i ha law-rì ka to ká di ya. I laa key: ngeretemndaya a daa ha nzob tul ngani baarì faa nzob haneri ká sakra baarì zuo hul sal bay lie law-rì; le, i doko bil kókɔ seke fe nam duo*. I sin law-rì i dɔke tul bay bi kpuru i huke, le, mi hana ri káw báy kumnun banɔɔ ba fe tunduo baarì.

¹¹ Nzob ká do báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzob mbika lawri ká i mbu tul kɔ báy zad bod bod na! A nzob ká haw yum na, hud ndeke di ba sidike ti dika rin-ε mbaa mban.”»

Bay ká i baa ha nzob mbika lawri ká Pergam

¹² Nzobke ku na baa ha mi mii: «Mu daa bayri key na ka do mbede mú pieke ha led nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzob mbika lawri ká i mbu tul kɔ ká Pergam mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

Nzob ká do báy maamii ká nzi-ε uo pelem pelem fi sidí bele na baa mii: ¹³ “Zad ká baarì nzob

* **2:5** 2.5 Zadka Krisi naa huu ndele baarì ba fal na, kie mii nzob mbika lawri ká i mbu tul kɔ na i nda siri. † **2:6** 2.6 Nzobri ká i se fal Nikola na ped daa bari do báy zad ya, bay yi le, i pɔn sùo-ri bo bil fe daa nun pieri a i puo wururi. ‡ **2:7** 2.7 I kɔ Tiika saw fe 2.9. Puu káw báy kumnun ká bil mbedeke na, Ngerewuru haa nzobri faa sɔn lereke. Roo le, timbede ká bil mbede ni key na, ka pɔn faa do hoy ro ha nzobri su. § **2:9** 2.9 Ká bil sewke ku na, nzob haneri daa hie i ker mii, zadka nzob mbika lawri ruo Mbay Sezar ba Ngerewuru ya na bayji le, i faa fe hie bari ndaw, feri ká hul bari hoy kara ndaw, a i pɔn ri ba nzob kɔkuri. * **2:10** 2.10 Zadka i baa bay se tul «nam duo» ká bil mbede key na, kie saw sie ká Ngerewuru kɔ mbi nzi-ε a daa bo, bo ti kál bol nzi-ε ya.

mbika lawri ì daa puo ká dí na, mǐ kɔ-kɔ; ba zadf ká *Satan kaw tul karingaw mbay ká dí. Be nu ku hoy kara, ì mbuolɔ mǐ banɔɔ. Ze báy sewke ká i mɔba Antipas ká ba nzoɔ nasi bay bi taa tusueke, a í i ni ká puo baarǐ ká Satan daa puo ká dí na kara, ì pɔŋ mbika law baarǐ ká tul-i ya.

¹⁴ Roo ɛ, fe haɔneri do fi luo-rǐ dí ku ká mǐ hii bayke ya: Nzoɔ haɔneri ká sakra baarǐ se fal fe fére *Balam. Be na, ka kie Mbay *Balak faa ká bay haɔa lef Izarayelri daa feyaa í su náy ká i puoke fe ha wɔruri, a í daa nun pie†. ¹⁵ Nzoɔ haɔneri ká luo-rǐ na, i se fal fe fére nzoɔ taa Nikolari faa mbɔw munu na ndaw. ¹⁶ Munu zu ɛ, ì suo kér bay baarǐ! Bo munu ya ɛ, mǐ tji tul-rǐ kod hoy a mí ruu zɔŋ nzoɔkeri ku na báy maamii ká tji saa nzaa-i.

¹⁷ Nzoɔ ká do báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kǐ báy zadf bodf bodf na! A nzoɔ ká haw yum na, mǐ haɔa ni ngaw ká do zadf muni ká i dí ba *manne* a mí ha ni tisaw pie ndaw‡. Ká tul tisawke ku na, ì daa rin fie do dí ká nzoɔ mbɔw kɔ sawke ya, ba be huo-ɛ ká'a yaa rinke na ze ka kɔ.”»

Bay ká i baa ha nzoɔ mbika lawri ká Tiyatir

¹⁸ Nzoɔke ku na baa ha mǐ mii: «Mu daa bayri key na ka do mbede mú pieke ha lef nzaapedf Ngerewuru ká kaw tul nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kǐ ká Tiyatir mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

Vu Ngerewuru, be ká nun-ɛ se huu kalu kalu munu ká rim huu, ká bal-eri nduy munu ká nzaw lari ká i daa nduo huu roɔ í nzun ha ni nduy na baa mii: ¹⁹ “Fe daa baarǐ nzoɔ mbika lawri na mǐ kɔ-kɔ; mǐ kɔ mgbaka ini baarǐ ndaw, doko tul bay bi ndaw, pedri ká i daa ha mǐ ndaw, roɔ báy suu law-rǐ ndaw pi. Mǐ kɔ ɛ, pedf baarǐ ká ì daa timbede key na, kal taa hay ká ì daa báy titire nam ká ì daake law-rǐ bo tul-i na.

²⁰ Roo ɛ, fe ká mǐ hii bayke ká luo-rǐ ya na ze do key: Máj ká pedf daa be do munu ba Zezabel na, ì iki law-rǐ ká tul-eš Májke ku na, dí suo-ɛ ba nzoɔ yaɔa bay saa nzaa Ngerewuru a ula nzoɔ pedf biri a kuɔ ri zuo fal-ɛ báy faa fe fére be ha ri daa nun pie, a í su náy ká i puoke fe ha wɔruri. ²¹ Mǐ pɔŋ namri ha ni bay haɔa ni ka yi a suo kér bay be ká tul feyaa beri, roo ɛ, ka hii bay pɔŋ daa nun pie be na ya. ²² Be mini ze, mǐ pɔŋ ni ha ni kɔ seke fe ká tul dokro; a bari ká i daa nun pie zɔŋ ni na, zadka i yi í suo kér bay bari, a í pɔŋ fe daa kaaya bari na ya ɛ, mǐ haɔa ri kɔ seke fe na ndaw. ²³ Vi-eri na, mǐ duku ri mburuk, bay haɔa nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kǐ báy zadf bodf bodf riw bele na i kóko mii, bi na, mǐ ba nzoɔ békle bil law nzoɔri bay kóko kér bay bari báy fe ká law-ri hii. Nzoɔ haɔa ha ká sakra baarǐ na, mǐ puo ni fe tunduo be maa báy pedf daa be.

²⁴ A baarǐ nzoɔ mbika lawri ká Tiyatir ká ì se fal fe fére ndaya máy key ya, ká í ti rii bil ferí ká

† **2:14** 2.14 I kǐ Ruo bari 25.1-2, 31.15-16. ‡ **2:17** 2.17 *Manne* na ba fe sum ká Ngerewuru ha lef Izarayelri su ká bil law kor. (Tji kele 16.14-21.) Zibri na i ker mii, zadka Krisi a vika na, ka'a hól nzoɔri faa mbɔw munu na ndaw. A tisaw pie na, nzoɔ haɔneri ker mii, zadka i daa bo nduo nzoɔ ɛ, ba faa ze i pɔŋ ha nzoɔke se zadf fe sum suoriya Ngerewuru, mase i daa bo nduo nzoɔ ze báy nam kún sal bay laa ɛ, kie mii, bay naa ká tul nzoɔke ro zu. § **2:20** 2.20 I kǐ 1 Mbayri 16.31; 2 Mbayri 9.22. Zezabel na ba máy Mbay Akaɔ ká kuɔ wara ha ni puo wɔruri. * **2:24** 2.24 Ká zadf ni key na rii fe ká nzoɔ haɔneri fere nzoɔri fe mii, bay haw yum ká tul ngeretemndaya na, ndadf bay rii bil fe kaaya ká'a daa na ndaw ro!

nzobkeri di ba 'kér bay *Satan ká di bamba ká do zad muni' ya na*, mĩ baa ha ri ta-taŋ: Mĩ ti haŋa ri soba kị ya, ²⁵ roo le, fe ká i dõke na, i mgbá ngɔ-ngɔŋ kpuru maa báy nam ví bi.

²⁶⁻²⁸ A nzob ká haw yum, a daa fe ká mĩ hii kpuru tii óró bie nam na le, mĩ haŋa ni hurusuo réke mbay munu ká bi kị mĩ yaa ká luo Baa. Ka'a réke mbay ká tul nzobri ká saw puo bari bod bod báy hurusuo. Ka'a bíe nzob ndayari kpukdu kpukdu munu ká i bíeke pay ká i mbuo zuo. Mĩ haŋa ni rùo tibie na ndaw†. ²⁹ Nzob ká do báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzob mbika lawri ká i mby tul kị báy zad bod bod na!"»

3

Bay ká i baa ha nzob mbika lawri ká Sardes

¹ Nzobke ku na baa ha mĩ mii: «Mu daa bayri key na ka do mbede mú pieke ha led nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzob mbika lawri ká i mby tul kị ká Sardes mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

Nzob ká do báy Tem Ngerewuru ba tɔnɔ say* báy mbaymawri ká tɔnɔ say na ka baa mii: "Fe daa baari nzob mbika lawri riw bele na, mĩ kɔ-kɔ. Mĩ kɔ le, riŋ ri mgbá ri fe ká i zaŋ sùo bay tul-i, roo le, i ba nzob huɗeri. ² I túma í ha hurusuo ha fe ká tòn ndji ká do sùo-rì rɔbay na bay haŋa ni hu bib bib ya, bay ii le, mĩ kɔ ped daa baari na, do maa báy zad munu ká Ngerewuru bi hii na ya. ³ Munu zu le, i kér se tul Bay Ngerewuru ká i laa í yaa bo law-ri na. I daa vu mbom ka bo di,

a í suo kér bay baari ká tul feyaa baari. Zadka i tuma ya le, mĩ tii tul-ri mbuda munu ká nzob riiba tiike tul nzob taŋ haŋa ri kɔ nam ví bi.

⁴ Roo le, nzob baari haneri ká i do Sardes kị hoy kara, sirmed bari taŋ kaŋa munu ká gari pie ká em mgbá di ya. Bari nzobkeri ku na, i séke sed zin mĩ báy gari pie, bay ii le, i ma-maa†. ⁵ Be ze, nzob ká haw yum na, i ndúo ni gari pie munu na ndaw. Mĩ ti bumra riŋ-ε ká bil mbede pam ká nulue ya. Mĩ baa taŋ kad ká pol Baa ndaw, ká pol led nzaaped beri ndaw mii, ka ba taa bi. ⁶ Nzob ká do báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzob mbika lawri ká i mby tul kị báy zad bod bod na!"»

Bay ká i baa ha nzob mbika lawri ká Filadelfi

⁷ Nzobke ku na baa ha mĩ mii: «Mu daa bayri key na ka do mbede mú pieke ha led nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzob mbika lawri ká i mby tul kị ká Filadelfi mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

Nzob ká Taŋ Kaŋa, be Krisi tusueke ká lakerere Mbay David do nduo-ε‡, ká mgbuda le, nzob mbjw maa bay dár ya; ká dar le, nzob mbjw maa bay mgbuda ya na baa mii: ⁸ "Fe daa baari nzob mbika lawri riw bele na, mĩ kɔ-kɔ. Hurusuo ká i dõke na, ndji hoy, mĩ kɔ-kɔ. Be nu ku hoy kara, i daa vu mbom bo tul bay bi, a í may bay ká tul-i ya. Mĩ mgbuda faa do hoy ha ri ká nzob mbjw maa bay dár do di ya. ⁹ A nzobri ká i ba zad mby kị *Satan, nzob kúf bayri ká i di sùo-ri ba Zib taa tusue, roo le, i ba nzobkeri ya

† **2:26-28** 2.26-28 Rùo tibie na, kie nzaaruo ká do di ya bay sil. Do faa mbjw munu ndaw, nzob ká do báy rùo tibie na, ze ka do na sikda kóko seke fe hoy kara, ka kɔ mii, seke fekeri na do di ya bay kál. * **3:1** 3.1 I yi i kị FKT 1.4 na í kɔ. † **3:4** 3.4 Gari pie ká nzob nduo na kie mii, sirmed nzobke taŋ kad kad ndaw, a haw yum zin Krisi ndaw, a kaw báy kumnun banɔ ndaw pi. ‡ **3:7** 3.7 Ká zad ni key na, Nzob ká Taŋ Kaŋa ká lakerere Mbay David do nduo-ε na, baa bay se tul Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzobri.

na, mĩ d́áa ha ri ví huku pol-rĩ, a mí ha ri kó mii, mĩ hii rĩ hii. ¹⁰ Munu ká ì koro bay bi báy sũ law na, bi hoy kara, mĩ koro rĩ ká bil seke fe ká'a tji tul nzobri riw bele ká tusiri key bay líe ri bay kóko. ¹¹ Ndji hoy le, mĩ vika. Fe ká ì d́oke na, ì mgbá ngó-ngón bay haña bo, nzob mbijw mini kara, ka naa fe tundo baarĩ ya.

¹² A nzob ká haw yũm na, mĩ haña ni do ba nguo sóko *hul kani Ngerewuru bi; ka'a doko di banquo ro bo, ka ti tji kele mbáa. Mĩ d́áa riñ Ngerewuru bi do sũ-ε ndaw, riñ ngerepuo Ngerewuru bi ká ba Zuruzalem fie ká'a dí saa luo-ε ká nulue ndaw, rɔɔ riñ-i taa fie na kara ndaw pi. ¹³ Nzob ká do báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzob mbika lawri ká i mbũ tul kji báy zad bod bod na!"»

Bay ká i baa ha nzob mbika lawri ká Lawdise

¹⁴ Nzobke ku na baa ha mĩ mii: «Mu d́aa bayri key na ka do mbede mú pieke ha led nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzob mbika lawri ká i mbũ tul kji ká Lawdise mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

Nzob ká i di ni ba Amemſ, nzob doko tul nasi bay Ngerewuru, a baa bay tusueke, be ká Ngerewuru d́aa feri riw bele báy faa be na baa mii: ¹⁵ "Fe d́áa baarĩ nzob mbika lawri na, mĩ kó-kó. Mĩ kó na, ì huo ya ndaw, í zañ ya ndaw. Úwaa! Haña rĩ huo den den, mase haña rĩ zañ sũo ku na, ndad mba doko sikda dǎr munu! ¹⁶ Munu ká ì zañ ya ndaw, í huo ya ndaw na, mĩ sám rĩ zuo bisuy. ¹⁷ I baa ká bil law-rĩ mii, 'Buru ba nzob feziñari, báy faa ped d́aa buru na, buru káwke bil ndadi, búru se síe fe mbijw ya!' Roo le, ká nun Ngerewuru na, ì ba síe

bamba í maa ya kakalke ndaw, í ba nzob kukuri í se tigbaa rĩ hoy nduodi nduodi ndaw, rɔɔ nun-rĩ fũmra gbibli ndaw ze ì kó ya ku!

¹⁸ Be ze, mĩ bo rĩ bay haña rĩ vi luo-i í hie lari ká i d́aa nduo huu ha mjire tji a nduy ziriiri ziriiri na, bay haña rĩ vi ba nzob feziñari ká nun Ngerewuru. I ví hie gari pie í nduo í púdke zad sahoý baarĩ ká do hoy nduodi ku na. I ví hie sawpuu í d́aa bo nun-rĩ, bay haña bo ì kóke zad *tañ kad kad*. ¹⁹ Bi na, nzobri riw bele ká mĩ hii ri na, mĩ yiw ri, a mí ndada ri bo faa. Munu zu le, ì nduo kiyaw kiyaw í suo kér bay baarĩ ká tul feyaa baarĩ. ²⁰ I kó, bi na, mĩ do faa hul mí dí fe. A nzob ká laa kusol-i a mgbuda faa ha mĩ le, mĩ rii mí se luo-ε, mí sũ fe ziñ ni, a be kara a sũña fe ziñ mĩ ndaw.

²¹ Nzob ká haw yũm na, mĩ pón faa ha ni kaw lakun-i ká tul karingaw mbay bi, munu ká bi kara mĩ haw yũm a mí kaw lakun Baa ká tul karingaw mbay be na. ²² Nzob ká do báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzob mbika lawri ká i mbũ tul kji báy zad bod bod na!"»

4

Rúo Ngerewuru ká nulue

¹ Falé ku na báyii le, mĩ kó-kóm mí kó faa hul ká nulue mgbuda do hoy. Leε, mĩ laa kusol ká baa bay ha mĩ pola mgbá belej munu ba tñw ká nzob ul kónron na baa ha mĩ mii: «Mu hil mú vi key, le, mĩ kíε mù fe ká'a vika fal-ε vuku.» ² Ká zadε ku hoy le, Tem Ngerewuru mgbá mĩ; le, ká nulue na, karingaw mbay mbijw bo di. Ká tul karingaw mbayke ku na nzob kaw di. ³ Nzobke ku na, nduy vedera vedera munu ba tisaw kere ká hie ba huu ká riñ-ε

§ 3:14 3.14 Nzob ká i di ni ba «Amem» na ba Zezu. * 3:18 3.18 Ngerewuru ká Lawdise na riñ-ε mgbá bamba bay tul feziña be ndaw, gari lari ndaw, rɔɔ sawpuu bóko nun ndaw pi. Roo le, fekere na ba fe ká kele kji hoy. Ngerewuru na kó fe ká do bil law nzob.

ba *zaspe* báy *sarduwan*. Birimisi kiri karingawke na gbuk a nduy ver ver munu ba tisaw kere ká mbi ba huu ká riŋ-ε ba *emerode*.⁴ Karingaw mbayri ba sín sidí p̄are niŋ kiri karingawke na ku. Lεε, *ngere tul pedri ba sín sidí p̄are niŋ kaw tul karingawkeri na. Í nduo gari pie, a taguba mbay ká i daa báy lari ká nduy z̄iriri z̄iriri na guba tul-ri mb̄iw mb̄iw riw bele.⁵ Ká tul karingaw mbayke ku na, haa mbamri t̄ji saa d̄i gberere gberere, kusolri mgba belej belej ká d̄i ndaw, mbam ká ȳiw kp̄ay kp̄ay kara t̄ji saa d̄i ndaw pi. Ká pol karingaw mbayke na, huu mb̄onri ba t̄on̄o say εε ká d̄i; ba Tem Ngerewuru ká t̄on̄o say*.⁶ Ká pol karingaw mbayke ku na, fe r̄ii maambii ká nduy a taŋ karara a do mgbelej do d̄i ndaw. Ká zad̄ bóko karingaw mbay ká sikda na, fe doko báy kumnunri ba niŋ kiri d̄i, pol-e mb̄iw, fal-ε mb̄iw, r̄oo fi hod̄o báy fi gel na do d̄i mb̄iw mb̄iw. Fekeri ku na, nunri f̄or̄o s̄uo-ri, fi pol-a ndaw, fi fal ndaw.⁷ Fe doko báy kumnun taa titireke ku na, r̄ii mbaki. Ndeke d̄i sidike na r̄ii vu báa nday, fe ndeke d̄i sayke na daa nun r̄ii nun nzoɓ, a fe ndeke d̄i niŋke laa εε, r̄ii tirim ká do zóko tay.⁸ Fe doko báy kumnunri ká mb̄iw mb̄iw niŋ bele na, i do báy tay ba yie yie ká nunri f̄or̄o tay bari kpurukud̄ bele, fi pol ndaw, fi fal ndaw pi. Sun báy bisie ban̄guo na, i baa mii:

«Ŋgerembay, Ngerewuru Nzoɓ
Hurusuo Luye,

Nzoɓ Táŋ Kad̄aŋ, Kad̄aŋ, Kad̄aŋ,
Nzoɓ ká do pola doɗ ndaw r̄oo tusiri
do báy,
ká do timbede key, ká'a vika.»

⁹ Ban̄guo na, zad̄ka fe doko báy kumnunri ká niŋ daa riŋ d̄ika í daa mbay r̄oo í daa taambol ha be ká kaw tul karingaw mbay, Nzoɓ Káw

Báy Kumnun mbiimbam báy mbiimbam ban̄guo na báyii εε,¹⁰ ngere tul pedri ká sín sidí p̄are niŋ na, i ví huku pol be ká kaw tul karingaw mbay na, í ruo Nzoɓ Káw Báy Kumnun mbiimbam báy mbiimbam ban̄guo a í nan taguba mbay bari, í v̄aa daa zuo pol karingaw mbayke na í baa mii:

¹¹ «Ŋgerembay, Ngerewuru buru:
Riŋ d̄ika ndaw, daa mbay ndaw,
hurusuo ndaw na
ba taa bo, bay ji εε, mù ma-maa.
Ba bo k̄i ze mù daa feri riw bele;
báy law h̄iia bo ze mù h̄ii bay
haŋa feri do,
ze mú daa fekeri.»

5

Rúo Vu badu Ngerewuru

¹ Falε ku εε, m̄i k̄o mbede ká i ka-káa do nduo hod̄o nzoɓ ká kaw tul karingaw mbay na. Mbedeke ku na, i v̄bie bay do bil-e ndaw, do fal-ε ndaw, í r̄ii nzi-ε zad̄ t̄on̄o say.

² Lεε, m̄i k̄o led̄ nzaaped̄ Ngerewuru mb̄iw munu ká ba nzoɓ hurusuo ká do báa bay belej báy bawda kusole a v̄bi bay mii: «Nzoɓ ve ze maa nzúo zad̄ r̄iike ká t̄on̄o say na, a mgbud̄a nzi-ε a k̄ii bay ká do bil-e le*?»³ Roo εε, nzoɓ ká maa mgbud̄a bay k̄iŋa bay ká do bil-e na mb̄iw tiya, ká nulue ya ndaw, tusiri key ya ndaw, ká zad̄ baw ya ndaw pi.⁴ A εε, m̄i re-rew báy mb̄ii nun-i mgboɓo mgboɓo, bay ji εε, nzoɓ mb̄iw maa bay mgbud̄a bay kóko fe ká do bil-e ya.⁵ Báyii εε, ngere tul ped̄ mb̄iw baa ha m̄i mii: «Mu re-rew ya. Mu k̄o! Mbaki key ká ba saw k̄ani Zuda, vu bulu Mbay *David̄ na, haw yum a maa nzúo nzaa mbede ká i r̄ii zad̄ t̄on̄o say na.»

⁶ Lεε, m̄i k̄o vu badu mb̄iw do siya ká lakun karingaw mbay na, εε, fe doko báy kumnunri ká niŋ báy *ngere tul pedri na, i kiri ni gbuk.

* **4:5** 4.5 I ȳi í k̄ii FKT 1.4 na í k̄o. * **5:2** 5.2 Ká bil sewke ku na, mbede káake ká ngeredomayri daa na, i r̄ii nzi-ε báy dikay a í iki dikay na báy fe ká i daa nduo vu nduo-ri, bay haŋa nzoɓri kóke nzoɓ daa mbedeke. Ba nzoɓ ká do báy faa huo-ε hoy ze maa bay mgbud̄a.

Ka rii Vu Bađu ká i i ni ba *fe poy, a do báy tịw ba tɔnɔ say, nun ba tɔnɔ say ká ba Tem Ngerewuru ká tɔnɔ say ká'a pie ri báy zadri riw bele ká tusiri key. ⁷ Vu Bađuke ku na, vĩa yaa mbede ká do nduo hodo be ká kaw tul karingaw mbay na. ⁸ Zadka'a yaa mbedeke na báyji le, fe doko báy kumnunri ká nin báy ngerɛ tul pedri ká sịj sidị p̄are nin na, i huku siri ká pol Vu Bađu. Bari mbịw mbịw bele na, i do báy nzaña báy tunquo ká i daa báy lari ká nduy zịriri zịriri, ká feri ká i uu ká b̄are fụ b̄y b̄y mb̄aa dī. Fe úkeri na, ba nzaa bay kereri ká nzoɓ taa Ngerewururi i daa. ⁹ Rɔbay, i dī sim fie mii:

«Bo Vu Bađu na, mù ma-maa.
Mù maa bay mbika mbede ká i kaa na,
a mú nzuo zad rjikeri,
bay ji le, bo na, i i mù hạ sım bo uó,
a le, báy faa sım bo na, mù púoke mbɔl ká tul nzobri ká saw kani bari bod bod bele, nzaa bay bari bod bod bele ndaw,
saw bari bod bod bele ndaw,
rɔɔ saw puo bari bod bod bele ndaw na,
ha ri vi ba taa Ngerewuru.

¹⁰ Mù daa ha ri vi ba nzoɓ fe poyri ká puoruo bo bay daa ped hạ Ngerewuru naari, a í re mbay ká tusiri key.»

¹¹ Báyji le, mĩ kɔ-kóm, a mí laa kusol ruo led nzaaped Ngerewururi ngji bamba wuruk wuruk mba kjiña. I kiri karingaw mbay báy fe doko báy kumnunri ká nin, rɔɔ báy ngerɛ tul pedri na, ¹² a i dī sim mgb̄a mgb̄a ba siya mii:

«Vu Bađu ká i i ni na,
ngɔɔɔ ndaw, feziña ndaw, nun nzem ndaw, hurusuo ndaw,
daa mbay ndaw, rin dika ndaw,
rɔɔ pisi ndaw na
ba taa be, bay ji le, ka ma-maa!»

¹³ Rɔbay, mĩ laa kusol feri riw bele ká Ngerewuru daa, ká nulue ndaw,

tusiri key ndaw, zad baw ndaw, ká bil bawda maambii ndaw, rɔɔ báy feri riw bele ká'a daa na, i dī sim mii:

«Ngerewuru, nzoɓ ká kaw tul karingaw mbay báy Vu Bađu na,
pisi ndaw, daa mbay ndaw,
rin dika ndaw, rɔɔ hurusuo ndaw na,
ba taa bari mbiimbam báy mbiimbam banquo!»

¹⁴ Lɛɛ, fe doko báy kumnunri ká nin na, i yinra báy bay mii: «Amem! Ndad bay haña ni ka do munu na kị!» A le, ngerɛ tul pedri na i huku siri í ruo ri.

6

Nzúo zad rji mbede

¹ Fale ku le, mĩ kɔ Vu Bađu nzuo titire zad rjike ká tɔnɔ say na, le, mĩ laa kusol fe doko báy kumnun mbịw ká sakrake hawri na baa bay munu ká mbam ká yiw kp̄ay kp̄ay mii: «Mu vi!» ² Báyji le, mĩ kɔ-kóm mí kɔ piri pie mbịw! Nzoɓ ká kaw tul-e na mgb̄a ngan guo do nduo-ε, a í hạ ni taguba mbay. Ka se báy hurusuo háw yum bay vĩa háw yum na rɔbay.

³ Fale ku le, Vu Bađu na nzuo zad rjike ndeke dī sidike na, le, mĩ laa kusol fe doko báy kumnun ndeke dī sidike ká baa mii: «Mu vi!» ⁴ Báyji le, piri kị tji, le, sùo-ε ba sịe ngaw ngaw ba huu. Nzoɓ ká kaw tul-e na, i hạ ni hurusuo bay haña ni náake dekeke ká do sakra nzobri ká tusiri key bay haña ri i kị, a í hạ nzoɓke ku na bawda maamii.

⁵ Fale ku le, Vu Bađu na nzuo zad rjike ndeke dī sayke na, le, mĩ laa kusol fe doko báy kumnun ndeke dī sayke ká baa mii: «Mu vi!» Báyji le, mĩ kɔ-kóm mí kɔ piri pire mbịw! Nzoɓ ká kaw tul-e na, mgb̄a fe líe sım do nduo-ε. ⁶ Lɛɛ, mĩ laa gire fe mgb̄a munu ká kusol nzoɓ uru saa sikda fe doko báy kumnunri ká nin na mii: «Sım kere na, vu tunquo fe híe mbịw bay tul lari ped nam

mbiw, a k̄iri s̄um ká d̄o ká k̄ukuri hie na laa le, vu tun̄guo fe híe say bay tul lari ped nam mbiw na ndaw, roo le, num báy him na, mu suo larike ya*.»

⁷ Fale ku le, Vu Bađu na nzuozad r̄iike ndeke d̄i nin̄ke na, le, m̄i laa kusol fe d̄oko báy kumnun ndeke d̄i nin̄ke ká baa mii: «Mu vi!» ⁸ Báyyi le, m̄i k̄o-kóm mí k̄o piri pire ká s̄u-o-ε fere d̄o hoyla! Nzob ká kaw tul-e na, rin̄-ε ba Hud; le, nzob ká i d̄i ni ba Zad Baw na se fal-ε. I ha ri h̄urusuo ika nzobri ká tusiri key. Tusiri ká i te bil-e zad nin̄ na, i i nzobri ká zad mbiwke báy faa maamii ndaw, k̄on buo ndaw, hud duku mburuk ndaw, roo báy faa fe mgbamri ká tusiri ndaw pi.

⁹ Fale ku le, Vu Bađu na nzuozad r̄iike ndeke d̄i ndebeke na, le, m̄i k̄o-kóm ba saw *tutakra fe poy a mí k̄o para nun s̄uozobri ká i i ri bay tul Bay Ngerewuru ká i ka-káake báy nasi bay ká i baa báy zadε na. ¹⁰ I guu fe ba siya mii: «Ngerembay, bo ká mù ba Nzob Tán Kad̄an mú ba Ngerewuru tusueke na, waa, mù giyan bay síe h̄aa ndaw roo bay kún sal bay zuo tul nzob tukeleri key, a mú daa seke zin̄ ri bay tul buru ká i i buru na le?» ¹¹ Lεε, i ha ri maagari pie ká pie yul mbiw mbiw báy zad bari bele†, a í baa ha ri bay h̄aa ri giyan nd̄i í m̄gba t̄aram saw síe h̄ane kpuru h̄a suy b̄aw ped bari báy yu bari ká i ika ri munu ká bari na, ka maa ndaw ro!

¹² Fale ku le, m̄i k̄o Vu Bađu na nzuozad r̄iike ndeke d̄i yieke na, le, tusiri lan̄ yik yik ndaw, síe fere a sii zururu munu ba gari máy síe ndaw, few báy kukruke laa le, fere a s̄ji d̄ororo munu ba sim̄ ndaw. ¹³ Mbaymawri gay saa tumbam zuo siri rib rib munu ba lere puu ká s̄ji ya báy, ká bawda zuu kuu le, gay saa puuke. ¹⁴ Tumbam kaa nd̄y

zuo tul k̄i ndoko munu ká i k̄áake mbede. Kuori báy tukudu mbiiri riw bele na, i soro ká zad d̄ol bari ba pola pola. ¹⁵ Mbayri ká tusiri key ndaw, ngereri ndaw, ngerenzo b̄ yumri ndaw, nzob feziari ndaw, nzob h̄urusuori ndaw, báy nzob h̄awri riw bele, koyri báy nzob h̄oykeri ndaw na, i d̄uu bay v̄aa mu s̄u-ri ká bil puy kuo báy sakra tisawri ká tul kuori. ¹⁶ I baa h̄a kuori báy tisawri mii: «Í gay zuo tul buru í pud buru bay h̄aa nun be ká kaw tul karingaw mbay na, ka k̄o buru ya ndaw, a búru d̄o d̄i d̄i báy here Vu Bađu na ndaw, ¹⁷ bay ji le, bawda nam here bari na vi ro, a waa a ve ze a máa bay b̄ar giw ká pol hereke na le woo?»

7

Nzobri ká téke surum Ngerewuru d̄o s̄u-ri

¹ Fale ku báyyi le, m̄i k̄o led̄ nzaaped̄ Ngerewururi ba nin̄, i d̄o siya ká t̄iw zad ká nin̄ ká tusiri; i m̄gba zuuri ká nin̄ bay h̄aa zuu mbiw mini kara ka kuu ká tusiri key ya ndaw, ká tul bawda maambii ya ndaw, ká tul puu mbiw mini kara ya ndaw pi. ² Robay, m̄i k̄o led̄ nzaaped̄ Ngerewuru k̄i uru saa fi tiya ká zad t̄ji síe na, a m̄gba fe téke surum Ngerewuru Nzob Káv Báy Kumnun d̄o nduo-ε. Ka daa fe báy bawda kusol-e belej h̄a led̄ nzaaped̄ Ngerewururi ká nin̄ ká Ngerewuru ha ri h̄urusuo pola bay h̄aa ri d̄ieke tusiri, roo báy bawda maambii na mii: ³ «Í bíe fe mbiw ká tusiri ya ndaw, ká bil bawda maambii ya ndaw, puuri ya ndaw, kpuru h̄a buru te surum d̄o nzaa pol nzob ped Ngerewuru naari na ndaw ro!» ⁴ Báyyi le, m̄i laa suy ruo nzobri ká i te surum Ngerewuru d̄o nzaa pol-ri na: i ba isod̄ sod̄ duo zad isod̄ báy

* **6:6** 6.6 Ká zad ni key na, baa bay se tul k̄on ká'a líe bo zad h̄a lari fe payri ngón̄ bamba. S̄um kere ká zad ni key na, ba s̄um ká i d̄i ba ble, a k̄iri s̄um ká k̄ukuri hie na laa le, i d̄i ba orge. † **6:11** 6.11 I ȳji í k̄ji FKT 3.4 na í k̄o.

sín niñ p̄are niñ (144.000) ká saw k̄ani led Izarayelri riw bele.

⁵ Nzobri ká saw k̄ani Zuda ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000). Nzobri ká saw k̄ani Ruben ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw k̄ani Gad ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. ⁶ Nzobri ká saw k̄ani Azer ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw k̄ani Neftali ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw k̄ani Manase ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. ⁷ Nzobri ká saw k̄ani Simeon ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw k̄ani Levi ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw k̄ani Isakar ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. ⁸ Nzobri ká saw k̄ani Zabulon ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw k̄ani Zezeb ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. R̄oo, nzobri ká saw k̄ani Bezame ba isod sod duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw pi.

Ruo nzobri ká i ba taa Ngerewuru

⁹ Fale ku le, m̄i k̄o-kóm na r̄obay, le, m̄i k̄o ruo nzobri nḡji bamba tasiri h̄oñ̄o h̄oñ̄o ká nzoñ̄o mb̄jw mini kara maa bay k̄iñ̄a ri ya. Ba nzobri ká saw puo bari bod̄ bod̄ bele, saw k̄ani bari bod̄ bod̄ bele ndaw, saw bari bod̄ bod̄ bele ndaw, r̄oo nzaa bay bari bod̄ bod̄ bele ndaw pi. Bari na, i do pol karingaw mbay ndaw, pol Vu Badu ndaw; i nduo maagari pie ká p̄ie yul, a í m̄gba vay kandaw ká i fed̄ do nduo-ri gbiri gbiri. ¹⁰ I guu fe m̄gba m̄gba ba siya belej mii: «Pam na uru saa luu Ngerewuru naari ká kaw tul karingaw mbay, uru saa luu Vu Badu ndaw!»

¹¹ Báyji le, led̄ nzaaped̄ Ngerewururi riw bele ká i kiri karingaw mbay ndaw, *ngere tul pedri ndaw, r̄oo fe doko báy kumnunri ká niñ ndaw na, i huku siri í daa tul-ri tun̄ ká pol

karingaw mbay a í ruo Ngerewuru ¹² mii:

«Amem! Pisi ndaw, rin̄ dika ndaw, nun nzem ndaw, taambol ndaw, d̄aa mbay ndaw, nḡoñ̄o ndaw, r̄oo h̄urusuo ndaw na, ba taa Ngerewuru naari mbiimbam báy mbiimbam ban̄guo! Amem! Ndad̄ bay haña ni ka do munu na k̄i!»

¹³ Báyji le, nzoñ̄o mb̄jw ká sakra ngere tul pedri na vbi m̄i bay mii: «Nzoñ̄o niri key ká i nduo maagari ba pie, p̄ie yul na, i ba nzoñ̄o veri, mase i uru saa zad̄ ha le?» ¹⁴ LEE, m̄i ȳiñ̄ra báy bay ha ni mii: «Mbay bi, ba bo ze m̄u k̄o.» LEE, ka baa ha m̄i mii: «Ba bari ká i t̄ji saa bil bawda fe d̄aa nun tuo síe zu. I w̄aa maagari bari báy sim Vu Badu na ha ni puu kp̄aa kp̄aa. ¹⁵ Sawke mini ze, i do pol karingaw mbay Ngerewuru í ruo ni sun̄ báy bisie ká bil hul k̄ani be. A le, be ká kaw tul karingaw mbay na, a pud̄ ri. ¹⁶ Kon̄ ti seke ri mb̄aa ndaw, k̄on̄ mbii ti seke ri mb̄aa ndaw, síe ti zañ̄ ri mb̄aa ndaw, zad̄ zaña taa bilu biluke kara ti zañ̄ ri mb̄aa ndaw, ¹⁷ baȳ ji le, Vu Badu ká do sikda karingaw mbay na, a báy nzoñ̄o k̄oro ri, a nda faa pol-ri se zad̄ luka mbiiri ká ha ri kaw báy kumnun ká do ban̄guo na. LEE, Ngerewuru a taa mbii nun-ri riw bele.»

8

Nzúo zad̄ r̄iike ndeke d̄i t̄ono sayke

¹ Fale le, Vu Badu na nzuu zad̄ r̄iike ndeke d̄i t̄ono sayke, le, zad̄ do ndin̄ ká nulue maa vu saw síe sín say. ² LEE, m̄i k̄o led̄ nzaaped̄ Ngerewururi t̄ono say ká i do pol-e; i ha ri t̄iw ba t̄ono say.

³ Báyji le, led̄ nzaaped̄ Ngerewuru k̄i ví do d̄i ya báy *tutakra úu fe. Ka m̄gba huo fe uu fe ká i daa báy lari ká nduȳ z̄iriri z̄iriri na do nduo-ε. I ha ni vayri ká bare f̄u b̄ȳ b̄ȳ nḡji bamba bay haña ni

ka uu nde kɪ mbɪw hɔy báy nzaa bay kere nzob taa Ngerewururi riw bele ká tutakra úu fe ká i daa báy lari ká nduy zíriri zíriri ká do pol karingaw mbay na, bay haɲa Ngerewuru. ⁴ Nzaa bay kere nzob taa Ngerewururi báy zuu huu feri ká i uu na, tji saa huo fe úu fe ká do nduo led nzaaped Ngerewuru na tul tul ká pol Ngerewuru. ⁵ Báyii le, led nzaaped Ngerewuru na mbi huo fe úu fe na, a faa sie huu ká tutakra úu fe na mbaa di a vbu ba tusiri, le, mbam yiw kpäy kpäy ndaw, a vbu haa gberere gberere ndaw, kusolri mgba belen belen ndaw, roo tusiri lan yik yik ndaw pi.

Tɪwri ká tonɔ say

⁶ Fale le, led nzaaped Ngerewururi ká tonɔ say ká i mgba tɪw ba tonɔ say do nduo-ri na, i leke suo-ri bay ul fe.

⁷ Báyii le, led nzaaped Ngerewuru titire na ul tɪw be. Lεε, sari báy huu ká zukri kɪ báy sim na, i kuna ri wusuk zuo tusiri. Tusiri ká i te bil-e zad say na, zad mbɪwke huu se di, puuri ká i te bil-e zad say na, zad mbɪwke huu tay kpolok kpolok ndaw, roo suy pameri riw bele ká do di na kara huu se kpoy kpoy ndaw pi.

⁸ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di sidike na ul tɪw be. Lεε, i vbu fe ri bawda kuo ká vuo huu bilam ha ni todo bo bawda maambii. Bawda maambii ká i te bil-e zad say na, zad mbɪwke fere a ba sim dororo. ⁹ A fe daa Ngerewuru riw bele ká i do báy kumnun ká bil bawda maambii ká i te bil-e zad say na, zad mbɪwke hu mburuk, roo bawda hul tumbii báy zafe riw bele ká i kud zad say na, zad mbɪwke bie kasak kasak.

¹⁰ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di sayke na ul tɪw be. Lεε, bawda mbaymaw ká hie gbie munu ká huu mbon na todo saa nulue. Nduo mbiiri báy faa luka mbiiri ká i

te bil-e ba zad say na, ka todo bo bil-e zad mbɪwke, ¹¹ ha mbiike na fere a zɔɲ bak bak ha nzobri ngji bamba zin hud bay mbiike ká i nzo na. Rin mbaymawke ku na ba Zo-zɔɲ.

¹² Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di ninke na ul tɪw be. Lεε, sie báy few, roo báy mbaymawri ká i saka ri zad say say na, zad mbɪw mbɪwkeri na hie mbaa. Bil nam mbɪw ká i te bil-e zad say na, zad mbɪwke na, zad taɲa ti di ya, a suɲ ká i te bil-e zad say na kara, do munu na ndaw pi.

¹³ Mi ko-kóm na robay, le, mi laa gire tirim ká zo a haari tumbam siya a baa bay ba siya mii: «Sεke fe woo! Sεke fe woo! Sεke fe taa minake roo a boko tul nzobri ká tusiri key báy nam ká led nzaaped Ngerewuru hawri ká tonɔ say i ulke tɪw bari na le!»

9

¹ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di ndebeke na ul tɪw be. Lεε, mi ko mbaymaw mbɪw ká todo saa nulue bo tusiri; le, Ngerewuru ha ni lakerere *luo zad baw ká gbuke tiya.

² Báyii le, mbaymaw na mgbuda faake, le, zuu huu tji ndururu ri zuu huu ndaɲa. Zuu huuke ku na daa ha sie báy zuu na fere a ha zad do nduɲ. ³ Lεε, tazalari tji saa bil zuu huu na, a í yaa zad kpol kpol ká tusiri key. Ngerewuru ha ri hurusuo ri hurusuo ká ndáyri doke; a le, ⁴ ka baa ha ri bay haɲa ri daa fe seke ka zin suy ya ndaw, puu ya ndaw, vay fe ká luu ya ndaw, roo le, i daa seke zin nzobri ká i te surum Ngerewuru do nzaa pol-ri ya kɪ hɔy. ⁵ Tazalari na, Ngerewuru ha ri faa bay haɲa ri i nzobri na ku ya. Roo le, i dara ri ko sie kɪ hɔy mbolon mbolon few ndebe*. Dárake ku na, sekeke ri seke ndáy ká so nzob. ⁶ Ká bil fewri ká ndebe ku na, nzobri nzaara hud, roo le, i ti zin ni ya; i hii hud, roo le, hud a dúu di di zin ri.

* 9:5 9.5 Few ndebe na ba nam káw báy kumnun tazalari.

⁷ Tazalakeri ku na, i rii piriri ká i do di ya bay daa ruy. Ká tul-ri na, fe rii taguba mbay ká i daa bay lari ká nduy ziriri ziriri guba di; a nun-ri laa le, rii nun nzoɓ. ⁸ Suy tul-ri rii suy tul mayri, a sere-ri laa le, rii sere mbaki. ⁹ Ká nzaa law-ri na, fe rii gari lari ká ngon kokyo do di. Gire tay bari mgba rii gire ruo puupusuri ká piriri ku gbokro gbokro bay takra ba zad ruy. ¹⁰ Nzaa saw-ri do bay nzaw munu ká taa nday. Bay faa saw-ri na, i do bay hurusuo daake seke zinj nzoɓri ká bil fewri ká ndebe na ku. ¹¹ I do bay mbay tul-ri mbijw, be ká'a ba led nzaaped Ngerewuru pola a daa ped ha ni, le, timbede na ka ba nzoɓ tul ngani be a ba mbay luo zad baw ká gbuke tiya. Rin-ε bay nzaa eboro le, ba Abadon, a bay nzaa gerek laa le, ba Apoliyon. Maa saw rinke le, ba Nzoɓ Bie Zad.

¹² Titire seke fe na kal ro, le, seke fe hayri ká ton sidí na a vika fal-ε vuku robay.

¹³ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di yieke na, ul tiw be. Lεε, mĩ laa kusol mgba ká tiw zadri ká *tutakra úu fe ká i daa bay lari ká nduy ziriri ziriri ká bo pol Ngerewuru. ¹⁴ Kusol ká mgba na, baa bay ha led nzaaped Ngerewuru ndeke di yieke ká mgba tiw do nduo-ε na mii: «Hina led nzaaped Ngerewururi ká nin ká i sin ri zuo di ya bay bawda nduo mbii ká i di ba Efarat.» ¹⁵ Lεε, led nzaaped Ngerewururi ká nin ká Ngerewuru ha ri do di ya í gyan saw sieke ndaw, namke ndaw, fewke ndaw, roo mbiimbamke ndaw na, i hina ri bay hana bo, nzoɓri ká i te bil-e zad say na, i i zad mbijwke. ¹⁶ Nzoɓ káw tul piri yumri ká mĩ ko ri na, i tuu suyke ha mĩ la-laa; le, i ngii bamba wuruk wuruk mba kijn†. ¹⁷ Piriri bay nzoɓ káw tul-riri ká mĩ ko ri ká bil fe ká tina nun ha mĩ na, i do mini key: i do bay gari lari ká ngon kokyo ba sje ndaw, do

ngul ndaw, a ba tawori ndaw pi. Tul piriri na, do munu ba tul mbakiri. Huu bay zuu huu, roo bay tisaw ká vuo huu a fu kpiri kpiri tji saa bil law nzaa-ri wulam wulam. ¹⁸ Bay faa fe nuri ká say ká tji saa bil law nzaa piriri, ká ba bie ká mbi bay zadri na, nzoɓri ká i te bil-e zad say na, zad mbijwke zinke hud, ¹⁹ bay ji le, hurusuo piriri na do bil law nzaa-ri bay saw-ri. Saw-ri na rii soyri ká i do bay tul bay daake seke zinj nzoɓri.

²⁰ A bie nzoɓri ká i hu-hud biekeri ká mbi bay zad ku ya na, i suo ker bay bari ká tul ped kayaya bari ya. I ruo temndayari, bay feri ká i ko ba wuru bari ká i daa bay kiri lariri bod bod ká nduy ndaw, tisaw ndaw, roo puu ndaw na, ba pola pola. Ba feri ká i ko-kom ya ndaw, í laa bay ya ndaw, a í se-seɗ ya ndaw pi. ²¹ Nzoɓkeri ku na, i suo ker bay bari ká tul ika nzoɓ ya ndaw, fe daa mgbii bari ya ndaw, fe daa loro bari ya ndaw, mase riiba bari ya ndaw pi.

10

Led nzaaped Ngerewuru bay vu mbede káake

¹ Fale le, mĩ ko led nzaaped Ngerewuru ki mbijw ká ba nzoɓ hurusuo uru saa nulue a do di ba tusiri. Sii mbam pud ni rididi; birimisi kiri tul-e gbuk, nzaa pol-ε nduy mbedera mbedera munu ká sie so, a bal-εri kara do munu bawda nguɔ ká do hadak a mbi huu wuo tji siya. ² Ka mgba vu mbede káake ká mgbuda do hoy na do nduo-ε. Ka daa bal-ε hodo to tul bawda maambii, a daa bal-ε gel to tusiri, ³ a daa fe bay bawda kusol-e belen rii fe daa mbaki. Fale ká'a daa fe na bayji le, mbamri ká ton say na, i hii nzi-ε gbaw. ⁴ Zadka i baa bay bay zad bari gbaw na bayji le, mĩ do di ya bay vbie bay bari na do mbede. Roo le, mĩ laa kusol mbijw mgba ká

† 9:16 9.16 200.000.000

nulue a baa ha mi mii: «Bayri ka mbamri ka tona say baa na, mu koro ba muni; mu vbie do mbede ya.»

⁵ Bayji le, led nzaaped Ngerewuru ka mi ko ni pola ka do siya ka tul bawda maambii bay tusiri na ura nduo hodo be ba siya, ⁶ a haa hud bay rin be ka kaw bay kumnun mbiimbam bay mbiimbam banquo, be ka'a daa tumbam bay feri riw bele ka do di ndaw, a daa tusiri bay feri riw bele ka do di ndaw, roo a daa bawda maambii bay feri riw bele ka do bil-e ndaw na, ka baa tatan mii: «Giyanke ti mbaa! ⁷ Zadka led nzaaped Ngerewuru ndeke di tona sayke a ul tijw be na bayji le, fe ka Ngerewuru leke ka do zad muni na, a daa o bay zafe munu ka'a baa bayke ha zob ped beri ka i ba zob yajana bayri saa nzi-e na.»

⁸ Fale le, kusol ka mgba ka nulue ka mi laa pola na, baa bay ha mi ba ki na robay mii: «Mu se mu yaa mbede kaake ka nzi-e mgbuda do hoy ka do nduo led nzaaped Ngerewuru ka daa bal-e mbjw to bawda maambii, a mbjwke to tusiri na.» ⁹ Bayji le, mi se luo-e na a mi vbi ni bay hana ni ka ha mi vu mbedeke na. Le, ka baa ha mi mii: «Yaa mu su; a zon bak bak ka bil-a, roo le, ka bil law nzaa-a na, a mbel riki riki munu ka num zoro.» ¹⁰ Le, mi yaa vu mbedeke na saa nduo-e a mi su. Ka bil law nzaa-i na mbel riki riki munu ka num zoro, roo le, zadka mi tuu na, yi a zon bak bak ka bil-i.

¹¹ Bayji le, i baa ha mi mii: «Ndad bay hana mu baa bay ka tji saa nzaa Ngerewuru na ba ki; ba bay ka se tul fe ka Ngerewuru leke se tul saw zobri ngji bamba ndaw, saw puo zobri ngji bamba ndaw, nzaa bayri ngji bamba ndaw, roo mbayri kara

ngji bamba ndaw pi.»

11

Nzob nasi bay Ngerewururi ka tul-ri sidfi

¹ Fale le, i ha mi ngasikri, rii puu ka i lieke fe, le, Ngerewuru baa ha mi mii: «Uru mu vaa lie hul kani bi bay *tutakra fe poy, roo mu kji nzobri ka i ruo mi ka di*. ² Roo le, mu pon lie mban ka kele, bay ji le, mi pon ha zobri ka i tuu mi ya. Bari zobkeri ku na i tod ngerepuo ka do bod ba taa bi na duja duja few sin nin pare sidfi. ³ Mi hana hurusuo ha zob nasi bay biri ka sidfi na; i nduo gari sie i ka-kaa bay ka tji saa nzaa-i ka bil fewkeri ku ka nam ba isod duo zad mbjw bay isod sod sidfi bay sin yie (1260).»

⁴ Nzob nasi bayri ka sidfi na, i ba puu oliviyeri ka sidfi bay huu ndeleri ka sidfi ka i daa sii say ka do poli, bi ka mi ba Ngerembay ka tusiri key na. ⁵ Zadka zob nzaa faa bay daa seke zin ri le, huu a tji saa nzaari bay bie zob tul ngani bariri ku na. Faake mini ndaw ze, zobkeri ku na i zinke hud. ⁶ Ka bil fewkeri ku ka i ka-kaa bay bi na, zob nasi bayri ka sidfi na, i do bay hurusuo mgbaka mbam ha ni to ya ndaw, i do bay hurusuo fere mbii ha ni vi ba sim ndaw, a i do bay hurusuo ndaka tusiri bay kiri bieri bod bod ka mbi bay zad ha ni tji tul zobri munu ka law-ri hii.

⁷ Zadka i baa nasi bay bari o na bayji le, fe mgbam ka do yer ka naa *luo zad baw ka gbuke tiya na, a tji a ruu zin ri, a haw yum ka tul-ri, a i ri. ⁸ Hud bari a zuo zad aake ka bil ngerepuoke, zad ka i ber Ngerembay, ka ba Ngerembay bari

* **11:1** 11.1 I kji Ezekiyel 40.1-5; Zakari 2.5-7; 4. Ka zad ni key na, feri ka zobke lie na, ba feri ka Ngerewuru pud ri. † **11:2** 11.2 Few 42 ba nam 1260 a ba mbiimbam 3,5 ndaw. Bil namkeri ku na, rii fe ka ngeretemndaya re mbay a daa nun zobri tuo sie bamba. Roo le, ba saw sie ka Ngerewuru ki daa bo. ‡ **11:4** 11.4 Ka bil mbede Zakari 4.1-14 na, puu oliviyeri ka sidfi ka huu ndeleri ka i daa sii say do lakun-e kun-e na, ba zobri ka Ngerewuru nan ri zuo bod, a daa num zuo tul-ri bay hana ri daa ped be. § **11:8** 11.8 Ngerepuoke na ba Zuruzalem.

ndaw na do tul puu say hud ká díš. Ngerepuoke ku na, i mgba í lieke Sodom, mase Ezibte. ⁹ LEE, nzobri ká saw bari bod bod bele, saw kani bari bod bod bele ndaw, nzaa bay bari bod bod bele ndaw, roo bay saw puo bari bod bod bele ndaw na, i ví kóko hud bari nam say mgba nzaaruo kị ká síe do law tul, a í pon faa ha nzobri bay hana ri voro hud na ya. ¹⁰ Nzoɔ tukeleri na i doko bay suoriya bay tul hud nzoɔ nuri ká sídì ku na, í zay sùo-ri a í pie bay fe ha kị ba lie ba lew, bay ịi le, *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru ká sídì key na, i daa ha tul nzoɔ tukeleri fere bay faa kaa bay bari.

¹¹ Roo le, fal nam ká say mgba nzaaruo kị ká síe do law tul na bayji le, omi vi saa luo Ngerewuru, a rii sùo nzobri ká i i ri na, le, i uru siya. LEE, bari riw bele ká i do zadé í ko ri na hie daa ri zikiki. ¹² Bayji le, nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru ká sídì na, i laa kusol mgba belen saa nulue a baa ha ri mii: «Hil í vi key!» Ro, i hil ká bil síi mbam na ba nulue, ha nzob tul ngani bari ko ri bay nun-ri. ¹³ Ká zadé ku hoy le, tusiri lan yik yik ha ngerepuo ká i te bil-e zad duo na, zad mbjwke dir wuruk ha nzobri isod sod duo zad tɔno say zih hud bay tusiri ka lan na. Bie nzobri ká i sad ká í kaw bay kumnun bay na, hie daa ri zikiki a í daa rin dika bo tul Ngerewuru ká kaw nulue.

¹⁴ Seké fe ndeke dí sídike na kal ro; le, seké fe ndeke dí sayke ro do dí ya vuku.

Tiw ndeke dí tɔno sayke

¹⁵ Falé le, led nzaaped Ngerewuru ndeke dí tɔno sayke na ul tiw be. LEE, mi laa kusolri mgba godi godi ká nulue mii: «Timbede key na, hurusuo réke mbay ká tul hurusuori riw bele ká tusiri key na do nduo Ngerembay Ngerewuru naari bay *Krisi, nzob ká'a pie ni vi tusiri key bay yaana nzobri na. Ka'a

réke mbay mbiimbam bay mbiimbam banquo.» ¹⁶ Bayji le, *ngere tul pedri ká sín sídì pare nin ká kaw tul karingaw mbay bari ká pol Ngerewuru na, i huku siri í daa nzaa pol-ri tun siri í ruo ni mii:

¹⁷ «Ngerembay, Ngerewuru Nzoɔ Hurusuo Luye,

bo ká mù do pola doɔ ndaw roo tusiri do bay,

bo ká mú do timbede key ndaw na:

Taambol ha mù bay tul bawda hurusuo ká mù dáake ped, a timbede key na mù kaw ba mbay.

¹⁸ Nzobri ká saw puo bari bod bod ká i tuu mù ya na, law-ri faa ri gbururu gbururu ká tul-a.

Roo le, timbede key na, ba saw síe bo ro

bay hana here bo ka bo tul-ri.

Timbede key na, ba saw síe bo ro bay hana mù kun sal bay bo tul nzoɔ hudei.

Timbede key na, ba saw síe bo ro bay hana mù ha fe tundo ha nzob ped bori

ká i ba nzob yaana bayri saa nzaa-a,

bay nzobri riw bele ká i ba taa bo ká í hie mù,

ze i ba na ngereri, mase ledri kara ndaw.

Timbede key na, ba saw síe bo ro bay hana mù bie bari ká i bie tusiri key na kpukdu kpukdu!»

¹⁹ Bayji le, *hul kani Ngerewuru ká nulue na mgbuda do hoy ha nzobri ko *sanduku saka kuni ká bo bile. LEE, mbamri vbu haa gberere gberere ndaw, kusolri mgba belen belen ndaw, mbamri yiw kpay kpay ndaw, tusiri lan yik yik ndaw, roo sariri gay zididi zididi zuo siri ndaw pi.

12

Máy bay nay san

¹ Báyji ɛ, fe ká kie fe ká ɓa h̄ɛ zikiki ndad kóko t̄ji saa tumbam. M̄i kó máy nzoɓ mb̄iw ká síe puɗ ni kpurukud̄ munu ɓa gari. Ka ɗaa ɓal-ɛ zuo tul few, roo taguɓa mbay ká mbaymawri duo fale sid̄i ɗo ɗi guɓa tul-e. ² Ka ɗo ɓil a ɗo ɗi ya ɓay mbón̄ led̄, ɛ, nduo s̄e ni hạ ni guu fe. ³ Báyji ɛ, fe ká kie fe k̄i t̄ji saa tumbam. M̄i kó bawda nay san̄ s̄ji ɓa huu ká tul-e ɓa t̄on̄o say, t̄iw-ɛ ɓa duo, ɛ, taguɓa mbay ɓa t̄on̄o say ɓo tul-ri mb̄iw mb̄iw bele. ⁴ Báy saw-ɛ na mbaymawri ká i te ɓil-e zad̄ say na, ka ɗúoke zad̄ mb̄iwke, a kuɔ ri a vbuku ri zuo tusiri mḡbarak. Ka ɗo lakun máy ká ɗo mbón̄ na kek ɓay haɓa ɓo ka mbon̄ ɛ, ɓeri t̄u vi-e na hak.

⁵ Lɛɛ, máy na mbon̄ led̄ w̄ara nzoɓ, ɓe ká'a réke mbay ká tul nzoɓri ká saw puo ɓari ɓod̄ ɓod̄ riw bele báy h̄urusuo*. A ɛ, led̄ nzaaped̄ Ngerewuru ví mbi led̄ na a séke luo Ngerewuru ká kaw tul karɓgaw mbay ɓe. ⁶ A báyji ɛ, máa led̄ na ɗuu a se zad̄ ká Ngerewuru leke ɓay tul-e ká ɓil law k̄or ɓay haɓa ɓo, ka hól ni nam isod̄ sod̄ duo zad̄ mb̄iw báy isod̄ sod̄ sid̄i báy s̄in̄ yie (1.260)†.

⁷ Báyji ɛ, ruy ɗo nulue. Led̄ nzaaped̄ Ngerewuru ká riɓ-ɛ ɓa Misel báy led̄ nzaaped̄ ɓeri, a nay san̄ báy led̄ nzaaped̄ ɓeri laa, i ruu zin̄ k̄i. ⁸ Roo ɛ, Misel báy led̄ nzaaped̄ ɓeri na i haw yum, a í p̄on̄ faa hạ nay san̄ báy led̄ nzaaped̄ ɓeri ɓay haɓa ri kaw nulue mb̄aa. ⁹ I vbu bawda nay san̄ na ɓo kele, ɓe soy piɗke lew ká i ɗi ni ɓa ngeretemndaya, mase *Satan, ká ula nzoɓri riw bele ká tusiri key na; i vbu ni saa nulue ɓo tusiri gbirik báy led̄ nzaaped̄ ɓeri mb̄iw hoy.

¹⁰ Fale ku ɛ, m̄i laa kusol mḡba ɓelen̄ ká nulue mii: Timbed̄e na, pam Ngerewuru vi ro!

Timbed̄e key na, Ngerewuru kie h̄urusuo-ɛ báy réke mbay ɓe! Timbed̄e key na, Krisi, nzoɓ ká'a pie ni vi bay yaɓa nzoɓri na, kie h̄urusuo-ɛ:

Nzoɓ Dáa Bay ɓo tul yu naari, ɓe ká'a ɗo pol Ngerewuru naari bay ɗaa bay ɓo tul-ri sun̄ báy ɓisie na i vbu ni saa nulue ɓo kele.

¹¹ Yu naari haw yum ká tul-e báy faa s̄im Vu Baɗu, báy Bay Ngerewuru ká i ɓaa nasike ɓa kele, roo báy s̄uo-ri ká i p̄on̄ yaklak hạ huɗ.

¹² Sawke mini ze, nulue báy ɓaari ká i ɗaa puo ká ɗi na, i zay s̄uo-ri!

Roo ɛ, seke fe ɓa taa tusiri báy bawda maambii, bay ji ɛ, ngeretemndaya na ɗi ɓa luo-ri ku!

Law-ɛ faa ni gbururu gbururu, bay ji ɛ, ka kó saw síe ɗaa ped̄ ɓe na t̄on̄ ɗi mb̄aa ro.

¹³ Zad̄ka nay san̄ na kó mii, i vbu ɓeri ɓo tusiri na báyji ɛ, ka tii saw nii máy ká mbon̄ led̄ w̄ara nzoɓ na. ¹⁴ Roo ɛ, Ngerewuru hạ tay bawda tirim ɓa sid̄i hạ máy na bay haɓa ni ka z̄oke kpuru a se zad̄ ká Ngerewuru leke bay tul-e ká ɓil law k̄or, a hól ni mbiimbam say báy few yie a hạ ni kaw ɗi ɗi báy nay san̄ na.

¹⁵ Báyji ɛ, nay san̄ na kuku mbii tuo fal máy na munu ká maambii, bay haɓa ɓo mbiike na ka yaa ni. ¹⁶ Roo ɛ, tusiri so máy na, a aa nzi-ɛ a t̄u mbii ká t̄ji saa nzaa nay san̄ na.

¹⁷ Zad̄ka nay san̄ na kó munu báyji ɛ, law-ɛ faa ni ká tul máy na gbururu gbururu, a ȳi a v̄a ruu zin̄ ɓie saw máy na, ɓari ká i ɗaa vu mbom ɓo tul *bol kusol Ngerewuru a í ɗo tul tusue bay ká Zezu tina ha ri na. ¹⁸ Báyji ɛ, nay san̄ na ɗo siya ká nzaa bawda maambii na kek.

* **12:5** 12.5 I k̄i Simri 2.9. Led̄ke ku na ɓa Krisi, ɓe ká Ngerewuru pie ni bay yaɓa nzoɓri. † **12:6** 12.6 I k̄i FKT 11.2. Ká ɓil saw síeke ku ká i ɗaa nun nzoɓri tuo síe na, Ngerewuru hól nzoɓ ɓeri.

13

Fe mgbamri ká sídì ká i do yer

¹ Falé ku lé, m̀i kó fe mgbam mbijw ká do yer t̄ji saa bawda maambii. Ka do báy t̄iw ba duo, tul ba tonó say. Taguba mbay guba tul t̄iwkeri ku na mbijw mbijw riw bele. Ká nzaa pol-ri mbijw mbijw bele na, i vbie rin̄ t̄iri Ngerewuru ze do dí*. ² Fe mgbamke ká m̀i kó ni na r̄ii dafakli, bal-eri r̄ii bal tawara, nzi-ε r̄ii nzáa mbaki. Nay san̄ na ha ni ngon̄o be, karingaw mbay be, báy bawda hurusuo bay d́aa fe. ³ Fe mgbamke ku na, tul-e mbijw ká sakrake hawri na, r̄ii fe ká'a z̄in̄ n̄uó ká i ni do dí, roo lé, n̄uoke ku na nze. Nzob tukeleri riw bele na tuku ri ha ri do yer a í duu fal-ε. ⁴ I ruo nay san̄ na, baȳji lé, ka ha hurusuo ha fe mgbam na. I ruo fe mgbam na ndaw í baa mii: «Nzob ve ndaw roó hurusuo-ε r̄ii taa fe mgbamke na lé? Nzob ve ndaw roó, a máa rúu z̄in̄ ni lé?»

⁵ Báyii lé, Ngerewuru pon̄ faa ha fe mgbam ká do yer na baa bay siika s̄uo beri, báy bay t̄iri ni, a ha ni hurusuo d́aa ped̄ few s̄in̄ nin̄ pare sídì†. ⁶ Ka mgbuda nzi-ε a t̄iri Ngerewuru ndaw, t̄iri rin̄-ε ndaw, zad̄ káw be ká nulue ndaw, roó bari riw bele ká i d́aa puo ká dí ndaw pi. ⁷ Ngerewuru pon̄ faa ha ni ruo z̄in̄ nzobri ká i do bod̄ ba taa be Ngerewuru na a haw yum ká tul-ri. Ka ha ni hurusuo ká tul saw kaniri riw bele ndaw, saw nzobri riw bele ndaw, nzaa bayri riw bele ndaw, roó báy nzobri ká saw puo bari bod̄ bod̄ riw bele ndaw pi. ⁸ Lεε, nzob tukeleri riw bele na, i ruo fe mgbamke na; ba bari huo-ri ká i d́aa rin̄-ri do bil mbede pam pola d́od̄ ndaw roó tusiri do báy na ze i ruo ni ya. Mbedeke ku na, ba taa Vu Badu ká i i ni ba *fe poy.

⁹ Nzob ká do báy suku láa bay lé, ka laa bay ká do key! ¹⁰ Nzob ká Ngerewuru d́aa ni do bay tul hul sal lé, i mgbaka ni naa hul sal na k̄i. A nzob ká'a d́aa ni do bay tul maamii lé, i ika ni báy maamii na k̄i. Be ze ba saw síe haña nzob taa Ngerewururi i s̄u law-ri a í do tul mbika law.

¹¹ Falé ku lé, m̀i kó fe mgbam k̄i ká do yer ká t̄ji na báy bud̄ saa siri. Ka do báy t̄iw ba sídì r̄ii t̄iw vu badu, roo lé, bay b́aa be do munu ba taa nay san̄ na. ¹² Be na, hurusuo titire fe mgbam riw bele do s̄uo-ε, a d́aake ped̄ báy rin̄-ε ha nzob tukeleri ruo titire fe mgbam, be ká n̄uó do s̄uo-ε roó a nze na. ¹³ Ka d́aa bawda fe san̄ri; ka d́aa ha huu kara dí saa nulue a bo tusiri ká nun nzobri riw bele. ¹⁴ Báy faa fe san̄ri ká'a d́aa báy rin̄ titire fe mgbamke na, ka ũlake nzob tukeleri ká tusiri key. Ka baa ha ri mii: «Ì mbuo fe r̄ii titire fe mgbam na bay d́aake mbay bo tul-e, be ká'a hu-hud̄ n̄uó maamii, roó a fil na.» ¹⁵ Ka z̄in̄ hurusuo bay haña omi ha fe ká i mbuo r̄ii titire fe mgbam na, bay haña bo, fe ká i mbuo na ka baa bay, a i nzobri riw bele ká i hii bay rúo ni ya na. ¹⁶ Fe mgbam ká do yer ká t̄ji saa siri na mbi nzi-ε ha nzobri riw bele, ze i ba na ngereri, mase ledri, nzob fezin̄ari mase nzob k̄ukuri, koyri mase nzobri ká i kaw báy tul-ri kara, i te surum do nduo hodo bari, mase nzaa pol-ri. ¹⁷ Nzob ká surum key na ti s̄uo-ε ya lé, ka maa bay hie fe ya ndaw, a maa bay mbika fe a hie z̄in̄ nzob ya ndaw pi. Surumke ku na ba rin̄ fe mgbam ká do yer na, mase k̄inja suy fe ká maa k̄i báy rin̄ke‡.

¹⁸ Be ze ba saw síe haña nzob taa Ngerewururi i do báy nun nzem. Nzob ká do báy fe kóko lé, a máa bay

* **13:1** 13.1 Ká bil sewke na, mbay Romri mbi rin̄ ká ba taa Ngerewuru bo tul-ri a í hii bay haña nzobri ruo ri munu ká ngerewuru bari. Be mini ze i t̄irike Ngerewuru. † **13:5** 13.5 I k̄i FKT 11.2. ‡ **13:17** 13.17 Ká bil sewke ku na, vu maa bay mbijw mbijw ká bil alfabe gerek na, do báy suy fe k̄inja be k̄inja be. Be ze, zadka i d́aa suy vu maa bay rin̄ nzob nde k̄i lé, vi ba suy fe ká maa k̄i báy rin̄ nzobke.

ndáy suy fe ká maa kị báy fe mgbam ká do yer na, bay ji le, suy feke ku na, maa suy nzob. Súyke na ba isod sod yie báy sijn yie pare yie (666).

14

Vu Bađu báy nzob beri

¹ Fale ku le, mị ko-kóm, le, mị ko Vu Bađu ká do siya ká tul kuo *Sign. Nzobri ká i do zinj ni na i ba isod sod duo zad isod báy sijn nin pare nin (144.000) ká i vbie rin-ε báy rin bi-ε do nzaa pol-ri. ² Lεε, mị laa kusol mgba saa nulue rii maambii ká so gbuu gbuu, mase rii mbam ká yiw kpăy. Kusol ká mị laa na, mgba rii nzaņa kolon ká nzob hanakeri han. ³ Bawda ruo nzobkeri ku na, i do siya ká pol karingaw mbay báy fe doko báy kumnunri ká nin, ruo báy *ngere tul pedri ndaw na, i di sim fie. Simke ku na, nzob mbijw maa bay fére ya, ba bari huo-ri kị hoy ká i ba isod sod duo zad isod báy sijn nin pare nin (144.000) ká Ngerewuru puo mbol ká tul-ri báy faa sim Vi-e ká tusiri key na ze, i maa bay fére. ⁴ Ba bari ká i koru sùo-ri *tan kad kad í zaa máyri ya*, í se fal Vu Bađu na báy zadri riw bele ká'a se di. I ba nzobri ká Ngerewuru puo mbol ká tul-ri ká sakra nzobri báy faa sim Vi-e ha ri vi ba taa be báy Vu Bađu. Nzobkeri ku na, i do munu ba titire tul fe pay ká i mbi ha Ngerewuru. ⁵ Kúf bay mbijw kara tji saa nzaa-ri ya; i ba nzobri ká bay ti tul-ri ya.

Led nzaaped Ngerewururi ká say

⁶ Fale ku le, mị ko led nzaaped Ngerewuru kị mbijw zo a hãari tumbam siya. Ka do báy Bay Kere ká do banquo bay ka-káake ha nzobri ká tusiri key, báy saw puo bari bod bod riw bele ndaw, saw kaniri riw bele ndaw, nzaa bayri riw bele ndaw, ruo báy saw nzobri riw bele ndaw pi.

⁷ Ka baa bay mgba belen mii: «Í hie Ngerewuru a í daa rin dika bo tulle, bay ji le, nam ká'a kún sal bay zuo tul nzobri na vi ro. Munu zu le, i ruo ni, be ká daa tumbam ndaw, tusiri ndaw, bawda maambii ndaw, ruo báy faa luu mbiiri ndaw pi.»

⁸ Báyji le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di sidike ton fal led nzaaped titire na a baa mii: «Í ko, ngerewu *Babilon lie ro! Bawda ngerewu key ká daa ha nzobri ká saw puo bari bod bod riw bele nzo him be, i pon sùo-ri yaklak bo bil fe daa lorori na, lie kpukdu kpukdu ro!»

⁹ Báyji le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di sayke ton fal nzob sidikeri na, a baa bay mgba belen mii: «Nzob ká ruo fe mgbam ká do yer báy fe ká i mbuo rii ni, a ha ri te surum rin-ε do nzaa pol-e, mase fal nduo-ε le, ¹⁰ be kị sùo-ε kara a nzoko him here Ngerewuru ká'a kuna zuo bil tunguo here be tan zukrike. Nzobke ku na, a kóko sie ká bil huu ká tisaw vuo huu ká di a fu kpiri kpiri ká pol led nzaaped Ngerewuru báy pol Vu Bađu. ¹¹ Zuu huu ká ha ri ko sie na a tji ndururu mbiimbam báy mbiimbam banquo. Nzob ká ruo fe mgbam na báy fe ká i mbuo rii ni, báy nzob haa haa ká ha ri te surum rin-ε do sùo-ε na, ka ti mgbaka taram ya mban, bil sun ya ndaw, bisie ya ndaw pi.»

¹² Be ze ba saw sie hãa nzob Ngerewururi ká i daa vu mbom bo tul bol kusol-eri, a í do tul bay Zezu na, i suu law-ri.

¹³ Fale ku le, mị laa kusol ká mgba ká nulue mii: «Mu vbie bayri key ka do mbede: Tii sawke saa vuri key na, nzobri ká i hu ká bil Ngerembay na, suoriya ba taa bari.» Lεε, Tem Ngerewuru yinra báy bayke mii: «Zadε zu, ba tusue kị. I máa bay mgbaka taram sùo-ri ká tul ped bari ká i daa, bay ji le, fe kere bari ka

* 14:4 14.4 Bay key na baa bay se tul nzobri ká i se fal fe daa kaaya nzob tukeleri ya. Bayke haa faa hãa nzob naa zinj may be ya na ya.

i đaa na, Ngerewuru ti yijira ya, a haņa ri fe tunduoke báy.»

Fe ká tina nun se tul ỏrỏ nam kún sal bay

¹⁴ Fale ku le, mĩ kỏ-kỏm na rỏbay, le, mĩ kỏ sii mbam pie. Ká tul sii mbamke ku na, nzoỏ rii vu nzoỏ kaw đĩ; taguba mbay ká i đaa báy lari ká nduy zĩriri zĩriri guba tul-e, a mgba ngahol ká nzi-ε uo pelem pelem đỏ nduo-ε. ¹⁵ Lεε, led nzaaped Ngerewuru kĩ tĩi saa *hul kani Ngerewuru ká nulue a đaa fe báy bawda kusol-e belej a bǎake bay zĩj nzoỏ ká kaw tul sii mbam na mii: «Mu mbi ngahol ỏo na, a mú tii sǎw vbieke fe pay na, bay jĩ le, sǎw síe vbie fe pay na vi ro; fe pay ká tusiri na ngỏj ro.» ¹⁶ Báyjĩ le, nzoỏ ká kaw tul sii mbam na, mbi ngahol be na a vbieke fe payri ká tusiri na†.

¹⁷ Báyjĩ le, led nzaaped Ngerewuru kĩ tĩi saa hul kani Ngerewuru ká nulue; be kara ka mgba ngahol ká nzi-ε uo pelem pelem na đỏ nduo-ε ndǎw. ¹⁸ Led nzaaped Ngerewuru kĩ na rỏbay ká đỏ báy hurusuo ká tul huu na tĩi saa zad *tutakra fe poy, a đaa fe báy bawda kusol-e belej zĩj nzoỏ ká mgba ngahol ká nzi-ε uo pelem pelem na mii: «Mu mbi ngahol ỏo ká nzi-ε uo pelem pelem na, a mú kủdke lere puuri ká đỏ zủba zuba ká tusiri, bay jĩ le, lerekeri na ngỏj ro‡.» ¹⁹ Báyjĩ le, led nzaaped Ngerewuru na mbi ngahol be a kủdke lere puuri ká đỏ zủba zuba ká tusiri, a vbuku zuo zad đuo mbii lere puu ká kie here Ngerewuru. ²⁰ I tỏđ lere puuri ká zuo zadε na ká fal ngerεpuo; le, sım ká tĩi saa zad đuo mbii lere puu na, hił kpuru se kẻjrej ká đỏ nzaa piriri. Sımke ká

uo na yạa zad a maa sal faa isỏđ sỏđ sayri munu (300).

15

Ỏrỏ bie bie ká mbi báy zad ká tỏỏ say

¹ Fale ku le, mĩ kỏ fe ká kie fe kĩ ká nulue ká ỏa hẻ zikiki a ndad kỏkỏ. Led nzaaped Ngerewururi ká tỏỏ say mgba bie ká mbi báy zad tỏỏ say đỏ nduo-ri. Ba ỏrỏ bie bie ká mbi báy zad ro zu, bay jĩ le, báy faa bie ká mbi báy zad ku na ze here Ngerewuru ỏ ká đĩ. ² Mĩ kỏ fe rii bawda maambii ká đỏ karara ká zukri kĩ báy huu; a mí kỏ ỏari ká i haw yum ká tul fe mgbam ká đỏ yer, báy tul fe ká i mbuo rii ni, rỏỏ ká tul be na ká suy be suo bol riη-ε na. I đỏ siya ká tul bawda maambiike, i mgba nzaņa ká Ngerewuru ha ri đỏ nduo-ri gbiri gbiri, ³ a i đĩ sim ká *Moyze, nzoỏ ped Ngerewuru đĩ ká pola lew, báy sim ká Vu Badu đĩ mii: «Ngerembay Ngerewuru Nzoỏ Hurusuo Luye, fe đǎa ỏori na ỏa hẻ zikiki a ndad kỏkỏ! Mbay tul nzoỏri ká sǎw puo ỏari ỏỏđ ỏỏđ bele, feri ká mù leke bay đǎa na, đỏ báy zadε a maa báy tusue bay.

⁴ Ngerembay, wạa, nzoỏ ve ndǎw rỏỏ ti hẻ mù ya le?

Nzoỏ ve ndǎw rỏỏ, a sǎj đǎa riη đĩka ỏỏ tul-a le woo?

Ba tusue, ỏa ỏỏ huo-ỏ kĩ hỏy ze mù taη kadan.

Nzoỏri ká sǎw puo ỏari ỏỏđ ỏỏđ riw bele na i vika luo-ỏ i huku pol-a bay rỏo mù, bay jĩ le, fe đǎa ỏori ká đỏ báy zadε na đỏ zad hie ká nun nzoỏri riw bele.»

† 14:16 14.16 Ká bil mbede Matiye na, vbie fe pay kie nam kún sal bay Ngerewuru ká'a vi vuku. I kĩ Mat 13.30,38-42. ‡ 14:18 14.18 Riη lere puu key na ỏa rezĩn. Led Izarayelri vbuku lere puuri zuo gođỏ tisaw ká ỏa zad đuo mbii lere puu a i tỏđ hạa mbiike tĩi. Tỏđ lere puu mini key na, nzoỏ hẻneri ker i ỏaa mii, feke kie here Ngerewuru ká'a đǎa ỏỏ tul nzoỏri ká nam kún sal bay. I kĩ FKT 19.15; Ezay 63.3; Zuyel 3.13.

⁵ Fale ku le, mi ko *hul kani Ngerewuru ka nulue ka *zad ka tan kadaj bamba tasiri do bil-e na mgbuda do hoy. ⁶ A le, led nzaaped Ngerewururi ka tonɔ say ka i mba bie ka mbi bay zad ka tonɔ say do nduo-ri na, i tji saa hul kanike. I nduo gari ka ndad bamba a nduy a puu kpala kpala; i daa sal bil ka i daa bay lari ka nduy ziriri ziriri na tekre nzaa law-ri. ⁷ Lεε, fe mbjw ka sakra fe doko bay kumnunri ka nin na, ha led nzaaped Ngerewururi ka tonɔ say na, tunguo tonɔ say ka i daa bay lari ka nduy ziriri ziriri. Tunguoke ku na him here Ngerewuru Nzob Kaw Bay Kumnun mbiimbam bay mbiimbam banɔ na, mbaa di maa ri mbjw mbjw bele. ⁸ Bayji le, zuu huu ka kie rin dika Ngerewuru ka do, bay hurusuo-e na yaa bil hul kanike kpol kpol bele ha nzob mbjw mini kara maa bay ri di ya kpuru maa bay bie ka mbi bay zad ka tonɔ say ka led nzaaped Ngerewururi ka tonɔ say i vike na o bele ndaw ro.

16

Tunguo here Ngerewuru ka tonɔ say

¹ Fale ku le, mi laa kusol nzob mba belej uru saa *hul kani Ngerewuru ka nulue a baa ha led nzaaped Ngerewururi ka tonɔ say na mii: «I se i yaa kuna him here Ngerewuru ka do bil tunguo ka ba tonɔ say na ka zuo tusiri.»

² Bayji le, led nzaaped Ngerewuru titire se a yaa kuna him here Ngerewuru ka do bil tunguo be na zuo tusiri. Lεε, nzobri ka i ha teke surum fe mgbam ka do yer do soro, a i ruo fe ka i mbuo ri ni na, nuɔ day ka se bamba zuo suo nzobkeri na kpurukud bele.

³ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di sidike se a yaa kuna him here Ngerewuru ka do bil tunguo be na zuo bawda maambii. Lεε, mbiike na fere a ndin munu ba sim nzob

hude, a feri riw bele ka do bil-e bay kumnun na i hu mburuk.

⁴ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di sayke se a yaa kuna him here Ngerewuru ka do bil tunguo be na zuo nduo mbii bay faa luo mbiiri ha ri fere a ba sim. ⁵ Bayji le, mi laa kusol led nzaaped Ngerewuru ka do bay hurusuo ka tumbiiri na baa ha Ngerewuru mii:

«Bo ka mu tan kadaj,
bo ka mu do pola doɔ ndaw ro
tusiri do bay,
mu do timbede key ndaw na,
kuj sal bay bo ka mini key na
do bay zafe.»

⁶ Nzob ndayari na, i daa sim nzob taa bori bay taa nzob yaana bayri saa nzaa-a na zuo siri, a timbede key le, bo ro mu ha ri nzo sim, i zin fe ka maa tul-ri bay ped daa bari.»

⁷ Lεε, mi laa kusol mba saa zad *tutakra fe poy mii:

«Ngerembay Ngerewuru Nzob
Hurusuo Luye,
ba tusue ki, kuj sal bay bori na,
do bay zafe,
a maa bay tusue bay.»

⁸ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di ninke se a yaa kuna him here Ngerewuru ka do bil tunguo be na zuo tul sie a ha ni faa zoko nzobri pii bay zana be. ⁹ Nzobri ka sie zanke ka hed hed zo ri na, i tji rin Ngerewuru be ka'a mba kji bie ka mbi bay zad ka mini key do nduo-e. Roo le, i hii suo ker bay bari bay daa rin dika bo tul-e ya.

¹⁰ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di ndebeke se a yaa kuna him here Ngerewuru ka do bil tunguo be na zuo tul karingaw mbay fe mgbam na, ha puoro be do bil sun ndun. Nzobri su rim-ri mgbokli mgbokli bay koko seke fe bari, ¹¹ a i tji rin Ngerewuru ka nulue bay tul sekeri bay nuro ka do suo-ri na.

Roo le, i hii súo kér bay bari ká tul fe d'aa kaaya bari na ya.

¹² Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di yieke se a vaa kuna him here Ngerewuru ka do bil tunguo be na zuo tul bawda nduo mbii ka rin-e ba Efarat ha mbiike u kp'ani a pon ba faa ha mbayri ka i kaw fi tiya ka fi tji sie na ha ri vike. ¹³ Lee, mi ko temndayari tul-ri say ka i rii tanjiwri tji saa bil nzaa nay san ndaw, saa nzaa titire fe mgbam ka do yer ndaw, roo saa nzaa fe mgbam ndeke di sidike, be ka'a di suo-e ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru ndaw na. ¹⁴ Ba temri ka i ba taa ngeretemndaya ka i daa fe sanri. I se luo mbayri ka tusiri key riw bele, bay haña bo, i mbyu ki i daa ruy zin Ngerewuru Nzob Hurusuo Luye bay bawda nam be.

¹⁵ Ngerembay baa mii: «I laa key, mi tji tul-ri mbuda munu ka nzob riiba tjiike. Nzob ka kaw bay nzaa bal-e kekeke a koru gari beri do lakun-e, bay haña bo ka se tigbi-e hoy nduodi ha sahoi ka se ni ya na, suoriya ba taa be.»

¹⁶ Bayji le, temndayari na, i mbyu mbayri ka zad mbijw ka i di bay nzaa eboro ba *Harmagedon**.

¹⁷ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di tonu sayke se a vaa kuna him here Ngerewuru ka do bil tunguo be na zuo bil zuu, le, kusol Ngerewuru mgba belej saa karingaw mbay ka hul kani be ka nulue mii: «Pedke o ro zu.» ¹⁸ A le, mbamri vbu haa yela yela ndaw, kusolri mgba belej belej ndaw, mbamri yiw kp'ay kp'ay ndaw, roo tusiri lan yik yik ndaw pi. Ba die ka Ngerewuru daa tusiri kpuru tji timbede key na, nzob ko kiri tusiri ka lan mini key ba mbijw ya mgbaj!

¹⁹ Bawda ngerewuo na saka zad say, a ngerewuori ka saw puori bod bod riw bele ka tusiri key na dir wuruk wuruk. Ro, Ngerewuru ker se tul ngerewuo *Babilon ka rin-e mgba bamba na, a daa ha ni nzo him bawda here be ka mbaa tunguo be gbay gbay na. ²⁰ Tukudu mbiiri riw bele na gol maa ki gbay gbay, a kuori laa le, nzob ko ri mbijw mbaa. ²¹ Bawda sari ka ngobke hii maa bay bol nan ka i te bil-e zad sidi na gay saa nulue zuo tul nzobri ha ri tjiiri Ngerewuru bay tul sari ka ba bie ka mbi bay zad, bay ji le, ba bie ka kal tul zad pavbad.

17

Kun bay ka bo tul bawda may nun pie

¹ Fale le, led nzaaped Ngerewuru mbijw ka sakra led nzaaped Ngerewururi ka tonu say ka i mgba tunguo him here Ngerewuru do nduo-ri na baa mii: «Mu vi, le, mi kie mu faa ka Ngerewuru a kunge bay bo tul bawda may daa nun pie, ka ba bawda ngerewuo ka do nzaa mbiiri*.² Mbayri ka tusiri na i pon suo-ri i daa fe daa loro zin ni, a nzob tukeleri ka i nzo him nun pie be na, himke daa ri tud.»

³ Bayji le, Tem Ngerewuru mgba mi, le, led nzaaped Ngerewuru na mbi mi se bil law kor. Lee, mi ko may mbijw munu ka di kaw tul fe mgbam ka sji ngaw ngaw ka do yer ka rin tjiiri Ngerewuru do suo-e kpurukud bele. Fe mgbamke ku na do bay tul tonu say, tjiwri ba duu.

⁴ Mayke na nduo gari lari ka nduy a ndad bamba ka surumkeri ba surum gari nduo mbayri. Ka mba da suo-e bay lari ka nduy ziriri ziriri ndaw, bay tisaw ka ndad bamba ka

* **16:16** 16.16 Bay nzaa eboro na *Harmagedon* ba kuo ka rin-e ba *Magedon*. Ka han kuo *Magedon* na led Izarayelri daa bawda ruy ka ngon bamba ka di. (I ki Nzob kun sal bayri 5.19; 2 Mbayri 23.29; 2 Soro fe saw bulu bari 35.22.) *Harmagedon* ka bil mbede ni key na, kie zad ka Ngerewuru a haw yum ka tul ngeretemndaya ka di, ba oro bie ruy ki wum. * **17:1** 17.1 May daa nun pie key na, i di ni ba Babilon ngerewuo ndaw, bay ji le, fe daa be ula nzob tukeleri a kuo ri do di di zin Krisi.

larike ngon bamba bay zaw kereri ndaw pi. Ka mgba tunguo ka i daa bay lari ka nduy ziriri ziriri do nduo-e ka fe daari ka maa koko ya, bay fe lorori ze mbaa di bay tul nun pie be na. ⁵ Ka nzaa pol-e na, i vbie rin ka saw bayke do zad muni mii: «Babilon, ngerepuo ka do bay hurusuo, maá nzoɔ daa nun pieri bay nzoɔ fe daari ka maa koko ya ka tusiri key.» ⁶ Mi ko le, sim nzoɔ Ngerewururi ka'a nzo na daa ni tud ba him; ba sim nzoɔri ka i i ri bay tul bay Zezu ka i do tul-e.

Zadka mi ko ni na, mi yi mi kaw yer. ⁷ Bayi le, led nzaaped Ngerewuru na baa ha mi mii: «Mina ndaw roo, mu kaw yer munu le? Mi baa saw bay muni may key na bay fe mgbam ka do yer ka tul-e ba tongo say, tiw-e ba duo, ka sob ni na ha mu laa. ⁸ Fe mgbam ka mu ko na, pola ka do bay kumnun, timbede le, ka ti mbaa, roo le, ka'a ti saa *luo zad baw ka gbuke tiya bay seke zad bie ka kpukdu kpukdu. A nzoɔ tukeleri ka rin-ri do bil mbede pam pola ya doɔ ndaw roo tusiri do bay na, zadka i ko fe mgbamke na, i kaw yer, bay yi le, pola na ka do bay kumnun, timbede le, ka ti mbaa, roo le, ka'a yi a ti bay.»

⁹ Be ze ba saw sie haɔa nzoɔ taa Ngerewururi i do bay fe koko i daa fe bay nun nzem. Tul ka tongo say na, ba kuori ka tongo say ka may na kaw di†; a ba mbayri ka tongo say ndaw. ¹⁰ Nzoɔ ndebekeri ka sakra bari mbayri na, i kal ro. Nzoɔ ndeke di yieke re mbay timbede key, a nzoɔ ndeke di tongo sayke na vi ya roɔbay. A roo le, zadka'a vi le, ka ti kaw bole di ya hoy. ¹¹ A fe mgbam ka pola do bay kumnun, a timbede le, ka ti mbaa na, be ki ze ka ba mbay ndeke di tongo sidike. Ka ba nzoɔ mbijw ka sakra bari ka tongo say

na ndaw‡, a se ba zad bie ka kpukdu kpukdu na.

¹² A tiwri ka duo ka mu ko na, ba mbayri ka duo ka i re mbay ya bay, roo le, i zin hurusuo reke mbay saw sie mbijw hoy zin fe mgbam ka do yer na. ¹³ Bari mbaykeri ku na, law-ri maa ki a i ha ngon bay hurusuo bari bay daake ped ha fe mgbam na. ¹⁴ Fe mgbamke bay mbayri ka duo na, i ruu zin Vu Badu, roo le, Vu Badu na, a haw yum ka tul-ri, bay yi le, ka ba Ngerembay ka kal tul ngerembayri, a ba Mbay luye ka kal tul mbayri riw bele. A bari ka Ngerewuru di ri a nan ri zuo bod ka i do tul bay be na, i ba nzoɔ haw yum zin ni.

¹⁵ Leɛ, led nzaaped Ngerewuru na baa ha mi roɔbay mii: «Nduo mbiiri ka mu ko ka may nun pie daa puo ka di na, ba saw nzoɔri ndaw, ruo nzoɔri ndaw, saw puo nzoɔri ndaw, roo nzaa bay nzoɔri ndaw pi. ¹⁶ Tiwri ka duo ka mu ko, bay fe mgbam na, i tunj may daa nun pie na ngeren. I nan feri ka'a doke na kpakla kpakla bele bay pon ni do hoy nduodi. I suna nay suo-e, a i tay bie bay huu kpokok kpokok, ¹⁷ bay yi le, Ngerewuru daa kon daa pedke na do bil law-ri bay haɔa ri daa fe ka'a leke bay law maá ki mbijw hoy ha mbayri na i daake ped bay hurusuo-ri ha fe mgbamke na kpuru maa bay bay ka Ngerewuru baa na ka daa pedke o bay zadɛ ndaw ro.

¹⁸ «A may ka mu ko na, ba bawda ngerepuo ka do bay hurusuo, ka re tul mbayri ka tusiri key.»

18

Babilon bie kpukdu kpukdu

¹ Fal feke ku na, mi ko led nzaaped Ngerewuru ki di saa nulue. Ka do bay bawda hurusuo, a tusiri riw bele hie bay zad taɔa be. ² Ka baa

† 17:9 17.9 Kuori ka tongo say na, nzoɔri ker i baa mii, baa bay se tul ngerepuo Rom ka ba ngerepuo ka do tul kuori ka tongo say na. ‡ 17:11 17.11 Mbay ndeke di tongo sidike key na, ka do sakra mbayri ka tongo say na, bay yi le, ka re mbay ba sidu.

bay báy bawda kusol-e belen mii: «Ka lie ro! Bawda ƚgerɛpuo ká *Babilon na lie ro! Timbede key na do ba zad ká temndayari daa puo ká dī; a do ba zad muu sùo wururi ká ndaya báy kịre bod bod riw bele; kịri nduyri bod bod riw bele ká i ba ƚm bamba ká nzobri sa-san kara muu sùo-ri ká dī, ³ bay ƚi le, máy d́aa nun pie na, daa hạ nzobri ká saw puo bari bod bod riw bele nzo him yinke be na. Mbayri ká tusiri key pɔɔ sùo-ri bo bil fe d́aa lɔɔ zin ni, a bari nzo b́ad́ fe hieri ká tusiri key na, i vi ba bawda nzo fezinari bay tul kon káw bil ndad́i ká kal tul zad ká daa nzo puokeri ku na.»

⁴ Fale le, m̄i laa kusol kị m̄gba ká nulue mii: «Baari nzo b́iri, ƚ ƚi ká bil puo na key, ká ƚ m̄baka í daa feyaa nzo b́keri na zin ri a í zin b́ieri ká mbi báy zad ká'a doko bay tul-e na, ⁵ bay ƚi le, feyaa bari na kay tul kị tul kị kpuru m̄gba nulue hạ Ngerewuru ker se tul fe d́aa kaaya puoke na. ⁶ Ndad bay d́aa zin puoke na munu ká'a daa zin nzo b́ri. Fe kaayari ká'a daa na, ndad bay puo ni kay kị ba sidí. Ka bil tunguo ká'a zukrike him be bay kuna hạ nzo b́ri na, ndad bay zukri him yinke kal d́i ba sidí hạ ni. ⁷ Munu ká'a s̄i sùo-ε bamba a kaw bil ndad́i ká kal tul zad na, munu ndaw ze, ƚ daa hạ ni ko seke fe a re sùo-ε, bay ƚi le, ka baa ká bil law-ε mii: “M̄i kaw zad ni key ba mbay; m̄i kaw ba máy síe ya, a rew hud́ kara ti ƚi tul-i ya m̄ban.” ⁸ Sawke mini ze, b́ieri ká mbi báy zad ká do bay tul-e na, i vika nam mb̄iw hoy wuruk zuo tul-e: hud́ ndaw, rew hud́ ndaw, kon luye ndaw, roo huu a tay ni kpɔlɔk kpɔlɔk ndaw, bay ƚi le, Ngerembay Ngerewuru ká kun sal bay bo tul-e na ba Nzo b́ Hurusuo.»

⁹ Báy ƚi le, mbayri riw bele ká tusiri ká i daa fe d́aa lɔɔ zin ni, a í do bil ndad́i ká kal tul zad zin ni na, zadka i kóko zuu huu ƚgerɛpuoke ká'a ƚi na, i réke rew báy mbii nun-

ri m̄gobo m̄gobo, a í nda law-ri zad zad bay tul-e. ¹⁰ I doko d́i d́i ƚgeren báy ƚie bay tul fe seke ká'a ƚi tul ƚgerɛpuoke na a í baa mii:

«Seke fe woo! Seke fe ƚi ze mini key le!

Bo bawda ƚgerɛpuo Babilon ká do báy hurusuo na,

mù bie kpukdu kpukdu ku waa!

Bil saw síe mb̄iw hoy, kún sal bay ká do bay tul-a na, ƚi tul-a.»

¹¹ Nzo b́ d́ab fe hieri ká tusiri na, i réke rew báy mbii nun-ri m̄gobo m̄gobo ndaw, a í re sùo-ri bay tul-e, bay ƚi le, nzo b́ mb̄iw mini kara hie fe bari ká i nda zuo na mb̄aa: ¹² feri ká i daa báy lari ká nduy z̄iri z̄iri ndaw, mase lari ndaw, tisawri ká ndad́ bamba ká larike mba hie ndaw, zawri ndaw, tul gari ká nduy a ndad́ bamba ndaw, tul gari lari ká súrukeri do bod bod ndaw, puuri ká báy kịre bod bod riw bele ká bare fu b̄y b̄y ndaw, feri ká báy kịre kịre ká i daa báy sere mbali ndaw, puuri ká larike ƚgo bamba ndaw, lari nduykeri bod bod ndaw, roo báy hayri ká i daa báy tisaw kere ndaw pi. ¹³ Vay feri ká bare fu ndad́ bamba ká báy kịre bod bod ndaw, numri ká bare fu b̄y b̄y ndaw, feri ká i uu hạ bare fu b̄y b̄y ndaw, him ndaw, num ndaw, s̄um báy fe pay ndaw, ndayri báy baduri ndaw, piriri báy puupusuri ndaw, roo koyri báy nzo b́ri ká i m̄gba ri m̄bam ká nzaa ruy kara ndaw pi.

¹⁴ Nzo b́ d́ab fe hiekeri na, i b́aa hạ ƚgerɛpuo na mii: «Bo Babilon na, fe kereri riw bele ká konke d́aa mù bay zin na, zekre kad́ ká luo-o. Fezinari riw bele báy bil ndad́i bori ká kal tul zad na, zee ká luo-o, a le, mù ti zin fekeri na mb̄aa w̄m.» ¹⁵ Nzo b́ d́ab fe hieri ká i vi ba nzo b́ fezinari báy faa fe hie bari ká bil ƚgerɛpuoke ku na, i doko d́i d́i ƚgeren báy ƚie bay tul fe seke ká'a ƚi tul ƚgerɛpuoke na. I réke rew báy mbii nun-ri m̄gobo m̄gobo a í re sùo-ri ¹⁶ mii: «Seke fe woo! Seke

fe iike ze mini key ká bil bawda ngerewu key le! Ngerewuoke ká do munu ba máy ká nduo jari ká nduy a ndaf bamba ká súrukeri ba súru jari ndúo mbayri do sùo-ε, a mba da sùo-ε báy feri ká i daa báy lari ká nduy zíriri zíriri, báy tisawri ká larike ngon bamba mba hie, báy zawri ká ndaf bamba na, ¹⁷⁻¹⁸ saw sie mbjw hoy maa bay hana feziha beri riw bele na, ka zekre kad ká di.»

A nzob mgbaka ngon bawda hul tumbiiri riw bele bay bari ká i se varu bay faa maambii na ndaw, roo bay nzob daa pedri ká bil bawda hul tumbiiri bay bari riw bele ká i hol sùo-ri bay faa hãari tul mbii na, zadka i ko zuu huu ká se ngerewuoke na, i doko di di i guu fe mii: «Ngerewu hãa ki roo maa bawda ngerewu na key le woo!»

¹⁹ Ze i faa sum siri i daa zuo tul-ri i reke rew bay mbii nun-ri mgbobo mgbobo, i re sùo-ri i guuke fe mii:

«Seke fe woo!
Seke fe iike ze do tul bawda ngerewu key le!

Báy faa bawda feziha be ká bamba tasiri na,
nzobri ká i do bay bawda hul tumbiiri ká tul maambii na,
i vi ba nzob feziha.

Ze saw sie mbjw hoy maa hana fe beri ka zekreke kad riw bele.»

²⁰ Baari nzobri riw bele ká nulue,
i záy sùo-ri bay tul bie ngerewu key na!

Baari nzob Ngerewururi ndaw,
nzob ndáy nzaapedri
báy nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw na,
i záy sùo-ri,
bay ji le, Ngerewuru kunj sal bay bo tul-e
bay tul kaaya ká'a daa zin ri na.

²¹ Bájji le, led nzaaped Ngerewuru mbjw munu ká ba nzob hurusuo se a vaa mbi bawda tisaw ká ngob munu ká nin nan fe na a vbu bay hurusuo gbukum bo bawda maambii a baa mii:
«Faake munu ndaw ze,

Ngerewuru a bieke bawda Ngerewu Babilon na ruk ruk, le, nzob ti kóko mbãa wum.

²² Bo Babilon na,
nzob ti láa kusol nzaa kolon ká nzob hanke riw na mbãa;
tiwri bay fe ulri na, nzob ti láa ká luo-o mbãa ndaw.

Nzob gosi mbjw mini ká do daa pedke na ti mbãa ndaw;

Nin nan fe kara, nzob ti láa gire ká luo-o mbãa ndaw pi.

²³ Huu ndele ti hie ká luo-o mbãa ndaw;

Suoriya yaana ki na kara nzob ti láa mbãa ndaw,
bay ji le, nzob dab fe hie bori na,

i ba nzob bawda hurusuo ká tusiri key,

a bay faa fe daa mgbii bori na,
mu lake nzobri ká saw puo bari bod bod riw bele ká tusiri key.

²⁴ Ngerewuru daa seke zin nzobri ká Babilon, bay ji le, sim *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru bay sim nzob taa beri ndaw, roo bay sim bari nzobri riw bele ká i i ri ká tusiri key na, bayke do tul nzob puoke na.»

19

¹ Fale ku le, mi laa gire fe ri kusol ruo nzobri ngji bamba tasiri ká mba gigigi ká nulue a baa mii:

«Aleloya! Pisi Ngerewuru!
Pam ndaw, rin dika bay hurusuo ndaw na ba taa be!

² Kunj sal bay beri na, do bay zadε a maa bay tusue bay,
bay ji le, ka daa bay bo tul Babilon ká ba bawda máy daa nun pie

ká daa ha fe im yaa zadri riw bele ká tusiri key

báy faa fe daa nun pie be.

Ngerewuru daa ni ko seke fe,
bay ji le, ka i nzob ped Ngerewururi.»

³ Leε, ruo nzobri baa na robay mii:
«Aleloya! Pisi Ngerewuru!

Bawda ngerewu ká huu se ði na,
 zuu huuke tji ndururu mbiim-
 bam báy mbiimbam banɔo!»

4 Báyii le, *ngerε tul pedri ká sɪn
 sidɪ p̄arε niɲ báy fe ðoko báy kum-
 nunri ká niɲ na, i huku siri í ruo
 Ngerewuru ká kaw tul karingaw
 mbay na í baa mii:

«Amem! Ndad̄ bay haɲa ni ka ðo
 munu na k̄i!

Aleloya! Pisi Ngerewuru!»

5 Fale le, kusol mɔba ba zad̄ ká
 karingaw mbay bo ði na mii: «Baari
 nzob ped̄ Ngerewururi riw bele,
 baari ká ì h̄ε ni, ngereri báy led̄ri
 ndaw na, ì pisi Ngerewuru naari!»

6 Lεε, m̄i laa gire fe r̄ii kusol ruo
 nzobri nḡji bamba tasiri ká mɔba
 gigigi, mɔba r̄ii maambii ká so gbuu
 gbuu ndaw, mɔba r̄ii mbam ká ȳiw
 kp̄ay kp̄ay ndaw a baa mii:

«Aleloya! Pisi Ngerewuru,
 baȳji le, Ngerembay Ngerewuru
 naari Nzob Hurusuo Luye na
 ka re mbay!

7 Náa záyri s̄uo naari, náa ðori bil
 suoriya,

a náa ðáari riɲ ðika bo tul-e,
 baȳji le, nam suoriya yaɲa k̄i
 Vu Baɖu na vi ro,
 a máy mbana be na leke s̄uo-ε
 ro*.

8 Ngerewuru hạ ni nduo gari ká
 ndad̄ bamba
 ká nduy a puu kpala kpala.»

(Garike na ba ped̄ ká báy zad̄ε ká
 nzob Ngerewururi daa.)

9 Lεε, led̄ nzaaped̄ Ngerewuru na
 baa hạ m̄i mii: «Mu vbie mii: Bari
 ká Ngerewuru ði ri vi zad̄ suoriya
 yaɲa k̄i Vu Baɖu na, suoriya ba taa
 bari.» Ka baa na r̄obay mii: «Bayri
 ku na ba tusue bay ká uru saa luo
 Ngerewuru.» 10 Báyii le, ká zad̄ε ku
 hoy m̄i huku pol-e bay ruo ni, roo
 le, ka baa hạ m̄i mii: «Hay, mu ðaa
 munu ya! Bi na, m̄i ba nzob ped̄

munu ká bo ndaw, munu ká yu-ɔri
 ká i ðo tul tusue bay ká Zezu tina ha
 ri. Ngerewuru ze mu ruo ni.»

Tusue bay ká Zezu tina ha ri na, be
 ze ba saw bay ká nzob yaɲa bayri
 saa nzaa Ngerewuru baa ku.

Haw yum Kri

11 Fale ku le, m̄i ko nulue mɔbud̄a
 do hoy, le, piri pie do ði. Nzob ká
 kaw tul-e na, riɲ-ε ba Nzob Doko Tul
 Bay Ngerewuru, báy Nzob Tusue;
 ka kuɲ sal bay, a ru-ruy báy zad̄ε.

12 Nun-eri se huu kalu kalu munu
 ká rim huu, taguba mbay nḡi-nḡi
 guba tul-e†. I vbie riɲ mb̄iw do nzaa
 pol-e ká nzob mb̄iw ko ya, ba be
 huo-ε k̄i hoy ze ka ko. 13 Ka nduo
 maagari ká ba s̄im do s̄uo-ε, le, riɲ-
 ε ba «Bay Ngerewuru.»

14 Nzob
 yumri ká nulue ká i nduo gari pie
 ká ndad̄ bamba ká nduy a puu kpala
 kpala na, i kaw tul piri pieri, a í dii
 fal-ε. 15 Ká bil law nzi-ε na, maamii
 ká nzi-ε uo pelem pelem t̄ji saa ði
 bay háwke yum ká tul nzobri ká
 báy saw puo bari bod̄ bod̄. Ka'a
 réke mbay ká tul-ri báy hurusuo,
 a t̄od̄ lere puu ká zad̄ ðuo mbii
 lere puu ká kie here Ngerewuru,
 Nzob Hurusuo Luye. 16 Riɲ ká i
 vbie do maagari be báy tul kul-e na
 ze do key: «Ngerembay ká kal tul
 ngerembayri, Mbay Luye ká kal tul
 mbayri riw bele.»

17 Fale ku le, m̄i ko led̄ nzaaped̄
 Ngerewuru mb̄iw do siya ká bil law
 sik̄da síe. Ka guu fe belej ba siya hạ
 nduy réke hud̄ feri riw bele ká i zo
 í haari tumbam na mii: «Ì vi í mb̄u
 k̄i bay tul bawda fe sum Ngerewuru!

18 I ví re hud̄ mbayri ndaw, ngerε tul
 nzob yumri báy nzob yumri ndaw,
 hud̄ piriri báy taa nzob káw tul-ri
 ndaw, r̄oó báy hud̄ nzobri riw bele,
 koyri báy nzobri ká i kaw báy tul-ri

* 19:7 19.7 Nam suoriya yaɲa k̄i Vu Baɖu báy máy mbana be na, kie z̄uo k̄i ká Zezu hii bay haɲa ni ka ðo sakra be báy nzob beri. Nam haɲe le, ka'a ȳi bay tul máy mbana be, ká ba nzob mbika lawri riw bele. † 19:12 19.12 Zezu na ba nzob ká kaw tul piri pie. Taguba mbay ká nḡi bamba ká guba tul-e na, kie mii, be na ka ba mbay saw nzobri riw bele.

ndaw, ngereri bay ledri kara ndaw pi.»

¹⁹ Fale ku le, mi ko fe mgbam ka do yer na bay mbayri ka tusiri key, bay nzob yum bariri ka i mby tul ki bay ruu zin nzob kaw tul piri bay nzob yum beri na. ²⁰ Fe mgbam ka do yer bay nzob ka di suo-ε ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru, be ka'a daa fe sanri ka pol fe mgbam a ulake nzobri ka teke surum fe mgbamke do suo-ri, ka i kod fe ka i mbuo rii ni na, i mgbam ri i faa ri sidi bele i vbuku ri bay kumnun zuo bil bawda huu ka aa rad rad, bay tisaw ka vuo huu ka di a se bilam bilam a fu kpiri kpiri. ²¹ Bie nzob hawri laa le, i hu-hud maamii ka tji saa nzaa nzob kaw tul piri na, ha nduy reke hud feri riw bele na, re hudri na maa ri sib sib.

20

Bay ka se tul mbiimbam isod sod duo zad mbijw

¹ Fale ku le, mi ko led nzaaped Ngerewuru mbijw di saa nulue. Ka mgbam lakerere *luo zad baw ka gbuke tiya ndaw, a mgbam bawda sal lari do nduo-ε ndaw pi. ²⁻³ Ka se a vaa mgbam nay san, ba soy piedke lew ka i di ni ba ngeretemndaya, mase *Satan na, a sin ni bay sal lari a vbu ni bo luo zad baw ka gbuke tiya na, a dar faake gbak do tul-e, a rji nzi-ε ren do di, ha ni kaw di mbiimbam isod sod duo zad mbijw bay hana bo, nay san na ka zin faa ula nzobri ka saw puo bari bod bod na mbaa, kpuru maa bay mbiimbam ka isod sod duo zad mbijw na ka kal ndaw ro. Fale ku le, do nun hina ni ha ni tji kele a daa nam ndji hoy.

⁴ Fale le, mi ko karingaw mbayri ka zuo. Bari ka i kaw tul-e na, Ngerewuru ha ri hurusuo kun sal bay. Robay mi ko para nun suo bari ka i vberere ri bay tusue bay ka Zezu tina ha ri, bay Bay Ngerewuru ka i

ka-kaake. Ba bari ka i ruo fe mgbam na ya ndaw, fe ka i mbuo rii ni na ya ndaw, i te surum fe mgbamke do nzaa pol-ri mase fal nduo-ri ya ndaw pi. Bari nzobkeri ku na, i yi i kaw bay kumnun i re mbay zin *Krisi ka bil mbiimbam ka isod sod duo zad mbijw (1.000). ⁵ Be ze ba titire tji saa luo hud. A nzob hawri ka i hu na, i ti yi i kaw bay kumnun ya kpuru maa bay mbiimbam ka isod sod duo zad mbijw na ka kal ndaw ro. ⁶ A bari ka i do bil titire tji saa luo hud key na, suoriya ba taa bari; i ba nzobri ka Ngerewuru daa ri zuo bod. Hud ndeke di sidike na, do bay hurusuo ka tul-ri ya. Bari na, i ba nzob fe poyri ka i daa ped ha Ngerewuru ndaw, Krisi ndaw, a i re mbay zin ni ka bil mbiimbam ka isod sod duo zad mbijw na.

⁷ Zadka mbiimbam ka isod sod duo zad mbijw kal na bayii le, i hina Satan ha ni tji saa hul sal be na, ⁸ le, ka se a ula nzobri ka saw puo bari bod bod ka tjiw zad ka nin ka tusiri key; ba nzobri ka i di ri ba Gog bay Magog*. Satan na mby ri bay daake ruy, i ruo munu ka dikudi ka nzaa mbii. ⁹ I yaa zadri kpol kpol riw bele ka tusiri key, a i kiri zad kaw nzob Ngerewururi ndaw, ngerepuo ka Ngerewuru ko ba nzob nun-ε na ndaw pi. Ro le, huu vi saa nulue a tay ri kpolok kpolok. ¹⁰ Leε, ngeretemndaya ka ba nzob ula ri na, i vbu ni bo bil bawda huu ka aa rad rad, bay tisaw ka vuo huu ka di a se bilam bilam a fu kpiri kpiri. Ba zad ka i vbuku fe mgbam ka do yer bay nzob ka di suo-ε ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru zuo di pola na. I ko seke fe ngji bamba tasiri ka di sun bay bisie mbiimbam bay mbiimbam banquo.

Jro bie kun sal bay

¹¹ Fale ku le, mi ko bawda karingaw mbay ba pie, bay nzob ka kaw di. Tumbam bay tusiri na, i

* **20:8** 20.8 Gog bay Magog na, ba nzobri ka saw puo bari bod bod ka tusiri key riw bele ka i tun Ngerewuru ngeren. Ezekiel 38.2.

dúu pol-e ha nzoɓ yi a ko ri mbáa. ¹² Rɔbay, mi ko nzoɓ huɗeri, ngereri bay ledri ndaw, i do siya biw ka pol karingaw mbay na, le, i mgbuda mbederi ka i vbie fe daa nzoɓri riw bele do di na do hoy. I mgbuda mbede ki ka ba mbede pam na do hoy ndaw. Nzoɓ huɗeri mbijw mbijw riw bele na, Ngerewuru kun sal bay zuo tul-ri bay faa ped daa bari maa bay bay ka i vbie do bil mbedekeri ku. ¹³ Bawda maambii yinjra bay huɗ nzoɓri ka'a yaa ri na ndaw, huɗ bay zad baw na, i yinjra bay huɗ nzoɓri ka i do di na ndaw pi. Lee, bari mbijw mbijw riw bele na, Ngerewuru kun sal bay zuo tul-ri maa bay ped daa bari. ¹⁴ Bayji le, huɗ bay zad baw na, i vbuku ri zuo bil bawda huu ka aa rad rad, a se bilam bilam. Bawda huuke ku na, ba huɗ ndeke di ba sidike. ¹⁵ A nzoɓ ka rin-e ti bil mbede pam na ya le, i vbuka ni bo bil bawda huu ka aa rad rad, a se bilam bilam na ndaw.

21

Zuruzalem fie

¹ Fale ku le, mi ko tumbam fie bay tusiri fie, bay ji le, titire tumbam bay titire tusiri na zekre kad, a bawda maambii na kara ti mbáa. ² Lee, mi ko ngerepuo ka do bod ba taa Ngerewuru ka ba Zuruzalem fie di saa nulue ka luo-e ba tusiri. Ka madaa suo-e a ndad may munu ba may mbana ka leke suo-e bay yajana waja. ³ Ka zadɛ ku na mi laa kusol mɓa belɛj saa tul karingaw mbay ka baa mii: «Timbede key na, Ngerewuru do sakra nzoɓri! Ka'a daa puo zin ri, a bari laa le, i ba nzoɓ taa beri. Ngerewuru ki suo-e na ka'a sad zin ri, a ba Ngerewuru bari. ⁴ Ka'a taa mbii nun-ri pid pid bele; huɗ ti tiika mbáa ndaw, rew huɗ ti tiika mbáa ndaw, reke suo ti tiika mbáa ndaw, koko seke fe kara ti tiika mbáa ndaw, bay ji le, taw feri ka piedke na, zekre kad.»

⁵ Bayji le, Ngerewuru, be ka kaw tul karingaw mbay na baa mii: «Timbede key na, mi do daa feri riw bele ba fie.» Fale le, ka yi a baa ha mi mii: «Mu vbie bay ni key na ka do mbede, bay ji le, bay biri na ba tusue bay, a maa daa law bo di.» ⁶ Ka yi a baa ha mi na rɔbay mii: «Pedke o ro. Bi na, mi ba *Alfa bay Omega ndaw, Nzoɓ Tiika Saw Fe bay Nzoɓ Jro Bie Fe mgbada. Nzoɓ ka kon mbii se ni na, mbii kaw bay kumnun ka luu na, mi hana ni nzo hoy hoy. ⁷ A nzoɓ ka haw yum na, a zin fe samikeri, le, mi ba Ngerewuru be, a be laa le, a ba vu-i. ⁸ A bay ka se tul tokori ndaw, nzoɓri ka i do tul Bay Ngerewuru mbáa ndaw, nzoɓ fe daa imri ndaw, nzoɓ ika nzoɓri ndaw, nzoɓ daa nun pieri ndaw, nzoɓ fe daa mgbjiri ndaw, nzoɓ kod fe kiri ka i ko ba ngerewuru bari ndaw, roo nzoɓ kud bayri riw bele ndaw na, zad bari do bil bawda huu ka aa rad rad, bay tisaw ka vuo huu ka di a se bilam bilam a fu kpiri kpiri ka ba huɗ ndeke di ba sidike.»

⁹ Bayji le, led nzaaped Ngerewuru mbijw ka sakra led nzaaped Ngerewururi ka tonɔ say ka i mɓa tunguo ka oro bie bieri ka mbi bay zad ba tonɔ say mbaa di na vi baa ha mi mii: «Mu vi, le, mi kie mu may tikdi ka ba may mbana Vu Badu na.» ¹⁰ Lee, Tem Ngerewuru mɓa mi ha led nzaaped Ngerewuru na suu mi se tul lon kuo ka gan bamba mbɛvbijw, a kie mi ngerepuo Ngerewuru ka ba Zuruzalem na di saa nulue ka luo-e ba tusiri. ¹¹ Ngerepuo ke ku na, zad taja ka kie Ngerewuru ka do na, tji saa di a nduy mbedera mbedera. Ka do ver ver munu ka tisaw kere ka rin-e ba zaspɛ ka nduy a tan karara. ¹² I mbuo koko dudu hi-hii ndaw, a gan ndaw i kirike ngerepuo na. Faakeri ba duo fale sidi; led nzaaped Ngerewururi ba duo fale sidi ze i korɔ faakeri na. Ka tul faa hulri na, i vbie rin saw kani led

Izarayelri ká duo fale sidí do dí do dí. ¹³ I pɔŋ faa hul ba say do fi tji síe, say do fi riŋ síe, say do fi hodó, say do fi gel. ¹⁴ Kòkò dudu na, i mbuo do tul tisawri ká duo fale sidí ká i vbie riŋ nzoɓ ndáy nzaaped Vu Bađu ká duo fale sidí na do dí mbjw mbjw bele.

¹⁵ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ká baa bay zin mi na, ka mgba ngasikri lie fe ká i daa báy lari ká nduy ziriri ziriri do nduo-ε bay lieke ngerewuru na ndaw, faa hulkeri ndaw, roo kòkò dudu ká kiri dí na ndaw. ¹⁶ Ngerewuoke na tiwke maa kji: pieke báy áake maa ba kji. Báyji le, led nzaaped Ngerewuru lie ngerewuru na báy ngasikri lie fe be na, le, pieke na ba *estade* isof sof duo zad duo fale sidí. Pieke ndaw, áake ndaw, roo gánke ndaw na, maa ba kji*. ¹⁷ Ka lie gaja kòkò dudu na ndaw, le, ba tukuru nduo isof báy sijn niŋ pare niŋ, ba nduo fe lie nzobri ze led nzaaped Ngerewuru na lieke†. ¹⁸ Kòkò na i mbuo báy tisaw kere ká larike ngon bamba ká i dí ba *Zaspe*. Ngerewuru na, i mbuo báy lari ká nduy ziriri ziriri a taŋ kad kad a do karara. ¹⁹ Tigbãa kòkò ká kiri ngerewuoke na, i dew báy tisaw kere ká larike ngon bamba báy kire bod bod. Titire tisaw tigbãa hul ká i daa bo na, i daa báy tisaw ká i dí ba *zaspe*, tisaw ndeke dí sidike na i dí ba *safir*; tisaw ndeke dí sayke na i dí ba *agat*, tisaw ndeke dí niŋke na i dí ba *emerode*, ²⁰ tisaw ndeke dí ndebeke na i dí ba *onikse*, tisaw ndeke dí yieke na i dí ba *sarduwan*, tisaw ndeke dí tonɔ sayke na i dí ba *kirizolit*, tisaw ndeke dí tonɔ sidike na i dí ba *beril*, tisaw ndeke dí tonɔ mbjwke na i dí ba *topaze*, tisaw ndeke dí duoke na i

dí ba *kirizoparaze*, tisaw ndeke dí duo fale mbjwke na i dí ba *turkuaze*, tisaw ndeke dí duo fale sidike laa le, i dí ba *ametiste*. ²¹ Faa hulri ká duo fale sidí na ba para zaw kereri ká duo fale sidí ká larike ngon bamba ká i dí ba *perle*. Faa hulri mbjw mbjw riw bele na i daa báy para zaw kereke mbjw kji hoy. Faa ká bil ngerewuru na, i daa báy lari ká nduy ziriri ziriri a taŋ kad kad a do karara.

²² Roo le, ká bil ngerewuoke ku na, mi ko hul kani ká dí ya, bay ji le, Ngerembay, Ngerewuru Nzob Hurusuo Luye báy Vu Bađu na ze i ba hul kanike‡. ²³ Ngerewuru na se síe síe, mase few roo bay haŋa ri taŋ zad ká dí ya, bay ji le, zad taŋa Ngerewuru ká kie ni na, taŋ zad kad kad ká dí, a Vu Bađu laa le, ba huu ndele ká puoke. ²⁴ Nzobri ká saw puo bari bod bod ká tusiri key na, i doko bil zad taŋa be, a mbayri ká tusiri key kara, i séke báy feziŋa bari ká dí. ²⁵ Faa hulkeri na a doko hoy ká bisie; nzoɓ ti dar do dí ya mban, bay ji le, suŋ ti doko bil ngerewuoke na ku ya. ²⁶ Nzobri ká saw puo bari bod bod ká tusiri key na, i úru báy fe riŋ dika bari báy feziŋa bari í séke dí. ²⁷ Ká bil ngerewuoke ku na, fe im mbjw mini kara ti riú dí ya, nzoɓ fe daa lorori ya ndaw, nzoɓ kúf bayri ya ndaw. Ba bari huo-ri kji hoy ká riŋ-ri do bil mbede pam ká ba taa Vu Bađu na ze i riú dí.

22

¹ Fale ku le, led nzaaped Ngerewuru na kie mi nduo mbii káw báy kumnun ká nduy a taŋ karara tji saa karingaw mbay Ngerewuru báy Vu Bađu, ² a uo ká law sikda faa ká bil ngerewuoke

* **21:16** 21.16 *Estade* isof sof duo zad duo fale sidí na maa sal faa 2.200. Duo fale sidí na ba suy fe ká kie fe ká do bay zadε nzedem. Zadka pieke ndaw, áake ndaw roo gánke ndaw maa ba kji na, tuma law nzoɓ ha ni ker se tul zad ká taŋ kadaf bamba tasiri ká hul kani Ngerewuru. Ba zad ká do bay zadε nzedem ká Ngerewuru do dí. † **21:17** 21.17 Tukuru nduo 144 na maa *metre* 65. ‡ **21:22** 21.22 Nzob se síe hul kani mbãa, bay ji le, Ngerewuru kji sùo-ε sad zin nzoɓ beri, a ngerewuru báy zadε ngid bele na ba taa be. * **22:2** 22.2 I kji Tiika saw fe 2.9; 3.22; Ezekiel 47.12.

na. Ká sikda nduo mbiiri ká sídì na, puu káw báy kumnun do dí*, ká lie lereke faa bal ba duo fale sídì ká bil mbiimbam mbiw. Few mbiw le, lie ba mbiw mbiw, a vaykeri kara ba sawpuu vaa nzobri ká saw puo bari bod bod.

³ Feri ká Ngerewuru fad na ti doko mbáa. Karingaw mbay Ngerewuru báy Vu Bađu ze a doko dí. Leε, nzob ped beri na, i ruo ni. ⁴ I kóko nun-ε†, le, riη-ε do nzaa pol-ri. ⁵ Sun ti tiika dí mbáa ndaw, nzob ti séke síe zad taηa huu ndele ya ndaw, zad taηa síe ya ndaw, bay ji le, Ngerembay Ngerewuru a haηa zad taηa be taη ká tul-ri, a í re mbay mbiimbam báy mbiimbam banu.

Zezu waa bay vika

⁶ Fale ku le, led nzaaped Ngerewuru na baa ha mi mii: «Baykeri ku na ba sùo bay a maa bay dáa law bo dí. Ngerembay Ngerewuru ká ha Tem be ha nzob yaηa bayri saa nzi-ε na, pie led nzaaped be bay kie nzob ped beri fe ká'a vika vuku.»

⁷ Zezu baa mii: «Í laa key! Ndi hoy le, mi vika. Nzob ká daa vu mbom bo tul bayri ká uru saa nzaa Ngerewuru ká do bil mbede ni key le, suoriya ba taa be.»

⁸ Bi Zaa na, fekeri ku riw bele na, mi laa báy suk-i ndaw, a mí ko báy nun-i gbak gbak ndaw pi. A zadka mi laa bay fekeri, a mí ko báy nun-i ndaw na báyji le, mi huku pol led nzaaped Ngerewuru ká kie mi fekeri na bay ruo ni. ⁹ Roo le, ka baa ha mi mii: «Hay, mu daa munu ya. Bi na, mi ba nzob ped munu ká bo ndaw, munu ká yu-ori ká i ba *nzob yaηa bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw, roo munu ká bari riw bele ká i daa vu mbom bo tul

bayri ká do bil mbede ni key ndaw na. Ngerewuru ze mu ruo ni.»

¹⁰ Fale ku le, ka baa ha mi báy mii: «Bayri ká uru saa nzaa Ngerewuru ká do bil mbede ni key na, mu mu ya, bay ji le, nam ká fekeri a ti na ton dí mbáa ro. ¹¹ Nzob kaaya na, ka daa nun-ε ba pola, a nzob fe dáa im na, ka do bil fe dáa im na, a daa nun-ε ba pola. A roo le, nzob fe dáa báy zadε na, ka daa nun-ε ba pola, a nzob ká do bod ba taa Ngerewuru le, ka do bod ba taa be, a séke nun-ε ba pola.»

¹² Zezu baa mii: «Í laa key! Ndi hoy le, mi vika. Mi mgbaka fe tunduori na do nduo-i bay haηa nzob haηa haηa le, ka maa báy ped dáa be. ¹³ Bi na, mi ba *Alfa báy Omega, mi ba Titire Nzob báy Jro Bie Nzob, Nzob Tiika Saw Fe báy Nzob Jro Bie Fe mgbada. ¹⁴ Suoriya ba taa nzobri ká i waa maagari bari *taη kad kad, bay haηa bo i do báy faa ri báy faa kóko dudu í se bil ngerewuru na, í su lere puu káw báy kumnun banu ká dí. ¹⁵ Roo le, vay nzobri, bari nzob fe dáa mgbiri báy nzob dáa nun pieri ndaw, nzob ika nzobri ndaw, nzob kódf fe kiri ká i ko ba ngerewuru bari ndaw, mase nzob haηa haηa ká hii kúdf bay a daa banu ndaw na, i doko fal ngerewuoke na.

¹⁶ «Bi Zezu na, mi pie led nzaaped bi bay haηa ni ka baa nasi bay ferri key na riw bele ha nzob mbika lawri ká i mbu tul ki ká zad bod bod na. Bi na, mi ba vu bulu Mbay *David, a mí ba ruo tibie ká taη gbalak ndaw pi.»

¹⁷ Tem Ngerewuru báy may mbana Vu Bađu§ na, i baa mii: «Mu vi!» Nzob ká laa bay key na le, ka baa mii: «Mu vi!» Nzob ká kon mbii

† 22:4 22.4 I kii Tji kele 33.20; 1Tm 6.16 ndaw. Pola lew na, nzob maa bay kóko nun Ngerewuru ya, roo le, timbede key na faa do hoy ro. ‡ 22:16 22.16 Zadka Zezu baa mii, beri ba vu bulu Mbay David, a beri ba ruo tibie ndaw na, ka hii bay baa mii, beri ba Nzob Yaηa Nzobri ká Ngerewuru waa bay pie beri vi, beri ká Zibri riw bele giyan beri na. § 22:17 22.17 May mbana Vu Bađu na, ba nzob mbika lawri ká i giyan nam yji Zezu ká ba mbana bari.

se ni le, ka vi; a nzoɔ ká hii bay nzoƙo mbii káw báy kumnun le, ka ví yaa hoy hoy.

Sin tul bay

¹⁸ Baarì riw bele ká ì laa bay ká uru saa nzaa Ngerewuru ká do bil mbede ni key na, bi Zaa na m̀ baka r̀ mii: nzoɔ ká daa bay k̀ nde tul bayke na le, Ngerewuru a daa bieri ká mbi báy zad, ká bayke do bil mbede ni key na, nde tul seke fe ká do bay tul-e. ¹⁹ A nzoɔ ká naa bay hane ká d̀ le, Ngerewuru a náa fe hane ká do bay tul-e, ká bayke do bil

mbede ni key ndaw. Nzoɔke ti suna lere puu káw báy kumnun ya ndaw, ka ti rii bil ngerewuru Ngerewuru na ya ndaw pi.

²⁰ Nzoɔ baa nasi bay fe niri key riw bele na baa mii: «Ba tusue, ndii hoy le, m̀ vika.»

Amem! Ndad bay hana ni ka do munu na k̀! Ngerembay Zezu, mu vi!

²¹ Ndad bay hana law huoke taa Ngerembay Zezu ka sad zinj nzoɔ taa Ngerewururi riw bele! Amem! Ndad bay hana ni ka do munu na k̀!